

EL NUEVO TESTAMENTO DE NUESTRO SEÑOR JESUCRISTO

en el idioma piapoco

©2009 Wycliffe Bible Translators

El Nuevo Testamento
en el idioma piapoco de Colombia

3ra edición 2009
©2009, Wycliffe Bible Translators

Primera edición 1986
Publicado por
©1986, La Sociedad Bíblica Internacional

Segunda edición 1994
ISBN 0-88312-149-2

Licencia Creative Commons

Usted es libre de copiar, distribuir y comunicar públicamente la obra bajo las condiciones siguientes:

Reconocimiento. Debe reconocer los créditos de la Liga Bíblica (pero no de una manera que sugiera que tiene su apoyo o apoyan el uso que hace de su obra).

No comercial. No puede utilizar esta obra para fines comerciales.

Sin obras derivadas. No se puede alterar, transformar o generar una obra derivada a partir de esta obra.

- Al reutilizar o distribuir la obra, tiene que dejar bien claro los términos de la licencia de esta obra.
- Alguna de estas condiciones puede no aplicarse si se obtiene el permiso del titular de los derechos de autor
- Nada en esta licencia menoscaba o restringe los derechos morales del autor.

<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0>

Índice

SAN MATEO	1
SAN MARCOS	90
SAN LUCAS.....	143
SAN JUAN	233
LOS HECHOS	295
ROMANOS	373
1 CORINTIOS.....	413
2 CORINTIOS.....	454
GALATAS	481
EFESIOS	497
FILIPENSES.....	511
COLOSENSES	521
1 TESALONICENSES	530
2 TESALONICENSES	538
1 TIMOTEO.....	543
2 TIMOTEO.....	554
TITO	562
FILEMON	568
HEBREOS.....	570
SANTIAGO.....	604
1 SAN PEDRO	614
2 SAN PEDRO	626
1 SAN JUAN	633
2 SAN JUAN	642
3 SAN JUAN	644
SAN JUDAS.....	646
EL APOCALIPSIS.....	649

SAN MATEO

Los antepasados de Jesucristo

1 Yái cuyàluta icàlidaca Jesucristo yàawirináimi ípidená. Yái Jesucristoca yácata nataquerínámi, yái rey David, Abraham nacái.

²Abraham iiri ípidenáté Isaac. Isaac iiri ípidenáté Jacob. Jacob iiri ípidenáté Judá. Judá, nía nacái yéénánái once namanùbaca, níacata israelitanái yàawirináimi. ³Judá yéenibe asianái náipidenáté Fares, Zara nacái. Náatúa uípidenáté Tamar. Fares iiri ípidenáté Esrom. Esrom iiri ípidenáté Aram. ⁴Aram iiri ípidenáté Aminadab. Aminadab iiri ípidenáté Naasón. Naasón iiri ípidenáté Salmón. ⁵Salmón iiri ípidenáté Booz. Booz yáatúa uípidenáté Rahab. Booz iiri ípidenáté Obed. Obed yáatúa uípidenáté Rut. Obed iiri ípidenáté Isaí. ⁶Isaí iiri ípidenáté rey David. Rey David iiri ípidenáté Salomón. Salomón yáatúa, úacata Urías yàacawéetúami quéechatécáwa.

⁷Salomón iiri ípidenáté Roboam. Roboam iiri ípidenáté Abías. Abías iiri ípidenáté Asa.

⁸Asa iiri ípidenáté Josafat. Josafat iiri ípidenáté Joram. Joram iiri ípidenáté Uzías.

⁹Uzías iiri ípidenáté Jotam. Jotam iiri ípidenáté Acaz.

Acaz iiri ípidenáté Ezequías. ¹⁰Ezequías iiri ípidenáté Manasés.

Manasés iiri ípidenáté Amón. Amón iiri ípidenáté Josías.

¹¹Abéeri néená Josías yéenibeca

asianái ípidenáté Jeconías, yáté camuí Babilonia yàasu cáli néeséeyéi náibàacaalíté israelitanái natécateená nía presoíri iyú Babilonia néré.

¹²Néeseté idècunitàacá israelitanái iyaca presoíri iyú Babilonia yàasu cáli íinata, Jeconías idèniacaté iiriwa ípidenéeri Salatiel.

Salatiel iiri ípidenáté Zorobabel. ¹³Zorobabel iiri ípidenáté Abiud.

Abiud iiri ípidenáté Eliaquim. Eliaquim iiri ípidenáté Azor.

¹⁴Azor iiri ípidenáté Sadoc. Sadoc iiri ípidenáté Aquim.

Aquim iiri ípidenáté Eliud. ¹⁵Eliud iiri ípidenáté Eleazar.

Eleazar iiri ípidenáté Matán. Matán iiri ípidenáté Jacob.

¹⁶Jacob iiri ípidenáté José. Yái José yeedácaté iríwa María,

úái Jesús yáatúaca. Wáimaca Jesús iwali Mesíascani, íimáanáca wacuérinásàiri Dios ibànuèricaté walí, wía israelitaca, icùacateená wía.

¹⁷Iná waputàaca catorce namanùbaca Abraham itaquénáinámi iyéeyéicaté Abraham yàasu èeri idénáami, idèniyéicaté nacái yéenibewa àta rey David imusúacatalétaté iicá èeri. Néese rey David idénáami, nàyacaté catorce namanùbaca David itaquénáinámi iyéeyéicaté David yàasu èeri idénáami, idèniyéicaté nacái yéenibewa àta Babilonia yàasu cáli néeséeyéi natécatalétaté israelitanái presoíri

iyú Babilonia néré. Néeseté idécanáamité israelitaná nàyaca presofíri iyú Babilonia yàasu cáli íinata, néese Mesías yàawirináimi catorce namanùbaca nàyacaté, nadèniacaté nacái néenibewa àta Mesías imusúacatalétaté iicá èeri, yái wacuèrinàsairi ípidenéerica Jesucristo.

Nacimiento de Jesucristo

¹⁸ Siucade nuchìidaca Jesucristo ináwaná ìwali yái imusúanacaté iicá èeri: Yáatúa María idècunitàacá ucùaca ucàsàanápínatéwa José yáapicha, càmfíchúaca iimá yáapicha. Quéwa, udéericuca sùmài, Espíritu Santo íiwitáise iyú. ¹⁹ Néese José, cayábéerica íiwitáise, càmitaté iwàwa íbáiniadaca úa áibanái yàacuèsemi. Iná íináidacawa imàacáanápíná fíchawa úa íbàacanéeri iyú càmicáiná ìiri yái udéericuírica. Càmitaté José iwàwa íchàawàaca uináwaná ìwali ùyacàle mìnánái írì ípíchanaté nanúaca úa. ²⁰ Yá José íináidacatéwa imàacáanápíná fíchawa úa, quéwa abéeri ángel Dios néeséeri yàanàaca José yàatalé. Yá ángel íimaca José írì: “José, rey David itaquérinámi, picá cáalu peedáca María piacawéetúapínáca úara, udéericucáiná sùmài Espíritu Santo íiwitáise iyú. ²¹ Sùmàiquéera yái imusuérìpinácawa María fícha. Pimàni ípidená Jesús. Ípidenápiná càì yácáiná iwènúadapíná yàasu wenàiwicanái íiwitáisewa nabáyawaná fíchawa, ípíchaná Dios yúuwichàidaca nía nabáyawaná ìwalísewa”, íimaca yái ángelca.

²² Càité ángel icàlidaca José írìni macáita ichàbàanápínatéwa càide iyúwaté profeta icàlidáanaté Dios itàacái wenàiwicanái írì.

²³ Bàaluitécáiná Dios yàasu profeta íimacaté nalí Dios inùmalicuíse:

“Abéechúa mànacàu càmfíchúacáwaca iimá asiali yáapicha, udéericupínacawa. Imusúapínacawa úícha abéeri sùmài, namàníiripiná ípidená Emanuel”,

íimacaté yái profetaca. (Yái ípidená Emanuel íimáanáca: “Dioscata wáapicha”).

²⁴ Néeseté José icawàacawa, yá imànicaté càide iyúwa Dios yàasu ángel ichùullianáni. Yáté èerica yeedacaté úái Maríaca yàacawéetúapínacawa. ²⁵ Càmfíirítàacá quéwa José iimá úapicha àta uiri imusúacatalétaté iicá èeri yái idàbàanéerica uírìca. Yá José imànicaté ípidená Jesús.

La visita de los sabios de Oriente

2 Jesús imusúacaté iicá èeri Belén iyacàlená írìcu, Judea yàasu cáli íinata, rey Herodes icùacaalíté yái cálica. Néenialíté abénameéeyéi asianái cáaliacáiyéi nàanàaca Jerusalén iyacàlená írìculé. Déecuíséeyéi nàanàaca, Oriente yàasu cáli néeséeyéi, yéewáidéeyéicawa nacái dùlupùta ìwali. ² Nasutáca néemiawa Jerusalén iyacàlená mìnánái: —¿Alénásica judío icuèrinápíná siùquéerica tàacáwa imusúaca iicá èeri? Wáalfacawa idéca asáicani waicácáináté áiba dùlupùtaca íimáanáca idéca imusúaca iicá èeri, yái picuèrinápínácuéca, piacué judíoca. Iná wadéca wàanàaca wàacaténa icàaluíná —námaca.

³ Yá rey Herodes yéemiaca cáaliacáiyéi ináwaná, iná mání cáaluca íináidacawa, càmicáiná iwàwa áiba yeedáca fícha yái cálica. Jerusalén iyacàlená mìnánái nacái cáaluca nía canánama, càmicáiná nawàwa Herodes yàasu úwínái namànica úwi náipunita ìwalíse yái nacuèrinápínáca wàlisàica.

⁴ Néese rey Herodes ìwacáidaca sacerdote íwacanáiná, nía nacái yéewáidéeyéica wenàiwica

templo irìcu. Herodes imáidaca nía isutácatená yéemiawa nía alénápinácaalíté Mesías imusúa iicá èeri, yái judío icuèrinápiná Dios ibànùericá nalí. ⁵Yá náimaca Herodes irí:

—Belén iyacàlená néenipináca imusúa iicá èeri, Judea yàasu cáli íinata, yácáináté Dios yàasu profeta itànàaca càiri tàacáisi Dios inùmaliçuise bàaluité. Dios íimacaté:

⁶‘Pía, Belén iyacàlenáca, Judea yàasu cáli íinatéeri iyaca, caináwanáca pía áiba yàcalé íicha canánama iyéeyéica Judea yàasu cáli íinata, yácáiná Nacuèriná imusúapinácawa Belén iyacàlená irìcu icuèripiná nàasu wenáiwica, níai Israel itaquénáinámicá’,

càité itànàaca tàacáisi yái profetaca Dios inùmaliçuise —náimaca.

⁷Néese Herodes imáidaca cáalíacáiyéi ibàacanéeri iyú áibanái íicha. Imáida isutáca yéemiawa nía yáalíacaténáwa cayába càinácaalíté èeri idàbacaté naicáca úái dùlupùtaca uchanàacawa. ⁸Néese Herodes idécánáami yéemiacani, yá íimaca nalí:

—Piacuéwa picutáca cayábani, yáara sùmàica; néese pidécánáamicué pianàacani, yá picàlidacué nulí iináwaná, yéewanápiná nùacawa néré nubàlùacawa nùlulù ipùata iyúwa irí nùacaténá nacái icàaluíniná —meedáta càí íimaca nalí, ichiwáidacáita nía meedá Herodesca. Yá ibànùaca nía Belén iyacàlená nérépiná.

⁹Idécánáami néemiaca Herodes itàacái, yá nàacawa íicha níai cáalíacáiyéica. Yá néese, dùlupùta yàacawa napichalépináta, úái dùlupùta naiduéechúacaté nàyacaalíté nàasu cáli néesewa. Yá uchanàacawa yàcalé iwicáu yái sùmài iyacatáica.

¹⁰Néese naicácaíná dùlupùta, yá casíimáica nía manuísíwata.

¹¹Yá nawàlùacatéwa capii iriculé. Naicáca sùmài néré yáatúa María yáapichawa. Yá nabàlùacawa irí nàululù ipùata iyúwa nàacaténá sùmài icàaluíniná. Néese nàacùaca nàasuwa nàacaténá irí oro, incienso nacái, mirra nacái, níai caweníyéi pumènica isàni. ¹²Néese Dios yàalàaca nía náamacani irìcuísewa ipíchaná nèepùacawa Herodes yàatanabàa. Ináté nèepùacawa áiba àyapu irìcubàata Herodes íicha nàasu cáli nérépináwa.

La huida a Egipto

¹³Néese idécánáamité nàacawa níai cáalíacáiyéica, yá Dios ibànùaca ángel yàanápinátéwa José yàatalé. Yái ángel imàacawa yáawawa José iicácani yáamacani irìcuíse. Yá ángel íimaca irí: “Pimichàawa, pichùnìa piàsuwa pianáwa, pitéca yái sùmàica yáatúa yáapichawa, piacàatétawa Egipto yàasu cáli nérépiná. Piya néréwa àta numáidacatalé piawa, Herodescáiná icutápiná inúawa yái sùmàica”, íimaca yái ángelca.

¹⁴Néese, José imichàacawa táiyápi, itécani yái sùmàica, yáatúa yáapichawa. Yá yàacàatécatawa náapicha Egipto yàasu cáli nérépiná. ¹⁵Nàyacaté néré àta Herodes yéetácatalétatéwa. Ináté macáita ichàbacawa càide iyúwaté Dios yàasu profeta icàlidáanáté tàacáisi Dios inùmaliçuise: “Numáidaca Nuiriwa yàacaténáwa Egipto yàasu cáli íicha”, íimacaté yái Diosca.

Herodes manda matar a los niños

¹⁶Néeseté Herodes yáalíacawa naináwaná ìwali níai cáalíacáiyéica càmitaté neebáida itàacái, yá calúaca báawanamani yái Herodesca. Iná Herodes ibànùaca yàasu úwináwa nanúacaténá macái sùmanái asianái Belén iyacàlená irìcuíyéica, áiba yàcalé

nacái ìyéeyéica mawiénibàa Belén irí. Nanúacaté macái sùmanái asianái idèniyèica àta pucháiba camuí, níacáináté cáalíacáiyéica nacàlidacaté Herodes iríni nadàbacaté naicáca òlupùta pucháiba camuí ipíchawáiseté nàanàaca Jerusalén iyacàlená néré.
¹⁷ Càitè ichàbacawa càide iyúwaté profeta Jeremías itànàanáté tàacáisi Dios inùmaliçuíse. Jeremías íimacaté:

¹⁸ “Náicháanípíná cachàini manuísíwata níái Ramá iyacàlená minanáica, Raquel itaquénáinámica. Náicháanípínáca, máini achúmaca nawàwa néenibe íinináwa. Canácata yáaliméeripíná isíímáidaca níawa, néenibemi yéetácáináwa náicha”, íimacaté yái profetaca Jeremías.

¹⁹ Néese idécanáamité Herodes yéetácawa, Dios ibànùaca ángel yàacaténáwa José yàatalé Egipto yàasu cáli néré. Yá ángel imàacaca yáawawa José iicàcani yáamacani írçuíse. Yá ángel íimaca José irí:
²⁰ “Pimichàawa, pité yái sùmàica yáatúa yáapichawa, pèepùawa Israel itaquénáinámi yàasu cáli nérépíná. Nadéca néetácawa níara iwàwéeyéicaté inúacani”, íimaca yái ángelca.

²¹ Yá néeseaca José imichàacatéwa, itècani yái sùmàica yáatúa yáapichawa Israel yàasu cáli nérépíná. ²² Quéwa, José yéemiaca Arquelao iináwaná iwali icúaca judíonái yàasu cáli yáanirimi Herodes yáamirícubàamiwa, íná cáaluca José yàacawa néré. Yá nàacawa Galilea yàasu cáli néré ángel icàlidacáiná José iríni yáamacani írçuíse nàanápínáwa Galilea yàasu cáli néré. ²³ Nàanàacaté Galilea yàasu cáli néré, yá nàacawa nàyacaténá Nazaret iyacàlená írçu. Nàyacaté néré càide iyúwaté

profetanái íimáanáté Jesús iwali. Profeta íimacaté nàimáanápínáté Jesús iwali Nazaret iyacàlená néeseéricani.

Juan el Bautista en el desierto

3 Néeseté madécaná camuí idénáami, néenialíté Juan el Bautista idàbaca icàlidaca Dios itàacái alé manacúali yúucubàa càinàwàiri ìyéerica Judea yàasu cáli íinata. ² Manùbéeyéi wenàiwica nàacatéwa Juan yàatalé, néemiocaténá itàacái. Yá íimaca nalí: “iPiwènúadacué píiwitáisewa Dios írípíná, mesúnamáicáináta Dios icùapíná macáita!” íimaca yái Juanca.

³ Yái Juan el Bautista, yácata yái asìalica profeta Isaías itànèericaté tàacáisi iináwaná iwali Dios inùmaliçuíse. Isaías itànàacaté yái tàacáisica:

“Abéeri asiali icàlidapíná nalíwani cachàiníri iyú manacúali yúucubàa càinàwàiri. Càipíná íimaca nalí: ‘Càide iyúwa wenàiwicanái ichùnìacaalí àyapu Náiwacali írípínáwa, càitacué nacái iwàwacutácué pichùnìaca píiwitáisewa Wacuèriná Dios írípíná, pitàidacaténácué cayábéeri iyúni. Pichùnìacué píiwitáisewa yéewacaténá idàbaca yéewáidacuéca píyaca machacàníri iyú càide iyúwa iwàwáaná’, càipíná íimaca”,

càitè itànàaca tàacáisi yái profeta Isaíasca.

⁴ Yái Juan idèniacaté ibàlewa wáluma cáucuíri camello ichùna iwálumalená. Idacùacaté nacái iwaliabàawa pírái íimamimi. Iyáa nacái iyáacaléwa wiriichu nacáiyéi, mába ituní nacái Juan yàanèerica manacúali yúucubàa càinàwàiri.

⁵ Néese manùbéeyéi Jerusalén iyacàlená minanáí, madécaná nacái

Judea yàasu cáli néeseéyéi, Jordán inanába yàasu cáli néeseéyéi nacái nàacatéwa Juan el Bautista yàatalé néemìacaténá itàacái.

⁶Néese nacàlidaca náichawa yái báawéerica namànírica, yá Juan ibautizáca nía Jordán inanába yáaculé.

⁷Quéwa Juan iicáca manùbéeyéi fariseo, saduceo nacái manùba nàanàaca yàatalé ibautizácáténá nía, yá Juan yáalfacawa càmitaté nawenúada náiwitáisewa báawéeri fícha báisíri iyú, íná Juan yàalàaca nía cachàiníri iyú. Iima nalí: “iPíacué, càiyéide iyúwa àapi iculále! Manuíri yùuwichàacáisi yàanàapíná mesúnamáita, yùuwichàidacaténá wenàiwicanái. Piyúunáidacuéca pàlimáaná pichúuliacawa fícha, yái yùuwichàacáisica, pibautizácaalicáitawa, éwitacué càmicáaníta piwènúada píiwitáisewa báisíri iyú píbáyawaná fíchacuéwa. ¡Càmítacué nucàlida pirí càiri chìwái! ⁸Iwàwacutácué píyaca machacàníri iyú càide iyúwa Dios iwàwáaná, yéwanápiná macái wenàiwica naicáca amaléeri iyú piwènúadacuéca píiwitáisewa báisíri iyú Dios irípiná. ⁹Picácué píima piríwa: ‘Canácatáita Dios yùuwichàida wíawa, iAbraham itaquénáinámicáiná wíal!’ picácué càì píima. Péemiácué cayábani, éwita Dios imáalàida macáitacué pía píbáyawaná ìwalíisewatá, càicáaníta Dios yáalimá iwènúadaca níia íbaca Abraham itaquénáinámipíná iyútá Dios yàasu wenàiwicapíná nía píamiricubàamicuéwa. ¹⁰Máiní mawiénica yái yùuwichàacáisi Dios imàaquéeripínáca yàanàaca báawéeyéi ìwali, càide iyúwa mawiénicaalí wenàiwica iwichùaca àicu ìwali chipàali iyú, càita nacái mawiénica yái Dios yàasu yùuwichàacáisica. Péemiácué comparación: Càide iyúwa

wàucacaalí macái àicu canéeyéi irí ìyacaná cayába weemácaténá nía quichái irícu, càita nacái Dios yùuwichàidapíná wenàiwica quichái irícu cawinácaalí wenàiwica càmfíyéica imàni cayábéeri càide iyúwa Dios iwàwáaná. ¹¹Báisíta nubautizácué pía úni yáaculé, píasáidacaténácué pídeca piwènúadaca píiwitáisewa Dios irípiná, quéwa mesúnamáita áiba yàanàaca núamiricubàawa. Yátacué ibànùapíná Espíritu Santo abenaméeyéicué péená irí ibautizácáténá náiwitáise Espíritu Santo íchàini iyú cawinácaalí wenàiwica yeebáidéeyéica itàacái, yái yàanèeripínáca. Aibanáicué péená quéwa càmfíyéica yeebáida itàacái, ibautizápináca níawa quichái iyúwa, nàuwichàacaténáwa càiripínáta. Máini cachàiníri íiwitáise nuícha. Nuíwacalicaní, yái yàanèeripínáca; nuicáca núawawa iyúwa yàasu wenàiwica càmfíri cachàini náicha canánama, máinicáiná cayábéerica nuíchani. ¹²Péemiácué comparación: Càide iyúwa wenàiwica natécaalí nàasu palawa nacáapi irícuwa masacàcaténá namànica nàasu trigo ituínáwa, náaláidacaténá nacái trigo iwíralèmi, càita nacái yái yàanèeripínáca núamiricubàa yàanàaca ìwalísàidacaténá yàasu wenàiwica íiwitáisewa, iseríacaténá nacái nía náicha áibanái càmfíyéica yàasu. Càide iyúwa wenàiwica yeedácaalí ibànacale trigo ituínáwa manuíri capí irículé ituínási yàaluca, càita nacái yái yàanèeripínáca ìwacáidapíná yàataléwa yàasu wenàiwicanáíwa. Càide iyúwa wenàiwica yeemácaalí ituínási iwíralèmi manuíri quichái irícu, càita nacái yái yàanèeripínáca yùuwichàidapíná macáita càmfíyéica yàasu wenàiwica quichái irícu, càmfírica ichacàwa càiripínéerita iyaca”, íimaca yái Juanca.

Jesús es bautizado

¹³Néeseté Jesús yàacatéwa Galilea yàasu cáli íicha yàanàcaténá Juan yàatalé Jordán inanába néré, yéewacaténá Juan ibautizácani, yái Jesúsca. ¹⁴Néese quéechatécáwa càmita Juan iwàwa ibautizáca Jesús, báicáiná iicáca yáawawa Jesús iwéré. Yá Juan íimaca Jesús irí:

—Nuwàwacutáca pibànùaca nulí Espíritu Santo ibautizácaténá nuíwitáise. Càmita cayába nubautizá pía úni yáaculé meedá, máinicáiná cachàinica nuícha pía — íimaca yái Juanca, yáalíacáinatéwa canáca Jesús ibáyawaná. ¹⁵Quéwa Jesús íimaca irí:

—Siùcade iwàwacutáca pibautizáca núa, cayábacáiná wamànica macáita càide iyúwa Dios ichùulianá, yéewanápiná macáita náalíacawa nuebáidaca Dios itàacái — íimaca yái Jesúsca.

Inaté Juan ibautizácani.

¹⁶Néeseté idécanaami Jesús ibautizácawa, yá imichàacawa úni yáacuise. Yáta capiráléeri cáli yàacùacawa, yá Jesús iicáca Espíritu Santo iricùacawa ìwali Dios yàatanáise càide iyúwa unùcu iricùanáwa. ¹⁷Néese néemiaca Dios itàacái chènuníse. Dios íimaca: “Yácata Nuiri nuwàwéeri cáininéerica nuicáca. Cayábaca nuwàwa nuicácani”, íimaca yái Diosca.

Jesús es puesto a prueba

4 Néeseté Espíritu Santo itéca Jesús manacúali yùuculé càinawàiri yéewacaténá Satanás yáalimáidaca Jesús imànínápiná ibáyawanáwa, quéwa Jesús càmita yeebá Satanás irí. ²Jesús iyacaté néré carenta èeri, catá nacái. Canácata Jesús iyéeri iyáacaléwa. Yá máapicani.

³Néese Satanás yàacawa Jesús yàatalé yáalimáidacaténá Jesús

imànínápiná ibáyawanáwa. Yá íimaca Jesús irí:

—Dios Iiricáiná pía, yá pichùulia níai íbaca nawènúanápináwa pan iyú piyáacaténáni — íimaca yái Satanásca. ⁴Quéwa Jesús íimaca irí:

—Càmírita. Dios itàacái profeta itànèericaté íimaca walí: ‘Picácué wáináidawa yàacási ìwali Dios íicha. Néese iwàwacutácué weebáidaca macáita iyúwa Dios íimáaná yéewanápiná wàyaca machacàníiri iyú’, íimaca yái Dios itàacáica — íimaca yái Jesúsca, càmíicáinaté iwàwa imànica wawási meedá irípináwa Dios ííwitáise iyú.

⁵Néese Satanás itéca Jesús Jerusalén iyacàlená néré, yái yàcalé cáininéerica Dios iicáca. Yá Satanás imichàidaca Jesús templo ipùata íinatalé chènuníiri náicha canánama. ⁶Néese Satanás yáalimáidaca Jesús imànínápiná ibáyawanáwa. Satanás íimaca Jesús irí:

—Dios Iiricáiná pía, pipislawá templo íicha cáli íinatalépiná, yácáiná Dios yàasu profeta itànàacaté Dios itàacái piináwaná ìwali. Profeta íimacaté:

‘Dios ichùuliapináca yàasu ángelnáywa nacúanápiná pía. Namichàidapiná nacái píawa nacáapi iyúwa ipíchaná pinúa píawawa íba iwéré’, càité profeta itànàaca Dios itàacái piináwaná ìwali — íimaca yái Satanásca.

⁷Néese Jesús íimaca Satanás irí:

—¡Càmíiri! Dios itàacái profeta itànèericaté íimaca nacái walí: ‘Picá píalimáida piicáwa Picuèriná Dioswa asáisi icùacaalí pía’, càité profeta itànàaca Dios itàacái — íimaca yái Jesúsca.

⁸Néese àniwa Satanás itéca Jesús chènuníiri dúli íinatalé. Yá Satanás yáasáidaca Jesús iicá macái cáli èeri iricuíyéi, nachàini yáapicha nacái, nàasu cawèníiri nacái.

⁹Néese Satanás íimaca Jesús irí:

—Nùapináca piríwa macáitani pibàlùacaalíwa nulí piùlùì ipùta iyúwa piacaténá nucàaluíniná —fímaca yáí Satanásca. ¹⁰ Jesús fímaca irí:

—iCàmíiri! Píawa nuícha, Satanás. Càmita nù picàaluíniná, yácáiná Dios itàacái profeta itànèericatè fímaca walí: ‘Iwàwacutá piaca Picuèriná Dios icàaluínináwa. Iwàwacutá nacái piaca abéerita Dios iyéininá’, càitè itànàaca yáí profetaca —fímaca yáí Jesúsca. ¹¹ Inátè Satanás yàacawa Jesús íicha, yá abènaméeyéí ángelnái yàanàaca néré nayúudàcaténá Jesús.

Jesús comienza su trabajo en Galilea

¹² Jesús yéemìacaté áibanái náucacaté Juan èl Bautista presoíyéi ibànaliculé, íná Jesús yèepùacawa Galilea yàasu cáli nérépiná.

¹³ Quéwa càmita iyamáawa Nazaret iyacàlená irìcu, néese yàacatéwa iyacaténá Capernaum iyacàlená irìcu, iyéerica Galilea icalìsaníná idùlepiré, Zabulón itaquénáinámi yàasu cáli fínata, Neftalí itaquénáinámi yàasu cáli nacái.

¹⁴ Jesús imànicaté càì yéewacaténá macáita ichàbacawa càide iyúwa profeta Isaías itànàanátè tàacáisi Jesús iináwaná iwali. Isaías fímacaté Dios inùmalicúise:

¹⁵ “Píacué israelita iyéeyéica Zabulón itaquénáinámi yàasu cáli fínata, Neftalí itaquénáinámi yáapicha, yáí cáli iyéerica abèemàalé Jordán inanába íicha, Galilea icalìsaníná idùlepiré, alé càmfíyéi israelita iyacataléca, Galilea yàasu cáli.

¹⁶ Píacué catéeyéica fíiwitáise, càmfíyéica yáalía Dios íwali, áiba yàanàapinácué piatalé amalácacaténácué imànica píiwitáise. Yéewáidapinácué pía, píyacaténácué Dios icamaláná irìcu, píacué

canéeyéica icáuca càmfíiri imáalàawa, iyéeyéica siùcade iyúwa yéetánfimi”,

fímacaté yáí Isaíasca. ¹⁷ Néeseté Jesús idàbaca yéewáidaca nía. Iimaca nalí: “Píwèndiadacué píiwitáisewa Dios irípiná, mesúnamáicáináta Dios icùapiná macáita”, fímaca yáí Jesúsca.

Jesús llama a cuatro pescadores

¹⁸ Néeseté Jesús yèepunicawa Galilea icalìsaníná icàinalená íinatabàa. Yá íicáca pucháiba asianái. Ibèeri íipidená Simón, áibaalí íipidená Pedro nacái. Iméeréeri íipidená Andrés. Cubái inuérinánáica nía needacaténá nalíwa nàasu platawa. Náucaca nàacawa nàasu tarayawa nèepunicawa calisáacubàa. ¹⁹ Jesús fímaca nalí:

—Aqualécué síisaara, piacuéwa núapicha iyúwa nuéwáidacalénái. Pidécucéca píibaidaca píibàacaténácué cubái, quéwa siùcáisee nuacuéca píri wálisài píibaidacalépiná píwacáidáanápínácué nulí wenàiwica yéewacaténá nuéwáidacaléca nía —fímaca yáí Jesúsca. ²⁰ Yáta namàacaca náichawa nàasu tarayawa. Yá nàacawa Jesús yáapicha.

²¹ Néese nàacawa ániwa calisa idùlepiré, yá Jesús íicáca áibanái asianái pucháiba: Ibèeri íipidená Santiago, iméeréeri íipidená Juan. Zebedeo yéenibeca nía. Nachùniaca nàyaca nàasu chinchorrowsa barca irìcu nàaniri yáapichawa. Yá Jesús imáidaca nía, nàanápínáwa yáapicha, iyúwa yéewáidacalénái. ²² Yá caquialéta namàacaca barca, nàaniri nacáíwa, yá nàacawa Jesús yáapicha.

Jesús enseña a mucha gente

²³ Jesús ipáchiaca yèepunicawa macái Galilea yàasu cáli íinatabàa. Macái yàcalé irìcu nacái

yéewáida yèepunicawa judíonái yéewáidacàalu iricu. Yá icàlidaca nalí yái tàacáisi cayábéerica náalíacaténáwa càinácaalí iyú Dios icùaca yàasu wenàiwicawa. Yúucaca náicha nacái macái uláicái íiwitáaná. ²⁴Macái Siria yàasu cáli néeséeyéi néemiaca Jesús iináwaná, yá natéca néenánáwa Jesús yàatalé, macái yúuwichèyeyicawa uláicái iyú, cáiwíiri iyú nacái. Natéca nacái wenàiwica demonio idacuèyéica íiwitáise, naté nacái áibanái idènièyeyéica tèwacáimi nacái, máapineeyéi nacái. Yá Jesús ichùniaca nía macáita.

²⁵Manùbéeyéi wenàiwica nàacawa Jesús yáapicha: Galilea yàasu cáli néeséeyéi, áibanái nacái yàanèyeyéica diez namanùbaca yàcalé néese Decápolis yàasu cáli íinatéyeyéica iyaca, áibanái nacái Jerusalén iyacàlená mìnánái, Judea yàasu cáli néeséeyéi nacái, áibanái nacái iyéeyéica abèemàalé Jordán inanába íicha.

El sermón del monte

5 Néeseté Jesús iicáca manùbéeyéi wenàiwica iwacáidáyaquéeyéiwa yàatalé néemiacaaténá itàacái, yá yàacawa dúli íinatalé, yá yáawinacawa néré. Yéewáidacalénái nàacawa yàatalé. ²Yá idábaca yéewáidaca nía. Iimaca nalí:

La verdadera dicha del hombre

³“Cawinácaalí wenàiwica càmfíyeyéica cachàini iicáca yáawawa, yáaliéyeyéi nacáíwa nawàwacutáaná Dios iyúudàaca nía, casímáica nía Dios icùacáiná nía.

⁴“Cawinácaalí wenàiwica achúmèyeyéica iwàwa íbáyawaná iwaliwa siùcade, èeri mìnánái íbáyawaná iwali nacái, casímáipináca nía yácáiná Dios ísímáidapiná nía.

⁵“Cawinácaalí wenàiwica càmfíyeyéica cáimacái íicáca

yáawawa, itàanfiyeyéi nacái casalíníiri tàacáisi iyú éeréeri iyú nacái, casímáipináca nía, yácáiná Dios imàacapiná nacùaca yáapicha èeri iricuíri macáita.

⁶“Cawinácaalí wenàiwica máiniyeyéica iwàwa imànica abéerita cayábèeri càide iyúwa Dios iwàwáaná, casímáica nía, yácáiná Dios imànipiná nalí macáita yái cayábéerica nawàwéerica imànica nalí.

⁷“Cawinácaalí wenàiwica iiquéeyéica áibanái ipualé, casímáica nía, yácáiná Dios íicápiná napualé nacái.

⁸“Cawinácaalí wenàiwica masaquèyeyéica íiwitáise, casímáica nía, níacáiná íicápiná Dios natuí iyúwa.

⁹“Cawinácaalí wenàiwica iwènúadéyeyéica áibanái íiwitáise nalíwáaca nàyacaténá matuíbanáiri iyú náapichawáaca, casímáica nía, Dios yéenibecáiná nía.

¹⁰“Cawinácaalí wenàiwica yúuwichèyeyéicawa Dios írípiná neebáidacáiná itàacái, casímáica nía yácáiná Dios imàacapiná nacùaca yáapicha macáita.

¹¹“Píacué nuéwáidacalénáica, áibanái icuísacaalícué pía peebáidacáinácué nutàacái, yá namànicaalícué píri báawéeri nùwalíise, yá nacháawàacaalícué píináwaná iwali macái íiwitáaná nachíwa báawéeri iyúwa, peebáidacáinácué nutàacái, néese casímáipinácuéca píawa.

¹²Casímáicué píwàwa, píyanídacué nacáíwa manuísíwata, yácáiná Dios imàacapinácué píri cawènfiri manuísíwata pianàapinácaalícué chènuniré. Casímáicué píwàwa, nàawirináimicáiná namànicatè báawéeri Dios yàasu wenàiwica profetanái íri, níái pípíchaléyeyéimicuéca íibaidéyeyéicatè Dios írípiná càide iyúwacué píyáaná”, íimaca yái Jesúsca.

Sal y luz del mundo

¹³ Jesús ímaca yéwáidacalénái iríwa: “Péemiacué comparación: Càicuéca píade iyúwa iwíiduma cháí èeri irícu. Yái iwíiduma puiwaca imànica yàacàsi, yéwanápiná caséeca wenàiwica nayáacani. Néese càmicaalí quirínama puiwa iwíidumaca, yá càmita idé puiwaca àniwani, yái iwíidumaca. Yá canápinéerica meedáni. Wáucacani bàacháwalé, néese wenàiwica nàipinánica íinatabàami. Càitacué nacái iwàwacutá piyaca machacàníri iyú, pimànicué cayábéeri nacái, yéwanápiná wenàiwica nawàwa neebáidaca yái báisíri tàacáisica.

¹⁴ “Péemiacué áiba comparación: Càicuéca píade iyúwa camalási cháí èeri irícu. Càide iyúwa camalási icànacaalí catéeri irículé, càita nacáicué iwàwacutá picàlidaca yái báisíri tàacáisica èeri mìnanaí irí amalácaténá náiwitáise, níai catéeyéica íiwitáise, càmiyéica yáalfa Dios íwali. Iwàwacutácué piyaca càide iyúwa manuíri yàcalé iyéerica dúli ipùatalicu. Càide iyúwa macáita náalimácaalí naicáca manuíri yàcalé, càita nacái iwàwacutácué pimàacaca áibanái íicáca piyaca machacàníri iyú càide iyúwa Dios itàacái íimáaná. ¹⁵ Péemiacué áiba comparación: Watùcuniacaalí lámpara, càmita wabàani yàalusi irículé. Néese wamàacaca icànaca chènunibàa, yá icànaca nàwali macáita iyéeyéica capii irícu. ¹⁶ Càita nacái iwàwacutácué pimàacaca picamalá icànaca áibanái íiwitalicu: piyacué machacàníri iyú macái wenàiwica íicápiná, náalfacaténáwa íwali yái cayábéerica pimàníricuéca, yéwanápiná nacái nàaca icàaluíniná, Píaniri Diosca chènuníserica”, ímaca yái Jesúsca.

Jesús enseña sobre la ley

¹⁷ Jesús ímaca: “Picácué píináidawa nùanàaca numáalàidacaténá tàacáisi profeta Moisés itànèericaté Dios inùmalicuise, nía nacái profetanái icàlidéeyéicaté tàacáisi Dios inùmalicuise. Picácué càí píináidacawa nùwali. Càmita nùanàa numáalàidacaténá yái tàacáisica. Néese nudéca nùanàaca numànicaténá càide iyúwa íimáanáca yái tàacáisica icàlidéerica nuináwaná íwali. ¹⁸ Péemiacué cayábani: Máini cachàiníricani yái Dios itàacái bàaluisàimica profeta Moisés, áibanái profeta nacái natànèericaté Dios inùmalicuise. Macáita ichàbapinácawa càide iyúwaté Dios itàacái íimáaná. Aiba èeriwa Dios imáalàidapiná capiráléeri cáli, yá nacái èeriquéi. Quéwa canácatáita yúucawa yái itàacái bàaluisàimica, ibatàa abéeri letra achúmèeriina piná, canácatáita imáalaawa. Macáita ichàbapináwa càiwade iyúwaté Dios itàacái íimáaná. ¹⁹ Máinicáiná cachàinírica macái tàacáisi natànèericaté Dios inùmalicuise, íná iwàwacutá wenàiwica neebáidaca macáitani. Canácata canéeri iwèni tàacáisi. Aibacaalí càmfíri yeebáida abéeri tàacáisi natànèericaté, càmicaalí nacái yéwáida áibanái neebáidáanápiná yái tàacáisica, yá canáca yéwanáwa iwàlùacawa Dios iyacàle irículé icùacatalé macáita chènuniré. Quéwa cawinácaalí yeebáidéerica yái tàacáisi Moisés, profetanái nacái natànèericaté Dios inùmalicuise, yá yéwáidacaalí wenàiwica neebáidáanápináni, yásí máiníripiná cáimíetacanéeri yái wenàiwicaca Dios iyacàle irícu icùacataléca macáita chènuniré. ²⁰ Níara yéwáidéeyéica wenàiwica templo irícu, nía nacái fariseoca

nacàlidaca naináwaná ìwaliwa namànínása macáita machacàníri iyú càide iyúwa Dios ichuulianá namànica. Báisíta namànica madécaná. Quéwa númacué pirí: Iwàwacutácué pimànica càide iyúwa Dios iwàwáaná máini cachàiníwanái náicha níai yéewáidéeyéica wenàiwica templo írìcu, náicha nacái fariseonáica. Càmicaalícué pimàni máini cachàiníwanái náicha, yá càmítacué yéewa Dios yéenibeca pía, Dios icàcaténácué pía”, íimaca yái Jesúsca.

Jesús enseña sobre el enojo

²¹ Jesús íimaca: “Pidécuéca péemiaca néewáidaca pía càide iyúwaté profeta Moisés íimáanaté Dios inùmalicuíse. Iimacaté piawirináimi írì: ‘Picá pinúa wenàiwica. Pinúacaalí wenàiwica, yá iwàwacutá péetácawa pibáyawaná ìwalísewa’, íimacaté yái Moisésca. ²² Siúcade númacué pirí àniwa áibacaalí calúa iicáca áiba wenàiwica, yásí yéetápinácawa ibáyawaná ìwalísewa. Aibacaalí itàani báawéeri iyú áiba wenàiwica írì, yásí Dios yùuwichàida báawanamani, càide iyúwa Junta Suprema israelita íiwacanánái nàuwichàidáaná cabáyawanéeri wenàiwica. Aibacaalí icuísca fíchawa áiba wenàiwica báawéeri iyú, yásí Dios yùuwichàidacani infierno írìcu, yái quichái càmíirica ichacàwa càiripinéerita iyaca.

²³⁻²⁴ “Piwàwacaalí pité ofrenda altar néré piacaténá Dios icàaluíniná, yá cayábéeriquéi pimànínáca càì. Quéwa ipíchawáise piaca Dios icàaluíniná, pínáidawa cayába asásí cawàwanáta pimànicaalíté báawéeri áiba wenàiwica írì. Pimànicaalíté báawéeri áiba írì, yá piacàatétawa yàatalé ipíchawáise piaca Dios icàaluíniná. Yá pisutá wenàiwica fícha wawàsi imàacáanápiná iwàwawa fícha yái

báawéerica pimàníiricaté írì. Néese píalimá piaca Dios icàaluíniná matuíbanáiri iyú. Càmicaalí càì pimàni, yá caná iwèni Dios iicáca yái pianáca icàaluíniná.

²⁵ “Pisutá piawawa Dios fícha caquialéta imàacáanápiná iwàwawa pibáyawaná fícha, ipíchaná yùuwichàidaca pía. Càmicaalí càì pimàni, yásí Dios ìyaca pirí càide iyúwa piùwide. Péemia comparación: Piùwide itécaalí pía icháawàcaténá piináwaná ìwali nacuèrinánái írì, yá iwàwacutá pitàanica yáapicha éeréta àyapulicubàa. Pisutá fícha wawàsi caquialéta imàacáanápiná iwàwawa pibáyawaná fícha ipíchaná itéca pía juez yàatalé; càmicaalí pisutá fícha càì, yásí juez imàacaca úwinái náibàaca pía, yá úwinái náucapiná piawa presofyéi ibànaliculé, nacapèedáidacaténá piawa.

²⁶ Péemia cayábani: Canácatáita namusúawa nàuwichàacái fíchawa presofyéi ibàna írìcuise àta napáyaidacataléta náichawa namawèniacálewa macáita, àta abéeri centavo piná yái centavo namáalàidáaná canánama. Càita nacái càmita píalimá pimusúacawa Dios yàasu yùuwichàacáisi fícha càiripináta”, íimaca yái Jesúsca.

Jesús enseña sobre el adulterio

²⁷ Jesús íimaca: “Pidécuéca péemiaca tàacáisi nacàlidéericaté: ‘Picá piimá áiba wenàiwica yáapicha càmíichúaca píinusíwa, càmíirica nacái pinírísíwa’, càite náimaca. ²⁸ Siúcade quéwa númacué pirí áibacaalí iicáida inanái írì, yá capicùlecaalíni iwàwacáiná iimáca úapicha, yá idéca imànica ibáyawanáwa úapicha iwàwalicúsewa, íná cabáyawanáca Dios iicàceni.

²⁹ “Iná piwàwacaalí pimànica pibáyawanáwa pituí yéewápuwáiséechúa iyúwa, piicáanápiná wawàsi càmíirica Dios

iwàwa piicáca, néese piúca piíchawa piíwitaíse báawéeriwa, ipíchaná pimànica pibáyawanáwa, càide iyúwa wenàiwica imusúadacaalí íchawa ituíwa, ipíchaná imànica ibáyawanáwa ituí iyúwa. Càita nacái iwàwacutá piúcaca piíchawa piíwitaíse báawéeriwa, yéewanápiná pidèniaca picáucawa càimíri imáalàawa, ipíchaná nacái Dios yúucaca pía infierno iriculé, yái manúri quicháica.

³⁰ Càita nacái piwàwacaalí pimànica pibáyawanáwa picáapi yéewápuwáiseechúa iyúwa, néese piúca piíchawa piíwitaíse báawéeriwa, ipíchaná pimànica pibáyawanáwa, càide iyúwa wenàiwica iwichùacaalí íchawa icáapiwa ipíchaná imànica ibáyawanáwa icáapi iyúwa. Càita nacái iwàwacutá piúcaca piíchawa piíwitaíse báawéeriwa, yéewanápiná pidèniaca picáucawa càimíri imáalàawa, ipíchaná nacái Dios yúucaca pía infierno iriculé, yái manúri quicháica càimírica ichacáwa càiripinéerita iyaca”, íimaca yái Jesúsca.

Jesús enseña sobre el divorcio

³¹ Jesús íimaca: “Pidécuéca péemiaca tàacáisi nacàlidéericaté íiméerica: ‘Aibacaalí iwàwa imàacaca íchawa ínuwa, iwàwacutá yàaca ulí cuyàluta icàlidéerica áibanái irí imàacacaté uèpunícawa ícha’, càité náimaca.

³² Quéwa siúcade núumacué piri càmicaalí uimá áiba asiali yáapicha càimírica unirisíwa, càmita yéewa uniri imàacaca íchawa úa. Quéwa yúucacaalí meedá úa, yá imàacaca umànica ubáyawanáwa idàbánéeri uniri iríwa, uedácaalí ulíwa áiba asiali uniripinácawa àniwa. Aiba asiali yeedácaalí ínupináwa abéechúa náuquéechúami, yá imànica ibáyawaná nacáíwa, íimacáiná áiba asiali ínu yáapicha”, íimaca yái Jesúsca.

Jesús enseña sobre los juramentos

³³ Jesús íimaca: “Pidécuéca nacái péemiaca tàacáisi nacàlidéericaté piawirináimi irí íiméerica: ‘Pimàni macáita machacàníri iyú càide iyúwa picàlidáaná báisi báisisíwata Dios yáaliéricawa pimànínápinása’, càité náimaca.

³⁴ Quéwa núumacué piri, picácué píima: ‘Báisi báisisíwata Dios yáaliéricawa’. Picácué nacái càí píimaca capiraléeri càli ípidená iwali, Dios iyacáiná chènuniré.

³⁵ Picácué nacái càí píimaca càli ípidená iwali, Dios iyacáiná cháí èeri iricu nacái. Picácué nacái càí píimaca Jerusalén iyacàlená ípidená iwali, yácáiná Wacuèriná Dios cachàiníri yàasu yácalécani.

³⁶ Picácué nacái càí píimaca piíwita iwaliwa yácáiná abéerita Dios yáaliméeri imàacaca piíwita ibáiná iwènuacawa cúulíri iyú, cabalèeri iyú áiba.

³⁷ Píimacaalícué ‘báisíta’, néese iwàwacutácué báisica pitàacáica. Píimacaalícué ‘càmita’, néese iwàwacutácué báisica pitàacáica. Báawéeriquéi píimáanácuéca ‘Báisi báisisíwata Dios yáaliéricawa’ ”, íimaca yái Jesúsca.

Jesús enseña sobre la venganza

³⁸ Jesús íimaca: “Pidécuéca péemiaca tàacáisi nacàlidéericaté piawirináimi irí, íiméerica: ‘Cawinácaalí imusúadéerica áiba wenàiwica ituí, iwàwacutácué pimusúadaca ituí, yái imànírica báawéeri áiba irí, càita nacái cawinácaalí imalèeri áiba iyéi, iwàwacutácué pimalàaca iyéi nacái, yái imànírica báawéeri áiba irí’, càité náimaca.

³⁹ Quéwa siúcade núumacué piri: Picácué pipéla ípunita cawinácaalícué imànírica piri báawéeri. Aiba inúacaalí pinàni iwali, yá pimàaca inúaca pinàni iwali abémàawáise àniwa.

⁴⁰ Aibacaalí iwàwa

icháawàaca piináwaná ìwali pimawèniacáinása ícha camisa, yá pimàaca iríni, yáí camisaca. Yá pimàaca irí nacáí piásu ruanawa. ⁴¹Uwináí nachùuliacaalí pitéca nàasu abéeri kilómetro idècuni, yá pité nàasu pucháiba kilómetro idècuni, nawàwacaalí càì pimànica. ⁴²Cawinácaalí isutéerica pícha wawàsi, pimàaca iríni. Picá piwènúawa ícha cawinácaalí isutéerica pianápiná ichàba wawàsi. Pìa ichàbani”, ímaca yáí Jesúsca.

El amor a los enemigos

⁴³Jesús ímaca: “Pidécucu péemlaca tàacáisi áibanáí icàlidéericatè piawirináimi irí, íméerica: ‘Cáininá piicáca piacawéeyínáwa. Báawa nacáí piicáca piùwidenáíwa, càitè náimaca. ⁴⁴Quéwa núumacué pirí: Cáininacué nacáí piicáca piùwidenáíwa. Pisutacué nalí Dios imànínápiná nalí cayábéeri, cawinácaalícué ibànuèyèica piwali chàwicùli. Pimànicué cayábéeri nalí cawinácaalícué báawéeyèica iicáca pía. Pisutacué nalí Dios mamáalàacata cawinácaalícué icháawèeyèica piináwaná ìwali báawanama nachíwa iyúwa, cawinácaalícué nacáí imàníyèica pirí báawéeri nùwalfise, peeбайдacáinacué nutàacáí. ⁴⁵Càipiná pimàacacué náalíacawa Wáaniri Dios chènuníseeri yéenibecuéca pía. Iwàwacutacué pimànica càide iyúwa Dios imàníná: Dios imàacaca èeri icànaca báawéeyèi ìwali, cayábéeyèi ìwali nacáí. Imàaca nacáí unía yúuwàacawa nabànacale ìwali, níái imàníyèica cayábéeri, nía nacáí imàníyèica ibáyawanáwa. ⁴⁶Cáininácaalícué piicáca níawamita wenáiwica cáininéeyèicuéca iicáca pía, néese Dios càmita imàacacué pirí cawèníri chènuniré, níacáiná macáí èeri mìnánáí namànica càì.

Nía nacáí báawéeyèica íiwitáise yeedéeyèica plata yéenanáí íchawa Roma iyacalèná yàasu gobierno irípiná, cáinináca naicáca cawinácaalí wenáiwica cáininéeyèica iicáca nía. Iná càmitacué máini cayábéeyèi náicha pía. ⁴⁷Pitàidacaalícué nacáí cayábéeri iyú níawamita péenanáíwa, néese càmitacué pimàni piyaca cayábéeri wawàsica áibanáí ícha, níacáiná macáí èeri mìnánáí namàni càì. Nía nacáí càmiyèica judío, càmiyèica yáalía Dios ìwali, nía nacáí namànica càì. Iná càmitacué máini cayábéeyèi náicha pía. ⁴⁸Báisícaalícué Dios yéenibeca pía, néese iwàwacutacué cayábéeyèi píiwitáise náicha canánama èeri mìnánáí. Iwàwacutacué piyaca càide iyúwa Wáaniri Dios chènuníseeri iyáaná, imàníríca cayábéeri nalí canánama, níái cáininéeyèica iicáca Dios, nía nacáí càmiyèica cáininá iicáca Dios”, ímaca yáí Jesúsca.

Jesús enseña sobre las buenas obras

6 Néesetè Jesús ímaca nalí àniwa, níái yéewáidacaléca: “Picacué píibaida Dios irípiná wenáiwica iicápiná meedá nánáidacaténacué piwali cayábanaméeyèicuéca píiwitáise. Pimànicaalícué càì, néese Wáaniri Dios chènuníseeri càmita yàapiná pirícué piásu cawèníri chènuniré, canásíwa. ²“Iná piyúudàacué catúulécaneeyèi, quéwa picacué picàlida áibanáí irí ìwali yáí pimànínáca. Aibanáí pucháibéeyèi íiwitáise nacàlidaca naináwanáwa manùbéeyèi wenáiwica yàacuésemi, náimaca nadéca nayúudàaca catúulécaneeyèi. Aibanáí nacáí nabàlùacawa bàacháwalé, yá nàaca plata catúulécaneeyèi irí macáí wenáiwica iicápiná, yéewacaténá wenáiwicanáí icàlidaca naináwaná

cayábéeri iyú. Péemiacué cayábani, cawinácaalí imàníiyéica càì, èeri mìnanaí nacàlidapíná naináwaná ìwali cayábéeri tàacáisi iyú, quéwa Dios càmita imàacapíná nalí báisiiri cawènírica iyéerica chènuniré. ³Néese piacué nuéwáidacaléca, piyúudacué catúulécanéeyéi, quéwa picácué picàlida áibanáí iríni, ibatàa irípiná yáí piacawéerináca cayábéeri náicha canánama, picácué picàlida iríni. ⁴Piyúudacué catúulécanéeyéi ibàacanéeri iyú. Yásí Wáaniri Dios, yáí iiquéerica cànácaalcué pimànínáca ibàacanéeri iyú, imàacapínácué pirí piasu cawèníri pianàacaalípiná chènuniré”, ímaca yáí Jesúsca.

Jesús enseña a orar

⁵Jesús ímaca: “Pisutácué piawawa Dios ícha, quéwa picácué pimàni càide iyúwa pucháibéeyéi íiuitáise imàníná. Nawàwa wenàiwicanáí iicáca nía meedá idècunitàacá nasutáca Dios ícha. Iná máini nawàwa nabàluacawa manùbéeyéi yàacuésemi judiónáí yéewáidacàalu iricu, bàacháwalé nacáí wenàiwicanáí yàacuésemi nasutácaténáwa Dios ícha wenàiwicanáí iicápiná meedá. Péemiacué cayába, cawinácaalí imàníiyéica càì, èeri mìnanaí nacàlidapíná naináwaná ìwali cayábéeri tàacáisi iyú quéwa Dios càmita imàacapíná nalí báisiiri cawènírica iyéerica chènuniré. ⁶Néese pisutá piawawa Dios ícha, quéwa piwàluawa picapèe imàdàaná iriculéwa, yá pibàlia inúma, néese pisutá piawawa Wáaniri Dios ícha iyéerica piápicha néré. Néese Wáaniri Dios yáí iiquéerica macáita pimànírira ibàacanéeri iyú, yàapíná pirí piasu cawèníri chènuniré.

⁷“Pisutá Dios ícha, quéwa picá píima canéeri iwèni tàacáisi madécaná yàawiría càide iyúwa

càmíiyéi judío imàníná càimíiyéica yáalía Dios ìwali, nía nacáí iyúunáidéeyéica Dios yéemiaca nalí nasutácaíná ícha déecuiri iyú. ⁸Picácué píináidawa càì, Dios yáalíacáínáwa piwalicué cànácaalí pimáapuèrica ipíchawáise pisutácuéca íchani. ⁹Iwàwacutácué pisutáca Dios càì:

‘Pía, Wáaniri Dios
chènuníiséeri, pimàaca
macáí wenàiwica yàaca
picàaluíná.

¹⁰Pimàaca péenáiwanaí
yàanáaca caquialéta yáí
èerica pidàbacatáipínáta
picùaca macáita. Pimàaca
èeri mìnanaí namànica
càide iyúwa piwàwàaná
cháí èeri irìcu càide iyúwa
neebáidáaná pitàacáí, níara
iyéeyéica chènuniré.

¹¹Pìa wayáapíná wamáapuèrica
siùcade.

¹²Pimàaca piwàwawa
wabáyawaná ícha, yáí
báawéerica wamànírira
càide iyúwa wamàacáaná
wawàwawa nabáyawaná
ícha cawinácaalí imàníiyéica
walí báawéeri.

¹³Picá pimàaca áibanáí
yáalimáidaca wía ipíchaná
wamànica wabáyawanáwa,
néese piwasàa wía báawéeri
Satanás ícha. Píacáiná
icuèripínáca macáita, pía
cachàinírira íiuitáise
náicha canánama, icànéerica
mèlumèluíri iyú càiripínáta.
Báísíta, amén,

càì pisutácué piawawa Dios ícha.

¹⁴“Pimàacacaalícué piwàwawa
nabáyawaná ícha cawinácaalícué
imàníiyéica pirí báawéeri, néese
Wáaniri Dios chènuníiséeri
imàacapínácué iwàwawa
pibáyawaná íchawa. ¹⁵Quéwa,
càmicaalícué pimàaca piwàwawa
áibanáí ibáyawaná ícha, néese
càmítacué nacáí Wáaniri Dios

imàacapiná iwàwawa pibáyawaná fícha”, ímaca yái Jesúsca.

Jesús enseña sobre el ayuno

¹⁶Jesús ímaca: “Pimàacacaalícué píchawa piyáacaléwa pisutácaténácué píawawa Dios fícha manuísiwata, picácué cáimiétaquéri iyú pimànica píawawa wenàiwica iicápiná meedá càide iyúwa pucháibéeyéi íwítáise imàníiná. Nawàwa áibanái wenàiwica naicáca nía cáimiétaquéri iyú, íná cáimiétaquéri iyú namànica níawawa wenàiwica iicápiná meedá yéewacaténá macáita náalíacawa namàacaca náichawa nayáacaléwa nasutácaténá níawawa Dios fícha. Péemiácué cayábani, cawinácaalí imàníyéica cà, èeri minaná nacàlidapiná naináwaná iwali cayábéeri tàacáisi iyú quéwa Dios càmita imàacapiná nalí báisíiri cawènírica iyéerica chènuniré.

¹⁷Quéwa pía pimàacacaalí píchawa piyáacaléwa pisutácaténá píawawa Dios fícha manuísiwata, yá pípa cayába píwita ibáináwa aceite iyú, píiba nacái pinàniwa.

¹⁸Càita pimàni, ipíchaná áibanái náalíacawa pimàacaca píchawa piyáacaléwa pisutácaténá píawawa Dios fícha. Abéerita Wáaniri Dios, yái iyéerica píapicha, yáalíacawa pimàacaca píchawa piyáacaléwa, íná Dios yàapiná píri píasu cawèníri chènuniré”, ímaca yái Jesúsca.

Riquezas en el cielo

¹⁹Jesús ímaca: “Picácué píwacáida píriwa manùba cawèníri wawàsi cháí èeri iricu. Cuwée iyáaca meedá cawèníri bàlesi. Aiba wawàsi nacái namáalàacáitacué píchawa. Cayéedéeyéi nacái nawàlúacawa needácaténácué píchani. ²⁰Cayába cachàini píricuéni pimàníinácuéca càide iyúwa Dios iwàwáaná

pidèniacaténácué píasu báisíiri cawèníriwa iyéerica chènuniré, aléera càmicatalé cuwée iyácué píchani, càmicatalé nacái cawèníri imáalàawa, càmita nacái cayéedéeri iwàlùawa néré. ²¹Pimàacacaalícué píwàwawa píasu iwaliwa cháí èeri iricuírca, yásí píináidapinácuécawa iwali mamáalàacata. Quéwa píicácaalícué iyúwa cawèníri yái cayábéeri wawàsica Dios yéeripinácuéca píriwa chènuniré áiba èeriwa, yásí píináidapinácuécawa iwali mamáalàacata. Iná pimànícué càide iyúwa Dios iwàwáaná peedácaténácué píriwani yái cawènírica iyéerica chènuniré. Càita píináidapinácuécawa iwali mamáalàacata”, ímaca yái Jesúsca.

La lámpara del cuerpo

²²Jesús ímaca: “Pitúí iyaca píri càide iyúwa lámpara pituicáiná imàacaca píicáca. Cayábacaalí pitúí, yásí amalánamaca píicáca. ²³Quéwa báawacaalí pitúí, yásí catáca píicáidaca. Néese yái píináidéericawa píwàwalícuésewa iyaca càide iyúwa catúiri íwítáise. Iná picùa cayába píwàwawa masaquèeri iyú, picá cáininá píicáca áiba wawási Dios fícha, ipíchaná catáca píiwítáise. Néese báawacaalí píiwítáise, yái píináidéericawa píwàwalícuésewa, yásí imáimí catáca píiwítáise báawanama! Càmita píalápiná cayábéeri iwali báawéeri ííchaná”, ímaca yái Jesúsca.

Dios y el dinero

²⁴Jesús ímaca: “Péemiácué comparación: Canácata wenàiwica yáaliméeri imànica machacàníri iyú càide iyúwa íwacanáiná pucháiba ichùulianá imànica, báawacáiná iicáca abéeri íwacaliwa, cáinináta quéwa iicáca íwacaliwa áiba. Càmicaalí

nacái, néese yàapíná íiwacali áiba icàaluínáná, quéwa caná iwèni meedá iicápiná íiwacali áibawa. Càita nacái càmitacué pidé píibaidaca cayába Píiwacali Dios íripínáwa càide iyúwa iwàwáná cáinínacaalícué piicáca plata”, íimaca yái Jesúsca.

Dios cuida de sus hijos

²⁵ Jesús íimaca: “Péemiacué cayábani: Picácué achúma píináidáanícawa piwàwawa càinácaalícué iyú yéewanápiná peedáca piyáacaléwa, piyacaténácué, càinácaalícué iyú yéewanápiná nacái peedáca pibàlepináwa, piwalicaténácué pibàlewa. Máiníri cawènica wacáuca yàacási fícha. Wainá nacái máiníri cawènica bàlesi fícha. Dios idéca yàaca wacáuca, wainá nacái cawèníri, íná wáalíacawa yàanápiná walí yái càníirica máiní cawènica cháí èri írìcu, yái yàacàsica, yái bàlesica nacái. ²⁶Piicáidacué nacái nalí, níai màsibèe yáaléyécawa chènunibàa. Càmita nabàna nabànacalewa. Càmita nacái needá nabànacalewa. Canáca nacái nacapèe nadèniacatalépiná nabànacale iyacanáwa. Quéwa Wáaniri Dios chènuníiséeri yàaca nayáacalépiná. Néeni, imáinicuéca cawèníyéica pía náicha níai màsibèeca! Íná iwàwacutácué píalíacawa Dios icùanácué pía nacái. ²⁷Néese, éwitacué píináidáanicaalíwa piwàwawa báawanama, càicáaníta càmitacué píalimá cáala pímanícuéca picáucawa pidènièrica piyacaténácué mamáalàacata cháí èri írìcu, íbatàa abèeri horapíná càmitacué píalimá càì. Càmicáinacué píalimá pímanica càiri achúméeri wawàsi, ínacué canéeri iwèni meedá píináidáanínacawa piwàwawa báawanama yàacási iwali, bàlesi nacái.

²⁸“¿Cánácué píináidawa piwàwawa mamáalàacata iwali càinácaalícué iyú yéewanápiná peedáca pibàlepináwa? Piicáidacué càinácaalí iyú íiwinási nadàwinàacawa manacúalibàa: càmita náibaida, càmita nacái needá sáawáli namàníiripíná nabàlewa. ²⁹Quéwa númacué píri nadèniaca náiwínáwa cayábèeri iicacánáwa rey Salomón ibàle fícha, éwitaté máinícáaníta càasuca Salomón. ³⁰Dios idéca imàacaca masicái ibàlepiná cayábèeri iicacánáwa, éwita masicái náyacáaníta malééná èri meedá manacúalibàa, néese táwicha, yá wenàiwica neemácani quichái iyú. Dios imànica cayábèeri írì yái masicái waiquerica iyúwa canéeri iwèni, íná iwàwacutácué píalíacawa Dios icùanácué píawa nacái. ¿Cánácué càmita manuí píináidacawa piwàwawa Dios iwali icùanápinácué pía? ³¹Íná picácué píináidawa piwàwawa mamáalàacata. Picácué càì písutá péemiawa píawáaca: ‘¿Cawíná wayáa? ¿Cawíná wabàle wàwallíiripíná?’ picácué píima. ³²Macái èri mìnánái càníyéica yáalía Dios iwali, achúmaca náináidáanícawa nawàwawa nàwali macáita yái wawàsica. Quéwa pidèniacué Wáaniri Dios chènuníiséeri yáaliéricawa càirínacaalícué wawàsi píamápuèrica. ³³Íná píalimáidacué pímanica càide iyúwacué Dios ichùulianá pímanica macái pichàini iyúwa, yásí Dios imàacacué píri macáita yái píamápuèrica. ³⁴Siùca èri, picácué achúma píináidáaníwa piwàwawa mamáalàacata pípíchaléwa, táwichacáiná pidèniacué áiba èri píináidáanápináwa táwichéeri wawàsi iwali. Macái èri idèniaca yàasu wawàsi càulenériwa”, íimaca yái Jesúsca.

No juzgar a otros

7 Néeseté Jesús ímaca yéewáidacalénái iríwa: “Picácué máiní picháawàa áibanái iináwaná iwali mamáalàacata ipíchanácué Dios yúuwichàidaca pía. ²Piwàwacaalícué piùwichàidaca áibanái caquialéta manuísíwata, yásí Dios yúuwichàidacué píawa manuísíwata. Néese piicácaalícué áibanái ipualé, yásí Dios iicácué pipualé nacái. ³Pía idènièrica ibáyawaná manuíríwa, picá píináidawa máiní cayáBaca pía áiba wenàiwica fícha idènièrica ibáyawanáwa achúmèeri meedá. Péemiácué comparación: Pibáyawaná manuírí, càicanide iyúwa manuírí àicu idéca nacáicaalí yúuwàacawa pituí iriculé. Néese áiba achúmèeríwanái ibáyawaná, càicanide iyúwa imuluísí achúmèeri yúuwàacaalíwa ituí iriculé. ⁴Càmícaíná píalíawa cabáyawanáca pía manuísíwata, íná canáca yéewaná báawaca piicáca píchawa áiba wenàiwica idènièrica ibáyawanáwa achúmèeri meedá. Péemiácué comparación: Manuírí àicu yúuwàacaalíwa pituí iriculétá, yá càmita pidé piicáca cayába pimusúadacaténá imuluísí áiba wenàiwica ituí iriculésetá. Càita nacái cabáyawanácaalí pía, picá píima áiba wenàiwica irí: ‘Nuénásàiri, pimàaca nucàlidaca pirí pibáyawaná iwali, nuyúudàacaténá pimàacaca píchawani’, picá càì píimaca irí. ⁵Píacáiná pucháibaca píiwitáise píyaca. ¡Pidéca píimáichaca meedá pibáyawanáwa! Iwàwacutá pimàacaca píchawa quéechacáwa yái pibáyawanáwa manuíríca. Yásí pidéca píalàaca áiba wenàiwica imàacáanápíná fíchawa ibáyawaná achúmèeriwa”, ímaca yái Jesúsca.

⁶“Picácué picàlida mamáalàacata Dios itàacái mabáyawanéeri áibanái irí áuli nacáiyéi fiwítáise

máiníyéica báawaca iicáca Dios. Péemiácué comparación: Wàacaalí cayábéeri wawàsi áulinái irí, yásí nawènúa naamíaca wía, namàdáida nacái wainá. Wáucacaalí nacái perla cawèníri íba marranonái irí, yásí nabawàida meedáni nàabàli yáapiréwa. Càita nacái, picácué picàlida mamáalàacata mabáyawanéeri Dios itàacái áuli nacáiyéi fiwítáise irí, marrano nacáiyéi fiwítáise nacái, níara wenàiwica máiníyéica báawaca iicáca Dios, casaquèeyéica fiwítáise nacái, ipíchanácué máiní calúaca nía píapícha, néese namànicuéca pirí báawéeri”, ímaca yái Jesúsca.

Pedir, buscar y llamar a la puerta

⁷ Jesús ímaca: “Pisutácué píawawa mamáalàacata Dios fícha, yásí imànicuéca piríwani. Péemiácué comparación: Picutácué mamáalàacatani, yásí pianàacuécani. Pimáidacué mamáalàacata capíi inúma néeni, yásí yàacuàacuéca piríwani. ⁸Yácáiná cawinácaalí isutéerica mamáalàacata, yeedápináca iríwani. Cawinácaalí icutéerica mamáalàacatani, yànàapínacani. Cawinácaalí imáidéerica mamáalàacata capíi inúma néeni, nàactuaca irí capíi inúma. Càita nacái cawinácaalí wenàiwica isutéerica mamáalàacata Dios fícha, Dios imànipíná iríwa càide iyúwa isutáaná.

⁹“Péemiácué comparación: Pidèniacaalícué píiriwa, càmitacué píà irí íba isutácaalí píícha pan iyáapínáwa. ¹⁰Càmítacué píà iyáapíná àpíi isutácaalí píícha cubái. ¹¹Ewítacué báawéeyéicáaníta fiwítáiseca pía, càicáaníta cáininácuéca piicáca péenibewa, píalimácué nacái píaca nálí cayábéeri wawàsi. Néeni, ùcàmítasícué píalíawa cayábéeri fiwítáise yái Wáaniri Dios

chènuníiséerica? Iná iwàwacutácué pialácawa Dios imànínápinácué pírí cayábéeri, pisutácaalícué fícha mamáalàacata!

¹²“Iná pimànicué áibanái irí cayábéeri càide iyúwa piwàwáaná namànica pírcué cayábéeri. Pimànicaalícué càì, yásí pimànínápinácué machacàníri iyú càide iyúwaté profeta Moisés ichùulianá piawirináimi Dios inùmalícué, càide iyúwaté nacái profetanái natànàaná tàacáisi Dios inùmalícué”, ímaca yái Jesúsca.

La puerta angosta

¹³Néeseté Jesús ímaca nalí: “Píalimáidacué macái pichàini iyúwa peebáidacaténá nulí yéewacaténá nùasu wenàiwicacuéca pía. Càulenáca wenàiwica neebáidaca nutàacái, nawàlùacaténáwa Dios iyacàle iriculé, càide iyúwa càulenácaalí nawàlùacawa máucuírí capíi inùma iricubàa. Yácáiná èeri mìnanáí fiwítáise báawéeri ìyaca càide iyúwa cáucuírí capíi inùma, cáucuírí àyapu nacái, màulenácatalé manùbéeyéi wenàiwica nàacawa iricubàa. Quéwa èeri mìnanáí fiwítáise báawéeri itéca wenàiwica yéetácáisi iriculé, aláera infierno iriculé. Màulenáca nàyaca càide iyúwa èeri mìnanáí fiwítáise iyáaná cháì èeri irícu, iná yéewa manùbéeyéi nàyaca èeri mìnanáí fiwítáise ìwali càide iyúwa manùbéeyéi nawàlùacaalíwa cáucuírí capíi inùma iricubàa, cáucuírí àyapu nacái. ¹⁴Quéwa càica núade iyúwa capíi inùma máucuírí. Nutàacái nacái càicanide iyúwa máucuírí àyapu, máinícáiná càulenáca neebáidaca nulí, càulenáca nacái nàyaca càide iyúwa núumáaná nawàlùacaténáwa Dios iyacàle iriculé. Iná càmita máiní madécaná yàawa néré”, ímaca yái Jesúsca.

El árbol se conoce por su fruto

¹⁵Néeseté Jesús ímaca nalí àniwa: “Píacácué píchawa áibanái cachíwéeyéica. Náimaca nàwaliwa nacàlidacasa tàacáisi Dios inùmalícué. Càica níade iyúwa caluýéi cuwèesi lobo ìwalíyéica oveja ímamimi nachíwáidacaténá ovejanái nanúacaténá níái ovejaca. Níái cachíwéeyéica natàaníca càide iyúwacué pitàaníná nawàlùacaténácuéwa pèewiré, nawàwacáiná naméeràidacuéca pía Dios fícha, namáalàidacaténácué pía. ¹⁶Píalimápinácué pialácawa cachíwéeyéica nía piicácaalícué càinácaalí namànica. Péemiacué comparación: Wáalíacawa macái àicu ìwali waicácaalí iyacaná, cayábéericaalíni, càmicaalí nacái, néese báawéericaní. Càmita weedá cayábéeri uva iyacaná áwa yúba fícha. Càmita nacái weedá cayábéeri higuera iyacaná tuírí fícha. ¹⁷Macái cayábéeri àicu idèniaca iyacanáwa cayábéeriwa, yá nacái macái báawéeri àicu idèniaca iyacanáwa báawéerita nacái. ¹⁸Canáca cayábéeri àicu yáaliméeri idèniaca iyacanáwa báawéeri. Canáca nacái báawéeri àicu yáaliméeri idèniaca iyacanáwa cayábéeri. Càita nacái píalimácué pialácawa báawaca náiwítáise, níara cachíwéeyéica, piicácaínácué càinácaalí namànica. ¹⁹Càide iyúwa wàucacaalí macái àicu canéeyéica irí iyacaná cayába, weemácaténá nía quichái irícu, càita nacái Dios yúuwichàidapíná nía quichái irícu cawínácaalí wenàiwica càmfíyéica imàni cayábéeri càide iyúwa Dios iwàwáaná. ²⁰Càitacué píalimápiná pialácawa báawaca náiwítáise, níara cachíwéeyéica, piicácaínácué càinácaalí namànica”, ímaca yái Jesúsca.

No todos entrarán en el reino de Dios

²¹ Jesús fímaca: “Madécaná wenàiwica náimaca nulí: ‘Wáiwacali’, quéwa càmita macáita nawàlùapináwa Dios iyacàle iriculé Dios icùacatalé macáita chènuniré. Cawinácaalí wenàiwica imàniyéica càide iyúwa Núaniri Dios chènuníseeri iwàwáaná níawamita yáalimápiná iwàlùacawa néré. ²² Imáalàacaalípináwa yái èriquéi, yá madécaná náimapiná nalí pitàacái. Wáucacaté demonio wenàiwica fícha pípidená ìwali. Wamànicaté nacái pípidená ìwali madécaná wawàsi càmfiri wenàiwica idé imànica’, càipiná náimaca nulí. ²³ Quéwa númapiná nalí: ‘Càmita núaliacué nuicáca pía. Píacuéwa nuícha, píacué imàniyéica ibáyawanáwa’, càipiná núumaca nalí”, fímaca yái Jesúsca.

Las dos bases

²⁴ Jesús fímaca: “Péemiàcué comparación: Cawinácaalí wenàiwica yéemièrica nutàacái, imànicaalí nacái càide iyúwa númáaná, yái wenàiwica iyaca càide iyúwa cáalíacáiri asiali imàniírica icapèewa. Quéechacáwa fícaca depuíwalé. Yá asiali yàanáaca manuíri íba iyéerica depuíwalé cáli iricu ibàlùadacaténá icapèewa íinata. Yá imànica icapèewa íba íinata. ²⁵ Néese unía yúuwàacawa àta inanába yéesacatalétawa. Yá yéesacái yàacawa cachàiniíri iyú capíi ìwali, yá cachàiniíri cáuli ipùaca ìwali yái capíica. Càmfíri quéwa yúuwàawa yái capíica ibàlùacáináwa íba íinata. Càide iyúwa capíi ibàlùacaalíwa mamáalàacata, càita nacái cawinácaalí wenàiwica yeebáidéeyéica nutàacái nadèniapiná nacáucawa càmfíri

imáalàawa. ²⁶ Néese cawinácaalí yéemièrica nutàacái, quéwa càmita imàni càide iyúwa númáaná, yá càicanide iyúwa máiwitáiseeri wenàiwica imàniírica icapèewa càina íinata meedá. ²⁷ Yá unía yúuwàacawa. Néese inanába yéesacawa, yá yéesacái yàacawa cachàiniíri iyú capíi ìwali, yá cachàiniíri cáuli ipùaca ìwali yái capíica. Néese yúuwàacawa yái capíica, yá imáalàacawa macáita. Càide iyúwa capíi imáalàacaalíwa, càita nacái cawinácaalí wenàiwica càmfíyéica yeebáida nutàacái, canáca nacáuca càmfíri imáalàawa”, fímaca yái Jesúsca.

²⁸ Idécanáamité Jesús imáalàidaca icàlidaca nalíni, yá macáita wenàiwica iyéeyéica néeni náináidacawa néemiàca itàacái manuísfawata yéewáidacáiná nía cáalíacáiri iyú. ²⁹ Jesús yéewáidacáiná nía càide iyúwa wenàiwica idènièrica Dios íiwitáise icàlidacaténá tàacáisi Dios inùmalicuíse. Càmita yéewáida nía càide iyúwa néewáidáaná, níara yéewáidéeyéica wenàiwica templo iricu Dios itàacái ìwali, yái tàacáisi profeta Moisés itànèericaté.

Jesús sana a un leproso

8 Jesús iricùacatéwa dúli íinatáise, yá madécaná wenàiwica yàacawa yáapícha. ² Néese abéeri asiali cacháunéeri íimami lepra iyú yàacawa Jesús yàatalé. Yá ibàlùacawa yùulù ipùata iyúwa Jesús írí yàacaténá Jesús icàaluíniná, yéewacaténá catúulécánaca Jesús iicácani. Yá fímaca Jesús írí:

—Nuíwacali, núaliacawa píalimá pichùnìaca núa, piwàwacaalí quéwa pichùnìaca núa —fímaca.

³ Néese Jesús imàacaca icáapiwa cacháunéeri ìwali. Jesús fímaca írí:

—Nuwàwaca nuchùnìaca pía. ¡Cayábaca píawa! —fímaca yái Jesúsca. Yáta icháuná lepra

yáawacawa ícha. ⁴Jesús ímaca irí:

—Péemìa cayába. Picá picàlida áibanái iríni, nuchùnìaná pía. Néese piawa caquialéta sacerdote yàatalé píasáidacatená icá píimamiwa, yáaliacatenáwa cayábaca pía picháuná íchawa. Pité nacái ofrenda profeta Moisés ichùulìericaté wenàiwica namàacáanápíná Dios irí nachùnìacaalíwa lepra ícha, yéewacatená macái wenàiwica yáaliacawa cayábaca pía —íimaca yái Jesúsca.

Jesús sana al criado de un capitán romano

⁵Néeseté Jesús iwàlùacawa Capernaum iyacàlená iriculé, yá abéeri romanonái yàasu úwi íiwacaliná yàacawa Jesús yàatalé isutácaténá Jesús ícha wawàsi imànínápiná irí cayábéeri. ⁶Yá íimaca Jesús irí:

—Nuíwacali, nùasu wenàiwica iriawa nupàee iricu. Càmíiri yéewa imichàanicawa. Yùuwichàacawa manuísíwata cáiwíiri iyú —íimaca. ⁷Jesús ímaca irí:

—Uwé, wàawa. Nuchùnìacatenáni —íimaca yái Jesúsca. ⁸Quéwa úwi íiwacaliná íimaca Jesús irí:

—Nuíwacali, canáca yéewanáwa nuedáca nùataléwa pía, máinicáiná cayábéerica nuícha pía, íná báica nuicáca núawawa piwéré. Pichùuliacáita ichùnìanápínáwa pitàacái iyúwa, yáara nùasu wenàiwicaca, yásí ichùnìacawa.

⁹Núaliacawa píalimá pichùnìacani pitàacái iyúwa, níacáiná nuíwacanánái nachùulìa nacái núa. Núa nacái nuchùulìa nùasu úwináíwa. Nuchùulìacaalí abéeri yèepùacawa, yáta yèepùacawa. Numáidacaalí abéeri, yáta yàanàaca. Nuchùulìacaalí àniwa nùasu wenàiwicawa imànínápiná áiba wawàsi, yáta imànicani. Iná yéewa núaliacawa píalimá

pichùnìaca nùasu wenàiwica nacái pitàacái iyúwa —íimaca.

¹⁰Idécanáami Jesús yéemiacani, yá cayábaca fínáidacawa yéemiaca úwi íiwacaliná itàacái. Néese Jesús iwènùiacawa, yá íimaca nalí, níái wenàiwicaca yèeyéicawa yáamiwáise:

—Péemiacué cayábani, canácata nùanèeri càirica yeebáidéeri nulí manuísíwata, ibatàa Israel itaquénáinámi yéenápináta, càmítàacá nùanàa càiri. ¹¹Núumacué nacái pirí, manùbaca áibanái wenàiwica íiwitáaná nàanàpiná áiba cáli néese. Nàwacáidáyacacawa nawàlùacatenáwa Dios iyacàle iriculé icùacataléca macáita chènuniré. Néré nàypapínáca piawirináimicué yáapichawa, níái Abraham, Isaac nacái, Jacob nacái. ¹²Píatacué quéwa, Dios imáidéeyéicaté quéchatécáwa, càmítacué piyapíná Dios yáapicha chènuniré, éwitacué Abraham itaquénáinámicáanítacué pía, càmícáinacué peebáida nulí. Dios yúucacué íchawa píawa catácatalé. Néré píicháanápínácuéca, píamiapínácuéca piyéiwa piùwichàacái iyúwa —íimaca yái Jesúsca. ¹³Néese Jesús íimaca úwi íiwacaliná irí:

—Pèepua picapèe néréwa, yácáiná idéca ichùnìacawa píasu wenàiwicaca iyúwa peebáidáaná nulí —íimaca yái Jesúsca. Yáta idéca cayábacani, yái úwi íiwacaliná yàasu wenàiwicaca.

Jesús sana a la suegra de Pedro

¹⁴Néeseté Jesús yàacawa Pedro icapèe iriculé. Iicáca néré Pedro iyéeru iculúechúawa mecuní iyú, irièchúawa yàalubái íinatawa. ¹⁵Iná Jesús imàacaca icáapiwa ucáapi ìwali, yáta mecuní ichàbacawa uícha. Yá umichàacawa, udàbaca ùaca nayápiná.

Jesús sana a muchos enfermos

¹⁶Néeseté catácaalí yàacawa, yáta yàcalé mìnanaí natéca néenanáíwa Jesús yàatalé, manùbéeyéi wenàiwica demonio idacuèyéica fiwitáise. Jesús ichùuliacaíta demonionáí abéeri palabra iyú nàanápínáwa wenàiwica fícha. Càita Jesús yúucaca demonio wenàiwica fícha. Ichùniaca nacái macáita níái cáuláiquéeyéica. ¹⁷Iná Jesús imànica càide iyúwaté profeta Isaías icàlidáanáté tàacáisi Dios inùmaliçuise. Isaías íimacaté Dios yàasu wenàiwica iwali: “Ichùniaca wía, wía machawàaquéeyéica, yeedáca wáicha uláicái”, íimacaté yái profeta Isaíasca.

Los que querían seguir a Jesús

¹⁸Néeseté Jesús iicáca manùbéeyéi wenàiwica iwacáidáyaquéeyéicawa itéese, íná ichùuliaca yéewáidacalénáíwa itéenápínáí Galilea icalisaniná abéemàalé barca irícu. ¹⁹Ipíchwáiseté nawàlucawa barca iriculé, abéeri yéewáidéeri wenàiwica templo irícu yàacawa Jesús yàatalé. Yá íimaca Jesús irí: —Pía, yéewáidéerica wía, nuwàwa nàacawa piápicha àta alénácaalí piawa yéewacatená píewáidacaléca núa —íimaca yái wenàiwicaca. ²⁰Néese Jesús íimaca irí: —Píináidawa cayába quéechacáwa asáisi píalimácaalí nuéwáidacaléca pía, càulenácáiná wenàiwica náyaca càide iyúwa nùyáaná. Péemìa comparación: Yàlidunáí idèniaca ibànawa, cuipiranáí nacái nadèniaca namùlubèwa, núacata quéwa, yái asialí Dios néeséerica, càmita nudèniaca nuimácatáipínáwa —íimaca yái Jesúsca. ²¹Néese áiba néená, níái Jesús yéewáidacaléca, íimaca Jesús irí: —Nuíwacali, pimàaca nùyaca nuénanáí yáapichawa àta

núaniri yéetacatalépinátawa, néese idécanaami nubàliacani, yásí nàacawa piápicha iyúwa píewáidacalé —íimaca irí. ²²Néese Jesús íimaca irí:

—Piawa núapicha iyúwa nuéwáidacalé. Pimàaca nabàliaca níawáacata, cawinácaalí iyéeyéica matuíbanáita Dios fícha càide iyúwa yéetáními —íimaca yái Jesúsca.

Jesús calma el viento y las olas

²³Néeseté Jesús iwàlucawa barca iriculé yéewáidacalénáí yáapichawa. Yá nadàbaca nàacawa abéemàalé Galilea icalisaniná fícha. ²⁴Jesús íimáca fíchawa barca irícu. Yáta manuírí cáuli idàbaca ipùaca calisa iwali. Máiníri cachànica yái cáulica. Màladàca nacái yúuwàacawa barca iriculé, yá úni ipuníadaca yàacawa barca. Quéwa Jesús íimáca mamàalàacata. ²⁵Iná yéewáidacalénáí nacawàidacani, yái Jesúsca, yá náimaca irí:

—iWáiwacali, piyúudàa wía! iWasawíaca wàacawa! —náimaca Jesús irí. ²⁶Néese Jesús íimaca nalí: —¿Cánácué máiní cáaluca pía? ¿Cánácué càmita manuí píináidacawa piwàwawa nùwali? —íimaca nalí. Idécanaami icàlidaca nalíni, yá ibàlucawa, ichùuliaca cáuli, màladàca nacái wiúnápínáni. Yá wiúca macáita màladàca. ²⁷Néese níái yéewáidacaléca nánáidacawa manuísíwata naicáidaca irí. Yá nasutáca néemiawa níawáaca. Náimaca: —¿Cawínásica yái asialica ichùulièrica cáuli, màladàca nacái, yásí neebáidaca càide iyúwa ichùulianá nía? —náimaca nalíwáaca.

Los endemoniados de Gadara

²⁸Néeseté Jesús yàanàca abéemàalé Galilea icalisaniná fícha, Gadara yàasu cáli néré,

yéewáidacalénái yáapichawa. Idécanaámi yàanàca néré, yá pucháiba asianái demonio idacuèyéi íiwitáise nàacawa yéetáními icàliculèená néese. Máiníyí calúaca nía iyúwa caluéyéi cuwèesi, càmita nabatàa áiba wenàiwica ichàbacawa néenibàa àyapulicubàa. Yá nàacawa Jesús yàatalé. ²⁹Yá demonionái nadàbaca néemianícawa asianái isàna iyú:

—iPicá pisàiwica walí wawàsi, Jesús, yái Dios Írica! ¿Pianàsica piùwichàidacaténá wía ipíchawáise wenáiwana yàanàca? —náimaca.

³⁰Mawiénita nalí manùbéyéi marranonái yèepuníwa. Nayáaca nèepunícawa nayáacaléwa néenibàa. ³¹Néese demonionái nasutáca Jesús ícha wawàsi. Náimaca:

—Piúcacaalí wía asianái ícha, yá pimàaca wàacawa marranonái idèericulé —náimaca. ³²Jesús íimaca nalí:

—Piacuéwa —íimaca yái Jesúsca. Yá demonionái yàacawa asianái ícha, yá nawàlùacawa marranonái idèericulé. Yáta macáita marranonái nadàbaca napiacawa iyúwa máiwitáiseyéi demonio íiwitáise iyú. Napiacawa nacaláacawa quiratàli íinatáise. Yá nacaláacawa calisa yáaculé, nàisicùmacawa macáita, níai pìráica càmiíyéica Dios imàaca wadèniaca, wía judíoca, casacàacáiná walí marrano iiná.

³³Néese níai icuèyéicaté marranonáimi napiacawa yàcalé nérépiná. Nàanàcaté néré, yá nadàbaca nacàlidaca yàcalé mìnanaí iríni, macáita yái nàyáanàca, níai asianái demonio idacuèyéicaté íiwitáise.

³⁴Iná macáita yàcalé mìnanaí namusúacawa yàcalé ícha, yá nàacawa Jesús yàatalé. Naicácani, yá nasutáca Jesús ícha wawàsi manuísíwata yèepùanápínáwa nàasu cáli ícha.

Jesús sana a un paralítico

9 Néeseté, Jesús iwàlùacawa barca iriculé yéewáidacalénái yáapichawa, yá nachàbacawa abéemàalé Galilea icalisaníná ícha. Yá nàanàca Capernaum iyacàlená néré, yái Jesús iyacàleca. ²Yá abénaméyéi wenàiwica natéca cáuláiquéeri asiali Jesús yàatalé, abéeri máapinéeri iiná macáita, càmiríca yáalimá imichàanícawa, irirèicawa yàalubái ínatawa, íiméerica íinata. Néese Jesús yáalíacáiná náiwitáise manuíca nàináidacawa nawàwawa Jesús íwali ichùnìanápínáni, íná Jesús íimaca cáuláiquéeri irí:

—Píca, nùacawéerináca, picá achúma piwàwa. Nudéca numàacaca nuwàwawa píbayawaná ícha cayábacaténá píapicha Dios — íimaca yái Jesúsca.

³Abénaméyéi yéewáidéyéi wenàiwica templo irícu nàyaca néré. Néemiaca Jesús itàaníca cáuláiquéeri irí, íná nadàbaca nàináidacawa Jesús íwali cà: “Yái asiali Jesús itàaníca báawéeri iyú Dios íwali, yácáiná abéerita Dios yáaliméeri imàacaca iwàwawa wenàiwicanái íbayawaná ícha cayábacaténá náapicha Dios”, náimaca nàináidacawa nalíwa nawàwalicúsewa. ⁴Quéwa Jesús yáalíacawa nàináidàanácawa. Iná isutáca yéemiawa nía:

—¿Cánacué yéewa píináidacawa càí máiní báawéeri iyú? ⁵Máiní màulenáca wáimaca máapinéeri irí: ‘Nudéca numàacaca nuwàwawa píbayawaná ícha cayábacaténá píapicha Dios’, càmicáiná áibanái yáalimá íicáca asáísí báisícaalí cayábaca yáapicha Dios. Quéwa máiní càulenáca wáimaca máapinéeri irí: ‘Pimichàawa, píipìna’, áibanái wenàiwica nàalimácáiná naicáca asáísí wadécaalí wachùnìacani watàacái iyúwa, yái máapinéerica. ⁶Iná núa,

asiali Dios néeseérica, nuchùniapiná yái máapinéérica pialíacatenácuéwa Dios idéca ichùuliaca núa numàacáanápíná nuwàwawa wenàiwicanái ibáyawaná íicha cháí èeri írìcu cayábacaténá náapicha Dios —íimaca yái Jesúsca. Néeseca Jesús íimaca máapinéeri írí:

—Pimichàawa, peedá pialubáíwa, pèepùawa picapèe néréwa —íimaca yái Jesúsca. ⁷Néese yái máapinéeri imichàacawa, yá yàacawa icapèe néréwa. ⁸Níái wenàiwica iyéeyéica néré, naicáca iyúwa iyáaná, yá cáaluca nía. Nàaca Dios icàaluíníná imàacacáiná ichàiniwa abéeri wenàiwica írí ichùniacaténá cáuláiquéeyéi.

Jesús llama a Mateo

⁹Jesús yàacatéwa capli íicha, yá íicáca núa, núa Mateoca, yáawinéericawa aléera nuedácatelécate plata nuénánái judío íichawa Roma iyacàlená yàasu gobierno írípiná. Néese Jesús íimaca nulí:

—Aquialé, piawa núapicha, iyúwa nuéwáidacalé —íimaca nulí yái Jesúsca. Yá numichàa nùacawa Jesús yáapicha.

¹⁰Néese Jesús idècunitàacá iyáaca iyáacaléwa nupapèe írìcu, yá madécaná wenàiwica nàanàaca néré, áibanái yeedéeyéica plata néenánái judío íichawa Roma iyacàlená yàasu gobierno írípiná, áibanái cabáyawanéeyéi nacái. Yá náawinacawa Jesús yáapicha, wáapicha nacái, wía Jesús yéewáidacaléca, nayáacaténá nayáacaléwa wáapicha.

¹¹Néese fariseonái naicáca nía, íná náimaca walí, wía Jesús yéewáidacaléca:

—Yái yéewáidéericuéca pía, écáná iyáa iyáacaléwa náapicha níái yeedéeyéica wáicha plata romanonái yàasu gobierno írípiná, nía nacái cabáyawanéeyéica wenàiwicaca? —náimaca. ¹²Quéwa

Jesús yéemiacani, yá íimaca fariseonái írí:

—Péemiacué comparación: Málúacacaalí wenàiwica, yá càmita nawàwacutá abéeri ichùnièripiná nía. Quéwa áibanái idènièyéica uláicái nawàwacutácani, yái ichùnièripiná nía. Càita nacái wenàiwica íináidéeyéica mabáyawanáca, càmita nacutá abéeri ichùnièripiná náiwitáise nabáyawaná íichawa. Quéwa áibanái wenàiwica yáaliéyéiwa cabáyawanáca, níata icutáca abéeri iwènuádeéripiná náiwitáise báawéeri íicha. ¹³Càmitacué péewáidawa cayába Dios itàacái íwali. Piacué péewáidacawa càinácaalí íimáaná yái tàacáisi profeta itànèericaté Dios inùmalicuíse. Dios íimacaté: ‘Ewitacué pinúacáaníta madécaná pipirawa iyúwa sacrificio piacaténácué nucàaluíníná, càicáaníta caná iwèni meedá nuicáca culto pimàníricuéca càmicaalcáwa piicáca áibanái wenàiwica ipualé, piyúudàacaténácué nía’, íimaca yái Diosca. Iná cayábaca nàwacáidáyacacawa nùatalé níái cabáyawanéeyéica, nuicacaténá napualé. Càmicáiná nùanàa numáidacaténá wenàiwica íináidéeyéica mabáyawanáca, néese nudéca nùanàaca numáidacaténá wenàiwica yáaliéyéiwa cabáyawanáca nawènuádaánápíná náiwitáisewa nabáyawaná íichawa —íimaca yái Jesúsca.

La cuestión del ayuno

¹⁴Néeseté Juan el Bautista yéewáidacalénái nàanàca Jesús yàatalé. Yá nasutáca néemiawa Jesús. Náimaca írí:

—Wamàacaca wáichawa wayáacaléwa manùba yàawiría, fariseonái nacái, wasutácaténá

wíawawa Dios ícha manuíswata. ¿Cáná càmita namàaca náichawa nayáacaléwa, níái péewáidacaléca, nasutácatená níawawa Dios ícha? —náimaca. ¹⁵Néese Jesús íimaca nalí:

—Péemiacué comparación: Asiali icásàacaalíwa, yá imáidaca yàacawéeyéináwa asianái naicácatená icásàacawa casíimáiri iyú. Idècunitàacá iyaca náapicha, càmita yéewa achúmaca nawàwa. Iná càmita namàaca náichawa nayáacaléwa. Quéwa áiba èriwa, áibanái itéca náichawani. Néese namàacapiná náichawa nayáacaléwa, níái yàacawéeyéinámica achúmacáiná nawàwa néenialípiná. Càita nacái nuéwáidacalénáica, càmita yéewa achúmaca nawàwa idècunitàacá nùyaca náapicha. Iná càmita namàaca náichawa nayáacaléwa, nùyacáiná náapicha.

¹⁶“Péemiacué áiba comparación: Càmita wadé wachanàidaca éwisàimi wabàlewa wàlisài wáluma yéemami iyú. Wamànicaalí càì, yásì wàlisài wáluma yéemami imàacacawa, yá icacanàidaca éwisàimi bàlesi, yá quéwanáta manuica icháuná. ¹⁷Càita nacái càmita wadé wàucàaca wàlisài uva ituní éwisàimi íimamisi irículé. Wamànicaalí càì, yásì uva ituní idàbaca isáacawa dàchidàchiwaca inàniacubàa, néese éwisàimi íimamisi icacanácawa, càmíicáiná yáalímá imulacàacawa yàacawa. Yá yúucacawa wáicha macáita uva ituníca, íimamisi nacái. Iná wàucàaca wàlisài uva ituní wàlisài íimamisi irículé. Yásì wacùaca nía cayába, yái uva ituníca, íimamisi nacái. Càita nacái nuéwáidacalénái yeebáidéyeyéica nutàacái wàlisài, càmita nàya càide iyúwa fariseonái yàasu bàaluisàimi tàacáisi íimáaná”, íimaca yái Jesúsca.

La hija de Jairo. La mujer que tocó la capa de Jesús

¹⁸Idècunitàacá Jesús itàaníca nalí, yá abéeri judío íiwacalíná yàanàacaté Jesús yàatalé, yá ibàlùacawa yùlulú ipùata iyúwa Jesús irí yàacaténá Jesús icàaluíná. Néese judío íimaca Jesús irí:

—Nuídu idéca yéetácawa siúcasiwataàacáwa. Quéwa piacaalíwa ùatalé pimàacacaténá picáapiwa ùwali, yásì cáuca úa àniwa —íimaca.

¹⁹Jesús yàacawa yáapicha, wía nacái yéewáidacalénái wàacatéwa Jesús yáapicha. ²⁰Abéechúa inanái ùacawa manùbéyeyéi wenàiwica yèewi. Cúláicacaté úa doce camuí, úiraná yàacawa úicha mamáalàacata. Uái inanái ùacawa Jesús yáamiwáise mawiénita irí, manùbéyeyéi wenàiwica yèewi. Yá udunùaca ibàle ipùata ìwali. ²¹Umànica càì uínáidacáináwa ùacawa: “Nudunùacaalí ìwali, éwita ibàle ìwalicáaníta meedáni, yásì báisíta cayábaca nútá”, càì úumaca uínáidacawa ulíwa uwàwalicúsewa. ²²Quéwa Jesús iwènúa iicáidaca ulí, yá íimaca ulí:

—Picá achúma piwàwa. Pidéca pichùnìacawa pimàacacáiná piwàwawa nùwali —íimaca yái Jesúsca. Yáta cayábaca úa uláicái ícha.

²³Néeseté Jesús yàanàaca judío íiwacalíná icapèe néré, yá iicáca áibanái ipùlièyeyéi íwa. Nàwacáidáyacacatéwa nabàliacaténá yéetéechúamiwa. Aibanái nacái náicháaníca uíwítáiseimi, néemíaníca nacáiwica cachàiníiri iyú càide iyúwa judío íiwítáise iyáaná. ²⁴Jesús yáalíacawa icáucàidáanápinaté úái yéetéechúamicawa, íná íimaca nalí: —Pimusúacuéwa macáita, úacáiná sùmàuca càmíichúata

yéetáwa, uimácáicata ùyaca — íimaca yái Jesúsca, yáaliácáináwa icáucàidáanápínáté úa. Néese níái wenàiwicaca naicáanáca Jesús iquíniná, náaliácáináwa báisíiri iyúcani uétácatéwa.

²⁵Quéwa Jesús imusúadaca nía canánama capíi fícha. Néese iwàlùacawa sùmàumi iriatalécawa. Yá fíbàaca ucáapi ìwali úái yéetéechúamicawa, yá umichàacawa, cáuca úa àniwa.

²⁶Néesetécáwa macáita wenàiwica iyéeyéica mawiénita irí yái yàcaléca néemiácaté uináwaná ìwali Jesús imichàidáanáté úa yéetácáisi fícha.

Jesús sana a dos ciegos

²⁷Jesús imusúacatéwa nacapèe fícha, yá pucháiba matufyéi nàacawa yáamfíse. Yá náimaca irí cachàiníiri iyú:

—¡Pía rey David itaquérinámica, Dios ibànuèrica walí wacuèrinápiná, wía judíoca, piicá wapualé! — náimaca irí. ²⁸Jesús iwàlùacawa capíi irículé, néese níái matufyéica nàacawa yàatalé. Yá Jesús isutáca yéemiawa nía:

—¿Peebáidasicué núalimá catuíca numànicuéca pía? —íimaca yái Jesúsca. Náimaca irí:

—Báisíta, Wáiwacalí, weebáida càì —náimaca. ²⁹Néese Jesús imàacaca icáapiwa natuí ìwali. Yá íimaca nalí:

—Pichùniacuéwa càide iyúwa peebáidáanácué —íimaca yái Jesúsca. ³⁰Yási cayábaca natuí. Yá Jesús yàalàaca nía cachàiníiri iyú. Íimaca nalí:

—Picácué pimàaca áibanái náaliácawa cawinácaalícué ichùniaca pituí —íimaca yái Jesúsca.

³¹Quéwa namusúacanacáitawa capíi fícha, yáta nacàlidaca Jesús iináwaná ichùniaca nía nalí níái nayaquewéeyéicawa.

Jesús sana a un mudo

³²Néeseté idècunitàacá matufyéimi namusúaca nàacawa capíi fícha, yá áibanái natéca matàacáiri asiali Jesús yàatalé. Demonio idacùaca matàacáiri íiwitáise, íná càmita yáalimá itàanáca. ³³Yá Jesús yúucaca demonio asiali iwàwalicuíse. Néese matàacáiri idàbaca itàanáca. Yá áibanái wenàiwica iyéeyéica néeni náináidacawa manuúfwata naicáidaca Jesús irí. Yá náimaca nalíwáaca:

—¡Canácaté waiquéricáwa càiri wawàsi cháì wàasu cáli Israel néenibàa! —náimaca. ³⁴Quéwa abénameyéeyéi fariseo náimaca Jesús ìwali:

—Demonio íiwacalináquéi idacùaca íiwitáise yái asialica Jesús. Iná yéewa yúucaca demonio wenàiwica fícha demonio íiwacaliná íiwitáise iyú —náimaca Jesús ìwali.

Jesús tiene compasión de la gente

³⁵Jesús yàacaté ipáchiaca macái manuúri yàcalé irículé, púubéeri yàcalé irículé nacái. Yá yéewáidaca wenàiwicanái macái judíonái imanùbaca yéewáidacaalu iricu. Yá icàlidaca nalí càinácaalí iyú Dios icùaca yàasu wenàiwicawa. Ichùniaca nacái cáuláiquéeyéi wenàiwica, cáiwíiri fícha nacái, macái íiwitáaná. ³⁶Catúulécanáca Jesús iicáca nía máinícáiná achúmaca nawàwa nàuwichàacáinátéwa madécaná yàawírí. Càica níade iyúwa ovejanái canéeyéica icuèriná, iméerèyeyéicawa meedá, canácáináaté abéeri yéewáidéeripiná nía Dios ìwali, níái wenàiwicaca. ³⁷Iná Jesús íimaca walí, wía yéewáidacaléca:

—Báisíta, madécaná wenàiwica nawàwa neebáidaca nutàacái. Péemiácué comparación: Càica níade iyúwa bànacalé ituúná quíiréeri yéenáiwana

yàanàacaalí wenàiwica needácatáipíná nabànacalewa. Quéwa máisibáanatacué pía, icàlidéeyéipíná nalí nutàacái. ³⁸Iná pisutácué Dios ícha, yái càiride iyúwa bànacalé íiwacali, ibànùanápíná yàasu wenàiwicawa íibaidéeyéipíná irí, nacàlidacatená wenàiwicanái irí nuínáwaná iwali, yéewacatená neebáidaca nulí. Yásí wàwacáidaca nía Dios yàasu wenàiwicanáipíná càide iyúwa wenàiwica needácaalí nabànacale iyacanáwa —íimaca yái Jesúsca.

Jesús escoge a los doce apóstoles

10 Néeseté Jesús imáidaca yàataléwa wía, wía docéeyéica imanùbaca yéewáidacaléca. Yá imàacaca walí íiwitáisewa wáucacatená demonio wenàiwicanái ícha, wáucacatená náicha nacái macái uláicái íiwitáaná, cáiwíri nacái.

²Wía docéeyéica imanùbaca apóstolca ípidenéeyéica cà: quécha Simón, ípidenéeri nacái Pedro; yá nacái iméeréeri ípidenéeri Andrés; nía nacái Zebedeo yéenibeca, ibèeri ípidenéeri Santiago, yá nacái iméeréeri ípidenéeri Juan; ³yá nacái Felipe; Bartolomé nacái; Tomás nacái; núa nacái Mateo, núa yái yeedéericaté plata nuénánái judío íchawa Roma iyacaléna yàasu gobierno íripíná; yá nacái Santiago, yái Alfeo iirica; Tadeo nacái; ⁴yá nacái Simón, ípidenéeri nacái celote; yá nacái Judas Iscariote, yái itéeripínacaté Jesús yúuwidenái náibàacatenáni, nanúawani.

Jesús envía a los discípulos a anunciar el reino de Dios

⁵Jesús ibànùacaté wía doce wamanùbaca wacàlidacatená itàacái. Càì yàalàaca wía: “Picácué piawa càmfíyéi judío yàasu cáli íinatalé, picácué nacái piwàlùawa yàcalé iriculé iyéeyéica Samaria

yàasu cáli íinata. ⁶Piácué nàatalé níawamita Israel itaquénáinámica iyéeyéica càide iyúwa ovejanái iméerèeyéiwa, canéeyéica icuèriná, nawènúadacáiná náiwitáisewa Nacuèriná Dios íchawa, canáca nacái abéeri yéewáidéeripíná nía Dios iwali. ⁷Piácué picàlidaca nalní Dios icùanápíná macáita mesúnamáita. ⁸Pichùniacué cáuláiquéeyéi wenàiwica, pimichàidacué nacái yéetéeyéimiwa yéetácáisi ícha, pichùniacué nacái cacháunéeyéi íimami lepra iyú, piúcacué demonio wenàiwica ícha. Nudéca numàacacuéca pirí nuíwítáisewa mawènfiri iyú, íná picácué picobra nía cawinácaalí wenàiwica pichùnìyéica.

⁹“Picácué pité iwèni piasu bolsa iricuwa, orocánita, plata nacái, cobre nacái. ¹⁰Picácué pité sacco, pucháiba bàlesi nacái; picácué peedá piríwa wàlisài costiza nacáiri, àicu nacái. Cawinácaalí wenàiwica piyúudèeyéipínácuéca iwàwacutá nàaca piyáapínácuéwa.

¹¹“Piacuéwa yàcalé iriculé, picutácué abéeri cáimiétacanéeri iwàwéerica yéemiaca picàlidáanacué nalí nutàacái. Yá piyamáacuéwa icapèe iricu àta pèepùacatalétacuéwa yàcalé iricuise. ¹²Piwàlùacuéwa icapèe iriculé, yá pitáidacué wenàiwicanái iyéeyéica néré, pisutácué nalí Dios imànínáipíná nalí cayábéeri. ¹³Cayábacaalí náiwitáise níái capii iricuíféica, yásí Dios imànica nalí cayábéeri càide iyúwacué pisutáaná ícha. Quéwa, càmicaalí cayába náiwitáise, néese Dios càmita imànipíná nalí cayábéeri. ¹⁴Quéwa, càmicaalícué nawàwa needáca nàataléwa pía, càmita nacái nawàwa néemiaca picàlidáanacué nalí nutàacái, néese pimúsúacuéwa capii iricuise, yàcalé iricuise nacái, yá pichùpiacué cáli ichùmalé piabàli íchawa naicáipíná, càide iyúwa wáiwitáise iyáaná,

wía judíoca, píasáidacatenácué nalí Dios yúuwichàidáanápíná nía. ¹⁵Péemiácué cayábani, èeri imáalàacaalípináwa, Dios yúuwichàidapíná báawéeyéi wenàiwica, yásí yúuwichàidapíná níawa càmfíyécúe yeedáca yàataléwa pía máiní yáwanáí Sodoma iyacàlená mìnánáimi fícha, Gomorra iyacàlená mìnánáimi nacáí”, íimaca walí yáí Jesúsca.

Persecuciones

¹⁶Néeseté Jesús íimaca walí, wía yéewáidacaléca: “íPéemiácué cayába! Nubànúacúe pía nèewiré níara èeri mìnánáica cuwèesi lobo nacáiyéi íiwitáise, báawéeyéica iicáca Dios, báawéeyéi nacáí iicáca Dios yàasu wenàiwica. Piyapínácuéca nèewibàa càide iyúwa oveja càmfíyéi yáalimá ípéliaca caluéyéi cuwèesi lobo ípunita iwàwéeyéica iyáaca oveja. Iná iwàwacutácué cáalífacáica pííwítáise, píicácué píchawa piùwidenáicawa, càide iyúwa cáalífacáiri àapi iicáaná fíchawa yúuwidenáíwa ípíchaná áibanáí ichìwáidacuéca pía. Quéwa iwàwacutácué mabáyanáca pía, càmitacúe nacáí pimàni áibanáí írí báawéeri. Piyacúe càide iyúwa unúcu càmfíhúua imàni áibanáí írí báawéeri. ¹⁷Picácué píchawa áibanáicáiná náibàapínácuéca píawa nacháawàcaténácué piináwaná iwali yàcalé íiwacanánáí írí, nacapèedáidacatenácué nacáí píawa judíonáí yéewáidacàalu iricu. ¹⁸Yá natèpinácuéca píawa nacháawàcaténácué piináwaná iwali nacuèrinánáí íríwa, náíiwacanánáí írí nacáíwa, níái icuèyéica cáli, peebáidacáinácué nutàacáí. Càita píalimápinácué picàlidaca nalí nuináwaná iwali, níái èeri mìnánáí icuèrinánáica, nía nacáí càmfíyéica judío. ¹⁹Náibàapínácué natéwa pía nacháawàcaténácué piináwaná

íwali nacuèrinánáí íríwa, quéwa picácué achúma píináidacawa piwàwawa iwali yáí tàacáisi iwàwacutéericuéca picàlidaca nalí, càinácaalí iyú nacáí yéewanápiná picàlidaca piináwaná iwaliwa. Néesecúe péenáíwaná yàanàacaalíwa picàlidáanápíná piináwaná iwaliwa, yásí Dios imàacacúe píalífacawa càinácaalí iyú iwàwacutáaná picàlidaca nalíni. ²⁰Càmíicáinácué pía yáí càì icàlidéeripínácani, néese Espíritu Santo Wáaniri Dios ibànuèrica imàacapínácué pitàaníca Dios inùmalícué.

²¹“Néenialípiná wenàiwicanáí nacháawàapíná néenánáisiwawa áibanáí írí néetáanápínáwa neebáidacáiná nutàacáí. Aibanáí nasèenáí nacáí nacháawàapíná néenibewa néetáanápínáwa neebáidacáiná nutàacáí. Aibanáí néenibe nacáí nawènúadapíná náíwítáisewa nasèenáí fíchawa, yá nanúca nasèenáiwawa. ²²Macáí èeri mìnánáí báawapínácuéca naicáca píawa peebáidacáiná nutàacáí, quéwa cawinácaalí wenàiwica yeebáidéeyéica nutàacáí mamáalàacata àta néetáacatalétawa, Dios iwasaapíná níawa yàasu yúuwichàacáisi fíchawa. ²³Namànalicué píri báawéeri abéeri yàcalé iricu, néese pipiacuéwa áiba yàcalé iriculé. Péemiácué cayába, núa asiali Dios néeséerica nùanàapíná ípíchawáise pímalàidacué picàlidaca nuináwaná iwali macáí yàcalé iricu iyéeyéica Israel yàasu cáli ínata.

²⁴Péemiácué comparación: Abéeri yéewáidacalé càmita yéewa cachàinica fícha yáí yéewáidéericani, càmita yéewa nacáí áiba íibaidéeri cachàinica íwacali fíchawa. Càitacúe nacáí càmita yéewa cachàinica pía nuícha. Wenàiwica náináidacawa píwalícué càide iyúwa náináidáanáwa nùwali. ²⁵Píacúe

nuéwáidacaléca, iwàwacutácué piwàwaca piyaca càide iyúwa nùyáaná, yái yéewáidéericuéca pía, càide iyúwa yàasu wenàiwica iwàwáaná iyaca càide iyúwa íiwacali iyáaná. Aibanái càmfíyeyí yeebáida nutàacái náimaca nùwali Beelzebúcasa núa, yái demonio íiwacalináca. Iná nùlàacuéca pía náicha, náimáanápinácué piwali càiri báawéeri tàacáisi nacái, piyacáinácué càide iyúwa nucapèe írìcuíyéica, nuénánáisiwa”, íimaca walí yái Jesúsca.

A quién se debe tener miedo

²⁶Jesús íimacaté walí: “Iná picácué cáalu pía èeri mìnaná íicha, càmicáiná náalimá nabàaca nabáyawanáwa càiripináta. Aiba èeriwa macáita náalíacawa íwali. ²⁷Càita nacái, picácué pibàaca náicha nutàacái. Yái nucàlidéericuéca pírf íbàacanéeri iyú, iwàwacutácué picàlidaca nalíni amalánama. Yái nucàlidéericuéca pírf íwali méetauculé áibanái íicha, piacué picàlidaca cachàinírfi iyúni àta macái néemiacatalétani. ²⁸Picácué cáalu pía èeri mìnaná íicha yáaliméeyéica inúacuéca pía quéwa càmitacué náalimá nanúacuéca piwàwa cáuri. Néese, iwàwacutácué cáaluca pía Dios íicha, yái yáaliméerica yeedácuéca picáuca, yúucacaténácué pía nacái infierno írìculé, yái quichái càmfírìca ichacàwa càiripinéerita iyaca.

²⁹Péemiácué comparación: Aibanái nawéndaca pucháiba màsibèe púubéeyéi abéeri moneda íwaliná càmicáiná cawèni màsibèe púubéeyéica. Quéwa éwita càmfíyeyéicánita cawèni nía, càicáaníta Wáaniri Dios yáalíacawa nàwali, icùa nacái nía. Càmita yéewa abéeri màsibèe achúméeri yéetácawa càmicaalícawa Dios imàacaca yéetácawa. ³⁰Càita nacái Dios icùacuéca pía. Yáalíacuéca macáita

piwali, àta càisimalénacaalícué píiwita íbáiná, yáalía nacáíwa Dioscáiná idéca iputàaca nía abéerinamata; càita Dios yáalíacawa piwalícué. ³¹Iná picácué cáalu pía wenàiwicanái íicha, cawènicáiná Dios íicácuéca pía náicha níái màsibèe púubéeyéica manùbéeyéica”, íimaca walí yái Jesúsca.

Los que reconocen a Jesucristo delante de los hombres

³²Jesús íimacaté walí, wía yéewáidacaléca: “Cawinácaalí wenàiwica icàlidéerica íináwanáwa yeebáidaca nutàacái wenàiwicanái yàacuéseimi, yásí núa nacái nucàlidapíná íináwaná íwali nùasu wenàiwicacani Núaniri Dios chènuníiséri íríwa. ³³Quéwa cawinácaalí càmfírìta icàlida íináwanáwa yeebáidaca nutàacái wenàiwicanái yàacuéseimi, yásí núa nacái nucàlidapíná íináwaná íwali, càmita nùasu wenàiwicacani Núaniri Dios chènuníiséri íríwa”, íimaca walí yái Jesúsca.

Jesús, causa de división

³⁴Jesús íimacaté walí nacái: “Picácué píináidawa wenàiwicanái nàypíná matuíbanáita náapichawáaca nudécáaníta nùanàaca. íCàmírfita! Néese, càmitapíná abédanama náíwítáise nùwali. ³⁵Nudéca nùanàaca, íná asianái nàuwídeca namànipínáca nàaniriwa, ínanái nacái nàuwídeca namànipíná náatúawa, nayéeru nacáíwa. ³⁶Càita macáita nàuwídeca namànipíná néenánáisiwawa, níacáiná abénaméeyéi neebáidapíná nulí, quéwa áibanái càmita neebáida nulí.

³⁷Cawinácaalí cáininéerica íicáca nuícha yáaniri, yáatúa nacáíwa nuícha, càmita yéewa nùasu wenàiwicacani. Aibacaalí nacái cáininéerica íicáca nuícha írìriwa, íidu nacáíwa nuícha, càmita yéewa

nùasu wenàiwicacani. ³⁸Iwàwacutá nùasu wenàiwica matúibanáiri iyú imàaca áibanái nàuwichàidacani nùwalíse, naicáani nacái iquíniná, éwita nanúacaalíni cruz ìwali yeebáidacáiná nutàacái. Iwàwacutá nacái imànica macáita càide iyúwa nuchùulianá. Cawinácaalí càmíirica imàni cà, càmita yéewa nùasu wenàiwicacani. ³⁹Aibacaalí càmíirica iwàwa yeebáida nutàacái ipíchaná yùuwichàacawa nulpíná, canáca irí icáuca càmíiri imáalàawa. Quéwa cawinácaalí yeebáidéerica mamáalàacata nutàacái, éwita nanúacaalíni, yácata idènièripiná icáuca càmíiri imáalàawa”, ímaca walí yái Jesúsca.

Premios

⁴⁰Néeseté Jesús ímaca walí àniwa: “Cawinácaalí yeebáidéericuécá pitàacái, yeebáidapíná nacái nutàacái. Néese nacái, cawinácaalí yeebáidéerica nutàacái, yeebáidapíná nacái itàacái, yái Dios ibànuèrica núa alé. ⁴¹Aibacaalí wenàiwicanái yeebáida Dios yàasu profeta itàacái, namànicaalí nacái profeta irí cayábèeri profeta icàlidacáiná nalí Dios itàacái, yásí Dios yàapíná nalí cawèníiri càiride iyúwa Dios yàana cawèníiri yàasu profeta írwa. Aibanái wenàiwica neebáidacaalí itàacái cayábèeri íiwitáise, namànicaalí nacái irí cayábèeri cayábacáiná íiwitáise, yásí Dios yàapíná nalí cawèníiri càiride iyúwa Dios yàana cawèníiri cayábèeri íiwitáise irí. ⁴²Cawinácaalí imàníirica cayábèeri nuéwáidacalénái càmíiyéi cachàini irí, nùasunáicáiná nía, Dios yàapíná irí cawèníiri iyúudàacáiná nái yeebáidéeyéica nutàacái. Ewita yáalimácaaníta yàca nàiraca meedá casalínfiri úni, càicáaníta Dios yàapíná irí cawèníiri iyúudàacáiná nùasunái”, ímaca walí yái Jesúsca.

Los enviados de Juan el Bautista

11 Néeseté Jesús idécanáamité yàalàaca wía docéeyéi yéewáidacaléca, yá yàacawa yéewáidacaténá wenàiwicanái áibanái iyacàle iricu, yáara cálica, icàlidaca nacái nalí yái cayábèeri tàacáisica.

²Néenialíté Juan el Bautista, iyéerica presoíyéi ibànalícu, yéemiaca ìwali yái Cristo imàníirica. Néese Juan ibànùaca yéewáidacalénáiwa abénaméeyéi nàacaténáwa Jesús yàatalé. ³Juan iwàwacaté nasutáca néemiawa Jesús asásí báisícaalí Dios néeséericani, yái wenàiwica Dios ibànuèripínacaté judío icuèrinápiná, néese càmiccaalí yáníi, yá iwàwacutá nacùaca áibata yàanàaca.

⁴Néese Jesús ímaca nalí: “Pèepùacuéwa Juan yàatalé. Picàlidacué Juan iríni pidéénacuécá piicáca numànica, pidéénacuécá nacái péemiaca nucàlidaca wenàiwicanái irí. ⁵Picàlidacué Juan iríni matuíyéimi idéca iicáidaca, éruíyéimi yàabàli nacái nadéca nàipínáanica, cacháunéeyéimi ímami lepra iyú nacái, idéca cayábaca nía uláicái íicha, màuwíyéimi nacái nadéca néemiaca, yéetéyéimiwa nacái nadéca namichàacawa yéetácáisi íicha, catúulécaneeyéi nacái nadéca néemiaca nuwàwaca nuwasàaca nía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. Picàlidacué Juan iríni yáalíacaténáwa idéca nùanàaca, núa Dios néeséerica. ⁶¡Casíimáica cawinácaalí wenàiwica yeebáidéeyéica nutàacái mamáalàacata!” ímaca yái Jesúsca.

⁷Néese idécanáamité Juan yéewáidacalénái yèpùacawa Jesús íicha, yá Jesús idàbaca icàlidaca Juan el Bautista iináwaná ìwali. Jesús ímaca wenàiwicanái irí: “Bàaluité

piacatécué piicáca wenàiwica
 yèepuníricawa chuiri cáli
 íinata, yáara Juanca. Càmfíritaté
 machawàaca íwítáise yái asiali
 piiquéricatécué, càide iyúwa
 masicái cáuli yáawíadáidéerica
 meedá. ⁸¿Càinásicué piicáté néré?
 Càmfíritaté asiali cawèniiri ibàle
 yái piiquéricatécué. Píaliacuécawa
 cawinácaalí cawèniyéica ibàle
 iyéeyéica nacái càasuíri iyú,
 nàyaca cayábéeri capii iricu càide
 iyúwa reynái iyáaná, icuèyéica
 manùbéeyéi wenàiwica. ⁹Néese
 piacuécawa bàaluité manacúali
 yùuculé càinàwàiri piicáténaté
 profeta icàlidéerica tàacáisi Dios
 inùmaliçuise. Báisíta profetacani,
 yái Juanca, quéwa máiníri
 cachàinica áibanái profeta íicha
 canánama. ¹⁰Yái Juanca, yácata
 yáara nacàlidéericaté íwali tàacáisi
 Dios inùmaliçuise. Dios yàasu
 profeta itànàacaté tàacáisi Dios
 íiméericaté liri iríwa. Dios íimacaté:
 ‘Nuchùllipiná pipíchalé nùasu
 wenàiwicawa icàlidéerica
 nutàacáíwa. Yá yàapínacawa
 pipíchalé yàalàacaténá
 wenàiwica nachùnànapiná
 náiwítáisewa yéewanápiná
 natàidaca pía cayába
 pianàacaalíwa nàatalé’,
 íimacaté yái Diosca. ¹¹Péemiacué
 cayába, canácata áiba wenàiwica
 cachàiniiri Juan íicha nèewíse
 macái èeri mìnanaí. Quéwa
 cawinácaalí wenàiwica
 yeebáidéeyéica Dios itàacái
 siúcáisede, yéewanápiná Dios
 icùaca nía, máiní cachàinipínaca
 nía Juan íicha, éwita càmicáanáta
 máiní cachàinica nía Dios iyacàle
 irícu Dios icùacataléca macáita
 chènuniré.

¹²“Bàaluité Juan el Bautista
 idàbacaalíté icàlidaca Dios
 itàacái àta siuca nacáide, èeri
 mìnanaí namànica báawéeri
 Dios yàasu wenàiwicanái irí, yá
 nàalimáidaca namàalàidaca

cawinácaalí yeebáidéeyéica
 Dios itàacái, iwàwéeyéica Dios
 icùaca nía. ¹³Macái tàacáisi
 profetanái icàlidéericaté Dios
 inùmaliçuise, áiba tàacáisi nacái
 Dios ichùllièricaté profeta Moisés
 itànànapiná, macáita yái tàacáisica
 icàlidacaté walíni càinacaalí
 iyú Dios icùnàpinaté yàasu
 wenàiwicawa. Càité nacàlidaca
 Dios itàacái àta Juan el Bautista
 yàanàacatalétaté. ¹⁴Cawàwanátacué
 píalimá peebáidaca yái tàacáisica:
 Juan el Bautista, yácata profeta
 Elías nacáiri, yái iwàwacutéericaté
 yàanàaca ipíchawáise israelita
 icuèrinápiná yàanàaca.

¹⁵Càuwíiyéicaalícué pía, péemiacué
 nutàacái.

¹⁶“Nucàlidacué pírí càiná
 píiwítáise, píacué wenàiwicawa
 iyéeyéica siuca. Péemiacué
 comparación: Càicuéca píade
 iyúwa sùmanái yáawinèeyéicawa
 àyapulicubàa bamuchúamibàa
 yàcalé. Néese namáidaca nanacáiyéi
 iríwa: ¹⁷‘Wadéca wapùliacuéca
 pírí íwa, quéwa càmitacué pilabàa;
 néese wadéca wacántàacuéca pírí
 canción càide iyúwa nacántàaná
 yéetéeyéimiwa íwali, quéwa
 càmitacué pícháaní’, càì nàimaca.
¹⁸Càita nacái pidéuécaca pimànica.
 Juan el Bautista yàanàacaté, yá
 imàcaca íichawa iyáacaléwa
 isutácaténá yáawawa Dios íicha
 manuísíwata, càmita nacái iira
 uva ituní. Quéwa píimacatécué
 Juan íwali demoniosa iyaca
 iwàwalicu. ¹⁹Siúcade nudéca
 nùanàaca, núa asiali Dios
 néeséerica. Nuyáaca nuyáacaléwa,
 nuíra nacái uva ituní. Néese
 píimacuéca nùwali camùníricasa
 núa, càanárisa iyáaca iyáacaléwa
 núa, casíimáicasa nacái nucamaca,
 nùacawéeridáanaca nacái
 cabáyawanéeyéi wenàiwica, nía
 nacái yeedéeyéica plata néenanái
 judío íichawa Roma iyacàlená
 yàasu gobierno irípiná. Càita

píimacuéca nùwali càmicáinacué piwàwa peebáidaca nutàacái. Quéwa cawinácaalí yeebáidéeyéica Juan yàasu tàacáisi, nutàacái nacái, náasáidaca Dios idéca imàacaca cáallácáica nía báisfiri iyú”, íimaca yái Jesúsca.

Los pueblos desobedientes

²⁰Néese Jesús yàalàaca nía cachàiníiri iyú níái yàcalé mìnanáica aléera Jesús imànicatalécaté batéwa macáita yái càmfírca wenàiwica idé imànica. Yàalàaca nía cachàiníiri iyú càmicáináté nawenúada náiwitáisewa Dios írípíná. Yá Jesús íimaca nàwali: ²¹“íMáinicué piùwichàapínacawa, piacué israelitaca iyéeyéica Corazín iyacàlená írucu, Betsaida iyacàlená írucu nacái! Ewitacué piicácaníta numànica pèewibàa madécaná yái càmfírca wenàiwica idé imànica, càicáanítacué càmita piwènúada píiwitáisewa pibáyawaná íchawa. Piyúunáidacuéca máiníyéica cayábaca pía náicha níara càmfíyéica israelitami iyéeyéicaté Tiro iyacàlená írucu, Sidón iyacàlená írucu nacái, iyéeyéica méetàuculé Israel yàasu cáli íicha. Quéwa càmitaté máini báawaca nía píchacué. Càmitaté naicá áiba imànica nèewibàa càide iyúwa numàníná pèewibàa. Quéwa naicácaalíté càiritá, yá nawenúadacaté náiwitáisewatá caquialéta Dios írípínátá, càmicáináté máini báawéeyéica nía iyúwacué pía, yá nacái nàwalicaté nabálesamiwa báawéeri iicacánawatá, napusúa nacái nàwálfisewa catáli náasáidacaténáté achúmaca nawàwa nabáyawaná íwaliwatá. ²²Quéwa númacué pirí, áiba èeriwa Dios yuùwichàidapíná báawéeyéi wenàiwica, yásí piùwichàapínacuécawa máini cachàiníwanái náicha, níara

càmíyéica israelita iyéeyéicaté Tiro iyacàlená írucu, Sidón iyacàlená írucu nacái, máinicáinacué báawéeyéica náicha pía. ²³Píacué nacái Capernaum iyacàlená mìnanáica, piyúunáidacuéca máinípiná cáimiétacanáca pía, càide iyúwa Dios iyáaná chènuniré. íCàmírita! íNéese Dios yúucapínacué píawa íruculé yáara utàwi máiníiri depuúwaca, máinícatalé depuúwaca náicha canánama! Ewitacué piicácaníta numànica pèewibàa madécaná yái càmfírca wenàiwica idé imànica, càicáanítacué càmita piwènúada píiwitáisewa pibáyawaná íchacuéwa. Piyúunáidacuéca máiníyéica cayábaca pía náicha níara càmfíyéica israelita iyéeyéicaté Sodoma iyacàlená írucu. Quéwa càmitaté máini báawa nía píchacué. Càmitaté naicá áiba imànica nèewibàa càide iyúwa numàníná pèewibàacué. Quéwa naicácaalíté càiritá, yá nawenúadacaté náiwitáisewatá caquialéta Dios írípínátá, càmitaté nacái Dios imáalàidaca nítá, yá nacái nàyacàlemi Sodoma iyacaté mamáalàacatátá àta siùca nacáide, càmicáináté máini báawéeyéi nía iyúwacué pía. ²⁴Iná númacué pirí, áiba èeriwa Dios yuùwichàidapíná báawéeyéi wenàiwica, yásí piùwichàapínacuécawa máini cachàiníwanái náicha níara càmfíyéica israelita iyéeyéicaté Sodoma iyacàlená yàasu cáli íinata, máinicáinacué báawéeyéica náicha pía”, íimaca yái Jesúsca.

Vengan a mí y descansen

²⁵Néenialíté Jesús íimaca Yáaniri Dios íríwa: “Pía, Núaniri Dios, nùaca pirí cayábéeri, pía Nacuèrinásàirica macáita níái iyéeyéica chènuniré, cháí èeri írucuíyéica nacái. Nùaca pirí cayábéeri pimàacacáiná nalí píiwitáisewa, níái yeebáidéeyéica

pitàacái càide iyúwa sùmanái púubéeyéi neebáidáaná, yéewanápiná áiba èeri mnanái iyúunáidéeyéi cáalíacáica càmita náalimá náalíacawa píiwitáise iwali. ²⁶Báisíta, Núaniri, pidéca pimànica càide iyúwaté piwàwáaná pimànica”, íimaca yái Jesúsca.

²⁷Néese Jesús íimaca wenàiwicanái irí: “Núaniri Dios idéca imàacaca núalíacawa macáita. Abéerita Núaniri yáaliéri báisíiri iyú núwali, yái lirica. Abéerita núa, yái lirica, yáaliéri báisíiri iyú Núaniri iwali, abéerita nacái cawinácaalí wenàiwicanái numàaquéeyéica yáalíaca Núaniri iwali, càide iyúwa nuwàwáaná, yái lirica. ²⁸Aquialécué nùatalé, peebáidacué nutàacái, píacué macáita chamáléeyéica. Pidécueca píibaidaca cachàiníiri iyú pimànicaténácué macáita càide iyúwa áibanái ichùulíanácué pimànica càulenéri wawàsi Dios irípiná. Píacué nacái achúméeyéica íináidacawa iwàwawa íbáyawaná iwaliwa, aquialécué nùatalé, yá numàacacué piyamáidaca píawawa càulenéri wawàsi fícha, numàacacué nacái nuwàwawa píbáyawaná fícha. ²⁹Peebáidacué nutàacái, pimànicué nacái càide iyúwa nuchùulíanácué pía. Pimàacacué nuéwáidaca pía, píyacaténácué càide iyúwa nùyáaná, núa càmfírca caluéri íiwitáise, núa càmfírca cáimacái iicá yáawawa. Nùacawéeridapínácué pía, wáibaida nacái wáapichawáaca. Càitacué píalimápiná piyamáidacawa píbáyawaná fíchawa, fícha nacái yái càulenéri wawàsi áibanái ichùulíericuécua pimànica Dios irípiná. ³⁰Càmita máiní càulenácué pícha peebáidáanápinácué nutàacái, pimàníinápinácué nacái càide iyúwa nuchùulíanácué pía, nùacawéeridacáinácué pía, numàacapínácué nacái casíimáica pía”, íimaca yái Jesúsca.

Los discípulos arrancan espigas en el día de reposo

12 Néenialíté áiba sábadu judionái iyamáidacatáicawa Jesús yèepunícawa àyapulicubàa bànacalé yèewibàa, wáapicha wía yéewáidacaléca. Yá máapica wía, íná weedáca achúmáanata trigo ituíná bànacalé fícha wayáapínáwa, judío íiwitáise imàacacáiná wenàiwica needáca nayáapínáwani achúmáanata iyacaná áibanái íbànacale yéená, máapicaalí nía. ²Fariseonái naicátaté weedáca bànacalé iyacaná, yá naicáca yái wamànírca iyúwa íibaidacalési ínaté náimaca Jesús irí:

—Píicáca yái namànínáca.

Péewáidacalénái náibaidaca siùca sábadu wayamáidacatáicawa. Dios càmita imàaca wáibaidaca siùca èeri —náimaca irí. ³Néese Jesús íimaca nalí:

—Pidécueca píimáichaca tàacáisi píleericuécua Dios itàacái irícuíse wàawirimi rey David iwali, bàaluité máapicaalíténi, áibanái nacái yáapichéeyéi asianáica. ⁴David iwàlúacatéwa Dios yàasu manuírca capiima íimamisíiri irículé, yái israelitanái isutácatáipíná Dios fícha. Yá iyáaca pan namànírícaté Dios irí ofrenda piná sacerdotenái iyáapíná. Ewita Dios imàacacáaníta níawamita sacerdotenái iyáaca yái panca, càicáaníta càmitaté yúuwicháida David, nia nacái asianái yèepuníyíecatéwa yáapicha, máapicáinaté nía, ínaté catúlécánáca Dios íicáca nía. ⁵Pidécueca píimáichaca nacái áiba tàacáisi profeta Moisés itànèricaté Dios inùmalícuíse. Moisés íimacaté sacerdotenái càmita namàni nabáyawanáwa éwita náibaidacáaníta templo irícu sábadu wayamáidacatáicawa. Máiní iwàwacutáca náibaidaca Dios irípiná templo irícu namànicaténá macáita càide iyúwa Dios iwàwáaná.

Cachàinica templo sábadò fícha iwàwacutácáinà wenàiwica nàaca Dios icàaluíninà èeri imanùbaca, sábadò nacái. ⁶Quéwa núumacué pírí, núa iyéerica cháí pèewi, cachàiníríca núa templo fícha. ⁷Càmítacué péemìa càinácaalí íimáaná áiba tàacáisi profeta Oseas itànèericatè Dios inùmalicúise. Dios íimacaté: 'Ewitacué pinúacáaníta madécaná pipirawa iyúwa sacrificio piacaténacué nucàaluíninà, càicáaníta caná iwèni meedá nuicáca yái culto pimàníricuécasa nulí càmicaalícáwa piicáca áibanái ipualé, piyúdèacaténá nía', íimaca yái Diosca. Báisícaalícué péemiacatè càinácaalí íimáaná yái tàacáiscatá, yá càmítacué picháawà naináwaná ìwali báawèri iyútá, níái nuéwáidacaléca càmíiyéica imàni ibáyawanáwa. ⁸Iná Dios idéca ichùuliaca núa, asìali Dios néeséerica, numàacáanápíná nùasu wenàiwica namànica càide iyúwa nuwàwáaná, èeri imanùbaca, yái sábadò nacái wayamáidacatáicawa, wía judíoca —íimaca yái Jesúsca.

El hombre de la mano tullida

⁹Néeseté Jesús yàacawa, yá iwàlùacawa judíonái yéewáidacàalu iriculé, iyéerica néré. ¹⁰Iyacaté néeni abéeri asìali icáapi ituwièricawa fícha. Abénamèeyéi fariseo naicáidaca Jesús irí naicácaténá asásí imànicaalípinátè áiba wawàsi náaliméerica nacháawàaca iináwaná ìwali ìwalíise, fariseonái náimacáinátè íibaidacalésicani yái Jesús ichùnianáca wenàiwicanái. Iná nasutáca néemiawani, náalimáidacaténá naicáwani. Yá náimaca Jesús irí:

—Wawàwa wáalíacawa càinácaalí píináidacawa. ¿Dios imàacásica wachùnica cáuláiqueeyéi wenàiwica sábadò irícu wayamáidacatáicawa? —náimaca náalimáidaca naicáwa Jesús.

¹¹Néese Jesús íimaca nalí:

—Péemiacué comparación: Pidèniacaalícué pipirawa oveja, néese yúuwàacaalíwa utàwi nacáichúa iriculé namusúadacatáise úni, ¿càmítasicué pimusúadacani caquialéta, éwita sábadò iricúcaníta, yái èeri wayamáidacatáicawa? ¹²Néeni, máiniiri cawènica wenàiwica oveja fícha. Iná ¿cánacué càmíta píaliáwa Dios imàacaca wamànica cayábèeri áibanái irí siuca sábadò irícu? —íimaca yái Jesúsca. ¹³Néese Jesús íimaca irí yái asìali icáapi ituwièricawa fícha:

—Piducúa picáapiwa —íimaca yái Jesúsca. Yá asìali iducúaca icáapiwa, yáta cayábaca icáapi càide iyúwa abémèa icáapi. ¹⁴Quéwa fariseonái namusúacanacáitawa judíonái yéewáidacàalu fícha, yá nadàbacatè náináidacawa càinápínacaalítè iyú náalimáaná nanúaca Jesús.

Una profecía acerca de Jesús

¹⁵Néeseté Jesús yáaliacawa náiwitáise nawàwáanátè nanúacani, yá Jesús yàacawa náicha, manùba quéwa wenàiwica yàacawa yáamiwáise. Jesús ichùnica macáita cáuláiqueeyéi wenàiwica yàanèyèicatè yàatalé. ¹⁶Yá yàalàaca nía cachàiniiri iyú ipíchaná nacalídaca iináwaná ìwali manùbéeyéi wenàiwica irí ichùnianátè nía. ¹⁷Càitè Jesús imànica càide iyúwatè profeta Isaías icàlidáanátè tàacáisi Jesús iináwaná ìwali Dios inùmalicúise. Dios íimacaté:

¹⁸“Yácata nùasu wenàiwica íibaidéerica nulípiná, nuedéerica íibaidáanápíná nulí. Yácata cáininéerica nuicáca, yácata casíimáirica nuicáca. Yá numàacapíná irí Espíritu Santo icùacaténá íiwitáise. Yá icàlidapíná nutàacái càmíiyéi israelita irí, náalíacaténáwa nuwàwaca nàyaca machacàníiri iyú.

- ¹⁹ Càmita itàanipíná ùuléri
tàacáisi iyú, càmita nacái
yéemianícawa. Canáca
nacái yéemièri itàacái
imáidáidáaná cachàiníri
iyú calle iricubàa
bamuchúami yàcalé.
- ²⁰ Imànipíná cayábéeri
machawàaquéeyéi irí,
iicápiná nacái napualé,
cawinácaalí iwàwéeyéica
yéetácawa,
àta imawèniadacataléta
macáita báawéeri.
- ²¹ Càmíyéi israelita yeebáidapíná
itàacái, yàasu wenàiwica
nacái nía”,
fímaca yái Diosca.

Acusan a Jesús de recibir su poder del demonio

²² Néeseté natéca matuíri asiali
Jesús yàatalé, abéeri matuíri,
mataacáiri, demonio idacùacáiná
fiwítáise. Yá Jesús yúucaca demonio
asiali fícha, íná catuúca àniwani,
itàaní nacái àniwa. ²³ Néese
macáita wenàiwica nánáidacawa
manuúiwata naicáidaca Jesús irí.
Yá nasutáca néemiawa níawáaca:
“¿Yátasica rey David itaquérinámi,
Dios ibànuèrica wacùerinápiná, wía
judíoca?” náimaca nalíwáaca.

²⁴ Néese fariseonái néemiacáináni,
yá náimaca nali: “Yái asiali Jesúsca
idèniaca Beelzebú fiwítáise, yái
demonio íiwacalináca. Iná yéewa
Jesús yúucaca demonio wenàiwica
fícha Beelzebú fiwítáise iyú”,
náimaca Jesús iwali.

²⁵ Jesús yáalíacawa nánáidáanáwa.
Iná fímaca fariseonái irí: “Péemiacué
comparación: Wenàiwicanái
ipéliacaalí íipunitawáaca, yásí
nàasu cáli imáalàacawa. Càita
nacái yàcalé minanái, áibanái
néenánái nacái napéliacaalí
náipunitawáaca, néese càmita
náalimá nàyaca náapichawáaca.

²⁶ Càita nacái, canácatáita Satanás
yúuca yàasu demonionáywa

wenàiwica fícha. Satanás yúucacaalí
demonio wenàiwica fíchatá, yá
ipéliaca meedá yáawatá. Yásí
imáalàacawa nacái yái ichàinicatá,
yái Satanásca. Iná ícánacué càmita
píalíawa càmita núuca demonio
wenàiwica fícha Satanás fiwítáise
iyú? ²⁷ Pidécuéca píimaca núucacasa
demonio wenàiwica fícha Beelzebú
fiwítáise iyú. Picháawàacaalícué
nuináwaná iwali càì mamáalàacata,
yásí iwàwacutácué picàlidaca
nulíni cawinácaalí ichàini iyú
péewáidacalénáicué náucaca
demonio wenàiwicanái fícha.
Píalíacuéwa càmita náuca demonio
Beelzebú fiwítáise iyú. Iná níata
péewáidacalécuéca náasáidaca
càmítacué picàlida nuináwaná
iwali báisíiri iyú. ²⁸ Núucaca
demonio wenàiwica fícha Espíritu
Santo fiwítáise iyú, íná nudéca
núasáidacuéca píri Dios icùaca
abéechúanameyeyéi wenàiwica
péewibàa.

²⁹ “Núucaca demonio
wenàiwica fícha nuíwítáise iyúwa,
cachàinícáiná núa Satanás fícha.
Péemiacué áiba comparación:
Càide iyúwa cayéedéeri iyáaná,
càmita cayéedéeri yáalimá
iwàlúacawa iriculé áiba cachàiníri
asiali icapèca iyéedúacaténá
fícha yàasu, càmicálicáwa
cayéedéeri idacùta fíchawa yái
cachàiníri asialica quéechacáwa.
Iwàwacutá cayéedéeri imànica càì,
yéewacaténá iyéedúaca cachàiníri
asiali yàasu. Càita nacái núalimá
nudacúaca nuíchawa Satanás
nuwasacaténá fícha wenàiwica.
Pidécuéca pitàanica báawéeri iyú
Espíritu Santo iwali.

³⁰ “Píacué càmíyéica
abédanamata fiwítáise núapicha,
piúwídecuéca pimànica núa;
càmítacué piyúudàa nùwacáidaca
wenàiwica Dios irípiná, néese
piyúudáacuéca Satanás
iméeráidacaténá wenàiwica Dios
fícha meedá.

³¹“Iná péemiacué cayába. Dios imàacapiná iwàwawa fíchéi macái íiwitáaná báawéerica wenàiwica imàníirica, itàaníirica nacái Dios ìwali báawéeri iyú, nawènúadacaalí náiwitáisewa nabáyawaná fíchawa. Quéwa wenàiwica itàanícaalí báawéeri iyú Espíritu Santo ìwali, yá canácatáita Dios imàaca iwàwawa ibáyawaná fícha. ³²Aibacaalí itàaní báawéeri iyú nùwali, núa asiali Dios néeséerica, néese iwèniadacaalí íiwitáisewa Dios irípiná àniwa, yásí Dios imàacaca iwàwawa ibáyawaná fícha. Quéwa itàanícaalí báawéeri iyú Espíritu Santo ìwali, néese càmita quirínama Dios imàaca iwàwawa ibáyawaná fícha cháí èeri irícu, càmita nacái wàlisàipiná èeri irícu”, íimaca yái Jesúsca.

El árbol se conoce por su fruto

³³Jesús íimacaté fariseonái irí: “Péemiacué comparación: Cayábéeri àicu yàaca walí cayábéeri yàacàsi. Báawéeri àicu idèniaca ìyacanáwa báawéeri. Càita wáalfacawa macái àicu ìwali. Càita nacái píalimácué píalíacawa nùwali piicáciná càinácaalí numànica. ³⁴¡Píacué càiyéide iyúwa àapi iculále! Càide iyúwa àapi imusúadáná iculálewa inùma irícuésewa, càita nacái càmitacué píalímá pitàanica cayábéeri wawàsi ìwali báawacáinacué píiwitáise. Iná yái báawéeri tàacáisi pitàaníiricuéca, pidécuéca pimusúadacani piwàwalícuésewa, yáacáinacué piwàwa idéca ipuníacawa báawéeri tàacáisi iyú. ³⁵Cayábacaalí wenàiwica íiwitáise, yásí itàanica nacái cayábéeri wawàsi ìwali, yáacáiná íiwitáise cayábéeri iyaca iwàwalícu. Càita nacái báawacaalí wenàiwica íiwitáise, yásí itàanica báawéeri wawàsi ìwali, yáacáiná íiwitáise báawéeri iyaca iwàwalícu. ³⁶Núumacué pírí, Dios yúuwichàidapiná báawéeyéi

wenàiwica èeri imáalàacaalípináwa, yá yúuwichàidapiná nía ìwalíise macái tàacáisi canéerica iwèni náiméericaté. ³⁷Càide iyúwa pitàaníiná, yásí Dios iicáanáca pía, yáacáiná pitàacái yáasáidaca càinácaalí píiwitáise. Pitàanícaalí cayábéeri wawàsi ìwali, yásí cayábaca Dios iicáca pía iyúwa mabáyawanéeri, cayábacáiná píiwitáise, yá càmita Dios yúuwichàidapiná pía. Quéwa pitàanícaalí báawéeri wawàsi ìwali, yá báawaca Dios iicáca pía, cabáyawanéeri, báawacáiná píiwitáise, yá Dios yúuwichàidapiná pía”, íimaca yái Jesúsca.

La gente mala pide una señal milagrosa

³⁸Néeseté abènaméeyéi fariseo, áibanái nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irícu náimaca Jesús irí:

—Pía, yéewáidéerica wenàiwica, wawàwa waicáca pimànica wawàsi càmfírca wenàiwica idé imànica — náimaca. ³⁹Jesús íimaca nalí:

—Píacué báawéeyéica íiwitáise, píacué nacái iwènúadéeyéica íiwitáisewa Dios fícha, pidécuéca pisutáca nuícha numànínápiná piicá yái càmfírca wenàiwica idé imànica, quéwa càmita numànicué pírí càiri wawàsi. Numàcacáita piicáca numànínápiná càide iyúwaté profeta Jonás ìyáanáté. ⁴⁰Càide iyúwaté Jonás ìyamáanátéwa manúfiri cubái idèerícu máisiba èeri, càita nacái núa asiali Dios néeséerica nüyapiná cáli irícu máisiba èeri. ⁴¹Níara càmfíyéica israelita ìyeyéicaté Nínive ìyacàlená irícu namichàapínacawa yéetácáisi fícha èeri imáalàacaalípináwa Dios yúuwichàidacaalípiná báawéeyéi wenàiwica. Nabàlùapínáwa Dios íipunita yéewacaténá Dios icàlidaca naináwaná ìwali, càinácaalí báawéeri namàníiricaté. Píacué israelita ìyeyéica siúcade

pimichàapinácué nacáíwa. Yásí Nínive iyacálená mìnanáimi nacháawàacuéca piináwaná ìwali, bàaluitécáiná Nínive mìnanáí nawènúadaca náiwitáisewa Dios irípiná néemiácáinaté profeta Jonás icàlidaca nalí tàacáisi Dios inùmaliçué. Néese, éwita nùyacáaníta pëewibàa siucade, núa cachàinírica íwítáise profeta Jonás ichàini íicha, càicáaníta càmítacué peebáida nulí. Iná cabáyawanácuéca Dios iicáca pía. ⁴²Ua nacáí Sur yáasu cáli íiwacalumi càmíchúa israelita umichàapínacawa yéetácáisi íicha ucháawàacaténácué piináwaná ìwali, píacué israelitaca èeri imáalàacaalípináwa Dios yùuwichàidacaalípiná báawéeyéimi. Bàaluitécáiná ùanàaca máini décuíse cháí wáasu cáli íinatalépiná uémíacaténaté rey Salomón itàacáí máini cáaliacáica, úaliacáinatéwa Dios imàacacaté Salomón icàlidaca tàacáisi cáaliacáiri iyú. Quéwa éwita nùyacáanítacué pëewibàa, núa cachàinírica íwítáise rey Salomón ichàini íicha, càicáaníta càmítacué peebáida nulí. Iná cabáyawanácuéca Dios iicáca pía — íimaca yái Jesúsca.

El espíritu impuro que regresa

⁴³Jesús íimaca nalí: “Demonio yàacaalíwa wenàiwica íicha, yásí demonio iméeràacawa chuiri cáli íinata, yá icutáca iyamáacatáipináwa. Càmicaalí demonio yàanàa iyamáacatáipináwa, yásí íimaca íináidacawa iríwa: ⁴⁴‘Nuèpùacawa àniwa nucapèe néréwa yàara wenàiwica nudécataíseca nùacawa íicha’, íimaca iríwa. Néese demonio yèepùacawa àniwa, yásí demonio yàanàaca wenàiwica cáiwitáiseeri càide iyúwa cayábèeri capii máiséeri natunuérica, nachùnìèrica nacáí cayába. ⁴⁵Néese

demonio yàaca ìwacáidaca yáapichawa siete namanùbaca demonio máiníyíei báawaca íicha. Yá macáita nawàlùacawa wenàiwica iwàwaliculé, nadacùacaténá íwítáise. Yásí namànica irí báawéeri máini íicha yái báawéerica idàbàanéeri demonio imàníricaté irí quéechacáwa. Càita nacáí píacué wenàiwicaca báawéeyéica piùwìchàapínacuécawa máini cachàiníri íicha yái quéechéericaté piùwìchàanácuécawa”, íimaca yái Jesúsca.

La madre y los hermanos de Jesús

⁴⁶Idècunitàacá Jesús icàlidaca wenàiwicanáí iríni, néese yátúta yàanàaca néré, Jesús yéenanáí yáapicha nacáí, nawàwacáinaté natàaníca Jesús yáapicha. Quéwa nabàlùacawa bàacháwáise capii íicha. ⁴⁷Iná áiba íimaca Jesús irí: —Píatúta, péenanáí nacáí nabàlùacawa bàacháwáise. Nawàwa natàaníca píapicha —íimaca. ⁴⁸Quéwa Jesús íimaca irí yái asiali icàlidéerica irí naináwaná: —Péemia yái númáanáca núatúta ìwaliwa, nuénánáí ìwali nacáíwa —íimaca yái Jesúsca. ⁴⁹Néese Jesús íicáidaca walí wía yéewáidacaléca iyéeyéica yáapicha, yá imichàidaca icáapiwa wapualé. Yá íimaca: —Níái wenàiwicaca nuicáca nía iyúwa núatúanáíwa, nuénánáí nacáíwa. ⁵⁰Yácáiná cawinácaalí wenàiwica imànírica càide iyúwa Núaniri Dios chènufíseeri iwàwáaná, yácata nuiquéerica càide iyúwa nuénásàiriwa, nuénásàatúta nacáíwa, núatúta nacáíwa —íimaca yái Jesúsca.

La parábola del sembrador

13 Néeseté yáta èericaté Jesús imusúacawa capii íicha yàacaténáwa Galilea icalisaniná néré. Yá yáawinacawa càina íinata.

²Yá máiní manùbaca wenàiwicanáí nàwacáidáyacacawa yàatalé, íná Jesús iwàlùacawa barca iriculé, yá yáawinacawa barca irícu. Níái manùbéeyéí wenàiwicaca nayamáacawa càina íinatata.

³Néese Jesús yéewáidaca nía manùba comparación iyú. Yá íimaca nalí: “Abéeri asiali ibàna yàacawa ituínási. Yá yàacawa càide iyúwa náiwitáise nabànáaná ituínási, yá yàaca icasáaca yàacawa bànacalé.

⁴Yàaca icasáaca yàacawa, yá abénaméeyéí ituínási yúuwàacawa àyapulicubàa, yá màsibèe yàanàaca néré, yá nayáaca íimi. ⁵Aiba ituínási yéená yúuwàacawa cáli íinata íba yèewiré, canácatáica cayába cáli ibanííri. Yá bànacalé íimi ibacácawa ráunamáita, càmicáiná ibaní néeni cáli. ⁶Néese èeri imusúacawa, yá icànaca cachàini, yeemáca yái bànacalé, yá chuicani canácáiná ipìchu cayába cáaléeri, íná yéetácawa.

⁷Aiba ituínási yéená yúuwàacawa túfri yèewiré. Yá idàwinàacawa túfri yáapicha, quéwa túfri idàwinàacawa dàalawaca bànacalé yèewibàa, càmita ibatàa bànacalé idàwinàacawa cayába.

⁸Quéwa áiba ituínási yéená yúuwàacawa cayábéeri cáli íinata. Idàwinàacanáamíwa, yá idèniaca iyacanáwa manùba. Abénaméeyéí yéetaná nadèniaca natuínáwa cien namanùbaca, áibanáí yéetaná nadèniaca natuínáwa sesenta namanùbaca, áibanáí nacáí nadèniaca treinta namanùbaca ituíná. ⁹Càuwíyéicaalícué pía, péemiácué nutàacáí”, íimaca yái Jesúsca.

El porqué de las parábolas

¹⁰Néeseté wía Jesús yéewáidacaléca wàacawa Jesús yàatalé, yá wasutáca wéemiawani cáná yéewa icàlidaca wenàiwicanáí íríní comparación iyú. ¹¹Jesús íimaca walí: “Dios imàacacué

píalíacawa càinácaalí iyú icùaca yàasu wenàiwicawa. Càmita imàaca áibanáí yáalíacawa, níái manùbéeyéí càmfíyéica yeebáida itàacáí. ¹²Wenàiwica íináidacaalíwa cayába nutàacáí iwali, yá nacáí yéemiacaalí càinácaalí íimáaná, yásí Dios imàacaca yáalíacawa mamáalàacata. Quéwa áibacaalí wenàiwica càmita íináidawa cayába nutàacáí iwali, yásí iimáicha nacáí yái achúmérica yáaliéricatéwa iwali. ¹³Iná nuéwáidacáita nía comparación iyú, níacáiná éwita naicácaáníta numànica yái càmfíríca wenàiwica idé imànica, càicáaníta càmita nawàwa náalíacawa nùwali, cawinácaalí núa. Ewita néemiacaáníta nutàacáí nàuwí iyúwa, càicáaníta càmita nawàwa néemiaca càinácaalí íimáaná yái nutàacáica. ¹⁴Iná nàyaca càide iyúwaté profeta Isaías icàlidáaná tàacáisi Dios inùmalicuíse. Dios íimacaté israelitanáí írí:

‘Ewitacué péemiacaáníta mamáalàacata piùwi iyúwa, càicáanítacué canácatáita píalíapínácuéwa càinácaalí íimáaná. Ewitacué píicácaáníta madécana wawàsi pituú iyúwa, càicáanítacué canácatáita píalíapínáwa càinácaalí íimáaná yái píiquéericuéca’, íimaca yái Diosca. ¹⁵Néeseté Dios íimaca israelitanáí iwali:

‘Níái wenàiwicaca, Israel itaquénáinámi, cadapùleca náiwitáise, cadapùleca neebáca nutàacáí. Màuwica nía, càmfíyéí iwàwa yéemiaca nutàacáí. Nadéca naimáidaca natuíwa, càmfíyéí iwàwa yáalíacawa càinácaalí íimáaná yái nutàacáica, ipíchaná nawènúadaca náiwitáisewa báawéeri íicha nuwasàacaténá nía nùasu yúuwichàacáisi íichawa’,

íimaca yái Diosca.

¹⁶“Quéwa píacué nuéwáidacaléca, Dios imànicuéca pírí cayábéeri manuísíwata píalfacáinácúe píicáca yái píiquéericuéca pituí iyúwa, pídecué nacái péemiaca càinácaalí ímáaná yái tàacáisi péemièricuéca piúwi iyúwa. ¹⁷Péemiacué cayába, madécaná profetanái, áibanái nacái cayábéeyéi íwítáise nawàwacaté naicáca núa, yái píiquéericuéca, quéwa càmitaté naicá núa. Nawàwacaté nacái néemiaca yái nutàacái péemièricuéca, quéwa càmitaté néemiani”, íimaca yái Jesúsca.

Jesús explica la parábola del sembrador

¹⁸Jesús íimaca walí: “Péemiacué yái ímáanáca, yái comparación ibanéeri iwali. ¹⁹Cawinácaalí wenàiwica yéemièyéica càinácaalí iyú Dios icúaca yàasu wenàiwicawa, quéwa càmita neebáidani, càica níade iyúwa bànacalé yúuwèericawa àyapulicubàa. Yá Satanás yàanàaca, yá imàacaca naimáichaca Dios itàacái. ²⁰Yái ituínási yúuwèericawa cáli íinata íba yèewiré ímáanáca càicanide iyúwa wenàiwica néemiacaalí Dios itàacái, yá neebáidacani casíimáiri iyú. ²¹Néeseta quéwa, càmicáiná neebáida Dios itàacái báisíiri iyú, macái nachàini iyúwa, càide iyúwa canácaalí bànacalé ipichu cayába, íná neebáida itàacái maléená èeri, càide iyúwa bànacalé yéetacaalíwa ráunamáita. Íná nadàbacaalí nàuwichàacawa Dios írípíná, neebáidacáiná itàacái, Satanás nacái yáalimáidacaalí nía namànínápíná nabáyawanáwa, yásí nayamáidaca neebáidaca Dios itàacái. ²²Yái bànacaléca yúuwèericawa túfri yèewiré ímáanáca càicanide iyúwa wenàiwica néemiacaalí Dios itàacái, náináidacawa nacái iwali, quéwa báawaca náináidacawa

nawàwawa báawanama abéerita nàasu iwaliwa, cháí èeri iricúfrica. Cáiníná nacái naicáca nàasu cawèníriwa, nawàwacáiná càasuca nía. Macáita yái cháí èeri iricúfrica ichiwáidaca nía, càmita ibatàa namànica càide iyúwa Dios iwàwáaná. Càide iyúwa bànacalé idàwinàacaalíwa báawata, quéwa canácatáita cayàcanáni, càita nacái níái wenàiwicaca. Neebáca Dios itàacái báawatata, càmiírta quéwa nawàwalicúsewa, íná càmita máini namàni cayábéeri càide iyúwa Dios iwàwáaná. ²³Quéwa yái bànacaléca yúuwèericawa cayábacatái cáli ímáanáca càicanide iyúwa wenàiwica néemiacaalí Dios itàacái, yá neebáidacani tàí ímèeri iyú. Yá namànica cayábéeri càide iyúwa bànacalé idèniacaalí mamáalàacata iyacanáwa cayábéeri. Abènaméeyéi namànica cayábéeri manuísíwata càide iyúwa bànacalé idèniacaalí cien namanùbaca iyacanáwa, macái yéetaná imanùbaca. Aibanái namànica cayábéeri càide iyúwa bànacalé idèniacaalí sesenta namanùbaca iyacanáwa, macái yéetaná imanùbaca. Aibanái namànica cayábéeri càide iyúwa bànacalé idèniacaalí treinta namanùbaca iyacanáwa, macái yéetaná imanùbaca”, íimaca yái Jesúsca.

La parábola de la mala hierba entre el trigo

²⁴Néeseté Jesús yéewáidaca nía àniwa comparación iyú. Íimaca nalí: “Péemiacué càinácaalí iyú Dios icúaca yàasu wenàiwicawa. Iyaca càide iyúwa asíali ibànacaalí yèepunícawa ibànacalewa. Ibànaca cayábanaméerita trigo ituíná. ²⁵Néese táiyápi, yái bànacalé íwacali yúuwide yàanàaca trigo ibànacalená yùuculé, yá ibànaca manùba báawéeri masicái íimi trigo nacáiri iicàcanáwa, cayábéeri trigosíwa íinatabàa. Yá yèepùacawa

fiŋha, yáí yùuwideca. ²⁶Iná yéewa macáita nadàwinàcawa, néese nadèniacaalí nàyanáwá, átata báawanaméeri masicái yáasáidaca iyacanáwá báawéeri meedá.

²⁷Néese bànacalé íiwacali yàasu wenàiwica naicáca báawéeri masicái, yá nàacawa náiwacali yàataléwa nacàlidacaténá írini yàasu bànacalé iináwaná iwali. Náimaca írí: ‘Wáiwacali, pibànacaté cayàbanaméerita ituínási. ¿Sfísáaná yàanàa yáí báawéeri bànacaléca imusuéricawa yèewibàa?’ náimaca. ²⁸Yá náiwacali íimaca nalí: ‘Nùuwidequéera còi ibànaca néenibàa báawanaméeri ituínási trigosíwa yèewibàa’, íimaca nalí. Néese yàasu wenàiwicanáí íimaca írí: ‘¿Piwàwasica wàaca wacacàaca fiŋha yáí báawéerica?’ náimaca írí. ²⁹⁻³⁰Quéwa náiwacali íimaca nalí: ‘Càmíirita. Picácué picacàa yáí báawanaméerica, ipíchanacué picacàaca yáapichata yáí cayábéeri trigoca. Tàacá idàwinàcawa abédanamata trigo yáapicha àta weedacatalépináta yáí bànacaléca trigoca. Néese yàasu èeri tàacáwa, nuchùuliapiná nùasu wenàiwicawa yeedéeyéi bànacalé iyacaná needáanápíná yáí báawéerica bànacaléca quéechacáwa, nadacùadánápíná ibàpi iyúnama nía, yéewanápíná weemáca nía. Néese nuchùuliapíná needáanápíná yáí cayábéeri trigoca nùasu manúfri capíi írículé, trigo ituíná yàalu’, íimaca yáí bànacalé íiwacalica”, íimaca yáí Jesúsca.

La parábola de la semilla de mostaza

³¹Néeseté Jesús yéewáidaca wenàiwicanáí áiba comparación iyú. Yá íimaca nalí: “Péemiácué cainácaalí iyú Dios icuaca yàasu wenàiwicawa: Yáí Dios icùanáca yàasu wenàiwicawa, càicanide iyúwa mostaza íimi, asiali ibànéerica ibànacale yèewiwa.

³²Ewita achúméeríinacáaníta yáí mostaza íimica, càicáaníta idécanáami idàwinàcawa, yá manuícani macái bànacalé fiŋha, yá idàwinàcawa manuícani iyúwa àicusíwa. Iná yéewa màsibèe nàanàaca namànica namùlubèwa mostaza yéetaná yàana finata”, íimaca yáí Jesúsca.

La parábola de la levadura

³³Jesús yéewáidaca nía àniwa comparación iyú. Yá íimaca nalí: “Yáí Dios icùanáca yàasu wenàiwicanáíwa càicanide iyúwa levadura iyáaná. Inaná yéewiadaca levadura másibàawiríacatái harina yèewi, àta macáita íbesi inísàacawa”, íimaca yáí Jesúsca.

El uso que Jesús hacía de las parábolas

³⁴Jesús yéewáidaca wenàiwicanáí macái wawàsi iwali comparación iyú. Yéewáidaca níái manùbèeyéi wenàiwicaca comparación yáawami iyúta. ³⁵Jesús yéewáidaca nía còi imànicaténá càide iyúwaté Dios yàasu profeta icàlidáanáté tàacáisi Jesús inùmaliçuíse. Yáté Jesús íimaca:

“Nucàlidapíná nalíwani comparación iyúwa; nucàlidapíná nalí manùba wawàsi iwali, càmíyeyícáwa wenàiwica yéemia iináwaná iwali, Dios idàbacatáiseté èeriquéi àta siùca nacáide”, íimaca.

Jesús explica la parábola de la mala hierba entre el trigo

³⁶Néeseté Jesús isutáca náicha wawàsi nèepùanápínáwá nacapèe néréwa, níái manùbèeyéi wenàiwicaca. Yá Jesús iwàlùacawa capíi írículé wáapicha, wía yéewáidacaléca. Néese wàacawa Jesús yàatalé. Wasutáca wéemiawani cainácaalí íimáaná yáí tàacáisi icàlidéerica walí báawéeri

masicái iwali. ³⁷Yá Jesús íimaca walí: “Núa, asiali Dios néeséerica, núacata yái ibànéerica cayábéeri ituínási. ³⁸Yái bànacalé yàalupináca íimáanáca càicanide iyúwa cháí èeriquéí. Yái cayábéeri ituínásica íimáanáca càicanide iyúwa Dios yàasu wenàiwica, yebáidéeyéica itàacái. Yái báawéeri masicáica íimáanáca càicanide iyúwa báawéeri Satanás yàasu wenàiwica. ³⁹Yái nùuwide ibànéerica báawéeri masicái, yácata Satanás. Yáta nacái èerica needacatáipináca bànacalé iyacaná, yácata èeripiná imáalàacatáipináca yái èeriquéí. Níái yeedéeyéica bànacalé iyacaná, níacata Dios yàasu ángelnái. ⁴⁰Càide iyúwa needácaalí báawéeri masicái, neemáanápiná nía quichái írìcu, càipiná nacái iyaca imáalàacaalípináwa yái èeriquéí. ⁴¹Núa, asiali Dios néeséerica, nuchùllipiná nùasu ángelnáiwa nàwacáidáanápíná nùasu wenàiwicanái nèewíise macáita ichìwáidéeyéica wenàiwica namànínápíná nabáyawanáwa, nía nacái imàníiyéica ibáyawanáwa mamáalàacata. ⁴²Néese nùasu ángelnáiwa yúucapíná báawéeyéi wenàiwica manuírì quichái írìculéwa. Néré wenàiwica náicháanápíná, yá naamíapíná nayéiwa nàuwichàacái iyúwa. ⁴³Cawinácaalí imàníiyéica cayábéeri càide iyúwa Dios ichùllianá, nacànapínáwa mèlumèluírì iyú càide iyúwa èeri icamaláná Wáanirì Dios iyacàle írìcuwa. Càuwfíyecaalícué pía, péemiacué cayába nutàacái”, íimaca walí yái Jesúsca.

La parábola del tesoro escondido

⁴⁴Jesús yéewáidacaté wía àniwa comparación iyú. Yá íimaca walí: “Yái Dios icúanaca yàasu wenàiwicawa iyaca càide iyúwa cawènírì wawàsi, áibanái

wenàiwica ibèericaté cáli írìculé. Néese asiali yàanàacani, yá ibàliaca àniwani. Néese, casímáirì iyú, yàaca iwéndaca macáita yàasumiwa, yá iwèniaca írìwa yái cáli bànacalé yàalupináca”, íimaca yái Jesúsca.

La parábola de la perla de mucho valor

⁴⁵Jesús yéewáidaca wía àniwa comparación iyú. Yá íimaca walí: “Yái Dios icúanaca yàasu wenàiwicawa iyaca càide iyúwa cacharrerósairì, icutéerica yàacawa perla púubéeyéi íba cayábanaméeyéi cawèníyéi. ⁴⁶Néese asiali yàanàaca perla máiní yáwanáichúa cawènica, yá yàaca iwéndaca macáita yàasumiwa, néese iwèniaca írìwa úái perla cawènichúa yáwanáica”, íimaca yái Jesúsca.

La parábola de la red

⁴⁷Néeseté Jesús yéewáidaca wía àniwa comparación iyú. Íimaca walí: “Yái Dios icúanaca yàasu wenàiwicawa iyaca càide iyúwa chinchorro náibèeri iyú cubái. Yá asianái yúucaca chinchorro manuírì úni yáaculé. Yá náibàaca macái cubái íiwitáaná. ⁴⁸Idécánáami ipuníacawa yái chinchorroca, yá asianái iwataidacani úni yáacuíse càina ínatalépiná. Yá náawinacawa nacutáca nèewíise níái cayábanaméeyéi cubáica. Needáca cayábanaméeyéi cubái nàalu írìculéwa. Quéwa náucaca náichawa méetàuculé níái báawanaméeyéica cubáica. ⁴⁹Càita nacái èeri imáalàacaalípináwa, yásí ángelnái namusúacawa chènuníise naseríacaténá báawanaméeyéi wenàiwica cayábéeyéi wenàiwica íicha. ⁵⁰Yá náucapíná báawéeyéi wenàiwica manuírì quichái írìculé. Néré wenàiwica náicháanápínáca, naamíapíná nacái nayéiwa nàuwichàacái iyúwa”, íimaca yái Jesúsca.

Tesoros nuevos y viejos

⁵¹ Néeseté Jesús isutáca yéemíawá wía:

—¿Péemiasicué càinácaalí ímáaná yái tàacáisi núcàlidéericuéca pirí? —íimaca walí yái Jesúsca. Néese wáimaca irí:

—Báisisa, Wáiwacali, wáalíacawa càinácaalí ímáaná —wáimaca irí.

⁵² Néese Jesús íimaca walí:

—Péemiacué comparación: Abéeri yéewáidéri wenàiwica templo iricu, idécanáami yéewáidacawa càinácaalí iyú Dios icùaca yàasu wenàiwicawa, càide iyúwa núcàlidáaná, yásí yáalimá yéewáidaca wenàiwica Dios itàacái bàaluisàimi iyú, wàlisài iyú nacái, càide iyúwa capíi íiwacali imusúadacaalí yàasu cawèníriwa icuèrica icapèe iricuwa, yái cawèníri bàaluisàimica, yá nacái cawèníri wàlisàica —íimaca yái Jesúsca.

Jesús en Nazaret

⁵³ Néeseté Jesús idécanáamité icàlidaca níai comparaciónca, yá yàacawa. ⁵⁴ Yá yàanàaca yàasu cáli néréwa, Nazaret iyacàlenáca. Néese idàbaca yéewáidaca wenàiwicanái judíonái yéewáidacàalu iricu, iyéerica Nazaret iyacàlená iricu. Níai wenàiwicawa náináidacawa manuísíwata néemíaca icàlidáaná nalíni. Yá náimaca nalíwáaca:

—Canáca yéewaná yéewáidaca wía. Càmita báisí imàni yái càmfírca wenàiwica idé imànica. ⁵⁵ Yácata ìirimi meedá yámide yàalubáisi imàníirinámica. María ìirica meedáni. Nabèerica meedáni, níai Santiago, José nacái, Simón nacái, Judas nacái. ⁵⁶ Yéénánái inaná nàyaca wèewibàa meedá. Icàlidacáita áibanái yàasu tàacáisi meedá, càmicáiná yáalíwawa cayába —náimaca. ⁵⁷ Inaté càmita nawàwa neebáidaca Jesús itàacái. Quéwa Jesús íimaca nalí:

—Batéwa macái wenàiwica naicáca profeta cáimiétaquéeri iyú icàlidéerica tàacáisi Dios inùmaliçué. Níawamita yàasu cáli néeseeyéi, yéénánái nacái, icapèe iricuýéi nacái, níawamita càmita nawàwa neebáidaca itàacái. Càita nacái nùasu cáli néeseeyéi, nuénánái nacái, nupapèe iricuýéi nacái, càmita nawàwa neebáidaca nutàacái —íimaca yái Jesúsca. ⁵⁸ Càmitaté Jesús imàni néré madécaná yái càmfírca wenàiwica idé imànica, càmicáináte neebáida itàacái.

La muerte de Juan el Bautista

14 Néenialíté rey Herodes, yái romanosàiri icuèricaté Galilea yàasu cáli, yéemíaca wenàiwicanái icàlidaca Jesús íináwaná ìwali. ² Yá Herodes íimaca yáapichéeyéi íríwawa: “Yácata Juan el Bautistami, Juancáiná idéca imichàacawa yéetácáisi íicha. Iná yéewa yáalimá imànica yái càmfírca wenàiwica idé imànica”, íimaca yái rey Herodesca, iyúunáidacáiná Juan el Bautistamicani, yái Jesúsca.

³ Càica Herodes íimaca ichùuliacáináte yàasu úwináíwa náibàanápínaté Juan nadacùacaténáni cadena iyú, yá natéca náucacani presoíyéi ibànaliculé. Herodes imànicaté càì isíimáidacaténá yàacawéetúawa Herodías, caluéchúa íicaca Juan. Uái Herodíasca, úacata Herodes yéénásàiri Felipe yàacawéetúa quéechatécáwa, quéwa Herodes imelùdacaté úa yéénásàiri íichawa. ⁴ Inaté Juan yàalàaca rey Herodes. Juan íimacaté: “Báawéeriquéi peedáanaca péenásàiri yàacawéetúawa”, íimaca yái Juanca.

⁵ Yá rey Herodes iwàwacaté inúaca Juan isíimáidacaténá

yàacawéetúawa Herodías, quéwa cáaluca Herodes iicáca wenàiwicanáí iiquéeyéicaté Juan iyúwa profeta itàanírira Dios inùmalicúise. ⁶Quéwa áiba èerité rey Herodes imànica manuírí fiesta iwàwalicaténá yàasu èeriwa asáicatáicaténi. Yá Herodías íidu iwàlùacawa asianáí iyàacàalu iriculé. Yá ulabàca báawéeri iyú abéechúata asianáí yàacuésemi naicácaténá úa, níái asianáí rey Herodes imáidéeyéica fiesta néré. Herodes iicácaíná ulabàca, yá usíimáidaca Herodes iwàwa manuísiwata. ⁷Iná Herodes íimaca ulí báisí báisísíwatasa Dios yáaliéricawa Herodes yàanápínaté ulí càinácaalí wawási usutéerica íicha. ⁸Néese ùacawa utàaníca úatúa Herodías yáapichawa quéechacáwa. Néese úái mànacàuca uèpùacawa rey Herodes yàatalé. Yá úumaca irí:

—Pia nulí Juan el Bautista íiwita quirápieli irícu —úumaca, úacáiná úatúa Herodías iwàwacaté uicáca Juan íiwita utuí yúwa úalíacaténáwa báisíiri iyúcani idéca yéetácawa, yái Juanca.

⁹Yá achúmaca rey Herodes iwàwa, quéwa iwàwacutúicaté imànica càide iyúwa íimáanaté mànacàu irí, níacáiná yáapichéeyéí néemiácaté íimáaná ulí báisí báisísíwatasa Dios yáaliéricawa. Yá Herodes ichùuliaca úwínáí nanúanápínaté Juan nàacaténaté ulí íiwitami.

¹⁰Herodes ichùuliacaté abéeri úwí yàaca iwichùaca Juan íicha íiwita presoíyéí ibànalícu. Càité Juan yéetácawa. ¹¹Yá natéca Juan íiwitami quirápieli irícu. Yá nàaca ulíni úái mànacàuca. Néese utécani úatúa yàataléwa.

¹²Néese Juan yéewáidacalénáimi yàanàaca presoíyéí ibàna néré natécaténá Juan ichéecami. Yá nabàliacani. Néeseté nàaca nacàlidaca Jesús írini.

Jesús da de comer a cinco mil hombres

¹³Idécanáamité Jesús yéemiaca Herodes iyúunáidaca Juan el Bautistamicani, yái Jesúsca, yá Jesús yàacawa barca irícu abéemàalé Galilea icalisaniná íicha. Wía yéewáidacaléca wàacawa nacái yáapicha áibalé canácatalé wenàiwica. Quéwa madécaná wenàiwica yáaliacawa Jesús iináwaná iwali yàanáwa néré, íná nàacawa cáli íinatábàa nérépiná manùba yàcalé íicha. ¹⁴Néese Jesús imichàacawa barca íicha, yá iicáca madécaná wenàiwica néré. Catúulécanáca iicáca nía, yá ichùniaca cáuláiquéeyéi wenàiwica natéeyéica yàatalé.

¹⁵Catáca yàacawa wàwali íná wía yéewáidacaléca wáimaca Jesús irí:

—Catáca yàacawa wàwali cháí canácatáica yàcalé. Iná pichùulia nèepñanápínáwa nawèniacaténá nayáapínáwa yàcalé irícu — wáimaca irí. ¹⁶Jesús íimaca walí:

—Càmita iwàwacutú nèepùacawa.

Píatacué yàa nayáapíná —íimaca walí. ¹⁷Néese wáimaca irí:

—Canáca walí nayáapíná.

Wadèniaca cinco namanùbaca pan, pucháiba cubáí imidecaná meedá — wáimaca irí. ¹⁸Jesús íimaca walí:

—Pitécué nulí nía —íimaca walí.

¹⁹Yá néese Jesús ichùuliaca náawinacawa masicái íinata macáita níái wenàiwicaca manùbéeyéí. Néese yeedáca cinco namanùbaca pan icáapi iriculéwa, pucháiba cubáí imidecaná nacái. Néese iicáida chènuniré, yàaca Dios irí cayábéeri iwali yái yàacàsica.

Néese isubèriadacani, yàaca walíni wía yéewáidacaléca, yái yàacàsica. Néese wawacùaca nalíni, níái wenàiwicaca. ²⁰Néese macáita nayáaca cadénamani. Yá weedáca doce mapíiri imanùbaca yàacàsi yéenáimi imàaquéricawa. ²¹Níái iyéeyéicaté yái yàacàsica, cinco

mil namanùbaca asianái. Càmita waputàa inanái, sùmanái nacái iyéeyéicaté iyáacaléwa náapicha.

Jesús camina sobre el agua

²²Néeseté Jesús ichùuliaca wawàlúanápináwa barca iriculé wía yéewáidacaléca, wachàbacaténáwa ipíchalépiná abéemàalé Galilea icalisaniná fícha. Iwàwacaté wàacawa ipíchalépiná idècunitàacá imàacaca wenàiwicanái yèepùanápináwa fícha. ²³Néese idécanáamité ibànùaca fíchawa nía, yá yàacawa dúli fínatalé abéerita isutácaténá yáawawa Dios fícha. Catácanáami ìwali, yá iyamáacawa abéerita néré. ²⁴Quéwa wía yéewáidacaléca wàyaca barca iricu déeculé cáli fícha. Màladàca yàacawa wàasu barca iwéré cachàini, cáulicáiná ipùa wáipunita. ²⁵Néese táiyápiwanái, amalácaalí yàacawa wawicáu, Jesús yàacawa mawiénita walí, yèepuníriwa úni inàniacubàa. ²⁶Néese wía yéewáidacaléca waicáca yàacawa úni inàniacubàa, yá cáaluca wía báawanama, càmicáináaté wáalía waicácani, yá wéemíanícawa wacalùniwa:

—iIwàwanásimica! —wáimaca.

²⁷Yáta Jesús itàaníca walí. Iimaca walí:

—iCayábacani, núaquéi, picácué cáalu pía! —íimaca yái Jesúsca.

²⁸Néese Pedro íimaca irí:

—Nuíwacali, báisícaalí píacani, yá pimáida núa nùacaténáwa plàtalé úni inàniacubàa —íimaca yái Pedroca. ²⁹Néese Jesús íimaca irí:

—Aquialé —íimaca yái Jesúsca. Néese Pedro imusiacawa barca iricuíse, yá idàbaca yàacawa yèepunícawa úni inàniacubàa Jesús yàatalépiná. ³⁰Quéwa ipíchawáiseté Pedro yàanàaca Jesús yàatalé, yá iicáca cachàiníri cáuli ipùaca ìwali, ínà cáaluca Pedro fínáidacawa iwàwawa.

Cáalucanacáitani, yá idàbaca isawíacawa. Iná yéemíanícawa icalùniwa Jesús irí:

—iNuíwacali, piyúudàa núa!

—íimaca yái Pedroca. ³¹Yáta Jesús iducúa icáapiwa Pedro irí, yá ìbàaca Pedro icáapi ìwali, imichàidacani úníacuíse. Yá íimaca Pedro irí:

—¿Cánà càmita píibàa piwàwawa nuwéré tàì íiméeri iyú? Pidàbacanacáitaté píináidacawa piwàwawa càmiínápinaté nuyúudàa pía, yáta pidàbacaté pisawíacawa — íimaca yái Jesúsca.

³²Nawàlùacanacáitawa barca iriculé, yáta wiúca cáuli canánama, Jesúscáiná iwàlùacatéwa wàatalé barca iriculé. ³³Néese wía iyéeyéica barca iricu, wabàlùacawa wàlulú ipùata iyúwa Jesús irí, wàacaténá icàaluíniná. Wáimaca irí:

—iBáisíta Dios Iirica pía! — wáimaca irí.

Jesús sana a los enfermos en Genesaret

³⁴Wachàbacatéwa abéemàalé Galilea icalisaniná fícha, yá wàanàaca Genesaret yàasu cáli néré. ³⁵Genesaret yàasu cáli néeseéyèi nàalía naicáca Jesús, ínà nàaca nacàlidaca iináwaná ìwali macái néenánái iríwa iyéeyéica macái yàcalé iricu Genesaret yàasu cáli. Yá natéca macái cáuláiquéeyéi wenàiwica Jesús yàatalé. ³⁶Yá nasutáca fícha wawàsi imàacáanápiná nadunùacáita ibàle ipùata ìwali nachùnìacaténáwa. Yá macáita idunuèyéica ibàle ìwali, yá cayábaca nía uláicái fícha.

Lo que hace impuro al hombre

15 Abénaméeyéi yéewáidéeyéi wenàiwica templo iricu nàanàacaté Jerusalén iyacàlená néese. Nàwacáidáyacacawa fariseonái yáapicha. Néese macáita

nàacawa Jesús yàatalé, yá nasutáca nëemiawani. Náimaca Jesús irí:

²—¿Cáná péewáidacalénái càmíta namàni càide iyúwa wàawirináimi judío yéewáidáaná? Càmíta namàni culto nacáiri náibacaténá nacáapiwa éeréeri iyú càide iyúwa wàawirináimi íiwitáise ímáaná ípíchawáise nayáaca nayáacaléwa íná casacàca Dios iicáca náií péewáidacaléca —náimaca. ³Néese Jesús ímaca nalí:

—Báisíta càmíta namàni yáara canéeri iwèni wawási càide iyúwaté piawirináimicué yéewáidáaná, càmíríca Dios ichùuliaca wamànica. Quéwa pimànicuécá áiba wawási báawéeri cachàiníwanái: Pidécuéca pimàacaca píchawa Dios itàacái pimànicaténácué meedá iyúwa píiwitáise ímáaná. ⁴Bàaluitécáiná Dios ímaca: ‘Pia píaniri íimiétacanáwa, píatúa nacáíwa’, càì ímaca yái Diosca. Yá nacái ímacaté: ‘Aibacaalí itàaníca báawéeri iyú yáaniri iwaliwa, càmicaalí nacái, yáatúa iwaliwata, yásí iwàwacutácué pinúacani’, càì ímaca yái Diosca. ⁵Quéwa píacué fariseoca péewáidacuécá wenàiwica cayábacasa càì náimaca nánaniri íríwa, náatúa írí nacáíwa: ‘Càmíta núalimá nuyúudàaca píá; nudéca núcúaca Dios írípínáni, yái nuèripínámica píri, íná canáca nulí cayába nuyúudèripiná iyú píá’, càì náimaca nasèenái íríwa. ⁶Càita péewáidacuécá wenàiwica càmítasa iwàwacutá nayúudàaca nánaniriwa, náatúa nacáíwa idécanáami càì náimaca nasèenái íríwa. Íná píacué fariseoca píasáidacuécá píucaca píchawa Dios itàacái pimànicaténácué iyúwa píiwitáise ímáaná meedá. ⁷ÍPíacué pucháibéeyéica íiwitáise meedá! Profeta Isaías icàlidacatécúé píwali machacàníri iyú Dios inùmálicuise. Dios ímacaté:

⁸ ‘Náií israelitaca náimacáita meedá nàacasa

nucàaluíniná, quéwa càmíta cáininá naicáca núa nawàwalicuisewa.

⁹ Caná iwèni nuicáca nàasu culto namàníricasa nulí. Càmíta néewáida wenàiwicanái nutàacái iyú, néese néewáidacáita nía náiwitáise iyúwa’,

càì ímaca yái Diosca —ímaca yái Jesúsca.

¹⁰ Néese Jesús imáidaca yàataléwa áibanái wenàiwicanái iyéeyéica néeni. Yá ímaca nalí:

—Péemiacué nutàacái, píacué macáita. Píalimáidacué píalíacawa péemiaca càinácaalí ímáaná yái númèeripínácuéca píri:

¹¹ Càinácaalí yàacási iwàluèricawa wenàiwica inùmáliculé, càmíta yéewa casacàca imànica wenàiwica íiwitáise Dios íicha. Quéwa tàacáisi báawéeri imusuéricawa nanùmálicuise, yácata casaquèeri imànica náiwitáise Dios íicha —ímaca yái Jesúsca. ¹²Néese wía Jesús yéewáidacaléca wàacawa yàatalé. Yá wáimaca írí.

—¿Càmítasica píalíawa máini báawaca fariseonái néemiaca yái píimáanáca? —wáimaca. ¹³Quéwa Jesús ímaca walí:

—Péemiacué comparación: Càide iyúwa bànacalé íiwacali iwatàacaalí báawéeri yéetaná imusuéricawa ibànacale yèewi, càita nacái Núaniri Dios chènuníseeri yúucapiná íchawa cawinácaalí càmíyéica itàaní Dios inùmálicuise báisíri iyú, càmícáiná Dios ibànua nía. Dios imáalàidapiná nacái nàasu tàacáisi cachìwéeri. ¹⁴Píacué píináidawa piwàwawa fariseonái itàacái iwali. Níacata matufyéi íiwitáise meedá, càmíyéi yáalíawa báisíri tàacáisi, íná càmíta náalimá néewáidaca wenàiwica machacàníri iyú Dios iwali. Néewáidacáita áibanái càmíyéi yáalíawa, íná càica níade iyúwa

matuíri itéerica áiba matuíri. Néese pucháibanama náuwàacawa utàwi iriculé. Càita nacái níara fariseoca naméeràidaca áibanái càmfíyèi yáalíawa —fímaca walí yái Jesúsca.

¹⁵Néese Pedro fímaca Jesús irí:

—Picàlida walí càinácaalí fímaaná yái tàacáisica picàlidéerica yàacàsi iwali —fímaca yái Pedroca. ¹⁶Yá Jesús fímaca walí:

—¿Néeni, càmitasicué nacái píaía péemiaca càinácaalí fímaaná? ¹⁷¿Càmitasicué píaíawa macáita yàacàsi iwàluèricawa wenàiwica inùma iriculé yàanàaca idèericulé, néese imusúacawa fícha? ¹⁸Quéwa tàacáisi báawéeri imusuéricawa wenàiwica inùma iricuíse, imusúacawa iwàwa iricuíse. Yácata casaquèerica imànica wenàiwica fíwitáise Dios fícha. ¹⁹Yácáiná macáita báawéeri fíwitáisesi imusúacawa wenàiwica iwàwa iricuíse. Càita báawéeri fíwitáisesi: Naniaca wenàiwica; naimáca áiba yáapicha càmfíchúaca náinusíwa, càmfírca nanírísíwa nacái; naimáca áibanái yáapicha ipíchawáise needáca nalíwa nía; namànica nainá iyúwa càide iyúwa càmfíná Dios ibatàa wenàiwica imànica; nayéedúaca áibanái yàasu; nachiwáidaca wenàiwica, nacàlida nacái nachiwawa; natàanica báawéeri iyú áibanái iwali. ²⁰Yái báawéeri wawàsica wenàiwicanái imànírca, yácata casaquèerica imànica wenàiwica fíwitáise Dios fícha; néese, càmicaalí wamàni culto nacáiri wáibáná wacáapiwa éeréeri iyú càide iyúwa fariseo fíwitáise fímaaná ipíchawáise wayáaca wayáacaléwa, càmita casacàa imànica wáiwitáise Dios fícha —fímaca yái Jesúsca.

Una extranjera que creyó en Jesús

²¹Yá Jesús yàacatéwa náicha yàacaténáwa Tiro iyacàlená yàasu cáli néré, Sidón iyacàlená

nacái. ²²Néese inaná yàanàaca néré, cananeasàatúa, càmfíchúa israelita, iyéechúa néré. Uacawa Jesús yàatalé. Yá umáidaca, úumaca Jesús irí:

—iNuíwacali, rey David itaquérinámi, Dios ibànùerica israelita icuèrinápiná, piicá nupualé! iUacáiná núduca ùuwichàacawa demonio iyacáiná uwàwalicu! —úumaca. ²³Jesús quéwa masànata uíchani. Néese wía, Jesús yéewáidacaléca wàacawa yàatalé. Yá wáimaca irí:

—Pichùulia úa wáicha meedá, uémíancáiná ùacawa wáamíwáise —wáimaca. ²⁴Jesús fímaca:

—Dios idéca ibànùaca núa nuyúudàcaténá nfawamita Israel itaquénáinámi iwènúadéeyéica fíwitáisewa Dios fícha càide iyúwa ovejanái naméeràacaalíwa náucacawa canácaalí nacuèriná. Nudéca nùanàaca numáidacaténá nía, nawènúadacaténá náiwitáisewa Dios irípiná —fímaca yái Jesúsca. ²⁵Quéwa úái inanáica ùacawa Jesús yàatalé. Yá ubàlùacawa ùluli ipùata iyúwa Jesús irí ùacaténá icàaluíniná, yá úumaca irí:

—iNuíwacali, piyúudàa núa! —úumaca. ²⁶Jesús fímaca ulí:

—Péemia comparación: Càmita wáuca sùmanái iyácalé áulinái iyáapiná; càita nacái iwàwacutá nuyúudàaca quéechacáwa nuénánáicawa, níái israelitaca. Càmita cayába nuyúudàaca píacué càmfíyéica israelita —fímaca ulí, yáalimáidacaténá iicáwa úa, asásí uebáidacaalí Dios imánfínápiná ulí cayábéeri éwita càmicáaníta israelita úa. ²⁷Néese úumaca irí:

—Báisíta, Nuíwacali, quéwa càide iyúwa áulinái iyácaalí yàacàsi yéenámi yúuwèericawa náiwacali yàasu mesa yáapiré, càita nacái nuwàwa Dios imànica nulí cayábéeri éwita càmicáaníta israelita núa —úumaca. ²⁸Néese Jesús fímaca ulí:

—iPía inanái, pidéca peebáidaca nulí manuísiwata! Yá nudéca numànica càide iyúwa pisutáaná nuícha —íimaca yái Jesúsca. Yáta cayábaca úái inanái íiduca, demoniocáiná yàacatéwa uícha.

Jesús sana a muchos enfermos

²⁹Néeseté Jesús yàacawa náicha, yá yàanàaca Galilea icalisaniná icàinalená néré. Néesecáwa yàacawa dúlí fínatalé, yá yáawinacawa néré. ³⁰Manúba wenàiwica yàanàaca yàatalé, natéca náapichawa wenàiwica éeruíyéi yàabàli, matuíyéi nacái, cacháunéeyéi nacái, matàacáiyéi nacái, áibanái cáuláiquéeyéi nacái manùbéeyéi. Yá natéca nía, namàacaca nía cáli fínata Jesús ípunita. Yá Jesús ichùnìaca nía macáita. ³¹Iná níái manùbéeyéi wenàiwicaca nánáidacawa manuísiwata naicáidaca Jesús irí, imànicáinaté cayábéeri wawàsi íiwitáise iyúwa. Néemiaca matàacáiyéimi itàanica cayába. Naicáca nacái cacháunéeyéimi iiná cayábaca nía; níái éeruíyéimi yàabàli nacái nàipinánica cayába; nía nacái matuíyéimica naicáidaca cayába. Yá nadàbaca nàaca Dios irí cayábéeri, yái Dios Israel itaquénáinámi yèerica icàaluíniná.

Jesús da de comer a cuatro mil hombres

³²Néeseté Jesús imáidaca yàataléwa wía yéewáidacaléca. Yá íimaca walí:

—Catúulécánaca nuicáca níái wenàiwicaca. Nadéca nàyaca núapicha másiba èeri, idéca nacái imáalàacawa náicha nayáacalé. Càmita nuwàwa nubànùaca nía máapíyéica nacapèe néréwa, ipíchaná nawàwachàbacawa àyapulicubàa namáapicawa —íimaca yái Jesúsca. ³³Néese wáimaca irí:

—Quéwa, càmita wáalimá weedáca yàacàsi cayába nayáapináwa, níái

manùbéeyéica cháí, canacatáica yàcalé —wáimaca. ³⁴Néese Jesús isutáca yéemiawa wía:

—¿Càisimalénacué pan ìya pirí? — íimaca walí. Néese wáimaca irí:

—Siete namanùbaca pan, másibáanata cubái imidecaná púbéeyéi nacái —wáimaca.

³⁵Néese Jesús ichùullaca náawinacawa cáli fínata níái wenàiwicaca. ³⁶Néese yeedáca siete namanùbaca pan icáapi iriculéwa, cubái nacái. Yàaca Dios irí cayábéeri yàacàsi ìwali. Néese isubèriadacani, yàaca walíni, wía yéewáidacaléca. Néese wawacúaca wenàiwicanái iríni. ³⁷Néese macáita nayáaca cadénamani, yá weedáca siete mapíri imanùbaca yàacàsi yéenáimi imàaquéericawa. ³⁸Níái iyéeyéicaté yái yàacàsica, cuatro mil namanùbaca asianáca. Càmita waputàa inanái, sùmanái nacái iyéeyéicaté iyáacaléwa asianái yáapicha. ³⁹Néeseté Jesús imàacaca wenàiwicanái nèepùacawa fícha. Yá iwàlùacawa wáapicha barca iriculé. Néese wàacawa Magadán yàasu cálire, iyéerica abéemàalé Galilea icalisaniná fícha.

Los fariseos y los saduceos piden una señal milagrosa

16 Néeseté abénaméeyéi fariseo nàacawa Jesús yàatalé saduceonái yáapicha. Yá nadàbaca natàanica Jesús yáapicha, càmfíyéi yeebáida Dios néeséericani yái Jesúsca. Yá nawàwacaté náalimáidaca naicáwani imànicaténá áiba wawàsi náaliméerica nacháawàaca íináwaná ìwali ìwalífise. Yá nasutáca fícha imànínápiná naicá áiba wawàsi ichàini iyúwa, áiba wawàsi càmfírica wenàiwica idé imànica, yáasáidacaténá báisíri iyúcani Dios néeséericatani.

²Quéwa Jesús íimaca nalí: “Péemiàcué comparación: Táicacaalícué píwali cháí Israel yàasu cáli fínata, yá píimacuéca: “Táwicha cayába èeri waicáciná

quííreeri acalèe siùca èeri', càicué píimaca. ³Néese áibaalícué amalácaalí piwicáú, yá píimacuéca: 'Siúcata báawéeri èeri waicáciná quííreeri acalèe cháí Israel yàasu cáli íinata', càicué píimaca. iPíacué pucháibéeyéica ííwitáise!, píalíacuécawa càinácaalí íimáaná yáí capíraléeri cáli íicácanáwa. Iná iwàwacutácué píalíaca nacáíwa càinácaalí íimáaná yáí numàníináca siúcade pèewibàa, quéwa picàlidacáitacué pichíwawa càmítasa píalíacuéwa cawinácaalí núa. ⁴Píacué báawéeyéica ííwitáise, píacué nacáí iwènúadéeyéica ííwitáisewa Dios íicha, pidécuéca písutáca nuícha numàníinápiná píicá yáí càmírica wenàiwica idé imànica, quéwa càmita numànicué píri cáiri wawàsi. Numàacapínacué píicá abéerita numàníná càide iyúwaté profeta Jonás iyáanáté", íimaca yáí Jesúsca. Néese Jesús yèepùacawa náicha.

La levadura de los fariseos

⁵Néeseté wía Jesús yéewáidacaléca, watéca wàacawa Jesús Galilea icalisaníná abéemàalé, quéwa waimáichacaté watéca pan wayáapínáwa. ⁶Yá Jesús íimaca walí:

—Péemiacué cayába comparación: Píicácué píichawa fariseonái yàasu levadura, saduceonái yàasu levadura nacáí —íimaca yáí Jesúsca. ⁷Néese wía yéewáidacaléca càmita wéemìa càinácaalí íimáaná yáí comparación Jesús icàlidéerica walí íná wáimaca walíwáaca:

—Íidéca càí íimaca walí càmícáiná waté pan wayáapínáwa! —wáimaca. ⁸Jesús yáalíacawa wáináidáanáwa, íná íimaca walí:

—¿Cánácué píima canácasa píri pan? Càmita nutàaní pan íwali. ¡Cánácué càmita píibàa piwàwawa nuwéré! ⁹¿Cánácué càmita peebéida nulí núalimáca nùacuéca piyáapíná càinácaalícué

pimáapuèrica? Iwàwacutácué piwàwalica càinácaalíté iyáaná nuwacùacaalíté wenàiwicanái íri pan nayáapíná. Idécanáamité nuwacùaca nalí cinco namanùbaca pan nayáapíná níái cinco mil namanùbaca asianáica, yácué píwacáidacaté madécaná mapíiri yàacàsi yéenáimi imàaquéericawa. ¹⁰Néese àniwa idécanáamité nuwacùaca nalí siete namanùbaca pan nayáapíná níái báinúaca mil namanùbaca asianáica, yá píwacáidacatécué madécaná mapíiri yàacàsi yéenáimi imàaquéericawa. Iná ¿cánácué càmítacáwa píalíawa núalimáca nùaca piyáapíná? ¹¹¿Cánácué càmita píalíawa càmita nutàaní pan íwali? Péemiacué comparación: Píicácué píichawa fariseonái yàasu levadura, saduceonái yàasu levadura nacáí, ipíchanácué báawaca namànica pííwitáise nacáí —íimaca yáí Jesúsca.

¹²Ináté átata wáalíacawa Jesús càmita yàalàa wía pan yàasu levadura íichaná. Néese yàalàaca wía íichaná yáí fariseonái yàasu tàacáisi cachíwéerica, saduceonái yéewáidáaná nacáí. Yáí tàacáisi néewáidéerica iyú wenàiwica, càicanide iyúwa levadura. Càide iyúwa levadura imàníiná ibàacanéeri iyú, imàacaca macáita íbesi inísaacawa, càita nacáí fariseonái, saduceonái nacáí néewáidaca wenàiwica nachíwa iyúwa, quéwa ibàacanéeri iyúta. Wenàiwicanái càmita náalíwawa cachíwéerica nàasu tàacáisi. Càita fariseonái iméeràidaca madécaná wenàiwica Dios íicha namànicaténá nabáyawanáwa.

Pedro declara que Jesús es el Mesías

¹³Jesús idécanáamité yàanáaca Cesarea de Filipo iyacàlená itéese, yá isutáca yéemíwawa wía, wía yéewáidacaléca. Yá íimaca walí:

—¿Càiná náimaca nùwali ńfara áibanái wenàiwicaca? ¿Cawinása núa, núa asiali Dios néseérica? — íimaca yái Jesúsca. ¹⁴Yá wáimaca írí:

—Abénaméeyéi íimaca p̀wali Juan el Bautistamicasa pía, náimacáiná Juan idécasa ícáucàcawa. Aibanái íimaca profeta Elíascasa pía, yèepuèricasa yàanàca àniwa, yái profeta Dios íiméericaté ìwali ibànùanápínaté àniwani. Aibanái íimaca profeta Jeremíascasa pía, imichèericasawa yéetácáisi fícha, càmicaalí nacái, náimaca áiba profetaca pía nacái, itàanfíricaté Dios inùmalicúise bàaluité —wáimaca. ¹⁵Néese Jesús íimaca walí:

—Néenicué pía, ¿càinácué nacái píimaca nùwali? ¿Cawiná núa? — íimaca yái Jesúsca. ¹⁶Néese Simón Pedro íimaca írí:

—Mesíasca pía, yái cáuri Dios Iirica, yái icuèripínaca wía, Dios ibànuèrica walí, wía israelitaca — íimaca yái Pedroca. ¹⁷Néese Jesús íimaca Pedro írí:

—Dios idéca imànica pírí cayábéeri, Simón, Jonás iirica. Canácata wenàiwica yáaliméeri imàacaca pialíacawa nùwali cawinácaalí núa. Abéerita Núaniri Dios chènunfíseeri idé imàacaca pialíacawa nùwali. ¹⁸Siúcade númera pírí Pedrocata pípidenáca íimáanáca “achúméeri íba”. Quéwa péemia comparación: Yái tàacáisi siùquéerica tàacáwa píimaca nùwali iyaca càide iyúwa cachàiníri íba manuírí nabàlùadéeripíná fínata manuírí capíi. Cawinácaalí yeebáidéeyéica nutàacái nàypíná càide iyúwa manuírí capíi ibàlùacaalíwa, abédanamapínáta náiwitáise neebáidaca iyúwa píimáaná nùwali Mesíasca núa, yái Dios Iirica. Péemia comparación: Càide iyúwa canáaná yáaliméeri imáalàidaca manuírí capíi ibàlùericawa cachàiníri íba fínata,

càita nacái canácata yáaliméeri imawèniadaca càiripínáta nùasu wenàiwica yeebáidéeyéica nutàacái, éwita yéetácáisi piná, canácata yáaliméeri imáalàidaca nía, canásíwata. ¹⁹Numàacapíná picàlidaca nutàacái wenàiwicanái írí, nawènúadacaténá náiwitáiseewa Dios íripíná, yéewanapíná nawàlùacawa Dios iyacàle iriculé Dios icuàcataléca macáita chènuniré. Píalàapíná nùasu wenàiwicanái namànínápíná cháí èeri iricu càide iyúwa Dios iwàwáaná, yái iyéerica chènuniré —íimaca yái Jesúsca.

²⁰Néese Jesús yàalàaca wía, wía yéewáidacaléca ipíchaná wacàlidaca áibanái írí Mesíascani, yái wacuèrinápínaca Dios ibànuèrica walí, wía israelitaca.

Jesús anuncia su muerte

²¹Néenialíté Jesús idàbaca icàlidaca walíni, wía yéewáidacaléca, iwàwacutáanaté yàacawa Jerusalén iyacàlená néré. Jesús íimaca israelita icuèrináiná, sacerdote íwacanáiná nacái, nía nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo iricu nàuwichàidáanápínaté manuísíwatani, yá nanùanápínaténi yái Jesúsca. Quéwa Jesús íimaca imichàanápínatéwa yéetácáisi fícha máisiba èeri iricu. ²²Néese Pedro itéca Jesús méetàucuta wáicha, yá idàbaca yàalàaca Jesús cachàiníri iyú ipíchaná icàlidaca càiri. Yá Pedro íimaca írí:

—iNuíwacali, Dios càmita iwàwa picàlidaca càiri wawàsi! ¡Canácatáita yéewa píuwichàacawa cà! —íimaca yái Pedroca. ²³Quéwa Jesús iwènúacawa Pedro fícha. Yá íimaca Pedro írí:

—iPíawa nuícha, pía nùuwide Satanás nacáiri fíwítáise, píalimáidacáiná núa, numànínápíná nubáyawanáwa! Càmita píináidawa iyúwa Dios iwàwáaná. Píináida meedáwa càide

iyúwa èeri mìnáná ííwítáise iyáaná
—íimaca yái Jesúsca. ²⁴Néesecáwa
Jesús íimaca walí macáita, wía
yéewáidacaléca:

—Abéericaalí péenácué
iwàwa yàacawa núapicha
iyúwa nuéwáidacalé, néese
càmíta yéewa pimànica yái
piwàwéerica pimànica. Iwàwacutá
nacái pimànica mamáalàacata
càide iyúwa nuchùulianá pía.

Iwàwacutá matufbanáiri iyú
pimàaca áibanáí yùuwichàidaca
pía, éwita naicáanicaalí nacái
piquíná, éwita nanúacaalí
píawa cruz iwali peebáidacáiná
nutàacái. ²⁵Níacáiná cawinácaalí
càmíiyéica iwàwa yeebáidaca
nutàacái ipichaná nàuwichàacawa
nulípiná, canáca nalí nacáuca
càmíiri imáalàawa. Quéwa
cawinácaalí yeebáidéeyéica
nutàacái mamáalàacata, éwita
áibanáí inúacaalí nía, nadèniapiná
nacáucawa càmíiri imáalàawa.

²⁶Ewita wenáiwica yeedácaalí
iríwa macáita cháí èeri yàasu
cawènírica, quéwa yúuca íchawa
icáucawa càmíiri imáalàawa
càmícáiná yeebáida nutàacái,
yá canéerica iwèni meedá
iríni, macáita yái cawènírica
yeeđerimica iríwa. Canácainá
áiba wawási wenáiwica yáaliméeri
yàaca yeedácaténá iríwa icáucawa
càmíiri imáalàawa, idécanáami
yúucaca íchawani. ²⁷Núacáiná,
asiali Dios néeséerica, nùanàpiná
àniwa Núaniri Dios ííwítáise
yáapichawa mèlumèlúfri iyú, Dios
yàasu ángelnáí yáapicha nacáíwa.
Yá nùapiná macái èeri mìnánáí
iwèni iwalíse yái namànírica.

²⁸Péemiácué cayábani,
abénaméeyéicué péená iyéeyéica
cháí siúcade, càmíta neetápináwa
ipíchawáise numàacaca núawawa
naicáca núa càide iyúwa
abéeri nacuèrinásáiri, núa asiali
Dios néeséerica —íimaca yái
Jesúsca.

La transfiguración de Jesús

17 Néeseté seis èeri
natàanícadénáami càì, yá
Jesús itéca yáapichawa Pedro,
Santiago nacái, Juan nacái yái
Santiago iméeréerica. Yá Jesús
yàacawa wáicha dúli chènuniíri
ínatalépiná, itéca máisiba
wéená. ²Néré naicáca Jesús
iwènúacawa áibawaca naicápiná. Yá
mèlumèluwaca inàni icànaca càide
iyúwa èeri icànáná, ibàle nacái
iwènúacawa cabalèewaca càide
iyúwa camalási. ³Yáta níái máisiba
wéenáca iyéeyéica néré naicáca
profeta Moisés, profeta Elías nacái
natàanica Jesús yáapicha. ⁴Néese
Pedro íimaca Jesús irí:

—Wáiwacali, icayábéeriquéi
wàyáanáca cháí! Piwàwacalí, yásí
numànica máisiba capii yána
wawàwalíinápínacué pía, abéeri
pirípiná, áiba nacái Moisés irípiná,
áiba nacái Elías irípiná —íimaca
yái Pedroca.

⁵Néese idècunitàacá Pedro
itàanica, yá mèlumèlúfri acalèe
ibàliaca nía catámèeri iyú. Yá
néemiaca Dios itàacái acalèe
yèewíise. Càì íimaca: “Yácata Nuiri
nuwàwéeri cáininéerica nuicáca.
Cayábaca nuwàwa nuicácani.
Péemiácué itèacái”, íimaca yái
Diosca. ⁶Néemiacanacáitani níái
yéewáidacaléca máisiba, yá náuwàa
naliacawa nanùmáawawa cáli iwéré
Jesús íipunita nàacaténá icàaluíná.
Yá cáaluca nía báawanama. ⁷Néese
Jesús yàacawa nàatalé. Yá imàacaca
icáapiwa nàwali. Iimaca nalí:

—Pimichàacuéwa; picácué cáalu
pía —íimaca nalí. ⁸Naicáidaca
nére, yá canácata naiquéeri
áibanáica, abéerita Jesús naicá.
⁹Néese idècunitàacá nalicúcacawa
dúli ínataíse, Jesús yàalàaca nía.
Iimaca nalí:

—Picácué picàlida áibanáí iríni yái
péemièricuéca, piiquéricuéca nacái,
yái yéenáiwánási nacáirica àta

numichàacatalépinátawa yéetácáisi ícha, núa asiali Dios néeséerica — íimaca yái Jesúsca. ¹⁰Néese Jesús yéewáidacalénái máisiba nasutáca néemiawani. Náimaca irí:

—Níara yéewáidéeyéica wenàiwica templo iricu náimaca iwàwacutáanása profeta Elías yéepua yàanàaca quéechacáwa aléi èeri iriculé àniwa ipíchawáise israelita icuèrinápiná yàanàaca, yái wacuèrináca Dios ibànuèripináca walí. ¿Cáná yéewa cãí náimaca, níai yéewáidéeyéica wenàiwica templo iricu? —náimaca. ¹¹Néese Jesús icàlidaca nalí Juan el Bautistami iináwaná iwali:

—Báisíta, iwàwacutátacé profeta Elías nacáiri yàanàaca quéechatécáwa. Yá iwènúadaca wenàiwicanái íiwitáise Dios irípiná àniwa, yéewanápiná néemiaca itàacái yái israelita icuèrinápináca Dios ibànuèrica nalí. ¹²Quéwa núumacué píri abéeri profeta Elías nacáirimi idéca yàanàaca, yái Juan el Bautistamica, quéwa cãmítatè náalía iwali Elías nacáiricaténi. Yátè namànica irí báawéeri càide iyúwatè nawàwáaná. Càita nacái núa, asiali Dios néeséerica, nùuwichàapínacawa namànicaalípiná nulí báawéeri — íimaca yái Jesúsca.

¹³Néese Jesús yéewáidacalénái náalíacatéwa Jesús icàlidaca iyaca nalí Juan el Bautistami iináwaná iwali.

Jesús sana a un muchacho que tenía un demonio

¹⁴Nàanàacaté wenàiwicanái yàatalé, yá abéeri asiali yàacawa Jesús yàatalé. Yá ibàlùacawa yùului ipùata iyúwa Jesús irí yàacaténá Jesús icàaluíniná. Yá íimaca Jesús irí:

¹⁵—Nuíwacali, piicácáwa nuiri ipualé, demoniocáiná idacùaca íiwitáise cachàiníri iyú, yá yùuwichàacawa báawanama,

yái nuirica. Madécaná yàawiría yúuwàacawa quichái iriculé, úni yáaculé nacái. ¹⁶Nudéca nutécani péewáidacalénái yàatalé nachùnìacaténáni, quéwa cãmítatè nadé náucaca ícha demonio — íimaca. ¹⁷Néese Jesús íimaca nalí: —ÍPíacué cãmíiyéica yeebáida Dios iwali, báawéeyéi nacái íiwitáise meedá! ¿Càinacué èeri iwàwacutá nùyacuéca píapícha quiríra? ¿Càinacué èeri iwàwacutá numànicuéca píri quiríra? Píanàidacué cháni, yái ùuculiirica —íimaca yái Jesúsca. ¹⁸Néese Jesús yàalàaca demonio cachàiníri iyú. Yá yúucaca demonio ùuculiiri ícha. Yáta cayábaca yái ùuculiirica.

¹⁹Néesetécáwa wía Jesús yéewáidacaléca watàanica Jesús yáapícha méetàucuta wenàiwicanái ícha. Yá wasutáca wéemiawani:

—¿Cánácáwa cãmítatè wáucaca demonio? —wáimaca.

²⁰Néese Jesús íimaca walí:

—Càmícáinacué peebáida Dios macái pichàini iyúwa. Péemiacué cayába, peebáidacaalícué Dios, éwita achúmacáaníta càide iyúwa achúméeríina mostaza íimi, yásí píalímácué pichùulíaca dúli isiriúacawa méetàuculéta cà: ‘Pimichàawa, pía píbàlùacawa áibacatalé’, yásí dúli yàacawa. Báisícaalícué peebáidaca Dios, yásí píalímácué pimànica macáita.

²¹Quéwa máinícué càulenáca píúcaca yái demonio íiwitáanáca. Iwàwacutácué pisutá Dios quéechacáwa, pímaacacué píchawa nacái piyáacaléwa, pídeenápinácué píúcacani wenàiwica ícha —íimaca yái Jesúsca.

Jesús anuncia por segunda vez su muerte

²²Néesetè idècunitàacá Jesús yéepunícawa wáapícha, wía yéewáidacaléca Galilea yàasu cáli ínatábàa, yá icàlidaca walí yái tàacáisica. Íimaca walí:

—Aiba wenàiwica presopináca namànica núa namàcacaténá áibanái asianái inúaca núa, núa asiali Dios néeséerica. ²³Yá nanúapináca núa. Quéwa másiba èeri iricu yásí nucáucàacawa àniwa —íimaca yái Jesúsca. Néese wéemìacanáami yái tàacáisica, yá achúmaca wawàwa manuúsfwata.

El pago del impuesto para el templo

²⁴Néeseté Jesús, wía nacái yéewáidacaléca wàanàaca Capernaum iyacàlená néré. Nàyaca néré abenáameeyí iwacáidéeyéica plata camuí imanùbaca nachùnìacaténá judíonái yàasu templo. Yá nàacawa natàaníca Pedro yáapicha. Yá nasutáca néemìawani:

—Yára yéewáidéerica pía, ¿càmìtasica ipáyaida íchawa camuí imanùbaca nachùnìacaténá templo? —náimaca.

²⁵—Báisíta, ipáyaidéeri — íimaca yái Pedroca. Néese Pedro iwàlùacanacáitawa capii iriculé, yáta Jesús càì íimaca irí quéechacáwa:

—Simón, ¿càinásica píináidacawa? ¿Cawiná ícha needá plata níara icuèyéica cáli cháì èeri iricu?

¿Needásica plata néenibe íchawa, áibanái íchatasica? —íimaca yái Jesúsca. ²⁶Pedro íimaca irí:

—Aibanái ícha —íimaca. Néese Jesús íimaca irí:

—Iná néenibe càmìta iwàwacutá napáyaidaca náichawa. Càita nacái càmìta iwàwacutá nupáyaidaca nachùnìacaténá Núaniri Dios icapèewa, yái temploca, Iiricáiná núa. ²⁷Quéwa càmìta wawàwa báawaca wamànica nawàwa. Píawa Galilea icalisaníná néré. Píuca néré puíwi. Peadá yái idàbánéerica pibaláca cubáica. Yásí pìanàaca moneda cubái inùmálicu, abéechúa moneda cawèníchúa pipáyaidacaténá nalí nulpínáni,

pirípiná nacáíwa. Pidécanaami pìanàaca yái plataca, yá pitéca nàataléni pipáyaidacaténá núa — íimaca yái Jesúsca.

¿Quién es el más importante?

18 Néenialíté, wía Jesús yéewáidacaléca, wàacawa Jesús yàatalé. Yá wasutáca wéemìawani:

—¿Cawinásica wéená máini cachàinipíná náicha canánama icùacaténá macáita èeri mìnánái píapicha? —wáimaca. ²Néese Jesús imáidaca yàataléwa abéeri sùmàì ibàlùacaténáwa wèewi. ³Yá Jesús íimaca walí:

—Càmìtacué píináidawa machacàníri iyú. Péemiacué cayába, càmicaalícué piwènúada píiwitáisewa àniwa píináidacaténáwa càide iyúwa sùmàì fínáidáanáwa, càmíiri cáimacái iicáca yáawawa, néese canácatáita yéewa Dios yéenibecuéca pía, Dios icùacaténácué pía. ⁴Cawinácaalí wenáiwica iwènúadéerica íiwitáisewa fínáidacaténáwa càide iyúwa yái sùmàì yána fínáidáanáwa, càmíiri cáimacái iicáca yáawawa, yácata máiniiripíná cachàini náicha canánama áiba èeriwa Dios iyacàle iricu Dios icùacatáléca macáita chènuniré. ⁵Pimànicaalícué cayábéeri nuípidená iwali sùmàì irí, càiride iyúwa yái sùmàica peebáidacáiná nutàacái, yásí nuicáca yái cayábéerica pimànírica sùmàì irí càide iyúwa pidéca nacáicaalí pimànica nulí cayábéeri —íimaca yái Jesúsca.

El peligro de caer en pecado

⁶Jesús íimaca: “Aibacaalí iméeráidaca nùasu wenáiwica namànicaténá nabáyawanáwa, níái púbéeyéica yeebáidéeyéica nutàacái, yásí Dios yùuwichàidapíná manuúsfwatani.

Cayába cachàini irítàni yéetácaalíwatá ipíchawáise iméeràidaca sùmanái. Aibanái idacùacaalí manuírì íba icanápi ìwallíise, náucacaténàni manuírì únì yáaculé isawíacaténáwa, yásí ìisicùmacawa. Quéwa ìyacaalí mamáalàacata cháí èeri iricu, néese iméeràidacaalí sùmanái namànicaténá nabáyawanáwa, yá máini cachàiníwanái yùuwichàapinácawa áibanái fícha infierno iricu. Iná cayába cachàini irítàni yéetácaalíwatá ipíchawáise iméeràidaca púbéeyéi. ⁷ Imáini nàuwichàapinácawa níai èeri mìnánáica, nàyacáiná madécaná wawàsi cháí èeri iricu imàaquéerica wenàiwica ínáidacawa namàinínápiná nabáyawanáwa! Macái èeri imanùbaca iyaca càiri wawàsi, quéwa imáini Dios yùuwichàidapiná cawinácaalí wenàiwica yáalimáidéerica áibanái namàinínápiná nabáyawanáwa!

⁸ “Iná piwàwacaalí pimànica pibáyawanáwa picáapi iyúwa, piabàli iyú nacáíwa pianápináwa aléera càmicatalé Dios iwàwa piacawa, yá piúca píchawa píwitáise báawéeriwa, ipíchaná pimànica pibáyawanáwa, càide iyúwa wenàiwica iwichùacaalí icáapiwa, yàabàli nacáíwa, ipíchaná imànica ibáyawanáwa icáapi iyúwa, yàabàli iyú nacáíwa. Càita nacái iwàwacutá piúcaca píchawa píwitáise báawéeriwa, yéewanápiná pidèniaca picáucawa càmfíri imáalàawa, ipíchaná nacái Dios yúucaca pía infierno iriculé, yái manuírì quicháica, càmfírìca ichacàwa, càiripinéerita iyaca. ⁹ Piwàwacaalí pimànica pibáyawanáwa pituú iyúwa, piicáanápiná wawàsi càmfírìca Dios iwàwa piicáca, yá piúca píchawa píwitáise báawéeriwa, ipíchaná pimànica pibáyawanáwa, càide iyúwa wenàiwica imusúadacaalí ituíwa, ipíchaná

imànica ibáyawanáwa ituú iyúwa. Càita nacái iwàwacutá piúcaca píchawa píwitáise báawéeriwa, yéewanápiná pidèniaca picáucawa càmfíri imáalàawa, ipíchaná nacái Dios yúucaca pía infierno iriculé, yái manuírì quicháica”, íimaca walí yái Jesúsca.

La parábola de la oveja perdida

¹⁰ Jesús íimaca walí: “Picácué piicá níai sùmanáica càiyéide iyúwa canéeyéi iwèni meedá, picácué nacái pimàni nalí báawéeri. Núumacué píri Dios yùuwichàidapiná cawinácaalí càì imànírìca, níacáiná Dios yàasu ángelnái icuèyéica níai sùmanáica náalimá nàacawa Núaniri Dios chènuníiséri yàatalé chácataínápinácaalí nawàwa naicacani, natàanicaténá Dios yáapícha. ¹¹ Iwàwacutácué cawènica piicáca sùmanái, núacáiná, asiali Dios néeséerica, nudéca nùanàca aléi èeri iriculé nuwasàacaténá nía Dios yàasu yùuwichàacáisi fícha, níai iméerèeyéicawa Dios fícha.

¹² “¿Càinácué píináidacawa ìwali yái comparaciónca? Asiali idèniacaalí cien namanùbaca ipira ovejanáíwa, yá abéeri oveja iméeràacaalíwa íiwacali fíchawa, yásí náiwacali imàacaca ipíranáíwa noventa y nueve namanùbaca dúli inàliméeri yèewiré, yásí yàaca icutáca yái yúuquéericawa fícha. ¹³ Yàanàacaalíni, yásí iyanídacawa ipira ìwaliwa manuísíwata fícha yái iyanídàanácawa noventa y nueve namanùbaca ìwali, níai càmfíyéica iméeràawa fícha. ¹⁴ Càitacué nacái Píaniri Dios chènuníiséri cáinináca icáca níai púbéeyéica. Càmita iwàwa áiba yúucacawa fícha, ibatàa abéeripináta”, íimaca yái Jesúsca.

Cómo se debe perdonar al hermano

¹⁵ Jesús íimaca walí àniwa: “Aibacaalí imàni píri báawéeri,

pià pitàanica yáapicha abéerita. Picàlida iríni machacàniri iyú, yái imànírira pirí báawéeri. Yeebácaalí pitàacái, yásí abédanamata íiwitáise píapicha àniwa. ¹⁶Quéwa yái imànírira pirí báawéeri, càmicaalí yeebá pirí, yá pimáida áiba wenàiwica, cawàwanáta pucháiba wenàiwica nacái, nàacaténáwa píapicha yàatalé náalíacaténáwa ibáyawaná ìwali. ¹⁷Néese càmicaalí nacái yeebá nalí, yái imànírira pirí báawéeri, néese picàlida iináwaná nalí níái iwacáidáyaquéeyéicawa yéemiéyéica Dios itàacái. Néese càmicaalí yeebá mamáalàacata, yá iwàwacutá piicàcàni càiride iyúwa wenàiwica càmiri yeebáida Dios itàacái, càita nacái càiride iyúwa wenàiwica yeedéeri plata yéenanái judío íichawa Roma iyacàlená yàasu gobièrno irípiná. Iná iwàwacutá càmita pìwacáidáyacacawa yáapicha.

¹⁸“Péemiàcué cayábani, càinácaalí wawási càmiriucéa pimàaca namànica cháí èeri iricu, yáta nacái Dios chènuníiséeri càmiri imàaca namànica. Càinácaalí wawási nacái pimàaquéericuécá namànica cháí èeri iricu, yáta nacái Dios chènuníiséeri imàaquéerica namànica.

¹⁹“Núumacué pirí pucháibacaalícué pía cháí èeri iricu abédanamacaalícué píiwitáise píapichawáaca pisutáanápínacué Dios íicha iyúudáanápíná pialàaca pèenásàiriwa, yásí Núaniri Dios chènuníiséeri imànicué pirí càide iyúwa pisutáanacué Dios íicha. ²⁰Ata alénácaalí nàyaca pucháiba yeebáidéeyéica nutàacái, iwacáidáyaquéeyéicawa nuípidená ìwali, áibaalí nacái máisiba nàwacáidáyacacawa nuípidená ìwali, yásí nùyaca néré náapicha, íná Núaniri Dios yéemiàcué pisutáaná íicha”, íimaca yái Jesúsca.

²¹Néese Pedro isutáca yéemiàwa Jesús:

—Nuíwacali, ècàisimaléná yàawiría iwàwacutá numàacaca nuwàwawa ibáyawaná íicha càinácaalí báawéeri áiba wenàiwica imànírira nulí? ¿Numàacásica nuwàwawa ibáyawaná íicha siete yàawiríasica? —íimaca yái Pedroca.

²²Jesús íimaca irí:

—Càmita núuma pirí pimàacáanápíná piwàwawa ibáyawaná íicha siete yàawiría. Néese núuma pirí, pimàaca piwàwawa ibáyawaná íicha siete yàawiría setenta imanùbaca íimáanáca cuatrocientos noventa imanùbaca yàawiría iwàwacutá pimàacaca piwàwawa íicha càinácaalí báawéerica imànírira pirí —íimaca yái Jesúsca.

La parábola del funcionario que no quiso perdonar

²³Jesús íimaca walí: “Yái Dios icuánáca yàasu wenàiwicawa iyaca càide iyúwa abéeri nacuerínásàiri imàníiná. Yái nacueríná iwàwacaté yàasu wenàiwicanái ipáyaidaca íichawa imawèniacálecawa.

²⁴Néese idàbáanéeri asiali needéerica nacueríná yàataléwa, imawèniaca icueríná íichawa manùba millones. ²⁵Néese càmicáiná yáalimá ipáyaidaca íichawani, íná nacueríná ichùullaca nawéndaca asiali áibanái irí, yàacawéetúa yáapichawa nacái, yéenibe yáapichawa nacái, macáita yàasumi nacái yéewanápíná nacueríná yeedéca iríwa àniwa achúmáanata yéená yái platami yàasu wenàiwica imawènièrica íicha. ²⁶Néese yái íibaidéerica yéemiacaalíni, yá ibàlùacawa yùulù iyúwa yàacaténá icueríná icàalufínáwa, yéewanápíná icueríná iicáca ipualé. Yá isutáca icueríná íichawa manuísíwata càì: ‘Nuíwacali, picùacáwa quiríta matuífbanáitàacáwa, nupáyaidapíná

tàacáwa nuíchawa macáita', fímaca.
²⁷Néese catúulécanáca icuèriná
 iicácani. Yá iwàsàacani, imàaca
 nacái iwàwawa asiali imawèniacále
 fícha, yéewanápiná càmita
 quirínama iwàwacutá ipáyaidaca
 fíchawani. Néese icuèriná imàacaca
 asiali yàacawa matuíbanáita.

²⁸“Yái fíibaidéerica idécanáami
 yàacawa icuèriná fíchawa, yá
 yàanàaca inacáiriwa fíibaidéeri
 imawènièrica fícha achúmáanata
 plata. Néese idàbáanéeri asiali
 fíibàaca inacáiriwa icanápi
 ìwalíise cachàiníiri iyú, batéwa
 inúacani. Yá fímaca inacáiri
 iríwa: ‘Pia nulí nùasu plata yái
 pimawènièrica nuícha’, fímaca irí.
²⁹Néese yái inacáiri ibàlùacawa
 yùulù ipùata iyúwa yàacaténá
 icàaluíniná, yái idàbáanéeri asialica,
 isutácaténá iicáanápiná ipualé.
 Yá fímaca: ‘Picùacáwa quiríita
 matuíbanáitàacáwa, nupáyaidapiná
 tàacáwa nuíchawa macáita’, fímaca
 irí. ³⁰Quéwa yái idàbáanéeri
 fíibaidéerica càmfírita iwàwa càì,
 yá yúucaca inacáiriwa presoíyéní
 ibànaliculé àta ipáyaidacataléta
 fíchawa yái imawèniacálecawa.
³¹Aibanái fíibaidéeyéi naicácaté
 càinácaalí iyáaná, yá máini
 achúmaca nawàwa ìwalíise. Yá
 nàaca nacàlidaca iináwaná ìwali
 nacuèriná iríwa. ³²Iná nacuèriná
 imáidacani yàataléwani yái
 idàbáanéerica yàasu wenàiwicaca.
 Yá nacuèriná fímaca irí: ‘Pia
 nùasu wenàiwica báawéeri
 fíiwitáise meedá. Numàacacaté
 nuwàwawa fícha macáita yái
 pimawèniacálemica, pisutácináté
 nuícha manuísíwata. ³³Nuicácaté
 pipualé, iná iwàwacutáca piicáca
 áibanái ipualé nacái, càide iyúwa
 nùyáaná’, fímaca yái nacuèrináca.
³⁴Yá máini calúaca yái nacuèrináca,
 yá yúucaca asiali presoíyéní
 ibànaliculé nàuwichàidacaténáni
 mamáalàacata ipáyaidacaténá
 fíchawa càiripináta yái

imawèniacálemicawa”, fímaca yái
 Jesúsca. ³⁵Néese Jesús fímaca:

—Càita nacái Núnirí Dios
 chènunfíseeri yùuwichàidapinácué
 pía canánama càmicaalícué
 pimàaca piwàwawa nabáyawaná
 fícha báisiiri iyú, càinácaalí
 báawéerica áibanái imàníricuéca
 pírí —fímaca walí yái Jesúsca.

Jesús enseña sobre el divorcio

19 Idécanáamité Jesús
 icàlidaca nalíni, yá
 yàacawa Galilea yàasu cáli fícha
 wáapicha, wía yéewáidacaléca.
 Yá wàanàaca Judea yàasu cáli
 fínatalé, yái cáli iyéerica oriente
 iwéré èeri imusúacatáisewa,
 abéemàalé Jordán inanába fícha.
²Yá madécaná wenàiwica yàacawa
 yáamfíse, nàwacáidáyacacawa
 yàatalé. Yá ichùniaca cáuláiquéeyéi
 wenàiwica néré.

³Néese abénaméeyéi
 fariseo nàacawa Jesús yàatalé
 náalimáidacaténá naicáwani
 itàaníinápiná báawéeri iyú
 yéewanápiná nacháawàaca
 iináwaná ìwali itàacái ìwalíise. Yá
 nasutáca néemiawani:

—¿Pimàacasica asiali imàacaca
 fíchawa fínuwa àta càinácaalí
 wawàsi ìwalíise iwàwéerica
 imàacaca úa meedá? —náimaca
 náalimáidaca naicáwa Jesús.

⁴Néese Jesús fímaca nalí:

—Pidécuéca piléeca Dios itàacái
 profeta itànèericaté, quéwa
 càmitacué piwàwa peebáidacani.
 Profeta itànàacaté tàacáisi fímeerica
 Dios idàbacaté wenàiwicanái
 quéechatécáwa. Dios ‘idàbacaté
 idàbáanéeri asiali, idàbáanéechúa
 inanái nacái’, càì itànàaca yái
 profetaca. ⁵Dios fímaca nacái: ‘Iná
 asiali yàacawa yáaniri fíchawa,
 yáatúa fícha nacáíwa iyacaténá
 abédanamata fínu yáapichawa,
 yásí nuicáca níái pucháibaca
 iyúwa abéeri wenàiwica’, fímacaté
 yái Diosca. ⁶Iná idécanáami

asiali iimáca úapicha, yá càmitaquirínama Dios iicáca nía iyúwa pucháiba wenàiwica, néese Dios iicáca nía iyúwa abéeri wenàiwica. Iná càmita cayába wenàiwica nèepùadaca náichawáaca nía, níái Dios imàaquéeyéica iyaca càide iyúwa abéeri wenàiwica —iimaca yái Jesúsca. ⁷Néese nasutáca néemiawa Jesús àniwa:

—Quéwa, Dios imàacaca asiali yúucaca fíchawa ínuwa, yácáiná profeta Moisés ichùuliacaté asiali yàanápíná cuyàluta ínu iríwa, abéeri cuyàluta icàldéerica áibanái irí idéca yúucaca úa, náalíacaténáwa maníríca úa. Yá idécanaami yàaca ulíni, yá yáalimá ibànùaca fíchawa úa —náimaca.

⁸Jesús íimaca nalí:

—Yái profeta Moisés càmitaté ichùulia náucáanápíná náichawa náinuwa, néese bàaluité imàacacué pibànùaca píchawa pínuwa máinícaalí báawaca picáca úa, ipíchanácué pimànica ulí báawéeri cachàiniwanái mamáalàacata máinícaínácué báawaca píwítáise píacué israelitica. Quéwa quéechatécáwa Dios idàbacaalíté wenàiwica, càmitaté ibatàa namàacaca náichawa náinuwa, íná báawacúca Dios iicáca yái piúcáanacúca pínuwa siúcade. ⁹Siúcade núumacué pírí, asiali imàacacaalí fíchawa ínuwa càmfíchúacáwa iimá áiba asiali yáapicha càmfíríca unírísiwa, yá yeedácaalí áiba ínupínáwa, imànica ibáyawanáwa idàbáanéechúa ínu iríwa. Aiba nacái yeedácaalí ínupínáwa abéechúa náuqueechúami, imànica ibáyawaná nacáiwa, iimácáiná úapicha, úái áiba asiali ínuca — íimaca yái Jesúsca. ¹⁰Néese wía Jesús yéewáidacaléca wáimaca irí:

—Càmicaalí Dios ibatàa asiali yúucaca fíchawa ínuwa, yá máiní càulenáca náichani. Cayába cachàini nalítáni càmicaalí needá

náinupínáwa —wáimaca. ¹¹Jesús íimaca walí:

—Báisita, quéwa càmita macái wenàiwica náalimá nàyaca abéerita, níawamita Dios imàaquéeyéica iyaca càì casímáiri iyú. ¹²Abénaméeyéi càmita náalimá naduica, namusúacáináwa càì, íná càmita needá nalíwa. Aibanái nacái càmita náalimá naduica, áibanáicáiná náiríadacaté nía báawéeri iyú. Aibanái nacái nadéca náináidacawa nàyanápíná càiripínata càide iyúwa wenàiwica càmfíyéi yáalimá iduica yéewacaténá nàyaca matufbanáiri iyú èeri fícha, náibaidáanápíná abéerita Dios irípiná. Cawinácaalí yáaliméeyéica iyaca càì abéerita casímáiri iyú íibaidacaténá càiripínata Dios irípiná, yá cayábéeriquéi iyáanáca càì — íimaca yái Jesúsca.

Jesús bendice a los niños

¹³Néeseté áibanái natéca néenibewa Jesús yàatalé imàacacaténá icáapiwa nàwali, isutácaténá nalí Dios imànínápíná nalí cayábéeri. Quéwa wía Jesús yéewáidacaléca, wadábaca wacúsaca níái itéeyéica yéenibewa, wáimaca sùmanái nasàiwicasa Jesús irí wawàsi. ¹⁴Néese Jesús íimaca walí:

—Pimàacacué sùmanái yàacawa nùatalé. Picácué pimáisanía nàanàca, Dios icùacáiná wenàiwica yeebáidéeyéica itàacái càide iyúwa sùmanái yeebáidáaná nàaniri itàacáwa —íimaca yái Jesúsca.

¹⁵Yá Jesús imàacaca icáapiwa nàwali, isutáca nalí Dios. Néesecáwa yàacawa áibalé wáapicha wía yéewáidacaléca.

Un joven rico habla con Jesús

¹⁶Néeseté abéeri ùcullíri yàacawa Jesús yàatalé, yá isutáca yéemiawa Jesús:

—Pía, cayábéeri yéewáidéerica wía, ¿càiriínásica cayábéeri iwàwacutá numànica nùyacaténá càiripináta Dios yáapicha chènuniré? —íimaca. ¹⁷ Jesús íimaca irí:

—Iwàwacutá píináidacawa cayába ìwali yái píimáanaca, càinácaalí íimáaná yái tàacáisi íiméerica cayábéericasa núa, canácáiná áiba wenàiwica cayábéeri, abéericata Dios cayábéeri —íimaca irí yái Jesúsca, iwàwacáináté asiali yeebáidaca ìwali, Dioscani yái Jesúsca. Néese Jesús íimaca irí àniwa:

—Piwàwacaalí pìyaca càiripináta Dios yáapicha, yá iwàwacutá pìyaca càide iyúwa profeta Moisés ichùulianá wàawirináimi bàaluité Dios inùmaliçuse —íimaca yái Jesúsca. ¹⁸ Néese yái ùuculiiri íimaca Jesús irí:

—Moisés ichùuliacaté namànica madécaná wawàsi. ¿Càiriíná wawàsi pitàani ìwali? —íimaca yái ùuculiirica. Néese Jesús íimaca irí:

—Dios itàacái íimaca: 'Picá pinúa wenàiwica, picá píimá áiba inaná yáapicha càimíchúaca píinusiwa, áiba asiali yáapicha nacái càimírica pinirisiwa, picá piyéedua, picá picàlida pichiwawa, picá nacái pichiwáida áibanái. ¹⁹ Néese pia píaniri íimíétacanáwa, píatúa nacáiwá, cáininá piicáca áibanái wenàiwica càide iyúwa cáinináaná piicáca piawawa, pímanícaténá nalí cayábéeri', càì íimaca Dios —íimaca yái Jesúsca. ²⁰ Néese ùuculiiri íimaca:

—Nudéca numànica macáita càiri wawàsi càide iyúwa Dios ichùulianá wía. ¿Càinásica áiba iwàwacutá numànica quiríta? —íimaca. ²¹ Néese Jesús íimaca irí:

—Piwàwacaalí pìyaca càide iyúwa Dios iwàwáaná, pia piwénda macáita piasuwa, piacaténá iwènináami catùlécaneyéeyí irí. Càita pidènapiná piasu

cawènfiriwa chènuniré. Néese pèepùawa piacaténáwa núapicha iyúwa nuéwáidacalé —íimaca yái Jesúsca.

²² Yái ùuculiiri idécanáami yéemiacani, yá achúmaca iwàwa, càasucáináni, yá yàacawa Jesús íicha, càmicáináté iwàwa yàaca macáita yàasuwa áibanái irí. ²³ Néese Jesús íimaca walí, wía yéewáidacaléca:

—Péemiacué cayábani, máini càulenáca càasuíri yeebáidaca Dios itàacái, Dios icùacaténáni. ²⁴ Núumacué piri àniwa, càide iyúwa camello càmfíná yáalimá iwàlùacawa siduwápi ituí yáapuí iricubàa, càita nacái máini càulenáca càasuíri yeebáidaca Dios itàacái, Dios icùacaténáni, máincáiná cáinináca càasuíri íicáca yàasuwa Dios íicha —íimaca yái Jesúsca.

²⁵ Wía yéewáidacaléca idécanáami wéemiacani, yá wáináidacawa manuísíwata wéemiacani, càmicáiná wáalíwaca càinácaalí íimáaná. Yá wasúta wéemiawani: —Néeni, ¿cawinápinásica yáalimá iwasàaca yáawawa Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha? —wáimaca. ²⁶ Néese Jesús íicáidaca walí, yá íimaca walí:

—Càmita yéewa wenàiwicanái nawasàaca níawawa Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha nachàini iyúwa meedá, quéwa Dios yáaliméeri iwasàaca nía —íimaca yái Jesúsca. ²⁷ Néese Pedro íimaca irí:

—Wadéca wamàacaca macáita wàasuwa, yá wadéca wàacawa píapicha yéewacaténá péewáidacaléca wía. Néeni, ¿càinásica wadènapiná chènuniré? —íimaca. ²⁸ Néese Jesús íimaca walí:

—Péemiacué cayábani, áiba èeriwa Dios iwàlìsàidapiná macáita. Néese núa, asiali Dios néeséerica, núawinapináwa nùasu yàalubáisi mèlumèlúiri

finatawa, nucùacatená macáita. Píacué nacái nuéwáidacaléca, píawinapínacuécawa doce namanùbaca yàalubáisi finata picùacatenácué doce namanùbaca Israel itaquénáinámi yàawiría. ²⁹Numáidacué abénaméeyéi péená nàanápínáwa nacapèe fíchwawa nacàlidacatená áibanái irí nutàacái. Aibanái péenácué nacái nàapínáwa néenánái fíchwawa, càmicaalí nacái néenánái inanái fíchwawa, càmicaalí nacái nàanírí fíchwawa, càmicaalí nacái néenibe béeyéi fíchwawa, càmicaalí nacái nabànacale yàaluná fíchwawa nacàlidacatená nutàacái. Quéwa Dios yàapínacué píri cien imanùbaca yàawiríapíná cayábéeri wawàsi. Pidèniapínacué nacái picáucawa camíiri imáaláawa. ³⁰Quéwa manùbéeyéi wenàiwica áibanái iiquéeyéica iyúwa máiniyéica cachànica siùcade, càmita máini cachàini níawa áiba èeriwa. Manùbéeyéi nacái wenàiwica áibanái iiquéeyéica iyúwa camíiyéica máini cachàini siùcade, áiba èeriwa yásí máini cachàiniwanái cachànica níawa áibanái fícha —íimaca yái Jesúsca.

La parábola de los trabajadores

20 Néeseté Jesús íimaca walí, wía yéwáidacaléca: “Dios imànipíná nálí cayábéeri, cawinácaalí fíbaideeyéica irípiná. Péemiacué yái tàacáisi comparaciónca: Yái Dios icúanaca yàasu wenàiwicawa iyaca càide iyúwa bàmacalé íiwacali imàníiná. Yái íiwacalica yàacawa mapisáisiwata icutácaténá wenàiwica fíbaideeyéipíná yàasu uva ibànacalená yèewiré. ²Néese idécanaami itàanica abénaméeyéi wenàiwica yáapícha ipáyaidacatená nía abé èeri iwènicatái, yá ibànùaca nía náibaidáanápíná yàasu uva ibànacalená yèewiré. ³Néese a las nueveta mapisáita, yàacawa àniwa,

yá iicáca áibanái ibàlùeyéicawa bàacháwáise nacùaca nàyaca néré fíbaidacalési. ⁴Yá íimaca nálí: ‘Píacué píibaidaca nacái nùasu uva ibànacalená yèewiré, yásí nupáyaidacué pía cayába càide iyúwa píibaidáaná’, íimaca nálí. Iná nàacawa náibaidaca irí. ⁵Néese machacànicaalí èeri, yá bàmacalé íiwacali yàacawa àniwa. Yá itàanica áibanái yáapícha íbaideeyéipíná irí. Yá nàacawa náibaidaca irí bàmacalé yèewiré. Yá néese a las tresta táicalé, yá itàanica áibanái yáapícha àniwa náibaidacatená irí bàmacalé yèewiré nacái. Yá nàacawa néré. ⁶Néese a las cincota táicalé àniwa, yá yèepùa iicáca áibanái icutéeyéica fíbaidacalési. Yá íimaca nálí: ‘¿Cánácué píbàlùawa èeríapinama cháí canéeyéi meedá fíbaideéri?’ íimaca nálí. ⁷Náimaca irí: ‘Wàya cháí canácáiná imáidéeri wía wáibaidacatená’, náimaca irí. Néese íimaca nálí: ‘Píacué nacáiwá píibaidaca nulí nubànacale yèewiré’, íimaca nálí. Yá nàaca náibaidaca.

⁸“Catácaalí nàwali, yái bàmacalé íiwacali íimaca yàasu wenàiwica iríwa ipáyaidéerica wenàiwica: ‘Pimáida níara fíbaideeyéica, pipáyaidáaná níawa. Pipáyaida quéecha níái yàanèeyéica náamiwáise macáita, néese pipáyaida níái yàanèeyéicaté napíchalécáwa, àta níara idabàanéeyéicaté yàanàaca’, íimaca yái íiwacalica. ⁹Néese nàanàaca néré níái idabèeyéicaté fíbaidaca a las cincota táicalé, yá ipáyaidaca nía abé èeri iwènicatái. ¹⁰Néese napáyaida nàacawa macáita àta nàanàacataléta néré níái idabèeyéicaté fíbaidaca mapisáisiwata, yá nayúunáidaca ipáyaidapínaca nía manuí yáwanáita. Càita quéwa ipáyaidaca nía macáita abé èeri iwènicatáita. ¹¹Needácanáami yái plataca, yá nadàba natàanica bawéeri iyú bàmacalé íiwacali iwáli. ¹²Náimaca

irí: ‘Níacata yàanèyèicaté a las cinco táicalé, nadéca náibaidaca abéeri hora meedá. Yá pipáyaidaca nía abédanamata wáapicha, wía yùuwichèyèicawa íibaidaca ùuléeri yáapiré èeríapinama’, náimaca irí.
¹³ Yá bànacalé íiwacalí itàaníca àniwa yáapicha abéeri néená ìibaidéyèicaté èeríapinama. Yá íimaca irí: ‘Pía, nùacawéerináca, càmita numàni pírí báawéeri. Mapisáita bàwina nutàanicaté píapicha, yá abédanamata wáiwitáise wáapichawáaca nupáyaidacaténá pía abé èeri iwènicatái. ¹⁴ Peedá piasu platawa píacaténáwa matuíbanáita. Nuwàwa nùaca irí yái yàanèericaté a las cincota táicalé càitade iyúwa nupáyaidáaná pía. ¹⁵ Núalimá numànica nùasu yáapichawa càide iyúwa nuwàwáaná. Picá báawa píicáca núa ìwalíise yái numàníináca cayábéeri áibanái irí mawèníri iyú’, íimaca yái bànacalé íiwacalica.

¹⁶ “Càita nacái, píacué idàbèyèicaté íibaidaca nulí quéechatécáwa, áibanái nacái íibaidéyèipíná nulí píamiwáise, numànipíná canánama irí cayábéeri càide iyúwa nuwàwáaná numànica nalí cayábéeri”, íimaca yái Jesúsca.

Jesús anuncia por tercera vez su muerte

¹⁷ Jesús idéca idàbaca yàacawa Jerusalén iyacàlená nérépíná. Iná itéca wía yéewáidacalécawa doce wamanùbaca méetàucuta áibanái íicha. Yá íimaca walí:

¹⁸ —Càide iyúwacué píicáaná, wàacawa wàyaca Jerusalén iyacàlená nérépíná. Aibanái presopináca namànica núawa, núa asiali Dios néeséerica, natécaténá núa sacerdote íiwacanánái yàatalé, nía nacái yéewáidéyèica wenáiwica templo irícu. Yá nachùuliaca áibanái nanúanápíná núa. ¹⁹ Yá

natépiná núa presoíri iyú càmfíyèi judío yàatalé naicáanicaténá nuquíníná, yá nacapèedáidapíná núa, yá natàtàapíná núa cruz ìwali nuétácaténáwa. Quéwa máisiba èeri irícu, yá numichàapínácawa yéetácáisi íicha —íimaca walí yái Jesúsca.

Lo que pidió la madre de Santiago y Juan

²⁰ Néeseté Zebedeo yéenibe yáatúa ùacawa Jesús yàatalé uénibe yáapichawa níái Santiago, Juan nacái. Yá ubàlùacawa ùulu ìpùata iyúwa Jesús irí usutácaténá íicha wawàsi imàníinápiná ulí cayábéeri.
²¹ Yá Jesús íimaca ulí:

—¿Càinásica piwàwa numànica pírí? —íimaca yái Jesúsca. Néese úumaca irí:

—Pimàaca nuénibe pucháiba náawinacawa píapicha nacùacaténá píapicha macái wenáiwica áiba èeriwa piclucalípiná macáita píiwitáise cachàiníri iyúwa. Pimàaca náawinacawa píapicha, abéeri yáawinacaténáwa péewápuwáise, abéeri nacái yáawinacawa apúllicuise pírí nacùacaténá píapicha macái èeri mìnánái —úumaca. ²² Quéwa Jesús íimaca nalí níái Santiago, Juan nacái:

—Càmítacué píalíawa càinácaalí iwàwacutáanápíná pimànica Dios imàacacaténácué pírí yái pisutéericuécá nuícha, picùanápínácué núpacha macái wenáiwica. ¿Píalímásicué píùwichàacawa càide iyúwa nùuwichàanápínáwa yéewacaténácué cachàiníyèica pía càide iyúwacué pisutáaná nuícha? —íimaca yái Jesúsca. Néese náimaca Jesús irí:

—Báísita, Wáiwacalí, wáaliméeri wamànica —náimaca. ²³ Néese Jesús íimaca nalí:

—Báísitacué píùwichàapínácawa càide iyúwa nùuwichàanápínáwa,

quéwa Dios càmita ibatàa numàacapinàcué piawinacawa núpicha abéericué péená yáawinacaténáwa nuéwápuwáise, áibacué péená nacái yáawinacawa apáullicuése nulí, picùacaténàcué núpicha macái wenàiwicata, yácáináta Núniri Dios imàacapiná nální, cawinácaalí wenàiwicáná Dios ínáidéeyéicátéwa náawinánápináwa núpicha wacùacaténá macái wenàiwica — ímaca yái Jesúsca.

²⁴Wía, Jesús yéewáidacaléca diez wamanùbaca, wéemiàcaté yái nasutáanáca Jesús ícha wawási, yá calúaca wía náapicha, níái pucháiba Zebedeo yéeniibeca.

²⁵Quéwa Jesús imáidaca yàataléwa wía. Yá ímaca walí:

—Píalíacuéwaca càinácaalí iyú càmfíyái judío imànica icuèyéica yàasu cáli néeséeyéiwa; casíimáica nacùaca wenàiwica cachàiníiri iyú. Píalíacuéwaca nacái casíimáica náiwacanáiná nachùuliaca macái wenàiwica. ²⁶Quéwa iwàwacutàcué càmita piya càide iyúwa yàáaná. Néese cawinácaalícué péená iwàwéerica Dios iicàcani càiride iyúwa cachàiníirica íwitáise, iwàwacutá iyúudàacuéca pía macáita. ²⁷Cawinácaalícué péená iwàwéerica Dios iicàcani càiride iyúwa cachàiníirica áibanái ícha, iwàwacutá íbaidacuéca píri macáita càide iyúwa yàasu wenàiwica íbaidáaná íiwacali íríwa. ²⁸Iwàwacutàcué càì pimànica, núacáiná, núa asiali Dios néeséerica, éwitacué Píiwacalícaánita núa, càicáaníta càmita nùanàa náibaidacaténá nulí meedá. Néese nudéca nùanàaca nulíbaidacaténá áibanái wenàiwica írípíná, numàacacaténá nacái nucáucawa nuwasàacaténá manùba wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha, yái yàanèripináca nàwali nabáyawaná íwalíisewa —ímaca yái Jesúsca.

Jesús sana a dos ciegos

²⁹Néeseté wamusúacawa Jericó iyacàlená ícha, yá manùbéeyéi wenàiwica nàacawa Jesús yáamíise.

³⁰Yá pucháiba matuíyái nàyaca néeni, yáawinéeyéicawa àyapu idùlepi isutéeyéica plata náicha níái wenàiwicaca ichàbéeyéicawa néeniibàa. Matuíyái isutáca náicha plata yéewanápiná nawèniaca nayáapínáwa. Náalíacáináwa Jesús ináwaná ichàbàanáwa chábàì, yá namáidaca Jesús írì:

—iWáiwacali, rey David itaquérinámi, Dios ibànùericaté walí wacuèrinápiná, piicá wapualé! —náimaca.

³¹Manùbéeyéi wenàiwica nacúsaca níái matuíyéica masánáanápiná nía, quéwa namáida quéwanáta mamáalàacata cachàiníiri iyú. Náimaca:

—iWáiwacali, rey David itaquérinámi, Dios ibànùericaté walí wacuèrinápiná, piicá wapualé! —náimaca. ³²Iná Jesús iyamáaca ibàlùacawa, yá imáidaca níái matuíyéica. Néese isutáca yéemiawa nía:

—¿Càinásicué piwàwa numànica píri? —ímaca yái Jesúsca.

³³Náimaca írì:

—Wáiwacali, wawàwa pimàaca catúica wía —náimaca.

³⁴Catúlúcanáca Jesús iicáca nía, yá imàacaca icáapiwa natuí íwali. Yáta matuíyéimi iicáidaca àniwa, yá nàacawa Jesús yáapícha.

Jesús entra en Jerusalén

21 Wàanàacaté mawíeniata Jerusalén iyacàlená írì; quéechatécáwa wàanàaca Betfagé iyacàlená néré, iyéerica dúli íwali ípidenéechúa Olivos, yái olivo inàlìmanáca. Yá Jesús ibànùaca ipíchalépináwa pucháiba wéená wía yéewáidacaléca. ²Píchawáise Jesús ibànùaca nía, yá ímaca nalí:

—Piacuéwa iriculé yái yàcaléca iyéerica wapíchalé. Nérécué pianàpináca burro nadacuéchúa néré, ibàluèchúawa uiri yáapichawa. Piwasàacué úa, pitécué nulí níawa. ³Aibacaalfué isutá yéemiawa píawa càinácaalicué pimàni, picàlidacué iríwani nuwàwacutáca níai burroca, núa Píiwacallicuéca, nubànànápiná nacái wenàiwica natécáténá irí nía àniwa caquialéta —íimaca yái Jesúsca. ⁴Càitè Jesús imànica càide iyúwaté Dios yàasu profeta itànàanáté tàacáisi Dios inùmalicuése. Dios íimacaté:

⁵“Picàlidacué nalíni níai iyéeyéica Jerusalén iyacàlená iricu, áibaalí ípidenacatalé Sión: ‘Píicácué, Picuèriná yàanàaca píatalécué, càmfíri cáimacái íicáca yáawawa, cáimiétacanéeri, matufbanáiri iyú nacái, yáawinéeriwa burro wàlisài íinata, uirica abéechúa píraí itéechúa yàasusi’, càicué píimaca nalíwa”.

íimacaté yái Diosca. ⁶Níai pucháiba yéewáidacaléca nàacawa, yá namànicaté càide iyúwa Jesús íimàanáté nalí. ⁷Natéca úái burroca, uiri nacái. Yá waliadaca wàasu ruana nacáiriwa nawaalíricubàa, yéewanápiná Jesús yàalubáicani. Yá Jesús imichàa yáawinacawa burro íinata. ⁸Manùbéeyéi wenàiwica iyaca néré wáapicha. Abénaméeyéi natéca nàasu ruana nacáiriwa náuquéeri nàwalísewa, yá naliadaca nía àyapulicubàa Jesús ipíchalé, burro íipinacaténá íinatabàa càide iyúwaté judío íiwitáise nàaná nacuèriná icàaluínináwa. Aibanái nacái nawichùaca wisíri nacáiri íbáiná, yá naliadaca nía àyapulicubàa Jesús ipíchalé, náasáidacaténá casímáica naicáicani. ⁹Níai yèeyéicawa Jesús ipíchalé, níai nacái yèeyéicawa yáamiwáise namáidáidaca casímáicáiná nía. Náimaca:

—iWàacué irí cayábéeri, yái rey David itaquèrinámica, Dios ibànùerica walí wacuèrinápiná! iCayábéeriquéi Wacuèrináca, Dios ibànùerica walí, icuacaténá wía! iWàaca píri cayábéeri, pía Dios chènuníiséerica! —náimaca.

¹⁰Jesús iwàlùacawa Jerusalén iyacàlená iriculé, yá macáita wenàiwica namusúacawa nacapèe íichawa naicáténáni. Manùbéeyéi nasutáca néemiawa wenàiwica yèeyéicawa Jesús yáapicha. Yá náimaca:

—¿Cawinásiica yái wenàiwicaca? —náimaca. ¹¹Néese níai wenàiwicaca yèeyéicawa Jesús yáapicha náimaca nalí:

—Yácata profeta Jesús, yái Nazaret iyacàlená néeséerica, yàanèerica Galilea yàasu cáli néese, itàaníríca Dios inùmalicuése —náimaca.

Jesús purifica el templo

¹²Néeseté Jesús iwàlùacawa templo ibàacháwalená iriculé. Yá imusúadaca wenàiwicanái templo ibàacháwalená iricuése, macáita iwéndéeyéicaté yàasusi, áibanái nacái iwènièyéica yàasusi templo ibàacháwalená iricu. Itamàaca yúucawa náicha nàasu mesa canánama, níai icambiéyéica plata wenàiwica íicha needacaténá nalíwa plata. Jesús itamàaca yúucawa náicha nàalubáica níai iwéndéeyéica unùcu sacrificio pinéerica. ¹³Yá Jesús íimaca nalí:

—Pidécuéca péemiaca tàacáisi profeta itànèericaté Dios inùmalicuése. Dios íimacaté yàasu templo iwaliwa: ‘Yái nucapèeca nasutàcàalupináca nuícha’, íimacaté yái Diosca. Quéwa, pidécuéca píwènúadacani cayéedéeyéi icapèe iyú, yái temploca, píyèedùacáinácué plata wenàiwica íicha pichíwa iyúwa —íimaca yái Jesúsca.

¹⁴Néese abénaméeyéi matuíyéi, áibanái nacái éeruíyéi yàabàli nàacawa Jesús yàatalé templo írìcu. Yá ichùniaca nía. ¹⁵Quéwa sacerdote íiwacanánái, nía nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo írìcu báawaca naicáca Jesús imànínáca yái camíirica wenàiwica idè imànica, cayábacáiná wenàiwicanái iicáca náicha Jesús. Néemiaca nacái sùmanái isàna imáidéeyéica casíimáiri iyú templo írìcu; sùmanái íimaca Jesús ìwali: “iWàacué írì cayábéeri, yái rey David itaquérinámica, Dios ibànùèrica walí Wacuèrinápiná!” náimaca níái sùmanáica. Iná calúaca sacerdote íiwacanánái, nía nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo írìcu, yácáiná yái tàacáisi sùmanái icàlìdéerica íimáanáca Mesíascani yái Jesúsca, judío icuèrinápiná Dios ibànùèrica nalí. ¹⁶Néese sacerdotenái íimaca Jesús írì:

—Picá pimàaca nacàlidaca piwali yái tàacáisca. Pichùulia masànanápiná nía, ipíchaná áibanái nayúunáidaca Mesíasca pía —náimaca. Yá Jesús íimaca nalí:

—Casíimáica nuémíaca yái náimáanáca. Pidécuéca piléeca tàacáisi Dios yàasu profeta itànericacé nuináwaná ìwali, íiméerica sùmanái nacàlidáanápínaté nuináwaná cayábéeri iyú. Profeta íimacaté: ‘Pía Wacuèriná Dios, pidéca pimàacaca púbanaméeyéi sùmanái, quirasiinái nacái nàaca píri cayábéeri’, càì íimacaté nùwali yái profetaca. ¿Cánácué camita péemia càinácaalí íimáaná yái Dios itàacái piléericuéca? —íimaca yái Jesúsca.

¹⁷Néeseté Jesús yàacawa náicha. Yá imusúacawa wáapicha Jerusalén ìyacàlená íicha, wía yéewáidacaléca. Néese macáita wàacawa Betania ìyacàlená néré, yá waimáca néré.

Jesús maldice la higuera sin fruto

¹⁸Néeseté mapisáináami àniwa Jesús, wía nacái yéewáidacaléca, idècunitàacá wàacawa Jerusalén ìyacàlená nérépiná àniwa, yá máapicani, yái Jesúsca. ¹⁹Néese iicáca higuera yéetaná ibànùèricawa àyapu idùlepi. Yá Jesús yàacawa higuera yéetaná yàatalé icutácaténá ìyacaná. Quéwa canáca ìyacaná, iicá ibáiná meedá. Néese Jesús íimaca àicu írì:

—iCàmíca quirínama càyacanáca píawa! —íimaca yái Jesúsca, yásáidacaténá walí Dios yùuwichàidáanápínaté israelitanái. Yáta ichuidacawa macáita yái higuera yéetanámica, yá yéetácawa. ²⁰Néese wía, Jesús yéewáidacalénái waicácináni, yá wáináidacawa manuúfwata waicáidaca higuera yéetanámi írì. Yá wasutáca wéemiawa Jesús:

—¿Cáiná yéewaná ichuidacawa abéericuíseta, chuícani yái higuera yéetanámica? —wáimaca. ²¹Néese Jesús íimaca walí:

—Iwàwacutácué peebáidaca tàì íiméeri iyú Dios imànínápinácué píri càinácaalícué cayábéeri pisutéerica íicha imànínápinácué píri. Péemiacué cayába, píibàcaalícué piwàwawa Dios iwéré tàì íiméeri iyú, yásí píalímácué pimànica càide iyúwa númáaná higuera yéetanámi írì. Píalímápinácué nacái pimànica cachàinánái. Píimacalícué yái dúli írì: ‘Pimichàawa, pícaláawa manuúri úni yáaculé’, càicaalícué píima, yásí yàacawa càide iyúwacué píimáaná írì, báisícaalícué peebáidaca Dios imànínápinácué píri. ²²Núumacué píri nacái, macáita càinácaalí cayábéeri pisutéericuéca Dios íicha imànínápinácué píri, yá peebáidacaalícué tàì íiméeri iyú

Dios imànfínápinácué piríni, yásí
Dios imànicaúe pírwani —íimaca
yái Jesúsca.

La autoridad de Jesús

²³Néeseté Jesús iwàlùacawa
templo iriculé. Yá idàbaca
yéewáidaca wenàiwica néré.
Néese sacerdote íiwacanánái, nía
nacái judío íiwacanánái béeyéica
nàacawa Jesús yàatalé. Yá nasutáca
néemiawani:

—¿Cawiná ibànua pía
pimusúadáanápíná wenàiwica
templo ibàacháwalená iricuise níai
iwéndéeyéica yàasusi? ¿Cawiná
ichùulia pía pimusúadáanápíná
nía? —náimaca Jesús irí. ²⁴⁻²⁵Néese
Jesús íimaca nalí:

—Núa nacái nuwàwa nusutácuéca
nuemiawa pía: ¿Cawiná ichùuliaté
Juan ibautizáanápíná wenàiwica,
Diossica? ¿Wenàiwicanáaisica?
Píimacué nulí càirínácaalí náicha
ichùulìericaté Juan ibautizáanápíná
wenàiwica. Picàlidacué nulíni.
Picàlidacaalícué nulíni, yásí
nucàlidacué nacái pírwani
cawinácaalí ichùuliaca núa
numusúadáanápíná wenàiwica
templo ibàacháwalená iricuise níai
iwéndéeyéica yàasusi —íimaca yái
Jesúsca. Néese nadàbaca natàanica
nalíwáaca. Náimaca: “Wáimacaalí
irí Dios ichùulìeriquéera Juan, yásí
isutáca yéemiawa wíatá: ‘Néeni,
¿cánacué càmitatè peebáidani?’
càipíná íimaca walí. ²⁶Càmita nacái
wawàwa wáimaca irí wenàiwica
ichùulìeriquéera Juan, cáalucáiná
wía wenàiwicanái fícha, macáita
wenàiwica neebáidacáiná Juan
itàanicaté Dios inùmaliçuise”, càì
náimaca nalíwáaca. ²⁷Iná náimaca
Jesús irí:

—Càmita wáalíawá —náimaca.
Néese Jesús íimaca nalí:

—Càita nacái càmitacué nucàlida
piríni cawinácaalí ichùuliaca núa
numusúadáanápíná wenàiwica
templo ibàacháwalená iricuise,

níai iwéndéeyéica yàasusi —íimaca
yái Jesúsca.

La parábola de los dos hijos

²⁸Jesús isutáca yéemiawa judío
íiwacanánái, sacerdote íiwacanánái
nacái:

—¿Càinacué píináidacawa ìwali
yái comparaciónca? Péemiacuéni.
Abéeri asialì idèniacaté yéeniwebwa
pucháiba asianái. Yá íimaca abéeri
néená irí, yái idàbáanéerica: ‘Nuìri,
siúcade pía píibaidaca nùasu uva
ibànacalená yèewiré’, íimaca yái
nàanirica. ²⁹Néese ìiri íimaca
yáaniri iríwa: ‘Càmita nuwàwa
nuíibaidaca’, íimaca. Néeseta
quéwa iwènúadaca íiwitáisewa,
yá yàaca íibaidaca néré. ³⁰Néese
nàaniri yàacawa imáidacatená ìiri
áibawa. Yá ichùuliaca íibaidaca
uva ibànacalená yèewiré. Néese
ìiri íimaca yáaniri iríwa: ‘Yá, pápa.
Yáca nùacawéera’, íimaca. Quéwa
càmita yàawa néré —íimaca yái
Jesúsca. ³¹Néese Jesús isutáca
yéemiawa judío íiwacanánái, nía
nacái sacerdote íiwacanánáica. Yá
íimaca nalí:

—¿Càiríná náicha níai asialì
yéeniwebwa pucháiba imànica càide
iyúwa yáaniri iwàwáaná? —íimaca
yái Jesúsca. Néese náimaca irí:

—Yái idàbáanéerica —náimaca.
Néese, Jesús yèepua íimaca nalí:

—Péemiacué cayába yái
nutàacáica. Báisíta áibanái
yeedéeyéicatè plata yéenanái
fíchawa romanonái yàasu
gobierno irípiná, nía nacái inanái
íiméeyéicatè asianái yáapicha plata
ìwalínápiná, nadéca nawènúadaca
náiwitáisewa Dios irípiná, yá
idéca Dios yàasu wenàiwicaca
nía, Dios icùacatená nía. Quéwa,
píatacué càmita Dios yàasunáica.
³²Yácáiná Juan el Bautistami
yàanàacaté yéewáidacatenácué
pía piyáanápínácué càide iyúwa
Dios iwàwáaná. Càmitacué quéwa
peebáida iríni. Néese áibanái

yeedéeyéicaté plata yéenanáí fíchawa romanonáí yàasu gobierno irípiná, nía nacáí inanáí íiméeyéicaté asianáí yáapicha plata ìwalinápiná, níata yeebáidacaté Juan el Bautista itàacáimi. Yáté nawènúadaca náiwitáisewa nabáyawaná fíchawa. Quéwa piacué, éwita piicacánítacué neebáidaca, néese càmitacué quéwa piwènúada píiwitáisewa Dios irípiná peebáidacaté ná càide iyúwaté Juan el Bautistami icàlidáaná Dios itàacáí —íimaca yáí Jesúsca.

La parábola de los labradores malvados

³³Néeseté Jesús yéewáidaca wenàiwica comparación iyú. Íimaca nalí: “Péemiacué comparación: Abéeri asialí idèniacaté ibànacale yàalunáwa uva yàalupiná. Yá ibànaca uva. Néese imànica iwáiná ibànacale itéesebàawa. Ichùnìaca nacáí utàwì nacáichúa uva iyacaná yàalupiná, napisùacatalépiná uva ituní. Néese imànica chènuníri capii naicáidacatáisepiná macáita uva ibànacalená yàalu. Yá imàacaca áibanáí icuèyéipiná irí yáí yàasu uva ibànacalená yàalunáca, quéwa iwàwacutácaté nabànùaca irí yàasu uva iyacaná yéénápiná, yàasu èerita needácatáipináté iyacaná. Idécanaámíté imànica náapicha càiri wawàsi, yá néese yàacawa náicha áibalépiná. ³⁴Uva yàasu èeri yàanàacaté needácaté ná iyacaná, yá bànacalé íiwacalí ibànùaca yàasu wenàiwicanáíwa néré nacutácaté ná icuèyéí fícha bànacalé íiwacalí yàasu uva iyacaná yéénápiná. ³⁵Quéwa níái icuèyéica bànacalé náibàaca nía; nacapèedáidaca abénaméeyéí, nanúaca áibanáí, néese nanúaca abénaméeyéí wenàiwica íba iyú. ³⁶Yá bànacalé íiwacalí ibànùaca nàatalé àniwa yàasu wenàiwicanáíwa áibanáí, manùba yáwanáí idàbàanéeri

yàawiría fícha. Quéwa càita nacáí níái icuèyéica bànacalé namànica nalí báawéeri mamáalàacata.

³⁷“Néese bànacalé íiwacalí ibànùaca nàatalé ìiriwa, íináidacáináwa iríwa yáí bànacalé íiwacalica: ‘Báisíta nàaca nuiri íimíétacanáwa’, íimaca íináidacawa iríwa. ³⁸Quéwa níái icuèyéica bànacalé naicáca ìiri yàacawa napualé, yá náimaca nalíwáaca: ‘Yáara bànacalé íiwacalica yéetácaalípináwa, yá yàaca bànacalé ìiri iríwa. Ara, wàacuéwa wanúanáni. Yásí wíacata bànacalé íiwacanáináí, náimaca. ³⁹Càita náibàacani, yá nawatàidacani bànacalé yèewíise, yá nanúacani.

⁴⁰“Siúcade píimacué nulí: Yáí uva ibànacalená íiwacalica, yàanàacaalípiná nàatalé, ìcàináica imànípiná nalí, níái icuèyéicaté bànacalé?” íimaca yáí Jesúsca.

⁴¹Néese níái wenàiwica iyéeyéica templo iricu náimaca Jesús irí:

—Inúapiná níái báawéeyéica, càmita nacáí catúulécaná íicaca nía. Néese imàcapiná áibanáí cayábéeyéí íiwitáise icuèyéipiná irí yáí uva ibànacalenáca, ibànueyéipiná irí yàasu uva iyacaná yéénápiná needácaalí bànacalé iyacaná —náimaca. ⁴²Néese Jesús íimaca nalí:

—Báisíta. Pidécuéca piléeca nacáí comparación Dios yàasu profeta itànèericaté Dios inùmalicuíse. ¿Cánacué càmita peebáida itàacáí? Itànàacaté tàacáisi íiméerica Dios ibànùnàpínaté nacuérínápiná, níái israelitaca, quéwa báawáanápínaté naicácani. Càité profeta íimaca:

‘Níái imàníyéica íba icapèená, nadéca náucaca abéeri íba méetàuculé náichawa, caná wènicáiná naicácani. Quéwa Wacuèriná Dios idéca imàacaca máiníri iwàwacutácawa capii irípináni yáí íba náuquéricaté. Càita

Dios idéca imànica, íná wàaca Dios írí cayábéeri', càité profeta fímaca nùwali, núa càiride iyúwa íba, núa israelita icuèrinápináca. ⁴³Iná númacué pírí, càicuéca píade iyúwa báawéeyéi icuèyéica bànacalé. Càmitacué picùca cayába israelitanái càide iyúwa Dios iwàwáaná, càmitacué nacái péewáida nía, íná càmita namàni cayábéeri. Siùcáise de Dios càmita quirínama ibatàacué picùca yàasu wenàiwica, níai israelitaca. Yá Dios imàacapíná áibanái fibaidaca írípíná, yéewáidéeyéipíná nía cayába, namànicaténá cayábéeri càide iyúwa Dios iwàwáaná. ⁴⁴Iyaca nacái áiba comparaciòn íba iwali: Cawinácaalí wenàiwica yúuwéeyéicawa iwéré yái íbaca, yásí wenàiwica isubèriacawa. Néese íba yúuwàacaalíwa áibanái ínatabàa, yásí náalacawa ichùmalési iyú — íimaca yái Jesúsca, náalíacaténáwa Dios yúuwichàidáanápíná manúsíwata cawinácaalí càmiíyéica manúáida Jesús itàacái.

⁴⁵Níai sacerdote fíwacanánáica, fariseonái nacái, idécanámi néemiaca comparaciòn Jesús icàlidéerica, yá náalíacawa icàlidacaténí nàwali yái tàacáisica. ⁴⁶Ináté nawàwaca náibàacani náucacaténáni presoyéi ibànaliculé. Quéwa cáaluca nía manùbéeyéi wenàiwicanái fícha, níacáiná manùbéeyéi wenàiwica neebáidaca Jesús itàaníca Dios inùmaliçuise. Iná càmita nadé náibàaca Jesús.

La parábola de la fiesta de bodas

22 Néeseté Jesús idàbaca yéewáidaca nía àniwa comparaciòn iyú. Yá íimaca nalí: ²“Péemiacué comparaciòn: Yái Dios icùanáca wenàiwica càicanide iyúwa abéeri nacuèriná imàníná iwàwéerica imànica manúrí fiesta líri írípínáwa, yàasu casamientopináwa, líri yeedácáiná

írfwa yàacawéetúapínáwa. ³Yá nacuèriná ibànùaca yàasu wenàiwicanáíwa nàaca namáidacaténá wenàiwica nacuèriná icàlidéeyéicaté íríní quéecha. Quéwa càmita nawàwa nàwacáidáyacacawa néré. ⁴Néese nacuèriná ibànùaca yàasu wenàiwicanáíwa áibanái. Ipíchawáise nàacawa, yá íimaca nalí: ‘Píacué picàlidaca nalíni, níara numáidéeyéica, nudéca nuchùniaca yái nayáapínáca. Nùasu wenàiwica nadéca nanúaca nupíra pacá wallíibéeyéi, áiba nacái nupíra wallíibéeyéi. Macáicata idécawa canánama yái nayáapínáca. Pisutacué nàanápínáwa aléi fiesta casamiento nérépiná’, íimaca yái nacuèrináca. ⁵Néese nacuèriná yàasu wenàiwica namáidaca nía àniwa quéwa caná iwèni wenàiwicanái iicáca nacuèriná itàacáíwa. Abéeri néená yàaca iicáca ibànacalewa. Aiba yàacawa yàcalé néré iwéndacaténá yàasuwa. ⁶Yá áibanái náibàaca nacuèriná yàasu wenàiwicawa. Yá nacúsaca nía, namànica nalí báawéeri, àta nanúacataléta nía nacái. ⁷Yá néese máiní calúacani yái nacuèrináca. Yá ibànùaca néré yàasu úwináíwa, yá úwinái nanúaca níai inuèyéicaté meedá nacuèriná yàasu wenàiwicawa, yá úwinái yeemáca nàyacàlemi. ⁸Néese àniwa nacuèriná íimaca yàasu wenàiwicanái írfwa: ‘Macáicata idéca ichùniacanáca canánama fiesta casamientopiná quéwa níara numáidéeyéicaté quéechatécáwa, canáca yéewaná nàanàaca, càmicáináité neebá numáidáaná nía. ⁹Iná piacué picutáca mamáalàacata wenàiwicanái bamuchúamibàa yàcalé, àyapulicubàa nacái pimáidacaténácué nía macáita pìanèeyéica’, íimaca yái nacuèrináca. ¹⁰Néese níai yàasu wenàiwicanái nàacawa bamuchúamibàa yàcalé

àyapulicubàa, yá nàwacáidaca macáita wenàiwica nàanèyeyéica néenibàa, cayábanameeyéyi, báawanameeyéita nacái. Iná yéewa idéca capii ipuníacawa madécaná wenàiwica iyú, yái manuúri capii imadáaná casamiento yàaluca.

¹¹“Néeseta quéwa yái nacuèriná iwàlucawa néré itàidacaténá wenàiwicanái yàanèyeyéica néré nayáacaténá nayáacaléwa, yá iicáca abéeri asiali nèewi ibàlesfami yáapichawa meedá. Càmitaté ìwali ibàlewa wàlisàiwá, yái bàlesi cayábéerica nacuèriná iwacuèricaté macái wenàiwica irí, fiesta casamiento ibàlenápiná. ¹²Yá nacuèriná ímaca irí: ‘¿Néeni? ¿Cánásica yéewaná piwàlucawa aléi, éwita càmicánita piwali pibàlewa fiesta casamiento ibàlenápiná, yái bàlesica nuèrica nalf?’ ímaca yái nacuèrináca. Yá masàncani icalùniwa nacuèriná íficha, yái asialica. ¹³Néese nacuèriná ímaca yàasu wenàiwicanái iríwa, níái iwacuèyeyéica yàacái wenàiwicanái irí: ‘Caquialéta, pidacuacué yái asialica icáapi nacái, yàbàli nacái. Yá piúcacué wáichani aléera catéeri iriculé. Wenàiwicanái náicháanipíná manuúsiwata néré, yá naamíapíná nayéiwa nàuwichàacái iyúwa’, ímaca yái nacuèrináca. ¹⁴Dios imáidacáiná manùbéeyéi wenàiwica, quéwa càmita yeedá macáita yàasu wenàiwicapínáwa nía”, ímaca yái Jesúsca.

El asunto de los impuestos

¹⁵Néesetécáwa, abenaméeyéi fariseo nàwacáidáyacacawa natàanica náapichawáaca, yá abédanamata namànica náiwitáisewa náalimáidáanápíná naicáwa Jesús icàlidacaténá áiba wawàsi báawéeri yéewanápiná nacháawáaca iináwaná ìwali romanonái yàasu gobiernonái irí. ¹⁶Iná nabànùaca abenaméeyéi

néenáwa Jesús yàatalé náapicha nacái áibanái cayábéeyéi iicáca rey Herodes íiwitáise. Yá náimaca Jesús irí:

—Pía, yéewáidéerica wenàiwica, wáalíacawa pitàanica báisíiri iyú, péewáidaca nacái wenàiwica báisíiri iyú nàyacaténá machacàníri iyú càide iyúwa Dios ichùulianá nàyaca. Wáalíacawa nacái piicáca macái wenàiwica abédanamata, iná càmita pibatàa áiba wenàiwica caináwanéeyéi iwènúadaca píiwitáise cayábéeri íficha. ¹⁷Iná picàlida walíni càinacaalí píináidacawa: ¿Cayábasica wapáyaidacaalí wáichawa plata iyú níara emperador romanosàiri yàasu gobiernonái icuèyeyéica wàasu cáli? —náimaca. ¹⁸Quéwa Jesús yáalíaca náiwitáise báawéeri nawàwaná nacháawáaca iináwaná ìwali itàacái ìwalísewa. Yá ímaca nalf:

—Píacué pucháibéeyéica íiwitáise, ¿cánácué píalimáida piicáwa núa picháawàcaténá nuináwaná ìwali nutàacái ìwalíse? ¹⁹Néeni, píasáidacué nuicá moneda càichúaca nachùulíacuéca pipáyaidaca iyú nía —ímaca yái Jesúsca. Yá natéca irí denario, yái cawèniúri monedaca abé èri iwènicatáica. ²⁰Néese Jesús isutáca yéemiàwa nía:

—¿Cawiná yéenáiwana ichanàawa moneda ìwali? ¿Cawiná nacái íipidená ichanàawa ìwali? —ímaca yái Jesúsca. ²¹Yá náimaca irí: —Emperador íipidenáquéi ichanàawa ìwali, yéenáiwana nacái ichanàawa ìwali, yáara romano íiwacaliná, icuèrica macái èeri mìnánái —náimaca. Iná Jesús ímaca nalf:

—Pipáyaidacué píichawa emperador plata iyú càide iyúwa ichùulianácué pipáyaidacani. Pimànicué nacái càide iyúwa Dios iwàwáanácué pimànica —ímaca yái Jesúsca. ²²Yá nánáidacawa manuúsiwata néemiàca Jesús

ñimáaná, càmicáiná náalimá nacháawaaca iináwaná ìwali itàacái ìwalísewa. Néese namàacacani, yá nàacawa ìicha.

La pregunta sobre la resurrección

²³Néese yáté òerica àniwa abénaméeyéi saduceo nàacawa Jesús yàatalé. Níái saduceo náimaca yéetéeyéimiwa càmitasa nacáucàawa áibaalípiná. Saduceonái iwàwaca wenàiwicanái iicáánica Jesús iquíniná, íná nasutáca néemiawa Jesús, náalimáidacaténá naicáwani. Yá nacàlidaca irí tàacáisi. Náimaca irí:

²⁴—Pía, yéewáidéerica wenàiwica, profeta Moisés itànàacaté tàacáisi ìiméerica Dios ichùulianácué wía judóca wamànínapíná cà: Asíali yéetácaalíwa méenibeta, yásí iwàwacutá yéenasàiri yeedáca iríwa yéenasàiri ínumiwa yàacawéetúapínáwa yéewacaténá idèniaca úapícha yéenibewa naiduéeyéipíná iyúwa yéetéerimiwa yéenibemi, yéewanápiná nàyaca wenàiwica icuèyéipíná yéetéerimiwa yàasu cáli. ²⁵Uwé, áibaalíté nàyaca wèewi siete namanùbaca yéenanái. Nabèeri yeedáca abéechúa ínupínáwa, quéwa yéetácawa uícha méenibeta. Méenibecáináni, íná iméeréeri yeedáca úái ibèeri ínumicawa.

²⁶Càita nacái iméeréerimi yéetácawa uícha méenibeta. Néese iméeréeri yeedáca úa, càita nacái yéetácawa uícha méenibeta. Càité níái sietéeyéicaté imanùbaca needáca úa. Yá néetácawa uícha macáita méenibeta. ²⁷Néese úanama yéetácawa náami nacái.

²⁸Uwé, báisícaalí yéetéeyéimiwa idé icáucàacawa áibaalípinátá, càide iyúwa áibanái íináidáanáwa, néese ¿càinápinásica unìri náicha níara sietéeyéimica? Càmita náalimápiná náalífacawatá

macáicáináta náinuca úa — náimaca, naicáánica Jesús iquíniná.

²⁹Néese Jesús ìimaca nalí:

—Pidécuéca piméeràacawa báisíiri tàacáisi ìicha càmicáinácué píalíawa càinácaalí ìimáaná Dios itàacái profetanái itànèericaté Dios inùmalicuíse. Càmitacué nacái píalíawa Dios íwítáise cachàiniiri ìwali imichàidáanápiná wenàiwica yéetácaisi ìicha.

³⁰Áiba èeriwa yéetéeyéimiwa nacáucàapínáca, quéwa càmita nacásàapínáwa, níái aslanáica, inanái nacái, nàyapínáicáiná càide iyúwa chènuníseeyéi ángel iyáaná càmiíyéica icásàawa. ³¹Áiba wawàsi nacái, piyúunáidacuéca càmita Dios icáucàidapíná wenàiwica áiba èeriwa, quéwa pidécuéca píléeca cuyàluta profeta Moisés itànèericaté Dios inùmalicuíse, íná ¿cánácué càmita péemíca càinácaalí ìimáaná?

³²Dios ìimacaté: 'Núacata yái Dios icuèrica Abraham, Isaac nacái, Jacob nacái', càité ìimaca yái Diosca. ¡Dios càmita icúa yéetéeyéimiwa ichéeca meedá! ¡Néese Dios icúaca cáuyéi wenàiwica! Iná iwàwacutácué píalíacawa cáuca nía Dios yáapícha siúcade, níái Abraham, Isaac, Jacob nacái, éwita néetácaánítatéwa madécaná camuí ípíchawáiseté Moisés iyaca. Iná yéewa wáalíacawa Dios icáucàidáanápiná yéetéeyéimiwa áiba èeriwa —ìimaca yái Jesúsca.

³³Néese wenàiwicanái nadécanáami néemiacani, yá náináidacawa manuísíwata néemiaca Jesús yéewáidáaná ná.

El mandamiento más importante

³⁴Néeseté fariseonái idécanáami néemiaca Jesús iináwaná imawèniadacaté saduceonái yàasu tàacáisi, yá fariseonái nàwacáidáyacacawa. ³⁵Néese abèeri fariseo yéewáidéeri wenàiwica templo írucu, íináidacawa

yáalimáidáanápíná iicáwa Jesús icàlidáanápíná áiba wawàsi báawéeri nacháawáacaténá iináwaná ìwali ìwalíise. Yá ìmaca Jesús irí:

³⁶—Pífa yéewáidéerica wenàiwica, nàyaca madécana wawàsi Dios ichùulìerica wamànínápíná. ¿Càiríná wawàsi máiníri cachàinica náicha canánama wamànínápíná? — ìmaca. ³⁷⁻³⁸Néese Jesús ìmaca irí: —Yái Dios ichùulianáca máiníríca cachàinica náicha canánama wamànínápíná càì ìmaca: ‘Cáininá piicáca Picuèriná Dios macái piwàwallicúsewa, macái picáuca iyú nacáíwa, macái píiwitáise iyú nacáíwa’, càì ìmaca. ³⁹Iyaca walí áiba inacáiri nacái, yái pucháibáanáca. Yá ìmaca: ‘Cáininá piicáca áibanái wenàiwica càide iyúwa cáinináaná piicáca píawawa’, càì ìmaca yái Diosca. ⁴⁰Canáca áiba tàacáisi cachàinírí náicha níái pucháiba ichùulìacanásica. Macáita tàacáisi profeta Moisés itànèericaté Dios inùmaliucúse, profetanái nacái icàlidéericaté Dios inùmaliucúse, macáita yái tàacáisica yéewáidaca wía cáinináanápíná waicáca Dios, áibanái wenàiwica nacái —ìmaca yái Jesúsca.

¿De quién descende el Mesías?

⁴¹Néese idècunitàacá fariseonái iyaca Jesús ìpunita, yá Jesús isutáca yéemiawa nía. ⁴²Ìmaca nalí: —¿Càinacué píináidacawa Mesías ìwali, yái picuèrinápínacuéca Dios ibànueripínacuéca píri, píacué israelítaca? ¿Cawíná itaquèrináminí? —ìmaca yái Jesúsca. Néese náimaca Jesús irí: —Rey David itaquèrinámicaní, yái Mesíasca —náimaca. ⁴³Néese Jesús ìmaca nalí: —Báisíta rey David itaquèrinámicaní yái Mesíasca. Quéwa rey Davidcaté ìmaca áiba wawàsi nacái Mesías ìwali,

yái israelita icuèrinápínáca. David icàlidacaté Espíritu Santo inùmaliucúsení, yá David ìmocaté Mesías ìwali ‘Nuíwacali’. Càité David ìmaca:

⁴⁴‘Nucuèriná Dios ìmocaté Nuíwacali irí: Píawinawa nuéwápuwáise picúacaténá núapicha macáita, idècunitàacá numawèniadaca píicha macái piùwidenáíwa, ìmaca yái Diosca’, càité ìmaca yái Davidca. ⁴⁵Yái rey Davidca ìmocaté Mesías ìwali ‘Nuíwacali’, iná éwita rey David itaquèrinámicáanítani, yái Mesíasca, càicáaníta iwàwacutá náimaca ìwali rey David Iiwacali nacáicani —ìmaca yái Jesúsca, icàlidaca nalí ìwaliwa, yái Mesíasca.

⁴⁶Canácata néená yáaliéri áiba tàacáisi náaliméerica namawèniadaca iyú Jesús, ibatàa abéeri tàacáisi piná, càmita náalíawa, canásíwata. Iná cáaluca nasutáca néemíawa Jesús àniwa, ipichaná báica nía nacái wenàiwicanái yàacuèsemi.

Jesús acusa a los fariseos y a los maestros de la ley

23 Néeseté Jesús icàlidaca walíni, wía yéewáidacaléca, áibanái nacái wenàiwicanái iyéeyéica néeni. ²Yá ìmaca walí: “Níái yéewáidéeyéica wenàiwica templo iricu, nía nacái fariseoca nacàlidacuéca píri tàacáisi profeta Moisés itànèericaté bàaluité Dios inùmaliucúse. Néewáidacuéca pía píalfacaténacuéca cainácaalí ìmáaná yái Dios itàacáica. ³Iná néewáidacaalícué pía Dios itàacái iyú, néese peebáidacué yái nacàlidáanáca, pímanícué nacái macáita càide iyúwa nacàlidáaná Dios itàacái iricuise. Quéwacué picá pímaní càide iyúwa namàníná, nacàlidacáinacué píri cayábéeri wawàsi, quéwa namànica áiba wawàsi méetàuculéeri, báawéeri

meedá. ⁴Nadèniaca nàasu tàacáisi nacáíwa, méetàuculéeri Dios itàacái ícha. Iná nachùuliaca wenàiwicanái namànica wawàsi máiníiri càulenáca náicha, náimacáiná Dios iwàwacasa wenàiwicanái imànicani. Quéwa càmita wenàiwica yáalimá iidèniacani, néese níái yéewáidéeyéica wenàiwica càmita nawàwa nayúudàaca nía, càmita nacái namàni càide iyúwa nachùulianá áibanái imànica. ⁵Macáita yái namàníirica, yá namànicaní wenàiwicanái iicápiná meedá, yéewacaténá wenàiwica nàaca náimiétacaná meedá. Nawàwacué piyúunáidaca cáinináca naicáca Dios itàacái níái yéewáidéeyéica wenàiwica templo írìcu. Iná nadacùaca nàwaliwa Dios itàacái yéená napùdàlicuwa, nàanàa ìwali nacáíwa, càide iyúwa Dios ichùulianá wamànica, wía israelitaca, quéwa nadacùacani cáucuíri iwaalíbapi iyú yéewacaténacué piicácani ráunamáita, iná piyúunáidacuéca cáinináca naicáca Dios itàacái, níái yéewáidéeyéica wenàiwica templo írìcu. Cáalaca namànica nàasu chflanásiwa nasucuéri nabàle ipùata ìwaliwa yéewacaténacué piyúunáidaca nàaca Dios icàaluíniná macái nawàwalicúsewa. ⁶Nawàwa náawinacawa cayábéeri yàalubáisi fínata cáimiétacanéeyéi yáawinacatáicawa macái wenàiwicanái yàacuésemi nayáacaalí nayáacaléwa náapicha, namànicaalí culto nacái judfonái yéewáidacàalu írìcu, yéewacaténá áibanái naicáca nía iyúwa máiníyéica cachàinica. ⁷Nawàwa macái wenàiwica natàidaca nía cáimiétaquéeri iyú bamuchúamibàa yàcalé manùbéeyéi naicátaténá nía. Máiní fariseonái iwàwacué pitàidaca nía càì: Píamísicawa yéewáidéérica wía”, íimaca yái Jesúsca.

⁸Néese Jesús íimaca walí, wía yéewáidacaléca: “Quéwa piacué nuéwáidacaléca, picacué piwàwa áibanái íimáaná pirí ‘pía, yéewáidéérica wía’, nuwàwacáinácué macáita piicáyacacawa càide iyúwa abéericata yéewáidéericuéca pía. ⁹Piacué píima áiba írì ‘Pía, Wáaniri, icuèrica wía’ cháì èri írìcu pidèniacáinácué abéerita Píaniriwa Dios iyéérica chènuniré. ¹⁰Piacué piwàwa áibanái íimaca pirí ‘pía, Wáiwacali, yéewáidéérica wía’, abéericáináta núa Cristo Píiwacalicué. ¹¹Cawinácaalícué péená iwàwéérica Dios iicácani iyúwa cachàiníirica áibanái ícha, iwàwacutácué íibaidaca pirí macáita càide iyúwa yàasu wenàiwica íibaidáaná íiwacali írìwa. ¹²Níacáiná macáita cachàiníyéica iicáca yáawawa, níacata Dios imàaquéeyéipiná báica nía, càmfíyéica nacái cachàini. Néese cawinácaalí càmfíyéica cachàini iicáca yáawawa, níacata Dios imàaquéeyéipiná cachàinica nía”, íimaca walí yái Jesúsca.

¹³Néese Jesús yàalàaca fariseonái cachàiníiri iyú, áibanái nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo írìcu. Iimaca nalí: “ÍPiacué fariseoca, piacué nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo írìcu, Dios yúuwichàidapinácué píawa, piacué pucháibéeyéica ííwitáise meedá! Péemiacué comparación: Càicuéca píade iyúwa wenàiwica íbaliéyéica capii inùma, néese càmita nawàlùawa capii írìculé, càmita nacái namàaca áibanái iwàlùacawa. Càitacué pía, éwitacué píalíacáanítawa cáinácaalí Dios itàacái íimáaná, càicáaníta càmitacué piwènúada pííiwitáisewa peebáidáanápináni, càmita nacái pímaaca áibanái yeebáidacani, ipíchaná Dios yàasu wenàiwicaca nía.

¹⁴ ¡Píacué fariseoca, píacué nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo írëcu, Dios yùuwichàidapínacué píawa, píacué pucháibéeyéica ííwítáise!, píyéedúacáínacué náicha nacapèemi, nàasumi nacái, níái catúulécanéeyéi inanáica inírimi yéetéeyéimicawa íícha. Néese, písutácuéca Dios déecuírí iyú, yéewacaténá áibanái iyúunáidacuéca cayábaca píiwítáise. Dios yùuwichàidapínacué píawa cachàinírí iyú náicha áibanái cabáyawanéeyéica.

¹⁵ “¡Píacué fariseoca, píacué nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo írëcu, Dios yùuwichàidapínacué píawa, píacué pucháibéeyéica ííwítáise!, píacáínacuéwa áiba cáli néré manuírí úni abéemàalé píwènúadacaténacué abéeri wenàiwica ííwítáise yebáidacaténá càide iyúwa péewáidáaná nía. Néese pídecánáamicué píwènúadaca ííwítáise píasu tàacáisi iyúwa, yásí péewáidacuéca imànica íbáyawanáwa pucháiba yàawíríricatái yáwanái íícha yái báawéerica pímanírícuéca, píacué yéeyéipínáwa infierno írículé, yái quichái càmiríca ichacàwa càiripínéerita iyaca.

¹⁶ “¡Dios yùuwichàidapínacué píawa! Càicuéca píade iyúwa matuíyéi itéeyéica áiba wenàiwica, píimacáínacué píwaliwa píalimáanása péewáidaca wenàiwica Dios íwali, quéwa càmitacué báisí píalíacawa Dios íwali. ¡Cáanáica péewáidacuéca wenàiwica chìwái iyú nachìwáidacaténá áibanái! Píacué fariseoca, pídecuéca càí píimaca nalí: ‘Píimacaalí báisí báisíswatasa templo ípidená íwali pímanínápiná áiba wawàsi, néese càmicaalí píwàwa pímanícani machacànírí iyú càide iyúwaté píimáaná, néese càmita iwàwacutá pímanícani, càmicáiná máiní cachàiníríca yái templo ípidenáca;

quéwa picàlidacaalíni templo yàasu oro ípidená íwali, yásí iwàwacutá pímaníca macáita càide iyúwaté píimáaná, ípíchaná Dios yùuwichàidaca pía, máinícainá cachàiníríca oro templo íícha’, càí péewáidacuéca wenàiwica píchìwa iyúwa nachìwáidáanápiná áibanái. ¹⁷ ¡Píacué fariseoca, càmiríyéica yáalíawa, matuíyéi nacái ííwítáise! ¿Càmitasicué píalíawa cachàiníca templo oro íícha? Bàalutécáiná Dios ichùuliaca wàawírínáimi namànínápináté írípíná yái temploca, íná yéewa cachàiníca templo imànica oro. Íná iwàwacutácué pímaníca macáita càide iyúwaté píimáaná, ípíchanacué Dios yùuwichàidaca pía. ¹⁸ Càita nacái, píacué fariseoca, pídecuéca càí píimaca altar íwali: ‘Píimacaalí báisí báisíswatasa altar ípidená íwali pímanínápiná áiba wawàsi, néese càmicaalí píwàwa pímanícani machacànírí iyú càide iyúwaté píimáaná, néese càmita iwàwacutá càí pímanícani, càmicáiná máiní cachàiníríca altar ípidená; quéwa picàlidacaalíni ofrenda ípidená íwali, yái pírái nanuérímicca iyúwa sacrificio nàacaténá Dios icàaluíná, yásí iwàwacutá pímaníca macáita càide iyúwaté píimáaná, ípíchaná Dios yùuwichàidaca pía, máinícainá cachàiníca ofrenda altar íícha’, càí péewáidacuéca wenàiwica píchìwa iyúwa nachìwáidáanápiná áibanái, píacué fariseoca. ¹⁹ ¡Píacué fariseo matuíyéica ííwítáise! ¿Càmitasicué píalíawa cachàiníca altar ofrenda íícha? Bàalutécáiná Dios ichùuliaca wàawírínáimi namànínápináté írípíná yái altarca, íná yéewa cachàiníca altar imànica ofrenda. Íná iwàwacutácué pímaníca macáita càide iyúwaté píimáaná, ípíchanacué Dios yùuwichàidaca pía. ²⁰ Píacué fariseoca. Càmitacué péewáida wenàiwica báisííri tàacáisi iyú. Núumacué pírí

cawinácaalí íiméerica ‘báisi báisisíwata altar íipidená ìwali’, yá idéca nacái càì íimaca náipidená ìwali cawinácaalí ofrenda ìyéerica altar íinata. Iná iwàwacutá yái wenàiwicaca imànica macáita càide iyúwa íimáanáté áibanái irí. ²¹Yá nacái cawinácaalí íiméerica ‘báisi báisisíwata templo íipidená ìwali’, yá idéca nacái càì íimaca Dios íipidená ìwali, Dios imàacacáiná íiwtáise iyamáanápínáwa templo irícu. Iná iwàwacutá yái wenàiwicaca imànica macáita càide iyúwa íimáanáté áibanái irí. ²²Yá nacái cawinácaalí íiméerica ‘báisi báisisíwata capíraléeri cáli íipidená ìwali’, yá idéca nacái càì íimaca Dios yàalubái íipidená ìwali iyéerica chènuniré, idéca nacái càì íimaca Dios íipidená ìwali, Dios iyacáiná chènuniré. Iná iwàwacutá yái wenàiwicaca imànica macáita càide iyúwa íimáanáté áibanái irí. Canáta yéewaná ichiwáidaca áibanái càide iyúwacué péewáidáaná nía pichíwa iyúwa, píacué fariseoca.

²³“ÍPíacué fariseoca, píacué nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irícu, Dios yúuwicháidapínacué píawa, píacué pucháibéeyéica íiwtáise! Pimàacacué bànacalé ofrenda iyú Dios irí, abéerinama néená nái díeyéica imanùbaca píbanacaleca púbéeyéica, níái menta, anís nacái, comino nacái, càide iyúwaté Dios ichùullanácué pimàacaca irí bànacalé ofrenda iyú sacerdotenái iyáapíná. Quéwa, càmítacué picúa wenàiwicanái machacàníri iyú, càmítacué nacái piicá áibanái ipualé, càmítacué nacái píaca Dios icàaluíná. Iwàwacutácué càì pimànica, quéwa picácué piyamáida pimàaca píasu cawèníriwa ofrenda iyú Dios irípiná. ²⁴ÍCàicuéca píade iyúwa matufyéi itéeyéica áiba wenàiwica, píacué fariseoca, píimacáinácué píwaliwa píalimáanása péewáidaca wenàiwica Dios ìwali, quéwa

càmítacué báisi píalíacawa Dios ìwali! Péemiácué comparación: Càicuéca píade iyúwa wenàiwica ichàbáidéerica ìrapínáwa úni wáluma yéewibàa imàacacaténáwa néeni awàsa, ipichaná ìiraca iríwa casaquèeri única, néese ráunamáita meedá iwetúaca manuírí camello casaquèeri. Càitacué pía, píimàicáinácué cáalíacáiri iyú púbéeri wawàsica iyúwa píawirínáimi íiwtáise íimáaná, quéwa matufbanáiri iyú meedá píimáichacuéca Dios itàacái máinírica iwàwacutáca weebáidaca.

²⁵“ÍPíacué fariseoca, píacué nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irícu, Dios yúuwicháidapínacué píawa, píacué pucháibéeyéica íiwtáise! Pimànicuéca madécáná wawási cáalíacáiri iyú càide iyúwaté píawirínáimi yéewáidáaná, yá macái wenàiwica nayúunáidaca masacàacuéca píiwtáise. Péemiácué comparación: Càicuéca píade iyúwa bacàa, quírápieli nacái wáibéeyéica íinatabàawa. Quéwa máinicué báawaca píiwtáise piwàwalícu càide iyúwa bacàa ipuniéchúacawa casaquèeri iyú, peedáicáinácué píriwa manùba wawási piyéede iyúwa, iyú nacái yái báawéerica pímaníricuéca. ²⁶ÍPíacué fariseo matufyéica íiwtáise! Iwàwacutácué masacàaca píimànica píiwtáisewa piwàwalícuísewa queéchacáwa. Masacàacaalícué píimànica píiwtáisewa, yásí masacàaca Dios íicápiná macáita yái pímaníricuéca.

²⁷“ÍPíacué fariseoca, píacué nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irícu, Dios yúuwicháidapínacué píawa, píacué pucháibéeyéica íiwtáise! Péemiácué comparación: Càicuéca píade iyúwa càliculíimi nabàdéerica íinatabàa cayábawa cabalèeri iyú. Cayábéeyéi íicacánáwa íinatabàawa càliculíimica, quéwa ipuniacawa yéetáními yáapi iyú, macái

fiwitáaná casaquèeri iyú nacái.

²⁸Càitacué pía nacái píacué fariseoca: Macái wenàiwica nayúúnáida cayábacuéca píiwitáise, quéwa máinicué píiwitáise pucháibéeri idéca ipunfadacuéca piwàwa báawéeri iyú.

²⁹“iPíacué fariseoca, píacué nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo iricu, Dios yúuwichàidapínacué píawa, píacué pucháibéeyéica fiwitáise! Pidécuéca pimànica cayábanaméeyéi capii profetanáimi yàasu càliculiiimi iwicáulé piwàwalicáinásacué níai Dios yàasu profetamica, icàlidéeyéicaté tàacáisi Dios inùmallicúise.

Pidécuéca pichùnìaca cayábéeri iyú nacái nàasu càliculiiimica áibanái cayábéeyéimica fiwitáise. ³⁰Néese pidécuéca cài píimaca: ‘Wàyacaalíté bàaluité wàawirináimi yàasu èerimité, yá càmitaté wayúudàa nanúaca Dios yàasu profetanáimicatá’, càicué pidéca píimaca. ³¹Iná pidécuéca picàlidaca piináwanáwa píaliacawa piawirináimicuéca nía, níara inuéyéicaté Dios yàasu profetanáimica. ³²iSiùca nacáide mesúnamáita pimáalàidapínacué pimànica yái báawéerica piawirináimi idàbéericaté imànica!

³³“iPíacué àapi nacáiyéica fiwitáise! iPíacué caculáléeyéica fiwitáise! iCàmítacué píalimá pichúuliacawa fícha yái yúuwichàacáisi iyéerica infierno iricu! ³⁴Iná nubànùapínacué píataléwa nàasu wenàiwicawa icàlidéeyéipíná tàacáisi nunùmallicúise, nàusunái profetanái, nàusunái cáalíacáiyéi nacái, nàusunái yéewáidéeyéi wenàiwica nacái.

Quéwa, núaliacawa pinúapínacuéca abenaméeyéi néená, pitàtàapínacué abenaméeyéi néená cruz iwali, picapèedáidapínacué abenaméeyéi nacái judiónái yéewáidacáalu iricu, pipiadáidapínacué nía yàcalé fícha áiba yàcalé nérépiná. ³⁵Iná Dios yúuwichàidapínacué píawa,

píacué israelitaca, nàwalíise macáita cayábéeyéimica fiwitáise piawirináimicué inuéyéicaté, nanúacatáiseté Abel, yái cayábéerimica fiwitáise, àta nanúacatalétaté nacái Dios yàasu profeta Zacarías, yái Berequías iirimicaté, piawirináimicué inuéericaté templo ibàacháwalená iricubàa, bamuchúamibàa náicha altar, templo nacái. ³⁶Péemiacué cayábani, Dios yúuwichàidapínacué píawa, píacué israelitaca iyéeyéica siúcade iwálíise macáita yái báawéerica pimàníricuéca nali, níai nàasu wenàiwicaca”, íimaca yái Jesúsca.

Jesús llora por Jerusalén

³⁷Néese Jesús íimaca: “iPíacué Jerusalén iyacàlená mìnánica, píacué inuéyéica Dios yàasu profetanái, pinúacuéca áibanái nacái íba iyú, níai wenàiwica Dios ibànueyéica icàlidaca piricué tàacáisi inùmallicúise! iManùba yàawiría nuwàwacaté nùwacáidacuéca nucúaca pía càide iyúwa cawámai úwacáidacaalí ucùaca uénibewa ubáiná yáapiréwa! Quéwa càmitacué piwàwa nucúaca pía. ³⁸Iná péemiacué cayába, máséeyéipíná picapèemicuéca, idécanáami piùwidenái imànicuéca úwicái píipunita. ³⁹Yá núumacué nacái píri, siúcáisede càmitacué piicá núa quirínama àta píimacatalépinátacué nùwali: ‘iCayábéericani yái yàanèerica Wacuèriná Dios íipidená iwali, Dios ibànueerica wali!’ càipínacué píimaca nùwali”, íimaca yái Jesúsca.

Jesús anuncia que el templo será destruido

24 Néeseté Jesús yàacawa templo fícha. Idècunitàacá yàacawa, wía yéewáidacaléca wàacawa yáapicha mawiénita irí. Yá wadàbaca watàanica irí templo iwali, nàwali nacái cayábanaméeyéi

capiica ìyéeyéica templo itéese.

²Quéwa Jesús íimaca walí:

—Péemiacué cayába yái númeréyécuéca pírí ìwali, níái capiica. Báisíta áiba èeriwa canácata capii yàasu íba yáawinéripinácawa áiba íba íinata. Macáita níái templocá itéeséeyéica namáalàapináta nacáíwa —íimaca yái Jesúsca.

Señales antes del fin

³Néese Jesús yàacawa dúli néré ípidenéechúa Olivos, yái olivo inàlimanáca. Yá Jesús yáawinacawa néré. Néese wía yéewáidacaléca wàacawa yàatalé watàanicaténá yáapicha méetàucuta áibanái íicha. Yá wáimaca írí:

—Wawàwaca picàlidaca walí chácátáinácaalí ichàbapináwa yái picàlidéerica walí templo ìwali. ¿Càinásica iyú wadépiná wáalíacawa mawiénica péenáiwanaí pianàanápiná àniwa, èeri nacáí imáalàanápinácawa? —wáimaca.

⁴Néese Jesús íimaca walí: “Piicacué píchawa cayába ipichaná áibanái ichìwáidacuéca pía ipíchawáise èeri imáalàapinácawa.

⁵Manùbacáiná wenàiwica nàanàapiná icàlidéeyéipiná ichìwawa. Náimapiná núacasa níata. Yá nacàlidapiná nachìwawa. Càipiná náimaca: ‘Núacata yái Mesíasca ípidenéerica Jesucristo, israelita icuérinápináca’, càipiná náimaca namànica nachìwawa. Yá nachìwáidapiná manùba wenàiwica.

⁶Nacàlidapinacué pírí madécaná ùwicáí iináwaná ìwali, áibanái imàníníasa úwi mawiénita, déecubàata nacáí. Quéwacué, picacué cáalu píawa iwàwacutácáiná càì namànica, quéwa càmitàacá imáalàapináwa yái èeriquéí. ⁷Manùbacáiná áiba cáli néeséeyéí ipéliapiná áiba cáli néeséeyéí ípunitawa, áibanái gobiernó namànipináca ùwicáí áibanái gobiernó ípunitawa.

Yá manùbéeyéí wenàiwica néetápinácawa máapicáí iyú, cáli nacáí icusúapinácawa madécaná cáliwa. ⁸Quéwa macáita yái yùuwichàacáisica, yátanica idàbàanéerica yùuwichàacáisica meedá, càide iyúwa inanái idàbacaalí uuwichàacawa ùasu èeri umusúadacaténá iicá èeri.

⁹“Néese náibàapinacué píawa nacháawàacaténacué piináwaná ìwali náiwacanánái íríwa peebáidacáinácué nutàacáí. Yá namànipinacué pírí báawéeri, yá nanúapinacué píawa. Macáí èeri mìnanaí báawacuéca naicápiná píawa peebáidacáinácué nutàacáí.

¹⁰Néenialípiná manùbéeyéí wenàiwica nawènúadapiná nuícha náiwitáisewa namànicaténá nabáyawanáwa.

Yá báawapiná naicáyacacawa, nacháawàayacacawa. ¹¹Madécaná iwicùlidéeyéí cachìwéeyéí yàanàapináca icàlidéeyéí ichìwawa. Náimapiná natàaníníasa nacáí Dios inùmalicúise, yásí nachìwáidapiná madécaná wenàiwica.

¹²Néenialípiná iyaca madécaná báawéeriwa, íná batéwa macáita càmitapiná cáininá naicáyacacawa. ¹³Quéwa cawinácaalí yeebáidéeyéica nutàacáí mamáalàacata àta néetacatalétawa, nuwasàapiná níawa Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. ¹⁴Yá nàapinácawa macáí cáli ínatale nacàlidacaténá yái tàacáisi cayábéerica íiméerica Dios icuàca yàasu wenàiwicawa yéewacaténá macáí èeri mìnanaí néemiàcani; néese èeri imáalàapinácawa macáita.

¹⁵“Bàaluité profeta Daniel itànàacaté tàacáisi Dios inùmalicúise icàlidéerica walí áiba báawéeri casaquèeri wawàsi iináwaná ìwali abéeri wenàiwica imànírìpináca templo írìcu, aléde càmicataléca Dios ibatàa wenàiwica imànica càiri wawàsi,

casacàacaténá imànica templo Dios fícha. Piicácaalpinácué yái báawéerica iyéeripináca templo irícu—piácué illéeyéica yái tàacáisica, péemiácué cayábani—íná piicácaalpinácué yái wenàiwica iyaca néré, yásí iwàwacutácué piipiacawa Jerusalén iyacàlená fícha. ¹⁶Yásí cawinácaalí iyéeyéica cháí Judea yàasu cáli iinata, iwàwacutá napiacawa dúli inàliméeri nérépiná. ¹⁷Cawinácaalí wenàiwica iyamáidéeyéicawa iyaca icapèe ipùata sàabadéeri iinatawa néenialpíná, iwàwacutá càmita nèepùa nawàlùacawa nacapèe iriculéwa needácaténá nàasuwa ipíchawáise napiacawa Jerusalén iyacàlená fícha. ¹⁸Cawinácaalí iyéeyéica manacúaliré, iwàwacutá càmita nèepùawa nacapèe néréwa, ibatàa needáanapíná nabàlewata, iwàwacutá càmita nèepùawa ipíchawáise napiacawa Jerusalén iyacàlená fícha. ¹⁹Ìnàuwichàapínáwa manuísíwata cawinácaalí inanái idéericuýéica, nía nacái inanáca iyéeyéica quirasí ìira ìinisi, càmicáiná náalimá napiacawa ráunamáita, naicápiná nacái néenibewa nàuwichàacawa! ²⁰Pisutácué Dios fícha ipíchanácué iwàwacutá piipiacawa uniabépi, máincáinácué càulenáca piacawa, càmita nacái sábadò irícu judiónái iyamáidacatáicawa, ipíchaná nabàliacuéca píícha yàcalé iwáiná inùma pimúsúacatáisepináwa yàcalé fícha. ²¹Néenialpíná wenàiwica yúuwichàapínácawa báawanama. Canácaté áiba yúuwichàacáisi báawéeríwanái fícha, Dios idàbacatáiseté yái èeriquéi, àta siuca nacáide. Càmfíripináta nacái áiba yúuwichàacáisi báawéeri fícha càiripinátawa cháí èeri irícu. ²²Càmicaalí Dios imàaca maléenéeripínáni yái yúuwichàacáisicatá, yásí macái èeri mìnánái yéetápináacawatá.

Quéwa Dios idéca imàacaca maléenéeripínácani cáininácaína iicáca yàasu wenàiwicawa, níái wenàiwicaca Dios yeedéeyéica yàasunáipínáwa.

²³“Néese néenialpíná áibanái fimapíná piríwa: ‘Aqualécué piicáca, chácata iyaca yái Mesíasca’, càipíná náimaca; áibanái nacái náimapínácué piríwa: ‘Piicácué Mesías iyaca néré, yái judío icuèrináca’, càipíná náimaca. Quéwa, picácué peebáida nàlwani. ²⁴Manúbacáiná cachìwéeyéi yàanàapíná, icàlidéeyéipíná ichiwawa Mesíasca nía, judío icuèrinápinása; áibanái iwicùlidéeyéi nacái nàanàca icàlidéeyéipíná ichiwawa. Náimapíná natàaníinása Dios inùmalicuise. Yá namànipíná yái càmfírca wenàiwica idé imànica. Càita náasáidapíná nachàiniwa nachìwáidacaténá èeri mìnánái. Náalimáidapíná nachìwáidaca nacái Dios yàasu wenàiwica, níái Dios yeedéeyéica yàasunáipínáwa. Càmicaalí Dios yàasunái iicá fíchawa cayábani, yásí cachìwéeyéi náalimá nachìwáidaca nía nacái. ²⁵Nudéca nùlàacuéca píá náicha, ipíchawáise ichàbapínácawa. ²⁶Iná náimacaalícué pirí: ‘Aqualécué piicáca Cristo iyaca manacúali yùucubàa càináwàiri’, picácué piawa néré. Náimacaalícué nacái pirí: ‘Piicácué chácataníira Cristo iyaca capíi imàdàaná irícu, ibàacawa’, picácué peebáidani. ²⁷Núacáiná nùacaalípináwa néese àniwa, yásí macái èeri mìnánái naicáca nucànacawa amaláwaca, càide iyúwa énu icànáaná macáita capiraléeri cáli iwali chènuniré èeri imúsúacatáisewa àta èeri iwàlùacatáléwa. Càicata nacái nùapínácawa néese àniwa nuénáiwaná yàanàacatáiwá, núa asiali Dios néeséerica. Càmita nùawa ibàacanéeri iyúwa. ²⁸Màulenéeri iyú piicápinácué

chábàanácaalí nùacawa
càide iyúwacué p'álfána
alénácaalí yéetéerimiwa iriawa
piicácaínacué manùbéeyéi wáchuli
nàwacáidáyacacawa”, íimaca yái
Jesúsca.

El regreso del Hijo del hombre

²⁹ Jesús íimaca walí:
“Néenialípiná ichàbacanacáitawa
yái yùuwichàacáisica, yá catápináca
èeri icamaláná, yá nacái quéeri
càmitapíná amalá icànaca.
Dùlupùta nacái nacaláapínáwa
chènuníse. Yásí cachàiníyeyí
wawàsi iyéeyéica chènuniré
nacusúacawa macáíwa. ³⁰ Néese
macáí èeri mìnanaí íicápiná
abéeri wawàsi chènuníse
imàaquéeripínáca náalíacawa
nùanàanápíná, núa asiali Dios
néeséerica. Yá náicháanípíná
nacalùniwa níai macáita èeri
mìnanaíca. Néese naicápiná
núa, núa asiali Dios néeséerica,
nùanàapíná acalèe yèewíse
cachàiníri nufwítáise iyúwa,
mèlumèlúri iyú nucacaténá
macáita. ³¹ Yá nubànùapíná nùasu
ángelnáíwa napùllacaténá trompeta
cachàiníri iyú nàwacáidacaténá
macáita wenàiwica nuedéeyéica
nùasunáipínáwa. Càipíná
nùwacáidaca nulfwa nía àta
alénácaalí nàyaca macáí cáli
imanuíca cháí èeri irícu, èeri
imusúacatáisewa àta èeri
iwàlùacatalécawa.

³² “Péemiacué cayába
comparación higuera yéetaná
ìwali: Càisinàacaalí higuera yàana,
yá imusúadacaalí ibáináwa, yá
p'álfacuécawa mawiénica camuí.
³³ Càita nacái piicácaalípinácué
ichàbacawa macáita yái
nucàlidéericuécá pirí ìwali, yásí
p'álfacuécawa mawiénica núa,
nùanápínáwa néese àniwa, núa
asiali Dios néeséerica, càide iyúwa
wenàiwica ibàlùacaalíwa capíi

inùma irícu, iwàlùanápínáwa capíi
iriculé. ³⁴ Péemiacué cayábani,
macáita yái siùquéerica tàacáwa
nucàlidacuécá pirí ìwali, macáita
ichàbàanápínáca ipíchawáise
néetácawa macáita wenàiwica
iyéeyéipínáca néenialíwa.
³⁵ Yái capiraléeri cáli, èeriquéi
nacái namáalàapínácawa
áibaalípiná, néese nutàacái
càmita imáalàapínáwa. Macáita
ichàbapínácawa càiwade iyúwa
nucàlidáaná piríni.

³⁶ “Quéwa canácata yáaliériwa
chácatáinápínácaalí yái èerica,
chènuníseeyéi ángel nacái
càmita náalíawa, núa nacái
Dios lírica, càmita núalíawa
chácatáinápínácaalí èeri, hora
nacái. Abéericata Núaniri Dios
yáaliériwa.

³⁷ “Mawiénicaalípiná nuenáíwaná
nùanàacatáipínáta àniwa, núa asiali
Dios néeséerica, yásí wenàiwicanái
nàypínáca càide iyúwaté èeri
mìnanaí iyáanáté Noé yàasu èerité.
³⁸ Bàaluité èeri ipíchawáiseté úni
yéesacawa macáita cáliquéi, macáí
èeri mìnanaí nàyacaté matufbanáita
Dios ícha; nayáacaté nayáacaléwa,
nàiracaté nacái nàiracaléwa.
Needácaté nacái náinupínáwa.
Càité namànica àta Noenáí
iwàlùacatalétatéwa arca iriculé.

³⁹ Càmitaté èeri mìnanaí yeebáida
mawiénicani yái yùuwichàacáisica.
Néeseté yáta manuírí yéesacái
yàanàaca, yá macáita néetácawa
càmíiyéicaté iwàlùawa arca iriculé
Noenáí yáapícha. Càita nacái
yùuwichàacáisi yàanàapínáwa
ráunamáita èeri mìnanaí ìwali
áiba èeriwa nùanàacatáipínáta
àniwa, núa asiali Dios néeséerica.
⁴⁰ Néenialípiná pucháiba
asianái yèepuníyéipínácawa
manacuálibàa. Angelnáí itépiná
abéeri asiali, abéeripíná nacái
imàacawa néenita. ⁴¹ Yá pucháiba
inanái namulúapínáca nàyaca
ituínási. Angelnáí itépiná abéechúa,

abéechúapiná nacái imàacawa nëenita.

⁴²“Picùacáitacué nùanàaca, càmicáinacué píalíawa nuénáiwana nùanàacatáipiná, núa Píiwacalicutéca, chácátáinápínacaalí nùanàaca àniwa. ⁴³Péemiacué cayába comparación: Capii íiwacali yáalíacaalíwa càinacaalípiná hora iricu cayéedéeri yàanàa táiyápitá, yá càmita capii íiwacali iimacátá, càmita nacái ibatàa nawàlùacawa icapèe iriculé nayéedùacaténá yàasutá. Càmita quéwa capii íiwacali yáalíawa càinacaalípiná hora iricu cayéedéeri yàanàa.

⁴⁴Càicata nacáicué pía. Pichùnìacué pííwítáisewa picùacaténacué nùacawa nëese, núa asiali Dios nëeséerica, nùacáináwa nëese àniwa càmicatáipínatacué picùa nùanàa”, íimaca walí yái Jesúsca.

El criado fiel y el criado infiel

⁴⁵Néese Jesús íimaca walí, wía yéewáidacaléca: “Péemiacué comparación: Iwàwacutáacué piyaca càide iyúwa capii íiwacali yàasu wenàiwica. Càibaidacáiricani, yái yàasu wenàiwicaca, yeebáidéerica nacái íiwacali itàacáíwa machacàníiri iyú. Iná yái capii íiwacalica, ipíchawáise yàacawa icapèe fíchawa, yá ichùuliaca yàasu wenàiwicawa icùanápíná yàasu wenàiwica áibanái, yàacaténá nacái nayáapíná èeri imanùbaca.

⁴⁶Néesecáwa capii íiwacali yèepùacaalípináwa nëese àniwa, yá casíimáica yàasu wenàiwica imànicaalícáwa càide iyúwa íiwacali íimáanáté írí. ⁴⁷Péemiacué cayábani, capii íiwacali imàacapíná yàasu wenàiwicawa icùaca macáita yàasu, yácáiná yàasu wenàiwica íibaidacaté cayába íiwacali írípínáwa, idècunitàacá canáca yái íiwacalica.

⁴⁸⁻⁵⁰Quéwa capii íiwacali yàasu wenàiwica báawacaalí íiwítáise, yá iyúunáidacaalí íiwacali

idècunìacawa càiripínáta, yá nacái idàbacaalí icapèedáidaca inacáiyéíwa íibaidéeyéi, yá iyamáidaca íibaidaca iyáacaténá manuú iyáacaléwa, iiraca nacái, icámáanápíná nacái icàméyeyí yáapicha, yáta íiwacali yèepùapínáca yàanàaca yáta èerica yàasu wenàiwica càmicatáita icùa yàanàaca, abéeri hora nacái càimíiri yáalíawa ìwali íiwacali yàanàanápíná. ⁵¹Yásí capii íiwacali idalúaca yèewi pucháibawaca, yái yàasu wenàiwica báawéerica. Yá yùuwichàacawa càide iyúwa pucháibéyeyí íiwítáise nàuwichàanáwa infierno iricu. Yásí náicháanápíná báawanama, naamíapínáca nayéíwa nàuwichàacái iyúwa”, íimaca yái Jesúsca.

La parábola de las diez muchachas

25 Néeseté Jesús yéewáidaca wía comparación iyú, yá íimaca walí: “Néenialípiná, ipíchawáise Dios icùaca macáita wenàiwicanái, yá abénaméyeyí nacùapíná nùacawa nëese, quéwa áibanái càmita nacùa nùacawa nëese. Càica níade iyúwa diez namanùbaca mànacanái. Péemiacué comparación: Mànacanái needáca nàasu lámparawa nàacaténáwa fiesta casamiento néré. Yá nabàlùacawa bàacháwáise capii fícha, nacùaca abéeri asiali yàanàaca idécanáami yeedáca íríwa yàacawéetúawa, yéewanápíná nawàlùacawa náapicha fiesta iriculé. ²Cinco namanùbaca mànacanái máiwítáiseeyéi. Aibanái cinco namanùbaca cáalíacáiyeyí nacái. ³Níái máiwítáiseeyéica meedá natéca nàasu lámparawa, quéwa càmita naté lámpara ituní napuníadánápíná àniwa nàasu lámparawa. ⁴Níái cáalífacáiyéica natéca ituní yàalupíná

nàasu lámpara yáapichawa.

⁵Néese idècuniacatéwa yái asiali yeedéericaté yàacawéetúawa, íná iwàwacutá màncanái icùaca nía máadainí. Yá cadapùleca macáita màncanáica. Néese naimáca náichawa. ⁶Néeseta quéwa catá bamuchúami yáta màncanái yeemiaca áibanái imáidaca nalí cachàiníri iyú. Yá naimaca màncanái irí: ‘Aca níara, piacué píipunitáidaca nía’, naimaca. ⁷Yá nacawàacawa macáita níái màncanáica. Yá nachùniaca nàasu lámpara. ⁸Níái máiwitáiséeyéica meedá naimaca cáalfacáiyéi irí: ‘Piùcùacué walí achúmáana ituní, wàasu lámparacáiná ichacàca yàacawa’, naimaca. ⁹Quéwa cáalfacáiyéi fima nalí: ‘Càmíirita, canácáiná walí cayába wàasupiná, pirípinácué nacái. Piacué picutáca piríwá aléera nawéndacataléca’, naimaca nalí. ¹⁰Néese idècunitàacá máiwitáiséeyéi nàacawa nawèniacaténá nalíwa lámpara ituní, yá asiali yàanàca yái yeedéericaté yàacawéetúawa. Néese níái cáalfacáiyéica màncanáica ichùnièyèicaté yàasuwa, nawàlùacawa náapicha fiesta casamiento néré. Yá nabàliaca capii inùma. ¹¹Néese níái máiwitáiséeyéica nàanàca néré. Yá namáidaca capii inùma néeni. Naimaca: ‘Wáiwacali, piacùca walíni yái capii inùmaca’, naimaca irí. ¹²Néese quéwa íimaca nalí: ‘Péemiacué cayábani, càmitacué nualía nuicáca píá’, íimaca nalí”, íimaca yái Jesúsca.

¹³Néese Jesús íimaca walí iyéeyéica yáapicha: “Càita nacái iwàwacutácué picùaca nùanàca néese àniwa. Picùacué cayába nùanàca néese àniwa, núa, asiali Dios néeséerica, càmicáinacué píalíwá chácátáinápínacaalí èeri nùawa, càinácaalípiná hora irícu nacái, càmitacué píalíwá”, íimaca yái Jesúsca.

La parábola del dinero

¹⁴Néesetè Jesús yéewáidaca wía áiba comparación iyú. Yá íimaca walí: “Néeniálípiná ipíchawáise Dios icùaca macáita, càicanide iyúwa càasuiri asiali idènièrica yàasu wenàiwicanáiwá. Péemiacué comparación: Ipíchawáise càasuiri asiali yàacawa áiba cáli nérépiná, yá imáidaca yàasu wenàiwicanáiwá. Yá yàaca nachàba yàasu platawa nactànápiná iríni. ¹⁵Yá náiwacali yàaca abéeri ichàba cinco mil namanùbaca moneda máiniíyèi cawènica. Yàaca nacái áiba ichàba pucháiba mil namanùbaca. Yàaca nacái áiba ichàba abéeri mil namanùbaca. Yái náiwacali yàaca nachàba càide iyúwa náalimáaná náibaidaca, namànicaténá nàasu wawàsiwa náiwacali yàasu plata iyúwa. Yá yàacawa náicha áiba cáli néré. ¹⁶Yái asiali idènièrica cinco mil namanùbaca, yàacawa caquialéta imànicaténá yàasu wawàsiwa íiwacali yàasu plata iyúwa. Yá yeedáca áiba cinco mil namanùbaca moneda íiwacali irípináwa ipualé yái plata íiwacali yèericaté ichàba. ¹⁷Càita nacái imànica yái áiba asialica idènièrica pucháiba mil namanùbaca imàníripiná iyú yàasu wawàsiwa. Yá yeedáca áiba pucháiba mil àniwa íiwacali irípináwa. ¹⁸Quéwa yái asiali idènièrica abéeri mil meedá yàacawa, yá íicaca cáli yèewiré, yá ibàliaca plata cáli iriculé. Càita ibàacaca íiwacali yàasu platawa. ¹⁹“Madécaná èeri idènáami, yá yèepùacawa néese àniwa yái náiwacalica. Néese imáidaca yàataléwa yàasu wenàiwicanáiwá, níái yeedéeyéicaté íicha plata, yáalfacaténáwa náicha càisimalénacaalí meedá náiwacali irípináwa. ²⁰Quéechacáwa yái asiali yàanàca íiwacali yàataléwa, yái idènièricaté cinco mil namanùbaca moneda, yá

yàaca diez mil namanùbaca moneda íiwacali írîwa. Yá íimaca íiwacali írîwa: ‘Nuíwacali, piacaté nuchàba cinco mil namanùbaca. Siücade pidèniaca áiba cinco mil namanùbaca àniwa nuedéerica pirípiná’, íimaca írî. ²¹Néese íiwacali íimaca írî: ‘Cayábéericani. Pidéca píibaidaca nulí cayába, machacànîiri iyú càide iyúwa nuwàwáaná. Pidéca píibaidaca nulí machacànîiri iyú achúméerîina iyú, íná numàaca picùaca madécaná àniwa. Yá peedá piríwa nûasu casímáicaténá pía núapicha’, íiwacali íimaca írî. ²²Néese àniwa, yái asiali yàanàaca nacái íiwacali yàataléwa, yái náiwacali yèericaté ichàba pucháiba mil namanùbaca moneda, yá yèepùadaca báinúaca mil namanùbaca íiwacali írîwa. Yá íimaca íiwacali írîwa: ‘Nuíwacali, piacaté nuchàba pucháiba mil namanùbaca. Nudéca nuedáca pirípiná pucháiba mil namanùbaca àniwa’, íimaca írî. ²³Néese íiwacali íimaca írî: ‘Cayábéericani. Pidéca píibaidaca nulí cayába, machacànîiri iyú càide iyúwa nuwàwáaná. Pidéca píibaidaca nulí machacànîiri iyú achúméerîina iyú, íná numàacaca picùaca madécaná àniwa. Yá peedá piríwa nûasu casímáicaténá pía núapicha’, íiwacali íimaca írî.

²⁴⁻²⁵“Néese nacái yái asiali yàanàaca íiwacali yàataléwa, yái náiwacali yèericaté ichàba abéeri mil namanùbaca moneda. Yá íimaca íiwacali írîwa: ‘Nuíwacali, núaliacawa píwali caluérica píiwitáise, peedácáiná piríwa yàacási càmicalatéca píbàna, píwacáida nacái piríwa càmicalatéca píibaida. Iná cáaluca núa, yá nùaca nubàliaca píasu plata cáli iriculé. Siücade nuèpùada pirí àniwa píasu plataca’, íimaca. ²⁶⁻²⁷Néese íiwacali íimaca írî: ‘Báawéeri píiwitáise, càmita píibaida nulí cayába, ínuca pía

nacái. Píináidacaalíwa nùwali nuedáaná yàacási càmicalatéca nubàna, nùwacáidáaná nacái nulíwa càmicalatéca nuíbaida, néese ícánaté càmita píimàaca nûasu plata caji néré, yéewanápiná inísàacawa nulípiná achúmáana quirítatá àniwa?’ íiwacali íimaca írî. ²⁸Néese náiwacali íimaca yàasu wenàiwicanái írîwa: ‘Peedácué íicha níái abéeri mil namanùbaca monedaca. Píacué írîni yái idènièrica diez mil namanùbaca’, íimaca yái náiwacalica. ²⁹‘Níacáiná macáita íibaidéeyéica cayába nulípiná, yá numàacáanápiná nacùaca madécaná mamáalàacata. Quéwa cawinácaalí càmíiyéica íibaida cayába, càmita numàaca náibaidaca nulípiná quirínama. ³⁰Píacué píucaca yái wenàiwica canéerica iwèni méetáuculé máinîiri catácatalé. Wenàiwicanái náicháanápiná manuísíwata, yá naamápiná nayéiwa nàuwichàacái iyúwa’ ”, íimaca yái Jesúsca.

El juicio de las naciones

³¹Néeseté Jesús íimaca walí àniwa: “Núa asiali Dios néeséerica, nùanàapíná cachàinîiri iyú, nucamalá iricuwa, cáimiétaquéeri iyú nacái, cachàinîiri nuítwáise nacái nucúacaténá macáita èeri minaná. Yá nùanàapíná macái ángelnái yáapichawa. Yá núawinacawa nûasu yàalubáisi mèlumèluírî fínatawa nucúacaténá macáita. ³²Nàwacáidapíná nùatalé macái èeri minaná. Yá nùwacáidapíná náichawáaca nía pucháiba yàalusipíná càide iyúwa pírái icuèriná iwacáidacaalí ípira ovejanáíwa cabranái íicha. ³³Yá nùwacáidapíná nulípináwa nûasunái ovejaca nuéwápuwáise mawiénita nulí, quéwa nùwacáidaca cabranái nuíchawa apáuwáisepiná meedá. ³⁴Néese núa, yái icuèrica macáita, nùumapíná nalí iyéeyéica núapicha

nuéwápuwáise. Yá númapiná nali: 'Aqualécué núapicha, piacué Núaniri Dios yàsunáica, Dios imàaquéyéica casimáica. Peedácué piriwa yái cayábéeri yàcaléca wamàníricatécué piripiná wadàbacaalíté èriquéi, yái yàcalé picùacatalépinácuéca macáita wenàiwica.³⁵ Bàaluitécáiná, máapicaalíté núa, piacatécué nuyáapiná. Macàlacaalíté nuwàwa, piacatécué nuirapiná úni. Nùacaalítéwa déecuise nùasu cáli fíchawa, peedácatécué piataléwa núa.³⁶ Canácaalíté nubàle, piatécué nubàlepiná. Cálulacacaalíté núa, picùacatécué núa. Náucacaalíté núa presoíyéi ibànaliculé, pianàcatécué pisiimáidaca núa', càipiná núumaca nali.³⁷ Néese níai cayábanameyéica íiwitáise náimapiná nuli: 'Wáiwacali, ¿càicaalínáté waicá máapica pía, yáté wàaca piyáapiná? ¿Càicaalínáté waicá macàlaca piwàwa, yáté wàaca piiraca úni?'³⁸ ¿Càicaalínáté waicá piacawa déecuise piasu cáli fíchawa, yáté weedáca wàataléwa pía? ¿Càicaalínáté waicá canáca pibàle, yáté wàaca pibàlepiná?'³⁹ ¿Càicaalínáté nacái waicá cálulacaca pía, yáté wacùaca pía? ¿Càicaalínáté nacái piyaca presoíyéi ibànalicu, yáté wàaca wasimáidaca pía?' càipiná náimaca nuli.⁴⁰ Néese núa, yái icuèrica macáita, númapiná nali: 'Péemiacué cayába. Pimànicáinatécué cayábéeri nuénánái irí, éwita nalpíná níai càimíyéica cachàini náicha canánama, ínáté nuicáca yái pimàníricuécá nali càide iyúwacué pidéca nacáicaalí pimànica nulíni', càipiná núumaca nali.

⁴¹ "Néese númapiná nali níai iyéyéica apáuwáise nuícha: 'Piacuéwa nuícha, piacué báawéyéica Dios iicáca íiwitáise. Piacuéwa quichái iriculé càimírca ichacàwa càiripinéerita iyaca Dios

imànírca nalpíná, yái Satanásca, nía nacái Satanás yàasu ángelnáica.⁴² Bàaluitécáiná máapicaalíté núa, càmitatécué pía nuyáapiná. Macàlacaalíté nuwàwa, càmitatécué pía nuira úni.⁴³ Nùacaalíté déecuise nùasu cáli fíchawa, càmitatécué peedá piataléwa núa. Canácaalíté nubàle, càmitatécué pía nubàlepiná. Cálulacacaalíté núa, càmitatécué picùca núa. Náucacaalíté núa presoíyéi ibànaliculé, càmitatécué pía pisiimáidaca núa', càipiná núumaca nali.⁴⁴ Néese náimapiná nuli: 'Wáiwacali, ¿càicaalínáté waicá máapicaté pía, macàlacaalíté piwàwa nacái, cálulacacaalíté pía nacái? ¿Càicaalínáté waicá piacawa déecuise piasu cáli fíchawa? ¿Càicaalínáté waicá piyaca presoíyéi ibànalicu nacái? ¿Càicaalínáté waicá canáca pibàle? ¿Càicaalínáté càmita wayúudàa pía?' càipiná náimaca nuli.⁴⁵ Néese númapiná nali: 'Péemiacué cayába, càmicáinaté pimàni cayábéeri nuénánái irí, éwita nalpíná níai càimíyéica cachàini náicha canánama, ínáté nuicáca yái càimínácuéca pimànica nali cayábéeri càide iyúwacué càmicaalí nacái pimàni nulítáni', càipiná núumaca nali.⁴⁶ Néese níai báawéyéica íiwitáise nàapinácawa Dios yàasu yùuwichàacáisi iriculé, yái yùuwichàacáisi càimírca imáalàawa. Níata quéwa cayábanameyéica íiwitáise nawàlupinácawa yàcalé iriculé nadèniacataléca nacáucawa càimírca imáalàawa", íimaca yái Jesúsca.

Conspiración para arrestar a Jesús

26 Idécanaámíté Jesús icàlidaca walíni, wía yéewáidacaléca, yái íimaca walí: ²—Pálífacuécawa iyaca wapíchalé pucháiba èeri ipíchawáise namànica Pascua yàasuná culto. Yánica abénaméyéi wenàiwica

presopináca namànica núawa namàacacatená áibanái natàtaaca núa cruz iwali, núa asiali Dios néeséerica —íimaca yái Jesúsca.

³Néenialíté sacerdote íiwacanánái nàwacáidáyacacawa judío íiwacanánái yáapicha Caifás icapèe manuíri iriculé, yái sacerdote íiwacaliná íipidenéericaté Caifás.

⁴Yá náináidacawa, natàanica nacái, namànica wawàsi náapichawáaca náibàanápínaté Jesús ibàacanéeri iyú nanúacatenáni. ⁵Quéwa macáita náimaca nalíwáaca: —Iwàwacutá càmita wáibàani Pascua yàasuná culto yaalí, ipíchaná calúaca wáapicha níai manùbéeyéi wenàiwicaca, ipíchaná namànica ùwicái yàcalé iricu —náimaca.

Una mujer derrama perfume sobre Jesús

⁶Néeseté Jesús iyaca Betania iyacàlená iricu, Simón icapèe iricu, yái Simón ichùnièricatéwa cháunási lepra íicha. ⁷Néese abéechúa inanái ùcawa Jesús yàatalé. Udèniaca achúméechúa catùa cawèníiri íba alabastro icatùalená, ipuniéchéwawa séenási pumèníiri iyú, máiníiri cawènica. Idécunitàacá Jesús iyáaca iyáacaléwa, yá ùcùaca yái séenási pumèníirica Jesús íiwita iwali.

⁸Néese wía, Jesús yéewáidacaléca, waicácáiná yái umàníirica, yá calúaca wía. Yá wadàbaca wáimaca:

—Máiní báawéeriquéi ùcáanáca meedá canéeri iwèni iyú yái pumèníirica isàni cawèníirimica.

⁹¿Cánaté càmita uwéndani, manùba platapínacáinántani, uyúudàanápíná catúulécaneéeyéi wenàiwicatá? —wáimaca. ¹⁰Jesús yéemiaca yái wáimáanáca, yá íimaca walí:

—Picácué pisàiwica ulí wawàsi. Yái umàníirica nulí máiníiri cayábacani. ¹¹Catúulécaneéeyéi wenàiwica nàypínacué píapicha mamáalàacata càiripináta íná yéewacué píalimá piyúudàaca nía

piwàwacatáicacué piyúudàaca nía. Núa quéwa càmíirita iyapíná píapichacué càiripináta cháí èeri iricu. ¹²Udéca ùcùaca perfume nùwali, nusànipíná nabàliacatená nuinámi, càide iyúwa judío íiwitáise iyáaná.

¹³Péemiacué cayábani, àta alénacaalí wenàiwica nacàlidaca nutàacái cháí èeri iricu íiméerica nuwàwaca nuwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha, yá nacàlidapíná uináwaná iwali úái inanáica, umànicáiná nulí cayábéeri, yá nawàwalipíná úa —íimaca yái Jesúsca.

Judas traiciona a Jesús

¹⁴Néeseté abéeri wéená wía Jesús yéewáidacaléca docenacaté wamanùbaca, íipidenéerica Judas Iscariote, yàaca itàanica sacerdote íiwacanánái yáapicha. ¹⁵Judas íimaca nalí:

—¿Càinácué imanùbaca pía nulí nutécaalícué pía Jesús yàatalé píibàacatenáocuéni? —íimaca yái Judas Iscarioteaca. Néese nacàlidaca írini nàanápínaté írí treinta namanùbaca moneda, níai plata cawèníiyéica, báinúaca quéeri iwènicatái. ¹⁶Néese Judas idàbaca icutáca wawàsi càinácatáinápíná yáalimá itéca nía Jesús yàatalé náibàacatenáni.

La Cena del Señor

¹⁷Idàbánéeri èeri yàanàacaté judionái yàasu culto Pascua yaalí, nayáacatáica pan càmíiri idènia levadura. Yátè èerica, wía Jesús yéewáidacaléca wasutáca wéemiawa Jesús. Yá wáimaca írí:

—¿Alénásica piwàwa wàcawa wachùniacatená piyáapíná nacáíwa yàacàsi Pascua pinéerica piyáacatená wáapichani? —wáimaca. ¹⁸Yá íimaca walí:

—Píacuéwa Jerusalén iyacàlená iriculé, abéeri asiali icapèe néré, càide iyúwacué númáanáte píri.

Píimacué irí: ‘Yáara Yéewáidéerica wía íima pirí: Mawíénica nùasu èeri nuétáanápínáwa. Yá nùacawa picapèe néré nuyáacaténá yàacàsi Pascua pinéerica nuéwáidacalénái yáapichawa, càì íimaca pirí’, càicué píimaca iríwa —íimaca yái Jesúsca.

¹⁹Néese abénaméeyéi wééná wía yéewáidacaléca nàacawa néré, yá namànica càide iyúwa Jesús ichùulianáté nía. Yá nachùniaca yàacàsi Pascua pinéerica.

²⁰Néese catáca wàwali, yá Jesús iyaca mesa iwéré wáapicha wía yéewáidacaléca doce wamanùbaca.

²¹Idècunitàacá wayáaca wayáacaléwa, yá íimaca walí:

—Péemiàcué cayábani, abéeri péenàcué itépiná nùuwidenái náibàacaténá núa —íimaca yái Jesúsca. ²²Yá idàbaca achúmaca wawàwa manuísíwata, yá wadàbaca wasutáca wéemiawani abéerinamata:

—Nuíwacali, ònúasica? —

wáimaca. ²³Jesús íimaca walí:

—Yái yáapúadéerica núpacha pan quirápieli iriculé, yácata itéeripínáca nùuwidenái náibàacaténá núa. ²⁴Iwàwacutá nuétácawa càide iyúwaté profetanái itànàanáté tàacáisi nuináwaná iwali Dios inùmallicuise, núa asiali Dios néséerica; quéwa, imáiníripínáca yùuwichàacawa yái asialica itéeripínáca nùuwidenái náibàacaténá núa! Cayábatésica irítáni càmicaalíté imusúca iicá èeritá —íimaca yái Jesúsca.

²⁵Néese Judas yái íináidéericatéwa itéénápiná Jesús yùuwidenái náibàacaténáni, yá isutáca yéemiawa Jesús:

—Nuíwacali, ònúasica? —íimaca yái Judasca. Néese Jesús íimaca irí:

—Báisíta, píacatani —íimaca yái Jesúsca.

²⁶Néese idècunitàacá wayáaca wayáacaléwa, Jesús yeedáca pan icáapi iriculéwa, yá yàaca Dios irí cayábéeri iwali yái panca. Néese

isubériadacani, iwacùaca walíni. Íimaca walí:

—Peedácué piyáawani, yácata nuiná yái —íimaca walí.

²⁷Néese yeedáca copa icáapi iriculéwa, abéechúa copa idèniéchúa iricuwa uva ituní. Yá yàaca Dios irí cayábéeri iwali yái uva ituníca. Néese ichàbáidaca walíni, yá íimaca walí:

—Macáitacué píiracuéní.

²⁸Yácáiná yái uva ituníca, yácata nuíraná imusuéripínácawa nuíchawa cruz iwali manùbéeyéi wenáiwica irípináwa, imàaquéerica nacái báisírícani yái wàlisàì wawàsi Dios imànífrica wenáiwicanái yáapicha iwasàanápíná níawa Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. Nuétácawa yéewacaténá Dios imàacaca iwàwawa nabáyawaná íicha.

²⁹Quéwa núumacué pirí càmita nuèpùca nuírapínáca quirínamani yái uva ituníca àta áiba èeripíná nuíracataléta wàlisàì uva ituní píapichacué yàcalé iricu Núaniri Dios icùacataléca macáita chènuniré —íimaca walí yái Jesúsca.

Jesús anuncia que Pedro lo negará

³⁰Néese idècanáamité wacántàaca máisibáwanáita salmos, yá wàacawa dúli néré íipidenéechúa Olivos, yái olivo inàlìmanáca.

³¹Jesús íimaca walí:

—Macáitacué piwènúadapíná nuícha píiwitáisewa yáta catáquéi, néese píimàacapínacué núa abéerita, càide iyúwaté Dios yàasu profeta itànàaná tàacáisi Dios íiméericaté nùwali. Dios íimacaté:

‘Nunúapíná yái icuèrica nupíra ovejanáwa, néese nupíra ovejanái napiapínácawa nacàlàliacawa’, íimacaté yái Diosca. ³²Quéwa nudècanáami numichàacawa yéetácáisi íicha, yá nùapínacuécawa pípíchalé Galilea yàasu cáli néré,

yási nuípunitáidacuéca pía néréwa —íimaca yái Jesúsca. ³³Néese Pedro íimaca irí:

—Ewita macáita áibanái iwènúadacaalí píicha íiwitáisewa, càicáaníta càmita càì numànica — íimaca yái Pedroca. ³⁴Jesús íimaca irí:

—Péemia cayába, yáta catáquéi, ipíchawáise cawámai itàaca, yá pimànipiná pichìwawa máisiba yàawíríà càmfínáca píalíawa nùwali, ipíchaná nanúaca pía núapicha — íimaca yái Jesúsca. ³⁵Quéwa Pedro íimaca:

—Ewita iwàwacutácaalí nacái nuétácawa píapichawa, càicáaníta càmitanica nucàlida nuchìwawa càmfínáca núalíawa píwali — íimaca yái Pedroca. Yá macáita wía Jesús yéewáidacaléca càì wáimaca nacái Jesús irí.

Jesús ora en Getsemaní

³⁶Néese Jesús yàanàaca wáapicha wía yéewáidacaléca bànacalé inàlìmaná néré ípidenácatalé Getsemaní. Yá íimaca walf:

—Píawinacuéwa cháì idècunitàacá nùaca néré nusutáca núawawa Dios íicha —íimaca yái Jesúsca.

³⁷Yá Jesús itéca yáapichawa Pedro, nía nacái Zebedeo yéenibeca pucháiba ípidenéeyéica Santiago, Juan nacái. Yá Jesús yúuwichàacawa manuísíwata achúmacáiná iwàwa, cáalucáiná íináidacawa, yái Jesúsca.

³⁸Néese íimaca nalf:

—Máiní achúmaca nuwàwa nuínáidacawa nuwàwallicúsewa càide iyúwa wenàiwica iwàwéeri yéetácawa aquialéta. Chátacué píara. Picácué píimá píyaca. Nuwàwacué piacawéeridaca núa — íimaca yái Jesúsca.

³⁹Néese Jesús yàacawa napichalé achúmáanata. Yá Jesús yúuwàa iríacawa inùmáawawa cáli iwéré. Yá íimaca Dios irí: “Núaniri, cayábaaalí piwasàanáca núa íicha yái manuírí nuuwichàanápínacawa,

yá piwasàaca núa. Quéwa càmicaalí cayába piwasàaná núa, yá picá pimàni càide iyúwa nuwàwáaná, néese pimàni càide iyúwa piwàwáanáwa”, íimaca isutáca yáawawa Dios íicha yái Jesúsca.

⁴⁰Néesezáwa Jesús yèepùacawa àniwa yéewáidacalénái yàataléwa. Yá yàanàaca nía iiméeyéicáita. Yá Jesús íimaca Pedro irí:

—¿Cánácué càmita yéewa picawàacawa ibatàa abéeri horapíná piacawéeridacaténácué núa? ⁴¹Picácué píimá píyaca. Pisutácué píawawa Dios íicha ipíchaná Satanás yáalimáidacuéca pía pimàníinápínácué píbáyawanáwa. Piwàwacuéca pimànica càide iyúwa nuwàwáaná, quéwa machawàacáicacatué píiná meedá —íimaca yái Jesúsca.

⁴²Néese àniwa Jesús yàacawa náicha pucháibáaná yàawíríapíná. Yá isutáca yáawawa Dios íicha. Íimaca: “Núaniri, càmicaalí cayába piwasàaná núa íicha yái yúuwichàacáisica, yási pimàni nulf càide iyúwa piwàwáaná”, íimaca yái Jesúsca.

⁴³Néese Jesús yèepùa yéewáidacalénái yàataléwa àniwa, yá iicáca nía iiméeyéica àniwa máinacáiná cadapùleca nía báawanama. ⁴⁴Yási Jesús imàacaca nía càita, yá yàacawa náicha àniwa isutácaténá yáawawa Dios íicha máisiba yàawíríanápíná àniwa càide iyúwa idéenáté isutácáwaca. ⁴⁵Néese yèepùacawa yéewáidacalénái yàataléwa àniwa. Yá Jesús isutáca yéemiawa nía:

—¿Cánácué píimá píyaca mamáalàacata? ¿Cánácué píyamáidacáitacuéwa? Idéca nùasu èeri yàanàaca, núa asiali Dios néeséerica, presocatáipíná namànica núa namàacacaténá cabáyawanéeyéi inúaca núa.

⁴⁶Pimichàacuéwa wàanácuéwa. Aca néese yái asialica itéerica

nùuwidenái náibàacaténá núa —
íimaca yái Jesúsca.

Arrestan a Jesús

⁴⁷ Idècunitàacá Jesús itàaníca,
yá Judas yàanàaca, yái abéeri
yéewáidacaléca, docenámica wía.
Yàanàaca madécaná wenàiwica
yáapicha cacáapisèeyéi. Naté
espada machete nacáiri, àicu nacái
áiba. Sacerdote íiwacanánái, judío
íiwacanánái nacái nabànùacaté
wenàiwica Judas yáapicha
íibèeyéipináca Jesús. ⁴⁸ Judas, yái
itéeripinácaté Jesús yùuwidenái
náibàacaténáténi, icàlidacaté
nalí quéécha càinápínacaalí iyú
yáasáida Jesús. Càité Judas íimaca
nalí quééchatécáwa: “Yái asiali
nutàidéeripináca nusùsueripináca
nacái inàni ìwali, yácata Jesús. Yá
píibàacuéni”, càité íimaca nalí yái
Judasca. ⁴⁹ Iná Judas yàacawa Jesús
yàatalé. Yá Judas íimaca Jesús irí:

—iCatámiquéera, Nuiwacali! —
íimaca yái Judasca. Néese Judas
isùsùaca Jesús inàni ìwali càide
iyúwa wáiwitáise iyáaná watàidáaná
wenàiwica cáininéerica waicáca, wía
judíoca. ⁵⁰ Jesús íimaca irí:

—Pía nùacawéerínaca, pimàni
caquialéta yái piwàwéerica
pianàaca pimànica —íimaca yái
Jesúsca. Néese níai yèeyéicawa
Judas yáapicha nàacawa Jesús
yàatalé, yá náibàacani. Yá
nacùacani presoíri iyú.

⁵¹ Néese abéeri wéená wía Jesús
yáapichéeyéica iwatàaca yàasu
espadawa machete nacáiri. Yá
yáalimáidaca ipéliacatátá, yá
inúacatátáni espada iyú abéeri
sacerdote íiwacalíná yàasu
wenàiwica. Quéwa isasáacáita
yùuwi abéemàa. ⁵² Néese Jesús
íimaca yéewáidacalé iríwa:

—Píiyàa piasu espadawa
yàalu iriculéwa. Càmita cayába
cài pimàniínaca, níacáiná
macáita wenàiwica ipéliéyéica
espada machete nacáiri iyú

néetápiná nacáíwa espada iyúwa.

⁵³ ¿Càmita píalíawa nuwàwacaalí
nusutáca Núaniri Dios íchawa
iyúudàanápíná núatá, yási ibànùaca
nulí sesenta mil ichàbaníseta
àngelnáicatá iyúudèeyéipíná núatá?

⁵⁴ Quéwa nupéliacaalí, nusutácaalí
nacái Dios ícha yàasu àngelnái, yá
càmita núalimá nuuwichàacawa
càide iyúwaté profetanái itànàanáté
tàacáisi nuináwaná ìwali bàaluité
Dios inùmalicuise —íimaca yái
Jesúsca. ⁵⁵ Néese Jesús isutáca
yéemlawa níai wenàiwicaca:

—¿Cánacué pianàa nùatálé
cacáapisàiwaca espada, àicu
nacái píibàacaténá núa presoíri
iyúpiná càide iyúwa piicáaná
cayéedéerimi? Càmitacué iwàwacutá
cài pimànica càmicáinácué
nupéliapíná píipunita. Macái èeri
imanùbaca nudéca nùyaca templo
irícu, nuéwáidacaalíté wenàiwica,
yáté càmitacué píibàa núa néeni.

⁵⁶ Quéwa píalimácué píibàaca núa
siucade yéewanápíná macáita
ichàbacawa càide iyúwaté profetanái
itànàanà tàacáisi nuináwaná ìwali
bàaluité Dios inùmalicuise —íimaca
yái Jesúsca. Néese macáita wía Jesús
yéewáidacaléca wamàacaca Jesús
abéerita. Yá wapiacawa náicha.

Jesús ante la Junta Suprema

⁵⁷ Níai íibèeyéicaté Jesús
natécani Caifás icapèe néré, yái
sacerdote íiwacalínaca. Nía
nacái yéewáidéeyéica wenàiwica
templo irícu, judío íiwacanánái
nacái nàwacáidáyacacatéwa
Caifás icapèe iriculé. ⁵⁸ Pedro
yàacawa náamiwáise déecuíseta.
Yá iwàlùacawa bàacháwa iriculé
yái sacerdote íiwacalíná icapèe
ibàacháwalenáca. Yá yáawinacawa
úwinái yèewi, níai icuèyéica templo.
Pedro iyamáacawa néré iicácaténá
càinácaalí ichàbacawa yái Jesús.

⁵⁹ Sacerdote íiwacanánái,
nía nacái Junta Supremanái
israelita íiwacanánáica nacutáca

cachìwéeri wawàsi Jesús ìwali, namàacáanápíná úwínáí nanúaca Jesús. ⁶⁰Quéwa canáta nàanèeri ìwali wawàsi nanúanápíná Jesús éwita madécaná nacàlidacáaníta nachìwawa nacháawàacaténá Jesús iináwaná ìwali. Atata nàanàca pucháiba wenàiwica icàlidéeyéipínaté ichìwawa.

⁶¹Náimaca:

—Yáí asiali fímacaté: ‘Núalimá numáalàidaca Dios yàasu templo, yásí nubàlùadapínáni àniwa máisiba èeri írìcu’, càì fímaca — náimaca. ⁶²Néese yáí sacerdote fíwacalíná imichàa ibàlùacawa. Yá fímaca Jesús írì:

—¿Cáná càmita pitàaní? ¿Càiná píimaca ìwali yáí nacàlidéerica pìwali nacháawàanáca piináwaná ìwali? —fímaca. ⁶³Quéwa, éwita càmicáaníta cabáyawanáca yáí Jesúsca, càicáaníta masànata náichani mamáalàacata, canáca icàlidáaná iináwanáwa nalí. Néese sacerdote fíwacalíná fímaca írì àniwa:

—Nuchùulia pía cáuri Dios fípidená ìwali picàlidáanápíná walí báisíiri iyúni. Picàlida walíni, ¿píatasica yáí Mesíasca, judío icuèrinápínáca, yáí Dios lírica? — fímaca. ⁶⁴Jesús fímaca írì:

—Yáca núa yáí càide iyúwa píimáaná. Núumacué nacáí pirí áibaalípiná piicápinácuéca núa, núa asiali Dios néeséerica. Piicápinácuéca núa yáawinéricawa Dios yéewápuwáise, yáí Dios cacháinírica náicha canánama nuuacaténá yáapicha macáita. Yá piicápinácuéca nacáí nùanàca àniwa acalèe yèewíise chènuníise —fímaca yáí Jesúsca.

⁶⁵Néese yáí sacerdote fíwacalíná icacanáidaca ibàlewa càide iyúwaté judío fíwitáise iyáaná yáasáidacaténá báawaca yéemiaca yáí Jesús fíimáanáca Dios ìwali. Yá sacerdote fíwacalíná fímaca nalí:

—iYáí asiali itàaníca báawéeri iyú Dios ìwali! iCàmita iwàwacutá wéemiaca áibanáí icàlidáaná iináwaná ìwali! Pidécuéca péemiaca itàaníca báawéeri iyú Dios ìwali, icàlidaca ìwaliwa Dios líricasani. ⁶⁶¿Càinásicué wamànica írì? —fímaca. Néese náimaca:

—Cabáyawanácani. Iwàwacutá yéetácawa —náimaca. ⁶⁷Néese abénaméeyéí nàapísáidaca Jesús inàni. Nacapèedáidacani nacáí. Aibanáí nanúadáidaca nacáí inàni ìwali. ⁶⁸Nabàlìa nacáí ituí, yá náimaca írì:

—Píasa Mesíasca, yáí wacuèrinása Dios ibànuerisa walí, ipiwicùlida, picàlida walíni cawinácaalí nái inúadáidéeyéica pía! —náimaca naicáaníca iquíníná.

Pedro niega conocer a Jesús

⁶⁹Pedro yáawinacawa iyaca bàacháwáise, yá inanáí fíbaidéechúa néré ùacawa Pedro yàatalé. Yá úumaca írì:

—Pía nacáí yèepuníiritéwa Jesús yáapicha, yáí Galilea néeséerica — úumaca. ⁷⁰Quéwa Pedro icàlidaca ichìwawa nèewi macáita nái wenàiwicaca. Yá fímaca:

—Càmita núalíawa ìwali yáí pitàaníirica nulí ìwali —fímaca yáí Pedroca, cáalucáináni, ipíchaná nanúacani Jesús yáapicha.

⁷¹Néesecáwa Pedro yàacawa náicha iwáiná inúma néré, yáí iwáiná bàacháwa itéeséerica. Yá áiba uicáca néréni, yá úumaca áibanáí írì nái iyéeyéica néré:

—Yáí asialiquéí yèepunítéwa Jesús yáapicha, yáí Nazaret néeséerica —úumaca nalí. ⁷²Yá Pedro icàlidaca ichìwawa àniwa báisí báisícata càmfínása yáalíca iicáca Jesús. fímaca:

—iCàmita núalíca nuicácani yáí asialica! —fímaca yáí Pedroca, ipíchaná náibàacani. ⁷³Achúmáana tàacáwa àniwa, áibanáí iyéeyéica

néré nàacawa Pedro yàatalé. Yá nàimaca irí:

—Báísíta píaca néená níái Jesús yéewáidacaléca pitàanicáiná càide iyúwa Galilea yàasu cáli néeseéyeyí —nàimaca irí. ⁷⁴Néese Pedro idàbaca icàlidaca ichiwawa báawéeri tàacáisi iyú báawanama báísí báísísiwata Dios yáaliériwa. Pedro íimaca:

—iCàmita núlíá nuicácani yái asialica! —íimaca yái Pedroca, cáalucáináni. Yáta cawámai itàaca. ⁷⁵Yá Pedro iwàwalica tàacáisi Jesús íiméricatè irí: ‘Ipíchawáise cawámai itàaca, yá pimànipiná pichìwawa máisiba yàawiría càmiínáca píalíawa nùwali’, càité íimaca yái Jesúsca. Yá Pedro yàacawa náicha. Yá ficháaníca cachàiníiri iyú.

Jesús es entregado a Pilato

27 Amalácaalítè nawicáu, yá macáita sacerdote íiwacanánái abédanamata náiwitáise náapicha níái judío íiwacanánái béeyéica nanúanápíná Jesús. ²Yá nadacùaca náichawa Jesús. Néese natécani Pilato yàatalé, yái gobernador romanosàiri icuèricatè Judea yàasu cáli.

La muerte de Judas

³Néeseté Judas, yái itéericatè nía Jesús yàatalé náibàacaténáni, yá Judas íicáca natéca Jesús nadacuèrimi, gobernador romanosàiri yàatalé nasutácaténá gobernador ichùullianápiná úwinái inúaca Jesús. Iná Judas, íicácáiná nanúanápínatè Jesús, yá achúmaca Judas íináidacawa iwàwawa, báawaca íicáca yái imànfínacaté. Yá Judas iwàlùacawa nàatalé níái sacerdote íiwacanánáica, nía nacái judío íiwacanánái béeyéica. Yá Judas iwàwacaté yèepùadaca nalí yái plataca nèericatè irí itéenacaté nía Jesús yàatalé náibàacaténáni, níái treinta namanùbaca moneda

plata cawènyíyeyí báinúaca quéeri iwènicatáica. ⁴Judas íimaca nalí:

—Nuèpùadacuè pirí yái plataca ipíchaná cabáyawanáca núa ìwalíise. Nudéca numànica nubáyawanáwa nutéénacué pía yàatalé píibàacaténáni pinúanápínacuéni, yáara asiali mabáyawanérica —íimaca yái Judasca. Quéwa nàimaca Judas irí:

—iCanápináta walíni cabáyawanáanáca pía! iPiasu wawàsicatéera! —nàimaca.

⁵Iná Judas yúucaca íichawa níái monedaca templo iriculé. Néese yàacawa. Yá idacùaca icanápi ìwalíisewa yéénúlusi iyú idacuèricatè chènuniise. Yá ipisiacawa chènuniise, yéewacaténá yéénúlusi isidùa icanápi, yá yéetácawa.

⁶Néese sacerdote íiwacanánái ìwacáidaca níái monedaca Judasmi yúuquèericatè íichawa templo iriculé. Yá nàimaca:

—Idéca yeedáca iríwa yái plata imàacacaténá nanúaca asiali, íná casacàca Dios íicáca yái plataca. Canátacuè yéewaná wamàacaca Dios íríní ofrenda iyú —nàimaca.

⁷Iná náináidacawa nawènianápiná cáli Judasmi yàasu plata iyú, abéeri cáli íipidenéeri Campo del Alfarero (íimáanáca “yàasu cáli, asiali imànfirica mapuwáa”). Néese nadécanaami nawèniacani, yá namàacaca yái cáli nabàliacatalépiná yéetèyeyímiwa càmiíyéica judío. ⁸Iná Jerusalén iyacàlená minánái néemiacáinaté càinácaalítè namànica Judas yàasu platami iyú, yá nàca íipidená yái cálica Campo de Sangre (íimáanáca “Íraí yàalu”) Judasmi yeedácáinaté iríwa yái plataca imàacacaténátè nanúaca asiali. Mamáalàacata càì nàimaca ìwali yái cálica, àta siùca nacáide. ⁹Càité macáita ichàbacawa càide iyúwatè profeta itànanátè tàacáisi Dios inùmalicuíse, abéeri néená

níái profeta iyéeyéicaté profeta Jeremías yéetácadenáamitéwa. Yáí profeta fímacaté: “Needáca treinta namanùbaca moneda plata cawèniyeyí, yáí asiali iwènináami càide iyúwa israelita fíwacanáái ipáyaidáaná nawèniacaténá asiali nàasu wenàiwicapinácawa. ¹⁰Yá nawèniaca cáli plátami iyú, yàasu cáli yáí asiali imàníirica mapuwáa, càide iyúwa Wacuèriná Dios ichùulianá núa”, càì fímacaté yáí profetaca Dios inùmaliçuise.

Jesús ante Pilato

¹¹Néeseté natéca Jesús gobernador romanosàiri yàatalé, yá gobernador isutáca yéemiawa Jesús. Gobernador fímaca Jesús irí:

—¿Píatasica judío icuèrinápiná? — fímaca. Néese Jesús fímaca:

—Báisfa, núacani, pidéca càì píimaca —fímaca yáí Jesúsca.

¹²Néese sacerdote fíwacanááica, nía nacái judío fíwacanáái béeyéica idècunitàacá nacháawàaca Jesús iináwaná iwali mamáalàacata, yá masànacata náicha Jesús, éwita càmicáanítatè imàni ibáyawanáwa iyúwa nacháawàaná iináwaná iwali. ¹³Iná yáí Pilato gobernadorca isutáca yéemiawa Jesús. Yá fímaca Jesús irí:

—¿Cáná càmita picàlida nulí piináwanáwa? Péemía nacháawàaná piináwaná iwali manùba wawàsi iwalíise —fímaca yáí Pilato.

¹⁴Masànata quéwa yáí Jesúsca, càmita icàlida iináwanáwa gobernador irí, ibatàa abéeri tàacáisi pináta. Iná yáí Pilato gobernadorca fínáidacawa manuísíwata iicáidaca Jesús irí.

Jesús es sentenciado a muerte

¹⁵Camufí imanùbaca judfonái imànicaalítè Pascua yàasuná culto, yátè gobernador romanosàiri iwasàaca abéeri presoíri judfonái irípiná càirínácaalí

presoíri nawàwéeri. ¹⁶Néenialítè iyaca caináwanéeri presoíri ípidenéericatè Jesús Barrabás.

¹⁷Néese idècanáami judfonái nàwacáidáyacacawa Pilato yàatalé, yá Pilato isutáca yéemiawa nía:

—¿Càirínácaalícué náicha piwàwa nuwasàaca pirí, Barrabástasica, càmicáalí nacái, Jesús áibatasica, yáí náiméerica iwali Mesíascani, yáí nacuèrinásàirica Dios ibànùerica nalí? —càì fímaca yáí Pilato.

¹⁸Pilato icàlidaca nalíni, yáalíacáinátéwa báawaca judío fíwacanáái iicáca Jesús, máinícáiná cayábaca macái wenàiwica naicáca Jesús, íná judío fíwacanáái náibàacatè Jesús nacháawàacaténá iináwaná iwali gobernador irí.

¹⁹Néese idècunitàacá Pilato yáawinacawa iyaca néré yàasu manuúri yàalubáisi fínatawa, yá Pilato yàacawéetúa ibànùaca irí tàacáisi. Yá úumaca irí: “Piwasàa caquialéta yáara asiali mabáyawanéerica, núamacanicáiná táiyápi bàwina. Yá núamacani iríçuise máiní cáaluca núa manuísíwata Jesús iwalíise, ipíchaná pimànica irí báawéeri”, càì ubànùaca tàacáisi ùacawéeri Pilato iríwa.

²⁰Quéwa sacerdote fíwacanáái, nía nacái judío fíwacanááica nawènúadaca manùbéeyéi wenàiwicanái fíwítáise nasutáanápiná Pilato íicha iwasàacaténá nalípiná Barrabás, ichùuliaca nacái yàasu úwináwa nanúanápiná Jesús. ²¹Néese gobernador Pilato isutáca yéemiawa nía àniwa:

—¿Càiríná asiali pucháibéeyéica íicha piwàwacué numàaca yèepunicawa pirícué? —fímaca. Néese náimaca:

—iPiwasàa walí Barrabás! — náimaca. ²²Pilato isutáca yéemiawa nía:

—Néeni, nuwasàacaalícué pírí Barrabás, ¿càinásícué piwàwa numànica Jesús írí, yái píiméericuéca ìwali, Mesíascani, yái picuèrinápináca? —íimaca. Néese macáita náimaca:

—iPitààacuéni cruz ìwali! — náimaca. ²³Néese Pilato isutáca yéemiawa nía:

—¿Cáná? ¿Càinásica báawéeri idé imànica? —íimaca yái Pilatoca. Quéwa nèepùa néemíanicawa:

—iPitààacuéni cruz ìwali! —náimaca.

²⁴Atata Pilato yáaliacawa càmita yáalimá iwènúadaca náiwitáise, iicáca nacái máini calúaca nía cachàiníwanái mamáalàacata nawàwáanápínaté namànica ùwicái gobierno íipunita yàcalé írìcu. Iná Pilato ichùuliaca yàasu wenàiwicawa iténápiná írí úni. Yá Pilato íibaca icáapiwa manùbéeyéi wenàiwica naicápiná yáasáidacaténá nalí yáawawa càide iyúwa canáca nacáiri ibáyawaná Jesús ìwalíise, quéwa cabáyawanéeri mamáalàacatani yái Pilatoca. Yá Pilato íimaca nalí:

—Canáca nubáyawaná pinúanácué yái asialica. Piasu wawàsítacué pinúani —íimaca yái Pilatoca. ²⁵Macáita wenàiwicanái náimaca írí:

—iWía cabáyawanéeyéica ìwalíise, wéeniibe nacái! — náimaca. ²⁶Iná Pilato iwasàaca nalí Barrabás. Néese ichùuliaca yàasu úwináíwa nacapèédáidaca Jesús mabàleta cachàiníiri cabèesi iyú. Nadécánáami nacapèédáidaca Jesús báawanama àta íimami ichalàacatalétawa íicha, yá Pilato yèepùadacani úwinái írí natàtànápínáni cruz ìwali.

²⁷Néese gobernador yàasu úwinái natéca Jesús Pilato icapèè manuíri néré, bàacháwa írìculé. Yá namáidaca macáita néenánáíwa úwináica nàwacáidáyacacaténáwa Jesús itéese. ²⁸Needáca Jesús

ibàle. Yá náucaca ìwalíise cáaléeri ruana nacáiri quíiréeri càiride iyúwa romano icuèriná ibàle, nacuèriná naicácaténásatáni, quéwa naicáanicáita meedá Jesús iquíniná. ²⁹Néese namànica tuíri culèpi nacáiri icàyuwaniná càiride iyúwa romano icuèriná yàasu corona. Yá náiyàaca corona Jesús íiwita ìwali. Namàacaca sitúa Jesús icáapi yéewápuwáiseeri írìculé càide iyúwaté romano icuèriná idèniáná yàasu àicu oroíriwa. Néese nabàlùacawa nàului ipùata iyúwa Jesús írí càide iyúwa nàaca nacáicaalí icàaluíniná quéwa naicáanicáita meedá iquíniná. Càmita báisíiri iyú nàa icàaluíniná. Yá náimaca írí:

—iCasíimái piwàwa, pìyaca manùba èeri, píasa judío icuèrinásàirica! —náimaca, càide iyúwaté romano íiwitáise natàidáaná nacuèrináwa, naicáanicaténá meedá Jesús iquíniná.

³⁰Nàapísáidacani, yá needáca sitúa icáapi íicha, yá nanúadáidaca íiwita ìwali sitúa iyú. ³¹Idécánáami càì naicáanica Jesús iquíniná, yá needáca íicha yái ruana nacáiri quíiréerica. Néese náiyàaca ìwali ibàle, yá natéca natàtàacaténáni cruz ìwali.

Jesús es crucificado

³²Nàacanáamiwa capíi íicha, càmita yéewa Jesús iwáacutaca yàasu cruz, canácáiná quirínama ichàini, úwináicáiná icapèédáidacani báawanama. Iná úwinái íibàaca asialí íipidenéerica Simón, Cirene iyacàlená néeseeri. Yá nachùuliaca Simón iwáacutaca cruz Jesús írìpiná.

³³Natéca Jesús méetàuculé Jerusalén iyacàlená íicha. Nàanàacaté Gólgota néré (íimáanáca “Iiwitasi yáapimi iyacatalé”). ³⁴Yá nawàwacaté nàaca Jesús iira uva ituní ipuírí,

nèewiädéerica dabé yèewi
fípidenéeri hiel wéebacatená Jesús
iiná ipíchaná máini yiuwichàacawa
cruz iwali. Quéwa, idécanáami
yáalimáidaca achúmáanata, yá
càmíirita iira náichani.

³⁵Idécanáami úwinái natàtàaca
Jesús cruz iwali, yá náibàaca
ibàlemi, náucaca náichawa suerte
naseríacatená nalíwáaca Jesús
ibàlemi. ³⁶Néese úwinái iyamáa
yáawinacawa néré nacúacatenáni
ipíchaná áibanái yàanàaca yàatalé.
³⁷Nachanàidaca tàacáisi cruz iwali
Jesús íiwita iwicáubàa. Yái tàacáisi
icàlidacaté cáná yéewa nanúacani.
Yá tàacáisi íimaca: “Yácata Jesús,
yái judío icuèrináca”, íimacaté yái
tàacáisica.

³⁸Natàtàaca nacái pucháiba
cayéedéeyéi cruz iwali mawiénita
Jesús irí. Abéeri cruz ibàlùacawa
Jesús yéewápuwáise, áiba cruz
nacái ibàlùacawa apáuwáise Jesús
irí. ³⁹Níái ichàbéeyéicawa néenibàa
àyapulicubàa natàanáca Jesús
iwali báawéeri iyú, nacusúadaca
náiwitawa irí naicáanicaténá
iquíniná. ⁴⁰Yá náimaca irí:

—iPíata imáalàidéeripinása
templo, imichàidéeripinása
nacái àniwani máisiba èeri iricu,
pichàiniada píawawa yéetácáisi
fícha ipíchaná péetácawa!
iBáisícaalí Dios lírica pía, yá
piricùawa cruz fícha! —náimaca
naicáanica Jesús iquíniná.

⁴¹Càita nacái naicáanica
Jesús iquíniná níái sacerdote
íiwacanánáica, nía nacái
yéewáidéeyéica wenáiwica templo
iricu, nía nacái judío íiwacanánái
béeyéica. Náimaca nalíwáaca:

⁴²—Ichùnìacaté áibanái
ipíchanaté néetácawa, quéwa
càmita yáalimá ichàiniadaca
yáawawa yéetácáisi fícha. Báisícaalí
Israel itaquénáinámi icuèrinácatáni,
iyásí yáalimá iricùacawa cruz
fíchatá, weebáidacatená itàacái!

⁴³Iimacaté manuícasa fínáidacawa

iwàwawa Dios iwali, fibàacatenásaca
nacái iwàwawa Dios iwéré Dios
icùanápínáténi báawéeri fícha.
Quéwa báisícaalí cáinináca Dios
iicácatáni, iyá Dios ichàiniadacatáni
yéetácáisi fícha ipíchaná yéetácawa!
iIná càmita yéewa Dios líricani
càide iyúwaté icàlidáaná ichiwawa!
—náimaca naicáanica Jesús
iquíniná.

⁴⁴Níaa nacái cayéedéeyéica
natàtèeyéica cruz iwali mawiénita
Jesús irí, natàanica nacái iwali
báawéeri iyú.

Muerte de Jesús

⁴⁵Néeseté machacànicaalíté èeri,
yá catáca macáita cháí èeri iricu
máisiba horapíná catáca, àta las
tresta táicalé. ⁴⁶Yásí horaquéi a las
tres Jesús imáidaca cachàiníri iyú
itàacái iyúwa. Yá fímaca Dios irí:
“Elí, Elí, ¿lema sabactani?”, íimaca
yái Jesúsca. (Yái tàacáisi íimáanáca:
“Nucuèriná Dios, Nucuèriná Dios,
¿cánásica pimàaca núa abéerita?”
cài íimáanáca.)

⁴⁷Abénaméeyéi néená níái
ibàlùeyéicawa néré néemiàcáináni,
yá náimaca nalíwáaca:

—Yái asiali imáidaca iyaca profeta
Elías —náimaca.

⁴⁸Yá abéeri náicha yàaca
yeedáca esponja wáluma nacáiri
íisapiadacatenáni uva ituní iyú
càméeri líracaná. Yá idacùaca
esponja isàbéerica sitúa ipùatalicu.
Néese imichàidacani mawiénita
Jesús inuma irí, yéewacatená Jesús
ibèrùacani. ⁴⁹Aibanáita quéwa
yáapichéeyéi náimaca irí:

—Tàacáwa, wacùacuécani
waicáwa Elías yàanàacaalí
yeedácani cruz fícha —náimaca
naicáanica Jesús iquíniná.

⁵⁰Néese àniwa Jesús
imáidaca cachàiníri iyú, yá
imàacaca icáucawa yàacawa
iiná fíchawa. ⁵¹Jesús
yéetácanacáitawa, yáta manuíri
yáawàanáca templo iricúfrica

icacanácawa bamuchúamibàa cáli iwérénama, pucháibawaca yèewi, yái yáawàanáca ibàlièrica mabayawanéeri Dios ìyacatáica wenàiwicanái ituí fícha. Yá icacanácawa chènuniise cáli iwérénama, yái yáawàanáca.

Cáli icusúaca nacáíwa. Yá íba manúínaméeyéi nacái nasubèriacawa cáli icusúacái iyú.

⁵²Yáta madécaná càliculii inùma nàacúacatéwa, yá nacáucàacawa madécaná yeebáidéeyéicaté Dios itàacái, níái yéetéeyéimicatéwa.

⁵³Néesetécáwa namusúacawa càliculii iricuise idécanámité Jesús imichàacawa yéetácáisi fícha. Yá nawàlùacatéwa Dios yàasu yàcalé iriculé, yái Jerusalén iyacàlénáca, yáté madécaná wenàiwica naicáca nía néré.

⁵⁴Néese úwi íiwacaliná, nía nacái yáapichéeyéica icuèyéicaté Jesús, naicácáiná cáli icusúacawa, yái áiba wawàsi ichàbáaná nacáíwa, yá cáaluca nía báawanama. Yá náimaca nalíwáaca:

—iBáisícata yái asialica Dios lírica! —náimaca.

⁵⁵Nàyaca nacái néré manùba inanái iicáidéeyéica iyaca Jesús írì déecuíseta quéwa. Níái inanáca nayúudàacaté Jesús yéepunícaalítéwa Galilea yàasu cáli fícha Jerusalén iyacàléná nérépiná.

⁵⁶Uyaca nèewi María Magdalenaca. Aiba María nacái ìya néré úái náatúaca, níái Santiago, José nacái. Aiba inanái nacái ìya néré úái Zebedeo yéenibe yáatúaca.

Jesús es sepultado

⁵⁷Néeseté catáca yàacawa, yá abéeri càasuíri yàanáca ípidenéerica José, Arimatea iyacàléná mìnali. Yái Joséca yeebáidacaté Jesús itàacái.

⁵⁸Yá José yàaca iicáca Pilato gobernador yàatalé. Yá isutáca Jesús iinámi Pilato fícha. Néese Pilato ichùuliaca namàacaca José

itéca Jesús iinámi. ⁵⁹Ináté José yàacawa cruz néré, yeedáca Jesús iinámi, yá yéepùacani masaquèeri wáluma linoíri iyú, càide iyúwa wáiwitáise iyáaná, wía judíoca.

⁶⁰Yái José idèniaca yàasu càliculii wàlisàíwa. Yá írìadaca Jesús iinámi càliculii iriculé. Yái càliculiica áibanái íiquéericaté dúli ibàlài írìcu, yéewacaténá càliculiiicani, càide iyúwa capii imàdàaná.

José, áibanái nacái idécanámi nabàliaca càliculii inùma manuíri íba iyú, yá nàacawa fícha.

⁶¹Quéwa María Magdalena, áiba María nacái nayamáacawa néré, náawinacáwacawa abéemàawáise càliculii fícha.

La guardia ante el sepulcro de Jesús

⁶²Néeseté mapisáita àniwa, yái sábadó judíonái iyamáidacatáicawa, sacerdote íiwacanáiná, fariseonái nacái nàacawa Pilato gobernador yàatalé, yái romanosàiri icuèricaté nàasu cáli. ⁶³Yá náimaca írì:

—Wáiwacali, pía icuèrica wía, wadéca wawàwalica yái íimáanácaté yáara cachìwéerica idècunitàacá cáucani. Imacaté imichàanápinácatéwa yéetácáisi fícha máisiba èeri írìcu.

⁶⁴Iná pichùulia úwínái nacúaca cayábani yái càliculiica àta imáalàacatáitawéi máisiba èeri ipchaná yéewáidacalénái yàanáca táiyápi yá nayéedùca iinámi càliculii írìcuise, ipchaná nacái nacàlidaca nachìwawa wenàiwicanái írì idéenáca imichàacawa yéetácáisi fícha.

Níacáiná yéewáidacalénái nacàlidacaalí iináwaná idéca imichàacawa yéetácáisi fícha, yásí máini yáawanéerica báawaca íichani yái quééchéeri chìwáica yái nacàlidáanácaté nachìwawa ìwali Mesíascasani, yái judío icuèrinápináca —náimaca. ⁶⁵Néese Pilato íimaca nalí:

—Pidèniacuéca úwinái pichùulièyèipiná icùca càliculii. Piacué pibàliacani picùacué píalimáanáta cayábani, yái càliculiica, ipíchana áibanái yàanàaca néré —íimaca yái Pilatoca.

⁶Néese nàacawa càliculii néré. Yá nachanàidaca sello íyanási nacáiri íba ìwali, yái manuírí íba nabàlièrica iyú càliculii inùma. Canáca yéewaná wenàiwica iwàlùacawa càliculii iriculé càmicaaalícáwa imàdáida sello quéeachacáwa, yái sello íyanási nacáiri nachanàidéerica càliculii inùma ìwali. Yá namàacaca néré nacái úwinái icuèyèipináca càliculii ipíchana áiba wenàiwica iwàlùacawa néré.

La resurrección de Jesús

28 Néese sábadò ichàbacatéwa judfonái iyamáidacatáicawa. Yáté amaláca yàacawa domingo, yá María Magdalena, áiba María úapicha nacái nàaca naicáca càliculii nérépiná. ²Yáta cáli icusúacawa cachàiniiri iyú, ángel Wáiwacali néesèeri yàanàacáiná chènuniíse. Yàanàaca càliculii néré, yá yeedáca manuírí íba càliculii inùma fícha, yá yáawinacawa fba íinata. ³Yái ángel icànaca càide iyúwa énu icamaláná icànáná. Idèniaca nacái ibàlewa cabalèeri, mèlumèluírí càide iyúwa nieve. ⁴Uwinái naicácani, yá natatáca nacialúniwa, yá náuwàa naliacawa cáli ífinalé càide iyúwa yéetéeyéimiwa. ⁵Néese ángel íimaca inanái irí:

—Picácué cáalu pía nuícha. Nualíacawa picutácuéca piacawa Jesús iinámi, yái natatèericaté cruz ìwali. ⁶Canáca chání, ídeca imichàacawa yéetácáisi fícha càide iyúwaté ímáaná. Aquialécué piacuéwa piicáca aléi càliculii iriculé naliadacatáimicani.

⁷Néese piacàatétacuéwa picàlidaca yéewáidacalénái írini. Càicué píimaca nalí: “Wáiwacali ídeca imichàacawa yéetácáisi fícha. Siúcade yàacawa pipíchalécué Galilea yàasu cáli néré. Nérépinácué piicáni”, càicué píimaca yéewáidacalénái íríwa. Yácata tàacáisi iwàwacutèericuéca nucàlidaca píri —íimaca yái ángelca.

⁸Néese níai inanáica napiacawa càliculii fícha, yá cáaluca nía quéwa casíimáica nawàwa manuísíwata. Yá napiacawa nàacaténá nacàlidaca walíni, wía Jesús yéewáidacaléca.

⁹Yáta Jesús imàacaca yáawawa naicácani, yá itàidaca nía. Yá nàacawa Jesús yàatalé, náuwàa naliacawa nanùmáawawa cáli iwéré Jesús íipunita, náibàaca yàabàli ìwali nàacaténá icàaluíní, càide iyúwa wáiwitáise iyáaná, wía judíoca. ¹⁰Yá Jesús íimaca nalí:

—Picácué cáalu pía. Piacué picàlidaca nuénánái írini nàacaténáwa Galilea yàasu cáli néré, yásí wéeréca naicápiná núawa —íimaca yái Jesúsca.

Lo que contaron los soldados

¹¹Néeseté níai inanáica idècunitàacá nèepùaca nàacawa càliculii fícha, yá abènaméeyéi néená níai úwináica icuèyèicaté càliculii nèepùacawa Jerusalén iyacàlená iriculé. Yá nacàlidaca sacerdote íwacanánái írini macáita yái ichàbàanacatéwa. ¹²Néese sacerdote íwacanánái nàaca natàaníca judío íwacanánái béeyéi yáapicha. Yáté abèdanamacata náiwitáise. Néese nàaca madécaná plata úwinái irí masànacaténá níai úwináica. ¹³Yáté náimaca úwinái irí:

—Picàlidacué áibanái írini, táiyápi bàwina idècunitàacá píimácuéca piyaca, yásasí níai Jesús yéewáidacalénáimica nàanàacaté needáca íchéecami,

càicué píimaca wenàiwicanáí iríwa.

¹⁴Néese gobernador yéemíacaalícué piináwaná ìwali càmfínacué picùa cayába yáí càliculíimica, yásí wààanícuéca yáapicha piwicáu ipíchanacué inúaca pía —náimaca nachùuliaca úwinái nacàlidáanápíná nachìwawa.

¹⁵Néeseté úwinái needáca nalíwa yáí plataca, yá nàacawa nacàlidaca nachìwawa càide iyúwa sacerdotenái ichùullianaté nía. Càita nacái madécaná judíonái nacàlidaca càiri cachìwéeri tàacáisi Jesús ìwali àta siuca nacáide.

El encargo de Jesús a los discípulos

¹⁶Inaté wía Jesús yéewáidacaléca once wamanùbaca, wàacatéwa Galilea yàasu cáli néré, áiba dúli néré Jesús icàlidéericaté walí ìwali, wàwacáidáyacacatáipínacawa.

¹⁷Waicácaté Jesús, yá wàaca

icàaluíníná, quéwa abenaméeyéi wéená càmitatécáwa neebáida báisíca Jesús yáí naiquéerica.

¹⁸Néese Jesús yàacawa wàatalé. Yá íimaca walí:

—Dios idéca imàacaca nulí íiwitáisewa nucùanápíná macáita iyéerica chènuniré, cháí èeri írìcu nacái. ¹⁹Píacuéwa macái cáli íinatalé, péewáidacué macái wenàiwicanáí neebáidáanápíná nutàacái. Pibautizacué nacái cawinácaalí yeebáidéeyéica Wáaniri Dios, núa nacái yáí Dios Íirica, Espíritu Santo nacái.

²⁰Péewáidacué wenáiwica namànicaténá macáita càide iyúwa nuchùullianacué pía. Núatacué nacái píapicha, nùacawéeridapínacué píawa càiripínáta àta yáí èeriquéi imáalàacatalépinátawa, nùanàapínácaalí àniwa —íimaca yáí Jesúsca.

SAN MARCOS

Juan el Bautista en el desierto

1 Yácata cayábéeri tàacáisi icàlidéerica walí Jesucristo ìwali, yái Dios Iirica. Yái tàacáisica idàba càì: ²Profeta Isaías itànàacaté tàacáisi Dios íméricaté Iiri iríwa. Dios ímacaté:

“Péemia cayába, nubànùapíná pipíchalé nùasu wenàiwicawa icàlidéerica nutàacáíwa. Yá yàapínacawa pipíchaléwa yàalàacaténá wenàiwica nachùnìanápíná náiwitáisewa yéewanápíná natàidaca pía cayábéeri iyú pianàacaalípiná nàataléwa.

³ Icàlidapíná nalíwani cachàiníiri iyú manacúali yùucubàa càinàwàiri. Càipíná íimaca nalí: ‘Càide iyúwa wenàiwicanáí ichùnìacaalí àyapu Náiwacali irípináwa, càitacué nacáí iwàwacutácué pichùnìaca píiwitáisewa Wacuèriná Dios irípiná, pitàidacaténácué cayábéeri iyúni. Pichùnìacué píiwitáisewa yéewacaténá idàbaca yéewáidacuéca pìyaca machacàníiri iyú càide iyúwa iwàwàaná, càipíná íimaca yái nùasu wenàiwicaca”,

ímacaté yái Diosca.

⁴ Ináté macáita ichàbacawa càide iyúwaté profeta Isaías icàlidáanáté tàacáisi Dios inùmalicúise. Juan el Bautista yàanàacaté manacúali yùuculé

càinàwàiri, yá ibautizáca yàacawa wenàiwicanáí néenibàa. Yàalàaca nía nawènúadánápiná náiwitáisewa Dios irípiná, nabautizáanápíná nacáíwa, náasáidacaténá namàacacaté náichawa yái báawéerica namàníirica, yéewacaténá Dios imàacaca iwàwawa nabáyawaná íicha. ⁵ Néese manùbéeyéi wenàiwica nàacatéwa Juan yàatalé néemiàcaténá itàacáí, madécaná Judea yàasu cáli néeséeyéi, Jerusalén iyacàlená mìnanáí nacáí. Néese nacàlidaca náichawa yái báawéerica namàníirica, yá Juan ibautizáca nía Jordán inanába yáaculé.

⁶ Yái Juan idèniaca ibàlewa cáucuíri wáluma camello ichùna iwálumalená. Idèniaca nacáí ìwaliabàawa píráí íimamimi. Iyáa nacáí iyáacaléwa wiríichu nacáiyéi, mába ituní nacáí Juan yàanèrica manacúali yùucubàa càinàwàiri. ⁷ Càité Juan icàlidaca yèepunícawa nalíni: “Mesúnamáita áiba yàanàaca núamiricubàa, máiníiri cachàinica íiwitáise nuícha. Nuíwacalicaní, yái yàanèripináca; nuicáca núawawa iyúwa yàasu wenàiwica càimíiri cachàini náicha canánama máinícáiná cayábéerica nuíchani. ⁸ Nudéca nubautizácuéca pía úni yáaculé, yáta quéwa ibànueripinácué píri Espíritu Santo ibautizácaténácué píiwitáise Espíritu Santo ichàini iyú”, íimaca nalí yái Juanca.

Jesús es bautizado

⁹Néennialité Jesús yàanàaca Nazaret iyacàlená néese, iyéerica Galilea yàasu cáli íinata. Jesús yàanàaca Juan yàatalé. Néese Juan ibautizáca Jesús Jordán inanába yáaculé. ¹⁰Idécanáami Jesús imichàacawa úní yáacuise, yáta iicáca capiraléeri cáli yàaacacawa. Yá iicáca Espíritu Santo iricùacawa iwali càiride iyúwa unùcu iricùanáwa. ¹¹Yá néemiaca Dios itàacái chènuniise. Dios íimaca Jesús irí: “Píacata Nuiri nuwàwéeri cáininéerica nuicáca. Cayábaca nuwàwa nuicáca píá”, íimaca yái Diosca.

Jesús es puesto a prueba

¹²Yáta Espíritu Santo itéca Jesús manacúali yùuculé càinawàiri. ¹³Jesús iyaca néré cuarenta èeri manacúali yùucubàa. Néréca Satanás yáalimáida Jesús imànínápiná ibáyawanáwa, quéwa càmita Jesús yeebá. Yá Jesús iyaca cuwéesiná yèewibàa. Angelnáí nacái yàacawéeridaca néréni, nayúudàacani.

Jesús comienza su trabajo en Galilea

¹⁴Néeseté áibanái wenàiwica náucaca Juan el Bautista presoiyéi ibànaliculé. Néese Jesús yàacawa Galilea yàasu cáli néré. Yá icàlidaca yèepunícawa yái tàacáisi cayábéerica Dios inùmalicuise. ¹⁵Jesús íimaca: “Idéca yàanàaca yéenáiwana Dios icùacaténá canánama mesúnamáita. Iná piwènúadacué píiwitáisewa píbayawaná fíchawa, peebáidacué nacái yái tàacáisi cayábéerica”, íimaca yái Jesúsca.

Jesús llama a cuatro pescadores

¹⁶Néese Jesús yèepunícawa Galilea icalisaniná icàinalená íinatabàa. Yá iicáca pucháiba

asianái. Ibèeri íipidená Simón, iméeréeri íipidená Andrés. Yúuquéeyéi yàasu tarayawa yèepunícawa calisáacubàa, náibàacáiná cubái needácaténá nalíwa nàasu platawa. ¹⁷Yá Jesús íimaca nalí:

—Aqualécué síisaara, piacuéwa núpicha yéewacaténá nuéwáidacalénáicuéca pía. Pidécucéca píibàaca cubái piwacáidacaténácué nía, quéwa siucáisede nuéwáidapinácué píawa piwacáidáanápíná nulí wenàiwica yéewanápiná nuéwáidacaléca nía —íimaca yái Jesúsca. ¹⁸Yáta namàacaca náichawa nàasu tarayawa. Yá nàacawa yáapicha.

¹⁹Néese nèepunícawa nàacawa àniwa calla idùlepiré, yá Jesús iicá nacái Zebedeo yéenibe pucháiba asianái, íipidenéeyéi Santiago, Juan nacái, ichùniyéyi yàasu chinchorrowa, nàasu barca iricuwa. ²⁰Jesús iicácanacáita nía, yá imáidaca nía. Yá caquialéta namàacaca nánariwa barca iricu, yàasu wenàiwicanái yáapichawa íibaidéeyéica Zebedeo irí. Yá Santiago, Juan nacái nàacawa Jesús yáapicha.

Un hombre que tenía un espíritu impuro

²¹Yá nàanàaca Capernaum iyacàlená néré. Néese áiba sábado judónái iyamáidacatáicawa, yá Jesús iwàlùtacawa judfonái yéewáidacàalu iriculé, yá idàbaca yéewáidaca wenàiwica. ²²Yá nánáidacawa néemiaca yéewáidáaná nía, yéewáidacáiná nía càide iyúwa wenàiwica idèniéerica Dios fíwitaíse icàlidacaténá tàacáisi Dios inùmalicuise. Càmita yéewáida nía càide iyúwa judfonái yéewáidáaná wenàiwica, níái yéewáidéeyéica wenàiwica templo iricu, Dios itàacái iwali, profeta Moisés itànèericaté. ²³Néese iyaca nàasu

néewáidacàalu irìcu abéeri asìali idènièrica demonio iwàwalicuwa, abéeri demonio casaquèeri fiwítáise. Yáí demonio idacùaca asìali fiwítáise. ²⁴Yáta demonio idàbaca yéemianícawa asìali isàna iyú. Yá demonio íimaca Jesús irí:

—¿Cáná pisàiwica walí wawàsi, pía Jesús Nazaret iyacàlená néeséerica? ¿Pianàsica pimáalàidacatená wía? Núalíacawa nuicáca pía, núalíacawa piwali, Dios néeséeri mabáyawanéerica pía —íimaca. ²⁵Quéwa Jesús yàalàaca demonio cachàiníri iyú. Yá íimaca demonio irí:

—iMasànata pía! iPimusúawa fícha yáí asialica! —íimaca yáí Jesúsca.

²⁶Néese demonio casaquèeri fiwítáise itatáidaca asìali cachàiníri iyú, yá demonio yàacawa asìali fícha, yá demonio fícháaníca yàacawa cachàiníri iyú. ²⁷Néese macáita iyéeyéica néré nacalúadacawa manuísíwata, íná nasutáca néemiawa níawáaca, náimaca nalíwáaca:

—¿Càinásica yáí wàlisài yéewáidáana? Yéewáidaca wenàiwica, ichùuliaca demonio nacáí fiwítáise cachàiníri iyúwa. Ichùuliaca demonio casaquèeyéica fiwítáise, yá namànica càide iyúwa ichùulianá nía —náimaca nalíwáaca.

²⁸Néese ráunamáita macáí Galilea yàasu cáli néeséeyéi náalíacawa Jesús iináwaná ìwali.

Jesús sana a la suegra de Simón Pedro

²⁹Idécanáamité namusúacawa judíonáí yéewáidacàalu iricuíse, Jesús yàacawa Santiago yáapicha, Juan nacáí. Yá nawàlúacawa Simón icapèe iriculé, Andrés iyacatalé ibèeri Simón yáapichawa.

³⁰Néenialíté Simón iyéeru uculúacawa mecuní iyú. Jesús iwàlúacadénáamiwa nacapèe iriculé,

yáta nacàlidaca irí uculúanáwa. ³¹Néese Jesús yàacawa ùatalé, fíbàaca ucáapi, imichàidaca úa, yáta mecuní ichàbacawa uícha. Néese ùaca nayáapíná.

Jesús sana a muchos enfermos

³²Néeseté catáca yàacawa, èeri idénáami iwàlúacawa, yáté yàcalé minanáí natéca macáí néenánáiwa cáuláiquéeyéi Jesús yàatalé, áibanáí wenàiwica nacáí demonio idacuèyéi fiwítáise. ³³Yá macáita nàwacáidáyacacawa capíi inúma néeni Jesús iyacatái. ³⁴Jesús ichùniacaté madécaná cáuláiquéeyéi macáí uláicái fiwítáaná fícha. Jesús yúucaca madécaná demonio wenàiwicanáí fícha, càmita quéwa ibatàa demonionáí icàlidaca iináwaná ìwali, náalíacáiná naicácani, yáí Jesúsca.

Jesús anuncia el mensaje en las sinagogas

³⁵Néese táiyápicáwa, cáala èeri ipíchawáise èeri imusúacawa, yá Jesús imichàacawa, yàacawa imusúacawa yàcalé iricuíse yàacatenáwa canácatalé wenàiwica. Yá néré isutáca yáawawa Dios fícha. ³⁶Néese Simón yàacawa yàacawéeyéiná yáapichawa nacutáca Jesús. ³⁷Néese nàanàacani, yá náimaca Jesús irí:

—Macáita nacutáca nàyaca pía — náimaca. ³⁸Yá Jesús íimaca nalí:

—Wàacuéwa áibanáí iyacàle néré iyéeyéica mawiénibàa nucàlidacatená nalíni yáí tàacáisi cayábéerica. Nudéca nuanàaca nucàlidacatená nalíni —íimaca yáí Jesúsca.

³⁹Iná Jesús yàacawa macáí yàcalé iyéeyéica Galilea yàasu cáli ínata. Icàlidaca nalíni nàasu néewáidacàalu imanùbaca irìcu. Yá yúucaca demonio wenàiwicanáí fícha.

Jesús sana a un leproso

⁴⁰Néeseté áiba asìali, cacháunéeri íimami lepra iyú, yàacawa Jesús

yàatalé. Yá ibàlùacawa yùululì ipùata iyúwa Jesús irí, yàacaténá Jesús icàaluíná, yéewacaténá catúulécanáca Jesús iicácani. Yá íimaca Jesús irí:

—Núalfacawa píalimá pichùnìaca núa, piwàwacaalí quéwa pichùnìaca núa —íimaca. ⁴¹Yá catúulécanáca Jesús iicáca cáuláiqueéri, yá imàacaca icáapiwa ìwali, yá Jesús íimaca irí:

—Nuwàwaca nuchùnìaca pía. ¡Cayábaca píawa! —íimaca yái Jesúsca.

⁴²Yáta icháuná lepra ichàbacaawa asiali íicha. Yáta cayábaquéi asialica. ⁴³Quéwa Jesús ichùuliaca asiali yèepùanápínáwa íicha caquialéta. Yá nacái yàalàaca asiali cachàiníri iyú. ⁴⁴Jesús íimaca asiali irí:

—Péemìa cayába. Picá picàlida áibanái írini nuchùnìaná pía. Néese, píawa caquialéta píasáida sacerdote iicá píimamiwa, yáalíacaténáwa cayábaca pía picháuná íichawa. Pimàaca nacái ofrenda Dios irí càide iyúwaté profeta Moisés ichùulianá, cayábacáiná pía, yéewanápiná macái wenàiwica yáalíacawa pídeca pichùnìacawa — íimaca Jesús.

⁴⁵Quéwa yái asialica idàbaca icàlidaca macái wenàiwica irí Jesús iináwaná ichùnìanáni. Iná càmita quirínama Jesús yéewa iwàlùacawa asáiwaca áiba yàcalé iriculé madécanácáiná wenàiwica nawàwa naicácani. Iná yèepunicawa náicha manacúali yùucubàa càinàwàiri canácatalé wenàiwicanái. Quéwa macái yàcalé mìnánái nàacawa yàatalé naicácaténáni.

Jesús sana a un paralítico

2 Néeseté cawàwanáta másiba èeri idénáami, yá Jesús yèepùà iwàlùacawa Capernaum iyacàlená iriculé. Quéwa manùbéeyéi yáalíaca iináwaná iyaca capíiricu. ²Yá madécaná wenàiwica

ìwacáidáyacacawa yàatalé iná napuníadaca capíi, inùma nérénamata. Yá Jesús icàlidaca nalí Dios itàacái. ³Néese báinúaca asianái yàanàaca itéeyéica asiali máapinéeri iiná macáita, càmfírìca yáalimá imichàanicawa, irièricawa yàalubái íinatawa, iiméeri iricu. ⁴Càmìta náalimá nawàlùacawa Jesús nérépiná dàalacáiná máini wenàiwicanái néré, iná náiríacawa escalera ìwalibàa capíi íinatalé, sàabadéeri, canéerica ipiata chènùniré. Néréca nawatàaca capíi ibáiná Jesús iwicáu. Yá nalícuadaca néenibàani, yéénulusi ìwali, yái máapinéerica iiná yàalubái íinatawa. ⁵Néese Jesús yáalíacawa náiwitáise manúca náináidacawa nawàwawa Jesús ìwali ichùnìanápínáni, yá Jesús íimaca cáuláiqueéri irí:

—Pía, nùacawéerináca, nudéca numàacaca nuwàwawa píbayawaná íicha cayábacaténá píapicha Dios — íimaca yái Jesúsca.

⁶⁻⁷Yá abénameéeyéi yéewáidéeyéica wenàiwica templo iricu nàyaca néré, yáawinéeyéicawa. Yá náináidacawa: “¿Cáná itàaní càì yái asiali Jesúsca? Itàaníca ìyaca Dios ìwali báawéeri iyú, canácáiná asiali yáaliméeri imàacaca iwàwawa wenàiwicanái ibáyawaná íicha cayábacaténá náapicha Dios. Abéericata Dios yáaliméeri imànica càiri wawàsi”, náimaca náináidacawa nalíwa nawàwalícuísewa. ⁸Yáta Jesús yáalíacawa náináidáanáwa. Yá íimaca nalí:

—¿Cánácué yéewa píináidacawa càì? ⁹Máini màulenáca wáimaca máapinéeri irí: ‘Nudéca numàacaca nuwàwawa píbayawaná íicha cayábacaténá píapicha Dios’, càmicáiná áibanái yáalimá iicáca asáisi báisícaalí cayábaca yáapicha Dios. Quéwa máini càulenáca wáimaca máapinéeri irí: ‘Pimichàawa, píipìna’, áibanái

wenàiwica náalimácáiná naicáca asáísí wadécaalí wachùniacani wataácái iyúwa, yái máapinéerica.

¹⁰Iná núa, asialí Dios néeséerica, nuchùniapíná yái máapinéerica, píalífacaténácuéwa Dios idéca ichùuliaca numàacáanápíná nuwàwawa wenàiwicanái íbáyawaná ícha cháí èri irícu, cayábacaténá náapicha Dios — íimaca yái Jesúsca. Néese íimaca máapinéeri irí:

¹¹—Pía asialica, pimichàawa, peedá píalubáíwa, pèpùawa picapèe néréwa —íimaca yái Jesúsca.

¹²Néese yái cáuláiquéerica imichàacawa. Yá itéca yàalubáíwa. Imusíacawa náicha idècunitàacá naicáidaca irí. Iná macáita náináidacawa naicáidaca manuísíwata Jesús irí. Nàaca nacái Dios irí cayábéeri. Yá náimaca nalíwáaca:

—iCanácataté waiquéeri càiri wawàsica! —náimaca nalíwáaca.

Jesús llama a Leví

¹³Néeseté Jesús yàacawa àniwa Galilea icalisaníná idùlepiré. Yá wenàiwicanái nàacawa yàatalé. Néese yéewáidaca nía. ¹⁴Néesecáwa idècunitàacá yèepunicawa àniwa, yá íicaca Leví, yái Alfeo iirica. Yái Leví yáawinéerica aléera yeedácatelécate plata yéenanái judío íchawa romanonái yàasu gobierno iripíná. Yá Jesús íimaca irí:

—Aquialé. Piawa núapicha, yéewacaténá nuéwáidacaléca pía — íimaca yái Jesúsca. Yá Leví imichàa yàacawa Jesús yáapicha.

¹⁵Néese Jesús iyáaca iyáacaléwa Leví icapèe irícu. Nàyaca néré nacái mesa iwéré manùbéeyéi wenàiwica yeedéeyéica plata néenanái judío íchawa romanonái yàasu gobierno iripíná, manùbéeyéi nacái cabáyawanéeyéica wenàiwica. Macáita nayáaca nayáacaléwa Jesús

yáapicha, yéewáidacalénái yáapicha nacái, madécanácáiná wenàiwica nèepunicawa Jesús yáapicha.

¹⁶Néese abenaméeyéi fariseo, áibanái nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irícu, naicáca Jesús iyáaca iyáacaléwa náapicha níái macáita cabáyawanéeyéica wenàiwica. Néese náimaca Jesús yéewáidacalénái irí:

—Yái yéewáidéericuéca pía, ¿cáná iyáa iyáacaléwa náapicha níái cabáyawanéeyéica wenàiwicaca, náapicha nacái níái yeedéeyéica wáicha plata romanonái yàasu gobierno iripíná? —náimaca. ¹⁷Quéwa Jesús yéemiacani, yá íimaca fariseonái irí:

—Péemiacué comparación: Máuláicacaalí wenàiwica, yá càmita nawàwacutá abéeri ichùnièripiná nía. Quéwa áibanái cáuláiquéeyéi nawàwacutácani, yái ichùnièripináca nía. Càita nacái wenàiwica íináidéeyéica mabáyawanáca, càmita nacutá abéeri ichùnièripiná náiwitáise nabáyawaná íchawa. Quéwa áibanái wenàiwica yáaliéyécawa cabáyawanáca, níata icutáca abéeri iwènúadéeripiná náiwitáise báawéeri ícha. Càita nacái núa, càmita nùanàa numáidacaténá wenàiwica íináidéeyéica mabáyawanáca, néese nudéca nùanàaca numáidacaténá wenàiwica yáaliéyécawa cabáyawanáca, nawèndiáadanápíná náiwitáisewa nabáyawaná íchawa. Iná cayábaca nàwacáidáyacacawa nùatalé níái cabáyawanéeyéica nuwènúadacaténá náiwitáise nabáyawaná íchawa —íimaca yái Jesúsca.

La cuestión del ayuno

¹⁸Aiba èri càide iyúwaté náiwitáise iyáaná, Juan el Bautista yéewáidacalénái, nía nacái fariseoca namàacacaté náichawa nayáacaléwa nasutácaténá níawawa

Dios ícha manuísíwata. Néese wenàiwicanáí nàacawa Jesús yàatalé. Yá náimaca írí:

—Juan yéewáidacalénáí namàacaca náichawa nayáacaléwa càide iyúwa náíwítáise iyáaná nasutácaténá níawawa Dios ícha manuísíwata, càita nacáí fariseonáí namànica càita. Néeni, ÷cáná càmita péewáidacalénáí namàaca náichawa nayáacaléwa nasutácaténá níawawa Dios ícha? —náimaca. ¹⁹Jesús íimaca nalí:

—Péemiacué comparación: Asíali icásàacaalíwa, yá máidaca yàcawéeyínáwa asianáí naicácaténá icásàacawa casfimáiri iyú. Idècunitàcá iyaca náapicha, yá casímáica nía, íná càmita namàaca náichawa nayáacaléwa. ²⁰Quéwa áibaalípiná, áibanáí itéca náichawani. Idècanáami natéca náichawani, yásí namàaca náichawa nayáacaléwa, achúmácaíná nawàwa. Càita nacáí nuéwáidacalénáica, càmita yéewa achúmaca nawàwa idècunitàcá nùyaca náapicha. Iná càmita namàaca náichawa nayáacaléwa, nùyacáiná náapicha.

²¹“Péemiacué áiba comparación: Càmita wadé wachanàidaca éwisàimi wabàlewa wàlisàí wáluma yéemami iyú. Wachanàidacaalí càì, yásí wàlisàí wáluma yéemami imàacacawa, yá icacanáidaca éwisàimi bàlesi, yá quéwanáta manuica icháuná. ²²Péemiacué áiba comparación: Càmita wadé wàucàca wàlisàí uva ituní éwisàimi fímamisi iriculé. Wamànicaalí càì, néese uva ituní isáacawa dàchidàchiwaca inàniacubàa, yásí éwisàimi fímamisi icacanácawa, càmicáiná yáalimá imulacàacawa yàacawa. Yásí yúucacawa wáicha macáita uva ituníca, fímamisi nacáí. Iná iwàwacutá wàucàca wàlisàí uva ituní wàlisàí fímamisi iriculé. Càita nacáí nuéwáidacalénáí

yeebáidéeyéica nutàacáí wàlisàí, càmita nàya fariseonáí yàasu bàaluisàimi tàacáisi íwali —fímaca yáí Jesúsca.

Los discípulos arrancan espigas en el día de reposo

²³Aiba sábadu judonáí iyamáidacatáicawa Jesús yèpunícawa àyapulicubàa yéewáidacalénáí yáapichawa bànacalé yéewibàa. Néese yéewáidacalénáí nadàbaca needáca achúmáanata trigo ituíná nayáapináwa, yácáiná judío íwítáise imàacaca wenàiwica needáca nayáapináwani achúmáanata iyacaná áibanáí ibànacale yéené, máapicaalí nía. ²⁴Néese abènaméeyéi fariseo naicácani iyúwa íbaidacalésí, yáí Jesús yéewáidacalénáí imánírica, íná fariseonáí íimaca Jesús írí: —Péemìa, ÷cáná péewáidacalénáí íbaida siuca sábadu wayamáidacatáicawa? Dios càmita imàca wáibaidaca siuca èri —náimaca. ²⁵Yá Jesús íimaca fariseonáí írí:

—Pidécuéca piimáichaca tàacáisi piléericuéca Dios itàacáí iricuíse wàawirimi rey David íwali. Bàaluite David iwàwacutáca yàacasi, máapicáináni, áibanáí nacáí aslanáí iyéeyéica yáapicha. ²⁶Abiatar yàasu èerité, yáí sacerdote íwacalináca, néese David iwàlùacatéwa Dios yàasu manuíri capiima fímamisiiri mabáyawanéeri iriculé, israelitanáí isutácatáipiná Dios ícha. Yá David iyáaca pan namáníricaté Dios írí ofrenda piná sacerdotenáí iyáapiná. Dios itàacáí imàacaté níawamita sacerdotenáí iyáaca yáí panca. Davidta quéwa iyáacani. Yàaca nacáí yáapichéeyéi íríwa nayáacaténá nacáí. Dios càmita yùuwichàida nía, máapicáiná nía, íná catúulécanaica Dios íicaca nía —fímaca yáí Jesúsca. ²⁷Jesús íimaca fariseonáí írí nacáí:

—Dios idéca imàacaca walí yái èeri sábadò wayamáidacatáicawa iyúudàacaténá wenàiwicanáí, catúulécánácáiná Dios iicáca wenàiwica. Dios càmfíritatè idàba wenàiwica sábadò irípiná. ²⁸Iná Dios idéca ichùuliaca núa, asiali Dios néeséerica, numàacáanápíná nùasu wenàiwica namànica càide iyúwa nuwàwáaná èeri imanùbaca, yái èeri sábadò nacái wayamáidacatáicawa, wía judíoca —íimaca yái Jesúsca.

El hombre de la mano tullida

3 Néese àniwa Jesús iwàlùacawa judíonái yàasu yéewáidacàalu iriculé. Iyaca néeni abéeri asiali icáapi ituwèericawa fícha. ²Abénaméeyéí fariseo naicáidaca Jesús irí naicácaténá asásí Jesús ichùnìacaalípinátè asiali sábadò irícu nayamáidacatáicawa, yéewanápíná nacháawàaca Jesús iináwaná iwali, iwalíise yái imànínáca sábadò irícu Dios ichùuliacáináte judíonái iyamáidacawa macái sábadò imanùbaca. Néese fariseonái náimacaté íbaidacalésicani yái Jesús ichùnìanáca wenàiwicanáí. ³Néese Jesús íimaca irí yái asialica icáapi ituwèericawa fícha:

—Pimichàawa, pibàlùawa nàacuésemi —íimaca yái Jesúsca. ⁴Idécánáami asiali ibàlùacawa, yá Jesús isutáca yéemiawa fariseonái: —Siúcata nusutácué nuémiawa pía: ¿Càinásiaca Dios imàaca wamànica siuca èeri sábadò wayamáidacatáicawa? ¿Imàacasiaca wamànica cayábéeri, càmicaalí nacái báawéerisiaca? ¿Imàacasiaca wacúacàidaca wenàiwica, wamàacasiaca néetácawa? —íimaca yái Jesúsca. Quéwa masánata nía Jesús fícha. ⁵Iná Jesús iicáidaca nalí, níái iyéeyéica itéesebàa. Máini maséeca íináidacawa iwàwawa, yái Jesúsca, báawacáiná iicáca náiwitáise. Achúmaca iwàwa

nacái càmicáiná fariseonái iwàwa yeebáidaca itàacái. Yá Jesús íimaca asiali irí:

—Piducúa picáapiwa —íimaca yái Jesúsca. Yá asiali iducúaca icáapiwa, yáta cayábaca icáapi. ⁶Quéwa fariseonái namusúacanacáitawa judíonái yéewáidacàalu fícha, yá nàacawa caquialéta nàwacáidáyacacawa áibanái judío yáapicha, cayábéeyéí iicáca rey Herodes, yái romanosàiri icuèrica Galilea yàasu cáli. Yá natàanica náapicha càinápinácaalí iyú nàalimáaná namúaca Jesús.

Mucha gente a la orilla del lago

⁷Néeseté Jesús yàacawa náicha yéewáidacalénái yáapichawa Galilea icalìsaníná idùlepiré. Yá manùba wenàiwica Galilea yàasu cáli néeséeyéí nàacawa Jesús yáamiwáise. ⁸Aibanái néemiácáiná iináwaná imàníná madécana yái càmfírìca wenàiwica idé imànica, yá nàacawa Jesús yàatalé nacái naicácaténáni. Manùbéeyéí Judea yàasu cáli néeséeyéí yàacawa, Jerusalén iyacàlená néeséeyéí nacái, Idumea yàasu cáli néeséeyéí nacái, áiba cáli néeséeyéí nacái iyéerica abémàise Jordán inanába fícha, Tiro iyacàlená néeséeyéí nacái, Sidón iyacàlená néeséeyéí nacái, nía nacái yàcalé iyéeyéica natéesebàa. ⁹Manùbacáiná wenàiwica néré, íná Jesús ichùuliaca yéewáidacalénáiwa icùanápiná barca yàacaténáwa úni yáacubàa wenàiwicanái fícha déecuìsetatá calisa icàinalená fícha, ipichaná wenàiwicanái iwesfaca iwéré. ¹⁰Iwàwacutá càì imànica ichùnìacáináte manùba wenàiwica, íná madécana cáuláiquéeyéí nawesíaca Jesús iwéré, namàacacaténá nacáapiwa iwali, yéewacaténá nachùnìacawa.

¹¹Demonionái naicácaté Jesús, yá namàacaca wenàiwica demonio idacuèyéica íwítáise nabàlùacawa nàulúi ipùata iyúwa

Jesús irí nàacaténá icàaluíniná. Yá demonionái náimaca cachàiníri iyú Jesús irí:

—iPíacata yái Dios Iirica! — náimaca irí. ¹²Quéwa Jesús yàlàaca demonionái cachàiníri iyú, ipíchaná nacàlidaca cawinácaalíni.

Jesús escoge a los doce apóstoles

¹³Néeseté Jesús yàacawa dúli fínatalé, yá imáidaca yàataléwa yéewáidacalénáywa cayábeyéi Jesús iicáca fíiwitáise. Néese nàanàaca yàatalé. ¹⁴Néese Jesús yeedáca néená doce namanùbaca nàacaténáwa yáapicha, yéewacaténá nacái ibànùaca nía nacàlidáanápíná Dios itàacái. Yàaca náipidenápiná apóstolnái. ¹⁵Imàaca nacái nalí fíiwitáisewa náucacaténá demonio wenàiwicanái fíicha. ¹⁶Níái docéeyéica imanùbaca ípidenéeyéica càì: Simón, yái asiali Jesús yàaca ípidenápiná wàlisài, Pedro. ¹⁷Nía nacái Zebedeo yéenibe pucháiba, ibèeri ípidená Santiago, iméeréeri nacái ípidená Juan. Jesús yàaca wàlisài náipidenápiná Boanerges (ímáanáca “Caluéyéi fíiwitáise càide iyúwa énu isàna”, càì ímáanáca). ¹⁸⁻¹⁹Andrés nacái, Felipe nacái, Bartolomé nacái, yá nacái Mateo, Tomás nacái, Santiago nacái, yái Alfeo iirica, Tadeo nacái, yá nacái Simón, áibaalí ípidenéeri nacái celote, yá nacái Judas Iscariote, yái itéeripinacaté Jesús yùuwidenái náibàacaténáni, nanúawani.

Acusan a Jesús de recibir su poder del demonio

²⁰Néese Jesús iwàlùacawa capii iriculé yéewáidacalénái yáapichawa. Néese àniwa madécaná wenàiwica nàwacáidáyacacawa néré, yá dàalaca wenàiwica capii irícu, íná càmita náalimá nayáaca nayáacaléwa, yái Jesús, nía nacái

yéewáidacaléca. ²¹Néese Jesús yéenanái yéemiaca iináwaná iwali, yá nàacawa Jesús yàatalé needacaténá náichani, náimacáiná iwali máiwitáiseacasani, yái Jesúsca.

²²Nàyaca néré nacái abénaméeyéi yéewáidéeyéica wenàiwica templo irícu, yàanèeyéicaté Jerusalén iyacaléná néese. Yá náimaca Jesús iwali: “Beelzebúca, yái demonio íiwacalináca, yáquéi idacùaca fíiwitáise yái asialica Jesús. Iná yéewa Jesús yúucaca demonio wenàiwica fíicha Beelzebú fíiwitáise iyú”, náimaca Jesús iwali.

²³Iná Jesús imáidaca yàataléwa nía. Yá icàlidaca nalí comparación yéewáidacaténá nía. Iimaca nalí: “Satanás canácatáita iwàwa yúucaca yàasu demonionáywa wenàiwica fíicha. ²⁴Càide iyúwa wenàiwicanái iyáaná, napéliacaalí náipunitawáaca, yásí nàasu cáli imáalàacawa. ²⁵Néese àniwa áibanái néenánái napéliacaalí náipunitawáaca, néese càmita náalimá nàyaca abéeri capii irícu. ²⁶Càita nacái, Satanás yàasu demonionái napéliacaalí náipunitawáacatá, néese càmita yáalimá cachàini quirínamatáni, yái Satanásca. Yá imáalàacawa ichàinicatá. Iná iwàwacutácué píalíacawa càmita núuca demonio wenàiwica fíicha Satanás fíiwitáise iyú.

²⁷“Nudé quéwa núucaca demonio wenàiwica fíicha nuíwítáise iyúwa, cachàinicáiná núa Satanás fíicha. Péemiacué comparación: Càide iyúwa cayéedéeri imàníiná, càmita cayéedéeri yáalimá iwàlùacawa iriculé áiba cachàiníri asiali icapèca iyéedùacaténá fíicha yàasu, càmicaalícáwa cayéedéeri idacùaca fíichawa yái cachàiníri asialica quéechacáwa. Iwàwacutá cayéedéeri càì imànica, yéewacaténá iyéedùaca cachàiníri asiali yàasu. Càita nacái núalimá

nudacùaca nuíchawa Satanás nuwasàacaténá wenàiwica Satanás ícha. Pidécuéca pitàaníca báawéeri iyú Espíritu Santo ìwali.

²⁸“Péemiacué cayába, Dios imàacapiná iwàwawa íchéi macái íwitáaná báawéerica wenàiwica imànírica, itànírica nacái Dios ìwali, nawènúadacaalí náiwitáisewa nabáyawaná íchawa. ²⁹Quéwa wenàiwica itàanícaalí báawéeri iyú Espíritu Santo ìwali, yá canácatáita Dios imàaca iwàwawa íbáyawaná ícha, néese cabáyawanáca càiripinátani èeri camíri imáalàawa”, ímaca yái Jesúsca.

³⁰Càita Jesús ímaca nalí níái yéewáidéeyéica wenàiwica templo írìcu, náimacáinaté Jesús ìwali demoniosa idacùaca íwitáise.

La madre y los hermanos de Jesús

³¹Néeseté Jesús yátúa yàanàaca yàatalé, yéenanái nacái. Quéwa nabàlùacawa bàacháwáise capii ícha. Yá nachùuliaca áiba imáidacaténá Jesús. ³²Néese áibanái yáawinéeyéiwa mawiénita Jesús irí náimaca irí:

—Píatúa, péenanái nacái, péenanái inanáí nacái nabàlùacawa bàacháwáise. Nawàwacutáca pía —náimaca. ³³Néese Jesús ímaca nalí iyéeyéica itéesebàa:

—Péemiacué yái númáanáca nútúa ìwaliwa, nuénánái ìwali nacáiwa —ímaca yái Jesúsca.

³⁴Néese Jesús ícáidaca nalí níái yéewáidacaléca yáawinéeyéicawa itéese. Yá ímaca:

—Piicácué, níái wenàiwicaca nuicáca nía càiyéide iyúwa nútúanáiwa, nuénánái nacáiwa.

³⁵Cawinácaalí wenàiwica imànírica càide iyúwa Dios iwàwáaná, yácata nuiquéeri càiride iyúwa nuénásàiriwa, nuénásàatúa nacáiwa, nútúa nacáiwa —ímaca yái Jesúsca.

La parábola del sembrador

4 Jesús idàbaca yéewáidaca wenàiwica àniwa Galilea icalìsaniná idùlepiré. Idècunitàaca yéewáidaca nía, yá manùbéeyéi wenàiwica nàwacáidáyacacawa Jesús itéese. Iná Jesús iwàlùacawa barca írìculé iyéechúa calisa yáacu. Yá yáawinacawa yéewáidacaténá wenàiwica iyaméeyéicawa calisa icàinalená íinata. ²Néese idàbaca yéewáidaca nía madécaná wawási ìwali. Icàlidaca nalí comparaciòn yéewáidacaténá nía. Ímaca nalí:

³“Péemiacué comparaciòn: Abéeri asiali ibàncatè yàacawa ituínási. Yá yàacawa càide iyúwa náiwitáise nabàaná ituínási, yàaca icasáaca yàacawa bàncalé. ⁴Iná yàaca icasáaca yàacawani, yá abénaméeyéi ituínási yúuwàacawa àyapulicubàa, yá màsibèenái yàanàaca néré, yá nayáaca bàncalé fimi. ⁵Aiba ituínási yéená yúuwàacawa cáli íinata íba yèewiré, canácatáica cayába cáli ibaníri. Yá bàncalé fimi ibacáacawa ráunamáita, càmicáiná ibaní néeni cáli. ⁶Néese quéwa èeri yàacáináwa chènuniré mamáalàacata, yá yeemáca púbéeyéi bàncalé, néese chuica nía, canáciná napìchu cayába cáaléeri, iná néetácawa. ⁷Aiba ituínási yéená yúuwàacawa tuíri yèewiré. Néese tuíri idàwinàacawa dàalawaca bàncalé yèewibàa, iná yái bàncaléca càmita idàwinàawa cayába, canáca nacái bàncalé iyacaná. ⁸Aiba ituínási yéená yúuwàacawa cayábéeri cáli íinata. Yá idàwinàacawa cayába, idèniaca nacái iyacanáwa manùba. Abénaméeyéi yéetaná idèniaca iyacanáwa treinta namanùbaca. Abénaméeyéi yéetaná idèniaca iyacanáwa sesenta namanùbaca. Abénaméeyéi yéetaná idèniaca cien namanùbaca iyacaná”, ímaca yái Jesúsca.

⁹Jesús fímaca nacái:
“Càuwíyíeícaalficué pía, péemiacué
nutàacái”, fímaca yái Jesúsca.

El porqué de la parábolas

¹⁰Néesetécáwa Jesús iyaca
abéerita, yá níái yáapichéeyéica,
nía nacái doce namanùbaca
yéwáidacaléca nasutáca
néemiawani càinácaalí fímáaná
yái comparaciónca. ¹¹Yá Jesús
fímaca nalí: “Dios imàacacué
píalfacawa càinácaalí iyú Dios
icùaca yàasu wenàiwicawa. Càmita
imàaca áibanái yáalfacawa. Néese
áibanái càmfíyéica yeebáida Dios
itàacái, nucàlidaca nalíni yáawami
comparación iyú, ipíchaná náalía
néemiaca càinácaalí fímáaná. ¹²Iná
éwita naicácaníta yái numànírica,
càicáaníta càmita náalíawa
ìwali càinácaalí fímáaná. Ewita
néemiacáníta nutàacái, càicáaníta
càmita náalíawa néemiaca
càinácaalí fímáaná. Iná càmita
nawènúada náiwitáisewa Dios
irípiná yéewanápiná Dios imàacaca
iwàwawa nabáyawaná fícha”,
fímaca yái Jesúsca.

Jesús explica la parábola del sembrador

¹³Jesús fímacatè nalí:
“¿Cánásicué càmita píalfa
péemiaca càinácaalí fímáaná yái
comparaciónca? Càmicaalficué
píalfawa péemiacani, yásí
càulenápinácuéca pífachawa macáita
comparación nucàlidéeripinácué
piríwa. ¹⁴Yá fímáanáquéera yái
comparaciónca: Yái yéerica icasáaca
yàacawa ituínási fímáanáca
càicanide iyúwa wenàiwica
icàlidacaalí Dios itàacái áibanái
irí. ¹⁵Abénaméeyéi wenàiwica
càica níade iyúwa ituínási
yúuwèericawa àyapulicubàa:
Néemiaca Dios itàacái, quéwa
idécanáami néemiacani, yá
Satanás yàanàcàatécata imàacaca
naimáichaca Dios itàacái

ibànacanéerimica nawàwaliculé.

¹⁶Aibanái wenàiwica, càica níade
iyúwa ituínási yúuwèericawa íba
yèewiré: Néemiaca Dios itàacái,
yá neebáidaca casíimáiri iyúni.

¹⁷Néese quéwa, càmicáiná neebáida
Dios itàacái tàì fíméeri iyú, macái
nachàini iyúwa, càide iyúwa
canácaalí bànacalé ipichu cayába,
íná neebáidaca Dios itàacái maléena
èeri meedá, càide iyúwa bànacalé
yéetácaalfíwa ráunamáita. Iná
idàbacaalí áibanái yúuwichàidaca
nía Dios ìwaliise, neebáidacáiná
itàacái, Satanás nacái

yáalimáidacaalí nía namànfinápiná
nabáyawanáwa, yásí naméyáacawa
neebáidaca Dios itàacái. ¹⁸Aibanái
wenàiwica, càica níade iyúwa
ituínási ibànacanéerimica tuíri
yèewiré; néemiaca Dios itàacái.

¹⁹Quéwa báawaca nánáidacawa
nawàwawa báawanama abéerita
nàasu cawèníiri ìwaliwa, yái
èeri iricúfrica wawàsi meedá.
Cáinináca naicáca cawèníiri,
yái ichìwáidéerica wenàiwica.
Nawàwa nacái needéca nalíwa
macái cawèníiri nàasupináwa. Iná
nánáidacáináwa ìwali macáita
yái cawèníirica, yá naimáichaca
Dios itàacái. Càide iyúwa tuíri
càmicaalí ibatàa bànacalé
idèniaca iyacanáwa, càita nacái
níái wenàiwicaca. Nánáidacawa
nawàwawa báawanama nàasu
cawèníiri ìwaliwa, íná càmita
namàni cayábéeri càide iyúwa
Dios iwàwáaná. ²⁰Quéwa áibanái
wenàiwica, càica níade iyúwa
ituínási ibànacanéerimica
cayábéeri cáli iriculé. Néemiaca
Dios itàacái, yá neebáidacani, yá
namànica cayábéeri manuísíwata
càide iyúwa bànacalé idèniacaalí
iyacanáwa manùba. Abénaméeyéi
namànica cayábéeri càide iyúwa
bànacalé idèniacaalí iyacanáwa
treinta namanùbaca macái yéetaná
imanùbaca. Aibanái namànica
cayábéeri manuísíwata náicha

càide iyúwa bànacalé idèniacaalí iyacanáwa sesenta namanùbaca macái yéetaná imanùbaca. Aibanái nacái namànica cayábéeri náicha mamáalàacata càide iyúwa bànacalé idèniacaalí iyacanáwa cien namanùbaca macái yéetaná imanùbaca”, íimaca yái Jesúsca.

La parábola de la lámpara

²¹ Jesús íimacaté nalí nacái:

“Péemiacué comparación: Càmita watìcunìna lámpara watécaténáni capii iriculé wabàacaténáni yàalusì iriculé, càmita nacái wabàa lámpara wàasu cama yáapiréwa yái waiméerica íinata. Càmita càì wamàni. Néese watéca lámpara capii iriculé, yá wamàacaca chènunibàani, icàncaténá capii iricuífeyí iwali. ²² Yái lámparaca íimánáca càicanide iyúwacué pìyáaná, píacué nuéwáidacaléca. Dios iwàwacué péewáidaca wenàiwica Dios itàacái iyú, yái tàacáisi ibàacanéeri píalíericuécawa iwali, càide iyúwa lámpara icànacaalí wenàiwica iwali, naicácaténá cayába. Dios iwàwa náalíacawa iwali macáita yái tàacáisi càmfíricáwa náalíawa iwali. ²³ Càuwíyíeacaalícué pía, yá péemiacué nutàacái”, íimaca yái Jesúsca.

²⁴ Jesús íimaca nalí nacái:

“Píináidacuéwa cayába iwali yái nucàlidéericuécawa píri. Cayábacaalícué píináidawa nutàacái iwali, yásí Dios imàacacué píalíacawa cayába iwali, yái núuméericuécawa píri. Yái imàacapínacué píalíacawa áiba wawàsi iwali mamáalàacata. ²⁵ Wenàiwicacáiná íináidacaalíwa cayába nutàacái iwali, yá nacái yáalíacaalí yéemiaca càinácaalí íimáná, yásí Dios imàacaca yáalíacawa áiba wawàsi iwali mamáalàacata. Quéwa áibacaalí wenàiwica càmita íináidawa cayába nutàacái iwali, yá íimáichapíná

nacái càinácaalí achúméeri wawàsi yáalíericatéwa iwali”, íimaca yái Jesúsca.

La parábola de la semilla que crece

²⁶ Néeseté Jesús yéewáidaca nía comparación iyú àniwa. Íimaca nalí: “Yái Dios icùanáca yàasu wenàiwicawa càicanide iyúwa asialì ibànacaalí ituínási cáli yèewiré. ²⁷ Idécanáami ibànaca ibànacalewa, yá yàacawa icapèe néréwa íimacaténá. Eeri imanùbaca icawàacawa. Catá imanùbaca íimáca. Canácata imàníiri ituínási írí, quéwa yái ituínási ibacácawa, néese bànacalé idàwinàacawa cayába, éwita asialì càmicáanita yáalíawa càinácaalí iyú ibànacale idàwinàanáwa. ²⁸ Càita cáli imànica yàasu wawàsitawa meedá: Quéechacáwa cáli imàacaca ituínási ibacácawa, néese cabáinácani yái bànacaléca, néese capùtunácani, néese càyacanácani. ²⁹ Néese quéwa míisicalíni, yá asialì yeedáca iyacaná, yácáiná ibànacale iyacaná yàasu èeri idéca yàanàca”, íimaca yái Jesúsca.

La parábola de la semilla de mostaza

³⁰ Jesús íimacaté nalí nacái:

“Siùcade nucàlidacué píri càinácaalí iyú Dios icùaca yàasu wenàiwicawa. Nuéwáidacué pía comparación iyú. ³¹ Yái Dios icùanáca yàasu wenàiwicawa càicanide iyúwa mostaza íimi wenàiwica ibànérica cáli yèewiré. Yái mostaza íimica máini achúméeríinacani. ³² Ewita achúméeríinacáanítani yái mostaza íimica, càicáanita idécanáami nabànacani, yásí idàwinàacawa manuúripíná náicha canánama bànacaléca. Idèniaca yàanawa manuúnaméeyéi, yásí màsibèe náalimá namànica namùlubèwa catámàacatalé”, íimaca yái Jesúsca.

El uso que Jesús hacía de las parábolas

³³ Càité Jesús yéewáidaca wenàiwica Dios ìwali manùba comparación iyú càide iyúwa yái tàacáisica. Yéewáidaca wenàiwica càide iyúwa náalimáaná néemiaca.

³⁴ Jesús yéewáidaca wenàiwica comparación yáawami iyúta. Néeseta idècunitàacá iyaca abéerita yéewáidacalénái yáapichawa, yá icàlidaca nalí macáita càinácaalí náimáaná níai comparaciónca canánama.

Jesús calma el viento y las olas

³⁵ Yáté èrica catácáiná yàacawa, íná Jesús íimaca yéewáidacalénái íríwa:

—Wachàbacuéwa abéemàalé Galilea icalisaniná fícha —íimaca nalí.

³⁶ Néese yéewáidacalénái nàacawa manùbéeyéi wenàiwica fícha. Nawàlùacawa barca iriculé, natéca Jesús yáawinacawa náapicha barca iricu. Aibanái wenàiwica nàacawa náamiwáise barca iricu, máisibáwanáita quéwa barcaca. Néesecáwa Jesús iimáca fíchawa. ³⁷ Néese manufri cáuli ipùaca nàwali. Máiníiri cachàinica yái cáulica. Màladàca nacái yúuwàacawa barca iriculé, yá úni ipuníadaca yàacawa barca. ³⁸ Jesús iimácáita quéwanáta. Abéeri íimamisi iriacawa barca yàapùa néese, Jesús irièri yàacawa fínata. Néese nacawàidacani, náimaca írí:

—iWáiwacali! ¿Cáná pimàaca wasawíacawa? —náimaca Jesús írí.

³⁹ Yá Jesús imichàacawa, yàalàaca cáuli cachàiníiri iyú, yá íimaca nacái màladàca írí:

—iWiú pía! —íimaca yái Jesúsca. Yáta wiúca yái cáulica, màladàca nacái. ⁴⁰ Néese Jesús íimaca yéewáidacalénái íríwa:

—¿Cánácué máiní cáaluca pía? ¿Cánácué càmita manu fí púiníadacawa piwàwawa nùwali? —

íimaca yái Jesúsca. ⁴¹ Máiní cáaluca nía. Yá náimaca nalíwáaca:

—¿Cawinásica yái asialica ichùlièrica cáuli, màladàca nacái, yásí neebáidaca càide iyúwa ichùlianá nía? —náimaca nalíwáaca.

El endemoniado de Gerasa

5 Néeseté nàanàaca abéemàalé Galilea icalisaniná fícha, Gerasa yàasu cáli néré. ² Néese idècunitàacá Jesús imichàacawa barca iricuise cáli fínatalépiná, yáta asiali yàanàaca Jesús yàatalé, abéeri asiali demonio idacùeri fíwitáise. Yái asiali yàacawa yéetáními icàliculèená néese. ³ Yái asiali iyacaté yéetáními icàliculèená yèewi. Canácata yáaliméeri idacùacani, ibatàa cadena iyú piná, càmita náalimá. ⁴ Ewitaté yàcalé mìnánái nadacùacáanítani madécaná yàawiría, yàabàli, icáapi nacái cadena iyú, càicáaníta macái èerita imàdàidacaté fíchawa cadena, yá nacái iwaaléminamata imànica cadena. Iná canácata yáaliméeri idacùacani, canásfwata. ⁵ Yái asiali yèepuníacawa yémíaníicawa táiyápinama, èeríapinama nacái yéetáními icàliculèená yèewiré, dúli yèewiré nacái. Yá inúadàidaca yáawawa íba iyú. ⁶ Quéwa iicácáiná Jesús déecuise, yá ipiacawa Jesús yàatalé. Ibàlùacawa yùululì ipùata iyúwa Jesús írì yàacaténá Jesús icàaluíniná. ⁷ Yá demonio yéemíaníicawa asiali isàna iyú. Íimaca Jesús írí:

—iPicá pisáiwica nulí wawàsi, Jesús Dios Íirrica yái Dios chènúníiséeri náicha canánama. Nusutáca píicha wawàsi Dios ípidená ìwali picá piùwichàida núa! —íimaca yái demonioca. ⁸ Càì demonio íimaca, Jesús íimacáináité írí:

—Pía, demonio casaquèeri fíwitáiseca, piawa asiali fícha — íimaca yái Jesúsca. ⁹ Néese Jesús íimaca demonio írí:

—¿Cawiná pípidená? —íimaca yái Jesúsca. Yá demonio íimaca Jesús irí:

—Nuípidená Legión, íimáanáca “Cawàwanáta cinco mil namanùbaca”, máinicáiná madécanáca wía —íimaca yái demonioca.

¹⁰Néese demonionái isutáca Jesús íicha wawàsi manuísfwata ipíchaná ibànùaca nía méetàuculé íicha yái cálica. ¹¹Mawiénita nalí dúli ìwali madécaná marranonái yèepuniwa. Nayáaca nèepunícawa nayáacaléwa. ¹²Iná demonionái nasutáca Jesús íicha wawàsi manuísfwata:

—Pichùuliacaténá wàanápínáwa marranonái yàatalé, yá pimàaca wawàlùacawa marranonái idèericulé —náimaca. ¹³Càita Jesús imàacaca nàacawa. Yá demonionái yàacawa asiali íicha. Yá nawàlùacawa marranonái idèericulé. Níái marranonái dos mil namanùbaca cawàwanáta. Naplàcawa máiwitáisewaca demonio íiwitáise iyú, àta nacaláacatalétawa quiratàli íinatáise calisa yáaculé, yá nàisicùmamacawa macáita, níái píraíca càmfíyéica Dios imàaca judíonái idèniaca, casacàcáiná nalí marrano iiná.

¹⁴Néese níái icuèyéicaté marranonáimi naplacawa, yá nàaca nacàlidaca marrano iináwanámi manuírí yàcalé iricu, yàcalé píubéyeyí iricu nacái iyéeyéica mawiénibàa. Iná madécaná wenàiwica nàacawa néré naicátaténá cainácaalí iyáaná. ¹⁵Néese nàanàaca Jesús yàatalé. Yá naicáca yái asiali madécanéeyéi demonio idacuèricaté íiwitáise. Yáawinéericawa iyaca, ibàle yáapichawa mawiénita Jesús irí, cáiwitáise nacáicani. Yá cáaluca níái wenàiwicaca. ¹⁶Néese níái icuèyéicaté marranonáimi, íiquéeyéicaté macáitani, nacàlidaca yàcalé mìnanáí iríni, cainácaalí

iyú Jesús ichùnìacani, yái asialica demonio idacuèricaté íiwitáise. Nacàlidaca nalí nacái marranonáimi iináwaná ìwali. ¹⁷Iná nadàbaca nasutáca Jesús íicha wawàsi manuísfwata yèepunápináwa nàasu cáli íicha.

¹⁸Yá Jesús yèepùacawa barca yàatalé, néese yái asiali demonionái idacuèricaté íiwitáise isutáca Jesús íicha wawàsi manuísfwata imàacáanápíná yàacawa yáapicha. ¹⁹Quéwa Jesús càmita imàaca asiali yàacawa yáapicha. Néese Jesús íimaca asiali irí:

—Pèepùawa picapèe néréwa, péenánái yàataléwa. Picàlida nalíni macáita yái cayábéerica Wacuérina Dios imàníríca pírí, íicá nacái pipualé manuísfwata —íimaca yái Jesúsca.

²⁰Néese yái asiali yàaca icàlidacani diez namanùbaca yàcalé iricu iyéeyéica Decápolis yàasu cáli íinata. Icàlidaca Jesús imànicaté irí cayábéeri, yá macáita néemiacaalíténi, yá nánáidacawa manuísfwata néemiacani.

La hija de Jairo. La mujer que tocó la capa de Jesús

²¹Néseté idécanámi Jesús ichàbacawa àniwa abéemàale Galilea icalisaniná íicha barca iricu yéewáidacalénái yáapichawa, yá manùba wenàiwica iwacáidáyacacawa yàatalé. Yá Jesús iyamáacawa calisa icàinalená íinata. ²²Néese áiba asiali yàanàaca, abéeri néená níái judíonái yéewáidacáalu íiwacanánái, íipidenéerica Jairo. Yá Jairo íicáca Jesús. Yá yúuwàa iriacawa inumáawawa Jesús irí, yàacaténá Jesús icàaluíniná, yéewanápíná Jesús íicaca ipualé. ²³Yá isutáca Jesús íicha wawàsi manuísfwata. Jairo íimaca Jesús irí: —Nuídu iculúacawa, uwàwa uétácawa nuícha. Iná nuwàwacutáca pía nucapèe néréwa,

pimàaca picáapiwa úwali, ipíchaná uetácawa —fímaca.

²⁴Néese Jesús yàacawa Jairo yáapicha yéewáidacalénái yáapichawa. Madécaná wenàiwicanái nacái nàacawa yáamiwáise. Máinícáiná manùbaca wenàiwica, íná nacàbadàayacacawa nàacawa Jesús iwéré. ²⁵Abéechúa inaná ùacawa manùbéeyéi wenàiwica yèewi. Cúláicacaté úa doce camuí, uíraná imusúacawa uícha mamáalàacata. ²⁶Uuwichàacatéwa báawanama idècunitàacá manùba cadèpiacáiyéi idèpiaca úa. Ewitaté úucacáaníta úasu platawa macáita upáyaidacaténá cadèpiacáiyéi, càicáaníta càmita cayába úa, mamáalàacata quéwanáta cúláicaca yáwanái úa. ²⁷Uémiacaté Jesús iináwaná ichùnianá wenàiwica, íná ùaca nacáywa manùbéeyéi wenàiwica yáapicha. Yá ùacawa Jesús yáamiwáise mawiénita írí manùbéeyéi wenàiwica yèewi, yá udunùaca Jesús ibàle iwali. ²⁸Umànica càì uínáidacáináwa ùacawa: “Nudunùacaalí iwali, éwita ibàle iwalicáaníta meedáni, yásí báisíta cayábapínaca núawa”, càì úumaca uínáidacawa ulíwa uwàwalicúsewa. ²⁹Udècanacáita udunùaca ibàle iwali, yáta uíraná iyamáacawa uícha, yá úlíacawa uwàwalicúsewa udéca uchùnìacawa uláicái fícha. ³⁰Yáta Jesús yáalíacawa iwàwalicúsewa ichùnìacaté áiba wenàiwica ííwítáise iyúwa. Iná iwènúacawa iicáidacaténá manùbéeyéi wenàiwica írí. Néese Jesús isutáca yéemiawa nía. Íimaca nalí:

—¿Cawiná idunùa nubàle iwali?

—fímaca yái Jesúsca. ³¹Néese yéewáidacalénái fímaca írí:

—¿Càmita piicá níái madécanéeyéi wenàiwicaca nacàbadàayacacawa nàacawa piwéré? ¿Cánásica yéewa pisutá

yéemiawa cawinácaalí idunùa píwali? —náimaca Jesús írí.

³²Quéwa Jesús iicáida itéesewa mamáalàacata iicácaténá yái wenàiwica idunuèricaté iwali. ³³Iná úái inanáca umusúacawa wenàiwicanái yèewíise. Yá ùanàaca itatéechúawa icalùniwa, úlíacawa uchùnìacatéwa. Yá ubàlùacawa ùlulù ipùata iyúwa Jesús írí ùacaténá icàaluíniná. Yá ucàlidaca írí macáita uináwanáwa báisííri iyú. ³⁴Néese Jesús fímaca ulí:

—Pía, inanáca, pimàacacáiná piwàwawa nùwali, íná yéewa pidéca pichùnìacawa. Piawa matufbanáita. Pidéca pimusúacawa càiripináta fícha yái uláicáica —fímaca yái Jesúsca. ³⁵Idècunitàacá Jesús icàlidaca ulíni, yá áibanái nàanàaca judfónái yéewáidacàalu íiwacali icapèe néese. Yá náimaca Jairo írí:

—Píidumica yéetáwa. Picá pisàiwica quirínama írí wawási, yái yéewáidéerica wenàiwica —náimaca. ³⁶Jesús yéemiaca natàaníiná, quéwa càmita itàaní náapicha. Jesús itàanicáita abéerita Jairo yáapicha, yái judfónái yéewáidacàalu íiwacalica. Jesús fímaca írí:

—Picá cáalu pía. Peebáidacáita nulí mamáalàacata —fímaca yái Jesúsca. ³⁷Néese càmita Jesús imàaca áibanái nàacawa náapicha Jairo icapèe nérépiná. Imàaca nàacawa náapicha niawamicata Pedro, Santiago nacái, Santiago iméeréeri nacái, ípidenéeri Juan. ³⁸Yá néese nàanàaca judfónái yéewáidacàalu íiwacali icapèe néré, yá Jesús iicáca manùbéeyéi wenàiwica cachàiníyéi isàna, fícháaníyéica báawanama, nacántaa canción cachàiníri iyú yéetáními iwali, càide iyúwa judío ííwítáise iyáaná. ³⁹Jesús yáalíacawa icáucàidáanápíná úa yéetéechúamicawa. Yá iwàlùacawa nacapèe írìculé, fímaca nalí:

—¿Cánacué pimàni pisànwawa báawanama, píicháanicúe nacái máiní? Uara sùmàuca càmíichúata yéetáwa, uimácáicata ùyaca — íimaca yái Jesúsca, yáalfacáináwa icáucàidáanápínaté úa.

⁴⁰Néese naicáanica Jesús iquíniná, náalfacáináwa báisíiri iyúcani uétácatéwa. Quéwa Jesús imusúadaca nía canánama capii íicha. Néese itéca yáapichawa yéetéechúami yáaniri, úatúami nacái, nía nacái yéewáidacaléca iyéeyéica yáapicha. Yá nawàlùacawa sùmàumi iriàcataléca.

⁴¹Néese fibàuca ucáapi ìwali, úái yéetéechúamicawa, yá íimaca ulí: —Talita, cum (íimáanáca judfonái itàacái iyú: “Pía, màncàuca, núuma pirí, pimichàawa”, còi íimáanáca) —íimaca yái Jesúsca.

⁴²Yáta úái sùmàuca, idènièchúaca doce camuí, umichàacawa, yá uipina nacái. Yá náináidacawa manuísíwata naicáidaca ulí, níái wenàiwicaca iyéeyéica néré.

⁴³Quéwa Jesús yàalàaca nía cachàiníri iyú ipichaná nacàlidaca áibanái iríní, icáucàidáanaté úa. Néese ichùuliaca nacái nàaca uyáapíná, úái sùmàuca.

Jesús en Nazaret

6 Néeseté Jesús yàacawa Capernaum iyacàlená yàasu cáli íicha, yá yàanàaca yàasu cáli néréwa, Nazaret iyacàlenáca. Yéewáidacalénái nàaca nacáiwa yáapicha. ²Yá sábado iricu judfonái iyamáidacatáicawa, Jesús idàbaca yéewáidaca wenàiwica judfonái yéewáidacàalu iricu. Manùbéeyéi wenàiwica yéemiàcáináni, yá báawaca náináidacawa nawàwalicúsewa. Náimaca nalíwáaca:

—Canáca yéewaná yéewáidaca wía. Icàlidacáita áibanái yàasu tàacáisi meedá, càmíicáiná yáalíwawa cayába. Càmita báisí imàni yái càmíirica wenàiwica idé imànica.

³Yácata ìrimi meedá yámide yàalubáisi imàníirinámica. María ìrica meedáni. Nabèerica meedáni, níái Santiago, José nacái, Judas nacái, Simón nacái. Yéénánái inanái nacái nàyaca wéewibàa meedá —náimaca nalíwáaca. Iná càmita nawàwa neebáidaca Jesús itàacái.

⁴Quéwa Jesús íimaca nalí:

—Batéwa macái wenàiwica naicáca profeta cáimiétaquéri iyú icàlidéerica tàacáisi Dios inùmalicúse. Quéwa yàasu cáli néeseeyéi, yéénánái nacái, icapèe iricufyéi nacái, níawamita càmita nawàwa neebáidaca itàacái. Càita nacái nàasu cáli néeseeyéi, nuénánái nacái, nucapèe iricufyéi nacái, càmita nawàwa neebáidaca nutàacái —íimaca yái Jesúsca.

⁵Càmita Jesús imàni néré yái càmíirica wenàiwica idé imànica, càmíicáiná neebáida itàacái. Quéwa imàacaca icáapiwa abénaméeyéi cúláiiquéeyéi ìwali, cawàwanáta máisiba, yá ichùnìaca nía. ⁶Yá achúmaca íináidacawa iwàwawa manuísíwata càmíicáiná neebáida itàacái.

Jesús envía a los discípulos a anunciar el reino de Dios

Néeseté Jesús yèepuníca yéewáidaca wenàiwica áiba yàcalé iricubàa iyéeyéica mawiénita Nazaret iyacàlená irí. ⁷Jesús imáida yàataléwa níái doce namanùbaca yéewáidacaléca. Néese idàbaca ibànùaca nía pucháibanamata nàacaténáwa yàcalé imanùbaca. Ichàiniadaca nía náucáanápíná demonio wenàiwicanái íicha.

⁸Càmita imàaca natéca wawàsi nàasu àyapu imàluwenáwa. Imàacaca natéca abéerita nàasu àicuwa natéeripíná àyapulicubàa. Càmita imàaca natéca sacco, yàacàsi nacái, plata nacái. ⁹Imàacaca nàwalica nàasu costiza nacáiriwa nàabàli ìwaliwa, quéwa càmita imàaca nadèniaca pucháiba

nabàlepináwa, abéerita meedá.

¹⁰Yá Jesús íimaca nalí:

—Piwàlùacuéwa abéeri capii iriculé, yá piimácué néréta àta pèepùacatalétacuéwa yàcalé iricuise. ¹¹Aibalé càmicaalícué namàaca piwàlùacawa, càmicaalí nacái nawàwa néemiaca picàlidacuéca nalí nutàacái, yá iwàwacutácué piacawa náicha. Pichùpiacué cáli ichùmalé piabàli íichawa naicápiná càide iyúwa wáiwitáise iyáaná, wía israelitaca, píasáidacaténácué nalí Dios yúuwichàidáanápiná níawa — íimaca yéewáidacalénái iríwa, yái Jesúsca.

¹²Iná yéewáidacalénái nàacawa nàlàacaténá wenàiwica nawènúadáanápiná náiwitáisewa Dios iripiná. ¹³Yá náucaca nacái madecaná demonio wenàiwicanái íicha. Nàucàca olivo iséená manùbéeyéi cáuláiquéeyéica ìwali, yá nachùniaca nía.

La muerte de Juan el Bautista

¹⁴Néeseté rey Herodes yéemiaca wenàiwica icàlidaca Jesús iináwaná ìwali, manùbacáiná wenàiwica nacàlidaca nàyaca ìwali, yái Jesús imànínáca, càinácaalí iyú yéewáidaca wenàiwica nacái. Yá Herodes íimaca Jesús iwali:

—Juan el Bautistami idéca icáucàacawa, íná yéewa yáalimá imànica yái càmfíríca wenàiwica idé imànica —íimaca yái rey Herodesca, iyúunáidacáiná Juan el Bautistamicani yái Jesúsca.

¹⁵Aibanái íimaca Jesús iwali:

—Yácata profeta Elías yàanèerica àniwa —náimaca. Aibanái íima:

—Yácata áiba profeta càiride iyúwaté profetanáimi wapíchaléeyéimi —náimaca.

¹⁶Quéwa rey Herodes yéemiacaalíte nacàlidaca Jesús iináwaná, yá Herodes íimaca:

—Yácata Juanmi, yái nuchùulìericaté nawichùaca íicha

íiwita. Idéca icáucàacawa —íimaca yái rey Herodesca.

¹⁷Càica Herodes íimaca ichùuliacáináte yàasu úwináywa náibàanápináte Juan calúacáiná Herodes yàacawéetúa iicáca Juan, úái Herodes yàacawéetúa ípidenéechúaca Herodías. Yá úwinái nadacùacaté Juan cadena iyú presoíyéi ibànalicu. Uái Herodíasca, úacata Herodes yéenàsàiri Felipe yàacawéetúa quéechatécáwa, quéwa Herodes imelùdacaté úa yéenàsàiri íichawa. ¹⁸Iná Juan íimacaté rey Herodes irí: “Báawéeriquéi peedáanáca péenàsàiri yàacawéetúawa”, íimacaté yái Juanmica.

¹⁹⁻²⁰Iná báawacaté Herodías uicáca Juan, yá uwàwacaté unúacani, quéwa càmita úalimá unúacani, cáalucáiná rey Herodes iicáca Juan, yáalífacáináwa cayábéericani, yái Juanca, mabáyawanéeri nacái. Iná Herodes icùaca Juan ipíchaná Herodes yàacawéetúa Herodías inúacani. Ewita rey Herodes càmicáanáta yáalíawa càinácaalí iwàwacutáaná imànica macái èerita idecanáamité yéemiaca Juan icàlidaca irí Dios itàacái, càicáanáta casíimáca rey Herodes yéemiaca Juan itàacái. ²¹Quéwa áiba èerité Herodías úalimáca umànica Juan irí càide iyúwaté uwàwáaná. Rey Herodes imànica manuírí fiesta iwàwalicaténá yàasu èeriwa asáicatáicaténi. Yá imáidaca yáapichéeyéiwa iyúdeeyéica Herodes icùaca Galilea yàasu cáli, nía nacái yàasu úwi íiwacanáináca, nía nacái yàacawéeyéináca asianáca caináwanéeyéica Galilea yàasu cáli néeséeyéica, nayáacaténá nayáacaléwa yáapicha, namànicaténá yáapicha nacái manuírí fiesta. ²²Yá Herodías uídu iwàlùacawa asianái iyáacàalu iriculé. Yá ulabàaca báawéeri iyú abéechúata asianái yàacuéseimi

naicácateńá úa. Naicácáiná ulabàaca, íná usíimáidaca nawàwa macáita rey Herodes, nía nacái yáapichéeyéica iyéeyéica iyáacaléwa yáapicha. Iná rey Herodes ímaca mànacàu irí:

—Pisutá nuícha càinàcaalí piwàwéerica. Yásí nùaca piríwani —ímaca ulí.

²³Yá Herodes ímaca ulí àniwa pucháiba yàawiríata báisí báisísíwatasa Dios yáaliéricawa Herodes yàanápínaté ulí càinàcaalí wawàsi uwàwéerica ícha, éwitasa uwàwacaalíté ícha cáli yéema, yái Galilea yàasu cálica Herodes icuèrica, yásí yàanápínása ulítáni báisíta, ímaca. ²⁴Yá ùacawa náicha, úumaca úatúta iríwa:

—¿Càirínásica wawàsi nusutá ícha? —úumaca úatúta iríwa.

Yá Herodías úumaca ulí:

—Pisutá ícha Juan el Bautista íiwita —úumaca ulí úái Herodíasca, uwàwacáinaté uicáca Juan íiwita utuí iyúwa úalíacateńáwa báisíiri iyúcani Juan yéetácawa.

²⁵Néese úái mànacàuca uèpua uwàlùacàatétawa àniwa rey Herodes yàatalé. Yá úumaca irí:

—Siúcata nuwàwa piaca nulí Juan el Bautista íiwita quirápieli irícu — úumaca irí.

²⁶Néese, éwita achúmacáaníta manuísíwata rey Herodes iwàwa, yéemiacáiná usutáaná ícha, càicáaníta càmita Herodes idé imáisaníaca úchani, ímacáinaté ulí nàacuésemi níai wenàiwicaca yàanápínása ulí càinàcaalí wawàsi usutéerica ícha. ²⁷Yá rey Herodes ichùullaca úwisàiri iwichùanápíná Juan ícha íiwita, itécateńáni rey Herodes irí. ²⁸Néese úwisàiri yàacawa presoíyéi ibàna néré. Yá iwichùaca Juan ícha íiwita. Càité Juan yéetácawa. Yá úwisàiri itéca íiwitami quirápieli irícu. Yá yàaca íiwitami ulí úái mànacàuca. Néese úái mànacàuca utécani úatúta iríwa,

uicácateńá báisíiri iyúcani Juan yéetácateńa.

²⁹Néese Juan yéewáidacalénáimi yéemiaca iináwanámi, yá nàacawa presoíyéi ibàna néré needácateńá Juan ichéecami. Yá natéca nabàliawani.

Jesús da de comer a cinco mil hombres

³⁰Néeseté apóstolnái yèepua iwacáidáyacacawa Jesús yàatalé, idécanáami nacàlidaca Dios itaacái wenàiwicanái irí. Néese nacàlidaca Jesús irí macáita namàníricaté, néewáidéerica iyú wenàiwicanái nacái. ³¹Jesús ímaca nalí:

—Wàacuéwa wàanácuéwa walínáamitawa áibalé canácatalé wenàiwica, yéewanápíná wayamáidacawa achúmáanacáwa —ímaca nalí, madécanácáiná wenàiwica yàanàaca yàacawa nàatalé, áibanái nacái yèepùacawa yàacawa náicha, íná càmita yéewa nayamáidacawa, ibatàa nayáanápíná nayáacaléwa, càmita nàalimá. ³²Iná Jesús yàacawa barca irícu yàasu apóstolnái yáapichawa abéemàalé Galilea icalisaníná ícha, canácataléca wenàiwica.

³³Quéwa madécaná wenàiwica iicáca nàanáwa, nàalía nacái naicáca nía. Iná wenàiwicanái imusúacawa macái yàcalé ícha, yá napiacawa néré. Yá manùbéeyéi wenàiwica nàanàaca napíchale néré. ³⁴Néese Jesús imichàacawa barca irícuise néré, yá iicáca madécaná wenàiwica. Canáca nalí abéeri yéewáidéeripíná nía Dios iwali, íná catúulécanáca Jesús iicáca nía, càide iyúwa waicácaalí canéeyéi icuèriná ovejaca. Yá idàbaca yéewáidaca nía madécaná wawàsi iwali. ³⁵Néese catáca yàacawa nàwali, yá yéewáidacalénái yàacawa Jesús yàatalé, yá naimaca irí:

—Catáca yàacawa wàwali cháí canácataíca yàcalé. ³⁶Pichùullá

nèepùanápínáwa nàacawa
bànacalé yèewiré, yàcalé iriculé
nacái iyéeyéica mawiénita
nawèniacaténá nayáapínáwa —
náimaca. ³⁷ Quéwa Jesús íimaca
nalí:

—Píatacué yàa nayáapíná —
íimaca nalí. Néese yéewáidacalénái
íimaca irí:

—¿Càmita píalíawa canáca
walí doscientos namanùbaca
denario ocho quéeri iwènicatái?
Ewita wadèniacaalí yáara
platatá, càicáaníta càmita
wáalimá wawèniaca cayába pan
wèeripínáca nayáapínátá, níái
manùbéeyéi wenàiwicaca —
náimaca. ³⁸ Jesús íimaca nalí:

—¿Càisimalénácué pan pidèni?
Picutácuécáwani —íimaca nalí.
Néese idécánáami náalíacawa, yá
náimaca irí:

—Cinco namanùbaca pan,
pucháiba cubái imìdecaná nacái
—náimaca.

³⁹ Néese ichùuliaca nía
manùbéeyéi wenàiwicaca
náawinánápínáwa nàwacacawa
ipuléeri masicái fínata. ⁴⁰ Néese
náawinacawa nàwacacawa
manùbéeyéi yàalusipíná, cien
namanùbaca abénaméeyéi,
cincuenta namanùbaca áibanái
nacái. ⁴¹ Néese Jesús yeedáca cinco
imanùbaca pan icáapi iriculéwa,
pucháiba cubái imìdecaná nacái.
Yá iicáida chènuniré, yàaca Dios
irí cayábéeri iwali yái yàacàsica.
Néese isubèriadacani, iwacùaca
pan yéewáidacalénái iríwa
nawacùacaténá wenàiwicanái
iríni. Néese iwacùaca cubái
imìdecaná nacái yéewáidacalénái
iríwa macáita. ⁴² Yá macáita
wenàiwicanái iyáaca cadénamani.
⁴³ Néese yéewáidacalénái
needáca doce mapíri imanùbaca
pan yéenáimi, cubái nacái
imàaquéericawa. ⁴⁴ Níái
wenàiwica iyéeyéica pan, cinco
mil namanùbaca asianái. Càmita

naputàa càisimalénácaalí inanái,
sùmanái nacái.

Jesús camina sobre el agua

⁴⁵ Yáta Jesús ichùuliaca
yéewáidacalénáiwa
nawàlùanápínáwa caqualéta
barca iriculé nachàbacaténáwa
ipíchalépiná abéemàalé Galilea
icalisaníná fícha nàanàcaténá
Betsaida iyacàlená néré. Iwàwa
nàacawa ipíchalé idècunitàaca
imàacaca wenàiwicanái
yèepùacawa fícha. ⁴⁶ Néese
idécánáami ibànùaca wenàiwicanái
yéepùanápínáwa fícha canánama,
yá Jesús yàacawa dúli fínatalé
isutácaténá yáawawa Dios fícha.
⁴⁷ Néese idécánáami catáca
nawicáu, Jesús yéewáidacalénái
nàyaca barca iricu bamuchérami
calisa. Yá Jesús iyaca abéerita
cáli fínatáisecáwa. ⁴⁸ Néese iicáca
máadáiní natenáca cachàiníri
iyú cáulicáiná ipiaca náipunita,
íná càmita náalimá nachàbacawa
abéemàalé. Amalácaalí yàacawa
nawicáu, yá Jesús yàacawa
mawiénita nalí yèepuníriwa
úni inàniacubàa. Iwàwaca
ichàbacawa náicha machacàníri
iyú. ⁴⁹ Quéwa naicáca iipínánica
úni inàniacubàa, yá nayúunáidaca
wenàiwica iwàwanámicani.
⁵⁰ Yá néemíaníca macáicáiná
naicácani. Cáaluca nía báawanama,
càmicáiná náalí naicácani. Yáta
quéwa Jesús íimaca nalí:
—iMatuñbanáicué pía, núaquéi,
picácué cáalu pía! —íimaca yái
Jesúsca.

⁵¹ Néese Jesús iwàlùacawa
nàatalé barca iriculé. Yáta wíuca
cáuli, Jesús iwàlùacáináwa nàatalé
barca iriculé. Yá náináidacawa
manuísíwata naicáidaca irí.
⁵² Càmitàacáwa nadé náalíacawa
cayába Jesús fíwitáise iwali,
éwitaté naicácaánita imàníina
pan iyú yái cànírica wenàiwica
idé imànica, càulénacáiná

náicha náalíanápínáwa néemíaca
cainácaalí ímáaná.

Jesús sana a los enfermos de Genesaret

⁵³Nachàbacatéwa abémèalé
Galilea icalisaníná fícha, yá
nàanàaca Genesaret yàasu calí néré.
Yá nadacúaca barca calisa idùlepiré.

⁵⁴Namichàacanacáitawa barca
iricuíse, yá wenàiwicanái náalí
naicáca Jesús. ⁵⁵Yá wenàiwicanái
napiacawa macái yàcalé iriculé
iyéeyéica néré nacàlidacaténá
nalí Jesús yàanàaca. Néese
manùbéeyéi wenàiwica nadàbaca
natéca cáuláiquéeyéi wenàiwica
yàalubái íinatawa náalíacataléca
Jesús iyaca. ⁵⁶Néese àta alénácaalí
Jesús yàawa achúmèeri yàcalé
iriculé, manuíri yàcalé iriculé
nacái, manacúaliré nacái, yá
natéca naliadaca cáuláiquéeyéi
wenàiwica àyapulicubàa Jesús
ichàbacatabàapínáwa. Yá
cáuláiquéeyéi nasutáca Jesús
fícha imàacáanápíná nadunùaca
ìwali, càmicaalí nacái, ibàle ipùata
ìwalita. Yá macáita idunuèyéica
Jesús ìwali, yá cayábaca nía uláicái
fícha.

Lo que hace impuro al hombre

7 Abénaméeyéi yéewáidéeyéi
wenàiwica templo iricu
nàanàacaté Jerusalén iyacàlená
néese. Nàwacáidáyacawa
abénaméeyéi fariseo yáapicha.
Néese macáita nàacawa Jesús
yàatalé. ²Naicácaté abénaméeyéi
Jesús yéewáidacaléca nayáaca
nayáacaléwa càmfíyéicáwa
íiba icáapiwa éeréeri iyú càide
iyúwa fariseo íwítáise ímáaná.
Càmita Jesús yéewáidacalénái
imàni culto nacáiri náibacaténá
nacáapiwa éeréeri iyú ipíchawáise
nayáaca nayáacaléwa càide iyúwa
fariseonái imàníná. Iná fariseonái
itàaníca Jesús yéewáidacalénái
ìwali, náimaca casacàcasa Dios

iicáca Jesús yéewáidacalénái.
³(Níái fariseoca, áibanái judío
nacái macáita namànica càide
iyúwaté nàawirináimi imàníná.
Càmicaalícawa náiba nacáapiwa
éeréeri iyú nayáacalé ipíchawáise,
càmitàacá nayáa nayáacaléwa,
canásíwata. Càmita nayáa
nayáacaléwa càmicaalícawa
namàni culto nacáiri náibacaténá
nacáapiwa éeréeri iyú càide
iyúwa fariseo íwítáise ímáaná.
⁴Idécánáami nacái nawèniaca
yàacàsi yàcaléricu, yá nèepùacawa
nacapèe néréwa namànicaténá
culto nacáiri nàapidáanápíná
náichawa ipíchawáise nayáa
nayáacaléwa. Neebáidaca
nacái madécáná càide iyúwaté
nàawirináimi yéewáidáaná, íná
namànica culto nacáiri náibacaténá
éeréeri iyú macái íwítáaná báca,
catùa nacái, mapuwáa nacái,
nàasu cama nacái, naiméerica
ínata.) ⁵Iná fariseonái, nía nacái
yéewáidéeyéica wenàiwica templo
iricu náimaca Jesús íri:

—Níái péewáidacaléca, écáná
càmita namàni càide iyúwaté
wàawirináimi yéewáidáaná?
Càmita namàni culto nacáiri
náibacaténá nacáapiwa éeréeri
iyú càide iyúwa wàawirináimi
ichùulianaté wía wamànínápíná
ipíchawáise wayáaca wayáacaléwa,
íná casacàaca Dios iicáca níái
péewáidacaléca —náimaca. ⁶Jesús
ímaca nalí:

—Profeta Isaías itànàacaté
tàacáisi machacàníiri iyú piwalicué,
píacué pucháibéeyéica íwítáise.
Isaías itànàacaté tàacáisi piínáwaná
ìwalicué Dios inùmalicuíse. Dios
ímacaté:

‘Níái israelitaca náimacáita
meedá nàacasa nucàaluíná,
quéwa càmita cáiníná
naicáca núa báisíiri iyú
nawàwalicuísewa.

⁷Caná iwèni nuicáca nàasu
culto namàníricasana nulí.

Càmita néewáida wenàiwica
nutàacái iyú, néese
néewáidacáita wenàiwica
náiwitáise iyúwa',
càica íimaca yái Diosca. ⁸Pidécuéca
meedá pimàacaca píchawa
Dios itàacái, peebáidacaténacué
wenàiwicanái yàasu tàacáisi meedá
—íimaca yái Jesúsca. ⁹Néese Jesús
íimaca nalí àniwa:

—Pidécuéca pimànica máini
báawéeri wawási, pimàacacáinacué
píchawa Dios itàacái,
pimànicaténacué meedá iyúwa
píiwitáise íimáaná. ¹⁰Profeta
Moisés íimacaté Dios inùmalicúise:
'Pía píaniri íimiétacanáwa, píatúa
nacáíwa', íimaca yái Diosca. Yaté
íimaca nalí àniwa: 'Aibacaalí
itàaníca báawéeri iyú yáaniri
ìwaliwa, càita nacái itàanícaalí
báawéeri iyú yátatúa ìwaliwa, yá
iwàwacutacué pinúacani', íimacaté
yái Diosca. ¹¹Quéwa píacué
fariseoca, pidécuéca péewáidaca
wenàiwicanái cayábacasa cà
námimaca nániri íríwa, náatúa
írí nacáíwa: 'Càmita núlimá
nuyúudàaca pía. Nudéca nucúaca
Dios írípíná yái plataca, yái
nuèripinámica pirí, íná canáca
nulí cayába nuyúudèripíná iyú
pía', càì námimaca nasèenái íríwa.
¹²Càita pidécuéca péewáidaca
wenàiwica càmitasa iwàwacutá
nayúudàaca nániriwa, náatúa
nacáíwa, námimacaalí càì nasèenái
íríwa. ¹³Iná pidécuéca píasáidaca
piúcaca píchawa Dios itàacái,
peebáidacáinacué piawirináimi
íiwitáise, yái péewáidèericuéca
iyú wenàiwicanái Dios itàacái
íicha. Pimànicuéca mamáalàacata
madécaná càiyéi wawási —íimaca
yái Jesúsca.

¹⁴Néese Jesús ímaidaca
yàataléwa níái wenàiwicaca
ibàluèyécawa mawiénita írí. Yá
íimaca nalí:

—Péemiacué nutàacái píacué
macáita. Píalimáidacué píalíaca

péemíaca càinácaalí íimáaná yái
tàacáisi nucàlidèeripinacuéca
piríwa. ¹⁵⁻¹⁶Macái yàacàsi
iwàluèriwa wenàiwica idèericulé,
canáca yéewaná casacàaca imànica
wenàiwica íiwitáise Dios íicha.
Abéerita wenàiwica íbáyawaná,
yá nacái itàacái báawéerica
imusuéerica iwàwallicúise, yácata
casacuèerica imànica wenàiwica
íiwitáise Dios íicha —íimaca yái
Jesúsca.

¹⁷Néese Jesús yàacawa
wenàiwicanái íicha, yá iwàluacawa
capii iriculé yéewáidacalénái
yáapichawa. Néese yéewáidacalénái
nasutáca néemiawani càinácaalí
íimáaná yái tàacáisica Jesús
icàlidèerica yàacàsi iwali. ¹⁸Yá
Jesús íimaca nalí:

—¿Néeni, càmitasicué nacái píalí
péemiacani yái nucàlidèerica?
¿Càmitacué píalíawa canácata
yàacàsi yáaliméeri casacàaca
imànica wenàiwica íiwitáise
Dios íicha? ¹⁹Yái yàacàsi càmita
iwàluawa wenàiwica iwàwa iriculé.
Iwàluacáitawa idèericulé. Néese
yàacawa íicha meedá —íimaca nalí
yái Jesúsca. Càita Jesús yéewáidaca
nía yàacàsi ìwali, Dios imàacaca
wenàiwica iyáaca macái íiwitáaná
yàacàsica, masacàacáiná macáita
nía. ²⁰Néese Jesús íimaca nalí
àniwa:

—Yái nabáyawaná namànírica,
yá nacái tàacáisi báawéerica
imusuéerica wenàiwica iwàwa
iricúise, yácata casacuèerica
imànica wenàiwicanái íiwitáise
Dios íicha. ²¹Macáita íiwitáisesi
báawéeri imusúacawa wenàiwica
iwàwa iricúise. Càita báawéeri
íiwitáisesi: Namànica náalaniwa;
namànica nainá iyúwa càide
iyúwa càmíiná Dios imàaca
wenàiwica imànica; nayéedúaca
áibanái yàasu; nanúaca wenàiwica;
²²naimáca áiba wenàiwica yáapicha
càmíhúaca nánusiwa, càmíirica
nacái nanrísíwa; máini nawàwa

needáca nalíwa manùba wawàsi; namànica áibanái irí báawéeri; nachiwáidaca áibanái wenàiwica; mabáiníri iyú namànica báawéeri nainá iyúwa máaléquéeri iyú áibanái wenàiwica yàacuésemi; báawaca naicáca áibanái wenàiwica iwálíise yái caweníríca áibanái idènièrica; natàanica báawéeri iyú áibanái iwali; máiní cachàinica naicáca níawawa; càmita nàalía cayábéeri iwali báawéeri fíchaná. ²³Macáita yái fíwitáaná báawéerica imusúacawa wenàiwica iwàwa irícuíse. Yácata casaquèerica imànica wenàiwicanái fíwitáise Dios fícha —fímaca yái Jesúsca.

Una extranjera que creyó en Jesús

²⁴Néseté Jesús yàacawa Galilea yàasu cáli fícha yàanàcaténá Tiro iyacàlená yàasu cáli néré. Yá iwàlùacawa capíi irículé. Idècunitàcá iyaca néré, càmita iwàwa yàcalé mìnánái nàalíacawa alénácaalí iyaca. Càmita quéwa yáalimá ibàaca iináwanáwa. ²⁵Ráunamáita abéechúa inaná uémíaca iináwaná iwali iyaca capíi irícu. Udènia uíduwa demonio idacuèchúa fíwitáise. Uái inanáica ùcàatécatawa Jesús yàatalé. Yá ubàlùacawa ùluu ipùata iyúwa Jesús fípunita, usutácaténá iicáanápiná upualé. ²⁶Càmíichúata israelita uái inanáica. Néese Sirofenicia yàasu cáli néeseéchúaca úa. Yá ùanàaca usutácaténá Jesús fícha wawàsi yúucáanápiná demonio uídu fícha. ²⁷Quéwa Jesús fímaca ulí:

—Péemíaca comparación: Càmita wáuca sùmanái iyáacalé áulinái iyáapíná, càita nacái iwàwacutá nuyúudàaca quéechacáwa nuénáníacawa, níái israelitaca. Càmita cayába nuyúudàaca píacué càmiíyèica israelita —fíma ulí, yáalimáidacaténá icáwa úa, asáísí uebáidacaalí Dios imànínápiná

ulí cayábéeri éwita càmicáanáita israelita úa. ²⁸Yá úumaca irí: —Báísita, Nuíwacali, quéwa càide iyúwa áulinái yáawinacaalíwa mesa yáapíise, sùmanái yúucacaténá nayáapíná yàacàsi yéenáimi, càita nacái nuwàwaca Dios imànica nulí cayábéeri éwita càmicáanáita israelita núa —úumaca. ²⁹Néese Jesús fímaca ulí:

—Pidéca píasáidaca nulíni pitàacái iyúwa peebáidaca nulí, íná càmita iwàwacutá pisutáca nuícha quirínama nuyúudàanápiná píawa. Yá numàaca pèepùacawa picapèe néréwa, demoniocáiná idéca yàacawa píidu fícha —fímaca ulí yái Jesúsca. ³⁰Néese uèpùacawa ucapèe néréwa, yá ùanàaca uíduwa irièchúawa matuíbanáita uimácataléca. Quéwa demonio yàacatéwa uícha.

Jesús sana a un sordomudo

³¹Néseté Jesús yèepùa yàacawa Tiro iyacàlená yàasu cáli fícha. Yá ichàbacawa Sidón iyacàlená yèewibàa. Yá ichàbaca nacái diez namanùbaca yàcalé Decápolis yàasu cáli fínatèyèica iyaca. Yá yàanàaca Galilea icalísaníná néré. ³²Néese áibanái natéca asialí Jesús yàatalé, abéeri asialí màuwíri, càmiíri yáalimá itàanica machacàníri iyú. Yá nasutáca Jesús fícha wawàsi imàcáanápiná icáapiwa màuwíri iwali ichùniacaténáni. ³³Jesús itéca màuwíri méetàucuta wenàiwicanái fícha, yá Jesús iwàlùadaca báipunitácanama icáapi ipùatawa asialí yùuwíapuná irículé pucháibanama. Néese Jesús yàapisaca icáapi ipùata iwaliwa, yá idunùaca asialí inène iwali icáapi ipùata iyúwa. ³⁴Néese Jesús icáidaca chènuniré, yá yeedáca icalésawa. Yá fímaca asialí irí: “iEfata!” (fímáanáca hebreo itàacái iyú: “iYàacùacawéi piùwica!” fímáanáca.)

³⁵Yá yáalimá yéemìaca cayába yái asialica, yá cayábaca nacái inène, yáalimá itàanica machacànìfiri iyú. ³⁶Néese Jesús yàalàaca níái wenàiwicaca ipíchaná nacàlidaca áibanái irí iináwaná ichùniánáni, quéwa éwita ichùuliácáníta nía manùba yàawiría, càicáaníta nacàlidaca iináwaná mamáalàacata. ³⁷Macái wenàiwica yéemièyéica Jesús iináwaná ìwali náináidacawa manušíwata néemiacani. Yá náimaca nalíwáaca: “Imànica macáita cayábéeri iyú. ìlmàacaca màuwíyéi yéemìaca! ìlmàacaca nacái matàacáiyéi itàanica!” náimaca Jesús ìwali.

Jesús da de comer a cuatro mil personas

8 Aiba èerité madécaná wenàiwica nàwacáidáyacacawa àniwa Jesús yàatalé. Néese canáca nayéeripiná néeni. Yá Jesús imáidaca yàataléwa yéewáidacalénáywa. Yá íimaca nalí:

²—Catúulécanáca nuicáca níái wenàiwicaca. Nadéca nàyaca núapicha máisiba èeri. Siúcade canáca nalí nayáapiná. ³Nubànùacaalí nía máapiiyéica nacapèe nérépináwa, cawàwanáta nawàwachàbacawa àyapulicubàa namáapicawa, abénaméeyéi nàanàcáiná déecuise —íimaca yái Jesúsca. ⁴Néese yéewáidacalénái náimaca irí:

—Canácata yáaliméeri yàaca nayáapiná cháí, canácatáica wenàiwicanái ibànacale — náimaca. ⁵Jesús isutáca yéemíawa yéewáidacalénáywa:

—¿Càisimalénácué pan ìya pirí? — íimaca yái Jesúsca. Yá náimaca irí: —Iyaca walí siete namanùbaca pan —náimaca.

⁶Néese Jesús ichùuliaca wenàiwicanái yáawinacawa cáli íinata. Yá yeedáca níái siete namanùbaca panca icáapi iriculéwa. Yá yàaca Dios irí cayábéeri ìwali,

yái yàacàsica. Yá isubèriadacani, yàaca yéewáidacalénái iríwani. Néese, yéewáidacalénái iwacùtaca pan wenàiwicanái irí. ⁷Iyaca nacái nalí cawàwanáta máisiba cubái imèdecaná pùubéeyéi. Jesús yàaca Dios irí cayábéeri ìwali, yái cubáica. Yá ichùuliaca nacái yéewáidacalénáywa iwacùanápínani wenàiwicanái irí. Yá nawacùtaca nalíni. ⁸Yá macáita nayáaca cadénamani, yái yàacàsica. Néese Jesús yéewáidacalénái needáca siete mapíiri namanùbaca yàacàsi yéenáimi imàaquéericawa. ⁹Batéwa báinúaca mil namanùbaca asianái iyáacaté yái yàacàsica. Càmita napatàa inanáinái, sùmanái nacái. Néese Jesús imàacaca nèepùacawa fícha, níái manùbéeyéi wenàiwicaca. ¹⁰Yá Jesús iwàlùacàtétawa barca iriculé yéewáidacalénái yáapichawa. Néese nàacawa abéemàalé Galilea icalisaniná fícha, yá nàanàaca Dalmanuta yàasu cáli néré.

Los fariseos piden una señal milagrosa

¹¹Néeseté abénaméeyéi fariseo nàanàaca Jesús yàatalé. Yá nadàbaca natàanica cachàiníiri iyú Jesús yáapicha. Nawàwa náalimáidacani imànínápiná áiba wawàsi báawéeri. Yá nasutáca fícha imànínápiná naicáca wawàsi íiwitáise iyúwa càmfírira wenàiwica idé imànica, yáasáidacaténá báisita Dios néeséericatani. ¹²Yá Jesús yeedáca icalésawa cachàiníiri iyú máinícáiná báawaca íináidacawa iwàwawa. Yá íimaca nalí:

—¿Cánácué pisutá numànínápiná cài? Pidécuéca piicáca numànica manùba, quéwa càmitacué peebáida nutàacái. Péemíacué cayába, càmitacué núsáida piicáca càiri wawàsi — íimaca yái Jesúsca.

¹³Néese Jesús yèepùacawa náicha, yá iwàlùacawa àniwa

barca iriculé yéewáidacalénái yáapichawa. Yá nàcawa àniwa abeemàalé Galilea icalisaniná íicha.

La levadura de los fariseos

¹⁴Jesús yéewáidacalénái naimáichacaté natéca náapichawa nayáapínáwa. Nadèniacáita abéeri pan meedá náapichawa barca iricu. ¹⁵Néese Jesús yàalàaca nía ipíchaná nàyaca càide iyúwa báawéeyéi íiwitáise fariseo iyáaná, rey Herodes nacái. Iimaca nalí: —Péemiacué cayába comparación: Piicácué píichawa fariseonái yàasu levadura, yá nacái rey Herodes yàasu levadura —íimaca yái Jesúsca. ¹⁶Yá yéewáidacalénái càmita náalíawa Jesús yàalàaná nía fariseonái yàasu tàacáisi íicha, rey Herodes íiwitáise íicha nacái. Iná yéewáidacalénái náimaca nalíwáaca:

—Idéca càì íimaca walí canácáiná walí pan —náimaca. ¹⁷Jesús yáalíacawa nánáidáanáwa, íná íimaca nalí:

—¿Cánácué píima canácasa pírí pan? Càmita nutàaní pan ìwali. ¿Cánácué càmita peebáida nulí nùalimáca nuacuéca piyáapíná càinácaalícué pimáapuèrica? ¿Néenicué, máinisica càulenáca píichani? ¹⁸Pidèniatacué pituúwatatá. ¿Cánácué càmita píalía péemiaca ìwali yái piíquérica? Pidèniatacué nacái piúuwatátá. ¿Cánácué càmita píalía péemiaca càinácaalí íimáaná yái núméricuécá pírí? Báisíta iwàwacutácué piwàwalica càinácaalíté iyáaná nuwacùacaalíté pan wenàiwicanái írì nayáapíná.

¹⁹Idécanáamité nuwacùaca nalí cinco namanùbaca pan nayáapíná, níái cinco mil namanùbaca asianáica, ¿càisimaléná mapíiri imanùbaca iyamáatéwa yéenéaimi

pìwacáidéericatécué? —íimaca yái Jesúsca. Néese náimaca írì:

—Doceca mapíiri imanùbaca iyamáacatéwa —náimaca. ²⁰Néese íimaca nalí:

—Néeni, idécanáamité nuwacùaca nalí siete namanùbaca pan nayáapíná, níái cuatro mil namanùbaca asianáica, ¿càisimaléná mapíiri imanùbaca iyamáawa yéenéaimi pìwacáidéericatécué? —íimaca yái Jesúsca. Yá náimaca írì:

—Sietecaté mapíiri imanùbaca yái imàaquéricawa —náimaca. ²¹Néese íimaca nalí: —¿Néeni, cánácué càmitàacáwa píalíawa nùalimá nùaca piyáapíná? —íimaca yái Jesúsca.

Jesús sana a un ciego en Betsaida

²²Néeseté nàanàaca Betsaida iyacàlená néré. Yá Betsaida minaná natéca matuúri asialí Jesús yàatalé. Yá nasutáca Jesús íicha wawàsi manuúsiwata ichùnianápiná. ²³Néese Jesús itéca matuúri icáapi ìwali, yá imusúadacani yàcalé iricuúse. Jesús yàapisáidaca icáapi iriculéwa, néese ipusúa yáawiruníwa matuúri ituí íimami ìwali. Yá Jesús imàacaca icáapiwa matuúri ìwali. Yá isutáca yéemiawa matuúri asáísí yáalimácaalí iicáidaca. ²⁴Néese yái matuúrica idàbaca iicáidaca, yá íimaca Jesús írì:

—Nuiquéeyéitatá wenàiwica càide iyúwa waicácaalí àicu, ìpináaníyíéi quéwa —íimaca. ²⁵Néese Jesús imàacaca icáapiwa àniwa matuúri ituí ìwali. Asáita iicáca cayába yái asialica, idéca ichùnìacawa, íná idé iicáca macáita cayába ituí iyúwa.

²⁶Néese Jesús ichùulìaca asialí yèepùanápináwa icapèe néréwa. Yá íimaca asialí írì:

—Picá piwàlùawa yàcalé iriculé — íimaca yái Jesúsca.

Pedro declara que Jesús es el Mesías

²⁷Néeseté Jesús yàacawa Betsaida iyacàlená ícha yéewáidacalénái yáapichawa nachàbacaténá naicáca yàcalé iyéeyéica mawiénita Cesarea de Filipo iyacàlená írí. Ipíchawáise nàanàaca néré, idècunìtàcá nèepunícawa àyapulicubàa, yá Jesús isutáca yéemiawa yéewáidacalénáiwa. Iimaca nalí:

—¿Càiná náimaca nùwali níara wenàiwicaca? ¿Cawiná núa? — íimaca yái Jesúsca. ²⁸Yá náimaca írí:

—Abénaméeyéí íimaca píwali Juan el Bautistamicasa pía, náimacáiná Juanmi idécasa icáucàacawa. Aibanái íimaca profeta Elíascasa pía, yèpuèricasa yàanàaca àniwa, yái profeta Dios íiméericaté ìwali ibànànapínaté àniwani. Aibanái àniwa náimaca píwali áiba profetanái yéénácasa pía, níái icàlidéeyéicaté tàacáisi bàaluité Dios inùmalicúise — náimaca. ²⁹Néese Jesús íimaca nalí:

—Néenicué pía, ¿cawinácué nacái píimaca nùwali? ¿Cawiná núa? — íimaca yái Jesúsca. Néese Pedro íimaca írí:

—Mesíasca pía, yái Dios icàlidéericaté ìwali wàawirináimi israelitanái írí, Dios ibànànapínaté walí wacuèrinápiná —íimaca yái Pedroca. ³⁰Quéwa Jesús yàalàaca nía ipichaná nacàlidaca iináwaná áibanái írí, Mesíascani.

Jesús anuncia su muerte

³¹Néeseté Jesús idàbaca yéewáidaca yéewáidacalénáiwa náalíacaténátéwa iwàwacutáanaté yùuwichàacawa manuísíwata, yái Jesúsca, yái asialí Dios néeséerica. Iwàwacutácaté nacái yùuwidenái iicácani iyúwa canéeri iwèni, càmita nacái neebáida itàacái, níái israelita icuèrinánáica, nía nacái sacerdote íiwacanánái,

nía nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo írucu. Jesús icàlidaca yéewáidacalénái írìwani náalíacaténátéwa iwàwacutáanápínaté yùuwidenái inúacani, quéwa máisiba èeri írucu, yá icáucàanápínátéwa. ³²Càita Jesús icàlidaca nalí amaléeri iyúni. Néese Pedro itéca Jesús méetàucuta náicha. Yá Pedro yàalàaca Jesús cachàiníiri iyú, ipíchaná icàlidaca càiri wawàsi. ³³Quéwa Jesús iwèniwa iicáidaca yéewáidacalénái áibanái íríwa. Yá Jesús yàalàaca Pedro cachàiníiri iyú. Jesús íimaca Pedro írí:

—Ípíawa nuícha, pía nùuwide Satanás nacáiri íiwitáise! Càmita píináidawa iyúwa Dios iwàwáan. Píináida meedáwa càide iyúwa èeri mnanái íiwitáise iyáaná —íimaca yái Jesúsca.

³⁴Néese Jesús imáidaca yàataléwa yéewáidacalénáiwa, áibanái nacái wenàiwica yèepuníyéicawa náapicha. Yá íimaca nalí:

—Abéericaalí péenacué iwàwa yàacawa núpicha iyúwa nuéwáidacalé, yá càmita yéewa pimànica yái piwàwéerica pimànica. Iwàwacutá matufbanáiri iyú pimàaca áibanái yùuwichàidaca pía, éwita naicáanicaalí nacáiri piquíniná, éwita nanúacaalí píawa cruz ìwali peebáidacaalí nutàacái. Iwàwacutá nacái pimànica mamáalàacata càide iyúwa nuchùllianá pía. ³⁵Níacáiná cawinácaalí càmfíyéica iwàwa yeebáidaca nutàacái ipíchaná nàuwichàacawa nulpíná, canáca nalí nacáuca càmfíri imáalàawa. Quéwa cawinácaalí yeebáidéeyéica nutàacái mamáalàacata, nacàlida nacái nutàacái áibanái írí, éwita áibanái inúacaalí nía, nadènapíná nacáucawa càmfíri imáalàawa. ³⁶Ewita wenàiwica yeedácaalí írìfwa macáita cháí èeri yàasu cawènírica, quéwa yúuca íchawa icáucawa càmfíri imáalàawa càmicáiná yeebáida nutàacái,

yá canéerica iwèni meedá iríni, macáita yái cawèniirica yeedéerimica íríwa. ³⁷Canácáiná áiba wawàsi wenàiwica yáaliméeri yàaca yeedácaténá íríwa icáucawa càmfíri imáalàawa, idécanáami yúucaca íchawani.

³⁸Cawinácaalí wenàiwica báiyéica icàlidaca cayábéeri nùwali, nutàacái ìwali nacái èeri mìnanaí írí, níái èeri mìnanaí iwènúadéeyéica íiwitáisewa Dios ícha, cabáyawanéeyéi nacái, néese càmita núumapíná nàwaliwa nùasunáica nía, núa asiali Dios néeséerica, nùanàapínacaalí Núaniri Dios íiwitáise iyúwa icamaláná mèlumèluírí iricu, mabáyawanéeyéi àngel yáapicha nacáíwa, nucùacaténá macáita — íimaca yái Jesúsca.

9 Jesús íimacaté nalí nacái: —Péemiacué cayába, abénaméeyéicué péená iyéeyéica cháí siuca, càmita néetápináwa ipíchawáise naicáca càinácaalípiná iyú Dios icúaca yàasu wenàiwicawa íiwitáise iyúwa —íimaca yái Jesúsca.

La transfiguración de Jesús

²⁻³Néesetécáwa seis èeri Jesús icàlidacadénáami nalíni, yá itéca yáapichawa Pedro, Santiago nacái, Juan nacái. Yá yàacawa náapicha dúli chènuníri íinatalé. Yá néré naicáca Jesús iwènúacawa áibawaca naicápiná. Máiniiri mèlumèluwaca ibàleca cabalèeri máini ícha cháí èeriquéi caná idéeri íibaca cà. ⁴Naicáca nacái pucháiba profetanái iyéeyéicaté bàaluité, yái Elías, Moisés nacái, itàaníyéica iyaca Jesús yáapicha.

⁵Néese Pedro íimaca Jesús írí: —Wáiwacalí, imáini cayábéeriquéi wàyáanáca cháí! Siùcade wamànica máisiba capii yána wawàwalínápinácué pía, abéeri píasupíná, áiba nacái Moisés írípiná,

áiba nacái Elías írípiná —íimaca yái Pedroca.

⁶Càica Pedro íimaca máinicáiná cáaluca níái yéewáidacaléca máisiba, íná Pedro càmita yáalíawa càinácaalí iwàwacutáaná íimaca Jesús írí. ⁷Yáta acalèe iricùacawa, yá ibàliaca nía catámèeri iyú. Néese néemiaca Dios itàacái acalèe yèewáise. Íimaca nalí: “Yácata Nuiri nuwàwéeri cáininéerica nuicáca: Péemiacué itàacái”, íimaca yái Diosca. ⁸Yáta naicáidaca natéesewa, níái yéewáidacaléca. Yá canácata naiquéeri áibanáica. Naicá abéerita Jesús ibàluèricawa néeni.

⁹Néesetécáwa idècunitàacá nalicùacawa dúli íinatáise, Jesús yàalàaca nía ipichaná nacàlidaca áibanái íríni, yái naiquéericaté dúli íinatalé, àta Jesús imichàacatalétawa yéetácáisi ícha, yái asiali Dios néeséerica.

¹⁰Iná càmita nacàlida áibanái íríni, quéwa nasutáca néemiawa níwáaca ìwali càinácaalí íimáaná yái tàacáisi íiméerica icáucàanápinásawa. ¹¹Néese nasutáca néemiawa Jesús:

—Níara yéewáidéeyéica wenàiwica templo iricu náimaca iwàwacutáanása profeta Elías yèepùa yàanáca quéechacáwa aléi èeri iriculé àniwa ipíchawáise israelita icuèrinápiná yàanáca, yái wacuèrináca Dios ibànuèripínáca walí. ¿Cáná yéewa càí náimaca, níái yéewáidéeyéica wenàiwica templo iricu? —náimaca. ¹²Néese Jesús icàlidaca nalí Juan el Bautistami ìwali:

—Báisíta, iwàwacutáca profeta Elías nacáiri yàanáca quéechacáwa. Yá iwènúadaca wenàiwicanái íiwitáise Dios írípiná àniwa, yéewanápiná néemiaca itàacái yái israelita icuèrinápináca Dios ibànuèrica nalí. Aiba wawàsi nacái israelita icuèrinápiná ìwali, iwàwacutácué píináidacawa ìwali yái tàacáisi profetanái itànèericaté

nunáwaná ìwali, núa asiali Dios néeseérica. Natànaacaté tàacáisi nunáwaná ìwali píaliacaténácuéwa iwàwacutáanápíná nùwìchàacawa manuísíwata, israelitanái nacái caná nuwèni naicáanápíná núa, báawapíná nacái naicáca núa. ¹³Quéwa númacué pirí, abéeri profeta Elías nacáirimi idéca yàanàaca, yái Juan el Bautistamica. Yá namànicaté irí báawéeri iyúwaté nawàwáaná, càide iyúwaté profetanái itànanáté tàacáisi iináwaná ìwali càinácaalíté iyáanápíná —íimaca yái Jesúsca.

Jesús sana a un muchacho que tenía un espíritu impuro

¹⁴Néeseté Jesús, nía nacái yáapichéeyéica, nèepùacawa Jesús yéewáidacalénái áibanái yàatalé. Yá naicáca manùba wenàiwica Jesús yéewáidacalénái itéese. Nàyaca nacái néré abénaméeyéi yéewáidéeyéica wenàiwica templo irícu. Níái yéewáidéeyéica wenàiwica, nía nacái Jesús yéewáidacaléca natàanica nàyaca nalíwáaca ùlúeri wawàsi iyú. ¹⁵Néese wenàiwicanái iicáca Jesús, yá macáita napiacawa ípunita natàidacaténáni, máiníyéi íináidacawa iicáidaca Jesús irí. ¹⁶Néese Jesús isutáca yéemiawa yéewáidacalénáwa: —¿Càinácué ìwali pitàani piríwáaca chàinisíri iyú, píacué nacái nía nacáide? —íimaca nalí. ¹⁷Yá abéeri néená níái wenàiwica iyéeyéica néré íimaca Jesús irí: —Nuíwacali, nudéca nutéca píatalé nuíriwa demonio idacuèri íiwitáise. Yái demonioca masànaca imànica nuíri. ¹⁸Ata alénácaalí nuíri iyaca, yá demonio yàaca irí tètewacáimi, yá yúacaca nuíri cachàiníri iyú cáli íinatalé, yá cacàlica inùmaliçuise yái nuíríca, yá nacái yaamiadaca iyéiwa, yá pumùluca iiná macáita. Nudéca nusutáca péewáidacalénái fícha

wawàsi náucáanápíná demonio nuíri fícha, quéwa càmita náalimá náucaca fíchani —íimaca yái yáaníríca. ¹⁹Néese Jesús íimaca: —iPíacué càmiíyéica yeebáida Dios! ¿Càinácué èeri iwàwacutá nùyacuéca píapícha quiríta? ¿Càinácué èeri iwàwacutá numànicuéca pirí quiríta? Píanàidacué nùataléni yái ùculiíríca —íimaca yái Jesúsca.

²⁰Yá natéca ùculiíri Jesús yàatalé. Quéwa demonio iicacánáami Jesús, yá demonio yàaca tètewacáimi ùculiíri irí. Yá ùculiíri yúuwàacawa cáli íinatalé. Yá itálíanicawa, cacàlica inùmaliçuise. ²¹Néese Jesús isutáca yéemiawa ùculiíri yáanírí: —¿Càisimaléná èeri idé idèniacani íisacadénáamini? —íimaca yái Jesúsca. Néese yáanírí íimaca Jesús irí:

—Sùmàicaalítàacáwani idàbaca íisacani bàaluité. ²²Manùba yàawíríca nacái demonio yúucacani quichái irículé, úni yáaculé nacái inúacaténáni. Quéwa, pídecaalísíca pichùnìacani, néese píicá watúulécana, yá píyúudàaca wía —íimaca yái yáaníríca. ²³Jesús íimaca irí:

—iPíca càì píimaca ‘pídecaalísíca’! Iwàwacutá manuíca píináidacawa píwàwawa nùwali. Aibacaalí yeebáida nulí, Dios imànìpíná irí macái íiwitáaná cayábéerica — íimaca yái Jesúsca. ²⁴Yá ùculiíri yáanírí íimaca cachàiníri iyú Jesús irí: —Nuebáidaca pirí. iPíyúudàa nuebáidacaténá pirí cachàiníri iyú mamáalàacata! —íimaca yái yáaníríca.

²⁵Néese Jesús iicacáná madécaná wenàiwica nàwacáidáyacacawa yàatalé caquialéta, íná yàalàaca demonio cachàiníri iyú. Jesús íimaca demonio irí:

—Píca demonio, matàacáíríca màuwíríca nacái imànica

wenàiwica, pàwa fícha yái ùuculiirica. Picá pèpùà piwàlùacawa àniwa iwàwaliculé —fímaca yái Jesúsca. ²⁶Yá demonio yéemíanicawa, yàaca tètewacáimi ùuculliri írì àniwa, yá imàacaca ùuculliri itatácawa cachàiníri iyú àniwa. Néese yàacawa ùuculiiri fícha, yá ùuculliri iriacáitawa cáli fínatalé càide iyúwa yéetèrimiwa. Iná madécaná náimaca ùuculiiri yéetácasawa. ²⁷Quéwa Jesús íbàaca icáapi iwali imichàidacaténáni. Yá ibàlùacawa yái ùuculiirica.

²⁸Néesetécáwa Jesús iwàlùacawa capii iriculé yéewáidacalénái yáapichawa méetàucuta áibanái fícha. Yá nasutáca néemiawa Jesús:

—¿Cánácáwa càmita wadé wáucaca demonio? —náimaca.

²⁹Yá Jesús fímaca nalí:

—Máinicué càulenáca piúcaca yái demonio íiwitáanáca. Iwàwacutácué pisutáca píawawa Dios fícha queéchacáwa, pimàacacué píchawa nacái piyáacaléwa, pidéénápinácué piúcacani wenàiwica fícha —fímaca yái Jesúsca.

Jesús anuncia por segunda vez su muerte

³⁰Néese Jesús yàacatéwa náicha yéewáidacalénái yáapichawa. Yá nèepunícawa Galilea yàasu cáli íinatabàa. Jesús càmita iwàwa áibanái yáalfacawa alénácaalíni.

³¹Jesús yéewáidacáiná yàacawa yéewáidacaléwa. Yá icàlidaca nalíni:

—Abénaméeyéi wenàiwica presopináca namànica núawa namàacacaténá áibanái asianái inúaca núa, núa asiali Dios néeséerica. Yá nanúapiná núawa. Quéwa máisiba èeri írìcu, yásí núcáucàacawa àniwa —fímaca yái Jesúsca.

³²Quéwa níái yéewáidacaléca càmita náalíá néemiaca càinácaalí fímáaná yái tàacáisi

Jesús icàlidéerica nalí. Yá cáaluca nasutáca néemiawani iwali.

¿Quién es el más importante?

³³Néeseté nàanàaca

Capernaum iyacàlená néré. Yá nawàlùacanáamiwa capii iriculé, yá Jesús isutáca yéemiawa nía:

—¿Càiná wawási iwalicué pitàaní siùcatàacáwa idècunitàaca pèepunícawa àyapulicubàa? —fímaca nalí.

³⁴Masànata quéwa nía Jesús fícha báicáiná nía náiwitáise báawéeri iwalfisewa, natàanícáinaté chánácaalí néená máiníri cachàinica áibanái fícha canánama.

³⁵Néese Jesús yáawinacawa, yá imáidaca yàataléwa yéewáidacalénáiwa. Yá fímaca nalí:

—Aibacaalí iwàwa Dios íicacani iyúwa cachàinírica áibanái fícha canánama, iwàwacutá yái wenàiwica íicáca yáawawa iyúwa càmfíri cachàini náicha canánama. Iwàwacutá nacái iyúudàaca nía áibanái canánama —fímaca yái Jesúsca.

³⁶Néese Jesús yeedáca sùmài ibàlùadacaténáni nèewi. Yá Jesús yeedáca sùmài yàanaliculéwa. Yá fímaca yéewáidacalénái íríwa:

³⁷—Cawinácaalí wenàiwica yebáidéerica nutàacái, imànicaalí cayábèeri sùmài írì nuípidená iwali, càiride iyúwa yái sùmàica, yásí nuicáca yái cayábèerica imàníirica sùmài írì càide iyúwa idéca nacáicaalí imànica nulí cayábèeri. Càmita imàni abéerita nulí cayábèeri, néese imànica nacái írì cayábèeri yái Diosca ibànuèrica núa —fímaca yái Jesúsca.

El que no está contra nosotros, está a nuestro favor

³⁸Néeseté Juan fímaca Jesús írì:

—Wáiwacali, wadéca waicáca áiba yúuquéeri demonio wenàiwica fícha píupidená iwali fímacáiná pimàacasaca càì imànica, quéwa

càmita yèepuníwa wáapicha, íná wadéca wàalàacani cachàiníri iyú ipíchaná yúucaca demonio wenàiwica fícha —íimaca yái Juanca. ³⁹Néese Jesús íimaca nalí:

—Picácué pialàa wenàiwica camínápiná namàni cayábéeri, canácáiná yáaliméeri itaaníca báawéeri iyú nùwali idécanáami imànica nuípidená ìwali yái camíirica wenàiwica idé imànica, icàlidacaalí nacái iináwanáwa imànínása càì nuíwítáise iyú. ⁴⁰Macáicáiná camíiyéita yúuwideca imànica wía, nayúudàaca wía. ⁴¹Péemiacué cayába, áibacaalícué iyúudàaca pía peebáidacáiná nutàacái, núa Cristoca, éwita yáalimácaalí yàaca píiraca úni yáawami, càicáaníta Dios imànípiná irí cayábéeriwa —íimaca yái Jesúsca.

El peligro de caer en pecado

⁴²Jesús íimacaté: “Áibacaalí iméeràidaca nùasu wenàiwica namànicaténá nabáyawanáwa, nítái púubéeyéica yeebáidéeyéica nutàacái, yásí Dios yúuwichàidapináca manuísíwatani. Cayába cachàini irítáni yéetácaalíwatá ipíchawáise iméeràidaca sùmanái. Áibanái idacùacaalí manuírí íba icanápi ìwalíise náucacaténáni manuírí úni yáaculé isawíacaténáwa, yásí ìisicùmacawa. Quéwa iyacaalí mamáalàacata cháí èeri iricu, néese iméeràidacaalí sùmanái namànicaténá nabáyawanáwa, yá máini cachàiníwanái yúuwichàapinácaawa áibanái fícha infierno iricu, yái manuírí quicháica. Íná cayába cachàini irítáni yéetácaalíwatá ipíchawáise iméeràidaca púubéeyéi. ⁴³Íná piwàwacaalí pimànica pibáyawanáwa picáapi iyúwa, yá piúca píchawa píwítáise báawéeriwa, ipíchaná pimànica pibáyawanáwa, càide

iyúwa wenàiwica iwichùacaalí icáapiwa ipíchaná imànica ibáyawanáwa icáapi iyúwa. Càita nacái iwàwacutá piúcaca píchawa píwítáise báawéeriwa, yéewanápiná pidèniaca picáucawa camíiri imáalàawa, ipíchaná nacái piacawa infierno iriculé, yái manuírí quicháica camíirica ichacàwa càiripinéerita iyaca. ⁴⁴Infierno iricu canácatáita cáwi yéetáwa néré, níái cáwi iyéeyéica nainá yáséerica, càmicalalé nacái quichái ichacàwa càiripináta. ⁴⁵Piwàwacaalí pimànica pibáyawanáwa piabàli iyúwa, piánápináwa áibalé càmicalaléca Dios iwàwa piacawa, yá piúca píchawa píwítáise báawéeriwa, ipíchaná pimànica pibáyawanáwa, càide iyúwa wenàiwica iwichùacaalí yàabàliwa ipíchaná imànica ibáyawanáwa yàabàli iyúwa. Càita nacái iwàwacutá piúcaca píchawa píwítáise báawéeriwa, yéewanápiná pidèniaca picáucawa camíiri imáalàawa, ipíchaná nacái Dios yúucaca pía infierno iriculé, yái manuírí quicháica camíirica ichacàwa càiripinéerita iyaca. ⁴⁶Infierno iricu canácatáita cáwi yéetáwa néré, níái cáwi iyéeyéica nainá yáséerica, càmicalalé nacái quichái ichacàwa càiripináta. ⁴⁷Piwàwacaalí pimànica pibáyawanáwa pitúí iyúwa, piicáanápiná wawàsi camíirica Dios iwàwa piicáca, yá piúca píchawa píwítáise báawéeriwa, ipíchaná pimànica pibáyawanáwa, càide iyúwa wenàiwica imusúadacaalí ituíwa ipíchaná imànica ibáyawanáwa ituí iyúwa. Càita nacái iwàwacutá piúcaca píchawa píwítáise báawéeriwa, yéewanápiná pidèniaca picáucawa camíiri imáalàawa, ipíchaná nacái Dios yúucaca pía infierno iriculé, yái manuírí quicháica camíirica ichacàwa càiripinéerita iyaca.

⁴⁸Infierno iricu canácatáita cáwi yéetáwa néré, níai cáwi iyéeyéica nainá yáaséerica, càmicatalé nacái quichái ichacàwa càiripináta.

⁴⁹“Dios icasápiná quichái nàwali macáita. ⁵⁰Péemiacué comparación: Cayábéeri iwidùma piyáacalé yáapichacué, quéwa càmicaalí quirínama puíwa yái iwidùmaca, yá càmitacué pálimá cayábéerica pimànica àniwani. Càita nacái iwàwacutácué cáinináca piicáyacacawa, càide iyúwa cayábéeri iwidùma puíwacaalí imànica walí wayáacalé. Cáininácué piicáyacawa yéewanápinácué piyaca matuñbanáiri iyú pápichawáaca”, íimaca yái Jesúsca.

Jesús enseña sobre el divorcio

10 Néeseté Jesús yàacawa Capernaum iyacàlená fícha yéewáidacalénái yáapichawa. Yá nàacawa Judea yàasu cáli néré, áiba cáli néré nacái iyéerica oriente iwéré èeri imusúacatáisewa, abémàalé Jordán inanába fícha. Néré manùbéeyéi wenàiwica ìwacáidáyacacawa àniwa Jesús yàatalé, yá idàbaca yéewáidaca nía àniwa càide iyúwaté íiwitáise iyáaná. ²Néese abenaméeyéi fariseo nàacawa Jesús yàatalé nàalimáidacaténá naicáwani, icàlidáanápiná áiba wawàsi báawéeri, yéewacaténá nacháawáaca íimáwaná ìwali itàacái ìwaliísewa. Yá nasutáca néemíawani asáisi cayábacaalí asiali imàaca fíchawa íinuwa.

³Jesús íimaca nalí:

—Picàlidacué nulí càinacaalíte profeta Moisés ichùuliaca piawirináimi imànínápiná bàaluité —íimaca yái Jesúsca. ⁴Néese náimaca irí:

—Profeta Moisés imàacacaté asiali yúucaca fíchawa íinuwa. Càité iwàwacutá namànica. Quéechacáwa asiali itànàaca cuyàluta iricu cáná yéewaná iwàwa yúucaca fíchawa

úa. Néese yàaca ulí yái cuyàlutaca, yéewacaténá úasáidaca áibanái iríni, nàalíacaténáwa maníríca úa. Yá ichùuliaca ùanápináwa fícha — náimaca irí. ⁵Néese Jesús íimaca nalí:

—Bàaluité profeta Moisés imàacacué pimànica càì máinícáinácué báawaca píuwitáise, píacué israelitaca, càimíyéica iwàwa imànica cayábéeri càide iyúwa Dios ichùulianácué pía. Imàacacatécué píbaníaca píichawa pínuwa báawacaalícué piicáca úa, ipíchanácué piùwicháidaca úa cachàiníwanái mamáalàacata.

⁶Quéwa bàaluité Dios càmitaté ibatàa wenàiwicanái imànica càì. Iná báawaca Dios íicáca yái piúcánácuéca pínuwa siùcade. Profeta Moisés itànàacaté càinacaalíte iyáaná bàaluité Dios idàbacaalíte wenàiwica. Moisés itànàacaté: ‘Dios idàbacadé idàbáanéeri asiali, idàbáanéechúa inaná nacái. ⁷Iná siùcade, asiali iwàwacaalí icásàacawa, yásí yàacawa yáaniri fíchawa, yáatúa fícha nacáiwa, iyacaténá abédanamata íinu yáapichawa. ⁸Iná idécanáami asiali íimáca úapícha, càmita quirínama Dios íicáca nía iyúwa pucháiba wenàiwica, néese Dios íicáca nía iyúwa abéeri wenàiwica, càité itànàaca yái profeta Moisésca. Iná càmita quirínama pucháibaca nía, néese abéericata nía. ⁹Iná càmita cayába wenàiwica nèepùadaca náichawáaca nía, níai Dios imàaqueyéica iyaca càide iyúwa abéeri wenàiwica —íimaca nalí yái Jesúsca.

¹⁰Néeseté nàyaca capíi iricu, yá Jesús yéewáidacalénái nasutáca néemíawani ìwali àniwa yái tàacáisica. ¹¹Néese Jesús íimaca nalí:

—Asiali imàacacaalí fíchawa íinuwa, yá yeedácaalí nacái íríwa íinupináwa áibata,

yásí imànica ibáyawanáwa ulí, úái idàbáanéechúaca íinucawa, iimácáiná áiba inanái yáapicha càmfíchúaca íinusíwa. ¹² Càita nacái inanái umàacacaalí uíchawa uníríwa, yá uedácaalí unírípináwa áibata, yásí umànica nacái ubáyawanáwa írí yái idàbáanéeri unírícawa, uimácáiná áiba asiali yáapicha càmfíríca unírísíwa — íimaca yái Jesúsca.

Jesús bendice a los niños

¹³ Néese wenàiwica natéca néenibewa Jesús yàatalé imàacacatená icáapiwa nàwali, isutáca nalí Dios íicha imàníinápíná nalí cayábéeri. Quéwa Jesús yéewáidacalénái nadàbaca nacúisaca wenàiwica itéeyéica sùmanái, yéewáidacalénái íimaca sùmanái nasàiwicasa Jesús írí wawàsi. ¹⁴ Jesús iicáca yái yéewáidacalénái imàníináca, íná báawaca iicáca náíwitáise. Yá íimaca yéewáidacalénái íríwa: —Pimàacacué sùmanái yàacawa nùatalé. Picácué pimáisanía nàanàaca, Dios icùacáiná wenàiwica neebáidacaalí itàacái càide iyúwa sùmanái yeebáidáaná nánirí itàacáiwa. ¹⁵ Péemiacué cayába, iwàwacutá wenàiwica neebáidaca Dios itàacái càide iyúwa púbéeyéi sùmanái yeebáidáaná nánirí itàacáiwa. Càmicaalí càì wenàiwica neebáida, yá canácatáita Dios yéenibeca nía —íimaca yái Jesúsca. ¹⁶ Néese Jesús yeedáca níái sùmanáica yàanaliculéwa. Imàacaca icáapiwa nàwali, yá isutáca nalí Dios íicha imàníinápíná nalí cayábéeri.

Un hombre rico habla con Jesús

¹⁷ Jesús idàbacaté yèpunícawa àniwa, yá abéeri asiali yàanàaca ipíacawa Jesús yàatalé. Yá ibàlúacawa yùlulú ipùata iyúwa Jesús írí yàacatená Jesús

icàaluíniná. Yá isutáca yéemiawa Jesús:

—Pía cayábéeri yéewáidéerica wía, ícàináisica iwàwacutá numànica nùyacatená càirípináta Dios yáapicha chènuniré? —íimaca. ¹⁸ Jesús íimaca írí:

—Iwàwacutá píináidacawa cayába íwali yái píimáanáca, càinácaalí íimáaná yái tàacáisi íiméerica cayábéericasa núa, canácáiná áiba wenàiwica cayábéeri, abéericata Dios cayábéeri —íimaca írí yái Jesúsca, iwàwacáiná asiali yeebáidaca íwali, Dioscani yái Jesúsca. Néese Jesús íimaca írí àniwa:

¹⁹ —Píalíacawa Dios itàcái íwali profeta Moisés itànèericaté Dios inùmalicúise. Càité ichùulíaca nía: ‘Picá pinúa wenàiwica, picá píimá áiba inanái yáapicha càmfíchúaca píinusíwa, áiba asiali yáapicha nacái càmfíríca pinírísíwa, picá piyéedùta, picá picàlida pichìwawa, picá nacái pichìwáida áibanái, néese pía píanirí íimíetacanáwa, píatúa nacáíwa’, càì itànàacaté yái Moisésca —íimaca yái Jesúsca.

²⁰ Néese asiali íimaca Jesús írí:

—Pía yéewáidéerica wía, nudéca numànica macáita càide iyúwa Dios ichùulíaná wamànica sùmàicatáiseté núa àta síuca nacáide —íimaca. ²¹ Yá Jesús iicáidaca írí, cáinináca nacái Jesús iicácani, yá Jesús íimaca írí:

—Iyaca abéeri wawàsi iwàwacutéericáwaca pímanica: Pía píwéndaca macáita píasuwa. Néese pía iwènináami catúulécaneéyéi írí. Càita pídeníapíná píasu cawèníriwa chènuniré. Néese pèepuawa píacatenáwa núapicha iyúwa nuéwáidacalé —íimaca yái Jesúsca.

²² Yái asialica, idécanáami yéemiacani, yá máiní achúmaca iwàwa, íná yàacawa Jesús íicha, máinicáiná càasucani, càmicáináaté nacái iwàwa yàaca áibanái

irí macáita yàasuwa. ²³Néese Jesús iicáidaca wenáiwica irí ibàluéyécawa itéese, néese íimaca yéewáidacalénái iríwa:

—iMáini càulenáca càasuíyéi yeebáidaca Dios itàacái, Dios yéenibecaténá nía! —íimaca yái Jesúsca. ²⁴Yá yéewáidacalénái máini náináidacawa néemiaca Jesús itàacái, càmicáinátécáwa néemiaca càiri tàacáisi, quéwa Jesús íimaca nalí àniwa:

—Píacué nuénánáica, imáini càulenáca neebáidaca Dios itàacái Dios yéenibecaténá nía, cawinácaalí imàaquéeyéica iwàwawa yàasu cawènfiri ìwaliwa!

²⁵Càide iyúwa camello càmiíná yáalimá iwàlùacawa siduwíapi ituí yáapuí iricubàa, càita nacái máini càulenáca càasuíri yeebáidaca Dios itàacái, Dios isùmàirecaténáni, máinicáiná cáinináca càasuíri iicáca yàasuwa Dios íicha —íimaca yái Jesúsca.

²⁶Idécanaámi yéewáidacalénái yéemiacani, yá máini cachàinfwanái náináidacawa Jesús itàacái ìwali, yá nasutáca néemiawa níawáaca. Yá náimaca nalíwáaca:

—Néeni, ¿cawinápiná yáalimá iwasàaca yáawawa Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha? —náimaca nalíwáaca. ²⁷Néese Jesús iicáidaca nalí, yá íimaca nalí:

—Càmita yéewa wenáiwicanái nawasàaca níawawa Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha nachàini iyúwa meedá, quéwa Dios yáaliméeri iwasàaca nía, Dios yáalimácáiná imànica macáita —íimaca yái Jesúsca. ²⁸Néese Pedro íimaca irí:

—Wadéca wamàacaca macáita wàasuwa, yá wadéca wàacawa píapicha iyúwa péewáidacalénái —íimaca yái Pedroca. ²⁹⁻³⁰Jesús íimaca nalí:

—Péemiacué cayába, píacué nuéwáidacaléca yeebáidéeyéica nutàacái. Numáidacué abénaméeyéi

péena náanápínáwa nacapèe íichawa nacàlidacatená yái cayábéeri tàacáisca èeri minanáí irí. Aibanái péenacué nacái nàapínacawa néenánái íichawa, càmicaalí nacái náatúta íichawa, càmicaalí nacái néenibenái béeyéi íichawa, càmicaalí nacái náaniri íichawa, càmicaalí nacái nabànacale yàaluná íichawa, neebáidacáiná nutàacái, nacàlidacatená nacái yái tàacáisi cayábérica. Quéwa Dios yàapínacué píri cháí èeri iricu cien imanùbaca yàawiríapiná àniwa picapèepínacué, màntubéeyéi nacái wenáiwica ìyeyéipínacué píri càide iyúwa péenánái, píatúanái nacái, péenibe nacái, pidèniapínacué nacái píbànacale yàaluná nacái. Ewita áibanái yùuwichàidacaalícué píawa cháí èeri iricu, peebáidacáinacué nutàacái, càicáanáta áiba èeriwa píyapínacué càiripináta èeri imáalàacanáamiwa. ³¹Quéwa manùbéeyéi wenáiwica áibanái iiquéeyéica iyúwa máiniyéica cachàinica siucade, càmita máini cachàini níawa áiba èeriwa. Manùbéeyéi wenáiwica nacái áibanái iiquéeyéica iyúwa càmiyéica máini cachàini siucade, áiba èeriwa yásí máini cachàiniwanái cachàinica níawa áibanái íicha —íimaca yái Jesúsca.

Jesús anuncia por tercera vez su muerte

³²Néeseté nadàbaca nàacawa Jerusalén ìyacalèná nérépiná, yá Jesús yàacawa yéewáidacalénái ipíchaléwa. Jesús yéewáidacalénái icalùadacawa manuísíwata, yá nacái áibanái wenáiwica yéeyécawa náamiwáise, cáaluca náináidacawa ìwali yái yùuwichàacáisca yàanèeripínacátéwa nàwali Jerusalén ìyacalèná iricu. Néese Jesús iwènúacawa, imáidaca yàataléwa níái yéewáidacalécawa doce namanùbaca méetàucuta

áibanái wenàiwica fícha. Yá idàbaca icàlidaca nalíni càinácaalíté yúuwidenái imànínapínáté írí Jerusalén iyacàlená írìcu. Yá fímaca nalí: ³³“Càide iyúwacué piicáaná, wàacawa wàyaca Jerusalén iyacàlená nérépiná. Aibanái presopináca namànica núawa natécáténá núa sacerdote íwacanáni yàatalé, nàatalé nacái níai yéewáidéeyéica wenàiwica templo írìcu, núa asiali Dios néeséerica. Yá nachùllapíná càmíyéi judío nanúanápíná núa. ³⁴Néese naicáanípíná nuquínináwa, yá nacái nàpísáidapíná núawa, nacapèédáidapíná núa, yá nanúapínáca núa. Quéwa másiba èeri írìcu, yá numichàapínáca wáyéetácáisi fícha”, fímaca yái Jesúsca.

Santiago y Juan piden un favor

³⁵Néeseté Zebedeo yéenibe ípidenéeyéi Santiago, Juan nacái nàacawa Jesús yàatalé. Yá náimaca írí:

—Wáiwacali, wawàwaca pimànica walí cayábéeri càide iyúwa wasutáanápíná píchawa wawàsi siùcade —náimaca. ³⁶Néese Jesús isutáca yéemiawa nía:

—¿Càinásiacué piwàwa numànicuéca pírí? —fímaca.

³⁷Náimaca írí:

—Wawàwaca pimàacaca wáawinacawa piápicha wacùacaténá macái wenàiwica piápicha áiba èeriwa picùacaalípíná macáita píiwitáise cachàiníiri iyúwa. Wawàwaca wáawinacawa piápicha, abéeri yáawinacaténáwa péewápuwáise, abéeri nacái yáawinacawa apáullicúise pírí wacùacaténá piápicha macái èeri mìnánái —náimaca. ³⁸Néese Jesús fímaca nalí:

—Càmítacué pialfawa càinácaalí iwàwacutáanápíná pimànica Dios imàacacaténácué pírí yái pisutéericuéca nuícha, picùanápínácué núapicha macái

wenàiwica. ¿Píalimásicué piùwichàacawa càide iyúwa nùuwichàanápínáwa, iyúwa nacái nuétáanápínáwa yéewacaténácué cachàiníiyéica pía càide iyúwacué pisutáaná nuícha? —fímaca yái Jesúsca. ³⁹Yá náimaca:

—Wáiwacali, wáaliméerica wamànica —náimaca. Néese Jesús fímaca nalí:

—Báisitacué piùwichàapínáca wáyéetácáisi fícha. Yá idàbaca icàlidaca nalíni càinácaalíté yúuwidenái imànínapínáté írí Jerusalén iyacàlená írìcu. Yá fímaca nalí: ³³“Càide iyúwacué piicáaná, wàacawa wàyaca Jerusalén iyacàlená nérépiná. Aibanái presopináca namànica núawa natécáténá núa sacerdote íwacanáni yàatalé, nàatalé nacái níai yéewáidéeyéica wenàiwica templo írìcu, núa asiali Dios néeséerica. Yá nachùllapíná càmíyéi judío nanúanápíná núa. ³⁴Néese naicáanípíná nuquínináwa, yá nacái nàpísáidapíná núawa, nacapèédáidapíná núa, yá nanúapínáca núa. Quéwa másiba èeri írìcu, yá numichàapínáca wáyéetácáisi fícha”, fímaca yái Jesúsca.

⁴¹Néese yéewáidacalénái áibanái diez namanùbaca, néemiacaalíté càinácaalí nasutáaná Jesús fícha wawàsi, yá calúaca nía pucháiba asianái yáapicha, níai Santiago, Juan nacái. ⁴²Quéwa Jesús imáidaca yàataléwa nía macáita. Yá fímaca nalí:

—Píalíacuéca wáawinacawa pimànica walí cayábéeri càide iyúwa wasutáanápíná píchawa wawàsi siùcade —náimaca. ³⁶Néese Jesús isutáca yéemiawa nía: —¿Càinásiacué piwàwa numànicuéca pírí? —fímaca. ³⁷Náimaca írí: —Wawàwaca pimàacaca wáawinacawa piápicha wacùacaténá macái wenàiwica piápicha áiba èeriwa picùacaalípíná macáita píiwitáise cachàiníiri iyúwa. Wawàwaca wáawinacawa piápicha, abéeri yáawinacaténáwa péewápuwáise, abéeri nacái yáawinacawa apáullicúise pírí wacùacaténá piápicha macái èeri mìnánái —náimaca. ³⁸Néese Jesús fímaca nalí: —Càmítacué pialfawa càinácaalí iwàwacutáanápíná pimànica Dios imàacacaténácué pírí yái pisutéericuéca nuícha, picùanápínácué núapicha macái

pirí macáita càide iyúwa yàasu wenàiwica íbaidáana íiwacali íríwa. ⁴⁵Iwàwacutácué càì pìmanica, núacáiná, núa asiali Dios néeséerica, éwitacué Píiwacalicáaníta núa, càicáaníta càmita nùanà náibaidacatená nulí meedá. Néese nudéca nùanàaca nuíbaidacatená áibanái wenàiwica írípíná, numàacacatená nacái nucáucawa nuwasàacatená manùba wenàiwica Dios yàasu yúuwichàacáisi fícha yàanèeripinácawa nàwali nabáyawaná ìwalíisewa —íimaca yái Jesúsca.

Jesús sana a Bartimeo el ciego

⁴⁶Nàanàacaté Jericó iyacàlená néré. Néesetécáwa Jesús yàacawa yàcalé írícuse, yá yéewáidacalénái yàacawa yáamiwáise, manùbéyèi wenàiwica nacái nàacawa náapicha. Matuíri asiali iyaca néeni, ípídenéeri Bartimeo, ímáanáca Timeo íiri, yáawinéericawa àyapu ídùlepí isutéerica plata wenàiwicanái fícha ichàbéyeyéicawa néenibàa, yéewanápiná iwèniaca iyáapináwa.

⁴⁷Bartimeo yéemiaca náimaca Jesús Nazaret iyacàlená néeséerica yái càì ichàbacawa chábàì, yá matuíri idàbaca imáidaca Jesús írì:

—iJesús, rey David itaquérinámi, Dios ibànuèrica walí wacuèrinápiná, piicá nupualé! —íimaca.

⁴⁸Madécaná wenàiwica icuísacani yái matuírica masànanápináni, quéwa imáidaca quéwanáta mamáalàacata cachàiníri iyú:

—ÍPía, rey David itaquérinámica, Dios ibànuèrica walí wacuèrinápiná, piicá nupualé! —íimaca. ⁴⁹Iná Jesús iyamáaca ibàlùacawa, yá íimaca wenàiwicanái írì:

—Pimáidacué nùataléni —íimaca yái Jesúsca. Iná namáidaca matuíri, yá náimaca írì:

—Picá achúma piwàwa, pimichàawa, pianáwa yàatalé; imáidaca iyaca pía —náimaca. ⁵⁰Yáta

matuíri yúucaca fíchawa yàasu ruana nacáiriwa yúuquéri ìwalíisewa, yéewacatená ipiacawa, yá ipisiaca ibàlùacawa, yàacawa Jesús yàatalé.

⁵¹Jesús isutáca yéemiawani:

—¿Càinásica piwàwa numànica pirí? —íimaca yái Jesúsca. Yá matuíri íimaca:

—Nuíwacali, nuwàwaca pimàacaca catuica núa —íimaca.

⁵²Jesús íimaca írì:

—Piawa matuíbanáita, Dios idéca ichùniaca pía peebáidacáiná nuchùnianápiná pía —íimaca yái Jesúsca. Yáta matuírimi íicáidaca àniwa, yá yàacawa Jesús yáapicha àyapulicubàa.

Jesús entra en Jerusalén

11 Jesús yàanàacaté néré yéewáidacalénái yáapichawa mawíenita Jerusalén iyacàlená írì. Nàyacaté bamuchúamibàa náicha pucháiba yàcalé ípídenéyeyéica Betfagé, Betania nacái, iyéeyéica mawíenita dúli írì ípídenéechúa Olivos, yái olivo inàlìmanáca. Jesús ibànùaca ipíchaléwa pucháiba yéewáidacaléwa, idécanáami càì íimaca nalí:

²—Píacuéwa írículé yái yàcaléca iyéerica wapíchalé.

Piwàlùacuéwa néré, yá pianàapínacué burro nadacuèrica néré, canéeritàacáwa wenàiwica yèeriwa íinata. Piwasàacuéni, pitécué nulíwani. ³Aibacaalícué isutá yéemiawa píawa cánacué yéewa piwasàacani, picàlidacué írìwani nuwàwacutácani, núa Píiwacalicuéca, nubànùanápiná nacái wenàiwica natécáatená burro nàatalé àniwa caquialéta —íimaca yái Jesúsca.

⁴Néese níai yéewáidacaléca pucháiba nàacawa yàcalé írículé, yá nàanàaca burro nadacuèrica ibàlùacawa bàacháwalé calle írícubàa, mawíenita capii inùma írì. Yá nawasàacani. ⁵Abénaméyeyéi

wenàiwica iyéeyéica néeni nasutáca néemiawa nía:

—¿Càinacué pimàni cháí?
¿Cánacué piwasàa burro?
—náimaca.

⁶Yá yéewáidacalénái icàlidaca nalíni càide iyúwa Jesús ímáanaté nalí, íná wenàiwica imàacaca natéca burro. ⁷Naliada nàasu ruana nacáiriwa burro iwaalírìcubàa, yéewanápiná Jesús yàalubáicani, yá natéca burro Jesús yàatalé. Néese Jesús imichàa yáawinacawa burro íinata. ⁸Idècunitàacá Jesús yàacawa Jerusalén iyacàlená nérépiná, yá manùbéeyéi wenàiwica naliada nàasu ruana nacáiriwa Jesús ipíchalé àyapulìcubàa nàacaténá Jesús icàaluíníná. Aibanái nacái irìada wisìri nacáiri ibáiná àyapulìcubàa, yái báinási nawichuèrica manacúalibàa, burrocáténá íipina íinatabàa càide iyúwaté náiwitáise nàanápiná nacuèriná icàaluíníná. ⁹Yá macáita wenàiwica yéeyéicawa Jesús ipíchalé, áibanái nacái yéeyéicawa yáamíwáise namáidaca casíimáiri iyú:

—iWàacué Dios irí cayábéeri!
iCayábéeriquéi Wacuèrináca, yái wenàiwica Dios ibànuèrica walí, icùacaténá wía! ¹⁰iDios imànica irí cayábéeri yái yàanèrica icùacaténá wía càide iyúwaté wàawirimi rey David icùanaté wàasu cáli!
iWàacué irí cayábéeri, yái Dios chènuníisérica! —náimaca namáidaca nàacawa casíimáica nía.

¹¹Jesús iwàlùacawa Jerusalén iyacàlená iriculé, yá yàacawa templo néré. Iicáca macáita yái namàínínáca templo iricu. Néese yàacawa Betania iyacàlená néré yéewáidacalénái yáapichawa doce namanùbaca, táicacáínaté yàacawa.

Jesús maldice la higuera sin fruto

¹²Néese mapisáita àniwa, Jesús yàacawa Betania iyacàlená fícha

yéewáidacalénái yáapichawa, yá máapicani yái Jesúsca. ¹³Yá iicáca décuíse higuera yéetaná idènièrica ibáináwa. Yá Jesús yàacawa néré icutácaténá iyacaalí higuera iyacaná nacái. Quéwa canáca iyacaná, idèniacáita ibáiná meedáwa, càmícáiná higuera yàasu èri càyacanánápinátáni. ¹⁴Néese Jesús íimaca àicu irí:

—iCàmita quirínama càyacanána píawa! —íimaca yái Jesúsca, yásáidacaténá yéewáidacalénái iríwa Dios yúuwichàidáanápinaté israelítanái. Yá yéewáidacalénái yéemiaca tàacáisi Jesús icàlidéerica àicu irí.

Jesús purifica el templo

¹⁵Nàanàacaté Jerusalén iyacàlená iriculé, yá Jesús iwàlùacawa templo ibàacháwalená iriculé. Yá idàbaca imusúadaca wenàiwica templo ibàacháwalená iricuíse, macáita iwéndéeyéicaté yàasusi, áibanái nacái iwènièyéica yàasusi templo ibàacháwalená iricu. Itamàaca yúucawa náicha nàasu mesa canánama, níái icambiéyéica plata wenàiwica fícha needácaténá nalíwa plata. Jesús itamàaca yúucawa náicha nàalubáica áibanái iwéndéeyéica unùcu sacrificio pinéerica. ¹⁶Càmita nacái íbatàa wenàiwica yèepunídaca iwéndawa yàasusi templo ibàacháwalená iricubàa. ¹⁷Yá idàbaca yéewáidaca wenàiwica néré. Íimaca nalí:
—Píalífacuécawa tàacáisi ìwali profeta itànèricaté Dios inùmalicuíse. Dios íimacaté yàasu templo ìwaliwa: ‘Yái nucapèeca nasutàcàalupínáca nuícha, macái èri minanáica’, íimacaté yái Diosca. Quéwa, pidécuéca piwènúadaca cayéedéeyéi icapèe iyúni, yái temploca, piyéedúacáinacué plata wenàiwica fícha pichìwa iyúwa — íimaca yái Jesúsca.

¹⁸Néese sacerdote íiwacanánái, nía nacái yéewáidéeyéica

wenàiwica templo irìcu nëemiàcáiná yáì tàacáisi Jesús icàlidéerica nàwali, yá nawàwa nanúacani. Yáté nadàbaca nàináidacawa càinápinácaalí iyú náalimáaná nanúaca Jesús, cáalucáiná naicàcani, máinicáiná cayába macáì wenàiwica yéemiàca Jesús yéewáidáanáca nía íiwitáise cachàiníri iyúwa. ¹⁹Quéwa catácáináaté yàacawa, íná Jesús imusúacawa yàcalé iricuise yéewáidacalénáì yáapichawa.

La higuera sin fruto se seca

²⁰Néseté amaláca nawicáu mapisáináami àniwa, yá nàaca nachàbacawa mawiénita higuera yéetanámi irí. Yá naicáca àicumica chuìcani báawanama macáita, ipichumi nacáì. ²¹Yá Pedro iwàwalica tàacáisi Jesús icàlidéericaté higuera yéetaná irí, yá Pedro íimaca Jesús irí:
—Wáiwacalí, piicá higuera yéetanámi piùwichàidéerimica.

Idéca chuicani —íimaca yáì Pedroca. ²²Néese Jesús íimaca nalí:

—Iwàwacutácué peebáidaca Dios irí imàníinápínacué pírí càinácaalícué cayábéeri pisutéericuécá fícha. ²³Péemiàcué cayába, cawinácaalí càì íimaca yáì dúlì irí: ‘Pimichàawa, picaláawa manuírì únì yáaculé’, íimacaalí, yeebáidacaalí nacáì manuísíwata macáita ichàbáanápináwa càide iyúwa isutáaná Dios fícha wawàsi, yásì Dios imànica iríwani. ²⁴Iná núumacué pírí càinácaalí cayábéeri wawàsi pisutéericuécá Dios fícha imàníinápínacué pírí, yá peebáidacaalícué manuísíwata càide iyúwa Dios idéca nacáicaalí imànicuécá píríni, yásì Dios imànicuécá píríwani.

²⁵Pisutácaalícué piacawa Dios fícha, yá áiba wenàiwica imànicaalíté pírí báawéeri, pimàacacué piwàwawa fícha yáì báawéerica imàníiricaté pírí, yéewanápinácué Píaniri Dios

chènunfíséeri imàacaca iwàwawa pibáyawaná fíchacuéwa. ²⁶Quéwa, càmicaalícué pimàaca piwàwawa fícha yáì báawéerica áibanáì imàníiricuécá pírí, càmitacué nacáì Wáaniri Dios chènunfíséeri imàaca iwàwawa pibáyawaná fíchawa — íimaca yáì Jesúsca.

La autoridad de Jesús

²⁷Néseté nèepùacawa Jerusalén iyacàlená néré. Yá idècunitáacá Jesús íipináanica templo iricu, yá sacerdote íiwacanánáì, nía nacáì yéewáidéeyéica wenàiwica templo iricu, nía nacáì judío íiwacanánáì béeyéica nàacawa Jesús yàatalé, yá nasutáca nëemiàwa Jesús. ²⁸Yá náimaca irí:

—¿Cawiná ibànùa pía pimusúadánápiná wenàiwica templo ibàacháwalená iricuise, níai iwéndéeyéica yàasusi? ¿Cawiná ichùulia pía pimusúadánápiná nía? —náimaca. ²⁹⁻³⁰Néese Jesús íimaca nalí:

—Núa nacáì nuwàwa nusutácuéca nuemiàwa pía: ¿Cawiná ichùuliaté Juan ibautizáanápinaté wenàiwica, Diossica? ¿Wenàiwicanásica? Píimacué nulí càiríinácaalí náicha ichùuliacaté Juan ibautizáanápiná wenàiwica. Picàlidacué nulíni. Picàlidacué nulíni, yásì nucàlidacué nacáì píríwani cawinácaalí ichùuliaca núa numusúadánápiná wenàiwica templo ibàacháwalená iricuise, níai iwéndéeyéica yàasusi —íimaca yáì Jesúsca.

³¹Néese nadàbaca natàanica nalíwáaca. Náimaca: “Wáimacaalí irí Dios ichùulìeriquéera Juan, yásì isutáca yéemiàwa wíatá: ‘Néeni, ¿cánacué càmita peebáidani?’ càipiná íimaca walí.

³²Càmita nacáì wawàwa wáimaca irí wenàiwica ichùulìeriquéera Juan”, càì náimaca nalíwáaca, cáalucáiná nía wenàiwicanáì fícha, macáita wenàiwica neebáidacáiná

Juan itàanicaté báisfiri iyú Dios inùmalicuise. ³³Iná nacàlidaca Jesús iríni:

—Càmita wáalíawá —náimaca. Néese Jesús íimaca nalí:

—Càita nacáì càmítacué nucàlida piríni cawinácaalí ichùuliaca núa numusúadáanápíná wenàiwica templo ibàacháwalená iricuise níái iwèndéeyéica yàasusi —íimaca yái Jesúsca.

La parábola de los labradores malvados

12 Néeseté Jesús yéewáidaca nía comparación iyú. Yá íimaca nalí: “Abéeri asíali idèniacaté ibànacale yàalunáwa uva ibànacalená yàalupíná. Yá ibànaca uva. Néese imànica iwáiná ibànacale itéesebàawa. Yá íicaca íba iriculé imànicaténá utàwi nacáichúa uva ìyacaná yàalupíná, napisùacatalépiná uva ituní. Néese imànicaté chènunfiri capíi naicáidacatáisepiná macáita uva ibànacalená yàalu, ipíchaná cayéedéeri iwàlùacawa néré. Yá imàacaca áibanáí icuèyèipíná irí yàasu uva ibànacalená yàalunáca, quéwa iwàwacutá nabànùaca irí yàasu uva ìyacaná yéenápíná yàasu èerita, needácatáipínaté ìyacaná. Idécánáami imànica náapícha càiri wawàsi, néese yàacawa náicha áibalépiná. ²Néeseté uva yàasu èeri yàanàaca needácaténá uva ìyacaná, yá bànacalé íiwacali ibànùaca yàasu wenàiwicawa néré. Ibànùaca néréni icutácaténá icuèyèí íicha bànacalé íiwacali yàasu uva ìyacaná yéenápíná. ³Quéwa níái icuèyèica bànacalé yàaluná náibàacani, nacapèedáidacani, yá nachùuliaca yàacawa náicha, càmita nabànù yáapícha uva ìyacanáca. ⁴Yá bànacalé íiwacali ibànùaca nàatalé àniwa yàasu wenàiwicawa áibata. Yá náibàacani. Yá namànica icháuná íiwita ìwali. Yá namànica irí báawéeri

manuísíwata. ⁵Yá bànacalé íiwacali ibànùaca yàasu wenàiwicawa áibata àniwa. Yá nanúacani. Néesecáwa íiwacali ibànùaca mamáalàacata yàasu wenàiwicawa áibanáí àniwa manùbéeyéi. Yá níái icuèyèica uva ibànacalená nacapèedáidaca abenaméeyéi, nanúacaté nacáì áibanáí.

⁶“Néeseté yái bànacalé íiwacalica idèniacaté ìiriwa abéerita, yáta máiní cáininéerica yáaniri íicaca. Atata bànacalé íiwacali ibànùaca nàatalé ìiriwa, íimacáiná íináidacawa íriwa yái bànacalé íiwacalica: ‘Báisíta nàapínáca nuiri íimíétacanáwa’, íimaca íináidacawa íriwa. ⁷Quéwa níái icuèyèica uva ibànacalená náimacaté nalíwáaca: ‘Yáara bànacalé íiwacalica yéetápinácaalíwa, yásí yàaca uva ibànacalená ìiri íriwa. Ara, wàacuéwa wanúanáni. Yásí wíacata bànacalé íiwacanánái’, náimaca nalíwáaca. ⁸Càita náibàacani, yá nanúacani. Yá náucacaté ichéecami uva ibànacalená yèewíse.

⁹“Sìuca nucàlidacué pírfi càinácaalí bànacalé íiwacali imànínápíná nalí, níái icuèyèicaté bànacalé. Yàanàapíná nàataléwa, yá inúapíná níawa. Néese imàacapíná áibanáí icùaca irí uva ibànacalená.

¹⁰“Pídecuéca píléeca áiba comparación Dios yàasu profeta itànèericaté Dios inùmalicuise. ¿Cánacué càmita peebáida itàacái? Itànàacaté Dios ibànùanápínaté israelita icuèrinápíná, quéwa íimaca báawánápínaté naicácani. Càité profeta itànàaca:

‘Níái imàníyèica íba icapèená, nadéca náucaca abéeri íba méetàuculé náichawa, caná iwènicáiná naicácani. Quéwa Wacuèriná Dios ídèca imàacaca máiníri iwàwacutácawa capíi írípíná yái íba náucuéericaté.

¹¹ Dios imànicáiná càì, íná wàaca Dios irí cayábéeri’,

càité profeta fímaca nùwali”, fímaca yái Jesúsca, icàlidaca nalí iináwanáwa, yái càiride iyúwa íba, israelita icuèrinápináca.

¹²Néeseté abénaméeyéi néená níái judío íiwacanánáica nawàwa náibàaca Jesús náucacaténáni presoíyéi ibànaliculé, náalíacáináwa icàlidacaté nàwali yái comparaciónca. Càmiírta quéwa nadé náibàacani, cáalucáiná naicáca níái manùbéeyéi wenàiwicaca cayábéeyéica iicáca Jesús. Iná nàacawa Jesús íicha.

El asunto de los impuestos

¹³Néeseté judío íiwacanánái ibànùaca abénaméeyéi fariseo nàacaténáwa Jesús yàatalé, áibanái nacái cayábéeyéi iicáca rey Herodes íiwitáise. Nawàwacaté nasutáca néemiawa Jesús càulenéri wawàsi ìwali, náalimáidacaténá naicáwani icàlidáanápíná báawéeri iyúni yéewanápiná nacháawàaca iináwaná ìwali romanonái yàasu gobierno íiwacanánái írí. ¹⁴Yá nàacawa Jesús yàatalé, yá náimaca írí cáimiétaquéri iyúta:

—Pía, yéewáidéerica wenàiwica, wáalíacawa pitàanica báisíiri iyú, càmita nacái cáalu pía wenàiwica íicha càmicáiná pimàaca áiba wenàiwica caináwanéeyéi iwènúdada píiwitáise cayábéeri íicha, néese péewáidaca wenàiwica báisíiri iyú nàyacaténá càide iyúwa Dios ichùulianá nàyaca. Iná picàlida walíni báisíiri iyú ìwali yái wasutéeripínáca wéemiawa píawa: ¿Cayábasica wapáyaida wáichawa nía plata iyú níara emperador romanosàiri yàasu gobierno íiwacanánái icuèyéica wàasu cáli, càmicaalí nacái báawasicani? ¿Iwàwacutásica wapáyaidaca wáichawa níara romanoca, càmitasica iwàwacutá wapáyaidaca wáichawa nía? —náimaca.

¹⁵Quéwa Jesús yáalíacawa càmita báisí nawàwa náalíacawa,

nawàwacáita nacháawàaca iináwaná ìwali meedá itàacái ìwalíise. Iná fímaca nalí:

—¿Cánacué píalimáida piicáwa núa picháawàacaténá nuináwaná ìwali ìwalíise yái númérica? Néeni, pitécué nulí moneda nuicacaténáni —fímaca yái Jesúsca.

¹⁶Yá natéca íríni. Néese Jesús fímaca nalí:

—¿Cawiná yéenáiwaná ichanàawa, cawiná nacái ípidená ichanàawa moneda ìwali? —fímaca yái Jesúsca. Náimaca írí:

—Emperador ípidenáquéi ichanàawa, yéenáiwaná nacái ichanàawa ìwali, yái romano íiwacalínáca, icuèrica macái èri mīnanái —náimaca. ¹⁷Iná Jesús fímaca nalí:

—Pipáyaidacué píchawa emperador plata iyú càide iyúwa ichùulianacué pipáyaidaca. Pimànicué nacái càide iyúwa Dios iwàwáanacué pimànica —fímaca yái Jesúsca. Yá máini náináidacawa néemiaca manuísíwata Jesús ímáaná, càmicáiná náalimá nacháawàaca iináwaná ìwali itàacái ìwalíise.

La pregunta sobre la resurrección

¹⁸Néeseté abénaméeyéi saduceo nàaca naicáca Jesús. Saduceonái náimaca yéetéyémíwa càmitasa nacáucàawa áibaalípiná. Saduceonái iwàwacaté wenàiwicanái iicáanica Jesús iquíniná, íná nasutáca néemiawa Jesús, náalimáidacaténá naicáwani. Yá nacàlidaca írí tàacáisi. Náimaca írí:

¹⁹—Pía yéewáidéerica wenàiwica, profeta Moisés itànàacaté tàacáisi Dios inùmalicuise fímérica wíacué judíoca iwàwacutáca càì wamànica: Asiali yéetácalíwa méenibeta, yásí iwàwacutá yéenasàiri yeedáca íríwa yéenasàiri ínumiwa yàacawéetúapínáwa yéewacaténá idèniaca úapicha

yéenibewa naiquéeyéipiná iyúwa yéetéerimiwa yéenibemi yéewanápiná nâyaca wenàiwica icuèyéipiná yéetéerimiwa yàasu cáli. ²⁰Uwé, áibaalíté nâyaca siete namanúbaca yéenanái. Yá nabèeri yeedáca ínupináwa. Yá yéetácawa uícha méenibeta. ²¹Yá iméerérimi yeedáca úa ínupináwa. Yá yéetácawa uícha méenibeta. Càita nacái iméerérimi àniwa yeedáca iríwa úa, yá yéetácawa uícha méenibeta. ²²Càité níái sietéeyéica imanúbaca needáca úa quéwaté méenibecata néetácawa uícha macáita. Néese uétácawa átata náami. ²³Uwé, báisícaalí yéetéeyéimiwa icáuçàcawa áibaalípinátá càide iyúwa áibanái fínáidáanáwa, néese ¿cáinápinásica uniri náicha níái sietéeyéimica? Càmita náalimápiná náalíacawa macáicáináta náinucaté úa — náimaca naicáanica Jesús iquíniná. ²⁴Néese Jesús íimaca nalí: —Pidéçuéca piméeràacawa báisíiri tàacáisi íicha càmicáinácué píalfawa càinácaalí fímáaná Dios itàacái profetanái itànèericaté Dios inùmálicuise. Càmitacué nacái píalfawa Dios íiwitáise iwali, yái yáaliméerica imichàidaca wenàiwica yéetácáisi íicha. ²⁵Aibaalípiná yéetéeyéimiwa nacáuçápinácawa, quéwa càmita nacásàapináwa, níái asianáica, inanái nacái, nâyapináicáiná cáiwade iyúwa chènúníiséeyéi ángel iyáaná càmiyéica icásàawa. ²⁶Aiba wawàsi nacái, piyúnáidacuéca càmita Dios icáuçàidapiná wenàiwica áibaalípiná, quéwa pidéçuéca píléeca cuyáluta profeta Moisés itànèericaté Dios inùmálicuise, íná ¿cánácué càmita píalí péemiacuè càinácaalí fímáaná? Moisés ibàlùacatéwa Dios íipunita mawiénita maléenéeri àicu irí yeeméericawa quichái iyú, yá Dios íimacaté Moisés irí: ‘Núacata

yái Dios icuèrica Abraham, Isaac nacái, Jacob nacái’, càité íimaca yái Diosca. ²⁷¡Dios càmita icúa yéetéeyéimiwa ichéeca meedá! ¡Néese Dios icúaca cáuyéi wenàiwica! Iná iwàwacutácué píalíacawa cáuca nía Dios yáapícha, níái Abraham, Isaac, Jacob nacái, éwita néetácáanítatéwa madécaná camuí ipíchawáiseté Moisés iyaca. Iná yéewa wáalíacawa Dios icáuçàidáanápiná yéetéeyéimiwa áibaalípiná. Pidéçuéca piméeràacawa máini déeculé báisíiri tàacáisi íicha —íimaca yái Jesúsca.

El mandamiento más importante

²⁸Abéeri néená níái yéewáidéeyéica wenàiwica templo iricu yéemiácaté saduceonái isutáaná yéemiawa Jesús, yá nacái yáalíacawa Jesús icàlidacaté nalíni cayábéeri iyú. Néese yàacawa Jesús yàatalé, yá isutáca yéemiawa Jesús: —Nâyaca madécaná wawàsi Dios ichùulìerica wamànínápináca. ¿Càiríná náicha máiníiri cachàinica náicha canánama wamànínápiná? —íimaca. ²⁹Néese Jesús íimaca irí: —Yái Dios ichùullianáca máiníirica cachàinica náicha canánama wamànínápiná càì íimaca: ‘Péemiácué, píacué israelítica. Iyaca abéerita Wacuèrinásàiri, yái Wacuèriná Dios. ³⁰Cáininá píicáca Picuèrináwa Dios macái piwàwalicuisewa, macái picáuca iyú nacáiwa, macái píiwitáise iyú nacáiwa, macái pichàini iyú nacáiwa’, càì íimaca yái Dios ichùullianáca máiníirica cachàinica náicha canánama wamànínápináca. ³¹Yá pucháibáaná tàacáisi Dios ichùullianáca máiníiri cachàinica náicha canánama wamànínápiná càì íima: ‘Cáininá píicáca áibanái wenàiwica càide iyúwa cáinináaná píicáca píawawa’, càì íimaca yái Diosca. Canáca áiba tàacáisi cachàiníiri náicha níái pucháiba

tàacáisica — ímaca yái Jesúsca.

³²Néese yái yéewáidéerica wenàiwica templo iricu ímaca Jesús irí àniwa:

—Cayábéeri yái picàlidéerica walí, pía yéewáidéerica wía. Pidéca picàlidaca walí báisfiri iyúni. Iyaca abéerita Dios. Canácata fícha áiba.

³³Yá nacái cáininácaalí waicáca Dios macái wawàwalicúsewa, macái wáiwitáise iyú nacáiwá, macái wachàini iyú nacáiwá, yá nacái cáininácaalí waicáca áibanái wenàiwica càide iyúwa cáinináná waicáca wíawawa, yásí máini cawènica Dios íicácani náicha macái píraí íiwitáaná wanuéyéica Dios irí iyúwa sacrificio, macái ofrenda íiwitáaná nacái wamàaquéerica Dios irí neemácaténá sacrificio altar fínata — ímaca yái yéewáidéerica wenàiwica templo iricu.

³⁴Cayábaca Jesús yéemíaca icàlidáanácani, yái yéewáidéerica wenàiwica icàlidacáináténi cáalífacáiri iyú, íná Jesús ímaca irí:

—Yá batéwata pimàaca Dios icúaca pía — ímaca yái Jesúsca. Néese cáaluca macáita níái Jesús yúuwídeca. Càmita nawàwa nasutáca néemíawá quirínamani, yái Jesúsca, náalimáidacaténá naicáwani, yéewanápiná nacháawàaca íináwaná ìwali itàacái ìwalísewa. Cáaluca nasutáca néemíawani, ipíchaná báica nía nacái wenàiwicanái yàacuésemi.

¿De quién desciende el Mesías?

³⁵Idècunitàacá Jesús yéewáidaca wenàiwicanái templo iricu, yá ímaca nalí:

—Níara yéewáidéeyéica wenàiwica templo iricu càmita néewáida nía macái tàacáisi iyú Dios itàacái icàlidéerica Mesías ìwali, yái Picuèrinápinácuéca Dios ibànueripinácuéca píri, píacué judíoca. Náimacáita rey David itaquérinámicani. Quéwa rey David ímocaté áiba wawási nacái Mesías

ìwali. ³⁶Espíritu Santo imàacacaté David itànàaca yái tàacáisica:

‘Nucuèriná Dios ímocaté Nuíwacali irí: Píawinawa nuéwápuwáise picúacaténá núapícha macáita, idècunitàacá numawèniadaca pícha macái piùwènidáiwá, ímaca yái Diosca’, càité ímaca yái Davidca.

³⁷Yái rey David ímocaté Mesías ìwali ‘Nuíwacali’, íná éwita rey David itaquérinámicánítani, yái Mesíasca, càicáaníta iwàwacutá náimaca ìwali rey David íiwacali nacáicani — ímaca yái Jesúsca, icàlidaca nalí íináwanáwa, yái Mesíasca.

Jesús acusa a los maestros de la ley

³⁸Idècunitàacá Jesús yéewáidaca nía, yá ímocaté nalí: “Píicácué píchawa níái yéewáidéeyéica wenàiwica templo iricu. Picácué píyaca càide iyúwa nàyaná. Casímáica nèepunicawa nanáawani cáaléeri yáapíchawa, náasáidacaténá nadéca néewáidacawa madécaná èeri, nayúunáidacáiná casímáica Dios íicáca nía. Nawàwa wenàiwicanái itàidaca nía cáimiétaquéeri iyú bamuchúamibàa yàcalé manúbéeyéi wenàiwica naicácaténá nía. ³⁹Máini nawàwa náawinacawa cayábéeri yàalubáisi fínata cáimiétacanéeyéi wenàiwica yáawinacatáicawa macái wenàiwica yàacuésemi judíonái yéewáidacàalu iricu. Nacutá nacái cayábanaméeyéi yàalubáisi cáimiétacanéeri yáawinacatáicawa macái wenàiwica yàacuésemi nayáacaténá nayáacaléwa náapícha, yéewacaténá áibanái naicáca nía iyúwa máiniyéica cachàinica. ⁴⁰Níái yéewáidéeyéica wenàiwica templo iricu nayéedúaca nacái nacapèemi, náasumi nacái, náicha níái catúulécaneeyéi inanái inírimi yéetéeyéimicawa fícha. Néese nasutáca Dios fícha

déecuíri iyú, yéewacaténá áibanái iyúunáidaca cayábaca náiwitáise. Níacata Dios yúuwichàidéeyéipiná cachàiníiri iyú náicha áibanái cabáyawanéeyéica”, íimaca yái Jesúsca.

La ofrenda de la viuda pobre

⁴¹Aiba èerité Jesús yáawinacawa templo irícu, abéemàalé ofrenda yàalu íicha wenàiwica iwàlùadacataléca plata namàaquérica Dios irí. Yá iicáca wenàiwicanái iriadaca yàasu platawa ofrenda yàalu iriculé namàacacaténáni Dios irí. Yá iicáca madécaná càasuíyéi naliadaca néré manùba plata. ⁴²Néese inanái yàanàca néré, catúulécanéechúa, inìrimi yéetéechúamicawa íicha. Yá uliadaca moneda ofrenda yàalu iriculé, pucháiba moneda cobréeyéi púubéeyéi, càmiyéica máini cawènica. ⁴³Néese Jesús imáidaca yàataléwa yéewáidacalénaiwa. Yá íimaca nalí:

—Péemiácué cayába, úái maníríichúami catúulécanéechúaca udéca umàacaca ùasu ofrendawa Dios iiquéeri iyúwa manuúri iwèni náicha canánama yúuquéeyéica plata ofrenda yàalu iriculé. ⁴⁴Macáita níái áibanái nàacaté ichàbéericawa meedá, máisibáwanáita nàasu cawèníiri íichawa, quéwa úái catúulécanéechúaca, udéca umàacaca ofrenda Dios irí macáita yái udènièrimica uwènianápináca uyáacaléwa —íimaca yái Jesúsca.

Jesús anuncia que el templo será destruido

13 Jesús imusúacatéwa templo íicha, yá abéeri yéewáidacalé íimaca irí:
—Wáiwacali, ipiicácawa níái templo yàasu íba cayábanaméeyéica, nía nacái capii manuínaméeyéica, cayábanaméeyéi

iicacánáwa templo itéeseeyéica! — íimaca. ²Quéwa Jesús íimaca irí:

—Péemia cayába yái núuméeyéica piri íwali, níái capii manuínaméeyéica. Aibaalípiná canácata capii yàasu íba yáawinéeripínacawa áiba íba íinata. Macáita níái capii templo itéeseeyéica namáalàapínáta nacáíwa —íimaca yái Jesúsca.

Señales antes del fin

³Néeseté Jesús yàacawa yéewáidacalénái yáapichawa dúli néré ípidenéechúa Olivos, ímáanáca olivo inàlیمانá. Uái dúli ìyèechúaca abéemàise templo íicha. Yá Jesús yáawinacawa. Néese Pedro, Santiago nacái, Juan nacái, Andrés nacái nàacawa yàatalé méetàucuta áibanái íicha. ⁴Nasutáca néemiawa Jesús càicaalínápinácaalí ichàbawa yái wawàsi Jesús icàlidéericaté nalí templo íwali, càinácaalí iyú nacái nadépináté nàalíacawa templo imáalàanápinácatéwa mesúnamáita.

⁵Néese Jesús íimaca nalí:

“Piicácué píchawa cayába ipíchaná áibanái ichiwáidacuéca pía ipíchawáise èeri imáalàapínacawa. ⁶Manùbacáiná wenàiwica nàanàapíná icàlidéeyéipíná ichiwawa. Náimapíná núacasa níata. Yá nacàlidapíná nachiwawa. Càipíná náimaca: ‘Núacata yái Mesíasca, ípidenérica Jesucristo, israelita icuèrinápináca’, càipíná náimaca namànica nachiwawa. Yá nachiwáidapíná manùba wenàiwica.

⁷“Píacué cáalu piwàwa péemiapínacaalícué áibanái itàanica ùwicái iináwaná íwali, namànínása ùwicái mawiénita, déecubàata nacái. Càita iwàwacutá namànica, quéwa càmitàacá imáalàapínáwa yái èriquéi. ⁸Manùbacáiná áiba cáli néeseeyéi ipéliapíná áiba cáli néeseeyéi ípunitawa, áibanái gobierno namànipíná ùwicái áibanái gobierno ípunitawa.

Yá canánama cáli icusúapinácawa. Yá nacái manùbéeyí wenàiwica néetápináwa mápicáí iyú. Quéwa macáita yái yùuwichàacáisica, yátanica idàbàanéeri yùuwichàacáisica meedá, càide iyúwa inaná idàbacaalí uuwichàacawa úasu èeri umusúadacataní icá èeri.

⁹“Piicácué púchawa áibanáicáiná judíonái náibàapinácué píawa nacháawàacaténácué piináwaná iwali nàycàle icuèrinánái írwa. Aibanái icapèedáidapinácué píawa judíonái yéwáidacáalu írču. Yá áibanái náibàapinácué píawa nacháawàacaténá piináwaná iwali càmfíyíéi judío icuèrinánái írí, reynái írí nacáíwa peebáidacáinácué nutàacái. Càipiná Dios imàacacué namànica pírí, yéwanápiná picàlidaca nalí nutàacái. ¹⁰Ipíchawáise imáalàapinácawa yái èeriquéi, yá iwàwacutápiná macái èeri mìnánái yéemiaca nutàacái cayábéeri.

¹¹Néenialípiná náibàapinácué píawa nacháawàacaténácué pía náiwacanánái írwa, quéwa picácué achúma píináidacawa piwàwawa iwali càinácaalí iyú píalimá picàlidaca nalí nutàacái. Pibàlùapinácué náipunita, yá picàlidacué nalí càinácaalí tàacáisi Dios ichùulìèripinácué picàlidaca nalí, càmicáinácué picàlidapiná nalí píasu tàacáisiwa meedá, néese picàlidapinácué nalí nutàacái Espíritu Santo imàaquèeripinácuéca píaliacawa. ¹²Néenialípiná wenàiwicanái nacháawàapiná néenánáisiwawa áibanái írí, néenánái néetáanápínáwa neebáidacáiná nutàacái. Aibanái nacái nasèenái nacháawàapiná néenibewa néetáanápínáwa neebáidacáiná nutàacái. Aibanái néenibe nacái nawènúadapiná náiwitáisewa nasèenái íchawa, yá nanúaca nasèenáiwawa. ¹³Macái èeri mìnánái báawacuéca naicápiná

píawa peebáidacáiná nutàacái, quéwa cawinácaalí yeebáidéeyéica nutàacái mamáalàacata àta néetáacatalétawa, níacata nuwasèeyéipiná Dios yàasu yùuwichàacáisi íchawa.

¹⁴“Aibaalípiná piicápinácué wenàiwica imànica áiba báawéeri casaquèeri wawàsi templo írču, aléde càmicataléca Dios imàaca wenàiwica imànica càiri wawàsi, casacàacaténá imànica templo Dios ícha —píacué iléeyéica yái tàacáisica, péemiacué cayábani— íná piicápinácaalícué yái wenàiwica iyaca néré, yási macáita wenàiwica iyéeyéica cháí Judea yàasu cáli iwàwacutá napiacawa dúli inàliméeri nérépiná. ¹⁵Cawinácaalí wenàiwica iyamáidéeyéicawa iyaca icapèe ipùata sàabadéeri ínatawa néenialípiná, iwàwacutá càmita nèepùa nawàlùacawa nacapèe iriculéwa needácaténá nàasuwa ipíchawáise napiacawa Jerusalén iyacàlená ícha. ¹⁶Cawinácaalí iyéeyéica manacúaliré, iwàwacutá càmita nèepùawa nacapèe néréwa, ibatàa needáanápíná nabàlewata, iwàwacutá càmita nèepùawa ipíchawáise napiacawa Jerusalén iyacàlená ícha. ¹⁷iNàuwichàapinácawa manuísíwata cawinácaalí inaná idéericuíyéica, nía nacái inanáica yèeyéica quírasii ìira ìinisii!, càmicáiná náalimá napiacawa ráunamáita, naicápiná nacái néenibewa nàuwichàacawa. ¹⁸Pisutácué Dios ícha ipíchanácué iwàwacutá pipiacawa uniábepi, máinícáinácué càulenáca piacawa. ¹⁹Néenialípiná wenàiwicanái yùuwichàapinácawa báawanama. Canácaté áiba yùuwichàacáisi báawéeríwanái ícha, Dios idàbacatáiseté yái èeriquéi, àta siuca nacáide. Càmfíripináta nacái áiba yùuwichàacáisi báawéeríwanái ícha càiripináta cháí èeri írču. ²⁰Càmicaalí Wacuèriná Dios

imàaca maléenéeripinátáni yái yúuwichàacáisica, yásí macáí èeri mìnánái yéetápinácawatá. Quéwa Dios idéca imàacaca maléenéeripinácani cáininácáiná iicáca yàasu wenàiwicawa, níái wenàiwica Dios yeedéeyéica yàasunáipináwa.

²¹“Néese néenialípiná áibanái íimapinacué piriwa: ‘Aqualécué, piicáca chácata iyaca yái Mesíasca’, càipiná náimaca; áibanái nacái náimapinacué piriwa: ‘Piicacué Mesías iyaca néré, yái judío icuèrináca’, càipiná náimaca. Quéwa picacué peebáida nalíwani.
²²Manùbacáiná cachìwéeyéi yàanàapináca, icàlidéeyéipiná ichìwawa, náimapiná Mesíasca nía, judío icuèrinápiná; áibanái icuèlidéeyéi nacái nàanàapiná icàlidéeyéi ichìwawa. Náimapiná natàaníinása Dios inùmaliçúise. Namànipiná yái càmiírca wenàiwica idé imànica. Càipiná náasáidaca nachàiniwa nachìwáidacatená èeri mìnánái. Náalimáidapiná nachìwáidaca Dios yàasu wenàiwica, Dios yeedéeyéica yàasunáipináwa. Càmicaalí Dios yàasunái iicá fíchawa cayábani, yásí cachìwéeyéi náalimá nachìwáidaca nía nacái.
²³Iná ipiicacué píchawa cayábani! Nudéca nucàlidacuéa piríni, macáita yái iwàwacutéericuéca pialíacawa ipíchanacué nachìwáidaca pía. Nudéca nùalàacuéca pía náicha, ipíchawáise ichàbapinácawa”, íimaca yái Jesúsca.

El regreso del Hijo del hombre

²⁴Jesús íimacaté nalí àniwa: “Néenialípiná idécanáami ichàbacawa yái yúuwichàacáisica, yá catápináca èeri, quéeri nacáiwacàmita amalá icànaca.
²⁵Dùlupùta nacái nacaláapináwa chènuníise. Yásí cachàiníyéi wawàsi iyéeyéica chènuniré nacusúacawa macáiwai.

²⁶Néese macáí èeri mìnánái iicápiná núa, núa asíali Dios néeséerica, nùanàapiná acalèe yèewíise cachàiníri nuíwítáise iyúwa, nucamaláná mèlumèluírí iricuwa nuçacatená macáita.

²⁷Nubànùapiná nùasu àngelnáiwai, yá nàwacáidapiná nulí nùasunái nuedéeyéica èeri mìnánái yèewíise àta alénácaalí nàyaca macáí cáli imanùbaca cháí èeri iricu.

²⁸“Péemiacué cayába comparación higuera yéetaná íwali: Càisinàacaalí higuera yàana, yá imusúadacaalí ibáináwa, yá pialíacuécawa mawiénica camuí.

²⁹Cáita nacái piicápinácaalícué ichàbacawa macáita yái nucàlidéericuéca píri íwali, yásí pialíacuécawa mawiénica núa, nùanàapináwa néese àniwa, núa asíali Dios néeséerica, càide iyúwa wenàiwica ibàlùacaalíwa capíi inùma iricu, iwàlùanàapináwa capíi iriculé.
³⁰Péemiacué cayábani, macáita yái siùquerica tàacáwa nucàlidacuéca píri íwali, macáita ichàbàanàpinácawa ipíchawáise néetácawa macáita wenàiwica iyéeyéipináca néenialíwa.

³¹Yái capiraléeri cáli, èeriquéi nacái namáalàapinácawa áiba èeriwa, néese nutàacáí càmita imáalàapináwa. Macáita ichàbapinácawa càiwade iyúwa nucàlidáanacué píriini.

³²“Quéwa canácata yáaliériwa chácataínápinácaalí yái èerica, chènuníiseeyéi àngelnái nacái càmita náalíawa, núa nacái Dios lírica, càmita núalíawa chácataínápinácaalí yái èerica, hora nacái. Abéericata Núaniri Dios yáaliériwa.

³³“Iná picúacué piyacani, yái èeripináca, písutacué nacái Dios fícha, càmicáinacué pialíawa chácataínápinácaalí nuénáiwana yàanàaca.
³⁴Péemiacué comparación: Nuénáiwanaipiná

iyaca càide iyúwa asìali yàacaalíwa ipáchiacaténá déeculé. Ipíchawáise imusíacawa icapèe fíchawa, yá imáidaca yàasu wenàiwicanáíwa. Yá ichùuliaca nacùanápíná icapèe, yàasu nacáí. Macáí icálida nalí náibaidéeripínáca. Yá ichùuliaca yàasu wenàiwicawa icuèripíná capii inùma ipíchaná iimáca, ituíyàanápíná mamáalàacata àta náiwacali yàanàacataléta àniwa. ³⁵Iná núumacué pirí, picùacué cayába nùanàaca àniwa, càmícinácué píalíawa nuenáíwaná, núa iyéerica càide iyúwa capii íiwacali, chátáinápínácaalí nùanàaca àniwa, nùanàapínácaalí táicalé, càmicaalí nacáí catá bamuchúami, càmicaalí nacáí cawámami itàacaalí, càmicaalí nacáí mapisáita. ³⁶Picùacué cayába nùanàaca ipíchanácué nuèpùapínácaalí nùanàaca àniwa, yáta nùanàacuéca pía meedá càmíiyéica íibaida nulí cayába, càide iyúwa wenàiwica iiméeyéica meedá. ³⁷Yáí núuméerícuéca pirí, núuma nacáí macáíta nùasu wenàiwica íríwa: Picùacué cayába nùanàaca àniwa”, íimaca yáí Jesúsca.

Conspiración para arrestar a Jesús

14 Iwàwacutácaté pucháiba èeri ipíchawáise judónái yàasu culto íipidenéeri Pascua, nayáacaalíté pan càmíiri idènia levadura. Sacerdote íiwacanánái, áibanái nacáí yéewáidéeyéica wenàiwica templo iricu nacutáca cainápínácaalí iyú yéewanápíná náibàaca Jesús íbàacanéeri iyú nanúanápínáni. ²Abénaméeyéi náimaca:

—Iwàwacutá càmita wáibàani Pascua yàasuná culto yaalí, ipíchaná calúaca wáapícha níai manùbéeyéi wenàiwicaca, ipíchaná namànica ùwicáí yàcalé iricu —náimaca.

Una mujer derrama perfume sobre Jesús

³Jesús yàacatéwa Betania iyacàlená néré, yá iwàlùacawa Simón icapèe iriculé, yáí Simón ichùnièricatéwa cháunási lepra íicha. Néese idècunitàacá Jesús iyaca mesa idaní iyáacaténá iyáacaléwa, yá abéechúa inaná yàanàaca itéechúaca catúa ucáapi iricuwa, abéechúa catúa cawèníiri íba alabastro icatùalená, ipuniéechúawa séenási pumèníiri isàni iyú, íipidenéeri nardo, máiníiri cawènica. Yá ubacáca catúa inùma, yá ùucùaca séenási Jesús íiwita ìwali, yáí séenási pumèníirica isàni. ⁴Néese abénaméeyéi néená níai iyéeyéica néeni, yá calúaca nía ìwalíise yáí umànínáca. Náimaca nalíwáaca: —Máiní báawéeriquéi úucáanáca meedá yáí pumèníirica isàni cawèníirimica. ⁵Yáí pumèníirica isàni iwèníiri trescientos ichàbaníiseta denario, cawèníiyéi plata abéeri camúf iwènicatái. Iná ¿cánácáwa càmita uwéndani ùacaténá iwènináami catúulécanéeyéi írí? —náimaca nalíwáaca. Yá nacúisaca náichawa úái inanáca. ⁶Quéwa Jesús íimaca nalí:

—Pimàacacué umànica càide iyúwa uwàwáaná. Picácué pisáiwica ulí wawàsi. Udéca umànica nulí cayábéeri. ⁷Catúulécanéeyéi wenàiwica nàyacuéca pèewi càiripínáta, íná yéewa píalímá piyúudàaca nía cainácaalí èeri piwàwacatáicacacué piyúudàaca nía. Núa quéwa càmíirita iyapíná píapíchacué càiripínáta cháí èeri iricu. ⁸Uara inanáca udéca umànica nulí yáí cayábéerica úaliméerica umànica. Udéca ùucùaca nùwali perfume nusànipíná ipíchawáise nuétácawa, yéewanápíná nabàliaca núa, càide iyúwa judónái imàníná

yéetéeyéimiwa irí. ⁹Péemiacué cayába, àta alénacaalí wenàiwica nacàlidaca nutàacái cháí èeri irícu, yáí tàacáisi ímérica nuwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi íficha, yásí nacái nacàlidaca uináwaná ìwali càinacaalí iyú úái inanáica umánínáté nulí cayábéeri. Càipiná nawàwalica úawa —íimaca yáí Jesúsca.

Judas traiciona a Jesús

¹⁰Néeseté Judas Iscariote, abéeri nëená náií docéeyéica imanùbaca Jesús yéewáidacaléca, yàaca itàaníca sacerdote íiwacanánái yáapicha, itéenápiná nía Jesús yàatalé náibàacaténáni.

¹¹Náií sacerdote íiwacanánáica néemiacaalíni, yá máini casíimáica nawàwa. Yá nacàlidaca Judas irí nàanápínaté irí plata itéenápináca nía Jesús yàatalé náibàacaténáni. Néese Judas idàbaca icutáca wawàsi càicaalínacatáipináta yáalimá itéca nía Jesús yàatalé náibàacaténáni.

La Cena del Señor

¹²Idàbáanéeri èeri yàanàacaté judíonái yàasu culto yaalí íipidenéerica Pascua nayáacaalíte pan càmíiri idènià levadura. Yáté èerica nanúacaté oveja wàlisài iyúwa sacrificio càide iyúwaté náiwitáise iyáaná nayáacaténá oveja iiná Pascua yàasuná culto yaalí. Yáté èerica Jesús yéewáidacalénái isutáca yéemiawani. Náimaca irí:

—¿Alénásica piwàwa wàacawa wachùnìacaténá piyáapíná nacáíwa yàacási Pascua pinéerica piyáacaténáni wáapicha? — náimaca irí. ¹³Iná Jesús imáidaca yàataléwa pucháiba yéewáidacaléwa ibànùacaténá nía. Yá íimaca nalí:

—Piacuéwa Jerusalén iyacàlená iriculé. Abéeri asiali íipunitáidapínacué píawa,

itéerica úni catùalícu. Piacuéwa yáamiwáise, ¹⁴àta iwàlùacatalétawa capiiriculé, néese píimacué capii íiwacali irí: ‘Yáara Yéewáidéerica wía iwàwaca isutáca yéemiawa pía alénacaalí capii imàdàaná ìya iyáacatáipíná iyáacaléwa Pascua pinéerica yéewáidacalénái yáapichawa’, píimacué irí. ¹⁵Néese yáasáidapínacué piriwani, capii imàdàaná manuúri ìyéerica chènunibàa cáli inàni íficha, nachùnìerica cayába. Pichùnìacué walíni néré wayáapíná Pascua piná —íimaca yáí Jesúsca.

¹⁶Néese nàacawa Jesús íficha náií yéewáidacaléca, yá nawàlùacawa Jerusalén iyacàlená iriculé. Yá nàanàaca macáita càide iyúwa Jesús íimáanáté nalí. Néese nachùnìaca yàacási Pascua pinéerica. ¹⁷Néeseté catáca yàacawa, yá Jesús yàanàaca néré doce namanùbaca yéewáidacalé yáapichawa. ¹⁸Néese idècunitàacá nayáaca nayáacaléwa mesa iwéré, Jesús íimaca nalí:

—Péemiacué cayába, abéeri péenacué, iyéerica iyáacaléwa núapicha siúcade, itépiná nùuwidenái náibàacaténá núa — íimaca nalí.

¹⁹Yá idàbaca achúmaca nawàwa, íná nadàbaca nasutáca néemiawani abéerinamata. Náimaca Jesús irí:

—¿Núasica? —náimaca. ²⁰Jesús íimaca nalí:

—Abéeri péenacué docenacué pimanùbaca pía, yáí yáapúadéerica pan núapicha quírapieli iriculé, yácata itéeripínáca nùuwidenái náibàacaténá núa. ²¹Báisíta núa, asiali Dios néeséerica, nuétápinácawa càide iyúwaté profetanái itànanáté tàacáisi nùwali Dios inùmalicúise; quéwa imáínfíripíná yùuwichàacawa yáí asialica itéeripínáca nùuwidenái náibàacaténá núa! Cayába cachàinitésica írítáni càmicaaalíte

imusúa iicáca èeritá —íimaca yái Jesúsca.

²²Néese idècunitàacá nayáaca nayáacaléwa, Jesús yeedáca pan icáapi iriculéwa, yá yàaca Dios irí cayábèeri ìwali yái panca. Néese isubèriadacani, iwacùaca nalíni. Iimaca nalí:

—Peedacué piyáawani, yácata nuiná yái —íimaca nalí.

²³Néese yeedáca copa icáapi iriculéwa, abéechúa copa idènièchúa iricuwa uva ituní. Yá yàaca Dios irí cayábèeri ìwali yái uva ituníca. Néese ichàbáida nalíni, yá macáita nàiracani. ²⁴Jesús íimaca nalí:

—Yái uva ituníca, yácata nuíraná imusuéripinácawa nuíchawa cruz ìwali manùbéeyéi wenàiwica irípináwa, imàaquèeri nacái báisíiricani yái wàlisàí wawàsi Dios imàníirica wenàiwicanáí yáapicha iwasàacaténá níawa Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. ²⁵Péemiacué cayába, càmita nuèpùa nuírapináca quirínamani yái uva ituníca àta áiba èeripiná nuíracataléta wàlisàí uva ituní yàcalé iricu Dios icùacataléca macáita chènuniré — íimaca yái Jesúsca.

Jesús anuncia que Pedro lo negará

²⁶Néeseté idécanáami nacántàaca salmos, yá nàacatéwa dúli nérépiná íipidenéechúa Olivos, íimáanáca olivo inàlimaná. ²⁷Jesús íimaca nalí:

—Macáitacué piwènuadapiná nuícha píiwitáisewa, yá pimàacapinacué núa abéerita, càide iyúwaté Dios yàasu profeta itànàaná tàacáisi Dios icàlidéericaté nùwali. Dios íimacaté: ‘Nunúapiná yái icuèrica nupíra ovejanáíwa, néese nupíra ovejanáí napiapiná nacàlàlacawa’, íimacaté yái Diosca. ²⁸Quéwa idécanáami numichàacawa yéetácáisi íicha, yásí nùacuéwa pipíchalé Galilea yàasu cáli néré, yá nuípunitáidapinacué

pía néréwa —íimaca yái Jesúsca.

²⁹Néese Pedro íimaca irí:

—Ewita macáita áibanáí iwènúadacaalí píicha íiwitáisewa, càicáaníta càmita numànipiná càì —íimaca yái Pedroca. ³⁰Jesús íimaca irí:

—Péemia cayába, yáta catáquéí, ipíchwáise cawámai itàaca pucháibáaná yàawiríapiná, yá pimànipiná pichíwawa máisiba yàawiría, píimapiná càmitasa píalía nùwali, ipíchaná nanúaca pía núapicha —íimaca yái Jesúsca. ³¹Quéwa Pedro íimaca irí cachàiníri yái mamáalàacata:

—Ewita iwàwacutácaalí nacái nuétácawa píapichawa, càicáaníta càmita nucàlida nuchíwawa càmfínasa nùalía píwali —íimaca yái Pedroca. Yá macáita níái áibanáí càì náimaca nacái Jesús irí.

Jesús ora en Getsemaní

³²Néeseté nàanàaca bànacalé inàlima néré íipidenácataléca Getsemaní. Yá Jesús íimaca yéewáidacalénáí iríwa:

—Píawinacuéwa cháí idècunitàacá nùaca néré nusutáca núawawa Dios íicha —íimaca yái Jesúsca.

³³Yá itéca yáapichawa Pedro, Santiago nacái, Juan nacái. Yá Jesús idàbaca icalúadacawa báawanama, máiní achúmaca iwàwa íináidacawa icalùniwa.

³⁴Yá íimaca nalí:

—Máiní achúmaca nuwàwa nuínáidacawa nuwàwalicúsewa càide iyúwa wenàiwica iwàwèeri yéetácawa aquialéta. Chátacué píara. Picácué piimá piyaca — íimaca nalí.

³⁵Néese Jesús isirùacawa napíchalé achúmáanata. Jesús yúuwàa iriacawa inumáawawa cáli iwéré. Yá isutáca Dios íicha wawàsi asáisi cayábacaalí iwasàanapiná Jesús yùuwichàacáisi íicha, yái yùuwichàacáisica yàanèripinácatéwa

ìwali mesúnamáitaté. ³⁶Càitè Jesús isutáca yáawawa Dios ícha: “Núaniri, piacata yáaliméerica imànica macái wawàsi. Iná piwasàaca núa ícha yái nùuwichàanápínacawa yàanèeripínacawa nùwali siucade; quéwa, càmicaalí cayábani yái piwasàanaca núa, yá picá pimàni càide iyúwa nuwàwáaná, néese pimàni càide iyúwa piwàwáaná”, ímaca isutáca Dios ícha yái Jesúsca.

³⁷Néese yèèpùacawa yéewáidacalénái yàataléwa. Yá yàanàaca nía iiméeyéicáita. Néese ímaca Pedro irí:

—Simón, ¿cáná piimá? ¿Cáná càmita yéewa picawàacawa ibatàa abéeri horapíná? ³⁸Picácué piimá piyaca, pisutácué nacái piawawa Dios ícha yéewacaténacué pimawèniadaca píichawa báawéeri, Satanáscáiná yáalimáidapínacué pía pimàniínápíná pibáyawanáwa. Piwàwacuéca pimànica càide iyúwa nuwàwáaná, quéwa machawàacáicacatué piiná meedá —ímaca yái Jesúsca.

³⁹Néese Jesús yèèpùa yàacawa náicha àniwa. Yá yèèpùa isutáca Dios ícha càide iyúwa idéenáté isutácawaca. ⁴⁰Néese yèèpùacawa yéewáidacalénái yàataléwa àniwa, yásí yàanàaca nía iiméeyéicáita àniwa, máinícáiná cadapùleca nía báawanama. Idécanáami icawàidaca nía, yá báica naicáca níawawa iwéré. ⁴¹Yá Jesús yèèpùa iwènúacawa náicha àniwa, yá isutáca yáawawa Dios ícha àniwa. Néese yèèpùa yàacawa nàatalé àniwa máisiba yàawíríanápíná. Yá Jesús ímaca nalí:

—¿Cánacué piimá piyaca? ¿Cánacué piyamáidacáitacuéwa meedá nacái? Pidécuéca piimáca, íná pimichàacuéwa, nuénáiwánacáiná idéca yàanàaca presocatáipínáca namànica núa namàacacaténá cabáyawanéeyéi

wenàiwica inúaca núa, núa asiali Dios néeseerica. ⁴²Pimichàacuéwa, wàanacuéwa; áca néese yái asialica itéerica nùuwidenái náibàacaténá núa —ímaca yái Jesúsca.

Arrestan a Jesús

⁴³Idècunitàacá Jesús itàanica, yáté Judas yàanàaca, yái abéeri yéewáidacaléca, docenámica nía. Yàanàaca madécaná wenàiwica yáapicha cacáapisèeyéi. Natéca espada machete nacáiri, wacába nacái áiba. Sacerdote íiwacanánái, nía nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo írìcu, judío íiwacanánái nacái nabànùacaté wenàiwica Judas yáapicha íbèeyéipínáca Jesús. ⁴⁴Judasca, yái itéeripínacaté Jesús yùuwidenái náibàacaténáténi, icàlidacaté nalíni quéechacáwa càinápínácaalí iyú yásáida Jesús. Càitè Judas ímaca nalí quéechatécáwa: “Yái asiali nutáidèeripínáca, nusùsuèripínáca nacái inàni ìwali, yácata Jesús. Iná píibàacuéni, pitécué piacawa cachàiníri iyúni”, càitè ímaca nalí yái Judasca. ⁴⁵Ináté Judas yàacawa Jesús yàatalé. Yá ímaca Jesús irí:

—iNuúwacali! —ímaca yái Judasca. Néese Judas isùsùaca Jesús inàni ìwali càide iyúwa judío íiwitáise iyáaná natáidáaná wenàiwica cáininéerica naicáca. ⁴⁶Néese níái manùbèeyéi wenàiwicaca náibàaca Jesús, nactuacani presoíri iyú.

⁴⁷Quéwa abéerita néená níái yéewáidacaléca iyéeyéica néré Jesús yáapicha iwataca yàasu espada machete nacáiriwa. Yá yáalimáidaca ipélicatató, yá inúacatató abéeri asiali ìwali espada iyú, quéwa isasàacáita meedá yuúwi abémàa, yái sacerdote íiwacalíná yàasu wenàiwicaca. ⁴⁸Néese Jesús isutáca yéemíawawa níái wenàiwicaca: —¿Cánacué pianáa nùatalé cacáapisàiwaca espada

machete nacáiri, wacàba nacái píibàacaténacué núa presoíri iyúpiná càide iyúwa piicáaná cayéedéerimí? Càmitacué iwàwacutá càì pimànica, càmicáinácué nupéliapíná píipunita. ⁴⁹Macái èeri imanùbaca, nùycatécué pèewi idècunitàacá nuéwáidaca wenàiwica templo iricu, yá càmitatécué píibàa núa néenibàa. Quéwa píalimácué píibàaca núa siucade yéewanápiná macáita ichàbacawa càide iyúwaté profetanái itànàaná tàacáisi nuináwaná ìwali Dios inùmalicúise —fímaca yái Jesúsca.

⁵⁰Néese macáita Jesús yéewáidacalénái namàacaca Jesús abéerita néré. Yá napiacawa. ⁵¹Núa Marcos quéwa, ùuculiricaté núa, nùacatéwa Jesús yáamiwáise. Nudèniacaté nùwaliwa manufíri wáluma meedá, núuquéricaté nùwalísewa. Néese níái wenàiwica náibàaca núa. ⁵²Quéwa numusúacàatécatawa nùasu wálumami íichawa, yá nupiacawa náicha mabàleta meedá.

Jesús ante la Junta Suprema

⁵³Néeseté natéca Jesús sacerdote íiwacalíná icapèe néré. Néese nàwacáidáyacacawa macáita sacerdote íiwacanánái, judío íiwacanánái nacái, nía nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo iricu. ⁵⁴Yá Pedro yàacawa Jesús yáamiwáise déecuíseta. Yá iwàlùacawa bàacháwa iriculé, yái sacerdote íiwacalíná icapèe ibàacháwalenáca. Yá Pedro yáawinacawa úwinái yèewi, níái icuèyéica templo. Pedro yáawinacawa mawiénita quichái íri yàanabàcaténá néeni.

⁵⁵Néese sacerdote íiwacanánái, nía nacái macáita Junta Supremanái israelita íiwacanánái nacutáca wawàsi Jesús ìwali namàacáanápiná úwinái inúacani. Quéwa càmitaté náalimá nàanàaca

báisiíri wawàsi ìwali. ⁵⁶Yácáiná éwita manùbéeyéi wenàiwica nacàlidacáaná nachiwawa Jesús ìwali, càicáanáta càmita abédanama nataanáca. ⁵⁷Aibanái nabàlùacawa nacàlidacaténá nachiwawa. Yá náimaca:

⁵⁸—Wadéca wéemíaca càì fímaca: ‘Numáalàidapíná yái temploca asianái imàníríca, néese másíiba èeri iricu, yá numichàidapíná áiba templo càmfíríta asianái imàni’, càì fímaca —náimaca nacháawàaca Jesús iináwaná ìwali.

⁵⁹Quéwa éwita nacàlidacáanáta càiri chwái, càicáanáta càmita abédanama nataanáca àniwa.

⁶⁰Néese sacerdote íiwacalíná imichàacawa ibàlùacawa nàacuéssemi. Yá isutáca yéemíawa Jesús:

—¿Cáná càmita picàlida píináwanáwa? ¿Cáiná píimaca ìwali yái nacàlidéerica píwali nacháawàanáca píináwaná ìwali? —fímaca Jesús íri.

⁶¹Quéwa, éwita càmicáanáta cabáyawanáca yái Jesúsca, càicáanáta masànata náicha mamáalàacatani, canáca icàlidáaná iináwanáwa nalí. Néese sacerdote íiwacalíná isutáca yéemíawa àniwani. Yá fímaca Jesús íri:

—¿Píatasica yái Mesíasca, yái judío icuèrinápináca, yái cayábéeri Dios lírica? —fímaca. ⁶²Jesús fímaca íri:

—Báisíta, yáca núa yái. Yá áibaalípiná piicápinácué núawa, asíali Dios néeséerica. Piicápinácué núawinacawa nùyaca Dios yéewápuwáise, yái Dios cachàíníríca náicha canánama nucàcaténá yáapícha macáita. Yá piicápinácué nacái nùanàaca àniwa acalèe yéewíse chènuníse —fímaca yái Jesúsca.

⁶³Néese sacerdote íiwacalíná icacanáidaca ibàlewa càide iyúwaté judío íiwitáise iyáaná

yáasáidacatená báawaca yéemiaca yái tàacáisi Jesús ímérica Dios ìwali. Yá sacerdote íiwacaliná íimaca nalí:

—iCàmita iwàwacutá wéemiaca áibanái icàlidáaná iináwaná ìwali! ⁶⁴Pidécúéca péemiaca itàaníca báawéeri iyú Dios ìwali, icàlidaca ìwaliwa Dios Íiricasani. ¿Càinásicué wamànica irí? — íimaca. Yá abédanamata náiwitáise macáita cabáyawanáca naicácani, iwàwacutáanása nacái yéetácawa, náimaca.

⁶⁵Néese abenaméeyéi néená nadàbaca nàapisáidaca Jesús inàni, nabàlia nacái ituí, yá nacapèédáidacani, náimaca irí:

—iPiwicùlida, picàlida walíni cawinácaalí yái inúadáida pía! — náimaca irí, naicáníca iquíniná. Yá nacái úwinái icuèyéica templo nanúadáidaca Jesús inàni ìwali.

Pedro niega conocer a Jesús

⁶⁶Pedro iyacaté capí yàapumàalicubàa, bàacháwáise. Néese inanái yàanàca néré, sacerdote íiwacaliná yàasu wenàiwicaca. ⁶⁷Uicáca Pedro yàanabàca quichái, yá uicáidaca irí. Néese úmaca irí:

—Pía nacái yèepunírítéwa Jesús yáapícha, yái Nazaret iyacàlená néeséerica —úmaca. ⁶⁸Pedro quéwa imànica ichìwawa, íimaca càmítasa yáalía Jesús ìwali. Yá íimaca ulí:

—Càmírita nùalía ìwali. Càmita nacái nùalía càinácaalí ìwali pitàaníca piyaca —íimaca icàlidaca ichìwawa yái Pedroca, cáalucáináni. Yá Pedro yàacawa náicha iwáiná inùma néré, yái iwáiná bàacháwa itéeséerica. Néese cawámai itàaca. ⁶⁹Néese úái íibaidéechúaca uicáca Pedro àniwa. Yá udàbaca ucàlidaca Pedro iináwaná ìwali wenàiwicanái irí iyéeyéica néeni. Yá úmaca nalí:

—Yá asìaliquéi abéeri néená níái Jesús yáapichéeyéica — úmaca. ⁷⁰Quéwa Pedro icàlidaca ichìwawa àniwa càmínása yáalía Jesús ìwali ipíchaná náibàacani nacái, yái Pedroca. Néese achúma yáwanáitacáwa àniwa áibanái iyéeyéica néeni náimaca Pedro irí àniwa:

—Báisíta píaca abéeri néená níái Jesús yáapichéeyéica, Galilea yàasu cáli néeséericáiná nacái pía —náimaca. ⁷¹Néese Pedro idàbaca icàlidaca ichìwawa cachàiníri tàacáisi iyú, báawéeri nacái báawanama báisí báisísíwata Dios yáaliéricawa. Yá íimaca nalí:

—iCàmita nùalía ìwalíira asìali pitàanírícuéca ìwali! —íimaca icàlidaca ichìwawa yái Pedroca, ipíchaná náibàacani, cáalucáináni, yái Pedroca.

⁷²Yáta cawámai itàaca àniwa pucháibáaná yàawiríapíná. Néese Pedro iwàwalica tàacáisi Jesús íméricaté irí: 'Ipíchawáise cawámai itàaca pucháibáaná yàawiríapíná, yá pimànipíná pichìwawa máisiba yàawiría, píimapíná càmítasa píalía nùwali', càité idéca íimaca yái Jesúsca. Yá Pedro íicháaníca cachàiníri iyú.

Jesús ante Pilato

15 Néeseté amalácaalí nawicáu, yá nàwacáidáyacacawa, níái sacerdote íiwacanánáica, judío íiwacanánái nacái, nía nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo iricu, nía macáita Junta Supremanái, israelita íiwacanánáica, nàináidacatenáwa càinácaalí namànínápinaté Jesús irí. Yá nadacùaca náichawa Jesús. Yá natécani presoíri iyú Pilato gobernador yàatalé, yái romanosàiri icuèricaté Judea yàasu cáli, yéewacatená Pilato yéemiaca Jesús iináwaná ìwali, ichùulianápiná úwinái inúaca Jesús.

²Néese Pilato isutáca yéemiawa Jesús:

—¿Báisisica judío icuèrinásàirica pía? —íimaca. Néese Jesús íimaca írí:

—Báísíta, núacani. Pidéca càì píimaca —íimaca yái Jesúsca.

³Néese sacerdote íiwacanáí nacháawáaca Jesús íináwaná ìwali. Náimaca Jesús imànicaa madécaná wawàsi báawéeri. ⁴Iná Pilato isutáca yéemiawa Jesús àniwa. Yá íimaca Jesús írí:

—¿Cáná càmita picàlida nulí piináwanáwa càinàcaalí pidéena pimànica? Péemia nacháawáaná piináwaná ìwali manùba wawàsi ìwali —íimaca yái Pilatoca.

⁵Canácata quéwa Jesús íimáaná írí, íná Pilato íináidacawa manuísíwata íicáidaca Jesús írí, càmita Pilato yáaliawa íináidéeripináwa Jesús ìwali.

Jesús es sentenciado a muerte

⁶Camuí imanùbaca judíonái imànicaalíté Pascua yàasuná culto, yá náicalo gobernador romanosàiri iwasàaca abéeri presoíri judíonái írípiná, càiríínacaalí presoíri nawàwéerica. ⁷Néeniaalíté iyaca asialí íipidenéerica Barrabás presoíyái ibànalicu, náapicha áibanái wenàiwica ínuéyéicaté wenàiwica ùwicái íricuná, namànicaalíté ùwicái romanonái yàasu gobierno ípunita. ⁸Iná áibanái wenàiwica yàanàaca, yá nadàbaca nasutáca Pilato íicha wawàsi iwasàanápíná nalí abéeri presoíri càide iyúwaté ííwítáise iyáaná. ⁹Yá Pilato íimaca nalí:

—¿Piwàwasicué nuwasàaca pírí Jesús, yái judío icuèrináca? —íimaca yái Pilatoca Jesús ìwali. ¹⁰Càica Pilato isutáca yéemiawa nía, Pilato yáaliacáinátéwa báawaca sacerdote íiwacanáí íicáca Jesús, máinícáiná cayábaca macái wenàiwica naicáca náicha Jesús, íná sacerdote íiwacanáí

náibàacaté Jesús nacháawàacaténa íináwaná ìwali Pilato írí.

¹¹Quéwa sacerdote íiwacanáí nawènúadaca wenàiwicanái ííwítáise Jesús íicha nasutácaténá Pilato íicha wawàsi iwasàanápíná nalí Barrabás. ¹²Pilato isutáca yéemiawa nía:

—Néeni, nuwasàacaalícué pírí Barrabás, ¿càinásicué piwàwa numànica Jesús írí, yái píiméericuéca ìwali judío icuèrinásàirica? —íimaca yái Pilatoca. ¹³Yá náimaca Pilato írí néemíanicawa:

—íPitàtàacuéni cruz ìwali! — náimaca madécaná yàawíríca.

¹⁴Pilato íimaca nalí:

—¿Cáná? ¿Càinásica báawéeri imàni? —íimaca yái Pilatoca. Quéwanáta néemíanicawa àniwa: —íPitàtàacuéni cruz ìwali! — náimaca. ¹⁵Iná Pilato iwàwacáiná cayábaca nía yáapicha, náíi judíoca, íná iwasàaca nalí Barrabás. Yá ichùuliaca yàasu úwináíwa icapèedáidáanápíná Jesús mabàleta cachàiníri cabèesi iyú. Idécanámi nacapèedáidaca Jesús báawanama àta íimami ichalàacatalétawa íicha, yá Pilato yèepùadacani úwinái írí natàtàacaténaní cruz ìwali.

¹⁶Néese úwinái natéca Jesús bàacháwáise capí íicha, yái Pilato icapèe manuíríca. Yá namáidaca macáita néenánáíwa úwinái nàwacáidáyacacaténaíwa Jesús itéese. ¹⁷Néese náucaca ruana Jesús ìwalíse, abéeri ruana nacáiri cáaléeri, quííreeri càiride iyúwa romano icuèriná ibàle. Néese namànica tuírí culèpi nacáiri icàyuwaníná càiride iyúwa romano icuèriná yàasu corona. Yá náiyàaca corona Jesús ííwita ìwali, nacuèrinásàiri naicácaténásatáni, quéwa naicáanícáita meedá Jesús íquíniná. ¹⁸Yá nadàbaca néemíanicawa írí. Náimaca: —íCasíimái piwàwa, piyaca manùba èeri, píasa judío

icuèrinásàirica! —náimaca, càide iyúwaté romano íiwitáise natàidáaná nacuèrináwa, naicáanícáténá meedá Jesús iquíniná.

¹⁹Néese nanúadáidaca Jesús íiwita iwali àicu iyú. Yá nàapisáidacani. Néese nabàlùacawa nàului iyúwa Jesús irí càide iyúwa náacaalí icàaluínínátá, quéwa naicáanícáita Jesús iquíniná meedá. Càmita báisíiri iyú nàa icàaluíniná. ²⁰Idécanáami càì naicáanica Jesús iquíniná, yá nawatàaca íicha ruana nacáiri cáaléeri quíiréerica. Néese nàwalica Jesús iwali ibàle àniwa. Yá natécani yàcalé íicha, natàtàacaténáni cruz iwali.

Jesús es crucificado

²¹Néeseté abéeri asialí Cirene ìyacàlená néeséeri yàanàaca manacúali néese, íipidenéerica Simón, yái nàanirica níái Alejandro, Rufo nacái. Yàacawa àyapulicubàa yái Simónca, néese úwinái íibàacani, nachùuliaca iwáacutaca cruz Jesús irípiná, càmicáináté Jesús yáalimá iwáacutacani, canácáiná quirínama ichàini, úwináicáiná nacapèedáidacaté báawanamani.

²²Natéca Jesús Gólgota néré méetàuculé Jerusalén ìyacàlená íicha. (Yái íipidená Gólgota íimáanáca: “Íiwitasi yáapimi ìyacatalé”.) ²³Yá nawàwa náaca Jesús ìira uva ituní ipuíri, nèewiadéerica dabé yèewi íipidenéeri mirra wéebacaténá Jesús iiná ipíchaná máini yùuwichàacawa cruz iwali. Quéwa càmiirita ìira náichani. ²⁴Néese natàtàaca Jesús cruz iwali. Yá úwinái ibàlùadaca cruz utàwi iriculé. Yá úwinái náucawa náichawa suerte náalfacaténá chánaaalí néená yeedápiná iríwa Jesús ibàle yéenámica, càiyéinácaalí néená úwinái

namanùbaca nawàwacani, yái ibàlemica.

²⁵Mapisái yáwanái tàacáwa a las nueveta mapisáita, yaté natàtàaca Jesús cruz iwali. ²⁶Nachanàidacaté tàacáisi Jesús yàasu cruz iwali icàlidéerica cáná yéewa nanúacani. Yá tàacáisi íimaca: “Judfo icuèriná”, íimaca yái tàacáisica. ²⁷Natàtàaca nacái pucháiba cayéedéeyéi mawiénita Jesús irí. Abéeri cruz ibàlùacawa Jesús yéewápuwáise, áiba cruz nacái ibàlùacawa apáulicuise Jesús irí. ²⁸Càité macáita ichàbacawa càide iyúwaté profeta itànàanáté tàacáisi Dios inùmalicuise Jesús yéetáanápínátéwa. Càité profeta itànàacaté: “Yá nàuwichàidapínacani báawéeyéi yáapicha”, íimacaté yái profetaca.

²⁹⁻³⁰Aibanái wenàiwica ichàbéeyéicawa néenibàa àyapulicubàa natàanica Jesús iwali báawéeri iyú, nacusdiadaca náiwitawa irí naicáanícáténá iquíniná. Yá náimaca irí: —¿Néeni?, píata imáalàidéeripínása templo, pimichàidéeripínása nacái àniwani máisiba èeri irícu, ¿cáná càmita pichàiniada píawawa yéetácáisi íicha ipíchaná péetácawa, yá piricùawa cruz íicha? —náimaca, naicáanica Jesús iquíniná.

³¹Càita nacái naicáanica iquíniná níái sacerdote íiwacanánaica, nía nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irícu. Náimaca nalíwáaca: —Ichùniacaté áibanái ipíchanáté néetácawa, quéwa càmiirita yáalimá ichàiniadaca yáawawa yéetácáisi íicha ipíchaná yéetácawa —náimaca naicáanica Jesús iquíniná. ³²Náimaca nacái Jesús irí: —iPiricùawa cruz íicha, píasa Mesíasca, yái Israel itaquénáinami icuèrinácasa, yéewacaténá waicáca, yásí weebáidaca pitàacái! — náimaca naicáanica iquíniná. Nía nacái pucháiba asianái natàtèeyéica

cruz ìwali mawiénita Jesús irí, natàanica ìwali báawéeri iyú.

Muerte de Jesús

³³Machacànicaalíté èeri, yáté catáca macáita cháí èeri irícu máisiba hora, catáca èeri àta las tresta táicalé. ³⁴Yá horaquéi a las tresta, táicaca yàacawa, yá Jesús imáidaca cachàiníri iyú itàacái iyúwa. Yá íimaca Dios irí: “Eloi, Eloi, ðlema sabactani?” íimaca yái Jesúsca. (Yái taacáisi íimáanáca: “Nucuèriná Dios, Nucuèriná Dios, ðcánásica pimàaca núa abéerita?” càì íimáanáca.) ³⁵Abénaméeyéi ibàluèyéiwa néré néemiaca isàna. Yá náimaca nalíwáaca, naicáanica Jesús iquíniná:

—Péemiacué, imáidaca iyaca profeta Elías —náimaca naicáanica iquíniná.

³⁶Iná abéerita néená ipiaca íisapiadaca esponja wáluma nacáiri uva ituní iyú càaméeri iiracaná. Yá idacùaca esponja sitù ipùatalicu, yái wáluma nacáiri isàbéeerica. Néese imichàidacani mawiénita Jesús inùma irí, yéewacaténá Jesús ibèrùacani. Néese yái asialica íimaca yáapichéeyéi iríwa:

—Wacùacué waicáwa Elíasmí yàanàacaalí yeedácaténáni cruz íicha —íimaca, iicáanica Jesús iquíniná.

³⁷Quéwa Jesús imáidaca cachàiníri iyú, yá imàacaca icáucawa yàacawa iiná íichawa. Càitè yéetácawa. ³⁸Yáta manuírí yáawàanáca tempo irícuríca icacanácawa bamuchúamibàa cáli iwérénama pucháibawaca yèewi, yái yáawàanáca ibàlìèrica mabáyawanéeri Dios iyacatáica wenàiwicanái ituí íicha. Yáta icacanácawa chènuníise cáli iwérénama, yái yáawàanáca. ³⁹Néese úwi íiwacaliná romanosàiri ibàluèricawa Jesús yàasu cruz íipunita iicacáinaté càinácaalí iyú Jesús yéetáanátéwa, ínáté íimaca:

—Báisíiricata Dios Iiricaténi yái asialica —íimaca yái úwi íiwacalináca.

⁴⁰Nàya nacái néré abénaméeyéi inaná, iicáidéeyéica iyaca Jesús irí déecuífseta quéwa. Nàyaca nèewi níai íipidenéeyéica María Magdalena, áiba María nacái, úai náatúaca ùuculiiri Santiago, José nacái. Aiba inaná nacái ubàlùacawa néeni, íipidenéechúaca Salomé. ⁴¹Níai inanáca, Jesús yéewáidacaléca nacái nía, nayúduácaté Jesús yèepunícaalítéwa Galilea yàasu cáli ínata. Nàyaca náapicha néré nacái manùba inaná yàanèyèicaté Jesús yáapicha Jerusalén iyacàlená néré.

Jesús es sepultado

⁴²Catáca yàacawa yáté èerica iwàwacutácaalíté namáalàidaca náibaidaca ipíchawáise judiónái yàasu sábadò idàbaca, nayamáidacatáicawa. Yáté iwàwacutá nabàlìaca yéetéeyéimiwa sábadò ipíchawáise. ⁴³Aiba asiali yàanàaca íipidenéerica José, Arimatea iyacàlená mìnali. Yái Joséca, abéeri néená nacáicani, níai Junta Supremaca, israelita íiwacanánáca. Máiní cáimiétaquéeri iyú wenàiwica iicáca yái Joséca, iwàwéerica nacái Dios icùaca macáita. Yá José yàacawa macàaluínináta Pilato yàatalé. Yá isutáca Pilato íicha Jesús iinámi. ⁴⁴Yá Pilato yéemiácáiná Jesús yéetácatéwa, íná Pilato imáidaca úwi íiwacaliná isutácaténá yéemiawani, asáisi báisícaalíté Jesús yéetáwa. ⁴⁵Yá úwi íiwacaliná icàlidaca iríni báisícani Jesús yéetácatéwa, ínáté Pilato imàacaca José yeedáca Jesús iinámi cruz íicha. ⁴⁶Néese José iwèniaca manuírí wáluma lino yáawamírica. Yá yeedáca Jesús iinámi cruz íicha. Yá yéepùacani wáluma linoírí iyú, càide iyúwaté judío íiwitáise iyáaná. Néese iriadaca

Jesús iinámi càliculli iriculé. Yáì càliculliica áibanáì íícatení dúli íbéri íbàlài iricu, yéewacatená càlicullicani càide iyúwa capii imàdàaná. Yá José íbàliaca càliculli inùma manuírí íba iyú. ⁴⁷ María Magdalena, áiba María nacáì, úái José yáatúaca, naicácaté alénácaalí naliada Jesús iinámi.

La resurrección de Jesús

16 Néeseté sábadó idénáami, judíonáì iyamáidacatáicawa, catáca yàacawa yáté sábadoca, yá María Magdalena, áiba María nacáì, úái Santiago yáatúaca, áiba inanáì nacáì ípídenéechúaca Salomé, nawèniaca pumèniiri isàni nacàlìacaténáni Jesús iinámi ìwalíise, càide iyúwaté judíó ííwitáise iyáaná. ² Yá domingo mapisáísíwa tàacáwa, níái inanáica nàacawa càliculli nérépíná mapisáísíwata idécanáamité èeri imusúacawa. ³ Yá náimaca nalíwáaca idècunitàacá nàacawa àyapulicubàa: —¿Cawínásica iyúudàapíná wía weedácaténá manuírí íba càliculli inùma íicha? —náimaca nalíwáaca.

⁴ Quéwa nàanàaca néré, yá naicáca manuírí íba càmfíri íbàlúawa inùma iricu. Náináidacawa manuísíwata naicáidaca íba írí máinícáíná manuírìcani yáì íbaca. ⁵ Yá nawàlùacawa naicáwa càliculli iriculé. Naicáca néré ùculliiri yáawinéericawa néewápuwáise cabalèeri ináawani cáaléeri. Yá cáaluca naicácani, níái inanáica. ⁶ Quéwa íimaca nalí:

—Picácué cáalu pía nuícha. Núalíacawa picutácuéca píacawa Jesús, Nazaret iyacàlená néeséericaté, yáì natàtèericaté cruz ìwali. Yáta idéca ícáucàacawa. Canáca cháníi. Picácuéca cháì naliadacatáimicani. ⁷ Piacué picàlidaca yéewáidacalénáì íríni, Pedro írí nacáì. Càicué píimaca nalí: ‘Jesús yàapínácuéwa píipíchalé Galilea yàasu cáli néré. Yá

piicápinácué néréni càide iyúwaté ícàlidáanácué píríni’, càicué píimaca nalí —íimaca yáì ángelca.

⁸ Néese níái inanáica namusúacawa napiacawa càliculli íicha, cáalucáíná nía. Yá quéechacáwa càmita nacàlida áibanáì íríni, cáalucáínáté nía.

Jesús se aparece a María Magdalena

⁹ Jesús imichàacatéwa yéetácaisi íicha domingo iricu amalácaalíté yàacawa. Yáté èerica, quéechacáwa imàacaca yáawawa María Magdalena íicácani, úái inanáì Jesús yúuquéechúacaté íicha siete namanùbaca demonio idacuèyéicaté uíwítáise. ¹⁰ Néese uicácanáamité Jesús, yá ùacawa ucàlidaca nalíni níái yèepuníiyéicatéwa Jesús yáapícha, achúméyéica iwàwa, íicháaníyéica iyaca nacáì. ¹¹ Néemiaca ucàlidáaná cáuca Jesús, uicácani nacáì quéwa càmita neebáida utàacáì.

Jesús se aparece a dos de sus discípulos

¹² Néeseté àniwa Jesús imàacaca yáawawa áiba íicácanásita pucháiba yéewáidacalénáì íicácani, pucháiba wenàiwica yèepuníiyéicatéwa iyaca àyapulicubàa Jerusalén iyacàlená íicha, manacúalibàa. ¹³ Nadécadénáami naicácani, yá nèepùacawa Jerusalén iyacàlená iriculé, nacàlidaca Jesús yéewáidacalénáì íríni. Càmita quéwa Jesús yéewáidacalénáì yeebáida nàasu tàacáisi.

El encargo de Jesús a los apóstoles

¹⁴ Néeseté àniwa Jesús imàacaca yáawawa naicácani, níái once namanùbaca yéewáidacaléca idècunitàacá nayáaca nayáacaléwa. Yàalàaca nía cachàiniiri iyú càmicáínáté neebáidacáwa ícáucàacatéwa, càmicáínáté

nacái nawàwa néewáidacawa,
 càmicáináté nacái neebáida
 néenánái itàacáíwa, níái
 iiquéeyéicaté Jesús idécanáamité
 icáucàacawa. ¹⁵Néese Jesús
 fimaca nalí: “Piacuéwa macái
 cáli finatalé. Picàlidacué tàacáisi
 macái wenàiwica irí, yái tàacáisi
 fiméerica nuwasàaca wenàiwica
 Dios yàasu yùuwichàacáisi fícha.
¹⁶Cawinácaalí yeebáidéeyéica
 nutàacái, ibautizéeyéica nacáíwa,
 níacata nuwasèyéipináca
 Dios yàasu yùuwichàacáisi
 fíchawa. Aibanái càmfíyéica
 iwàwa yeebáidaca nutàacái,
 Dios yùuwichàidapíná nfawa
 nabáyawaná ìwalísewa.
¹⁷Níái yeebáidéeyéica nutàacái
 namànipíná yái càmfíríca
 wenàiwica idé imànica,
 náasáidacaténá báisíricani, yái
 tàacáisica nacàlidéerica nalí nùwali.
 Càipíná namànica nuíwitàise
 iyúwa nasutácáiná níawawa
 nuícha: Náucapíná demonio
 wenàiwica fíchawa nuípídená

ìwali; nataanípíná áiba tàacáisi
 iyú, càmfíyéicáwa náalíawa ìwali.
¹⁸Yá namàacacaalí nacáapiwa
 àapi ìwali, nàuwidenái nàacaalí
 nàiraca iculále, càmita néetáwa
 iyú. Namàacapíná nacái nacáapiwa
 cáuláiquéeyéi ìwali nasutácáténá
 nalí Dios fícha, yá nachùnìapíná
 cáuláiquéeyéi, nuípídená ìwali”,
 fimaca yái Jesúsca.

Jesús sube al cielo

¹⁹Néeseté Wáiwacali Jesús
 idécanáamité icàlidaca nalí yái
 tàacáisica, yá Dios itécani náicha
 chènuniré. Yá Jesús yáawinacawa
 Dios yéewápuwáise icùacaténá
 yáapícha macáita. ²⁰Néesetéicáwa
 Jesús yéewáidacalénái nàacatéwa
 Jerusalén iyacàlená fícha,
 nacàlidacaténáté Jesús itàacái
 macái cáli finata. Yá Wáiwacali
 iyúudàaca nía, imàcaca
 namànica yái càmfíríca wenàiwica
 idé imànica, náasáidacaténáté
 áibanái irí báisíricani yái Dios
 itàacáica.

SAN LUCAS

Prólogo

1 Manùbéeyéi wenàiwica nadéca natànàca tàacáisi nacàlidacaténá cànínacalíté Jesucristo iyáaná wèewi yèpunícaalítéwa cháì èeri iricu. ²Jesús yáapichéeyéi naicácaté natuf iyúwani macáita yái Jesucristo imàníríca. Néese Dios ichùuliacaté nía nacàlidáanápíná áibanái írini yái báisíiri tàacáisica Jesucristo iwali iyúwaté naicáaná macáita. Néeseté néewáidaca wía. Iná madécaná wenàiwica nadéca natànàca tàacáisi càide iyúwaté Jesús yáapichéeyéi yéewáidáanáté nía. ³Núa, Lucas, nubànùna pírí cuyàluta, Teófilo, nùacawéeriná máini cáimiétacanéeri. Nudéca nuéwáidacawa Jesucristo iináwaná iwali macáita cayábéeri iyú. Yá nuínáidacawa cawàwanáta cayábaca nutànàcaalí pírí tàacáisi Jesucristo iináwaná iwali machàcanírí iyú. ⁴Iná nutànàca pírí yái cuyàlutaca yéewanápíná pialíacawa cayába yái báisíiri tàacáisica Jesucristo iwali càide iyúwaté áibanái yéewáidáaná pía.

Un ángel anuncia el nacimiento de Juan el Bautista

⁵Bàaluité rey Herodes icùacaalíté Judea yàasu cáli, néenialí iyacaté sacerdote ípidenéeri Zacarías, abéeri Abías itaquénáinami yéená, Aarón itaquénáinami nacái. Sacerdotenáica níái Abías itaquénáinámica íbaidéeyéicaté

Dios irípiná templo iricu. Zacarías yáacawéetúa uípidená Elisabet, abéechúa Aarón itaquétúanámica nacái úa. ⁶Zacarías, Elisabet nacái nàyacaté machacànírí iyú càide iyúwa Dios iwàwáaná, namàni nacái macáita càide iyúwaté Dios ichùulianá israelitanái imànica, íná canácata yáaliméeri icháawàaca naináwaná iwali. ⁷Quéwa méenibeca nía càmíicáiná yéewa quéenibeca Elisabet. Máini nacái béeyéica nía.

⁸Yái sacerdote Zacaríasca íbaidacaté Dios irípiná imanùbaca yáapichawa templo iricu. Aiba èerité iwàwacutá namànica culto Dios irípiná templo iricu nàacaténá Dios icàaluíná. ⁹Càide iyúwaté sacerdote íwítáise iyáaná, nàucaca náichawa suerte nàalíacaténátéwa chánacaalí néená iwàluèripináwa templo iriculé. Yá needáca Zacarías iwàlúanápínáwa yeemácaténá pumèníri isàni Dios yàasu templo iricu. ¹⁰Iná Zacarías iwàlutacawa templo iriculé. Idècunitàacá yeemáca pumèníri isàni, manùba wenàiwica nasutáca Dios ícha templo ibàacháwalená iricu. ¹¹Néese abéeri ángel Dios ibànuèri chènuníse imàacaca yáawawa Zacarías iicácani. Yái ángel ibàlùacawa altar yéewápuwáise, yái altar neemácatáica ínata pumèníri isàni. ¹²Iicáciná ángel, yá Zacarías íináidacawa iicáidaca írí manuísíwata, máini cáalu nacáicani, yái Zacaríasca. ¹³Quéwa ángel íimaca írí:

—Picá cáalu píá nuícha, Zacarías, Dioscáiná idéca yéemiaca pisutáaná ícha. Píacawéetúa Elisabet quéenibéechúapíná piríwa abéeri sùmáíwa; pímaní ípidená Juan. ¹⁴⁻¹⁵Imusúacaalípiná iicá èeriwa, yá máiní casíimáica piwàwa, cayábasíwata piicácani. Casíimáipíná nacái nawàwa áibanáica madécaná, máinícáiná cachàinírica píiri ííwítáise Dios ìwali. Càmíripináta ìira ipuíri, uva ituní nacái, canásíwata. Espíritu Santo icùapíná ííwítáise càiripináta, icùapíná ííwítáise nacái ipíchawáise imusúaca iicá èeri. ¹⁶Néese iwènúadapíná náiwítáise àniwa Nacuèriná Dios irípináwa, níái manùbéeyéi Israel itaquénáinámica, neebáidacaténá àniwa Nacuèriná Dios itàacáíwa. ¹⁷Yái píirica Juanca icàlidapíná nalíwa Wáiwacali iináwaná ìwali ipíchawáise Wáiwacali yàanàaca. Máiní cachàiníri ííwítáise yái píirica, càide iyúwaté profeta Elías bàaluité. Iwènúadapíná nasèenái ííwítáise cáinínacaténá naicáca néenibewa. Iwènúadapíná nacái náiwítáise, níái càmíyéica yeebáida Dios itàacái, náalíacaténáwa càinácaalí iwàwacutáaná namànica nàyacaténá càide iyúwa Dios iwàwáaná. Càita píiri iwènúadapíná wenàiwicanái ííwítáise yéewacaténá neebáidaca Wáiwacali itàacái yàanàacaalípiná nàatalé —íimaca yái ángelca. ¹⁸Néese Zacarías isutáca yéemiawa ángel: —¿Càinásica yéewaná núlíacawa asáisi báisícaalí yái tàacáisi picàlidéerica nulí? Máinícata béerica núa, càita nacái nùacawéetúa béeruta nacái úa — íimaca yái Zacaríasca. ¹⁹Yái ángel íimaca íri: —Núacata Gabriel, nuíbaida nacái Dios irípiná. Dios idéca ibànùaca núa nutàanícáténá píapícha nucàlidacaténá pirí yái tàacáisi cayábéerica. ²⁰Quéwa

siúcade càmita yéewa pitàanica àta píiri imusúacatalétawa, yásí yéewa pitàanica àniwa, càmícáiná peebáida yái núumáanáca pirí. Néese, yái núumáanáca píiri ìwali píiquéeripínacawa yéenáíwaná yàanàacaalíwa —íimaca yái ángelca. Néese ángel yàacawa Zacarías ícha.

²¹Idècunitàacá Zacarías itàanica ángel yáapícha, áibanái wenàiwica bàacháwáiseyéica nacùaca Zacarías imusúacawa. Náináidacawa manuísíwata cáná yéewa càmita imusúacaatétawa templo iricúise. ²²Atata Zacarías imusúacawa, yáté càmita yéewa itàanica náapícha, íná náalíacawa iicácaté yéenáíwanási nacáiri Dios néeséeri templo iricu, itàanícáiná náapícha icáapi iyúwa, càmícáiná yéewa itàanica. Yá matàacáica mamáalàacatani.

²³Idècanáamité imáalàidaca imànica íbaidacaléwa Dios irípiná templo iricu, yá Zacarías yèepùacawa icapèe néréwa.

²⁴Néesecáwa yàacawéetúa Elisabet udéerícua sùmái. Yá cinco quéeri càmíichúata imusúawa icapèe iricúsewa. Uumaca uínáidacawa ulíwa: ²⁵“Dios idéca iicáca nupualé yéewanápiná càmita quirínama wenàiwicanái iicáanica nuquíniná méenibéénáca núa”, úumaca.

Un ángel anuncia el nacimiento de Jesús

²⁶Elisabet udèniacaté seis quéeri udéerícuná, yáté Dios ibànùaca ángel ípidenéri Gabriel yàanápináwa Nazaret iyacàlená néré, iyéerica Galilea yàasu cáli ínata. ²⁷Dios ibànùacaté Gabriel icàlidacaténá tàacáisi abéechúa mànacàu íri, ípidenéechúa María, càmíichúacáwa iimá asíali yáapícha, quéwa imàníichúacaté matrimonio ùyacàle mìnánái yàacuésemi. Uacawéeripíná ípidená José, abéeri rey David itaquérinámi. ²⁸Yái ángel

yàanàca María yàatalé, yá ìimaca ulí:

—Péemìa cayába, Dios imànipiná pirí cayábéeri manuí. Dios ìyaca píapicha. Dios iyúudàapiná píawa manuísíwata áibanái inaná íicha canánama —ìimaca yái ángelca.

²⁹María iicácaalí ángel, yá ucalùadacawa manuísíwata uémíaca íimáaná ulí. Yá uínáidacawa càinácaalísica íimáaná yái tàacáisi ángel itàidéerica iyú úa.

³⁰Néese ángel ìimaca ulí àniwa: —María, picá cáalu pía núcha, cayábacáiná Dios iicáca pííwitaíse. ³¹Iná péemìa cayábani, mesúnamáita pidéericuca. Pidèniapiná píiriwa. Pimàni íipidená Jesús. ³²Nacuèrinápinácani, cachàiníiri íiwitáise, icùapiná níawa. Náimapiná iwali Dios chènuníseeri Iiricani. Wacuèriná Dios imàcapiná píiri icùaca Israel itaquénáinámi càide iyúwaté yàawirimi rey David icùanaté nía. ³³Icùapiná nía càiripináta, níái Israel itaquénáinámica. Càmfíripináta iyamáida icùaca nía —ìimaca yái ángelca. ³⁴María ìimaca ángel írí:

—¿Càinástica yéewaná quéenibeca núa càmfíchúacáwa iya asiali yáapicha? —úumaca úái Maríaca.

³⁵Yá ángel ìimaca ulí:

—Espíritu Santo yàanàapiná plataléwa. Dios chènuníseeri íiwitáise iyamáapinácawa piwicáulé iyúwa acalèe. Iná yéewa yái sùmài pimusúadéeripináca iicá èeri íipidená Mabáyawanéeri. Íipidená nacái Dios Íiri. ³⁶Ua nacái péenásàatúaná íipidenéechúaca Elisabet udèniapiná uiriwa, éwita máiníccáanáta béeruca úa. Uái nacàlidéechúacaté ìwali càmfíchúasa yáalímá quéenibeca, úata udéca udéericuca sùmài seis quéeri siùcade udécadénáami udéericuca. ³⁷Dios yáalímáciná imànica macáita, íná canácata máiníiri càulenáca Dios íicha —

ìimaca yái ángelca. ³⁸Iná María ìimaca:

—Núacata yái Wacuèriná Dios yàasu wenàiwicaca. Yá numàcaca Dios imànica nulí càide iyúwa píimáaná nulí —úumaca úái Maríaca. Néese, ángel yèepùacawa úicha.

María visita a Isabel

³⁹Néenialíté María uacàatécatawa áiba yàcalé néré iyéerica Judea yàasu cáli dúlinaméeri fínata. Zacarías, Elisabet nacái nàyacaté néré. ⁴⁰Yá María uwàllúacawa nacapèe iriculé, níái Zacaríasnaica. Yá utàidaca Elisabet. ⁴¹Elisabet uémíacanacáita María itàidaca úa, yá mùlímùlicani yái sùmài achúméeríinaca Elisabet idéericufrica. Yá Espíritu Santo icùaca Elisabet íiwitáise. ⁴²Néese Elisabet úumaca cachàiníiri iyú María írí Espíritu Santo inùmálicuíse:

—iDios idéca imànica pirí cayábéeri áibanái inaná íicha canánama! ìldéca nacái imànica cayábéeri píiri írí! ⁴³Càmíta núalíawa cáná yéewa Dios imànica nulí yái cayábéerica imàacáaná Nufwacali yáatúa ùanàca nùatalé upáchiaca núa. ⁴⁴Nuémíacanacáita píitáidaca núa, yáta nuíri imùlímùliacawa nudèericu casfímáicáináni. ⁴⁵iDios imàcaca casfímáica piwàwa peebáidacáinaté imàiníapiná pirí cayábéeri càide iyúwa íimáaná pirí! —úumaca úái Elisabetca. ⁴⁶Néese María ìimaca:

“Nucàlidaca manuísíwata Wacuèriná Dios iináwaná ìwali, máiní cayábéericani;

⁴⁷Casfímáica nuwàwa Dios yáapicha, yái iwàsèerica núa yàasu yùuwicháacáisi íichawa.

⁴⁸Casfímáica nuwàwa Dios yáapicha, Dioscáiná idéca iicáca nupualé, núa yàasu wenàiwica càmfíchúwa máiní

cachàini. Yá siùcáisede macái wenàiwica nacàlidapiná nuináwaná iwali Dios idéca imàacaca casfímáica núa.

49 Casfímáica núa, yácáiná yái Dios Cachàiníríca náicha canánama idéca iyúudàaca núa manuísíwata. iYácata yái Mabáyawanéerica, yái Diosca!

50 Dios iicáca napualé càiripináta cawinácaalí wenàiwica yèeyéica icàaluíniná.

51 Dios imànipiná madécaná ichàini manuírí iyúwa. Imawèniadapiná wenàiwica cachàiniyéica iicáca yáawawa.

52 Níái icuèyéica èeri mìnanáí, Dios yúucapiná níawa nàalubáí ínatáisewa, yá càmita íbatàa nacùaca wenàiwicanáí quirínama. Yá Dios imichàidapiná áibanáí càmfíyéí máíní cachàini icuèyéipináca wenàiwica námáiricubàami.

53 Dios yàapiná madécaná cayábanaméeri wawàsi máapíyéí wenàiwica írí. Ichùulapiná càasuíyéí wenàiwica nèepùanápínáwa íicha. Yásí nèepùacawa íicha canéeyéí írí wawàsi icáapi íricuwa.

54 Dios iyúudàapináca wíawa, wía yàasu wenàiwicaca, Israel itaquénáinámica. Càmfíripináta iimáicha iicáca wapualé icùacaalípiná wía.

55 Dios icàlidacaté càiri taaacísi wàawirínáimi írí, yá imànipiná càiripináta càide iyúwaté íimáaná nálí, yái Abrahamca, wía nacáí itaquénáinámica”, úumaca úái Maríaca.

56 Maríá iyamáacawa Elisabet yáapícha máisiba quéeri, néese máisiba quéeri idenáami, yá Maríá uèpùacawa ucapèè néréwa.

Nacimiento de Juan el Bautista

57 Néeseté yàanàaca Elisabet yéenáiwana umusúadánápiná iicá èeri, yá umusúadaca uíríwa.

58 Néese uyaquewéeyéí, uénánái nacáí néemiaca uináwaná iwali Dios iicacaté upualé manuísíwata. Iná nàaca napáchiaca úa, nàacawéeridacaténá úa casfímáiri iyú.

59 Néeseté yái sùmàica idèniacanámíté ocho èeri, yá natécani namànicaténáté írí circuncisión. Yá néese nawàwa namànica ípidená Zacarías càide iyúwa yáaniri ípidená. 60 Quéwa yáatúa íimaca nálí:

—Càmíírítá, néese ípidenápiná Juan —úumaca nálí. 61 Yá náimaca ulí: —¿Cáná? Canámítá péenánái càiri ípidená —náimaca.

62 Néese natàanica nacáapi iyúwa sùmài yáaniri írí nasutácaténá néemiawani càinácaalí iwàwáaná yàaca ípidená. 63 Yá yáaniri isutáca náicha achúméeri tablero itànaacatáipiná sùmài ípidená. Yá itànaacani: “Ípidenápiná Juan”, íimaca itànaaca. Yá macáita nánáidacawa naicáidaca manuísíwata Zacarías írí. 64 Yáta yéewa itàanica yái Zacaríasca. Yá idàbaca yàaca Dios írí cayábéeri. 65 Néese cáaluca nánáidacawa macáita níái nayaquewéeyéica. Yá macái wenàiwica iyéeyéicaté Judea yàasu cáli dúlinaméeri íinata nacàlidaca nalíwáaca càinácaalíté Zacaríasnái ichàbáanáwa. 66 Yá macáita yéemièyéica naináwaná iwali nánáidacawa nawàwalcuisewa manuísíwata, náimaca nalíwa: “¿Càinásica imànipiná béericaalní, yái sùmàica?” càí nánáidacawa. Báisícáináta mamáalàacata Dios iyúudàacani manuísíwata íiwítáise cachàiníri iyúwa.

El canto de Zacarías

67 Néeseté Espíritu Santo icùaca Zacarías íiwítáise, yái sùmài

yáanirica. Yá Zacarías icàlidaca tàacáisi Dios inùmaliçuise. Yá íimaca:

- ⁶⁸ “íWàacué irí cayábéeri,
yái Wacuèriná Dios,
yái icuèrica wía, wía
Israel itaquénáinámica,
yàanàapinácáiná wàatalé
iwasàacaténá wía yàasu
yùuwichàacáisi íchawa,
wía yàasu wenàiwicaca!
- ⁶⁹ Dios ibànùapiná walí abéeri
cachàiníiri íiwitáise
iwasèeripiná wía Dios
yàasu yùuwichàacáisi
íicha. Yái yàanèeripinaca
wàatalé, yácata rey David
itaquerínámica, yái David
Dios yàasu wenàiwicaca
bàaluité.
- ⁷⁰ Dios idéca imànica walí càide
iyúwaté yàasu profetanái
icàlidáaná tàacáisi Dios
inùmaliçuise.
- ⁷¹ Nacàlidacaté Dios
iwasàanápínaté wía
wàuwidenái íchawa, náicha
nacái macáita wenàiwica
báawéyéica iicáca wía.
- ⁷² Profetanái icàlidacaté
nacái Dios iicàanápínaté
wàawirináimi itúulécaná,
yá nacái càmita iimáicha
wawàsi mabáyawanéerica
imàníricaté wàawirináimi
yáapicha.
- ⁷³ Yácata tàacáisi Dios
icàlidéericaté máiní
cáimiétacanéeri iyú
wàawirimi Abraham irí:
- ⁷⁴ Iwasàapiná wíawa wàuwidenái
íichawa wáibaidacaténá
irípiná macàaluínináta,
⁷⁵ wàyacaténá nacái Dios
iicápiná machacàníiri iyú,
mabáyawanéeri iyú nacái
macái èeri idècunitàacá
wàyaca cháí èeri írìcu.
- ⁷⁶ Néese pía, nuírca,
béericaalpiná pía, yásí Dios
chènuníiséeri, cachàiníiri

náicha canánama, íimapiná
pìwali yàasu profetaca pía,
picàlidacáiná wenàiwicanái
irí Wáiwacali iináwaná
ìwali ipíchawáise yàanàaca,
pimichàidacaténá irípiná
wenàiwicanái íiwitáise,
nacùanápíná Wáiwacali
yàanàaca nàatalé,
neebáidáanápíná Wáiwacali
itàacái.

- ⁷⁷ Péewáidapiná Wáiwacali yàasu
wenàiwica náalfacaténáwa
Dios imàacàanápíná
iwàwawa nabáyawaná íicha,
iwasàanápíná nía nacái yàasu
yùuwichàacáisi íchawa.
- ⁷⁸ Yácáiná Wacuèriná Dios iicáca
wapualé manuísíwata,
yá nacái ibànùapiná
walní chènuníise yái
ichàiniadéeripináca wawàwa
càide iyúwa èeri icamaláná
isíimáidacaalí wawàwa
èeri imusúacanáamiwa
amalácaténá wawicáu àniwa.
- ⁷⁹ Yácata yàanèeripiná
amalácaténá imànica
wáiwitáise wía catéeyéica
íiwitáise, cáaluíyéica
iicáca yéetácáisi. Yàanàaca
yéewáidacaténá wía
wàyacaténá machacàníiri iyú
yéewanápíná matuúbanáica
wía”,

íimaca yái Zacaríasca. ⁸⁰Néese yái
sùmáica idàwinàacawa, cachàinica
nacái íiwitáise Dios iwali. Néese
béericanáami yái Juanca, yáté iyaca
manacúali yùucubàa càinàwàiri
canácatalé wenàiwica, àta Dios
ichùuliacataléta icàlidaca tàacáisi
Dios inùmaliçuise israelitanái irí.

Nacimiento de Jesús

2 ¹⁻²Néenialíté, Cirenio
icùacaalíté Siria yàasu cáli,
néese emperador Augusto idàbacaté
ichùuliaca natànàaca náipidenáwa,
macái èeri mìnánái imanùbaca,
yéewacaténá romanonái iputàaca

nía. ³Iwàwacutá macáita nèepùacawa nàawirináimi iyacàle néréwa àniwa natànàacaténá náipidenáwa néenibàata. ⁴Ináté José yàaca nacáiwa Nazaret iyacàlená fícha, Galilea yàasu cáli néese, yàacaténáwa Judea yàasu cáli néré, Belén iyacàlená iriculé, rey David imusúacatáicaté iicá èeri. Rey David itaquérinámica yáí Joséca, ínáté yèepùacawa néré àniwa. ⁵Yá yàacawa Belén iyacàlená néré yáí Joséca itànàacaténá íipidenáwa María yáapicha úái yàacawéetúapináca. Idéericúhúacáwa úái Maríaca. ⁶Néese idècunitàacá nàyaca Belén iyacàlená néré, yáté yàanàaca María yéenáiwana umusúadánápiná iicá èeri. ⁷Canáca nalí naimácatáipiná, manùbacáiná wenàiwica yàanàacaté Belén iyacàlená iriculé. Atata nàanàaca pírái yàalu, naimácatáipiná. Yá umusúadaca iicá èeri yáí idàbánéerica uírca. Yá uépùacani wáluma iyú. Néese ulhadaca uírwa pírái iyáacàalu iriculé, canácáiná áiba naimácatáipiná.

Los ángeles y los pastores

⁸Mawiénita Belén iyacàlená irí nàyacaté abénameyéyi asíanái icuèyèicaté ipiranáíwa oveja. Nàyaca manacúlibàa táiyápinama, nacùacaténá napiranái ovejawa. ⁹Yáta Dios yàasu ángel imàacaca yáawawa naicácani. Yá Dios icamaláná icànaca natéese, yá máini cáaluca nía. ¹⁰Quéwa ángel íimaca nalí:
—Picácué cáalu pía nuícha, nutécáinácué pírí cayábèeri tàacáisi, isíimáidéeripiná manuísfwata macái wenàiwica: ¹¹Siüca èeri idéca imusúaca iicá èeri, yáí iwasèeripinácuéca píawa Dios yàasu yúuwichàacáisi fícha. Belén iyacàlená iricu rey David imusúacatáicaté iicá èeri,

idéca asáica yáí Wáiwacalica, yáí Mesíasca, judío icuèrinápináca. ¹²Pianèeripinácué néepuèri wáluma iyú, iriacawa pírái iyáacàalu iricu, píalíacaténácuéwa càiríinacaalíni yáara quirasiica —fímaca nalí yáí ángelca.

¹³Yáta madécaná ángelnái namàacaca níawawa chènuníise asíanái iicacaténá nía ángel yáapicha, yèeyéica Dios irí cayábèeri. Náimaca:

¹⁴“ÍPicácué Dios chènuníiseeri irí cayábèeri! íMáini matuíbanáiri iyú nàyaca cawinácaalí èeri minanáí casímáiyéica Dios iicáca íiwitáise!”

náimaca ángelnáica.

¹⁵Idécanáamité ángelnái nèepùacawa náicha chènuniré, néese níái icuèyèica ovejanái náimaca nalíwáaca:

—Wàacuéwa Belén iyacàlená néré waicacaténá càinácaalí iyáaná, Wacuèriná Dios icàlidéerica walí iináwaná ìwali —náimaca nalíwáaca níái icuèyèica ovejanái.

¹⁶Yáté nàacàatécatawa néré. Yá nàanàaca María, José nacái, quirasií nacái irièriwa pírái iyáacàalu iricu. ¹⁷Néese naicácáináni, íná nacàlidaca áibanái írini yáí tàacáisi ángel icàlidéericaté nalí quirasií ìwali. ¹⁸Yá macáita wenàiwica yéemièyéica quirasií iináwaná, náináidacawa manuísfwata càinácaalí íimáaná yáí tàacáisi nacàlidéerica quirasií ìwali, níái icuèyèica ovejanái. ¹⁹Mariata quéwa, canácatáita uimáicha quirínama càinácaalíte náimáaná uiri ìwali, uínáidacawa mamáalàacata nàasu tàacáisi ìwali. ²⁰Néese níái icuèyèica ovejanái nèepùacawa náicha napiranái yàatalépináwa. Casfímáiri iyú nacàlidaca Dios iináwaná ìwali cayábèericani, nàaca nacái Dios irí cayábèeri ìwali macáita yáí

naiquérica, néemiaca nacái,
macáicáináta ichàbacatéwa càide
iyúwaté ángel ímáaná nali.

El niño Jesús es presentado en el templo

²¹Ocho èeri imusúacadénáamiwa
yái sùmàica, yáté namànica irí
circuncióón. Yá nàaca ípidená
Jesús, càide iyúwaté ángel
icàlidáanáté María irí ípidenápíná,
ípíchawáiseté udéericuca sùmài.

²²Néese cuarenta èeri
imusúacadénáamiwa, yáté
iwàwacutá namànica càide iyúwaté
profeta Moisés ichùlianáté
israelitanái imànica Dios
inùmaliçúse, masacàacaténá Dios
iicáca nía àniwa, nasutáanápíná
Dios íicha àniwa templo iricu. Iná
natéca sùmài Jerusalén iyacaléná
nére, yáasáidacaténáni Dios irí.
²³Càité namànica yácáiná profeta
Moisés itànàacaté càiri tàacáisi
Dios inùmaliçúse: “Asílicaalí
idábáanéerica uírca, yásí
Dios yàasu wenàiwicapínacani
yái sùmàica”, càì itànàacaté
profeta Moisés. ²⁴Ináté nàacawa
namànicaténá sacrificio Dios irípiná,
nanúanápíná pucháiba unùcu,
càide iyúwaté Dios ichùlianá
judiónái imànica catúulécanácaalí
nía. Iwàwacutá nàaca pucháiba
unùcu púbéeyéi, càmicaalí
nacái, nàaca pucháiba unùcu
manúnaméeyéi yéenibe. Ináté José,
María nacái namàacaca pucháiba
unùcu Dios irípiná ofrenda iyú
catúulécanacáiná nía.

²⁵Néenialíté iyaca asiali
Jerusalén iyacaléná mìnali
ípidenéeri Simeón. Yái asiali
máiníri cayábaca íiwitáise, iyéerica
machacàníiri iyú, yèeri nacái
Dios icàaluíná, icúa nacái Dios
iwasàaca Israel itaquénáinami
nàuwichàacái íchawa. Espíritu
Santo nacái yàacawéeridaca Simeón.
²⁶Espíritu Santo imàacacaté Simeón
yáalíacawa càimínápínaté yéetáwa

àta idécataléta iicáca Mesías,
yái asiali Dios ibànueripínacaté
israelita icuérinápínáca. ²⁷Néese
Espíritu Santo ichùliaca Simeón
yàanápínáwa templo nére. Yáté
Simeón iyaca templo iricu
nàanàacaalíté nére níái sùmài
isèenáica, yái sùmàica ípidenéerica
Jesús. Natécaté Jesús templo
nére namànicaténá càide iyúwaté
profeta Moisés itànàaná Dios itàacái
israelitanái imànínápíná néenibe
asianái iríwa. ²⁸Simeón yeedáca
Jesús yàanalicúléwa, yá Simeón
yàaca Dios irí cayábéeri. Néese
Simeón ímaca:

²⁹“Pía, Nucuériná Dios, siuca
pidéca pimànica càide
iyúwa píimáanáté nulí;
yásí cayábaca pimàacaca
nuétácawa matúibanáiri iyú,
núa piasu wenàiwicaca.

³⁰Nudéca nuicácani nutuí
iyúwa, yái iwàsèeripínáca
wenàiwicanái Dios yàasu
yùuwichàacáisi íicha,

³¹càide iyúwa pichùlianá
imànica macái èeri mìnanáì
yàacuésemi.

³²Amaláca imànipíná
náiwitáise, níara càmfíyéica
israelitaca, náalíacaténáwa
càinácaalí iwàwacutáaná
namànica nàyacaténá
càide iyúwa piwàwáaná.
Cáimiétacanápíná nacái
imànica wíawa, wía
piasu wenàiwicaca, Israel
itaquénáinámica”,

ímaca yái Simeónca.

³³Néese José, úa nacái Jesús
yáatúaca náináidacawa néemiaca
manúsíwata yái tàacáisica Simeón
icàlidéerica sùmài iwali. ³⁴⁻³⁵Néese
Simeón isutáca nalí Dios íicha
imànínápíná nalí cayábéeri. Yá
ímaca María irí àniwa úái Jesús
yáatúaca:

—Péemia cayábani Dios idéca
ibànúaca yái sùmàica yéewanápíná
Israel itaquénáinami néemiacani.

Quéwa néemìacaalípináni, yá manùbéeyéi nacaláapinácawa Dios fícha càmicáiná neebáida itàacái, yái sùmàica. Quéwa áibanái manùbéeyéi nawènúadapiná náiwitáisewa Dios irípiná, neebáidacáiná itàacái, yái piirica. Dios idéca ibànùacani yáasáidacatená nalí càinácaalí Dios iwàwáaná nàyaca íná manùbéeyéi wenàiwica nàuwideca namànipinácani. Càita yáasáidapiná càinácaalí iwali manùbéeyéi wenàiwica náináidacawa nawàwalicúsewa. Quéwa pía, piicápiná iyúwa macáita ichàbáanáwa, yásí achúmaca piwàwa manuísíwata càide iyúwa espada machete nacáiri idéca nacáicaalí isutàaca pía —íimaca yái Simeónca.

³⁶Uyaca nacái inanái templo irícu icàlidéechúa tàacáisi Dios inùmalicúise ípidenéechúa Ana. Uanirimi ípidenáté Fanuel, abéeri Aser itaquérinámi. Máiní béeruca úái Anaca. Ucásàacatéwa mànacáucaalíté úa. Yáté ùyaca siete camuí ùacawéerimi yáapichawa. ³⁷Néeseté yéetácawa uícha ùacawéerimica, yáté ùyaca templo irícu ochenta y cuatro camuí idécanáamité ùacawéerimi yéetácawa uícha. Càmita umusúwata templo fícha, ufbaida quéwanáta èeríapinama, táiyápinama nacái Dios irípiná. Umàacaca uíchawa uyáacaléwa, usutá nacái úawawa Dios fícha, ùacatená icàaluíniná. ³⁸Yáté Ana yàanáca néré. Uicácanacáita yái sùmài Jesúsca, yá udàbaca ùaca Dios irí cayábéeri iwali. Yá ucàlidaca áibanái irí Jesús iináwaná iwali, cawinácaalí wenàiwica icuèyécáté Dios iwasàanápíná Jerusalén iyacàlená minaná nàuwichàacái fíchawa.

El regreso a Nazaret

³⁹Néese isèenái namàalàidacaté namànica macáita càide iyúwaté

Dios ichùullianá israelitanái imànica, yá nèepùacawa Galilea yàasu cáli néré, nàyacàle nérépináwa, ípidenácatalé Nazaret. ⁴⁰Néese yái sùmài idàwinàacawa cachàiniiripiná, cáalíacáiri yáwanái nacái. Dios nacái imànica irí cayábéeri.

El niño Jesús en el templo

⁴¹Càide iyúwaté Jesús isèenái íiwitáise iyáaná, nàacawa napáchiaca camuí imanùbaca Jerusalén iyacàlená néré naicátatená néré nàapicha judiónái yàasu culto ípidenéeri Pascua. ⁴²Jesús idèniacáinaté doce camuí, yá nàacawa macáita Jerusalén iyacàlená néré càide iyúwaté náiwitáise iyáaná Pascua yàasuná culto iwali. ⁴³Néese Pascua yàasuná culto idénáami nèepùacawa nàyacàle nérépináwa. Yái sùmài Jesús iyamáacawa Jerusalén iyacàlená irícuta. Isèenái quéwa càmita nàalíawa iyamáanátéwa náicha. ⁴⁴Nayúunáidaca Jesús yàacawa imanùbaca yáapichawa, íná nàacawa èeríapinama. Néese nacutáca Jesús namanùbacaaná yèewibàawa, néenánái yèewibàa nacáwa. ⁴⁵Néese, càmicáinaté nàanàa Jesús, yá nèepùaca nàacatená nacutácani Jerusalén iyacàlená néré.

⁴⁶Néese máisiba èeri irícu, yá nàanàaca Jesús átata templo irícu. Yái Jesús yáawinéeriwa nèewi níái yéewáidéeyécáté wenàiwica Dios itàacái iyú templo irícu. Yéemiaca iyaca nèewáidáaná wenàiwica. Isutáca yéemiawa nía nacái. ⁴⁷Néese macáita yéemiyéica Jesús ímáaná, yá náináidacawa néemiacani manuísíwata, máinicáiná cáalíacáicani, yáalíacáiná nacái icàlidaca nalíni cáalíacáiri iyú, nasutácaalí néemiawani Dios itàacái iwali. ⁴⁸Néese, isèenái nàanàacani, yá náináidacawa manuísíwata

naicáidaca irí. Yá María ímaca Jesús irí:

—Nuiri, ¿cáná pidé càì pimànica walí? Píaniri, núa nacái wadéca wacutáca pía máadáiní, máiní nacái achúmaca wawàwawa wáináidacawa pìwali —úumaca.

⁴⁹ Jesús ímaca nalí:

—¿Cánásicué picutá núa áibalé? ¿Càmítasicué píalíawa iwàwacutáaná nuíbaidaca Núaniri irípináwa icapèe iricu? —ímaca yái Jesúsca. ⁵⁰ Càmíta quéwa náalía néemiaca càinácaalí ímáaná yái tàacáisi Jesús icàlidéerica nalí.

⁵¹ Néese, Jesús yèepúacawa náapicha Nazaret iyacàlená néré. Yá imànica macáita càide iyúwa nachùulianáni. Quéwa yátúta íináidacawa mamáalàacata uwàwalicúsewa íwali, yái wawàsica. ⁵² Jesús idàwinàacawa yàacawa, cáalífacáica yáwanái nacáicani. Casímái nacái Dios iicáca íiwitáise. Yá macáita wenàiwica cayábaca naicáca Jesús.

Juan el Bautista en el desierto

3 Idécanáamité emperador Tiberio icùaca macái cáli catorce camuí, néese yàasu quincééná camuí iricu, yá gobernador Poncio Pilato icùaca iyaca Judea yàasu cáli. Herodes icùaca iyaca Galilea yàasu cáli. Herodes yéenasàiri íipidenéri Felipe icùaca iyaca Iturea yàasu cáli, Traconite yàasu cáli nacái. Gobernador Lisaniac icùaca iyaca Abilinia yàasu cáli. ² Sacerdote Anás, sacerdote Caifás nacái, níacata sacerdote íiwacananáica. Néenialíté Dios ichùullaca Juan el Bautista icàlidáanápíná itàacái wenàiwicanái irí. Iyacaté manacúali yùucubà càinàwàiri yái Juanca, Zacarías iirimica. ³ Ináté Juan yèepunicawa yàacawa mawiénibà Jordán inanába irí. Yá icàlidaca wenàiwicanái irí iwàwacutáaná nawènúadaca náiwitáisewa

Dios irípiná, namàacáanápíná náichawa yái báawéerica namánífrica, nabautizáca nacáywa neebáidacaténá Dios itàacái, yéewanápíná Dios imàacaca iwàwawa nabáyawaná ícha, yái báawéerica namáníricaté.

⁴ Bàaluité profeta Isaías itànàacaté tàacáisi Dios inùmalicúse Juan el Bautista íwali. Càité Isaías itànàaca:

“Abéeri asiali icàlidapíná nalíwani cachàiníri iyú manacúali yùucubà càinàwàiri. Càipíná ímaca nalí: ‘Càide iyúwa wenàiwicanái ichùniacaalí àyapu Náiwacali irípináwa, càita nacái iwàwacutácué pichùnica píiwitáisewa Wacuèriná Dios irípiná pitàidacaténácué cayábéeri iyúni. Pichùniacué píiwitáisewa yéewacaténá yéewáidacuéca pìyaca machacàníri iyú càide iyúwa Dios iwàwáaná.

⁵ Pichùniacué píiwitáisewa Wacuèriná Dios irípiná càide iyúwa wenàiwica nachùnicaalí àyapu Náiwacali irípináwa yéewacaténá yàanàaca nàatalé. Napuníadaca macái manuínaméeyéi utàwi cáli iyú. Náicaca macái dúli, sàabadacaténá nía. Machacànica namànica macái éeruírí àyapu. Cayábaca namànica báawéeri àyapu.

⁶ Yá macái èeri minanáí naicápiná yái wenàiwica Dios ibànùerica aléi èeri iriculé iwasàacaténá èeri minanáí Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha’, càipíná ímaca”, ímacaté yái profeta Isaíasca.

⁷ Manùbéeyéi wenàiwica namusúacawa nàyacàle imanùbaca néeseewa, yá nasutáca Juan ícha ibautizáanápíná nía. Quéwa

Juan yáalíacawa abénaméeyéi càmíta nawènúada náiwitáisewa nabáyawaná íchawa báisiiri iyú, ínáté Juan yàalàaca nía cachàiníiri iyú. Íimaca nalí: “ÍPíacué, càiyéide iyúwa àapi iculá! Manuíri yúuwichàacáisi yàanàaca mesúnamáita yúuwichàidacaténá wenàiwicanái. Piyúnáidacuéca píalimáaná pichúuliacawa íicha, yái yúuwichàacáisica, pibautizácaalícaítawa, éwitacué càmícaáníta piwènúada píiwitáisewa báisiiri iyú pibáyawaná íchacuéwa. ÍCàmíta nucàlidacué píri càiri chìwái! ⁸Íwàwacutácué pìyaca machacàníiri iyú càide iyúwa Dios iwàwáaná, yéewanápiná macái wenàiwica naícaca amaléeri iyú piwènúadacuéca píiwitáisewa báisiiri iyú Dios írpiná. Picácué càì píima píriwáaca: ‘Canácatáita Dios yúuwichàida wíawa, íAbraham itaquénáinámicáiná wía!’ picácué píima. Péemiacué cayába, éwita Dios imáalàida macáitacué pía pibáyawaná ìwalíisewatá, càicáaníta Dios yáalimá iwènúadaca náí íbaca Abraham itaquénáinámpiná iyútá, Dios yàasu wenàiwicapiná nía píamiricubàacué. ⁹Máiní mawiénica yái yúuwichàacáisica Dios imàaquéeripiná yàanàaca báawéeyéi ìwali, càide iyúwa mawiénicaalí wenàiwica iwichùaca àicu ìwali chipàali iyú, càita nacái mawiénica yái Dios yàasu yúuwichàacáisica. Péemiacué comparación: Càide iyúwa wàucacaalí macái àicu canéeri iyacaná cayába weemácaténá nía quichái iricu, càita nacái Dios yúuwichàidapiná wenàiwica quichái iricu, cawinácaalí wenàiwica càmíyéica imàni cayábéeri càide iyúwa Dios iwàwáaná”, íimaca yái Juanca.

¹⁰Ináté manùbéeyéi wenàiwica yàanèyécáté Juan el Bautista

yàatalé, nasutáca néemiawa Juan. Náimaca irí:

—¿Càinásica iwàwacutá wamànica? —náimaca irí. ¹¹Juan íimaca nalí:

—Pidèniacaalícué pucháiba bàlesi, piacué abéeri bàlesi áiba wenàiwica irí canéerica ibàle. Pidèniacaalícué yàacàsi, piacué nayáapiná, canéeyéica irí yàacàsi —íimaca yái Juanca.

¹²Nàyaca néeni abénaméeyéi yeedéeyéica plata néenánái judío íchawa Roma iyacàlená yàasu gobierno írpiná. Nàacatéwa néré nabautizácaténáwa. Nasutáca néemiawa Juan:

—Pía yéewáidéerica wía, ¿càinásica iwàwacutá wamànica? — náimaca. ¹³Juan íimaca nalí:

—Picácué picobra nía ichàbanamawa. Peedácué náicha càitade iyúwa romanonái ichùulianá peedáca —íimaca yái Juanca. ¹⁴Abénaméeyéi úwinái nacái nasutáca néemiawa Juan:

—Wía nacái, ¿càinásica iwàwacutá wamànica? —náimaca. Juan íimaca nalí:

—Picácué píbáulia pinúaca wenàiwica piyéedùacaténá nàasu. Picácué picháawàa naináwaná ìwali pichíwa iyúwa, peedácaténá píriwa nàasu. Casíimáicué nacái píicáca piwèniwa romanonái yàasu gobierno yèericuéca píri —íimaca yái Juanca.

¹⁵Nái wenàiwicaca náináidacawa cawàwanáta Dios imàníinápináté naicá áiba wawàsi máiníiri cachàinica. Náináida nacáíwa nawàwalicuisewa Juan ìwali cawàwanáta Mesíascani, yái judío icuèrinápináca, Dios ibànuèrica nalí. ¹⁶Quéwa Juan íimaca macái wenàiwicanái irí: “Báisiita nubautizácuéca pía úni yáaculé. Quéwa mesúnamáita áiba yàanàaca. Yáta ibànùapiná Espírítu Santo abénaméeyéi péenácué irí ibautizácaténá náiwitáise Espírítu Santo ichàini iyú, cawinácaalí

wenàiwica yeebáidéeyéica itàacái, yái yàanèeripináca. Quéwa áibanái péenácué càmíyéica yeebáida itàacái, ibautizápiná níawa quichái iyú nàuwichàacaténáwa càiripináta. Máiní cachàinírica íiwitáise nuícha. Nuíwacalicaní, yái yàanèeripináca; nuicáca núawawa càiride iyúwa yáasu wenàiwica càmírica cachàini náicha canánama, máinícáina cayábéerica nuíchani. ¹⁷ Càide iyúwa wenàiwicanái itécaalí yáasu palawa nacáapi iricuwa, masacàacaténá namànica nàasu trigo ituínáwa, náaláidacaténá nacái trigo iwíralèmi, càita nacái yái yàanèeripináca núamiricubàa yàanàca iwàlisàidacaténá yáasu wenàiwica íiwitáisewa, iseríacaténá nacái nía náicha áibanái càmíyéica yáasu. Càide iyúwa wenàiwica yeedácaalí ibànacale trigo ituínáwa manuúri capíi iriculé, ituínási yàaluca, càita nacái yái yàanèeripináca iwacáidapiná yáataléwa yáasu wenàiwicanáiwa. Càide iyúwa wenàiwica yeemácaalí ituíná iwíralèmi manuúri quichái iricu, càita nacái yái yàanèeripináca yùuwichàidapiná nía quichái iricu, càmíyéica yáasu wenàiwica; yùuwichàidapiná nía quichái iricu càmírica ichacàwa càiripinéerita iyaca”, íimaca yái Juanca.

¹⁸ Càité Juan icàlidaca nalíni. Yàalàca nía déecuúri iyú icàlidacaténá wenàiwicanái irí cayábéeri tàacáisi Dios ichùulièrica icàlidaca nalí. ¹⁹ Juan yàalàca gobernador rey Herodes nacái cachàiníri iyú, Herodes imelùdacáinaté yéenasàiri Felipe ínuwa, íipidenéechúa Herodías, Herodes imànicáinaté nacái manùba báawéeri. ²⁰ Herodes quéwa imànica áiba wawàsi máiníri báawaca náicha canánama: Herodes yúucaca Juan presoíyéi ibànaliculé.

Jesús es bautizado

²¹ Quéwa ípíchawáiseté Herodes yúucaca Juan presoíyéi ibànaliculé,

Juan ibautizacaté manùbéeyéi wenàiwica. Juan ibautizá nacái Jesús. Yái Jesúsca, idècunitàacá isutáca yáawawa Dios íicha, yáta capíraléeri cáli yàacùacawa. ²² Yá Espíritu Santo iricùacawa Jesús íwali càiride iyúwa waicáaná unùcu iricùanáwa. Néese néemiaca Dios itàacái chènuníse. Dios íimaca Jesús irí:

—Píacata Nuíri nuwàwéeri cáininéeri nuicáca. Cayábaca nuwàwa nuicáca pía —íimaca yái Diosca.

Los antepasados de Jesucristo

²³ Jesús idèniacaté cawàwanáta treinta camuí idàbacaalíté yéewáidaca wenàiwicanái. Abénaméeyéi wenàiwica nayúunáidaca José íirimicaténi, yái Jesúsca. José yàacawéetúa yáaniri íipidenaté Elí.

²⁴ Elí yáaniri íipidenaté Matat. Matat yáaniri íipidenaté Leví. Leví yáaniri íipidenaté Melqui. Melqui yáaniri íipidenaté Jana. Jana yáaniri íipidenaté José.

²⁵ José yáaniri íipidenaté Matatías. Matatías yáaniri íipidenaté Amós. Amós yáaniri íipidenaté Nahúm. Nahúm yáaniri íipidenaté Esli. Esli yáaniri íipidenaté Nagai.

²⁶ Nagai yáaniri íipidenaté Maat. Maat yáaniri íipidenaté Matatías. Matatías yáaniri íipidenaté Semei. Semei yáaniri íipidenaté Josec. Josec yáaniri íipidenaté Judá.

²⁷ Judá yáaniri íipidenaté Joanán. Joanán yáaniri íipidenaté Resa. Resa yáaniri íipidenaté Zorobabel. Zorobabel yáaniri íipidenaté Salatiel.

Salatiel yáaniri íipidenaté Neri. ²⁸ Neri yáaniri íipidenaté Melqui. Melqui yáaniri íipidenaté Adi. Adi yáaniri íipidenaté Cosam.

Cosam yáaniri íipidenaté Elmadam. Elmadam yáaniri íipidenaté Er.

²⁹ Er yáaniri íipidenaté Josué. Josué yáaniri íipidenaté Eliezer.

Eliezer yáaniri ípidenáté Jorim.

Jorim yáaniri ípidenáté Matat.

³⁰Matat yáaniri ípidenáté Leví.

Leví yáaniri ípidenáté Simeón.

Simeón yáaniri ípidenáté Judá.

Judá yáaniri ípidenáté José.

José yáaniri ípidenáté Jonam.

Jonam yáaniri ípidenáté Eliaquim.

³¹Eliaquim yáaniri ípidenáté Melea.

Melea yáaniri ípidenáté Mena.

Mena yáaniri ípidenáté Matata.

Matata yáaniri ípidenáté Natán.

³²Natán yáaniri ípidenáté rey

David. Rey David yáaniri ípidenáté

Isaí. Isaí yáaniri ípidenáté Obed.

Obed yáaniri ípidenáté Booz.

Booz yáaniri ípidenáté Sala.

Sala yáaniri ípidenáté Naasón.

³³Naasón yáaniri ípidenáté

Aminadab. Aminadab yáaniri

ípidenáté Admin.

Admin yáaniri ípidenáté Arni.

Arni yáaniri ípidenáté Esrom.

Esrom yáaniri ípidenáté Fares.

Fares yáaniri ípidenáté Judá.

³⁴Judá yáaniri ípidenáté Jacob.

Jacob yáaniri ípidenáté Isaac.

Isaac yáaniri ípidenáté Abraham.

Abraham yáaniri ípidenáté Taré.

Taré yáaniri ípidenáté Nacor.

³⁵Nacor yáaniri ípidenáté Serug.

Serug yáaniri ípidenáté Ragau.

Ragau yáaniri ípidenáté Peleg.

Peleg yáaniri ípidenáté Heber.

Heber yáaniri ípidenáté Sala.

³⁶Sala yáaniri ípidenáté Cainán.

Cainán yáaniri ípidenáté Arfaxad.

Arfaxad yáaniri ípidenáté Sem.

Sem yáaniri ípidenáté Noé.

Noé yáaniri ípidenáté Lamec.

³⁷Lamec yáaniri ípidenáté

Matusalén. Matusalén yáaniri

ípidenáté Enoc.

Enoc yáaniri ípidenáté Jared.

Jared yáaniri ípidenáté Mahalaleel.

Mahalaleel yáaniri ípidenáté

Cainán.

³⁸Cainán yáaniri ípidenáté Enós.

Enós yáaniri ípidenáté Set.

Set yáaniri ípidenáté Adán, yái

asíali Dios idábèericaté.

Jesús es puesto a prueba

4 Néeseté Espíritu Santo icùaca Jesús íwitáise. Jesús yèepùacawa Jordán inanába íicha, yá Espíritu Santo itéca Jesús manacúali yùuculé càinàwàiri.

²Jesús ìyacaté néré cuarenta èeri. Satanás yáalimáidaca Jesús imànínápiná ibáyawanáwa quéwa càmita Jesús imàni càì. Canácata Jesús iyéeri iyáacaléwa cuarenta èeri, yáté máapicani. ³Néese, Satanás íimaca Jesús irí:

—Dios íiricáiná pía, píwènúada yái íbaca pan iyú iyáacaténáni — íimaca yái Satanásca. ⁴Jesús íimaca irí:

—Càmíirita. Dios itàacái profeta itànèericaté íimaca walí: ‘Picácué wáináidawa yàacàsi íwali Dios íicha. Néese iwàwacutá weebáidaca macáita iyúwa Dios íimáaná yéewanápiná wàyaca machacàníiri iyú’, íimaca yái Dios itàacáica — íimaca yái Jesúsca, càmícáiná iwàwa imànica wawási meedá írípínáwa Dios íwitáise iyú.

⁵Néese, Satanás itéca Jesús chènuníiri dúli ínatalé. Yá Satanás yáasáidaca Jesús íicá aquialénamata macái cáli èeri írìcuíríca. ⁶Yá Satanás íimaca Jesús irí:

—Nùapíná píriwa macáita iyéerica cháí èeri írìcu cawèníirica, yá picùapíná macái cáliwa; núacata yèeri canánama nuwàwéeyéi írìwa núacáináta icuèrica macáitani. ⁷Iná píbàlùacaalíwa nulí pílulúi ipùata iyúwa piacaténá nucàaluíná, yásí piasupíná macáitani —íimaca yái Satanásca. ⁸Jesús íimaca irí:

—Núa, càmíirita yàa picàaluíná, yácáiná Dios itàacái profeta itànèericaté íimaca: ‘Iwàwacutá píaca Picuèriná Dios icàaluínáwa. Iwàwacutá nacái píaca abéerita Dios iyéiníná’, càitè itànàaca yái profetaca —íimaca yái Jesúsca.

⁹Néese Satanás itéca Jesús Jerusalén iyacàlená néré. Yá

Satanás imichàidaca Jesús templo ipùata finatalé chènuníiri náicha canánama. Néese Satanás ímaca Jesús irí:

—Dios liricáiná pía, pipisiawa templo ícha cáli finatalépiná.

¹⁰Yácáiná Dios itàacái profeta itànèericaté càì ímaca piwali:

‘Dios ichùllipiná yàasu ángelnáíwa nacùanápiná pía.

¹¹Namichàidapiná nacái píawa nacápi iyúwa ipichaná pinúaca píawawa íba iwéré’, càité profeta itànàaca Dios itàacái piináwaná iwali —ímaca yái Satanásca. ¹²Quéwa Jesús ímaca Satanás irí:

—iCàmíiri! Dios itàacái profeta itànèericaté càì ímaca walí: ‘Picá píalimáida piicáwa Picuèriná Dios asáísí icùacaalpiná pía’, càité profeta itànàaca Dios itàacái —ímaca yái Jesúsca. ¹³Ináté idécanáami Satanás yáalimáidaca Jesús imànínápiná macái íwiitáaná báawéeri, yáté Satanás yàacawa Satanás ícha àta áiba èripináta àniwa.

Jesús comienza su trabajo en Galilea

¹⁴Néeseté Jesús yèepùacawa Galilea yàasu cáli néré. Espíritu Santo icùaca Jesús íwiitáise. Néese macáita Galilea yàasu cáli néeséeyéi néemiaca Jesús iináwaná iwali. ¹⁵Jesús yèepunicatéwa yéewáidaca wenàiwica judíonái yéewáidacàalu iricubàa yàcalé imanúbaca. Macáita wenàiwica nacàlidaca Jesús iináwaná iwali cayábéerica íwiitáise.

Jesús en Nazaret

¹⁶Jesús yàacatéwa Nazaret iyacàlená néré, yái yàcalé isèenái idàwinàacatáicaténi. Yá sábadu irícu judíonái iyamáidacatáicawa, Jesús iwàlùacawa judíonái yéewáidacàalu iriculé càide iyúwaté

íwiitáise iyáaná. Néese ibàlùacawa wenàiwicanái yàacuésemi iléecaténá nalí Dios itàacái. ¹⁷Nàaca irí cuyàluta yéewacaténá iléeca nalíni, yái cuyàluta idènièricaté itànàawa profeta Isaías yàasu tàacáisi itànèericaté Dios inùmalicúise. Jesús yàacuaca cuyàluta iwawanèericawa, yái yàanàaca tàacáisi Jesús ímáanápinácaté iwaliwa, yái Dios yàasu wenàiwicaca. Càita ímaca iwaliwa:

¹⁸“Espíritu Santo, Dios ibànùerica nulí, yàacawéeridaca núa siuca, ichùlliacáiná nucàlidáanápiná cayábéeri tàacáisi catúulécaneéeyéi irí. Idéca ibànùaca núa nucàlidacaténá wenàiwicanái iríni Dios iwàwaca iwasàaca nía nabáyawaná íchwawa. Ibànùaca núa catuúicaténá numànica matuíyéi, nuwasàacaténá wenàiwica nàuwichàacái íchwawa nacái, ¹⁹nucàlidacaténá nacái nalíni Dios iwàwaca iyúudàaca nía siucade”, càité profeta Isaías itànàaca tàacáisi Jesús iwali.

²⁰Néese idécanáamité Jesús iléeca nalíni, yái iwawanàacani yái cuyàlutaca, yái yèepùadaca cuyàluta asiali irí icuèrica cuyàluta. Néese Jesús yáawinacawa nèewi yéewáidacaténá nía. Macáita iyéeyéica néré naicáidaca irí mamáalàacata. ²¹Néese Jesús ímaca nalí:

—Siuca idéca yàanàaca pèewiré yái wenàiwicaca Dios itàacái icàlidéericaté iináwaná iwali profeta Isaías yàasu cuyàluta irícu —ímaca yái Jesúsca, icàlidaca iináwaná iwaliwa. ²²Macáita nái wenàiwicaca natàníca cayábéeri iyú iwali. Náináidacawa manuúswata néemiaca icàlidaca nalíni mainí cáaliacáiri iyú. Náimaca nalíwáaca:

—¿Cánásica yéewaná càì icàlidacani? José ìrimi meedá yáí — náimaca. ²³Ináté Jesús ímaca nalí:

—Báísíta piwàwacué picàlidaca nulí yáí tàacáísica: ‘Báísicaalí píalimá pichùniaca cáuláiqueeyéí, néese pichùnà píawawa waicápiná, yásí weebáidaca pitàacái’, càì piwàwacué píimaca nulí, piwàwacáinacué piicáca numànica yáí càimírira wenàiwica idé imànica. Piwàwacué nacái píimaca nulí: ‘Báísicaalí píimanicaté yáí càimírira wenàiwica idé imànica Capernaum iyacàlená néenibàa càide iyúwa yéemianá nacàlidaca piináwaná ìwali, néese píimàni nacái càiri wawàsi cháí, piasu cáli íinatawa, yásí weebáidaca pitàacái’, càì piwàwacué píimaca nulí, càmicáinacué piwàwa peebáidaca nutàacái báisíri iyú — íimaca nalí yáí Jesúsca. ²⁴Néese Jesús ímaca nalí àniwa:

—Báísíta, núalíacawa càimínápinacué peebáida nutàacái, càmicáiná wenàiwica nawàwa néemiaca profeta itàacái nàasu cáli néeseéricaalíni. ²⁵⁻²⁶Quéwa, péemiacué cayába, Dios imànipiná cayábéeri áibanái wenàiwica írí báawéeyéicuéca piicáca, níara càmiyeyéica judío, neebáidapináicáiná nutàacái, càide iyúwaté Dios imàníná nalí cayábéeri bàaluité profeta Elías yàasu èerité. Càmitaté unía yúuwàawa máisiba camuí y mediopináté, iyacaté nacái manuírí máapicái cháí Israel yàasu cáli imanúca. Ewitaté nàyacáanfa manùbéeyéí inanái ìnrími yéetéeyéimicawa íicha cháí Israel yàasu cáli íinata, càicáaníta Dios càmitaté ibànùà profeta Elías iyúudàacaténá nía. Néese, Dios ibànùacaté Elías iyúudàacaténá abéechúa inanái ìnrími yéetéechúamiwa íicha, càmiíchúa israelita, Sarepta iyacàlená minalu, iyéechúacaté mawiénita Sidón iyacàlená írí,

méetàuculé Israel yàasu cáli íicha. ²⁷Càita nacái profeta Eliseo yàasu èerité nàyacaté nacái manùbéeyéí cacháunéeyéí íimami lepra iyú cháí Israel yàasu cáli íinata, quéwa Dios càmitaté ichùnà nía, ibatàa abéeri pináta, càmitaté ichùnà nía. Néese ichùniacaté áiba càimírira israelita, ípidenéeri Naamán, Siria yàasu cáli néeseeri. Càita nacái Dios imànipiná cayábéeri nalíwa áibanái wenàiwica báawéeyéicuéca piicáca, càmiyeyéica judío, neebáidapináicáiná nutàacái — íimaca yáí Jesúsca.

²⁸Níái israelitaca, néemiaca Jesús íimáaná càmiyeyéí israelita ìwali, yá calúaca nía báawanama canánama, níái iyéeyéica judíonái yéewáidacàalu írìcu, báawacáinaté naicáca càmiyeyéí israelita.

²⁹Yá namichàacawa náibàaca Jesús, natécani cachàiníri iyú yàcalé íicha. Nawatàidaca Jesús quíratàli ipùata nérépiná, yá quíratàli nàyacàle iyéerica íinata, nawàwacáiná náucaca Jesús chènuníri quíratàli íinatáise, yéetátaténáwa. ³⁰Quéwa Jesús iwatàa yáawawa náicha, yá ichàbacawa néesewibàa, yá yàacawa náicha.

Un hombre que tenía un espíritu impuro

³¹Néeseté, Jesús yàacawa Capernaum iyacàlená néré iyéerica Galilea yàasu cáli íinata. Aiba sábadu judíonái iyamáidacatáicawa, yá Jesús yéewáidaca wenàiwicanái judíonái yéewáidacàalu írìcu.

³²Yá nánáidacawa manuísíwata néemiaca yéewáidáaná nía, yéewáidacáiná nía iyúwa abéeri cachàiníri íiwitáise, Dios ibànùerica yéewáidacaténá wenàiwicanái.

³³Iyacaté áiba asíali néewáidacàalu írìcu. Yáí asíali demonio idacuérica íiwitáise. Yá demonio yéemánicawa asíali isàna

iyú. Yá ímaca cachàiníiri iyú Jesús irí:

³⁴—iPèepùà píchawa! iPicá pisàiwica walí wawási, pía Jesúsca, Nazaret iyacàlená néeséeri! ¿Pianàasica pimáalàidacaténá wía? Núalía nuicáca pía, núalíacawa pìwali, Dios néeséeri mabáyawanéerica pía —íimaca. ³⁵Quéwa Jesús yàalàaca demonio cachàiníiri iyú. Yá Jesús ímaca demonio irí:

—iMasànata pía! iPimusúawa fícha yái asialica! —íimaca yái Jesúsca. Yá demonio yúucaca asiali cáli íinatalé macái wenàiwicanái yàacuéseemi, néese yàacawa asiali fícha. Canáta demonio imàníná asiali irí. ³⁶Macáita wenàiwica ìyéeyéica néeni, nánáidacawa manušíwata naicáidaca Jesús irí. Yá náimaca nalíwáaca:

—¿Càinásica yái yéewáidáanáca? iYái asiali Jesús yàalàaca demonionái cachàiníiri iyú íiwitáise cachàiníiri iyúwa, yá ichùullacaalí nía nàanápínáwa wenàiwica fícha, yáta nàacawa! —náimaca nalíwáaca. ³⁷Yá macáita Galilea yàasu cáli néeséeyéi nacàlidaca Jesús iináwaná iwali.

Jesús sana a la suegra de Simón Pedro

³⁸Néeseté Jesús imusúacawa néewáidacàalu iricuise, yá yàaca iwàlùacawa Simón icapèe iriculé. Yá Simón iyéeru iculuéchúawa cáiwíiri mecuní iyú. Yá nasutáca ulí Jesús fícha ichùníanápiná úa. ³⁹Néese Jesús yàacawa úatalé, yá yáawiaca iicáidaca ulí. Jesús yàalàaca mecuní cachàiníiri iyú. Yá mecuní ichàbacawa úcha. Yáta umichàacawa, yá udàbaca umànica nayáapíná.

Jesús sana a muchos enfermos

⁴⁰Néese idècunitàacá èeri iwàlùacawa, yá macáita idènièyéica cáuláiqueeyéi néenánáywa

natéca nía Jesús yàatalé. Natéca néenánáywa idènièyéica macái uláicái íiwitáaná. Jesús imàacaca icáapiwa nàwali macáita, yá ichùnìaca nía. ⁴¹Demonionái nàacawa nacái manùbéeyéi cáuláiqueeyéi fícha. Yá demonionái náimaca néemíaníacawa cachàini:

—iPíacata yái Dios íirica! — náimaca. Quéwa Jesús yàalàaca nía cachàiníiri iyú, níái demonioca, càmita ibatàa natàaníca, nálíacáináwa iwali Mesíascani, yái judío icuèrinápiná Dios ibànuèrica nalí.

Jesús anuncia el mensaje en las sinagogas

⁴²Amalácaalíté nawicáu àniwa, Jesús imusúacatéwa yàcalé iricuise, yá yàacawa canácatalé wenàiwica. Néese madécaná wenàiwica icutácani. Yá nàanàaca yàatalé. Càmita nawàwa namàacaca yàacawa náicha. ⁴³Quéwa Jesús íimaca nalí:

—Iwàwacutá nucàlidaca nalí cayábèeri tàacáisi áibanái iyacàle néenibàa nacái, yái tàacáisi íiméerica càinácaalí iyú Dios icùaca yàasu wenàiwicanáywa, Dioscáiná ibànùaca núa numànicaténá càì —íimaca yái Jesúsca. ⁴⁴Càité Jesús yàaca icàlidaca yái tàacáisica judíonái yéewáidacàalu iricubàa, ìyéeyéica Judea yàasu cáli íinata.

La pesca milagrosa

5 Aiba èerité Jesús ibàlùacawa Genesaret icalisaníná yàasu càina íinatalé, áibaalf íipidenéeri Galilea icalisaníná. Madécaná wenàiwica nàyaca néré nawàwacáiná néemiaca Jesús icàlidaca nalí Dios itàacái. Máiní manùbaca wenàiwica, yá nacàbadàayacacawa Jesús iwéré. ²Néese Jesús iicáca pucháiba barca mawiénita iríwa càina íinatalé. Canáca wenàiwica barca iricu namusúacáinátéwa barca iricuise

níái asianáí íbèeyéica cubái,
náibacaténá nàasu chinchorowa.

³Jesús iwàlùacawa barca iriculé,
Simón yàasu barcaca. Néese isutáca
Simón ícha wawàsi iwesíanápiná
barca àanama ícha. Néese Jesús
yáawinacawa barca iricu, yá
yéwáidaca wenàiwica barca
iricuíse. ⁴Néese idécánámité
yéwáidaca nía, yá Jesús íimaca
Simón irí:

—Piwesía barca depuífacatalé
calisa. Piúcacué pìasu chinchorowa
píibàacaténá cubái —íimaca yái
Jesúsca. ⁵Néese Simón íimaca Jesús
irí:

—Nuífacali, wadéca wacamáaca
táiyápinama, canácata weedéeri,
quéwa píalàacáiná núa, íná
nuchùliaca náucaca chinchorro
àniwa —íimaca yái Simónca.

⁶Néese idécánáami namánica
càide iyúwa Jesús íimáaná nálí,
yá náibàaca madécaná cubái.
Nàasu chinchorro icacánacawa
yàacawa. ⁷Iná náucaca nacáapiwa
namáidacaténá nàacawéeyínáwa
iyéyéica áiba barca iricu nàacaténá
nayúudàaca nía. Néese nàanàaca
Simónnáí yàatalé, yá napuníadaca
pucháibanama nàasu barcawa
cubái iyú àta nawàwacataléta
napulùnacawa cubái iyú, níái
barcaca. ⁸Quéwa Simón Pedro
iicácáiná madécaná cubái, yá
cáaluca íináidacawa ibáyawaná
ìwalísewa, yá ibàlùacawa yùulù
iyúwa yàacaténá Jesús icàaluíná.
Yá íimaca Jesús irí:

—Ìlwàwacutá píacawa nuícha,
Nuífacali, cabáyawanácáiná núa!
—íimaca yái Simón Pedroca.

⁹Càica Simón íimaca Jesús irí
cáalucáiná Simón ibáyawaná
ìwalísewa, yáalíacáináwa
Jesús idèniaca Dios íiwitáise.
Cáaluca nacáí níái Simón Pedro
yáapichéyéica, naicácáiná
madécaná cubái needéyéica.

¹⁰Cáaluca nacáí Simón
imanùbacanáica nabáyawaná

ìwalísewa níái íipidenéyéica
Santiago, Juan nacáí, níái Zebedeo
yéenibeca, náalíacáináwa Jesús
idèniaca Dios íiwitáise. Quéwa
Jesús íimaca Simón irí:

—Píca cáalu pía nuícha. Pídéca
peedáca cubái. Siúcáise de quéwa
pìwacáidapíná nulíwa wenàiwicanái
yéewacaténá nuéwáidacaléca nía —
íimaca yái Jesúsca.

¹¹Iná natéca nàasu barcawa
cáli iwéré. Yá namàacaca
macáita nàasuwa, yá nàacawa
Jesús yáapicha, yéewacaténá
yéewáidacaléca nía.

Jesús sana a un leproso

¹²Aiba èrité, Jesús iyacaté áiba
yàcalé iricu, néese asialí yàanàaca
nére cacháunéeri íimami lepra iyú.
Iicáca Jesús, yá yúuwáa iriacawa
inùmáawawa Jesús irí yàacaténá
Jesús icàaluíná, yéewacaténá
catúulécánaca Jesús iicácani.
Yá isutáca Jesús ícha wawàsi
manuísíwata:

—Nuífacali, núalíacawa píalimá
pichùniaca núa, píwawacaalí
quéwa pichùniaca núa —íimaca yái
asialica. ¹³Néese Jesús imàacaca
icáapiwa iwali. Yá Jesús íimaca irí:

—Nuwàwaca nuchùniaca
pía. ¡Cayábaca píawa! —íimaca
yái Jesúsca. Yáta icháuná lepra
yáawacawa ícha. ¹⁴Néese Jesús
ichùuliacani. Íimaca irí:

—Píca picàlida áibanái íriní
nuchùnianá pía. Néese píawa
caquialéta sacerdote yàatalé
píasáidacaténá iicá píimamiwa,
yáalíacaténáwa cayábaca
pía picháuná íchawa. Pité
nacáí ofrenda profeta Moisés
ichùulíericaté wenàiwica
namàacáanápíná Dios irí ofrenda
iyú nachùniacaalíwa lepra ícha,
yéewacaténá macáí wenàiwica
yáalíacawa cayábaca pía —íimaca
yái Jesúsca.

¹⁵Quéwa éwita Jesús
ichùulíacáanítani càí, càicáaníta

manùbéeyéi wenàiwica nacàlidaca Jesús iináwaná ìwali mamáalàacata macáì wenàiwica irí. Yá madécaná wenàiwica nàwacáidáyacacawa néemiàcaténá Jesús itàacáì, ichùnìacaténá nía nacáì. ¹⁶Quéwa áibaalíté Jesús yàacawa mèetàuculé wenàiwicanáì fícha isutácaténá yáawawa Dios fícha.

Jesús sana a un paralítico

¹⁷Aiba èrité Jesús yéewáidaca wenàiwicanáì. Abénaméeyéi fariseo, áibanáì nacáì yéewáidéeyéica wenàiwica templo irícu nàanàacaté néré, madécaná yàcalé mìnánáì nacáì ìyéeyéicaté Galilea yàasu cáli fínata, Judea yàasu cáli fínata nacáì. Aibanáì nàanàaca Jerusalén ìyacàlená néese nacáì. Náawinacatéwa néré Jesús yéewáidacatalé wenàiwicanáì. Yá Jesús ichùnìaca cáuláiquéeyéi wenàiwica Dios fíwítáise cachàiníri iyú. ¹⁸Néese áibanáì asianáì nàanàaca néré itéeyéica máapinéeri asiali irièricawa yàalubáì fínatawaa iiméerica fínata. Nawàwa natéca asiali capíi irículé, naliadacaténáni Jesús ípunita, Jesús ichùnìacaténáni. ¹⁹Càmita quéwa náalimá nawàlùacawa Jesús yàatalépiná dàalacáiná máiní wenàiwicanáì néré. Iná náiríacawa escalera ìwalibàa capíi fínatalé, sàabadéeri, canéeri ipùata chènuniré. Néese nawatàaca capíi ibáiná Jesús iwicáu. Yá nalicuàdaca cáuláiquéeri asiali yàalubáì fínatawaa yéenułusi ìwali Jesús yàatalé, nàacuésemi macáita wenàiwica ìyéeyéica néeni. ²⁰Jesús yáaliacawa náiwítáise manuica náináidacawa nawàwawa Jesús ìwali ichùnìanápináni, yá Jesús fímaca cáuláiquéeri irí:

—Pía, nùacawéerináca, nudéca numàacaca nuwàwawa pibáyawaná fícha cayábacaténá píapícha Dios — fímaca yáì Jesúsca.

²¹Néese níái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irícu, nía nacáì fariseonáì nadàbaca náináidacawa. Náimaca náináidacawa nalíwa nawàwalicúsewa: “¿Cáná yéewa itàaní còi yáì asiali Jesúsca? Itàanica ìyaca Dios ìwali báawéeri iyú, canácáináta asiali yáaliméeri imàacaca iwàwawa wenàiwicanáì ibáyawaná fícha cayábacaténá náapícha Dios. Abéerita Dios yáaliméeri imànica còi”, còi náimaca náináidacawa nalíwa. ²²Quéwa Jesús yáaliacawa náináidánacawa. Yá isutáca yéemiawa nía:

—¿Cánacué píináidawa còi?

²³Máiní màulenáca wáimaca máapinéeri irí: ‘Nudéca numàacaca nuwàwawa pibáyawaná fícha cayábacaténá píapícha Dios’, càmícáiná áibanáì yáalimá iicáca asáisi báisícaalí cayábacaa yáapícha Dios. Quéwa máiní càulenáca wáimaca máapinéeri irí: ‘Pimichàawa, pìpìna’, áibanáì wenàiwica náalimácáiná naicáca asáisi wadécaalí wachùnìacani wataacáì iyúwa, yáì máapinéerica. ²⁴Iná núa, asiali Dios néeséerica, nuchùnìapíná yáì máapinéerica píaliacaténacuéwa Dios idéca ichùliaca núa numàacáanápiná nuwàwawa wenàiwicanáì ibáyawaná fícha cháì èeri irícu cayábacaténá náapícha Dios — fímaca nalí yáì Jesúsca. Néeseca Jesús fímaca máapinéeri irí:

—Pía, nùacawéerináca, núma píri, pimichàawa, peedá pialubáíwa, pèepiawa picapèe néréwa —fímaca yáì Jesúsca.

²⁵Yáta yáì asialica imichàacawa nàacuésemi, yá yeedáca yàalubáíwa irièricatéwa fínata, néese yàacawa icapèe nérépináwa, casíimáiri iyú, yàaca Dios irí cayábéeri idécunitàacá yèepunícawa.

²⁶Macáita ìyéeyéica néré náináidacawa manuísíwata naicáidaca Jesús irí, nàaca nacáì

Dios irí cayábéeri. Cáaluca nacái nánáidacawa, yá náimaca:

—Siuca èeri wadéca waicáca cayábéeri wawàsi Dios imànírica camíiricáwaca waicá quéechacáwa —náimaca.

Jesús llama a Leví

²⁷Nésetécáwa Jesús imusúacawa capii iricuise. Yá iicáca asiali ípidenéeri Leví, yeedéericaté plata yéénánái judío íchawa Roma iyacàlená yàasu gobierno irípiná. Yái Leví yáawinéericawa aléera yeedacatalcaté plata wenàiwica íicha. Néese Jesús íimaca irí: —Aqualé, píawa núapicha yéewacaténá nuéwáidacaléca pía —íimaca yái Jesúsca. ²⁸Yái Leví imàacaca yàasuwa macáita, yá imichàacawa, yàacawa Jesús yáapicha.

²⁹Néese Leví ichùuliaca yàasu wenàiwicanáíwa nachanàacaténá manùba yàacàsi icapèe iricu. Imáidaca yàataléwa Jesús iyáacaténá iyáacaléwa Leví yáapicha, Leví iwàwacáiná yàaca Jesús íimíétacaná. Leví imáida nacái manùbéeyéi yeedéeyéi plata yéénánái judío íchawa Roma iyacàlená yàasu gobierno irípiná. Aibanái nacái nayáaca nayáacaléwa náapicha néré. ³⁰Néese abénaméeyéi fariseo, áibanái nacái yéewáidéeyéi wenàiwica templo iricu natàanica báawéeri iyú Jesús yéewáidacalénái iwali. Yá náimaca Jesús yéewáidacalénái irí:

—¿Cánacué piyáa piyáacaléwa náapicha, níái cabáyawanéeyéica, náapicha nacái níái yeedéeyéica wáicha plata romanonái yàasu gobierno irípiná? —náimaca.

³¹Quéwa Jesús íimaca fariseonái irí:

—Péemiacué comparación: Máuláicacaalí wenàiwica, yá càmita nawàwacutá abéeri ichùnièripiná nía. Quéwa áibanái idènièyéica uláicái nawàwacutáca

abéeri ichùnièripiná nía. ³²Càita nacái wenàiwica íináidéeyéica mabáyawanáca, càmita nacutá abéeri ichùnièripiná náiwitáise nabáyawaná íichawa. Quéwa áibanái wenàiwica yáaliéyéiwa cabáyawanáca, níata icutáca abéeri iwènúadéeripiná náiwitáise báawéeri íicha. Càita nacái núa, càmita nùanà numáidacaténá wenàiwica íináidéeyéica mabáyawanáca, néese nudéca nùanàca numáidacaténá wenàiwica yáaliéyéicawa cabáyawanáca, nawènúadánápiná náiwitáisewa nabáyawaná íichawa. Iná yéewa cayábaca nàwacáidáyacacawa nùatalé níái cabáyawanéeyéica nuwènúadacaténá náiwitáise nabáyawaná íichawa —íimaca yái Jesúsca.

La cuestión del ayuno

³³Néese fariseonái nasutáca néemiawa Jesús. Yá náimaca irí: —Juan el Bautista yéewáidacalénái, nía nacái wéewáidacaléca, wía fariseoca, namàacaca náichawa nayáacaléwa manùba yàawiría nasutácaténá Dios íicha manuísíwata. ¿Cáná càmita péewáidacalénái namàni càì? Nayáaca nayáacaléwa mamáalàacata —náimaca. ³⁴Jesús íimaca nalí:

—Péemiacué comparación: Asiali icàsàacaalíwa, yá imáidaca yàacawéeyéináwa asianái naicácaténá icàsàacawa casímáiri iyú. Càmita nawàwa namàacaca náichawa nayáacaléwa idècunitàacá iyaca náapicha, yái nàacawéeriná imànírica matrimonio, casímáicáiná nawàwa. ³⁵Quéwa áiba èeriwa, áibanái itépiná náichawani. Néenialípiná namàaca náichawa nayáacaléwa, achúmacáiná nawàwa. Càita nacái nuéwáidacalénái, càmita yéewa achúmaca nawàwa idècunitàacá nùyaca náapicha. Iná càmita

namàaca náichawa nayáacaléwa — íimaca yái Jesúsca.

³⁶Jesús icàlidaca nali nacái áiba comparación yéewáidacatená nía: —Càmita wadalúa wáluma yéemami wàlisài bàlesi fícha wachanàidacatená iyú éwisàimi bàlesita. Wamànicaalí còi, yási báawaca wamànica wàlisài bàlesimi. Yá nacái wàlisài yéemami càmita abédanama éwisàimi bàlesi yáapichani. ³⁷Péemiacué áiba comparación: Càmita wàucua wàlisài uva ituní éwisàimi íimamisi iriculé yácáiná wàlisài uva ituní idábaca isáacawa dàhidàchiwaca inànìacubàa, yási éwisàimi íimamisi icacanácawa, càmicáiná yáalimá imulacàacawa yàacawa. Wamànicaalí còi, yá yúucacawa wáicha macáita uva ituníca, íimamisi nacái. ³⁸Iná iwàwacutá wàucua wàlisài uva ituní wàlisài íimamisi iriculé. Càita nacái níai nuéwáidacaléca yeebáidéeyéica nutàacái wàlisài, càmita nàya piasu bàaluisàimi tàacáisi ìwali, piacué fariseoca. ³⁹Aiba wawàsi nacái, péemiacué comparación: Idécanáami wenàiwica ìiraca éwisàimi uva ituní ipuíri, yá càmita iwàwa ìiraca wàlisài uva ituní càmíirica ipuí íimacáiná: ‘Cayábéeri yáwanái yái ipuírica’, còi íimaca. Càita nacái piacué: Piyacáinácué éwisàimi tàacáisi ìwali, ínà piyúnáidacuéca cayábéericani wàlisài tàacáisi fícha. Iná càmítacué piwàwa peebáidaca yái nutàacái wàlisàica —íimaca yái Jesúsca.

Los discípulos arrancan espigas en el día de reposo

6 Néeset éiba sábadu judíonái nayamáidacatáicawa, Jesús yéepunicawa àyapulicubàa yéewáidacalénái yáapichawa bànacalé yèewibàa. Yá yéewáidacalénái needáca achúmanamata trigo ituíná nayéeripiná. Yá naquiríra trigo

ituíná nacáapi iricuwa needácatená fícha íimi nayáacatenáni, yácáiná judío íwítáise imàacaca wenàiwica needáca nayáapinàwani achúmanamata iyacaná áibanái ibànacale yéená máapicaalí nía. ²Abénameéyái fariseo íicaca Jesús yéewáidacalénái imàníná, yá fariseonái íicacani iyúwa íibaidacalési. Iná fariseonái íimaca Jesús yéewáidacalénái irí:

—¿Cánacué píibaida siuca sábadu wayamáidacatáicawa? Dios càmita imàaca wáibaidaca siuca èeri — náimaca. ³Néese Jesús íimaca nali: —Pidéuéca píimáichaca tàacáisi píléericuéca Dios itàacái iricuise wàawirimi rey David ìwali, bàaluité máapicaalíténi, áibanái nacái yáapichéeyéi asianáica. ⁴David iwàlùacatéwa Dios yàasu íimamisíri capíima mabáyawanéeri iriculé, yái israelitanái isutacatáipiná Dios fícha. Yá David yeedácaté pan namàníiricaté Dios irí ofrenda piná sacerdotenái iyáapináwa. David iyáaca pan, néese yàaca yáapichéeyéi iyáapináwa nacái, éwita Dios imàacacáaníta níawamita sacerdotenái iyáaca yái panca. Dios càmítatè yúuwichàida Davidnái, máapicáiná nía, ínátè catúlécánaca Dios íicaca nía — íimaca yái Jesúsca. ⁵Néese Jesús íimaca fariseonái irí àniwa: —Dios idéca ichùlliaca núa, núa asiali Dios néeséerica, numàacáanápiná nùasu wenàiwica namànica càide iyúwa nuwáanái èeri imanúbaca, siuca èeri sábadu nacái wayamáidacatáicawa, wía judíoca —íimaca yái Jesúsca.

El hombre de la mano tullida

⁶Aiba sábadu judíonái iyamáidacatáicawa, Jesús iwàlùacatéwa néewáidacàalu iriculé, yá idábaca yéewáidaca nía néré. Iyaca néeni abéeri asiali icáapi yéewápuwáiséeri

ituwìericawa fícha. ⁷Nàyaca nacái néeni abenaméeyéi yéewáidéeyéica wenàiwica templo iricu, áibanái nacái fariseonái. Naicáidaca Jesús irí mamáalàacata naicácaténá asáisi ichùniacaalípiná asíali, sábadò iricu, nayamáidacatáicawa, yéewanápiná nacháawàca Jesús iináwaná ìwali, fariseonáicáiná náimacaté fíbaidacalésicani yái Jesús ichùniánaca wenàiwicanái. ⁸Quéwa Jesús yáaliacawa náináidáanáwa. Yá Jesús fímaca asíali irí icáapi ituwìericawa fícha:

—Pimichàawa, pibàluawa nàacuésemi —fímaca yái Jesúsca. Yá asíali imichàa ibàluacawa.

⁹Néese Jesús fímaca fariseonái irí:

—Siúcata nusutácué nuémiawa pía: ¿Càináica Dios ibatàa wamànica siuca èeri sábadò wayamáidacatáicawa? ¿Imàacasicawamànica cayábéeri, càmicaalí nacái, báawéerisica? ¿Imàacasicawacáucàidaca wenàiwica, càmicaalí wéetáidasica wenàiwica? —fímaca yái Jesúsca.

¹⁰Néese iicáidaca nalí macáita iyéeyéica itéese. Yá néeseca iwènúacawa asíali irí àniwa, yái báawéerica icáapi. Yá Jesús fímaca irí:

—Piducúa picáapiwa —fímaca yái Jesúsca. Yá asíali imànica iyúwa Jesús fímáaná irí. Yáta cayábaca icáapi. ¹¹Quéwa fariseonái máini calúaca nía. Nadàbaca nasutáca néemiawa níawáaca càinácaalí náalimáanápináté namànica Jesús irí.

Jesús escoge a los doce apóstoles

¹²Néennialíté Jesús yàacawa dúli fínatalé. Iyamáacawa néenibàa isutácaténá Dios fícha táiyápinama abéeri catá. ¹³Amalácanáami yàacawa, yá imáidaca yàataléwa yéewáidacalénáicawacanánama. Yeedáca nèewíise doce namanúbaca Jesús yéeyéica ípidenápiná apóstolnái. ¹⁴Níái docéeyéica

náipidená cà: Simón, yái asíali Jesús yèerica ípidenápiná nacái Pedro; yá nacái Andrés, yái Simón iméeréerica; Santiago nacái; Juan nacái; Felipe nacái; Bartolomé nacái. ¹⁵Yá nacái Mateo; Tomás nacái; Santiago nacái, yái Alfeo iirimica; yá nacái Simón, áibaalí ípidenéri celote; ¹⁶Yá nacái Judas, yái Santiago yéenasàirica; yá nacái Judas Iscariote, yái itéeripinacaté Jesús yúuwidenái náibàacaténáténi, nanúawani.

Jesús enseña a mucha gente

¹⁷Néeseté Jesús iricúacawa dúli fínatáise yéewáidacalénái yáapichawa. Yá iyamáaca ibàluacawa néeni manacúalibàa. Idéca nàwacáidáyacacawa néré madécaná Jesús yéewáidacaléca áibanái, madécaná nacái wenàiwica yàanèeyéica macái Judea yàasu cáli néese, Jerusalén iyacàlená néeséeyéi nacái, Tiro iyacàlená néeséeyéi nacái, Sidón iyacàlená néeséeyéi nacái, níái yacalé iyéeyéica manuíri úni idùlepi. Níái manúbéeyéi wenàiwicaca nàanàacaté néré néemiacaténá Jesús itàacái, yúucacaténá náicha nacái uláicái. Yáté ichùniaca nía. ¹⁸Aibanái nacái yúuwichèeyéicawa demonio idacúacáiná náiwitáise, Jesús ichùniaca nía nacái. ¹⁹Iná macáita wenàiwica nawàwaca namàacaca nacáapiwa Jesús ìwali ichùniacáiná nía canánama íiwitáise iyúwa, níái cáuláiquéeyéica.

La felicidad y la infelicidad

²⁰Néese Jesús iicáidaca yéewáidacalénái iríwa. Yá fímaca nalí:

“Casíimáipinácuéca piwàwa, píacué catúlécaneéeyéica, pimàacacáinácué Dios icùaca pía siúcáisede.

²¹“Casíimáipinácuéca nacái píawa, píacué máapíyéica siuca,

Dioscáiná yàapínacué piyáapíná cadénama.

“Casímáipínacuéca nacái píawa, píacué achúméeyéica iwàwa siùca, Dioscáiná imàacapínacué casímáica píawa.

²²“Casímáipínacuéca nacái píawa, báawacaallicué wenàiwica iicáca pía, náucacaallicué nacái pía náichawa, nacuúsacaallicué pía nacái, natàanicaallicué báawéeri iyú pìwali, peebáidacáinacué nutàacái, núa asiali Dios néeséerica. ²³Casímáicué piwàwa manuísíwata, piyanídacuéwa casímáiri iyú namànicaallicué pírí càì, yácáiná Dios imàacapínacué pírí manuísíwéeri cawèníiri pianàacaalípínacué chènuniré, bàaluitécáiná níái wenàiwica yàawirináimica namànicaté báawéeri nacái profetanái irí, níái Dios yàasu wenàiwica profetanái íibaidéeyéicaté Dios irípiná càide iyúwacué piyáaná”, íimaca yái Jesúsca yéewáidacalénái iríwa.

²⁴Néese Jesús íimaca áibanái wenàiwica irí: “Quéwa, imáinicué piùwichàapínacawa, píacué càasu iyéica! Yácáiná Dios yùuwichàidapínacué píawa, néese càmitacué quirínama casímái piwàwa píasu cawènírimi ìwaliwa, yái pidènièricuéca siùca.

²⁵“ÍMáinicué piùwichàapínacawa, píacué iyéeyéica iyáacaléwa cadénama, mesúnamáicáináta piùwichàapínacué máapicái!

“ÍMáinicué piùwichàapínacawa píacué iicáaníyéica siùca. Aiba èeriwa pícháanípínacuéca achúmacáiná piwàwa!

²⁶“ÍMáinicué piùwichàapínacawa pitàanicáinacué méetàuculéeri tàacáisi iwali, càmfíri Dios itàacái, íná yéewa macái èeri mìnánái càmfíyéica iwàwa Dios natàanicuéca pìwali cayábéeri iyú. Càitè nacái piawirináimicué itàanicaté cayábéeri iyú áibanái cachìwéeyéi iwicùlidéeyéi iwali itàaníyéicasa Dios inùmallicué,

quéwa nachìwáidacaté wenàiwica meedá!”, íimaca yái Jesúsca.

El amor a los enemigos

²⁷Néese Jesús íimaca yéewáidacalénái iríwa: “Quéwa núumacué nacái pírí píacué yéemièyéica nulí: Iwàwacutácué cáinínaca piicáca piùwidenáíwa. Pimàni nacái nalí cayábéeri cawinácaallicué báawéeyéica iicáca pía. ²⁸Pisutácué nalí Dios fícha imánínápiná nalí cayábéeri, cawinácaallicué ibànuyéyéica pìwali chàwicùli. Pisutácué nalí Dios fícha cawinácaallicué icuúséeyéica pía. ²⁹Aiba inúacaalí pinàni ìwali, pimàaca inúaca pinàni ìwali abéemàawáise àniwa. Aiba yeedácaalí pícha píasu ruana nacáiri, pimàaca yeedáca picamisaní nacái. ³⁰Aiba isutácaalí pícha wawàsi, pimàaca iríni; imelùdacaalí pícha píasu, picá pisutá yèepùadánápiná píríni.

³¹Pimànicué áibanái irí cayábéeri, càide iyúwacué piwàwáaná namànica pírí cayábéeri.

³²“Cáinínacaallicué piicáca níawamita cáinínéeyéicuéca iicáca pía, càmitacué pimàni piyaca cayábéeri wawàsica áibanái fícha, macái èeri mìnánái namànicáiná càì, nía nacái báawéeyéica íiwitáise namànica càì. Iná càmitacué máiní cayábéeyéi náicha pía. ³³Càita nacái pimànicaallicué cayábéeri nalí níawamita imáníyéicuéca pírí cayábéeri, càmitacué pimàni piyaca cayábéeri wawàsica áibanái fícha, macái èeri mìnánái namànicáiná càì, nía nacái báawéeyéica íiwitáise namànica càì. Iná càmitacué máiní cayábéeyéi náicha pía. ³⁴Piacaallicué nacái áibanái ichàba píasuwa níawamita píináidéeyéicuéca nèepùadánápiná pírí cawèníiri àniwa, càmitacué pimàni piyaca cayábéeri wawàsica áibanái fícha macái èeri mìnánái namànicáiná

càì, nía nacáì báawéeyéica íiwitáise nàaca áibanáì báawéeyéì ichàba wawàsi needacaténá nàicha cawènfiri àniwa. Iná càmítacué máiní cayábéeyéì nàicha pía.

³⁵Iwàwacutácué cáinináca piicáca piùwidenáíwa, pimànicué nacáì nali cayábéeri, piacué nacáì nachàba píasuwa, éwita càmicaalí nèepùada pírfucéni. Yásí Dios imàacapinácué pírfi cawènfiri manuísíwata chènuniré, yá nacáì Wáaniri Dios yéenibepinácuéca píawa, yáì Wáaniri Dios chènuniiséerica, imàníríca cayábéeri èeri minanáì írf, éwita càmicaaníta nàaca írf cayábéeri, níái báawéeyéica íiwitáise. ³⁶Iwàwacutácué catúlécánáca piicáca áibanáì wenàiwica càide iyúwacué Wáaniri Dios catúlécánáaná iicáca pía”, íimaca yáì Jesúsca.

No juzgar a otros

³⁷Jesús íimaca yéewáidacalénáì írfíwa: “Picácué máiní picháawàaca áibanáì iináwaná ìwali mamáalàacata, néese Dios càmítacué yùuwichàida píawa. Picácué píináidawa piùwichàidáanápíná áibanáì imànífíyéica pírf báawéeri, néese Dios càmítacué yùuwichàida píawa. Pimàacacué piwàwawa nabáyawaná fícha, yásí Dios imàacacué iwàwawa píbáyawaná fícha. ³⁸Piacué áibanáì írf cáinacaalí wawàsi namáapuèrica píícha, yásí Dios yàacuéca pírfíwa cáinacaalí wawàsi píimáapuèrica. Péemiácué comparación: Càide iyúwa wenàiwica cayábéeri íiwitáise ipuníadacaalícué cayába píasu saco ituínási iyú, icusúa nacáicani, icàbadàa nacáì néréni yéewanápiná ipuníadaca saco ituínási itúadacalétawa saco inùma iricúise, càita nacáì Dios imànicuéca pírfíwa cayábéeri manuísíwata. Pimànicaalícué áibanáì írf cayábéeri manuísíwata, yásí Dios imànicuéca pírfíwa

cayábéeri àniwa manuísíwata. Quéwa pimànicaalícué áibanáì írf cayábéeri achúméeri meedá, néese Dios imànicuéca nacáì pírf cayábéeri achúmáana meedá”, íimaca yáì Jesúsca.

³⁹Jesús yéewáidaca nía áiba comparación iyú. Yá íimaca nali: “Matuírfi wenàiwica càmíta idé itéca áiba matuírfi àyapulicubàa, ipíchaná pucháibanama náuwacawa utàwi iriculé. Càita nacáì càmítacué yéewa matufíyéica pííwítáise, iwàwacutáciná péewáidaca wenàiwica matufíyéì íiwitáise náalífacaténá cáinacaalí iyú náalimá nàyaca machacànífiri iyú. ⁴⁰Cawinácaalícué wenàiwica péewáidéeyéica, càmítacué yéewa cáalíacáica píícha nía, néese idécanáamicué péewáidaca nía, yásí náalíacawa abéerita yáì píalíerícuéca. Iná iwàwacutácué máiní cáalíacáica pía yéewacaténá píyúudàaca nía cayába.

⁴¹“Pía, idènièrica íbáyawaná manuíríwa, picá píináidawa máiní cayábaca pía áiba wenàiwica fícha idènièrica íbáyawaná achúméeri meedá. Péemiácué comparación: Pibáyawaná manuírí càicanide iyúwa manuírí àicu idéca nacáicaalí yúuwàcawa píitú iriculé. Néese áiba achúméeríwanáì íbáyawaná càicanide iyúwa achúméeri imuluísi yúuwàacaalíwa ituí iriculé. ⁴²Máinicáiná cabáyawanáca pía manuísíwata, iná canáca yéewaná báawaca piicáca pííchawa áiba wenàiwica idènièrica íbáyawaná achúméeri meedá. Péemiácué comparación: Manuírfi àicu yúuwàacaalíwa píitú iriculétá, yá càmíta pidé píicáca cayába pímusúadacaténá imuluísi áiba wenàiwica ituí iricúisetá. Càita nacáì cabáyawanácaalí pía, picá càì píima áiba wenàiwica írf: ‘Nuénásàiri, píimàaca nucàlidaca pírf píbáyawaná ìwali, nuyúudàacaténá píimàacaca pííchawani’, picá càì

píimaca irí; pucháibaca píiwitáise píyaca. iPidéca píimáichaca meedá píbáyawanáwa! Iwàwacutá píimàacaca píichawa quéechacáwa yáí báawéeri manuíríca píimànírica. Yásí pídéca píalàaca áiba wenàiwica imàacáanápíná píchawa achúméeri báawéeri imànírica”, íimaca yáí Jesúsca.

El árbol se conoce por su fruto

⁴³ Jesús yéewáidaca nía comparación iyú. Íimaca nali: “Canáca cayábéeri àicu yáaliméeri idèniaca iyacanáwa báawéeri. Canáca nacáí báawéeri àicu yáaliméeri idèniaca iyacanáwa cayábéeri. ⁴⁴ Càita wáalíacawa macáí àicu iwali, waicácaalí iyacaná, cayábéericaalíni, càmicaalí nacáí, yá báawéericaní. Càmita weedá cayábéeri higuera iyacaná tuírí fícha. Càmita nacáí weedá cayábéeri uva iyacaná áwa yúba fícha. ⁴⁵ Càita nacáí wáalímá wáalíacawa wenàiwicanáí íiwitáise iwali nacáí: Cayábacaalí wenàiwica íiwitáise, yásí itàaníca cayábéeri tàacáisi iyú, yácáiná íiwitáise cayábéeri iyaca iwàwalícu. Càita nacáí báawacaalí wenàiwica íiwitáise, yásí itàaníca báawéeri tàacáisi iyú, yácáiná íiwitáise báawéeri iyaca iwàwalícu. Wáalímá wáalíacawa wenàiwicanáí íiwitáise iwali wéemiacaalí càinácaalí wawàsi natàaníca iwali yácáiná nawàwa idéca ipuníacawa iyú, yáí cayábéerica, càmicaalí nacáí, yá báawéerica meedáni. Iná iwàwacutácué cayábéeri píiwitáise píwàwalícuísewa, yéewanápinácué péewáidaca wenàiwicanáí báisíiri tàacáisi iyú”, íimaca yáí Jesúsca.

Las dos bases

⁴⁶ Jesús íimaca: “Canéeri iwèni meedá píimáanácuéca nùwali ‘Wáiwacali’, càmicaalícaáwa pímanícué càide iyúwa nùumáaná píri. ⁴⁷ Siúcade nucàlidacué píri

comparación píalíacaténáwa càinácaalí wenàiwica iyaca yeebáidéerica nulí, yéemièrica nacáí nutàacáí, imànírica nacáí càide iyúwa nuchùllianáni. ⁴⁸ Yáí wenàiwicaca càicanide iyúwa asiali imànírica capii. Quéechacáwa íicaca depuíwalé. Yá asiali yàanàca manuírí íba iyéerica depuíwalé cáli írícu, íbàlùadacaténá ícapèewa íinata. Idécanáami imànica ícapèewa íba íinata, yá ínanába yéesacawa. Yáí yéesacáí yàacawa cachàiníiri iyú asiali ícapèe íwali. Càmita idé quéwa yéesacáí ícusúadaca capii, asiali imànícáináaté dàalawaca ícapèewa. Càide iyúwa capii íbàlùacaalíwa mamáalàacata, càita nacáí cawínácaalí wenàiwica yeebáidéeyéica nutàacáí nadèniapíná nacáucawa càmfíri ímáalàawa. ⁴⁹ Aiba wenàiwica quéwa yéemiacaalí nutàacáí, néese càmita imàni càide iyúwa nùumáaná írí. Yáí wenàiwicaca càicanide iyúwa wenàiwica imànírica ícapèewa cáli íinata, canéeri írí íba íbàlùeripínáwa íinata, yáí capíica. Inanába yéesacawa, yá yéesacáí yàacawa cachàiníiri iyú capii iwali. Yá caquialéta capii yúuwàacawa, ímáalàacawa macáita. Càide iyúwa capii ímáalàanáwa, càita nacáí cawínácaalí wenàiwica càmfíyéica yeebáida nutàacáí, canáca nacáuca càmfíri ímáalàawa”, íimaca yáí Jesúsca.

Jesús sana al criado de un oficial romano

7 Idécanáamité Jesús icàlidaca wenàiwicanáí írini, yáté yàacawa Capernaum iyacàlená néré. ² Iyaca néré abéeri romanonáí yàasu úwi íiwacalíná, idènièrica yàasu wenàiwicawa càininéerica íicáca. Cálulíacaca úwi íiwacalíná yàasu wenàiwica, iwàwéeri yéetácawa íiwacali fíchawa. ³ Néese úwi íiwacalíná yéemiaca Jesús íináwaná

ìwali ichùnìaná wenàiwica, yá ibànùaca abenaméeyéi judío ñiwacanánái nasutacaténá Jesús ñícha wawàsi manuísíwata yàanàanápíná ichùnìaca yàasu wenàiwica. ⁴⁻⁵Néese judío ñiwacanánái nàacawa Jesús yàatalé. Yá nasutáca ñícha wawàsi manuísíwata, náimaca Jesús írí:

—Cayábaca piyúudàacani, yáara úwi ñiwacalináca, cáinínacáiná iicáca wía judíoca. Ipáyaidacáináteni namànicaténá walí wàasu wéewáidacàalu —náimaca.

⁶Néese Jesús yàacawa náapícha, quéwa mawiénicaalíté Jesús ñyaca úwi ñiwacaliná icapèe írí, yá úwi ñiwacaliná ibànùaca yàacawéeyéináwa náimacaténá Jesús írí: “Nuíwacali, càmita nuwàwa nusàiwicaca píri wawàsi, canácáiná yéewaná nuedáca pía nùataléwa máinícáiná cayábéerica nuícha pía, íná báica nuicáca núawawa piwéré. ⁷Báica nuicáca núawawa piwéré, íná càmitaté nùa nuchutáca pía, máinícáiná cayábéerica nuícha pía. Pichùuliacáita ichùnìanápínáwa yáí nùasu wenàiwicaca, yásí ichùnìacawa. ⁸Núaliacawa píalimá pichùnìacani pitàacái iyúwa, nácáiná nuíwacanánái nachùulia nacái núa. Núa nacái nuchùulia nùasu úwináíwa. Nuchùuliacaalí abéeri yèepùacawa, yáta yèepùacawa. Numáidacaalí abéeri, yáta yàanàaca. Nuchùuliacaalí àniwa nùasu wenàiwicawa imànínápiná áiba wawàsi, yáta imànicani. Iná yéewa núaliacawa píalimá pichùnìacani nacái pitàacái iyúwa yáí nùasu wenàiwicaca”, ñimaca yáí úwi ñiwacalináca.

⁹Yá cayábaca Jesús ñínáidacawa yéemiaca úwi ñiwacaliná itàacái. Néese Jesús iwènúacawa, yá ñimaca nalí, níái manùbéeyéi wenàiwicaca yéeyéicawa yámáise.

—Péemiacaé cayába, canácata nùanèeri càirica yeebáidéeri nulí manuísíwata, ibatàa Israel itaquénáinámi yéenápínáta, càmitàacá nùanàa càiri — ñimaca yáí Jesúsca. ¹⁰Néese níái wenàiwicaca úwi ñiwacaliná ibànùeyéicaté nèepùacawa úwi ñiwacaliná icapèe néré, yá nàanàaca yàasu wenàiwica idéená cayábacani.

Jesús resucita al hijo de una viuda

¹¹Néeseté àniwa, Jesús yàacawa Nafn ñyacalèna nérépiná. Yàacawa yéewáidacalénái yáapíchawa, madécaná nacái áibanái wenàiwica yáapícha. ¹²Jesús ñyacaalíté mawiénita yàcalé írí, yá iicáca manùba wenàiwica namusúacawa ñipunita yàcalé írícúise. Nawácutáida nàacawa yéetéerimiwa. Nàacawa nabàliacaténáni. Yácata abéerita uíríca úái yátúta inírími yéetéechúamicawa ñícha. Madécaná wenàiwica namusúacawa yàcalé írícúise nacái nàacawéeridacaténá úa. ¹³Yá Wáiwacali iicáca uícháanica, yá catúulécanáca iicáca úa. Yá ñimaca ulí: —Picá píicháaní —ñimaca ulí yáí Jesúsca.

¹⁴Néese Jesús yàacawa nàatalé, níái itéeyéica yéetéerimiwa. Yá Jesús imàacaca icáapiwa yàalubái ñwali, chéecáisi iriériwa ñinata. Yá wenàiwicanái nayamáa nabàlúacawa. Yá néese Jesús ñimaca yéetéerimi íríwa:

—Pía ñuculiíríca, núuma píri: ñPimichàawa! —ñimaca yáí Jesúsca.

¹⁵Néese yáí ñuculiíríca imichàa yáawinacawa, cáuca àniwani. Yá idàbaca itàanica àniwa. Néese Jesús itéca ñuculiírí yátúta yàataléwa yèepùadacaténá ulí àniwani.

¹⁶Macáita naicáca cáucani, yá cáaluca nía, náaliacáináwa Jesús idèniaca Dios ñíwítáise cachàiníri.

Yá nàaca Dios irí cayábéeri.

Náimaca nalíwáaca:

—Idéca yàanàaca wàatalé cachàiníri profeta icàlidéerica Dios itàacái —náimaca Jesús iwali. Yá náimaca nacái:

—Dios idéca yàanàaca yàacawéeridacaténá wía —náimaca.

¹⁷Néese macáita iyéeyéica Judea yàasu cáli íinata, nía nacái iyéeyéica áiba yàcalé iricu mawiéníyéica néemiaca Jesús iináwaná iwali, icáucaìdacadaté yéetéerimiwa.

Los enviados de Juan el Bautista

¹⁸Juan el Bautista iyacaté mamáalàacata presoyíe ibànalicu. Néese yéewáidacalénái nacàlidaca irí macáita yái Jesús imàníirica. Yáté Juan imáidaca pucháiba yéewáidacaléwa. ¹⁹Juan ibànùaca nía Jesús yàatalépiná nasutátacaténá néemiawa Jesús asáisi báisícaalí Dios néeséericani, yái wenàiwica Dios ibànùèripinacaté judío icuèrinápiná, néese càmicaalí yání, yá iwàwacutá nacùaca áiba yàanàaca. ²⁰Níai Juan ibànùeyéica nàacatéwa Jesús yàatalé. Yá náimaca irí:

—Juan el Bautista ibànùaca wía wasutátacaténá wéemiawa pía, asáisi Dios néeséericaalí pía, yái iwàwacutéericaaté yàanàapináca, quéwa càmicaalí píani, ¿iwàwacutásica wacùaca áiba yàanàaca? —náimaca.

²¹Idécanáamité Jesús yéemiaca nataacái, yáta éerica Jesús ichùniaca madécaná cauláiquéeyéi nàuwichàacái íichawa, idècunitàacá Juan yéewáidacalénái iyaca néré. Jesús yúucaca demonio abénaméeyéi wenàiwica íicha. Imàaca nacái manùbéeyéi matufyéi iicáidaca nacái. ²²Néese Jesús íimaca nalí níai Juan ibànùeyéica:

—Pèepùacué picàlidaca Juan iríni pidéénacuéca picáca, péemiaca nacái. Picàlidacué iríni matufyéimi

idéca iicáidaca, éeruífyéimi yàabàli nacái nadéca nàipinánica, cacháunéeyéimi íimami lepra iyú nacái, idéca cayábaca nía uláicái íicha, màuwíiyéimi nacái nadéca néemiaca, yéetéeyéimiwa nacái nadéca namichàacawa yéetácáisi íicha, catúulécaneéeyéi nacái nadéca néemiaca nuwàwaca nuwasàaca nía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. Picàlidacué Juan iríni yáalíacaténáwa idéca nùanàaca, núa Dios néeséerica. ²³¡Casíimáica cawinácaalí wenàiwica yeebáidéeyéica nulí mamáalàacata! —íimaca yái Jesúsca.

²⁴Néese idécanáamité Juan yéewáidacalénái yèepùacawa Jesús íicha, yá Jesús idàbaca icàlidaca Juan el Bautista iináwaná iwali. Jesús íimaca: “Bàaluité piacatécué picáca wenàiwica iyéericaté manacúali yùucubàa càinàwàiri, yáara Juanca. Càmiríraté machawàaca íiwitáise yái asiali piiquéericatécué, càide iyúwa masicái cáuli yáawiadáidéerica meedá. ²⁵¿Càinásicué picá néré bàaluité? Càmiríraté asiali cawèníri ibàle yái piiquéericatécué. Píalíacuéwa cawinácaalí cawèníyéica ibàle, iyéeyéica nacái càasuíri iyú, nàyaca cayábéeri capí iricu càide iyúwa reynái iyáaná, icuèyéica manùbéeyéi wenàiwica. ²⁶Bàaluité piacuécawa manacúali yùuculé càinàwàiri piicátacaténáté profeta icàlidéerica tàacáisi Dios inùmaliçuise. Báisita profetacani, yái Juanca, quéwa máiníri cachàinica áibanái profeta íicha canánama. ²⁷Yái Juanca, yácata yáara nacàlidéericaté iwali tàacáisi Dios inùmaliçuise. Profeta itànàacaté tàacáisi Dios íiméericaté irí iríwa. Dios íimacaté:

‘Nuchùuliapíná pipíchalé nùasu wenàiwicawa icàlidéerica nutaacaíwa. Yá yàapinácawa pipíchalé yàalàacaténá wenàiwica nachùnìanápíná

náiwitáisewa yéewanápiná nataídaca pía cayába pianàacaalíwa nàatalé', fimacaté yái Diosca. ²⁸Péemiacué cayába, canácata áiba wenàiwica cachàiníri Juan ícha nèewíse macái wenàiwica imusuéyéicawa inanái ícha. Quéwa cawinácaalí wenàiwica yeebáidéyéica Dios itàacái siúcáise, yéewanápiná Dios icùaca nía, máiní cachàinipináca nía Juan ícha, éwita càmicáaníta máiní cachàinica nía Dios iyacàle iricu Dios icùacataléca macáita chènuniré.

²⁹“Manùbéyéi wenàiwica yéemiéyéicaté Juan itàacái, abénaméyéi nacái yeedéyéica plata néenánái judío íchawa Roma iyacàlená yàasu gobierno irípiná, nawènúadacaté náiwitáisewa nabáyawaná íchawa, yá namàacaca Juan ibautizáca nía. Càité náasáidaca náalíacawa Dios icùaca wenàiwica machacànfíri iyú. ³⁰Quéwa fariseonái, nía nacái yéewáidéyéica wenàiwica templo iricu, càmitaté namàaca Juan ibautizáca nía, càmicáinaté nawènúada náiwitáisewa Dios irípiná. Càité caná iwèni meedá naicáca yái cayábéerica Dios iwàwéericaté imànica nalí.

³¹“Nucàlidacúe pírí cainá píiwitáise, píacué wenàiwicaca iyéyéica siuca. ³²Péemiacué comparación: Càicuéca píade iyúwa sùmanái yáawinéyéicawa àyapulicubàa bamuchúamibàa yàcalé. Néese namáidaca nanacáiyéi írwa, ‘Wadéca wapùliacuéca pírí íwa, quéwa càmitacué pilabàa; néese wadéca wacántàaca pírícué canción càide iyúwa nacántàanáyéetéyéimiwa iwali, quéwa càmitacué pícháaní', càì náimaca. ³³Càita nacái pimànicuéca. Juan el Bautista yàanàacaté, yá imàacacaté íchawa iyáacaléwa isutácatená Dios ícha manuísíwata, càmita nacái ìira uva ituní. Quéwa

pímacuéca Juan iwali demoniosa iyaca iwàwalicu. ³⁴Siuca nudéca nàanàaca, núa asìali Dios néeseérica. Nuyáaca nuyáacaléwa, nuira nacái uva ituní. Néese pímacuéca nùwali camùnífirica núa, cáanáirisa iyáaca iyáacaléwa núa, casíimáicasa nacái nucàmaca, nùacawéeridàanása nacái cabáyawanéyéi wenàiwica, nía nacái yeedéyéica plata néenánái judío íchawa Roma iyacàlená yàasu gobierno irípiná. Càita pímacuéca nùwali càmicáinacué píwàwa peebáidaca nutàacái. ³⁵Quéwa cawinácaalí yeebáidéyéica Juan yàasu tàacáisi nutàacái nacái, náasáidaca Dios imàacaca cáalíacáica nía báisíri iyú”, fimaca yái Jesúsca.

Jesús en casa de Simón el fariseo

³⁶Abéeri fariseo ípidenéeri Simón imáidaca yàataléwa Jesús iyáanápiná iyáacaléwa yáapicha, íná Jesús yàacawa fariseo icapèe iriculé, yá yáawinacawa iyáacaténá iyáacaléwa. ³⁷Néese inanái ùanàaca néré, iyéechúa yàcalé iricu, iiméechúacaté nacái asianái yáapicha plata iwalinápiná. Uémiacaté Jesús iináwaná iwali iwàlùanàwa fariseo icapèe iriculé iyáacaténá iyáacaléwa. Iná ùanàaca néré utéca catùa ucáapi iricuwa, abéechúa catùa cawènfichúa alabastro icatùalená, ipuniéchúawa perfume pumèníri isàni iyú. ³⁸Uícháanica ùacawa ubáyawaná iwaliwa, yá ùacawa Jesús yàatalé. Uawinacawa mawiénita yàabàli írí. Néese udàbaca ufàaca Jesús yàabàli utufyáa iyúwa. Néese uchuidaca yàabàli uíwita ibáiná iyúwa, usùsùaca nacái Jesús yàabàli càide iyúwaté judío fíwítáise nàanáté náiwacalí icàaluínáwa. Néese ùucùaca perfume pumènírica isàni yàabàli iwali. ³⁹Néese yái fariseo imáidéerica yàataléwa Jesús,

iicácáiná inanái imànírira Jesús irí, íná fariseo íimaca íináidacawa iríwa iwàwalicúsewa: “Báísicaalí profetasíwa yái asialítá, yá yáalíacawa cáinácaalí uíwítáisetá úái imàaquéechúaca icáapiwa iwali, úái imàníchúaca íbáyawanáwa”, íimaca íináidacawa iríwa yái fariseo Simónca. Quéwa Jesús yáalíacawa Simón íináidáanáwa iwàwalicúsewa. ⁴⁰Iná Jesús íimaca fariseo irí:

—Simón, nuwàwaca nuclídaca pirí wawàsi —íimaca yái Jesúsca. Néese fariseo íimaca:

—Picàlida nulíni, pía yéewáidéerica wenàiwica —íimaca yái fariseoca.

⁴¹⁻⁴²Néese Jesús íimaca fariseo irí:

—Péemía comparación. Iyacaté asiali yèerica plata áibanái ichàba malééná èeripiná. Néesetécáwa iwàwacutá nèepùadaca irí àniwani. Nàyacaté pucháiba asianái imawènièyéica íicha plata. Abéeri imawèniaca íicha quinientos namanùbaca denario. Aiba imawèniaca íicha cincuenta namanùbaca denario. Càmicáiná náalimá napáyaidaca náichawa yái namawèniacálecawa, íná catúulécanáca iicáca nía, yá imàacaca iwàwawa namawèniacále íicha, yéewacaténá càmita iwàwacutá napáyaidaca náichawani. Picàlida nulíni, Simón, ¿cawiná náicha cáininéeripiná yáwanái iicáca asiali yèerica wenàiwica ichàba plata? —íimaca yái Jesúsca.

⁴³Néese Simón íimaca Jesús irí:

—Cawàwanáta yáara asiali imawènièricaté íicha manùba plata íicha áiba asiali imawènièricaté. Yácata cáininéerica yáwanái iicácani, cawàwanáta —íimaca yái Simónca. Néese Jesús íimaca irí:

—Pidéca picàlidaca cayábani — íimaca yái Jesúsca. ⁴⁴Néese Jesús iwènúacawa, iicáca upualé, úái inanáica, yá íimaca Simón irí:

—¿Píicásica úái inanáica?

Nudéca nùanàaca píatalé picapèe iriculé, quéwa càmita pité nulí úni nuíbacaténá nùabàliwa, néese úái inanáica udéca uíbaca nùabàli utuíyáa iyúwa, yá uchuidacani uíwita íbáiná iyúwa.

⁴⁵Càmita písúsua nunàni iwali pitàidacaténá cayába núa càide iyúwa wáiwitáise iyáaná, wía judíoca; quéwa úái inanáica, nudécanáami nuwàlùacawa capii iriculé, càmita uyamáida usùsiaca nùabàli uacaténá nucaaluífiná, càide iyúwa judío íiwitáise iyáaná.

⁴⁶Càmita piùcùta mawèníri olivo isééná nuíwita iwali píasáidacaténá casíimáica píicáca núa càide iyúwa judío íiwitáise iyáaná; quéwa úái inanáica udéca ùucùaca cawèníri perfume pumèníri isàni nùabàli iwali. ⁴⁷Iná núuma pirí nudéca numàacaca nuwàwawa ubáyawaná íicha, yái ubáyawanáca manuírca, máinicáiná cáinináca uicáca núa; quéwa pía iyúunáidéerica càmita máini cabáyawanáca càmita máini cáinináca píicáca núa —íimaca yái Jesúsca. ⁴⁸Néese Jesús íimaca ulí úái inanáica:

—Nudéca numàacaca nuwàwawa píbáyawaná íicha cayábacaténá píapicha Dios —íimaca yái Jesúsca. ⁴⁹Néese áibanái wenàiwica fariseo imáidéeyéica néré, nadàbaca náimaca nalíwáaca:

—Càmíirita Dios yái, íná canéerica iwèni meedá imàacáanácasa iwàwawa ubáyawaná íicha —náimaca náináidacawa nalíwa. ⁵⁰Quéwa Jesús íimaca ulí, úái inanáica:

—Nudéca nuwasàaca pía Dios yàasu yúuwichàcáisi íicha, pèebáidacáiná nulí. Píawa matuíbanáita —íimaca yái Jesúsca.

Mujeres que ayudaban a Jesús

8 Néeseté Jesús yàaca ipáchiaca yèepunicawa yàcalé manùbéeri iriculé,

manúiri yàcalé, púbéeri nacái. Yá icàlidaca nálí Dios itàacái cayábéeri náalíacaténátéwa càinácaalí iyú Dios icùaca yàasu wenàiwicawa. Níái doce namanùbaca apóstolca nàacawa Jesús yáapicha. ²Abénaméeyéi inaná nàacawa náapicha nacái, Jesús yúuquéeyéica ícha demonio, uláicái nacái. Abéechúa néená ípidenéechúa María Magdalena, úái Jesús yúuquéechúacaté ícha siete namanùbaca demonio. ³Uacawa náapicha nacái Cuza yàacawéetúa ípidenéechúa Juana. Uacawéeri Cuza ichùuliaca rey Herodes yàasu wenàiwica íbaidéeyéica Herodes icapèericu; áiba inaná ípidenéechúa Susana ùacawéeridaca nía nacái; áibanái nacái manùbéeyéi inaná nàacawa náapicha nayúudàcaténá nía nàasu iyúwa.

La parábola del sembrador

⁴Néeseté manùbéeyéi wenàiwica nàwacáidáyacacawa naicácaténá Jesús. Namusúacawa mamáalàacata manùba yàcalé néese, yá nàanàca Jesús yàatalé. Yá Jesús icàlidaca nálí comparación yéewáidacaténá nía. Yá íimaca nálí: ⁵“Péemiàcué comparación: Abéeri asialí ibàna yàacawa ituínási. Yá yàacawa càide iyúwa náiwitáise nabàanáanái ituínási, yàaca icasáaca yàacawa bànacalé. Abénaméeyéi ituínási yúuwàacawa àyapulicubàa, néese áibanái wenàiwica nabawáidaca ituínási. Néese màsibèenái yàanàaca néré, yá nayáaca íimi. ⁶Aiba ituínási yéená yúuwàacawa cáli íinata íba yèewiré. Néese ituínási ibacácaalíwa, yá yéetáacawa chuicáiná cáli. ⁷Aiba ituínási yéená yúuwàacawa tuíri yèewiré. Yá idàwinàacawa tuíri yáapicha. Quéwa tuíri idàwinàacawa dàalawaca bànacalé yèewibàa, càmita

ibatàa bànacalé idàwinàacawa cayába. ⁸Aiba ituínási yéená yúuwàacawa cayábéeri cáli íinata. Idàwinàacanáamiwa, yá idèniaca iyacanáwa manùba. Madécaná yéetaná nadèniaca natuínáwa cien namanùbaca”, càité Jesús yéewáidaca nía. Néese Jesús íimaca nálí cachàiníri iyú: “¡Càuwíiyéicaalícué pía, péemiàcué nutàacái!” íimaca yái Jesúsca.

El porqué de las parábolas

⁹Néese Jesús yéewáidacalénái nasutáca néemiawani càinácaalí ímáaná yái comparaciónca. ¹⁰Yá Jesús íimaca nálí: “Dios imàacacué píalíacawa càinácaalí iyú icùaca yàasu wenàiwicawa. Càmita imàaca áibanái yáalíacawa. Nucàlida quéwa áibanái iríni comparación iyú, yéewanápiná càmita náalímá náalía néemiàcani càinácaalí íimáaná. Ewita naicácaníta yái numànírica, càicácaníta càmita náalía ìwali càinácaalí íimáaná. Ewita néemiàcácaníta nutàacái, càicácaníta càmita náalíawa néemiàca càinácaalí íimáaná”, íimaca yái Jesúsca.

Jesús explica la parábola del sembrador

¹¹⁻¹²Jesús íimaca nálí: “Yácata íimáanáca yái comparaciónca. Yái ituínásica íimáanáca càicanide iyúwa Dios itàacái. Yá ituínásica yúuwèericawa àyapulicubàa íimáanáca càicanide iyúwa wenàiwica yéemiacaalí Dios itàacái, quéwa Satanás yàanàaca imàacaca naimáichaca Dios itàacái ipíchaná neebáidacani, ipíchaná nacái namusúacawa Dios yàasu yúuwichàacáisi ícha. ¹³Yái ituínásica yúuwèericawa íba yèewiré íimáanáca càicanide iyúwa wenàiwica néemiacaalí Dios itàacái, yá neebáidaca casímáiri iyúni, quéwa neebáidaca maléená èeri meedáni. Càide

iyúwa ituínási ibacácaalíwa, yá idáwinàacawa malééná èeri, néese yéetácawa canácáiná ipichu cayába cáaléeri, càita nacái abénaméeyéi wenàiwica yéemièyéica Dios itàacái. Neebáidaca Dios itàacái malééná èeri. Néese nadàbacaalí nàuwichàacawa Dios irípiná, neebáidacáiná itàacái, càmicaalí nacái, Satanás yáalimáidacaalí nía namàniínápiná nabáyawanáwa, yásí nacaláacawa Dios itàacái ícha, yá nawénúadaca náiwitáisewa Dios ícha. ¹⁴Yái ituínásica yúuwèericawa túfri yèeniré, yácata fímáanáca càicanide iyúwa wenàiwica néemiacaalí Dios itàacái, náináidacawa nacái iwali, quéwa càmita máiní namàni cayábèeri càide iyúwa Dios iwàwáaná. Càide iyúwa càmicaalí bànacalé idáwinàacawa cayába dàalacáiná túfri iyaca itéesebàa, càita nacái abénaméeyéi wenàiwica. Náináidacawa nawàwawa nàasu iwaliwa, yái èeri iricúirica. Náináidacawa nacái plata iwali meedá càasucaténa nía. Náináidacawa nacái nàwali macái wawàsi isíimáidéeripináca níawa cháí èeri iricu. Càide iyúwa bànacalé idáwinàacaalíwa báawata, quéwa canácatáita càyacanáni, càita nacái abénaméeyéi wenàiwica. Neebáca Dios itàacái báawatata, càimírita quéwa nawàwalicúsewa, íná càmita máiní namàni cayábèeri càide iyúwa Dios iwàwáaná. ¹⁵Néese yái ituínásica yúuwèericawa cayábèeri cáli fínata fímáanáca càicanide iyúwa wenàiwica cayábèeri íiwitáise néemiacaalí Dios itàacái, yá neebáidaca Dios itàacái tàì fíméeri iyú náiwitáise cayábèeri yáapichawa machìwèeri nacái. Néese namànica cayábèeri manuísíwata càide iyúwa bànacalé idèniacaalí mamáalàacata cayábèeri iyacanáwa manùba”, fímaca yái Jesúsca.

La parábola de la lámpara

¹⁶Néese Jesús yéewáidaca nía àniwa comparación iyú: “Càmita watúcunì lámpara wabàacaténani yàalusi iriculé, càmita nacái wabàa lámpara wàasu cama yáapiréwa, yái waiméerica íinata. Néese wamàacaca lámpara icànaca chènunibàa yéewacaténá icànaca wenàiwica iwali iwàluèyécawa capii iriculé. ¹⁷Yái lámpara fímáanáca càicanide iyúwacué pìyáaná, píacué nuéwáidacaléca. Dios iwàwacué péewáidaca wenàiwica Dios itàacái iyú, yái tàacáisi ibàacanèeri píaliéricuécawa iwali, càide iyúwa lámpara icànacaalí wenàiwica iwali, naicácaténá cayába. Dios iwàwaca náalíacawa iwali macáita yái tàacáisi càmfíricáwaca náalíawa iwali.

¹⁸“Íná péemiacué cayába nutàacái. Píináidacuéwa cayába iwali yái péemièricuécua nucàlidaca pírf. Píináidacaalícuéwa cayábèeri iyú nutàacái iwali, yásí Dios imàacacué píalíacawa mamáalàacata. Quéwa càmicaalícué píináidawa cayába nutàacái iwali, yásí píimáichacuécua nacái àta càinácaalí wawàsi píyúunáidéericuécua píalíacawa iwali”, fímaca yái Jesúsca.

La madre y los hermanos de Jesús

¹⁹Néeseté Jesús yátúta yàanáca yàatalé, Jesús yéenánái yáapicha. Càmita quéwa náalimá nawàluacawa capii iriculé manùbacáiná wenàiwica néré.

²⁰Aiba wenàiwica icàlidaca Jesús írfni. Yá fímaca Jesús írf:

—Píatúaca úara ibàlùawa bàacháwáise péenánái yáapicha. Nawàwa naicáca pía —fímaca.

²¹Quéwa Jesús fímaca:

—Cawinácaalí wenàiwica yéemièyéica Dios itàacái, imàníyíyéica nacái càide iyúwa Dios

ñimáaná, nuicáca nía càide iyúwa nùatúanáíwa, nuénanáí nacáíwa — ñimaca yáí Jesúsca.

Jesús calma el viento y las olas

²² Aiba èrité Jesús iwàlùacawa barca iriculé yéewáidacalénái yáapichawa. Yá ñimaca nalí: —Wachàbacuéwa abéemàalé Galilea icalisaníná ñícha —ñimaca. Iná nàacawa. ²³ Idècunitàacá nachàbacawa calisa iwaliabàa, yá Jesús ñimáca ñíchawa. Yáta manuúri cáuli idàbaca ipùaca nàwali. Yá màladàca idàbaca ipuníadaca barca úni iyú, yá nasawíaca nàacawa.

²⁴ Iná nacawàidaca Jesús, yá náimaca irí:

—iWáiwacali! iWasawíaca wàacawa! —náimaca Jesús irí. Néese Jesús imichàaca ibàlùacawa, yá ichùuliaca cáuli, màladàca nacái wiúnápináni. Yá wiúca macáita màladàca. ²⁵ Néese cáwa Jesús ñimaca yéewáidacalénái iríwa:

—¿Cánacué càmita manuú pínáidacawa piwàwawa nùwali? —ñimaca. Quéwa cáaluca nía, nánáidacawa manuúswata naicáidaca Jesús irí nacái. Yá nasutáca néemíawa níawáaca:

—¿Cawínásica yáí asialica, ichùulièrica cáuli, màladàca nacái, yásí neebáidaca càide iyúwa ichùullaná nía? —náimaca nalíwáaca.

El endemoniado de Gerasa

²⁶ Atata nàanàacaté abéemàalé Galilea icalisaníná ñícha, aléera Gerasa yàasu cáli néré, ñyéerica abéemáise Galilea yàasu cáli ñícha.

²⁷ Jesús iricùacawa barca iricúise cáli ñínatalé, yá asiali imusúacawa yácalé ñícha, demonio idacuèrica ñíwitáise, yá yàacawa Jesús yàatalé. Madécáná camuú yèepunícawa mabàleta yáí asialica. Càmita ñya capirícu. Néese ñyaca yéetáními icàliculèená yèewibàa. ²⁸ Néese

asiali ñicáca Jesús, yá ibàlùacawa yùlulù ipùata iyúwa Jesús irí, yá demonio yéemíanícawa asiali isàna iyú:

—iPicá pisàiwica nulí wawàsi, pía Jesús, yáí Dios chènunfíséeri lírica! Nusutáca pícha wawàsi, picá piùwichàida núa —ñimaca.

²⁹ Isutáca Jesús ñícha càì, yácáiná Jesús ichùuliaca ñyaca demonio yàanápináwa asiali ñícha. Demonio idacùacaté asiali ñíwitáise manùba yàawiría. Yá éwita áibanái idacùacáaníta asiali cadena iyú, icáapi, yàbàli nacái ipíchaná imusúacawa, càicáaníta imàdáidacaté ñíchawani yáí cadenaca. Yá demonio ipiàdáidaca asiali manacúali yùuculépiná càináwàiri canácatalé wenàiwica. ³⁰ Néese, Jesús isutáca yéemíawa demonio:

—¿Càiná píipidená? —ñimaca yáí Jesúsca. Néese demonio ñimaca:

—Nuípidená Legión, ñimáanáca “cawàwanáta cinco mil namanùbaca”

—ñimaca yáí demoniaca. Càité ñimaca madécánacáiná demonio nawàlùacatéwa iwàwaliculé, yáí asialica. ³¹ Néese, demonionái isutáca Jesús ñícha wawàsi manuúswata ipíchaná ichùuliaca nàacawa depuúwéeri utàwi iriculé nàuwichàacatalépináca.

³² Mawiénita nalí manùbéeyéi marranonái yèepuníwa. Nayáaca nèepunícawa nayáacaléwa dúli iwali. Iná demonionái isutáca Jesús ñícha wawàsi imàcáanápiná nawàlùacawa marranonái idèericulé. Yá Jesús imàacaca nàacawa. ³³ Iná demonionái yàacawa asiali ñícha. Yá nawàlùacawa marranonái idèericulé. Néese macáita marranonái napiacawa iyúwa máíwitáiseeyéi demonio ñíwitáise iyú, nacaláacawa quíratàli ñínatáise calisa yáaculé. Yá macáita nàisicúmacawa, níái piráica càmfiyéica Dios imàaca judíonái

idèniaca, casacàacáiná nali marrano iiná.

³⁴Néese níái icuèyéicaté marranonáimi naicácaalíté marranonái yéetáanáwa, yá napiacawa, nacàlidaca nalíni yàcalé irícu, nali nacái áibanái wenàiwica iyéeyéica yàcalé itéese. ³⁵Néese wenàiwicanái namusúacawa yàcalé ícha naicácaténá nàyáaná. Yá nàacawa Jesús yàatalé. Naicáca asiali demonio yèericatéwa ícha. Yáawinéeriwa Jesús yàabàli néenibàa, cabàleta, cáiwitáisewaca. Yá cáaluca níái yàcalé mìnánáica.

³⁶Néese níái icuèyéicaté marranonáimi iiquéeyéicaté macáitani, nacàlidaca yàcalé mìnánái irí Jesús ichùniacaté asiali demonionái iyéericaté iwàwalicu. ³⁷Néese macáita Gerasa yáasu cáli néeseeyéi nasutáca Jesús ícha wawàsi manuísíwata yèepùanápínáwa náicha, máinicáiná cáaluca naicácani. Iná Jesús iwàlúacawa barca irículé, yèepùacaténáwa náicha, yéewáidacalénái yáapichawa. ³⁸Yái asiali demonio yèericatéwa ícha isutáca Jesús ícha wawàsi manuísíwata imàacáanápíná yàacawa yáapicha. Quéwa Jesús ichùuliacani iyamáanápínáwa. Yá Jesús íimaca irí:

³⁹—Pèepùawa picapèe néréwa, picàlida péenánái iríwa ìwali yái cayábéerica Dios imàníríca pirí — íimaca yái Jesúsca. Néese, yái asiali yàaca icàlidaca macáita iyacàle mìnánái iríwani, Jesús imànínáté irí cayábéeri manuísíwata.

La hija de Jairo. La mujer que tocó la capa de Jesús

⁴⁰Néese Jesús idécánáamité ichàbacawa àniwa abéemàalé Galilea icalisaníná ícha barca irícu, yá madécaná wenàiwica itàidacani casíimáiri iyú, nacùacáináté Jesús yàanàaca néré. ⁴¹Néese áiba asiali yàanàaca Jesús yàatalé, ípidenéeri

Jairo. Judíonái yéewáidacàalu íiwacalícani, yái Jairoca. Yá yúuwàa iríacawa inùmáawawa Jesús irí yàacaténá Jesús icàaluíná, yéewanápiná Jesús íicáca ipualé. Yá isutáca Jesús íícha wawàsi manuísíwata yàanápínáwa icapèe néré. ⁴²Jairo idèniacáiná abéechúata íduwa, idèniéchúa doce camú, iculuéchúawa, iwàwéechúa yéetáca Jairo íícha. Yá Jesús yàacawa Jaironái yáapicha madécaná wenàiwica yèewi. Máinicáiná manúbaca wenàiwica, íná nacàbadàayacacawa nàacawa Jesús iwéré. ⁴³Abéechúa inanái ùacawa manúbéeyéi wenàiwica yèewi. Cálúacaca úa doce camú, úfraná yàacawa úícha mamáalàacata. Uucacaté macáita úasu platawa upáyaidacaténá cadèpiacáiyéi quéwa canácata yáaliméerité ichùniaca úa. ⁴⁴Uái inanáica ùacawa Jesús yáamíise mawiénita irí. Yá udunúaca ibàle ipùata ìwali. Yáta úfraná iyamáacawa úícha. ⁴⁵Néese isutáca yéemíawa níái wenàiwicaca:

—¿Cawiná idunúwa nùwali? — íimaca nali. Yá macáita náimaca càmítasa nadunúwa ìwali. Iná Pedronái íimaca Jesús irí:

—Wáiwacali, dàalaca wenàiwica yéeyéicawa wáapicha, nawesíaca nàacawa pía macái piwalíseta. ¿Cáná pisutáca péemíawa càì? — íimaca yái Pedroca. ⁴⁶Quéwanáta Jesús íimaca mamáalàacata:

—Aibanáica níara idunúwa nùwali. Nùalfacawa nuchùníaná wenàiwica nuíwítáise iyúwa cawinácaalí idunuèrica nùwali —íimaca yái Jesúsca.

⁴⁷Néese úái inanáica uémíacani, yá úalíacawa càmíta udé ubàacawa uínáwanáwa Jesús íícha. Néese ùanàaca itatéechúawa icalúniwa, yá ubàlúacawa ùlulú ipùata iyúwa Jesús irí ùacaténá icàaluíná. Yá ucàlidacani nàacuésemi macái níái iyéeyéica néeni cáná yéewa

udunùaca Jesús ìwali. Yá ucàlidaca nacáí uchùnìanáwa udécanacáita udunùaca ibàle ìwali. ⁴⁸Néese Jesús ìmaca ulí:

—Pía inanáica, pidéca pichùnìacawa pimàacacáiná piwàwawa nùwali. Pìawa matufbanáita —ìmaca yái Jesúsca.

⁴⁹Idècunitàacáwa Jesús icàlidaca inanái iríni, yá áiba wenàiwica yàanàaca nàatalé, itéerica tàacáisi Jairo irí, yái judfonái yéewáidacàalu íiwacalica. Yá asiali ìmaca Jairo irí:

—Píidumica yéetáwa. Picá pisàiwica quirínama irí wawàsi, yái yéewáidéerica wenàiwica —ìmaca.

⁵⁰Quéwa, Jesús yéemiacani, yá ìmaca Jairo irí:

—Picá cáalu pía. Peebáidacáita nulí mamáalacata, yásí cayábaca píidu àniwa —ìmaca yái Jesúsca.

⁵¹Néese nàanàacaté Jairo icapèe néré, yá canácata Jesús imàaquéeri iwàlùacawa yáapicha. Níawamicata iwàlùacawa Jesús yáapicha, yái Pedro, Santiago nacáí, Juan nacáí, úanirimi nacáí, úatúami nacáí, úái sùmàu yéetéechúamicawa.

⁵²Nàyaca capíi iricu madécaná wenàiwica ícháaniyéica báawanama yéetéechúamiwa ìiwitáise, càide iyúwa judío ìiwitáise iyáaná. Quéwa Jesús yáalíacawa icáucàidáanápínaté úa, íná Jesús ìmaca nalí:

—Càmita iwàwacutácué píicháanica. Uái mànacàuca, càmiíchúata yéetáwa. Uimácáita ùyaca —ìmaca yái Jesúsca.

⁵³Néese naicáanica Jesús iquíniná, náalíacáináwa báisícata uétátéwa.

⁵⁴Néese Jesús ìbàaca ucáapi ìwali úái yéetéechúamicawa. Yá ìmaca ulí:

—iPía, mànacàuca, pimichàawa! —ìmaca ulí. ⁵⁵Yáta uwàwa cáuri yèepùacawa uiná iriculé àniwa.

Yáta upisiaca ubàlùacawa. Néese Jesús ichùullaca nàaca uyápiná.

⁵⁶Néese usèenái náináidacawa

naicáidaca ulí manuísíwata naicácáiná cáuca úa, quéwa casímáica nawàwa manuísíwata. Jesúsca quéwa yàlàaca nía ipíchaná nacàlidaca áibanái irí icáucàidacaté úa.

Jesús envía a los discípulos a anunciar el reino de Dios

9 Néeseté Jesús imáidaca yàataléwa níai doce namanùbaca yéewáidacalécawa. Yá imàaca nalí ichàiniwa náucacatená macáí demonio ìiwitáaná wenàiwicanái íicha, náucacatená nacáí náicha macáí uláicái. ²Jesús ibànùaca nía nacàlidacatená wenàiwicanái irí càinácaalí iyú Dios icùaca yàasu wenàiwicawa, nachùnìacatená nacáí cáuláiquéeyéi. ³Jesús ìmaca yéewáidacalénái iríwa:

—Picácué peedá piríwa wàlisài àicu, saco nacáí, yàcàsi nacáí, iwèni nacáí. Picácué pité pucháiba bàlesi. ⁴Píacuéwa yàcalé iriculé, néese càirínácaalícué capíi piwàlùawa iriculé, píimácué néenibàata, àta pèepùacatalétacuéwa yàcalé iricuíse. ⁵Aibalé càmicaalícué nabatàa piwàlùacawa yàcalé iriculé, néese piacuéwa íicha. Pichùpiacué cáli ichumáca píabàli íichawa naicápiná càide iyúwa judío ìiwitáise iyáaná, píasáidacatenácué nalí Dios yùuwichàidáanápíná nía —ìmaca yái Jesúsca.

⁶Néese nàacawa Jesús íicha. Yá nàacawa macáí yàcalé. Nacàlidaca nàacawa yái tàacáisica ìiméerica Jesús iwàwaca iwasàaca wenàiwicanái Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. Nachùnìaca nàacawa cáuláiquéeyéi wenàiwica nacáí.

Incertidumbre de Herodes

⁷Néeseté rey Herodes yéemíaca abénaméeyéi wenàiwica icàlidaca Jesús iináwaná ìwali,

macáita nacái Jesús imànírica. Iná càmita Herodes yáalíawa íináidéeripináwa, máiní càulenáca íichani; abénaméeyéi wenàiwica náimacáiná Jesús ìwali Juan el Bautistamicani, nánáidacawa Juanmi icáuacatéwa. ⁸Aibanái nacái náimaca Jesús ìwali profeta Elíascani, yèepuèricasa yàanàca àniwa; áibanái nacái náimaca Jesús ìwali bàaluisàimi profetanáimi yéénacani, imichèericasawa yéetácáisi íicha. ⁹Quéwa Herodes íimaca:

—Nuchùuliacaté nùasu úwináíwa nawichùanápíná Juan íicha íiwita yéetacáténátéwa. ¿Cawinásica yáara asialica nuémíerica nacàlidaca ìwali madécaná? —íimaca yái Herodesca. Ináté Herodes iwàwa iicáca Jesús.

Jesús da de comer a cinco mil hombres

¹⁰Néeseté apóstolnái nèepùacawa Jesús yàatalé àniwa, yá nacàlidaca Jesús irí ìwali yái namàníiricaté. Néese Jesús itéca nía méetauculé áibanái wenàiwica íicha, Betsaida ìyacàlená néré. ¹¹Quéwa madécaná wenàiwica yáalíacawa Jesús yàanàaná néré, yá nàacawa yàatalé. Jesús itàidaca nía cayába. Icàlidaca nalí cànácaalí iyú Dios icùaca yàasu wenàiwicanáíwa. Ichùnià nacái cáuláiquéeyéi wenàiwica.

¹²Néese táicaca yàacawa, íná yéewáidacalénái doce namanùbaca nàacawa Jesús yàatalé, yá náimaca irí:

—Pichùulia wenàiwicanái nèepùanápínáwa nacutácaténá naimácatáipíná, nayáacatáipíná nacái yàcalé iriculé, bànacalé ìyacatalé nacái iyéeyéica mawiénita. Wàyacáiná cháí canácatái wenàiwicanái iyáapíná —náimaca.

¹³Quéwa Jesús íimaca nalí:

—Píatacué yà nayáapíná —íimaca yái Jesúsca. Néese náimaca irí:

—Canáca walí nayáapíná. Wadènià cinco namanùbaca pan

meedá, pucháiba cubái imèdecaná nacái. ¡Càmita wáalimá wàaca wawèniaca nayáapíná, níái madécanéeyéi wenàiwicaca! — náimaca. ¹⁴Nàyacáiná néeni cawàwanáta cinco mil namanùbaca asianái. Càmita napatùaa inanái, sùmanái nacái. Quéwa Jesús íimaca yéewáidacalénái iríwa:

—Pichùuliacué nàawinacawa cincuantanama nàwacaca nàawinacawa —íimaca yái Jesúsca.

¹⁵Néese nachuuliaca còi nía, yá macáita nàawinacawa. ¹⁶Néese Jesús yeedáca cinco namanùbaca pan icáapi iriculéwa, pucháiba cubái imèdecaná nacái. Yá iicáidaca chènuniré, yàaca Dios irí cayábéeri yàacási ìwali. Néese isubèriadaca nía, yàaca yéewáidacalénái iríwani, yéewacaténá nawacùaca yàacási wenàiwicanái irí. ¹⁷Néese macáita nayáaca cadénamani. Yá needáca doce namanùbaca mapíiri yàacási yéénáimi imàaquéericawa.

Pedro declara que Jesús es el Mesías

¹⁸Aiba èerité Jesús isutáca yáawawa Dios íicha méetauculé wenàiwicanái íicha. Yéewáidacalénái nàyaca yáapicha. Yá isutáca yéemiawa nua:

—¿Cáiná náimaca nùwali níara áibanái wenàiwicaca? ¿Cawinása núa? —íimaca yái Jesúsca. ¹⁹Néese yéewáidacalénái íimaca irí:

—Abénaméeyéi íimaca piwali Juan el Bautistamicasa pía, náimacáiná Juanmi idécasa icáuacacawa. Aibanái íimaca profeta Elíascasa pía, yèepuèricasa yàanàca àniwa, yái profeta Dios íiméericaté ìwali ibànùnápínaté àniwani. Aibanái íimaca nacái piwali bàaluisàimi profetanái yéénáca pía, imichèericasawa yéetácáisi íicha, níái profetami itàaníyéicaté Dios inùmaliçuise —náimaca. ²⁰Néese Jesús isutáca yéemiawa núa:

—Néenicué pía, ¿càinacué nacái píimaca nùwali? ¿Cawiná núa? — íimaca yái Jesúsca. Yá Pedro íimaca írí:

—Píacata yái Mesíasca, yái wacuèrinápiná Dios icàlidéericaté iináwaná ìwali wàawirináimi israelitanái írí, ibànùnánápinaté walf wacuèrinápiná —íimaca yái Pedroca. ²¹Quéwa Jesús yàalàaca nía cachàiníiri iyú ipíchaná nacàlidaca iináwaná áibanái írí, Mesíascani.

Jesús anuncia su muerte

²²Néese Jesús íimaca nalí:

—Iwàwacutá nùuwichàacawa manuísíwata, núa asíali Dios néeséerica. Yá wenàiwica íiwacanánái, sacerdote íiwacanánái nacái, nía nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo iricu, náucapiná náichawa núa iyúwa canéeri iwèni. Yá nanúapiná núawa, quéwa máisiba èeri iricu nucáucàapináwa —íimaca yái Jesúsca. ²³Néese Jesús íimaca nalí macáita wenàiwica iyéeyéica néré:

—Abéericaalí péenacué iwàwa yàacawa núapicha iyúwa nuéwáidacalé, càmita yéewa pimànica abéerita yái piwàwéerica pimànica. Macái èeri imanùbaca iwàwacutá matufbanáiri iyú pimàaca áibanái yüuwichàidaca pía, éwita naicáanícaalí nacái piquíniná, éwita nanúacaalí píawa cruz ìwali peebáidacáiná nutàacái. Iwàwacutá nacái pimànica mamáalàacata càide iyúwa nuchùulianá pía. ²⁴Níacáiná cawinácaalí càmfíyéica iwàwa yeebáidaca nutàacái ipíchaná nàuwichàacawa nulípiná, canáca nalí nacáuca càmfíiri imáalàawa. Néese cawinácaalí yeebáidéeyéica nutàacái mamáalàacata éwita áibanái inúacaalí nía, nadèniapiná nacáucawa càmfíiri imáalàawa. ²⁵Ewita wenàiwica yeedácaalí íríwa macáita cháí èeri yàasu cawènírica, quéwa yúuca fíchawa icáucawa

càmíiri imáalàawa càmicáiná yeebáida nutàacái, yá canéerica iwèni meedá írini macáita yái cawènírica yeedéerimica íríwa. ²⁶Aibacaalí wenàiwica báica icàlidaca cayábéeri nùwali áibanái írí, nutàacái ìwali nacái, càmita núumapiná ìwali nùasu wenàiwicacani, núa asíali Dios néeséerica, nùanàacaalípiná áiba èeriwa cachàiníiri iyú nacamalá iricu, yái Núaniri Dios, nía nacái mabáyawanéeyéi ángel, nucùacaténá macáita èeri mìnánái. ²⁷Péemiacué cayába, abénaméeyéi péenacué iyéeyéica cháí siuca èeri, càmita néetápináwa ipíchawáise naicáca càinácaalí iyú Dios icúaca yàasu wenàiwicawa —íimaca yái Jesúsca.

La transfiguración de Jesús

²⁸Néeseté abéeri semana nataanícadénáami càì, yáté Jesús yàacawa dùli fínatalé isutácaténá yáawawa Dios íicha. Máisiba asianái nàacawéeridaca Jesús, yái Pedro, Santiago nacái, Juan nacái. ²⁹Idècunitàacá Jesús isutáca Dios íicha, yá mèlumèluwaca inàni icànaca áibata iicacánáwa. Ibàle nacái cabalèeri icànaca, icanéeri mèlumèluwaca. ³⁰Yá pucháiba asianái namàacaca níawawa apóstolnái iicácaténá nía. Pucháiba nabàlùa natàanica Jesús yáapicha, níacata profeta Moisés, profeta Elías nacái. ³¹Níái pucháiba asianáica cacamalánáca nía chènuníiséeri camalási iyú. Natàanica nalíwáaca Jesús yáapicha càinácaalí iyú Jesús yüuwichàanápinátéwa, yéetáanápinaté nacáíwa Jerusalén iyacàlená néeni. ³²Ewita cadapùlecáaníta Pedro, nía nacái yàacawéeyéináca, càmitàacá máini naimásíwaca, yá naicáca Jesús icamaláná chènuníiséerica. Naicá nacái níái pucháiba asianáica ibàluyéicawa yáapicha. ³³Néese idécanáamité nàacawa Jesús íicha

níái pucháiba asíanáica, yá Pedro íimaca Jesús irí:

—Wáiwacali, icayábéeriquéi wàyáanáca cháí! Siùcata wamànica máisiba capli yána wawàwalínápinácué pía, abéeri piásupiná, áiba nacái Moisés irípiná, áiba nacái Elías irípiná —íimaca yái Pedroca. Quéwa Pedro càmita íináidawa cayába ipíchawáise itàanáca.

³⁴Yá idècunitàacá Pedro itàanáca, yáta acalèe yàanàca nàatalé. Yá acalèe ibàliaca nía. Cáaluca nía manuísíwata acalèe yèewi, níái Pedronáica. ³⁵Néese néemiaca Dios itàacái acalèe yèewíise, yá íimaca nalí: “Yácata Nuiri nuwàwéeri cáininéerica nuicáca. Cayábaca nuwàwa nuicácani. Péemiacué itàacái”, íimaca yái Diosca.

³⁶Idécanáami néemiaca yái tàacáisica, yá naicáca Jesús ibàluèricawa néenibàa abéerita. Néese masànacata níái Pedronáica. Néenialítè càmfíyèi icàlida áibanái iríni, yái naiquéericatè.

Jesús sana a un muchacho que tenía un espíritu impuro

³⁷Néeseté mapiáináami ániwa idécanáami nalíicacawa dúli íinatáise, yá madécaná wenàiwica yàacawa náipunitáidacatená Jesús.

³⁸Yá áiba asíali iyaca manùbéeyèi wenàiwica yèewi. Iimaca cachàiniíri iyú Jesús irí:

—Pía, yéewáidéerica wía, pimàni nulí cayábèeri, pia picá nuiri, yácáináta abéerita nuiricani.

³⁹Demonio idacùaca nuiri íiwitáise, yàaca irí tèwacáimi, yá imàaca yéemánicawa, yá itatáidacani àta cacàlicataléta inùmalicúise. Imàaca nacái nuiri inúadáidaca yáawawa cachàiníri iyú, càmfíri iwàwa iwasàaca nuiri. ⁴⁰Nudéca nusutáca péewáidacalénái fícha wawàsi náucáanápíná demonio

nuiri fícha, quéwa càmita náalimá nachùniacani —íimaca. ⁴¹Yá Jesús íimaca:

—iPíacué càmfíyèica yeebáida Dios iwali, báawéeyèi nacái íiwitáise meedá! ¿Càinacué èeri iwàwacutá nùyacuéca piápícha quiríta? ¿Càinacué èeri iwàwacutá numànicuéca píri quiríta? —íimaca yái Jesúsca. Yá Jesús íimaca asíali irí:

—Pianáida cháni, yái píirica —íimaca yái Jesúsca. ⁴²Yái ùculliiri yàacawa Jesús yàatalé, yá demonio yúucaca ùculliiri cáli íinatalé itatáidacani. Quéwa Jesús yàalàaca demonio cachàiniíri iyú, ichùuliaca demonio yàacawa ùculliiri fícha. Càita Jesús ichùniaca yái ùculliirica, yèepùadacani yáaniri íríwa nacái. ⁴³Yá macáita iyéeyéica néeni náináidacawa manuísíwata naicáidaca Jesús irí idèniacáiná Dios íiwitáise manuírí.

Jesús anuncia por segunda vez su muerte

Macáita iyéeyéica néré náináidacawa manuísíwata naicáidaca Jesús irí mamáalàacata, natàanáca nàyaca náapichawáaca iwali yái Jesús imáníirica, quéwa Jesús itàanicatè yéewáidacalénái yáapíchawa méetàucuta wenàiwicanái fícha. Iimaca nalí:

⁴⁴—Péemiacué cayábani, picácué piimáichani: Abénaméeyèi wenàiwica presopináca namànica núawa namàacacatená áibanái asianái inúaca núa, núa asiali Dios néeséerica —íimaca yái Jesúsca.

⁴⁵Càmita quéwa náalía néemiaca càinácaalí íimáaná yái tàacáisica Jesús icàlidéerica nalí càmicáiná Dios imàaca náalíaca néemiaca càinácaalí íimáaná. Yá cáaluca nasutáca Jesús fícha wawàsi icàlidáanápíná nalíni càinácaalí íimáaná.

¿Quién es el más importante?

⁴⁶Néenialíté Jesús yéewáidacalénái nadàbaca natàanica náapichawáaca ùlúleri wawàsi iyú, chánacaalí néenái máiníiri cachàini áibanái fícha canánama. ⁴⁷Quéwa Jesús yáalíacawa nánáidáanáwa. Yá yeedáca sùmài, yá ibàlùadaca sùmài mawiénita iríwa. ⁴⁸Yá Jesús íimaca nalí:

—Pimànicaalí cayábéeri nuípidená ìwali sùmài irí, càiride iyúwa yái sùmàica peebáidacáiná nutàacái, yásí nuicáca yái cayábéerica pimàníirica sùmài irí càide iyúwa pidéca nacáicaalí pimànica nulí cayábéeri. Càmita pimàni abéerita nulí cayábéeri, néese pimànica nacái irí cayábéeri yái Diosca ibànùerica núa. Yái péenái piiquéericuéca càiride iyúwa càmfíri cachàini náicha canánama càide iyúwa yái sùmàica, yácata Dios iiquéerica càiride iyúwa máiníiri cachàinica náicha canánama níái péenáca. Iná yéewa yái cayábéerica pimàníiricuéca sùmài irí càmfíri cachàini náicha canánama, yá nuicápiná càinide iyúwa pidéca nacáicaalí pimànica nulíni, yái cayábéerica —íimaca yái Jesúsca.

El que no está contra nosotros, está a nuestro favor

⁴⁹Néese Juan íimaca Jesús irí: —Wáiwacali, wadéca waicáca áiba asiali yúquéri demonio wenàiwica fícha pípidená ìwali íimacáiná pimàacasa càì imànica, quéwa càmita yèepuniwa wáapicha, íná wadéca wàalàacani cachàiníiri iyú ipíchaná yúucaca demonio wenàiwica fícha —íimaca yái Juanca. ⁵⁰Néese Jesús íimaca nalí: —Picácué pichùulia càmfínápiná imàni cayábéeri, macáicáiná càmfíyéica yúuwíde imànica wía,

nayúudàaca wía —íimaca yái Jesúsca.

Jesús reprende a Santiago y a Juan

⁵¹Mawiénicaté Jesús yéenáiwaná yàanàaca imichàacatáipínátéwa chènuniré, ínáté Jesús íináidacawa iwàwalicúsewa yàanápináwa Jerusalén iyacàlená nérépiná.

⁵²Yá ibànùaca ipíchaléwa tàacáisi asianái yáapicha. Yá nawàlùacawa yàcalé iriculé Samaria yàasu cáli íinata nacutácaténá irí naimácatáipíná. ⁵³Quéwa, báawaca samaritanonái íicaca judfónái iná níái samaritanoca càmita nabatàa Jesús iwàlùacawa nàyacàle iriculé nàalíacáináwa Jesús yàanápinátéwa Jerusalén iyacàlená nérépiná.

⁵⁴Néese Jesús yéewáidacalénái Santiago, Juan nacái néemiacani, yá náimaca Jesús irí:

—Wáiwacali, òpiwàwasica wachùuliaca quichái yúuwàanápináwa chènuniise nàwali imáalàidacaténá nía càide iyúwaté profeta Elías imáidáanáté quichái yúuwàanápináwa chènuniise imáalàidacaténáté báawéeyéi wenàiwica? —náimaca. ⁵⁵Quéwa Jesús iwènúa íicáidaca nalí, yá yàalàaca nía cachàiníiri iyú. Yá íimaca nalí:

—Càmítacué píináidawa càide iyúwa Dios iwàwáaná. ⁵⁶Càmítá nuwàwa nuuwichàidaca nía, núa asiali Dios néeséerica, càmicáiná nùanàa numáalàidacaténá wenàiwicanái, néese nùanàaca nuwasàacaténá nía Dios yàasu yúuwichàacáisi fícha —íimaca yái Jesúsca. Néese nàacawa áiba yàcalé iriculé.

Los que querían seguir a Jesús

⁵⁷Idècunitàcá nèepunícawa àyapulicubàa, áiba asiali íimaca Jesús irí:

—Nuíwacali, nuwàwa nùacawa píapícha àta alénacaalí piàwa

yéewacaténá péewáidacaléca núa — íimaca. ⁵⁸Jesús íimaca írí:

—Píináidawa cayába quéechacáwa asáísí píalimácaalí nuéwáidacaléca pía, càulenácáiná wenàiwica nàyaca càide iyúwa nùyáaná.

Péemia comparación: Yàlidunái idèniaca ibànawa, cuipiranáí nacái nadèniaca namùlubèwa, núacata quéwa, yái asíali Dios néeseérica, càmita nudèni nuiácataípínáwa —íimaca yái Jesúsca. ⁵⁹Néese Jesús íimaca áiba írí:

—Píawa núapicha, iyúwa nuéwáidacalé —íimaca yái Jesúsca. Quéwa yái asíali íimaca Jesús írí:

—Nuíwacali, pimàaca nùyaca nuénánái yáapichawa àta núaniri yéetacatalépinátawa, néese idécanáami nubàliacani, yásí nùacawa píapicha iyúwa péewáidacalé —íimaca írí. ⁶⁰Néese Jesús íimaca írí:

—Pimàaca nabàliaca níawáacata, cawinácaalí iyéeyéica matuíbanáita Dios íicha. Píata quéwa, pía picàlidaca Dios itàacái wenàiwicanái írí náalfacaténáwa càinácaalí iyú Dios icùaca yàasu wenàiwicawa —íimaca yái Jesúsca. ⁶¹Néese áiba íimaca Jesús írí:

—Nuíwacali, nuwàwa nùacawa píapicha iyúwa péewáidacalé. Quéwa pimàni nulf cayábéeri, pimàacaca nuèpùacawa quéechacáwa nupapèe néréwa, nucàlidacaténá nùanáwa nuénánái íríwa. Yásí nùacawa néese nùacaténáwa píapicha —íimaca írí. ⁶²Néese Jesús íimaca írí:

—Péemia comparación: Aibacaalí idàbaca íibaidaca ibànacale yàalunápináwa, néese íináidacaalíwa imànínápíná áiba wawàsi, yá iwènúacawa íibaidacalé íchawa, yásí canéerica iwèni meedáni yái wenàiwicaca, càmita íibaida machacàníri iyú. Càita nacái cawinácaalí wenàiwica iwènuyéicawa nuícha idécanáami nadàbaca náibaidaca nulípiná,

canáca yéewanáwa Dios yéenibeca nía, Dios icùacaténá nía —íimaca yái Jesúsca.

Jesús envía a los setenta y dos

10 Néese té Wáiwacali yeedáca yéewáidacalénáíwa áibanái setenta y dos namanùbaca. Yá ibànùaca nía ipíchaléwa pucháibanamata. Yá ibànùaca nía nàacaténáwa macái yàcalé iriculé, wenàiwicanái iyacatái nacái, níái yàcaléca iwàwacutácataléca Jesús ipáchiaca.

²Yá íimaca yéewáidacalénái íríwa: “Báísíta, madécana wenàiwica nawàwa neebáidaca nutàacái. Péemiacué comparación. Càica níade iyúwa bànacalé ituíná yàasu èeri yàanáacaalí wenàiwica needcátáipíná nabànacale iyacanáwa, quéwa máisibáanatacué pía, icàlidéeyéipíná nalí nutàacái. Iná pisutácué Dios íicha, yái càiride iyúwa bànacalé íiwacali, ibànùnápíná yàasu wenàiwicawa íibaidéeyéipíná írí, nacàlidacaténá nalí nuináwaná iwali, yéewacaténá neebáidaca nutàacái, yásí wàwacáidaca nía Dios yàasunáipíná, càide iyúwa wenàiwica yeedácaalí bànacalé iyacaná quíiracaalíni.

³Piacuéwa. Péemiacué cayába áiba comparación: Nubànùacué pía èeri mìnánái yèewiré cuwèesi lobo nacáiyéi íiwitáise, báawéeyéica íicáca Dios. Càicuéca píade nèewi iyúwa ovejanái yéenibe, càmfíyéica yáalimá ípéliaca caluýéi cuwèesi lobo ípunita iwàwéeyéica iyáaca oveja yéenibe.

⁴Picácué pité saco, moneda yàalu nacái, áiba piasu costizapíná nacáíwa. Píacàatétacuéwa, picácué píyamáa píbàlùacawa déecuíri iyú àyapulicubàa pitàanicaténá áibanái yáapicha. ⁵Piwàlùacuéwa nacapèe iriculé, yá pitáidacué nía quéechacáwa. Càicué píimaca nalíwa: ‘iNusutáca

Dios ícha imànínapínacué piri cayábéeri, piacué iyéeyéica capii iricu! càicué pitàidaca níawa.

⁶Cayábacaalí náiwitáise níai capii iricuíyéica, yásí Dios imànica nalíwa cayábéeri càide iyúwacué pisutáana ícha. Quéwa, càmicaalí cayába náiwitáise, néese Dios càmita imànipiná nalf cayábéeri.

⁷Piimacué nacapèe iricu. Piyáacué nacái piyáacaléwa náapicha àta càirínácaalí yàacàsi nadènièrica nawacùacaténacué piasu, yácáiná cawinácaalí wenàiwica íibaidéerica, iwàwacutá namàacaca yeedáca íríwa íibaidacalé iwèniwa. Picacué pichàbawa áibanái icapèe iriculé, picutácaténacué cayábéeri yáwanái yàacàsi, piyacatáipiná nacái.

⁸Piacuéwa áiba yàcalé iriculé, needácatalécué nàataléwa pía, yá piyáacué piyáacaléwa náapicha àta càirínácaalícué yàacàsi nèerica piyáapiná. ⁹Pichùnìacué nacái cauláiqueeyéi wenàiwica iyéeyéica néenibàa. Càicué píimaca nalíwa:

‘Dios icúaca wenàiwica iyéeyéica mawénita pirícué’, càicué píimaca nalíwa. ¹⁰Quéwa, piànàacaalícué áiba yàcalé iriculé, néese càmita nawàwa néemiaca pitáacái, pimúsúacuéwa capii iricuise calle iriculé. ¹¹Yá píimacué nalí: ‘iCàmita wawàwa wàyaca piapichacué, ipíchaná Dios yàasu yùuwichàacáisi yàanàaca wàwali nacái! iIná wàacuécawa píicha, wachùpiaca cáli ichùmalé wàabàli íichawa, yái piyacàle yàasu calle ichùmaléca, càide iyúwacué wáiwitáise iyáaná, wía judíoca, wásáidacaténacué pírí Dios yùuwichàidáanápínacué píawa! Quéwa péemiacué cayába quiríta, Dios icúaca wenàiwica iyéeyéica mawénita pirícué’, càicué píimaca nalíwa. ¹²Núumacué pírí, èeri imàlàacaalípináwa, Dios yùuwichàidapiná báawéeyéi wenàiwica, yásí yùuwichàidapiná níawa càmiyéicué yeedáca yàataléwa pía máini yáwanái

Sodoma iyacàlená mìnanáimi ícha”, íimaca yái Jesúsca.

Los pueblos desobedientes

¹³Jesús íimaca: “iMáinicué piùwichàapínacawa, piacué israelitaca iyéeyéica Corazín iyacàlená iricu, Betsaida iyacàlená iricu nacái! Ewítacué piicácaníta numànica pèewibàa madécaná yái càmiíríca wenàiwica idé imànica, càicácanítacué càmita piwenúada píiwitáisewa pibáyawaná íichacuéwa. Piyúunáidacuéca máiniyéica cayába pía náicha níara càmiyéica israelítami iyéeyéicaté Tiro iyacàlená iricu, Sidón iyacàlená iricu nacái, iyéeyéica méetàuculé Israel yàasu cáli ícha. Quéwa càmitaté máini báawaca nía píichacué. Càmitaté naicá áiba imànica nèewibàa càide iyúwa numàníná pèewibàa. Quéwa naicácaalíté càiritá, yá nawènúadacaté náiwitáisewatá caqualéta Dios írípínatá, càmicáináté máini báawéeyéica nía iyúwacué pía, càita nacái nàwalica nabàlesíamiwa báawéeri íicacánawatá, náawinaca nacáiwa catáli yèewirétá náasáidacaténaté achúmaca nawàwa nabáyawaná ìwaliwatá. ¹⁴Quéwa áiba èeriwa Dios yùuwichàidapiná báawéeyéi wenàiwica, yásí piùwichàapínacuéwa máini cachàiníwanái náicha níara càmiyéica israelita iyéeyéicaté Tiro iyacàlená iricu, Sidón iyacàlená iricu nacái, máincáinacué báawéeyéica náicha pía. ¹⁵Píacué nacái Capernaum iyacàlená mìnanáica, piyúunáidacuéca máinípiná cáimiétacanáca pía, càide iyúwa Dios iyáaná chènuniré. iCàmííríta! iNéese Dios yúucapínacué píawa iriculé yáara utàwi máiníri depuíwaca, máinícatalé depuíwaca náicha canánama!” còi yàalàaca

nía cachàiníri iyú yái Jesúsca, camicáinaté neebáida itaacái.

¹⁶Néese Jesús ímaca yéewáidacalénái íríwa: “Cawinácaalí yeebéeyéicuéca pitàacái, nuicápiná níawa càide iyúwa nadéca nacáicaalí neebáidaca nutàacái. Quéwa cawinácaalí iiquéeyéicuéca pía iyúwa canéeri iwèni, nuicápiná níawa càide iyúwa nadéca nacáicaalí naicáca núa càiride iyúwa canéeri iwèni nacái. Cawinácaalí iiquéeyéica núa càiride iyúwa canéeri iwèni, Dios iicápiná níawa càide iyúwa nadéca nacáicaalí caná iwèni naicáca Dios, yái Dios ibànuèrica núa”, ímaca yái Jesúsca. Néese níái setenta y dos namanùbaca nàaca nacàlidaca Jesús iináwaná ìwali wenàiwicanái írí.

Regreso de los setenta y dos

¹⁷Néeseté idécanáami nacàlidaca wenàiwicanái íríni, yáté Jesús yéewáidacalénái setenta y dos namanùbaca nèepùacawa Jesús yàatalé, casíimáica nawàwa manuísíwata. Yá náimaca írí:

—iWáiwacali, Dios idéca iyúudàaca wía manuísíwata, imàacacaté nacái demonio yàacawa wenàiwicanái íicha, wachùuliacáinaté demonio píipidená ìwali nàanápínáwa wenàiwica íicha! —náimaca.

¹⁸Jesús ímaca nalí:

—Núalíacatéwa pimawèniadáanápínacué Satanás, piúacaténacué yàasu demonionái wenàiwica íicha, bàaluitécáiná nuicáca Satanás icaláacawa chènuníise càide iyúwa énu icamaláná icaláanáwa Dios yúucacáinaté Satanás chènuníise.

¹⁹Nudéca nuchàiniadacuéca pía, píalimáanápínacué píipínaca àapi íinatabàa, chálía íinatabàa nacái, canátacué picháuná. Nudéca nuchàiniadacuéca pía

pimawèniadáanápíná macáita wàuwidesàiri Satanás ichàini macháunéeri iyú. ²⁰Quéwa, picácué piyanídawa ìwali yái píalimáanaca piúacaca demonio wenàiwica íicha. Néese, piyanídacuéwa Dios itànàacáinaté píipidená yàasu cuyàluta iricuwa yái cuyàluta iyéerica chènuniré —ímaca yái Jesúsca.

Jesús se alegra

²¹Yáté Espíritu Santo imàacaca casíimáica Jesús iwàwa manuísíwata. Jesús ímaca Dios írí: “Pía, Núaniri Dios, nùaca píri cayábéeri, pía Nacuèrinásàirica macáita iyéeyéica chènuniré, cháí èeri iricuíyéica nacái. Nùaca píri cayábéeri pimàacacáiná nalí píiwitáisewa, níái yeebáidéeyéica pitàacái càide iyúwa púbéeyéi sùmanái neebáidáaná, yéewanápiná áibanái èeri mìnánái iyúunáidéeyéi cáalíacáica, càmita náalimá náalíacawa píiwitáise ìwali. Báisíta, Núaniri, pídeca pimànica càide iyúwaté piwàwáaná pimànica”, ímaca yái Jesúsca.

²²Néese Jesús ímaca wenàiwicanái írí: “Núaniri Dios idéca imàacaca núalíacawa macáita. Abéerita Núaniri yáaliéri báisíiri iyú nùwali, yái Íirica. Abéerita núa, yái Íirica, yáaliéri báisíiri iyú Núaniri ìwali, níawamita nacái cawinácaalí wenàiwicanái numàaquéeyéica yáalíaca Núaniri ìwali, càide iyúwa nuwàwáaná, yái Íirica”, ímaca yái Jesúsca.

²³Néesecáwa Jesús iwènúacawa, icàlidaca yéewáidacalénái íríwani, méetàucuta áibanái íicha. Jesús ímaca nalí: “Dios idéca imànicuéca píri cayábéeri manuísíwata, imàacacáinácué piicáca yái numànírica. ²⁴Péemiácué cayába, bàaluité madécaná profetanái, madécaná nacái nacuèrinánái nawàwacaté naicáca yái píiquéericuéca, quéwa càmitaté

naicáni. Nawàwacaté néemiaca yái péemièricuéca, quéwa càmitaté néemiàni”, ímaca yái Jesúsca.

Parábola del buen samaritano

²⁵Néese ìyacaté abéeri yéewáidéeri wenàiwica templo irícu. Yá yàacawa Jesús yàatalé itàanicaténá yáapicha, yáalimáidacaténá iicáwa Jesús. Yá ímaca Jesús irí:

—Pía, yéewáidéerica wenàiwica, ¿càinásica iwàwacutá numànica nùyacaténá càiripináta Dios yáapicha chènuniré? —ímaca.

²⁶Néese Jesús ímaca irí:

—Pidéca piléeca Dios itàacái profeta Moisés itànèricaté Dios inùmaliçuíse. Picàlidaca nulí cainácaalí ímaca yáara —ímaca yái Jesúsca. ²⁷Yái yéewáidéerica wenàiwica templo irícu ímaca:

—Yái tàacáisi Moisés itànèricaté, càì ímaca: “Iwàwacutá cainináca piicáca Picuèriná Dios macái piwàwalçuísewa, macái picáuca iyú nacáíwa, macái pichàini iyú nacáíwa, macáita píiwitáise iyú nacáíwa. Iwàwacutá nacái cainináca piicáca áibanái wenàiwica càide iyúwa cainináca piicáca píawawa”, ímaca yái tàacáisi Moisés itànèricaté —ímaca yái yéewáidéerica wenàiwica. ²⁸Néese Jesús ímaca irí:

—Pidéca picàlidaca cayábani. Pimànicaalí mamáalàacata càide iyúwa yái tàacásica ímáaná, yá pidèniapiná picáucawa camíiri imáalàawa —ímaca yái Jesúsca.

²⁹Néese quéwa yái yéewáidéerica wenàiwica templo irícu iwàwacaté cayábaca áibanái iicàceni, níái áibanái wenàiwicaca iyéeyéica néeni. Iná isutáca yéemílawá Jesús:

—¿Néeni, cawinásica níara áibanái wenàiwicaca iwàwacutéeyéicaca cainináca nuicáca? —ímaca.

³⁰Iná Jesús icàlidaca írini comparación iyú. Jesús ímaca irí: “Abéeri asiali judío yàacatéwa àyapulicubàa Jerusalén ìyacàlená ícha yàanàcaténá Jericó ìyacàlená néréwa. Néese quéwa abénaméeyéi cayéedéeyéi náibàacani. Yá namelúdaca ícha yàasu macáita, ibàe nacái macáita. Yá nacapèedáidacani báawanama. Yá nàacawa ícha, namàacaca batéwéeri yéetácawa, yái judíoca.

³¹Néeseçáwa àniwa áiba judíosàiri sacerdote yàanàaca irícu yái àyapuca àniwa. Quéwa idécanacáita iicáca inacáiriwa judíoca, yái asialica máinírica, yá sacerdote ichàbaca yàacawa ícha déecubàata abéemàbàa àyapu ícha. ³²Càita nacái áiba judíosàiri levita íibaidéerica templo irícu yàanàaca néré, yái iicàceni, yái inacáiricawa judíoca máinírica, néese levita ichàbaca yàacawa abéemàbàa àyapu ícha. ³³Néese áiba asiali Samaria yàasu cáli néeséeri, abéeri néená níái wenàiwicaca judfonái iiquéeyéi iyúwa báawéeyéi, yácata camíiri judío yàacawa nacái iricubàa yái àyapuca. Yái asialica samaritanosàiri iicáca judío máinírica, yá catúlécanaça iicàceni. ³⁴Yá yàacawa máiníiri yàatalé. Yá idèpiaca ícha icháuná olivo iséená iyú, uva ituní iyú nacái, dabé nacáirica. Yá ibàliaca icháuná wáluma iyú. Néese samaritanosàiri imichàidacani ipíra ínataléwa. Yá itéceni áiba capíi néré, naimácatáipiná. Yá icúacani táiyápinama. ³⁵Néese mapisáináami àniwa, yái Samaria yàasu cáli néeséerica ipáyaidaca capíi íiwacali pucháiba moneda dracma iyú, cawèníyeyéi yáawami plata quírameníiri, pucháiba èeri iwènicatáica. Yá samaritanosàiri ímaca capíi íiwacali irí: ‘Picùa cayába yái máinírica. Piúcacaalí plata mamáalàacata ícha yái nuèrica píri picùanápinátani,

yásí nupáyaidaca pía àniwa yáí piúquéerica nùanàacatáipináta àniwa', ímaca yáí Samaria yàasu cáli néeséerica", ímaca yáí Jesúsca.

³⁶Néese Jesús ímaca irí yáí yéewáidéerica wenàiwica:

—Máisiba asianái iicáca yáí máiniirica asialica àyapulicubàa.

¿Chánacaalí néená cáinináca iicáca áiba wenàiwica, yáí asiali cayéedéeyéi imàniirica irí báawéeri? —Ímaca yáí Jesúsca.

³⁷Néese yáí yéewáidéerica wenàiwica ímaca Jesús irí:

—Yáara asialica iiquéericaté ipualé —ímaca. Néese Jesús ímaca irí:

—Piawa, pimàni mamáalàacata càita, áibanái irí nacái càmiíyéica péenánái —ímaca yáí Jesúsca.

Jesús en casa de Marta y María

³⁸Néeseté Jesús yèepùa yèepunicawa àniwa yéewáidacalénái yáapichawa. Yá nàanàaca áiba yàcalé iriculé. Inanái ùyacaté néré íipidenéechúa Marta. Uedáca nía ucapèe iriculéwa, ùcaténá nayáapíná uenánái yáapichawa. ³⁹Marta idèniaca yùuchawa íipidenéechúa María. Uái Maríaca úawinacawa mawiénita Jesús yàabàli irí uémìacaténá yéewáidáaná yéewáidacalénáiwa. ⁴⁰Martata quéwa máini càulenáca úa, úfbaidacáiná nayáacalé. Máadáini úfbaidaca nayáapíná. Néese ùacawa Jesús yàatalé. Yá úumaca irí:

—Nuíwacali, ¿cáná pibatàa nùucha umàaca nuífbaidaca nulínáamitawa macáita wayáapíná? Pichùulìa uyúudàanápíná núa — úumaca úái Martaca. ⁴¹Quéwa Jesús ímaca ulí:

—Marta, péemìa cayába, ¿cáná máini maséca píináidacawa piwàwawa, achúma nacái piwàwa manùba wawàsi ìwalíise? ⁴²Iyaca abéerita wawàsi iwàwacutéeriwa wenàiwicanái irí, yáí nutàacáica. Piùcha María udéca únáidacawa

uémianápiná yáí nutàacáica, cayábéeri áiba wawàsi íicha canánama. Canácata yáaliméeri yeedáca uíchani —ímaca yáí Jesúsca.

Jesús y la oración

11 Aiba èerité Jesús iyaca áibalé, yá isutáca yáawawa Dios íicha. Idécanáami isutáca Dios íicha, néese abéeri yéewáidacalé íimaca irí:

—Wáiwacali, péewáida wía wasutáanápíná Dios íicha càide iyúwaté Juan el Bautista yéewáidáaná yéewáidacalénáiwa nasutáanápínaté Dios. ²Jesús ímaca nalí:

—Pisutácué Dios íicha, yá càicué píimaca pisutácawa:

‘Pía, Wáaniri Dios chènuníseeri, píimáca macái wenàiwica yàaca picàaluíná. Pimàaca péenáiwáná yàanàaca caquialéta yáí èerica pidàbacatáipináta picùaca macáita. Pimàaca èeri minanái namànica càide iyúwa piwàwáaná cháí èeri iricu càide iyúwa neebáidáaná pitàacái, níara iyéeyéica chènuniré.

³Pia wayáapíná wamáapuèrica èeri imanùbaca.

⁴Pimàaca piwàwawa wabáyawaná íicha, wíacáiná nacái wamàcaca wawàwawa nabáyawaná íicha cawinácaalí imàniíyéica walí báawéeri. Picá pimàaca áibanái yáalimáidaca wía ipíchaná wamànica wabáyawanáwa, néese piwasàa wía báawéeri Satanás íicha’,

càicué píimaca Dios iríwa”, ímaca yáí Jesúsca. ⁵⁻⁶Jesús íima nacái yéewáidacalénái iríwa:

—Péemiacué comparación: Aiba asiali idèniaca yàacawéerináwa, yá yàanàaca icapèe néré catá

bamuchúami. Yá isutáca fícha mamáalàacata: ‘Pía nùacawéeriná, pía nuchàba máisiba pan yácaíná áiba nùacawéeriná idéca yàanàaca nupapèe néré, idéca yàacawa déecuise. Canáca nulí nuèripiná iyáapiná’, íimaca irí. ⁷Néese yái iyéerica capii írìcu càmita íima irí: ‘Picá pisàiwica nulí wawàsi. Nudéca nubàliaca capii inùma. Nuénibe nadéca nacùacawa, waimacaténá íná càmita núalimá numichàacawa nùacaténá pirí quirínamatani’, càmita càì íima irí. ⁸Néese núumacué pirí, éwita càmicáaníta imichàawa yàacaténá írini yàacawéerinácaánítani, càicáaníta yàaca irí macáita yái imáapuèrica, isutácaíná fícha mamáalàacata cachàiníri iyú. ⁹Càita nacái núumacué pirí: Pisutácué mamáalàacata Dios fícha, yásí imànicuéca piríwani. Càide iyúwa comparación íimáaná, picutácué mamáalàacatani, yásí pianàacuécani. Pimáidacué mamáalàacata capii inùma néeni, yásí yàacuécua piríwani. ¹⁰Yácaíná cawinácaalí isutéerica mamáalàacata, yeedápináca iríwani. Cawinácaalí icutéerica mamáalàacatani, yàanàapinácani. Cawinácaalí imáidéerica mamáalàacata capii inùma néeni, nàacúaca írini. Càita nacái cawinácaalí isutéerica mamáalàacata Dios fícha, Dios imànica iríwa càide iyúwa isutáaná.

¹¹“Péemiacué comparación: Pidèniacaalícué pìiriwa, càmitacué pía irí íba isutácaalí pícha pan iyáapináwa. Càmitacué pía iyáapiná àapi isutácaalí pícha cubái. ¹²Càmitacué pía iyáapiná chália isutácaalí pícha cawámai yéewé. ¹³Ewitacué báawéeyéicáaníta íiwitáiseca pía, càicáaníta cáininácuéca picáca péenibewa, píalimácué nacái píaca nalí cayábéeri wawàsi. Néeni, çcàmitasicué píaliawa cayábáaná íiwitáise yái Wáaniri Dios

chènunfíséerica? ¡Iná iwàwacutácué píaliacawa Dios ibànànapiná nalí Espíritu Santo, cawinácaalí isutéeyéica Dios fíchani! —íimaca yái Jesúsca.

Acusan a Jesús de recibir su poder del demonio

¹⁴Aiba èerité Jesús yúucaca demonio asiali fícha. Yái demonio mataacáica imànicaté asiali. Néese demonio yàacadénaamiwa asiali fícha, yáta asiali yáalimá itàaníca àniwa. Níái wenàiwica iyéeyéica néeni náináidacawa manuúiwata naicáidaca Jesús irí iwálíise yái imàníníca. ¹⁵Quéwa abénaméeyéi náimaca: “Yái asiali Jesúsca idèniaca Beelzebú íiwitáise, yái demonio íiwacalináca. Iná yéewa Jesús yúucaca demonio wenàiwica fícha Beelzebú íiwitáise iyú”, náimaca Jesús iwali.

¹⁶Aibanái nawàwa náalimáidaca naicáwa Jesús asáisi idèniacaalí Dios íiwitáise, íná nasutáca fícha imànínápiná yái càmirica wenàiwica idé imànica. ¹⁷Yá Jesús yáaliacawa náináidáanáwa nawàwáaná náalimáidaca naicáwani. Yá íimaca nalí: “Péemiacué comparación: Wenàiwicanái ipéliacaalí íipunitawáaca, yásí náasu cáli imáalàacawa. Néese àniwa áibanái néenánái napéliacaalí náipunitawáaca, càmita náalimá nàyaca abéeri capii írìcu. ¹⁸Càita nacái Satanás yàasu demononái napéliacaalí náipunitawáacatá, néese càmita yáalimá cachàini Satanás quirínamatá. Càicuéca núumaca pirí píimacáinácué nùwali núucáanása demonio wenàiwica fícha Beelzebú íiwitáise iyú, yái demonio íiwacalináca. ¹⁹Quéwa picháawàacaalícué nuináwaná iwali mamáalàacata núucáanása demonio wenàiwica fícha Beelzebú íiwitáise iyú, néese iwàwacutácué picàlidaca nulí cawinácaalí

ichàini iyú péewáidacalénáicué yúucaca demonio wenàiwica fícha. Píaliacawa càmita náuca demonio Beelzebú fiwitàise iyú. Iná péewáidacalénái nadéca náasáidaca càmitacué picàlida nuináwaná ìwali báisfiri iyú. ²⁰Nudéca núucaca demonio wenàiwica fícha Dios fiwitàise iyú. Iná nudéca núsáidacuéca pirí Dios icùaná abéechúanaméeyéi wenàiwica pèewibàa.

²¹⁻²²“Núucaca demonio wenàiwica fícha nuíwitàise iyúwa, cachàinicáiná núa Satanás fícha. Péemiacué comparación: Cachàinicaalí asìali, idèniacaalí cayába icáapisàwa, yásí icùaca icapèewa cachàiníiri iyú, yàasu nacáwa iyéerica icapèe írìcu, ipíchaná cayéedéeri yàanàaca imelùdacaténá fíchani. Quéwa cawàwanáta áiba asìali yàanàaca cachàinírìca capíi fiwacali fícha, néese imawèniadaca fíchawa capíi fiwacali, yásí imelùdaca fícha icáapisàimi, yàasumi nacá yàacaténá yàpichéeyéi írìwani. Càita nacá Satanás idacùaca wenàiwica fiwitàise, cachàiníiri iyú ipíchaná namusúacawa fícha. Quéwa núata iwasàaca wenàiwica Satanás fícha cachàinicáiná núa Satanás fícha.

²³“Píacué càmíiyéica abédanama fiwitàise núapicha, piùwidecuéca pimànica núa; càmitacué piyúudàa nùwacáidaca wenàiwica Dios írìpiná, néese piyúudàacuéca Satanás iméeráidacaténá wenàiwica Dios fícha meedá”, fímaca yái Jesúsca.

El espíritu impuro que regresa

²⁴Jesús fímaca nalí: “Demonio yàacaalíwa wenàiwica fícha, yásí demonio iméeràacawa chuiri cáli fínata, yá icutáca iyamáacatáipináwa. Càmicaalí demonio yàanàa iyamáacatáipináwa, néese fímaca

fínáidacawa írìwa: ‘Nuèpüacawa àniwa nucapèe néréwa yàara wenàiwicaca nùacatáiseecatéwa fícha’, fímaca írìwa yái demonioca. ²⁵Néese demonio yèepüacawa àniwa, yásí demonio yàanàaca wenàiwica cáiwitáiseeri càide iyúwa cayábéeri capíi natunúerica, nachùnièrica nacá cayába. ²⁶Néese demonio yàaca ìwacáidaca yáapichawa siete namanùbaca demonio máiníiyéi báawaca fícha. Néese macáita nawàlucawa wenàiwica iwàwaliculé nadacùacaténá fiwitàise. Yásí namànica wenàiwica írì báawéeri máiní fícha yái idàbàanéerica demonio imànírìcaté írì quèechacáwa”, fímaca yái Jesúsca.

La felicidad verdadera

²⁷Idècunitàacá Jesús icàlidaca nalíni, yá abéechúa inanái úumaca cachàiníiri iyú:

—iCasíimáica píwali úara inanáica imàaqueechúacaté pimusúaca piicá èeri, úara idàwinéechúacaté pía! —úumaca.

²⁸Quéwa Jesús fímaca ulí:

—iBáisíta, quéwa cachàini yáwanái casíimáica uícha nía, cawinácaalí wenàiwica yeebáidéeyéica Dios itàacái, namànica nacá càide iyúwa fímáaná! —fímaca yái Jesúsca.

La gente mala pide una señal milagrosa

²⁹Néeseté manùba wenàiwica nàwacáidáyacacawa mamáalàacata Jesús itéese. Yá Jesús idàbaca icàlidaca nalíni: “Báawaca náiwitàise níai wenàiwicaca iyéeyéica siúcade; nasutáca nuícha numànínápiná naicá yái càmírìca wenàiwica idé imànica. Càmita quéwa numànìpiná nalí càiri wawàsi. Numàacacáita naicáca numànínápiná càide iyúwaté profeta Jonás iyáaná.

³⁰Càide iyúwaté Nínive iyacàlená

mìnanáimi náalíanáwa Dios ibànùacaté nàatalé profeta Jonás, càita nacái numàacapiná wenàiwica náalíacawa nùwali, núa asiali Dios néeseérica, numànipináciná càide iyúwaté profeta Jonás iyáanáté. ³¹Aiba èeriwa, Dios yùuwichàidapiná báawéeyéi wenàiwica, yásí níái wenàiwicaca iyéeyéica siùcade nabàlùapináwa Dios íipunita yéewacaténá Dios icàlidaca naináwaná iwali, càinàcaalí báawéeri namàníricaté. Néese Sur yáasu cáli icuèchúami càmfíchúa israelita umichàapinácawa ucháawàacaténá naináwaná iwali níái israelitaca iyéeyéica siùca. Bàaluitécáiná ùanàaca máiní déecuise wàasu cáli íinatalépiná uémíacaténáté rey Salomón itàacái máiní cáalíacáica, úalíacáinátéwa Dios imàacacaté Salomón icàlidaca tàacáisi cáalíacáiri iyú. Quéwa éwita nùyacáaníta nèewibàa, níái israelitaca, núa cachàinírica íiwitáise rey Salomón ichàini íicha, càicáaníta càmita neebáida nutàacái. Iná cabáyawanáca Dios iicáca nía. ³²Nía nacái càmfíyéica israelita iyéeyéicaté Nínive iyacàlená írìcu namichàapinácawa èeri imàalàacaalíwa Dios yùuwichàidapinácaalí báawéeyéi wenàiwica. Néese níái israelitaca iyéeyéica siùca nabàlùapináwa Dios íipunita yéewacaténá Dios icàlidaca naináwaná iwali, càinàcaalí báawéeri namàníricaté. Yásí Nínive iyacàlená mìnanáimi nacháawàapiná israelítanái iináwaná iwali, bàaluitécáiná Nínive iyacàlená mìnanáimi nawènúadaca náiwitáisewa Dios írípíná néemiácáinaté profeta Jonás icàlidaca nalíni Dios inùmalicuise. Néese, éwita nùyacáaníta nèewibàa siùcade, níái israelitaca, núa cachàinírica íiwitáise profeta Jonás ichàini íicha, càicáaníta càmita neebáida

nutàacái. Iná máiní cabáyawanáca Dios iicáca nía”, íimaca yái Jesúsca.

La lámpara del cuerpo

³³Jesús íimaca nalí: “Péemiacué comparacón: Watùcuniacaalí lámpara, càmita wabàani catácatalé, càmita nacái yàalusí iriculé. Néese wamàacaca lámpara icànaca chènunibàa amalacaténá wenàiwicanái írì iwàlùeyéicawa néré. ³⁴Pitúí nacái iyaca pirí càide iyúwa lámpara pituicáiná imàacaca piicáca. Cayábacaalí pituú, yásí amalánamaca piicáca. Quéwa, báawacaalí pituú, néese catáca piicáidaca. ³⁵Néese, yái pínáidéericawa piwàwalicuisewa iyaca càide iyúwa catuúri íiwitáise. Iná picúa cayába piwàwawa, masaquèeri iyú, picá cáininá piicáca áiba wawàsi Dios íicha, ipíchaná catáca píiwitáise. ³⁶Amalácaalí píiwitáise, canásíwacaalí catá píiwitáise, yásí píalíaca piicáca cayábèeri báawéeri íichaná, càide iyúwa lámpara icànacaalí piwalí”, íimaca yái Jesúsca.

Jesús acusa a los fariseos y a los maestros de la ley

³⁷Idécanáamité Jesús icàlidacani wenàiwicanái írì, yá abèeri fariseo imáidaca Jesús iyáacaténá iyáacaléwa. Ináté Jesús iwàlùacawa fariseo icapèe iriculé, yá yáawinacawa mesa iwéré. ³⁸Yái fariseo íináidacawa manuísíwata iicáidaca Jesús írì iicáciná Jesús càmita imàni culto nacáiri íibatcaténá icáapiwa éerèeri iyú, iyúwa fariseonái íiwitáise iyáaná ipíchawáise iyáaca iyáacaléwa. ³⁹Quéwa Wáiwacalí íimaca írì: —Píacué fariseoca, pímanícuéca madécáná wawàsi éerèeri iyú càide iyúwaté piawirináimi yéewáidáanacué pía, yá macái wenàiwica nayúunáidaca masacàacuéca píiwitáise. Péemiacué

comparación: Càicuéca píade iyúwa bacàa, quirápieli nacái wáibéeyéica ínatàbàa. Quéwa máini báawaca píuwitáise piwàwalicúsewa càide iyúwa bacàa ipuniéhcáwaca casaquèeri iyú, peedácáinacué piríwa manùba wawàsi piyéede iyúwa, iyú nacái yái báawéerica pimànfiricuéca. ⁴⁰ ¡Píacué camíiyéica yáalíawa! ¿Càmítacué píalíawa Dios yáalimá iicáca piwàwaliculéwa càide iyúwa iicáaná nacái macái wawàsi wenàiwica yáaliméerica iicáca ituí iyúwa? ⁴¹ Quéwa, iwàwacutácué masacàaca pimànica píuwitáisewa piwàwalicúsewa quéechacáwa yéewanápinacué píaca catúulécanéeyéi irí cayábèeri ofrenda Dios irípiná. Masacàacaalícué pimànica píuwitáisewa, yási masacàaca Dios iicácué macáita yái pimànfiricuéca.

⁴² “¡Dios yùuwichàidapínacué píawa, píacué fariseoca! Pimàacacuéca bànacalé ofrenda iyú Dios irí abéerinama néená níai diéyéica imanùbaca pibànacaleca púubéeyéica, níai menta ibáiná, ruda ibáiná nacái, macái bànacalé íiwitáaná nacái, càide iyúwaté Dios ichùulianacué pimàacaca irí nía ofrenda iyú sacerdotenái iyáapíná. Quéwa, càmítacué picùa wenàiwicanái machacàníri iyú, càmítacué nacái cáiníná piicáca Dios. Máinícué iwàwacutá càì pimànica, quéwa picácué piyamáida pimàaca piasu cawéníriwa Dios irípiná ofrenda iyú.

⁴³ “¡Dios yùuwichàidapínacué píawa, píacué fariseoca!, iwàwéeyéica máini yáawinacawa macái wenàiwica yàacuésémi chènunibèeri yàalubáisi íinata néewáidacàalu irícu pimànicaténacué culto, yéewacaténacué naicáca pía iyúwa máiniíyéica cachàinica. Casíimáicuéca piwàwa nacái natàidacáinacué pía máini cáimiétaquèeri iyú bamuchúamibàa

yàcalé áibanái wenàiwica naicácaténacué natàidaca pía.

⁴⁴ “¡Dios yùuwichàidapínacué píawa! Péemiácué comparación: Càicuéca píade iyúwa càliculii camíiyéi wenàiwica yáalíawa alénacaalí càliculii iyaca, néese wenàiwica nàipínaca càliculii ínatàbàa, quéwa càmita náalíawa nàipínaca casaquèeri ínatàbàa. Càita nacái áibanái néemiaca péewáidáanacué nía quéwa càmita náalíawa casacàacuéca píuwitáise”, íimaca yái Jesúsca.

⁴⁵ Iná abèeri yéewáidèeri wenàiwica templo irícu íimaca Jesús irí:

—Pía, yéewáidéerica wenàiwica, picàlidacáiná càiri tàacáisi fariseonái irí, íná pitàanica pìyaca wàwali nacái báawèeri iyú, wía yéewáidéeyéica wenàiwica templo irícu —íimaca. ⁴⁶ Quéwa Jesús íimaca:

—¡Dios yùuwichàidapínacué pía nacái, píacué yéewáidéeyéica wenàiwica templo irícu! Péemiácué comparación: Càicuéca píade iyúwa náiwacanáiná ichùuliéyéica wenàiwica iwàacutáidaca máini imiéri wawàsi, néese càmita nayúudàa iwàacutáidacani, ibatàa nacáapi ipùata achúmèeriina iyúpináta, càmita nayúudàa iwàacutáidacani. Càita nacái pichùuliacuéca wenàiwica namànínápiná madécana càulenèeri wawàsi píimacáinacué Dios iwàwacasa càì namànica, néese càmítacué pimàni càide iyúwa pichùulianá áibanái imànica.

⁴⁷ “¡Dios yùuwichàidapínacué píawa!, píacué imàníiyéica cayábanaméeyéi iicáanáwa capii profetanáimi yàasu càliculiiimi iwicáubàa, piwàwacáinásacúca piwàwalica nía, Dios yàasu wenàiwica profetanáimica piawirináimi inuyéicaté. ⁴⁸ Iná píasáidacuéca abédanama píuwitáise piawirináimi

yáapichawa, cayábaca piicácuéca yái namàníricaté; nanúacáinaté profetanái, néese cayábacuéca pimànica profetanáimi yàasu càliculimi.

⁴⁹“Iná Dios ímaca cáalíacáiri iyú: ‘Nubànúapiná profetanái, apóstolnái nacái nacàlidacaténá nutàacái israelitanái irí. Néese israelitanái namànipiná báawéeri abénaméeyéi irí, nanúapiná nacái áibanái néená’, càité ímaca yái Diosca.

⁵⁰Yáacáiná Dios yúuwichàidapínacué píawa, píacué israelitaca iyéeyéica siüca ìwalíise yái piawirináimicué inúanácaté Dios yàasu wenàiwica profetanái, Dios idàbacatáiseocaté èeriquéi àta siüca nacáide. ⁵¹Yáara idàbáanéerica nanúacaté ípidenéericaté Abel. Néese nanúacaté áibanái manúbéeyéi. Yáara nanuéricaté namáalàidáaná canánama ípidenáté Zacarías, yái profeta nanuéricaté templo ibàacháwalená irícu, bamuchúamibàa náicha altar, templo nacái. Iná núumacué pirí, Dios yúuwichàidapínacué píawa, píacué israelitaca iyéeyéica siüca ìwalíise yái piawirináimicué inúanácaté profetanái, icàlidéeyéicaté tàacáisi Dios inùmalicúise.

⁵²“¡Dios yúuwichàidapínacué píawa, píacué yéewáidéeyéica wenàiwica templo irícu! Péemiacué comparación: Càicuéca píade iyúwa wenàiwica iyéeduèyéica capii yàasu llave, néese càmita nawàlütawa capii irículé, càmita nacái nabatàa áibanái iwàlütacawa. Càita nacái píacué: Ewitacué píalífacáanítawa càinácaalí Dios itàacái ímáaná, càicáaníta càmitacué piwènúada píiwitáisewa peebáidacaténáni, càmita nacái pibatàa áibanái yeebáidacani”, ímaca yái Jesúsca.

⁵³Idécanáami càì Jesús ímaca nalí, yá calúaca nía báawanama, níai yéewáidéeyéica wenàiwica templo irícu, nía nacái fariseoca.

Néese nadábaca nasutáca néemiawa Jesús manùba wawàsi ìwali nasàiwicacaténá irí wawàsi. ⁵⁴Náalimáidaca naicáwani ímáanápiná áiba wawàsi báawéeri yéewanápiná nacháawàaca ináwaná ìwali itàacái ìwalíisewa.

Jesús enseña contra la hipocresía

12 Néenialíté madécaná mil namanúbaca wenàiwica nàwacáidáyacacawa Jesús yàatalé naicácaténáni. Máinicáiná dàalaca néré wenàiwica, iná nabawáidáyacacawa. Yá Jesús idábaca icàlidaca quéechacáwa yéewáidacalénái iríwani. Yá ímaca nalí: “Píacué píichawa fariseonái yàasu levadura. Yái levadura ímáanáca càicanide iyúwa náiwitáise pucháibéeri, ipíchanacué nacái pucháibacuéca píiwitáise. ²Càmítacué píalimá píbàaca píbáyawanáwa càiripináta. Aibaalípiná macáita náalíacawa ìwali. ³Iná macáita wawàsi pitàanírícuéca ìwali catéeri irícu, áibaalípiná macáita néemiapínaca amalánama ìwali. Macáita wawàsi pitàanírícuéca ìwali ibàacanéeri iyú áibanái fícha, picapèe imàdàaná irícuwa, yásí áiba èeriwa náirífacawa capii ipùataliculé, yá nacàlidapínacani cachàiníri iyú macái yàcalé mìnánái irí”, ímaca yái Jesúsca.

A quién se debe tener miedo

⁴Jesús ímaca yéewáidacalénái iríwa: “Píacué nùacawéeyéiná, núumacuéca pirí, càmita iwàwacutá cáalucuéca pía náicha èeri mìnánái yáaliméeyéica inúacuéca pía, quéwa idécanáamicué nanúaca pía, néese càmita quirínama náalimá namànica pirí báawéeri. ⁵Quéwa nucàlidacuéca pirí ìwali cawinácaalí iwàwacutá cáalucuéca pía fícha: Iwàwacutácué cáaluca pía Dios ífícha, yái

yáaliméerica yeedácuéca picáuca, yúucacatenácué pía infierno iriculé. Báisita, iwàwacutácué cáaluca pía fícha manuísíwata, ipíchanácué pimànica pibáyawanáwa, piacatenácué nacái icàaluíná.

⁶“Péemiácué comparación: Nawénda cinco namanùbaca púubéeyéi màsibèe pucháiba moneda iwalinápíná càmicáiná máiní cawènica màsibèe. Quéwa Dios càmita iimáicha nía ibatàa abéeripíná, càmita Dios iimáichani, yái màsibèeca. ⁷Càita nacái Dios icuácuéca pía. Dios yáalfacuécawa macáita piwali, àta càisimalénacaalícué píiwita ibáiná, yáalía nacáíwa Dioscáiná idéca iputàaca nía abénamata. Iná picácué cáalu piínáidacawa piwàwawa, Dioscáiná iicácuéca pía iyúwa cawènfíri yáwanái náicha macái púubéeyéi màsibèe manùbéeyéi”, íimaca nalí yái Jesúsca.

Los que reconocen a Jesucristo delante de los hombres

⁸Jesús íimaca nalí: “Núumacué pirí, cawinácaalí wenàiwica icàlidéerica iináwanáwa yeebáidaca nutàacái wenàiwicanái yàacuésemi, yásí núa nacái, asialí Dios néeseerica, nucàlidapíná iináwaná iwali nùasu wenàiwicani Dios yàasu ángelnái yàacuésemi.

⁹Aibacaalí quéwa càmita icàlida iináwanáwa yeebáidaca nutàacái wenàiwicanái yàacuésemi, néese nucàlidapíná iináwaná iwali, càmita nùasu wenàiwicani Dios yàasu ángelnái yàacuésemi.

¹⁰“Aibacaalí itàaní báawéeri iyú nùwali, núa asialí Dios néeseerica, néese iwènùadacaalí íiwitáisewa báawéeri fícha, yásí Dios imàacapíná iwàwawa ibáyawaná fícha. Quéwa áibacaalí itàaní báawéeri iyú Espíritu Santo iwali, néese càmita Dios imàaca iwàwawa ibáyawaná fícha.

¹¹“Náibàapínácué píawa nacháawàacatenácué piínáwaná iwali judionái yéewáidacàalu irícu, jueznái yàatalé nacái, yàcalé íiwacanáiná yàatalé nacái, quéwa picácué achúma piínáidawa piwàwawa iwali càinácaalí iyú yéewanápiná picàlidaca piínáwaná iwaliwa, iwali nacái yái tàacáisi iwàwacutéericuécua picàlidaca nalí. ¹²Iwàwacutácaalípiná picàlidaca piínáwanáwa, yásí Espíritu Santo yéewáidacué píawa, càinácaalícué iwàwacutáanápíná picàlidaca nalí”, íimaca yái Jesúsca.

El peligro de las riquezas

¹³Néeseté áiba asialí ibàluèericawa wenàiwicanái yéewi íimaca Jesús irí: —Pía, yéewáidéerica wía, pichùulia nuénásàiri yàaca nulí nùasupíná wáaniri yàasumi yéená —íimaca.

¹⁴Jesús íimaca irí:

—Pía, nùacawéerináca, càmita nùanàa càide iyúwa juez imàníiná nuémíacaténá wenàiwicanái nacháawàaca áibanái iináwaná iwali, càmita nacái nùanàa nuseríacaténá nánaniri yàasumi yéewi —íimaca yái Jesúsca.

¹⁵Néese Jesús íimaca nacái:

—Piicácué píichawa cayába. Picácué piwàwa peedáca piríwa mamáalàacata cawènfíri wawàsi. Wáalímáca wàyaca casimáiri iyú éwita canácaalí walí manùba cawènfíri. Ewita wenàiwica idèniacaalí yàasuwa madécaná cawènfíri, càicáaníta càmita yáalimá yáalíacawa asáisi iyacaalípiná madécaná camuí — íimaca yái Jesúsca.

¹⁶Néese Jesús yéewáidaca nía. Yá íimaca nalí: “Péemiácué comparación: Iyacaté càasuíri asialí, idènièricaté madécaná ibànacalewa. Néese áiba camuíté càasuíri yeedáca manùba iyacanási ibànacale fíchawa. ¹⁷Néese càasuíri íináidacawa, yá íimaca iríwa: ‘¿Càinásica iwàwacutá numànica?

Canáca nulí cayába capíi imanùbaca nùwacáidacatalépiná yàacàsi yáí nuedéerica nubànacale íchawa', ímaca iríwa. 18-19 Néese ímaca iríwa àniwa: 'Siùca nùalíacawa càinàcaalí numàníinápíná. Nucàlìiapíná nucapèewa nuchùnìacaténá àniwa manuínaméeyéi iyú nabàlùacawa yéewanápiná núcùaca nalicu macáita yáí nubànacaleca nuedéerica, macáita nùasu nacáíwa. Néese cáwa, yásí nùumaca nulíwa: Pía, nùacawéerináca, siùcade pidèniaca manùba cawèníri picuèrica pirípináwa piyacaténá iyú madécaná camuípíná. Iná piyamáida píawawa, piyáa piyáacaléwa, piira nacáí, casímái nacáí piwàwa', ímaca iríwa yáí càasuírca. 20 Quéwa Dios ímaca irí: 'Pía asiali máiwitáiséerica. Yáta catáquéi péetáwa. Néese macáita yáí piwacáidéerica pirípináwa, áibanáí needápiná nalíwani macáita, áibanáí wenàiwica camíiyéica píaláa íwali', ímaca yáí Diosca. 21 Càita iyaca cawinácaalí wenàiwica iwacáidéericáita iríwa meedá cawèníri yàasupínáwa, camíiri quéwa imàni càide iyúwa Dios iwàwáaná", ímaca yáí Jesúsca.

Dios cuida de sus hijos

22 Néeseté Jesús ímaca yéewáidacalénái iríwa: "Péemíacué cayába: Picácué achúma píináidáanícawa piwàwawa íwali càinácaalícué iyú yéewanápiná peedáca piyáacaléwa, piyacaténácué, càinácaalícué iyú yéewanápiná nacáí peedáca pibàlepináwa, piwalicaténácué pibàlewa. 23 Máiníri cawènica wacáuca yàacàsi fícha. Wainá nacáí máiníri cawènica bàlesi fícha. Dios idéca yàaca wacáuca cháí èeri írìcu, wainá nacáí cawèníri iná yéewa wáalíacawa yàanápíná walí wawàsi camíirica máini cawènica, yáí yàacàsica, yáí bàlesica nacáí.

24 Piicáidacué nalí níai cuipìraca. Càmita nabàna nabànacalewa. Càmita nacáí needá nabànacalewa. Canáca nacáí nacapèè nadèniacatalépiná nabànacale iyacanáwa. Quéwa Diosta yàaca nayáapíná. Néeni, imáinícuéca cáinináca Dios íicáca pía náicha níai màsibèeca! Iná iwàwacutácué píalíacawa Dios icùnáacué pía nacáí. 25 Néese, éwitacué píináidáanícawé piwàwawa báawanama, càicáaníta càmítacué píalimá cáala pimànicuéca picáucawa, ibatàa abèeri hora piná, càmítacué píalimá càì. 26 Càmicáinácué píalimá pimànica càiri achúmèeri wawàsi, iná canéeri iwèni meedá píináidacaalícuéwa piwàwawa báawanama yàacàsi íwali, bàlesi nacáí.

27 "Piicáidacué càinàcaalí íiwinási nadàwinàacawa: Càmita náibaida. Càmita nacáí needá sáawáli namàníripíná nabàlewa. Quéwa nùumacué píri nadèniaca náiwínáwa cayábèeri íicácanáwa rey Salomón ibàle fícha, éwitaté máinícáaníta càasuca Salomónca. 28 Dios idéca imàacaca masicáí ibàlepiná cayábèeri íicácanáwa, éwita masicáí nàycáaníta maléená èeri meedá manacúalibàa, néese táwicha, yá wenàiwica neemácani quichái iyú. Dios imànica cayábèeri masicáí irí waiquerica càiride iyúwa canéeri iwèni, iná iwàwacutácué píalíacawa Dios yàanápínácué pibàlepiná nacáí. ¿Cánácué càmita manuí píináidacawa piwàwawa Dios íwali icùnápínácué pía? 29 Picácué píináidáaníwa mamáalàacata càinácaalícué iyú yéewanápiná peedáca piyáacaléwa. Picácué máiní achúmaca píináidacawa piwàwawa íwali mamáalàacata. 30 Níacáiná macáí èeri mìnanaí camíiyéica Dios yéeni beca náináidáanícawa nawàwawa íwali, yáí wawàsica. Quéwa iyacué píri Wáaniri Dios

yáaliéricawa càirfinácaalí wawàsi pimáapuèricuéca. ³¹Píalimáidacué pimànica càide iyúwacué Dios ichùulianá pimànica, macái pichàini iyúwa, yásí Dios yàacué pirí nacái macáita càinácaalícué pimáapuèrica”, íimaca yái Jesúsca.

Riqueza en el cielo

³²Jesús íimaca yéewáidacalénái iríwa: “Picácué cáalu pía, píacué nùasu ovejanáica; máisibáwanáitacué pía, quéwa Wáaniri Dios idéca yeedácuéca pía imàacáanápínacué yàasunáica pía, icùacaténacué pía. ³³Piwéndacué piasuwa. Píacué iwènináami catúulécanéeyéi irí. Yásí pidèniapínacué cawènisíwéeri càmiírira imáalàawa Dios yèeripínacué pirí chènuniré, aláera càmicataléca éwisáimipínacué píichani, càmicatalé cayéedéeri yáalimá iwàlùacawa, càmita nacái cuwée imáalàidacuéca píichani. ³⁴Yásí piasucué cawènírisíwa iyapíná chènuniré, íná piwàwapínacué pía chènuniré”, íimaca yái Jesúsca.

Hay que estar preparados

³⁵Néeseté Jesús íimaca yéewáidacalénái iríwa: “Pichùniacué píiwitáiseewa picùacaténacué nùacawa néese. Péemiacué comparación: Píyacué càide iyúwa wenàiwica idécanáami iwálica ibàlewa, ipucúadaca nacái yàasu lámparawa. ³⁶Picùacué nùacawa néese càide iyúwa áibanái íibaidéeyéica nachuacaalí náiwacaliwa yèepùacawa casamiento néese, áibanái imànicatalé fiesta nacásàacadénnáamiwa. Nacùaca náiwacaliwa yàacawa néese àta yàanàacataléta casamiento néese, yéewanápiná nàacùaca irí capii inùma ráunamáita yàanàacaalípiná imáidaca. ³⁷Yái náiwacali yàanàacaalípiná, yá yàanàacaalí nía càmfíyéica íimá, yásí casíimáica

yàasu wenàiwicanái. Péemiacué cayába, yái náiwacali ichùniapínaca yàasuwa iwacùacaténá nali nayáapíná. ³⁸Casíimáica níawa, náiwacali yàanàacaalí nía càmfíyéi íimá, éwita yàanàacaalí néré catá bamuchúami, càmicaalí nacái, cacámalaléwa nacái. ³⁹Péemiacué comparación: Capii íiwacali yáaliacaalítéwa càinácaalípiná hora iricu cayéedéeri yàanàacatá, néese càmita ibatàa nàacùaca capiiinùma nayéedùanápíná fícha yàasutá. Càmita quéwa capii íiwacali yáaliáwa càinácaalípiná hora iricu cayéedéeri yàanàa. ⁴⁰Càita nacáicué pía. Pichùniacué píiwitáiseewa picùacaténacué nùacawa néese, núa asiali Dios néeséerica, nùacáináwa néese càmicatáipínátacué picùa nùanàa”, íimaca yái Jesúsca.

El criado fiel y el criado infiel

⁴¹Néeseté Pedro isutáca yéemiawa Jesús: —Wáiwacali, ¿picàlidasica yái comparaciónca péewáidacaténá wíawamita wía péewáidacaléca, càmicaalí nacái, péewáidasica canánama wenàiwica? —Íimaca yái Pedroca.

⁴²Néese Wáiwacali íimaca: “Péemiacué comparación: Iwàwacutácué píyaca càide iyúwa capii íiwacali yàasu wenàiwica. Cáibaidacáiricani, yái yàasu wenàiwica, yeebáidéeri nacái íiwacali itàacáíwa machacàniíri iyú. Iná yái capii íiwacalica, ipíchawáise yàacawa icapèe fíchawa, yá ichùuliaca yàasu wenàiwicawa icùanápíná yàasu wenàiwica áibanái, yàacaténá nacái nayáapíná èeri imanùbaca. ⁴³Néesecáwa íiwacali yàanàacaalípiná àniwa, yá casíimáica yàasu wenàiwica imànicaalícáwa iyaca càide iyúwa íiwacali íimáanáté irí. ⁴⁴Péemiacué cayába, yái íiwacali imàacapíná yàasu wenàiwicawa icùaca macáita yàasu, yácáiná

yàasu wenàiwica fíбайдaca cayába fíwacali iríwa, idècunitàcá canáca yái fíwacalica. ⁴⁵⁻⁴⁶ Quéwa yái fíwacali yàasu wenàiwicaca iyúunáidacaalí fíwacali idècuniacawa mamáalàacata, yá nacái idàbacaalí icapèedáidaca inacáiyéiwa fíбайдéeyéica, yá iyamáidaca fíбайдaca iyáacaténá manuí iyáacaléwa, ìiraca nacái, icámáanápíná nacái, yáta fíwacali yàanàpináca yáta èerica yàasu wenàiwica càmícatáita icùa yàanàaca, áiba hora nacái càmíri yáalíawa ìwali fíwacali yàanàanápíná. Yási fíwacali idalúaca yèewi pucháibawaca, yái yàasu wenàiwica báawéerica, càide iyúwa yúuwichàidáaná wenàiwica càmíyéica yeebáida itàacái.

⁴⁷“Cawinácaalí yàasu wenàiwicanái yáaliyéicawa càinácaalí náiwacali iwàwáaná namànica, quéwa càmíyéica icùa fíwacali yàanàaca, càmíyéica yeebáida nacái fíwacali itàacáiwa, yá náiwacali icapèedáidapíná náíawa manùba yàawíríca chacháiníri cabèesi iyú. ⁴⁸Néeseta quéwa cawinácaalí yàasu wenàiwica càmíríca yáalíawa cayába càinácaalí fíwacali iwàwáaná yàasu wenàiwica imànica, néese imànicaalí ibáyawanáwa, yási fíwacali icapèedáidaca báawatatàani. Cawinácaalí yáaliyéicawa cayába, iwàwacutá namànica máini machacàníri iyú. Cawinácaalí yàasu wenàiwica fíwacali imàaquéeyéica icùaca manùba, iwàwacutá nacùaca nía máini cayáberí iyú náicha áibanái càmíyéica icùa manùba”, fímaca yái Jesúsca.

Jesús es causa de división

⁴⁹Néeseté Jesús fímaca yéewáidacalénái iríwa: “Nudéca nùanàaca aléi èeri iriculé, íná càulenéeri wawási yàanàapínáca macái èeri mìnánái ìwali càide

iyúwa quichái yeemácaalí wenàiwica; yá imáini nuwàwa quichái idàbaca ipucúacawa ráunamáita! ⁵⁰Ìlwàwacutápiná nùuwichàacawa cáiwíiri yúuwichàacáisi iyú, yá máini báawaca nuínáidacawa nuwàwawa siúcade àta numáalàidacatalépináta nùuwichàacawa! ⁵¹Picácué pínáidawa wenàiwicanái nàypapíná matuíbanáita náapichawáaca nùanàacáaníta aléi èeri iriculé. ¡Cámírita! Néese, càmíta abédanama náiwitáise nùwali. ⁵²Siúcáise de nàycáalí cinco namanùbaca néenánái, yási máisiba càmíta abédanama náiwitáise pucháiba yáapicha, càita nacái, càmíta abédanama pucháiba fíwitáise máisiba yáapicha. ⁵³Asìali yúuwideca imànipínáca ìiriwa. Ìri nacái yúuwideca imànipíná yáaniriwa. Inaná ùuwideca umànipínáca úduwa. Údu nacái ùuwideca umànipíná úatúawa. Ua nacái ucufruca ùuwideca umànipíná uiníruwa. Uiníru nacái ùuwideca umànipíná ucufruca, níacáiná abénaméeyéi néená neebáidapíná nutàacái, quéwa áibanái càmíta neebáidapíná nutàacái”, fímaca yái Jesúsca.

Las señales de los tiempos

⁵⁴Yá Jesús fímaca wenàiwicanái irí: “Péemiacué comparación: Chái Israel yàasu cáli fínata, piicácaalícué manùba acalèe namichàacawa èeri iwàlúacatáisewa, yási píimacuéca piríwáaca: ‘Aca uníara wàatalé’. Yási yúuwàcawa. ⁵⁵Néese cáuli ipùacaalí sur néese, yási píimacuéca ùuleca cámíná walíwa. Yási ùulecani. ⁵⁶¡Píacué pucháibéeyéica fíwitáise! Píalíacuécawa càinácaalí fímáaná yái acalèe icácanáwa, cháí cáli nacái. Iná píalíacuéca nacáíwa càinácaalí fímáaná yái Dios imàníríca siúca, quéwa picàlidacáitacué pichíwawa

càmitasacué pialíawa cawinácaalí núa”, ímaca yái Jesúsca.

Procura ponerte en paz con tu enemigo

⁵⁷ Jesús ímaca nalí: “¿Cánacué càmita piínáidawa machacàníiri iyú pimànínápinácué cayábéeri?
⁵⁸ Pisutá Dios ícha caquialéta imàacáanápíná iwàwawa pibáyawaná ícha, ipíchaná yùuwichàidaca pía. Càmicaalí càì pimàni, yásí Dios iyaca pirí càiride iyúwa piùwide. Péemìa comparación: Piùwide itécaalí pía icháawàcaténá piínáwaná iwali nacuèrinánái irí, yá iwàwacutá pitàaníca yáapícha éeréta àyapulicubàa. Pisutá ícha wawàsi caquialéta imàacáanápíná iwàwawa pibáyawaná ícha ipíchaná itéca pía juez yàatalé; càmicaalí pisutá ícha càì, yásí juez imàacaca úwinái náibàaca pía, yá úwinái náucapíná piawa presoíyéi ibànaliculé, nacapèedáidacaténá piawa.
⁵⁹ Péemìa cayába. Canacátáita namusúawa nàuwichàacái íchawa presoíyéi ibàna irícuíse àta napáyaidacataléta náichawa namawèniacálewa macáita, àta abéeri centavo piná, yái centavo namáalàidáaná canánama. Càita nacái càmita pialímá pimusúacawa Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha càiripínáta”, ímaca yái Jesúsca.

Importancia de la conversión

13 Néenialíté abénameéyéi wenàiwica nàacawa Jesús yàatalé, yá nacàlidaca Jesús iríni, Pilato gobernador imàacacaté yàasu úwináíwa inúaca wenàiwica Galilea yàasu cáli néeséeyéi. Yáté Galilea néeséeyéi íiranámi yèewiacawa napira íiranámi yèewiwa, níai piráimica nanuyéyéicaté sacrificio piná nàacaténá Dios icàaluíniná. Uwinái inúacáiná nía mawiénita irí yáni nanúacatái napírawa, íná

yéewa náiranámi yèewiacawa napira íiranámi yèewiwa.

² Néese Jesús ímaca nalí: “Níara Galilea yàasu cáli néeséeyéica néetácatéwa máini báawéeri iyú. Iná cawàwanátacué piyúunáidaca cabáyawanátaté nía náicha canánama iyéeyéica nàasu cáli ínata. ³ Númacué pirí, càmitaté cabáyawaná nía áibanái ícha. Néese càmicaalícué piwènúada píwítáisewa Dios irípiná, yásí péetápinácué nacáíwa méetàuculé Dios ícha. ⁴ Péemíacatécué nacái naináwaná iwali áibanái dieciocho namanúbaca yéetéeyéicatéwa Siloé néré chènuníiri capíi yúuwàacáinátéwa náinatábàa. Picácué piínáidawa cabáyawanéeyéica nía náicha macáita Jerusalén iyacaléná minanáica. ⁵ Númacué pirí, càmitaté cabáyawaná nía áibanái ícha. Néese càmicaalícué piwènúada píwítáisewa Dios irípiná, yásí macáita péetápinácué nacáíwa méetàuculé Dios ícha”, ímaca yái Jesúsca.

La parábola de la higuera sin fruto

⁶ Néeseté Jesús yéewáidaca nía comparación iyú àniwa, náalíacaténáwa mesúnamáita Dios yùuwichàidáanápínáté israelitanái. Yá ímaca nalí: “Aiba asiali idèniacaté higuera yéetaná yàasu uva ibànacaléná yèewiréwa. Yàaca iicacaténá idènièricaalí iyacanáwa yái àicuca, quéwa canáca yàanèeri iyacanáca. ⁷ Iná bàncalé íiwacalí ímaca yàasu wenàiwica iríwa icuèrica uva ibànacaléná: ‘Piicá yái àicuca. Nudéca nucutáca iyacaná máisiba camuí imanúbaca. Yá canáca iyacaná. Iná piùcani. Canápináta meedá wamàaca ibàlùacawa cháì màyacanéeri’, ímaca. ⁸ Quéwa yái icuèrica bàncalé ímaca íiwacalí iríwa: ‘Nuíwacalí, pimàaca ibàlùacawa cháì quirítàacáwa abéeri

camuípiná. Yá nubàsabàsáidaca itéesebàa cáli, nùwacáidapiná nacái piráí iyami cayábacaténá irí cáli. ⁹Yá cawàwanáta càyacanácani. Néese quéwa màyacanácaalí mamáalàacatani, yásí piucacani, íimaca íiwacali iríwa”, íimaca yái Jesúsca.

Jesús sana en el día de reposo a una mujer jorobada

¹⁰Aiba sábadu judfonái iyamáidacatáicawa, Jesús yéewáidacaté nía néewáidacàalu írìcu. ¹¹Uyaca néeni cáuláiquéechúa inanái. Demonio yuuwichàidacaté úa dieciocho camuí. Càmita demonio ibatàa ubàlùacawa machacànita, canásíwa, cawaalíca úa mamáalàacata. ¹²Néese Jesús iicáca úa, yá imáidaca yàataléwa úa. Íimaca ulí:

—Pía inanái, nuwasàaca pía uláicái fícha —íimaca yái Jesúsca.

¹³Néese Jesús imàacaca icáapiwa ùwali úái inanáica. Yáta cayábaca úa. Yá úalimáca ubàlùacawa machacànita. Yá udàbaca ùaca Dios irí cayábéeri. ¹⁴Quéwa yái néewáidacàalu íiwacali iicáca Jesús ichùnianá úa càide iyúwa íibaidacalési, íná calúacani Jesús yáapícha Jesús ichùnìacáiná úa sábadu írìcu nayamáidacatáicawa. Yá néewáidacàalu íiwacali íimaca wenàiwicanái irí:

—Iyaca walí seis èerita wáibaidacatáipiná. Iwàwacutácué pianàaca quéechacáwatá ichùnìacaténacué píatá, càmita siuca èeri sábadu wayamáidacatáicawa —íimaca.

¹⁵Néese Jesús íimaca nalí:

—Píacué pucháibéeyéica íiwitáise, péemìacué comparación: Macáitacué piwasàaca pipiranáíwa pacá itéeyéica yàasusi, burro nacái pitécaténacué nàiraca úni siuca èeri wayamáidacatáicawa.

¹⁶Néeni, ùcánacué càmita píbatàa uèpunícawa cayába siuca èeri

wayamáidacatáicawa úái Abraham itaquétúanámica, úái inanái Satanás idacuechúa uláicái iyú dieciocho camuí? —íimaca yái Jesúsca.

¹⁷Idécanaami Jesús icàlidaca nalíni, yá báica yùuwidenái wenàiwicanái yàacuésemi. Quéwa macáita wenàiwica casíimáica nawàwa naicácáinaté yái Jesús imàníirica íiwitáise cachàiníiri iyúwa, yái càníirica áibanái wenàiwica idé imànica.

La parábola de la semilla de mostaza

¹⁸Jesús íimaca nalí nacái: “Siucade nucàlidacué pirí càinácaalí iyú Dios icùaca yàasu wenàiwicawa. Nuéwáidacué pía comparación iyú. ¹⁹Yái Dios icùaná yàasu wenàiwicawa iyaca càide iyúwa achúmèeríina mostaza íimi, asíali ibànèerica ibànacale yèewiwa. Máiní achúmèeríinaca yái íimica, quéwa idàwinàacawa manuírìpiná mamáalàacata càiride iyúwa àicusíwa. Máiníri manuícani, íná yéewa màsibèe nàanàaca namànica namùlubèwa mostaza yéetaná yàana íinata”, íimaca yái Jesúsca.

La parábola de la levadura

²⁰Jesús íimaca nalí nacái: “Siucade nuéwáidacué pía comparación iyú píalíacaténacuéwa càinácaalí iyú Dios icùaca yàasu wenàiwicawa. ²¹Càicanide iyúwa levadura iyáaná. Inaná yèewiàdaca levadura másibàawiríacatái harina yèewi, yéewanápiná macáita íbesi inísàacawa”, íimaca yái Jesúsca.

La puerta angosta

²²Néeseté idècunitàacáwa Jesús yèepunícawa Jerusalén iyacàlená nérépiná, yá ichàbacawa áibanái iyacàle írìcubàa imanùbaca, manuínaméeri, púbéeri nacái yàcaléca. Yá yéewáidaca wenàiwicanái néenibàa nacái.

²³Aiba wenàiwica isutáca yéemíawa Jesús:

—Wáiwacali, ìmáísibáwanáitasica wenàiwica níara Dios iwàsèeyéipináca yàasu yùuwichàacáisi íichawa? —íimaca.

²⁴Jesús íimaca írí:

—Píalimáidacué macái pichàini iyúwa peebáidacaténá nutàacái. Máini càulenáca wenàiwica neebáidaca nutàacái, nawàlùacaténáwa Dios iyacàle iriculé, càide iyúwacué càulenáaná wawàlùacawa máucuíri capii inùma iricubàa. Núumacué píri madécaná wenàiwica nawàwapiná nawàlùacawa Dios iyacàle iriculé iyéerica chènuniré Dios icùacataléca macáita, quéwa càmita náalimápiná, càmicáináte neebáida nutàacái báisiiri iyú. ²⁵Numànipiná càide iyúwa capii íiwacali imàníiná. Nudécanáami nubàliaca capii inùma chènuniré, yásí piacué iyéeyéica méetàuculé capii íicha, pianàpinácuéca inùma néré, yá pimáidapínácuéca nulíwa: ‘Wáiwacali, piacùca walíni’, càipínácué píimaca nulí. Quéwa núumacuéca píriwa: ‘Càmitacué núalía nuicáca pía síisáanéeyéicalícué pía’, càì núumacuéca píri. ²⁶Néese píimápinácuéca nulí: ‘Wayáacaté wayáacaléwa píapícha. Péewáidacaté wía wàyacàle yàasu calle iricubàawa’, càipínácué píimaca nulí. ²⁷Quéwa núumápinácué píri àniwa: ‘Nudéca núumacuéca píri, càmitacué núalía nuicáca pía síisáanéeyéicalícué pía. Piacuéwa núícha macáita píacué imàníiyéica ibáyawanáwa’, càipínácué núumaca píri. ²⁸Yá píicháanpínácuéca néenibàawa, píamíadapínácuéca piyéiwa piùwìchàacái iyúwa, piicáicáinácué piawirináimi Abraham, Isaac nacái, Jacob nacái, macái profetanái nacái nàyaca Dios iyacàle iricu, icùacataléca macáita chènuniré, píacué quéwa píucápinácuéca

méetàuculé. ²⁹Madécanáicáiná wenàiwica nàanàapiná néréwa, macái cáli néeséeyéica, norte néeséeyéi, sur néeséeyéi nacái, este néeséeyéi nacái, oeste néeséeyéi nacái, nayáacaténá nayáacaléwa Dios iyacàle iricu Dios icùacataléca macáita chènuniré. ³⁰Néese abénaméeyéi càmfíyéica máini cachàini síucade cháí èri iricu áiba èriwa máini cachàinica níata áibanái íicha. Aibanái nacái cachàiníyéica síucade, áiba èriwa càmita máiniyéi cachàinica níata èri imáalàacaalípináwa —íimaca yái Jesúsca.

Jesús llora por Jerusalén

³¹Yátè èrica abénaméeyéi fariseonái nàanàaca Jesús yàatalé. Yá náimaca Jesús írí:

—Ara, piacàatétawa, rey Herodes iwàwacáiná inúaca pía —náimaca.

³²Quéwa Jesús íimaca nalí:

—Piacuéwa rey Herodes yàatalé, yáara cachíwéerica. Píimacué írí càì: ‘Péemíca cayába, maléená èri quirítàacáwa núuca demonio wenàiwicanái íicha, nuchùnìna nacái cáuláiquéeyéi. Néese mesúnamáita numáaláidaca numànica nuíbaidacaléwa’, càì píimacué íríwa. ³³Quéwa iwàwacutá nuèpunicawa maléená èri quirítàacáwa àta nàanàacataléta Jerusalén iyacàlená iriculé, níacáiná israelitanái nanúacaté batéwa macáita Dios yàasu profetanái Jerusalén iyacàlená iricu. Iná iwàwacutá núa nacái nuétácawa néenibàa.

³⁴“ÍPíaculé Jerusalén iyacàlená mìnánáica, píacué inuéyéica Dios yàasu profetanái, inuéyéica nacái wenàiwica íba iyú, níái wenàiwica Dios ibànúeyéica icàlidacaténácué píri tàacáisi inùmalicuíse! íManùba yàawíríca nuwàwacaté nùwacáidacuéca nucùaca pía càide iyúwa cawámai ùwacáidacaalí uénibewa ubáiná yáapísewa! Quéwa càmitacué píwàwa nucùaca

pía. ³⁵Iná péemiacué cayába, máiséeyéipíná picapèemicuécá idécanaámi piùwidenái imànicuécá píipunita ùwicái; númacuécá nacái pirí, càmitacuécá piicá núa quirínama àta píimacatalépinátacuécá nùwali: ‘iCayábéericani yái yàanèerica Wacuèriná Dios ípidená ìwali, Dios ibànuèrica walí’ càipinacuécá píimaca nùwali —íimaca yái Jesúsca.

Jesús sana a un enfermo de hidropesía

14 Aiba sábadu judíonái iyamáidacatáicawa, Jesús yàacawa iyáacatená iyáacaléwa abéeri fariseo íiwacalíná icapèè irícu. Nàyaca néenibàa áibanái fariseo nacái iicáidéeyéica iyaca Jesús irí, naicacatená asásí imànicaalí áiba wawási nacháawèeripíná iináwaná ìwali ìwalíise. ²Iyaca abéeri cáuláiquéeri nacái Jesús íipunita. Yái cáuláiquéerica yéenéeriwa macáita ìwalíisewa. ³Néese Jesús isutáca yéemiawa níái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irícu, nía nacái fariseonái. Yá íimaca nalí:

—¿Càinacuécá píináidacawa? ¿Dios imàacasicaca wachùniaca cáuláiquéeyéi wenàiwica siuca èeri sábadu wayamáidacatáicawa? — íimaca yái Jesúsca.

⁴Quéwa masànata íicha nía meedá. Néese Jesús imàacaca icáapiwa ìwali yái cáuláiquéerica, yá ichùnìacani. Yá Jesús imàacaca asialí yèepùacawa náicha matufbanáiri iyú. ⁵Néese Jesús íimaca fariseonái irí: —Nucálidacuécá pirí comparación: Abéericaalícuécá píiri, càmicaalí nacái, pípirá pacá, yúuwàacaalíwa utàwi nacáichúa iriculé namusúadacatáise úni, ¿càmitasicuécá pimúsúada caquialétani, éwita sábadocáaníta, yái èeri wayamáidacatáicawa? Iná ¿cánacuécá càmita píalífawa Dios

imàacaca wachùniaca cáuláiquéeyéi wenàiwica macái èeri imanùbaca, sábadu nacái? —íimaca yái Jesúsca.

⁶Néese báica nía, càmita náalimá nacálidaca iríni, Jesús imawèniadacáináté nía.

Los invitados a la fiesta de bodas

⁷Níái asianái fariseo imáidéeyéicaté néré nacutáca náawinacatáipináwa cáimiétacanéeyéi yàasu yàalubáisi íinata, cáimacáicáiná naicáca níawawa, nawàwacáiná nacái áibanái naicáca nía cáimiétaquéeri iyú. Jesús iicáicáiná namàníná, íiná yàalàaca nía comparación iyú. íimaca nalí:

⁸—Aiba imáidacaalí pía fiesta casamiento nérépiná, picá píawinawa cáimiétacanéeyéi yàasu yàalubáisi íinata yáicáiná cawàwanáta áiba wenàiwica yàanàaca, capíi íiwacali imáidéerica néré, cachàinífrica píicha. ⁹Néese capíi íiwacali, yái imáidéericuécá pía pucháiba, yàanàpiná píatalé, yá íimápiná piríwa: ‘Pimàaca áiba yáawinacawa píatalé’, càipiná íimaca pirí. Néese báica pía meedá naicáicáiná piwàwacutáaná píaca píawinacawa yàalubáisi íinata namáalàidáaná canánama, càmiíyéi cáimiétacaná yáawinacatáicawa, déeculé capíi íiwacali íicha.

¹⁰Iwàwacutá càì pimànica: Namáidacaalí pía, yá píawinawa yàalubáisi íinata namáalàidáaná canánama, càmiíyéi cáimiétacaná yáawinacatáicawa, yéewanápiná capíi íiwacali yàanàaca néré, yásí íimaca pirí: ‘Núacawéeriná, pichàbawa áibacatalé cáimiétacanéeyéi yáawinacatáicawa’, càipiná íimaca pirí. Càita áibanái yáawinéeyéicawa píapícha mesa iwéré naicápiná capíi íiwacali iicáca pía cáimiétaquéeri iyú. ¹¹Cawinácaalí wenàiwica cáimacáiyéica iicáca yáawawa, Dios imàacapíná báica nía, càmiíyéi nacái cachàini. Néese cawinácaalí

wenàiwica càmfíyéica cáimacái iicáca yáawawa, Dios imàacapiná cáimiétacanáca nía, cachàini nacái —fímaca yái Jesúsca.

¹²Néese Jesús fímaca capíi fíwacali irí imáidéericaté Jesús néré:

—Pimáidacaalí áibanái nayáacatená nayáacaléwa píapicha, picá pimáida piacawéeyéináwa, nía nacái péenánáwiwa, nía nacái piawiría yéenáca, nía nacái cáasufíyéica iyéeyéica mawiénita pirí; níacáiná áibaalípiná náalíacawa iwàwacutáaná namáidaca nàataléwa pía nacái piyáacatená piyáacaléwa náapicha. Càita napáyaidaca pía yàacási iwaliná pièricaté nalí. Quéwa càmita cayába càì pimànica.

¹³Néese pichùnìacaalí manùba yàacási áibanái iyáapíná, yá pimáida catúulécanéeyéi wenàiwica, báawéeyéi iiná nacái, éeruýéi yàabàli nacái, matuýéi nacái.

¹⁴Yásí casfímáipínáca piwàwa càmicáiná náalimá napáyaidaca pía àniwa. Yásí Dios imàaca píriwa cayábasíwéeri cawèníiri chènuníiséerica áiba èeriwa namichàacaalípináwa yéetácáisi fícha macáita wenàiwicanáimi cayábéeyéica íiwitáise —fímaca yái Jesúsca.

La parábola de la gran cena

¹⁵Néeseté idécanáami Jesús icàlidaca nalíni, yá áiba yáawinéericawa néenibàa iyáacatená iyáacaléwa náapicha fímaca Jesús irí:

—iCasfímáipínácani cawinácaalí wenàiwica iyéeripínáca iyáacaléwa manùbéeyéi yáapicha Dios iyacàle irícu Dios icuacataléca macáita chènuniré! —fímaca. ¹⁶Néese Jesús fímaca irí:

—Péemìla comparación: Càasuíri asiali ichùnìacaté madécaná yàacási icapèe irícuwa iwacùacatená manùbéeyéi wenàiwica yèewi

nayáapínáni. Yá imáidaca néré manùba wenàiwica. ¹⁷Néese yéenáiwáná yàanàaca nayáanápiná nayáacaléwa, yá ibànùaca yàasu wenàiwicawa icàlidacatená nalíni níai wenàiwicaca càasuíri asiali imáidéeyéicaté. Yá fímaca nalí: ‘Aqualécué macái, nudéca nuchùnìaca macáita’, fímaca nalí. ¹⁸Néeseta quéwa macáita nacàlidaca càmitasa náalimá nàacawa néré. Yái idàbáanéerica fímaca: ‘Nudéca nuwèniaca cáli bànacalé yàalupiná. Iwàwacutá nùacawa néré nuicacatená néréni. Pimàni nulí cayábéeri picàlidaca píiwacali iríwani càmita núalimá nùacawa icapèe néré’, fímaca irí.

¹⁹Aiba fímaca irí nacái: ‘Nudéca nuwèniaca diez namanùbaca pacá íibaidéeyéipíná. Iwàwacutá nùacawa néré núalimáidacatená nía asáisi náibaidacaalí cayába. Pimàni nulí cayábéeri, picàlidaca píiwacali iríwani càmita núalimá nùacawa icapèe néré’, fímaca irí.

²⁰Aiba fímaca irí àniwa: ‘Nudéca nuedáca nùacawéetúapínáwa, íná càmita núalimá nùacawa néré’, fímaca irí. ²¹Néese yái yàasu wenàiwicaca yèepùacawa fíwacali yàataléwa. Yá icàlidaca irí naináwaná. Néese calúaca yái fíwacalica. Yá fímaca yàasu wenàiwica iríwa: ‘Piacàatétawa yàcalé néré. Picutáca wenàiwica carretera manuínaméeyéi iricubàa, àyapu píubanaméeyéi iricubàa nacái. Pimáida catúulécanéeyéi yàanàcaténá nupapèe néré, nía nacái éeruýéi yàabàli, nía nacái yàana ituwièyécawa fícha, nía nacái macàwéeyéica’, fímaca yái fíwacalica. ²²Néese yàasu wenàiwica imáidaca nía. Yá fímaca fíwacali iríwa: ‘Nuíwacali, nudéca numànica càide iyúwa píimáaná nulí, quéwa càmitàacá ipuníawa yái picapèeca’, fímaca irí. ²³Néese fíwacali fímaca irí: ‘Piawa macái àyapu imanùbaca chuítaliré

yàcalé fícha, ànalímalé nacái àta alénácaalí nàyaca wenàiwica. Pité néese wenàiwica nawàlùnanápináwa, yéewanápiná ipunífacawa yái nupacàpèca', íimaca yái íiwacalica. ²⁴Níacáiná idàbáanéeyéica wenàiwicaca numáidéeyéicaté quéecha, núumacuéca pírí, canácata néená iyáapíná iyáacaléwa nuchùnièrica nupacàpèe írìcuwa", íimaca yái Jesúsca.

Lo que cuesta seguir a Cristo

²⁵Madécaná wenàiwica yèepunicatéwa Jesús yáapícha, yéewáidacalécáténá nía. Yá Jesús iwènúa iicáidaca nalí. Íimaca nalí: ²⁶"Píwàwacaalícué nuéwáidacaléca pía, néese iwàwacutácué cáinináca piicáca núa fícha yái cáinináanáca piicáca píaniricuéwa, piatúa nacáíwa, piacawéetúa nacáíwa, péenibe nacáíwa, péenánái nacáíwa, íichacué nacái yái cáinináanáca piicáca picáucawa. Càmicaalícué cáininá piicáca núa fícha yái cáinináanáca piicáca nía, néese càmitacué yéewa nuéwáidacalécuéca pía. ²⁷Píwàwacaalícué piacawa núapícha iyúwa nuéwáidacalé, iwàwacutácué matufbanáiri iyú pimàacaca áibanái yúuwicháidaca pía, éwita naicáanícaalícué piquíniná, éwita nanúacaalícué píawa peebáidacáiná nutàacái, càide iyúwa iwàwacutácaalí nawáacutáidaca nàasu cruzwa cawinácaalí yéetéeyéipínacawa cruz iwali. Iwàwacutácué nacái pimànica mamáalàacata càide iyúwa nuchùlianácué pía. Càmicaalícué càì pimànica, néese càmitacué píalímá nuéwáidacalécuéca pía. Iná iwàwacutácué píináidacawa cayába quéechacáwa asáísí píalímácaalícué nuéwáidacaléca pía. ²⁸Péemiàcué comparación: Abéericaalí péenácué iwàwa imànica chènuníiri capii, quéechacáwa yáawinacawa

iputàaca cayába capii iwènipiná yáalífacaténáwa asáísí idèniacaalí iwènipiná imáalàidacaténá imànica capii. ²⁹Néese, càmicaalí càì imàni, néese idécanáami dàalaca imànica cáli ibàlùadacaténá capii fba finata, càmita yáalímá imáalàidaca imànica capii. Yásí macáita wenàiwica íiquéeyéica capii yéenámi, nadàbapíná naicáanica asíali iquíniná. ³⁰Yá náimapínáca iwali: 'Yái asíali idàbacaté imànica chènuníiri capii, néese càmita yáalímá imáalàidaca imànicaní', càipíná náimaca, naicáanica iquíniná. ³¹Péemiàcué áiba comparación: Aiba nacuerínásàiri iwàwacutácaalí imànica ùwicáí áiba cáli fipunita, quéechacáwa yáawinacawa fínáidacaténáwa cayába asáísí yàasu úwinái diez mil namanùbaca náalímácaalí namawèniadaca náichawa áiba cáli icuèriná yàasu úwinái veinte mil namanùbaca. ³²Néese càmicaalí yáalímá imawèniadaca íichawa nía, yásí ibànùaca yàasu wenàiwicanáíwa áiba cáli icuèriná yàatalé, ipíchawáise yàanàaca mawiénita, nasutácaténá néemiawani càisimalénácaalí iyú iwàwacutá ipáyaidaca íichawani, yéewanápiná imàacaca nàyaca matufbanáita. ³³Càita nacái iwàwacutácué píináidacawa cáalífacáiri iyú asáísí píalímácaalícué pimànica càide iyúwa nuchùlianá pía, yácáiná, càmicaalícué pimàaca píwàwawa íicha macáita piasumica, néesequé canáca yéewanáwa nuéwáidacaléca pía", íimaca nalí yái Jesúsca.

Cuando la sal deja de estar salada

³⁴Jesús íimaca nalí: "Péemiàcué comparación: Nuéwáidacalénái nàyaca machacàníiri iyú, namàni nacái cayábèeri. Càica níade iyúwa cayábèeri iwíiduma, puíwéerica imànica yàacàsi yéewanápiná

caséeca wenàiwica nayáacani. Néese càmicaalí quirínama puiwa iwidùmaca, yá càmita yáalimá puiwaca àniwani. ³⁵Canéeri iwèni meedáni yái iwidùmaca. Càmita cayába cáli iríni. Càmita cayába irí nacái yání nàwacáidacataléca pírái iyami. Wáuca meedáni, yái iwidùmamica. Càita nacái iwàwacutácué piyaca machacàniri iyú, pimànicué cayábéeri nacái, píacué nuéwáidacaléca, yéewanápiná wenàiwica nawáwa neebáidaca yái báisiiri tàacáisica. Càuwíyéicaalícué pía, péemiácué nutàacái”, ímaca yái Jesúsca.

La parábola del pastor que encuentra su oveja

15 Néenialíté madécana yeedéeyéicaté plata néenánái judío íchawa Roma ìyacàlená yàasu gobierno irípiná, áibanái nacái báawéeyéi íiwitáise, nàacawa Jesús yàatalé, néemiácaténá itàacái. ²Néese abenaméeyéi fariseo, áibanái nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo írìcu, natàaníca báawéeri iyú Jesús ìwali. Náimaca Jesús ìwali:

—Yái asialica itàidaca cayába báawéeyéi íiwitáise, yá iyáaca iyáacaléwa náapicha —náimaca.

³Iná Jesús yéewáidaca nía comparación iyú. Yá ímaca nalí: ⁴“Péemiácué comparación: Abéeri péenácué idèniacaalí cien namanúbaca ipira ovejanáíwa, yá abéeri oveja iméeràacaalíwa, yásí náiwacali imàacaca ipiránáíwa noventa y nueve namanúbaca manacúalibàa yàacaténá icutáca oveja yúquéricawa ícha àta yàanàacatalétani. ⁵Néese yàanàacaalíni, yásí casfímáiri iyú imichàidaca oveja iwáacutaléwa. ⁶Néese yàanàaca icapèè néréwa, yá ìwacáidaca yàacawéeyéináwa, áibanái nacái iyaquewéeyéicawa. Yá ímaca nalí: ‘Casfímáicué piwàwa núapicha, nudéca nàanàaca yái

nupira ovejawa yúquéricatéwa nuícha’, càipiná ímaca yái oveja íwacalináca”, ímaca yái Jesúsca. ⁷Néese Jesús ímaca nalí: “Péemiácué cayába. Càita nacái abéeri wenàiwica iwènúadacaalí íiwitáisewa báawéeri ícha, yásí ángelnái iyéeyéica chènuniré nayanídacawa abéeri wenàiwica ìwali manuísíwata ícha yái nayanídaanáca nomena y nueve namanúbaca ìwali íináidéeyéicawa mabáyawanáca, íináidéeyéica nacáíwa càmita iwàwacutá nawènúadaca náiwitáisewa báawéeri ícha càide iyúwacué píináidáanáwa píwaliwa. Iná yéewa cayábacata nàwacáidáyacacawa nùatalé níái yáaliyéicawa cabáyawanáca nawènúadacaténá náiwitáisewa nabáyawaná íchawa”, ímaca yái Jesúsca.

La parábola de la mujer que encuentra su moneda

⁸Néeseté Jesús yéewáidaca nía comparación iyú. Yá ímaca nalí: “Inanáí idèniacaalí diez namanúbaca moneda máiniyéi cawènica yáawamíyéi plata quírameníri, néese abéechúa monedacaalí yúucawa uícha, yásí upucúadaca lámpara ucutaténá moneda yúquéechúacawa uícha. Yá utunúaca ucapèè írìcubàawa éeréeri iyú àta ùanàacataléta moneda cawèníchúaca. ⁹Néese ùanàacanámí úa, yá ùwacáidaca uyaquewéeyéiwa inanái, áibanái nacái ùacawéeyéináca inanáica. Yá úmaca nalí: ‘Casfímáicué piwàwa núapicha, nudéca nàanàaca cawèníchúaca moneda yúquéechúacatéwa nuícha’, úmaca nalí. ¹⁰Númacué píri, càita nacái casfímáica Dios yàasu ángelnái abéeri wenàiwica ìwali, cawinácaalí báawéericaté íiwitáise iwènúadéerica íiwitáisewa báawéeri ícha Dios irípiná”, ímaca yái Jesúsca.

La parábola del padre que perdona a su hijo

¹¹Néseté Jesús yéwáidaca nía àniwa comparación iyú. Yá fimaca nalí: “Càasuíri asiali idèniacaté yéenibewa pucháiba asianái. ¹²Néese iméeréeri fimaca yáaniri iríwa: ‘Pápa, pía nùasu yéená yái piasuacawa pièripináca nulí péetácaalípináwa’, fimaca yáaniri iríwa. Yá néese náaniri iwacùaca macáita yàasu yéewiwa nalí. ¹³Néese cawa cawàwanáta máisiba èri idenáami, iméeréeri iwèndaca íchawa yáaniri yàasuwa, yá itéca iwènináami, néese yàacawa déeculé áiba cáli néré. Yá yúucaca macáita yàasu platawa iyacatená máini máiwitáiséeri iyú. ¹⁴Néese idécanáami yúucaca macáita, yá idàbaca canáca nayáacalé cachàiníri iyú néenibàa. Yá iméeréeri idàbaca máapicani. ¹⁵Yá icutáca íbaidacalépináwa áiba asiali yáapicha yái cáli néeséeri. Yái asiali ichùuliaca iméeréeri yàacawa yàasu manacúaliré yàacatená ipira marranonái iyáapiná. ¹⁶Máini iméeréeri iwàwaca iyáaca marranonái iyáacalé yéenáca anáica, quéwa càmita wenàiwica ibatàa iyáaca nía, ibatàa abéeri pináta, càmita nàa iyáapiná. ¹⁷Atata úuculiiri idàbaca íináidacawa cáalíacáiri iyú àniwa. Yá fimaca iríwa: ‘Núaniri idèniaca yàasu wenàiwicawa manùbéeyéi. Nadènia nayáacaléwa cayábata, imàacaca nacáiwa nalí manuf. Quéwa, núa cháí nuétácawa máapicái iyú. ¹⁸⁻¹⁹Siúcade nuèpùacawa núaniri icapèe néréwa àniwa. Yá núumapiná iríwa: Pápa, nudéca numànica Dios irí báawéeri, pirí nacái. Siúcade càmita quirínama cayábaca nuíwitáise, íná canáca yéewaná quirínama núumáanápíná pirí núanirica píata. Pimàaca nùyaca càide iyúwa piasu wenàiwica, yásí nuífbaidaca

pirí, càipiná núumaca núaniri iríwa’, fimaca íináidacawa iríwa yái iméeréerica. ²⁰Iná yàacawa, yèepùacawa yáaniri icapèe néréwa.

“Quéwa déecuisecaalí tàacáwani, yá yáaniri íicácani. Yá catúulécana ca iicáca iiriwa. Yá yáaniri ipiaca wa íipunitáidaca iiriwa. Yá yàanallicuwa iiriwa itáidaca cayábani. Isúsüaca iiri ináni ìwaliwa càide iyúwa náiwitáise natáidáaná wenàiwica cáininéerica naicáca. ²¹Néese yái iiri iméeréeri fimaca yáaniri iríwa: ‘Pápa, nudéca numànica Dios irí báawéeri, pirí nacái. Siúcade càmita quirínama cayába nuíwitáise, íná canáca yéewaná quirínama núumáanápíná pirí núanirica píata’, fimaca. ²²Yáanirita quéwa fimaca yàasu wenàiwicanái iríwa: ‘Caquialétacué, peedácué ibàlepiná cayábanaméeri áiba bàlesi ícha. Piwalicué ìwalini. Piwalicué anillo ícáapi íduná ìwali. Piwalicué nacái izapatonipiná yàabàli ìwali. ²³Peedácué nacái pacá fidu walífbèchúaca. Pinúacué wayáapínáni. Siúcade wamànicué fiesta. ²⁴Yácáiná nuírca, nuyúunáidéericaté yéetácatéwa nuícha, siuca quéwade idéca yèepùacawa nùatalé àniwa. Yúucacatéwa nuícha, quéwa siuca nudéca núanàaca àniwani’, fimaca nalí yái yáanirica. Néese nadàbaca namànica fiesta.

²⁵“Idècunitàacá namànica fiesta, yá iiri béeri íbaidaca yèepunicawa yáaniri yàasu manacúali néenibàawa. Yá yèepùaca yàacawa capii nérépiná, yásí yéemiaca namànica música, abénaméeyéi nacái nalabàaca casíimáiri iyú. ²⁶Yái iiri béerica imáidaca yàataléwa abéeri íbaidéeri. Yá isutáca yéemiawa càinácaalí namàníná capii irícu. ²⁷Yá íbaidéeri fimaca irí: ‘Idéca yèepùacawa néese àniwa piméeréerica, íná píaniri idéca

ichùuliaca nanúanápiná wayáapiná pacá fidu walíibèechúa yáwanái, yácaíná piméeréeri idéca yàanàaca cayábata', íimaca írí. ²⁸Néese calúacani, yái iiri béerica. Càmita iwàwa iwàlúacawa capii iriculé, íná iwàwacutá yáaniri imusúacawa isutácaténá fícha iwàlúanápináwa néré náapicha. ²⁹Quéwa iiri béeri càmita yeebá, yá íimaca yáaniri íríwa: 'Nudéca nuíbaidaca pirí madécaná camuí. Nudéca numànica mamáalàacata càide iyúwa pichùuliana numànica. Canácatáita pia nulí ibatàa abéeri cabra achúméerínápináta, numàncaténá fiesta nùacawéeyéiná yáapichawa. ³⁰Siùca idéca yàanàaca yái piirica, yúuquéericaté macáita piasu platami máaléquéeri iyú nalípiná inanáca iiméeyéica aslanái yáapicha plata íwalinápiná, yá pidéca pinúaca írí iyáapiná pacá fidu walíibèechúa', íimaca yái iiri béerica.

³¹"Néese yáaniri íimaca írí: 'Nuiri. Pidéca piyamáacawa núapicha càiripináta. Piasucata macáita yái nudènièrica.

³²Siùcade quéwa máiní cayábaca wamànínáca fiesta, casímáica nacái wía. Piméeréericáiná idéca yàanàaca, yái iyéericaté càide iyúwa yéetéerimiwa, quéwa idéca yèepùacawa wàatalé càide iyúwa idéca nacáicaalí yèepùacawa cáuca àniwani; yúucacatéwa nuícha, yá wadéca wàanàaca àniwani', íimaca yái yáanirica. Càita nacái Dios itàidaca cayába cawinácaalí wenàiwica iwènúadéerica íiwitáisewa íbáyawaná fíchawa", íimaca yái Jesúsca.

La parábola del mayordomo que abusó de la confianza

16 Néeseté Jesús yéewáidaca yéewáidacalénáíwa comparación iyú. Íimaca nalí: "Iyacaté abéeri náiwacali càasuíri. Idènàaca yàasu wenàiwicawa

icuèrica càasuíri yàasu cawènfiri. Yá áibanái nàanàaca nacháawàaca yàasu wenàiwica iináwaná iwali yái wenàiwicaca icuèrica íiwacali yàasuwa. Náimaca yúucáanása meedá íiwacali yàasu platawa máiwitáiséeri iyú. ²Néese íiwacali imáidaca yàataléwani. Yá íiwacali íimaca írí: 'Nudéca nuémíaca piináwaná piúcaca nùasu plata. Siùcade pichùnià nùasuwa picàlidacaténá nulí macáita píibaidacalé iwaliwa càmicáiná nubatàa picùaca nùasu quirínama', íimaca yái íiwacalica. ³Néese yái asiali yàacawa íiwacali fíchawa. Yá íimaca íríwa: '¿Càinásica numàni siùcade nuíwacali iwàwacáiná yúucaca núa? Canáca nuchàini nubàncaténá nubàncaléwalewa. Báica nacái nusutáca plata áibanái fícha nuwènièripiná iyú nuyáapináwa. ⁴Uwé, siùca núalíacawa càinácaalí numànínápiná àniwa yéewanápiná áibanái yeedáca yàataléwá núa, idécanáami nuíwacali yúucaca núa', íimaca íríwa. ⁵Néese yái asiali imáidaca wenàiwica imawènièyéica íiwacali fícha plata nàanàanápiná abéerinamata namanùbaca iyúwa. Yá íimaca idàbáanéeri írí: '¿Càisimaléná pimawènia nuíwacali fícha?' íimaca. ⁶Néese idàbáanéeri wenàiwica íimaca: 'Numawènia píiwacali fícha cien namanùbaca yàalu olivo iséená', íimaca. Néese íiwacali yàasu wenàiwica íimaca írí: 'Cháta iyaca pimawèniacáleca cuyàluta íbáiná íricu. Piúca meedáni. Ara, píawinacàatétawa pitàna àniwa áiba cuyàluta íbáiná íricu cincuenta namanùbaca pimawènianápiná nuíwacali fícha meedá. Yásí iwàwacutá pèepùadaca írí cincuenta namanùbaca meedá', íimaca írí. ⁷Néese yái íiwacali yàasu wenàiwicaca íimaca áiba írí: '¿Néeni píá? ¿Càisimaléná pimawènia?' íimaca írí. Yái áiba asiali íimaca írí: 'Cien namanùbaca yàalu trigo ituíná',

íimaca irí. Néese íiwacali yàasu wenàiwica íimaca irí: ‘Cháta iyaca pimawèniacáleca cuyàluta íbáiná írìcu. Píúca meedáni. Pitànàa áiba cuyàluta íbáiná írìcu àniwa ochenta namanùbaca pimawèniánápiná íicha meedá. Yásí iwàwacutá pèepùadaca írì ochenta namanùbaca meedá’ íimaca irí. Càita imànica náapicha macáita wenàiwica imawèniyéica íiwacali íicha yàasusi.

⁸Néese yái íiwacali yáaliacawa bàsabàsaca yàasu wenàiwica íiwita, yái báawéerica íiwitáise icuèricaté íiwacali yàasuwa, iwènúadacáiná namawèniacále. Nudéca nucàlidacuéca pírí yái comparaciónca píalfacaténáwa máiniyéi cáalfacáica èeri mìnánáca càmiyéica yeebáida Dios itàacái namànicaalí wawàsi nanacáiyéi yáapichawa, cáalfacáica nía píichacué, píacué yeebáidéeyéica Dios itàacái.

⁹“Iná nùlàlacuéca pía pimàniínápinácué cayábèeri áibanái írì píasu plata iyúwa, yéewanápinácué cáinináca naicáca píawa. Néeseçáwa, plata imáalàacaalípináwa píichacué, yásí needácué nàataléwa pía aléera chènuniré nàyacatalé càmiírira imáalàawa.

¹⁰“Aiba wenàiwica icùacaalí achúmèeri wawàsi machacàníiri iyú, yá icùapínáca cayába nacái manùba wawàsi. Quéwa imànicaalí íbáyawanáwa idèniacaalí achúmanamata, yá imànipínáca íbáyawanáwa nacái idèniacaalí manùba. ¹¹Iná càmicaalícué pimàni cayábèeri píasu plata iyúwa cháí báawéeri èeri írìcu, néese càmitacué namàacapíná picùaca báisiiri cawènírica iyéerica chènuniré.

¹²Néese àniwa càmicaalícué picùca áibanái yàasu machacàníiri iyú, néese càmita nàacué pírí píasusíwápináwa.

¹³“Péemiácué comparación: Canácata yàasu wenàiwica yáalimèeri imànica machacàníiri iyú càide iyúwa íiwacanánái pucháiba ichùulianá imànica, báawacáiná iicáca abèeri íiwacaliwa, cáinináta quéwa iicáca íiwacaliwa áiba. Càmicaalí nacái, néese yàapíná íiwacali áiba icàaluínánáwa, quéwa caná iwèni meedá iicápiná íiwacali áibawa. Càita nacái càmitacué pidé píibaidaca cayába Píiwacali Dios írípínáwa càide iyúwa iwàwáaná cáininácaalícué píicáca plata”, íimaca yái Jesúsca.

¹⁴Néese abénaméeyéi fariseo cáininéeyéica iicáca plata, néemiácáiná macáita Jesús íimáaná plata iwali, íná naicánáca Jesús iquíniná. ¹⁵Quéwa Jesús íimaca nalí: “Pidécuéca picàlidaca píináwaná iwaliwa wenàiwicanái írì cayábanása píiwitáise. Neebáidacué nacái píchiwa. Quéwa Dios yáaliacuécawa píiwitáise iwali, càinácaalí iyáaná. Casíimáica èeri mìnánái iicácuéca píiwitáise báawéeri, quéwa Dios iicácuéca píiwitáise iyúwa yáasèrimi isàni meedá”, íimaca yái Jesúsca.

La ley y el reino de Dios

¹⁶Jesús íimaca: “Bàaluité iwàwacutá wenàiwica neebáidaca iyúwa profeta Moisés itànàanáte tàacáisi Dios inùmalícuíse, iyúwa nacái profetanái itànàanáte Dios itàacái. Càite iyaca àta Juan el Bautista yàanàacatalétaté. Néese Juan, núa nacái wadéca wacàlidaca wenàiwicanái írìni yái cayábèeri tàacáisica náalfacaténáwa càinácaalí iyú Dios icùaca yàasu wenàiwicawa. Siùca madécaná wenàiwica nawàwa nàuwichàidaca Dios yàasu wenàiwica yeebáidéeyéica yái tàacáisica.

¹⁷“Quéwa máiniíri cayábacani yái Dios itàacái bàaluisàimica profeta Moisés, áibanái profeta nacái

natànèericaté Dios inùmalicúise. Macáita ichàbapinácawa càiwade iyúwaté Dios itàacái íimáaná. Aibaalípiná Dios imáalàidapiná capirálèeri cáli, yá nacái èeriquéi. Néese càmfíripináta itàacái bàaluisàimi imáalàapináwa, ibatàa abèeri letra achúmèerína pináta, canácatáita imáalàawa. Macáita ichàbapinácawa càiwade iyúwaté Dios itàacái íimáaná”, íimaca yái Jesúsca.

Jesús enseña sobre el divorcio

¹⁸ Jesús íimaca: “Asíali imàacacaalí fíchawa íinuwa, néese yeedácaalí íríwa áiba, imànica ibáyawanáwa, iimácáiná áiba inanái yáapicha càmfíchúaca íinusíwa. Aiba asíali yeedácaalí íinupináwa abéechúa namàaqueechúami, imànica ibáyawaná nacáíwa, iimácáiná úapicha, úara áiba asíali íinuca”, íimaca yái Jesúsca.

El rico y Lázaro

¹⁹Néeseté Jesús yéewáidaca nía àniwa. Yá íimaca nalí: “Iyacaté càasuíri asíali. Cayábanamèeri ibàle iicácanáwa cawèníri nacái. Macái èeri imanùbaca imànica fiesta máiniíri cawènica. ²⁰Iyacaté nacái catúulécanèeri asíali cacháunèeri íwalíise íipidenèeri Lázaro. Yái Lázaro yáawinacawa càasuíri icapèe inùmalicu. ²¹Yái catúulécanèerica iwàwacaté iyáaca àta càinácaalí yàacàsi ituériwa càasuíri yàasu mesa íinatáise. Aulinái nacái nàanàca Lázaro yàatalé nabèrùacaténá icháuná ituí yái catúulécanèerica. ²²Aiba èerité, catúulécanèeri yéetácawa. Yá ángelnái itécani iyacaténá paraíso írìcu, aléera Abraham yàatalé Dios yáapicha. Yá nacái càasuíri yéetácawa. Yá nabàliacani, yái càasuírimica.

²³“Yái càasuírimica yùuwichàacawa mamáalàacata

néenibàa báawéeyéimi nàacatalépinácawa néetácaalíwa, íipidenácatelé inferno. Càasuírimica iicáidaca déeculé, yá iicáca Abraham, Lázaro nacái, iyéeyéica Dios yáapicha paraíso írìcu.

²⁴Iná yái càasuírimica imáidaca cachàiniíri iyú Abraham írì. Yá íimaca Abraham írì: ‘iNùawiri, Abraham, piicá nupualé! Pibànua síisa Lázaro nùatalé idupíadacaténá úni nunène ìwali icáapi iyúwa, nuuwichàacáináwa báawanama cháí quichái írìcu’, íimaca. ²⁵Quéwa Abraham íimaca írì: ‘Pía nutaquérinámica, iwàwacutá piwàwalica piyáanaté máinií cayábèeri iyú idècunitàacá cáuca pía, quéwa yái Lázaro iyacaté máinií catúulécanèeri iyú, idècunitàacá cáucani. Siuca Lázaro iyaca cayába cháí, píata quéwa yùuwichèeriwa iyaca néenibàa.

²⁶Càmita núalimá nubànùaca píatalé Lázaro, iyacáiná manuírì yàawa nacáiri depuífwèeri béecaná cháí bamuchúamicu wáicha, pía, wía nacái. Iná canáta yéewaná náalimá nachàbacawa aléera. Píacué nacái síisaara, càmitacué píalimá piacawa síisa nacáira’, íimaca yái Abrahamca.

²⁷⁻²⁸“Néese càasuírimica íimaca àniwa: ‘Uwé, néese pimàni nulí cayábèeri, pía nùawiri Abraham, pimàaca Lázaro imichàacawa yéetácáisi fícha, yá pibànua Lázaro núaniri icapèe nérèpiná. Nàyaca néeni cinco namanùbaca nuénánái. Pichùulia Lázaro yàalàanápíná nuénánái ipíchaná nàacawa aléi yùuwichàacáisi írìculé’, íimaca yái càasuírimica. ²⁹Quéwa Abraham íimaca írì: ‘Péenanái nadèniaca Dios itàacái profeta Moisés itànèericaté bàaluité, profetanái itànèericaté nacái Dios inùmalicúise. Iwàwacutá péenanái yeebáidaca nataacái’, íimaca yái Abrahamca. ³⁰Néese yái càasuírimica íimaca: ‘Báisíta,

quéwa iwàwacutácawa nalí áiba wawàsi quiríta. Lázaro imichàacaalíwa yéetácáisi fícha imàacacatená yáawawa naicácani, yásí nawènúadaca náiwitáisewa báawéeri fícha, íimaca yái càasuírímicá. ³¹Quéwa Abraham íimaca írí: ‘Càmicaalí neebáida Dios itàacái càide iyúwa Moisés, profetanái nacái natànàanáté, néese càmita nacái neebáidapíná Dios itàacái, éwita yéetéerimiwa imichàacaalíwa yéetácáisi fícha yàalàacatená nía’, íimaca yái Abrahamca”, íimaca yái Jesúsca.

El peligro de caer en pecado

17 Néeseté Jesús íimaca yéewáidacalénái íríwa: “Macái èeri imanùbaca iyaca madécaná wawàsi imàaqueérica wenàiwica nawàwaca namànica nabáyawanáwa. Quéwa, imáini Dios yùuwichàidapíná cawinácaalí wenàiwica yéewáidéérica áibanái namànicaténá nabáyawanáwa! ²Aibacaalí wenàiwica iméeràidaca áibanái namànicaténá nabáyawanáwa, yásí Dios yùuwichàidapíná manuísíwatani. Cayába cachàini írítáni yéetácaalíwatá ipíchawáise iméeràidaca wenàiwica. Aibanái idacùacaalí manufrí fba icanápi ìwalíise, náucacatenánani manufrí úni yáaculé isawíacatenáwa, yásí ìisicùmacawa. Quéwa iyacaalí mamáalàacata cháí èeri íricu, néese iméeràidacaalí sùmanái namànicaténá nabáyawanáwa, yá máini cachàiníwanái yùuwichàapínácawa áibanái fícha infierno íricu. Iná cayába cachàini írítáni yéetácaalíwatá ipíchawáise iméeràidaca púbéeyéi. ³Ípicacué píchawa cayába piméeràidacáichacué púbéeyéi Dios fícha namànicaténá nabáyawanáwa!

“Aibacaalí imàni pírí báawéeri, pitàaní yáapicha ìwali. Néese

iwènúadacaalí íiwitáisewa báawéeri fícha, pimàaca piwàwawa fícha yái báawéerica imàníríca pírí.

⁴Ewita imànicaalí pírí báawéeri siete imanùbaca yàawíría abé èeri íricu, yá yàanàacaalí piatalé siete imanùbaca yàawíría nacái, yá íimacaalí pírí: ‘Càmita quirínama numàni pírí báawéeri àniwa’, càicaalí íima pírí, iwàwacutá pimàacaca piwàwawa fícha yái báawéerica imàníríca pírí”, íimaca yái Jesúsca.

El poder de la fe

⁵Néese apóstolnái nasutáca Wáiwacali fícha wawàsi. Náimaca írí:

—Piyúudàa wía manuícateéná wáináidacawa wawàwawa píwali cachàiníri iyú mamáalàacata — náimaca. ⁶Néese Wáiwacali íimaca nalí:

—Càmitàacáwacué manuí píináidacawa piwàwawa nùwali, íbatàa achúméeríina iyúpináta. Manuícacalícué píináidacawa nùwali achúméeríina iyútá, càide iyúwa mostaza íimíinaca achúméeríina iyáaná, yásí yéewanápinácué càì píimaca írí yái manufrí morera yéetanácatá: ‘Píwatàa píawawa cáli fícha, néese píbàna píawawa manufrí úni yáaculé’, yásí àicu imànica càide iyúwacué píimáaná írítá —íimaca yái Jesúsca.

El deber del que sirve

⁷Néeseté Jesús yéewáidaca nía àniwa comparaciòn iyú, yá íimaca nalí: “Abéeri náiwacali idèniacaalí yàasu wenàiwicawa ichùnìerica bànacalé yáapíise, cawàwanáta nacái icùaca íiwacali ípirawa, néese idécanáami íibaidaca, yá yèepùacawa bànacalé néese, yá iwàlùacawa íiwacali icapèe íriculéwa. Néese, íiwacali càmita íima yàasu wenàiwica íríwa: ‘Caquialéta, píawinawa, píyáa píyáacaléwa’, càmita càì íima. ⁸Néese íiwacali íimapíná írí

meedá: ‘Pichùnià nuyáapíná. Pìwali cayába pibàlewa pitécáténá nulí nuyáapíná, idècunitàacá nuyáaca nuyáacaléwa. Néeseacáwa idécanáami nuyáaca nuyáacaléwa, yásí numàaca piyáaca piyáacaléwa’, càipíná fímaca yáí fíwacalica yàasu wenàiwica íríwa. ⁹Càmìta nacáí fíwacalí yàaca cayábéeri tàacáisi yàasu wenàiwica íríwa idécanáami imànica càide iyúwa fíwacalí ichùulianáni, yàasu wenàiwicacáiná meedáni, íná iwàwacutá fíbaidaca fíwacalí íríwa càide iyúwa ichùulianá imànica. ¹⁰Càita nacáí idécanáamicué pimànica macáita càide iyúwa Dios ichùulianácué pía, picácué cáimacáí piicáca píawawa ìwalíise, néese píimacué Dios írí: ‘Wíacata píasu wenàiwicanáí canéeyéica iwèni meedá. Wadéca wamànica càide iyúwa iwàwacutáaná wamànica, càide iyúwa pichùulianá wamànica’, càicué píima Dios íríwa”, fímaca yáí Jesúsca.

Jesús sana a diez leprosos

¹¹Néeseté Jesús idècunitàacá yàacawa Jerusalén ìyacalèná nérépiná, yá yèepunicawa bamuchúamibàa náicha Samaria yàasu cáli, Galilea yàasu cáli nacáí. ¹²Jesús yàanàacaté mawiénita áiba yàcalé írí, yá diez namanùbaca asianáí cacháunéeyéí fímami lepra iyú nàanàaca Jesús fípunita. Déecuíseta quéwa nabàlùacawa Jesús íicha, càmicáiná judfonáí íbatàa nàanàaca mawiénita áibanáí írí. ¹³Yá namáidaca cachàiníiri iyú Jesús írí:

—iPía Jesús, Wáiwacalí, catúulécaná piicáca wía! —náimaca Jesús írí. ¹⁴Jesús iicáca nía, yá fímaca nalí:

—Piacué pimàacaca sacerdotenáí iicáca píimami náalíacáténáwa pidécuéca pichùniacawa —fímaca nalí. Yá idècunitàacá nàacawa, yá ichàbacawa náicha yáí uláicáica. ¹⁵Yá abéeri néená níái cacháunéeyémica

iicáciná masacàaca fímami lepra íicha, íná yèepùacawa Jesús yàatalé. Idècunitàacá yèepùacawa, yàaca cayábéeri Dios írí cachàiníiri iyú. ¹⁶Yàanàaca Jesús yàatalé, yá ibàlùacawa yùlulú ipùata iyúwa Jesús írí. Yáawiada inàniwa cáliaculé yàacáténá Jesús icàaluíná, yàacáténá nacáí írí cayábéeri. Yáí asialí Samaria yàasu cáli néeséerica, càmfíríca judío. ¹⁷Yá néeseca Jesús fímaca yéewáidacalénáí íríwa: —Nudéca nuchùniacáwa diez namanùbaca cacháunéeyéí. Níara nueve namanùbaca càmita nèepùawa, éwita israelitacánita nía, nàacáténá cayábéeri Dios írí. ¹⁸Abéerita yáí càmfíríca judío yèepùacawa nùatalé yàacáténá cayábéeri Dios írí —fímaca yáí Jesúsca. ¹⁹Néese Jesús fímaca Samaria yàasu cáli néeséeri írí: —Pimichàawa. Piawa. Uláicáí idéca ichàbacawa píicha, peebáidacáiná nulí —fímaca yáí Jesúsca.

Cómo llegará el reino de Dios

²⁰Fariseonáí nasutáca néemiawa Jesús càicalínápinácaalí Dios icùa macáita wenàiwicanáí. Néese Jesús fímaca nalí:

—Càmítacué píalimá piicáca càinácaalí iyú Dios icùaca wenàiwicanáí. ²¹Càmìta náimapíná: ‘Piicácué, Dios icùaca wenàiwica cháí cáli’; càmita nacáí náimapíná: ‘Áiba cáli fínata nacáí Dios icùaca wenàiwica’, càmita náimapíná càmicáiná náalimá naicáca natuí iyúwani càinácaalí iyú Dios icùaca yàasu wenàiwicanáíwa, icùacáiná náiwitáise, icùa nacáí abéechúanameeyéí wenàiwica pèewibàa —fímaca yáí Jesúsca. ²²Néese Jesús icàlidacaté yéewáidacalénáí íríwani:

—Máadánicuéca piwàwa piicáca núa áiba èeriwa, éwitasica píalimácaalí piicáca núa abé èeri piná meedátá, piwàwapínácuéca piicáca

núa, núa asiali Dios néeseérica. Máinicué piwàwapiná piicáca nùanàaca nuçàcaténá macáita, quéwacué càmitàacá piicápiná núa. ²³Aibanái nacàlidapiná nachiwawa, náimapiná nudéca nùanàaca. Náimapináca: ‘Mesías idéca yàanàaca cháí’; áibanái náimapinácué piri: ‘Mesías idéca yàanàaca néré’. Quéwa picácué piawa néré, picácué nacái piawa náapicha. ²⁴Péemiacué, nùacaalípináwa néese àniwa, yási macái èri mìnánái naicápiná nucànacawa amaláwaca, càide iyúwa énu icánáná macáita capiraléeri cáli iwali chènuniré èri imusúacatáisewa àta èri iwàlùacataléwa. Càipiná nacái nùacawa néese àniwa nuénáiwana yàanàacatáíwa, núa asiali Dios néeseérica. Càmita nùawa ibàacanéeri iyúwa. ²⁵Quéwa iwàwacutá nuuwichàacawa manuísíwata quéechacáwa, yá iwàwacutá èri mìnánái iyéeyéica siüca báawaca naicáca núa càiride iyúwa canéeri iwèni meedá. ²⁶Mawiénacaalípiná nuénáiwana nùanàacatáipiná àniwa, núa asiali Dios néeseérica, yási wenàiwicanái nàypapiná càide iyúwaté èri mìnánái iyáaná Noé yàasu èrité. ²⁷Matuíbanáicaté nàyaca Dios ícha bàalutí. Nayáacaté nayáacaléwa, néese nàiraca nacái, needácaté náinupináwa, àta Noénái iwàlùacatalétawa arca iriculé. Yaté manuíri yéesacái yàanàaca, yá néetácatéwa macáita wenàiwica càmfiyéicaté iwàlùawa Noénái yáapicha arca iriculé. ²⁸Càitè nacái Lot yáapichéeyéimi Sodoma iyacàlená mìnánái nàyacaté matuíbanáita Dios ícha. Nayáacaté nayáacaléwa, nàiraca nacái nàiracaléwa. Nawènia nacái nàasupináwa. Nabànacaté nabànacalewa, nawénda nacái nàasuwa. Namànicaté nacái nacapèwewa. ²⁹Quéwa idécanáamité

Lotnáí namusúacawa Sodoma iyacàlená ícha, yaté quicháí yèewièricaawa azufre yèewi yúuwàacatéwa chènuníse Sodoma mìnánái iwali. Yaté néetáacawa macáita. ³⁰Càita nacái yúuwichàacáisi yàanàapináwa ráunamáita èri mìnánái iwali áibaalípiná numàcacaalípiná núawawa naicáca núa, núa asiali Dios néeseérica.

³¹“Néeniaalípiná áibacaalí iyamáidapináwa iyaca icapèe ipùata sàabadéeri íinatabàawa, idèniacaalí nacái yàasuwa capii iricu, iwàwacutá càmita yèepùa iwàlùacawa icapèe iriculéwa yeedácaténá yàasuwa ipchawáise ipiacawa Jerusalén iyacàlená ícha. Aibacaalí nacái yèepunípináwa manacúalibàa, iwàwacutá càmita yèepùawa icapèe néréwa ipíchawáise ipiacawa Jerusalén iyacàlená ícha. ³²Piwàwalicué càinacaalíté Lot ínumi yéetáacawa, càininéechúacaté íicáca yàasumiwa èri iricuíríca, úái yéetéechúamicatéwa càmicáinaté upiacawa yàcalé ícha càide iyúwaté Dios yàalàaná úa.

³³Cawinácaalí càmfíríca yeebáida nutàacái iwàwacáiná icùaca icáucawa cháí èri iricu, yúucapiná icáucawa càmfíri imàalàawa, quéwa cawinácaalí yeebáidérica nutàacái mamàalàacata éwita áibanái inúacaalíni, idèniapiná icáucawa càmfíri imàalàawa.

³⁴“Néese núumacué piri nùanàacaalí táiyápi, yá pucháiba wenàiwica naimápiná nàyaca cama iricu. Angelnáí itépiná abéeri wenàiwica, áibapiná nacái imàacawa néenita. ³⁵Yá pucháiba inanáí namulúapináca nàyaca ituínási. Angelnáí itépiná abéechúa inanáí, abéechúapiná nacái imàacawa néenita. ³⁶Pucháiba asianái yèepuníyéipinácawa manacúalibàa. Angelnáí itépiná abéeri asiali, abéeripiná nacái

imàacawa néenita —fímaca yái Jesúsca. ³⁷Néese yéewáidacalénái nasutáca néemiawa Jesús:
—Wáiwacali, ¿chábàanásica nàanàa needácaténá nía? — náimaca. Néese Jesús fímaca nalí:
—Màulenéri iyú piicápinácué chábàanácaalí nàacawa càide iyúwacué píalíanáwa chábàanácaalí yéetéerimiwa iriawa piicácaalí manùbéeyéi wáchuli nàwacáidáyacacawa —fímaca yái Jesúsca.

La parábola de la viuda y el juez

18 Néeseté Jesús yéewáidaca nía comparación iyú náalíacaténáwa iwàwacutáaná nasutáca Dios fícha mamáalàacata, yàalàacaténá nía nacái ipíchaná naméyáacawa nasutáca Dios fícha. ²Yá Jesús fímaca nalí: “Iyacaté juez áiba yàcalé irícu. Càmita yàa Dios icàaluíniná. Càmita nacái yàa wenàiwica fímiétacaná. ³Uyacaté nacái yàcalé irícu abéechúa inaná inírimi yéetéechúamicatéwa fícha. Aiba wenàiwica iwàwacaté yeedáca uícha ùacawéri yàasumi. Iná usutáca juez fícha wawàsi manùba yàawíría iyúudàanápíná úa. Yá úumaca juez irí: ‘Piyúudàa núa. Pichùulia nàuwichàidàanápíná nuícha nùuwídeca yeedéerica nuícha nùacawéri yàasumi’, úumaca juez irí. ⁴⁻⁵Manùba èeri càmita juez yeebá usutáaná fícha. Néese maséca iwàwa idècuni yéemiaca usàna. Yá fímaca iríwa: ‘Ewita càmicáaníta nua Dios icàaluíniná, éwita nacái càmicáaníta nua wenàiwicanái fímiétacaná, càicáaníta siùcade nuyúudàaca úara inánáica, nùuwichàidaca uícha úuwíde, máinícáiná usàiwacaca nulí wawàsi, ipíchaná ùanàaca mamáalàacata, yá usàiwica nulí wawàsita àta nuétácatalétawa’, càica fímaca iríwa yái juez báawéerica fíwítáise”, fímaca nalí yái Jesúsca.

⁶Yá Wáiwacali fímaca nalí àniwa: “Pidécuéca péemiaca itàacái yái juez báawéerica fíwítáiseca. Ewita báawéericaníta fíwítáiseni, càicáaníta átata iyúudàaca maníríchúami. ⁷Néeni, ¿càmítasícué píalíawa cayábéeri Dios fíwítáise? Iná iwàwacutácué píalíacawa Dios iyúudàapíná cawínácaalí wenàiwica Dios yeedéeyéica yàasunáipínáwa, cawínácaalí isutéeyéica yáawawa fícha manuísíwata mamáalàacata èeríapinama, táiyápinama nacái. Yá Dios imawèniadapíná náicha nacái nàuwidenái. Càmita Dios idècuniapínáwa déecuírí iyú iyúudàanápíná nía. ⁸Núumacué pirí, Dios iyúudàapíná níawa caquialéta, imawèniadapíná náicha nàuwidenái. Núa asialí Dios néeséerica, nùanàapíná àniwa aléi èeri irículé, quéwa càmita nùanàapíná manùbéeyéi yeebáidéeyéica nutàacái mamáalàacata”, fímaca yái Jesúsca.

La parábola del fariseo y el cobrador de impuestos

⁹Néeseté Jesús yéewáidaca abenaméeyéi wenàiwica comparación iyú, níara cachàiniyéica iicáca yáawawa nayúunáidacáiná mabáyawanéeyéica nía, iná báawaca naicáca náichawa áibanái wenàiwica. Jesús fímaca nalí: ¹⁰“Pucháiba asianái nàacatéwa templo irículé nasutácaténá níawawa Dios fícha. Abéeri fariseo, áiba asialí nacái yeedéeri plata yéenanái judío fíchawa Roma iyacàlená yàasu gobièrno irípiná. ¹¹⁻¹²Yái fariseo ibàlùacawa abéerita méetáucuta áibanái fícha, isutáca yáawawa Dios fícha. Càì fímaca: ‘Pía Dios, nùaca pirí cayábéeri nùacáiná càmfíríca iyúwa áibanái wenàiwica canánama. Núa nacái càmita nuyéedua. Càmita báawa nuíwítáise nacái. Càmita nuimá áiba inaná yáapícha càmfíchúaca

nuínusiwa. Càmita numàni nubáyawanáwa càide iyúwa imànfíná yái asiali yeedéerica wáicha plata romanonái yàasu gobierno irípiná. Núa nacái numàaca nuíchawa nuyáacaléwa pucháiba èeri semana iwali nusutacaténá Dios fícha. Macái néená nái diyéica wawàsi nuedéerica nulíwa, numàaca abéeri néená Dios irípiná ofrenda iyú', càì fímaca iwaliwa yái fariseoca. ¹³Néeseta quéwa yái asialica yeedéerica plata yéénánái judío fíchawa romanonái yàasu gobierno irípiná, yáta ibàlùacawa déecuíseta fariseo fícha. Máinicáiná báica iicáca yáawawa Dios iwéré ibáyawaná iwalfísewa, íná càmita iicáida chènuniré. Néese, ibàbàida yùucutawa mamáalàacata icáapi iyúwa máinicáiná achúmeca iwàwa ibáyawaná iwaliwa. Yá fímaca mamáalàacata Dios irí: 'Pía Dios, piicá nupualé, cabáyawanéerica núaquéi', càì fímaca isutáca Dios fícha", fímaca yái Jesúsca. ¹⁴Néese Jesús fímaca nalí àniwa: "Núumacué pirí, Dios imàacacaté iwàwawa ibáyawaná fícha, yái asiali yeedéerica plata yéénánái fíchawa romanonái yàasu gobierno irípiná, néese asiali yèepùacawa matufbanáita icapèe néréwa. Quéwa yái fariseoca, càmita Dios imàaca iwàwawa ibáyawaná fícha, níacáiná cawinácaalí wenàiwica icàlidéeyéica iináwaná iwaliwa máiniínása cayábaca nía áibanái fícha, Dios imàacapiná báica nía. Cawinácaalí quéwa icàlidéeyéica fíchawa ibáyawanáwa, Dios imànipiná irí cayábéeriwa", fímaca yái Jesúsca.

Jesús bendice a los niños

¹⁵Néesetè àniwa áibanái natéca néenibewa púubéeyéi Jesús yàatalé yéewacaténá Jesús imàacaca icáapiwa nàwali, isutacaténá nalí Dios fícha imànfínápiná

nalí cayábéeri. Quéwa, Jesús yéewáidacalénái naicáca nía, yá nadàbaca nacúfísa náichawa wenàiwica itéeyéica yéenibewa Jesús yàatalé, yéewáidacalénái náimaca sùmanái nasàiwicasa Jesús irí wawàsi. ¹⁶Quéwa Jesús imáidaca sùmanái nàanápínáwa yàatalé. Yá fímaca yéewáidacalénái iríwa:

—Pimàacacué sùmanái yàacawa nùatalé, picácué pimáisanía nàanàaca, Dioscáiná icùaca wenàiwica yeebáidéeyéica itàacái càide iyúwa sùmanái yeebáidáaná nàaniri itàacáíwa. ¹⁷Péemiacué cayába, iwàwacutá wenàiwica neebáidaca Dios itàacái càide iyúwa púubéeyéi sùmanái yeebáidáaná nàaniri itàacáíwa. Càmicaalí wenàiwica neebáida càì, néese canácataíta Dios yéenibeca nía — fímaca yái Jesúsca.

Un hombre rico habla con Jesús

¹⁸Néesetè abéeri judío fíwacaliná isutáca yéemiawa Jesús. Yá fímaca Jesús irí:

—Pía cayábéeri yéewáidéerica wía, ¿càinásica iwàwacutá numànica nùyacaténá càiripináta Dios yáapicha chènuniré? —fímaca. ¹⁹Jesús fímaca irí:

—Iwàwacutá píináidacawa cayába iwali yái píimáanáca, càinacaalí fíimáaná yái tàacáisica fíméerica cayábéericasa núa, canácáiná áiba wenàiwica cayábéeri, abéericata Dios cayábéeri —fímaca yái Jesúsca, iwàwacáiná asiali yeebáidaca Dioscani yái Jesúsca. ²⁰Néese Jesús fímaca irí àniwa:

—Píalíacawa Dios itàacái ichùulianá wía: 'Picá piimá áiba inanái yáapicha càmfíchúaca píínusiwa, áiba asiali yáapicha nacái càmfíríca pinírísiwa; picá pinúa wenàiwica; picá piyéedúa; picá nacái pichíwáida áibanái; pía náimiétacaná píaniri, píatúa nacái' —fímaca yái Jesúsca. ²¹Néese asiali fímaca irí:

—Nudéca numànica macáita càide iyúwa Dios ímáaná sùmàicatáiseté núa àta siuca nacáide —íimaca.

²² Jesús yéemìacani, yá íimaca irí:

—Iyaca abéeri wawàsi iwàwacutéeri pimànica quiríta: Pia piwéndaca macáita piasuwa, pia nacái iwènináami catúulécanéeyéi irí. Càipiná pidèniaca piasu cawèníriwa chènuniré. Néese pèepùawa piacaténáwa núapicha nuéwáidacalécáténá pia —íimaca yái Jesúsca.

²³ Yái asiali quéwa, yéemìacanáami, yá máini achúmaca iwàwa máinicáiná càasucani, càmicáiná nacái iwàwa yàaca áibanái irí macáita yàasuwa.

²⁴ Jesús yáalíacáináwa achúmaca iwàwa yái asialica, íná Jesús íimaca yáapichéeyéi iríwa:

—ÍMáini càulenápináca càasuíyéi yeebáidaca Dios itàacái, Dios yéenibecaténá nía! ²⁵ Càide iyúwa camello càminá yéewa iwàlùacawa siduwápi ituí yáapuí iricubàa, càita nacái càulenáca càasuíri wenàiwica yeebáidaca Dios itàacái Dios icùacaténáni —íimaca yái Jesúsca.

²⁶ Níái yéemièyéica Jesús ímáaná, náimaca Jesús irí:

—Néeni, ñcawinápiná yáalimá iwasàaca yáawawa Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha? —náimaca.

²⁷ Jesús íimaca nalí:

—Canáca yéewaná wenàiwicanái nawasàaca níawawa Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha nachàini iyúwa meedá, quéwa Dios yáaliméeri iwasàaca nía, Dios yáalimáacáiná imànica macáita —íimaca yái Jesúsca. ²⁸ Néese Pedro íimaca Jesús irí:

—Wáiwacali, wadéca wamàacaca wàasuwa macáita wàacaténáwa píapicha yéewacaténá péewáidacaléca wía —íimaca. ²⁹ Yái Jesús íimaca nalí:

—Péemìacué cayába, piacué nuéwáidacaléca yeebáidéeyéica nutàacái. Numáidacué abènaméeyéi

péená nàanápináwa nacapèe íichawa namànicaténá càide iyúwa Dios iwàwáaná. Aibanái péenacué nacái nàapináwa maléená èeri nàacawéeri íichawa, càmicaalí nacái néenánái íicha nacáiwa, càmicaalí nacái nasèenái íicha nacáiwa, càmicaalí nacái néenibená béeyéi íicha nacáiwa, namànicaténá càide iyúwa Dios iwàwáaná. ³⁰ Yási Dios yàapinacué pirí madécaná wenàiwica piiquéeyéipiná càiyéide iyúwa péenánáiwa cháí èeri iricu. Néese, èeri imáalàacaalípináwa, yási Dios yàacué picáuca càmfíri imáalàawa chènuniré —íimaca yái Jesúsca.

Jesús anuncia por tercera vez su muerte

³¹ Yáté Jesús ímáidaca yàataléwa yéewáidacalénáwa doce namanùbaca méetàucuta áibanái íicha. Yá íimaca nalí:

—Siúcade wàacawa Jerusalén ñcàlená nérépiná. Namànipiná nulí macáita càide iyúwaté profetanái itànàaná tàacáisi nuináwaná ñwali, núa asiali Dios néeséerica. ³² Yá presopináca namànica núawa namàacacaténá càmfíyéi judío inúaca núa, yá naicáanípiná nuquíniná, yá natàanípiná báawéeri iyú nùwali, yá nàapisáidaca núawa. ³³ Nanúadáidapiná nacái núawa, yási nanúaca núa. Quéwa máisiba èeri iricu nucáuacápináwa —íimaca yái Jesúsca.

³⁴ Quéwa, Jesús yéewáidacalénái càmita náalí néemiaca càinácaalí ímáaná yái tàacáisica, càmita nacái náalimá náalíacawa ñwali.

Jesús sana a un ciego de Jericó

³⁵ Néeseté, Jesús ñyaca mawiénita Jericó ñcàlená irí, yá matuíri asiali ñyaca néeni, yáawinéericawa àyapu idùlepi isutéerica plata wenàiwicanái íicha ichàbéeyéicawa néenibàa. Isutáca náicha plata

yéewanápiná iwèniaca iyáapináwa.
³⁶Yái matuírica yéemiaca manùbéeyéi isàna nachàbàanáwa, yá isutáca yéemiawa nía, cawinácaalí yàawa náapicha néeni. ³⁷Nacàlidaca iríni Jesús Nazaret iyacàlená néeseéericani yái càì ichàbacawa chábài. ³⁸Iná yái matuírica imáidaca:

—¡Jesús, rey David itaquérinámi, Dios ibànuèrica walí wacuèrinápiná, piicá nupualé! —íimaca.

³⁹Néese áibanái yèeyéicawa Jesús ipíchalé nacuíscaca náichawani, yái matuírica, masànaanápináni. Imáidaca quéwanáta mamáalàacata cachàiníri iyú:

—¡Pía, rey David itaquérinámica, Wacuèrinápiná, piicá nupualé! —íimaca. ⁴⁰Néese Jesús iyamáaca ibàlùacawa. Yá Jesús ichùullaca natéenápiná matuíri Jesús yàatalé. Néese matuíri yàacawa néré, yá Jesús íimaca irí:

⁴¹—¿Càinásica piwàwa numànica pírí? —íimaca yái Jesúsca. Néese matuíri íimaca:

—Nuíwacali, pimàaca catuíca núa —íimaca. ⁴²Jesús íimaca irí:

—Catuíca píawa, peebáidacáiná nuchùnianápiná pía. Iná yéewa cayábaca píawa —íimaca yái Jesúsca.

⁴³Yáta matuírimi iicáidaca àniwa. Yá yàacawa Jesús yáapícha. Yàaca nacái Dios irí cayábéeri. Néese áibanái iiquéeyéicani, nàaca nacái Dios irí cayábéeri.

Jesús y Zaqueo

19 Néeseté, Jesús iwàlùacawa Jericó iyacàlená iriculé. Ichàbacáitawa néenibàa. ²Abéeri asiali càasuíri iyaca néeni, abéeri Jericó mìnali, íipidenéeri Zaqueo. Yái Zaqueo, náiwacalícani, níái yeedéeyéica plata yéenanái judío íichawa Roma iyacàlená yàasu gobierno irípiná. ³Yái Zaqueo iwàwa iicáca Jesústàatá, yáalíacaténá iicáca Jesús.

Quéwa, càmita yáalimá iicácani, manùbacáiná wenàiwica Jesús itéesebàa. Maléneéeri nacái yái Zaqueoca, íná càmita yáalimá iicáca Jesús. ⁴Iná yái Zaqueo ipíacawa Jesús ipíchalépiná. Yá íiriacawa sicómoro yéetaná yàana iwàlibàa yéewanápiná idéca iicáca Jesús. Yái àicu ibàluèricawa àyapu idùlepita, Jesús ichàbacatabàapínacawa.

⁵Quéwa, Jesús ichàbaca yàacawa sicómoro yéetaná yáwibabàa, yá iicáidaca chènuniré. Iicáca Zaqueo yáawinéeriwa àicu yàanalícu.

Néese Jesús íimaca Zaqueo irí:

—Zaqueo, píricùawa caqualéta, siùcacáináta iwàwacutá nuyamáacawa picapèe néré —íimaca yái Jesúsca.

⁶Yá Zaqueo iricùacàatétawa néese. Yá casíimáiri iyú yeedáca Jesús yàataléwa. ⁷Néese áibanái, naicáacáiná Jesús iwàlùacawa néré, yá natàanica báawéeri iyú Jesús iwali. Yá náimaca nalíwáaca Jesús iwàlùacasawa icapèericulé asialiquéi báawéerica, cáanáiricaca ibáyawaná, yái Zaqueoca.

⁸Néeseacáwa Zaqueo imichàa ibàlùacawa nàacuèsemi. Yá Zaqueo íimaca Jesús irí:

—Péemiácáwa, Nuíwacali, macáita yái nudènièrica, nùapínaca yéema catúulécaneeyéi iríwa. Níara wenàiwica nucobréeyéica ichàbanamawa nuchíwa iyúwa, nuèpùadapíná nalíwani báinúaca yàawiríricatái yáwanái íicha yái platami nuedéericaté náicha ichàbanamawa —íimaca. ⁹Yá Jesús íimaca irí:

—Siùca èeri Dios idéca iwasàaca pía yàasu yùuwichàacáisi íichawa —íimaca yái Jesúsca. Néese, Jesús iwènúacawa íimaca áibanái irí:

—Yácáiná asialica, Abraham itaquérinámiquéi nacái, éwitaté iméeràacáanítawa Dios íicha. ¹⁰Núacáiná, núa asiali Dios néeseéerica, nudéca nùanàaca nucutácaténá níái

cabáyawanéeyéica, nuwasàacatená nía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha —íimaca yái Jesúsca.

La parábola del dinero

¹¹ Néeseté idécanaami wenàiwicanái yéemiaca Jesús íimáaná, yá Jesús yéewáidaca nía comparación iyú. Icàlidaca nalíni yái comparaciónca Jesús iyacáinaté mawiénita Jerusalén iyacàlená irí ínaté nayúunáidaca Jesús icuèyèipínaté israelitanái caquialétatá.

¹² Yá íimaca nalí: “Péemiacué comparación: Iyacaté abéeri náiwacali, yèeripínacatéwa áiba cáli néré déeculé, yéewanápiná icuèriná imàacaca náiwacali icùaca yàasu cáli néeséeyéiwa, yási yèepùanápínáwa néese icùacatená nía. ¹³ Ípíhawáise náiwacali yàacawa, yá imáidaca yàataléwa diez namanùbaca yàasu wenàiwicawa. Yá yàaca nachàba manùba plata náalimáwanama. Yá íimaca nalí: ‘Piacué pimànicaténá piasu wawàsiwa iyú yái plataca àta nùanàacataléta àniwa’, íimaca nalí. Néese yàacawa náicha.

¹⁴ Aibanáita quéwa náiwacali yàasu cáli néeséeyéi máini báawaca naicácani. Yá nabànùaca áibanái wenàiwica náiwacali yáamiwa néré nacàlidacatená nacuèriná iríwani. Náimaca: ‘Càmita wawàwa wacuèrinápiná yái asialica’, náimaca.

¹⁵ “Quéwa, idéca nacuèriná imàacaca náiwacali icùaca yàasu cáli néeséeyéiwa, yá náiwacali yàanàaca néese àniwa. Yá imáidaca yàataléwa yàasu wenàiwicanáíwa, níai yeedéeyéicaté íicha plata, yáalíacatenáwa náicha càisimalénacaalí needá náiwacali irípináwa. ¹⁶ Yái yàasu wenàiwicaca idàbáanéerica yàanàaca íiwacali yàataléwa. Yá íimaca íiwacali iríwa: ‘Nuíwacali, nudéca numànica nùasu wawàsiwa iyú yái piasu

plataca. Nuedácaté pirípiná diez namanùbaca yàawiría ipualé yái plata pièricaté nuchàba’, íimaca.

¹⁷ Néese náiwacali íimaca irí: ‘Cayábacáani. Cayábéeri nùasu wenàiwicaca pía. Pimànicáiná machacàníiri iyú achúméeríina iyú càide iyúwa nuwàwáaná, íná yéewa siùcade numàaca picùaca diez namanùbaca yàcalé mìnánái’, íimaca yái náiwacalica. ¹⁸ Néese yàasu wenàiwica áiba yàanàaca yàatalé. Yá íimaca íiwacali iríwa: ‘Nuíwacali, nudéca numànica nùasu wawàsiwa iyú yái piasu plataca. Nuedácaté pirípiná cinco namanùbaca yàawiría ipualé yái plata pièricaté nuchàba’, íimaca.

¹⁹ Néese náiwacali íimaca irí nacái: ‘Numàaca picùaca cinco namanùbaca yàcalé mìnánái’, íimaca yái náiwacalica.

²⁰⁻²¹ “Néeseta quéwa náiwacali yàasu wenàiwica áiba yàanàaca yàatalé. Yá íimaca íiwacali iríwa: ‘Nuíwacali, yáca piasu platéi. Nuépùacatení wáluma iyú núcáapica cayábani, cáalucáiná nuicáca pía, máinícáiná caluéri píiwitáise, peedáca yái càmiíricaté píibaida piríwa. Peedáca piríwa nacái áibanái ibànacale, càmiíricaté píibàna piríwa’, íimaca. ²²⁻²³ Iná náiwacali íimaca irí: ‘Pía, nùasu wenàiwica báawéerica íiwitáise, pitàacái iyúwa nucháawàaca píináwaná iwali nùuwichàidacatená píawa. Píalíacaalítéwa caluérisa nuíwítáise, píalíacaalíté nacáíwa nuedáaná nulíwa yái càmiíricaté nuíbaida nulíwa, nuedáaná nacái áibanái íicha nabànacale càmiíricaté nubànacaleta, néese, ìcáná càmita pimàaca nùasu plata caja néré inísaacatenátéwa nulípiná quirítatá àta nùanàacatalétaté àniwa?’ íimaca yái náiwacalica. ²⁴ Néese náiwacali íimaca áibanái irí iyéeyéica néeni: ‘Peedácué íicha yái plataca. Piacué iríni yái asialica idènièrica diez namanùbaca

yàawiría ipualé yái plataca', íimaca nalí yái náiwacalica.
²⁵Yá náimaca náiwacali iríwa:
 'Wáiwacali, ¿cánásica càì pimàni?
 Yái asiali idéca idèniaca diez namanùbaca yàawiría ipualé yái plataca', náimaca. ²⁶⁻²⁷Néese náiwacali íimaca nalí: 'Péemiacué cayába. Cawinácaalí fíibaidéeyéica nulí cayába, numàacáanápíná náibaidaca nulí mamáalàacata. Quéwa cawinácaalí càmfíyéica fíibaida cayába, nuedápiná náicha náibaidacalémica. Níata quéwa, nuuwidenáica càmfíyéicaté iwàwa núa nacuerínápináwa, piacué píibàaca nía. Peedácué nía nùatalé cháta, yá pinúacué nía', íimaca nalí yái nacuerínáca", íimaca yái Jesúsca.

Jesús entra en Jerusalén

²⁸Idécanáamité càì Jesús íimaca nalí, yá yàacawa Jerusalén iyacàlená nérépiná, yéewáidacalénái yáapichawa.
²⁹Yá batéwata nàanàaca iyacatái pucháiba yàcaléca. Abéeri yàcalé fíipidenéri Betfagé, áiba nacái fíipidená Betania. Iyaca nacái néeni abéechúa dúlì fíipidenéechúa Olivos, yái olivo inàlimanáca. Yá Jesús ibànùaca ipíchaléwa pucháiba yéewáidacaléwa idécanáami càì íimaca nalí:

³⁰—Píacuéwa iriculé yái yàcaléca iyéerica wapíchalé. Piwàlùacuéwa néré, yá pianàpinácué burro nadacuèrica néeni, canéeritàacáwa wenáiwica yèeriwa fínata. Piwasàacuéni, pitécué nulíwani. ³¹Aibacaalícué isutá yéemiawa píawa cánácué yéewa piwasàacani, néese picàlidacué iríwani nuwàwacutácani, núa Píiwacalícuéca —íimaca nalí yái Jesúsca.

³²Néese níái pucháiba yéewáidacaléca nàacawa íicha. Yá nàanàaca macáita càide iyúwa Jesús íimáanáté nalí. ³³Idàbaca

nawasàaca burro, yá burro íiwacanánái isutáca yéemiawa nía:
 —¿Cánácué piwasàa wapira? —
 náimaca. ³⁴Náimaca nalí:
 —Wáiwacalica iwàwacutáni
 —náimaca.

³⁵Néese yéewáidacalénái iriadaca yàasu ruana nacáiriwa burro iwaalíricubàa, yéewanápíná Jesús yàalubáicani, yá natéca burro Jesús yàatalé. Néese Jesús imichàa yáawinacawa burro fínata. ³⁶Idècunitàacá Jesús yàacawa burro íinata Jerusalén iyacàlená nérépiná, manubéeyéi naliada nàasu ruana nacáiriwa Jesús ipíchalé àyapulicubàa burrocáténá lípina íinatabàa càide iyúwaté náiwitáise nàanápíná nacuerínásàiri icàaluínináwa.

³⁷Yàacawa Jerusalén iyacàlená nérépiná Olivos yàasu dúlì yàasu yàawa iriculé, yá canánama nía Jesús yéewáidacaléca, níái nacái yèepuníyéicawa yáapicha, macáita nadàbaca namáidaca casíimáiri iyú. Nàaca nacái Dios irí cayábéeri naicácáináté Jesús imànica madécaná íiwitáise iyúwa yái càmfírica wenáiwica idé imànica. ³⁸Nacàlidaca nèepunícawa:

—iCayábéeriquéi Wacuèrináca, Dios ibànùerica walí icuacaténácué wía! iPíacué canánama iyéeyéica chènuniré, casíimáicué piwàwa! iWàaca pírí cayábéeri, pía Dios chènuníiséerica! —náimaca.

³⁹Néese abénaméeyéi fariseo yèepuníyéicawa náapicha wenáiwicanái yèewi náimaca Jesús irí:

—Pía, yéewáidéerica wenáiwica, píalàa nía cachàiníiri iyú níái péewáidacalécawa, masànanápíná nía, nacàlidacáiná piináwaná iwali Dios inacáiricasa pía —náimaca.

⁴⁰Yá Jesús íimaca nalí:

—Péemiacué cayába, masànacaalí níái nuéwáidacalécata, yáta níái íbaca nacàlidaca nuináwaná iwali

Diosca núatá —íimaca nalí yái Jesúsa.

⁴¹Néese Jesús iyamáa ibàlùacawa mawiénita Jerusalén iyacàlená irí, yá iicáca Jerusalén, néese íchááníca manuísíwata ìwali yái yàcaléca, catúulécánácaína iicáca yàcalé mìnánái, yácaína Jesús yáalfacatéwa manuiri yúuwichàacáisi yàanàanápínaté nàwali. ⁴²Yá íimaca: “iMáini nuwàwa píalfacuécawa siuca èeri càinácaalícué iwàwacutáaná pímaníca cayábacaténácué píapícha Dios! Cayábaacalícué píapícha Diostá, néese càmitacué yàanàa píwali yàasu yúuwichàacáisitá. Quéwa càmitacué píalíawa càinácaalí iwàwacutáaná pímaníca. ⁴³Yàanàapínácué píri báawéeri èeri. Piùwidenáícué namànipínácué iwáiná piyacàle itéesebàa macáita, ipíchanácué pímusúacawa yàcalé íícha. Macáitacué náawapínácuéca píawa. Yá namànipíná ùwícaí píipunitacué pítéesebàa macáita. ⁴⁴Yásí namáaláidacué píyacàle macái, nanúapíná macáita wenàiwica iyéeyéica yàcalé irícu. Nacàlìliapínácué picapèe. Càmita namàacapíná capíi yàasu íba yáawinacawa áiba íba ínata, yá nacàlìliacuéca macáita yái piyacàlecuécawa. Píicácaínácué càiride iyúwa canéeri iwèni píri yái nuénáiwánaca siuca èeri Dios ibànùacatáita núa píatalécué, nuwasàacaténácué pía yàasu yúuwichàacáisi íícha”, íimaca yái Jesúsa.

Jesús purifica el templo

⁴⁵Néeseté Jesús iwàlùacawa templo ibàacháwalená iriculé. Yá idàbaca imusúadaca macáita wenàiwica iwéndéeyéicaté yàasusi templo ibàacháwalená irícu. ⁴⁶Yá íimaca nalí:

—Pidécuéca péemiaca tàacáisi profeta itànèericaté Dios inùmalícuise; Dios íimacaté yàasu

templo ìwaliwa: ‘Yái nucapèeca nasutàcàalupínáca nuícha’, íimacaté yái Diosca. Quéwa, pidécuéca píwènúadacani cayéedéeyéi icapèe iyú, yái temploca, píyéedùacáinácué plata wenàiwica íícha píchíwa iyúwa —íimaca yái Jesúsa.

⁴⁷Néese èeri imanùbaca Jesús yéewáidaca wenàiwicanái templo irícu. Sacerdote íiwacanánái, nía nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irícu, judío íiwacanánái nacái, nàináidacawa nàyaca càinápínácaalí iyú náalimá nanúaca Jesús. ⁴⁸Càmitàacá quéwa náalimá náibàacani, níacáiná canánama wenàiwica cayábaca néemiaca Jesús itàacái.

La autoridad de Jesús

20 Aiba èerité Jesús iyaca templo irícu. Yá yéewáidaca iyaca wenàiwicanái, icàlidaca nalí nacái Dios itàacái cayábéerica, yái tàacáisi íiméerica Jesús iwàwa iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yúuwichàacáisi íícha. Yá sacerdote íiwacanánái, áibanái nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo irícu, nía nacái judío íiwacanánái béeyéica nàacawa Jesús yàatalé. ²Yá náimaca irí: —¿Cawíná ibànùa pía pímusúadàanápíná nía templo ibàacháwalená irícuise, níai iwéndéeyéica yàasusi? ¿Cawíná ichùulia pía pímusúadàanápíná nía? —náimaca. ³Néese Jesús íimaca nalí:

—Nuwàwa nusutácuéca nuémiawa pía nacái. Picàlidacué nulíni: ⁴¿Cawíná ichùuliaté Juan ibautizáanápínaté wenàiwica; Diossica, wenàiwicanáisica? Píimacué nulí càirínácaalí náicha ichùuliaca Juan ibautizáanápínaté wenàiwica —íimaca yái Jesúsa.

⁵Nadàbaca natàaníca nalíwáaca. Yá náimaca nalíwáaca: “¿Càináisica wáimaca? Wáimacaalí irí, ‘Dioscaté ichùuliacani’, yásí isutáca yéemiawa

wía, ‘¿Cánacué càmita peebáidani?’ càipiná íimaca walí. ⁶Néese wáimacaalí írì, ‘Wenàiwicacaté ichùuliaca meedáni’, yásí wenàiwica macáita nanúaca wía íba iyú, níacáiná macáita neebáidaca tàì íiméeri iyú Juan itàanicaté Dios inùmaliçuise”, càì natàaníca nalfwáaca. ⁷Néese nacàlidaca Jesús írìní càmitasa náalíawa cawinácaalí ichùuliaté Juan ibautizáanápínaté wenàiwica. ⁸Néese Jesús íimaca nalí:

—Càita nacái càmita nucàlidacué piríwani cawinácaalí ichùuliaca núa numusúadánápíná nía templo ibàacháwalená írìcuise, níái iwéndéeyéica yàasusi —íimaca yái Jesúsca.

La parábola de los labradores malvados

⁹Néeseté Jesús idàbaca yéewáidaca wenàiwicanái comparaciòn iyú. Yá íimaca nalí: “Abéeri asiali ibànacaté uva ibàncalená. Yá imàacaca áibanái icuèyéipíná írì yàasu uva ibàncalená, quéwa iwàwacutá nabànùaca írì yàasu uva iyacaná yéenápíná, yàasu èeripíná needácatáita iyacaná. Idécanáamité imànica náapicha càiri wawàsi, yá yàacawa náicha áibalé madécaná èeri. ¹⁰Uva yàasu èeri yàanàacaté needácaténá iyacaná, yá bàncalé íiwacalí ibànùaca yàasu wenàiwicawa néré icutácaténá náiwacalí yàasu uva iyacaná yéenápínawa icuèyéi fícha. Quéwa níái icuèyéica bàncalé nacapèedáidacani, yái náiwacalí yàasu wenàiwicaca. Yá nachùuliaca yàacawa náicha, càmita nabànù yáapicha uva iyacanáca. ¹¹Néese bàncalé íiwacalí ibànùaca nàatalé yàasu wenàiwicawa áibata. Quéwa àniwa nataaníca írì báawéeri iyú, nacapèedáidacani. Yá nachùuliaca yàacawa náicha, càmita nabànù yáapicha uva iyacanáca. ¹²Néese

bàncalé íiwacalí yèepùca ibànùaca áibata àniwa. Yá àniwa níái icuèyéica uva ibàncalená cacháunáca namànicani. Yá náucacani méetàuculé bàncalé yàaluná fícha.

¹³“Néese yái uva ibàncalená íiwacalí íimaca íináidacawa írìwa: ‘¿Càinásica numàni? Siùcade nubànùca nuiriwa, yái cáininéerica nuicáca. Cawàwanáta nàaca íimíetacaná’, íimaca íináidacawa írìwa. ¹⁴Quéwa níái icuèyéica uva ibàncalená naicácani, yá náimaca nalfwáaca: ‘Yácata yái yeedéeripíná írìwa uva ibàncalená yáaniri yéetácaalípínáwa. Ara, wàacuéwa wanúanáni weedácaténá walíwa yàasu bàncalé’, náimaca nalfwáaca. ¹⁵Iná náibàcani, yá nawatáida náucacani méetàucuta bàncalé yàaluná fícha. Yá nanúacani”, íimaca nalí yái Jesúsca.

Néese Jesús íimaca nalí níái wenàiwicaca: “¿Càinásicué pínáidacawa? ¿Càinásica uva ibàncalená íiwacalí imànipíná nalí níái icuèyéicaté írìpiná bàncalé? ¹⁶Siùcade nucàlidacué piríni: Yàanàapíná nàatalé, yá inúapíná níawa. Yásí imàaca áibanái icùaca írìpiná yàasu uva ibàncalená —íimaca yái Jesúsca. Néese wenàiwicanái idécanáami néemiacani, yá náimaca Jesús írì: —iCàmíirita, canácatáita Dios imànipíná walí càì! —náimaca. ¹⁷Quéwa Jesús íicáidaca nalí, yá íimaca:

—Néeni, càmicaalícué piwàwa Dios yùuwicháidacuéca pía, néese iwàwacutácué pínáidacawa cayába càinácaalí íimáaná yái tàacáisi profeta itànèericaté Dios inùmaliçuise. Icàlidacaté Dios ibànùanápínaté israelitanái írì nacuèrinápíná, quéwa báawáanápínaté naicácani. Càité íimaca:

‘Níái imàníyéica íba icapèená, nadéca náucaca abéeri

íba méetàuculé náichawa,
caná iwènicáiná naicácani.
Quéwa siucade máiníri
iwàwacutácawa
capíi irípiná yái íba
náuquéericaté’,

cài itànàacaté profetaca”, ímaca
nalí yái Jesúsca, yéewacaténá
náalíacawa yái íba ímáanáca
càicanide iyúwa Jesús, yái
nacuèrinápiná Dios ibànuèrica
judíonái irí. ¹⁸Néese Jesús ímaca
nalí àniwa:

—Péemiàcué áiba comparación
íba ìwali: Cawinácaalí wenàiwica
yúuwèyécawa iwéré yái íbaca,
yásí wenàiwica isubèriacawa.
Néese íba yúuwàacaalíwa
áibanái ínatàbà, yásí náalacawa
ichùmalési iyú —ímaca yái
Jesúsca, náalíacaténáwa Dios
yúuwichàidáanápínáté manuúsíwata
cawinácaalí càmíiyécica yeebáida
Jesús itàacái.

¹⁹Néese sacerdote íwacanáiná,
nía nacái yéewáidéeyécica
wenàiwica templo iríca, nawàwaca
náibàaca Jesús yáté èrica
náucacaténáni presoyéi ibànalículé,
náalíacáináwa icàlidacaté
nàwali yái comparaciónca.
Càmíiri nadé náibàaca quéwani
cáalucáiná naicáca wenàiwicanái,
manùbacáiná níái yéemièyécica
Jesús itàacái casíimáiri iyú.

El asunto de los impuestos

²⁰Néeseté sacerdote
íwacanáiná nachùuliaca áibanái
asianái nàacawa Jesús yàatalé,
natàanicaténá càmíiétaqueri
iyú Jesús yáapicha, iyúwa
cayábéeyéi íiwitáise iwàwèyécica
yéemiadaca Dios itàacái. Quéwa
cachìwèyécica nía meedá, nàacawa
nére náalimáidacaténá Jesús
itàanínápiná báawéeri iyú
romanonái yàasu gobierno ìwali
yéewanápináta meedá náibàacani
nacháawàacaténá iináwaná ìwali
governador romanosàiri irí. ²¹Iná

nasutáca néemiawa Jesús. Yá
náimaca irí:

—Pífa, yéewáidéerica wenàiwica,
wáalíacawa pitàanica báisíiri iyú,
péewáidaca wenàiwica nacái báisíiri
tàacáisi iyú càiripínáta. Wáalíaca
nacáiwa piicáca macái wenàiwica
abédanamata, péewáida nacái
wenàiwica nàyacaténá càide iyúwa
Dios ichùulianá nàyaca. ²²Siucade
picàlida walíni: ¿Cayábasica
wapáyaidacaalí wáichawa plata iyú
níara emperador romanosàiri yàasu
gobiernonái icuèyécica wàasu calí?
—náimaca.

²³Quéwa Jesús yáalíaca
náiwitáise báawéeri nawàwáaná
nacháawàaca iináwaná ìwali itàacái
ìwalíise. Yá ímaca nalí:

²⁴—Píasáidacué nuicá abéechúa
moneda. ¿Cawiná yéenáiwáná
ichanàawa moneda ìwali? ¿Cawiná
nacái ípidená ichanàawa ìwali?
—ímaca yái Jesúsca. Yá náimaca
Jesús irí:

—Emperador ípidenáquéi
ichanàawa ìwali, yéenáiwáná nacái
ichanàawa ìwali, yáara romano
íiwacalíná, icuèrica macái èeri
mínanái —náimaca. ²⁵Yá Jesús
ímaca nalí:

—Pipáyaidacué píchawa
emperador plata iyú càide iyúwa
ichùulianácué pipáyaidacani.
Pimànicué nacái càide iyúwa
Dios iwàwáanácúe pimànica
—ímaca yái Jesúsca. ²⁶Iná
canácata báawéeri tàacáisi Jesús
íméerica wenàiwicanái
yàacuèsemi yéewanápiná
nacháawàaca iináwaná ìwali.
Néese náináidacawa néemiaca
manuúsíwata Jesús ímáaná, yá
masànacáicata nía ícha.

La pregunta sobre la resurrección

²⁷Néeseté abenaméeyéi
saduceo nàaca naicáca Jesús.
Saduceonái náimaca càmítasa
yéeteyéimiwa nacáucàawa

áibaalípiná. Saduceonái iwàwaca wenàiwicanái icáaníca Jesús iquíníná, iná nasutáca néemiawa Jesús, náalimáidacaténá naicáwani. Yá nacàlidaca irí tàacáisi. Náimaca irí:

²⁸—Pía, yéewáidéerica wenàiwica, profeta Moisés itànàacaté tàacáisi íiméerica Dios ichùulianácué wía judíoca wamàniínápiná càì: Asiali yéetácaalíwa méenibeta, néese iwàwacutá yéenasàiri yeedáca iríwa yéenasàiri ínumiwa yàacawéetúapináwa yéewacaténá idèniaca úapicha yéenibewa naiduéeyéipiná càiyéide iyúwa yéetéerimiwa yéenibemi, yéewanápiná nàyaca wenàiwica icuèyéipiná yéetéerimiwa yàasu cáli. ²⁹Uwé, áibaalíté nàyaca sietè namanùbaca yéenánái. Nabèeri yeedáca abéechúa íinupináwa, quéwa yéetácaawa uícha méenibeta. ³⁰Ináté iméeréerimi yeedáca ibèeri íinunicawa. Néese yéetácaawa uícha méenibeta. ³¹Néese iméeréerimi àniwa yeedáca úa, càita nacái yéetácaawa uícha méenibeta. Càité níái sietéeyéicaté imanùbaca needáca úa. Yá néetácaawa uícha macáita méenibeta. ³²Néese úanama yéetáwa náami nacái. ³³Uwé, báisícaalí yéetéeyéimiwa icáucáacawa áibaalípinátá càide iyúwa áibanái íináidáanáwa, ¿càinápinásica unìri náicha níara sietéeyéimica? Càmita náalimápiná náalíacawatá, macáicáináta náinuca úa —náimaca, naicáaníca Jesús iquíníná. ³⁴Néese Jesús íimaca nalí: —Chái èeri irícu, asianái, inanái nacái nacásàacawa. ³⁵Quéwa cawinácaalí wenàiwicanái Dios imàaquéeyéipináca icáucáacawa áiba èeriwa nàacaténáwa chènuniré, asianái, inanái nacái, càmita nacásàapináwa. ³⁶Càmita nacásàapináwa càmicáiná náalimá néetácaawa quirínama, nàypinácáiná càide

iyúwa ángelnái iyáaná. Níacáiná Dios yéenibepináca nía, Dios imichàidacáiná nía yéetácaisi fícha. ³⁷Profeta Moisés nacái yáasáidacaté walí yéetéeyéimiwa nacáucàanápínacawa áiba èeriwa. Moisés itànàacaté tàacáisi wáalíacaténáwa maléneeri àicu iwali yeeméericatéwa iyaca quichái iyú, Dios iyacáináté néré, yáté Moisés yéemiaca tàacáisi íiméerica: Yái Wacuèriná Dios, yácata Nacuèrináca, níái wàawirinámica Abraham, Isaac nacái, Jacob nacái. ³⁸¡Dios càmita icùa yéetéeyéimi ichéeca meedá! ¡Néese Dios icùaca cáuyéi wenàiwica! Iná iwàwacutácué píalíacawa cáuca nía Dios yáapicha siùca, níara Abraham, Isaac, Jacob nacái, éwita néetácaanítatéwa madecaná camuí ipíchawáiseté Moisés iyaca, cáucáiná macáita wenàiwica Dios icuèyéica. Iná yéewa wáalíacawa Dios icáucáidáanápíná yéetéeyéimiwa áiba èeriwa — íimaca yái Jesúsca.

³⁹Néese áibanái yéewáidéeyéi wenàiwica templo irícu náimaca Jesús irí:

—Pidéca picàlidaca cayábani, pía yéewáidéerica wenàiwica — náimaca. ⁴⁰Yá cáaluca níái Jesús yùuwidenáca. Càmita nawáwa nasutáca néemiawani quirínama, ipíchaná báica nía wenàiwicanái yàacuésemi.

¿De quién descende el Mesías?

⁴¹ Jesús íimaca nalí:

—Càmitacué píalíawa cayába Mesías iwali, yái picuèrinápinácuéca Dios ibànueripinácuéca pirí, píacué judíoca. Píimacáitacué rey David itaquérinámica meedáni. Quéwa rey David íimacaté nacái áiba wawàsi Mesías iwali. ⁴²David itànàacaté tàacáisi Dios inùmalícuíse, yái tàacáisi waléerica cuyàluta Salmos irícuíse. Càité David íimaca:

‘Nucuèriná Dios íimacaté
 Nuíwacali irí: Píawinawa
 nuéwápuwáise picúacaténá
 núapicha macáita,
⁴³ idècunitàacá numawèniadaca
 píicha macái piùwidenáíwa,
 íimaca yái Diosca’,
 càitè íimaca yái Davidca. ⁴⁴Yái
 rey Davidca íimacaté Mesías iwali
 ‘Nuíwacali’, íná éwita rey David
 itaquérinámíicáanítani, yái Mesíasca,
 càicáaníta iwàwacutá náimaca
 iwali rey David íiwacali nacáicani
 —íimaca nalí yái Jesúsca, icàlidaca
 nalí iwaliwa, yái Mesíasca.

Jesús acusa a los maestros de la ley

⁴⁵Macái wenàiwicanái
 iyéeyéica néeni néemiaca
 nàyaca Jesús itaacái, yá Jesús
 íimaca yéewáidacalénái iríwa:
⁴⁶“Piicácué píichawa níái
 yéewáidéeyéica wenàiwica
 templo irícu. Picácué piyaca
 càide iyúwa nàyáaná. Casíimáica
 nèepunicawa nanáawani cáaléeri
 yáapichawa, náasáidacaténá nadéca
 néewáidacawa madécaná èeri,
 nayúunáidacáiná nasíimáidaca
 Dios. Nawàwa wenàiwicanái
 itàidaca nía cáimiétaquéeri iyú
 bamuchúamibàa yàcalé manùbéeyéi
 wenàiwica naicácaténá nía. Máiní
 nawàwa náawinacawa yàalubáisi
 íinata náawinacatáicawa níara
 cáimíetacanéeyéica wenàiwicaca
 judfonái yéewáidacàalu
 irícu. Nacutá nacái yàalubáisi
 cayábanaméeyéi macái wenàiwica
 yàacuésemi nayáacaténá
 nayáacaléwa náapicha,
 yéewacaténá áibanái naicáca
 nía càiyéide iyúwa máiníyéica
 cachàinica. ⁴⁷Nayéedua nacái
 náicha nacapèemi, náasumi nacái
 níái catúulécanéeyéi inanáica
 manrífiyéimica. Néese nasutáca
 Dios déecuírí iyú, yéewacaténá
 áibanái iyúunáidaca cayábaca
 náiwitáise. Níacata Dios

yúuwichàidéeyéipiná cachàiníri
 iyú yáwanái náicha áibanái
 cabáyawanéeyéica”, íimaca nalí yái
 Jesúsca.

La ofrenda de la viuda pobre

21 Jesús iyacaté templo irícu,
 yá íicáidaca wenàiwica irí
 iriadéeyéica yàasu platawa ofrenda
 yàalu irículé namàacacaténá
 Dios iríni. Yá íicáca càasufyéi
 naliadaca plata. ²Néese Jesús
 íicáca inanái yàanàaca néré,
 máiní catúulécanéechúa, inírimi
 yéetéechúamicatéwa íicha. Yá
 uliadaca úasu ofrendawa ofrenda
 yàalu irículé, pucháiba moneda
 cobréeyéi púubéeyéi, càmfíyéica
 máiní cawènica. ³Néese Jesús
 íimaca yéewáidacalénái iríwa:
 —Péemiacué cayába, úái
 catúulécanéechúa manríichúamica
 udéca umàacaca plata Dios irípiná
 ofrenda iyú Dios íiquéeri càiride
 iyúwa manuírí iwèni náicha
 canánama, níái yúuquéeyéica plata
 ofrenda yàalu irículé. ⁴Macáita níái
 áibanái nàaca ichàbéericaca meedá,
 máisibáwanáita nàasu cawèníiri
 íichawa; úata quéwa éwita
 catúulécanácáaníta úa, càicáaníta
 úaca macáita yái udènièrimica
 uwènianápináca uyáacaléwa —
 íimaca yái Jesúsca.

Jesús anuncia que el templo será destruido

⁵Aibanái natàanica nàacawa
 templo iwali cayábéeri
 íicacánawani, yàasu cawèniyéi íba
 iwali nacái, áiba cawèníiri wawàsi
 nacái wenàiwica imàaqueerica Dios
 irípiná ofrenda iyú. Néese Jesús
 íimaca nalí:

⁶—Aibaalípiná imáalàacawa
 macáitacué piiqueerica yái
 temploca. Yásí canácata capli yàasu
 íba yáawinéeripinácawa áiba íba
 íinata. Namáaláidapíná macáita —
 íimaca yái Jesúsca.

Señales antes del fin del mundo

⁷Néese nasutáca néemiawa Jesús. Yá náimaca irí:

—Wáiwacali, ¿chácaalínásica ichàbapináwa yái picàlidéerica walí templo ìwali? ¿Càinásica iyú wadépiná wáalíacawa mawiénica yéenáiwana, yái templo imáalàacatáipinácawa? —náimaca.

⁸Néese Jesús íimaca nalí: “Piicácué píchawa cayába ipíchaná áibanái ichiwáidacuéca pía ipíchawáise èeri imáalàacawa. Manùbacáiná wenàiwica nàanàpiná icàlidéeyéi ichìwawa. Náimapiná núacasa níata. Yá nacàlidapiná nachìwawa. Càipiná náimaca: ‘Núacata yái Mesíasca, ípidenéeri Jesucristo, israelita icuérinápínaca’, càipiná náimaca namànica nachìwawa. Aibanái nacái náimapiná: ‘Ídéca Jesucristo yàanàca icùacaténá macáita’, càipiná náimaca. Quéwa picácué peebáida nalíwani.

⁹Nacàlidapinácué pírí ùwicái iináwaná ìwali, náimapiná nacái namànínása ùwicái nacuèrinánái ípunitawa, quéwa picácué cáalu píawa. Càita iwàwacutápiná namànica quéechacáwa, quéwa càmitàacá imáalàapináwa yái èriquéi”, íimaca yái Jesúsca.

¹⁰Néese Jesús íimaca nalí àniwa: “Aiba cáli néeséeyéi napéliapiná áiba cáli néeséeyéi ípunitawa. Aibanái gobierno namàpiná ùwicái áibanái gobierno ípunitawa.

¹¹Yá cáli icusúapináwa cachàiníri iyú madécaná yàcalé. Manùbéeyéi wenàiwica néetápináwa máapicái iyú, uláicái iyú nacái, madécaná cáli néeséeyéi. Capíraléeri cáli irícuwa naicáwa wawàsi icalùadéeripiná naicáca, áiba wawàsi nacái manuínaméeyéi yáasáidéeyéipináca èeri mìnanaí irí mawiénica yái èriquéi imáalàanápínácawa.

¹²“Quéwa ipíchawáise naicáca càiri wawàsi, yá áibanái náibàapinácué píawa, namànipinácué pírí báawéeri peebáidacáinácué nutàacái. Nawatàidapinácué píawa judionái yéewáidacàalu néréwa nacháawàacaténácué piináwaná ìwali. Yá náucapinácué píawa presoíyéi ibànaliculé. Natépinácué píawa nacháawàacaténácué piináwaná ìwali nacuèrinánái iríwa, náiwacanánái iri nacáíwa peebáidacáinácué nulí. ¹³Càita Dios imàacapinácué picàlidaca nalí nuináwaná ìwali, peebáidacuéca nutàacái. ¹⁴Ipíchawáise náibàacuéca pía, picácué péewáidawa càinácalípinácué picàlidáaná nalí piináwanáwa. ¹⁵Néenialícáiná numàacapinácué pitàanica máiní cáalífacáiri iyú, yéewanápiná càmitacué piùwidenái nadé namawèniadacuéca piasu tàacáisi. ¹⁶Quéwa, pisèenáicué, péenánáisiwacué nacái, piawíría yéenánái nacái, piacawéeyéiná nacái, nacháawàapinácué piináwaná ìwali nacuèrinánái iríwa. Nanúapinácué abenaméeyéi péenáwa. ¹⁷Yásí macái èeri mìnanaí báawacuéca naicáca píawa peebáidacáinácué nutàacái. ¹⁸Quéwa càmitacué yúucapináwa nuícha abéeri péená, íbatàa achúméeríina pináta, càmita yúucapináwa nuícha. ¹⁹¡Peebáidacué mamáalàacata tàì íiméeri iyú, piideniácué piùwichàanáwa nacái matuíbanáiri iyú, yéewacaténácué peedáca píriwa picáucawa càmiíri imáalàawa!

²⁰“Piicácaalípinácué úwinái ibàlùacawa Jerusalén iyacàlená itéese, yásí píalíacuécawa mesúnamáita namáalàidáanápíná yái Jerusalénca. ²¹Iná iwàwacutápiná cawinácaalí wenàiwica iyéeyéica cháí Judea yàasu cáli ínata napiacawa dúli

inàliméeri nérépiná. Cawinácaalí iyéeyéca Jerusalén iyacàlená iricu iwàwacutápiná napiacawa yàcalé iricuise. Cawinácaalí nacáí iyéeyéca manacúalibàa, iwàwacutápiná càmita nèepùawa Jerusalén iyacàlená iriculé.
²²Néenialícáiná Dios yàasu manuúri yùuwichàacáisi yàanàpiná israelitanáí iwali. Macáita ichàbapinácawa càide iyúwaté profetanáí itànàaná tàacáisi Dios inùmalicuise. ²³iNéenialípiná inanáí nàuwichàapináwa manuúsiwata, cawinácaalí idéericufyéica, nía nacáí inanáí iyéeyéca quirasii ìiraca ìinisi!, càmicáiná náalimá napiacawa ráunamáita, naicápiná nacáí néenibewa nàuwichàacawa. Yá nàuwichàapinácawa báawanama níái Israel yàasu cáli néeséeyéca, yáacáiná Dios yàasu yùuwichàacáisi yàanàpiná nàwali.
²⁴Abénaméeyéí néetápináwa espada machete nacáiri iyú. Uwináí ìibàapiná áibanáí, yá natépiná níawa macáí cáli imanúbaca ìinatalépiná. Néese càmiyeyí judío namáalàidapiná Jerusalén iyacàlená, yá nacùapinácani àta imáalàacatalépinátawa nàasu èeri Dios imàaquéeripiná nalí nacùanápínáni, ipíchawáise yèepùadacani judfonáí ìrì àniwa, yáí Jerusalénca”, ìimaca yáí Jesúsca.

El regreso del Hijo del hombre

²⁵Jesús ìimaca nalí: “Néese wenàiwica naicápiná wawáisi capiraléeri cáli iricuwa, manuúnaméeyéí wawáisi nacalùadéeripiná naicáca, èeri ituírìcu, quéeri nacáíwa, dùlupùta nacáíwa náalífacaténáwa mawiénica yáí èeriquéí imáalàanápínácawa. Cháí èeri iricu nacáí, èeri mìnanaí máiní cáaluca nánáidapináwa, càmita náalífawa càinácaalí iwàwacutáanápíná namànica, manuúri únícáiná imànìpiná isànawa cachàini, manuúnaméeyéí

màladàca nacáí ipiápinácawa cachàiníri iyú. ²⁶Néenialípiná achúma wenàiwica néetápináwa nacalùniwa, cáalucáiná nánáidapinácawa idécunitàacá nacùaca yàanàca yáí manuúri yùuwichàacáisi yàanèeripinácawa èeri mìnanaí iwali. Níacáiná cachàiníyeyí wawáisi iyéeyéca chènuniré, nacusúacawa macáíwa.
²⁷Néese macáí èeri mìnanaí ìicápiná núa, núa asialí Dios néeséerica, nùanàapiná acalèe yèewíise cachàiníri nuíwitáise iyúwa, nucamalaná mèlumèlufíri iricuwa nucùacaténá macáita.
²⁸Idàbacaalípiná ichàbacawa macáita yáí wawàsica, yásí pichàiniadacué piwàwawa, pimichàidacué píiwitáisewa nuípunita, piicáidacué chènuniré, caqualécáináta nùanàpináca nuwasàacuéca píá”, ìimaca yáí Jesúsca.

²⁹Néese Jesús icàlidaca nalí comparación yéewáidacaténá nía. Yá ìimaca nalí: “Piicácué higuera yéetaná, áibanáí àicu ìiwitáaná nacáí iyéeyéca cháí Israel yàasu cáli ìinata. ³⁰Piicácaalícué àicu imusúadaca ibáináwa, yásí píalíacuécawa mawiénica camuí.
³¹Càita nacácué piicácaalípiná ichàbacawa yáí nucàlidéericuwa píri iwali, yásí píalíacuécawa mawiénica Dios yàasu èeri icùacaténá macáita.

³²“Péemiacué cayába, macáita yáí siùquérica tàacáwa nucàlidacuéca píri iwali, macáita ichàbàanápínáwa ipíchawáise néetácawa macáita wenàiwica iyéeyéca néenialíwa. ³³Yáí capiraléeri cáli, èeriquéí nacáí namáalàapináwa áibaalípiná, néese nutàacáí càmita imáalàapináwa. Macáita ichàbapinácawa càide iyúwa nucàlidáanácué píriní.

³⁴“Piicácué píchawa cayába ipíchana píwèniadacuéca nuícha píiwitáisewa pimànìinápínácué

pibáyanáwa, picámáanápíná nacái, píináidáanápíná nacáiwa mamáaláacata èeri iricufíri wawási ìwali. Picácué càì pimànica, néese picúacué nùanàaca àniwa. ³⁵Yácáiná yùuwichàacáisi yàanàpiná ráunamáita macái èeri mìnanáì ìwali càide iyúwa trampa íbàná cuwèsi isicúasiwata. ³⁶Pichùniacué cayába píiwitáisewa. Pisutácué Dios ícha mamáaláacata cachànicaténácué píiwitáise píideniánápínácué macáita yái ichábáanápínácawa, yéewacaténácué pianáaca pibálúacawa nuípunita, núa asiali Dios néeseérica”, íimaca yái Jesúsca. ³⁷Néeniálité Jesús yéewáidaca wenàiwica èeripinama templo iricu. Néese catá imanúbaca yáaca iyamáacawa dúli néré ípidenácatalé Olivos, yái olivo inàlیمانáca. ³⁸Yá èeri imanúbaca macáita wenàiwica nàanàaca templo iriculé mapisáisiwata néemíacaténá Jesús itàacái.

Conspiración para arrestar a Jesús

22 Mawiénicaté judiónái yàasu culto ípidenéeri Pascua nayáacaalíté pan camíiri idènia levadura. ²Sacerdote íiwacanánái, núa nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo iricu nacutáca càinápínacaalí iyú yéewanápiná nanúaca Jesús, íbàacanéeri iyúta quéwa cáalucáiná nía wenàiwicanái ícha.

³Néese Satanás iwàlúacawa Judas iwàwaliculé, ichùuliaca Judas imànicaténá càide iyúwa Satanás iwàwáaná, yái ípidenéerica Judas Iscariote, abéeri Jesús yéewáidacaléca docenácaté nía. ⁴Néese Judas yáacawa itàaníca sacerdote íiwacanánái yáapicha, náapicha nacái úwi íiwacanánái templo néeníyéica. Yá Judas itàaníca náapicha Jesús ìwali yéewanápiná itéca nía Jesús yàatalé

náibàacaténáni. ⁵Yá casimáica nawàwa, náimaca írí nàanápínaté írí plata itéenápíná nía Jesús yàatalé náibàacaténáni. ⁶Cayába Judas yéemiaca náimáaná írí. Yá Judas idábaca icutáca wawási càinacaalícatáipínáta yáalimá itéca nía Jesús yàatalé náibàacaténáni, càmicataléta máiní manùba wenàiwica iyaca Jesús yáapicha.

La Cena del Señor

⁷Néeseté yéenáiwaná yàanàaca judiónái imànicatáica yàasu cultowa ípidenéeri Pascua, nayáacatáita pan camíiri idènia levadura. Yáté èerica iwàwacutá nanúaca oveja wàlìsàì nayáacaténá oveja íiná Pascua yàasuná culto yaalí. Càita judiónái iwàwalica càinacaalíté iyú Dios iwasaaca nàawirináimi Egipto yàasu cáli ícha. ⁸Néese, Jesús ichùuliaca Pedro, Juan nacái, yá íimaca nalí: —Piacué pichùnia walpíná yàacàsi Pascua pinéerica wayáacaténáni —íimaca yái Jesúsca. ⁹Yá nasutáca néemiawani: —¿Alénásica piwàwa wachùniacani? —náimaca. ¹⁰Jesús íimaca nalí:

—Piwàlúacuéwa Jerusalén iyacaléná iriculé, yá pianàapínacuéca asiali iwáacutéeri úni catùalicu. Piacuéwa asiali yáamiise aléera iwàlúacatalécawa. ¹¹Píimacué capíi íiwacali írí: ‘Yáara Yéewáidéerica wía iwàwaca isutáca yéemiawa pía, alénacaalí capíi imàdàaná ìya iyáacatáipíná iyáacaléwa Pascua pinéerica yéewáidacalénái yáapichawa’, píimacué írí. ¹²Néese yáasáidapínácué píriwani, manuúri capíi imàdàaná ìyéerica chènunibàa cáli inàni ícha, nachùniéerica cayába. Pichùniacué walí wayáapíná néeni Pascua piná — íimaca yái Jesúsca.

¹³Iná nàacawa, yá nàanàaca macáita càide iyúwa Jesús

íimáanáté nali. Néese nachùniaca yàacàsi Pascua pinéerica.

¹⁴Néeseçáwa catácanáami nàwali, iwàwacutácaalíté nayáaca, yá Jesús yàanàaca yáawinacawa mesa iwéré apóstolnái yáapicha. ¹⁵Néese, Jesús íimaca nali:

—iMáadáini nuwàwacatécué nuyáaca piápicha yái yàacàsi Pascua pinéerica ipíchawáise nuétácawa! ¹⁶Càmícáiná nuyáapiná quirínamani àta ichàbacatalétawa macáita càide iyúwa Pascua íimáaná, yásí nuyáapiná àniwani piápichacué, Dios iyacàle iricu Dios icùacataléca macáita chènuniré — íimaca yái Jesúsca.

¹⁷Néese Jesús yeedáca abéechúa copa icáapi iriculéwa, idènièchúa iricuwa uva ituní. Idécanáami yàaca Dios irí cayábèeri, yá íimaca nali:

—Peedácuéni, piiracuéni, piwacùacué piwaliwáacawani; ¹⁸càmícáiná nuirapiná quirínamani yái uva ituníca àta Dios idàbacatalépináta icùaca macáita — íimaca yái Jesúsca.

¹⁹Néese Jesús yeedáca pan icáapi iriculéwa. Idécanáami yàaca Dios irí cayábèeri, yá isubèriadacani, yá iwacùaca nalíni. Néese íimaca nali:

—Yácata nuiná yái, yéetèeripinácuéwawa píchawalíná ipíchaná Dios yùuwichàidacuéca pía pibáyawaná iwalísewa. Piyáacué yái panca piwàwalicaténácué nuétáanáuéwa píchawalíná — íimaca yái Jesúsca.

²⁰Néeseçáwa idécanáami nayáaca yái yàacàsi Pascua, Jesús yeedáca copa icáapi iriculéwa, abéechúa copa idènièchúa iricuwa uva ituní. Yá íimaca nali:

—Yái uva ituníca, yácata nuíraná imusuèripinácawa nuíchawa cruz iwali pirípinácuéwa, ipíchanácué Dios yùuwichàidacuéca pía pibáyawaná iwalísewa. Yái uva ituníca yásáidacuéca pirí báisíiricani yái wàlisài wawàsi

Dios imànírica wenàiwicanái yáapicha nuwasàanápíná níawa Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha, nuíranácáiná imusúapinácawa nuíchawa nalípináwa. ²¹Quéwa, siúcata yái asialica itéeripináca nuuwidenái náibàacaténá núa, yácata yái yáawinéericáwacawa iyáaca iyáacaléwa núapicha. ²²Núacáiná, núa asiali Dios néeseérica, nuétápinácawa càide iyúwaté profetanái itànàaná tàacáisi nuináwaná iwali. ¡Quéwa máini yùuwichàapinácawa yái asialica itéeripináca nuuwidenái náibàacaténá núa! —íimaca yái Jesúsca.

²³Néese Jesús yéewáidacalénái nadàbaca nasutáca néemiawa níawáaca chánacaalísica néená yái càì itéeripinácate Jesús yùuwidenái náibàacaténáni, càmícáinátcéwawa nálíiawa càinácaalí Judas imàníinápínaté.

Quién es el más importante

²⁴Néese níai yéewáidacaléca natàanica nalíwáaca ùlèeri wawàsi iyú chánacaalí néená wenàiwicanái iiquéeripináté càiride iyúwa máiníri cachàini áibanái íicha canánama. ²⁵Quéwa Jesús íimaca nali: “Chái èeri iricu, càmíiyéi judío icuèrinánái nactuaca nàasu cáli néeseéeyiwa cachàiníri iyú, nachùulia nacái nàasu wenàiwicawa nacàlidáanápíná nàwali: ‘Cayábèeriquéi wacuèrinàsàirica, imànírica walí cayábèeri’, càì nachùuliaca nàasu wenàiwicawa nacàlidáanápíná. ²⁶Quéwa, iwàwacutácué càmita piya càide iyúwa nàyáaná. Cawinácaalícué péená iwàwéerica Dios iicàceni càiride iyúwa cachàinírica náicha canánama, néese iwàwacutá iicáca yáawawa càiride iyúwa máiníri càmita cachàini náicha canánama, iyúwa piméeréericué, íibaidáanápíná áibanái irí

canánama. Cawinácaallicué péená nacái iwàwéerica Dios imàacaca ichùuliaca áibanái wenàiwica, iwàwacutá íbaidacuéca pírí canánama càide iyúwacué piasu wenàiwica imàníiná. ²⁷ Chái èeri írìcu níara máiníyéica cachàini áibanái ícha náawinacawa mesa iwéré nayáacaténá nayáacaléwa, néese áibanái càmfíyéi cachàini náibaidaca nalí, natéca nalí nayáapínáwa. Quéwa càmitacué nuwàwa pimànica càide iyúwa èeri minanáí icuèrinánái imàníiná. Nudéca núsáidacuéca pírí càinácaalí iwàwacutáanacué piyaca. Núa, Píiwacallicuéca, nudéca nùyaca pèewibàa càide iyúwa càmfíri cachàini, iyúwa wenàiwica íbaidéerica áibanái írì canánama.

²⁸ “Pídecuéca piyaca núpicha mamáalàacata, píideniacuéca nacái núpicha nùuwichàacái. ²⁹ Iná numàacapínacué picúaca núpicha wenàiwicanái càide iyúwa Núaniri Dios imàacáanaté nucùanápíná wenàiwicanái. ³⁰ Yá piyáapínacuéca piyáacaléwa núpicha Jesú iyacàle írìcu nucùacatalépináca macáita. Néenialpíná píawinacuécawa piasu yàalubáisi ínatawa picúacaténacué doce namanùbaca Israel itaquénáinámi yàawíríaca”, ímaca yáí Jesúsca.

Jesús anuncia que Pedro lo negará

³¹ Néese àniwa Jesús ímaca Pedro írì:
—Simón, péemia cayábani. Satanás idéca isutáca Dios ícha wawàsi imàacáanápíná Satanás yáalimáidacuéca íicáwa pía cachàiníiri iyú. ³² Quéwa, nudéca nusutáca pírí Dios ícha, imàacáanápíná peebáidaca nulí mamáalàacata. Néese idécanáami piwènúadaca píiwitáisewa nulípiná àniwa, yá pichàiniada nawàwa, níái péenánáicawa neebáidacaténá nulí

tài íméeri iyú —íimaca yáí Jesúsca. ³³ Néese Simón ímaca Jesús írì:

—Nuíwacali, abédanama nuíwitáise píapicha nùanápíná presoíyéi ibànaliculé píapicha, éwita iwàwacutácaalí nuétácawa nacái píapichawa —íimaca yáí Simón Pedroca. ³⁴ Jesús ímaca Pedro írì:

—Pedro, péemia cayába, ipíchawáise cawámai itàaca yáta catáquéi, yá pimànipíná pichìwawa máisiba yàawírí, píimapíná càmitasa píalí nùwali ipíchaná nanúaca pía núapicha —íimaca yáí Jesúsca.

Se acerca la hora de la prueba

³⁵ Néese Jesús isutáca yéemia nía:
—Bàaluté nubànucué pía picàlidacaténá nalí nutàacái, yáté càmitacué nubatàa píteca saco, plata yàalu nacái, áiba costiza nacáiripíná nacái. Néeni, çiwàwacutéeriscuéwa pírí quirítani néenialíté? —íimaca yáí Jesúsca. Néese náimaca írì:

—Càmíiri —náimaca írì. ³⁶ Néese Jesús ímaca nalí àniwa:
—Quéwa, siuca péemiacué comparación: Siúcade cawinácaalí idènièrica saco, iwàwacutá itéca yáapichawani, itéca nacái plata yàalu. Cawinácaalí canéerica írì espada machete nacáiri, iwàwacutá iwéndaca yàasu ruana nacáiriwa yúuquéeri ìwalísewa, iwèniacaténá írìwa espada. ³⁷ Nudéca nucàlidacuéca pírí yáí comparaciónca píalíacaténacuéwa càulenápínáca píicha yáí ichàbàanápínácawa mesúnamáita iwàwacutáciná namànica nulí macáita iyúwaté profetanái itànàanaté tàacáisi Dios inùmallicuise. Abéeri profeta ímamacaté nùwali: ‘Yá nàuwichàidapínacani báawéeyéi yáapicha’, càité itànàaca tàacáisi nuináwaná iwali. Macáita tàacáisi natànèericaté nùwali

Dios inùmalicuise, iwàwacutá ichàbacawa càitade iyúwaté natànàaná —íimaca yái Jesúsca.

³⁸Néese náimaca Jesús irí:

—Wáiwacali, iyaca walí pucháiba espada machete nacáiri —náimaca. Yá Jesús íimaca nalí:

—Yácata, wadéca watàanica — íimaca yái Jesúsca, càmicáinaté náalía néemiaca càinácaalíté íimáaná yái comparación Jesús icàlidéerica nalí.

Jesús ora en Getsemaní

³⁹Néesetécáwa Jesús imusúacawa Jerusalén iyacàlená iricuise. Càide iyúwaté íiwitáise iyáaná néenialíté, yàacawa táiyápi dúli néré, ípidenéechúa Olivos, yái olivo inàlimanaca. Yéewáidacalénái nàacawa yáamiwáise. ⁴⁰Jesús yàanàca néré, yá íimaca nalí:

—Pisutácué píawawa Dios íicha, càmiínápiná imàaca Satanás yáalimáidacuéca pía ipíchanácué pimànica píbáyawanáwa —íimaca yái Jesúsca.

⁴¹Néese Jesús yàacawa náicha càita meedá idècuni iyúwa asiali yúucacatalé íba. Yá ibàlùacawa yùlulù ipùata iyúwa néeni isutácaténá Dios íicha. ⁴²Yá Jesús íimaca Dios irí: “Núaniri, píwàwacaalí, yá píwasàaca núa íicha yái nùuwichàanápinácawa. Quéwa, càmicaalí píwàwa píwasàaca núa, yá picá pimàni càide iyúwa nuwàwáaná, néese pimàni càide iyúwa píwàwáanáwa”, íimaca yái Jesúsca.

⁴³Yáta abéeri ángel chènuniiséeri imàacaca yáawawa Jesús iicàceni. Yá ángel ichàiniadaca Jesús iwàwa.

⁴⁴Máini Jesús yiuwìchàacawa manúsíwata idècunitàacá isutáca Dios íicha manúsíwata. Yá isìabèdeca imusúacawa íicha iyúwa irái idupíacaalíwa cáli iwéré.

⁴⁵Idécánáami Jesús isutáca Dios íicha, yá imichàa ibàlùacawa, yàacawa yéewáidacalénái

yàataléwa. Yá yàanàca nía iiméeyéicáita máinicáiná achúmaca nawàwa, ínaté naimáca nàyaca.

⁴⁶Néese Jesús íimaca nalí:

—¿Cánácué píimá píyaca? Pimichàacuéwa pidapùle íchawa. Pisutácué píawawa Dios íicha, càmiínápiná imàaca Satanás yáalimáidaca pía ipíchanácué pimànica píbáyawanáwa —íimaca yái Jesúsca.

Arrestan a Jesús

⁴⁷Idècunitàacá Jesús itàanica nalí, yá madécana wenàiwica yàanàca nàatalé. Judas yàacawa náiwitápu, yái abéeri yéewáidacaléca, docenámica nía. Néese Judas yàacawa Jesús yàatalé isúsúacaténá Jesús inàni iwali càide iyúwaté náiwitáise iyáaná nataidáanáté wenàiwica càininéerica naicáca. Càica Judas imànica yásáidacaténá nalí cawinácaalíni, yái Jesúsca.

⁴⁸Néese Jesús íimaca irí:

—Judas, ¿cáná pícháawàa núa nùuwidenái íríwa iyú yái písiusàanaca nunàni iwali, càide iyúwa càinináca nacáicaalí píicá núa, núa asiali Dios néeséerica? — íimaca yái Jesúsca.

⁴⁹Níai yéewáidacaléca iyéeyéica Jesús yáapícha naicácainá càinácaalí Judas imànínápináté, ínaté náimaca Jesús irí:

—Wáiwacali, ¿píwàwasica wanúaca nía espada iyú? —náimaca.

⁵⁰Néese abéeri néená níai yéewáidacaléca iwatàaca yàasu espada machete nacáiriwa. Yá yáalimáidaca ipélicatata, yá inúacatàatáni espada iyú sacerdote íiwacalíná yàasu wenàiwica. Quéwa isasàacáita asiali yùuwi yéewápuwáiséechúa. ⁵¹Quéwa Jesús íimaca yéewáidacalénái íríwa:

—Pimàaacuénéni, picácué pípélicia —íimaca yái Jesúsca. Yá Jesús imàacaca icáapiwa yùuwi iwali yái asialica, yá ichùnìacani. ⁵²Néese

Jesús isutáca yéemíawa sacerdote íiwacanánái, nía nacái úwinái icuèyéica templo, nía nacái judío íiwacanánái béeyéica yàanèeyéicaté nábàacaténáni. Jesús íimaca nalí:

—¿Cánacué pianàa nùatalé cacáapisàiwaca, espada, wacàba nacái, càide iyúwa piicáaná cayéedéerimi? Càmitacué iwàwacutá càì pimànica càmicáinácué nupéliapiná píipunita. ⁵³Macái èeri imanùbaca nùycatécué piapicha templo iricu, quéwa càmitatécué píibàa núa, ibatàa pidunùanápínacué nùwalita, càmitacué píibàa núa. Quéwa, siùcade Dios imàacacué píibàaca núa, yácata nacái Satanás yàasu èeri ichùuliacatáicuéca píiwitáise catéeri —íimaca yái Jesúsca.

Pedro niega conocer a Jesús

⁵⁴Néese náibàaca Jesús. Yá natéca Jesús sacerdote íiwacalíná icapèe néré. Pedro yàacawa náamiwáise déecuíseta. ⁵⁵Ipíchawásete nàanàaca néré áibanái napucúadacaté quichái bamuchúami bàacháwalicu. Níái úwinái náawinaca nàanabàca quichái. Néese Pedro yàanàaca néré yáawinaca nacáíwa yàanabàca náapicha. ⁵⁶Néese inanáí íibaidéechúa néeni uicáca Pedro yáawinacawa iyaca yàanabàca quichái, yá uicáidaca irí. Néese úumaca nalí:

—Yá asialiquéi Jesús yáapichéeri —úumaca nalí. ⁵⁷Quéwa, Pedro icàlidaca ichiwawa, íimaca càmitasa yáalía Jesús ìwali. Yá Pedro íimaca ulí:

—Pía, inanáí, càmita nùalía ìwali —íimaca yái Pedroca, cáalucáináni.

⁵⁸Néese áiba iicácani, yá íimaca Pedro irí:

—Pía nacái néená, níara yáapichéeyéica —íimaca. Quéwa Pedro íimaca irí:

—Càmírita, asiali, càmfírca néená núaquéi —íimaca yái

Pedroca, ipíchaná nábàacani.

⁵⁹Néese batéwa abéeri hora idénáami ániwa áiba íimaca nalí àniwa cachàinfiri iyú:

—Báisisa, yáapichéerimicani yái asialica, yácáiná Galilea yàasu cáli néeséeri nacáicani —íimaca nalí Pedro ìwali. ⁶⁰Quéwa Pedro íimaca irí:

—Pía, asiali, càmita nùalíawa càinácaalí íimáanáca yái píiméerica —íimaca yái Pedroca. Idècunitàacá Pedro itàanica nalí, yáta cawámai itàaca. ⁶¹Néese Jesús iwènúa iicáidaca Pedro irí, yáta Pedro iwàwalica tàacáisi Jesús icàlidéericaté irí: “Ipíchawáise cawámai itàaca yáta catáquéi, yá pimànipiná pichiwawa máisibàawiría, píimapiná càmitasa píalía nùwali”, càite Jesús íimaca Pedro irí. ⁶²Yá Pedro imusúacawa náicha, yá íichánica cachàinfiri iyú.

Se burlan de Jesús

⁶³Néese níái úwica icuèyéica Jesús, naicánica iquíniná, nanúadáidaca nacái Jesús.

⁶⁴Nabàliaca Jesús ituí, yá nanúadáidaca inàni ìwali. Néese náimaca Jesús irí:

—Piwicùlida, picàlida walíni, ¿cawínásica níara inúadáidéeyéica pía? —náimaca, naicánica iquíniná. ⁶⁵Yá natàanica ìwali madécaná báawéeri iyú, mamáalàacata naicánica Jesús iquíniná, nabáiniadacaténáni.

Jesús ante la Junta Suprema

⁶⁶Néeseté amaláca yàacawa nawicáu, yá úwinái natéca Jesús Junta Suprema yàatalé ìwacáidáyaquéeyéicawa, judío íiwacanánái, sacerdote íiwacanánái nacái, nía nacái yéewáidéeyéica wenáiwica templo iricu. Yá nasutáca néemíawa Jesús:

⁶⁷—Picàlida walíni, ¿píatasica yái Mesíasca, judío icuèrináca Dios ibànuèripinátacé wálí? —náimaca. Néese Jesús íimaca:

—Nucàlidacaalícué pirí núacatáni, néese càmitacué peebáida nulítáni.

⁶⁸Nusutácaalícué nuémíawa píatá, càmitacué picàlida nulítáni. ⁶⁹Mesúnamáita quéwa núa, asíali Dios néeséerica, núawinapináwa yéewápuwáise yái Dios cachàiníríca náicha canánama, nucàcaténá macáita Dios yáapícha chènuniré —íimaca yái Jesúsca. ⁷⁰Yá macáita nasutáca néemiawani:

—Néeni, ¿Dios Iirisica pía? — náimaca. Néese Jesús íimaca nalí:

—Yáca núa yái càide iyúwacué píimáaná —íimaca yái Jesúsca.

⁷¹Yá náimaca nalíwáaca:

—iCanácata iwàwacutáaná wéemíaca áiba icháawèeri iináwaná ìwali quirínama! iWadéca wéemíaca itàacái báawèeri, icàlidaca ìwaliwa Dios Iiricasani! — náimaca nalíwáaca.

Jesús ante Pilato

23 Néese macáita namichàacawa natéca Jesús Pilato gobernador yàatalé, yái romanosàiri icuèricaté Judea yàasu cáli. ²Néese nadábaca nacháawàaca Jesús iináwaná ìwali Pilato irí, yá náimaca Pilato irí:

—Wadéca wàanáaca yái asialica báawéerica imànica wàasu cáli néeséeyéi íiwitáise namànínapíná ùwicái gobierno ípunita. Iimaca càmitasa cayába wapáyaidaca wáichawa emperador plata iyú, yái romano icuèrinásàirica. Iiméerica ìwaliwa nacái Mesíascani, yái judío icuèrináca —náimaca. ³Néese Pilato íimaca Jesús irí:

—¿Píatasica judío icuèrinásàirica? —íimaca. Néese Jesús íimaca irí:

—Báisíta, núacani, càide iyúwa píimáaná —íimaca yái Jesúsca.

⁴Néese Pilato íimaca sacerdote íiwacanánái irí, áibanái nacái iyéeyéica néeni:

—Càmíta nuicá ìwali ibáyawaná, yái asialica —íimaca yái Pilatoca.

⁵Náimaca quéwa cachàinírí iyú mamáalàacata:

—Báawaca imànica macái wenàiwica íiwitáise nàináidáanápíná namànica ùwicái gobierno ípunita. Idéca yéewáidaca macáita Judea yàasu cáli néeséeyéi. Idàbacaté yéewáidaca wenàiwica Galilea yàasu cáli néré. Siùcade iwàwa yéewáidaca wenàiwica cháí Jerusalén iyacàlená írìcu —náimaca.

Jesús ante Herodes

⁶Néese Pilato yéemíaca nalíni, íná isutáca yéemíawa nía asáisi Galilea yàasu cáli néeséericaalíni, yái Jesúsca. ⁷Néese idécanáami Pilato yáalíacawa Galilea néeséericaní, yá Pilato ichùuliaca natéca Jesús rey Herodes yàatalépiná, Herodes icuàcáinaté Galilea yàasu cáli. Néenialité Herodes iyaca Jerusalén iyacàlená írìcu iicacáténá náapícha Pascua yàasuná culto. Iná natéca Jesús Herodes yàatalé. ⁸Néese Herodes iicacáiná Jesús, yá casíimáica Herodes iwàwa, madécaná èericáinaté Herodes iwàwaca iicáca Jesús. Herodes yéemíacáinaté Jesús iináwaná ìwali, ínaté iwàwa iicáca Jesús imànica áiba wawàsi íiwitáise iyúwa, cànírica wenàiwica idé imànica. ⁹Néese Herodes isutáca yéemíawa Jesús madécaná yàawiría. Quéwa Jesús cànírítaca itàaní. ¹⁰Néese sacerdote íiwacanánái, nía nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo írìcu iyéeyéica néeni, nacháawàaca Jesús iináwaná ìwali mamáalàacata cachàinírí iyú. ¹¹Néese Herodes, nía nacái yàasu úwinái yáapichéeyéica

namànica Jesús irí báawéeri nabáiniadacaténáni, nataànica nacái ìwali báawéeri iyú. Néese náucaca cayábéeri bàlesi Jesús ìwalíse, cawèniiri nacái càide iyúwa romano icuèriná ìbàle, nacuèrinásàiri naicácáténásatáni, yái Jesúsca. Càité úwinái imànica naicáanfcaténá Jesús iquíniná. Néese Herodes ichùuliaca natéca Jesús àniwa Pilato yàatalépiná. ¹²Quéechatécáwa Pilato, Herodes nacái nàuwidaca namàniyécacawa. Yáté èrica Pilato, Herodes imànica yàacawéeriná iyúwani.

Jesús es sentenciado a muerte

¹³Néeseté Pilato ìwacáidaca sacerdote ìiwacanánái, judío ìiwacanánái nacái, madécánaca áibanái wenàiwica náapicha néeni. ¹⁴Yá Pilato ìimaca nalí:

—Pidécuéca pitéca nùatalé yái asialica. Pidécuéca picàlidaca nulí ìináwaná. Pidécuéca picháawàaca ìináwaná ìwali pímacáinacué yéwáidacasa wenàiwica namàniínápiná ùwicái gobierno ìipunita. Quéwa, nudécata nusutáca nuémíawani piacuéseemicué, yá canácata nuiquéeri ìwali ìbáyawanáca càide iyúwacué picháawàaná ìináwaná ìwali.

¹⁵Herodes nacái canácata iiquéeri ìwali ìbáyawaná, ìná Herodes idéca ìbànucani néese àniwa wàataléta. Pidécuéca piicáca canácata ìwali ìbáyawaná wanúanápinátáni.

¹⁶Íná siúcata nuchùuliaca nacapèedáidáanápiná. Idécánáami nacapèedáidacani, yási numàaca yèepunícawa —ìimaca yái Pilatoca. ¹⁷Càide iyúwaté náiwitáise Pascua yàasuná culto imanùbacata, iwàwacutá Pilato iwasàaca nalí abéeri presoíri yèepunícáténáwa casíimáicaténá judíonái. Inaté Pilato iwàwaca imàacaca Jesús yàacawa. ¹⁸Quéwa,

macáita néemíanicawa macáita namanùbaca iyúwa:

—iPinúacuéni! Pimàacacué Barrabás yèepunícawa —náimaca.

¹⁹Iyacáinaté presoíri ìipidenéerité Barrabás imàníricaté ùwicái yàcalé iricu gobierno ìipunita, ìná náibàacaténi, inúacáinaté nacái wenàiwica.

²⁰Néese Pilato itàanica judíonái yáapicha àniwa iwàwacáiná imàacaca Jesús yèepunícawa.

²¹Néemíanicawa quéwanáta máini cachàiniiri nasàna iyúwa. Càica náimaca:

—iPinúacuéni! iPitàtàacuéni cruz ìwali! —náimaca.

²²Néese Pilato itàanica náapicha máisiba yàawiríanápiná itàanica náapicha. Iimaca nalí:

—Néeni, ìcàinásica ìbáyawanacué pirí? Canácata nuiquéeri ìbáyawanáca numàacáanápiná nanúacatáni. Siúcata nuchùulia nacapèedáidacani. Idécánáami nacapèedáidacani, yási numàaca yèepunícawa —ìimaca yái Pilatoca.

²³Néemíanicawa àniwa lúasi iyú, nasutáca Pilato fícha ichùulianápiná úwinái inúanápiná Jesús. Máinicáiná néemíanicawa mamáalàacata, ìná Pilato imàacaca nalíni átata, càide iyúwa nasutáaná fíchani. ²⁴Càité Pilato iwènúadaca ìiwitáisewa imàacáanápiná nanúaca Jesús càide iyúwa nasutáaná fíchani. ²⁵Íná Pilato imàacaca Barrabás yèepunícawa, yái presoíri nasutéerica Pilato fícha, iyéericaté presoíyéi ìbanalícu imànicáinaté ùwicái yàcalé iricu, inúacáinaté nacái wenàiwica. Quéwa, Pilato yèepùadaca nalí Jesús namànicaténá irí càide iyúwa nawàwáaná.

Jesús es crucificado

²⁶Néese, idècunitàacá úwinái itéca Jesús nanúacaténáni, yá náibàaca asiali Cirene iyacálená néeséerica, ìipidenéerica Simón,

yèriwa manacúali néese. Nachùuliaca Simón iwáacutaca Jesús yàasu cruz yàacaténáwa Jesús yáamiwáise, canácáiná quirínama Jesús ichàini, úwinái icapèedáidacáinaté báawanamani.

²⁷Madécaná wenàiwica, inaná nacái manùbéeyéi, nàacawa Jesús yáamiwáise. Níái inaná náicháanica manuúswata Jesús ìwali, máinicáiná achúmaca nawàwa. ²⁸Néese, Jesús iwènúa iicáidaca nalí, níái inanáica. Yá ìimaca nalí:

—Píacué inaná Jerusalén iyacàlená mìnánái. Picácué píicháaní nùwali. Néese píicháanicué píwaliwata, péenibe ìwali nacáíwa. ²⁹Aibaalípiná piùwichàacuéwa báawanama. Yá píimapínacúe piríwáaca: ‘Casíimáica cawinácaalí inaná càmfíyéica yáalimá quéenibeca. Casíimáica nacái cawinácaalí càmfíyéicaté idéericuca. Casíimáica nacái cawinácaalí càmfíyéicaté yàaca quírasii ìira ìinisi’, càipíná píimacuéca piríwáaca, níacáiná inaná quéenibéeyéica náicháanípináca néenibemi ìwaliwa. ³⁰Néese áibanái péenácué náimapíná manuúnaméeyéi dúli irí: ‘iPicaláawa wáinatábàa, yéewacaténá wéetácawa ráunamáita’, càipíná náimaca. Néese àniwa náimaca áiba dúli irí: ‘iPibàliacué wía!’ càipíná náimaca.

³¹Nanúaca núa mabáyawanéerica siúca èeri càmicatái namàni úwi. iCáanáica nàuwichàidapínacúe píawa namànicaalípiná úwicái píipunitacué! —ìimaca yái Jesúsca.

³²Níái úwinái natéca pucháiba cabáyawanéeyéi nanúacaténá nía Jesús yáapicha. ³³Néese naanáaca aléera ípidenacataléca La Calavera, ímáanáca “Iiwitasi yáapimi ìyacatalé”. Yá natàtàaca Jesús cruz ìwali. Natàtàaca nacái pucháiba báawéeyéi íwiwáise. Néese úwinái nabàlùadaca máisiba cruz nàasu

utàwi iriculéwa. Abéeri cruz ibàlùacawa Jesús yéewápuwáise. Aiba cruz nacái ibàlùacawa apáulicuése Jesús irí. ³⁴Idècunitàaca úwinái natàtàaca Jesús, yá Jesús ìimaca Dios irí:

—Núaniri, píimáaca piwàwawa nabáyawaná íicha càmicáiná náalíwaca cawinácaalí núa yái nanuérica —ìimaca yái Jesúsca.

Néese úwinái náucaca náichawa suerte naseriacaténá nalíwáaca Jesús ibàlemi. ³⁵Madécaná wenàiwica nabàlùa naicáidaca Jesús irí. Níata nacái judío íiwacanánái iicáanica Jesús iquíniná. Yá náimaca nalíwáaca:

—Ichàiniadacaté áibanái yéetácáisi íicha ipíchanaté néetácawa. Báisícaalí Mesíascani, yái wacuèrinápináca Dios ibànuerica walí, néese ìcáná càmita ichàiniada yáawawa ipíchaná yéetácawa? —náimaca nalíwáaca, naicáanica Jesús iquíniná.

³⁶Níia nacái úwináica naicáaní nacái iquíniná, nabàiniadacaténáni. Nàa nabàlùacawa mawiénita irí, namichàidaca mawèníiri uva ituní càaméeri ìiracaná mawiénita inúma irí náimacáiná nàacaca icàaluíniná iyúwa nacuèriná nacáircasani. Càita namànica naicáanícacaténá Jesús iquíniná meedá, bàaluitécáiná romanonái yàaca icuèrináwa ìirapíná uva ituní. ³⁷Náimaca Jesús irí:

—iBáisícaalí judío icuèrináca pía, yá pichàiniada píawawa yéetácáisi íicha ipíchaná péetácawa! — náimaca Jesús irí, naicáanica iquíniná.

³⁸Nachanàidaca tàacáisi Jesús íiwita iwicáubàa. Máisiba tàacáisi íiwitáaná ichanàawa néeni, griego itàacái iyú, latín itàacái iyú nacái, hebreo itàacái iyú nacái. Yái tàacáisi íimáanáca: “Yái ibàlùericawa cháí, yácata

judío icuèrináca”, ímáanáca yái taacáisica.

³⁹Néese abéeri báawéeri ííwítáise natatèerica nacái yàasu cruz ìwaliwa, mawiénita Jesús yàasu cruz írí, itàaníca báawéeri iyú Jesús írí. Íimaca Jesús írí:

—Báísicaalí Mesíasca pía, yái judío icuèrinápináca, néese pichàiniada píawawa yéetácáisi íicha. Pichàiniada nacái wía yéetácáisi íicha ipíchaná wéetácawa —íimaca. ⁴⁰Néese áiba báawéeri ííwítáise natatèerica nacái yàalàaca yáapichéeriwa cachàiníri iyú. Íimaca:

—¿Cáná càmita cáalu piicá Dios?, pía nàuwichàidéerica càide iyúwa nàuwichàidáaná yái asialica. ⁴¹Wàuwichàacawa wàyaca wabáyawaná ichùuliacawa wamánicáináte wabáyawanáwa. Quéwa, yái asialiquéi, mabáyawanéerita — íimaca. ⁴²Néese isutáca Jesús íicha wawàsi:

—Jesús, piwàwali núa nùyacaténá píapicha pidàbacaalípiná picùaca canánama wenàiwica —íimaca.

⁴³Néese Jesús íimaca írí:

—Péemia cayába, siùca èeri piyápináca nùapicha paraíso iricuwa —íimaca yái Jesúsca.

Muerte de Jesús

⁴⁴Néese machacànicaalíté èerica, yá catáca báawanama èeri icamaláná macái cháí èeri iricu. Máisiba horaca catáca, àta las tresta táicalé. ⁴⁵Yái èeri icamalánáca càmita icàna. Yá nacái manuírí yáawàanáca templo iricúirica icacanácawa bamuchúamibàa cáli iwérénama pucháibawaca yèewi, yái yáawàanáca ibàlièerica mabáyawanéeri Dios iyacatáca wenàiwica ituf íicha. Yá icacanácawa chènuníse cáli iwérénama yái manuírí yáawàanáca. ⁴⁶Néese Jesús íimaca cachàiníri iyú Dios írí:

—iNúaniri, nubànua nucáucawa píri aláera picáapi iriculé! — íimaca yái Jesúsca. Idécanáami càli íimaca, yá imàacaca icáucawa yàacawa, yá yéetácawa. ⁴⁷Yái úwi íiwacalínáca romanosàiri iicácáináte càinácaalí ichàbáanáwa, yá yàaca Dios írí cayábéeri. Néese íimaca:

—Báísicata mabáyawanéerica yái asialimica —íimaca.

⁴⁸Macáita wenàiwica iyéeyéica néeni idécanáami naicáca yéetácawa, yá nèepùacawa néese, máini achúmaca nawàwa, cáaluca nía nacái. ⁴⁹Macáita quéwa níai yáaliéyéica Jesús ìwali, nía nacái inanáica yèeyéicatéwa yáapicha Galilea yàasu cáli néese, nabàlùaca naicáidaca írí décuíseta naicacaténá càinácaalí ichàbáanápinátéwa.

Jesús es sepultado

⁵⁰⁻⁵¹Iyacaté áiba asiali cayábéeri ííwítáise, yeebáidéerica Dios itàacái, íipidenéeri José, Arimatea iyacaléná minali, yái yàcalé iyéerica Judea yàasu cáli íinata. Yái José abéeri néenáca, níai judío íiwacanánáica, Junta Supremanáica. José iwàwacaté Dios icùaca macáita. Ináté càmita yéewa abédanama José ííwítáise judío íiwacanánái yáapicha iwàwéeyéicaté inùaca Jesús. ⁵²Iná José yàacawa Pilato gobernador yàatalé. Isutáca Pilato íicha wawàsi yàanápiná írí Jesús iinámi. Yá Pilato imàacaca José íríni. ⁵³Néese José yàacawa cruz yàatalé. Yá irichuadaca Jesús iinámi cruz ìwaliíse, yá yéepùacani linoírí wáluma iyú, càide iyúwa judío ííwítáise iyáaná. Néese iwàlùadaca Jesús iinámi càliculli iriculé. Yái càliculli áibanái naicacaténí dúli ibàlìiricu yéewanápiná càlicullìicani, iyúwa capli imàdàaná. Yái càliculli wàlisàicatàacáwa, canacatái nabàlièericáwa. ⁵⁴Yáté èerica viernesca nachùnìacatáipiná

yàacàsi sábadò piná, ipíchawáise sábadò judónái iyamáidacatáicawa. Catácalicubàa yàacawa, yá idàba sábadò nayamáidacatáipináwa. Ináté iwàwacutá nawàlùadaca Jesús iinámi caquialéta càliculii iriculé.

⁵⁵Abénaméeyéi inanái yèeyéicatéwa Jesús yáapicha Galilea yàasu cáli néese, nàaca naicáca càliculii, yá naicáca càinácaalí iyú nawàlùadaca Jesús iinámi càliculii iriculé.

⁵⁶Néese nèepùacawa nacapèe néréwa, yá nachùnìaca pumèníiri isàni, pomada nacáiri nacái napsúadacaténáni Jesús iinámi ìwali, càide iyúwa judónái imàníná yéetéerimiwa irí. Néese nayamáidacawa sábadò iricu càide iyúwaté Dios ichùulianá judónái.

La resurrección de Jesús

24 Néeseté, domingo iricu, níai inanáica nàacatéwa càliculii nérépiná mapisáisiwata. Natéca pumèníiri isàni nachùnìericaté. Aibanái inanái nacái nàacawa náapicha. ²Nàanàaca càliculii néré, yá naicáca íba ibàlùericawa méetàucuta càliculii inùma ícha, nabàlianáca càliculii inùma. ³Yá nawàlùacawa néré, yá canáta naiquéeri néeni Wáiwacali Jesús iinámica. ⁴Cáaluca nía, càmita náalíawa càinácaalí íimáaná. Yáta naicáca pucháiba asianái mèlumèluyéi ibàle ibàlùeyéicawa mawiénita nálí. ⁵Máini cáaluca níai inanáica, yá naicáidaca cáliaculé. Quéwa níai asianáica náimaca nálí: —¿Cánacué picutá yáara cáuri wenàiwicaca cháí yéetánimi yèewiré? ⁶Canáca cháníi. Idéca icáucàacawa. Piwàwalicué yái tàacáisi icàlidéericatécué pírí idécunitàacá iyaca Galilea yàasu cáli néese. ⁷Iimacatécué pírí iwàwacutáanápínaté presoca namànicani namàacacaténaté cabáyawanéeyéi wenàiwica

natàtàacani cruz ìwali yéetátacaténátéwa, yái asíali Dios néeséerica. Iimacatécué pírí nacái icáucàanápínatéwa máisiba èeri iricu —náimaca.

⁸Yá inanái nawàwalica yái tàacáisica Jesús icàlidéericaté nálí. ⁹Néese nèepùacawa càliculii ícha. Nacàlidaca nální níai oncéeyéica imanùbaca apóstolca, áibanái irí nacái náapichéeyéica. ¹⁰Níai inanái icàlidéeyéica tàacáisi Jesús yéewáidacalénái irí náipidená María Magdalena, Juana nacái, Santiago yáatúa nacái, ípidenéchúa María, áibanái inanái náapichéeyéi nacái. ¹¹Quéwa, apóstolnái càmita neebáida nální, nayúnáidacáita canéeri iwèni tàacáisica meedáni.

¹²Quéwa Pedro ipiacawa càliculii néré. Néese yáawiaca iicáidaca càliculii imàdàaná iriculé, yá iicáca níawamita ibàlemi nèeptianaté Jesús iinámi. Néese Pedro yèepùacawa icapèe néréwa. Iináidacawa iwàwalicúsewa càinácaalísica ichàbàanátéwa.

En el camino a Emaús

¹³Yáté èericaté pucháiba Jesús yéewáidacalénái nèepùacawa nàyacàle nérépináwa, ípidenacatalé Emaús. Once namanùbaca kilómetro idécuni iyaca Jerusalén iyacàlená ícha. ¹⁴Natàani nàacawa nálíwáaca ìwali yái Jesús yéetáanácawa. ¹⁵Idécunitàacá nataánica nàacawa nálíwáaca Jesús iináwaná ìwali, yá Jesús yàacawa mawiénita nálí àyapulicubàa. Yá yàacawa náapicha. ¹⁶Ewita naicácaánítani, càicáaníta càmita náalí Jesús caní. ¹⁷Néese Jesús isutáca yémíiawa nía: —¿Càiná ìwalicué pitàaní piacawa àyapulicubàa? —íimaca yái Jesúsca. ¹⁸Yá nayamáa nabàlùacawa, achúmaca nawàwa. Abéeri néená ípidenéeri Cleofas íimaca Jesús irí:

—Macáita Jerusalén iyacàlená mìnánáí náalíacawa ìwali yáí namàníricaté Jerusalén iyacàlená írìcu áténama, siùca nacáide. ¿Abéeritasica pía càmfírira yáalíawa nèewíise macáita iyéeyéica Jerusalén iyacàlená néeni? —íimaca. ¹⁹Jesús isutáca yéemiawa nía:

—¿Càináté iyaca néeni? —íimaca yáí Jesúsca. Yá náimaca Jesús irí:

—Wadéca watàaníca walíwáaca Jesús iináwaná ìwali yáí Nazaret iyacàlená néeseérica, abéeri profeta icàlidéerica Dios itàacái cáimiétacawaca macái wenàiwica írì, imànfírira nacái nalí yáí càmfírira wenàiwica idé imànica. ²⁰Watàaníca nacái sacerdote íiwacanánáí ìwali, judío íiwacanánáí ìwali nacái, yáí presonáca namànicani namàcacaténá romanonáí inúacani, yéewanápiná nanúacani cruz ìwali. ²¹Quéwa, wíacaté nacái watuíyàacaté Jesús iwasaánápináté wía, wía Israel itaquénáinámica, wàuwidenáí íichawa. Siùca èeri idéca idèniaca máisiba èeri nanúacadénáamini. ²²Quéwa abénaméeyéi inanáí iyéeyéica wèewi siùca èeri nacalúadaca wía bàwinacáiná mapisáisiwata nàaca naicácaténá càliculíi néré. ²³Canáta quéwa nàanèeri Jesús iinámica néeni. Yá nèepùacawa nacapèe néréwa. Néese nacàlidacaté walíni naicácasa àngelnáí yéenáíwanási nacáiri iricuíse. Àngelnáí náimaca inanáí írì cáucasa Jesús. ²⁴Néese áibanáí asianáí wáapichéeyéi nàacawa càliculíi néré, yá nàanàaca néeni càide iyúwa inanáí icàlidáanáté walíni, càmfírítàacá quéwa naicá Jesús —náimaca Jesús írì.

²⁵Néese Jesús íimaca nalí:

—iCàmíyíicué yáalíawa pía, máinicué càulenáca píichani, peebáidáanápinácué macáita tàacáisi profetanáí icàlidéericaté Dios

inùmaliçuíse! ²⁶Nacàlidacatécué piríni machacànfíri iyú iwàwacutáanápináté Mesías yúuwichàacawa ipíchawáiseté wenàiwica nàaca icàaluíniná, yáí judío icuèrinápináca —íimaca yáí Jesúsca.

²⁷Néese Jesús idàbaca icàlidaca nalíni macáita iyúwaté profetanáí itànàaná tàacáisi Dios inùmaliçuíse. Quéechacáwa icàlidaca nalí tàacáisi profeta Moisés itànèericaté Jesús ìwali, áibanáí profeta nacái icàlidéeyéicaté tàacáisi Jesús ìwali Dios inùmaliçuíse.

Yéewáidaca nía náalífacaténá néemiaca càinácaalí íimáaná macáita tàacáisi profetanáí itànèericaté Mesías ìwali, yáí judío icuèrinápináca.

²⁸Néeseté nàanàaca nàycàle néréwa. Quéwa Jesús iwàwacaté yàacawa áibaléta. ²⁹Yá nasutáca íicha wawási iyamáanápináwa náapicha nacapèe írìculé. Yá náimaca írì:

—Piyamáawa wáapicha máinicáiná catáca yàacawa — náimaca. Yá Jesús iwàlùacawa nacapèe írìculé náapicha iyamáacaténáwa.

³⁰Néese náawinacawa mesa iwéré nayáacaténá nayáacaléwa, yá Jesús yeedáca pan icáapi írìculéwa, yá yàaca Dios írì cayábéeri, néese isubèriadacani, yá iwacùaca nalíni, yáí panca. ³¹Yáta náalíaca naicácani, yá náalíacawa Jesúsani. Yáta ichalíacawa natuí íicha. ³²Yá náimaca nalíwáaca:

—Báisícata Jesúsani. Yácata Jesús yáí càí icàlidéerica walíni càinácaalí íimáaná Dios itàacái àyapulicubàa, íná yéewa wawàwa yáalanícatéwa iyaca —náimaca nalíwáaca.

³³Yá càmita nayamáawa nacapèe írìcuwa, néese nèepùacàatécatawa Jerusalén iyacàlená néré

àniwa. Nàacawa once namanùbaca apóstolnái yàatalé iwacáidáyaquéeyéicawa, áibanái yáapicha. ³⁴Néese apóstolnái náimaca nalí, níái pucháiba yàanèeyéica nàatalé:

—Báisisa, Wáiwacali idéca icáucàacawa. Simón Pedro idéca iicàcani —náimaca nalí.

³⁵Néese níái pucháiba Emaús iyacàlená néeseeyéica nacàlidaca nalí càinácaalíté ichàbàanáwa àyapulicubàa. Nacàlidaca nacái nalíni náalífacatéwa Jesúscani isubèriadacaalíté pan.

Jesús se aparece a los discípulos

³⁶Idècunitàacá natàaníca, yáta Jesús yàanàca iyaca nèewi. Yá íimaca nalí:

—¿Néenicué? Matufbanáicué pía —íimaca yái Jesúsca.

³⁷Cáaluca nía manuíswata nayúunáidacáiná iwàwanásicani yái càì naicáca. ³⁸Yá Jesús íimaca nalí: —¿Cánacué cáalu pía? ¿Cánacué càmita peebáida núacani?

³⁹Piicácué yái nucáapica, nùbàli nacái, útuwi yáami, núacata yái. Pimàacacué picáapiwa nùwali piicáwa. Canáca wenàiwica icáucami iiná, yáapi nacái, quéwa núa, cáapica núa, caináca nacái núa, ínacué yéewa píalímá píalífacawa cáuca núa —íimaca yái Jesúsca.

⁴⁰Idècanáami icàlidaca nalíni, yá yáasáidaca naicá icáapiwa, yàbàli nacáiwá, útuwi yáami. ⁴¹Càmitàacá neebáida Jesúscani máincáiná nayanídacawa casímáicáiná nía. Néese Jesús íimaca nalí:

—¿Pidèniasicué yàacàsi? —íimaca yái Jesúsca.

⁴²Yá nàaca írí cubái imìdecaná yééná, mába ituní nacái nàaca írí. ⁴³Yá yeedáca yàacàsica, yá naicáca iyáacani. ⁴⁴Néese Jesús íimaca nalí:

—Idècunitàacá nùyaca píapichacué, nucàlidacatécué

pírí macáitani càinácaalíté nuchàbàanápínatéwa. Iwàwacutáté numànica càitade iyúwaté profetanái itànàaná tàacáisi nuináwaná iwali. Profeta Moisés itànàacaté tàacáisi nùwali càide iyúwa Dios ichùulianaté itànàaca. Profetanái nacái, áibanái nacái itànèeyéicaté Salmos nacàlidacaté tàacáisi nuináwaná iwali. Yá macáita idéca ichàbacawa càide iyúwaté natànàaná —íimaca yái Jesúsca.

⁴⁵Néese Jesús imàacaca náalífacawa cayába càinácaalí ímáaná yái Dios itàacáica. ⁴⁶Yá íimaca nalí àniwa:

—Natànàacaté tàacáisi ímèerica iwàwacutáanápínaté nuétácawa, núa Mesíasca, judío icuèrinápináca. Quéwa, náimacaté numichàanápínatéwa yéetácáisi fícha máisiba èeri iricu. Bàaluité profetanái itànàacaté nacái tàacáisi ímèerica iwàwacutáanápínacué picàlidaca nuináwaná iwali canánama èeri minaná írí. ⁴⁷Quéechacáwa iwàwacutácué picàlidaca nalíni cháí Jerusalén iyacàlená iricu. Picàlidacué nacái macáita wenàiwicanái írini neebáidacaténá nutàacái, namàacacaténá náichawa nacái yái báwèerica namàníríca yéewacaténá Dios imàacaca iwàwawa nabáyawaná fícha. ⁴⁸Píacué nuéwáidacaléca, pidécuéca piicáca macáita yái numàníríca. ⁴⁹Aibaalípiná nubànàucuéca Espíritu Santo piwàwa iriculé càide iyúwa Núaniri Dios ímáanáitécué pírí, pimànicaténacué càide iyúwa Dios iwàwáaná. Piyamáacuéwa cháta Jerusalén iyacàlená iricu. Picácué pimúsúawa fícha àta Espíritu Santo yàanàacatalépináta iwàlùacawa piwàwaliculécué, yèeripínacué pichàini chènunfísèerica —íimaca yái Jesúsca.

Jesús sube al cielo

⁵⁰Nésetécáwa Jesús itéca nía méetàuculé Jerusalén ìyacàlená ícha. Yá nàanàaca Betania ìyacàlená néré. Yá imichàidaca icáapiwa napualé. Yá isutáca nalí Dios ícha imàníínápiná nalí

cayábéeri. ⁵¹Idècunitàacá isutáca nalí Dios ícha, yá yàacawa náicha, imichàacawa náicha chènuniré.

⁵²Nàaca icàaluíniná, néese nèepùacawa Jerusalén ìyacàlená iriculé casímáiri iyú. ⁵³Yá nàyaca èeri imanùbaca templo iricu, yèeyéica Dios irí cayábéeri.

SAN JUAN

La Palabra de Dios hecha hombre

1 Jesucristo iyacaté bàaluité ipíchawáise idàbacawa yái èeriquéi. Yái Jesucristoca, yácata Tàacáisi imàaquéerica wáalíacawa Dios iwali. Iyacaté abédanaméeri fiwítáise Dios yáapicha, yái Dios yáapichéerica Jesucristo. Yácata Wacuèriná Dioscani, yái Jesucristoca, bàaluité èeri, siuca nacáide. ²Yái Jesucristoca, yáté iyaca Dios yáapicha èeri ipíchawáise. ³Dios imàacacaté Jesucristo idàbaca macái wawàsi. Canácata wawàsi iyéerica càmfiríté Jesucristo idàba, canásíwa. Yácata imàníricatè macáita. ⁴Yái Jesucristoca, yácata yèerica nacáuca, macáita yái iyéerica. Yái Jesucristo yèerica macái wawàsi icáuca, yácata nacái imàaquéerica wenàiwica náalíacawa càinácaalí iwàwacutáaná namànica nàyacaténá machacàníiri iyú báisíiri tàacáisi iwali càide iyúwa camalási imàacacaalí waicáca amaláwaca. ⁵Yái Jesucristoca imàacaca wáalíacawa iyaca càide iyúwa camalási icànèeri catéeri iriculé. Yàanàacaté aléi èeri iriculé amalácaténá imànica wenàiwicanái fiwítáise yéewanápiná càmita quirínama namàni càide iyúwa catéeri fiwítáise Satanás ichùulianá nía. Satanás càmitatè idé imawèniadaca fíhawa Jesucristo.

⁶Néeseté idècunitàacá Jesucristo iyaca cháí èeri irícu, néenialfté iyaca asiali Dios ibànuericaté

ípidenéeri Juan el Bautista. ⁷Dios ibànùacaté Juan icàlidacaténá tàacáisi Dios inùmaliçuise, icàlidacaténá nacái wenàiwicanái irí Jesucristo yàanàacaté, yái amaléerica imànica wenàiwicanái fiwítáise náalíacaténáwa càinácaalí iyú náalimá nàyaca machacàníiri iyú. Dios ibànùacaté Juan, yéewacaténá wenàiwicanái neebáidaca Jesucristo itàacái idècanáamité néemiaca Juan icàlidaca Jesucristo iináwaná iwali. ⁸Yái Juanca càmitatè amalá imànica wenàiwica fiwítáise. Quéwa Dios ibànùacaté Juan icàlidacaténá Jesucristo iináwaná iwali, yái imàaquéerica wenàiwica náalíacawa càinácaalí iyú náalimá nàyaca machacàníiri iyú. ⁹Yái Jesucristoca, yácata abéerita amaléerica imànica macái wenàiwica fiwítáise yeebáidéeyéica itàacái náalíacaténáwa càinácaalí iwàwacutáaná namànica nàyacaténá machacàníiri iyú; yácata yàanèericatè aléi èeri iriculé.

¹⁰Yái báisíiri Tàacáisca ípidenéerica Jesucristo yèepunicatéwa cháí èeri irícu. Ewita Dios imàacacáanítatè Jesucristo idàbaca canánama cháí èeri irícuíríca, càicáaníta èeri minanáì càmitatè náalfawa cawinácaalíni, càmita nacái cayába naicácani. ¹¹Jesucristo yàanàacaté aléi èeri iriculé idàbéericatè irípináwa, néese níai wenàiwica Jesucristo imàníyeyéicatè càmitatè natàida cayábani.

¹²Quéwa cawinácaalí wenàiwica iwàwéeyéica Jesucristo, yeebáidéeyéi nacáí itàacáí, yá Jesucristo imàacaca Dios yéenibeca nía. ¹³Dios yéenibeca nía, quéwa càmita càide iyúwa wenàiwica imàníná yéenibewa, càmita nacáí iyúwa wenàiwica iwàwáaná imànica iiná iyúwa. Dios càmfiri imàni càide iyúwa wenàiwica imàníná. Dios yeedácáita nía yéenibepináwa iyúwata iwàwáaná imànica.

¹⁴Yái báisíiri Tàacáisica ípidenéerica Jesucristo, yàanacaté aléi èeri iriculé, yá yèepunícátéwa iyúwa asíali. Yá yèepunícátéwa wáapicha achúma èerínata, idènièri abéerita cayábéeri fiwítáisewa, icàlidéeri nacáí abéerita yái báisíiri tàacáisica. Wadéca waicáca máiníiri cachàinica fiwítáise, icànéeri icamaláná chènuníseeri iyúwa, yácáináta abéerita Dios Íirica, yái Jesucristoca. ¹⁵Juan el Bautista icàlidacaté cachàiníiri iyúni Jesucristo iináwaná iwali. Juan íimaca: “Yácata nucàlidéericatécué pírí iwali núumacalíté áiba máiníiri cachàinica núfcha yàanàanápínáté núamirícubàa. Cachàiníirica núchani, iyacáináte bàaluitésíwa nupíchawáise, ipíchawáiseté numusúaca nuicá èeri”, íimaca yái Juanca.

¹⁶Máiní cayábéeri fiwítáise, yái Jesucristoca, yá imànica walí madécaná cayábéeri quéwanáta mamáalàacata, macáita wía yeebáidéeyéica itàacáí. ¹⁷Dios imàacacaté profeta Moisés yéewáidaca wàawirináimi israelitanáí namànicaténáté càide iyúwa Dios ichùulláná nía quéwa Jesucristo idéca yáasáidaca walí cainínáca Dios íicáca wenàiwica. Jesucristo yéewáida wía nacáí macáí Dios itàacáí báisíiri iyú.

¹⁸Canácatàacá áiba Jesucristo ífcha iiquéeri Dios, quéwa

Jesucristo, yái Dios Iiri abéerita, yácata Wacuèriná Dioscani, yái Jesucristoca, caininéerica Dios íicáca; yái Jesucristo yácata abéerita imàaquéerica wáalíaca Wáaniri Dios iwaliwa, cainácaalí Dios íiwitáise iyaca.

Juan el Bautista da testimonio de Jesucristo

¹⁹Bàaluité Juan el Bautista icàlidacaté Dios itàacáí wenàiwicanáí írí. Néese judío íiwacanánáí íyeyéica Jerusalén iyacaléná íricu nabànùaca wenàiwica Juan yàatalé, abènaméeyéi sacerdote, levita nacáí íibaidéeyéica templo íricu. Nabànùaca nía nasutácaténá néemiawa Juan cawinácaalíni. ²⁰Yá Juan icàlidaca nalí iináwanáwa machacànita báisíiri iyú. Íimaca nalí: —Càmita Mesías núaquéí, yái wacuèrinápínáca Dios ibànùèripiná walí, wía israelitaca —íimaca yái Juanca. ²¹Néese nasutáca néemiawa àniwani:

—Néeni, ¿cawiná pía? ¿Profeta Elíassica pía yàanéerica àniwa càide iyúwaté áiba profeta íimáaná? —náimaca. Néese Juan íimaca nalí:

—Càmita núa yái —íimaca yái Juanca. Néese náima írí mamáalàacata:

—Néese, ¿pásica profeta Dios ibànùèripináca walí càide iyúwaté profetanáí íimáaná wàawirináimi írí? —náimaca. Néese Juan íimaca:

—Càmíiri —íimaca yái Juanca.

²²Néese náimaca írí:

—Néeni, ¿cawiná pía? Iwàwacutá wáalíacawa machacàníiri iyú wacàlidacaténá nalíni, níái ibànùeyéica wía. ¿Càiná píimaca píwaliwa? —náimaca írí. ²³Néese Juan íimaca nalí:

—Núaca yái asiali icàlidéerica nalí cachàiníiri iyúni, manacúali yùucubàa càinàwàiri, càide iyúwaté profeta Isafas itànàaná tàacáisi Dios inùmaliçuíse. Yá núumaca nalí: ‘Càide iyúwa wenàiwicanáí

ichùnìacaalí machacànñiri àyapu Náiwalali írípínáwa, càitacué nacái iwàwacutácué pichùnìaca píiwitáisewa Wacuèriná Dios írípíná, pitàidacaténácué cayábéeri iyúni', càì nùmama nalf —íimaca yái Juanca. ²⁴Níái wenàiwica yèeyéicatéwa Juan yàatalé, fariseonái ibànùacaté nía. ²⁵Yá nasutáca néemíawa Juan:

—Néeni, càmicaalí Mesías pía, yái wacuèrinápiná Dios ibànùèripináca walí, wía israelitaca, càmicaalí nacái profeta Elías pía, yàanèrica àniwa, càmicaalí nacái profeta pía Dios ibànùèripinácaté walí càide iyúwaté profeta Moisés ímáaná wàawirináimi irí, néese, ¿cáná píbautizá wenàiwica? —námama.

²⁶Juan íimaca nalf:

—Nubautizá wenàiwica úni yáaculé, quéwa iyaca péewi áiba càmfírúcuéa píalíá iwali. ²⁷Yàanàaca núamirícubàawa. Máiní cachàinñiri íwítáise nuícha. Nuíwalalicani, yái yàanèripináca; nuicáca núawawa càiride iyúwa yàasu wenàiwica càmfíri cachàini náicha canánama, máinícáiná cayábéerica nuíchani —íimaca yái Juanca.

²⁸Càité Juan icàlidaca nalíni aléera ípidenácataléca Betania, iyéerica abémáalé Jordán inanába ícha, Juan íbautizácatalé wenàiwica.

Jesús, el Cordero de Dios

²⁹Néeseté mapisáináami àniwa Juan íicáca Jesús yàacawa ipualé. Juan íimaca Jesús iwali: “Ípíicácué Dios yàasu Cordero, yéetèeripináwa càide iyúwa nanúacaalí oveja wálisàì iyúwa sacrificio nabáyawaná íwalísewa. Yácata yùuwichèeripinácawa Dios yàasu yùuwichàacáisi iyú èeri mìnánái ibáyawaná íwalíse! ³⁰Nudéca nucàlidacuéca píri íináwaná iwali nùmacaalítécué píri: ‘Aiba yàanàpinácawa

núamirícubàawa, yácata cachàinñiri nuícha, iyacáinaté bàaluité nupíchawáise píchawáiseté numusúaca nuicá èeri’, càité nùmamacué píri. ³¹Núa nacái càmitaté núalíca càirínácaalíni, yái Dios ibànùèripinácaté walí, quéwa nudéca nùanàaca nubautizácatená wenàiwica úni yáaculé yéewanápiná Israel itaquénáinámi náalíca naicácani”, íimaca yái Juanca.

³²Néese Juan el Bautista íimaca àniwa: “Nudéca nuicáca Espíritu Santo iricúacawa chènuníse càiride iyúwa unúca íicácanáwa, yá Espíritu Santo iyamáacawa iwali. ³³Néese càmitàacáwa núalífawa mamáalàacata cawínácaalíni, quéwa Dios, yái ibànùèrica núa nubautizáanápiná wenàiwica úni yáaculé íimaca nulí: ‘Píicápiná Espíritu Santo iricúacawa iyamáacawa abéeri asiali iwali, yásí píalíacawa yácata yái ibànùèripináca Espíritu Santo wenàiwicanái irí, yái Espíritu yàacawéeridèeripináca níawa, íbautizácatená náiwitáise Espíritu Santo ichàini iyú’, càì íimaca nulí yái Diosca. ³⁴Nudéca nuicáca càide iyúwa Dios ímáanáaté nulí iwali, íná nucàlidacué píriní, Dios líricani”, íimaca yái Juanca.

Los primeros discípulos de Jesús

³⁵Néeseté mapisáináami àniwa, Juan el Bautista iyaca néeni àniwa pucháiba yéewáidacalé yáapichawa.

³⁶Juan íicáca Jesús yèepunícawa néenibàa, yá Juan íimaca yéewáidacalénái íríwa:

—Ípíicácué Dios yàasu Cordero yéetèeripináwa càide iyúwa nanúacaalí oveja wálisàì iyúwa sacrificio nabáyawaná íwalísewa! —íimaca yái Juanca.

³⁷Néese níái pucháiba Juan yéewáidacaléca idécanáami néemíaca Juan ímáaná nalf, yái

nàacawa Jesús yáamísewa. ³⁸Néese Jesús iwènúa iicáidaca nalí, nàacawa yáamísewa, yá íimaca nalí:

—¿Càinásicué piwàwa? —íimaca nalí. Néese náimaca irí:

—Pía yéewáidéerica wía, çalénásica picapèe? —náimaca irí.

³⁹Néese Jesús íimaca nalí:

—Wàacué waicáca —íimaca nalí. Iná nàacawa yáapicha, yá naicáca alénacaalí ìya. Yá nayamáacawa yáapicha yáté èerica déecucáiná èeri a las cuatrota táica nàanàacaalíté néré.

⁴⁰Abéeri néená íipidená Andrés, níaí pucháiba yémièyéica Juan el Bautista íimáaná néese nàacawa Jesús yáamísewa. Yái Andrésca, yácata Simón Pedro iméeréerica.

⁴¹Néese Andrés yàacawa caquialéta icutáca ibèeriwa Simón. Yá Andrés íimaca Simón irí:

—Wadéca wàanàaca yái Mesíasca (íimáanáca “Cristo” griego itàacái iyú), yái wacùèrinápiná Dios ibànuerica walí, wía israelitaca — íimaca yái Andrésca. ⁴²Néese Andrés itéca Simón Jesús yàatalé. Yá Jesús iicáidaca Simón irí, yá íimaca irí: —Píacata Simón, Juan iiri. Quéwa siùcade numàaca píipidená Cefas (íimáanáca Pedro griego itàacái iyú) —íimaca yái Jesúsca.

Jesús llama a Felipe y a Natanael

⁴³Néeseté mapisáináami àniwa Jesús iwàwa yàacawa Galilea yàasu cáli néré, yá Jesús yàanàaca Felipe. Yá íimaca Felipe irí:

—Aqualé, piawa núapicha, yéewacaténá nuéwáidacaléca pía — íimaca yái Jesúsca.

⁴⁴Yái Felipe Betsaida iyacàlená néeséeri alé nacáide Andrés, Pedronái iyacataléca. ⁴⁵Néese Felipe yàaca icutáca Natanael, yá Felipe íimaca Natanael irí:

—Wadéca wàanàaca yái asiali profeta Moisés itàèericaté iináwaná ìwali. Yácata Jesús, yái

Nazaret ìyacàlená néeséerica náiméerica ìwali José iirimica — íimaca. ⁴⁶Néese Natanael íimaca:

—Canáca cayábèeri wenàiwica Nazaret ìyacàlená irícu —íimaca yái Natanaelca. Quéwa Felipe íimaca irí:

—Aqualé, pìaca piicácani — íimaca. ⁴⁷Néese Jesús iicáca Natanael yàacawa ipualé, yá Jesús íimaca Natanael ìwali:

—Aca néese israelitasíwa, iyéerica machacaníri iyú càide iyúwa Dios iwàwáaná, canácatáita ichìwáida áibanái —íimaca yái Jesúsca.

⁴⁸Néese Natanael íimaca Jesús irí:

—¿Càinásica pidéená píalí nùwali? —íimaca. Néese Jesús íimaca irí:

—Nuicácaté pía ipíchawáise Felipe imáidaca pía piyacaalíté higuera yéetaná yáamibàa —íimaca yái Jesúsca. ⁴⁹Néese Natanael íimaca irí:

—Nuíwacali, iDios Iirica pía! iPíacata yái icuèripináca wía, wía Israel itaquèináinámica! —íimaca. ⁵⁰Jesús íimaca irí:

—¿Peebáidasica nutàacái núumacáinácaíta pirí nuicácaté pía higuera yéetaná yáamibàa? Mesúnamáita piicápiná áiba wawási cachàiníwanái —íimaca yái Jesúsca. ⁵¹Jesús íimaca nacái:

—Péemiacué cayába, áibaalípiná piicápiná capíraléeri cáli yàacùacawa, yásí Dios yàasu ángelnái namichàacawa nuicha, nalicùacawa àniwa nùwali, núa asiali Dios néeséerica —íimaca yái Jesúsca.

Una boda en Caná de Galilea

2 Néesetécáwa máisibáaná èeri irícu, abéeri asiali icásàacawa áiba yàcalé irícu íipidenácatalé Caná, Galilea yàasu cáli íinata. Yá namànica irí fiesta. Jesús yáatúa ìyaca fiesta néré. ²Néese Jesús ìyaca nacái néeni wáapicha, wía yéewáidacaléca, namáidacáiná wía

wàacaténá waicáca náapicha fiesta.

³Néese uva ituní imáalàacawa náicha, yá Jesús yáatúa úumaca irí:

—Idéca imáalàacawa náicha uva ituníca —úumaca. ⁴Quéwa Jesús íimaca ulí:

—Núatúa, ¿cánásica càì píimaca nulí? Càmitàacá nuénáiwana yàanà —íimaca yáí Jesúsca.

⁵Quéwa Jesús yáatúa íimaca nalí níái iwacuèyéica nalí yàacàsi:

—Pimànicué macáita iyúwata ichùulianacué pía —úumaca.

⁶Nàycaté néré seis namanùbaca catùa manuínaméeyéi íba

icatùalená, nàucùacaténá naliculé úni, càide iyúwa judío

íiwitáise iyáaná, iwàwacutácáiná judíonái imànica culto nacáiri

náibacaténá nàasuwa, nacáapi nacáíwa ipíchawáise nayáaca

nayáacaléwa masacàacaténá Dios iicáca nía. Abénaméeyéi

catùa manuínaméeyéi náalimá napuníacawa cincuenta litro

imanùbaca úni iyú, áibanái setenta litro imanùbaca iyú náalimá nacái

napuníacawa. ⁷Néese Jesús íimaca nalí níái íibaidéeyéica néré:

—Pipuníadacué níái catùa úni iyú —íimaca yáí Jesúsca. Yá

napuníadaca nía macáita, àta catùa inùma nérénama. ⁸Néese Jesús íimaca nalí:

—Siùca peedácué achúmanamata catùa iricuíse, yá pitécuéni fiesta

íiwacali irí, yáalimáidacaténáni —íimaca yáí Jesúsca. Yá namànica

iyúwata Jesús íimáaná.

⁹Yá fiesta íiwacali yáalimáidaca úni iwènuéricatéwa uva ituní

iyú, quéwa càmita yáalíawa síisánacaalíté needá yáí uva

ituníca. Níawamita íibaidéeyéica néré náalíacawa ìwali

napuníadacáinaté catùa yáawami úni iyú. Néese fiesta íiwacali

imáidaca yàataléwa yáí asiali wàlisàiri cánuca imàníricaté

matrimonio. ¹⁰Yá fiesta íiwacali íimaca irí:

—Aibanái namànicaalí fiesta, yá nàca nàirapiná quéechacáwa cayábéeri yáwanái uva ituní, néese idécanáami nàiraca madécaná, yá yàaca nàirapiná áiba báawatéerita. Quéwa pidéca pidèniaca yáí cayábéeri yáwanái àta siùca nacáide —íimaca.

¹¹Yá cayábéeri wawàsi Jesús imànírica nalí Caná iyacàlená néré Galilea yàasu cáli íinata, yácata idàbáanéeri cayábéeri imànírica càmirica wenàiwica idé imànica. Càita yáasáidaca nalí íiwitáise chènuniiséeriwa. Inaté wía yéewáidacaléca weebáidaca itàacái cachàiníwanái.

¹²Néeseacáwa Jesús yàacawa Capernaum iyacàlená néré. Jesús yáatúa ùacawa yáapicha, yéenanái nacái, wía nacái yéewáidacaléca wàacawa yáapicha. Yá wàyaca néeni máisiba èeritasica.

Jesús purifica el templo

¹³Néenialíté mawiénica judíonái yàasu culto íipidenéeri Pascua wawàwalicaténá càinácaalíté iyú Dios iwasaàca wàawirináimi Égipto yàasu cáli íicha. Wàacawa Jesús yáapicha Jerusalén iyacàlená néré. ¹⁴Néese Jesús iwàlùacawa templo ibàacháwalená iriculé, yá iicáca wenàiwicanái iwéndéeyéica pacá, oveja nacái, unùcu nacái. Nawéndaca pírái wenàiwica irí iwàwéeyéica imànica sacrificio Dios irí nabáyawaná ìwalísewa, ofrenda piná nacái. Nàyaca nacái áibanái icambiéeyéica plata wenàiwica íicha. Yáawinéeyéicawa yàasu mesa iwéréwa nacambiacaténá náicha plata. ¹⁵Néese Jesús iwacáidaca íyanási, yá imànica cabèesi nacáiri, yá icalùadaca namusíuwa macáita wenàiwica templo ibàacháwalená iricuíse, nàasu pírái yáapichawa, ovejanái, pacá nacái. Néese níái icambiéeyéica plata wenàiwica íicha needácaténá nalíwa plata, yá Jesús yúucaca nàasu moneda

canánama cáli finatalé, yá nacái itamàaca yúucawa náicha náasu mesa canánama. ¹⁶Néese Jesús yàalàaca nía cachàiníiri iyú níái iwéndéeyéica unùcu:

—iPitécué yái yàasusi templo íicha! iPicácué pimàni Núaniri Dios íicapèe iyúwa nawéndacàalu! — íimaca yái Jesúsca.

¹⁷Néese wía yéewáidacaléca wawàwalicaté tàacáisi rey David itànèericaté Dios liri inùmalicúise cuyàluta Salmos iricu. Íimacaté: “Máini báawa nuicáca yái namànínáca báawéeri wawàsi píasu templo iricu, pía Nucuèriná Dios; namànipiná nuli báawéeri máinícáiná cáinináca nuicáca picapèe”, íimacaté yái Dios Íirica. ¹⁸Néese abénaméeyéi judío íiwacanánái ibàlùeyéicawa néeni náimaca Jesús íri:

—iCanáca yéewaná pimusúadaca nía templo ibàacháwalená íicha! Báisícaalí Mesiasca pía, yái wacuèrinápináca Dios ibànuèrica walí, wía israelitaca, néese pimàni waicá áiba wawàsi càmfírira wenàiwica idé imànica píasáidacaténá pidèniaca Dios íiwitáise —náimaca. ¹⁹Jesús íimaca nalí:

—Ewitanica pimáalàidacáanítacué yái temploca, càicáanita numichàidapiná ibàlùawa àniwani máisiba èeri iricuwa —íimaca yái Jesúsca. ²⁰Néese níái judío íiwacanánái náimaca íri:

—Nadéca náibaidaca cuarenta y seis camuí namànicaténá yái temploca. Càmita pidé pimichàidaca ibàlùawa àniwani máisiba èeri iricu —náimaca íri.

²¹Quéwa Jesús itàanícaté iyaca ìwaliwata iyúwa templo. ²²Iná idécanáamité Jesús imichàacawa yéetácáisi íicha, néese wía yéewáidacaléca wawàwalicaté yái tàacáisi Jesús icàlidéericaté nalí, ínaté weebáidaca manuísíwata Dios itàacái profetanái itànèericaté Jesús

ìwali. Weebáidacaté nacái Jesús itàacái.

Jesús conoce a todos

²³Idècunitàacá Jesús iyaca Jerusalén iyacàlená néeni íicacaténá náapicha judíonái yàasu culto Pascua, yáté madécaná neebáidaca Mesíascani, yái Jesúsca, israelita icuèrinápiná Dios ibànuèrica nalí, naicácáinaté Jesús imànica yái càmfírira wenàiwica idé imànica. ²⁴Quéwa Jesús yáalíacawa càmita neebáida itàacái báisiiri iyú yáalíacáiná macáita náiwitáise. ²⁵Càmítate iwàwacutá áibanái icàlidaca Jesús íri nàwali níái wenàiwicaca, yácáiná Jesús yáalíacawa macáita wenàiwica íiwitáise.

Jesús y Nicodemo

3 Iyacaté fariseo íipidenéeri Nicodemo, abéeri judío íiwacanánái yéená máiniiri cáimiétacanaca. ²Yái Nicodemo yàacawa ipáchiaaca Jesús yàatalé táiyápi itàanícate ná yáapicha. Nicodemo yàacawa néré táiyápicáwa ipichaná yàacawéeyéiná fariseo náalíacawa ìwali ipáchianá Jesús. Yá Nicodemo íimaca Jesús íri:

—Pía yéewáidéerica wía, wáalíacawa píwali Dios idéca ibànùaca pía péewáidáanápiná wía. Càì wáalíacawa càmicáiná yáalimá áiba imànica yái càmfírira wenàiwica idé imànica, càide iyúwa pimàníiná, càmiccaalí Dios yàacawéerida nía —íimaca yái Nicodemoca. ³Néese Jesús íimaca íri:

—Péemia cayábani, càmiccaalí Dios imàaca wenàiwica imusúaca íicá èeri àniwa wàlisàì iyú, néese càmita yéewa yáalíacawa càinácaalí iyú Dios icùaca yàasu wenàiwicawa —íimaca yái Jesúsca. ⁴Néese Nicodemo isutáca yéemiawa Jesús: —¿Càinásica béeri asiali yáalimá imusúacawa wàlisàì iyú àniwa? ¿Yáalimásica iwàlùacawa yátúa idèericuléwa imusúacaténá íicá èeri

wàlisài iyú àniwa? —fímaca yái Nicodemoca. ⁵Jesús fímaca irí: —Péemìa cayábani, macái wenàiwica namusúaca naicá èeri idàbáanéeri yàawiría úni nacáiri yèewi. Néeseta quéwa iwàwacutá Espíritu Santo imàacaca wàlisài náiwitáise, nadèniacaténá nacáucawa chènuniiséeri Espíritu Santo yèerica nalí. Càita yéewa Dios yàasunáica nía, Dios icùanápina nía. ⁶Cawinácaalí wenàiwica imusuéricawa inanái fícha, idèniaca iináwa cháí èeri iricufríca, quéwa cawinácaalí wenàiwica Espíritu Santo imàaquéerica wàlisài fíwitáise, idèniaca Espíritu Santo. ⁷Pálimáida péemíaca cainácaalí fíimáná yái tàacáisi núméeserica pirí: ‘Iwàwacutá Dios imàacaca wenàiwica imusúaca iicá èeri àniwa wàlisài iyú’, càí númeca pirí. ⁸Péemìa comparación: Cáuli ipùaca àta alénácaalí Dios imàacaca cáuli yàacawa. Yá péemíaca cáuli isàna quéwa càmita páfíawa síisánácaalí yàawa yái cáulica. Càmita nacái páfíawa iwali alénácaalí yàawa. Càita nacái càmita páfíawá páfíacawa cainácaalí iyú Espíritu Santo wàlisài imànica wenàiwica fíwitáise, nadèniacaténá nacáucawa chènuniiséeri Espíritu Santo yèerica nalí —fímaca yái Jesúsca. ⁹Néese Nicodemo isutáca yéemiawa Jesús àniwa:

—Néeni, ¿cainásica yéewaná càicani? —fímaca. ¹⁰Jesús fímaca irí: —Píacata caináwanéeri yéewáidéerica Israel itaquénáinami, ¿cáná càmita páfíawa iwali yái númáanáca? ¹¹Péemìa cayábani, watàanica iwali yái wáaliérica iwali, wacàlidacué nacái piríni, yái waiquéerica, quéwa càmitacué peebáida wataacái. ¹²Càmicaalícué peebáida nucàlidacaalícué pirí iwali yái Dios imànífirica cháí èeri irícu, néese, ¿cainásicué páfíawá peebáidaca nucàlidacaalícué pirí iwali yái Dios imànífirica chènuniré?

¹³“Canáca áiba nuícha cháí èeri irícu iyéericaté chènuniré icàlidacaténá cainácaalí iyáaná néré, abéerita núwa yái iricuéricatéwa chènuniíse, núwa asiali Dios néeséerica, núwa chènuniíserica. ¹⁴Péemiacáwa comparación: Bàaluité madécaná wàawirináimi iwàwacaté yéetácawa àapi iyú àapiná yaamiacáinaté nía manacúali yuucubàa caináwáiri. Néese profeta Moisés imànicaté àapi yéenáwaná bronce imànicaná. Néeseté Moisés imichàidaca àapi yéenáwaná àicu cáaléeri iwali yéewanápinaté macáita wenàiwica naicáidaca irí, níái àapi yaamiyéycaté. Naicáidacaalíté yéenáwanási irí, yaté cáuca nía iculále fícha. Càita nacái iwàwacutá wenàiwicanái imichàidaca núwa chènuniré cruz iwali, núwa asiali Dios néeséerica, yéewanápiná macái wenàiwica naicáidaca nulí. ¹⁵Càita Dios imàacapiná namànica nulí yéewanápiná macáita cawinácaalí wenàiwica yeebáidéeyéica nutàacái càmita náucawa Dios fícha càiripináta, néese nadèniaca nacáucawa càmfíri imáalàawa Dios yáapícha —fímaca yái Jesúsca.

El amor de Dios para el mundo

¹⁶“Máiní cainínaca Dios iicáca macái èeri mìnánái íná càí imànica nalí: ibànùaca nalí Iriwa abéerita yéewanápiná macáita cawinácaalí wenàiwica yeebáidéeyéica Dios Iri itàacái càmita náucawa Dios fícha càiripináta, néese nadèniaca nacáucawa càmfíri imáalàawa Dios yáapícha. ¹⁷Càmícaínaté Dios ibànùwa Iriwa aléi èeri irículé yuuwichàidacaténá èeri mìnánái nabáyawaná íwalíse. Néese Dios ibànùacaté Iriwa iwàsàacaténá nía Dios yàasu yuuwichàacáisi fícha.

¹⁸“Càmíta Dios yuuwichàidapiná càiripináta cawinácaalí

wenàiwica yeebáidéeyéica Dios Iiri itàacái. Quéwa Dios idéca íináidacawa yuuwichàidáanápíná càiripináta cawinácaalí càmíyéica yeebáida Dios Iiri itàacái, yái Dios Iirica abéerita, càmícáiná neebáidani. ¹⁹Dios idéca íináidacawa yuuwichàidáanápíná nía, cawinácaalí càmíyéica yeebáida Dios Iiri itàacái. Péemia comparación: Yái Dios Iiri iyaca càide iyúwa camalási cháì èeri iricu, imàaquéeri waicáca cayába yácáiná Dios Iiri yáasáidaca wenàiwicanái irí cabáyawanáca nía. Quéwa níái èeri minánaica càmíyéica yeebáida Dios Iiri itàacái casfímáica namànica nabáyawanáwa catácáiná náiwitáise, íná càmita cayába naicá Dios Iiri yáasáidéerica cabáyawanáca nía. ²⁰Péemia comparación: Cawinácaalí wenàiwica imàníyéica ibáyawanáwa càmita nàawa camalási yàatalé ipíchaná áibanái naicáca yái báawéerica namàníirica, càita nacái cawinácaalí càmíyéica yeebáida Dios Iiri itàacái báawaca naicáca Dios Iiri manuísíwata, náuca nacái náichawani, ipíchaná yáasáidaca áibanái iicá nabáyawaná. ²¹Quéwa cawinácaalí yeebáidéeyéica báisiiri tàacáisi càmita càì namàni. Néese, namàacaca áibanái iicáca macáita namàníirica yéewacatená áibanái náalíacawa namànica càide iyúwa Dios iwàwáaná”, íimaca yái Jesúsca.

Juan el Bautista vuelve a hablar de Jesús

²²Néeseté Jesús yàacawa wáapicha, wía yéewáidacaléca Judea yàasu cáli ínatalé. Yá wàyaca néeni máisibáwanái èeri. Yá Jesús imàacaca wabautizáca wenàiwicanái, náasáidacatená nawènúadacaté náiwitáisewa Dios irípiná. ²³Juan el Bautista ibautizácaté yàacawa wenàiwica nacái Enón iyacàlená néré

mawiénita Salim iyacàlená irí iyacáiná néeni manùba úni. Inaté wenàiwica yàanàaca néré. Yá Juan ibautizáca nía. ²⁴Càitè imànica ipíchawáiseté romanonái icuèyèicaté wàasu cáli náucaca Juan el Bautista presoyéi ibànaliculé.

²⁵Néese abéenaméeyéi néená Juan yéewáidacalénái, abéeri judío nacái nadàbaca natàanica nalíwáaca ùlúeri wawàsi iyú, ìwali càirínácaalí ibautizá cayábáwanái, Juan el Bautistaca, càmicaalí nacái Jesús yéewáidacalénáisca.

²⁶Iná Juan yéewáidacalénái yàacawa Juan yàatalé. Yá náimaca irí:

—Pía yéewáidéerica wía, yáara asíali iyéericaté píapicha abéemàalé Jordán inanába fícha, yái picàlidéericaté walí ìwali, siùca macáita nàacawa yàatalé nabautizácaténáwa, yá nàacawa yáapicha, yéewáidacalécatená nía — náimaca. ²⁷Néese Juan íimaca nalí:

—Dios imàacaca walí íibaidacalési iyúwata iwàwáaná imàacaca wáibaidacalépiná, íná yéewa wáalíacawa Dios idéca imàacaca cachàiníirica nuíchani, yái Jesúsca. ²⁸Bàaluité péemiacuécá nucàlidáanaté nalí machacàníiri iyúni càmíirita Mesías núa, yái wacuèrinápináca Dios ibànuerica walí, wía israelitaca. Néese, núumacatécúe pírí núata yái wenàiwica Dios ibànuerica Mesías ipíchalé. ²⁹Péemiacuè comparación: Asíali yeedácaalí yàacawéetúapínáwa, yá natéca úa ùacawéeri yàataléwa, yá casfímáica iwàwa, itàanica casfímáiri iyú náapicha. Néese yái asíali yàacawéeríná ibàluericawa néeni, máiní casfímáica yéemiaca yàacawéeríná itàacáwa. Yá casfímáica íináidacawa yàacawéeríná ìwaliwa mànacàu yàanàacáiná ùyacatená ùacawéeri yáapichawa. Càita nacái núa. Casfímáica nuínáidacawa wenàiwica

nàacáináwa Jesús yàatalé,
yàasunáicaténá nía. ³⁰Iwàwacutá
macáita nuéwáidacalé manùbéeyéi
nàacawa nuícha nàacaténá Jesús
icàaluíniná cachàinicáiná nuícha
càiripinátani —fímaca yái Juanca.

El que viene de arriba

³¹Juan el Bautista fímaté nacái:
“Yái Dios Iiri yàanèrica chènuníise,
yácata cachàiníiri náicha canánama.
Quéwa núa, imusuéricaté iicá èeri
càide iyúwa macái wenàiwica
iyáaná, nùyaca cháì èeri irícu
càide iyúwa asialí iyáaná meedá,
nucàlida nacái iwali yái wawàsi
Dios imàaquéerica nùalífacawa ìwali
cháì èeri irícu. Quéwa yái Dios
Iiri yàanèrica chènuníise, yácata
cachàiníiri náicha canánama.

³²Icàlida nacái ìwali yái iiquéerica
chènuniré, yá nacái yéemièrica
quéwa máisibáwanáita nía càì
yeebáidéeyéica itàacái. ³³Quéwa
cawinácaalí yeebáidéerica Dios Iiri
itàacái, yái wenàiwicaca yáasáidaca
yeebáidaca Dios itàaníca báisíiri iyú.

³⁴Yái Jesús Dios ibànuerica itàaníca
Dios inùmalcíuse, Dioscáiná idéca
yàaca irí Espíritu Santo manuúsiwata,
càmíta Dios imáisanía Espíritu Santo
Jesús fícha. ³⁵Cáinináca Wáaniri
Dios iicáca Iiriwa, idéca nacái Dios
imàacaca Iiri icuèanápíná macáita.
³⁶Cawinácaalí yeebáidéerica Dios
Iiri itàacái, idèniaca icáucawa
càmíiri imáalàawa Dios yáapícha,
quéwa cawinácaalí càmíirica iwàwa
yeebáidaca Dios Iiri itàacái, canáca
icáuca càmíiri imáalàawa, néese
yùuwichàapínácawa manuúsiwata
Dios yàasu yùuwichàacáisi iyú”,
fímaca yái Juanca.

Jesús y la mujer de Samaria

4 ¹⁻²Néese^{té} fariseonái
náalíacawa Jesús idèniaca
yéewáidacalénáíwa manùbéeyéi
Juan el Bautista fícha: Náalíacaté
nacáiwa Jesús imàacaca
wabautizáca manùbéeyéi

wenàiwica Juan el Bautista fícha.
Jesús càmítaté ibautizá wenàiwica,
néese imàacaca wabautizáca
nía. ³Jesús yáalíacawa fariseonái
fínáidacawa caluéri iyú ìwali, íná
Jesús yàacawa Judea yàasu cáli
fícha. Yá yèepuacawa yàacawa
Galilea yàasu cáli nérépíná.

⁴Jesús iwàwacutácaté ichàbacawa
Samaria yàasu cáli fínatalé.

⁵Iná yàanàaca wáapícha, wía
yéewáidacaléca, Sicar iyacaléná
nére Samaria yàasu cáli fínata. Yái
yàcaléca iyaca mawiénita Jacob
yàasu cáli irí, yái cálica Jacob
yèericaté iiri íríwa fípidenéricaté
José. ⁶Iyaca néeni utàwi nacáiri
nàisèeri irícuíse úni fípidenéri
Jacob yàasumi. Jesús yàanàaca
nére chamàléeri yàacawa àyapu iyú,
yá yáawinacawa mawiénita utàwi
nacáiri irí, yái nàisèerica irícuíse
úni. Wàanàacaté nére batéwacaalíte
machacànica èeri. ⁷⁻⁸Néese
wàacawa yàcalé iriculé, wía Jesús
yéewáidacaléca, wawèniacaténá
wayáapínáwa. Néese inanáí
Samaria yàasu cáli néeseéchúa
ùanàaca uùsàacaténá úni. Yá Jesús
fímaca ulí:

—Píca nuíra úni —fímaca ulí.

⁹Quéwa càmíta cayába judíonái,
samaritanonái nacái naicáyacacawa.
Càmíta nacái nàira náapíchawáaca
bacàa irícuíse úni. Iná úái Samaria
yàasu cáli néeseéchúaca úumaca
Jesús irí:

—Píacata judíosàiri, ¿caná pisutá
nuícha úni, núa Samaria yàasu cáli
néeseéchúaca? —úumaca. ¹⁰Néese
Jesús fímaca ulí:

—Càmíta píalíawa ìwali yái
cayábéerica Dios iwàwéerica
imànica pírí. Càmíta nacái píalíawa
cawinácaalí núa, núa isutéerica
píícha úni. Píalíacaalí cawinácaalí
núatá, yásí pisutáca nuícha únitá,
yá nùaca pírí cáuri únitá —fímaca
yái Jesúsca. ¹¹Néese úumaca irí:

—Néeni, canáca pírí úni
yàalu peedácaténá úni, máiní

depuíwalécani yái única. ¿Sísáaná peedápiná cáuri úni? ¹²Wàawirimi Jacob imàacacaté walí yái utàwica wàisèeripiná irìcuíse úni. Yeedácatáicaté iirapináwa úni. Càita nacái Jacob yéenibe, ipiranái nacái nàiracaté úni cháí. ¿Píasica cachàiníiri wàawirimi Jacob fícha? —úumaca. ¹³Néese Jesús fímaca ulí:
—Cawinácaalí wenàiwica iiréeyéica yái única iyéerica cháí, mamáalàacata nèepùaca macàlaca nawàwa àniwa. ¹⁴Quéwa cawinácaalí iiréerica úni nuèrica írì càmita quirínama yèepùaca macàlaca iwàwa àniwa. Néese úni nuèrica írì, imichàapinácawa mamáalàacata iwàwalìcu yàacaténá írì icáuca càmíiri imáalàawa —fímaca yái Jesúsca. ¹⁵Uái inanáica úumaca Jesús írì:

—Uwé, pia nulí única yéewanápiná càmita nuèpùawa macàlaca nuwàwa àniwa, càmita nacái iwàwacutá nuèpùaca nuisàaca úni àniwa —úumaca. ¹⁶Jesús fímaca ulí:

—Pia pimáidaca piacawéeriwa. Pité néeseni —fímaca yái Jesúsca. ¹⁷Néese úumaca írì:

—Canácata nunìri —úumaca.

Néese Jesús fímaca ulí:

—Pidéca picàlidaca nulí báisíiri iyúni canáca pinìri. ¹⁸Pidéca pidèniaca cinco namanùbaca pinìrináíwa, yá pidéca piúcaca píchawa macáita nía. Asíali piyéerica yáapicha càmíirita pinìri. Iná pidéca picàlidaca nulí báisíiri iyúni —fímaca yái Jesúsca. ¹⁹Néese úái inanáica idécanáami uémiacani, yá úumaca írì:

—Siùca nuináidacawa cawàwanáta profetaca pía, icàlidéerica tàacáisi Dios inùmalicuíse. ²⁰Wàawirináimi samaritano nàacaté Dios icàaluíniná cháí manuúri dúli fínata, quéwa piacué judíoca, pímacuécá iwàwacutáanása macái wenàiwica nàaca Dios icàaluíniná

Jerusalén iyacàlená néenibàata —úumaca. ²¹Néese Jesús fímaca ulí:

—Péemia nulí cayába, peebáida nutàacái. Mesúnamáitacué piápiná Wáaniri Dios icàaluíniná, quéwa càmítacué iwàwacutápiná pianàaca aléi dúli fínatalé, càmítacué nacái iwàwacutá piacawa Jerusalén iyacàlená iriculé. ²²Píacué samaritanoca càmítacué píalí Dios iwàli pièricuécá icàaluíniná. Quéwa wía judíoca wáalíaca Dios iwàli yái wèerica icàaluíniná, yácáiná judfósàiricani yái iwàsèeripináca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi fícha. ²³Quéwa máiní mesúnamáita, siùca èeri nacái, cawinácaalí báisiyéica iwàwa yàaca Wáaniri Dios icàaluíniná nàapiná icàaluíniná báisíiri iyú manuúswata macái nawàwalicuísewa càide iyúwa Espíritu Santo iwàwáaná, yácáiná Wáaniri Dios iwàwa càí wenàiwica yàaca icàaluíniná. ²⁴Canáca Dios iiná càide iyúwa wenàiwica iiná èeri iricuírca iná càmita idé wenàiwica iicáca Dios. Càita nacái càmita wáalimá waicáca watuí iyúwa càinácaalí iyú wenàiwica yàaca Dios icàaluíniná, nàacáiná icàaluíniná nawàwalicuísewa. Iwàwacutá wenàiwica nàaca Dios icàaluíniná báisíiri iyú macái nawàwalicuísewa, càide iyúwa Espíritu Santo iwàwáaná —fímaca yái Jesúsca. ²⁵Néese úái inanáica úumaca:

—Núalíacawa Mesías yàanàanápiná (fímáanáca “Cristo” griego itàacái iyú), yái wacuèrinápináca Dios ibànueripiná walí. Mesías yàanàacaalípiná, yásí icàlidaca walíwa macáita, wáalíacaténá wéemiaca cayába —úumaca. ²⁶Jesús fímaca ulí:

—Núacata yái, itàanfírca píapicha —fímaca yái Jesúsca.

²⁷Idécanacáita càí Jesús fímaca, wíacata Jesús yéewáidacaléca

wàanàaca néré, yá wáináidacawa waicáidaca Jesús irí itàanícáiná inanái yáapicha. Quéwa cáaluca wasutáca wéemiawani íná canáca wéená isutéeri yéemiawa Jesús cáná yéewaná itàaní úapicha. ²⁸Néese úái inanáica umàacaca úasu úni yàaluwa, yá uèpùacàatécatawa yàcalé iriculé. Yá úumaca wenàiwicanái irí:

²⁹—Aqualécué, piicá abéeri asialiquéi icàlidéerica nulí macáita nudééná numànica. ¿Pífináidasicué cawàwanáta Mesíascani, yái wacuèrinápiná Dios ibànuèrica walí? —úumaca. ³⁰Néese namusúacawa yàcalé iricuise, yá nàacawa Jesús yàatalépiná. ³¹Quéwa ipichawáiseté yàcalé mìnanáí nàanàaca Jesús yàatalé, yá wía, yéewáidacaléca wasutáca Jesús ícha wawási manuúsíwata. Yá wáimaca irí:

—Wáiwacali, piyáa piyáacaléwa —wáimaca. ³²Quéwa Jesús ímaca walí:

—Nudènia nuyáapínáwa áibata camíricuéca píalfawa ìwali — ímaca yái Jesúsca. ³³Néese wía yéewáidacaléca wáimaca walíwáaca:

—¿Cawàwanáta áibanái idéca yàaca iyáapíná? —wáimaca.

³⁴Quéwa Jesús ímaca walí:

—Casíimáipínáca núa idécanáami numànica càide iyúwa Dios iwàwáaná, yái ibànuèrica núa, idécanáami numáalàidaca numànica yái íbaidacalésica Dios ichùulìericaté numànica, càide iyúwacué casíimáiná pía pídécanáamicué piyáaca piyáacaléwa. ³⁵Péemiacué comparación: Picácué píima piríwáaca: ‘Iwàwacutéeri báinúaca quéeri àta needácaléta bànacalé iyacaná’, picácué píima. Núumacué pirí, piicácué macáita níái wenàiwicaca yàanèyeyéica wàatalépiná. Càica níade iyúwa bànacalé iyacaná quíiréeri,

mesúnamáicáináta neebáidapíná nutàacái, yásí wàwacáidaca nía nulípiná nùasunáicaténá nía, càide iyúwa wenàiwica yeedácaalí bànacalé iyacaná.

³⁶Cawínácaalí iwacáidéerica nulí wenàiwica nùasunáipíná, càipíná nùaca iwèniwa: Numàacaca casíimáicani íicáicáiná wenàiwica neebáidaca nutàacái. Cawínácaalí wenàiwica yeebáidéeyéica nutàacái needápiná nalíwa nacáucawa camíiri imáalàawa. Péemiacué comparación: Bànacalé íiwacali ichùulíaca yàasu wenàiwicanáíwa náibaidáanápíná bànacalé yùucubàa. Abéeri wenàiwica ibànacaalí ituíná, yásí casíimáipínácani áiba íbaidéeri yáapicha yeedéeripíná iyacanási quíiracaalíni. Càita nacái cawínácaalí icàlidéerica nutàacái idábáanéeri yàawírfa wenàiwicanái irí, yá nacái áiba wenàiwica iwènúadéerica nulípiná náiwitáise, yá casíimáica nawàwa abédanamata, níái pucháibaca íbaidéeyéica nulí. ³⁷Báísíta iyaca càide iyúwa comparación íimáaná wataacái iyú: ‘Abéeri náiwacali yàasu wenàiwica ibàna ituíná, néese náiwacali yàasu wenàiwicanái áibanái needáca bànacalé iyacaná quíiracaalíni’, ímaca yái comparaciónca. ³⁸Càita nacái nudéca nubànucuéca pía piwènúadáanápíná nulí wenàiwica íiwitáise nùasunáicaténá nía, càide iyúwa náiwacali yàasu wenàiwicanái yeedácaalí bànacalé iyacaná aléera náiwacali yàasu wenàiwica áibanái ibànacatalécaté. Càide iyúwa comparación íimáaná: Náiwacali yàasu wenàiwica idéca ibànaca ituínási, néese náiwacali yàasu wenàiwicanái áibanái needápiná bànacalé iyacaná quíiracaalíni. Càita nacái píacué: Uái inanáica udéca ucàlidaca yàcalé mìnanáí irí nuínáwaná ìwali, càide iyúwa udéca nacáicaalí ubànaca

ituínási, néeseucé piwènúadapiná nulíwa náiwitáise, níái yàcalé minanáica. Yási piwacáidacué nulí níawa nùasunáipiná càide iyúwa wenàiwica yeedácaalí bànacalé iyacaná quírracaalíni —íimaca yái Jesúsca.

³⁹Uái inanáica ucàlidacaté Jesús iináwaná iwali nalí níái iyéeyéica yàcalé iricu iyéerica Samaria yàasu cáli íinata. Uumaca nalí: “Idéca icàlidaca nulí macáita nudééná numànica”, úumaca. Iná yéewa madécáná wenàiwica neebáidaca Jesús itàacái Mesíascani, yái nacuèrinápiná Dios ibànueripinacaté nalí. ⁴⁰Ináté níái samaritanoca idécánáami nàanàaca Jesús yàatalé, yá nasutáca íicha wawási iyamáanápináwa náapicha. Jesús iyacaté náapicha pucháiba èeri. ⁴¹Yá madécáná áibanái yeebáidaca Jesús itàacái néemiácáiná icàlidáaná nalíni. ⁴²Yá náimaca ulí úái inanáica: —Siùca weebáidaca Jesús itàacái camíirita abé pitàacái íwalíise, néese wadéca wéemiaca itàacái. Yá wáalíacawa báisíiri iyú Jesús iwali Mesíascani, yái wacuèrinápiná Dios ibànuerica walí, yái iwasèeripináca èeri minanáí Dios yàasu yuuwichàacáisi íicha —náimaca.

Jesús sana al hijo de un oficial del rey

⁴³Néeseté idécánáami Jesús iyaca náapicha pucháiba èeri, yá yàacawa Samaria yàasu cáli íicha, yá idàbaca yàacawa àniwa Galilea yàasu cáli nérépiná. ⁴⁴Jesús íimacáiná: Profeta yàasu cáli néeseéyeyéi camíta neebáida profeta itàacái, yái itàanfírira Dios inùmalicuíse, camíta nacái naicácani cáimiétaquèeri iyú. ⁴⁵Jesús yàanàacaté Galilea yàasu cáli néré, yá níái iyéeyéica néeni natáidaca Jesús cayábéeri iyú nàyacáináaté Jerusalén iyacàlená néeni naicacáténá Pascua yàasuná

culto, íná yéewa naicacaté macáita yái Jesús imàníiricaté néenibàa, yái camíirica áiba wenàiwica idé imànica.

⁴⁶Néese Jesús yàanàaca áiba yàcalé néré ípidenacatalé Caná, Galilea yàasu cáli íinatalé imàacacataléca úni iwènúacawa uva ituní iyú. Aiba yàcalé ípidenacatalé Capernaum iyaca mawiénita Caná iyacàlená írí. Iyacaté Capernaum iyacàlená minali, gobierno yàasu wenàiwica máiníiri cachànica íibaidéerica rey írí, yái reyca icuèricaté nàasu cáli. Yá cáuláicaca gobierno yàasu wenàiwica íiri.

⁴⁷Yái gobierno yàasu wenàiwica yéemiácanacáita Jesús iináwaná iwali yàanàanáté Galilea yàasu cáli néré Judea yàasu cáli íicha, yá yàaca íicáca Jesús. Isutáca Jesús íicha wawási yàanápináwa icapèe néré ichùniacaténá íiri iwàwéeri yéetácawa. ⁴⁸Néese Jesús íimaca írí: —Iwàwacutácué peebáidaca nutàacái éwita camícáaníta piicá numànica yái camíirica wenàiwica idé imànica. Quéwa, camítacué piwàwa peebáidaca nulí àta piicácalítacué numànica áiba wawási imàaqueericuéca pínáidacawa piicáidaca nulí —íimaca yái Jesúsca. ⁴⁹Quéwa gobierno yàasu wenàiwica íimaca Jesús írí:

—Nuíwacali, piacàtétawa nucapèe néré ipíchaná nuíri yéetácawa —íimaca. ⁵⁰Néese Jesús íimaca írí:

—Pèepùawa picapèe néréwa. Cáuca piirica. Idéca mecuní ichàbacawa íicha —íimaca yái Jesúsca. Yá asiali yeebáidaca Jesús itàacái, íná yèepùacawa icapèe nérépináwa. ⁵¹Néese mawiénicaalíténi icapèe íríwa, yá yàasu wenàiwicanái namusúacawa icapèe írícuíse náipunitáidacani. Yá náimaca írí:

—iCayábaca piirica! iCáucáani! —náimaca. ⁵²Néese isutáca yéemiawa

nía càinácaalíté hora irícu idé mecuní ichàbacawa fícha. Yá náimaca irí:

—Táquicha a la unata táicalé mecuní ichàbacawa fícha —náimaca.

⁵³Néese yáaniri yáaliacawa hora iwali, yáta horaca Jesús íimacatáicata irí: “Cáuca píirica. Idéca mecuní ichàbacawa fícha”, càité íimaca yái Jesúsca. Yá yeebáidaca Jesús itàacái, macái yéenanái yáapichawa.

⁵⁴Yácata pucháibáaná wawási Jesús imàníirica, yái camírica wenàiwica idé imànica idécanáamité yèepùacawa Judea yàasu cáli fícha Galilea yàasu cáli néré.

Jesús sana al paralítico de Betzata

5 Néese té àniwa judíonái namànica áiba culto Jerusalén iyacàlená irícu, íná Jesús yàacawa néré àniwa. ²Jerusalén iyacàlená néeni iyacaté abéeri úni yàalu manuíri náiquéericaté cáli yèewiré mawiénita Jerusalén iwáiná inùma irí, abéeri inùma ípidenéeri Ovejanái yàasu. Yái úni yàalu manuírica ípidenéeri Betzata hebreo itàacái iyú idènièri itéesewa cinco namanùbaca capíima nacáiyéi manúnaméeyéi. ³Madécaná cáuláiquéeyéi wenàiwica nàyaca macái capíima irícu mawiénita úni yàalu manuíri irí. Nàyaca néeni matuíyéi, éeruuyéi yàabàli nacái, máapinéeyéi nacái. Yá naliacawa cáli ínata natuíyàacaténá úni icusúanfíca. ⁴Yácáiná áibaalíté ángel iricùacawa chènuníise yèewiàacaténá úni. Néese cawinácaalí idàbáanéeri cáuláiquéeri iricùacawa úni yáaculé, yásí cayábacani, yá uláicái ichàbacawa fícha càinácaalí uláicái wenàiwica idènièrica. ⁵Néese iyaca cáuláiquéeri asiali cáuláiquéeyéi yèewí. Cáuláicacatèni

treinta y ocho camuí. ⁶Néese té Jesús yàanàaca néré, yá iicáca yái cáuláiquéeri irièricawa néenibàa. Jesús yáaliacáinátéwa iináwaná iwali yái cáuláiquéerica yúuwichàacatéwa madécaná camuí, íná Jesús íimaca irí:

—¿Píwàwasica cayábaca pía àniwa? —íimaca yái Jesúsca.

⁷Yái cáuláiquéerica íimaca irí:

—Néeni, canáca nulí áibanái itéenápíná núa úni yáaculé icusúacaalíwa yái única. Macái yàawiríata nuwàwacaalí nulicùacawa néré, yá áiba iricùacawa nupíchalé —íimaca.

⁸Néese Jesús íimaca irí:

—Pímichàawa. Píchùnía pialubáíwa, pianáwa —íimaca yái Jesúsca.

⁹Yáta cayábaca yái asialica.

Néese yeedáca yàalubáíwa, yá idàbaca yèepunícawa. Quéwa Jesús ichùnìacani sábadó irícu judíonái iyamáidacatáicawa. ¹⁰Iná abénaméeyéi judío íiwacananái náimaca irí yái cáuláiquéerimica:

—Siuca sábadó

wayamáidacatáicawa, íná càmita wàawirináimi íiwitáise imàaca pèepunídaca pialubáíwa —náimaca.

¹¹Néese yái asiali íimaca nalí:

—Yáara ichùnìerica núa íimaca nulí: ‘Píchùnía pialubáíwa,

pianáwa’, íimaca nulí —íimaca yái cáuláiquéerimica. ¹²Néese nasutáca néemiawani:

—¿Cawiná ichùulia píchùnìaca pialubáíwa, pianápináwa? ¿Cawiná càí íimaca píri? —náimaca.

¹³Quéwa yái asiali càmita yáaliawa cawinácaalíni yái ichùnìericatèni madécanáacáiná wenàiwica iyaca néeni, Jesús nacái yàacatéwa fícha.

¹⁴Néese cáwa Jesús yàanàaca yái asialica templo irícu. Yá Jesús íimaca irí:

—Péemìa cayába. Idéca cayábaca pía uláicái fícha. Picá pímaní píbayawanáwa quirínama ípíchaná áiba yúuwichàacáisi báawéeríwanái

yàanàaca pìwali —fìmaca yái Jesúsca.

¹⁵Néese yái asìali yàacawa icàlidaca judío fíwacanáiná irí Jesús iináwaná ìwali ichùnìacaténi. ¹⁶Iná níái judío fíwacanáináica nàuwìdeca namànica Jesús, nasàiwicaca irí wawàsi nacái mamáalàacata ichùnìacáináte wenàiwica sábadò irícu judíonái iyamáidacatáicawa. ¹⁷Quéwa Jesús fìmaca nalfí:

—Núaniri Dios fíбайдaca mamáalàacata, càita nacái nuíbaidaca —fìmaca yái Jesúsca.

¹⁸Iná níái judío fíwacanáináica máini cachàiníwanái nawàwaca nanúacani. Yá báawaca naicácani ichùnìacáiná wenàiwica sábadò irícu judíonái iyamáidacatáicawa. Icàlidaca nacái iináwaná ìwaliwa càide iyúwa abéeri Dios inacáiri, fìmacáiná Dios ìwali yáaniricani.

La autoridad del Hijo de Dios

¹⁹Néeseté Jesús fìmaca judío fíwacanáiná irí: “Péemiacué cayábani, núaquéi Dios Iiri càmita yéewa numàni wawàsi nulínáamitawa. Numànica abéerita yái nuiquéerica Núaniri Dios imànica. Macáita yái Núaniri Dios imànírica, càita nacái numànica, núa Dios Írica. ²⁰Cáininacáiná Núaniri Dios iicáca núa, íná yáasáidaca nulí macáita yái imànírica. Yáasáidapíná nacái nuicá wawàsi cachàiníwanái, imàaquéeripínacué pínáidacawa piicáidaca nulí. ²¹Càide iyúwa Núaniri Dios imichàidáaná wenàiwica yéetácáisi fícha yàacaténá nacáuca àniwa, càita nacái numànica, núa Dios Írica: Nùaca nacáuca cawinácaalí nuwàwéeyéica idèniaca icáucawa. ²²Canacátáita Núaniri icàlida wenàiwica iináwaná ìwali yùuwichàidáanápiná nía nabáyawaná ìwalísewa, Dioscáiná idéca imàacaca nucàlidáanápiná naináwaná ìwali macáita wenàiwica

báawéeyéica, nùuwichàidáanápiná nía nabáyawaná ìwalísewa, núa Dios Írica. ²³Idé càì Núaniri Dios imànica yéewacaténá macái wenàiwica nàaca nucàaluíná, núa Dios Írica, càide iyúwa nàaná Núaniri Dios icàaluíná. Cawinácaalí wenàiwica càmfírica yàa nucàaluíná, càmita nacái nàaca Núaniri Dios icàaluíná, yái ibànuèrica núa.

²⁴“Péemiacué cayábani, cawinácaalí yéemièrica nutàacái cayábèeri iyú, yeebáida nacái Dios itàacái, yái ibànuèrica núa, yái wenàiwicaca idèniaca siùcáisede icáucawa càmfíri imáalàawa, yá iyapíná càiripínata Dios yáapícha. Iná càmita iwàwacutápiná nuèmiaca áibanái icháawàanáca iináwaná ìwali càinácaalíte imàni ibáyawanáwa, ìyacáiná càide iyúwa wenàiwica imichèericawa yéetácáisi fícha, idèniacáiná siùcáisede icáucawa càmfíri imáalàawa. ²⁵Péemiacué cayábani, máini mesunamáita wenàiwicanái canéeyéi icáuca càmfíri imáalàawa néemiánápiná nutàacái. Yá néemiaca nàyaca nutàacái siùca, núa Dios Írica. Cawinácaalí yeebáidéeyéica nutàacái, nadèniapíná nacáuca càmfíri imáalàawa Dios yáapíchawa.

²⁶Càide iyúwa Núaniri Dios idèniáná ichàiniwa yàacaténá nacáuca càmfíri imáalàawa, càita nacái idéca imàacaca nudèniaca nuchàiniwa, núa Írica, nùacaténá nacáuca càmfíri imáalàawa. ²⁷Núaniri Dios idéca ichùuliaca nucàlidaca èeri mìnánái iináwaná nùuwichàidáanápiná nía nabáyawaná ìwalísewa, núa Dios Írica, wenàiwicacáiná nacái núa, núa asìali Dios néeséerica.

²⁸Picácué pínáidawa máini càulenéericani yái tàacáisi nucàlidéericuèca pírí, yácáiná áiba èeriwa macáita yéetéeyéimiwa néemiápiná nutàacái, núa Dios

Lirica, numáidacaalípiná níawa.
²⁹Néemiacaalípiná numáidáaná
 nía, yásí namichàacawa
 càliculii irìcuíse. Cawinácaalí
 imàniyéicaté cayábéeri,
 namichàapinácaawa nàyacaténá
 càiripináta Dios yáapicha, quéwa
 cawinácaalí imàniyéicaté
 ibáyawanáwa, namichàapinácaawa
 nàuwichàacaténáwa càiripináta”,
 íimaca yái Jesúsca.

Pruebas de la autoridad de Jesús

³⁰Jesús íimacaté judío
 íiwacanánái irí: “Càmita yéewa
 numànica wawàsi nulínáamitawa.
 Nucàlidapiná wenàiwicanái
 iináwaná ìwali nùuwichàidáanápíná
 nía nabáyawaná ìwalísewa
 càide iyúwa Núaniri Dios
 ichùulianá. Nucàlidapíná nacái
 naináwaná ìwali machacàníri
 iyú nùuwichàidáanápíná níawa,
 càmicáiná numàni càide iyúwa
 nuwàwáaná. Néese numànica càide
 iyúwa Núaniri Dios iwàwáaná yái
 ibànuèrica núa aléi èeri iriculé.
³¹Nucàlidacaalí nuináwaná
 ìwaliwa máinífiná cachàinica núatá,
 yásí yéewaná pìyúunáidacuéca
 canéerica iwèni meedátáni, yái
 nutàacáica. ³²Quéwa iyacaté áiba
 icàlidéericaté nuináwaná ìwali
 cawinácaalí núa, yácata Juan
 el Bautistami. Yá núalíacawa
 icàlidacaté nùwali báisíri iyú.
³³Pibànùacatécué wenàiwica
 nasutácaténáté néemiawa Juan el
 Bautista càinácaalíté íimaca nùwali.
 Yáté icàlidaca nuináwaná ìwali
 báisíri iyú. ³⁴Quéwa càmfiri máiní
 iwàwacutéeriwa nulí wenàiwicanái
 itàacái. Nucàlidacáitacué pírí ìwali
 yái tàacáisi Juan icàlidéericaté
 nùwali yéewanápinácué peebáidaca
 nutàacái nuwasàacaténácué
 pía Dios yáasu yùuwichàacáisi
 fícha. ³⁵Péemiácué comparación:
 Juan iyacaté càide iyúwa
 lámpara ipucuéricawa, icànéeri
 wenàiwicanái ìwali. Càita

Juan yéewáidacatécué pía
 amalacáténácué píiwitáise
 pìyáanápínácué machacàníri iyú.
 Yáté achúma èerita casimáicatécué
 piwàwa péemiaca Juan itàacái.
³⁶Quéwa iyaca áiba wawàsi
 cawèníri Juan itàacái fícha. Yái
 numànírica càmfírca áiba
 wenàiwica idé imànica, càide iyúwa
 Núaniri Dios ichùulianá numànica,
 yácata yáasáidaca báisíri iyúcani
 Dios idéca ibànùaca núa. ³⁷Núaniri
 Dios, yái ibànùerica núa, yácata
 nacái imàaquéericaté profetanái
 itànàaca tàacáisi nuináwaná
 ìwali bàaluité Dios imàacacáinaté
 natànàaca itàacái, éwitacué
 càmicáaníta píalimá péemiaca
 Núaniri Dios itànica, càmitacué
 nacái píalimá piicácani. ³⁸Quéwa
 càmitacué piwàwa peebáidaca Dios
 itàacái Dios ibànùericatécué pírí,
 càmicáinácué piwàwa peebáidaca
 nutàacái, núa asiali Dios ibànùerica.
³⁹Pidécuéca péewáidacawa
 cayábéeri iyú Dios itàacái ìwali
 profetanái itànèericaté Dios
 inùmallicuése pìyúunáidacáinácué
 pìyapínaca càiripináta ìwalíse
 yái péewáidáanácuéca meedá
 Dios itàacái ìwali, quéwa Dios
 itàacái icàlidaca nuináwaná
 ìwali. ⁴⁰Quéwa éwita Dios
 itàacái icàlidacáaníta nùwali,
 càicáanítacué càmita piwàwa
 peebáidaca nulí pidènìacaténácué
 picáucawa càmfíri imáalàawa Dios
 yáapicha.
⁴¹“Càmita nucutá mamáalàacata
 wenàiwicanái naicáanápíná núa
 càiride iyúwa máinírca cachàinica
 cháí èeri irícu. ⁴²Núalíacuéca
 nuicá píiwitáise. Yá núalíacawa
 càmitacué cáminá piicáca Dios.
⁴³Núaniri Dios idéca ibànùacuéca
 nua píatalé, quéwa càmitacué
 pitáida núa cayába, càmitacué
 nacái peebáida nutàacái. Quéwa
 áibacaalí péenácué yàanàa
 icàlidéeri yáasu tàacáisiwa
 meedá, yásí peebáidacuéca itàacái

nutàacái fícha. ⁴⁴Càmítacué píalimá peebáidaca nutàacái, piwàwacáinácué meedá pimànica iyúwa pinacáiyéi iwàwáaná cayábacaténácué naicáca pía. Càmítacué piwáwa pimànica càide iyúwa Dios iwàwáaná, yái abéerita Diosca, yéewacaténácué casiimáica iicáca pía. ⁴⁵Picácué pínáidawa nucháawàanápínácué piináwaná ìwali Núaniri Dios iríwa. Càmita iwàwacutá nucháawàacuéca piináwaná ìwali, iyacáiná áiba icháawèericuésca piináwaná ìwali, yái profeta Moisés itànèericaté tàacáisi pibáyawaná ìwalicué, éwitacué piyúunáidacáaníta Moisés yàasu tàacáisi iwasàanápínácué pía Dios yàasu yúuwichàacáisi fícha. ⁴⁶Profeta Moisés itànàacaté tàacáisi nuináwaná ìwali Dios inùmalicúise. Quéwa càmítacué peebáida Moisés yàasu tàacáisi báisiiri iyú. Báisícaalicué peebáidaca Moisés yàasu tàacáisitá, yá peebáidacuéca nutàacái nacáitá Moiséscaíná itànàacaté nuináwaná ìwali. ⁴⁷Quéwa càmítacué peebáida tàacáisi profeta Moisés itànèericaté nuináwaná ìwali, íná càmita nacáicué peebáidapíná yái tàacáisi nucháidèeripínácuéca pírí”, ímaca yái Jesúsca.

Jesús da de comer a cinco mil hombres

6 Néesetécáwa, Jesús yàacawa abémàalé Galilea icalisaniná fícha, áibaalí ípidenéeri Tiberias. Wía yéewáidacaléca wàacawa yáapicha. ²Manùbéeyéi wenáiwica nàacawa Jesús yáamiwáise àta alénácaalí yàawa, naicáicáinaté imànica madécaná yái càmírica wenáiwica idé imànica ichùnìacaténá cáuláiquéeyéi. ³Néese Jesús yàacawa dúli ínatalé, yá yáawinacawa wáapicha wía yéewáidacaléca. ⁴Mawiénicaté Pascua yàasu èeri judfonái imànicatáicaté yàasu cultowa

máiníiri iwàwacutácawa nalí ípidenéeri Pascua. ⁵Néese Jesús iicáidaca nalí níái manùbéeyéi wenáiwicaca yèeyéicawa yàatalépiná. Iná Jesús ímaca Felipe irí:

—¿Alénásica yéewa wawèniaca nayáapíná níái manùbéeyéi wenáiwicaca? —Ímaca yái Jesúsca. ⁶Jesús isutáca yéemiawani yáalimáidacaténá iicáwa Felipe, yáalíacaténáwa càinácaalí Felipe ínínáidáanáwa, Jesúscaíná yáalíacatéwa càinácaalí imànínápináté wàacaténá wenáiwica iyáapíná. ⁷Néese Felipe ímaca:

—Càmita wáalimá wàaca nayáapíná. Ewita wadèniacaalí doscientos denario imanùbacatá, yái doscientos èeri imanùcatái, càicáaníta caná yéewánáwa wawèniaca pan cayába yáaliméeripíná wàaca nayáatá, íbatàa púubanamáanápínátá — ímaca. ⁸Néese abéeri wéená, wía yéewáidacaléca, ípidenéeri Andrés, yái Simón Pedro iméeréerica, ímaca Jesús irí:

⁹—Iyaca cháí abéeri sùmái idènièri cinco namanùbaca cebadéeri panca, pucháiba cubái imìdecaná nacái, quéwa càmita náalimá níái manùbéeyéi wenáiwicaca — ímaca yái Andrésca. ¹⁰Néese Jesús ímaca walí:

—Pichùuliacué náawinacawa canánama — ímaca yái Jesúsca. Iyacatái madécaná masicái, yá náawinacawa. Nàyaca cawáwanáta cinco mil namanùbaca asianái. Càmita waputàa càisimalénácaalí inanái, sùmanái nacái. ¹¹Néese Jesús yeedáca níái panca icáapi iriculéwa, yá yàaca Dios irí cayábéeri. Néese isubèriadaca nía, yàaca walíní, wía yéewáidacaléca, yéewacaténá wawacàca wenáiwicanái iríni, níái yáawinèeyéicawa néeni. Càita nacái Jesús imànica cubái imìdecaná

yáapicha, yá wawacùaca nalíni, càinácaalíté imanúica nawàwa nayáaca. ¹²Idécanaámi nayáaca cadénama, yá Jesús íimaca walí, wía yéewáidacaléca:

—Piacué peedá yéenáimi imàaquéricawa, ipíchaná yúucacawa —íimaca yái Jesúsca. ¹³Iná wàaca weedáca pan yéenáimi imàaquéricawa, yá wapuniádaca doce namanùbaca mapíiri pan yéenáimi iyú, yái imàaquéricawa cinco namanùbaca cebadéeri pan íicha. ¹⁴Níai wenàiwicaca naicácáiná Jesús imànica yái cànírica áiba wenàiwica idé imànica, íná náimaca nalíwáaca:

—Báisíta yácata yái profeta icàlidéerica tàacáisi Dios inùmalicúise, yái wacuèrinápiná càide iyúwaté profeta Moisés itànàanáté tàacáisi ìwali yàanèripinacaté aléi èeri iriculé —náimaca. ¹⁵Quéwa Jesús yáaliacawa nawàwáaná náibàacani cachàiníiri iyú namàacacatená Jesús iyúwa nàasu rey icùanápiná nía, íná Jesús yàacawa náicha dúli íinatalé iyacatená abéerita.

Jesús camina sobre el agua

¹⁶Táicacaalíté yàacawa, néese wía yéewáidacaléca walicúa wàacawa Galilea icalísaniná néré. ¹⁷Néese wawàlucacawa barca iriculé, yá wadàbaca wachàbaca wàacawa abéemàalé calisa íicha wàanàacatená Capernaum iyacàlená nérépiná. Idé catáca wàwali quéwa Jesús càmiíritàcá yàanà wàatalé. ¹⁸Néese manuúri màladàca imichàacawa cáulicáiná ipùa wía cachàini. ¹⁹Néese máadáiini watenácaté cawàwanáta cinco kilómetro, seis kilómetro idécuni cawàwanáta, yá waicáca Jesús yèepuníriwa úni inàniacubàa, mawiénita yàacawa wàasu barca irí. Yá cáaluca wía báawanama, càmicáiná wáalfa waicácani. ²⁰Quéwa Jesús íimaca walí:

—iNúaquéi, picácué cáalu pía! —íimaca walí. ²¹Néese casíimáiri iyú weedáca Jesús barca iriculé, yáta barca yàanàaca wawàwacataléca wàacawa.

La gente busca a Jesús

²²Mapisáita àniwa níai manùbéeyéi wenàiwicaca wamàaquéeyéicaté abéemàalé Galilea icalísaniná íicha nawàwacaté nacutáca Jesús. Nálíacawa càmitaté Jesús yàawa wáapicha, wía yéewáidacaléca táicalémi watécaalíté yái abéeri barcaca iyéericaté néeni. ²³Quéwa abénaméeyéi wenàiwica Tiberias iyacàlená néeseeyéi nàanàaca barca iricu mawiénita cáli irí yái cálica wenàiwica iyáacatáicaté pan idécanaámité Wáiwacali yàaca Dios irí cayábéeri. ²⁴Néese wenàiwicanái càmicáinaté nàanàa Jesús, càmicáiná nacái nàanàa wía, wía Jesús yéewáidacaléca, ínaté nawàlucacawa madécaná barca iriculé nachàbacatená calisa nàanàanápiná Capernaum iyacàlená néré nacutácaténáni, yái Jesúsca. Yá nachàbaca calisa.

Jesús, el pan de la vida

²⁵Idécanaámité nàanàaca abéemàalé calisa íicha, yá nàanàaca Jesús. Náimaca irí:

—Pía, yéewáidéerica wía, ¿càicaalínaté pianàa aléi? —náimaca. ²⁶Quéwa Jesús íimaca nalí:

—Péemiacué cayába, càmitàacáwa píalía péemiaca càinácaalí íimáaná yái numànírica càníirita áiba wenàiwica idé imànica. Píaliacáitacuéwa piyáacaté piyáacaléwa cadénama meedá, íná picutácuéca núa yàacási ìwalinápiná meedá. ²⁷Picácué máini cáinináca piicáca piyáacaléwa cháì èeri iricu imáalàapinácáináwa meedá caquialéta yái yàacàsica. Néese, iwàwacutácué cawènírica

piicáca yái yàacàsica yèerica
picáuca càmfiri imáalàawa, yái
Dios yúuleca nuèripinácuéca
pirí, núa asiali Dios néeséerica.
Yácáiná Núaniri Dios idéca
imàacaca nudèniaca nuchàiniwa
nùacaténácué picáuca càmfiri
imáalàawa —íimaca yái Jesúsca.

²⁸Néese náimaca Jesús irí:

—¿Càinásica iwàwacutá
wamànica wamànicaténá càide
iyúwa Dios iwàwáaná? —náimaca.

²⁹Jesús íimaca nalí:

—Dios iwàwacué peebáidaca
nutàacái, núa wenàiwica Dios
ibànuèrica —íimaca yái Jesúsca.

³⁰Néese nasutáca néemiawani:

—¿Càiríiná wawàsi áiba
wenàiwica càmfiri idé imànica
pimàníripiná waicá yéewanápiná
weebáidaca pitàacái? ¿Càinásica
píalimá pimànica? ³¹Wàawirináimi
nayáacaté pan nacáiri èeri
imanùbaca ípidenéericaté maná
nèepunícaalítéwa manacúali
yùucubàa càinàwàiri, càide iyúwaté
profeta itànàaná Dios itàacái
Salmos iricu: ‘Imàacaté pan
nacáiri yúuwàacawa chènuníse èeri
imanùbaca nayáapiná’, càì profeta
itànàacaté Moisés iinàwaná ìwali —
náimaca. ³²Jesús íimaca nalí:

—Péemiácué cayába, Moisés
càmítaté yàa nayáapiná pan
chènuníseéri. Yácata Núaniri Dios
yèericaté nalíni, èeri imanùbaca,
quéwa siúcáise de yàacué pirí yái
báisiiri yàacási chènuníseerica.

³³Núacata yái Dios yúule
cáurica Dios yèericuéca pirí, núa
iricúerica chènuníse, yá nùaca
nacáuca càmfiri imáalàawa níai
èeri mìnánáica —íimaca yái
Jesúsca. ³⁴Néese nasutácani:

—Uwé, pía wayáa yái yàacàsica
mamáalàacata —náimaca. ³⁵Jesús
íimaca nalí:

—Núacata yái yàacàsica yèerica
wenàiwicanái icáuca càmfiri
imáalàawa. Ewita piyáacáanítacué
piyáacaléwa èeri iricúiri yàacási,

càicáaníta máapitacué pía
àniwa, macàlacué nacái piwàwa
àniwa. Quéwacué peebáidacaalí
nulí, pimànicaalícué nacái
càide iyúwa nuwàwáaná, yásí
matuíbanáicuéca piwàwa Dios
yáapicha càiripináta, càide iyúwa
casímáiná wenàiwica càmfíyéica
máapi, càmfíyéi nacái macála iwàwa.

³⁶Quéwa nudéca nucalídicuéca
piríni, éwitacué piicácaníta yái
numàníríca, càicáanítacué càmita
peebáida nutàacái mamáalàacata.

³⁷Cawinácaalí Núaniri Dios
imàaquéeyéica nùasunáipiná, níata
yeebáidapiná nutàacái. Néese
macáita yeebáidéeyéica nutàacái,
canácatáita nùuca nuíchawa
nía. ³⁸Càmíta nùanàa chènuníse
numànicaténá meedá iyúwa
nuwàwáaná. Néese nudéca nùanàaca
numànicaténá càide iyúwa Núaniri
Dios iwàwáaná, yái ibànuèrica núa.

³⁹Núaniri Dios yái ibànuèrica núa
càmíta iwàwa yúucacawa nuícha
abéeri nùasu wenàiwicanái yéená,
Dios imàaquéeyéica yeebáidaca
nutàacái. Néese Dios iwàwa
numichàidaca nía yéetácáisi íicha
èeri imáalàacaalípináwa. ⁴⁰Yácáiná
Núaniri Dios iwàwa nadèniaca
nacáuca càmfiri imáalàawa
Dios yáapicha macáita wenàiwica
yeebáidéeyéica Dios Iirica núa,
yeebáidéeyéi nacái nutàacái. Néese
numichàidapiná níawa yéetácáisi
íicha èeri imáalàacaalípináwa —
íimaca yái Jesúsca.

⁴¹Néese níai judío íiwacanánáica
nadàbaca natàanica báawéeri iyú
Jesús iwali íimacáináté: “Núacata
yái Dios yúuleca chènuníseéri
Dios yèericuéca pirí, nùacaténácué
picáuca càmfiri imáalàawa”, íimaca.
⁴²Yá náimaca nalíwáaca:

—¡Yácata Jesús meedá, yái
José iirimica! Wáalíca waicáca
isèená, yáanirimi, yáatúa nacái.
¡Ichìwaca meedá yái icalídicáiná
iricúacasawa chènuníse! —
náimaca. ⁴³Néese Jesús íimaca nalí:

—Picácué càì pitàaní piríwáaca.
⁴⁴Abéerita Núaniri Dios imàaquéeri
 wenàiwica neebáidaca nutàacái,
 yéewanápiná nàasu wenàiwicaca
 nía. Yá numichàidapíná
 nàawa yéetácáisi ícha èeri
 imáalàacaalípináwa. ⁴⁵Profeta
 Isaías itànàacaté tàacáisi Dios
 inùmaliçúse. Càité íimaca: ‘Dios
 yéewáidapíná macái wenàiwica’,
 càì itànàaca. Iná yéewa macáita
 yéemièyéica Núaniri Dios itàacái,
 yéewáidéeyéi nacáíwa iwali,
 neebáidapíná nutàacáíwa.

⁴⁶‘Canácatàacá áiba nuícha
 iiquéeri Núaniri Dios. Abéerita
 núa, yái Dios ibànuerica chènuníise,
 nudéca nuicácani. ⁴⁷Péemiacué
 cayába, cawinácaalí yeebáidéerica
 nutàacái idèniaca siúcáise
 icáucawa càmiíri imáalàawa.
⁴⁸Núacata yái yàacàsica yèerica
 wenàiwica icáuca càmiíri
 imáalàawa. ⁴⁹Piawirináimicué
 nayáacaté nayáacaléwa èeri
 imanùbaca, yái pan nacáirica
 ípidenéericaté maná Dios
 ibànuericaté nalí chènuníise
 idècunitàacá nèepunicawa
 manacúali yùcubàa càinàwàiri.
 Nayáacaté maná èeri imanùbaca,
 quéwa béeyéicaalíté nía, yáté
 néetácawa càide iyúwa macái èeri
 mìnánái yéetánáwa. ⁵⁰Quéwa
 nucàlidacué pirí nùwaliwa,
 núacata yái yàacàsica iricuèricawa
 chènuníise: Cawinácaalí wenàiwica
 iyéerica yái yàacàsica, iyapíná
 càiripínáta Dios yáapícha.

⁵¹Núacata yái yàacási cáurica
 iricuèricawa chènuníise:
 Cawinácaalí iyéerica yái yàacási
 cáurica, idèniapíná icáucawa
 càmiíri imáalàawa Dios yáapícha.
 Yái yàacási nuèripínáca nalí,
 yácata nuíná yái. Yá numàacapíná
 nuínáwa nuétácáténáwa yéewanápiná
 èeri mìnánái nadèniaca nacáucawa
 càmiíri imáalàawa Dios yáapícha —
 íimaca yái Jesúsca yéewáidacaténá
 nía imàacáanápínáté icáucawa.

⁵²Néese níái judío íiwacanánáica
 nadàbaca natàanica nalíwáaca
 chàinásiri iyú. Yá néemíanícawa,
 náimaca nalíwáaca:

—iCanáca yéewaná yàaca wayáa
 íináwa yái asiallica! —náimaca.

⁵³Jesús íimaca nalí:

—Péemiacué cayábani,
 càmicaalícué piyáa nuíná, núa
 asiali Dios néeséerica, càmicaalícué
 nacái piira nuíraná, càmitacué
 pidèniapíná picáucawa càmiíri
 imáalàawa. ⁵⁴Cawinácaalí
 iyéerica nuíná, íiréeri nacái
 nuíraná, idèniaca siúcáise
 icáucawa càmiíri imáalàawa;
 néese numichàidapínácani yéetácáisi
 ícha èeri imáalàacaalípináwa.

⁵⁵Cayábéeri yàacási yái nuínáca.
 Cayábéeri nacái nuíraná
 wenàiwica íirapíná. ⁵⁶Cawinácaalí
 iyéeri nuíná, íiréeri nacái
 nuíraná, iyaca abédanamata
 núapícha, núa nacái nùyaca
 abédanamata yáapícha.

⁵⁷Núaniri Dios yái ibànuerica
 núa iyaca càiripínáta. Núa
 nacái nùyaca càiripínáta
 Núaniricáiná yàaca nucáuca.
 Càita nacái cawinácaalí
 iyéerica nuíná, yá nùaca
 nacái icáuca càmiíri imáalàawa.

⁵⁸Nucàlidacué pirí nùwaliwa
 yái yàacàsica iricuèricawa
 chènuníise.

Yái yàacàsica càmiíricata
 càide iyúwa maná yái pan
 nacáirica piawirináimi
 iyéericatécué, quéwaté
 béeyéicaalí nía, yá néetácátéwa
 càmicáiná yéewa maná
 yàaca nacáuca càmiíri
 imáalàawa. Quéwa cawinácaalí
 iyéerica yái yàacàsica
 nuèripínáca írí, idèniapíná
 icáucawa càmiíri imáalàawa
 —cài Jesús càlídaca nalí
 comparación, yéewáidacaténá
 nía iwàwacutáanápínáté
 imàacaca icáucawa yéewacaténá
 yàasu wenàiwica nadèniaca
 nacáucawa càmiíri imáalàawa.

⁵⁹Càité Jesús yéewáidaca
 judionái nàwacáidáyacacalítéwa
 néewáidacàalu iricuwa
 Capernaum iyacàlená néeni.

Palabras de vida eterna

⁶⁰Néseté manùbéeyéi néená níái yèpuníyéicatéwa Jesús yáapicha quéechatécáwa, idécanáamité néemiaca Jesús itàacái yéewáidéerica iyú nía, yá náimaca nalíwáaca:

—Máiní càulenáca weebáidaca yái tàacáisi icàlidéerica walí. iCàmita wawàwa weebáidaca itàacái! —náimaca. ⁶¹Quéwa Jesús yáaliacawa natàanica báawéeri iyú itàacái iwali. Yá íimaca nalí:

—¿Cánacué báawa péemìacani, yái nucàlidéericuéca pirí?

⁶²Néese, ¿càinásicué píináidacawa piicácaalícué núa, asìali Dios néeséerica, numichàacawa chènuniré àniwa, aléera nùyacataléca bàaluité?

⁶³Abéerita Espíritu Santo yèeri wenàiwica icáuca càmfíri imáalàawa. Canácaalí Espíritu Santotá, yásí canéerica iwèni meedá yái nuinácata. Yái comparación nucàlidéericuéca pirí yàacàsi iwali íimáanáca Espíritu Santo yàacuéca picáuca càmfíri imáalàawa peebáidacaalícué nutàacái báisíri iyú. Càmita íimáaná iwàwacutácué piyáaca nuinásíwa. ⁶⁴Quéwa nàyaca abénaméeyéi pèewi càmfíyèipiná idèni icáucawa càmfíri imáalàawa càmicáiná neebáida nutàacái — íimaca yái Jesúsca. Càì Jesús íimaca yácáiná idàbacatáiseté imáidaca yéewáidacalénáíwa quéechatécáwa, yáté yáalíacawa cawinácaalí nía càmfíyèipinacaté yeebáida itàacái, yáafia nacáíwa chánácaalí wéená itéeripinacaté Jesús yùuwidenái náibàacaténáni.

⁶⁵Néese Jesús íimaca nalí nacái:

—Iná nudéca nucàlidacuéca piríni canácata yáaliméeri nùasu wenàiwicapiná càmicáalcáwa Núaniri Dios imàaca yeebáidaca nutàacái —íimaca yái Jesúsca.

⁶⁶Néese madécaná néená níái yèpuníyéicatéwa quéechatécáwa

Jesús yáapicha nèepùacawa íicha. Càmita quirínama nàacawa yáapicha. ⁶⁷Néese Jesús isutáca yéemiawa wía, wía yéewáidacaléca, doce wamanùbaca. Yá íimaca walí:

—¿Néenicué nacái pía yéyèyipináta nacáíwa? —íimaca yái Jesúsca. ⁶⁸Quéwa Simón Pedro íimaca irí:

—Wáiwacali, canácata áiba yéewáidéeri wía. Abéerita pía icàlidéeri walí càinácaalí iwàwacutáaná wamànica wadèniacaténá wacáucawa càmfíri imáalàawa. ⁶⁹Weebáidaca pitàacái. Wáaliaca nacái mabáyawanéeri Mesíasca pía, yái wacuèrináca, yái cáuri Dios Iirica —íimaca yái Pedroca. ⁷⁰Jesús íimaca walí: —Nudéca nuedácuéca pía, píacué docéeyéica imanùbaca. Quéwa abéeri péenacué Satanás yàasu — íimaca yái Jesúsca.

⁷¹Càité Jesús icàlidaca Judas iwali, yái Simón Iscariote iirimi. Ewita abéeri wéenácánítani, wía yéewáidacaléca doce wamanùbaca, càicáanita Judas itéenápinacaté Jesús yùuwidenái náibàacaténáni.

Los hermanos de Jesús no creían en él

7 Néese Jesús yèpunícatéwa Galilea yàasu cáli finatabàa. Càmitaté iwàwa iyaca Judea yàasu cáli finata, níacáiná judfo íiwacanánái nawàwacaté nanúacani. ²Quéwa mawiénicaté judíonái yàasu culto abéeri semanéerica íipidenéeri Enramadas, nàyacaténáté capíima iricu. ³Iná Jesús yéénánái náimaca irí:

—Picá piyamáawa cháí, néese piawa Judea yàasu cáli néré yéewacaténá píasu wenàiwica iyéeyéica néeni naicáca yái pimáníricasa càmfírica áiba wenàiwica idé imànica. ⁴Aiba iwàwacaalí manùba wenàiwica náalí naicácani, néese càmita imàni wawàsi ibàacanéeri iyú.

Báíscaalí p'álimá pimànica yáí càmírica wenàiwica idé imànica, yá iwàwacutá pimànicani manùba wenàiwica yàacuésemi —náimaca.

⁵Càica Jesús yéénánái icàlidaca iríni, càmícaíná nacái neebáida irí.

⁶Néese Jesús íimaca nalí:

—Càmitàacá nuénáiwana yàanàa, quéwacué p'álimá píibaidaca piasu wawàsiwa macái èeri imanùbaca.

⁷Aibanái èeri m'nanái càmíyéica yeebáida nutàacái càmítacué yéewa báawaca naicáca p'ía, quéwa báawaca naicáca núa numàacacáiná náalíacawa nabáyawaná iwaliwa.

⁸Piacuéwa culto néré, núa quéwa càmitàacá nùawa siùca, càmícaínátàacá nuénáiwana yàanàa cayába —íimaca yáí Jesúsca.

⁹Néese idécanáami càì icàlidaca nalíni, yá Jesús iyamáacawa náicha Galilea yàasu cáli néré.

Jesús en la fiesta de las Enramadas

¹⁰Néeseté idécanáami Jesús yéénánái yàacawa, yá Jesús yàacawa nacái Jerusalén iyacàlená nérépiná. Càmita quéwa yàawa manùba wenàiwica yáapicha; yàacawa batéwa ibàacanéri iyú. ¹¹Néese judío íiwacanánái nacutácani culto yaalí, Jerusalén iyacàlená iricu. Yá nasutáidaca néemiawa wenàiwicanái:

—¿Alénásica yáara asialica? — náimaca. ¹²Nía nacái wenàiwicaca natàanica ibàacanéri iyú nalíwáaca Jesús iwali: “Cayábéeri íiwitáise”, náimaca. Quéwa áibanái náimaca: “Càmírita cayába, ichìwáidacáiná wenàiwica meedá”, náimaca. ¹³Quéwa macáita natàanica Jesús iwali ibàacanéri iyú cáalucáiná naicáca judío íiwacanánái, níái báawéeyéica iicáca Jesús.

¹⁴Idècunitàacá namànica culto semana iwaliabàacatái, yáté Jesús iwàlùacawa templo iriculé. Yá idàbaca yéewáidaca wenàiwica

néré. ¹⁵Níái judío íiwacanánáica náináidacawa manuísíwata néemiaca Jesús yéewáidáaná. Yá náimaca iwali:

—iCanéeri iwèni meedá yàasu tàacáisi càmícaínaté yéewáidawa wàasu escuela iricu! —náimaca nawènúadacaténá wenàiwica íiwitáise Jesús íicha. ¹⁶Néese Jesús íimaca nalí:

—Yái nuéwáidéericuéca p'ía iwali càmírita nùasu tàacáisi.

Nucàlidacué p'irí yàasu tàacáisi yáí Núaniri Dios, yáí ibànùerica núa. ¹⁷Aibacaalí iwàwa imànica càide iyúwa Dios iwàwáaná, yásí yáalíacawa nuéwáidaca nía Dios yàasu tàacáisi iyú; náalía nacáiwica càmita nuéwáida nía nùasu tàacáisi iyúwa meedá. ¹⁸Cawinácaalí itàaníríca íiwitáise iyúwa meedá iwàwa wenàiwicanái yàaca íimíétacaná, quéwa núa iwàwéeri wenàiwicanái yàaca Núaniri Dios íimíétacaná, yáí ibànùerica núa. Iná nutàanica báisíiri iyú, núcacáináta yáí báisíirica, càmita nacái nuchìwa.

¹⁹“Profeta Moisés icàlidacaté piawirináimicué iríni càinácaalí Dios iwàwáanácué pimànica. Quéwa canácatacué pèewi áiba imàníríca càide iyúwa Dios iwàwáaná. ¿Cánácué piwàwa pinúaca núa? —íimaca yáí Jesúsca. ²⁰Néese níái wenàiwicanáica náimaca irí:

—iDemonio iyaca piwàwalicu idacuèri píiwitáise, íná máiwitáiseca p'ía meedá! iCanácata iwàwéeri inúaca p'ía! —náimaca.

²¹Néese Jesús íimaca nalí:

—Macáitacué píináidacawa manuísíwata piicáidaca yáí numànírícaté áiba sábado bàaluité piyamáidacatáicuécawa, nuchùnìacaalíté cáuláiquéeri asialí, íná báawacuéca piicáca núa numànicáiná yáí wawàsi píiméericuéca iwali càmíricasa Dios imàaca wamànica sábado iricu judíonái iyamáidacatáicawa.

²²Quéwa Dios imàacaca wáibaidaca sábadu iricu iwàwacutácaalí wamànica áiba cayábéeri wawàsi Dios ichùulièrica wamànica. Càita ìyaca circuncisiónca. Profeta Moisés yéewáidacaté nía circuncisión ìwali, càide iyúwaté wàawirináimi imànínáté circuncisión néenibe asianáí iríwa madécaná camuí Moisés ipíchawáise. Yáí Moisés yéewáidacaté nía iwàwacutáanacué pimànica circuncisión sùmàí irí abéeri semana idénáami imusúaca iicá èeri éwita ìyacáaníta sábadu piyamáidacatáicuécawa. Iná pimànicuéca circuncisión péenibe asianáí iríwa càinácaalí èeri iwàwacutácatáicué pimànicaní, yéewacaténacué pimànica machacàníiri iyú càide iyúwa Dios ichùulianá. ²³Càita pimànicuéca càide iyúwa profeta Moisés ichùulianá wàawirináimi Dios inùmaliçuise, yá pimànicuéca circuncisión péenibe asianáí iríwa éwitacué iwàwacutácáaníta pimànicani sábadu iricu wayamáidacatáicawa, idèniacaalí abéeri semana yáí sùmàica. Néese, òcánacué báawa piwàwa núapicha ìwalíise yáí nuchùnianáca macáí iiná yáara asialica cáuláiquéerimica sábadu piyamáidacatáicuécawa? ²⁴Picácué picháawà wenáiwica iináwaná ìwali ipíchawáisecúé píalía nàwali cayába càinácaalí namàníná. Iwàwacutácué píínáidacawa cáalíacáiri iyú ipíchawáise picálidacuéca naináwaná ìwali. Néese, pitàanacué báisíiri iyú —ímaca yáí Jesúsca.

Jesús habla de su origen

²⁵Idécanáamité néemiaca Jesús ímáaná, néese abénaméeyéí iyéeyéica Jerusalén iyacálená néeni nadàbaca náimaca nalíwáaca:

—IYácata Jesús, yáí asialí judío íiwacanánáí nacutéerica nanúacaténáí! ²⁶Picácué yáí, itàanica iyúwa iwàwáaná itàanica

macáí wenáiwica yàacuésemi, quéwa wáiwacanánáí càmita nàalàa cachàiníiri iyúni. Cawàwanáta wáiwacanánáí nàináidacawa ìwali Mesíascani, wacuèrinápiná wía judíoca, Dios ibànùerica walí. ²⁷Quéwa càmita yéewa Mesíascani, wáalíacáináwa ácatáiséericaalí yáí asialica, quéwa Mesías yàanàacaalípiná, yá canáca yáalíeripiná ìwali síisáanéericaalíni —náimaca. ²⁸Idècunitàacá Jesús yéewáidaca wenáiwica templo iricu, yá yéemiaca yáí náiméerica ìwali. Néese Jesús íimaca cachàiníiri iyú:

—Piyúunáidacuéca píalíacawa nùwali. Piyúunáidacué nacáí píalíacawa síisáanéericaalí núa. Quéwa càmita nùanà numànicaténá càide iyúwa nuwàwáaná, néese nudéca nùanàca Dios ibànùacáiná núa, yáí Dios báisíirica, càimíricué píalía ìwali. ²⁹Núalíaca Dios ìwali nùanàcáiná yàatanáise. Ibànùa nacáí núa néese —ímaca yáí Jesúsca.

³⁰Néese judío íiwacanánáí nawàwa náucaca Jesús presoíyéí ibànaliculé, quéwa càmitaté náibàani càmicáinátàacá Jesús yéenáíwaná yàanà nanúacatáipínacaténí.

³¹Quéwa madécaná wenáiwica neebáidaca Mesíascani, yáí judío icuèrinápináca Dios ibànùerica nalí. Yá náimaca nalíwáaca:

—Iwàwacutá Mesíascani yáí asialica imànicáiná macáí íiwitáaná yáí càimírica áiba wenáiwica idé imànica càide iyúwaté profetanáí itànàaná tàacáisi Mesías ìwali Dios inùmaliçuise, yáí Mesías yàanèeripínacaté icùacaténá wía, wía israelitaca —náimaca.

Los fariseos intentan arrestar a Jesús

³²Néeseté abénaméeyéí fariseo néemiaca wenáiwicanáí itàanica ibàacanéeri iyú nalíwáaca Jesús ìwali. Iná fariseonáí, sacerdote

íiwacanáiná yáapicha nabànùaca nàasu úwináíwa icuèyéica templo náibàacaténá Jesús náucáanápínáni presoíyéi ibànaliculé. ³³Iná Jesús íimaca:

—Nùyacué pèewi achúma èerita. Néese nuèpiacawa Dios yàataléwa yái ibànucicaté núa. ³⁴Néese picutápinacué núawa, quéwacué càmita pidé pìanàaca núawa càmicáinacué yéewa pìanàaca néré nùyacatalépináca —íimaca yái Jesúsca. ³⁵Néese judiónái náimaca nasutáca néemiawa níawáaca:

—¿Alénásica yàawa yái asalica càmicatalépináca wadé wànàacani? Cawàwanáta yàacawa wéenanái yàatalé iyéeyéica càmiíyéi judío yèewiré yéewáidacaténá càmiíyéi judío. Quéwa canápináta meedá yàacawa, càmicáiná neebáida itàacái. ³⁶¿Càinásica íimáaná? ‘Picutápinacué núawa quéwacué càmita pidé pìanàaca núawa càmicáinacué yéewa pìanàaca néré nùyacatalépináca’, càì íimaca —náimaca, naicáanica Jesús iquíniná.

Ríos de agua viva

³⁷Aiba èerité namáaláidáanápíná namànica culto, máiníiri iwàwacutácawa nalí yái èerica. Yá Jesús ibàlùacawa náacésemi, yá íimaca cachàiníiri iyú, icàlidaca nalí comparación:

—Piwàwacaalícué picáucawa càmiíri imáalàawa càide iyúwa macaléeyéi iwàwa nawàwacaalí úni, néese peebáidacué nutàacái. Yásí nùacué picáuca càmiíri imáalàawa, càide iyúwa wàacaalí nàiraca úni, cawinácaalí macaléeyéica iwàwa. ³⁸Càide iyúwa Dios itàacái íimáaná profeta itànèericaté Dios inùmalicúise, cawinácaalí wenàiwica yeebáidéerica nutàacái, idèniápiná cáuri úni iwàwallicuwa, yái úni cáurica yèerica ícauca càmiíri imáalàawa càide iyúwa cayábéeri únibàa depuíféeri

canácatáita chuini —íimaca yái Jesúsca.

³⁹Jesús icàlidaca nalí yái comparaciónca yéewáidacaténá nía Espíritu Santo iwali, yái icuèripinacaté náiwitáise cawinácaalí yeebáidéeyéica Jesús itàacái. Yái úni cáurica íimáanáca càicanide iyúwa Espíritu Santo. Quéwa néenialité càmitàacá Espíritu Santo yàanàaca aléi èeri iriculé càmicáinátécá Jesús yéetáwa, càmicaalítécá nacái imichàawa chènuniré iyacaténá cáimiétacanéeri iyú Dios yáapicha. Inaté càmitàacá yéewa Espíritu Santo yàanàaca aléi èeri iriculé.

División entre la gente

⁴⁰Néeseté abenaméeyéi néená nái wenàiwicaca idécanáami néemiaca Jesús itàacái, yá náimaca:

—Báisicata profetacani yái Jesúsca, càide iyúwa profeta Moisés itànàanáté tàacáisi profeta iwali yànèeripinacaté yéewáidacaténá wía —náimaca. ⁴¹Aibanái íimaca:

—Mesíascani, yái wacuèrinápiná Dios ibànucérica walí, wía judíoca —náimaca. Quéwa áibanái íima:

—Càmita yéewa wacuèrinápiná Mesías yàanàaca Galilea yàasu calí néese. ⁴²Iwàwacutá rey David itaquèrinámicani yái Mesíasca, càide iyúwaté Dios itàacái íimáaná profetanái itànèericaté. Iwàwacutá nacái imusúaca iicá èeri Belén iyacàlená iricu, yái yacaléca David imusúacatalécaté iicá èeri. Quéwa yái asalica Jesús, Nazaret iyacàlená néeséeri meedá. Iná càmita yéewa Mesíascani —náimaca, càmicáináté néemíca Jesús ináwaná iwali imusúacaté iicá èeri Belén iyacàlená iricu, rey David itaquèrinámi nacáicani, yái Jesúsca. ⁴³Càita nánáidacawa Jesús iwali, íná càmita abédanama náiwitáise náapichawáaca níái wenàiwicaca. ⁴⁴Aibanái nawàwa náibàacani quéwa càmitaté náibàani.

Las autoridades no creían en Jesús

⁴⁵Néeseté úwinái icuèyéica templo nèepùacawa fariseonái yàatalé, sacerdote íwacanánái nacái. Yá náimaca úwinái írí:

—¿Cánacué càmita pité néeseni? —náimaca. ⁴⁶Néese úwinái íimaca nalfí:

—iCanátàacá áiba wenàiwica itàaníríca àta siuca nacáide càide iyúwa itàaníná yáara asialica! —náimaca. ⁴⁷Néese fariseonái náimaca nalfí:

—¿Pimàacasicué ichiwáidaca pía nacái càide iyúwa ichiwáidáana áibanái? ⁴⁸Canácata wéena wía náiwacanánáica, wía nacái fariseoca, canácata wéena yeebáidéeri itàacái. ⁴⁹Quéwa áibanái wenàiwica yeebáidéeyéica itàacái, canéeyéica iwèni meedá nía, càmiyéi yáalíawa Dios itàacái ìwali, Dios yúuquéeyéipíná íchawa meedá —náimaca.

⁵⁰Néese Nicodemo yái fariseo ipáchiéicaté Jesús yàatalé áiba catá iyaca néeni fariseonái yèewi, judío íwacanánái nacái. Yá Nicodemo íimaca nalfí:

⁵¹—Dios itàacái càmita ibatàa wanúca wenàiwica àta wéemiacataléta icàlidaca iináwanáwa, wáaliacaténáwa ìwali yái imànínáca —íimaca yái Nicodemo. ⁵²Néese náimaca Nicodemo írí:

—¿Píatasica Galilea yàasu cáli néeséeri nacái? Pitàaníca máiwitáiséeri iyú meedá càide iyúwa canéeyéi iwèni Galilea yàasu cáli néeséeyéica. Pía péewáidacawa Dios itàacái ìwali profetanái itànèericaté, yásí pialíacawa canáca profeta imusuéricatéwa Galilea yàasu cáli néese —náimaca naimáichacáináté abénaméeyéi profeta nàanàacaté Galilea yàasu cáli néese. ⁵³Néese nèepùacawa macáita nacapèe néréwa.

La mujer adúltera

8 Quéwa Jesús yàacatéwa dúli néré ípidenéechúa Olivos, ímáanáca olivo inàlimaná.

²Néese mapisáita àniwa amalácaalí yàacawa nawicáu, yá Jesús yèepùacawa templo néré. Manúbéeyéi wenàiwica nàacawa yàatalé, yá Jesús yáawinacawa yéewáidacaténá nía.

³Néese abénaméeyéi yéewáidéeyéi wenàiwica templo írúca, fariseonái nacái natéca inaná Jesús yàatalé, abéechúa inaná caníríchúa. Nàanàacaté úa idècunitàacá uimáca áiba asiali yáapicha càmiíríca unírísíwa. Yá nabàlùadaca úa nàacuésemi níái iyéeyéica néeni. ⁴Yá náimaca Jesús írí:

—Pía yéewáidéerica wenàiwica, wadéca wàanàaca úái inanáica idècunitàacá uimáca áiba asiali yáapicha càmiíríca unírísíwa. ⁵Dios itàacái profeta Moisés itànèericaté Dios inùmalícuise íimaca iwàwacutáanápíná wanúca úa íba iyú cawinácaalí inanáí iiméechúaca áiba asiali yáapicha càmiíríca unírísíwa. Néeni pía, ¿càinásica píimaca ùwali úái inanáica? —náimaca.

⁶Nasutáca néemiawa Jesús yéewanápíná náalímáidaca naicáwa Jesús nacháawàacaténá iináwaná ìwali itàacái ìwalísewa. Néese Jesús yáawiacawa itànàaca cáli ìwali icáapi ipùata iyúwa. ⁷Quéwa nasutáca néemiawa Jesús mamáalàacata. Néese Jesús ibàlùacawa machacànita àniwa, yá íimaca nalfí:

—Néeni, cawinácaalícué péenáquéí mabáyawanéeri, yásí iwàwacutá idàbaca inúca úa íba iyú —íimaca yái Jesúsca.

⁸Néese Jesús yáawiacawa itànàaca cáli ìwali àniwa icáapi ipùata iyúwa. ⁹Quéwa idécánámi néemiacani, yá nadàbaca

nawàwalica macái báawéeri namànírica, Dios imàacacáiná nawàwalica nabáyawanáwa. Yá nàacawa náicha abéerinamata namanùbaca iyúwa. Níái béeyéica náicha canánama, yá idàbaca nàacawa náicha quéechacáwa, néese ùuculiyéi nàacawa náicha. Idécanáamité fariseonái macáita nèepùacawa náicha, yá Jesús ibàlùacawa machacànita àniwa. Yá iicáca úái inanáica ibàluèchúacawa abéechúata. ¹⁰Néese Jesús isutáca yéemíawa úa:

—¿Néeni níái icháawèeyéica piináwaná iwali? ¿Canátasica iwàwéeri inúaca pía pibáyawaná ìwalísewa? —íimaca yái Jesúsca. ¹¹Néese úumaca Jesús irí:

—Nuíwacali, canácata iwàwéeri yúuwichàidaca núa —úumaca.

Néese Jesús íimaca ulí:
—Uwé, núa nacái càmita nùuwichàida pía. Siúcade píawa, picá pimàni pibáyawanáwa àniwa —íimaca yái Jesúsca.

Jesús, la luz del mundo

¹²Néeseté wenàiwicanái ìwacáidáyacacawa Jesús yàatalé àniwa, yá íimaca nalí:

—Péemiàcúe comparación: Càica núade iyúwa camalásí cháí èeri írúcu nuéwáidacáiná èeri mìnanaí náalíacaténá Dios ìwali. Cawinácaalí yeebáidèeyéica nutàacái càmita nèepuníwa catéeri náiwitáise yáapichawa iyúwa wenàiwica càmiíyéica yáalía Dios ìwali, íná càmita namàni mamáalàacata nabáyawanáwa. Néese, amaláca numànica náiwitáise, náalíacaténá Dios ìwali, nùacáiná nacáuca càmfiri imáalàawa —íimaca yái Jesúsca.

¹³Néese fariseonái náimaca Jesús irí:

—Canéeri iwèni meedá pítaacái picàlidacáiná piináwaná ìwaliwata, íná caná yéewaná wenàiwica

yáalíacawa asáísí báisícaalíni — náimaca. ¹⁴Jesús íimaca nalí:

—Cawèníriqueí yái nucàlidéerica éwita nucàlidacáaníta nuináwaná ìwaliwani, núalíacáináwa síisáanácaalí nùanàa, núalía nacáíwa alénácaalípiná nùawa. Quéwa càmitacué píalíawa síisáanácaalí nùanàca, alénácaalí nacái nùapináwa.

¹⁵Pidécúeca píimaca áibanái ìwali iwàwacutáanása Dios yúuwichàidaca nía nabáyawaná ìwalísewa. Quéwa píináidacuéca meedáwa èeri mìnanaí íiwitáise iyú. Néese càmita càì nuínáidacawa. Càmita nacái nuémia naináwaná ìwali cháí èeri írúcu nùuwichàidacaténá nía.

¹⁶Quéwa núumacaalí siúca nàwalítá iwàwacutáaná nùuwichàidaca níata, yásí nùuwichàidaca nía machacàníri iyútá, càmicáiná nuínáidawa nulínáamitawa nùuwichàidáanápíná níata, néese nuínáidacawa abédanamata Núaniri Dios yáapichawa càide iyúwa iwàwáaná. ¹⁷Dios itàacái profeta Moisés itànèericaté bàaluité íimaca: Abédanamacaalí pucháiba wenàiwica íiwitáise nàpichawáaca nacàlidáanápíná áibanái iináwaná ìwali, yásí cawènica nataacái. ¹⁸Uwé, nàyaca pucháiba icàlidèeyéica nuináwaná ìwali cawinácaalí núa: Núacata icàlidéerica nuináwaná ìwaliwa, yácata nacái Núaniri Dios, yái ibànùerica núa, icàlida nacái nuináwaná ìwali cawinácaalí núa. Yá abédanamacata wáiwitáise wáapichawáaca, íná yéewa cawènírica wataacái pucháibacáiná wía —íimaca yái Jesúsca. ¹⁹Néese náimaca Jesús irí:

—Wadéca wéemiaca piináwaná ìwali càmita píalíawa cawinácaalíté píanirimica —náimaca. Néese Jesús íimaca nalí:

—Núalíacawa càmitacué píalíawa cawinácaalí núa, càiná nacái nuíiwitáise. Núalíacawa nacái

càmitacué pialía Núaniri Dios ìwali. Píalíacaalícuéwa cawinácaalí nútá, yá píalíacuécawa nacái Núaniri Dios ìwalítá —íimaca yái Jesúsca.

²⁰Càité Jesús íimaca idècunitàacá yéewáidaca wenàiwicanáí templo írìcu, mawiénita ofrenda yàalu írì náucacataléca nàasu platawa namàaquéericaté Dios írìpiná ofrenda iyú. Quéwa càmitaté náibàani càmicáinátécáwa Jesús yéenáiwaná yàanàa nanúacatáipínáténi.

**“A donde yo voy,
ustedes no pueden ir”**

²¹Néeseté Jesús íimaca nalí àniwa, níái judío íiwacanánáica: —Yá nùacawa mesúnamáita, néese picutápinácué núawa, nuwasàcaténácué pía yùuwichàacáisi fícha, quéwa càmitacué pidé pianàaca núa, íná péetápinácuécawa méetáuculé Dios fícha píbáyawaná yáapichacuéwa. Nùacawa aléera canácatalépináca yéewanácué piwàlùacawa — íimaca yái Jesúsca. ²²Néese judío íiwacanánáí náimaca nalíwáaca: —Cawàwanáta inúapínáca yáawawa íná càì íimaca yàanápináwa alénácaalí caná yéewaná wawàlùacawa —náimaca naicáaníca Jesús iquíná. ²³Néese Jesús íimaca nalí:

—Eeri mìnánáicuéca pía, quéwa núaquéi chènuníiséeri. Piyacuéca cháí èeri írìcu quéwa càmita èeri mìnali núa. ²⁴Iná nudéca núumacuéca píri péetáanápináca méetáuculé Dios fícha píbáyawaná yáapichawa. Càmicaalícué peebáida iyúwa númáanácué píri cawinácaalí núa, yásí péetácuécawa píbáyawaná yáapichawa —íimaca yái Jesúsca. ²⁵Néese náimaca Jesús írì:

—¿Cawiná pía? —náimaca. Néese Jesús íimaca nalí:

—Nudàbacaalíté nuéwáidaca wenàiwica, nucàlidacatécué píriní mamáalàacata

nunáwanáwa cawinácaalí núa. Siúcade canápináta meedá nutàanícuéca píapícha càmicáinácué piwàwa peebáidaca nutàacái. ²⁶Iyaca madécaná wawàsi nucàlidacaténácué píri péemíacaténácué píbáyawaná ìwaliwa. Quéwa yái ibànuèrica núa itàaníca báisíiri iyú, yá nacái tàacáisi nucàlidéerica èeri minanáí írì yácata tàacáisi nuemíerica icàlidaca, yái ibànuèrica núa — íimaca yái Jesúsca.

²⁷Quéwa níái judío íiwacanánáica càmita náalífawa Jesús icàlidaca iyaca Yáaniri Dios ìwaliwa. ²⁸Iná Jesús íimaca nalí:

—Pimichàidacaalípinácué núa cruz ìwali pinúacaténácué núa, núa asíali Dios néeséerica, yásí píalíacuécawa núwali núacata yái càide iyúwacué númáaná píri. Píalíapínácué nacáiwa càmita numàni wawàsi nulínáamitawa, néese, nucàlidaca càide iyúwa Núaniri Dios yéewáidáaná núa. ²⁹Yái Núaniri Dios ibànuèrica núa iyaca núpícha. Càmita Núaniri imàaca núa abéerita numànicáiná mamáalàacata càide iyúwa iwàwáaná —íimaca yái Jesúsca.

³⁰Jesús idécanáami càì íimaca, yá madécaná wenàiwica neebáidaca itàacái.

**Los hijos de Dios y los
esclavos del pecado**

³¹Néeseté Jesús íimaca nalí abénaméeyéi judío icàlidéeyéica neebáidáanása itàacái:

—Peebáidacaalícué mamáalàacata nutàacái pímanícaténácué càide iyúwa nuchùulíanácué pía, yásí nuéwáidacalécuéca pía báisíiri iyú. ³²Yásí píalíacuécawa ìwali yái nutàacái báisíirica. Yá nutàacái báisíirica iwasaápinácué píawa — íimaca yái Jesúsca. ³³Náimaca írì:

—Wíaquéi Abraham itaquénáinámi, canácatáita áibanáí yàasu wenàiwica wía.

iCanáca yéewaná píimaca walí piwasàanápínása wíawa! — náimaca. ³⁴Jesús íimaca nalí: —Péemíacué cayába, cawinácaalí imàníiyéica ibáyawanáwa mamáalàacata, namànica meedá càide iyúwa nabáyawaná ichùulianá nía, càide iyúwa áibanái wenàiwica fíbaídáaná mawèníiri iyú náiwacali íríwa, yàasu wenàiwicacáiná nía. ³⁵Náiwacali càmita íima yàasu wenàiwica iwàliwa: ‘Nuénàsàiriquéí’, càmita íima. Néese íimaca yéenibe iwàliwa: ‘Nuíríca yái’, càí íimaca. ³⁶Íná núa Dios Íirica, nuwasàacaalícué pía pibáyawaná fíchawa, yásí càmitacué iwàwacutá pimànica càide iyúwa pibáyawaná ichùulianácué pía, Dios yéenibecáinácué pía báisíta. ³⁷Núalíacawa Abraham itaquénáinámicuécá pía, quéwa piwàwacué pinúaca núa càmicáinácué peebáida nutàacái. ³⁸Nucàlidacué píri íwali yái báisíiri tàacáisica Núaniri Dios yáasáidérica nulí. Quéwa núalíacawa pimànicuécá càide iyúwa píaniri íimáanácué píri — íimaca yái Jesúsca. ³⁹Náimaca Jesús irí:

—Abrahamquéí wàawirimica, canáca áiba wáaniri —náimaca. Quéwa Jesús íimaca nalí: —Báisícaalícué Abraham itaquénáinámicá pía piwàwalícuísewatá, yá pimànicuécá càide iyúwaté Abraham imàníiná. ⁴⁰Quéwa éwita nucàlidacáanácué píri báisíiri iyúni càide iyúwa Dios yéewáidáaná núa, càicáanáta piwàwacué pinúaca núa meedá. iCàmítaté Abraham iwàwa inúaca wenàiwica Dios ibànùeyéicaté Abraham yàatalé! ⁴¹Pimànicuécá meedá càide iyúwa píaniri imàníiná —íimaca yái Jesúsca. Néese náimaca Jesús irí:

—Càmíyéica wáatúa yéenibe úalani írícúise wíaquéí. Wadèña

abéerita Wáaniriwa wèerica icàaluíniná, yái Diosca. Càmita wáuca wáichawani wàacaténá ídolo cuwáináí yéenáíwaná icàaluíniná — náimaca. ⁴²Néese Jesús íimaca nalí: —Báisícaalícué Diosquéí píaniricatá, yásí cáininácuéca piicáca núatá, Dios néeseéricáiná núa, iyéerica cháí. Càmita nùanàa nùasu wawàsi iwàliwa meedá, néese Dioscata yái ibànùerica núa numànicaténá càide iyúwa iwàwáaná. ⁴³¿Cánácué càmita píalimá píalíaca péemíaca yái nucàlidéericuécá píri? Núalíacawa càmitacué meedá piwàwa peebáidaca nutàacái, íná càmitacué píalimá píalíaca péemíaca càinácaalí ímáaná. ⁴⁴Píanirícué yácata Satanásca. Píacué nacái yàasu wenàiwicaca. Piwàwacué nacái pimànica càide iyúwa iwàwáaná. Satanás idéca iwàwaca inúaca wenàiwica mamáalàacata èri idàbacatáisewa àta siuca nacáide. Càmita íináidawa báisíiri tàacáisi íwali, báawacáiná Satanás íicácani. Itàanica yáawamita chwái mamáalàacata càide iyúwa íiwitáise iyáaná, cachìwéericáiná meedáni. Yácata chwái yáanirica, yái Satanásca, imàacacáiná wenàiwica itàanica chwái. ⁴⁵Quéwa nucàlidacáinácué píri báisíiri tàacáisi, íná càmitacué peebáida nutàacái. ⁴⁶Macáitacué píalíacawa nùwali mabáyawanéerica núa. Nucàlidacué píri báisíiri iyúni, íná ¿cánácué càmita peebáida nutàacái? ⁴⁷Dios yéenibe neebáidaca itàacái quéwa càmitacué Dios yéenibe pía, íná càmitacué piwàwa peebáidaca itàacái —íimaca yái Jesúsca.

Cristo existe desde antes de Abraham

⁴⁸Néese judío íiwacanáiná náimaca Jesús irí:

—Báisíta wacàlidacaté píwali machacàníiri iyúni wáimacaalíté píwali samaritanosàirica pía,

càmíiri judío iiri meedá. Iyaca nacái demonio piwàwalicu idacuèrica pfiwitáise, íná máiwitáiseca pía meedá —náimaca.⁴⁹ Jesús íimaca nalí:

—Canáca demonio nuwàwalicu. Yái numànírica numànicani núsáidacatená cayábéerica Núaniri Dios yéwanápiná wenàiwicanái yàaca icàaluíniná. Quéwa càmítacué piicá núa cáimiétaquéeri iyú.⁵⁰ Càmita nucutá wenàiwica nacàlidacatená cayábéeri nùwali, quéwa Núaniri Dios iwàwaca wenàiwicanái yàaca nulí cayábéeri, yá Dios yásáidapiná cawinácaalí cabáyawanéeyéi.⁵¹ Péemiacué cayábani, cawinácaalí wenàiwica imànírica càide iyúwa nutàacái fímáaná, idèniaca siúcáise de icáucawa càmiiri imáalàawa — íimaca yái Jesúsca.⁵² Néese judío íiwacanánái íimaca irí:

—Siùca wáalíacawa báisíiri iyú demonio iyaca piwàwalicu. Néetátéwa macáita profetaca icàlidéeyéicaté tàacáisi Dios inùmalicuúse bàaluité, Abraham nacái yéetátéwa. Néese, ¿cáná càì píimaca: ‘Cawinácaalí imànírica càide iyúwa nutàacái fímáaná, idèniaca siúcáise de icáucawa càmiiri imáalàawa’, cáná càì píimaca? ⁵³ ¡Pía càmiiri cachàini fícha yái wàawirimi Abrahamca! Abraham yéetátéwa, nía nacái profetaca néetátéwa nacái. Càmita yéewa cachàiníiri náicha pía. ¡Càmita máini cachàinírica pía càide iyúwa piyúunáidáaná! —náimaca.⁵⁴ Jesús íimaca nalí:

—Nucàlidacaalí nuináwaná ìwaliwa cayábéerica nùatá, yásí canéerica iwèni meedátáni, yái nutàacáica. Quéwa Núaniri Dios icàlidaca nùwali cayábéerica núa, yácata Dios picàlidéericué ìwali Picuèrinásacué Dioscani.⁵⁵ Quéwa càmítacué píalí Dios ìwali càinácaalí íiwitáise iyaca.

Núacata yái yáalíerica Dios ìwali. Núumacaalí càmítasa nùalía Dios ìwalítá, yásí nucàlidaca nuchìwawatá càide iyúwacué pía. Quéwa nùalíaca Dios ìwali báisíiri iyú, nuebáida nacái càide iyúwa fímáaná.⁵⁶ Piawirimicué Abraham casíimáica iwàwa bàaluité Dios imàcacáináté Abraham yáalíacawa nuénáiwánápiná ìwali, nùanàcatáipináté aléi èeri iriculé. Yáté Abraham yáalíacawa nùanàanápináté, íná yéewa casíimáicaté Abraham iwàwa manuísíwata —íimaca yái Jesúsca.⁵⁷ Néese judío íiwacanánái náimaca Jesús irí:

—Càmítacué pídenia cincuenta camuí. Càmita yéewa píde píicáca wàawirimi Abraham, Abrahamcáiná íyacaté néese siùca dos mil camuí —náimaca.⁵⁸ Jesús íimaca nalí:

—Péemiacué cayábani, núacata yái iyéericaté càiripináta ipíchawáiseté Abraham imusúaca iicá èeri, núacáiná yái Diosca — íimaca yái Jesúsca icàlidacatená íináwanáwa Dioscani, yái càmiírica imáalàawa.

⁵⁹ Néese náibàaca íba nanúacatená Jesús íba iyú quéwa Jesús ibàacawa náicha. Yá imusúacawa tempo iricuíse. Yá yàacawa manùbéeyéi wenàiwica yèewibàa; càité Jesús ichàbacawa náicha.

Jesús da la vista a un hombre que nació ciego

9 Néeseté Jesús idècunitàacá yèepunícawa áibalépiná wáapícha wía yéewáidacaléca, yá iicáca matuíri asiali. Quéwa yáta asáináni matuírita.² Néese wasutáca wéemíawa Jesús, wía yéewáidacaléca. Wáimaca irí:

—Wáiwacali, ¿cánásica imusúawa matuíri iyú yái asialica? ¿Isèenái ibáyawaná ìwalíisesica càì matuíca yái asialica, càmicaalí nacái,

ibáyawaná ìwalíisetasicawa? — wáimaca. ³Néese Jesús íimaca walí:

—Càmita ibáyawaná ìwalíisewéera, càmita nacái isèenái ibáyawaná ìwalíisewéera. Yái asialica imusúacawa matufíri iyú yéewanápiná macái wenàiwica yáalíacawa Dios ichùniacani, naicátaténá Dios cáimiétaquéeri iyú. ⁴Péemiacué comparación: Iwàwacutá wenàiwica náibaidaca èeríapi idècunitàacá amaláca nawicáu. Catácaalí nàwali, yá càmita náalimá náibaidaca. Càita nacái iwàwacutácué wamànica cayábéeri siuca èeri càide iyúwa Dios iwàwáaná, yái ibànuèrica núa. Nuénáiwaná yàanàaca mesúnamáita nuétátatápináwa, néese càmita yéewa nuíbaidaca. ⁵Idècunitàacá nùyaca cháí èeri írìcu, yá càica núade iyúwa camalási icànèeri wenàiwica ìwali, amalácáiná numànica náiwitáise náalíacaténá Dios ìwali —íimaca yái Jesúsca.

⁶Néese Jesús idècanáami càì íimaca, néese yàapisáidaca cáli yèewiré. Yá yèewiadaca cáli isàbecaténáni. Néese ipusúaca cáli matufíri ituí íimami ìwali. ⁷Néese Jesús íimaca írí:

—Pia píibaca pituíwa úni yáaculé namusúadacatáiseca úni íipidenéeri Siloé náiquéericaté cáli yèewiré —íimaca yái Jesúsca. (Yái íipidenéerica Siloé íimáanáca: “Ibànuèri”). Néese matufíri yàaca íibaca yáawawa néré. Néese idècanáami yèepùacawa icapèe néréwa, yá catuicani. ⁸Néese áibanái wenàiwica matufírimi imanùbacaaná naicácani. Aibanái nacái náalíaca naicácani naicácáinaté isutáca plata wenàiwica fícha iwèniacaténaté iyáapínáwa. Néese níái yáaliyéyíca íicácani nasutáca néemiawa níawáaca:

—¿Càmitasica yái asialica matufíri yáawinéericatéwa àyapu idùlepi

isutátaténá plata wenàiwica fícha yéewanápiná iwèniaca iyáapínáwa?

—náimaca. ⁹Abénaméeyéí íima: —Yácata yái —náimaca. Aibanái náima:

—Càmíiri, áibacata yái, quéwa càiride iyúwa íicacánáwa — náimaca. Quéwa yái asialí íimaca: —Núacata yái matufírimica — íimaca. ¹⁰Néese náimaca írí: —¿Néeni? ¿Cáná yéewa catuíca pía? —náimaca. ¹¹Yá íimaca nalí: —Yáara asialí íipidenéerica Jesús yèewiadaca cáli yáawiruní yèewiwa. Yá ipusúaca cáli nutuí íimami ìwali, yá íimaca nulí: ‘Píawa úni yàalu néré namusúadacatáiseca úni íipidenéeri Siloé, yái manuúri yàaluca náiquéericaté cáli yèewiré. Píiba pituíwa úni iyú, íimaca nulí. Yá nùacawa néré. Yá idècanáami nuíbaca nutuíwa, yá nuicáidaca —íimaca yái asialica. ¹²Néese nasutáca néemiawani: —¿Alénásica yáara asialica? — náimaca. Yá íimaca nalí: —Càmita núalíawa —íimaca.

Los fariseos interrogan al ciego que fue sanado

¹³⁻¹⁴Sábado yáté èerica, judíonái iyamáidacatáicawa Jesús yèewiadacaalíté cáli catuúcaténá imànica matufíri. Iná abénaméeyéí wenàiwica natéca matufírimi fariseonái yàatalé. ¹⁵Néese fariseonái nasutáca néemiawa matufírimi cáná yéewaná íicáidaca. Yá íimaca nalí:

—Idéca ipusúaca cáli nutuí íimami ìwali. Néese nuíbaca nutuíwa, yá nuicáidaca —íimaca. ¹⁶Néese abénaméeyéí fariseo náimaca írí:

—Yáara asialí imànírica càì càmita yéewa Dios néeséericani, íibaidacáiná sábado wayamáidacatáicawa, wía judíoca —náimaca. Quéwa áibanái fariseo náimaca:

—Cabáyawanácaalítáni, néese càmita yéewa imàniquéí càmírica

wenàiwica idé imànicatá —náimaca. Iná càmita abédanama náiwitáise Jesús ìwali, níái fariseoca. ¹⁷Yá nasutáca néemìawa matuúrimi àniwa. Yá náimaca írí:

—¿Néeni pía? ¿Càiná píimaca ìwali yáara asiali catuúrica imànica pía? —náimaca írí. Néese íimaca nalf:

—Núumacué pirí profetacani, icàlidéerica tàacáisi Dios inùmaliçuíse —íimaca. ¹⁸Quéwa judío íiwacanánái càmita neebáida matuúnáani, néese catuúcani íná namàacaca matuúrimi yàacawa náicha, néese namáidaca matuúrimi isèenái. ¹⁹Nasutáca néemìawa matuúrimi isèenái:

—¿Pirisica yáara asialica? ¿Idésica imusúacawa matuúwaca? Néeni, ¿cáná yéewa catuú siùcanide? —náimaca. ²⁰Néese isèenái náimaca nalf:

—Wáalíacawa wàiriquéera. Wáalíaca nacáíwa imusúacatéwa matuúwaca. ²¹Quéwa càmita wáalíawa càinácaalí iyú yéewaná catuúca siùcanide. Càmita nacái wáalíawa cawinácaalí ichùnìa ituí. Pisutácué péemiawani. Béericáináni íná yáalimá icàlidacuéca piríni —náimaca.

²²Càité isèenái náimaca, cáalucáiná naicáca judío íiwacanánái. Níái judío íiwacanánáica abédanamata náiwitáise náucacaténá wenàiwica judíonái yéewáidacàalu íicha, cawinácaalí icàlidéerica Jesús ìwali Mesíascani yái judío icuèrinápináca Dios ibànuerica. ²³Iná matuúrimi isèenái náimaca: “Pisutácué péemiawani béericáináni”, càì náimaca. ²⁴Néese judíonái namáidaca matuúrimi àniwa. Náimaca írí:

—Picàlida walí báisíri iyúni Dios iicápiná. Wáalíacawa cabáyawanéerica yáara asialica Jesús —náimaca. ²⁵Néese íimaca nalf:

—Càmita núalíawa ìwali cabáyawanéericasicani mabáyawanéericaalíni. Abéerita núalíawa báisíri iyú matuúricaté núa quéwa siùcade catuúca núa —íimaca. ²⁶Néese náimaca írí àniwa:

—¿Càiná imàni pirí? ¿Càiná imàni ichùnìacaténá pituú? —náimaca. ²⁷Yá íimaca nalf:

—Nudéca nucàlidacuéca piríni, néese càmitacué peebáida. ¿Cánácué piwàwa nucàlidaca pirícué iináwaná ìwali àniwa? Cawàwanáta piwàwacué piacawa yáapicha nacái yéewáidacalénáipiná —íimaca iicáanica naquíniná.

²⁸Néese nacúfsaca náichawa matuúrimi báawéeri iyú, yá náimaca írí:

—iPíacata yáara asiali yéewáidacaléca meedá! Wía quéwa, profeta Moisés yéewáidacaléca wía. ²⁹Wáalíacawa Dios itàaníca Moisés yáapicha bàaluité, quéwa càmita wáalíawa síisáanéericaalí yáara Jesúsca, cawinácaalí íiwitáise iyú nacái imàni wawàsi, íná càmita yéewa idé yàanàca Dios néese —náimaca. ³⁰Néese yái matuúrimi íimaca nalf, iicáanica naquíniná:

—iYéé, canácatàacá nuémièri càiri wawàsi àta siùca nacáide! Píatacué icàlidéeyéica iináwanáwa píalíanásacué Dios ìwali, siùca píimacuéca càmitasacué píalíawa síisáanéericaalí Jesús, cawinácaalí íiwitáise iyú nacái imàni wawàsi, quéwa idéca ichùnìaca nutuú, nuicáidacaténá àniwa. ¿Cánácué càmita píalíawa? ¿Dàalasicué píiwita?

³¹Wáalíacawa cayábéeri iyú Dios càmita yéemìa cabáyawanéeyéi isutáaná íicha. Yeebáida abéta nasutáaná íicha cawinácaalí yéeyéica icàaluíniná, imàníyéi nacái càide iyúwa Dios iwàwáaná.

³²Canácatàacá wéemièri àta siùca nacáide áiba wenàiwica iináwaná ìwali cháì èeri iricu yáaliméeri ichùnìaca wenàiwica imusúericawa matuúri iyú. ³³Càmicaalí yàanà

Dios yàatanáisetá, néese càmita idé imànica càiri wawàsità —íimaca.

³⁴Néese judío íiwacanánái nacuúsaca náichawa matuírimi báawéeri iyú àniwa, yá náimaca írí:

—Pía cáanári íbáyawaná, imusuériwa cabáyawanéeri, canáca yéewaná péewáidaca wía, wía yáaliyéica madécaná píicha —náimaca. Yá náucacani néewáidacàalu íichawa.

Ciegos espirituales

³⁵Néeseté Jesús yáaliacawa matuírimi íináwaná ìwali, judío íiwacanánái náucacani néewáidacàalu íichawa. Iná Jesús yàanàca yái matuírimica, yá íimaca írí:

—¿Néeni, peebáidásica Dios Iiri itàacái, yái asiali Dios néeséerica? —íimaca ìwaliwa yái Jesúsca. ³⁶Yá asiali íimaca Jesús írí:

—Nuíwacali, picàlida nulí cawinácaalíni yáara asialica Dios néeséerica, nuebáidacatená itàacái —íimaca. ³⁷Jesús íimaca írí:

—Pidéca piicàcani. Núaca yái Dios néeséerica, yái itàanírca piápicha —íimaca yái Jesúsca. ³⁸Néese asiali íbàlùacawa yùlulu ipùata iyúwa Jesús írí yàacatená Jesús icàaluíná. Yá íimaca Jesús írí:

—Nuíwacali, nuebáidaca pitàacái —íimaca. ³⁹Néese Jesús íimaca:

—Nudéca nùanàca aléi èeri iriculé núsáidacatená cawinácaalí wenàiwica yeebáidéeyéica nutàacái, cawinácaalí nacái càmfíyéica yeebáida. Nùanàca catuícatená numànica náiwitáise cawinácaalí yáaliyéica cabáyawanáca. Néese cawinácaalí iyúunáidéeyéica catuíca íiwitáise, càica níade iyúwa matuíyéi càmfíyéi yáalimá íicáidaca nayúunáidacáiná mabáyawanáca nía —íimaca yái Jesúsca.

⁴⁰Néese abenaméeyéi fariseo íbàlùeyéicawa mawiénita Jesús írí néemiàcani, íná náimaca Jesús írí:

—Wíata quéwa càmfíyéi matuí íiwitáise, wía yéewáidéeyéica

wenàiwica Dios ìwali —náimaca.

⁴¹Néese Jesús íimaca nalí:

—Báísicaalícué càmita píalfawa píbáyawanáwa ìwalítá, yásí càmita máiná cabáyawanácuéca píatá, quéwa éwitacué píaliacáanítawa píbáyawaná ìwaliwa, càicáanítawa càmitacué peebáida nutàacái, íná cabáyawanácuéca pía —íimaca yái Jesúsca.

El pastor y sus ovejas

10 Néeseté Jesús íimaca:

“Péemiàcué cayába comparación. Aibanái iwàwacaalí iwàlùacawa oveja icorralni iriculé càmfírca nàasu, càmita nawàlùawa corral inùma iricubàa, néese náiríacawa meedá iwáiná ìwali. Yá wáimaca nàwali cayéedéeyéica nía. ²Quéwa áiba iwàlùeriwa inùma iricubàa, yá wáimaca ìwali pastor, yái icuèrica ipíra ovejanáíwa. ³Aiba wenàiwica icuèrica corral inùma, yàacùaca inùma yéewacatená oveja icuèriná iwàlùacawa. Yàasu ovejanái yéemiàca nacuèriná itàacáiwa. Yá imáidaca yàasu ovejanáíwa náipidená ìwali. Yá yeedáca nía corral iricúise. ⁴Idécanáami yeedáca macáita yàasu ovejanáíwa corral iricúise, néese yàacawa napíchalé. Yàasu ovejanái nàacawa yáamíise náaliacáiná néemiàca isàna. ⁵Càmíta nàawa yáamíise yái càmfírca náalía néemiàca itàacái. Napianícawa meedá íicha càmicáiná náalía néemiàca itàacái cawinácaalí càmfírca náalía naicá”, íimaca yái Jesúsca.

⁶Càité Jesús yéewáidaca nía comparación iyú quéwa càmita náalía néemiàca càinàcaalí íimáaná.

Jesús, el buen pastor

⁷Néeseté Jesús íimaca nalí àniwa: “Péemiàcué cayába nucàlida píríni càinàcaalí íimáaná yái comparaciónca: Càica núade iyúwa corral inùma ovejanái iyacatáica. Níái ovejaca íimáanáca càicanide iyúwa wenàiwica yeebáidéeyéica

nutàacái nùasunáipiná. ⁸Macái cachiwéeyéi yàanèyeyéicáté nupíchatécáwa icàlidéeyéicáté ichiwawa Dios ibànùacasa nía, càica níade iyúwa cayéedéeyéi meedá, quéwa nùasu wenàiwica càmitaté néemìa nalí, càide iyúwa ovejanái càmicaalí neebáida itàacái càmfírca nacuèriná. ⁹Càica núade iyúwa corral inùma. Cawinácaalí yeebáidéeyéica nutàacái nuwasàapiná níawa Dios yàasu yúuwichàacáisi fícha. Yásí núcúapiná nùasu wenàiwicawa, yá nàypapíná matufbanáita càide iyúwa ovejanái imusúacaalíwa èeríapi, yá nàanàaca nayáapináwa cayábéeri, néese nèepùa nawàlùacawa táiyápi nayamáidacaténáwa.

¹⁰“Aibanái cachiwéeyéica càica níade iyúwa cayéedéeyéi, yàanèyeyéica iyéedùaca, nanúacaténá nacái, namáalàidacaténá nacái ovejanái. Càita nacái cachiwéeyéi nawàwaca namànica báawéeri áibanái irí. Quéwa nudéca nùanàaca nùacaténá èeri minanái icáuca càmfíri imáalàawa yéewanápiná nàyaca casímáiri iyú. ¹¹Càica núade iyúwa cayábéeri pastor icuèrica yàasu ovejanáwa, núcúacáiná nùasu wenàiwicawa yeebáidéeyéica nutàacái. Yá nacái numàacapiná núcúacawa nùasu wenàiwicanái íichawalínáwa. ¹²Quéwa áiba fíbaidéeri icuèrica áibanái irí napira ovejanái yeedácaténá iríwa plata meedá, càmita icùa oveja cayába. Néese iicácaalí caluéri cuwèesi lobo yàanàaca, yá imàacaca ovejanái, yá ipiacawa náicha icalùniwa càmicáiná oveja icuèrináni, càmita nacái náiwacalini. Néese caluéri cuwèesi lobo fíbbaca abéeri oveja, yá áibanái oveja napia nacàlaliacawa. ¹³Yái asiali ipiacawa náicha fíbaidacáiná meedá plata iwalinápiná. Càmita nacái cáininá iicáca ovejanái. Càita nacái nàyaca abénaméeyéi icàlidéeyéica

iináwanáwa nawàwáanása nacùaca nùasu wenàiwica. Càmita namàaca nacúacawa nùasu wenàiwicanái fíchawalíná.

¹⁴⁻¹⁵“Núacata yái cayábéeri pastor icuèrica cayába yàasu wenàiwicanáwa. Càide iyúwa Núaniri Dios yáaláná iicáca núa, càide iyúwa nacái núaláná nuicáca Núaniri Dioswa, càita nacái núalía nuicáca nùasu wenàiwicanáwa, náalía nacái naicáca núa. Yá numàacapiná núcúacawa nùasu wenàiwicanái íichawalínáwa. ¹⁶Nudènia nacái nùasu wenàiwica áibanái càmfíyeyica israelita, iwàwacutéeyéica nacái nuedáca. Yá neebáidapiná nutàacáwa, yásí nùwacáidaca níawa abédanamacaténá macáita náiwitáise náapichawáaca níái nùasu wenàiwicaca yéewanápiná abéerita núa icuèripiná nía.

¹⁷“Cáinináca Núaniri Dios iicáca núa numàacapinácáiná núcúacawa nùasunái íichawalínáwa, yéewanápiná nuedáca nuliwa núcúacawa àniwa, núcúacàcaténáwa. ¹⁸Canácata yáaliméeri inúaca núa àta numàacacaalíta nanúaca núa. Quéwa numàacapiná nanúaca núa. Dios idéca ichùuliaca numàacáanápiná núcúacawa. Nudènia nacái nuchàiniwa nuedáanápiná nuliwa núcúacawa àniwa, núcúacàcaténáwa Núaniri Dioscáiná idéca ichùuliaca numàniínápiná càì”, íimaca yái Jesúsca.

¹⁹Néese judiónái idécanáami néemíaca yàasu tàacáisi, yáté càmita abédanamata náiwitáise náapichawáaca. ²⁰Madécaná náimaca:

—iPicácué péemìa irí!

Demonio idacùaca íiwitáise íná máiwitáisevani —náimaca.

²¹Quéwa abénaméeyéi íimaca:

—Demonio idacùacaalí

íiwitáisetá, néese càmita yéewa

itàaní cáalíacáiri iyútá, càmita
nacái yáalimá ichùnia matuíyéitá
—náimaca.

Los judíos rechazan a Jesús

²²Néeseté àniwa uniabépi,
Jerusalén iyacàlená mīnanái
namànicaté culto nawàwalicaténá
áiba èrimité masacàcatái
namànicaté templo Dios irípiná.

²³Yá Jesús iyaca templo iricu,
ìipinaca abéeri imàdàaná iricubàa
ìipidenácatalé Pórtico de Salomón.

²⁴Néese judío íiwacanáiná
nàwacáidáyacacawa, nabàlùacawa
Jesús itéesebàa. Yá náimaca irí:

—Picá máini pidècunìacawa
picàlìdàanápíná walí báisíiri
iyúni cawinácaalí pía. Báisícaalí
Mesíasca pía, yái wacuèrinápíná
Dios ibànuèrica walí, néese picàlìda
walí amalèeri iyúni —náimaca irí.

²⁵Jesús íimaca nalí:

—Nudéca nucàlìdacuèca piríni
quéwa càmitacuè peebáida
nutàacái. Yái numàníirica Núaniri
Dios íiwitáise iyúwa, yásáidaca
amalèeri iyúni cawinácaalí
núa. ²⁶Quéwa càmitacuè
peebáida nutàacái càmicáinacuè
nùasu wenàiwica pía. ²⁷Nùasu
wenàiwicanái náalía néemiaca
nutàacái càide iyúwa ojevanái
náalíaná néemiaca nacuèriná
itàacáiiwa. Nùalía nacái nuicáca
nía, yá namànica càide iyúwa
nuchùullianá nía. ²⁸Yá nùaca
nacáuca càmfiri imáalàawa, íná
càmìta namáalàapínáwa. Canácata
áiba yáaliméeri yeedáca nía
nucáapi iricuise. ²⁹Cachàiníri
náicha canánama yái Núaniri
Dios, yái yèerica nulí nùasu
wenàiwicanái. Yá canácata
yáaliméeri yeedáca nía Núaniri
icáapi iricuise. ³⁰Càide iyúwa
Núaniri Dios iyáaná, càita nacái
nùyaca —íimaca yái Jesúsca.

³¹Néese judío íiwacanáiná náibàaca
íba àniwa nanúacaténá Jesús íba
iyú. ³²Quéwa Jesús íimaca nalí:

—Nudéca numànica madécaná
wawàsi cayábèeri piacuésemicué
Núaniri Dios ichàini iyúwa.

¿Càirínacuè ìwalíise piwàwa
pinúaca núa íba iyú ìwalíise
yái numàníinaca? —íimaca yái
Jesúsca. ³³Judío íiwacanáiná
íimaca irí:

—Càmìta wanúa pía ìwalíise
yái pimàníinaca cayábèeri, néese
wawàwa wanúaca pía pitàanicáiná
báawèeri iyú Dios ìwali. Eeri
mínalicáiná meedá pía quéwa
picàlìdaca piináwaná ìwaliwa
Dioscasa pía —náimaca. ³⁴Néese
Jesús íimaca nalí:

—Pidécuéca picàlìdaca
piináwanáwa piléecasa Dios itàacái.
Uwé, yái cuyàluta profetanái
itànèericaté Dios inùmalicúise
íimaca: 'Núumacatécúe pirí
càicuèca píade iyúwa Dios iyáaná',
càité íimaca yái Diosca israelitanái
irí, yàacaalíté nalí itàacáiiwa.

³⁵Wáalíacawa canácata yáaliméeri
imáalàidaca Dios itàacái, néese
básícatani càiripínáta. Yáté
Dios íimaca càica níade iyúwa
Dios iyáaná, níai wenàiwicaca
Dios yèeyéicaté irí itàacáiiwa
nacàlìdacadaténá áibanái iríni.

³⁶Càita nacái núa. Dios idéca
imàacaca nuíbaidaca irípiná, yá
ibànùaca núa aléi èeri iriculé
nuyúudàacaténá èeri mīnanái. Iná,
¿cánacuè yéewa càì píimaca nùwali
nutàanínása Dios ìwali báawèeri
iyú núumacáiná Dios lírica núa?

³⁷Càmicaalí numàni càide iyúwa
Núaniri Dios imàníinátá, néese
càmìtacué iwàwacutá peebáidaca
nutàacáitá. ³⁸Quéwa numànícáiná
càide iyúwa Núaniri Dios imàníiná,
íná iwàwacutácuè peebáidaca
nutàacái ìwalíise yái numàníinaca
éwitacuè càmicáanítá peebáida
yái tàacáisi nucàlìdèerica. Néese
peebáidacaalícuè nutàacái
ìwalíise yái numàníinaca, yásí
píalíacuécawa amalèeri iyú càica
núade iyúwa Núaniri Dios iyáaná,

Núaniri Dios nacái càicanide iyúwa núa —íimaca yái Jesúsca.

³⁹Néese Jesús idécánámi icàlidaca nalíni, yá nawàwa náibàacani àniwa, quéwa càmita nadé náibàacani Jesús yàacáináwa náicha.

⁴⁰Néese Jesús yèpùacawa abémàalé Jordán inanába íicha. Yá iyamáacawa néré Juan el Bautista ibautizacatalécaté wenàiwica.

⁴¹Madécáná wenàiwica yàacawa néré néemiacténá Jesús itàacái. Yá náimaca nalíwáaca:

—Ewitaté càmícáníta Juan imànica yái càmírica wenàiwica idé imànica, càicáníta báisíiricata macáita tàacáisi Juan icàlidéericaté ìwali yái asálica —náimaca Jesús ìwali. ⁴²Yá madécáná wenàiwica neebáidaca Jesús itàacái idècunitàacá yéewáidaca nía néenibàa.

Muerte de Lázaro

11 Néese iyacaté áiba asiali iculúeriwa ípidenéri Lázaro, abéeri Betania iyacàlená mìnali. Nàyaca néeni nacái Lázaro yéénánái inanái pucháiba. Uucha ípidenéchúa María, ubèeru ípidenéchúa nacái Marta.

²Uái Mariáca, úacata Lázaro yéénásatúa, yùucuehúapínacaté pumèníiri isàni Wáiwacali yàbàli ìwali. Yá uchuidaca yàbàli uíwita ibáiná iyúwa. ³Níái Lázaro yéénánái pucháibaca nabàntuca tàacáisi Jesús íri íyéerica abémàalé Jordán inanába íicha. Náimaca:

—Wáiwacali, piacawéeriná iculúacawa —náimaca íri.

⁴Idécánámi Jesús yéemiacani, yá íimaca walí, wía yéewáidacaléca:

—Yáara mecuní càmita inúapínani. Néese mecuní yásáidapíná wenàiwicanái iicá Dios ííwitáise cachàiníiri, nàcaténá Dios icàaluíniná; yásáidapíná nacái wenàiwicanái iicá nuíwitáise

cachàiníiri, núa Dios íirica —íimaca yái Jesúsca.

⁵⁻⁶Ewita Jesús cáininéeyéicáníta iicáca Martaná, Lázaro nacái, càicáníta idécánámi yéemiaca inánwaná iculúacawa yái Lázaro, yá Jesús iyamáacawa néeni pucháiba èeri, abémàalé Jordán inanába íicha. ⁷Yá néese íimaca walí wía yéewáidacaléca:

—Wàacuéwa Judea yàasu cáli néré àniwa —íimaca walí. ⁸Néese wáimaca íri:

—Wáiwacali, táquicha tàacáwa judío íiwacanánái íyéeyéica néeni nawàwacaté nanúaca pía íba iyú. ¿Cáná piwàwa piacawa néré àniwa? —wáimaca íri. ⁹Néese Jesús íimaca walí:

—Péemiacué comparación: Iyaca doce imanúbaca hora camalási èeri imanúbaca; wenàiwica yèpunícaalíwa èeríapi, yá càmita yúuwàawa amalácáiná iicáca cháí èeri iricu. ¹⁰Quéwa yèpunícaalíwa táiyápi, yásí yúuwàacawa càmícáiná asái iicáidaca —íimaca walí yái Jesús wáalfacaténáwa judío íiwacanánái càmitaté náalimápiná nanúacani àta Dios imàacatalépináta nanúacani.

¹¹Néese Jesús íimaca walí àniwa:

—Yái wàacawéerináca Lázaro iimáca iyaca, quéwa nuacawa néré nucawáidacaténáni —íimaca walí yái Jesúsca, yáalíacáináwa yéetácatéwa yái Lázaro. ¹²Néese wía yéewáidacaléca wáimaca Jesús íri, wayúunáidacáiná Lázaro iimácáita meedá:

—Wáiwacali, iimácaalí iyaca, yásí mecuní ichàbacawa íicha —wáimaca íri. ¹³Quéwa Jesús iwàwaca wáalíaca wéemiaca Lázaro yéetácatéwa, néese wayúunáidaca Jesús itàanica iimácái ìwali meedá.

¹⁴Yá Jesús íimaca walí amaléeri iyú: —Lázaro idéca yéetáacawa.

¹⁵Casíimáica nuwàwa, canácáiná néeni núa nuchùnìacaténáni idècunitàacá cáucani, cayábacáiná

cachàini pirícuéni, yéewanápinácué peebáidaca nulí manuísíwata. Quéwa, wàacué waicácani —íimaca yái Jesúsca. ¹⁶Iná Tomás, áibaalí náimérica ìwali Gemelo, íimaca walí wía Jesús yéewáidacaléca áibanái:

—Wàacué nacái wéetácawa yáapicha yái Wáiwacalíwaca — íimaca yái Tomásca.

Jesús, la resurrección y la vida

¹⁷Néeseté wàacawa Jesús yáapicha Betania iyacàlená néré. Yá wàanàcaté néré, wéemíaca Lázaromi iináwaná iriacawa báinúaca èri càliculli iricu. ¹⁸Yái Betania iyacàlená iyaca mawiénita Jerusalén iyacàlená fícha, máisiba kilómetro idècuni iyaca fíchwáaca. ¹⁹Madécaná judionái nàanàcaté nàacawéeridacaténá María, Marta nacái yéetácáinátéwa náicha néenásàirimica. ²⁰Yá nacàlidaca Marta irí Jesús yàanàaca. Yá Marta imusúacawa capíiricuise úaca uípunitáidacani Jesús. María uyamáacawa capíi iricuta. ²¹Yá Marta íimaca Jesús irí:

—Nuíwacali, piyacaalíté wáapichatá, yá càmita yéetáwatéi nuénásàirimica. ²²Quéwa núaliacawa Dios imàníinápiná pirí siucade macáita iyúwata pisutáanáca fíchwaca, éwita nuénásàiri idéca yéetácawa — úumaca. ²³Jesús íimaca ulí:

—Péenasàiri yèepùapíná cáuca — íimaca yái Jesúsca. ²⁴Marta íimaca:

—Báísíta, núaliacawa yèepùanápiná cáuca àniwani namichàacaalípináwaca macái yéetáyéimicawa èri imáalàacaalíwaca canánama — úumaca. ²⁵Jesús íimaca:

—Núacata yái imichàidéeripínáca yéetáyéimiwa. Núacata yái yèeripínáca nacáucawa èri imáalàapínácaalíwaca. Cawinácaalí yebáidéerica núa, éwita yéetácaalíwaca, càicáaníta

yèepùapínáta cáuca àniwa èri imáalàapínácaalíwaca. ²⁶Néenialípiná macáita cáuyéicáwaca yebáidéeyéica núa, èri imáalàacatáipínáwaca, canácatáita néetápináwaca. ¿Marta, peebáidasica nútàacái? —íimaca yái Jesúsca. ²⁷Yá úumaca:

—Báísíta, Nuíwacali, nuebáidaca pitàacái. Núaliacawa Mesíasca píaca, judío icuèrinápináca, yái Dios Íirica, wacuèricaté Dios ibànuèripínáca walí aléi èri iriculé —úumaca.

Jesús llora junto al sepulcro de Lázaro

²⁸Néeseté utàanícadénáami Jesús yáapicha, yá Marta yàacawa umáidaca uénásàatúa Maríawaca. Yá úumaca ulí ibàacanéri iyú:

—Wáiwacali iyaca aléde, iwàwacutáca píaca —úumaca ulí.

²⁹Néese María uemiacaalíni, yá úacawa uípunitáidacani, yái Jesúsca. ³⁰Quéwa Jesús càmita iwàlúwaca yàcalé iriculé, iyacáwaca alé Marta íipunitáidacatáicani.

³¹Néese níái judío úapichéeyéica iyéeyéica capíi iricu, naicácanacáita umusúacawa capíi iricuise, yá nàaca nacáiwaca úamiwáise nayúunáidacáiná úacawa càliculli nérépiná uícháanícáténá néenibàa.

³²Néese María ùanàaca Jesús yàatalé, yá ubàlúacawa ùulu ipúata iyúwa irí. Yá María íimaca Jesús irí:

—Nuíwacali, piyacaalíté wáapichatá, yá càmita yéetáwatéi nuénásàirimica — úumaca irí. ³³Jesús iicáciná uícháanica úái Maríaca, nía nacái judío úapichéeyéica, yá achúumaca íináidacawa iwàwawaca manuísíwata, yái Jesúsca. ³⁴Yá íimaca nalí:

—¿Aléná nabàliani? —íimaca yái Jesúsca. Néese náimaca irí:

—Wáiwacali, aquialé, píaca piicáca néréni —náimaca irí. ³⁵Néese Jesús ituíyáa imusúaca nacáiwaca. ³⁶Iná judionái náimaca nalíwáaca:

—Piicácué, cáininácaté iicáca yáara yéetээримicawa —náimaca.

³⁷Quéwa áibanái judíonái yéená náimaca:

—Yái ichùnièricaté matuíri, ¿cáná càmita ichùnià Lázaroni ipíchanaté yéetácawa? —náimaca nalíwáaca.

Resurrección de Lázaro

³⁸Néese, máiní báawaca Jesús yéemiaca nataacái. Yá máiní báawaca iwàwa. Yá yàacawa càliculii yàatalé, yái utàwi nabàlièrica inuma manuíri íba iyú. Yái càliculli náicacaté dúli ibàlài írìcu, yéewanápiná càlicullicani, càide iyúwa capli imàdáná.

³⁹Néese Jesús íimaca nalí:

—Peedácué íba càliculii inuma ícha —íimaca yái Jesúsca.

Uái Martaca, yéetээриwa yéenasàatúamica, úumaca Jesús írì:

—Wáiwacali, yáasээрiquéera, idèniacáiná báinúaca èeri yéetácadénáamiwa —úumaca.

⁴⁰Jesús yàalàaca úa:

—Núumacaté píri, peebáidacaalí núa, yási picáca Dios íiwitáise cachàiníri —íimaca yái Jesúsca.

⁴¹Néese needáca manuíri íba càliculii inuma ícha. Jesús iicáidaca chènuniré, íimaca Dios írì:

—Núaniri, nùaca píri cayábèeri peebácáiná nulí iyúwa nusutáaná pícha. ⁴²Núaliacawa báisíri iyú peebáca càiripináta nulí iyúwata nusutáaná pícha. Quéwa càí núumaca píri yéewacatená níái wenàiwicaca neebáidaca pidéca píbanúaca núa —íimaca yái Jesúsca.

⁴³Néese Jesús idécanáami càí íimaca Dios írì, yá iicáidaca càliculii írìculé. Yá íimaca cachàiníri iyú:

—ÍLázaro, pimusúawa sísaara! —íimaca yái Jesúsca.

⁴⁴Yá yéetээримиwa imusúacawa nadacuèri macáita íwalíise wáluma iyú, yàabàli, icáapi nacái, néepuèri nacái inàni wáluma iyú, càide iyúwa judíonái yéepùaná yéetээримиwa. Yá Jesús íimaca nalí:

—Piwasàacué íchani. Pimàacacué yéepunícawa —íimaca yái Jesúsca. Yá nawasàaca ícha yái néepùanácani.

Conspiración para arrestar a Jesús

⁴⁵Idécanáamité naicáca Jesús imichàidaca Lázaro yéetácáisi ícha, yá madécaná judío neebáidaca Jesús itàacái, níái judío yàacawéeridéeyéicaté María, naicáca nacái yái Jesús imànírica. ⁴⁶Quéwa abénaméeyéi nàacawa fariseonái yàatalé, yá nacàlidaca fariseonái írì iwali yái Jesús imànírica. ⁴⁷Iná fariseonái, sacerdote íiwacanánái nacái nàwacáidáyacacawa Junta Suprema yáapicha, níái israelita íiwacanánáica béeyéica. Yá náimaca nalíwáaca:

—¿Càinásica yéewa wamànica? Yáara asialica imànica iyaca madécaná wawàsi cachàiníri càmfiri áiba wenàiwica idé imànica. ⁴⁸Wamàacacaalí imànica càí mamàalàacata, yási macáita wàasu càli néeséeyéi neebáidapiná Mesíascani, yái wacuèrinápináca wía judíoca. Néese namànipiná úwicaí wacuèrinánái romanonái íipunitawa, iná romanonái nàanàapiná wáipunita, yási namàalàidaca wàasu templo, wàasu càli néeséeyéi nacái —náimaca.

⁴⁹Quéwa abèeri néená ípidenèeri Caifás, yácata sacerdote íiwacaliná yáté camuíca, íimaca nalí:

—Píacué càmfíyèita yáalíawa, dàaléyèicuéca íiwita pía meedá.

⁵⁰Càmitacué nacái píalíawa cayábáanápiná cachàini píricuèni wanúacaalí abèeri asiali ipíchaná macái wàasu càli néeséeyéi imàalàacawa —íimaca yái Caifásca.

⁵¹Quéwa yái Caifásca càmita icàlida càiri tàacáisi íiwitáise iyúwata, néese iyacáinaté sacerdote íiwacaliná yáté camuíca, ináté Dios imàacaca Caifás icàlidaca

tàacáisi Dios inùmalicúise íiméerica Jesús yéetáanápínátéwa judíonái íichawalíná. ⁵²Càmita yéetáanápínátéwa abéta judíonái íichawalíná, néese macáí èeri mìnánái íichawalíná yéewanápiná nàyaaca Dios yéenibe macáí cáli íinatabàa. ⁵³Iná yáté èerica judío íiwacanánái náináidacawa nanúanápínaté Jesús.

⁵⁴Iná Jesús càmita yèepuníwa judíonái yèewibàa, néese yàacawa Judea yàasu cáli íicha wáapicha wía yéewáidacaléca. Yáté wàacawa Efraín iyacàlená néré iyéerica mawiénita manacúali yùucu càinàwàiri, canácatalé máini wenàiwica. Jesús iyamáacawa néeni wáapicha wía yéewáidacaléca.

⁵⁵Mawiénicaté judíonái yàasu culto Pascua, íná madécaná yacalé mìnánái nàacawa Jerusalén iyacàlená néré namànicaténá quéechacáwa áiba culto nacáiri masacàanápíná Dios iicáca nía, ipíchawáiseté namànica Pascua yàasuná culto. ⁵⁶Yá macáí wenàiwica nacutáca Jesús Jerusalén iyacàlená iricubàa. Nabàlùacawa templo iricu, yá nasutáca néemiawáaca. Yá náimaca: —¿Càiná pínáidacawa? ¿Yàanaàsica aléi iicácaténá culto, càmitasica yàanaa? —náimaca. ⁵⁷Fariseonái, sacerdote íiwacanánái nacáí nachùuliacaté macáí wenàiwica nacàlidáanápíná nalíni náalíacaalí alénácaalí iya Jesús, náibàacaténáni.

Una mujer derrama perfume sobre Jesús

12 Seis èeri ipíchawáiseté judíonái yàasu culto Pascua, Jesús yàacatéwa Betania iyacàlená néré, yáí yacaléca iyacatáiquéi Lázaro, yáí asíali Jesús imichàidéericaté yéetácáisi íicha. Wía Jesús yéewáidacaléca wàacawa yáapicha. ²Aibanái imànica yàacási Jesús iyáacalépiná.

Uái Martaca uwacúaca nalí nayáapíná. Lázaro abéeri néená nái yáawinéyécawaca iyáaca iyáacaléwa Jesús yáapicha mesa iwéré. ³Néese María itéca catùa idènièchúa trescientos gramos, batéwa medio litro yáí séenásica pumènírica isàni yáawamíiri íipidenéeri nardo, quéwa máiníri isàni Jesús yàabàli iwali. Néese uchuidaca yàabàli àniwa úwita ibáiná iyúwa. Yá macáita wenàiwica capíi iricuíyéi namlaca isàni pumèniwaca. ⁴Néese Simón íirimi íipidenéeri Judas Iscariote, abéeri Jesús yéewáidacalé yéená itéeripínacaté Jesús yùuwidenái, náibàacaténáni, íimaca Jesús irí:

⁵—¿Cáná pimàaca úcaca plata meedá máiwitáiseeri iyú? ¿Cánaté càmita picùullia uwéndacani yáí séenási pumènírimica trescientos denario ìwalínápiná, yáí abéeri camuí iwènicatáica, yéewanápiná wayúudàaca catúulécanéeyéi? — íimaca yáí Judas Iscariote.

⁶Yáí Judas quéwa càmita catúulécaná iicáca wenàiwica. Cayéedéericáita meedáni, iwàwéeri iyéedùaca plata wàasu plata yàalu iricúise, Judascáiná icúacaté wàasu plata, wía Jesús yéewáidacaléca, yáté áibaalí iyéedùaca yàacawa wàasu plata púbanamataté. ⁷Néese Jesús íimaca Judas irí:

—Pimàaca umànica iyúwa uwàwáaná. Picá pisáiwica ulí wawási. Udènicaté yáí pumènírica isàni ùcúacaténá nùwalini nusànipíná nabàlìacaténá nuinámi càide iyúwa judío íiwitáise iyáaná. ⁸Catúulécanéeyéi wenàiwica nàyacuéca píapicha mamáalàacata càiripínáta íná yéewacué píalimá piyúudàaca nía piwàwacatáicacué piyúudàaca nía. Núa quéwa cànírita iyapíná píapichacué càiripínáta cháí èeri iricu —íimaca yáí Jesúsca.

Conspiración contra Lázaro

⁹Madécaná judío yáalfacatéwa Jesús ìyaca Betania ìyacàlená ìricu. Nàacawa néré naicacáténá Jesús, yá nawàwacaté naicáca Lázaro nacái, yái asiali Jesús imichàidéericaté yéetácáisi fícha. ¹⁰Iná sacerdote ìwacanánái nánáidacawa nanúanápíná Lázaro nacái. ¹¹Madécanácáiná judío nayamáidacaté neebáidaca sacerdote ìwacanánái itaacái, neebáidáanápíná Jesús itaacái. Càitè neebáidaca Jesús itaacái naicácáiná cáuca Lázaro.

Jesús entra en Jerusalén

¹²Madécaná wenàiwica nàanàacaté Jerusalén ìyacàlená néré naicacáténá Pascua yàasuná culto. Néese mapisáita àniwa néemiaca tàacáisi Jesús ìináwaná ìwali yàanàanápínaté Jerusalén ìyacàlená néré. ¹³Iná nawichùaca wisìri nacáiri ibáiná, yá natéca báinási nacáapi ìricuwa náasáidacáténá casímúaca nía Jesús ìwali. Yá namusúacawa Jerusalén ìyacàlená ìricuíse náipunitáidáanápíná Jesús natàidacáténáni. Yá namáidaca nàacawa casímáiri iyú:

—ìWàacué Dios ìrí cayábéeri!
ìCayábéeriquéi Wacuèrináca, yái wenàiwica Dios ibànuèrica walí, icùacáténá wía! ìCayábéeriquéi Wacuèrináca, wía Israel itaquénáinámica! —náimaca.

¹⁴Jesús yàanàaca burro, yá yáawinacawa burro ìnata, ìwàlùacáténáwa Jerusalén ìyacàlená ìriculé, càide iyúwaté profeta itànàanáté tàacáisi Dios ìnùmàlicuíse. Dios ìimacaté:

¹⁵“Picácué cáalu pía, píacué iyéeyéica Jerusalén ìyacàlená ìricu, áibaalí ìpídenacatalé Sión. Piicácué, Picuèriná yàanàaca píatalécué, cáimiétacanéeri,

matuífbanáiri iyú nacái, yáawinéericawa burro wàlisàì ìnata”,

ìimacaté yái Diosca.

¹⁶Quéechatécáwa, wía Jesús yéewáidacaléca càmitaté wáalíá wéemiaca càinácaalíté ìimáaná yái wenàiwicanái ìmàníirica Jesús ìrí. Quéwa néeseacawa idécanaámité Jesús imichàacawa chènuniré ìyacáténá cáimiétacanéeri iyú Dios yáapicha, átata wawàwalica profetanái itànàacaté tàacáisi Jesús ìwali Dios ìnùmàlicuíse càinácaalíté wenàiwica namànìpináca Jesús ìrí.

¹⁷Néese níái wenàiwica iyéeyéicaté Jesús yáapicha ìmáidacaalíté Lázaro càliculíi ìricuíse, imichàidacáténáni yéetácáisi fícha, yá nacàlidaca áibanái ìrí Jesús ìináwaná, yái naicáanacaté Jesús icáucáidaca Lázaro. ¹⁸Iná manùbéeyéi wenàiwica nàaca náipunitáidaca Jesús néemiácáináté ìináwaná Jesús ìmàníná yái càmfírìca áiba wenàiwica idé ìmànica. ¹⁹Quéwa fariseonái náimaca nalíwáca:
—¿Cánacué pidècuníawa mamáalàacata? Ìwàwacutá wamáalàidacani caquialéta. Piicácué, imacái èeri mìnánái yàacawa yáapicha! —náimaca.

Unos griegos buscan a Jesús

²⁰Manùbéeyéi wenàiwica yàanàacaté nàacáténá Dios icàalufíná Pascua yàasuná culto yaalí Jerusalén ìyacàlená ìricu. Nàyaca nëewi abenaméeyéi Grecia yàasu cáli néeséeyéi, càmfíyéi judío. ²¹Yá nàacawa natàaníca Felipe yáapicha yái Betsaida ìyacàlená minalica Galilea yàasu cáli ìinatéerica ìyaca. Yá nasutáca Felipe fícha wawási manuísíwata. Náimaca ìrí:

—Néeni, pímaní walí cayábéeri, píté wía Jesús yàatalé watàanícáténá yáapicha —náimaca.

²²Yá Felipe yàacawa icàlidaca

naináwaná Andrés irí. Néese Felipe, Andrés nacái nàaca nacàlidaca Jesús iríni. ²³Néese Jesús íimaca nali:

—Nuénáiwana idéca yàanàaca nuétáanápínáwa yéewacatená Dios imàacaca cáimiétacanéerica núa chènuniré, núa asialica Dios néeseérica. ²⁴Péemiácúe comparación. Càica núade iyúwa trigo ituíná íimi. Càmicaalí ituíná yúuwàawa cáli yèewiré iyacatená iyúwa yéetéerimiwa, néese iyaca abéerita càiripináta. Quéwa iwàlùacaalíwa cáli yèewiré iyúwa yéetéerimiwa, yásí idàwinàacawa needácatená manùba iyacaná quíiracaalíni. Càita nacái núa, iwàwacutá nuétácawa yéewacatená madécaná wenàiwica nadèniaca nacáucawa càmiíri imáalàawa. ²⁵Cawinácaalí càmiírica iwàwa yeebáidaca nutàacái cáininácáiná iicáca icáucawa cháí èeri irícu, imáalàidaca íichawa icáucawa. Quéwa cawinácaalí yeebáidéerica nutàacái éwita nanúacaalíni cruz iwali càmicáiná cáininá iicáca nuícha icáucawa, idèniápiná icáucawa càmiíri imáalàawa Dios yáapicha càiripináta. ²⁶Aibacaalí iwàwa íibaidaca nulípiná iwàwacutá yeebáidaca nutàacái imànicatená càide iyúwa nuwàwáaná. Cawinácaalí íibaidéerica nulípiná iyapiná núpicha nùyacatalé chènuniré. Cawinácaalí íibaidéerica nulípiná, Núaniri Dios imàacapiná cáimiétacanéericani, yái wenàiwica íibaidéerica nulípiná —íimaca yái Jesúsca.

Jesús anuncia su muerte

²⁷Néeseté Jesús íimaca: “iSiuca máiní cáaluca nuínáidacawa nuwàwawa! ¿Cáinásica númapiná Núaniri Dios iríwa? ¿Núumasica irí: ‘Núaniri, píwasàa núa íicha yái yùuwichàacáisica’, núumasica irí? ¡Càmírita! Nudéca nùanàaca nùuwichàacatenáwa”, íimaca yái

Jesúsca. ²⁸Néese Jesús íimaca Dios irí: “Núaniri, píwàaca wenàiwica náalífacawa máiníri cachàinica pía”, íimaca yái Jesúsca. Néese níái wenàiwica ibàluèyécawa néenibàa néemiaca tàacáisi chènuníse. Yá tàacáisi íimaca: “Nudéca numàacaca wenàiwica náalífacawa cachàinica núa, yá càì numàacapiná náalífacawa àniwa”, íimaca yái tàacáisica.

²⁹Néese áibanái wenàiwica ibàluèyécawa néenibàa idécanáami néemiaca tàacáisi, yá náimaca néemiaca énu nacáiri isàna, càide iyúwa tírírícaalí èeri isàna. Abénaméeyéi quéwa náimaca:

—Angel itàaníca yáapicha — náimaca. ³⁰Néese Jesús íimaca nali:

—Dios idéca itàaníca nulí, éwita núalíacáaníta yeebáca nulí càide iyúwa nusutáaná íícha, quéwa itàaníca nulí píalífacatenácuéwa Dios yeebáca nulí càide iyúwa nusutáaná íícha. ³¹Mesúnamáita Dios yùuwichàidapiná macái èeri mìnanaí càmiíyéi yeebáida nutàacái, yásí Dios yúucapiná méetáuculé báawéeri Satanás, yái ichùulìerica èeri mìnanaí ííwitáise siúcade. ³²Yá namichàidacaalípiná núawa cruz iwali chènunibàa, yásí wenàiwica macái cáli néeseeyéi neebáidapiná nutàacái —íimaca yái Jesúsca.

³³Càité Jesús icàlidaca walíni wáalífacatenáwa yéetáanápínátéwa cruz iwali. ³⁴Níái wenàiwicaca náimaca Jesús irí:

—Wadéca waléeca Dios itàacái profetanái itànèericaté Mesías iwali Mesías iyáanápiná càiripináta, yái wacuèrinápináca Dios ibànùerica walí wía judíoca. Quéwa pídéca picàlidaca píwaliwa, yái asiali Dios néeseericasa, iwàwacutáanápínása nanúaca píca cruz iwali. ¿Cawináica yáara asiali Dios néeseérica? — náimaca. ³⁵Néese Jesús íimaca nali: —Achúma èeritacué nuéwáidaca píca amalácaténácué pííwitáise. Peebáidacué nutàacái siúcata.

Picácué pichàbáida péenáiwanáwa, ipíchanácué piúcacawa méetáuculé Dios ícha càiripináta. Cawinácaalí càmiyéica yeebáida nutàacái, catáca náiwitáise, càmita náalfawa náucáanápínacawa càiripináta. Càica níade iyúwa wenàiwica yèepuníiriwa catéeri iricu, càmiiri yáalfawa alénácaalí yàawa. ³⁶Núata càiride iyúwa camalási íná peebáidacué nutàacái idècunitàacá nùyaca píapicha, amalácaténácué píiwitáise, pèepuníinápíná Dios yáapicha —íimaca yái Jesúsca. Jesús idécanáami icàlidaca nalíni, yá yàacawa náicha. Iyamáacawa náicha ibàacanéeri iyú.

Por qué los judíos no creían en Jesús

³⁷Ewita Jesús imànicáanítaté madécaná yái càmiirica wenàiwica idé imànica judíonái yàacuése, càicáaníta manùbéeyéi càmita neebáida itàacái. ³⁸Ináté macáita ichàbacawa càide iyúwaté profeta Isaías itànaanáté tàacáisi Dios inùmaliçué. Isaías ímacaté:

“Pía, Wacuèriná Dios, canácata yeebáidéeri walí wàasu tàacáisi wacàlidéerica nalí pinùmaliçué. Canácata yáaliériwa píiwitáise iwali, càmicáiná neebáida pitàacái”, ímaca yái Isaíasca. ³⁹Isaías icàlidacaté cáná yéewa càmita náalimá neebáidaca. Isaías ímacaté:

⁴⁰“Dios imàacacaté matuíca náiwitáise, càmiyéi nacái yáalfawa. Íná càmita náalimá náalfaca néemíaca itàacái càinácaalí ímáaná, càmita nacái neebáida báisíri iyú; càmita náalimá nawènúadaca náiwitáisewa Dios írípíná, íná càmita Dios iwàlisáida nawàwa”, ímacaté yái Isaíasca. ⁴¹Càitè Isaías icàlidacaté nalíni, íicáináitè yéenáiwanási nacáiri ímáanáca

Jesús iyáanápínaté cáimiétacanéeri iyú Dios yáapicha chènuniré. Yáté Isaías icàlidaca tàacáisi Jesús iwali.

⁴²Quéwa madécaná judío neebáidaca Jesús itàacái. Abénaméeyéi judío íiwacanánái neebáida nacái quéwa ibàacanéeri iyúta, cáalucáiná naicáca nanacáiyéiwa fariseo ipíchaná náucaca nía judíonái yéewáidacàalu ícha. ⁴³Náimaca nawàwáanása cayábaca Dios íicáca náiwitáise, quéwa máini cachàiníwanái nawàwaca cayábaca nanacáiyéi íicáca nía, íná nabàca naináwanáwa neebáidáaná Jesús itàacái, ipíchaná nanacáiyéi báawaca naicáca nía Jesús iwálíise.

Las palabras de Jesús juzgarán a la gente

⁴⁴Jesús íimacaté cachàiníri iyú: “Cawinácaalí yeebáidéerica nutàacái, càmita yeebáida abéerita nutàacái, néese yeebáida nacái Núaniri Dios itàacái yái ibànuèrica núa aléi. ⁴⁵Cawinácaalí yáalièrica nùwali càinácaalí nufwítáise iyaca, yáalfaca iwali nacái yái Núaniri Diosca, yái ibànuèrica núa aléi. ⁴⁶Càica núade iyúwa camalási. Nudéca nùanàca aléi èeri iriculé yéewanápiná amaláca náiwitáise cawinácaalí yeebáidéeyéica nutàacái, yéewacaténá càmita nàya càide iyúwa wenàiwica càmiyéi yáalfá Dios iwali. ⁴⁷Aibacaalí yéemí nutàacái quéwa càmiiri yeebáida, càmitàacá nùuwicháida siúcánide, càmicáiná nùanàca aléi èeri iriculé nùuwicháidacaténá wenàiwica, néese nudéca nùanàca nuwasàacaténá wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha. ⁴⁸Aibacaalí báawa íicáca núa, càmiiri nacái yeebáida nutàacái, iyaca áiba wawàsi yáasáidéeripíná cabáyawanácani: Yái tàacáisi nucàlidéerica, yácata yáasáidéeripíná cabáyawanácani, èeri imáalàcaalípináwa.

⁴⁹ Càmícáiná nutàani nùasu wawàsiwa. Núaniri Dios yái ibànuèrica núa aléi, yácata ichùulièrica núa nucàlidáanápíná tàacáisi inùmalicúise, nuéwáidáanápíná nacái wenàiwica. ⁵⁰ Yá nualíacawa nadènianápíná nacáucawa camíiri imáalàawa macáita wenàiwica yeebáidéeyéica iyúwa Núaniri Dios ichùulianá. Iná yái nucàlidéericuéca pirí, yá nucàlidacuéca piríni càide iyúwa Núaniri Dios ichùulianá núa”, íimaca yái Jesúsca.

Jesús lava los pies de sus discípulos

13 Iwàwacutácáté abé èeri ipíchawáise judíonái imànicaté nàasu cultowa ípidenéri Pascua. Jesús yáalíacawa yéenáiwáná yàanàacaté yàanápínáwa èeri íicha yèepùacaténáwa Yáaniri Dios yàataléwa. Cáininácáté Jesús iicáca wía, mamáalàacata manuúsiwata, wía yàasu wenàiwica iyéeyéica cháí èeri írìcu, càita nacái cáininácáté iicáca wía àta yéetácatalétawa.

²⁻⁴ Satanás imàacacaté Judas íináidacawa itéenápíná Jesús yùuwidenái náibàacaténáni. Yái Judas, Simón Iscariote iiricani.

Judas nacái yáalíacatéwa yàanàacaté Dios yàatanáise, yáalíacaté nacáíwa yèepùanápínátéwa Dios yàatalé àniwa. Jesús nacái yáalíacatéwa Dios imàacacaté Jesús icùaca macáita Jesús íiwitáise iyú. Néese idècunitàacá Jesús iyáaca iyáacaléwa wáapícha, wía yéewáidacaléca, yá yàacawa mesa íicha, imàacaca íichawa yàasu ruana nacáiriwa yúuquéri íwalíisewa. Yá idacúca wáluma íwallabàawa. ⁵ Néese Jesús yùucùaca úni ponchera írìculé. Yá imànica walí cayábéeri, idàbaca íibaca wàabàli, wía yéewáidacaléca, yá ichuìdaca wàabàli wáluma iyú,

yái wáluma idacuèrica íwallabàawa càide iyúwa wáiwitáise iyáaná wía judíoca, càmícáináaté wamàni walíwáaca yái cayábéerica.

⁶ Yàanàaca Simón Pedro yàatalé íibacaténá Pedro yàabàli, quéwa Pedro íimaca Jesús irí:

—Nuíwacali, icàmita cayába píiba nùabàli, càmícáiná nùasu wenàiwica pía! —íimaca yái Pedroca. ⁷ Jesús íimaca irí:

—Siùca càmita píalía péemiaca càinácaalí íimáaná yái numàníirica píricué quéwa áibaalípiná yásí píalía péemiacani —íimaca yái Jesúsca. ⁸ Quéwa Pedro íimaca irí:

—iCanácatáita nubatàa píibaca nùabàli! —íimaca yái Pedroca. Jesús íimaca irí:

—Càmicaalí nuíba píabàli, néese càmita nùasu wenàiwica pía — íimaca yái Jesúsca. ⁹ Néese Simón Pedro íimaca irí:

—Iyá, Nuíwacali, píapídáida núa, píiba nùabàli, nucáapi nacái, nuíwita nacái macáita, numànicáiná nubáyawanáwa nucáapi iyúwa, nuíwítáise iyú nacáíwa —íimaca yái Pedroca.

¹⁰ Quéwa Jesús íimaca irí:

—Péemia comparación: Aibacaalí yàapidáanáca quéehatécáwa, yá masacàacani. Casacàaca meedá yàabàli, lípinacáiná àyapulicubàa, íná íibacáita yàabàliwa. Càita nacái píacué. Nudéca nùapidáidacuéca píiwitáise masacàacaténácué Dios iicáca pía, numàacacáináaté nuwàwawa píbáyawaná íichacué peebáidacáinácué nutàacái. Néese píimànicaalícué píbáyawanáwa áibaalí àniwa, iwàwacutácué picàlidaca pííchawani nuíbacaténácué píícha yái báawéerica píimàníirica áibaalípiná cháí èeri írìcu, càide iyúwa wáibacaalí wenàiwica yàabàli. Quéwa abéeri péenácué casaquèeri meedá íiwitáise mamáalàacata —íimaca yái Jesúsca.

¹¹ Jesús yáalíacatéwa chánácaalí

wéená itéripináte yúuwidenái náibàcaténáni, ínáté Jesús íimaca: “Abéeri péenácú casaquéeri meedá íiwitáise mamáalàacata”, càì íimaca yái Jesúsca.

¹²Néese idécánáami Jesús íibaca wàabàli, yá yúucaca ìwalísewa yàasu ruana nacáiriwa àniwa. Yá yáawinacawa mesa iwéré àniwa. Íimaca walí:

—Siúcade nucàlidacué piríni càinácaalí íimáaná yái nuíbáanácúéca piabàli.

¹³Píimacuéca nùwali yéewáidéeri wía, Wáiwacali nacái. Yá cayábéeriquéí píimáanácúéca càì nùwali, núacáináta càiri.

¹⁴Núa, yái yéewáidéericuéca pía, Píiwacalícúéca nacái, nudéca nuíbaidaca pirípinácúé càiride iyúwacué píasu wenàiwica càmfíri cachàini náicha canánama íibaidéericué pirípiná, numànicaténácúé píri yái cayábéerica nuíbáanácúéca piabàli. Nudéca nuíbaidacuéca pirípiná càide iyúwa píasu wenàiwica càmfíri cachàini náicha canánama íibaidéericué píri, éwitacué Píiwacalícáanáta núa, íná iwàwacutácúé píibaidaca pirípináwáaca pímanìcaténácúé píriwáaca cayábéeri.

¹⁵Nudéca càì núsáidacuéca píripi pímanìcaténácúé cayábéeri píriwáaca càide iyúwa numàinínácúé píri.

¹⁶Péemiácúé comparación: Canáca yàasu wenàiwica cachàiniíri íiwacali íichawa. Iná picácúé píináidawa cachàiniyíéicúéca nuícha pía. Càide iyúwa nuíbaidáanácúéca píripiná, càita nacái iwàwacutácúé píibaidaca píripináwáaca. ¹⁷Píalífacaalícúé péemiaca càinácaalí íimáaná yái núuméericuéca píri, píibaidacaalícúé nacái píripináwáaca càide iyúwa nuchùlianácúé pía, yásí casíimáicúéca píwàwawa.

¹⁸“Càmita macáicúé càì núumaca píwaliwa. Núalíacawa nàwali níái nuedéeyéica nùsunáipináwa. Quéwa iwàwacutá macáita ichàbacawa càide iyúwaté profeta itànaaná tàacáisi nùuwide ìwali Dios inùmalícúise bàaluité. David íimacaté: ‘Yái nùacawéeríná iyéericaté iyáacaléwa núpicha, yácata idé yúuwideca imànica núa, imànicaténá nulí báawéeri’, íimacaté yái Davidca. ¹⁹Yá nucàlidacuéca píripi ípíchawáise nùuwide imànica nulí báawéeri. Néese idécánáami càì imànica nulí, yásí peebáidacuéca nutàacái, Diosca núa, yái càmfírica imáalàawa. ²⁰Péemiácúé cayába, cawinácaalí yeebáidéerica nùasu wenàiwica itàacái, yeebáida nacái nutàacái. Néese nacái, cawinácaalí yeebáidéerica nutàacái, yeebáida nacái Dios itàacái yái Dios ibànùerica núa aléi —íimaca walí yái Jesúsca.

Jesús anuncia que Judas lo traicionará

²¹Idécánáamité Jesús icàlidaca walíni, néese máini achúmaca iwàwa. Yá íimaca walí amaléeri iyú: —Péemiácúé cayába, abéeri péenácúé itéripiná nùuwidenái náibàcaténá núa —íimaca yái Jesúsca.

²²Néese wía yéewáidacaléca waicáidáidaca walíwáaca. Càmita wáaliawa càiriinácaalí yái càì Jesús íimaca ìwali. ²³⁻²⁴Núa Juan, yái yéewáidacalé cáininéerica Jesús íicáca, núawinacawa ntyaca mawiénita Jesús íri. Iná Simón Pedro yúucaca icáapiwa nulí nusutáanápíná nuémíawaca Jesús càiríinácaalí yái càì Jesús íimaca ìwali. ²⁵Iná núawiacawa Jesús ipualé, nusutáténá nuémíawani. Yá núumaca íri:

—Nuíwacali, ¿càiríiná yái càì píimaca ìwali? —núumaca íri.

²⁶Jesús íimaca nulí:

—Yácata yái núapúadéerica irípiná pan quírapieli iriculé — íimaca yái Jesúsca. Iná idécanáami yáapúadaca pan, yá yàaca Judas iríni, yái Simón Iscariote ìirica.

²⁷Néese Judas yeedácanacáita iríwa pan yééná isàbéeri, yá Satanás iwàlùacawa Judas iwàwaliculé ichùuliacaténá Judas íiwitáise. Néese Jesús íimaca Judas irí:

—Yáara wawàsi pimàníiripináca, pia pimànica ráunamáitani — íimaca yái Jesúsca.

²⁸Yáté èerica canáta wéénáquéi yáaliériwa cáná yéewa Jesús icàlidaca Judas iríni. ²⁹Abénaméeyéi wééná nayúunáidaca Jesús ichùuliacaca Judas iwèniánápináté yàacàsi wamáapuèrica Pascua piná. Aibanái wééná nayúunáida nacái Judas yàacaténá plata catúulécanéeyéi irí. Judascáiná icuèrité wàasu plata.

³⁰Iná Judas idécanáami iyáaca iríwa pan yééná isàbéerica, yá imusúacawa wáicha machacànita. Yá catáca ìwali.

El nuevo mandamiento

³¹Ináté idécanáami Judas yèepùacawa wáicha, yá Jesús íimaca walí:

—Siùcáise de wenàiwica naicápiná núa cáimiétaquéeri iyúwa, núa asiali Dios néeséerica. Núasáidapiná nalíwa nacái cachàinica Dios íiwitáise. ³²Càide iyúwa núasáidáanápiná nalíwa cachàinica Dios íiwitáise, càita nacái Dios yáasáidapiná nalíwa cachàinica nacái nuíwítáise, núa asiali Dios néeséerica. Càicatanica Dios imànipiná mesúnamáisiwata.

³³Péemiácué nulí pia nuénánáica cáininéeyéica nuicáca, nùyacué píapicha achúma èerita. Yá picutápinácué núawa quéwa núumácué pirí càide iyúwa núumáanáté judío íiwacanánái irí: Càmitacué yéewa piacawa núapicha siùca aléera nùacatalépinácawa.

³⁴Nuchùuliacué pia pimàníinápiná áiba wawàsi wàlisiáta: Cáininácué piicáyacacawa. Càide iyúwa cáinináanácué nuicáca pia, càita nacái iwàwacutácué cáinináca piicáyacacawa. ³⁵Cáininácaalícué piicáyacacawa, yásí macái èeri minanáí yáalíacuécawa piwali nuéwáidacalécúca pia —íimaca yái Jesúsca.

Jesús anuncia que Pedro lo negará

³⁶Néese Simón Pedro isutáca yéemiawa Jesús:

—Nuíwacali, ¿alénápinásica piawa? —íimaca yái Pedroca. Yá Jesús íimaca irí:

—Aléera nùacatalépinácawa càmita yéewa piacawa núapicha siùca, quéwa áibaalípiná yásí piacawa núami néréwa —íimaca yái Jesúsca. ³⁷Yá Pedro íimaca irí: —iCàmíirita, Nuíwacali!

Núalimáca nùacawa píapicha siùcasíwata. Ewita iwàwacutáca nuétácawa píchawalíná, yá cayábaca nuétácawa —íimaca yái Pedroca. ³⁸Néese Jesús íimaca irí:

—¿Báisiásica pimáacaca nanúaca pia nuíchawalíná? Càimíirita, máinicáiná càulenáca píchani. Péemia cayába, ipíchawáise cawámai itàaca, yá pimànipiná pichíwawa máisiba yàawíría, píimápiná càmitasa píalífa nùwali ipíchaná nanúaca pia núapicha — íimaca yái Jesúsca.

Jesús, el camino al Padre

14 Néeseté Jesús íimaca walí wía yéewáidacaléca: “Píacué cáalu pia. Manuícué píináidaca piwàwawa Dios ìwali, nùwali nacái. ²Núaniri Dios icapèe iyéerica chènuniré idèniaca imàdánáwa madécaná wenàiwica ìyacatáipiná. Canácaalí iyéeri nérétá, yá càmitacué nucàlida pirítáni. Yá nùacawéera nuchùniacaténácué píyacatáipiná.

³Nudécanáamicué nùacawa píicha, yá nuchùnìacuéca nacái piyacatáipíná, yásí nuèpùacawa néese àniwa, yá nutécué pía núpichawa, yéewacaténácué piyapínáca núpicha aléera nùyacataléca. ⁴Píaliácuécawa alénácaalí nùawa. Píaliácué nacáíwa càinácaalí iwàwacutáaná pimànica piacaténácuéwa néré nacái”, íimaca yái Jesúsca. ⁵Néese Tomás íimaca Jesús irí:

—Wáiwacalí, càmita wáaliawa alénácaalí piawa. Iná càmita yéewa wáaliacawa càinácaalí iwàwacutáaná wamànica wàcaténáwa néré —íimaca. ⁶Jesús íimaca irí:

—Iwàwacutácué peebáidaca nutàacái piacaténácuéwa Núaniri Dios yàatalé. Núaliacawa, nuémíaca nacái macáita báisíri tàcáisi Dios iwali. Núcata yái yèrica nacáuca càmiíri imáalàawa macáita wenàiwica yeebáidéeyéica nutàacái. Canácata yáaliméeri yáacawa Núaniri Dios yàatalé àta yeebáidacaalíta nutàacái. ⁷Píaliácáinácué nùwali, iná píaliápinácué nacáíwa Núaniri Dios iwali, yá siúcáisede píaliácuécawa Dios iwali. Piicácatécué Dios madécaná èri, iná píaliácuéca iwali —íimaca yái Jesúsca. ⁸Néese Felipe íimaca irí:

—Wáiwacalí, pimàaca waicáca Píaniri Dios, yásí casíimáica wawàwa. Yácata abéerita wawàsi iwàwacutáwa walí —íimaca. ⁹Jesús íimaca irí:

—Felipe, nudéca nùyacuéca píapicha madécaná èri. ¿Cáná càmitàacáwa píaliáwa cawinácaalí núa? Cawinácaalí wenàiwica yáaliérica nùwali yáalía nacái Núaniri Dios iwali. Iná iwàwacutá càmita pisutá nuícha numàacáanápínácué piicáca Núaniri Dios. Pidécuéca piicácani. ¹⁰Iwàwacutá peebáidaca nùyaca càide iyúwa Núaniri

Dios iyáaná, Núaniri Dios nacái iyaca càide iyúwa nùyáaná. Yái nucàlidéericuéca píri càmita nutàanínunùmalicuésewa. Néese nutàaníca Núaniri Dios inùmalicuésewa. Càmita nacái numàni nùasu wawàsiwa cháí èri iricu, néese Núaniri Dios iyaca nuwàwalicu, yácata imànírica iyúwa iwàwáaná imànica. ¹¹Peebáidacué nùyaca càide iyúwa Núaniri Dios iyáaná, Núaniri Dios nacái iyaca càide iyúwa nùyáaná. Càmicálicué píalimá peebáidaca yái númérica píricué nùyáaná iyúwa Núaniri Dios iyáaná, néese peebáidacué piicácaíná yái numànírica càmfírta áiba wenàiwica idé imànica. ¹²Péemiácué cayába, cawinácaalí yeebáidéerica nutàacái, imànipíná càide iyúwa numàníiná. Imànipíná nacái cachàiníri fícha yái numànírica nùacáináwa Núaniri Dios yàataléwa. ¹³Macáita cayábéeri wawàsi pisutéeripínácué Dios fícha nunùmalicuése càide iyúwa nuwàwáaná nuchùulicáinácué pisutáanápíná Dios íichani, yá numànipínácuéca píriwani yéewacaténá núa yái Dios lírica núsáidaca macái wenàiwica irí máiní cachànica Núaniri Dios íiwitáise. ¹⁴Macáita cayábéeri wawàsi pisutéeripínácué nuícha càide iyúwa nuwàwáaná, yá numànipínácuéca píriwani — íimaca yái Jesúsca.

Jesús promete enviar el Espíritu Santo

¹⁵Néeseté Jesús íimaca walí, wía yéewáidacaléca. Yá íimaca walí: “Básicaalícué cáinináca piicáca núa, yásí pimànicuéca càide iyúwa nuchùulianá pía. ¹⁶Yá nusutápiná Núaniri Dios íichawa ibànùnánápínácué píri áiba Yàacawéeridéeripínácué píawa, yái Espírítu Santo yéewáidéeripínácuéca pía

báisiiri tàacáisi iyú Dios ìwali, yàalèeripinacué pía nacái. Yásí Espiritu Santo yàacawéeridacué piawa càiripináta. Canácatáitacué imàaca piawa. ¹⁷Quéwa èri mìnanaí càmíiyéi yeebáida nutàacái, càmíta náalimá needá nawàwaliculéwani, yái Espiritu Santoca, càmícáiná náalimá naicácani, càmíiri nacái náalía ìwali, quéwa píalfacué ìwali iyacáinacué píapicha siuca. Yásí mesúnamáita iyamáacuéwa piwàwalicuwa càiripináta icúacatenáacué píwítáise.

¹⁸“Càmíta numàacapinacué pía abéerita iyúwa canéeyéi isèenái. Nuèpua nùanàaca nùyacatenáacué píapicha àniwa. ¹⁹Achúma èri áibanái èri mìnanaí càmíiyéica yeebáida nutàacái, càmítanica naicápiná núawa quirínama, quéwacué piicácata núa àniwa. Yásí cáuca núa àniwa íná yéewa picáucàapinacuéca nacáiwa.

²⁰Néenialpíná idécanáami Espiritu Santo yàanàaca, yásí píalfacuécawa nùyaca càide iyúwa Núaniri Dios iyáaná, piyacué abédanamata nacái núapicha, nùya nacái piwàwaliculéué. ²¹Cawinácaalí yeebáidéerica iyúwa nuchùulianáni, yá nacái imànírica càide iyúwa númáaná, yácata yáasáidéerica báisiiri iyú cáinináca iicáca núa. Núaniri Dios nacái cáininéeripiná iicáca cawinácaalí wenàiwica cáininéerica iicáca núa. Yá nacái cáinináca nuicápinácani, yá nùanàapináca yàatalé numàacacatená yáalíaca nùwali báisiiri iyú”, íimaca walí yái Jesúsca.

²²Néese Judas, (càmíirita quéwa Iscariote), íimaca Jesús írí:

—Wáiwacali, ícánásica pimàacapiná piawawa waicácatená pía, quéwa càmíta pimàacapiná piawawa èri mìnanaí naicácatená pía? —íimaca írí. ²³Néese Jesús íimaca írí:

—Càmícáiná cáininá naicáca núa. Cawinácaalí cáininéerica iicáca núa, yeebáidaca nutàacái; Núaniri Dios nacái cáininéeripiná nacái iicácani. Yá nacái Núaniri Dios, núa nacái wàanàapináca wàyacatená yáapicha. ²⁴Quéwa, cawinácaalí càmíirica cáininá iicáca núa, càmíta nacái yeebáida nutàacái. Yái tàacáisi péemièricuéca nucàlidaca pírf, càmíirita nutàacái, néese Núaniri Dios itàacácani, yái ibànùerica núa.

²⁵“Nucàlidacuéca pírf macáita yái tàacáisica idècunitàacá nùyaca píapicha. ²⁶Quéwa nudécanáamicué nùacawa pífcha, yá nusutápiná Núaniri Dios ífchawa, yásí ibànùacué pírf yái Yàacawéeridéeripinacuéca piawa, yái Espiritu Santoca, iyúudàanápinacué pía nulpíná, yàalèeripinacué pía nacái. Yá Espiritu Santo yéewáidapinacuéca piawa píalfacatenáwa macáita wawási ìwali. Yá imàacapinacuéca piwàwalica macáita yái nucàlidéericuéca pírf.

²⁷“Nùacaalípináwa, yá numàacacué matuíbanáica piwàwa càide iyúwa matuíbanáiná nuwàwa, càmíta càide iyúwa áibanái èri mìnanaí iyáaná càmíiyéica yeebáida nutàacái. Picácué achúma pífnáidacawa piwàwawa, picácué nacái cáalu piwàwa. ²⁸Nucàlidacué pírf nùanápinacuéwa pífcha, néese nuèpùapinacué nùyaca píapicha àniwa. Báisícaalícué cáinináca piicáca núa manuísíwatatá, yásí casíimáicuéca piwàwatá péemiacáinacué nùanápináwa Núaniri Dios yàataléwa cachàinicáiná nuícha Núaniri Dios. ²⁹Nucàlidacuéca pírf ní ipíchawáise nùacawa yéewanápiná idécanáami nùacawa, yásí peebáidacuéca yái nucàlidéericuéca pírf.

³⁰“Siùca canáca nulí èri nutàaníinápinacué déecuíri iyú píapicha, Satanáscáiná yàanàaca mesúnamáisíwata, yái ichùulíerica

èeri mìnanaí íiwitáise càmfíyéica yeebáida nutàacái. Quéwa Satanás càmita yáalimá imawèniadaca íichawa núa. ³¹Néese, éwita Satanás càmicáaníta yáalimá imawèniadaca núa, càicáaníta numàacapiná càì imànica, núsáidacatená macái èeri mìnanaí írí cáinináca nuicáca Núaniri Dioswa, numàni nacái càide iyúwa ichùulianá núa. Pimichàacuéwa. Wàanàacuéwa — íimaca walí yái Jesúsca.

La vid verdadera

15 Idècunitàacá wàacawa, Jesús íimacaté walí, wía yéewáidacaléca: “Péemiacué comparación: Càica núade iyúwa abéyéeri uva yéetaná máiníri cawènica. Núaniri Dios ìyaca càide iyúwa icuèrica abéyéeri uva yéetaná. ²Cawinácaalí yeebáidéeyéica nutàacái càica níade iyúwa abéya yàana. Macái wenàiwica càmfíyéica imàni càide iyúwa Núaniri Dios iwàwáaná càica níade iyúwa abéya yàana màyacanéeri. Néese Núaniri Dios yúucaca nía méetàuculé càide iyúwa wawichùacaalí yàana abéya íicha, macái yàana màyacanéerica. Néese cawinácaalí wenàiwica imàníyéica càide iyúwa Núaniri Dios iwàwáaná, càica níade iyúwa abéya yàana càyacanéeri. Níái yeebáidéeyéica nutàacái, Dios itéca náicha càinácaalí báawéeri iyaca nalí, namànicaténá cayábéeri cachàiníwanái, càide iyúwa wawichùacaalí cáaléeri yàana ipùata cayábéeri yàana íicha masacàcaténá yái yàanaca yéewanápiná idèniaca ìyacanáwa cayábéeri manùbéeri nacái. ³Siücáise de masacàacuéca píiwitáise, Núaniri Dioscáiná idéca imàacaca iwàwawa pibáyawaná íichacué, peebáidacáinácúe nutàacái. ⁴Picácué piwènúada píiwitáisewa nuícha yéewanápinácúe nùyaca piwàwalicu

mamáalàacata. Péemiacué comparación: Abéya yàana càmita yéewa càyacanáni méetàuculé abéya íicha. Càita nacái càmitacué píalimá pimànica cayábéeri càide iyúwa Dios iwàwáaná píináidacaalícuéwa nuícha.

⁵“Càica núade iyúwa abéyéeri uva yéetaná. Píatacué càiyéide iyúwa abéya yàana. Cawinácaalí yeebáidéerica nutàacái mamáalàacata, yá nùyaca iwàwalicu, yásí imànica madécaná cayábéeri. Càmicáinácúe píalimá pimànica cayábéeri méetàuculé nuícha. ⁶Cawinácaalí càmfíríca yeebáida nutàacái mamáalàacata, Núaniri Dios yúucapiná méetàuculéni, càide iyúwa wáucacaalí yàanami méetàuculé, macáita yàana màyacanéeri àta músicatalétani, néese wenàiwica yeedáca yàanami náucacatená nía quichái irículé neemácaténáni.

⁷“Peebáidacaalícué nutàacái mamáalàacata, càmicaalícué nacái píimáicha tàacáisi nuéwáidéeri iyú pía, yá pisutácué nuícha numànínapínácúe píri càinácaalí cayábéeri piwàwéericuéca, yá numànicuéca píriwani.

⁸Pimànicaalícué madécaná cayábéeri càide iyúwa Dios iwàwáaná, yásí áibanái naicápiná Núaniri Dios cáimiétaquéeri iyú. Càita nacái píasáidapínácúeca nuéwáidacalécuéca pía.

⁹Cáininácúeca nuicáca pía càide iyúwa cáinináaná Núaniri Dios íicáca núa, íná peebáidacué mamáalàacata nutàacái píasáidacatenácúe cáinináca píicáca núa càide iyúwa cáinináanácúe nuicáca pía. ¹⁰Pimànicaalícué iyúwa nuchùulianá pía, yásí cáininácúeca nuicáca píawa càide iyúwa cáinináaná Núaniri íicáca núa numànicáiná iyúwa ichùulianá núa.

¹¹“Càicuéca núumaca píri casíimáicaténácúe piwàwa

núapicha, yéewanápiná nacái casímaicúéca pía manuísíwata. ¹²Nuchùuliacué càì pimànica: Cáininácué piicáyacawa càide iyúwa cáinináanáuéca nuicáca pía. ¹³Péemiacué comparación: Aibacaalí imàacaca icáucawa yàacawéeriná fichawalínáwa, yásí wáalfacawa báisíri iyú cáinináca iicáca yàacawéerináwa macái iwàwalicuíséwa. Càita nacái numàacapíná nucáucawa piichawalínácué cáininácaínácué nuicáca pía. ¹⁴Néese, pimànicaalícué mamáalàacata iyúwa númeráná, cáininácaténácué piicáyacacawa, yásí nùacawéeyéinácuéca pía. ¹⁵Càmítacué quirínama núuma pìwali nùasu wenàiwicacuéca pía, càmicáiná yàasu wenàiwica yáalfáwa iwali yái fiwacali imànínáca. Néese númeracué pìwali nùacawéeyéinácuéca pía nucàlidacáinácué pirí macáita yái Núaniri Dios ímáanáca nulí. ¹⁶Càmítatè peedácué núa píwacalipínáwa. Néese nuedácatécué pía nùsunáipínáwa, yá nudéca nuchùuliacuéca pía pimànínápiná cayábéeri, yéewacaténácué nacái yái cayábéerica pimàníricuéca iyamáacawa càiripínáta. Yásí Núaniri Dios ímáanáca piríwa càinácaalí cayábéeri wawàsi pisutéeripínácuéca fícha nunòmalicuísé, pisutácaalícué càide iyúwa nuwàwáaná. ¹⁷Íná nuchùuliacué càì pimànica: Cáininácué piicáyacacawa”, íimaca walí yái Jesúsca.

El mundo odia a Jesús y a los suyos

¹⁸Jesús íimacaté walí: “Aibanái èeri minanáì càimíyeyí yeebáida nutàacái báawapíná naicácuéca píawa, íná piwàwalicué báawáanáte naicáca núa quéechaté ipíchawáiseté báawaca naicácuéca

pía. ¹⁹Piyacaalícué càide iyúwa èeri minanáì iyáanáta, yá cáininácuéca èeri minanáì iicáca píatá, càide iyúwa cáinináaná naicáyacacawa. Quéwa nudéca nuedácuéca pía èeri minanáì yèewíise, peebáidacaténácué nutàacái, íná báawaca naicácuéca pía càmicáinácué piya càide iyúwa náyáaná. ²⁰Piwàwalicué yái númerericatécué pirí: ‘Canáca yàasu wenàiwica cachàiníri fiwacali fíchawa’, càité númeracué. Càita nacái càmita yéewacué cachàinica nuícha pía. Iwàwacutácué piùwíchàacawa càide iyúwa nùwíchàanáwa. Abénaméeyéi nàuwideca namànica núa, íná nàuwidecuéca nacái namànica píawa. Quéwa áibanái yeebáidaca nutàacái, íná neebáidapíná nacái iyúwa péewáidáanácué nía. ²¹Quéwa áibanái càimíyeyí yeebáida nutàacái namànipíná pirí báawéeriwa peebáidacáinácué nutàacái càmicáiná náalfá Dios iwali, yái ibànuerica núa aléi.

²²“Càmicaalítè nùanàatá nucàlidacaténá wenàiwicanái irí nutàacáiwatá, yá càmita cabáyawaná nía nùwalísetá. Quéwa siúcáisede canáca yéewaná náimaca càimínápinása cabáyawaná nía nùwalíise néemiácaínátè númeracué nali nudéca nùanàaca Dios yàatanáise. ²³Máiníyeyí cabáyawanáca níara wenàiwicaca càimíyeyíca yeebáida nutàacái, yácáiná cawínácaalí báawéerica iicáca núa, idéca báawaca iicáca núa báawacáináte iicáca Núaniri Dios quéechatécáwa. ²⁴Càmicaalítè numàni nàacuésemi yái càimírica áiba wenàiwica idé imànicatá, yá càmita cabáyawaná nía nùwalísetá. Quéwa éwita naicácaáníta càì numànica, càicáanáta báawaca naicáca núa, báawa nacái naicáca Núaniri Dios. ²⁵Quéwa iwàwacutá

macáita ichàbacawa càide iyúwaté rey David icàlidáaná tàacáisi nunùmaliçuise bàalluité. David fímacaté: ‘Máini báawacaté naicáca núa éwita canácáaníta iwalíse báawáanápiná naicáca núa’, càì fímacaté nunùmaliçuise yái Davidca.

²⁶“Quéwa nudécanáami nuèpüacawa Núaniri Dios yàataléwa, yásí nubànüacué piríwa Espíritu Santo, yái Espíritu Dios yàatanáiseérica, itàaniírrica báisiiri iyú, yái Yàacawéeridéericuéca pía. Espíritu Santo yàanàpiná, yásí yéwáidacuéca píawa nùwali yéewanápinácué picàlidaca nuináwaná ìwali. ²⁷Pidécúca piyaca núapicha mamáalàcata nudàbacatáiseté nuéwáidaca wenàiwica àta siuca nacáide, íná picàlidápinácué nuináwaná ìwali èeri mìnanaí iríwa”, fímaca walí yái Jesúsca.

16 Jesús fímaca walí àniwa: “Nudéca nucàlidacuéca piríni ipíchaná piwènúadacuéca pífiwitáisewa nuícha isicúata, nadàbacaalípiná nàuwidaca namànicuéca pía. ²Yásí náucacué píawa judíonái yéwáidacàalu íícha, càmitacué quirínama nabatàa piwàlúacawa néré àniwa. Aibaaalípiná nayúunáida nacái náibaidaca nàyaca Dios irípiná nanúacaalícué píawa. ³Yá namànipinácué pirí báawéeri càmicáiná náalía Núaniri Dios ìwali, nùwali nacái. ⁴Nucàlidacuéca piríni siúcata yéewanápinácué nadàbacaalípiná namànicuéca pirí báawéeri, yásí piwàwalícuéca nudéca nucàlidacuéca piríni”, fímaca yái Jesúsca.

Lo que hace el Espíritu Santo

Jesús fímacaté walí àniwa: “Idàbacaalíté nuéwáidaca wenàiwica, càmitaté nucàlidacué piríni piúwichàanápinácuéwa nulípiná, nùyacáinátécúé píapicha. ⁵Quéwa

siúcáade yá nùacawa nùyacaténá yáapicha yái Dios ibànüericaté núa aléi. ¿Cánacué càmita písutá péemiawa núa siúcade ìwali yái nùanápinácuéca Núaniri Dios yàataléwa? Iwàwacutácué casímaíca piwàwa núapicha. ⁶Quéwa, máini achúmacuéca piwàwa siuca nucàlidacáinácué piríni. ⁷Quéwa, péemiacué cayába. Cayába cachàiniwanái píricuéní nuèpüanápinácuéca Núaniri Dios yàataléwa. Càmicaalí nuèpüawa Núaniri Dios yàataléwa, néese càmita yàanàa yái Yàacawéeridéericuéca pía, yái Espíritu Santoca. Quéwa nùacaalípináwa, yá nubànüacuéca pírwani. ⁸Espíritu Santo yàanàpiná, yásí imàacaca èeri mìnanaí náalíacawa cabáyawanáca nía. Imàacapiná náalíacawa nacái nudéca nùyaca machacàníri iyú Dios iicá. Espíritu Santo imàacapiná náalíacawa nacái càinácaalí iwàwacutáanápiná namànica nàyacaténá machacàníri iyú. Espíritu Santo imàacapiná nacái náalíacawa Dios yúuwichàidáanápiná cabáyawanéeyéi wenàiwica. ⁹Espíritu Santo imàacapiná náalíacawa cabáyawanáca nía càmicáiná neebáida nutáacái. ¹⁰Yá Espíritu Santo imàacapiná èeri mìnanaí náalíacawa nudéca nùyaca machacàníri iyú Dios iicá íná yéewa nùacawa Núaniri Dios yàataléwa. Espíritu Santo imàacapiná nacái náalíacawa càinácaalí iwàwacutáaná namànica nàyacaténá machacàníri iyú Dios iicá, càmicáinácué píicá núa cháí èeri írucu. ¹¹Espíritu Santo imàacapiná èeri mìnanaí náalíacawa nacái Dios yúuwichàidáanápiná níawa càiripináta. Càipiná náalíacawa Dioscáiná idéca íináidacawa yúuwichàidáanápiná Satanás càiripináta, yái ichùulíèrica èeri mìnanaí fiwitáise.

¹²“Iyaca madécaná núcàlidéeripínacué pirí, quéwacué siuca càmita píalimá píalíaca péemiaca macáita, càinácaalí íimáaná. ¹³Quéwa Espíritu Santo yàanàapíná, yái itàanfíríca báisífirí iyú, yásí yéewáidacuéca píawa macái báisífirí tàacáisi ìwali, càmicáiná icàlidapíná yàasu wawàsiwa, néese icàlidapíná macáita càinácaalí tàacáisi Dios icàlidéeri írí. Néese Espíritu Santo imàacapínacué píalíacawa càinácaalí ichàbáanáwa áiba èeriwa. ¹⁴Espíritu Santo imàacapíná wenàiwica náalíacawa cachàinica núwitáise, icàlidacáinácué pirí nutàacái péemiacaaténacué càinácaalí íimáaná. ¹⁵Macáita yái Núaniri Dios idènièrica nudènìata nacái yáapichani, íná númacué pirí Espíritu Santo icàlidapínacué piríwa nutàacái, imàacacué nacái píalíaca péemiacani, càinácaalí íimáaná.

¹⁶“Achúmáanataàcá càmitacué piicápiná núa, néese mesúnamáita piicápinacué núa àniwa núacáinácá Núaniri Dios yàataléwa”, íimaca walí yái Jesúsca.

La tristeza se cambiará en alegría

¹⁷Néeseté abenaméeyéi wéenanái wía yéewáidacaléca, náimaca nalíwáaca:

—¿Càináisica íimáaná yái tàacáisica? Idéca íimaca walí achúmáanataàcá càmfínápinása waicáni, néese mesúnamáitasa yéepùa waicápináca àniwani, yàacáináscáwa Yáaniri Dios yàataléwa. ¹⁸¿Càináisica íimáaná yái tàacáisica ‘achúmáanataàcá’? Càmita wáalíawa càinácaalí ìwali itàaní —náimaca.

¹⁹Néese Jesús yáalíacawa wawàwaca wasútaca wéemiàwa ìwalini. Yá íimaca walí:

—Nudéca númacuéca pirí achúmáanataàcá càmitacué piicápiná núa, néese

mesúnamáita piicápinacué núa àniwa. ¿Pisutásicué péemiàwa píawáaca ìwali yái tàacáisica? ²⁰Péemiàcué cayábani. Achúmáanataàcá pícháanápinacuéca, yá achúmapínacuéca piwàwa nanúacaalí núawa, quéwa áibanái èeri minanáì càmfíyéi yeebáida nutàacái, casíimáipínaca nawàwa. Quéwa éwita achúmacáanítacué piwàwa maléená èeri nuétácái ìwalíise, càicáaníta mesúnamáita casíimáicuéca piwàwa nuétácái ìwaliwa. ²¹Péemiàcué comparación: Achúmaca ìnanái ìwàwa ùasu èericaalí yàanàaca umusúadánápiná iicá èeri. Yá achúmaca uwàwa ùuwichàacáináwa cáiwíiri iyú, quéwa idécanáami asáica uíri, yásí uimáichaca yái cáiwíirica, máinícáiná casíimáica uwàwa umusúadacáiná iicá èeri. ²²Càita nacái siucade achúmacuéca piwàwa. Quéwa nuèpùapínacawa nuicácuéca pía àniwa, yásí máinícué casíimáica piwàwa, yá canácata yáaliméeripíná achúmaca imànicuéca piwàwa àniwa.

²³“Néenialípiná càmitacué iwàwacutá pisutáca péemiàwa núa, yáicáiná Espíritu Santo yéewáidapínacué píawa. Péemiàcué cayába, Núaniri Dios imànipínacué piríwa càinácaalí cayábèeri wawàsi pisutéericuéca imàníinápiná pirí, pisutácaalícué Dios íicha nunùmálicuíse càide iyúwa nuwàwáaná. ²⁴Càmítacá pisutácué Núaniri Dios íicha nunùmálicuíse imàníinápinacué pirí cayábèeri càide iyúwa nuwàwáaná. Pisutácué Dios íicha nunùmálicuíse imàníinápiná pirí cayábèeri, yásí imànicuéca piríwani càide iyúwa nuwàwáaná, yéewacaténacué casíimáica piwàwa manuísíwata —íimaca walí yái Jesúsca.

Jesucristo, vencedor del mundo

²⁵Jesús ímamacaté walí àniwa:

“Nudéca nuéwáidacuéca pía càulenéeri comparación iyú. Quéwa áibaalípináwa càmitacué nutàaní pirí comparación iyú. Néese nutàanípinacué pirí amaléeri iyú Núaniri Dios íwaliwa, píalífacaténacué péemíaca ráunamáitani, càinácaalí íimáaná.

²⁶Néenialípiná pisutápinacué Dios ícha nunùmaliçuése imàniínápinacué pirí cayábéeri càide iyúwa nuwàwáaná, yá càmita iwàwacutá nusutáca Dios ícha manuísíwata pirípinacué.

²⁷Cáininácáiná Dios íicacuéca pía, íná càmita iwàwacutá nusutáca Dios ícha manuísíwata pirípinacué. Cáininacuéca Dios íicáca pía cáininácáinácué píicáca núa, peebáidacuéca nacái nùanàacaté Dios yàatanáise. ²⁸Nudéca nùacawa Núaniri Dios yàatanáisewa nùanàacaténá aléi èeri iriculé. Siùcáade nuèpùacawa èeri ícha nùacaténáwa àniwa Núaniri Dios yàataléwa”, ímaca walí yái Jesúsca.

²⁹Néese wía, Jesús yéewáidacaléca wáimaca írí:

—Siùca pitàaníca pìyaca amaléeri iyú, càmita picàlida pìyaca càulenéeri comparación.

³⁰Siùca wáalífacawa píalífacawa macáita wawàsi. Càmita iwàwacutá wasutáca wéemíawa pía píalífacáinátawa càinácaalí wáináidáanáwa wawàwalíçuésewa píalífacáináwa wáiwitáise íwali. Íná weebáidaca pianáacaté Dios yàatanáise —wáimaca írí. ³¹Néese Jesús ímaca nalí:

—Piyúnáidacuéca peebáidaca nutàacái tàì íiméeri iyú macái piwàwalíçuésewa, quéwa càmitàacáwa cachàinicué píiwitáise nùwali. ³²Mesúnamáisíwatacué pipiacuécawa picàlìliacawa nuícha, yá pimàacapínacuéca núa abéeritawa. Quéwa càmita máiní

abéerisíwa núa, Núaniricáiná iyaca núpacha. ³³Nucàlidacuéca pirí macáita yái tàacáisca yéewacaténacué matufbanáica pía peebáidacáinácué nutàacái. Chái èeri iricu piùwichàapínacawa, quéwa pichàiniadacué piwàwawa. Nudéca numawèniadaca Satanás íiwitáise cachàíníri, yái ichùulièrica èeri mìnanaí íiwitáise namàniínápiná nabáyawanáwa, íná yéewacué píalímápiná pimawèniadaca píchawa Satanás nacái —íimaca walí yái Jesúsca.

Jesús ora por sus discípulos

17 Néeseté idécanaami Jesús icàlidaca walíni, yá íicáidaca chènuniré, yá ímaca Dios írí: “Núaniri, idéca nuénáiwana yàanàca. Pimàaca èeri mìnanaí náalífacawa cachàinica nuíwítáise, núa Píirica, yéewanápiná numàaca nacái náalífacawa cachàinica píiwítáise. ²Pidéca pimàacaca nulí píiwítáisewa nucùanápiná èeri mìnanaí canánama, nùacaténá nacáuca càmfíri imáalàawa, níái pièyéica nulí nùasunáipíná, núa Píirica. ³Nadèniápiná nacáucawa càmfíri imáalàawa níái yáaliéyéica wàwali, pía abéerita Dios báisiirica, núa nacái Jesucristo yái pibànuèrica aléi èeri iriculé.

⁴“Nudéca nùasáidaca nalí cachàinica píiwítáise cháì èeri iricu, íná nudéca numáalàidaca numànica macáita càide iyúwaté pichùulianá numànica. ⁵Íná Núaniri siùcade pimàaca cáimiétacanéerica núa píapícha chènuniré càide iyúwaté nùyáaná píapícha bàaluitésíwa èeri ipíchawáise.

⁶“Pidéca peedáca níái wenàiwicaca èeri mìnanaí yèewíise píacaténá nulí núa nùasunáipíná. Yá nudéca numàacaca náalífacawa píwali iyúwa pìyáaná. Quééchatécáwa píasunáica núa, yá pídéca píaca nulí núa nùasunáipíná, nadéca nacái namànica càide iyúwa

pichùulianá nía. ⁷Siùca náalíacawa macáita yái numàníirica, yá nacái tàacáisi nuéwáidéerica iyú nía, nudéca numànicani pichàini iyú, yái pichàini pimàaquéerica nulí. ⁸Nudéca nucàlidaca nalíni yái tàacáisica pièricaté nulí, yá neebáidaca nulíni. Náalíacawa báisíri iyúcani nùanàcaté pìatanáise. Neebáida nacái pibànùanáté núa.

⁹“Nusutáca nalí pícha manuísíwata. Càmita nusutá pícha áibanái èeri mìnanaí irípiná càmfíyéi yeebáida nutàacái. Néese nusutáca pícha nalí nái pièyéica nulí pìasunáicáiná nía. ¹⁰Macáita níai nùasunáica níacata pìasunái nacái. Macáita níai pìasunáica níacata nùasunái nacái. Náyacáiná machacàníri iyú, íná náasáidaca cachàinica nuíwítáise.

¹¹“Siùcáade càmita nuyamáawa cháí èeri irícu, quéwa nayamáapínacawa cháí èeri irícu, idècunitàacá nùyaca píapícha. Pía, Núaniri mabáyawanéerica, picúa nía pirípináwa pichàini iyúwa neebáidáanápíná mamáalàacata pitàacái, níai pièyéica nulí nùasunáipíná, yéewacaténá abédanamaca náiwítáise náapichawáaca càide iyúwa abédanamáaná nuíwítáise píapícha. ¹²Idècunitàacá nùyaca náapícha cháí èeri irícu, yá nucùacaté nía pirípiná pichàini iyú, níai pièyéica nulí nùasunáipíná. Canácata néená yúuquériwa nuícha, abéerita meedá yáara yúuquéricatéwa quéchatécáwa. Íná yéewa macáita ichàbapínacawa iyúwa profetanái itànàanáté tàacáisi ìwali pinùmalicuíse bàaluité.

¹³“Siùcáade nùacawa píatalé, Núaniri. Quéwa idècunitàacá nùyaca cháí èeri irícu, yá nusutáca pícha nalí casímáicaténá nawàwa manuísíwata càide iyúwa casímáiná nuwàwa. ¹⁴Nudéca nucàlidaca nalí pitàacái quéwa

báawaca èeri mìnanaí iicáca nía càmicáiná nàya càide iyúwa èeri mìnanaí iyáaná, càide iyúwa núa nacái càmfíná nùya càide iyúwa èeri mìnanaí iyáaná. ¹⁵Càmíta nusutá pícha pitèenápíná nía èeri ícha, néese nusutáca pícha picùanápíná nía Satanás ícha yái báawéerica. ¹⁶Càide iyúwa càmfíná nùya èeri mìnanaí íiwítáise ìwali, càita nacái níai yeebáidéeyéica nutàacái càmfíyéita nacái iya èeri mìnanaí íiwítáise ìwali. ¹⁷Masacàca pimànica náiwítáise pitàacái báisíri iyúwa náibaidacaténá pirí càide iyúwa piwàwáaná. Báisíri tàacáisica yái pitàacáica. ¹⁸Càide iyúwa pibànùanáté núa èeri mìnanaí yèewiré, càita nacái nubànùaca níai nùasunáicawa èeri mìnanaí yèewiré càmfíyéica yeebáida nutàacái. ¹⁹Yá siùcáade numàacapínaca nucáucawa náichawalíná numànicaténá càide iyúwa piwàwáaná yéewanápiná masacàca pimànica náiwítáise pitàacái báisíri iyúwa náibaidacaténá pirípiná càide iyúwa piwàwáaná.

²⁰“Càmíta nusutáca pícha abéta nalí níai yeebáidéeyéica nutàacái, néese nusutáca pícha nacái áibanái irípiná yeebáidéeyéipíná nutàacái áibaalípiná néemiacaalípiná nuéwáidacalénái icàlidaca nalíni.

²¹Núaniri, nusutáca pícha pimàacáanápíná abédanamaca náiwítáise náapichawáaca macáita manuísíwata, càide iyúwa abédanamáaná wáiwítáise wáapichawáaca. Càide iyúwa pìyáaná núapícha, nùyáaná nacái píapícha, càita nacái pimàacaca abédanamaca náiwítáise náapichawáaca nàyacaténá abédanamata wáapícha, yéewanápiná áibanái èeri mìnanaí neebáidaca pídeca pibànùaca núa aléi. ²²Pídeca pimàacaca nùasáidaca nalí cháí èeri irícu

cachàinica píiwitáise. Núa nacái, nudéca numàacaca náasáidaca áibanái irí cachàinica píiwitáise yéewanápiná abédanamaca náiwitáise náapichawáaca càide iyúwa abédanamáaná wáiwitáise wáapichawáaca. ²³Nùyaca nawàwalicu, pía nacái iyaca nuwàwalicu abédanamacaténá náiwitáise náapichawáaca manuísíwata, yéewanápiná èeri mìnáná càmíiyéi yeebáida nutàacái náalíacawa pidéca pibànùaca núa, yéewanápiná nacái náalíacawa cáinináca piicáca níái nùasunáica càide iyúwa cáinináaná piicáca núa.

²⁴“Núaniri, pidéca piaca nulí nía nùasunáipiná. Nuwàwaca nàyaca núpicha aléera nùyacatalépiná naicátaténá pimàacáaná macáita naicáca núa cáimiétaquéri iyú nùyacaalípiná piapicha chènuniré, cáinináacáinaté piicáca núa bàaluitésíwa èeri ipíchawáise.

²⁵Pía, Núaniri mabáyawanéeri, áibanái èeri mìnáná càmíiyéi yeebáida nutàacái càmita náalí piwali, quéwa nùalíaca piwali. Níái nacái nùasunáica náalíacawa pibànùacaté núa aléi.

²⁶Nudéca numàacaca náalíacawa píiwitáise iwali. Yá numàacapiná mamàalàacata náalíaca piwali càiripináta yéewanápiná cáinináca naicáyacacawa càide iyúwa cáinináaná piicáca núa, yéewanápiná nacái nùyaca nawàwalicu”, íimaca yái Jesúsca isutáca walípiná Yáaniri Dios íichawa.

Arrestan a Jesús

18 Jesús idecanáami isutáca walípiná Dios íicha, yá yàacawa wáapicha wía yéewáidacaléca, wàacaténáwa abémàalé únibàa íicha, íipidenéeri Cedrón. Iyaca néeni bànacalé inàlیمانá. Yá Jesús iwàlùacawa néré wáapicha wía yéewáidacaléca. ²Judas, yái yèericatéwa wáicha

itécáténá Jesús yùuwidenái náibàacaténáni, yáalíacawa iwali yái bànacaléca, Jesús iyacáinaté néeni wáapicha madécaná yàawiría, wía yéewáidacaléca. ³Iná Judas yàanàaca bànacalé inàlیمانá néré, itéeri yáapichawa madécaná romanonái yàasu úwinái, áibanái nacái judfonái yàasu úwinái icuèyéica templo. Sacerdote íiwacanáiná, fariseonái nacái nabànùacaté nàasu úwináíwa Judas yáapicha. Nadèniaca nacáapisáíwa. Naté nacái nàasu béeriasiwa, lámpara nacái nacamalápináwa, catácáiná nàwali. ⁴Quéwa Jesús yáalíacawa càinàcaalí namàinápináté irí, íná imusúacawa náipunita, yá isutáca yéemíiawa nía:

—¿Cawinácué picutá? —íimaca yái Jesúsca. ⁵Náimaca irí:

—Jesús Nazaret iyacàlená néeséerica wacutá —náimaca irí. Néese Jesús íimaca nalí:

—Núaquéi —íimaca yái Jesúsca. Judas, yái itéerica Jesús yùuwidenái náibàacaténáni, ibàlùacawa néeni úwinái yáapicha. ⁶Ideté Jesús íimaca: “Núaquéi”, yáta cáaluca nía Jesús íicha, yá néerúacawa íicha, yá náuwàacawa cáli íinatalé nacalùniwa. ⁷Néese Jesús isutáca yéemíiawa nía àniwa:

—¿Cawinácué picutá? —íimaca. Néese náimaca àniwa:

—Jesús Nazaret iyacàlená néeséerica wacutá —náimaca irí.

⁸Iná Jesús íimaca nalí àniwa:

—Nudéca nuclíidacuéca píriní nuináwanáwa núaquéi. Picutáacáinacué núa, néese pimàacacué nèepùacawa níái núpichéeyéica —íimaca yái Jesúsca.

⁹Yá macáita ichàbacawa càide iyúwaté Jesús íimáanáté: “Núaniri, níái pièyéica nulí nùasunáipiná canácata néená yúuquériwa núicha”, càité íimaca yái Jesúsca, iwàwacáinaté

icùaca wía yùuwichàacáisi fícha, wía yéewáidacaléca. ¹⁰Néese Simón Pedro, idènièrica espada machete nacáiri, yá iwatàaca espada yàalu iricúsewa, yáalimáidaca ipéliacatátá quéwa isasàacáita meedá asiali yùuwi yéewápuwáiseechúa yái ípidenérica Malco, sacerdote íiwacaliná yàasu wenàiwicaca. ¹¹Quéwa Jesús íimaca Pedro irí: —Pfiyàa piasu espadawa yàalu iriculéwa. Iwàwacutá nùuwichàacawa manuísíwata càide iyúwa Núaniri Dios iwàwáaná — íimaca yái Jesúsca.

Jesús ante Anás

¹²Néeseté níai úwinái, náiwacali yáapichawa, nía nacái judiónái yàasu úwinái icuèyéica templo náibàaca Jesús. Yá nadacùaca náichawa icáapi. ¹³Néese quéechacáwa natéca Jesús Anás icapèe néré. Caifás icuírìcani yái Anásca. Néenialíté sacerdote íiwacalinácani yái Caifásca. ¹⁴Yái Caifás, yácata icàlidéericaté judío íiwacanánái irí cayábáanápínaté cachàiníwanái nalíni abéeri asiali yéetacaalípínatéwa macái wenàiwica íichawalíná, ipichaná romanonái inúaca macáita judiónái.

Pedro niega conocer a Jesús

¹⁵Néese Simón Pedro, núa Juan nacái, wàacawa Jesús yáamiwáise déecuta. Wàanàaca sacerdote íiwacaliná icapèe néré, yá namàacaca nuwàlùacawa Jesús yáamiwáise capii ibàacháwalená iriculé, yácáiná sacerdote íiwacaliná yáalía iicáca núa. ¹⁶Pedro ibàlùacawa bàacháwáiseeri inùma fícha. Iná nùacawa bàacháwa fícha nutécáténá Pedro núpichawa bàacháwa iriculé. Yá nusutáca wawási inanái fícha icuèchúaca capii inùma bàacháwáise umàacáanápíná Pedro iwàlùacawa. Yá umàacaca iwàlùacawa. ¹⁷Néese usutáca uémíawa Pedro:

—¿Píasica nacái abéeri néená níai Jesús yéewáidacaléca? —úumaca Pedro irí. Néese Pedro íimaca ulí:

—Càmita núani —íimaca yái Pedroca, ipichaná náibàacani.

¹⁸Néese casualnicaté nàwali níai sacerdote yàasu wenàiwicaca iyéeyéica néeni, úwinái nacái icuèyéica templo, íná napucúadacaté quichái, yá nàanabàca. Pedro yàanabàca nacái nàapicha quichái.

El sumo sacerdote interroga a Jesús

¹⁹Idècunitàac Pedro iyaca bàacháwáise manuírì capii fícha, yá capii iricu sacerdote íiwacaliná idàbacaté isutáca yéemíawa Jesús wàwali macáita wía yéewáidacaléca. Isutáca yéemíawa Jesús nacái càinacaalí ìwali yéewáida wenàiwica. ²⁰Jesús íimaca irí:

—Càmita nuéwáida nía ibàacanéeeri iyú. Nudéca nucàlidaca tàacáisi macái wenàiwica yàacuèsemi. Nudéca nuéwáidaca wenàiwica mamáalàacata judiónái yéewáidacàalu iricu, templo iricu nacái, aléde nàwacáidáyacacatalécawa macái judíoca. ²¹¿Cáná pisutá péemíawa núa? Pia pisutáca péemíawa áibanái yéemièyéicaté nutàacái càinácaalíté ìwali nuéwáidaca nía. Náalíacawa ìwali yái nucàlidéerica nalí — íimaca yái Jesúsca. ²²Idécánáami Jesús càì íimaca nalí, néese abéeri néená níai úwi icuèyéica templo inúaca Jesús inàni ìwali. Yá íimaca Jesús irí:

—Picá càì pitàaníca sacerdote íiwacaliná irí —íimaca. ²³Jesús íimaca irí:

—Nutàanícaalí báawéeri iyú, picàlida nulíni càinácaalí báawéeri nutàaní. Quéwa càmicaalí nutàaní báawéeri iyú, néese canácata yéewaná picapèedáidaca núa — íimaca yái Jesúsca.

²⁴Néese Anás ichùuliaca úwinái natéca Jesús nadacuèrimi Caifás yàatalé yái áiba sacerdote íiwacaliná.

Pedro niega otra vez a Jesús

²⁵Idècunitàacá Pedro ibàlùanica yàanabàca iyaca, yá áibanái iyéeyéica néeni nasutáca néemlawaani:

—¿Càmitasica pía nacái abéeri néená níai Jesús yéewáidacaléca? —náimaca. Quéwa Pedro imànica ichìwawa àniwa. Yá íimaca nalí:

—Càmírita núa —íimaca yái Pedroca, cáalucáináni, ipíchaná náibàacani.

²⁶Néese sacerdote íiwacaliná yàasu wenàiwica, abéeri yéenasàiríná yái asíali Pedro isasèricaté yùuwi, yácata isutáca yéemíawa Pedro nacái. Yá íimaca Pedro irí:

—¿Càmitasica pía yái nuiquéricaté Jesús yáapicha bànacalé inàlìmaná néeni? — íimaca. ²⁷Yá Pedro imànica ichìwawa àniwa, íimaca càmìtasa yáalía Jesús ìwali, yáta cawámai itàaca.

Jesús ante Pilato

²⁸Néeseté natéca Jesús Caifás icapèe íicha gobernador romanosàiri icapèe nérépiná. Amaláca yàacawa nawicáu, íná càmìta nawàlùawa gobernador càmíiri judío icapèe iriculé, náimacáiná càmìtasa nawàwa casacàaca nía Dios íicha ìwalíse yái nawàlùanácawa càmíiri judío icapèe iriculé. Càide iyúwaté profeta Moisés ichùulianá nía, casacàacaalí Dios iicáca nía yáté èerica, yá càmìta náalimá nayáaca nayáacaléwa Pascua yàasuná culto yaalí. ²⁹Iná gobernador Pilato imusúacawa icapèe íichawa itàanficaténá náapicha. Yá íimaca nalí:

—¿Càinacué ibáyawaná pirí yái asialica? —íimaca. ³⁰Néese náimaca irí:

—Càmicaalí imàni ibáyawanáwatá, néese càmìta waté piatalétáni —náimaca. ³¹Pilato íimaca nalí àniwa:

—Pitécuéni piùwichàidacuéni càide iyúwa piawirináimi íiwitáise íimáaná —íimaca yái Pilatoca. Níai judíoca náimaca Pilato irí àniwa:

—Piacué romanonái icuèyéica wàasu cáli càmìtacué pibatàa wanúaca wenàiwica cruz ìwali, wía judíoca —náimaca irí.

³²Càité namànica càide iyúwaté Jesús icàlidáanáté ìwaliwa nanúnápináténi cruz ìwali, níai càmíiyéica judío. ³³Pilato yèepùà iwàlùacawa icapèe manuírì iriculéwa. Yá imáidaca yàataléwa Jesús. Pilato íimaca Jesús irí:

—¿Píatasica judío icuèrinápiná? — íimaca. ³⁴Jesús íimaca irí:

—¿Pisutásica péemíawa núa píináidacáináwa pisutáanápiná péemí núa, càmicaalí nacái, pisutásica péemíawa núa áibanái icàlidacáiná piríní? —íimaca yái Jesúsca. ³⁵Pilato íimaca irí àniwa:

—iNúa càmírita judío! Péenanái judíonái, nía nacái sacerdote íiwacanánái nadéca natéca pía nùatalé nacháawàacaténá piináwaná ìwali. ¿Càiná báawéeriquéi pimànica? —íimaca. ³⁶Néese Jesús íimaca irí:

—Càmìta nucua wenàiwica càide iyúwa èeri mìnánai icuaná yàasu wenàiwicawa cháí èeri iricu. Nucùacaalí càì nùasu wenàiwicawatá, yá nudèniaca nùasu úwináiwatá imàníyèipiná úwi ipíchaná nùuwidenái íibàaca núa presoírì iyú natécáténá núa judío íiwacanánái yàatalétá. Quéwa càmìta nucua nùasunáywa èeri mìnánai íiwitáise ìwali —íimaca yái Jesúsca. ³⁷Néese Pilato isutáca yéemíawa Jesús àniwa:

—¿Néeni, píatasica abéeri nacueríná? —íimaca. Néese Jesús íimaca.

—Báisisita, núaquéi càide iyúwa píimáaná. Nacuèrináca núa. Numusúacaté nuicá èeri nucàlidacaténá nalí báisíiri tàacáisi. Cawinácaalí wenàiwica iwàwéeyéica yáalfacawa báisíiri tàacáisi iwali, néemiaca cayába nucàlidáanáca nalíni —íimaca yái Jesúsca. ³⁸Néese Pilato íimaca Jesús irí:

—Canácata yáaliméeri yáalfacawa càirínácaalíni, yái píiméerica iwali báisíirica tàacáisica —íimaca yái Pilatoca.

Jesús es sentenciado a muerte

Néese Pilato idécanáamité cài isutáca yéemiawa Jesús, yái Pilato imusúacawa icapèe íichawa àniwa itàanicaténá judíonái yáapicha. Íimaca nalí:

—Càmita nuicá iwali ibáyawaná yái asialica. ³⁹Quéwa, càide iyúwacué píiwitáise iyáaná, nuwasàapínacué piríwa abéeri presoíri Pascua yàasuná culto yaalíwa. ¿Piwàwasicué numàacaca yèepunícawa pirí Jesús, yái judío icuèrináca? —íimaca yái Pilatoca. ⁴⁰Néese macáita néemíaníwaca:

—iCàmíirita! iPiwasàa walí Barrabás! —náimaca néemíaníwaca. Yái Barrabásca abéeri presoíri imàníiricaté ùwicái romanonái yàasu gobierno íipunita.

19 Néeseté Pilato ichùuliaca yàasu úwináíwa nacapèedáidaca Jesús mabàleta cachàiníiri cabèesi iyú. Yái nacapèedáidaca Jesús báawanama àta íimami ichalàacatalétawa íicha. ²Néese úwinái namànica tuíri culèpi nacáiri icàyuwaniná càiride iyúwa romano icuèriná yàasu corona. Yái náiyàaca corona Jesús íiwita iwali nacuèrinásàiri naicácaténásatáni, naicáanicaténá meedá Jesús iquíniná. Néese

náucaca ruana nacáiri Jesús íwalíise, abéeri ruana nacáiri cáaléeri quíiréeri nacái càiride iyúwa romano icuèriná ibàle, nacuèrinásàiri naicácaténásatáni. ³Néese nàacawa yàatalé abéerinamata namanùbaca iyúwa, càide iyúwa nàaca nacáicaalí icàaluíniná, quéwa naicáanicáita iquíniná meedá, càmita báisíiri iyú nàa icàaluíniná. Yái náimaca irí: —iCasíimái piwàwa, piyaca manùba èeri, píasa judío icuèrinásàirica! —náimaca, càide iyúwaté romano íiwitáise natàidáaná nacuèrináwa, naicáanicaténá meedá Jesús iquíniná. Yái nanúadáidaca Jesús inàni iwali.

⁴Néese Pilato imusúacawa àniwa itàanicaténá judíonái irí. Yái íimaca nalí:

—Piicácué yái, nudéca nutécucéca píataléni, yéewacaténacué píalfacawa càmita nuicá iwali ibáyawaná, canásíwa —íimaca.

⁵Néese namusúadaca Jesús capíi írícúise idènièri tuíri culèpi nacáiri icàyuwaniná íiwita iwaliwa, idènièri íwalíisewa bàlesi quíiréeri nacái. Yái Pilato íimaca nalí: —iPiicácuéni, yácata yái asialica! —íimaca.

⁶Néese sacerdote íiwacanánái, nía nacái judíonái yàasu úwi icuèyéica templo, naicácanacáita Jesús, yái nadàbaca néemíaníwaca. Náimaca: —iPíníacuéni! iPítàtacuéni cruz iwali! —náimaca. Néese Pilato íimaca nalí:

—Piatacué ité itàtàawani cruz iwali, càmicáiná nuicá iwali ibáyawaná, canásíwa —íimaca.

⁷Níái judíoca náimaca:

—Wadèniaca wàawirináimi yàasu tàacáisiwa íiméerica iwàwacutáaná yéetácawa icàlidacáiná íináwanáwa Dios Íiricasani —náimaca.

⁸Néese idécanáami Pilato yéemiaca natàacái, yái cáaluca manuísíwatani. ⁹Yèepùa

iwàlùacawa icapèe manu'ri
iriculéwa àniwa, yá Pilato isutáca
yéemiawa Jesús:

—¿Sísíeeríiná pía? —íimaca.
Quéwa Jesús càmfírira itàani.

¹⁰Néese Pilato íimaca írí:

—¿Cáná càmita pitàani nulí?
Píalíacawa núalimá nuchùliaca
natàtàaca pía cruz iwali, íná
iwàwacutá picàlidaca nulí
piináwanáwa numàacáanápíná
pèepunícawa càmicaalí piwàwa
péetácawa —íimaca. ¹¹Néese Jesús
íimaca írí:

—Càmicaalí Dios ibatàa pimànica
càide iyúwa iwàwáanátá, yá
canácata píaliméeri pimànica nulítá,
íná yáara wenàiwica ibànuericaté
núa presofíri iyú píatalé, máiní
yáwanái ibáyawaná píicha —íimaca
yái Jesúsca.

¹²Yáta Pilato icutáca
càinápínacaalí iyú yáalimá
imàacaca Jesús yèepunícawa, quéwa
judío íiwacanánái néemíanicawa:

—iPimàacacaalí yèepunícawa yái
asalíca, néese càmita quirínama
cayába píapícha emperador
romanosàirica, yái píiwacalisíwa
icuerica macái calí imanùbaca!
iCawínacaalí wenàiwica iwàwéerica
icùaca wenàiwica iyúwa nacueríná,
yùuwídeca imànica píiwacalí
emperador! —náimaca.

¹³Néese, idécánami Pilato
yéemiaca natàacái, yá ichùuliaca
úwinái natéénápíná Jesús capíi
iricuise. Yá Pilato yáawinacawa
yàasu yàalubáisi íinatawa
yéemiacataléca wenàiwica
iináwaná, íipidenácatalé Gabata
hebreo itàacái iyú, áibaalí
íipidenácatalé íba sàabadanaméeyéi.

¹⁴Yáté èerica Pascua yàasuná
culto ipíchawáiséeri, yáté judíonái
nachùniaca yàacási nayáacaténá
nayáacaléwa Pascua yaalí,
càmícáiná yéewaná náibaidaca
Pascua yàasuná culto yaalí. Néese
mawiénicaalíté machacànica èeri,
yá Pilato íimaca judíonái írí:

—iPiicacué yái picuèrináca! —
íimaca. ¹⁵Quéwa néemíanicawa:

—iPinúacuéni! iPinúacuéni!
iPitàtàacuéni cruz iwali! —náimaca.
Pilato íimaca nalí:

—Càmita cayába nutàtàacué
picuèriná cruz iwali —íimaca.
Quéwa sacerdote íiwacanánái
náimaca:

—iCanáca áiba wacuèriná
emperador romanosàiri íicha!
—náimaca.

¹⁶Ináté Pilato yèepùadaca nalí
Jesús natàtàacaténáni cruz iwali. Yá
natécani.

Jesús es crucificado

¹⁷Néeseté natéca Jesús yàcalé
íicha. Jesús itéca yàacawa yàasu
cruzwa. Néese nàanàaca néré
íipidenácatalé La Calavera
ímáanáca “Iiwitási yáapimi
iyacatalé” (áibaalí íipidenácatalé
Gólgota hebreo itàacái iyú).

¹⁸Néese natàtàacani cruz iwali. Yá
natàtàaca nacái áibanái cruz iwali.
Nabàlùadaca abéeri cruz Jesús
inanàcubàa, abéeri cruz nacái
abémàawáise. Yá nabàlùadaca
Jesús yàasu cruz bamuchúamibàa
nalí. ¹⁹Pilato gobernador
ichùuliacaté nachanàidaca tàacáisi
Jesús yàasu cruz iwali. Yá tàacáisi
íimaca: “Jesús, Nazaret iyacàlená
néeséeri, yái judío icuèrináca.” ²⁰Yá
madécaná judío iléeca tàacáisi
úwináicáiná natàtàacaté Jesús
cruz iwali mawiénita Jerusalén
iyacàlená írí. Yá náalimá naléeca
tàacáisi natànàacáinaté másisiba
tàacáisi iyúni: hebreo itàacái iyú,
latín itàacái iyú nacái, griego
itàacái iyú nacái. ²¹Ináté judíonái
yàasu sacerdote íiwacanánái
nàacawa Pilato yàatalé. Yá náimaca
írí:

—Báawéeriquéi meedá yái
tàacáisica pichùulíerica natànàaca
íiméerica ‘Judío icuèriná’, íná
pichùulia natànàaca áibata àniwa.
Pichùulia càì natànàanápíná:

‘Yái ìmèerica ìwaliwa judío icuèrinácasani’, càì pichùulíaca natànàanápínáni —náimaca.

²²Quéwa Pilato ìmaca nalí:

—Numàacaca càitanide iyúwa natànàanácani —ìmaca.

²³Néese idécanáami úwinái natàtàaca Jesús cruz ìwali, yá nàwacáidaca ibàlemi, naseríaca báinúacanama nàwaliwáacani, yá macáí úwisàiri imanùbaca yeedáca iríwa abéeri yéená. Néese úwinái yeedáca ináawanimi cáaléeri càmíiri isucúacaná, yái wáluma ináawaniná iyàacanéeri chènuníse àta cáliaculénama. ²⁴Iná úwinái náimaca nalíwáaca:

—Picácué wacacanáidani, waseríanápiná wàwaliwáacani. Cayába wáucaca wáichawa suerte ìwalínápiná wáalfacaténawa cáinácaalí wéená yeedéeripiná wáichani —náimaca. Càita namànica càide iyúwaté profeta itànàanáté tàacáisi Jesús inùmálicuise bàaluité. Càité ìmaca “Naseríaca nàwaliwáaca nubàlemi, yá náucaca náichawa suerte nunáawanimi ìwalínápiná nacáí, cáinácaalí néená yeedéeripiná iríwani”, càì profeta itànàacaté tàacáisi Jesús inùmálicuise. Càité namànica níái úwináica.

²⁵Jesús yáatúa ibàlùacawa mawiénita Jesús yàasu cruz irí, uénásàatúa nacáí. Uyaca náapicha nacáí María, úái Cleofas yàacawéetúaca. María Magdalena iyaca náapicha nacáí. ²⁶Jesús iicáca yáatúawa ibàlùechúacawa núpicha mawiénita cruz irí, núa yéewáidacaléca cáininéerica Jesús iicáca, yá Jesús ìmaca yáatúa iríwa:

—Yái nuéwáidacaléca, piicá càinide iyúwa píiriwa —ìmaca yái Jesúsca. ²⁷Néese Jesús ìmaca nulí, núa Juanca:

—Picúa úa càide iyúwa píatúawa —ìmaca yái Jesúsca. Yá nucùacaté úa nuénánái yáapichawa

nucapèericuwa idécanáamité Jesús yéetácawa.

Muerte de Jesús

²⁸Néeseté Jesús yáalfacawa imáalàidacaté imànica macáita càide iyúwaté Dios ichùulianá imànica, iná Jesús ìmaca:

—Macàlaca nuwàwa —ìmaca nalí imànicaténá càide iyúwaté áiba profeta itànàanáté Dios itàacáí bàaluité.

²⁹Uyaca néeni catúa ipuniéchúawa uva ituní iyú càaméeri ìiracaná. Yá náisapiaca esponja wáluma nacáiri uva ituní iyú. Yá nadacùaca wáluma nacáiri isàbèeri hisopo yéetaná yàana ipùatalicu, yái hisopo sitúa nacáirica. Néese namichàidacani mawiénita Jesús inuma irí, yéewacaténá ibèrùacani. ³⁰Yá Jesús ibèrùaca achúmanamata ìsapiacaténá inùmawa iyú yái uva itúnica càaméeri ìiracaná, yéewacaténá itàanica cachàiníri iyú. Néese Jesús ìmaca:

—Nudéca numáalàidaca numànica macáita càide iyúwaté Dios ichùulianá numànica —ìmaca yái Jesúsca. Néese icuadaca íiwitawa, yá imàcaca icáucawa yàacawa iiná íichawa.

Un soldado abre con su lanza el costado de Jesús

³¹Yaté èerica viernes ipíchawáiseté judiónái iyamáidacawa Pascua yàasuná culto yaalí. Iná judiónái càmitaté nawàwa yéetéeyéimiwa ichéecami ichanàacawa cruz ìwali nàasu sábadò iricu nayamáidacatáicawa. Yaté èerica nayamáidacatáicawa máiníirica iwàwacutácawa nalí namànicaténá nàasu cultowa ípidenéeri Pascua. Iná nasutáca Pilato fícha wawàsi ichùulianápiná úwinái inúaca imalàawa nacàwa yáapi, níái ichanèeyéicawa cruz ìwali néetacaténawa ráunamáita,

yéewacaténá áibanái nalicùadaca nachéecami cruz fícha. ³²Iná úwinái yàaca inúaca imalàawa icàwa yáapi yái idàbáanéerica nàanàaca. Namalàata nacái icàwa yáapi yái áiba natàtèerica mawiénita Jesús irí. ³³Quéwa nàacawa Jesús yàatalé, yá naicáca yéetácatéwa, ínà càmita nanúa namalàawa icàwa yáapi.

³⁴Quéwa abéeri úwi isutàaca Jesús ibàlài iricu ùlibàna iyú. Yáta fíranámi imusúacawa icháuná iricuíse úni nacáiri yèewi. ³⁵Nudéca nucàlidacani iyúwaté nuicáanáténi, núa Juanca, nuicácináté Jesús yéetácatéwa ipíchawáiseté úwi isutàaca ibàlài iricu ùlibàna iyú. Iná yéewa nucàlidacuéca pírí báisíiri iyúni. Núalácawa nucàlidacuéca pírí báisíiri iyúni, peebáidacaténácué nacái Jesús itàacái. ³⁶Namànicaté macáita Jesús irí càide iyúwaté profetanái itànàaná tàacáisi bàaluité Dios inùmaliçuíse Mesías ìwali, yái judío icuèrinápiná Dios ibànuèripinacaté nalí. Profeta itànàacaté tàacáisi Dios inùmaliçuíse. Dios fímacaté: “Picácué pimalàa yáapi, yái oveja wàlisàica pinuèricuéca Pascua yàasuná culto piná”, fímacaté yái Diosca. ³⁷Aiba profeta nacái itànàacaté tàacáisi Dios inùmaliçuíse Mesías ìwali. Profeta fímacaté: “Naicáidapiná irí, yái asiali nasutèericaté”, càité itànàaca yái profetamíca.

Jesús es sepultado

³⁸Néesetécáwa José, abéeri Arimatea iyacàlená mìnali, yàacawa Pilato gobernador yàatalé, yá isutáca Pilato fícha Jesús iinámi. Yái Joséca yeebáidacaté Jesús itàacái quéwa ibàacanéeri iyúta quéechacáwa cáalucáináté José judío fíwacananái fícha. Yá Pilato imàacaca José yeedáca Jesús iinámi, ínà José yàaca yeedáca Jesús iinámi cruz fícha. ³⁹Nicodemó nacái, yái

yèericatéwa áiba catá itàanicaténá Jesús yáapícha, yàanàaca néré itéeri nacái treinta kilo pumènfíri isàni, yèewiàdéericaté pucháiba pumènfíyèi isàni fíwítáaná iyú, fípidenèeyèi mirra, áloe nacái áiba. ⁴⁰Càité Nicodemo yeedáca Jesús iinámi José yáapícha. Yá néepùacani cáalèri wàluma iyú náisapièricaté pumènfíri isàni iyú, Nicodemo itéerica. Namànicaté càide iyúwa judíonái imàníná yéetèeyèimiwa irí ipíchawáise nabàliaca nía. ⁴¹Iyacaté bànacalé inàlìmaná mawiénita irí yái nanúacatáica Jesús. Bànacalé inàlìmaná yèewi ìyaca wàlisài càlicullí canácáwa nabàlièri yéetèerimiwa néré. Yái càlicullíca áibanái fícataté dúli ibàlài iricu yéewanápiná càlicullícani, capí imàdàaná nacáiri. ⁴²Naliadaca Jesús iinámi càlicullí iriculé mawiénicáiná cruz iríni yái càlicullíca, catácáiná nacái yàacawa yáté èerica viernesca, ipíchawáise sábadó judíonái iyamáidacatáicawa.

La resurrección de Jesús

20 Mapisáisiwata domingo iricu, María Magdalena ùacatéwa càlicullí néré catácatái tàacáwa. Yá uicáca manuírí íba ibàlùericawa méetàucata càlicullí inùma fícha, yái íba nabàlianáca càlicullí inùma. Yái càlicullíca áibanái fícataté dúli ibàlài iricu yéewanápiná càlicullícani, capí imàdàaná nacáiri. ²Néeseté upiacawa wàatalé, yái Simón Pedro, núa Juan nacái yái yéewáidacalé cáininéerica Jesús iicáca. Yá úumaca walí:

—iNadéca needáca Wáiwacali iinámi càlicullí iricuíse, yá càmita wáalíawa alenácaalí náucani! —úumaca.

³Néese Pedro, núa nacái Juan, wàaca waicácaténá càlicullí nérépiná. ⁴Wífa asianái wapiacawa pucháibanamata. Nupiacawa

cachàini Pedro fícha. Yá idàba nùanàaca càliculii néré. ⁵Yá núawia nuicáidaca càliculii iriculé, yáì càliculii náiquéericaté dúli ibàlàì iricu iyúwa capii imàdàaná. Nuicáca ibàlemi, yáì néepùanacaté Jesús iinámi. Càmita quéwa nuwàlùawa càliculii iriculé. ⁶Néese, Simón Pedro yàanàa núamiwáise, yá iwàlùacawa càliculii imàdàaná iriculé. Pedro nacáì iicáca yáì ibàlemica. ⁷Iicáca nacáì wáluma néepuèricaté iyú Jesús íiwitami. Méetàucuta iriawa áiba wáluma fícha ituwìeriwa cayába. ⁸Néese núa Juan, yáì idàbáanéerica yàanàaca càliculii néré, nuwàlùacawa nacáì nuicácaténá néré. Nuicáca iyúwa iyáaná, yá nuebáidaca Jesús imichàacatéwa yéetácáisi fícha. ⁹Cámicáinaté wáalíá wéemiaca cayába quéchatécáwa càimácaalíté Dios itàacáì fímáaná fíméericaté ìwali iwàwacutáanápínaté Jesús imichàacawa yéetácáisi fícha. ¹⁰Néese, wía pucháiba yéewáidacaléca wèepùacatéwa wacapèe néréwa.

Jesús se aparece a María Magdalena

¹¹Quéwa María Magdalena uyamáacatéwa mawiénita càliculii irí. Idècunitàacá uícháanica, yá úawia uicáidaca càliculii imàdàaná iriculé. ¹²Yá uicáca pucháiba ángel cabalèenaméeyéì ibàle yáawinéeyécawa Jesús iinámi iriatáicawa. Abéeri yáawinéeriwa Jesús íiwitami néeni. Aiba nacáì yáawinéeriwa yàabàlimi néeni. ¹³Níái ángelca náimaca ulí:
—Néeni, ¿cáná píicháaní? Càmita iwàwacutá píicháanica —náimaca. Yá úumaca nalí:

—Nadéca natéca Nuíwacali iinámi, yá càmita núalíawa alénácaalí náucani —úumaca úái María Magdalenaca.

¹⁴Udècanacáita càì úumaca, néese uwènúaca uicáidaca uemaléwa

báawata, yá abéeri wenàiwica ibàlùacawa néeni. Càmita quéwa úalíawa Jesúsca. ¹⁵Néese Jesús fímaca ulí:

—¿Néeni? ¿Cáná píicháaní? Càmita iwàwacutá píicháanica. ¿Cawiná picutá? —fímaca yáì Jesúsca. Uyúunáidéeri meedá icúaca bànacalé inàlimanà càliculii iyacatáica. Iná úumaca irí:

—Píatasica idéca itécani, néese pimàni nulí cayábéeri, picàlida nulíni alénácaalí piriadani, nutécaténáni —úumaca irí. Yá uwènúacawa fícha àniwa. ¹⁶Néese Jesús fímaca ulí:

—iMaría! —fímaca ulí. Yá uèpúa uwènúca uicáidaca irí àniwa, yá úumaca irí hebreo itàacáì iyú:

—iRaboni! —úumaca irí (fímáanáca “Nuíwacali”). Yá úuwàa uliacawa unúmáawawa Jesús irí, ufàaca yàabàli ìwali ùacaténá icàluíniná, càide iyúwaté judío íiwitáise iyáaná. ¹⁷Quéwa Jesús fímaca ulí:

—iPicá píibàa nùwali!, iwàwacutáicáiná numichàacawa Núaniri Dios yàataléwa. Píawa picàlidacaténá nuénánái iríni, níara nuéwáidacaléca, siúcasiwata numichàapínacawa Núaniri Dios yàataléwa, Píaniri Dios yàatalécué nacáì —fímaca yáì Jesúsca. ¹⁸Iná María Magdalena ùacawa ucàlidaca walíni, wía Jesús yéewáidacaléca. Yá úumaca walí:

—iWáiwacaliquéi nudéca nuicáca siúcasiwataacáwa! —úumaca walí. Ucàlidaca nacáì walí yáì fímáanáca ulí.

Jesús se aparece a los discípulos

¹⁹Néeseté idècanáami catáca walí yáì domingomica, wía Jesús yéewáidacaléca wàwacáidáyacacawa capii iricu. Yá wabàliacaté macáì capii inúma llave iyú cáalucáiná wía ipíchaná judío íiwacananái nanúaca wía nacáì. Yáta Jesús iyaca wèewi. Yá fímaca walí:

—¿Néenicué? Matuíbanáicué pía —íimaca yái Jesúsca.

²⁰Idécanáami càì íimaca walí, yá yáasáidaca waicá icáapiwa, útuwi yáami, ibàlàiricu nacáíwa ùlibàna yáami. Yá casíimáica wawàwa waicácáiná báisícata Wáiwacalicaní.

²¹Néese Jesús íimaca walí àniwa:

—Matuíbanáicué pía. Càide iyúwa Núaniri Dios ibànüanaté núa, càita nacáí nubànüapínacué píawa pimànicaténacué càide iyúwa nuchùulianá —íimaca walí yái Jesúsca.

²²Néese Jesús ipúa icalésawa wapualé yáasáidacaténá wadèñianápiná wacáucawa wàlisàíwa. Yá íimaca walí:

—Peedacué nuícha Espíritu Santo, icuèripínacué píiwitáise. ²³Aibanái iwènúadacaalí íiwitáisewa Dios írípíná, yá numàacaca píricué nuíwítáisewa picàlidáanápínacué nalí Dios imàacaca iwàwawa nabáyawaná íicha. Quéwa cawínácaalí càmfíyéica iwènúada íiwitáisewa Dios írípíná, yá numàacaca píricué nuíwítáisewa picàlidáanápínacué nalí Dios càmita imàaca iwàwawa nabáyawaná íicha —íimaca walí yái Jesúsca.

Tomás ve al Señor resucitado

²⁴Tomás áibaalí ípidenéeri Gemelo, abéeri wéená wía Jesús yéewáidacaléca doce wamanùbaca, càmitaté ìya wáapicha Jesús yàanàcaalíté wèewiré.

²⁵Néese wía Jesús yéewáidacaléca áibanái wáimaca Tomás írí:

—Wadéca waicáca Wáiwacaliwa —wáimaca. Quéwa Tomás íimaca walí:

—Càmicaalícáwa nuicá icáapi icháuná útuwi yáamica, yá nacáí càmicaalícá numàaca nucáapi ipùatawa néeni útuwi yáami írìcu, yá nacáí càmicaalícá numàaca nucáapiwa ibàlàì icháunálicu ùlibàna yáami, yá càmitàacá núalimá nuebáidaca cáucani —íimaca.

²⁶Néeseté abéeri semana idénáami, wía Jesús yéewáidacaléca wàwacáidáyacacawa àniwa capii írìcu. Tomás ìyacaté néeni wáapicha. Néese éwita wabàliacáanítaté capii inùma llave iyú, macáí capii inùma, càicáaníta Jesús yàanàaca néré, ibàlùacawa wèewi. Yá itàidaca wía. Íimaca walí:

—¿Néenicué? Matuíbanáicué pía —íimaca yái Jesúsca. ²⁷Néese Jesús íimaca Tomás írí:

—Pimàaca picáapi ipùatawa nucáapi icháuná írìcu útuwi yáamica, yá píicáida nucáapi írí. Pimàaca picáapiwa nubàlàì icháuná írìcu, ùlibàna yáamica. Picá píináidawa mamáalàacata càide iyúwa wenàiwica càmfíri yeebáida, néese ipeeáida nudéca numichàacawa yéetácáisi íicha! —íimaca yái Jesúsca.

²⁸Néese Tomás íimaca Jesús írí:

—iNuíwacali, píacata Nucuèriná Dios! —íimaca yái Tomásca. ²⁹Jesús íimaca írí:

—Tomás, siuca peeáidaca átata píicácáiná núa. Casíimáipínaca áibanái yeebáidéeyéipíná nutàacáí éwita càmfíyécáaníta iicá núa —íimaca yái Jesúsca.

El porqué de este libro

³⁰Wía Jesús yéewáidacaléca waicátaté Jesús imànica madécana wawàsi íiwitáise cachàiníri iyúwa. Quéwa càmita nutànàa macáita cháì cuyàluta írìcu. ³¹Nudéca nutànàaca yái tàacáisi peeáidacaténacué Jesús itàacáì Mesíascani, yái judío icuèrinápináca Dios ibànüericaté walí, Dios Íiricani, yéewanápinacué pídeniaca picáucawa càmfíri imáalàawa chènuniré, píacué yeebáidéeyéica Jesús itàacáì.

Jesús se aparece a siete de sus discípulos

21 Néesetécawa àniwa Jesús imàacaca yáawawa waicàcani, wía yéewáidacaléca Galilea icalìsaniná néeni, áibaalí

íipidenéeri Tiberias icalìsaniná. Càité imànica: ²Siete wamanùbaca wía iyéeyéicaté néeni: Simón Pedro; Tomás nacái, áibaalí íipidenéeri Gemelo; Natanael nacái, Caná iyacàlená minali, Galilea yàasu cáli íinatéeri yàcaléca; wía nacái Zebedeo yéenibe pucháibaca; áibanáí nacái Jesús yéewáidacalé pucháiba. ³Yá Simón Pedro íimaca walí:

—Nùacá nuñbàaca cubái —íimaca yái Pedroca. Néese wáimaca irí:

—Uwé. Wàata nacáíwa piápicha —wáimaca. Yá wàaca wawàlùacawa barca iriculé. Yá máadáíní wacamáaca wèepunícawa táiyápinama. Quéwa canácata wacaméerica. ⁴Néeseté amalácaalí yàacawa, yá Jesús imàacaca yáawawa waicácani càina íinata idècunitàacá wàyaca úni yáacubàa barca irìcu. Quéwa wía yéewáidacaléca càmitaté wáalí waicácani. ⁵Néese Jesús imáidaca walí calisa icàinalená íinatáise. Íimaca walí:

—iNéenicué, nùacawéeyéiná! ¿Canátacu picaméeri? —íimaca imáidaca walí. Néese wáimaca irí:

—Canáca wacaméeri —wáimaca irí. ⁶Néese Jesús íimaca walí:

—Piúcaué piasu chinchorowa yéewápuwáise barca fícha, yásí piúbacuéca nía —íimaca. Néese wamànica càide iyúwa ichùulianá wía, quéwa càmita wáalimá weedáca wàasu chinchorowa úni yáacuise manùbacáiná níaí cubáica iyéeyéica iricu. ⁷Néeseté núa Juan, yái yéewáidacalé cáininéerica Jesús iicáca, núumaca Pedro irí:

—iYácata báisí Wáiwacalí!
—núumaca. Simón Pedro yéemàacanacáita Wáiwacalìcani, yá ìwalica ibàlewa iwataacáinaté íichawani idècunitàacá íibaidaca. Yá Simón Pedro ipisíacawa úni yáaculé, yá imàlacawa càina íinatalépiná yàanàcaténá Jesús yàatalé ráunamáita wapíchalépiná.

⁸Wía yéewáidacaléca áibanáí wàanaàca càina néré barca irìcu. Yá wawatáidaca chinchorro ipuniériwa cubái iyú barca yáamúsewa. Càmita máíní déeculé wía càina fícha, cawàwanáta wàyaca cien metro idècuni càina fícha weedácaalíte níaí cubáica. ⁹Wamusúacanáamiwa barca iricuíse, yá waicáca abéeri cubái iriadéeri quichái imení íinata pan yáapicha. ¹⁰Jesús íimaca walí:

—Peedacué néená níaí cubáica piíbèeyéica —íimaca yái Jesúsca.

¹¹Yá Simón Pedro iwàlùacawa barca iriculé, yá iwataidaca chinchorro càina íinatalé, yái chinchorro ipuniéricawa manuínaméeyéi cubái iyú. Yá waputàaca nía, ciento cincuenta y tres namanùbaca manuínaméeyéi cubáica. Ewita manùbacáaníta nía, càicáaníta càmita namàdá chinchorro. ¹²Néese Jesús íimaca walí:

—Aquialé, piacué piyáaca piyáacaléwa —íimaca yái Jesúsca. Yá canácata wéená wía yéewáidacaléca isutéeri yéemiawa cawinácaalíni wáalífacáináwa Wáiwacalìcani.

¹³Néese Jesús yàacawa quichái néré, yá yeedáca pan icáapi iriculéwa, yá iwacùaca walíni, wía yéewáidacaléca, yá iwacùaca nacái walí yái cubáica.

¹⁴Yácata máisibáná yàawíría Jesús imàacaca yáawawa waicácani wía yéewáidacaléca, idécanáamité imichàacawa yéetácáisi fícha.

Jesús habla con Simón Pedro

¹⁵Néeseté wadécanáami wayáaca wayáacaléwa, yá Jesús íimaca Simón Pedro irí:

—Simón, Jonás ìiri, ¿cáininásica piicáca núa náicha? —íimaca yái Jesúsca. Pedro íimaca irí:

—Báisita, Nuíwacalí, píalíacawa cayábaca nuicáca pía —íimaca yái Pedroca. Néese Jesús íimaca irí àniwa:

—Péewáida nùasu wenàiwica siùquéeyéica tàacáwa idàba

yeebáidaca nutàacái. Picùa nía càide iyúwa oveja icuèriná icùacaalí oveja cáininéeri iyú, níái oveja púubanameyéyi yáanaca —íimaca yái Jesúsca. ¹⁶Néese Jesús isutáca yéemiawa Pedro àniwa. Jesús íimaca irí:

—Simón, Jonás ìiri, ¿cáininásica piicáca núa? —íimaca yái Jesúsca. Pedro íimaca irí:

—Báisíta, Nuíwacali, píalíacawa cayábaca nuicáca pía —íimaca yái Pedroca. Néese Jesús íimaca irí:

—Picùa nùasu wenàiwica yeebáidéeyéica nutàacái. Picùa nía càide iyúwa oveja icuèriná icùacaalí oveja cayábéeri iyú —íimaca yái Jesúsca. ¹⁷Néese Jesús isutáca yéemiawa àniwani máisiba yàawíríanápíná. Jesús íimaca Pedro irí:

—Simón, Jonás ìiri, ¿cayábasica piicáca núa? —íimaca yái Jesúsca. Yá achúmaca Pedro iwàwa, Jesús isutácáiná yéemiawani máisiba yàawírí cáinináaná íicácani. Yá Pedro íimaca irí:

—Nuíwacali, píalíacawa macáita ìwali. Píalíacawa cayábaca nuicáca pía —íimaca yái Pedroca. Néese Jesús íimaca irí:

—Péewáida nùasu wenàiwica yeebáidéeyéica nutàacái. Péewáida nía nutàacái iyú càide iyúwa oveja icuèriná icutácaalí ipira iyáapináwa. ¹⁸Péemia cayába. Bàaluité ùuculliricaalíté pía, yáté pìwalica pibàlewa, yá piacatéwa àta alénacaalíté piwàwa piacawa, quéwa béericaalípiná pía, yásí piducúaca pianawa, yá áibanái nadacùapíná pìwallabàa, yá natépiná píawa càmicatalé piwàwa piacawa —íimaca yái Jesúsca.

¹⁹Jesús icàlidaca Pedro iríni wéemiàcaténá Pedro yéetánápinátéwa cruz ìwali, yáasáidacatená èeri mìnánái irí cachàinica Dios íiwitáise Pedro yéetácaalípinátéwa Jesús ìwali

yeebáidacáiná Jesús itàacái. Néese Jesús íimaca Pedro irí:

—iPiawa núamiwáise! —íimaca yái Jesúsca.

El discípulo a quien Jesús quería mucho

²⁰Néeseté Pedro iwénúacawa íicáidaca íinatáléwa, yá íicáca nùacawa náamísewa, núa Juanca. Núcata yái yéewáidacalé cáininéerica Jesús íicáca. Núcata yái yáawinéericatéwa mawiénita Jesús irí wayáacaalíté wayáacaléwa Pascua yaalí Jesús yáapicha; núcata yái isutéericaté yéemiawa Jesús: “Nuíwacali, ¿cawiná yái itéeripináca piùwidenái náibàacatená pía?” nùumacaté Jesús irí. ²¹Néese Pedro íicáca núa, yá isutáca yéemiawa Jesús:

—Nuíwacali, ¿néeni yái asialica? ¿Càinácaalí iyáanápíná? —íimaca yái Pedroca. ²²Jesús íimaca Pedro irí:

—Nuwàwacaalí iyaca àta nùanàacatalépináta àniwa, càmita iwàwacutá píalíacawa nuíwítáise. Iwàwacutá peebáidaca nutàacái mamáalàacata —íimaca yái Jesúsca.

²³Iná áibanái yeebáidéeyéica Jesús itàacái nayúunáidaca càmfínápiná nuétáwa. Quéwa Jesús càmita càì íima. Néese íimacaté: “Nuwàwacaalí iyaca àta nùanàacatalépináta àniwa, càmita iwàwacutá píalíacawa nuíwítáise”, càité íimaca yái Jesúsca.

²⁴Núcata yái Juanca, Jesús yéewáidacalécaté, yái icàlidéerica Jesús iináwaná ìwali. Nudéca nutànàacuéca piríni. Macáita wáalíacawa nudéca nucàlidaca báisíiri iyúni.

²⁵Jesús imànicaté manùba càmfíri nutànàa ìwali. Natànàacaalí macáita yái Jesús imànífiricatá, yá cuyàluta napuníadaca macái cháì èeritá.

LOS HECHOS

La promesa del Espíritu Santo

1 Nubànua pirí cuyàluta, Teófilo, nùacawéeriná máiníri cáimiétacanáca. Bàaluté nutànàca pirí yáara idábáanéericaté cuyàlutaca nucàlidacaténá pirí macáita Jesús imànínáté, yéewáidáanáté nacái quéechatécáwa. ²Nucàlidacaté piríni nùasu idábáanéerité cuyàluta irícu cànínacaalíté Jesús imànica yèepunícaalítéwa cháí èri irícu àta imichàacatalétatéwa chènuniré. Ipíchawáiseté yàacawa èri íicha, yá imáidaca yàataléwa yàasu apóstolnáiwa, íbaidéeyéipínáté írí yáamiricubàa. Néese Espíritu Santo íiwitáise iyú, Jesús yàalàaca nía náalíacaténáwa cànínacaalípináté iwàwacutáaná namànica. ³Jesús yéetácadénáamitéwa, néese imichàacatéwa yéetácáisi íicha. Yá imàacaca yáawawa apóstolnái íicácani. Cuarenta èri imàacacaté yàacawa yáawawa naicácani náalíacaténátéwa báisiiri iyú cáucani. Yéewáidaca nía nacái neebáidáanápiná Dios itàacái namànicaténá càide iyúwa Dios iwàwáaná.

⁴Idècunitàacá iyaca yàasu apóstolnái yáapichawa, yáté Jesús yàalàaca nía ipíchanaté namusúacawa Jerusalén iyacàlená íicha. Iimacaté nálí:

—Picùacué Espíritu Santo yàanàaca, yái Núaniri Dios íiméericaté ìwali ibànùnápínacué piríwani, càitade iyúwa

núumáanacuéca pirí. ⁵Báisíta Juan el Bautista ibautizacaté wenàiwicanái úni yáaculé. Quéwa mesúnamáita Dios ibànùacué piríwa Espíritu Santo, yái yàacawéeridéeripínacuéca píawa, ibautizacaténacué píiwitáise Espíritu Santo ichàini iyú —íimaca yái Jesúsca.

Jesús asciende al cielo

⁶Néeseté idècunitàacá nàwacáidáyacacawa Jesús yáapicha, yá apóstolnái náimaca nasutáca néemiawani:

—Wáiwacali, ¿siùcatisica piwasàa wía romanonái íicha, wía judíoca, yéewacaténá píata icùaca wàasu cáli néeséeyéi? —náimaca. ⁷Néese Jesús íimaca nálí:

—Càmitacué iwàwacutá píalíacawa càníná èri irícucaalí Núaniri Dios imànipínacué pirí wawàsi. Abéerita Núaniri Dios yáaliéricawa. Càmita icàlida áibanái írini càníná èri irícucaalípináni. Càmitacué iwàwacutá píalíacawa. ⁸Quéwa Espíritu Santo iwàlùapínacué piwàwaliculéwa, yái yèeripínacuéca pichàiniwa chènuniiséricawa, yéewanápinacué pia picàlidaca nuináwaná ìwali, ipíchanacué cáaluca piicáca wenàiwicanái. Càitacué nacái picàlidapíná nuináwaná ìwali Jerusalén iyacàlená irícu, Judea yàasu cáli néenibàa nacáíwa, Samaria yàasu cáli néenibàa nacái, nía nacái yàaculé déecubàanaméeyéica, cháí èri irícu —íimaca nálí yái Jesúsca.

⁹Idécanáamité càì fímaca, idècunitàacá naicáidaca írí, yá imichàacatéwa náicha chènuniré. Yá iwàlùacawa acalèe yèewiré, càmita quirínama nadé naicácani. ¹⁰Idècunitàacá Jesús imichàacawa, yá naicáidaca yáamísewa chènuniré. Yá pucháiba asianái cabalèenaméeyéi ibàle namàacaté níawawa apóstolnái iicáca nía. ¹¹Yá náimaca apóstolnái írí: —Píacué Galilea yàasu cáli néeseeyéica, ¿cánacué píbàlù piicáidaca chènuniré? Yái Jesús siùquéerica tàacáwa imichàacawa chènuniré tàawíseu, yàanàpiná àniwa acalèe yèewíse càide iyúwa pidéénacué piicácawa imichàacawa —náimaca níái ángelca.

Se escoge a Matías para reemplazar a Judas

¹²Néeseté apóstolnái yèepùacawa dúli íinatáise, ípidenéechúa Olivos, olivo inàlìmanáca. Yá nàacawa Jerusalén iyacàlená néré. Uái dúli yáawinéechúacawa mawiénita Jerusalén iyacàlená íicha, batéwa abéeri kilómetro idècuni, càiride iyúwaté judiónái íiwitáise imàacáaná nèepunicawa sábadò írìcu nayamáidacatáicawa. ¹³Nàanàacaté yàcalé néré, yá macáita nayamáacawa abéeri capíi imàdàaná írìcu iyéerica chènunibàa cáli inàni íicha. Once namanùbaca níái asianaíca iwàluèyécawa néré: Pedro, Juan nacái, Santiago nacái, Andrés nacái, Felipe nacái, Tomás nacái, Bartolomé nacái, Mateo nacái, Santiago nacái yái Alfeo írìca, Simón nacái, áibaalí ípidenéeri Celote, Judas nacái, yái Santiago yéénàsàrìca. ¹⁴Abédanamata náiwitáise náapichawáaca canánama nàwacáidáyacacawa nasutátacéná níawawa Díos íicha mamáalàacata, náapicha nacái abéenaméeyéi inanáica, María nacái, Jesús yáatúaca, Jesús yéénánái nacái.

¹⁵Néenialíté Pedro imichàa ibàlùacawa nàacuéseimi, níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái, ciento veinte namanùbaca iwacáidáyaqueeyécawa néré. Yá fímaca nalf: ¹⁶“Píacué nuénánáica, idéca ichàbacawa macáita càide iyúwa rey David itànaanaté Díos itàacái, Espíritu Santo inùmaliçuise. Bàaluitécáiná David itànàaca tàacáisi Judas Iscariotemi íináwaná ìwali, yái yèericatéwa náiwitápu níái úwinái íibeyéicaté Jesús presocaténaté namànicani. ¹⁷Yèepunicáinatéwa wáapicha, yái Judasmi. Iibaidacaté nacái Díos írí wáapicha”, fímaca yái Pedroca. ¹⁸Sacerdote íiwacanánái iwèniacaté abéeri cáli Judas yàasu plata iyú yái nèericaté írì platamica imàníiricaté ìwalíise ibáyawanáwa. Imulacàacatéwa yái Judas ichéecamica, yá yúuwàacawa isubèriacawa ìwaliabàawa balánamáí, iyapicúami imusúacawa íicha canánama. ¹⁹Néese, Jerusalén iyacàlená minanáí yéemiacaalíté Judasmi iyáaná, yá nàaca ípidená yái cálica Acéldama, íimáanáca natàacái iyú: “Írái yàalu”. ²⁰Pedro itàanáca nalf àniwa níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái. Pedro íimaca nalf: “Càité rey David itànàacaté tàacáisi Judas Iscariotemi ìwali cuyàluta Salmos írìcu. David íimacaté: ‘Máisapínaca icapèemica, canácata iyéeripíná icapèemi írìcu’, càité David itànàaca. Itànàacaté àniwa: ‘Aiba wenàiwica àniwa íibaidapíná yáamiricubàami’, càité David itànàaca Salmos írìcu”, fímaca yái Pedroca. ²¹Pedro idécanáamité icàlidaca nalfní Judasmi íináwaná ìwali, yá fímaca nalf àniwa: “Iyéeyéica wèewi níái asianaíca yèepuníyécatéwa wáapicha èeri imanùbaca idècunitàacá

Wáiwacali Jesús iyaca wáapicha. ²²Yèepuníyèicawa wáapicha Juan ibautizácatáiseté Jesús àta Wáiwacali imichàacatalétéwa wáicha chènuniré. Càide iyúwaté rey David itànaanaté tàacáisi ímèérica: ‘Aiba wenàiwica àniwa íibaidapíná yáamiricubàami’, càita nacái iwàwacutá abèeri íbaidaca Dios irípiná wáapicha Judas yáamiricubàami icàlidacatená Jesús iináwaná ìwali idéca imichàacawa yéetácáisi fícha”, ímaca yáí Pedroca.

²³Iná macáita Jesús yéewáidacaléca manùbéeyéi needáca nèewísewa pucháiba asianáí. Abèeri íipidená José, áibaalí íipidená Barsabás, áibaalí íipidená nacái Justo, máisibaca íipidená. Yá nacái yàacawéerináca íipidená Matías. ²⁴⁻²⁵Yá macáita nasutáca níawawa Dios fícha macáita namanùbaca iyúwa. Náimaca: “Wáiwacali, píacata yáí yáaliérica macái wenàiwica íiwitáise. Píasáida walí càirínácaalí néená níai pucháiba asianáica piwàwèeri íbaidaca pírí iyúwa apóstol Judas yáamiricubàami, yáí Judas íbaidacalémica Judas yúuquéricaté fíchawa ibáyawaná ìwalísewa, yàacatenátéwa iyúwichàacatalépinácawa, yáí infiernoca”, náimaca nasutáca Dios.

²⁶Néese, iyúwaté judío íiwitáise iyáaná, náucaca náichawa suerte púbanaméeyéi íba, náalíacatenátéwa càirínácaalí néená Dios yeedéericaté íibaidéeripináté Dios irí náapicha níai apóstolca. Yá needáca náicha Matías, íbaidéeripiná Dios irí náapicha. Yácata doce apóstol yéénaca, yáí Matíasca.

La venida del Espíritu Santo

2 Néenialíté judíonái namànicaté nàasu cultowa íipidenéerica Pentecostés, yá macáita yeebáidéeyéica Jesús

itàacái nàwacáidáyacacawa abèeri capíi irícu. ²Yátaté néemiaca manuírí sànsi chènuníseeri càide iyúwa wéemianá cachàiníri cáuli isàna. Macáita yáawinèeyéicawa capíi irícu néemiaca yáí sànasica. ³Yá naicáca quicháí nacáiri ipèrùca manùba càide iyúwa waicáaná quicháí. Yá quicháí ipèrùca iseríacawa náiwita ìwali náalimáwanama, macáita níai wenàiwicaca. ⁴Yá Espíritu Santo iwàlùacawa nawàwaliculé canánama, icúacatená náiwitáise. Yá nadàbaca nacàlidaca tàacáisi Dios inùmalicuise áiba càli néeséeyéi itàacái iyú, yáí tàacáisica camíirítécawa nadé náalíaca natàaníca iyú, càide iyúwa Espíritu Santo imàacáaná nacàlidacani.

⁵Néenialíté áibanái judío iyaca néeni Jerusalén iyacàlená irícu, yàanèeyéicaté macái càli néese. Níai judíoca neebáidacaté Dios itàacái cáaliacáiri iyú. ⁶Judíonái yéemíacananácaita yáí sànasi chènuníseerica, yá manùba nàwacáidáyacacawa capíi néré. Néemiaca apóstolnái, áibanái nacái náapichéeyéica, nacàlidaca nalíni natàacái imanùbaca iyú. Macái wenàiwica yéemiaca itàacáiwca. Náináidacawa manuísíwata néemiaca natàacáiwca, níai manùbéeyéica judíoca yàanèeyéicaté capíi néré. ⁷Yá judíonái nasutáca néemiawa níawáaca:

—¿Càinásica yéewaná natàaníca wataacái imanùbaca iyú? Ewita Galilea yàasu cáli néeséeyéicáaníta níca canánama, càicáaníta natàaníca wataacái imanùbaca iyú. ⁸¿Càinásica yéewaná náalimá nacàlidacani wataacái iyú? ⁹Manùba càli néeséeyéi wía: Partia yàasu cáli, Media yàasu cáli nacái, Elam yàasu cáli nacái, Mesopotamia yàasu cáli nacái, Judea yàasu cáli nacái, Capadocia yàasu cáli nacái, Ponto yàasu

cáli nacái, Asia yàasu cáli nacái, ¹⁰Frigia yàasu cáli nacái, Panfilia yàasu cáli nacái, Egipto yàasu cáli nacái, Libia yàasu cáli néeséeyéi nacái, iyéeyéica mawiénita Cirene yàasu cáli irí, Roma iyacàlená mìnanaí nacái ipáchiyéyica iyaca cháí, ¹¹áibanáí nacái judíosiwanáí, áibanáí nacái càmiyéyica judío iwènúadéyeyicaté íwítáisewa neebáidacaténá Dios itàcái iyúwa judíosiwanáí, Creta yàasu cáli néeséeyéi nacái, Arabia yàasu cáli néeséeyéi nacái. Manùba cáli néeséeyéica wía, quéwa macáita wáalimáwanama wéemiaca natàanica watàacái iyú nacàlidaca iwali yái Dios imànnínaa cayábéeri íwítáise cachàiníri iyúwa — náimaca nalíwáaca.

¹²Níái manùbéeyéi wenàiwicaca, càmitaté náalíwa càinácaalí iyú yéewaná apóstolnái càì natàanica madécaná tàacáisi iyú yéewanápiná manùbéeyéi cáli néeséeyéi yéemiaca itàcáiwa. Nasutáca néemiawa níawáaca:

—¿Càináica yéewaná càì natàanica? —náimaca nalíwáaca.

¹³Abénaméeyéi quéwa naicáanicáita apóstolnái iquíniná meedá. Iná náimaca:

—Ilcáméeyéica nía meedá! — náimaca naicáanica.

Discurso de Pedro

¹⁴Néeseté Pedronáí, níái docéeyéica imanùbaca apóstolca, namusúacawa manùbéeyéi yéewíise, níái ciento veinte namanùbaca yeebáidéeyéica Jesús itàcái nacàlidacaténá manùbéeyéi wenàiwica iríni. Yá Pedro icàlidaca nalíni cachàiníri tàacáisi iyú. Iimaca nalí: “Píacué, nuénánáí judíoca, macáitacué pía nacái Jerusalén iyacàlená mìnanaíca, péemiacué cayábani yái nucàlidéeripínacuéca piríwa.

¹⁵Piyúunáidacuéca nacàmaca níái wenàiwicaca. ¡Càmírita! Canácata

icàméeri mapisái yáawanáitàacáwa a las nueveta. ¹⁶Néese Dios idéca ibànùaca Espíritu Santo càide iyúwa profeta Joel icàlidáanáténi bàaluité, itànàanaté tàacáisi Dios inùmaliçuíse nacái. Dios ímacaté:

¹⁷‘Mawiénicaalí yái èeri imáalàacatáipínáwa, yá nubànùapíná Espíritu Santo wenàiwicanáí irí canánama, yàacawéeridacaténá nía; iná yéewanápinácué péenibe nacàlidaca tàacáisi nunùmaliçuíse; nubànùapíná tàacáisi ùculliyéi irí yéenáiwansi nacáiri iyú, béeyéi irí nacái náamacani iríçuísewa.

¹⁸Néeniálpiná nubànù Espíritu Santo nùasu wenàiwicanáí iwàwaliculéwa, yàacawéeridacaténá nía, asianáí, inanáí nacái, yéewanápiná nacàlidaca tàacáisi nunùmaliçuíse.

¹⁹Capíraléeri cáli irícuwa núsáidapíná naicá wawàsi nacalùadéeripíná naicáca, íinata nacái cáliquéi—irái, quichái, acalèe nacáiri íisaca nacái.

²⁰Yái èeri icamaláná catéeripínáwa, quéeri nacáíwa naiquéechúapíná quírawaca càide iyúwa waicáaná irái, ipíchawáise nùasu èeri máiní cayábéeri yàanàaca, caiyéininéeri nacái.

²¹Quéwa macáita cawinácaalí wenàiwica isutéeyéica yáawawa nuícha nuicáanápiná napualé, nuwasàpiná níawa nùasu yúuwichàacáisi íichawa’, íimacaté yái Diosca, càite profeta Joel itànàacaté tàacáisi Dios inùmaliçuíse.

²²“Iná péemiacué cayábani yái nucàlidéeripínacuéca piríwa, píacué israelitaca: Píalíacuécawa machacàníri iyú càinácaalíte

iyáaná pèewibàa, yái Jesúsca, Nazaret iyacàlená néeséerica. Dios idéca yáasáidacuéca piríni, píalíacaténáwa Jesús iwali, abéeri Dios néeséericani, yái Jesúsca. Dios imàacacaté Jesús imànica máiníri cayábanaméeri wawàsi, càmiírca wenàiwica idé imànica, yáasáidacaténacué pirí Dios ibànùacani. ²³Ewítacué píalíacáanítatéwa iwali Dios néeséericani, càicáanítacué píibàacaténí, pinúacaténáni. Quéwa bàaluitésíwa Dios íináidacatéwa imàacáanápíná áiba wenàiwica iyúudàacuéca píibàaca Jesús presoíri iyú, yéewanápínacué pimàacaca báawanaméeyéi asíanái itàtàacani cruz iwali. ²⁴Quéwa Dios iwàsàacaté Jesús yéetácáisi íicha, yáté imichàidaca Jesús yéetácáisi íicha càmicáiná yéetácáisi yáalímá imawèniadacani. ²⁵Yáté rey David icàlidacaté tàacáisi Jesús iwali Dios inùmaliçuíse. Jesús íimacaté Dios írí:

‘Nucuèriná Dios, núalíacawa píyáanápíná núapícha càiripínáta, píacawéeridaca nacái núa. Iná canácata yáalíméeri imàacaca nucalíacawa píícha, pía Nucuèriná Diosca.

²⁶ Iná yéewa casíimáica nuwàwa, yásí nucántàa nacái casíimáiri iyú. Yá máiní manuíca nuínáidapínacawa nuwàwawa píwali,

²⁷ càmicáiná pimàacapíná núa càliculíi írú. Càmita nacái pimàacapíná íbadácawa yái nuínáca, núa píasu wenàiwicaca mabáyawanéerica.

²⁸ Pídecá pimàacaca cáuca núa, yá nuyanídapínacawa nüyacaalípináta píapícha’, íimacaté yái Jesúsca, càité David itànàaca Jesús itàacái.

²⁹ ‘Píacué nuénánáica, macáitacué wáalíacawa wàawirimi

rey David yéetácatéwa, yáté nabàliacani. Siúcade macáita wía judíoca wáalíacawa alénácaalí David yàasu càliculíimi iyaca cháí wèewibàa. ³⁰Profetacaté yái rey Davidmica, yá yáalíacatéwa nacái Dios imànicaté wawàsi David yáapícha càimiétacanéeri iyú imàcáanápínaté rey David itaquérinámi icíuaca israelitanái David yáamirícubàami. ³¹ David icàlidacaté yái tàacáisi Dios inùmaliçuíse, càide iyúwa David idéca nacáicaalí íicáca macáita yái ichàbáanápínacawa. Iná yéewa rey David icàlidacaté tàacáisi íiméerica Mesías icáucàanápínatéwa, yái israelita icuèrinápínáca. David íimacaté nacái Mesías càmiínápínaté iyamáawa càliculíi írú, càmiínápínaté nacái íinámi íbadáwa. ³² Yái Jesúsca, Dios idéca icáucàidacani, yá nacái macái wía, wadéca waicáca cáucani. ³³ Dios idéca imichàidaca Jesús chènuniré, imàaca nacái yáawinacawa yéewápuwáise Dios írí, icúacaténá macáita Dios yáapícha chènuniré. Yá càide iyúwaté Jesús icàlidáaná walíni, Wáaniri Dios idéca imàacaca Jesús ibànùaca walí Espíritu Santo. Siúca èeri pídecúeca péemíaca, píicáca nacái càinácaalí iyú Espíritu Santo icúaca wenàiwicanái ííwítáise.

³⁴ Wáalíacawa Mesíascani yái Jesúsca, Dios ibànùèripínacaté icúacaténá wía, yácaíná rey David càmitaté imichàawa chènuniré icáuca yáapíchawa, quéwa David icàlidacaté tàacáisi Mesías iwali Dios inùmaliçuíse. David íimacaté: ‘Wacuèriná Dios íimacaté Nuíwacalí írí: Píawinawa núapícha nuéwápuwáise pícuacaténá núapícha macáita,

³⁵ idècunitàacá numawèniadaca píícha macái píuwidenáíwa, íimaca yái Diosca’, càité David íimaca.

³⁶“Píacué macái Israel itaquénáinámica, iwàwacutacué píaliacawa báisíricani: Yái Jesúsa, pinuéricatécué cruz ìwali, yácata Dios imàaquérica Wáiwacalipiná, Mesías nacái, yái wacuèrinápináca, wía judíoca”, íimaca yái Pedroca.

³⁷Néese níái wenàiwica iwacáidáyaquéeyéicawa néré, néemiácáiná Pedro yàasu tàacáisi, íná máiní achúmaca nawàwa nabáyawaná ìwaliwa. Yá nasutáca néemiawa Pedro, apóstolnái nacái. Yá náimaca nalí:

—Píacué wéenanáica, ìcàináica iwàwacutá wamànica? —náimaca.

³⁸Néese Pedro íimaca nalí:

—Piwènúadacué píiwitáisewa Dios írípíná. Pibautizácué nacáiwa Jesucristo ípidená ìwali píasáidacatenácué peebáidaca itàacái. Yásí Dios imàacacué iwàwawa pibáyawaná fícha. Ibànùapínácué pírí Espíritu Santo icúacatenácué píiwitáise.

³⁹Yái Espíritu Santoca, Dios iwàwéericuéca yàca pírí, péenibe írí nacái, nalí nacái macáita ìyéeyéica déeculé, yácáiná Dios ibànùapíná Espíritu Santo nalí canánama, cawinácaalí Wacuèriná Dios iwàwéeyéica imáidaca yàasunáipínáwa —íimaca yái Pedroca. ⁴⁰Cáita Pedro icálidaca nalíni déecúfiri iyú, yàalàa nacái nía. Iimaca nalí:

—Piwènúadacué píiwitáisewa ípíchaná Dios yúuwichàidacuéca pía náapicha níái cabáyawanéeyéi wenàiwicaca —íimaca yái Pedroca.

⁴¹Inaté níái yeebáidéeyéicaté Pedro yàasu tàacáisi, nabautizácawa. Tres mil namanùbaca níái yeebáidéeyéicaté Jesús itàacái yáté èerica.

⁴²Nàwacáidáyacacawa náapicha áibanái yeebáidéeyéica néemiácatená apóstolnái yéewáidáaná nía. Yá macáita neebáidaca cachàiniwaca. Abédanamata nacái náiwitáise,

nàaca nacái nalíwáaca nàasuwa. Nàwacáidáyacacawa nasutácatená náfawawa Dios fícha, nawacúcatená nàwaliwáaca pan, yái Santa Cenaca, nawàwalicaténá Jesús yéetátécéwa náichawalíná.

La vida de los primeros cristianos

⁴³Néeseté apóstolnái ichùnica yàacawa manùbéeyéi cáuláiquéeyéi Dios íiwitáise iyú. Dios imàaca nacái namànica manùba cachàinfiri iyú camíiri wenàiwica idé imànica. Iná Jerusalén iyacàlená mìnanáí cáaluca nawàwa nánáidacáwacawa canánama. ⁴⁴Macáita níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái, abédanamata náiwitáise, nàaca nacái nalíwáaca nàasuwa. ⁴⁵Yá nawéndaca nàasuwa càinácaalí nadènièrica nawacúcatená iwènináami catúlécaneeyéi írí yeebáidéeyéica Jesús. ⁴⁶Eeri imanùbaca nàwacáidáyacacawa templo iriculé nàacatená Dios írí cayábèeri. Nàwacáidáyaca nacáiwa nacapèe iriculéwa nawacúcatená nàwaliwáaca pan, yái Santa Cenaca nawàwalicaténá Jesús yéetátécéwa náichawalíná. Yá nayáaca nayáacaléwa náapichawáaca casíimáiri iyú nawàwalicúsewa. ⁴⁷Jerusalén iyacàlená mìnanáí cáimiétaquèeri iyú naicáca wenàiwica yeebáidéeyéica Jesús itàacái. Eeri imanùbaca Wáiwacali iwasàaca áibanái wenàiwica Dios yàasu yúuwichàacáisi fícha néenánáicaténá nía, níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái.

Un cojo es sanado

3 Aiba èerité Pedro, Juan nacái nàacawa templo néré a las trescatáica táicalé càide iyúwa judío íiwitáise iyáaná nasutáca náfawawa Dios fícha èeri imanùbaca. ²Macái èeri imanùbaca iyacaté néré abèeri asiali éerufri yàabàli, quéwa yáta imusúnátawa. Eeri imanùbaca áibanái itéceni templo

inùma nérépiná, yái templo inùma ñipidenácatáica Hermosa. Néré isutáca plata wenàiwicanái ficha, níái iwàluèyécawa templo iriculé. Isutáca náicha plata iwènìacaténá iyáapináwa. ³Iicáca Pedro, Juan nacái iwàluèyéiwa templo iriculépiná, yá isutáca náicha plata.

⁴Idècunitàacá isutáca náicha plata, yá naicáidaca irí. Pedro ñimaca irí:

—Piicáida walí —ñimaca yái Pedroca. ⁵Yái asiali éeruñi yàabàli iicáidaca nalí machacànita, iyúunáidacáiná nàapináca irí plata.

⁶Quéwa Pedro ñimaca irí:

—Canáca nulí plata, orocáaníta canácata nulíni. Numànica piríwa yái núaliméerica numànica.

Núumaca pirí Jesucristo Nazaret ñyacàlená néeséeri inùmalicuise, yái ichàiniadéerica núa, nuchùnìacaténá pía, pimichàawa piipiná —ñimaca yái Pedroca.

⁷Yá Pedro ñibàaca asiali icáapi yéewápuwáiséeri, yá Pedro imichàidaca ibàlùawa yái asialica.

Idècunitàacá imichàacawa yái asialica, yáca cachàinica yàabàli. ⁸Yá ipisia ibàlùacawa. Yá idàbaca ñipinaca. Iwàlùacawa Pedronái yáapicha templo iriculé, ipisianíca nacái yàacawa, yàca Dios irí cayábéeri néeninamata.

⁹Macáita wenàiwica ñyeyéica templo irícu naicáca ñipináníca. Néemla nacái itàacái yàca Dios irí cayábéeri. ¹⁰Náináidacawa manuísíwata naicáidaca irí, cáalu nacái náináidacawa nawàwawa ñwali, yái asiali ichàbàanacawa, náalíacáinatéwa Dios ñiwitáise ñyaca néré, náalíacáiná naicácani yái asialica, náalíacáiná nacáiwa ñwali yáawinàanírímímicawa isutáca náicha plata templo inùma néré ñipidenácatáica Hermosa.

Discurso de Pedro en el Pórtico de Salomón

¹¹Yái asiali éeruñicaté yàabàlimi, ichùnìericatéwa, càmita iwàwa

nàacawa ñicha yái Pedroca, Juan nacái. Nabàlùacawa abéeri imàdàaná néeni templo iricuñi. Yái imàdàanáca ñipidenácaté Pórtico de Salomón. Madecaná wenàiwica náináidacawa manuísíwata néemíaca Pedronái ñinàwaná, ñná napiacawa néré naicácaténá nía. ¹²Néese Pedro ñicáciná nàwacáidáyacacawa, yá ñimaca nalí:

“¿Cánásicué máini píináidacawa manuísíwata piicáidaca walí, píacué israelítaca? Píacué píináidawa wadéca wachùnìaca yái asialica wáiwitáise iyúwa meedáta. iCàmírita! Càmita nacái wadé wamàacaca ñipinaca ñwalíse yái wamàníníaca culto Dios irí.

¹³Achúmatàacáwa nucàlidacué piríwani càinácaalí yéewaná ñipinaca. Péemíacué cayába quéechacáwa: Wacuériná Dios,

yái Dios wàawirináimi Abraham, Isaac nacái, Jacob nacái nèericaté icàaluíníca, yácata imàaquéerica Jesús ñyaca cáimíétacanéeri iyú náicha canánama, ñibaidéerica Dios irípiná. Yái Jesúsca presocatécué pimànicani, pimàacacaténáté càmfíyái judío inúacani, níái icuèyéica wàasu cáli. Néeseté gobernador Pilato iwàwacaalíte iwasàaca Jesús, yá pitàanicatécué báawéeri iyú Jesús ñwali, ñná càmitatécué pimàaca Pilato iwasàacani.

¹⁴Càmítacué pisutá Pilato iwasàanápínaténi, yái Jesús mabáyawanéerica imàníríca càide iyúwa Dios ichùllíana. Néeseté pisutácuéca Pilato ñicha iwasàanápínatécué irí abéeri ñnuéericaté wenàiwica. ¹⁵Càita pinúacatécué yái yèerica wacáuca càmfíri imáalàawa. Quéwa Dios imichàidacaténi yéetácáisi ficha. Wía nacái, wadéca waicáca cáucani, yái Jesúsca. ¹⁶Siúcade yái asiali piiquéericuécá cháí, píalíericué nacái piicáca, idéca ichùnìacawa cachàimicaténáni Jesús ñipidená ñwali, ñipinacaténá, yeebáidacáiná

Jesús itàacái. Dios idéca imàacaca wachùniacani cayába, càide iyúwa picáanacué macáitani, weebáidacáiná Jesús itàacái.

¹⁷“Píacué nuénánáica, núlíacuécawa piwali, píwacanáiná nacái pinúacaalítécué Jesús, camítacué báisiiri iyú píalíacawa cawinácaalí yái pinuéricatécuéca.

¹⁸Quéwa Dios imàacacatécué pimànica càide iyúwaté yàasu profetanái canánama nacàlidaca tàacáisi Dios inùmaliçuse iwali yái yàasu Mesíasca. Náimacaté iwàwacutáanápínaté Mesías yéetácawa, yái wacuèrinápínaca Dios ibànùèrica walí, wía israelitaca. ¹⁹Iná, piwènuacuéwa Dios irí àniwa, piwènuadacué nacái píiwitáisewa Dios irípiná yéewacaténacué imàacaca iwàwawa pibáyawaná fícha. Piwènuadacaalícué píiwitáisewa pibáyawaná fíchawa caquialéta, yá cawàwanáta Wacuèriná Dios imàacapínacué piyaca matufbanáiri iyú. ²⁰Piwènuadacué píiwitáisewa Dios irípiná yéewanápínacué Dios ibànùaca pìatalé Jesús, yái Mesíasca. Bàaluité Dios fínáidacawa imàacáanápínacué picuèrinápínacani, píacué israelitaca. ²¹Quéwa iwàwacutá Jesucristo iyamáacawa chènuniré àta Dios ichùniacataléta macái wawàsi càide iyúwaté profetanái ímáaná Dios inùmaliçuse, níái Dios yàasu profetaca íbaidéeyéicaté Dios irípiná bàaluité èeri. ²²Càité profeta Moisés íimaca wàawirináimi irí: ‘Aibaalípiná Wacuèriná Dios ibànùapínacué pírí profeta péenátacuéwa, nuíwítáise nacáirica. Peebáidacué macáita càide iyúwa ichùulianá pimànica. ²³Macái cawinácaalí camíyeyéca yeebáida iyúwa yái profetaca ichùulianápíná, Dios yùuwichàidapíná níawa càiripínáta’, íimacaté yái Moisésca.

²⁴“Yá macáita profetanái, yái Samuel, nía nacái profetanái

Samuel yáamíisàna nacàlidacaté Mesías yéenáiwana ìwalipínaté.

²⁵Profetanái nacàlidacaté tàacáisi Dios inùmaliçuse íméericaté Dios ibànùanápínacué pìatalé picuèrinápíná. Siùca idéca ibànùacuéca pìataléni càide iyúwaté ímáaná. Dios imànicaté wawàsi cáimiétacanéeri iyú wàawirináimi yáapícha imànínápínacué pírí cayábéeri, píacué nataquénáinámica. Siùcade idéca imànicuéca pírí cayábéeri càide iyúwaté ímáaná. Yácáiná Dios íimacaté wàawirimi Abraham irí: ‘Pitaquénáinámi íwalíse numànipíná cayábéeriwa macái èeri mìnáná irí’, càité íimaca yái Diosca. ²⁶Idécanáamité Dios imichàidaca Iriwa yéetácáisi fícha, yá ibànùaca wía wacàlidacaténacué pírí íináwaná iwali quechatécáwa, imànicaténacué pírí cayábéeri, píacué israelitaca, yéewanápíná macáitacué piwènuadaca píiwitáisewa pibáyawaná fíchawa”, íimaca yái Pedroca.

Pedro y Juan ante las autoridades

4 Idècunitàacá Pedro, Juan nacái nacàlidaca yái tàacáisi wenáiwicanái irí, yá sacerdotenái nàanàca néré, yá nacái úwi íiwacalíná, níái úwi icuèyeyéca templo, abénaméeyéi saduceo nàanàca náapícha nacái. ²Calúaca nía yácáiná Pedro, Juan nacái néewáidaca wenáiwicanái tàacáisi iyú íméerica Dios idéca yáasáidaca báisiiri iyú icáucaidáanápíná yéetéyeyéimiwa, Dios icáucaidacáinaté Jesús. ³Yá úwinái náibàaca nía, presoca namànica Pedro, Juan nacái. Namàacaca nía presoíyeyéi ibànàlicu, máinícáiná catáca yàacawa, íná namàacaca nía néré táiyápinama. ⁴Quéwa manùbéeyéi néená yéemièyeyéicaté Pedro icàlidáaná nalíni, neebáidaca Jesús itàacái. Macáita níái

yeebáidéeyéica Jesús itàacái batéwa cinco mil namanúbaca níawami asianáita. Càmita naputàa càisimalénácaalí inanái, sùmanái nacái yeebáidéeyéica Jesús.

⁵Néese mapisáináami àniwa, judío íiwacanánái sacerdotenái, judío icuèrinánái béeyéi nacái, áibanái nacái yéewáidéeyéica wenàiwica templo iricu nàwacáidáyacacawa Jerusalén iyacàlená néré. ⁶Iyacaté néré náiwacanánái yéewi Anás, yái sacerdote íiwacalináca. Nàyaca néré áibanái sacerdote nacái: Caifás, Juan nacái, Alejandro nacái, áibanái nacái sacerdote íiwacanánái yéenanáisiwa macáita. ⁷Néese nachùuliaca natéca nàatalé Pedro, Juan nacái. Yá namàacaca Pedronái nabàlùacawa nàacuéseimi. Yá nasutáca néemiawa Pedronái. Náimaca Pedronái irí:

—¿Cawiná íiwitáise iyú pidécué càì pimànica? ¿Cawinácué ichùulia pimànica càiri wawàsi? —náimaca. ⁸Néese Espíritu Santo icúca Pedro íiwitáise. Yá icàlidaca nalíni:

—Píacué nuénánái judío íiwacanánáica, wacuèrinánái béeyéica nacái. ⁹Pidécuéca pisutáca péemiawa wía ìwali yái wamànínáca cayábéeri cáuláiquéeri irí, píalífacatécuéwa càinácaalí yéewaná asiàli ichùniacawa. ¹⁰Uwé, wacàlidacué piríni yéewanápiná macáita Israel itaquénáinámi náalífacawa. Yái asiàlica iyéerica cháì macáita wenàiwicanái yàacuéseimi, idéca ichùniacawa Jesucristo Nazaret iyacàlená néeséeri íipidená ìwali, Jesús ichùuliacáiná wachùniacani, yái Mesíasca Dios ibànuèrica walí wacuèrinápináca, wía judíoca. Pinúacatécué Jesús cruz ìwali, quéwa Dios icáucáidacaténi.

¹¹Píacué nuénánáica israelita íiwacanánáica, báawacatécué piicáca Jesús, piyúunáidacáinácué canáca iwèni, quéwa Dios idéca

imàacaca máini cachàiníri náicha canánama, yái Jesúsca. Péemiácué comparación: Càicuéca píade iyúwa wenàiwica imàníiyéica íba icapèená. Nayúunáidaca báawaca abéeri íba, íná náucaca náichawani. Néese yái íbaca máini iwàwacutácawa capíi irípiná áiba íba íicha canánama. Càita nacái Dios idéca imàacaca máiníri cáimiétacána náicha canánama yái Jesúsca, éwitacué piyúunáidacáanáita canáca iwèni. ¹²Canácata áiba Jesús íicha yáaliméeri iwasaaca wía Dios yàasu yúuwichàacáisi íicha, canacáiná áiba Jesús íicha cháì èeri iricu Dios imàaquéeri iwasaaca wía Dios yàasu yúuwichàacáisi íicha — íimaca yái Pedroca.

¹³Idécanáami náiwacanánái yéemiaca Pedro, Juan nacái nacàlidáaná macàlufinínatani Jesús iináwaná ìwali, yá náiwacanánái náináidacawa manuísíwata néemiaca Pedronái itàanica cáalíacáiri iyú, nfacáiná náiwacanánái náalíacawa càmítaté Pedronái yéewáidawa judfonái yàasu escuela iricu, íibaidéeyéica meedá nía nacái. Yá nawàwalica Pedronái nèepunicatéwa Jesús yáapícha. ¹⁴Yái éeruúricaté yàabàlimi nacái ichùnièricatéwa ibàlùacawa néré náapícha, íná judío íiwacanánái càmítaté náalimá natàanica báawéeri iyú Pedronái ìwali. ¹⁵Néeseté níái iwacáidáyaquéeyéicawa nachùuliaca úwinái namusúadaca Pedronái méetàucuta náicha achumáanata. Yá namusúadaca Pedronái. Néese sacerdotenái natàanica náapíchwáaca Pedronái ìwali. ¹⁶Yá náimaca nalíwáaca:

—¿Càinápinásica wamàni nalí, níara asianáica? Macáita Jerusalén iyacàlená mìnánái náalífacawa nadéca namànica yái càmírica wenàiwica idé imànica. Íná càmita yéewa wáimaca càmítasa namàni càiri wawàsi.

¹⁷ Quéwa iwàwacutácué wàalàaca nía cachàiníiri iyú ipíchaná nacàlidaca siúcáise de Jesús mi iináwaná ìwali, ipíchaná macái wenàiwica nacàlidaca nalíwáaca mamáalàacata asiali iináwaná ìwali, yái éeruícate yàbàlimi nachùnièrica —námaca.

¹⁸ Néese namáidaca Pedronái àniwa. Yá nàalàaca nía ipíchaná nacàlidaca Jesús iináwaná ìwali, ipíchaná nacái néewáidaca wenàiwica Jesús ìwali. ¹⁹ Quéwa Pedro, Juan nacái námaca nalí: —Wadéca wáináidacawa wamáníinápíná càide iyúwa Dios ichùulianá wía. Néese pialíacuécawa càmita wadé weebáidacuéca pitàacái Dios itàacái fícha. ²⁰ Càmita yéewa masánaca wía. Iwàwacutá wacàlidaca ìwali yái waiquéerica, wéemièri nacái — námaca níái Pedronáica.

²¹ Néese náiwacanánái nàalàaca nía cachàiníiri iyú, nabáuliaca nàuwichàidáanápíná Pedronái càmicaalí namàni càide iyúwa nachùulianá nía. Néese namàacaca Pedronái namusúacawa náicha. Càmita náalimá nàuwichàidaca Pedronái yácáiná macái wenàiwica yàaca Dios irí cayábéeri ìwali yái asiali ichùnianácawa. ²² Yái asiali ichùnìericatéwa Dios íwitáise iyú idèniacaté cuarenta camuf ichàbanfise.

Los creyentes piden confianza y valor

²³ Néeseté Pedro, Juan nacái idécanáamité nàacawa náicha, yá nàacawa nàwacáidáyacacawa nàacawéeyéiná yáapichawa. Pedronái icàlidaca nalí macáita yái sacerdote íiwacanánái fímáanacaté, nía nacái judío icuèrinánái béeyéica. ²⁴ Néemiacanáami, yá macáita nasutáca náfawawa Dios fícha abédanamata macáita namanùbaca iyúwa. Námaca: “Wacuèriná Dios, cachàiníiri náicha canánama,

píacata yái imàníiricaté capíraléeri cáli, chá nacái èriquéi, manuiri úni nacái, canánama wawási nacái iyéerica. ²⁵ Pía Wacuèriná Diosca, bàaluité Espíritu Santo icùaca piasu wenàiwica rey David íwitáise, yáara wàawirimica, yéewacaténaté icàlidaca tàacáisi pinùmalicuise. David ímacaté:

‘Canápináta meedá càmiíyèi israelita namànica ùwicái Dios ípunita. Canápináta meedá israelitanái náináidacawa namáníinápíná ùwicái, càmicáiná náalimá namawèniadaca náichawa Dios.

²⁶ Aibanái èeri mìnánái icuèrinánái, náiwacanánái nacái nàwacáidáyacacawa namànìcaténá ùwicái Wacuèriná Dios ípunita, ípunita nacái yái Dios yàasu Mesíasca, Dios ibànùèripínáca icùacaténá israelitanái’,

càité ímaca yái Davidca.

²⁷ “Báisíta macáita idéca ichàbacawa càide iyúwaté profeta rey David itànàanaté tàacáisi Dios inùmalicuise: rey Herodes, gobernador Poncio Pilato nacái nàwacáidáyacacawa cháí Jerusalén iyacaléná iricu náapícha níái càmiíyéica israelita, israelitanái nacái, nanúacaténá Piiri Jesús, piasu wenàiwica mabáyawanéerica, yái Mesíasca pibànùericaté icùacaténá israelitanái. ²⁸ Càité namànica macáita càide iyúwaté pínáidáanáwa iwàwacutáanápínaté ichàbacawa. ²⁹ Siúcade pía Wacuèriná Diosca, péemìa natàacái yái nabáulianáca nàuwichàidáanápíná wía. Pichàiniada wía, wía piasu wenàiwicaca wacàlidacaténá pitàacái mamáalàacata, macàaluíninátani nacái yái Jesús iináwanáca. ³⁰ Pimàaca wachùniaca

cáuláiquéeyéi pichàini iyúwa. Pimàaca nacái wamànica yáì càmírìca wenàiwica idé imànica Jesús ípidená ìwali weebáidacáiná yáì Piiri Jesús mabáyawanéerica, íibaidéerica nacái pirípiná”, còi nasutáca níawawa Dios íicha.

³¹Néeseté idécanáami nasutáca níawawa Dios íicha, yá ìcusúacawa yáì capíica nàwacáidacàaluca, yá Espírìtu Santo icùaca náiwitáise macáita. Yá cachàinica nawàwa, nacàlidaca Dios itàacái macàaluínináta.

Todas las cosas eran de todos

³²Abédanamata náiwitáise náapichawáaca níái manùba wenàiwica yeebáidéeyéica Jesús itàacái. Canácata néená imáisanìeri yàasuwa áibanái íicha, áibanái imáapùacaalíté wawàsi.

³³Apóstolnái nacái namànicaté madécaná Dios ichàini iyú, mamáalàacata nacàlidaca nacái Wáiwacalí Jesús iináwaná ìwali icáucàacatéwa. Yá Dios imànica cayábéeri nalí macáita manuísíwata.

³⁴⁻³⁵Canácata nèewi áiba imáapuèri wawàsi, níacáiná cawínacaalí idènièyecaté bàncalé yàaluná, capíi nacái, nawéndaca nía, yá natéca iwènináami apóstolnái yàatalé. Yá apóstolnái nawacùaca iwènináami catúulécanéeyéi irí, àta càisimalénacaalí namáapuèrica. ³⁶Càité iyaca nèewi abéeri levita ípidenéerica José, íibaidéericaté Dios yàasu templo iricu, abéeri Chipre yàasu iwàwata néeséeri. Apóstolnái nàacaté nacái ípidená Bernabé. (Yáì ípidená Bernabé íimáanáca: “Yáì asíali ichàiniadéerica wawàwa” íimáanáca). ³⁷Yáì Bernabé idèniacaté bàncalé yàaluná, yá iwéndacani. Yá itéca iwènináami apóstolnái yàatalé nayúudàacaténá catúulécanéeyéi wenàiwica yeebáidéeyéica Jesús itàacái.

El pecado de Ananías y Safira

5 Quéwa, iyacaté áiba asíali ípidenéericaté Ananías, yàacawéetúa nacái ípidenéechúa Safira. Náináidacawa nawéndaanápiná bàncalé yàaluná, yá nawéndacani. ²Yáì asíali yeedáca iríwa iwènináami yééná, yá itéca nacái yééná apóstolnái yàatalé, yá imàacaca nalíni nawacùacaténáni catúulécanéeyéi irí, icàlidaca nacái nalíni idécasa imàacaca macáita iwènináami. Yàacawéetúa nacái úalfacawa ìwali ùacawéeri yeedáanáca iríwa yééná. ³Néese Pedro íimaca irí:

—Ananías, ¿cáná pimàaca Satanás ichùulíaca píiwitáise pimànicaténá pichíwawa Espírìtu Santo irí? Pidéca picàlidaca walí piináwanáwa pitécasa wàatalé macáita iwènináami, quéwa pidéca peedáca piríwa iwènináami yééná yáì piwéndéerica piasu cálimicawa. ⁴Yáara bàncalé yàalunámica piásusíwataté, càmítaté iwàwacutá piwéndacani, càmicaalí còi piwàwa. Néese pidécanáamité piwéndacani, yáté piásusíwata yáì iwènináamica. Càmítaté iwàwacutá pimàaca macáitani ofrenda iyú càmicaalí còi piwàwatá. ¿Cáná yéewa piináidacawa pimànica yáì báawéerica? Càmítaté pimàni pichíwawa abéta wenàiwicanái íríta, néese pidéca pimànica pichíwawa Dios irí nacái —íimaca yáì Pedroca.

⁵Yéemiàcanacáitani, yáta Ananías yéetácawa ibàlúacawa, yá ichéecami yúuwàacawa. Macáita yéemièyéica iináwaná yéetáanáwa, yá cáaluca nía macáita manuísíwata. ⁶Néese abénaméeyéi ùculliyéi yàanáca, yá néepùaca ichéecami wáluma iyú. Yá natéca nabàllawani.

⁷Máisiba hora idénáami, yá Ananías yàacawéetúami ùanáca uwàlúacawa néré nàwacáidacàalu iriculé. Càmíichúaca yáalfawa

yái ichàbàanácawa. ⁸Néese Pedro isutáca yéemiàwa úa:

—Picàlida nulñi, ñpiwéndacaalítécue yáara bànacalé yàaluná, peedátésicué yái iwènináamica picàlidéerimicué walíni? —íimaca yái Pedroca. Yá úumaca irí:

—Báisíta, wadéca wamàacaca ofrenda iyú macáita yái iwènináamica weedéerica — úumaca. ⁹Néese Pedro íimaca ulí: —¿Cánacué yéewa abédanamata píiwitáise píapichawáaca píalimáidáanápínacué piicáwa Espíritu Santo, yái Wáiwacali ibànuerica walí? Aca néese níara siúquéeyéica tàacáwa yàaca ibàliaca piacawéerimi. Siuca nacáide natépiná nabàliawa pía — íimaca yái Pedroca.

¹⁰Yáta uetácawa ubàlùacawa, yá uchéecami yúuwàacawa Pedro yàabàli idaní. Nawàlùacawa néré níái ùculliyéica, yá nàanàaca uchéecami. Yá natéca nabàliawa úa ùcawéerimi idanibàawa.

¹¹Néese macáita yeebáidéeyéica Jesús itàacái, macáita nacái áibanái yéemièyéica yái ichàbàanácawa, yá cáaluca nía manuísiwata.

Muchos milagros y señales

¹²Apóstolnái namànicaté nàacawa madécaná cayábéeri wawàsi wenàiwicanái irí, Dios íiwitáise iyú. Nàwacáidáyacacawa abéeri imàdàaná iriculé templo iricúirica. Yái imàdàanáca ípidenacaté Pórtico de Salomón. ¹³Abénaméeyéi cáaluca nèepunicawa apóstolnái yáapicha. Aibanái wenàiwica cayábaca naicáca apóstolnái cáimiétaquéeri iyú. ¹⁴Manùbéeyéi wenàiwica neebáidacaté Wáiwacali itàacái, asianái, inanái nacái manùbéeyéi. ¹⁵Iná nèepunída nàacawa cáuláiquéeyéi wenàiwica àyapulicubàa. Néese náawináidaca cáuláiquéeyéi yàalubáisi fínata,

naliadaca nacái nía cusíduma nacáiri fínata. Nacùaca Pedro ichàbacawa néenibàa, imàacacaténá icáapiwa nàwali, càmiccaalí nacái Pedro itáaná ichàbawa nàwalíse, yéewacaténaté uláicái ichàbacawa náicha. ¹⁶Manùbéeyéi wenàiwica nàanàaca ìyeyéica mawiénita Jerusalén iyacaléná irí, natéca nacái néenánaiwa cáuláiquéeyéi, nía nacái wenàiwica demonio yúuwichàidéeyéica. Yá macáita cáuláiquéeyéi nachùnìacawa.

Pedro y Juan perseguidos

¹⁷Néeseté sacerdote íiwacaliná, nía nacái saduceo yéenáca ìyeyéica yáapicha, calúaca naicáca apóstolnái, cayàbacáiná wenàiwica naicáca apóstolnái sacerdotenái íicha. ¹⁸Yá sacerdotenái náibàaca apóstolnái, yá nàucaca nía presofyéi ibànaliculé. ¹⁹Táiyápita quéwa Wáiwacali yàasu ángel yàanàaca yàacùaca presofyéi ibàna inuma. Yá imusúadaca nía néese. Yá ángel íimaca nalí: ²⁰“Píacuéwa templo iriculé. Picàlidacué wenàiwicanái iríni yái tàacáisica íiméerica Wáiwacali iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yúuwichàacáisi íicha”, íimaca nalí yái ángelca. ²¹Idécanáami néemiàcani, yá nawàlùacawa templo iriculé mapisáita. Yá nadàbaca néewáidaca wenàiwicanái ìyeyéica néeni. Idècunitàacá nàyaca néré, néese sacerdote íiwacaliná, nía nacái yáapichéeyéica nàanàaca templo néré, áiba imàdàaná iriculé quéwa. Yá nàwacáidaca Junta Suprema, níái israelita íiwacanánaica macáita. Yá nachùuliaca úwinái yàaca yeedáca apóstolnái presofyéi ibàna iricúise, natécaténá nía sacerdotenái yàatalépiná. ²²Uwináita quéwa nàanàaca presofyéi ibàna néré, yá canáca néeni níái apóstolca. Yá úwinái yèepua icàlidaca náiwacanáni iríwani. ²³Uwinái íimaca nalí:

—Wàanàaca presoiyéi ibàna ibàlièricawa cayába yái inùmaca. Níái úwi nachuaca cayábani, yái inùmaca. Quéwa, wàacùaca waicáwa presoiyéi ibàna inùmaca, yá canáca iyéeri iricu —náimaca níái úwica.

²⁴Idécanáami néemiàceni, néese sacerdote íiwacaliná, úwi íiwacaliná nacái, níái úwi icuèyèica templo, nía nacái sacerdote íiwacanánáica, càmita náalimá náalíacawa iwali càinácaalí íimáaná, yá nasutáca néemiàwa níawáaca càinácaalísica apóstolnái iyáaná. ²⁵Néese áiba asiali yàanàaca. Yá íimaca nalí:

—Níara asianáica pibàlièyèicatécué presoiyéi ibànalicu, nabàlùacawa áiba imàdáná iricu, cháí templo iricuírca. Néewáidaca nàyaca wenàiwica templo iricu —íimaca.

²⁶Néese úwi íiwacaliná yàacawa úwinái yáapicha. Yá yeedáca níái apóstolca. Càmita quéwa inúadáida nía, cáalucáiná úwinái iicáca wenàiwica, ipíchaná wenàiwica nanúaca úwinái íba iyú. ²⁷Natéca apóstolnái Junta Suprema yàatalé. Néese sacerdote íiwacaliná íimaca apóstolnái irí:

²⁸—Wadéca wachùuliacuéca pia machacànita cachàiníri iyú càminápiná quirínama péewáidaca wenàiwicanái iwali yáara asialimica Jesúsca. Quéwa pidécuéca péewáidaca Jerusalén iyacàlená mìnánái canánama. Piwàwacué nacái picháawáaca waináwaná iwali cabáyawanáca wía iwaliíse yái yéetáanácawa, yáara asialimica —íimaca nalí.

²⁹Quéwa Pedro, apóstolnái yáapichéeyéi nacái náimaca sacerdotenái irí:

—Iwàwacutá weebáidaca Dios itàacái, éwita wenàiwicanái ichùuliacáaníta càminápiná càí wamàni. ³⁰Wàawirináimi yàacaté Dios icàaluíná, yái Dios

imichàidéericaté Jesús yéetácáisi íicha, yái Jesús pinuéricatécué cruz iwali. ³¹Quéwa Dios idéca imàacaca Jesús wacuèrinápiná, yéewanápiná Jesús icùaca wenàiwicanái canánama. Dios imàacaca Jesús Wáiwacalipiná, wía Israel itaquénáinámica. Dios nacái imàacaca Jesús iwasaaca wía Dios yàasu yúuwichàacáisi íicha, yéewanápiná wawènúadaca wáiwitáisewa wabáyawaná íichawa, Dios imàacacaténá iwàwawa wabáyawaná íicha. ³²Wáalíacawa báisíiricani yái tàacáisica, wacàlida nacái wenàiwicanái iríni, waicácáináni watuf iyúwa, yái Jesús, imichèericatéwa yéetácáisi íicha. Wacàlida iwali yái waiquérica. Espíritu Santo nacái iicátaté macáita yái ichàbàanacatéwa, íná yéewa wacàlidacani Espíritu Santo inùmalicuíse, yái Espíritu Santoca Dios ibànùèrica walf canánama, wía yeebáidéeyéica Jesús itàacái — íimaca nalí yái Pedroca.

³³Néese, idécanáami judío íiwacanánái néemiàceni, yái Pedro itàacáica, yá calúaca nía. Nawàwa nanúaca Pedronái. ³⁴Iyacaté quéwa judío íiwacanánái yéewi áiba asiali fariseonái yéená, íipidenéericaté Gamaliel. Yéewáidéeri wenàiwicanái Dios itàacái iyú, profeta Moisés itànèericaté. Cáimiétacanéeri yái Gamalielca. Yá imichàa ibàlùacawa. Yá ichuuliaca úwinái namusúadaca náichawa níái apóstolca achúmáanata. Yá úwinái imusúadaca apóstolnái. ³⁵Néese, Gamaliel íimaca judío íiwacanánái irí:

—Píacué nuénánáica Israel itaquénáinámica. Péemiàcué cayába. Cayábacué, píináidacuéwa cayába iwali quéechacáwa, yái píináidéericuéca pimànfínápiná nalí, níara asianáica. ³⁶Piwàwalicué yáara asialimica Teudas. Yàacatéwa icàlidaca iwaliwa

máinírira cachànicani, íná áibanái asianái cuatrocientos namanùbaca nèepunícawa yáapicha. Quéwa, áibanái nanúacani, yái Teudasmica, yá macáita yáapichéeyéimi naseríacawa. Yaté imáalàacawéi wawàsica. ³⁷Néese àniwa, néenialíté watànàacaalíté wáipidenáwa gobierno írí, naputàacaténá wía, iyacaté néeni Judasmi, Galilea yàasu cáli néeséeri. Abénaméeyéi nàacatéwa yáapicha. Néese áibanái inúacani. Yá macáita naseríacawa níai yáapichéeyéimica. ³⁸Iná nùalàacuéca pía, pimàacacué matufbanáica níara asianáica apóstolca. Picácué pisàiwica nalí wawàsi. Wenàiwica íiwitáise iyúcaalí meedáni, yái tàacáisi néewáidérica iyú wenàiwicanái, yásínica imáalàacawa. ³⁹Quéwa Dios íiwitáisecaalíni, yá càmítacué píalimá pimáalàidacani. Iná cayábacué nuénánái, ipíchanácué pimànica ùwicái Dios íipunita — íimaca nalí yái Gamalielca. Néese judío íiwacanánái neebáca iyúwa Gamaliel yàalàaná nía.

⁴⁰Yá namáidaca apóstolnái nàatalépináwa àniwa. Yá needáca apóstolnái ibàle, nanúadáidaca nía àicu iyú, treinta y nueve yàawíría nacapèedáidaca nía àicu iyú. Yá nachùuliaca apóstolnái càmíinápíná quirínama nacàlidaca Jesús iináwaná ìwali. Néese namàacaca namusúacawa. ⁴¹Níai apóstolca nèepùacawa judío íiwacanánái íicha. Casíimáica nawàwa, nàaca nacái Dios írí cayábeeri, Dios íicácáináté nía càmíetaquéeri iyú, imàacáanápínáté nàuwichàacawa Jesús írípíná, neebáidacáinái itàacái. ⁴²Apóstolnái càmítaté nayamáida néewáidaca wenàiwica, nacàlidaca nacái Jesús iináwaná ìwali, yái Mesíasca Dios ibànuerícaté icùacaténá israelitanái. Néewáidacaté wenàiwica èeri imanùbaca templo írìcu, wenàiwicanái icapèe írìcu nacái.

Se nombra a siete diáconos

6 Néenialíté manùbáwanái nàacawa mamáalàacata níai yeebáidéeyéicaté Jesús itàacái. Madécaná judíonái itàaníyéica griego itàacái iyú nàanàacaté áiba cáli néese naicácaténáté judíonái yàasu culto Jerusalén iyacaléná néré. Nadécanáami neebáidaca Jesús ìwali, yá nayamáacawa néré. Nàyaca nèewi abénaméeyéi inanái inírìmi yéetéeyéimicawa íicha, íná canáca nalí nayáapíná. Apóstolnái iwacúacaté nayáapíná èeri imanùbaca níai imáapuyéica yàacàsi, quéwa nawàwacutácaté quiríta yàacàsi níai itàaníyéica griego itàacái iyú. Iná níai itàaníyéica griego itàacái iyú natàanica áibanái judíonái ìwali báawéeri iyú, itàaníyéica hebreo itàacái iyú. ²Néese níai doce namanùbaca apóstol nàwacáidaca macáita wenàiwica yeebáidéeyéica Jesús itàacái. Yá apóstolnái íimaca nalí:

— Càmita cayába wayamáida wacàlidaca Dios itàacái wenàiwicanái írí wawacúacaténá yàacàsi catúulécaneeyéi írí. ³Iná píacué wéenánáica, picutácué siete namanùbaca asianái pèewiwa. Iwàwacutá cayába náiwitáise, càmíyéi áibanái icháawàa ibáyawaná ìwali. Iwàwacutá nacái cáalíacáica nía, iwàwacutá nacái Espíritu Santo icuaca náiwitáise. Yásí wachùuliaca nawacúanápíná yàacàsi catúulécaneeyéi írí. ⁴Néese wía apóstolca wasutápiná wíawawa Dios íicha mamáalàacata, wéewáidaca nacái wenàiwica Dios itàacái iyú, Jesús iináwaná ìwali — náimaca níai apóstolca.

⁵Yá abédanamata náiwitáise canánama ìwali yái apóstolnái icàlidéerica nalí ìwali. Yá needáca Esteban, abéeri yeebáidéerica Jesús itàacái manuísfwata, Espíritu Santo icuèri nacái Esteban íiwitáise.

Needáca nacái Felipe, Prócoro nacái, Nicanor nacái, Timón nacái, Parmenas nacái, Nicolás nacái, yái Antioquía iyacàlená minalica, abéeri càmiiri israelita quéwa iwènúadéericaté fiwítáisewa Dios irípiná yeebáidacaténá càide iyúwa judiónái yeebáidáaná. ⁶Néese natéca níai siete namanùbaca asianái apóstolnái yàatalé. Yá apóstolnái isutáca nalí Dios, namàacaca nacápiwa sietéeyéi iwali náasáidacaténá macái wenàiwica irí náibaidáanápínaté Dios irí, níai sietéeyéica imanùbaca diáconoca.

⁷Néeseté macáita yeebáidéeyéica Jesús itàacái nacàlidaca Dios itàacái Jesús iináwaná iwali manùbéeyéi wenàiwica irí cachàiníwanái mamáalàacata. Yá máiní manùbaca nía mamáalàacata Jerusalén iyacàlená mìnánái yeebáidéeyéica Jesús itàacái. Manùbéeyéi nacái sacerdotenái judiónái neebáidaca Jesús itàacái.

Arrestan a Esteban

⁸Abéeri diácono, ípidenéericaté Esteban, itàaníiri cayába Dios fiwítáise iyú, ichùniaca cáuláiquéeyéi wenàiwica. Imàni nacái yái càmiirica wenàiwica idé imànica, Dios fiwítáise iyú. ⁹Nàyacaté Jerusalén iyacàlená irìcu abénaméeyéi Esclavos Libertados nàasu yéewáidacàalu néená, Cirene yàasu cáli néeséeyéi, Alejandría iyacàlená néeséeyéi nacái, Cilicia yàasu cáli néeséeyéi nacái, Asia yàasu cáli néeséeyéi nacái. Macáita natàanica Esteban yáapicha, chàinisíiri iyú wenàiwicanái yàacuése. Nasutáca néemiawa Esteban, náalimáidacaténá naicáwani, nawàwacáinaté náasáidaca càmitasa báisíirítáni, yái Esteban itàacáica. ¹⁰Quéwa, canácata yéewaná namawèniadaca Esteban yàasu tàacáisi, itàanícáiná cáaliacáiri

Espíritu Santo fiwítáise iyú. ¹¹Néeseté nàaca áibanái irí plata nacàlidáanápíná nachìwawa néemiawaca Esteban itàanica báawéeri iyú profeta Moisés iwali, Dios iwali nacái. ¹²Càité báawaca namànica Jerusalén iyacàlená mìnánái fiwítáise, nía nacái Jerusalén fiwacanánái, nía nacái yéewáidéeyéica wenàiwica profeta Moisés yàasu tàacáisi iyú. Yá napiacatéwa Esteban yàatalé, náibàacani, yá natécani nacháawàcaténá iináwaná iwali, Junta Suprema yàacuése, níai judío fiwacanánái béeyéica.

¹³Needáca áibanái àniwa natàanícáténá nachìwawa Esteban iwali. Yá náimaca Esteban iwali:

—Yái asialica itàanica mamáalàacata báawéeri iyú wàasu templo iwali, yái wàasu templo mabáyawanéerica. Itàanica báawéeri iyú Dios itàacái iwali, profeta Moisés itànèericaté.

¹⁴Wadéca wéemiaca icàlidáaná Jesús Nazaret iyacàlená néeséerimi imáalàidapínasa wàasu templo, iwènúadapínasa nacái wáiwitáise profeta Moisés itàacái ícha — náimaca namànica nachìwawa.

¹⁵Néese macáita náiwacanánáica, nía nacái yáawinéeyéicawa néré naicáidaca Esteban irí. Yá naicáca Esteban inàni icànaca càiride iyúwa àngel inàni icànáná.

Defensa de Esteban

7 Néeseté, sacerdote íwacalíná isutáca yéemiawa Esteban asáisi báisicaalíni, yái náimáanáca nacháawàanáca Esteban iináwaná iwali. ²Néese Esteban ímaca nalí: “Piacué nuénánáica, wacuèrinánái béeyéi nacái, péemiacué nulfí: Wacuèriná Dios icànèeri máiní mèlumèlufiri iyú, yácata imàaquéericaté yáawawa wàawirimi Abraham íicàcani Abraham iyacaalíte Mesopotamia yàasu cáli íinata,

ipíchawáiseté yàacawa ìyacaténá Harán ìyacàlená ìricu. ³Dios ìmacaté Abraham ìrí: ‘Pimàaca piàsu cáliwa, péenánái nacáíwa. Piàwa áiba cáliré núsáidéeripiná pírí’, ìmacaté yáí Diosca. ⁴Néese Abraham yàacatéwa Caldea yàasu cáli fícha, yàacawa ìyacaténá Harán ìyacàlená ìricu. Néese Abraham yáaniri yéetácadénáamiwa, yá Dios itéca Abraham ìnatalepíná yáí cáliquéí càicuéca piyacuéca siúcade. ⁵Quéwa Dios càmítaté imàaca Abraham idèniaca yáí cálíca, ìbatàa ìbàlùacatáipínáwa yàabàli iyúwa, càmítaté Dios yàaca cáli Abraham ìrí. Dios ìmacáita Abraham ìrí yàanápínaté ìríni, yéewanápíná Abraham itaquénáinámi idèniaca yáí cálíca, Abraham yéetácadénáamitéwa, éwitaté méenibecáanftàacáwa yáí Abrahamca yáté èrimicaté. ⁶Dios icàlidacaté Abraham ìríni nacáí itaquénáinámi nàyanápínaté iyúwa canéeyéí yàasu cáli áiba cáli ìnata. Dios ìmacaté nàyanápínaté néré càulenáwaca, áibanái yàasu wenàiwicapínaté nía, yá nacáí yáara cáli néeseeyéica nàuwichàidáanápínaté Abraham itaquénáinámi cuatrocientos camuipínaté. ⁷Quéwa Dios ìmacaté Abraham ìrí: ‘Nùuwichàidapíná níara ìyeyéica áiba cáli ìnata imàníiyéipínáca yàasu wenàiwicawa pitaquénáinámi. Yá pitaquénáinámi namusúapínáwa fícha yáara cálíca, yásí nàapíná nucàaluíná chái Canaán yàasu cáli’, cãitè ìmaca yáí Diosca. ⁸Dios imànicaalíté wawàsi Abraham yáapicha, yáté ichùuliaca Abraham imànínápíná circuncisión yéenibe asianáí ìríwa nawàwalicaténá Dios yàasu wenàiwicaca nía, yéeyéica icàaluíná. Iná idécánáamité Abraham ìiri Isaac imusúaca iicá èeri, yáté Abraham imànica circuncisión Isaac ìrí Isaac idèniacaalíté ocho èeri. Càita nacáí

Isaac imànicaté circuncisión ìiri ìríwa ìpidenéericaté Jacob. Jacob imànicaté nacáí circuncisión yéenibe asianáí ìríwa doce namanùbaca. Néese Jacob yéenibe docéeyéica imanùbaca, níacata wàawirináimica, wía doce wamanùbaca Israel itaquénáinámi yàawiríaca.

⁹“Wàawirináimica níai Jacob yéenibecaté. Néeseté báawaca naicáca naméerériwa José, cayábacáiná náichani. Yáté nawéndaca José áibanái ìrí natécaténámi Egipto yàasu cáli néré. Quéwa Dios yàacawéeridacaté José Egipto yàasu cáli néeni. ¹⁰Yáté Dios iwasaaca José yùuwichàacáisi fícha. Dios imàcaca cãaliacáicani, yáí Joséca, ìná faraón, yáí icuèricaté Egipto yàasu cáli, cayábacaté iicáca José. Yáté faraón imàcaca José icùaca yáapicha Egipto yàasu cáli. Imàaca nacáí José icùaca faraón icapèe manuñri.

¹¹“Néeseté máapicái ìyacaté Egipto yàasu cáli imanuñca, chái wàasu cáli ìnata nacáí, ìpidenácatalécaté Canaán. Yá macáí wenàiwicanái yùuwichàacatéwa báawanama máapicái iyú. Wàawirináimi nacáí càmítaté nàanàa nayáapínáwa chái nàasu cáli ìnatawa. ¹²Quéwa Jacob yéemiacaté Egipto yàasu cáli iináwaná nàwacáidacaté trigo ituíná Egipto yàasu cáli néeni. Iná Jacob ìbànucaté néré yéenibewa, níai wàawirináimica. Néeseté nàacawa Egipto néré idábáanaté nàacawa. ¹³Néeseté nàacawa néré pucháibáanaté yàawiríapíná, yáté José icàlidaca iináwanáwa yéenanái ìríwa néenásàiricani. Iná yéewa, yáí faraón icuèricaté Egipto yàasu cáli, yáaliacawa nacáí José ìwali, cãinacaalí ìwitàanà wenàiwicacani. ¹⁴Néeseté José ìbànucaté tàacáisi yáaniri Jacob ìríwa itéanápínaté yáapichawa yéenanáíwa macáita Egipto yàasu

cáli nérépinaté. Nàyacaté setenta y cinco namanùbaca asianái Jacob yéenibeca, itaquénái nacái, manùbéeyéi inanái nacái. ¹⁵ Càitè Jacob yàacawa ìyacaténá Egipto yàasu cáli fínata. Jacob yéetácawa néré máinicaalíté béericani. Wàawirináimi nacái béeyéicaalíté nía, yá néetáté nacáiw Egipto yàasu cáli fínata. ¹⁶ Néeseté Jacob yáapimi natécawa Siquem néréni nabàliacaténáni càliculii írìcu, yái càliculii Abraham iwènìericaté Hamor yéenibe fícha níái Siquem mìnanaica.

¹⁷ “Mawiénicaalíté néenáiwaná Dios imànicatáipinaté càide iyúwaté ímáaná Abraham írì, yáté madécaná nía, níái Israel itaquénáinámicca Egipto yàasu cáli néré. ¹⁸ Néeseté madécaná camuí idécanáamité José yéetácawa, yá áiba nacuèriná Egipto mìnali idàbaca icùaca Egipto yàasu cáli camíiricaté yáalíaw José iináwanámi ìwali. ¹⁹ Néese nacuèriná ichìwáidacaté wàawirináimi. Yáté imànica nalí báawéeri. Ichùuliaca náuca néenibewa quirasiinái néetácáténátéwa. ²⁰ Yáté èerica Moisés imusúaca iicá èeri. Yá cayábéeri Dios iicáca yái quirasíica. Moisés iséenái icùacani máisiba quéeri nacapèe írìcuwa. ²¹ Néese iwàwacutá namàacaca méetàuculétani. Quéwa faraón fídu yàanàaca yái sùmàica, yá uedácani uìripináwa, yá udàwinàacani càide iyúwa uìrisíwa. ²² Càitè Moisés yéewáidacawa macái wawási ìwali Egipto yàasu cáli néeséeyéi yáalíánacawa. Yá Moisés itàanica cáalíacáiri iyú, cachàiníiri nacái fíwítáise.

²³ “Néese idécanáamité idènìaca cuarenta camuí, yá Moisés iwàwacaté ipáchiaca yéenánái yàataléwa, níái israelitaca. ²⁴ Néré iicáca Egipto yàasu cáli néeséeri icapèedáidéeri israelitasàiri. Yá

Moisés yàacawa iyúudàacaténá catùulécanéeri israelita. Moisés inúaca Egipto yàasu cáli néeséerica.

²⁵ Moisés iyúunáidacáiná yéenánái yáalíacawa Dios imàacáanápínaté Moisés iwasàaca nía nàuwidenái fíchawa, níái Egipto yàasu cáli néeséeyéica. Càmitaté quéwa càì nàináidacawa, níái israelitaca.

²⁶ Néese mapisáináami àniwa Moisés yàanàaca pucháiba israelitanái ipéliayaquéeyéiwa. Yá Moisés iwàwa namàacáyacacawa. Iná íimaca nalí: ‘Abémisanacuéca pía, ¿cánácué pimàni báawéeri piríwáaca?’ íimaca yái Moisésca.

²⁷ Néese yái asíali imàníiricaté báawéeri yéenasàiri írìwa iwesíaca fíchawa Moisés. Yá íimaca Moisés írì: ‘ÍPía camíirita icùa wía! ¿Cáná yéewaná pialàa wáichawáaca wía?’ ²⁸ Càmita pialímá pinúaca núa càide iyúwa pinúaná Egipto mìnali táquicha!’ íimaca. ²⁹ Néese Moisés yéemiacaalíni, yá ipiacawa Egipto yàasu cáli fícha. Yá yàacawa Madián yàasu cáli néré. Moisés ìyacaté néré càide iyúwa canéeri yàasu cáli. Néeseté yeedáca yàacawéetúapínáwa. Yá idènìaca yéenibewa pucháiba asianái.

³⁰ “Néese áiba cuarenta camuí idénáami, yáté Moisés iyaca manacúali yùucubàa càinàwàiri mawiénita manuúri dúli írì íipidenéeri Sinaí. Yá Moisés iicáca Dios càiri iicácanáwade iyúwa ángel imàaqueérica yáawawa Moisés iicácani quichái yéewíise, maléenéeri àicu yéewíise, yeeméeriwa quichái iyú. ³¹ Yá Moisés icalúadacawa iicáca yái yéenáiwanási nacáirica. Néese yàacawa mawiénita iicáténá cayábani, yá yéemiaca Wacuèriná Dios itàacái. Dios íimacaté Moisés írì: ³² ‘Núacata yái Dios piawirinái yèerica icàaluíniná. Núacata yái Dios icuèrica Abraham, Isaac nacái, Jacob nacái’, íimacaté yái Diosca. Yá Moisés itatácawa icalúniwa.

Yá cáaluca iicáidaca néré. ³³Néese Wacuèriná Dios fímaca irí: ‘Píwatàa pífíchawa pizapatoníwa piacaténá nucàaluíníná, píbalùacáináwa nuípunita, núa mabáyawanéerica. ³⁴Báísíta nudéca nuicáca nàuwichàanáwa, níái wenàiwica cáininéeyéica nuicáca iyéeyéica Egipto yàasu cáli néré. Nudéca nuémíaca nasàna náicháaníca manuísíwata. Iná nudéca nulicùacawa nuwasàacaténá nía nàuwidenái fíchawa. Iná aquialé, nubànùapíná pía Egipto yàasu cáli néré’, fímaca yái Diosca.

³⁵“Ewitaté canácáaníta iwèni naicáca Moisés náimacaalíté irí: ‘Pífa càmfíríta icùa wía, canáca yéewaná píalàa wáichawáaca wía!’ càì náimacaté, càicáaníta Dios ibànùacaté nalí Moisés nacuèrinápináca iwasèeripínacaté nía nàuwidenái fíchawa. Yái Dios càiri iicacánáwade iyúwa ángel imàaquéerica yáawawa Moisés iicácani maléenéeri àicu yèewíise yeeméericawa quichái iyú, yácata yái Diosca yàacawéeridéericaté Moisés iwasàacaténáté, icùaca nacái níái israelitaca. ³⁶Yáté Moisés yàacawa Egipto yàasu cáli néré. Néese Moisés iwasàacaté wàawirináimi Egipto yàasu cáli fícha. Moisés imànicaté madécaná Dios ichàini iyú càmfíri idé áiba wenàiwica imànica, iwasàacaténáté israelitanái. Càité Moisés imànicani Egipto yàasu cáli néeni, Mar Rojo yàasu manuíri úni néré nacái, manacúali yùucubàa càinàwàiri nacái idècunitàacá nèepunícawa chuiri cáli fínatabàa cuarenta camuí. ³⁷Yácata Moisés icàlidéericaté wàawirináimi irí nacái: ‘Aibaalípiná Wacuèriná Dios ibànùapínacué píriwa profeta péenátacuéwa, nufwítáise nacáirica’, fímacaté yái Moisésca. ³⁸Yácata Moisés nacái iyéericaté Israel itaquénáinámí yáapícha iwacáidáyaquéeyéicawa

chuiri cáli néré néemíacaténá Dios itàaníca nalí. Moisés itàanícaté Dios yáapícha càiri iicacánáwade iyúwa ángel Sinaí yàasu manuíri dúli ipùataliculé, yá Moisés icàlidaca tàacáisi Dios inùmaliçuíse wàawirináimi irí. Yácata Moisés nacái yéemièricaté Dios itàacái icàlidéerica càinàcaalí iyú Dios yàaca wenàiwica nacúca càmfíri imáalàawa, yéewacaténá Moisés icàlidaca walíni yái tàacáisca.

³⁹“Wàawirináimi quéwa càmitaté nawàwa neebáidaca Moisés itàacái. Nawàwacaté náucaca náichawa meedáni, nawáwaté nacái nèepùacawa Egipto yàasu cáli néré. ⁴⁰Ináté idècunitàacá Moisés iyaca Dios yáapícha Sinaí yàasu manuíri dúli ipùataliculé, yá wàawirináimi náimacaté Aarón irí, yái Moisés ibèerica: ‘Pimàni walí wàasu cuwáináipíná icuèyèipíná wía, càmicáiná wáalíwawa càinácaalí iyáaná yáara Moisésca yeedéerimicaté wía Egipto yàasu cáli fícha’, náimaca. ⁴¹Néeseté namànica ídolo, pacá yéenibe yéenáiwana, nàasu cuwáisàiripínáwa. Yá nanúaca napírawa iyúwa sacrificio ídolo irí, nàacaténá cuwáisàiri icàaluíníná. Yá casíimáiri iyú namànicaté manuiri fiesta ídolo irípiná, nàacaténá cayábéeri nàasu cuwáisàiri iríwá, yái ídolo namàníricaté nacápi iyúwa. ⁴²Ináté Dios iwénúadaca íiwitáisewa náicha, yá imàacaca nàaca dùlupùta icàaluíníná yéewacaténá nàuwichàacawa nabáyawaná iwálísewa. Càité Dios yàasu profeta itànàacaté tàacáisi Dios inùmaliçuíse. Dios fímacaté:

‘Píacué israelitaca, bàaluité càmitacué pía cayába nucàaluíníná sacrificio iyú, ofrenda iyú nacái, idècunitàacá pèepunícawa cuarenta camuí manacúali yùucubàa càinàwàiri:

⁴³ ¡Càmíirita! Núalíacatéwa piacuéca mamáalàacata cuwáisàiri Moloc icàaluíná, yá nacái cuwáisàiri Refán yàasu dùlupùta nacái, níara cuwáinái yéenáiwana pímaníyéicatécué picáapi iyúwa, pímanícaténácué núícha culto nalípiná. Iná núucapínácué píawa píasu cáli íichawa, máini déeculé Babilonia iyacàlená íícha', íimacaté yái Diosca.

⁴⁴ "Manacúali yùucubàa càinawàiri, wàawirináimi nadèniacaté Dios yàasu manuírì capíima mabáyawanéeri íimamisíiri, yái nasutacátáipínáca Dios íícha. Nacúacaté pucháiba íba sàabadéeyéi capíima írìcu, níái íbaca Dios itànèyéicaté ìwali itàacáíwa. Namànicaté Dios yàasu manuírì capíima íimamisíiri càide iyúwa Dios ichùullianáté Moisés. Yáté Moisés ichùullaca namànicani càide iyúwa íicáanáté yéenáiwansi nacáiri írìcuíse Dios imàaquéericaté Moisés íicáca Sinaí yàasu manuírì dúli ipùataliculé. ⁴⁵ Néeseté wàawirináimi yeedáca Dios yàasu capíima nasèenáimi íichawa. Néese wàawirináimi yàanèyéicaté Josué yáapícha, natéca Dios yàasu capíima aléi wàasu cáli íinatalé idécanámité namawèniadaca áibanái wenàiwica wàasu cáli íícha. Níara áibanái wenàiwicanái ííwítáanáca, Dios yúucacaté nía wàasu cáli íícha yàacaténáté nàasu cáli wàawirináimi írì. Wàawirináimi nadèniacaté yái manuírì capíima íimamisíiri àta rey David yàasu èeripínaté. ⁴⁶ Néeseté Dios imànica cayábéeri rey David írì, cayábacáiná íicáca David ííwítáise, íná David iwàwacaté imànica wàlisà capíisíwa Dios iyacatáipíná, yái Dios Jacob itaquénáináimi nèericaté icàaluíná, níái wàawirináimica. ⁴⁷ Quéwa Dios imàacacaté rey David írì Salomón imànica Dios yàasu templo.

⁴⁸ Quéwa Dios chènuníiséeri càmita íya templo írìcu wenàiwicanái imànírica icáapi iyúwa. Càité Dios yàasu profeta Isaías íimacaté Dios inùmaliuise. Dios íimacaté:

⁴⁹ 'Núacata yái Dios iyéerica chènuniré, máini nacái achúméeri núícha èeriquéi. Canácata wenàiwica yáaliméeri imànica nucapèe, nuyamáacatáipínáwa,

⁵⁰ núacáiná máini manuírì náícha macáita yái wawàsi nudàbéericaté', íimacaté yái Diosca", íimaca nalí yái Estebanca.

⁵¹ Yá Esteban icàlidaca nalíni àniwa níái judío íiwacanánaica: "Píacué quéwa, mamáalàacatacué càmita piwàwa peebáidaca Dios itàacái. Càmitacué piwàwa péemiaca Dios itàacái. Píináidacuécawa piwàwalícuísewa càide iyúwa wenàiwica càimíyéi yáalíawa Dios ìwali. Píùwidecuéca pímaníca Espírìtu Santo càiripínáta. Píináidacuécawa càide iyúwa piawirináimi náináidáanáwa bàaluité.

⁵² Píawirináimicué namànicaté báawéeri macáita Dios yàasu profetanái írì, níái icàlidéyéicaté tàacáisi Dios inùmaliuise. Píawirináimicué nanúacaté wenàiwica icàlidéyéicaté tàacáisi íiméericaté Jesús yàanàanápínaté yái mabáyawanéerica. Néese siúcade idéca yàanàca yái mabáyawanéerica Jesucristo, quéwa pícháawàacaté Jesucristo, yáté pínuacuécani. ⁵³ Péemiaticatécué Dios itàacái àngelnái icàlidéerica wàawirináimi írì, quéwa càmitacué peebáida yái tàacáisica", íimaca yái Estebanca.

Muerte de Esteban

⁵⁴ Néeseté idécanáami judío íiwacanáiná yéemíaca Esteban icàlidáaná nalíni, yá máini calúaca nía. Yá naamíaca nayéiwa nalúca

iyúwa. ⁵⁵Quéwa Espíritu Santo icùaca Esteban íiwitáise, yá Esteban íicáidaca chènuniré, yá íicáca Dios iyacàle iriculé icànéerica Dios icamalá iyú. Esteban íicáca nacái Jesús ibàluèricawa Dios yéewápuwáise. ⁵⁶Yá Esteban íimaca: —Piicácué nacái núapichani. Nuicá capiraléeri cáli yàacuèricawa. Nuicá nacái yái asiali Dios néeseerica ibàluèricawa Dios yéewápuwáise —íimaca yái Estebanca.

⁵⁷Quéwa judío íiwacanánái nabàliacáita meedá nàuwíwa nacáapi iyúwa Esteban itàacái fícha. Néemíanicawa quéwanáta cachàiníiri iyú. Yá napiaca náibàaca Esteban. ⁵⁸Yá namusúadacani yàcalé fícha. Néese níai ícháawéeyéica Esteban íináwaná iwali náucaca náichawa nàasu ruana nacáiriwa. Abéeri asiali íipidenéeri Saulo icùaca nalípiná nàasu ruana nacáiri. Yá nadàbaca nanúaca Esteban íba iyú.

⁵⁹Idècunitàacá nanúaca Esteban íba iyú, Esteban isutáca yáawawa Jesús fícha mamáalàacata, íimaca Jesús íri: “Nuíwacali Jesús, peedácatéta nucáuca”, íimaca yái Estebanca. ⁶⁰Néese Esteban yúuwàa ibàluacawa yùuluì ipùata iyúwa, yá íimaca cachàiníiri iyú: “iNuíwacali, pimàaca piwàwawa nabáyawaná fícha yái nanúanáca núa!” íimaca yái Estebanca. Idécanáamité càì íimaca, yá yéetácawa Estebanca.

Saulo persigue a la iglesia

8 Yái Saulo abédanamata íiwitáise náapicha, níai inuéyícaté Esteban. Yáté èerica manùbéeyéi nàuwídeca namànica wenàiwica yeebáidéeyéi Jesús itàacái Jerusalén iyacàlená írìcu. Nadàbaca namànica ùwicái cachàiníiri iyú yeebáidéeyéi íipunita. Iná macáita yeebáidéeyéica Jesús nèepùacawa Jerusalén iyacàlená fícha Judea

yàasu cáli nérépiná, Samaria yàasu cáli nérépiná nacái. Níawamita apóstolnái camíyeyéi yèepùawa Jerusalén fícha. ²Abénaméeyéi asianái yeebáidéeyéi Dios itàacái cáaliacáiri iyú natéca nabàliawa Estebanmi. Yá náicháanica íiwitáise cachàiníiri iyú. ³Quéwa Saulo iwàwacaté ímáalàidaca macáita yeebáidéeyéica Jesús itàacái. Yá itéca úwinái, iwàluacawa nacapèe iriculé macáita íibàacaténá asianái, inanái nacái, yá úwinái iwatàidaca nía nacapèe írìcuísewa, yá Saulo ibànùaca nía presoyéi ibànaliculépiná.

Anuncio del evangelio en Samaria

⁴Quéwa áibanái iwàwacutéeyícaté ipiacawa Jerusalén iyacàlená fícha, nàacatéwa nacàlìliacawa madécaná yàcalé néré, yá àta alénácaalíté nàacawa nacàlidaca yái tàacáisi íiméerica Jesús iwasaaca wenàiwica Dios yàasu yúuwichàacáisi fícha. ⁵Aiba Felipe, abéeri néená níai imusuéyícatéwa Jerusalén iyacàlená fícha, yàacawa manuíri Samaria iyacàlená néré. Yá idàbaca icàlidaca nalí Cristo íináwaná iwali. ⁶Madécaná wenàiwica nàwacáidáyacacawa néré, yá néemiaca cayábéeri iyú yái tàacáisi Felipe icàlidéerica, naicácáiná Felipe imànica madécaná Dios ichàini iyú yái camírica wenàiwica idé imànica. ⁷Felipe yúucacaté demonio madécaná wenàiwica fícha. Yá demonionái yàacawa yéemíaníyeyéiwa wenàiwicanái fícha. Felipe ichùnìaca nacái madécaná máapínéeyéi íiná, áibanái nacái éerufeyéi yàbàli. ⁸Iná yéewa casíimáica nawàwa manuísíwata níai Samaria iyacàlená minanáica.

⁹Quéwa iyacaté néeni abéeri asiali íipidenéerica Simón. Quéechatécáwa imànicaté imàliyéidewa yàcalé írìcu, yácáiná

camàliquéericani, yái Simónca. Ichìwáidacaté Samaria iyacàlená mìnánái, ímacáináté ìwaliwa máinírisa cachàinica íwítáise. ¹⁰Quéchatécáwa macáita Samaria iyacàlená mìnánái, sùmanái, béyeyí nacái macáita neebáidacaté Simón itàacái. Yá náimacaté nalíwáaca: “Yácata náimérica ìwali idènièricasa Dios íwítáise manuírì”, náimacaté Simón ìwali.

¹¹Quéchatécáwa néemiaca írì cayábéeri iyú yái Simónca, ichìwáidacáináté wenàiwica imàlica iyúwa madécáná camuí. ¹²Quéwa neebáidacaté yái cayábéeri tàacáisi Felipe icàlidéerica nalí, ímérica Dios icùaca yàasu wenàiwicawa, yái tàacáisi Jesucristo ìwali nacái, ínáté nabautizácawa, níái asíanáica, inanái nacái, yeebáidéeyéicaté Jesús itàacái. ¹³Yái Simónca nacái yeebáidacaté Jesús iináwaná ìwali, yá ibautizácawa. Néese Simón yàacawa Felipe yáapicha, Simón íináidacáináwa manuísíwata íicáidaca Felipe írì Felipe imànicáiná manuísíwata madécáná wawàsi camíiri wenàiwica idé imànica.

¹⁴Néeseté apóstolnái iyéeyéica Jerusalén iyacàlená írìcu, néemiaca naináwaná Samaria iyacàlená mìnánáica neebáidacaté Dios itàacái Jesús ìwali, íná apóstolnái nabànùaca Pedro, Juan nacái nàacaténáwa Samaria iyacàlená néré. ¹⁵Idécánáami nàanàaca Samaria iyacàlená néré, yá Pedronái nasutáca nalí Dios ibànàanápíná Espíritu Santo nawàwaliculé. ¹⁶Càité apóstolnái isutáca Dios íicha càmicáinácáwa Espíritu Santo yàanàa Samaria iyacàlená mìnánái ìwali, ibatàa abéeri ìwalipíná, camítàacáwa yàanàa nàwali. Nabautizácáitawa Wáiwacali Jesús íipidená ìwali, náasáidacaténá neebáidaca itàacái. ¹⁷Néese Pedro, Juan nacái namàacaca nacáapiwa nàwali níái

Samaria iyacàlená mìnánáica. Càité Espíritu Santo yàanàaca nàwali yàacawéeridacaténá nía.

¹⁸Simón íicaca càinácaalí iyú Espíritu Santo yàanàaca nàwali apóstolnái namàacacaalíte nacáapiwa nàwali, yá Simón iwàwacaté yàaca plata apóstolnái írì nawéndacaténá írì yái Espíritu Santo ichàinica. ¹⁹Simón íimaca nalí:

—Piacué nacái nulí yái pichàinicawa yéewanápíná nacái numàacacaalí nucáapiwa cawinácaalí ìwali, yási yàanàaca nàwali yái Espíritu Santo — íimaca yái Simónca. ²⁰Yá Pedro íimaca írì:

—Ípía ímáalèeripínácawa yàasu plata yáapichawa!, càmicaaalí piwèniáca píiwítáisewa báawéeri íicha, piyúnáidacáiná píalímápiná piwèniaca Espíritu Santo ichàini píasu plata iyúwa, yái Espíritu Santo Dios yèerica wenàiwicanái írì mawèníiri iyú. ²¹Canáca yéewaná peedápiná píriwani, càmicáiná cayába píiwítáise Dios íicápiná.

²²Píuca píichawa yái píiwítáisecawa báawéerica. Pisutá píawawa Dios íicha manuísíwata. Cawàwanáta imàaca iwàwawa píbáyawaná íicha, yái píináidáanácawa báawéeri iyú Espíritu Santo ìwali. ²³Núalíacáináwa ípisíríca piwàwa lúasi iyú càide iyúwa ípísíiri culáli, yá nacái píiwítáise báawéeri ídacùaca pía —íimaca yái Pedroca. ²⁴Yá Simón íimaca nalí:

—Pisutácué Dios íicha nulípiná ípíchaná imàacaca yàanàaca nùwali yái píimérica nulí ìwali —íimaca.

²⁵Néese níái apóstolca, nadécánáamité nacàlidaca naináwanáwa neebáidaca Jesús itàacái, nadécánáami nacái néewáidaca wenàiwica Dios itàacái iyú, yá nàacawa náicha. Nacàlidaca nacái yái cayábéeri tàacáisica Jesús ìwali áiba yàcalé írìcubàa Samaria yàasu cáli íinatéeyéica iyaca. Càité

nèpùacawa Jerusalén iyacàlená néré àniwa.

Felipe y el funcionario etiope

²⁶Néseté àniwa Wáiwacali yàasu ángel ímaca Felipe írí: “Piawa sur iwéré àyapu iricubàa yèericawa Jerusalén iyacàlená ícha Gaza iyacàlenámi nérépiná”, ímaca yái ángelca. Yáara àyapu yèericawa manacúali yùuculé càinawàiri, canácatalé wenàiwica. ²⁷Yá Felipe yàacawa. Néese Felipe yàanàaca asiali àyapulicubàa, Etiopía yàasu cáli néeséeri. Yácata nàasu wenàiwica cachàiníri, gobiernosàiri, íibaidéerica Etiopía yàasu cáli icuèrinásàatúa írí, icùaca ùasu cawèníri. Quéechatécáwa yàacawa Jerusalén iyacàlená néré yàacaténá Dios icàaluíná. ²⁸Néseté yái asiali yèepùacawa yàacawa yàasu cáli nérépináwa àniwa. Yàacawa yàasu carro iricuwa, caballonái iwatàidéerica yèepunicawa yáamiwáisewa. Yáawinéericawa iyaca yàasu carro iricuwa iléeri néeni Dios itàacái profeta Isaías itànèericaté cuyàluta iricu.

²⁹Yá Espíritu Santo ímaca Felipe írí àniwa: “Piawa yàatalé yái carroca”, ímaca yái Espíritu Santoca. ³⁰Iná Felipe ipiacawa néré, yàanàaca carro yàatalé, yá Felipe yéemiaca etiopesàiri itàacái iléeca Dios itàacái profeta Isaías itànèericaté cuyàluta iricu. Yá Felipe isutáca yéemiawani:

—¿Péemiasica càinácaalí ímáaná yái piléerica? —ímaca yái Felipeca.

³¹Yá etiopesàiri ímaca írí: —Càmita yéewa nuémiaca càinácaalí ímáaná canácáiná yéewáidéeri núa —ímaca. Yá isutáca Felipe ícha wawàsi iwàlúanápiná yáawinacawa yáapicha carro iriculé Felipe yéewáidacaténáni. ³²Yái tàacáisi etiopesàiri iléericaté ímaca:

“Natéca nanúawani càide iyúwa nanúacaalí napírawa

ovejawa iyúwa sacrificio, càide iyúwa cordero ibàlùacaalíwa nàacuéseimi níai idaluéyéica ichùna. Quéwa càmita itàaní nalí báawéeri iyú, níai imàníiyéica írí báawéeri, càmita nacái icuísu íchawa nía.

³³Yá nawàwaca nabáiniadacani, naicáanica iquíniná. Ewita càmicáanítaté imàni ibáyawanáwa, càicáaníta nàuwichàidacani. Canácata itaquénáinápiná nanúacáináni”,

càité itànàaca yái profeta Isaíasca.

³⁴Néese yái gobierno icuèriná etiopesàiri ímaca Felipe írí: —Pimàni nulí cayábéeri, picàlida nulíni cawinácaalí wenàiwica iwali profeta icàlidaca yái tàacásica. ¿Icàlidasica iwaliwata, áiba iwálitasica nacái? —ímaca.

³⁵Néese Felipe icàlidaca írí yái cayábéeri tàacáisi Jesús iwali. Quéechatécáwa Felipe icàlidaca íríni càinácaalí ímáaná yái tàacáisi profeta Isaías itànèericaté. Isaías itànàacaté tàacáisi Dios inùmalicuése ímérica Jesús yàanàanápinaté yuwichàacaténátéwa, yái tàacáisi etiopesàiri iléericaté. ³⁶Néese nachàbaca nàacawa úni néenibàa, yá gobierno icuèriná ímaca Felipe írí:

—Piicá úni; ¿cayábasica pibautizáca núa? —ímaca. ³⁷Néese Felipe ímaca írí:

—Uwé, peebáidacaalí Jesús itàacái macái piwàwalicuésewa — ímaca yái Felipeca. Néese asiali ímaca:

—Nuebáidaca Dios Iiricani yái Jesucristoca —ímaca.

³⁸Néese etiopesàiri ichùliaca nayamáidaca carro, yá nalicùacawa úni yáaculé, yá Felipe ibautizácani.

³⁹Namichàacatéwa úni yáacuése, yáta Espíritu Santo Wáiwacali

ibànuerica, itéca Felipe. Gobierno icuèriná càmita quirinama iicáca Felipe. Néese etiopesàiri yèèpùà yàacawa yàasu cáli nérépináwa àniwa casíimáica iwàwa manuísiwata. ⁴⁰ Yáta Felipe yàanàca Azoto iyacàlená néré, yá icàlidaca nalíni yái tàacáisi cayábéerica Jesús iináwaná iwali. Néese Felipe ipáchiaca yèepunicawa macái yàcalé iricubàa iyéeyéica àyapu iwaliibàa, yá icàlidaca macái yàcalé iricuni àta yàanàacatalétaté Cesarea iyacàlená néré.

Conversión de Saulo

9 Quéwa Saulo icutácaté mamáalàacata inúanápiná wenàiwicanái yeebáidéeyéica Jesús itàacái. Iná Saulo yàacawa sacerdote íiwacalíná yàatalé. ² Saulo isutáca íicha ibànùanápiná tàacáisi Damasco iyacàlená néré, judíonái yéewáidacaàlu imanùbaca íiwacanánái irí, namàacacaténá Saulo íibàaca yeebáidéeyéi, asianái, inanái nacái, iyéeyéica Damasco irícu, itecaténá nía presofri iyú Jerusalén iyacàlená néré. ³ Idécanáamité Saulo yeedáca iríwa cuyàluta namanùbaca, yá yàacawa Damasco iyacàlená nérépiná. Iyacaalíté mawiénita Damasco irí àyapulicubàa, yáta camalási chènúníseeri icanacaté Saulo itéese máini mèlumèluíri iyú. ⁴ Yá Saulo yúuwàa iriacawa cáli íinatalé, yéemiaca tàacáisi. Yái tàacáisi íimaca Saulo irí: “Saulo, ¿cáná piùwide pimànica núa?” íimaca yái tàacásica. ⁵ Saulo isutáca yéemiawani: “¿Cawiná pía, Nuíwacali?” íimaca yái Sauloca. Yái tàacáisi íimaca Saulo irí: “Núacata yái Jesús. Núacata yái piùwidéerica pimànica. Catúulécanaéca pimànica píawawa báawanama, pipélicacáiná nuípunita, càide iyúwa pacá ibawàacaalí cáiréeri ipùatalicu”, íimaca yái Wáiwacalica. ⁶ Yá Saulo

itatácawa icalùniwa. Néese íimaca: “Nuíwacali, ¿càinásica piwàwa numànica?” íimaca yái Sauloca. Néese Wáiwacali íimaca irí: “Pimichàawa pianáwa yàcalé iriculé. Nérénica nacàlidaca piríwani càinacaalí iwàwacutá pimànica”, íimaca yái Wáiwacalica.

⁷ Aibanái Saulo yáapichéeyéica asianáica cáaluca nía báawanama néemiacaíná sànasi quéwa canéeyéita iiquéeri wenàiwicaca. ⁸ Néese Saulo imichàacawa cáli íicha. Yá yàacùca ituíwa, quéwa càmita yéewa iicáidaca. Iná náibàacáita natéwa Saulo icáapi iwali Damasco iyacàlená iriculépiná. ⁹ Saulo iyaca Damasco iyacàlená iricu másisiba èeri, càmita idé iicáidaca. Càmiírira iyáa iyáacaléwa, ibatàa únipiná iira.

¹⁰ Iyaca néré Damasco iyacàlená minali íipidenéerica Ananías. Néese, Wáiwacali imàacaca yáawawa Ananías iicàcani yéenáiwanási nacáiri iricuise. Yá íimaca Ananías irí: “iAnanías!” íimaca yái Jesúsca. Néese Ananías íimaca: “¿Càiná, Nuíwacali?” íimaca yái Ananíasca.

¹¹ Yá Wáiwacali íimaca Ananías irí: “Píawa iricubàa yái àyapuca íipidenéerica Derecha. Píwàluawa Judas icapèericulé. Pisutá íichani, pitàanínápiná áiba asiali yáapicha, Tarso iyacàlená néeseeri, íipidenéeri Saulo. Siùca isutáca iyaca yáawawa Dios íicha. ¹² Idéca iicáca áiba asiali yéenáiwanási nacáiri iricuise íipidenéeri Ananías, iwàluèricawa imàacaca icáapiwa iwali yéewanápiná idé iicáidaca àniwa”, íimaca yái Jesúsca.

¹³ Quéwa Ananías, idécanáami yéemiacani, yá íimaca: “Nuíwacali, madécaná nacàlidaca nulíni iináwaná iwali, yáara asialica. Nadéca nacàlidaca nulíni iwali imànica báawéeri nalí níara yeebáidéeyéica pitàacái Jerusalén iyacàlená néeni. ¹⁴ Sacerdote íiwacanánái nadéca nachùuliaca

yàanàanápíná aléi itecaténá macáita wía presoíri iyú, wía isutéeyéica yáawawa pícha”, ímaca yái Ananíasca.

¹⁵Quéwa Wáiwacali ímaca Ananías irí: “Piawa matufbanáiri iyú; nudéca nuedáca yái asialica icàlidacaténá nuináwaná ìwali áibanái wenàiwica irí, nalí nacái áiba cáli néeseéyéica, nacuèrinánái irí nacái, israelitanái irí nacái.

¹⁶Núasáidapíná iríwa nuíwitaísewa cainácaalí iyú iwàwacutápiná yúuwichàacawa nulípiná, yeebáidacáiná nutàacái”, ímaca yái Jesúsca.

¹⁷Néese Ananías yàacawa capíi néré, Saulo iyacatalé iyaca. Yá iwàlùacawa néré imàacaca icáapiwa Saulo ìwali. Yá Ananías ímaca Saulo irí:

—Nuénàsàiri Saulo, Wáiwacali Jesús imàaquéericaté yáawawa piicácani àyapulicubàa, yáquéi ibànùaca núa piatalé yéewanápíná pidé piicáidaca àniwa, yéewanápíná nacái Espíritu Santo icùaca píiwitaíse —ímaca yái Ananíasca.

¹⁸Yáta cubái ímami nacáiri itúacawa Saulo ituíricuise, yá idé iicáidaca àniwa. Yá imichàacawa ibautizáca. ¹⁹Néese Saulo iyáaca iyáacaléwa, cachàinica àniwani. Iyamáacawa néeni máisibáwanáita èeri náapicha níai yeebáidéeyéica Jesús itàacái, iyéeyéica Damasco iyacàlená irícu.

Saulo predica en Damasco

²⁰Néeseté Saulo idàbaca yèepunicawa yéewáidaca wenàiwica judiónái yéewáidacàalu irícu. Icàlidaca nalíni Dios Iiriiquéi Jesúsca. ²¹Macáita yéemièyéica Saulo icàlidáaná, nánáidacawa manuísíwata néemiaca yàasu tàacáisi. Néese náimaca nalíwáaca:

—¿Cánásica yéewa imàni càì? Yái asialica yúuwidecaté imànica wenàiwica yeebáidéeyéica Jesúsmi iináwaná ìwali Jerusalén iyacàlená

néeni. Yácata yái yàanèericaté aléi nacái itecaténá nía presoíri iyú, yéewanápíná sacerdote íiwacanánái yúuwichàidaca nía. ¿Cánásica iwàwa icàlidaca Jesúsmi iináwaná ìwali? —náimaca nalíwáaca.

²²Quéwa Saulo icàlidaca yàacawa cachàiníwanái. Yéewáidaca wenàiwica náalíacaténáwa Mesíasca yái Jesús, israelita icuèrinápínáca Dios ibànucèripinacaté nalí. Itànica cáalíacáiri iyú yái Sauloca, iná judiónái Damasco iyacàlená minanái càmítatú yéewa namawèniadaca Saulo yàasu tàacáisi. Yá càmíyèi yáalíwawa náiméeripíná irí. Iná masànacáicata nía fícha meedá.

Saulo escapa de los judíos

²³Néesetécawa madécaná èeri idénáami, yá judío íiwacanánái natànica náapichawáaca ibàacanéeri iyúta quéwa, abédanamacaténá náiwitaíse nanúanápínaté Saulo. ²⁴Quéwa Saulo yáalíacatéwa nawáwaca nanúacani. Nachúullaca nàasu wenàiwicawa nacúanápíná yàcalé inùma imanùbaca, èeriápinama, táiyápinama nacái nanúacaténá Saulo. ²⁵Iná níai yeebáidéeyéica Jesús itàacái nawàlùadaca Saulo manuíchúwa mapíiri iriculé. Yá táiyápi nalicúadaca Saulo mapíiri irícu yéénúlusi ìwali chènuníisèeri ventana iricubàa yàcalé iwáiná ínatáise, yàanàacaténá cáli iwéré méetàucuta yàcalé fícha. Càita idéca imusúacawa náicha yái Sauloca.

Saulo en Jerusalén

²⁶Néeseté Saulo, idécanáamité yàanàaca Jerusalén iyacàlená néré, yá iwàwacaté iwacáidáyacacawa náapicha níai yeebáidéeyéica Jesús itàacái. Quéwa macáita cáaluca naicácani, càmíciná neebáida iwènúadacaté íiwitaísewa báisíiri iyú yeebáidáanáca Jesús itàacái.

²⁷ Quéwa Bernabé itéca Saulo yáasáidacatenáni apóstolnái irí. Bernabé icàlidaca nalíni Saulo iicacaté Wáiwacali àyapulicubàa, Wáiwacali itàanicaté nacái Saulo yáapicha, Saulo icàlidacaté nacái macàaluíninátani yái tàacáisca Jesús iináwaná iwali Damasco iyacàlená irícu. Iná idécanaamité apóstolnái yéemíaca Bernabé icàlidaca nalí Saulo iináwaná, yáté needáca nàataléwa Saulo.

²⁸ Néese Saulo iyamáacawa náapicha Jerusalén iyacàlená irícu, yèepunícawa nacái náapicha. Icàlidaca cachàiníri iyúni macàaluínináta Wáiwacali iináwaná iwali. ²⁹ Itàaní nacái náapicha áibanái judío itàaníyéica griego itàacái iyú, càmíyéica yeebáida Jesús iwali. Saulo icàlidaca nalíni cachàiníri iyú macàaluínináta. Quéwa nawàwacaté nanúaca Saulo.

³⁰ Néese níai yeebáidéeyéica Jesús itàacái, náalfacáináwa áibanái nawàwaca nanúaca néenasàiri Saulo, yá natéca Saulo Cesarea iyacàlená néré. Yá nabànuacani Cesarea fícha yàacatenáwa Tarso iyacàlená nérépiná.

³¹ Inaté yéewa níai yeebáidéeyéica Jesús itàacái iyéeyéica macái Judea yàasu cáli imanúica, Galilea yàasu cáli néeseeyéi nacái, Samaria yàasu cáli néeseeyéi nacái, nàyaca matufbanáiri iyú. Cachàiníwanái náiwitáise Dios iwali, neebáidaca itàacái tàì fíméeri iyú, nadàwinàidaca náiwitáisewa Dios fiwitáise iyú. Nàica Wáiwacali icàaluíniná. Espíritu Santo nacái iyúudàaca nía nawènúadánápinaté áibanái fiwitáise Wáiwacali irípiná, iná yéewa manùbáwanái nàacawa.

Curación de Eneas

³² Néenialíté Pedro yàaca ipáchiaca wenàiwica yeebáidéeyéica Jesús itàacái. Yá yàaca ipáchiaca áibanái iyéeyéica Lida iyacàlená irícu. ³³ Pedro yàanàaca áiba asiái

fiipidenéeri Eneas. Iríanfíricáitawa yáalubái fínatawa ocho camuí, máapínacáináni, yái Eneasca.

³⁴ Néese Pedro fímaca irí:

—Eneas, siúcade Jesucristo ichùnìaca píawa. Pimichàawa peedá pialubáiwica —fímaca yái Pedroca. Yáta Eneas imichàacawa.

³⁵ Macáita Lida iyacàlená minaná, Sarón iyacàlená minaná nacái naicáca Eneas imichàacawa, yá nawènúadaca náiwitáisewa Wáiwacali irípiná.

Resurrección de Dorcas

³⁶ Uycaté inaná Jope iyacàlená irícu yeebáidéechúa Jesús itàacái, fiipidenéechúa Tabita, (fímáanáca Dorcas griego itàacái iyú). Uái inanáca umànicaté cayábéeri mamáalàacata. Uyúudàaca nacái catúlucanéeyéi wenàiwica.

³⁷ Néeseté, idècunitàacá Pedro iyaca Lida iyacàlená néeni, yá cúláicaca Dorcas, yá uétáca. Néese abénaméeyéi inaná nàapidáidaca uinámi, yá nàwalica úwali ubàlemi, yá naliadaca úa capii imàdáná irículé iyéerica chènunibàa cáli inàni fícha. ³⁸ Yái Jope iyacàlená iyaca mawiénita Lida iyacàlená irí, Pedro iyacataléca. Níai yeebáidéeyéica Jesús itàacái náalfacáitáca Pedro iyaca Lida iyacàlená irícu, yá nabànùaca pucháiba asianái yèeyéipiná imáidaca Pedro. Náimaca irí: “Aquialé Jope iyacàlená néré aquialésiwata”, náimaca.

³⁹ Yáté Pedro yàacawa náapicha. Idécanaamité yàanàaca néré, yá natécani néré Dorcasmi iriacataléca. Madécaná inaná inírimí yéetéeyéimicatéwa fícha nàyaca néré, nabàlùacawa Pedro itéese, fícháaníyéi, náasáidaca nacái Pedro iicá bàlesi, ruana nacái umàníyéicaté nalí, úái Dorcasmica idècunitàacá cáuca úa.

⁴⁰ Néese Pedro ichùuliacaté macáita namusúacawa capii imàdáná

iricúise. Yá ibàlùacawa yùulúi ipùata iyúwa, yá isutáca Dios ícha. Néese iicáidaca yéetéechúamiwa irí. Yá íimaca ulí:

—iTabita, pimichàawa! —íimaca yái Pedroca. Yáta ùacùaca utúfwa. Uicáca Pedro, yá umichàaca úawinacawa. ⁴¹Pedro íibàaca ucáapi ìwali, yá imichàidaca úa. Imáidaca níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái, nía nacái maníríyémica, yáasáidacaténá nalí úa, cáuca úa àniwa. ⁴²Macáita Jope ìyacàlená mìnánái néemlaca uináwaná, yá madecaná wenàiwica iwènúadaca ííwítáisewa Wáiwacali írípíná. ⁴³Yá Pedro iyamáacawa Jope ìyacàlená irícu madecaná èeri. Pedro iyaca icapèe néeni áiba asiali ípídenéeri Simón ichùnièrica pírái íimamimi iwéndacaténá nía.

Pedro y Cornelio

10 Aiba asiali càmfíri judío ípídenéeri Cornelio ìyacaté Cesarea ìyacàlená irícu. Yái Cornelio, náiwacalicaní níái romanonái yáasu úwinái yéénaca ípídenéeri el Italiano. ²Yái Cornelio yàaca Dios icàaluíníná cáaliacáiri iyú, macáita yéénánái yáapichawa. Imàaca nacái manùba plata ofrenda iyú iyúudàacaténá jdafonái. Isutéeri yáawawa Dios ícha mamáalàacata. ³Aiba èeri cawàwanáta a las trescatáita táica, Cornelio iicáca yéénáiwánási nacáiri: Yá iicáca amaléeri iyú Dios yáasu ángel iwàlùacawa Cornelio yáatalé. Yá íimaca Cornelio irí: “iCornelio!” íimaca yái ángelca. ⁴Yá Cornelio iicáidaca ángel irí manuísfwata icalùni iyúwa. Yá íimaca ángel irí: “¿Càinásica piwàwa numànica pírpíná?” íimaca yái Cornelio. Néese ángel íimaca irí: “Dios idéca yéemlaca yái pisutáanáca ícha, cayába nacái iicáca yái piyúudàanáca catúlulécaneéeyéi wenàiwica. ⁵Siúcade píbànua wenàiwica

Jope ìyacàlená néré namáidacaténá néese Simón áibaalí ípídenéeri Pedro. ⁶Yái Pedroca ìyaca áiba asiali icapèe irícu ípídenéeri Simón ichùnièrica pírái íimamimi iwéndacaténá nía, idènièrica icapèewa manuírí úni idùlepi. Yái Pedroca icàlidapíná pírwani càinácaalí iwàwacutá pimànica”, íimaca yái ángelca.

⁷Idécanaami yàacawa yái ángel itàanfírca yáapicha, yá Cornelio imáidaca pucháiba yáasu wenàiwicawa. Imáidaca nacái abéeri úwi íbaidéeri Cornelio irí, yèerica Dios icàaluíníná manuísfwata, Cornelio yáliéerica cayábaca ííwítáise imànínápiná cayábéeri. ⁸Cornelio icàlidaca nalíni macáita yái ángel icàlidéericatè irí. Yá Cornelio ibànùaca nía Jope ìyacàlená nérépíná.

⁹Néese mapisáináami àniwa, cawàwanáta machacànicaalítè èeri, yá nàyaca mawiénita Jope ìyacàlená irí. Yáta hora nacái Pedro, iyéerica Simón icapèe irícu, yàacawa capli ipùata sàabadéeri íinatalé, machacànicaalítè èeri. Pedro yàacawa néré isutácaténá yáawawa Dios ícha. ¹⁰Máini máapicani íná iwàwa iyáaca iyáacaléwa. Quéwa idècunitàacá namànica iyáapíná, Pedro iicáca yéénáiwánási nacáiri. ¹¹Yá iicáca capíraléeri cáli yàacùacawa, yá áiba wawási iricùacawa chènuníse cáli íinatalépiná, abéeri wawási càiri iyúwa manuírí sávana idacùacanéeri ipùata báinúacanama yéénúlusi iyú. ¹²Chái sávana irícu nàyaca néeni macái cuwèesínái ííwítáaná, pírái nacái, àapínái nacái, cuípíranái nacái, macái ííwítáaná íyéeyéica cháí èeri irícu. ¹³Néese Pedro yéemlaca tàacáisi chènuníse. Yá tàacáisi íimaca: “Pimichàawa, Pedro. Pínua piyáawa nía”, íimaca. ¹⁴Néese Pedro íimaca: “Càmíiri, Nuíwacali. Canácatáita

nuyáa níái casaquèeyéica waicáca, profeta Moisés ichùuliacáiná té wía judíoca pinùmalicuise ipíchaná wayáaca nía”, íimaca yái Pedroca.

¹⁵Néese tàacáisi íimaca irí àniwa: “Masacàacaalí Dios imànica áiba wawàsi, picá píima iwali casacàacani”, íimaca yái tàacáisica.

¹⁶Máisisiba yàawiríatè Pedro íicáca sávana nacáiri iricùacawa, yéemìa nacái tàacáisi. Néese sávana yèpèua imichàacawa chènuniré àniwa.

¹⁷Pedro íináidacawa manuísíwata iwàwallicúsewa càinácaalí íimáaná yái yéenáiwánási nacáirica, máinicáiná càulenáca íichani. Idècunitàacá íináidacawa iwali, yá Cornelio yàasu wenàiwicanái nàanàaca capíi inùma néré. Nèepunícawa nasutáca néemíawa alénácaalí Simón icapèe iya.

¹⁸Nàanàaca néré, yá namáidaca cachàini nasutácaténá néemíawa asáisi iyacaalí néeni áiba asialí íipidenéeri Simón, íipidenéeri nacái Pedro.

¹⁹Idècunitàacá Pedro íináidacawa mamáalàacata iwali yái yéenáiwánási nacáirica, yá Espíritu Santo íimaca irí: “Píicá, máisisiba asianáica níara icutá pía. ²⁰Pimichàawa, píawa nàatalé pèepuníináwa náapicha. Picá achúma píináidacawa piwàwawa, néese manuí píináidaca piwàwawa; nudéca nubànùaca nía píatalé”, íimaca yái Espíritu Santoca. Iwàwacutácaté Espíritu Santo ichàiniadaca Pedro iwàwa bàaluitécáiná profeta Moisés ichùuliacaté judíonái càmínápiná nèepuníwa càmíiyéi judío yáapicha, íná Espíritu Santo ichàiniadaca Pedro iwàwa. ²¹Néese Pedro yàacawa nàatalé, yá íimaca nalí:

—Núaqueí picutéericuéca. ¿Càinásicué piwàwa numànica pirípiná? —íimaca yái Pedroca.

²²Náimaca irí:

—Cornelio ibànùaca wía, abéeri úwi íiwacalíná, iyéerica

machacàníiri iyú Dios íicá, yèeri nacái Dios icàaluíná. Macái judíonái naicáca cáimiétaquèeri iyúni, yá nacái cáinináca naicácani. Dios yàasu ángel ichùuliacaté Cornelio ibànùanápíná wenàiwica namáidacaténá pía, yéewacaténá píacawa icapèe néré yéewanápíná Cornelio yéemiaca yái picàlidéeripínáca irí —náimaca.

²³Néese Pedro yeedáca yàataléwa nía. Yá nayamáacawa néeni Pedro yáapicha abéeri catá. Mapisáita àniwa yá Pedro yàacawa náapicha. Abénaméeyéi Jope iyacàlená minanáí yeebáidéeyéica Jesús itàacái nàacawa náapicha.

²⁴Néese mapisáita àniwa nàanàaca Cesarea iyacàlená néré, cháí Cornelio icùacatáica nàanàaca. Ipíchawáiseté nàanàaca, yáté Cornelio ímáidaca néré yéénánáíwa, yàacawéeyéiná nacáíwa cáininéeyéica Cornelio íicáca.

²⁵Pedro yàanàaca icapèe néré, yá Cornelio imusúacawa íipunita yeedácaténá yàataléwani. Cornelio ibàlùacawa yùlulú ipùata iyúwa Pedro irí yàacaténá icàaluíná.

²⁶Quéwa Pedro imichàidacani. Yá íimaca irí:

—Pimichàa píbalùacawa. Asíalicata nacái núaqueí càide iyúwa pía —íimaca yái Pedroca.

²⁷Idècunitàacá Pedro itàanica yáapicha, yá iwàlùacawa íicáca madécaná wenàiwica iwacáidáyaquéeyéiwa néré, càmíiyéi judío. ²⁸Néese Pedro íimaca nalí:

—Píalíacuéacawa judío íiwitáise càmíta ibatàa wàwacáidáyacacawa píapichacué, píacué càmíiyéica judío, ibatàa wawàlùanápínátawa picapèe iriculé, càmítasa cayába càì wamàní. Quéwa Dios idéca yàalàaca núa càmínápiná quirínama casacàaca nuicáca áibanái, càmíta nacái nuicá nía iyúwa canéeri iwèni Dios iripíná nía. ²⁹Iná namáidacaalíté núa, yá

nùanàaca néese aquialéta, càmita báawa nuínáidacawa nuwàwawa ìwali. Iná siùcade nuwàwa núalíacawa càina ìwalicaalícué pimáida núa —íimaca yái Pedroca.

³⁰ Yá Cornelio íimaca írí:

—Báinúaca èerica néese siùcáade, chácatáicaté èeri càide iyúwa siùcade, nùyacaté cháí nucapèe írìcuwa, imàaquéeri fíchawa iyáacaléwa, isutéeri yáawawa Dios fícha táicalénama. Yáté áiba asialí mèlumèluírí ibàle imàacaca yáawawa nuicàcani.

³¹ Íimaca nulí: ‘Cornelio, Dios idéca yéemiaca yái pisutáanáca fícha. Cayábaca Dios iicáca yái piyúudàanáca catúulécaneeyéi wenàiwica. ³² Pibànua wenàiwica Jope iyacàlená néré namáidacaténá néese áiba asialí ípidenéeri Simón, ípidenéeri nacáí Pedro. Yái Pedro ìyaca áiba Simón icapèe írìcu, yáara ichùnièrica píráí íimamimi iwéndacaténá nía, idènièrica icapèewa manuírí úni idùlepi’, càí íimaca nulí. ³³ Iná nubànùacaté nía ráunamáita nacutáca pía, yá pídéca pimànica nulí cayábéeri pianàacáiná. Siùcade macáita wàyaca cháí Dios iicápiná, yá wawàwaca wéemíaca macáita tàacáisi Wacuèriná Dios ichùulièrica picàlidáanápiná walíni —íimaca yái Cornelioaca.

Discurso de Pedro en casa de Cornelio

³⁴ Néeseté Pedro idàbaca icàlidaca nalíni. Yá íimaca nalí:

—Siùcade núalíacawa báisíiri iyú Dios càmita iicá abéeri wenàiwica íiwitáaná iyúwa cayábéeri áibanáí fícha, néese iicáca macáí wenàiwica íiwitáaná abédanamata. ³⁵ Néese, cayábaca Dios iicáca náiwitáise canánama, macáí wenàiwica íiwitáaná yèeyéica icàaluíniná, imàníyéica nacáí cayábéeri. ³⁶ Dios idéca icàlidaca walí tàacáisi, wía Israel

itaquénáinámica. Dios icàlidaca walí yái cayábéeri tàacáisca ímérica Jesucristo imàacáanápiná wàyaca Dios yáapícha matuíbanáiri iyú. Yái Jesucristo, yácata macáí wenàiwicanáí Iiwacalí.

³⁷ Píalíacuécawa cayába càinácaalíté ìya judónáí yàasu cáli imanúca. Quééchatécáwa Juan el Bautista icàlidaca nalíni iwàwacutáaná wenàiwicanáí ibautizácawa, náasáidacaténá nawènúadacaté náiwitáisewa Dios írípíná. Néeseté Jesús idàbacadé yéewáidaca wenàiwica Galilea yàasu cáli íinata. ³⁸ Píalíacué nacáíwa Dios ibànùacaté Espíritu Santo Jesús ìwali icùacaténá Jesús íiwitáise manuísíwata, ichàiniadacaténáni nacáí, yái Jesús Nazaret ìyacàlená néeséerica. Píalíacué nacáíwa Jesús yèepunícaté imànica yàacawa cayábéeri wenàiwicanáí írí, ichùniacaté nacáí macáita wenàiwica Satanás yúuwichàidéeyéica. Càité Jesús idé imànica Dios yàacawéeridacáináni.

³⁹ Wadéca waicáca macáita yái Jesús imàníirícaté Judea yàasu cáli íinata, Jerusalén ìyacàlená írìcu nacáí. Néese natàtàacani cruz ìwali, càité nanúacani. ⁴⁰ Néeseté máisiba èeri írìcu idécanaamité nanúacani, yá Dios icáucàidacani. Néese Dios ibànùacaté Jesús imàacaca yáawawa waicácani, wáalíacaténáwa cáucani. ⁴¹ Jesús càmitaté imàaca yáawawa macáí wenàiwica iicácani. Néeseté imàacaca yáawawa waicácani, wía Dios íináidéeyéicatéwa ìwali bàaluité imàacáanápináté iicáca cáucani, yái Jesúsca. Yá nacáí wayáacaté wayáacaléwa yáapícha idécanaamité imichàacawa yéetáacísi fícha. ⁴² Néeseté Jesús ichùuliacaté wacàlidáanápiná israelitanáí írìni, yái tàacáisi ímérica Dios idéca imàacaca Jesús icàlidáanápiná báawéeyéi íináwaná

ìwali, cáuyéica, yéetéeyéimiwa nacái, yùuwichàidacatená níawa càiripináta nabáyawaná ìwalísewa, èeri imáalàacaalípináwa.

⁴³Ipíchawáiseté Jesús yàanàca aléi èeri iriculé, yáté macáita profetanái nacàlidacaté iináwaná ìwali. Nacàlidacaté nacái Dios imàacáanápínaté iwàwawa wenàiwicanái ibáyawaná fícha, Jesús yéetácáinátéwa nabáyawaná ìwalíse, cawinácaalí wenàiwica yeebáidéeyéica Jesús itàacái — íimaca yái Pedroca.

Los no judíos reciben el Espíritu Santo

⁴⁴Néeseté idècunitàacá Pedro icàlidaca nalíni, yá Espiritu Santo iricùacawa nàwali icùacatená náiwitáise macáita níái yéemiéyéica Pedro icàlidáaná nalíni, neebáidacáiná yái tàacáisica.

⁴⁵Níái judío yeebáidéeyéica Jesús itàacái yàacawéeridéeyéica Pedro, nàináidacawa manuísfwata naicáidaca camíiyéi judío irí Dios yàacáináté Espiritu Santo camíiyéi judío irí nacái. ⁴⁶Judíonái yéemiaca nacái camíiyéi judío itàaníca áiba tàacáisi iyú, camíiri èeri mìnánái itàacái, nàaca nacái Dios irí cayábéeri. ⁴⁷Néese Pedro íimaca:

—Dios idéca ibànùaca Espiritu Santo nàwali yàacawéeridacatená níái camíiyéica judío càide iyúwaté ibànùaná Espiritu Santo wàwali, wía judíoca. Wàacué wabautizáca nacái nía. Canáca yéewaná wamáisaníaca náicha nabautizáanáwa —íimaca yái Pedroca.

⁴⁸Yá Pedro ichùulíca yáapichéeyéiwa ibautizáca níái camíiyéica judío Jesucristo íipidená ìwali náasáidacatená neebáidaca Jesús itàacái. Néese níái camíiyéica judío nasutáca Pedro fícha iyamáanápínáwa náapícha máisibáwanái èeri.

Informe de Pedro a la iglesia de Jerusalén

11 Néeseté apóstolnái, nía nacái yeebáidéeyéica Jesús itàacái iyéeyéicaté Judea yàasu cáli íinata néemiaca camíiyéi judío iináwaná ìwali neebáidacaté Dios itàacái càide iyúwa judíonái yeebáidáanáté. ²Quéwa idécanáamité Pedro yèepùacawa Jerusalén iyacàlená néré àniwa, néese abénaméeyéi judío yeebáidéeyéica Jesús itàacái natàaníca ìwali yái Pedro imànínáca camíiyéi judío yáapícha. ³Náimaca Pedro irí:

—¿Cánaté pia pipáchiaca nàatalé níara camíiyéica judío? ¿Cáná piyáa piyáacaléwa náapícha? —náimaca. ⁴Néese Pedro icàlidaca nalí macáita yái idàbáanacaté ichàbacawa. Yá íimaca nalí:

⁵—Nùyacaté Jope iyacàlená iricu. Idècunitàacá nusutáca núawawa Dios fícha, yá nuicácaté yéenáiwánási nacáiri. Nuicácaté áiba wawàsi càiri iyúwa manuírí sávana iricùacawa chènuníse, idacùacanéeri ipùata báinúacanama yéenúlusi iyú. Yáté iricùacawa nùatalé. ⁶Nuicáidacaté cayába irí nuicácaténá càinácaalí wawàsi iya sávana iricu, yá nuicáca macái pírái íiwitáaná, cuwèesináí nacái, àapínái nacái, cuípíranái nacái, macái íiwitáaná iyéeyéica cháí èeri iricu. ⁷Yáté nuémiaca tàacáisi. Iimaca nulí: ‘Pimichàawa, Pedro. Pinúa piyáawa nía’, íimaca nulí. ⁸Quéwa númacaté irí: ‘Camíiri, Nuíwacali. Canácatáita nuyáa níái casaquèeyéica waicáca, profeta Moisés ichùuliacáináté wía judíoca pinùmalicúise ipíchaná wayáaca nía’, càí númaca. ⁹Néese yái tàacáisi chènuníseerica íimacaté nulí àniwa. Iimaca nulí: ‘Masacàacaalí Dios imànica áiba wawàsi, yá picá píma ìwali casacàacani’, íimaca. ¹⁰Máisisiba

yàawíríá nuicácaté sávana nacáiri iricúacawa, yuemía nacái tàacáisi. Yáté macáita yeepúa imichàacawa chènuniré àniwa. ¹¹Yáta máisiba asianáí Cesarea iyacàlená néeséeyéí nàanàacaté nucapèe néré wàyacatáica. Náiwacali ibànùacaté nía nacutáanápíná núa. ¹²Yáté Espíritu Santo ichùuliaca nùacawa náapicha, ipíchaná achúmaca nuínáidacawa nuwàwawa ìwali. Níái seis namanùbaca wéénánái nacái nàacatéwa núapicha. Macáita wawàlùacatéwa áiba asíali icapèe iriculé. ¹³Yái asialica icàlidaca walíni iicácaté ángel icapèe irícu. Yá ángel ímacaté irí: ‘Pibànùa wenàiwica Jope iyacàlená nérépíná namáidacaténá néese Simón ípidenéeri nacái Pedro. ¹⁴Yái Pedroca icàlidapíná pírwani cainácaalí iyú píalimá piwasàaca píawawa Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha, píá nacái, péenánái nacái’, ímacaté yái ángelca. ¹⁵Néeseté idécanacáita nudàbaca nucàlidaca nalíni, yá Espíritu Santo yàanàaca nàwali, yàacawéeridacaténá nía, càide iyúwaté Espíritu Santo yàanàanaté wàwali bàaluité. ¹⁶Néeseté nuwàwalica tàacáisi Wáiwacali icàlidéericaté walí. Ímacaté: ‘Báisíta Juan el Bautista ibautizácaté wenàiwicanáí úní yáaculé. Quéwa mesúnamáita Dios ibànùapínacué pírwá Espíritu Santo, yái yàacawéeridéeripínacuéca píá, ibautizácaténacué píiwitáise Espíritu Santo ichàini iyú’, ímaca yái Wáiwacali. ¹⁷Uwé, Dios idéca yàaca Espíritu Santo càmfíyeyí judío irí càide iyúwaté yàanaté walíni, wía judíoca, weebáidacaalíté Wáiwacali Jesucristo itàacáíwa, íná canáca yéewaná wapéliaca Dios ípunita, canáca yéewaná wamáisaníaca náichani, yái Espíritu Santoca —íimaca yái Pedroca.

¹⁸Néese níái yeebáidéyeyíca Jesús itàacáí iyéyeyíca Jerusalén

iyacàlená irícu, nadécanáami néemíaca yái tàacáisica, yá càmita quirínama natàanfica báawéeri iyú Pedro ìwali, néese nàaca Dios irí cayábéeri. Yá náimaca:

—iDios idéca ibatàaca càmfíyeyí judío nawènúadaca nacái náiwitáisewa irípiná yéewacaténá nacái nadèniaca nacáucawa càmfíri imáalàawa, càide iyúwa wàyáaná, wía judíoca! —náimaca.

La iglesia de Antioquía

¹⁹Nadécanáamité nanúaca Esteban Jerusalén iyacàlená néeni, yá nadàbacaté namànica ùwicáí yeebáidéyeyí ípunita canánama. Iná napiacatéwa áibalépiná. Abénaméeyéí yàacatéwa Fenicia yàasu cáli nérépíná. Aibanáí yàacatéwa Chipre yàasu iwàwata nérépíná. Aibanáí yàacatéwa Antioquía iyacàlená nérépíná. Nacàlidacaté Jesucristo iináwaná ìwali abéta judíonáí irí. Càmita nacàlida càmfíyeyí judío iríni. ²⁰Aibanáita yeebáidéyeyí Jesús itàacáí Chipre yàasu iwàwata néeséeyéí, Cirene iyacàlená mìnánái nacái áibanáí, nàanàacaté Antioquía iyacàlená iriculé. Nadàbacaté nacàlidacani càmfíyeyí judío irí. Nacàlidaca nalí Jesús iináwaná Wáiwacali. ²¹Wáiwacali íiwitáise cachàinfíri iyacaté nalí, ínáté yéewa manùbéeyéí wenàiwica namàacaca náichawa náiwitáise bàaluisàimiwa, yá neebáidaca Wáiwacali itàacáí.

²²Néese, níái yeebáidéyeyíca Jesús, Jerusalén iyacàlená néeníyeyíca néemíaca Antioquía iyacàlená mìnánái iináwaná. Yá nabànùaca Bernabé yàacaténáwa Antioquía iyacàlená nérépíná. ²³Bernabé yàanàacaté néré, yá yáalíacawa Dios imànica nalí cayábéeri. Iná casfímáica Bernabé iwàwa, iyanídacawa náapicha. Yàalàaca nía, ichàiniadaca nacái nawàwa canánama, cachàinfinápiná

náiwitáise neebáidáanápina mamáalàacata Wáiwacali itàacái tòi fíméeri iyú. ²⁴Cayabéericáiná íiwitáise yái asíalica, yái Bernabéca, Espíritu Santo icùacáiná íiwitáise. Yeebáida Dios itàacái manuísíwata tòi fíméeri iyú. Càita áibanái manùbéeyéi ániwa néemiaca Bernabé icàlidáaná nální, yá nawènúadaca náiwitáisewa neebáidacatená Wáiwacali itàacái.

²⁵Néeseté Bernabé yàacawa Tarso iyacàlená iriculé icutátacatená Saulo. Idécanaámité yàanàacani, yá itéca Saulo Antioquía iyacàlená néré.

²⁶Bernabé, Saulo yáapicha nàyacaté néré abéeri camuí náapicha níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái. Néewáidacaté madécaná wenàiwica. Antioquía iyacàlená néeni áibanái nàacaté yeebáidéeyéi ípidenápiná cristianonái, ímáanáca Cristo yéewáidacalénái, Cristo yáapichéeyéi nacái ímáanáca.

²⁷Néenialité abenaméeyéi profeta itàanfiyéica Dios inùmalicuise nàacatéwa Jerusalén iyacàlená íicha, yá nàanàaca Antioquía iyacàlená néré. ²⁸Abéeri néená, ípidenéeri Agabo, ibàlùacawa nàacuésemi, níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái. Yá Espíritu Santo icùaca Agabo íiwitáise icàlidacatená nálí tàacáisi Dios inùmalicuise. Yá icàlidaca nální iyáanápínaté máapicái cachàiníiri iyú nàasu cáli néré, yái Israel yàasu cálica. Càité ichàbacawa néesetécáwa idècunitàacá emperador romanosàiri Claudio icùaca macái cáli imanùbaca. ²⁹Iná Antioquía iyacàlená mìnánái yeebáidéeyéica Jesús itàacái nánáidacatéwa nabànùanápínaté plata iyúwa ofrenda nayúudàacatená áibanái yeebáidéeyéica Jesús iyéeyéica Judea yàasu cáli íinata. Macái wenàiwica imanùbaca nabànùaca plata iyúwata nàalimáaná namàacaca ofrenda. ³⁰Càité nàwacáidaca plata, yá nabànùacani

iyúwa ofrenda náapicha níái Bernabé, Saulo nacái natatécenáni ancianonái írí icuèyéica wenàiwica yeebáidéeyéica Jesús itàacái Judea yàasu cáli íinata, nayúudàacatená catúlécaneeyéi wenàiwica yeebáidéeyéi Jesús itàacái.

Muerte de Santiago y encarcelamiento de Pedro

12 Néenialité rey Herodes idàbaca yúuwidaca imànica abenaméeyéi yeebáidéeyéi Jesús itàacái Jerusalén iyacàlená néenfiyéica iyaca. Herodes idàbacadé yúuwichàidaca nía. ²Herodes ichùuliaca úwinái iwichùaca Santiago íicha íiwita, yéetátacatenátéwa, yámi Juan ibèerimica. ³Néese, yái Herodesca, yáaliacawa casíimáica judío íwacananái iwali yái yéetáanacawéi Santiagomica, íná ichùuliaca úwinái íibàaca Pedro nacái. Yá náibàacani judionái yàasu culto Pascua yaali nayáacaalité pan camíiri idènia levadura. ⁴Idécanaámité náibàaca Pedro, néese Herodes ichùuliaca nacùaca Pedro presoíyéi ibànalicu. Ichùuliaca nacùacani, níái úwinái báinúaca náiwitáaná imanùbaca. Nàyaca báinúacanama úwinái macái náiwitáaná imanùbaca. Herodes iwàwacaté ichàbàidaca Pedro judionái írí nanúanápínáni Pascua yàasuná culto idénámi. ⁵Càité Pedro iyaca presoíyéi ibànalicu. Nacùaca cayabani. Quéwa manùbéeyéi yeebáidéeyéica Jesús itàacái nasutáca Dios íicha Pedro írípíná manuísíwata mamáalàacata.

Dios libra de la cárcel a Pedro

⁶Yáta catáca mapisáipínata Herodes ichàbàidapínaté Pedro judionái írí, nanúanápínáni, yá Pedro iimáca iyaca bamuchúamibàa náicha pucháiba úwinái. Pedro nadacuèri pucháiba cadena iyú.

Aibanái úwi ibàluèyéiwa presoíyéi ibàna inùma néeni nacùaca presoíyéi ibàna ipíchaná Pedro imusúacawa. ⁷Yáta Dios yàasu ángel yàanàaca néré, ibàlùacawa mawiénita Pedro irí. Yá camalási ipuníada presoíyéi ibàna iriculé. Néese ángel icapèedaca Pedro ibàlài ìwali icawàidacani. Yá ìimaca Pedro irí: “iCaquialéta, pimichàawa!” ìimaca yái ángelca. Yáta pucháiba cadena icaláacawa Pedro icáapi íicha. ⁸Yá ángel ìimaca Pedro irí: “Pìwali pibàlewa, pizapatonì nacáíwa”, ìimaca yái ángelca. Idécánáami Pedro imànica càide iyúwaté ángel ìimáaná irí, yá ángel ìimaca irí àniwa: “Peedá pìasu ruana nacáíriwa, piúca pìwalíisewani. Piawa núamiwáise”, ìimaca irí yái ángelca.

⁹Yá Pedro imusúacawa ángel yáamiwáise. Càmita yáalíawa asáisi báisícaalíni, ángel imusúadánacani presoíyéi ibàna iricuíse. Pedro iyúunáidaca yéenáiwánási nacáiri càì íicáca meedá. ¹⁰Nachàbacatéwa idàbàanéyéi úwi íicha, néese nachàbacawa áibanái íicha àniwa icuèyéica presoíyéi ibàna. Nàanàaca inùma néré, yái manuírì inùma yáawami hierroírìta, namusúacatáipínacawa carretera iriculé yàcaléricu, yá inùma yàacùacawa yàasu wawásitawa meedá. Yá namusúacawa íicha. Nèepunícánáamiwa abéeri carretera iricubàa, yáta ángel imàacaca Pedro abéerita.

¹¹Néese áata Pedro yáalíacawa imusúacatéwa náicha. Yá ìimaca iríwa: “Siúcade núalíacawa báisíri iyú, Dios idéca ibànùaca yàasu ángelwa nùatalé imusúadacaténá núa Herodes íicha, náicha nacái níara judíoca iwàwéyéica inúaca núa”, ìimaca iríwa yái Pedroca.

¹²Idécánáami ìináidacawa ìwali macáita iyáaná, néese yàacatéwa María icapèe néré, úái Juan yáatúaca. Yái Juanca áibaalí

ípídená Marcos. Quéechatécáwa madécana wenáiwica ìwacáidáyacacawa néré, yá nasutáca nàyaca Dios íicha. ¹³Pedro inúacaté bàacháwáiséerica iwáiná inùmaca, yá abéechúa mànacàu ìpídenéechúa Rode umusúacawa capíi íicha, ùacatéwa mawiénita iwáiná inùma irí uémícaténá néré cawínacaalí càì isàna néese. ¹⁴Ualíaca uémíaca Pedro itàacái, quéwa càmita ùacua irí iwáiná inùma, máinícaíná casímáica úa íná upíacawa capíi iriculé àniwa ucàlidaca nalíni Pedro ibàlùanáwa bàacháwáiséeri iwáiná inùma néeni. ¹⁵Yá náimaca ulí:

—iMáiwitáiseca pía! —náimaca ulí. Quéwa úumaca báisícatani. Néese náimaca:

—Canácani. Iwàwa cáurimica meedá yáara càì péemíaca isàna —náimaca ulí, nayúunáidacáiná úwinái nanúacaténì.

¹⁶Idècunitàacá natàanica capíi iricu, quéwanáta Pedro inúaca mamáalàacata bàacháwáiséeri iwáiná inùma. Néese nàacúaca bàacháwáiséeri iwáiná inùma, yá naicáca Pedro ibàluèricawa néeni. Yá nánáidaca manuísíwata naicáidaca irí. ¹⁷Néese Pedro yúucaca icáapiwa nalí masànacaténá nía. Yá icàlidaca nalíni càinacaalíté iyú Wáiwacalì imusúadacani presoíyéi ibàna iricuíse. Yá ìimaca nacái nalí:

—Picàlidacué Santiago iríni, yái Wáiwacalì iméeréerica. Picàlidacué nacái nalíni, níara yáapichéyéica yebáidéyéica Jesús itàacái — ìimaca yái Pedroca. Néese Pedro yàacawa náicha áibalépiná.

¹⁸Néeseté mapísáita àniwa, cáanáica úwinái napíaniacawa presoíyéi ibàna iricubàa nacutáca Pedro, néemíánica nacáíwa nalíwáaca lúasi iyú, càmicáiná nadé nàanàaca Pedro. ¹⁹Herodes ichùuliacaté nacutácani, quéwa càmita náalimá nàanàacani.

Iná Herodes isutáca yéemiawa naináwaná, níái úwi icuèyéicaté Pedro presoíyí ibàna irícu. Yá ichùuliaca yàasu wenàiwicawa nanúanápíná níái úwica. Néese Herodes yàacatéwa Judea yàasu cáli fícha iyacáténá Cesarea iyacàlená irícu.

La muerte de Herodes

²⁰Néeseté calúaca rey Herodes áibanái yáapicha, Tiro iyacàlená mìnanáica, Sidón iyacàlená mìnanáí nacái. Iná níái pucháiba yàcalé mìnanáica natàanica náapichawáaca, yá abédanamata namànica náiwitáisewa nàanápínáwa Herodes yàatalé natàanicaténá yáapicha éeréeri iyú, yéewacáténá cayábaca iicáca nía àniwa. Nàaca plata Blasto irí, abéeri Herodes yáapichéeri máiníri cachàini, nawàwacáinaté Blasto itàanica nawicáu Herodes yáapicha, yéewanápíná Herodes ibatàa nàyaca matuíbanáita. Iwàwacutácaté nàyaca cayába Herodes yáapicha nawèniacaténaté yàacàsi áiba cáli néeni Herodes icuèricaté. ²¹Herodes imàacaca nalí abé èeri nàwacáidáyacáanápínáwa yàatalé. Idéca èeri yàanàaca, yá Herodes iwàlica ibàle cawèníriwa. Néese yàacawa wenàiwicanái yàacuésemi, yá yáawinacawa yàasu yàalubáisi chènuníiri finatawa. ²²Yá idàbaca icàlidaca nalíni. Néese níái wenàiwica yéemiyéyica Herodes irí nadàbaca còi namáidáidaca: “iYái icàlidéerica walní camíirita asiali, néese abéeri chènuníiséericani!” còi namáidáidaca mamáalàacata, Dioscáinasatáni, yái Herodesca, náimaca. ²³Yáta Wáiwacali yàasu ángel ibànùaca uláicái Herodes iwali, càmícáiná Herodes yàa Dios icàaluíniná, néese imàacacáita wenàiwicanái yàaca irí cayábéeri, Dioscáinasatáni, yái Herodesca, náimaca. Néeseté Herodes yéetácawa cáiwíiri iyú, enísi

nacáiyéi iyáacáiná iyapicúa irícuíse ipíchawáiseté yéetácawa.

²⁴Quéwa níái wenàiwica yeebáidéeyéica Jesús itàacái nacàlidaca nàacawa Dios itàacái mamáalàacata áibanái wenàiwica irí. Yá manùbéeyéi neebáidacani macái yàcalé.

²⁵Idécánáamité Bernabé, Saulo nacái namáalàidaca namànica náibaidacaléwa Dios irípiná, yáté nèepùacawa Jerusalén iyacàlená fícha. Yá natéca náapichawa Juan, ípidenéeri nacái Marcos.

Bernabé y Saulo comienzan su trabajo misionero

13 Madécana Antioquía iyacàlená mìnanáí neebáidacaté Jesús itàacái. Abenaméeyéi profeta, áibanái nacái yéewáidéeyéica wenàiwica nàyacaté yeebáidéeyéi yèewi. Càica náipidená: Bernabé; Simón nacái, áibaalí ípidená Negro; Lucio nacái, Cirene yàasu cáli néeséeri; Manaén nacái, idàwinèericatéwa rey Herodes yáapicha, yái Herodes icuèricaté Galilea yàasu cáli; Saulo nacái áiba. ²Aiba èeri namànicaté nàyaca culto Wáiwacali irí, namàacaca náichawa nacái nayáacaléwa. Yáté Espiritu Santo ímamacaté nalí: “Peedácué pèewísewa nulípiná níái Bernabé, Saulo nacái namànicaténá càide iyúwa nuwàwáaná namànica”, ímaca yái Espiritu Santoca.

³Néese nasutáca Dios fícha nalípiná àniwa, namàaca náichawa nacái nayáacaléwa mamáalàacata, yá namàacaca nacáapiwa nàwali, níái Bernabé, Saulo nacái. Néese nabànùaca nía, náibaidacaténaté Dios irípiná.

Los apóstoles en Chipre

⁴Néeseté namànica càide iyúwa Espiritu Santo ibànùaná nía, yá Bernabé, Saulo nacái nàacatéwa Seleucia iyacàlená néré, mawíéníiri

iyaca manuiri úni irí. Néenita nawàlùacawa nave iriculé, yá nàacawa úni yàasu iwàwata fínatalé fípidenacatalé Chipre.

⁵Idécanáamité nàanàaca néré, yá nawàlùacawa Salamina iyacàlená iriculé. Yá nadàbaca nacàlidaca nalí Dios itàacái judfonái yéewáidacàalu irícu. Juan Marcos yàacawa nàapicha nacái iyúudàacaténá nía.

⁶Yá nàacawa iwàwata imanúica macáita yàcalé imanùbaca iyéerica iwàwata fínata. Yá nàanàacaté Pafos iyacàlená néré. Nàanàaca judíosàiri fípidenéerica Barjesús. Yácata camàliquéeri. Itàaníca ichiwawa.

Iimaca iwaliwa itàanícasa Dios inùmaliçuíseta, quéwa ichíwa meedá. ⁷Yái camàliquéeri

iyaca gobernador yáapicha, yái gobernador fípidenéerica Sergio Paulo, abéeri cáalíacáiri icuèricaté manùbéeyéi wenàiwica. Yái gobernadorca imáidaca yàataléwa Bernabé, Saulo nacái, gobernador iwàwacáinaté yéemíaca Dios itàacái. ⁸Quéwa yái camàliquéerica, fípidenéerica Elimas griego itàacái iyú, yùuwidaca imànica apóstolnái. Iwàwa nacái iwènúadaca

gobernador fíwitáise ipchaná yeebáidaca Dios itàacái. ⁹Néese Saulo, fípidenéeri Pablo griego itàacái iyú, Espíritu Santo icuèri fíwitáise, yá íicáidaca machacànfíri iyú Elimas irí. ¹⁰Yá fíimaca irí:

—Pía cachíwéerica, báawéeri meedá, Satanás nacáiri fíwitáise, pía, nàuwidaca canánama cayábéeyéi fíwitáise. ¿Cáná càmita piyamáida iwènúadaca Dios itàacái pichíwa iyúwa? ¹¹Iná siúcade Dios yùuwicháidapiná píawa. Matufípináca píawa malééná èerita. Càmita píalimá píicáca èeri icamaláwa —fíimaca yái Pabloca. Yáta catáca Elimas íicáca. Yá icutáca wenàiwica itécaténáni icáapi iwali, càmicáiná yáalimá íicáca itú iyúwa. ¹²Yá idécanáami gobernador íicáca càinácaalí iyáaná,

yá yeebáidaca, fínáidacáináwa manuísíwata Wáiwacali itàacái ichàini iwali.

Pablo y Bernabé en Antioquía de Pisidia

¹³Néeseté Pablo iwàlùacawa nave iriculé iyéerica Pafos fídalutalená néeni yàacawéeyéiná yáapichawa. Yá nàacawa manuiri úni yáacubàa Perge fídalutalená néré, iyéerica Panfilia yàasu cáli fínata. Quéwa Juan Marcos yèepúiacatéwa náicha Jerusalén iyacàlená nérépiná.

¹⁴Yá Pablo, Bernabé nacái nachàbocatéwa Perge iyacàlená fícha, nàacawa machacànita Antioquía iyacàlená iriculé. Yái yàcalé iyaca Pisidia yàasu cáli fínata. Yá nawàlùacatéwa judfonái yéewáidacàalu iriculé, sábadu, judfonái iyamáidacatáicawa. Pablo, Bernabé nacái nàawinacawa néré néemíacaténá naléeca Dios itàacái. ¹⁵Néese judfonái yéewáidacàalu fíwacanáiná naléeca nalí Dios itàacái profeta Moisés itànèericaté, áibanái profeta itànèericaté nacái. Néese nabànùaca tàacáisi Pablonái irí. Yá náimaca Pablonái irí:

—Wéenanái, pidèniasicué tàacáisi píalèeripinácué iyú wenàiwica, ára picàlidacué walíni —náimaca Pablonái irí.

¹⁶Néese Pablo imicháa ibàlùacawa, yá yúucaca nalí icáapiwa masánáanápíná nía. Yá fíimaca nalí: “Péemiacué, píacué israelítaca, píacué nacái càmíiyéica judío, yéeyéica Dios icàaluíná. ¹⁷Yái Dios icuèerica Israel itaquénáinámi yeedácaté wàawirináimi yàasunáipínáwa. Dios imàacacaté madécanáca nía idècunitàacá nàyaca Egipto yàasu cáli fínata, càmíirica nàasu cáli. Néeseté Dios iwasaàca nía ichàini iyúwa fícha yáara cálica. ¹⁸Ewitaté nawènúadacáaníta náiwitáisewa Dios íicha, càicáanita icuacaté nía cuarenta camuí idècunitàacá

nèepunicawa chùiri manacúali yùucubàa càinàwàiri, canácatalé wenàiwica. ¹⁹Néeseté Dios imáalàidacaté siete namanùbaca wenàiwica íiwitáaná iyéeyéicaté Canaán yàasu cáli fínata yàacaténáté nàasu cáli wàawirináimi írí. ²⁰Càité Dios imànica wàawirináimi írí cawàwanáta cuatrocientos cincuenta camuí.

“Néeseté Dios ibànùaca nalí náiwacanánáipiná nacùacaténáté nía àta profeta Samuel yàasu èeripináté. ²¹Néeseté wàawirináimi nasutáca Dios ícha wawàsi imàacáanápínaté nalí abéeri rey icuèripiná nía. Yá Dios imàacaca nalí rey icuèripináté nía cuarenta camuí. Yái idàbáanéeri reyca ípidenáté Saúl, yái Cis ìirica, Benjamín itaquérinámi. ²²Néeseté Dios càmita quirínama ibatàa Saúl icùaca israelitanái. Yá Dios imàacacaté rey David icuèripináté israelitanái Saúl yáamirìcubàami. Dios ímacaté David ìwali: ‘Yái Davidca, Isaí ìirica, cayába nuicáca íwitáise. Nùalíacawa iwàwa imànica macáita càide iyúwa nuwàwáaná, càì ímaca yái Diosca. ²³Yái rey Davidca idèniaca itaquérinámiwa, ípidenéeri Jesús. Dios ibànùacaté Jesús iwasàacaténá Israel itaquénánámi Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha, càide iyúwaté Dios icàlidáaná bàaluité. ²⁴Ípichawáiseté Jesús yàanàaca, Juan el Bautista icàlidacaté tàacáisi macái Israel itaquénánámi írí. Icàlidaca nalíni iwàwacutáanáaté nawènúadaca náíwítáisewa Dios írípiná, nabautizáanápíná nacáíwa, náasáidacaténá nawènúadacaté náíwítáisewa báawéeri ícha. ²⁵Néese mawiénicaté Juan yàasu èeri yéetáanápínátéwa, yá ímaca: ‘Núa cà míri Mesías, icuèripiná israelitanái càide iyúwacué píináidáanáwa nùwali, néese áiba yàanàapíná núamirìcubàawa máiníri cachàinica núicha. Nuicáca

núawawa iyúwa yàasu wenàiwica cà míri cachàini náicha canánama, máinícáiná cayábéerica núichani’, ímacaté yái Juan el Bautistaca.

²⁶“Píacué nuénánáica, Abraham itaquénánámi, píacué nacái cà míyéica judío yéeyéica Dios icàaluíniná, Dios idéca ibànùacuéca píri yái tàacáisica píalíacaténácuéwa Jesús iwàwaca iwasàacuéca pía Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha. ²⁷Siùcade nucàlidacué píriní. Níara Jerusalén iyacàlená mìnánáica, nía nacái náiwacanánáica, càmitaté náalíawa cawinàcaalíni yái Jesúsca. Siùcade mamáalàacata càmita náalía néemiaca càinácaalí ímáaná macáita tàacáisi profetanái itànèericaté Jesús iináwaná ìwali, éwita naléecáanítani néewáidacàalu iricuwa sábadò imanùbaca nayamáidacatáicawa. Iná nachùulíacaalíté úwinái inúaca Jesús, yáté judiónái namànicaté macáita càide iyúwaté profetanái itànàanáté tàacáisi Jesús iináwaná ìwali. ²⁸Ewitaté càmicáanítà nàanàa Jesús ìwali ibáyawaná nanuèripiná ìwalíiseni, càicáanítà nasutáca Pilato gobernador ícha wawàsi ichùulianápínaté úwinái natàtàaca Jesús cruz ìwali. Càité yéetácawa. ²⁹Néese nadécanáamité namànica írí macáita càide iyúwaté Dios itàacái icàlidáanácani Jesús ìwali, yáté áibanái nalicùadacani cruz ìwalíise. Yá nabàliacani. ³⁰Quéwa Dios imichàidacaté Jesús yéetácáisi ícha. ³¹Yáté manùba èeri Jesús imàacacaté yáawawa naicácani níái yèepuníyéicatéwa yáapicha Jerusalén iyacàlená néré Galilea yàasu cáli ícha. Siùcade nacàlidaca nàacawa Jesús iináwaná ìwali wenàiwicanái írí. ³²“Càita wacàlidacuéca píriní yái cayábéeri tàacáisica: Dios idéca imànica macáita càide iyúwa icàlidáanáté càimíetacanéeri iyúni wàawirináimi írí. ³³Iná siùcade

Dios idéca imànica walíni wía nataquénáinámica càide iyúwaté icàlidáaná tàacáisi wàawirináimi irí, fiméerica imichàidáanápínaté Jesús yéetácáisi fícha. Yái rey Davidca nacái itànàacaté tàacáisi Jesús iináwaná iwali pucháibáaná salmo iricu, David itànàacáinaté tàacáisi Dios inùmalicuíse. Dios fimacaté Iiri iríwa: ‘Píacata Nuírca; siucade nudéca numàacaca èeri minaná náalíacawa Nuírca píá’, càì fimacaté yái Diosca. ³⁴Dios icàlidacaté walíni imichàidáanápínaté Jesús yéetácáisi fícha ipíchaná iinámi ibadácawa. Càité Dios fimaca walí profeta Isaiás yàasu tàacáisi iyú. Dios fimacaté israelitanái irí: ‘Nucàlidacaté rey David irí tàacáisi mabáyawanéeri, cáimiétacanéeri iyú machiwéeri nacái, fiméerica numànínápínaté irí cayábéeri. Yá numànipínacué pirí macáita yái cayábéerica nucàlidéericaté iwali David irí’, fimacaté yái Diosca. ³⁵Báisíta Dios idéca imànica càide iyúwaté fimáaná, càmítaté iwaca Jesús iinámi ibadácawa, ínáté rey David itànàaca áiba salmo Dios Iiri inùmalicuíse. Dios Iiri fimacaté: ‘Càmita pimàacapíná ibadácawa yái nuináca, núa píasu wenàiwicaca mabáyawanéerica’, fimacaté yái Dios Iirica. ³⁶Uwé, siucade macáita wáalíacawa rey David icùacaté israelitanái càide iyúwaté Dios iwàwáaná. Néeseté béericaalíténi, yá yéetácawa, yái Davidmica, yá nabàliacani yàawirináimi yàasu càliculíi iriculéwa. Yáté ichéecami ibadácawa. ³⁷Quéwa yái Jesús, Dios imichàidéericaté yéetácáisi fícha, càmítaté iiná ibadáwa. ³⁸⁻³⁹Iná píacué nuénánáica, wacàlidacué pirí yái tàacáisica: Peebáidacaalícué Jesús itàacái, yásí Dios imàacacué iwàwawa píbáyawaná fíchawa. Bàaluité profeta Moisés itànàacaté Dios itàacái, yái tàacáisica icàlidéericaté nalíni cainácaalíté

Dios iwàwaca wàawirináimi nàyaca, wía nacái. Quéwa, éwita wamànicaalí macáita càide iyúwa Moisés itàacái fimáanátá, càicáaníta càmita Dios iicá wía iyúwa mabáyawanéeritá. Néese, siucade weebáidacaalí Jesús itàacái, yásí Dios imàacaca iwàwawa wabáyawaná fícha, mabáyawanáca iicáca nacái wía, éwita càmícáaníta mabáyawaná wía. ⁴⁰Iná cayábacué, nuénánái, ipíchanacué Dios yàasu yùuwichàacáisi yàanàaca píwali càide iyúwaté profetanái itànàanáté tàacáisi Dios inùmalicuíse. Dios fimacaté:

⁴¹ ‘Péemíacué cayába, píacué báawéeyéica iicáca núa. Picalúadacuéwa, néese péetacuéwa, mesúnamáicáináta nubànàacué píwali manuírí yùuwichàacáisi, càulenéeripíná peebáidaca iináwaná iwali, éwita áibanái icàlidacáaníta píricué yùuwichàacáisi iináwaná iwali’,

càité fimaca yái Diosca”, fimacaté nalí yái Pabloca.

⁴²Yá Pablo imáalàidaca icàlidaca nalíni. Idécunitàcá namusúacawa judíonái yéewáidacàalu irícúse, yá càmíyeyí judío nasutáca Pablo fícha wawàsi yèepùanápínaté icàlidacaténá nalíni àniwa, yái tàacáisica, áiba sábadopináté nayamáidacatáicawa.

⁴³Idécanáamité namáalàidaca namànica culto, yá namusúacawa macáita yéewáidacàalu fícha, yá mantùbéeyéi judíonái yàacawa náapicha níai Pablo, Bernabé nacái; áibanái nacái càmíyeyí judío, yeebéeyéi quéwa càiyéide iyúwa judíonái yeebáidáaná Dios itàacái, nfacata yéeyéicatéwa Pablonái yáapicha. Yá Pablonái yàalàaca nía neebáidáanápíná mamáalàacata Wáiwacalí itàacái, yéewacaténá Dios imànica nalí cayábéeri.

⁴⁴Néese áiba sábado àniwa judíonái iyamáidacatáicawa, batéwa macáita wenàiwica iyéeyéica yàcalé irícu nàwacáidáyacacawa néré néemiacaaténá Pablonái icàlidáaná nái Wáiwacali itàacái. ⁴⁵Quéwa abénaméeyéi judío íiwacanánái naicácáiná madécaná wenàiwica íwacáidáyaquéeyéicawa, yá calúaca níái judío íiwacanánáica, cayábacáiná wenàiwica iicáca náicha Pablonái, níái apóstolca. Yá judío íiwacanánái nadábaca natàanica casaquèeri iyú Pablo ìwali. Natàaní nacái báawéeri iyú ìwali, yái tàacáisi Pablo icàlidéerica wenàiwicanái irí. ⁴⁶Iná Pablo, Bernabé nacái nacàlidaca judíonái iríni macàaluínináta. Yá náimaca: —Quéecháwanáimi iwàwacutátacé wacàlidacuéca piríni, píacué judíoca, quéwacué pídeca piwènúadaca píiwitáisewa Dios itàacái íicha, càmicáinácué piwàwa picáucawa càmfíri imáalàawa. Iná péemiacué cayába, siúcade wàaca wacàlidaca Dios itàacái càmfíyèi judío irí. ⁴⁷Wáiwacali idéca ichùuliaca wía, càide iyúwaté profeta Isaías itànàaná Dios itàacái. Wáiwacali íimacaté:

‘Nudéca nuedáca pía péewáidacaténá càmfíyèi israelita, càide iyúwa camalási icànacaalí nàwali, náalífacaténáwa nùwali. Picàlidáanápiná nalíni, nuwàwaca nuwasàaca nía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha, macái èeri mìnánái iyéeyéica macái cáli déecuúséeyéi’,

íimaca walí yái Wáiwacalica — náimaca níái Pablonáica.

⁴⁸Néese idécanáami càmfíyèi judío yéemiacani, yá casíimáica nawàwa. Yá nàaca Dios irí cayábèeri itàacái ìwali. Yá macáita wenàiwica Dios yéeyéica icáuca càmfíri imáalàawa, neebáidaca Pablonái yàasu tàacáisi. ⁴⁹Càité

manùbéeyéi wenàiwica iyéeyéica Pisidia yàasu cáli íinata néemiaca Wáiwacali itàacái. ⁵⁰Quéwa abénaméeyéi judío natàanica báawéeri iyú Pablonái ìwali. Judíonái itàanica yàcalé íiwacanánái yáapicha, náapicha nacái abénaméeyéi inanáí cáimiétacanéeyéica yeebáidéeyéica càide iyúwa judíonái. Càita judíonái nawènúadaca yàcalé íiwacanánái íiwitáise nàuwidecaténá namànica apóstolnái. Yaté namusúadaca Pablonái nàasu cáli íichawa. ⁵¹Néese, Pablonái nachùpiaca cáli ichùmalé nàabàli íichawa judíonái iicápiná càide iyúwa judío íiwitáise iyáaná, náasáidacaténá Dios yuuwichàidáanápínaté níái judíoca. Yá Pablonái yàacawa Iconio iyacàlená néré. ⁵²Níacata quéwa Antioquía iyacàlená mìnánái yeebáidéeyéica Jesús itàacái, casíimáica nawàwa manuísíwata, Espíritu Santo nacái icúaca náiwitáise.

Pablo y Bernabé en Iconio

14 Néeseté Pablo, Bernabé nacái, nàanàaca Iconio iyacàlená irículé, yá nawàlucawa judíonái yéewáidacàalu irículé. Yá nacàlidaca nalí Wáiwacali itàacái cáalífacáiri iyú, íná yéewa manùbéeyéi yeebáidaca nalíni, abénaméeyéi judío, áibanái nacái càmfíyèi judío. ²Aibanáita quéwa judío càmfíyèi yeebáida, nawènúadaca yàcalé mìnánái íiwitáise, càmfíyèica judío, nàuwidecaténá namànica wenàiwica yeebáidéeyéica Jesús itàacái. ³Iná apóstolnái iyamáacatéwa néeni madécaná èerisíwata. Nacàlidaca nalíni cáalífacáiri iyú Wáiwacali inùmalícuíse. Yá Wáiwacali imàacaca nalí ichàiniwa nachùnìacaténá cáuláiquéeyéi wenàiwica. Imàaca nacái namànica yái càmfírica wenàiwica idé

imànica. Ináté yéewa macáita náalíacawa Pablonái icàlidaca tàacáisi Dios inùmalicuíse, báisfiri iyú. ⁴Níái wenàiwica iyéeyéica yàcalé irícu càmita abédanamata náiwitáise náapichawáaca. Abénaméeyéi yeebáidaca judío íiwacanánái itàacái, áibanái abédanamata náiwitáise apóstolnái yáapicha. ⁵Néeseté abénaméeyéi judío, áibanái nacái càmiyéi judío natàaníca yàcalé íiwacanánái yáapicha. Yá abédanamata náináidacawa náibàanápíná Pablonái, namúanápíná nacái nía fba iyú. ⁶Quéwa Pablo, Bernabé nacái náalíacawa naináwaná ìwali, ínáté nàacawa náicha. Yá nàacawa áiba yàcalé néré ípidenéeyéi Litra, Derbe áiba iyéeyéica Licaonia yàasu cáli íinata. Ináté Pablonái nëepuníacawa yàcalé imanùbaca iyéeyéica mawiénibàa Litra, Derbe nacái íicha. ⁷Nacàlidaca yái cayábéeri tàacáisica, íiméerica Jesús iwasàaca wenàiwicanái Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha.

Apedrean a Pablo en Litra

⁸Iyacaté áiba Litra iyacàlená minali, éeruúri yàabàli, càmfiri idé íipináníca. Yáawináníca meedá yácáinata imusúanáwa yáatúa íchawa. Canacatáita íipinání. ⁹Yái asíali yéemíca tàacáisi Pablo icàlidéerica. Néese Pablo iicáidaca irí. Yá Pablo yáalíacawa éeruúri yàabàli yeebáidaca cayába yéewanápíná ichùnìacawa. ¹⁰Néese Pablo íimaca irí cachàiníri iyú:

—Pimichàawa pibàlùacawa machacàníri iyú piabàli iyúwa —íimaca yái Pabloc. Yáta éeruúri yàabàli ipisìa imichàa ibàlùacawa. Yá idàbaca íipináníca. ¹¹Níái wenàiwica idécanáami naicáca yái Pablo imànírica, yá néemíaníca cachàiníri iyú. Néemíaníca Licaonia yàasu cáli néeséeyéi itàacái iyú. Náimaca:

—iCuwáináica níái wenàiwicaca! iNadéca nalicúacawa chènuníise wàatàna iyúwa asianái! —cài náimaca Pablonái ìwali.

¹²Náimaca Bernabé ìwali cuwáisàiricasani ípidenéerica Zeus. Náimaca Pablo ìwali cuwáisàiricasani ípidenéerica Hermes, Pablo icàlidacáiná tàacáisi wenàiwicanái irí. ¹³Iyaca néré sacerdote icuèrica templo iyéerica mawiénita yàcalé inùma irí, yái nasutácàaluca nàasu cuwáisàiriwa ípidenéeri Zeus. Yái sacerdoteca itéca pacá idèniyèyica ichflanáwa íwínási. Yá itéca pacá Pablonái yàatalé. Yái sacerdoteca, wenàiwicanái nacái canánama nawàwacaté nanúca pacá iyúwa sacrificio, nàacatenáté Pablonái icàaluíníná naicácáinaté Pablonái iyúwa chènuníiseeyéi. ¹⁴Níái apóstolca, Bernabé, Pablo nacái idécanacáita náalíacawa wenàiwicanái nawàwáná nàaca nacàaluíníná, yá Pablonái icacanáidaca ibàlewa càide iyúwaté judío íiwitáise iyáaná máincaalí achúmaca nawàwa. Yá Pablonái ipiacawa wenàiwicanái yèewiré, namáidáidaca napiacawa. Náimaca wenàiwicanái irí:

¹⁵—Píacué wenàiwicaca, picacué càì pimàni. Wíacáiná wenàiwicanáita nacái càitade iyúwacué pía. Wadéca wàanàaca wacàlidacatenácué pírí tàacáisi cayábéeri íiméerica iwàwacutácué piwènúadaca píiwitáisewa íicha, yái canéerica iwèni wawàsica pisutácatenácué piawawa cáuri Dios íicha, yái imàníricaté macáita waiquéerica chènuniré, dùlupùta yàasu cáli nacái, yá nacái èeriquéi, manuúri úni nacái, macáita nacái iyéerica cháí èeri irícu. ¹⁶Bàaluité Dios imàacaca wenàiwicanái canánama nàyaca iyúwaté nawàwáná. ¹⁷Mamáalàacata quéwa imànicatécué pírí cayábéeri imàacacatenácué píalíacawa

cawinácaalíni. Ibànuèri unía. Yèeri walí cayábèeri bànacalé yàasu èeri iricuwa. Yèeri nacái wayáapíná casíimáicaténá wawàwa —námimaca níái Pablonáica.

¹⁸Ewita Pablonái icàlidacáaníta nalíni, níái wenàiwicaca, càicáaníta mamáalàacata máini wenàiwica nawàwacaté nanúaca pacá iyúwa sacrificio Pablonái irí nàacaténá apóstolnái icàaluíniná.

¹⁹Néese abénaméeyéi judío yàanàaca Antioquía iyacàlená néese, iyéerica Pisidia yàasu cáli íinata. Aibanái judío yàanàaca Iconio iyacàlená néese nacái. Yá natàanica nawènúadánápiná yàcalé mìnánái íiwitáise Pablo íicha nanúanápínáni íba iyú. Inaté nanúadáida Pablo íba iyú nanúacaténáni. Nayúunáidaca néetáidacateni, íná nawatáidacani yàcalé iricuise, yái Pabloca. ²⁰Níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái nàwacáidáyacacawa Pablo itéesebàa, yá Pablo ímichàacawa yèepúa iwàlùacawa yàcalé iriculé àniwa. Néeseeté mapisáináami àniwa, Pablo yàacatéwa Bernabé yáapicha Derbe iyacàlená nérépiná.

²¹Nacàlidaca nalíni Derbe iyacàlená iricu yái tàacáisi íiméerica Jesús iwasàaca wenàiwicanái Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha, yá manùbéeyéi yeebáidaca Wáiwacali Jesús itàacái. Idécanáami nacàlidacani Derbe iricu, yáté nèepúa napáchiaca Lистра iyacàlená néré, Iconio iyacàlená néré nacái, Antioquía iyacàlená néré nacái, iyéerica Pisidia yàasu cáli íinata. ²²Macái yàcalé imanùbaca Pablonái ichàiniadaca nawàwa níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái. Pablonái yàalàaca nía cachàiníinápíná náiwitáise neebáidánápiná mamáalàacata Wáiwacali itàacái tàì íiméeri iyú. Nacàlidaca nalíni nacái iwàwacutá wàuwichàacawa Wáiwacali irípináwa manùba yàawírfa

ipíchawáise wawàlùacawa Dios iyacàle iriculé, Dios icùacataléca macáita chènuniré. ²³Yàcalé imanùbaca Pablonái ibàlùadaca ancianonái yeebáidéeyéica Jesús itàacái, nacuèrinánáipíná, níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái macái yàcalé imanùbaca. Apóstolnái namàacacaté náichawa nayáacaléwa, nasutácaténá Wáiwacali íicha nalípiná icùanápíná wenàiwica yeebáidéeyéica itàacái.

Pablo y Bernabé vuelven a Antioquía de Siria

²⁴Néeseeté Pablo, Bernabé nacái nachàbacawa Pisidia yàasu cáli, yá nàanàacaté Panfilia yàasu cáli néré. ²⁵Yá nacàlidaca Dios itàacái wenàiwicanái irí Perge iyacàlená iricu. Néeseeté Pablonái yàacawa Atalia íidalutalená néré. ²⁶Atalia néeni nawàlùacatéwa nave iriculé, yá nàacawa manuírí úni yàacubàa àta nàanàacatalétaté Antioquía iyacàlená néré, namáalàidacáinaté namànica macáita náibaidacaléwa Dios irípiná. Antioquía néeseacáinaté áibanái ibànùacaté nía, nasutácanáamité Dios íicha Pablonái irípiná, náibaidánápináté irí. ²⁷Pablonái yàanàacaté Antioquía iyacàlená néré, yá nàwacáidaca Antioquía mìnánái yeebáidéeyéica Jesús itàacái. Yá Pablonái icàlidacaté nalíni Dios iyúudàacaté nía manuísfwata, Dios imàacáanáté nacái càmmíyeyi judío neebáidaca itàacái. ²⁸Pablo, Bernabé nacái nàyacaté néeni madécaná èeri náapicha, níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái.

La reunión en Jerusalén

15 Néenialité abénaméeyéi asianái nàacatéwa Judea yàasu cáli íicha. Yáté nàanàaca Antioquía iyacàlená néré. Néese nadàbaca néewáidaca Antioquía iyacàlená mìnánái yeebáidéeyéica

Jesús itàacái. Náimacaté iwàwacutáanása càmfíyí judío namànica nalíwa circuncisión càide iyúwaté profeta Moisés ichùulianaté judíonái imànica, néese, càmicaalí namàni nalíwa circuncisión, yá càmitasa Jesús iwàsàa nía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha, náimaca. ²Pablo, Bernabé nacái nàalàaca nía cachàiníri iyú báawacáiná Pablonái yéemiaca nàasu tàacáisi. Néese macáita náimaca nalíwáaca chàinisíri tàacáisi iyú. Atata níai Antioquía iyacàlená mìnánai yeebáidéeyéica Jesús itàacái nabànùaca Pablo, Bernabé nacái, áibanái nacái náapicha nàanápínáwa Jerusalén iyacàlená néré. Iwàwacutá Pablonái nasutáca néemiawa apóstolnái, ancianonái nacái icuèyéica Jerusalén iyacàlená mìnánai yeebáidéeyéica Jesús. Iwàwacutá Pablonái nasutáca néemiawa nía càinácaalí Pablonái iwàwacutáaná ichùuliacaca càmfíyí judío namànica circuncisión iwali.

³Inaté Antioquía iyacàlená mìnánai yeebáidéeyéica Jesús itàacái nayúudàaca Pablonái nàasu àyapupíná, yá nabànùaca nía. Pablonái nàacatéwa nachàbacawaca Fenicia yàasu cáli íinatalé, Samaria yàasu cáli nacái. Yá nacàlidacaté nalíni càmfíyí judío iináwaná iwali namàacacaté náichawaca náiwitáise bàaluisàimiwa neebáidacaténá Dios itàacái. Macáita wenàiwica yeebáidéeyéica Jesús itàacái, idécánáami néemiacani, yá casífmáica néemiaca yái tàacásica.

⁴Néese Pablo, Bernabé nacái nàanàacaté Jerusalén iyacàlená néré. Yá macáita wenàiwica yeebáidéeyéica Jesús itàacái Jerusalén iyacàlená mìnánai, apóstolnái nacái, ancianonái nacái icuèyéica wenàiwica yeebáidéeyéica Jesús itàacái, macáita natàidacaca Pablonái cayábéeri iyú. Néese Pablo, Bernabé nacái nacàlidacaca

nalíni Dios iyúudàacaté nía manuísíwata. ⁵Quéwa abénaméeyéi fariseo yeebáidéeyéica Jesús itàacái namichàacawaca. Yá náimaca Pablonái irí:

—Iwàwacutácué wamànica circuncisión càmfíyí judío irí yeebáidéeyéica Jesús itàacái. Iwàwacutácué nacái wachùuliacaca namànínápiná càide iyúwaté profeta Moisés ichùulianaté wàawirináimi imànica —náimaca níai fariseoca.

⁶Iná apóstolnái, ancianonái nacái nàwacáidáyacawaca natàanícáténá iwali yái wawàsica. ⁷Idécánáami natàaníca nalíwáaca déecuiri iyú, néese Pedro imichàacawaca itàaníca nalí. Yá íimaca nalí:

—Píacué nuénánáica, píalíacuécawaca bàaluité Dios yeedáca núa pèewísecué nucàlidacaténá tàacáisi càmfíyí judío irí, yái cayábéeri tàacásica íiméerica Wáiwacali iwàsàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha, yéewanápiná neebáidaca Jesús itàacái. ⁸Néese Dios, yái yáalíerica wenàiwica íiwitáise, yáasáidacaté walí cayábaca íicáca càmfíyí judío iwènúadéeyéica íiwitáisewaca Dios irípiná. Càité Dios yáasáidacaca walíni yàacáimáté nalí Espíritu Santo yàacawéeridacaténá nía càide iyúwaté yàaná walí Espíritu Santo. ⁹Dios íicáca macáita wenàiwica abédanama, wía judíoca, nía nacái càmfíyéica judío. Càica wáalíacawaca Dios imàacacáiná iwàwaca nabáyawaná íicha neebáidacáiná Wáiwacali itàacái, íná masacàaca Dios íicáca náiwitáise éwita càmicáaníta namàni macáita iyúwaté profeta Moisés ichùulianá wàawirináimi imànica. ¹⁰Cayábaca Dios íicáca nía, íná çcánásicué piwàwa pimànica iyúwa Dios càmfíiná iwàwa? Pichùuliacaalícué namànica circuncisión, níara càmfíyéica judío yeebáidéeyéica

Jesús itàacái, pichùuliacaalícué nacái namànica macáita càide iyúwaté profeta Moisés ichùulianá wàawirináimi, yásí píalimáidacuéca piicáwa Dios, Dios imàacacáináté iwàwawa nabáyawaná fícha éwita càmicáaníta namàni iyúwa Moisés yàasu tàacáisi íimáaná, yái càulenéri wawàsica camírica wáalimá wamànica cayába, wàawirináimi nacái camítatè náalimá namànica cayábani. ¹¹ Càmitacué cayába càì pimànica, macáicáináta wía judíoca weebáidaca Wáiwacali Jesús idéca imànica walí cayábéeri mawèniiri iyú, iwasàanápínáté wía Dios yàasu yùuwichàacáisi fícha ìwalíse yái weebáidáanáca Jesús, càide iyúwa nacái iwasàaná níara camíyéica judío —íimaca yái Pedroca.

¹² Néese masànacata nía macáita. Yá néemiaté Bernabé, Pablo nacái nacàlidaca nalíni Dios imàacacaté nalí ichàiniwa nàyacaalítè camíyeyéi judío yèewi namànicaténá madecaná wawàsi camíiri áiba wenàiwica idé imànica.

¹³ Idécanáami natàaníca, yá Santiago íimaca nalí macáita:

—Píacué, nuénánáica, péemiacué nulí: ¹⁴ Simón Pedro idéca icàlidaca walíni càinácaalítè iyú Dios imànica cayábéeri camíyeyéi judío irí quéecháwanáimi yeedácaténá nèewíise nacái yàasunáipináwa, neebáidacáiná Jesús itàacái.

¹⁵ Càita nacái Dios yàasu profetanái náimacaté, nacàlidacaté Dios itàacái. Profeta itànàacaté tàacáisi Dios inùmalicuíse. Dios íimacaté:

¹⁶ ‘Néenialípiná nuèpùawa néese àniwa, yá numàacapíná àniwa rey David itaquénáinámi icùaca Israel yàasu cáli,

¹⁷ yéewanápiná israelitanái imàaqueeyéicawa nasutáca níawawa nuícha àniwa, camíyeyéi israelita yáapícha yeebáidéeyéica nutàacái,

níai wenàiwicaca numáidéeyéica nulípináwa.

¹⁸ Núa, Picuèrinácué Dios, núumacatécué piríni, yá báisita numànipiná macáita càide iyúwaté núumáaná bàaluité’,

íimacaté yái Diosca. ¹⁹ Iná nuínáidacawa camíta cayába wachùulia namànica circuncisión, yá nacái iyúwa profeta Moisés ichùulianáté, níara camíyeyéica judío imàaqueeyéica fíchawa íiwitáise bàaluisàimiwa neebáidacaténá Dios itàacái. ²⁰ Iwàwacutácáita watànàacuéca nalí tàacáisi wàalàacaténácué nía ipíchaná nayáaca iinási áibanái inuérica iyúwa sacrificio ídolo irípiná, yái cuwáiná yéenáiwanáca; camíinápiná nacái naimá áiba yáapícha camíichúaca náinusíwa, camírica nacái nanirisíwa; camíinápiná nacái nayáa iinási camírica íiraná imusúawa fícha; camíinápiná nacái nayáa irái. ²¹ Néese nawàwacaalí néewáidacawa ìwali yái tàacáisi profeta Moisés itànèericaté Dios inùmalicuíse, yá cayábaca néewáidacawa ìwali, yácáiná idàbàanátatéwa bàaluitémi áibanái judío nadéca néewáidaca wenàiwica profeta Moisés yàasu tàacáisi iyú, yá siuca nacáide macái yàcalé imanùbaca naléeca Moisés yàasu cuyàluta néewáidacàalu iricuwa sábadò imanùbaca judíonái iyamáidacatáicawa —íimaca yái Santiogoca.

La carta a los no judíos

²² Néese apóstolnái, ancianonái nacái, macái nacái iwacáidáyaqueeyéicawa néré Jerusalén iyacaléná mìnánái yeebáidéeyéi Jesús itàacái, macáita náináidacawa needáanápíná nèewíisewa abenaméeyéi nabànùcaténá nía Antioquía iyacaléná néré náapícha níai

Pablo, Bernabé nacái. Yá needáca Judas, áibaalí ípidenéri Barsabás; needáca Silas nacái, pucháiba asianái cáimiétacanéeyéi nèewi níai yeebáidéeyéica Jesús itàacái. ²³Yá nabànùaca náapicha cuyàluta. Yáté ímaca:

“Wía apóstolca, wía nacái ancianoca, péenánáicueca Jesucristo iwálíisená, wawàwalicué pía wéenánái càmfíyéica judío iyéeyéica Antioquía iyacàlená írìcu, Siria yàasu cáli íinata nacái, Cilicia yàasu cáli íinata nacái. ²⁴Wadéca wéemiaca áibanái iináwaná iwali, càmfíyéica wabànùacué pìatalé, nasàiwicacuéca pírí wawàsi nàasu tàacáisi iyúwa. Iná càmitacué pialfawa càinácaalícué iwàwacutáanápíná pimànica, nacàlidacáinacué píríni iwàwacutáanásacué pimànica circuncisión. Náima nacái iwàwacutáanása pimànícuéca càide iyúwaté profeta Moisés ichùulianá wàawirináimi imànica, wía judíoca, éwita càmicáaníta wachùulía néeswáidáanápínacué pía càiri tàacáisi iyú. ²⁵Iná abédanamata wáináidacawa weedáanápíná asianái wèewísewa nàacaténacué naicáca pía, náapicha níai wéenánáica Bernabé, Pablo nacái máiníyéica cáinínaca waicáca. ²⁶Níai Pablonáica, nadéca nacái nacàlidaca Wáiwacali Jesucristo itàacái náibaidacaténá írípíná, éwita áibanái iwàwacáaníta inúaca nía. ²⁷Iná wabànùacué pìatalé Judas, Silas nacái natàanínápínacué piapicha, nacàlidáanápínacué pírí machacàníiri iyúni macáita yái watànèericuéca pírí cuyàluta írìcu. ²⁸Wíacáiná abédanamata wáiwitáise Espírítu Santo yáapicha càmfínápínacué wachùulía pimànica madécaná càulenéri wawàsi méetàuculé fícha yái máiníríca iwàwacutáicuéca pimànica:

²⁹Picáicué piyáa iinási áibanái inuérica iyúwa sacrificio ídolo írì, yái cuwáináí yéenáíwanáca. Picáicué nacái piyáa írái. Picáicué nacái piyáa iinási càmfíríca íiraná ímusúawa fícha. Picáicué nacái píimá áiba yáapicha càmfíchúaca píinusíwa, càmfíríca nacái pinírísíwa. Píicácaalícué píichawa yái báawéerica, yásí piyapínacué machacàníiri iyú. Yácata imanùbaca. Wawàwalicuéca pía macáita”, càité ímaca yái cuyàlutaca.

³⁰Càité Pablonái, idécanáamité natàaníca Jerusalén mínanáí yáapicha, yáté nàacawa náicha nèepùacaténáwa Antioquía iyacàlená néré cuyàluta yáapicha. Nàanàaca néré, yá nàwacáidaca macáita wenáiwica yeebáidéeyéica Jesús itàacái néré. Yá nàaca nalí yái cuyàlutaca. ³¹Idécanáamité naléecani, yáté casíimáica nawàwa manuísíwata cuyàluta ichàiniadacáináté nawàwa.

³²Yái Judas, Silas nacái profetaca nía, icàlidéeyéica tàacáisi Dios inùmalicúise. Iná yéewa Judas, Silas nacái nachàiniadaca yàcalé mínanáí iwàwa manuísíwata, nàalàa nacái nía cayábéeri iyú, níai Antioquía iyacàlená mínanáica yeebáidéeyéica Jesús itàacái.

³³Judas, Silas nacái nayamáacawa néré máisibáwanáita semana. Néeseté níai yeebáidéeyéica Jesús itàacái nàwacáidáyacacawa namàacacaténá nèepùacawa náicha matuúbanáiri iyú Jerusalén iyacàlená nérépíná àniwa, nacàlidacaténá nalíni níai ibànùeyéicaté nía. ³⁴Silas quéwa íináidacatéwa iyamáanápínacawa Antioquía iyacàlená írìcu. ³⁵Pablo, Bernabé nacái nayamáacawa Antioquía iyacàlená néré. Néesé Pablonái, áibanái nacái manùbéeyéi, néeswáidaca wenáiwica, nacàlidaca nacái nalí Wáiwacali iináwaná iwali.

Pablo comienza su segundo viaje misionero

³⁶Aiba èerité Pablo íimaca Bernabé irí:

—Wàa wapáchiaca néré àniwa wéenanáwiwa yeebáidéeyéica Jesús itàacái macái yàcalé imanùbaca wacàlidacatalécaté Wáiwacali iináwanáwa. Wàa waicáca càinácaalí nàyaca —íimaca yái Pablocá.

³⁷Néese Bernabé iwàwacaté itéca náapicha Juan áibaalí ípidenéeri Marcos. ³⁸Quéwa Pablo íináidacawa càmfínápiná cayába natécani, Marcos yèepùacáinátéwa náicha Panfilia yàasu cáli néese, yá càmitaté iyamáawa náapicha íibaidacatenáté Dios irípiná náapicha, nacàlidacaalíté nàacawa Dios itàacái. ³⁹Níái Pablo, Bernabé nacái, canáca yéewaná abédanama náiwitáise, canásíwa, íná nàacawa náichawáaca. Yá Bernabé itéca Marcos. Yáté nawàlùacawa nave iriculé nàacatenáwa manuíri úni yáacubàa, Chipre yàasu iwàwata nérépiná. ⁴⁰Pablo nacái itéca Silas. Níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái nasutáca nalí Dios iyúudàanápiná nía, yá nabànùca náichawa Pablonái, náibaidàanápináté Dios irípiná. ⁴¹Yá Pablonái nachàbacawa Siria yàasu cáli íinatalé, Cilicia yàasu cáli nacái. Yá nachàiniadaca nawàwa néré níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái, iwacáidáyaquéeyéicawa yàcalé imanùbaca.

Timoteo acompaña a Pablo y a Silas

16 Néeseté Pablo, Silas nacái nàanàacaté pucháiba yàcalé néré ípidenéeyéica Derbe, Listra nacái. Néréte nàanàaca áiba ùuculliri yeebáidéeri Jesús itàacái ípidenéeri Timoteo. Yátúa judíosàatúa, yeebáidéechúa Jesús itàacái. Yáanirimi quéwa

griegosàiri, càmfírica judío. ²Listra iyacàlená minanáí yeebáidéeyéi Jesús itàacái, Iconio iyacàlená mìnanáí nacái nacàlidacaté Timoteo iináwaná iwali, cayábéerica íiwitáise. ³Yáté Pablo iwàwaca Timoteo yàacawa náapicha. Yá itéca Timoteo namànicaténá irí circuncisión báawacáicha judiónái iicáca Timoteo, níái judíoca iyéeyéica yàcalé irícu Pablo iwàwéeyéica ipáchiaca, macái judíocáiná nàalíacatéwa Timoteo yáanirimi iwali griegosàirimicani, càmfírica judío. ⁴Néese Pablonái ipáchiaca yèepunícawa yàcalé imanùbaca. Ata alénácaalí nàacawa nacàlidaca cuyàluta iricuírí tàacáisi nalí níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái, yái tàacáisi apóstolnái, ancianonái nacái Jerusalén mìnánáica natànèericaté cuyàluta iricu, nàalàacatenáté càmfíyeyéi judío. ⁵Iná yéewa níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái iwacáidáyaquéeyéicawa yàcalé imanùbaca, néemiaca Pablonái yàalàaná nía, yá neebáidaca cachàiniwanái. Yá èeri imanùbaca áibanái mamáalàacata nawènúadaca náiwitáisewa neebáidàanápiná Jesús itàacái.

La visión que Pablo tuvo de un hombre de Macedonia

⁶Néeseté Espíritu Santo càmita ibatàa Pablonái icàlidaca Dios itàacái Asia yàasu cáli néré. Iná nachàbacawa Frigia yàasu cáli íinatalé, Galacia yàasu cáli nacái. ⁷Néese nàyacaalíté mawiénita Misia yàasu cáli irí, yá nàináidacatéwa nawàlùanápináwa Bitinia yàasu cáli íinatalépiná quéwa Espíritu Santo Jesús ibànùerica càmitaté imàaca nàacawa néré. ⁸Néese nachàbacatéwa Misia yàasu cáli íinatalé. Yá nalicùacawa Troas íidalutalená néré. ⁹Yá táiyápi Pablo iicácaté yéenáiwánási nacáiri, Dios

néeséeri. Yá iicáca asiali Macedonia yàasu cáli néeséeri. Yái asiali ibàlùacawa isutáca Pablo fícha wawàsi manuísíwata. Yá fímaca Pablo irí: “Aqualé Macedonia yàasu cáli ínatalé, piyíudàa wía”, fímaca. ¹⁰Néese Pablo iicácáinaté yái yéenáiwanási nacáirica, ínáté wachùniaca wàasuwa àyapu piná caquialéta wàacaténáwa Macedonia yàasu cáli néré, wáaliacáináwa báisiiri iyú Dios imáidacaté wía wacàlidáanápíná nalí cayábéeri tàacáisi Jesús iináwaná ìwali.

Pablo y Silas en Filipos

¹¹Néeseté Pablo, Silas nacái, núa nacái náapícha, núa Lucas, wawàlùacatéwa nave iriculé, iyéerica Troas ídalutalená néré. Yá wàacawa machacànita manuírí úní yáacubàa iwàwata néré ípidenéechúa Samotracia. Yá mapísáita àniwa wàacawa wàanàaca Neápolis iyacàlená néré iyéerica iwàwata íinata. ¹²Wàacawa cáli íinatabàa Neápolis iyacàlená fícha àta wàanàacataléta Filipos iyacàlená iriculé, nàyacataléca níái manùbéeyéi romanosíwa. Yái yàcaléca máiníri cachàinica Macedonia yàasu cáli yéená íinata. Wàyaca néeni cawàwanáta máisiba èeri. ¹³Aiba sábadu judíonái iyamáidacatáicawa, Pablo, Silas nacái, núa nacái náapícha, wamusúacawa yàcalé fícha. Yá wàacawa inanábalé wéemíacáinaté judíonái iináwaná ìwali nasutáca níawawa Dios fícha néré. Abénaméeyéi inanái nàyaca néré nàwacáidáyacacawa nasutácaténá níawawa Dios fícha. Yá wáawinacawa néré, wacàlidaca nalí Dios itàacái. ¹⁴Abéechúa néená ípidenéechúa Lidia, Tiatira iyacàlená mìnalu. Uái Lidia iwéndéechúa cawènfiri wáluma cúulíri capíraléwaca iicacánáwa. Uái inanái, yéechúa Dios icàaluíná, uémíaca wacàlidáaná

nalíni. Yá Wáiwacali imàacaca uebáidaca yái tàacáisi cayábéerica Pablo icàlidéerica nalí. ¹⁵Yá ubautizácawa, áibanái nacái ucapèe iricuíyéica. Néese úumaca walí:

—Píináidacaalfucéwa nuebáidaca Wáiwacali itàacái báisiiri iyú, yásí aqualécué piyamáacuéwa nuénánái yáapícha —cái úumaca walí mamáalàacata àta wàacatalétatéwa wayamáacawa nacapèericu.

¹⁶Néesetécáwa áiba èeri àniwa, wàacawa inanába nérépiná wasutácaténá wíawawa Dios ícha, yá wàanàaca áiba mànacàu demonio idacuèchúaca íiwitáise, íná yéewa uwicùlidaca demonio íiwitáise iyú. Wenàiwicanái ipáyaidaca uwicùlidacaténá. Uíwacanánái needácaté nalíwa manùba plata ùwalíise úái iwicùlidéechúaca, nàasu wenàiwicacáiná úa.

¹⁷Uái mànacàuca udàbaca ùacawa wáamiwáise, wía Pablonáica. Yá uémíanica ùacawa:

—Níái asianáica, náibaidaca chènunfíseeri Dios irípiná. Nàanàaca nacàlidacaténácué píriní Dios iwàwaca iwasàacuéca pía yàasu yíuwichàacáisi fíchawa — úumaca wàwali, wía Pablocá.

¹⁸Uémíanicáwa ucàlidacani madécana èeri àta maséecataléta Pablo yéemíaca usàna. Yá Pablo iwènúacawa, yá fímaca demonio irí idacuèerica uíwítáise:

—Jesucristo inùmálicuise nuchùllia piacawa uícha —fímaca yái Pablocá. Yáta yàacawa uícha caquialéta yái demonioca.

¹⁹Néese mànacàu íiwacanánái náaliacawa canácata quirínama needápináté nalíwa plata ùwalíise, íná náibàaca Pablo, Silas nacái, yá natéca nía yàcalé íiwacanánái yàatalé, yàcalé mìnánái nàwacáidacàalu. ²⁰Yá nacháawàaca Pablonái iináwaná ìwali jueznái irí. Yá náimaca Pablonái ìwali:

—Níái asíanáica judíonái meedá. Calúaca namànica wàyacàle minanáí. ²¹Néewáidaca wía wèepunínápináwa càide iyúwa áiba íiwitáisesi íimáaná méetàuculéerica wáiwitáise fícha. Càmita cayába weebáidani, romanocáiná wía, íná canáca yéewaná weebáidacani —náimaca.

²²Íná yàcalé minanáí canánama nadábaca néemíanicawa báawéeri iyú Pablonái iwali, yá jueznái nachùuliaca needáca Pablonái ibàle. Yá nanúadáidaca Pablonái àicu iyú manùba yàawiría àta náiraná imusúacatalétawa nàwalfise.

²³Idécanáami nanúadáidaca nía báawanama, yá náucaca Pablonái presoíyéi ibànaliculé. Yá nachùuliaca yái icuèricaté presoíyéi ibàna icùanápiná nía cayába.

²⁴Yeebáca yái nachùullanácani, íná yái icuèrica presoíyéi ibàna itéca iwàlùadawa Pablo, Silas nacái presoíyéi ibànaná iriculé alé imáalàanácawa. Yá icàbadàca nacàwa pucháiba tabla imiyéyi iwéré ipíchaná namusúacawa.

²⁵Quéwa bamuchúami catá Pablo, Silas nacái nasutáca níawawa Dios íicha, nacántàaca nacái Dios írí, yá áibanái presoíyéi yéemíaca natàacái.

²⁶Néese yáta cáli icusúacawa cachàiníri iyú, íná yái presoíyéi ibànaca icusúacawa macáita cachàiníri iyú. Yá presoíyéi ibàna inùma imanùbaca nàacùacawa macáita, cadena nacái nadacùanáca nía nacaláacawa náicha macáita níái presoíyéica iyéeyéica presoíyéi ibànalicu. ²⁷Néeseté, yái asiali icuèrica presoíyéi ibàna icawàacawa. Yá iicáca presoíyéi ibàna inùma canánama yàacùacanéerica, yá imusúadaca yàasu espada machete nacáiriwa, inúacaténá yáawawa, iyúnáidacáiná nachùuliacatéwa íicha, níái presoíyéica. ²⁸Quéwa Pablo imáidaca írí:

—iPicá pinúa píawawa! iWàyaca macáita! —íimaca yái Pabloca.

²⁹Néese yái icuèrica presoíyéi ibàna ichùuliaca yàasu wenàiwicawa itéenápiná írí quichái lámpara nacáiri, yá ipía iwàlùacawa Pablonái yàatalé itatácawa yàacawa icalùniwa. Yá ibàlùacawa yùului ipùata iyúwa Pablonái írí. ³⁰Yá imusúadaca nía presoíyéi ibàna iricúise, níái Pablonáica. Yá isutáca yéemíawa nía:

—Píacué asíanáica, ¿càinásica iwàwacutá numànica yéewanápiná Dios iwasaaca núa yàasu yùuwichàacáisi íichawa? —íimaca nalí. ³¹Yá náimaca írí:

—Peebáidacaalí Wáiwacali Jesús itàacái, yásí Dios iwasaaca pía yàasu yùuwichàacáisi íichawa, nía nacái picapèe iricuíyéica —náimaca írí.

³²Néese nacàlidaca írí Wáiwacali itàacái, nalí nacái iyéeyéica icapèe irícu, yái icuèrica presoíyéi ibàna. ³³Yá néese, yáté horaca, bamuchúami catá, yái icuèrica presoíyéi ibàna íibaca Pablonái icháuná, nanúadáidacatabàaca nía àicu iyú. Yá ibautizácawa, yéenánái canánama nacái nabautizácawa.

³⁴Néese yái icuèrica presoíyéi ibàna itéca nía icapèe iriculéwa. Yá yàaca nayápiná. Yá cayábaca iwàwa, yéenánái nacái, neebáidacáiná Dios itàacái.

³⁵Amalacaté yàacawa nawicáu, yá jueznái nabànùaca úwinái presoíyéi ibàna néré nachùuliacaténá nawasaaca Pablonái. ³⁶Yái icuèrica presoíyéi ibàna íimaca Pablo írí:

—Níara juezca nachùuliaca nuwasàacuéca pía, íná pimusúacuéwa matuíbanáita —íimaca Pablonái írí. ³⁷Quéwa Pablo íimaca úwinái írí:

—Nadéca nanúadáidaca wía àicu iyú, wía romanosíwaca wenàiwicanái yàacuéssemi. Càmitaté namàaca wacàlidaca waináwaná iwaliwa. Canacaté nacái nàanèeri wàwali wabáyawaná nàuwichàidéeripiná wía iwálíise.

Yá nadéca náucaca wía presoíyéi ibànaliculé. Siùcade nawàwa nawasàaca wía ibàacanéri iyú. Quéwa càmita wawàwa wamàni càì. Piàcué picàlidaca nalí níani juezca níacaténáta iwasàa wía —íimaca yái Pablocá.

³⁸Néese úwinái nacàlidaca jueznái írini. Iná cáaluca jueznái néemiaca naináwaná iwali romanonáicáiná níái Pablonáica. ³⁹Néese níái juezca nàacawa presoíyéi ibàna néré. Yá nasutáca Pablonái fícha wawàsi namàacáanápíná nawàwawa fícha yái báawéerica jueznái imàníiricaté nalí. Yá jueznái iwasàaca nía presoíyéi ibàna fícha. Néese nasutáca Pablonái fícha wawàsi manuísíwata nèepùanápíná yàcalé fícha.

⁴⁰Pablonái namusúacawa presoíyéi ibàna fícha, yá napáchiaca Lidia néré. Idécanáami nàwacáidaca wenàiwica yeebáidéeyéica Jesús itàacái, yá Pablonái nachàiniadaca nawàwa Dios itàacái iyú. Néese Pablonái nèepùacawa náicha.

El alboroto en Tesalónica

17 Pablo, Silas nacái napáchiacaté nèepunicawa, yá nachàbacawa Anfípolis iyacàlená iricubàa, Apolonia iyacàlená nacái. Yáté nàanàaca Tesalónica iyacàlená néré. Iyaca néré judíonái yéewáidacàalu. ²Càide iyúwaté Pablo íiwitáise iyáaná, iwàlùacawa néewáidacàalu iriculé sábadó imanùbaca, máisiba sábadó iricu judíonái iyamáidacatáicawa. Yá itànáica náapicha, icàlidaca nacái nalíni càinácaalí íimáaná yái tàacáisi profetanái itànèericaté Dios inùmálicuíse. ³Yá Pablo icàlidaca nalí tàacáisi profetanái itànèericaté Dios inùmálicuíse Mesías iwali, yái israelita icuèrinápínáca Dios ibànuèripinácaté nalí. Pablo icàlidaca nalíni Mesías iwàwacutácaté yéetácawa,

néese idécanáamité yéetácawa, yá iwàwacutácaté nacái icáucàacawa. Yá Pablo íimaca nalí:

—Yái Jesús nucàlidéericuèca pirí iináwaná iwali, yácata yái Mesíasca Dios ibànuèripinácaté walí Wacuèrinápíná, wía judíoca — íimaca yái Pablocá.

⁴Néese abénaméeyéi judío neebáidaca yái tàacáisi Pablo icàlidéerica nalí. Yáté nèepunicawa Pablonái yáapicha. Madécaná griegonái yèyeyéi Dios icàaluíniná, neebáidacaté Jesús itàacái, madécaná nacái inaná cáimiétacanéeyéi neebáida nacái. ⁵Quéwa áibanái judío càmfíyeyéi yeebáida Jesús itàacái, yá báawaca naicáca Pablonái, manùbacáiná wenàiwica nawàwa néemiaca Pablo itàacái. Yá judíonái nàwacáidaca áibanái báawéeyéi íiwitáise, níái machawàaquéeyéica iyéeyéica calle iricubàa, nawènúadánápíná yàcalé mìnaná íiwitáise canánama calúacaténá naicáca Pablonái.

Yá wenàiwicanái ipiacawa, néemíanicawa, yá nawàlùacawa cachàiníri iyú Jasón icapèe iriculé nacutácaténá Pablo, Silas nacái náibàacaténá nía natéénápíná nacái nía yàcalé íiwacanánái yàatalé nacháawàacaténá Pablonái iináwaná iwali. ⁶Quéwa canácaté néré níái Pablonáica, íná níái manùbéeyéi wenàiwicaca náibàaca Jasón, náibàaca nacái áibanái yeebáidéeyéica Jesús itàacái. Yá nawatàidaca Jasónnái nacháawàacaténá naináwaná yàcalé íiwacanánái írì. Yá náimaca néemíanicawa:

—iNíara Pablo, Silas nacái nadéca báawaca namànica macái èeri mìnaná íiwitáise calúacaténá naicáca wacuèriná emperador! Iná càmita èeri mìnaná nàyaca matufbanáiwaca! iSiùca Pablonái nadéca nawàlùacawa wàyacàle iriculé nacái! ⁷Yái Jasón idéca yeedáca nía icapèe iriculéwá! Macái

namànica máiní méetàuculéeri wawàsi emperador itàacái íicha, yái wacuèriná emperador romanosàirica icuèrica macái cáli imanùbaca, náimacáiná iyacasa áiba wacuèrinápiná, yáara íipidenéerimica Jesús —náimaca.

⁸Idécanaámíté néemiacani, yá báawaca náináidacawa nawàwawa, níái wenàiwicaca, nía nacái yàcalé íiwacanánáica. ⁹Quéwa Jasón, áibanáí nacái iyéeyéica yáapicha, napáyaidaca náichawa plata iyú yàcalé íiwacanánái càide iyúwa yàcalé íiwacanánái ichùullianá napáyaidaca nía. Yásí namàacaca Jasónnáí nèepunícawa.

Pablo y Silas en Berea

¹⁰Néeseté níái Tesalónica iyacàlená mìnanáí yeebáidéeyéica Jesús itàacái nayúudàaca Pablo, Silas nacái namusúacawa caquialéta nàacaténáwa táiyápi Berea iyacàlená nérépiná. Nàanàaca néré, yá nawàlùacawa judíonáí yéewáidacaalu iriculé. ¹¹Abénaméeyéí judío iyéeyéica Berea iyacàlená iricu cáimiétacanéeyéica nía Tesalónica iyacàlená mìnanáí íicha, íná néemiaca cáalífacáiri iyú yái tàacáisi Pablo icàlidéerica nalí. Eeri imanùbaca Berea iyacàlená mìnanáí yéewáidacawa tàacáisi ìwali profetanáí itànèericaté Dios inùmalicúise, náalfacaténáwa asáisi báisírícaalíni, yái tàacáisi Pablo icàlidéerica nalí. ¹²Iná madécana nawènúadaca náiwitáisewa neebáidacaténá Jesús itàacái. Aibanáí nacái griegonáí manùbéeyéí neebáida nacái, madécana wenàiwica cáimiétacanéeyéí, inanáí, asianáí nacái. ¹³Quéwa abénaméeyéí judío Tesalónica iyacàlená néeséeyéí néemiacaté Pablo iináwaná ìwali icàlidáana Dios itàacái Berea iyacàlená iricu nacái, yá nàacawa néré. Yá báawaca namànica yàcalé mìnanáí

íiwitáise nawàwacaténá náibàaca Pablonáí nàuwichàidacaténá nía. ¹⁴Yásí níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái nabànùaca Pablo caquialéta áiba yàcalé nérépiná iyéerica manuírí úni idùlepi. Silas, Timoteo nacái nayamáacatéwa Berea iyacàlená iricu. ¹⁵Níái itéeyéicaté Pablo nàacawéeridacani àta nàanàacatalétaté Atenas iyacàlená néré. Néese nèepùacawa íicha. Pablo ibànùaca náapicha tàacáisi imáidacaténá Silas, Timoteo nacái nàanápínátéwa caquialéta Pablo yàatalépiná.

Pablo en Atenas

¹⁶Ináté Pablo iyaca Atenas iyacàlená iricu. Icùaca iyaca nàanàaca néré níái Silas, Timoteo nacái. Yá báawaca Pablo iwàwa iicáciná manùbéeyéí ídolo, yái cuwáinái yéenáiwana íbàluèyécawa néenibàa, Atenas iyacàlená mìnanáí isutéeyéica yáawawa íicha. ¹⁷Iná Pablo itàanica judíonáí yáapicha néewáidacaalu iricu, náapicha nacái áibanáí yéeyéica Dios icàaluíná. Icàlidaca nalí Jesucristo iináwaná ìwali. Nasutáca néemiawani nacái. Eeri imanùbacata nacái Pablo itàanica áibanáí yáapicha cáiyéinácalí íbàluèyécawa yàcalé bamuchúamibàa. Pablo iwàwaca iwènúadaca náiwitáise neebáidáanápíná Jesús itàacái. ¹⁸Nàyaca néeni abénaméeyéí asianáí yéewáidéeyéiwa epicureonáí yàasu tàacáisi ìwali. Aibanáí asianáí nacái yéewáidéeyéiwa estoiconáí yàasu tàacáisi ìwali. Aiba èeri nàanàaca Pablo. Yá nasutáca néemiawa níawáaca:

—¿Càinásica ìwali itàaní mamáalàacata yái asialica? — náimaca nalíwáaca. Quéwa áibanáí íimaca Pablo ìwali:

—Cawàwanáta itàanica áibanáí cuwáinái inùmalicúise

áiba fiwitáaná cuwáináí wàasu cuwáináí ícha —náimaca ìwali, Pablo icàlidacáiná nálí Jesús iináwaná ìwali imichàacatéwa yéetácáisi ícha. ¹⁹Iná namáida natéwa Pablo nàwacáidacáalu néréwa ípidenácataléca Areópago, náiwacanánái ìwacáidáyacacatáléca, cáalíacáiyéí nacáí. Yá nasutáca néemíawa Pablo:

—¿Cawínásica yáí wàlisàí tàacáisi picàlidéerica?

²⁰Picàlidacáiná walí áiba tàacáisi càmíricáwa wáalíawa ìwali. Iná wawáwa wáalíacawa càinácaalí íimáaná yáí tàacáisica —náimaca Pablo irí.

²¹Càité náimaca Pablo irí níacáiná Atenas iyacàlená mìnanáica, áibanái nacáí iyéeyéica nèewi, casíimáica néemiaca natàaníca èerfapinama macáí wàlisàí tàacáisi ìwali.

²²Iná Pablo yàa ibàlùacawa nàacuésemi níái ìwacáidáyacuéyéicawa Areópago néeni. Yá íimaca nalí:

“Píacué, Atenas iyacàlená mìnanáica, núalíacuécawa piináwaná ìwali pianácué cuwáináí icàaluíniná manuísíwata.

²³Nuchàbacáináaté nuicáca níara manùbéeyéí pisutácatáicuéca, yá nùanàaca áiba altar tàacáisi ichanèericawa ìwali. Yá tàacáisi íimaca: ‘Dios irípiná, yáara càmírica wáalíawa ìwali’, íiméeri. Quéwa péemiacué cayábani. Yáí Dios pièricuécá irí cayábéeri càmíricuécá píalí ìwali, yáca Dios yáí nucàlidéericuécá pírí iináwaná ìwali.

²⁴“Dios idàbacaté cháí cáli. Idàbaté nacáí macáita wawàsi iyéerica. Náiwacalíca nacáí macáí cáli chènuníseeyéica, yá nacáí cáliquéí. Càmita Dios ìya templo irícu wamànírica wacáapi iyúwa.

²⁵Canáca imáapuèri wáicha wamàníripiná irí. Abéerita Dios

yáí yèerica wacáuca, yèeri wacalésa nacáí, yèeri nacáí macáita wàasu.

²⁶⁻²⁷“Dios idàbacaté abéeri asíali, abéechúa inanáí nacáí. Wàawirináimicaté nía, wía èeri mìnanáica canánama, iyéeyéica macáí cáli. Dios ichùuliacaté wàwali macáita càinápinácaalí wàasu èeri, càinápinácaalí nacáí wàasu cáli, wacutácaténá wáalíacawa Dios ìwali, éwita càmícaníta wáalimá waicácani watuí iyúwa. Quéwa càmita càulená wáalíacawa ìwali. ²⁸Dios yèericáiná wacáuca, wachàini nacáí, càide iyúwa nacáí náimáaná níara abénaméeyéí pèewi itànèeyéica tàacáisi íiméerica: ‘Wíacata nacáí Dios yéenibe’, càí natànàaca. ²⁹Dios yéenibecáiná wía, íná càmita cayába wáináida Dios yéenáiwánaca yáí ídoloca, yáí yéenáiwánasi wenàiwica imànírica oro ícha ídoloopiná, yá nacáí platéechúa ídoloca, íbéechúa ídoloca nacáí iyúwa nayúunáidáaná Dios yéenáiwánacani. ³⁰Bàaluité èeri, càmitaté wàawirináimi yáalíawa, íná Dios ìideníacaté yáí namànínáca. Quéwa siúcade ichùuliaca wawènúadánápiná wáiwitáisewa wabáyawaná íchawa, wamàacacaténá wáichawa yáí wabáyawaná wamànírica. ³¹Dios idéca ichùuliaca wawènúadánápiná wáiwitáisewa; idéca imàacaca abé èeripiná icàlidáanápiná báisiiri iyú èeri mìnanáí ibáyawaná ìwali, yéemícaténá naináwaná ìwali cáalíacáiri iyú. Dios idéca imàacaca abéeri asíali icàlidáanápiná naináwaná ìwali yùuwichàidacaténá nía. Idéca yáasáidaca walí canánama càirínácaalíni, yáí Jesúsca, Dios imichàidacáináaté Jesús yéetácáisi ícha”, íimaca nalí yáí Pabloca.

³²Néese Atenas mìnanáí idécanáami néemiaca iináwaná

imichàanáwa yéetácáisi fícha, yá abenaméeyéi nëewi naicáanica Pablo iquíniná. Quéwa áibanái íimaca Pablo írí:

—Wawàwaca picàlidaca walí àniwani, áibaalípiná —námaca Pablo írí.

³³Iná Pablo yèpùacawa náicha.

³⁴Quéwa abenaméeyéi nëewi nàacawa Pablo yáapicha, yá neebáidaca íríni. Abéeri ípídená Dionisio, abéeri néenaca, níai Areópagoca. Aiba yeebáidéechúa, uípídená Dámaris. Aibanái náapicha nacái neebáidacaté Jesús itàacái.

Pablo en Corinto

18 Néeseté Pablo yàacawa Atenas iyacàlená fícha Corinto iyacàlená nérépiná. ²Corinto iyacàlená írícu Pablo yàanàaca abéeri judío ípídenéeri Aquila, abéeri Ponto yàasu cáli néeséeri. Achúma èerité ipíchawáiseté Pablo yàanàaca néré, Aquila yàanaacaté Italia yàasu cáli néese, yàacawéetúa Priscila yáapichawa. Iwàwacutácaté namusúacawa Italia yàasu cáli fícha, yácáiná emperador romanosàiri Claudio, icuèricaté macái cáli imanùbaca, ichùulíacaté macái judfonái imusúacawa Roma iyacàlená fícha. Ináté níai Aquilanáica nàacatéwa Italia yàasu cáli fícha, néese nàanàacaté Corinto iyacàlená néré. Yá Pablo ipáchiaca níai Aquilanáica. ³Pablo iyamáacatéwa íbaidacaténá náapicha náibaidacáiná yái wawàsi Pablo yáaliérica íbaidaca, capiima ímamisírica. ⁴Néese sábadó imanùbaca judfonái iyamáidacatáicawa, Pablo iwàlùacawa néewáidacàalu iriculé. Yá icàlidaca nalí Jesús iináwaná ìwali. Iwàwacaté nacái iwènúadaca náiwitáise neebáidáanápíná Jesús itàacái, níai judfoca, níai nacái càmfíyéica judío.

⁵Silas, Timoteo nacái nàanàacaalíté Pablo yàatalé Macedonia yàasu cáli néese, yáté Pablo imàacaca fíchawa yàasu íbaidacalésíwa capiima ímamisírica icàlidacaténá mamáalàacata Jesús itàacái, iwènúadacaténá nacái judfonái íwítáise neebáidáanápíná Jesús itàacái, nàasu Mesíascani, yái nacuèrinápínaca Dios ibànuericaté judfonái írí. ⁶Quéwa abenaméeyéi judío nàuwídeca namànica Pablo, yá nadàbaca nataánica ìwali báawéeri iyú. Néese Pablo icusúaca napualé yàasu ruana nacáiriwa càide iyúwa judío íwítáise iyáaná, yáasáidacaténá Dios yíuwicháidáanápínáté níai. Yá íimaca nalí:

—Píacué judíoca, píuwicháapínáwa píbayawaná ìwalísecuéwa. Canácata nubáyawaná ìwalíise yái píuwicháanápínacuécawa, nùalàacáinácué pía yíuwicháacáisi íichaná. Siúcade nùacawa nucàlidacaténá yái tãacásica càmfíyéi judío írí —íimaca yái Pablocá.

⁷Yá Pablo imusúacawa judfonái yéewáidacàalu iricuise. Yá iwàlùacatéwa áiba asialí icapèe iriculé càmfíri judío, ípídenéerica Ticio Justo. Yái asialí yèericaté Dios icàaluíniná. Idèniaca icapèewa judfonái yéewáidacàalu idanfbaa. ⁸Iyacaté áiba judío ípídenéeri Crispo, yácata abéeri néewáidacàalu íiwacali. Yái Crispo yeebáidacaté Wáiwacali itàacái, macái yéenánái yáapichawa. Madécana Corinto iyacàlená minaná nacái néemiaca Jesús iináwaná ìwali, yá neebáidaca Jesús itàacái, yá nabautizá nacáíwa, náasáidacaténá neebáidaca Jesús. ⁹Néese áiba catá Wáiwacali íimaca Pablo írí yéenáíwanási nacáiri iricuise: “Píca cáalu pía. Picàlida nalí nutàacái mamáalàacata, píca

masàna pía. ¹⁰Núacáináta píapicha íná canácata yáalíméeri imànica pirí báawéeri, nudèniacáiná madécaná nùasu wenàiwicawa judíonái yeebáidéeyéipiná nutàacái yá yàcaléquéi”, íimaca yái Wáiwacalica. ¹¹Càité Pablo iyamáacawa abéeri camuí y medio Corinto iyacàlená írìcu. Yá yéewáidaca wenàiwicanái Dios itàacái iyú.

¹²Quéwa néenialíté Galión gobernador icùacaté Acaya yàasu cáli. Néese madécaná judío nàwacáidáyacacawa, yáté náibàaca Pablo. Yá nawatàidaca Pablo nacháawàacatená iináwaná ìwali Galión gobernador írì. ¹³Yá náimaca gobernador írì:

—Yái asialica icàlidaca yèepunicawa iwènúadaca wenàiwicanái íiwitáise nàacatená Dios icàaluíniná iyúwa càmiíná romanonái ibatàa wamànica —náimaca.

¹⁴Néese Pablo batéwa idàbaca itàanica, quéwa yái Galión íimaca judíonái írì:

—Isàiwicacaalí áiba wenàiwica írì wawàsítá, càmicaalí nacái, imànicaalí ibáyawanáwa manuísíwatatá, yásí báisíta nuèniàca quiríta nuèmiacatenácué cayába pisàna picháawàanacué iináwaná ìwali, píacué judíoca.

¹⁵Quéwa píasu wawàsicué meedáni, pitàanicaténácué piríwáaca chàinisíiri iyú, canéeri iwèni tàacáisi ìwali, náipidená ìwali nacái, ìwali nacái yái pichùulianácuéca. Pichùnìacué píawamítani yái wawàsica càmicáiná nuwàwa nuèmiacuéca píasu wawàsi iináwaná ìwali —íimaca yái gobernadorca.

¹⁶Yá yúucaca íichawa nía capíi írìcuíse, yái capíi imàdàanáca gobernador yéemìacataléca wenàiwica iináwaná ìwali. ¹⁷Néese macáita náibàaca Sóstenes, áiba judíonái yéewáidacàalu íiwacali.

Yá nacapèedáidacani gobernador íipunita. Quéwa matuíbanái meedá Galión icáca yái namànífrica.

Pablo vuelve a Antioquía y comienza su tercer viaje misionero

¹⁸Néeseté Pablo iyamáacatéwa Corinto iyacàlená írìcu madécaná èeri mamàalàacata. Néese itàanica náapicha níai yeebáidéeyéica Jesús itàacái icàlidacatená nalí iináwanáwa yàanápináwa náicha, yá namàacaca yàacawa matuíbanáita. Néeseté Pablo iwàlùacawa nave írìculé náapicha níai Priscila, Aquila nacái yàacatenáwa manuírì úni yáacubàa Siria yàasu cáli nérépiná. Quéechatécáwa nàanàca Cencrea íidalutalená néré. Yá nayamáidacawa néré maléena èerita. Ípichawáiseté nawàlùacawa nave írìculé àniwa, Pablo idalúaca íiwita ibáináwa imàalàidacáinaté imànica áiba íibaidacalési càide iyúwa icàlidáanaté Dios írìni, iyúwaté judío íiwitáise iyáaná.

¹⁹Néeseté nàacawa àniwa manuírì úni yáacubàa àta nàanàcataléta Efeso íidalutalená néré. Yá Pablo yàacawa náicha, níai Priscila, Aquila nacái iwàlùacatenáwa judíonái yéewáidacàalu írìculé. Yá itàanica judíonái yáapicha iwacáidáyacuéeyéicawa néré.

²⁰Yá nasutáca Pablo íicha wawàsi manuísíwata iyamáanápináwa náapicha quiríta yéewáidacatená nía, quéwa càmitaté iwàwa iyamáacawa néré. ²¹Ípichawáiseté Pablo yàacawa náicha, yá íimaca nalí: “Íwàwacutá nùyaca Jerusalén iyacàlená írìcu áiba èeriwa nuicácaténá náapicha mesúnamáita áiba culto namàníripináca. Quéwa Dios iwàwacualí nuèpùacawa néese àniwa, yásí nuèpùacué nupáchiaca pía àniwa”, íimaca yái Pabloca. Néeseté Pablo iwàlùacawa nave írìculé, yàacatenáwa manuírì úni yáacubàa. Yá yàacawa Efeso

iyacàlená ícha. ²²Idécanáami Pablo yàanàaca Cesarea ìdalutalená néré, yáté yàacawa cáli ìnatabàa Jerusalén iyacàlená néré itàidacatená wenàiwica yeebáidéeyéica Jesús itàacái. Idécanáamité itàidaca nía néré, yáté yàacawa Antioquía iyacàlená néré. ²³Néese ipáchiaca nía néré achúmáanata, yá yàacatéwa náicha àniwa, yèepunicaténáwa yàcalé imanùbaca Galacia yàasu cáli ìnatabàa, Frigia yàasu cáli ìnatabàa nacái. Càité yèepuní ichàiniadaca nawàwa macáita níai yeebáidéeyéica Jesús itàacái.

Apolos predica en Efeso

²⁴Néennialíté áiba judío ìpidenéeri Apolos, Alejandría iyacàlená néeséeri yàanàacaté Efeso iyacàlená néré. Yái Apolos yáalíaca icàlidaca Dios itàacái cáalíacáiri iyú, yéewáidacaté nacáíwa cayábéeri iyú tàacáisi ìwali profetanái, áibanái nacái itànèericaté Dios inùmálicuíse, íná yéewa yáalíacawa ìwali cayába. ²⁵Apolos yéewáidacatéwa tàacáisi ìwali icàlidéerica càinácaalí Wáiwacali iwàwáaná wàyaca. Yá icàlidaca Wáiwacali iináwaná ìwali manuísíwata macái iwàwalicúsewa. Yéewáida wenàiwicanái amaláwaca Jesús ìwali, éwita yáalíacáanítawa abéerita ìwali yái Juan el Bautista ibautizáanáté wenàiwica iwènúadéeyéicaté ìwítáisewa Dios irípiná. ²⁶Yá Apolos idábaca icàlidaca macàaluínátani judíonái yéewáidacáalu iricu. Quéwa Priscila, Aquila nacái idécanáamité néemíaca Apolos, yá natécani méetàucuta nàataléwa nacàlidacatená amaláwaca iríni macáita yái Wáiwacali iináwanáca. ²⁷Néese Apolos iwàwacaté yàaca icàlidaca Wáiwacali itàacái Acaya yàasu cáli néré. Níai yeebáidéeyéica Jesús itàacái nawàwacaté nayúudàacani yàasu àyapu piná.

Yá nabànùaca yáapicha cuyàluta wenàiwicanái irí yeebáidéeyéica Jesús itàacái Acaya yàasu cáli néeni, natàidáanápínani cayábéeri iyú, yái Apolosca. Yàanàacaté Acaya yàasu cáli néré, yá Apolos iyúudàaca nía manuísíwata, níai Dios imàníyéica irí cayábéeri mawènfíri iyú imàacáanápíná neebáidaca Jesús itàacái. ²⁸Yácáiná Apolos icàlidacani macái wenàiwica yàacuéseemi, cachàinfíri iyú nacái imawèniadaca nàasu tàacáisi níai judíoca. Icàlidacaté nalí machacàníri iyúni càinácaalí ìmáaná tàacáisi profetanái itànèericaté Dios inùmálicuíse, yáasáidacatená Mesíascani yái Jesúsca, judío icuèrinápíná Dios ibànùericaté nalí.

Pablo en Efeso

19 Idècunitàacá Apolos iyaca Corinto iyacàlená iricu, yá Pablo yàacawa ichàbacawa dúlinaméeri cáli néenibàa. Yá yàanàaca Efeso iyacàlená iriculé. Néré Pablo yàanàaca abéameeyéi yeebáidéeyéi. ²Yá ìmaca nalí: —¿Dios ibànùasicué pirí Espíritu Santo, peebáidacaalítécué? — ìmaca yái Pablocá. Yá náimaca irí: —Càmíiri. Canácata wéemièricáwa Espíritu Santo iináwaná ìwali yàanàaná —náimaca. ³Néese Pablo isutáca yéemíawa nía àniwa: —¿Càirínácaalícué tàacáisi peebáidaté ìwali, nabautizacatenácué píá? —ìmaca yái Pablocá. Néese náimaca irí: —Weebáidacaté yái tàacáisi Juan el Bautista yéewáidéericaté iyú wenàiwica wawènúadáanápínaté wáiwítáisewa Dios irípiná — náimaca. ⁴Pablo ìmaca nalí: —Juan ibautizacaté wenàiwica náasáidacatená nawèniadacaté náiwítáisewa Dios irípiná. Juan icàlidacaté nalí nacái iwàwacutáanápínaté neebáidaca áiba itàacái, yái yànèeripínacaté

Juan yáamiricubàa, yái Jesúsca —
fímaca yái Pablocá.

⁵Idécánáami néemiácani, yá nabautizácawa Wáiwacali Jesús ípidená ìwali, neebáidacáiná itàacái. ⁶Néese Pablo imàacaca icáapiwa nàwali, yá Espíritu Santo yàanàaca yàacawéeridacaténá nía, yá natàaníca áiba tàacáisi iyú, càmfíri èeri minaná itàacái. Nacàlidaca tàacáisi Dios inùmalicuise. ⁷Cawàwanáta doce namanùbaca asianáica níaí yeebáidéeyéica Wáiwacali itàacái.

⁸Néese Pablo iyamáacatena nèewi Efeso iyacàlená néré máisiba quéeri. Eeri imanùbaca icàlidaca nalíni judíonái yéewáidacàalu iricu. Icàlidaca nalíni macàaluíniná, itàaní nacái náapicha, iwènúadaca náiwitáise náalífacaténawa càinácaalí iyú Dios icùaca yàasu wenàiwicanáíwa.

⁹Quéwa abénaméeyéi judío báawaca néemiaca Pablo yàasu tàacáisi, yá càmita nawàwa neebáidacani. Natàaníca wenàiwicanái irí báawéeri iyú tàacáisi ìwali, yái cayábéeri tàacáisi Pablo icàlidéerica nalí. Iná Pablo yàacawa náicha, càmita quirínama icàlida nalíni judíonái yéewáidacàalu iricu. Itécaté nacái yáapichawa níaí yeebáidéeyéica Jesús itàacái. Yá nàacawa Tirano yàasu yéewáidacàalu iriculé. Yáté Pablo icàlidaca nalí Dios itàacái èeri imanùbaca. ¹⁰Pablo icàlidacaté nalíni pucháiba camuí. Ináté yéewa macáita Asia yàasu cáli néeséeyéi néemiaca Wáiwacali iináwaná ìwali. Judíonái, nía nacái càmfíyéica judío néemiata nacái. ¹¹Yá Dios imàacaca Pablo ichùnìaca manùbéeyéi máiníyéi cáuláicaca. ¹²Abénaméeyéi naliadaca Pablo yàasu panuelo, ibàle yéená nacái cáuláiquéeyéi ìwali, yá nachùnìacawa níaí cáuláiquéeyéica. Pablo yúucaca demonio wenàiwicanái ícha nacái.

¹³Quéwa áibanái judío yàanàacaté ipáchiaca néré náucacaténá demonio wenàiwicanái ícha. Nawàwacaté náucaca demonio wenàiwica ícha Wáiwacali Jesús ípidená iyú. Yá náimaca demonionái irí: “Jesús inùmalicuise wachùuliacuéca piacawa, yái Jesúsca Pablo icàlidéerica iináwaná ìwali”, náimaca.

¹⁴Càité siete asianái judíonái imànica. Nánirí ípidenaté Esceva, abéeri sacerdote íiwacalináca.

¹⁵Quéwa áiba èeri náalimáidacaté náucaca demonio asiáli ícha, yá demonio fímaca nalí: “Núalíaca nuicáca Jesús. Núalía nacáíwa Pablo ìwali. Càmitacué núalía nuicáca píá”, fímaca nalí yái demonioca.

¹⁶Yáta yái asiáli demonio idacuéri íiwitáise, ipisiacawa nàwali, níaí sietéeyéica imanùbaca asianáica. Yá inúadáidaca nía cachàiníiri iyú báawanama macáita, yá inúadáidaca nía canánama cáiwíiri iyú, àta nèepùacalétawa napìacawa capíi irìcuise, mabàleta, cacháunéeyéi báawanama. ¹⁷Néese macáita Efeso iyacàlená minaná, judíonái canánama, càmfíyéi judío nacái, néemiacaté naináwaná ìwali, níaí sietéeyéi asianáica, íná yéewa cáaluca macáita wenàiwica manuísíwata, yá naináidacawa cáimiétaquéeri iyú Wáiwacali Jesús ìwali.

¹⁸Madécana wenàiwica yeebáidéeyéica Jesús itàacái, nabàlùacawa wenàiwicanái yàacuésemi, yá nacàlidaca náichawa nabáyawanáwa namàníricaté. ¹⁹Madécana nacái camàliquéeyéi natéca nàasu cuyàlutawa manùbawaca, yái cuyàluta icàlidéerica sapíi ìwali, namàlica ìwali nacái. Yá neemáca nàasu cuyàlutawa macáita Efeso iyacàlená minaná icápiná nàasáidacaténá nawènúadacaté

náiwitáisewa namàlica íchawa. Aibanái naputàacaté nawèni náii cuyàlutamaca, yá nawèni cincuenta mil namanùbaca dracma, yái cincuenta mil èri iwènicatái. ²⁰Càité manùbéeyéi wenàiwica yéemiaca Wáiwacali itàacái, yá neebáidacani, madécanéeyéi wenàiwicaca.

²¹Idécanáamité ichàbacawa yái wawàsica, yá Pablo íináidacatéwa ipáchíanápíná Macedonia yàasu cáli néré, Acaya yàasu cáli néré nacái yàacaténáwa àniwa Jerusalén iyacàlená nérépiná. Iimacaté nacái idécanáamité ipáchiaca Jerusalén iyacàlená néré, yá nacái iwàwacutápinaté yàacawa Roma iyacàlená néré, íimaca. ²²Iná yéewa Pablo ibànùacaté pucháiba wenàiwica iyúdeeyéicani nàacaténáwa ipíchalépiná Macedonia yàasu cáli néré. Níái yàacawéeyéiná náipidená Timoteo, Erasto nacái. Idècunitàacá nèepunicawa nérépiná, yá Pablo iyamáacawa Asia yàasu cáli néré achúma èerita.

El alboroto en Efeso

²³Néenialtè áibanái nadàbaca natàanica báawéeri iyú nàwali níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái. Iná abenaméeyéi Efeso iyacàlená mìnánái báawaca naicáca Dios itàacái, calúaca nacái náináidacawa. ²⁴Abéeri asiali íipidenéeri Demetrio báawacaté imànica Efeso mìnánái íiwitáise nàuwicadatená namànica wenàiwica yeebáidéeyéica Jesús itàacái. Demetriocáiná imàníirité platéeri yéenáiwánási cawèníiri. Imànicaté achúmèeri capii platéeri, templo nacáiyéi iicacánáwa nasutàcàalu níawawa nàasu cuwáisàatúa íchawa íipidenéechúa Artemisa. Aibanái imàníiyéi achúmanaméeyéi capii platéeri, càasuca máiní nía Demetrio yáapicha. ²⁵Iná

Demetrio iwacáidaca nía, áibanái yáapicha imàníiyéica platéeri wawási, yá íimaca nalí canánama: “Píacué asíanáica, píaliacuécawa wàyaca càasuíri iyú iwálíise yái wáibaidacaléca. ²⁶Pidécúeca piicáca, péemiaca nacái yára Pablo icàlidéerica yèepunicawa tàacáisi. Itàanfíraca wáibaidacalé iwali, níái ídolo cuwáináí yéenáiwáná wamàníiyéica, Pablo íimaca càmitasa báisi Diosca nía. Càita Pablo idéca iwènùadaca manùbéeyéi wenàiwica íiwitáise cuwáináí íicha cháí Efeso iyacàlená íricu, macái Asia yàasu cáli néenibàa nacái. ²⁷Máiníiri báawaca, cawàwanáta imáalàacawa wáicha yái wáibaidacaléca, càmicáiná quirínama wenàiwica iwènùapíná yái ídoloca wamàníirica. Ua nacái wasutàcàalu iináwaná imáalàapínacawa wáicha, úara manuíchúa temploca wasutàcàalu wíawawa wàasu cuwáisàatúa íicha íipidenéechúa Artemisa, wenàiwica iyamáidacaalí nàaca ucàaluíniná, úái macái wenàiwica yèechúaca icàaluíniná, wía wenàiwicanái canánama Asia yàasu cáli íinatéeyéica iyaca, macái èri mìnánái nacái”, íimaca yái Demetrioca.

²⁸Néese Demetrio yáapichéeyéi idécanáami néemiaca Pablo iináwaná, yá máiní báawaca nawàwa iwálíise. Yá nadàbaca néemíanicawa cachàiníiri iyú, néemíanicawa mamáalàacata: “¡Cayábéechúaca wàasu cuwáisàatúa Artemisaca, wía Efeso iyacàlená mìnánáica!” còi néemíanicawa mamáalàacata.

²⁹Yá manùbéeyéi wenàiwica napiacawa néemiaca nasàna àta máiwitáiseacataléta madécaná Efeso iyacàlená mìnánái. Yá náibàaca Gayo, Aristarco nacái, níái Pablo yàacawéeyéináca, Macedonia yàasu cáli néeséeyéica. Yá

napiacawa nawatàidaca nía manuíri nàwacáidacàalu iriculéwa, iyéerica Efeso iyacàlená irícu. ³⁰Néese Pablo iwàwacaté iwàlùacawa néré icàlidacaténáni manùbéeyéi wenàiwica irí. Quéwa áibanái yeebáidéeyéica Jesús itàacái càmita nabatàa Pablo iwàlùacawa néré. ³¹Aibanái nacái, Asia yàasu cáli icuèrinánaica, Pablo yàacawéeyéina nía, nabànùaca tàacáisi Pablo irí isutácatená fícha wawàsi manuísíwata ipíchanaté iwàlùacawa néré.

³²Yá nàwacáidacàalu irícu abénaméeyéi néemíanícawa nàyaca abéeri wawàsi. Aibanái nacái néemíanícawa nàyaca áiba wawàsi nacái máiwitáisecáiná nía canánama meedá. Manùbéeyéi nëewi càmita nàalíawa càinápínacaalí wawàsi ìwali nàwacáidáyacacatéwa.

³³Néese abénaméeyéi judío iyéeyéica néeni náibàaca nawesíaca asíali ípídenéeri Alejandro, ibàlùacaténáwa macái wenàiwica yàacuésemi. Yá áibanái wenàiwica nacàlidacani Alejandro irí. Néese yái Alejandro yúucaca icáapiwa manùbéeyéi wenàiwica irí masànacaténá nía, Alejandro iwàwacáinaté icàlidaca judfonái iináwaná ìwali manùbéeyéi wenàiwica irí nàalíacaténáwa canácasa judfonái imàníri ibáyawanáwa.

³⁴Quéwa idécanacáita manùbéeyéi wenàiwica nàalíacawa judíocani, yái Alejandro, yá nadàbaca néemíanícawa. Pucháiba hora néemíanícawa mamáalàacata macáita namanùbaca iyúwa abéeri isàna iyú. Náimaca: “iCayábéechúaca wàasu cuwáisàatúa Artemisaca, wía Efeso iyacàlená minánaica!”; càí náimaca néemíanícawa mamáalàacata.

³⁵Néeseté áiba Efeso iyacàlená minánaí icuèriná iwàwaca icàlidaca nalíni. Idécanáami masànaca

imànica nía, yá íimaca nalí: “Píacué Efeso minánaica. Macái èeri minánaí nàalíacawa wàyacàle Efeso iináwaná, wía icuèyéica cayába templo wasutácaalu wíawawa wàasu cuwáisàatúa Artemisa fíchawa, nàalía nacáiwa wacùaca Artemisa uenáiwánami, yáara nàiméerica ìwali yúuwèericasawa chènunfise bàaluité cuwáiná yàasu cáli fícha. ³⁶Macái èeri minánaí nàalíacawa báisícani, íná matufbanáicué pía. Picácué máiwitáise píawa, pimànicáichacué wawàsi máiwitáiséeri iyú.

³⁷Níacáiná asianánaica pitéyeyéuca aléi, càmita nayéedua wawàsi irícuíse, yáara wasutácaalu wíawawa Artemisa fícha, càmita nacái natàani báawéeri iyú ùwali. ³⁸Yái Demetrioca, áibanái nacái íbaidéeyéica yáapícha nawàwacaalí nacháawàaca naináwaná ìwali jueznái irí, yá iyaca jueznái yéemièripiná natàacái. Macáita nàalimá nacháawàayacacawa machàcaníri iyú yàcalé ìwacananái irí.

³⁹Piwàwacaalícué áiba wawàsi, yá iwàwacutácué pisutáca náicha wawàsi níara yàcalé ìwacananáica, nàwacáidáyacapínacaalíwa, càide iyúwa wacuèrinánái romanonái ichùulianá wamánica. ⁴⁰Máiníri báawaca yái pimàníricuéca cháí. Cawàwanáta romanonái icháawàaca waináwaná ìwali, wía Efeso iyacàlená minánaica, nàimapiná wamánicasa ùwicái wacuèrinánái romanonái ípunitawa. Náiwacananái yéemiacaalí càinácaalícué pimàníná cháí bàwina, yásí nasutá néemiawa núawa canácué yéewaná pimàni máiní máiwitáiséeri iyú. Càmita núalimápiná nucàlidaca nalíwani”, íimaca yái yàcalé icuèrinánaica. ⁴¹Néese yái yàcalé icuèriná idécanáami icàlidaca nalíni, yá ichùuliaca nëepùacawa. Néese macáita namusúacawa

nàwacáidacàalu iricuísewa, yá nàaca náichawáaca, nèepùacawa nacapèe nérèwa.

Viaje de Pablo a Macedonia y Grecia

20 Idécanáamité imáalàacawa yái Efeso iyacàlená mìnánái imànínáca máiwitáiséeri iyú, yá Pablo imáidaca yàataléwa níái wenàiwica yeebáidéeyéica Jesús itàacái, yàalàacaténá nía. Néese idécanáami ichàiniadaca nawàwa, yá yàacawa náicha Macedonia yàasu cáli nérépiná. ²Pablo ipáchiaca macái yàcalé imanùbaca iyéeyéica Macedonia yàasu cáli finata. Yá ichàiniadaca nawàwa manuísiwata, yàalàaca nía déecuiri iyú níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái. Néese Pablo yàanàaca Grecia yàasu cáli néré. ³Yá iyamáacawa néré máisiba quéeri. Néeseté mawiénica yéénaiwaná iwàlùanápínátéwa nave iriculé yàacaténáwa manuiri úni yáacubàa Siria yàasu cáli nérépiná. Yá yéemiaca judíonái iinàwaná nánáidánáwa namànínápiná irí báawéeri. Iná iwènúadaca íiwitáiséewa, yá fináidacawa yèepùanápínátéwa cáli finatabàa, ichàbacaténáwa àniwa Macedonia yàasu cáli finatalé. ⁴Nàa nacáiwá yáapicha áibanái ípidenéeyéi: Sópater, yái Pirro iirica, Berea iyacàlená mìnali; Aristarco nacái, Segundo nacái, níái pucháiba asianáica Tesalónica iyacàlená mìnánáica; Gayo nacái, Derbe iyacàlená mìnálica; Timoteo nacái; Tíquico nacái, Trófimo nacái, níái pucháiba asianáica Asia yàasu cáli néeséeyéica. ⁵Níái asianáica nàacatéwa wapíchalépiná, wía Pablo, núa Lucas nacái, nacùacaténá wàanàaca Troas fídalutalená néré. ⁶Néese idécanáamité ichàbacawa Pascua yàasuná culto, judíonái iyáacaalfé pan camíiri idènà levadura, yáté

wàacawa Filipos fídalutalená fícha manuiri úni yáacubàa nave iricu. Néese báinúaca èeri idénáami, mapisáináami àniwa, yá wàanàaca níái wáapichéeyéicawa Troas fídalutalená néré. Yá wayamáacawa néré siete èeri.

Visita de Pablo a Troas

⁷Néeseté domingo iricu, wàwacáidáyacacawa náapicha níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái wawacùacaténá wàwaliwáaca pan, yái Santa Cenaca. Yá Pablo icàlidaca nalí. Iwàwacutápináté Pablo yàacawa náicha mapisáita, íná icàlidaca nalí àta bamuchúamicataléta catá. ⁸Wàwacáidáyacacatéwa abéeri imàdáná iriculé iyéerica chènunibàa cáli inàni fícha. Náyaca néré madécáná lámpara ipucuèyéicawa nacamalá piná. ⁹Néese abéeri ùculliiri ípidenéeri Eutico yáawinéeriwa iyaca ventana iricu. Pablo itàanícáiná mamáalàacata, yá cadapùleca báawanama yái ùcullirica. Yá iimáca fíchawa yáawinacawa. Néese icaláacawa ventana iricuísé, máisiba pisofri ichènunica. Yá yéetácawa. ¹⁰Pablo iricùacawa ùculliiri yàatalé. Néese Pablo yáawia iicáidaca ùculliirimi irí, yá Pablo yeedácani yùcutaléwa. Yá íimaca nalí níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái:

—Picácué cáalu pía. Cáucani — íimaca yái Pablocá.

¹¹Néeseté Pablo yèepùa iwàlùacawa nàwacáidacàalu iriculé chènuniréerica. Yá iwacùaca nalí pan, yái Santa Cenaca, iyáaca iyáacaléwa náapicha nacái, yá Pablo icàlidacaté nalí mamáalàacata, àta amaláacataléta wawicáu. Néese yàacawa náicha. ¹²Néese yái ùcullirica, yèepùacawa yéénánái yáapichawa, icáucacáinátéwa, íná yéewa casfímáica nawàwa manuísiwata.

Viaje desde Troas a Mileto

¹³Néeseté wàacawa Pablo ipíchalépiná. Wàacawa nave iricu manuíri úni yáacubàa àta wàanàacatalétaté Aso fídalutalená néré wáipunitáidacaténá Pablo néré càide iyúwaté iwàwáaná, iwàwacáináté yàacawa néré cáli íinatabàa. ¹⁴Wàanàaca Pablo Aso fídalutalená néré, yá iwàlùacawa wàatalé nave iriculé. Yá wàacawa manuíri úni yáacubàa Mitilene fídalutalená néré. ¹⁵Néeseté wàacawa Mitilene íicha. Wàacawa abé èri manuíri úni yáacubàa. Néese wàacawa mawiénita Quío yàasu iwàwata irí. Néese mapisáita àniwa wàanàaca Samos fídalutalená néré, idécánáamité wayamáidacawa Troguilio fídalutalená néré. Néese mapisáita àniwa wèepùa wàacawa. Yá wàanàaca Mileto fídalutalená néré. ¹⁶Càité wèepunicawa càmicáináté Pablo iwàwa idècuniacawa manùba èeri Asia yàasu cáli íinata. Càmitaté nacái iwàwa yàacawa Efeso iyacàlená néré. Néese, iwàwacaté yàanàaca caquialéta Jerusalén iyacàlená néré iwàwacáináté iicáca náapicha judíonái yàasu culto íipidenéerica Pentecostés.

Discurso de Pablo a los ancianos de Efeso

¹⁷Idècunitàacá Pablo iyaca Mileto fídalutalená néré, yáté ibànùaca tàacáisi Efeso iyacàlená néré imáidacaténá ancianonái icuèyéica wenàiwica yeebáidéeyéica Jesús itàacái Efeso iyacàlená mìnánái. ¹⁸Idécánáamité ancianonái nàanàaca yàatalé, yá Pablo íimaca nalí: “Píalíacuécawa nuináwaná íwali, càinácaalíté nùyacuéca pèewi èeri imanùbaca nùanàacatáiseté Asia yàasu cáli íinatalé àta siùca nacáide. ¹⁹Macái èerité nùyaca pèewi íibaidéeri Wáiwacali írípiná. Càmitaté cachàini nuicáca

núawawa. Máini achúmacaté nuwàwa nàwali níara càmfíyecaté yeebáida Wáiwacali itàacái. Nùuwichàacaté nacáiwá cáiwíiri iyú judíonái nawàwacáináté imànica nulí báawéeri.

²⁰Ewitaté nùuwichàacáanítawa manuísíwata, càicáaníta càmitaté numáisanía píchacué tàacáisi iyúudèeripínácuécaté pía, ibatàa abéeri tàacáisipínata idècunitàacá nucàlidacuéca píriní nàwacáidacàalu néré, nacapèe iricu nacái. ²¹Nùalàacaté níara judíoca, càmfíyéi judío nacái. Núumacaté nalí iwàwacutáaná nawènúdaca náiwitáisewa Dios írípiná neebáidáanápíná nacái Wáiwacali Jesús itàacái. ²²Iná siùcade nùacawa Jerusalén iyacàlená nérépiná. Espíritu Santo idéca ichùuliaca nùanápínáwa néré, càmita quéwa núalíwáwa càinápinácaalí namànica nulí néré. ²³Núalíacáitawa abéeri wawási. Yacalé imanùbaca Espíritu Santo icàlidaca nulíni náucáanápíná núa presoiyéi ibànaliculé, nùuwichàanápíná nacáiwá madécáná yàawírí. ²⁴Quéwa càmita nuicá nucáucawa iyúwa máimíiri cawènica nulí. Abéerita nuwàwacáita numáalàidaca numànica nuíbaidacaléwa casíimáiri iyú, yái nuíbaidacalécawa Wáiwacali Jesús ichùulièerica numànica, nucàlidáanápíná tàacáisi wenàiwicanái irí, yái cayábéeri tàacáisi íiméerica cáinináca Dios iicáca wenáiwica.

²⁵“Siùcade núalíwáwa báisiiri iyú càmitacué píicá núa quirínama, píacué nucàlidéeyéicaté irí yái tàacáisica icàlidéerica càinácaalí iyú Dios icùaca yàasu wenàiwicawa. ²⁶Iná siùcade nuwàwacué nucàlidaca píriní, canáca nubáyawanácué píwalíise, pèetácaalícuéwa píbáyawaná yáapichawa, nùalàacáinátécué pía. ²⁷Nucàlidacatécué píri

macái tàacáisi Dios iwàwéricuéca pialfacawa iwali; càmítacué nubàa pícha tàacáisi, ibatàa abéripináta, càmítacué nubàa píchani. ²⁸Iná piicácué píchawa cayába, picùacué píwítáisewa báawéeri fícha. Picùacué nacái macáita níara yeebáidéeyéica Jesús itàacái iwacáidáyaquéeyéicawa piyacàle nérécué, yácáiná Espíritu Santo imàacacué picùaca Dios yàasu wenàiwica Dios iwènièyécáté líri ííraná iyúwa. ²⁹Núalíaca nacáiwa nùacanáamiwa píchacué, yási áibanái nàanàaca píatalécué iwàwéeyéica iwènúadacuéca píiwítáise Wáiwacali fíchawa càide iyúwa caluéyéi cuwèesi lobo namáalàidacaalí ovejanái. ³⁰Abénaméeyéi péenácué, áiba èeriwa néewáidaca wenàiwicanái nachíwa báawéeri iyúwa, nachíwáidacáténá wenàiwica yeebáidéeyéica Jesús itàacái nàacáténáwa cachíwéeyéi yáapícha. ³¹Iná piicácué píchawa cayába. Piwàwalicué cayába nùalàacátécué pía máisiba camuí èeriapi, táiyápi nacái. Nùalàacátécué pía macáita manuísíwata, nuícháanícáté nacái píwalicué.

³²“Siùcade nuénánái numàacacué Dios icùaca pía, péewáidáanápínacué nacáiwa tàacáisi iwali, yái nucàlidéericatécué píri íiméerica cáinináca Dios íicáca èeri mínanái. Dios itàacái yáalimácué ichàiniadaca píiwítáise Dios iwali, yáalimácué nacái imàacaca pialfacawa cayába iwali yái cawèníirica Dios yèeripínacuéca píríwa áiba èeriwa, náapícha macáita yàasu wenàiwicaca Dios yeedéeyéica yàasunáipínáwa.

³³Càmítatè nuwàwa nùasupínáwa áibanái yàasu plata, nabàle nacái.

³⁴Píalíacuécawa nufbaidacáté cachàiníiri iyú nucáapi iyúwa nuwèniacáténáté càinácaalí wawàsi wamáapuèricatè,

núa nacái, núapichéeyéi nacái.

³⁵Nucàlidacatécué píri càiripináta iwàwacutáanacué wáibaidaca, wayúudàacué nacái catúulécaneeyéi wenàiwica. Piwàwalicué Wáiwacali Jesús itàacái. Yá íimacaté walí: ‘Casíimái cachàini wía wàacaalí áibanái íri yái namáapuèrica, fícha yái nàanáca walí cawèníiri’, càité íimaca yái Wáiwacalica”, íimaca yái Pablocá.

³⁶Ídecánáami Pablo icàlidaca nalíni, yá ibàlúacawa yùulúi ipùata iyúwa. Yá ísutáca Dios fícha náapícha. ³⁷Néese macáita náicháanica achúmaca nawàwa Pablo yàacáinátéwa náicha. Yá asianái nàanalícuca Pablo nasúsua nacái ináni iwali, càide iyúwa judío íiwítáise íyáaná, namàacacaalí yèepùacawa náicha wenàiwica cáininéeri naicáca. ³⁸Yá máiní achúmaca nawàwa Pablo íimacáináté nalí càmíinápínáté yèepùa íicáca nía quirínama. Néese nàaca nàacawéeridaca Pablo àta nàanàacataléta nave néré.

Viaje de Pablo a Jerusalén

21 Wàacanámítéwa náicha níai yeebáidéeyéica Jesús itàacái, yá wawàlúacawa nave íriculé. Néese wàacawa manuírí úni yáacubàa machacànita Cos yàasu iwàwata nérépíná. Néese mapisáita àniwa wàacawa Rodas yàasu iwàwata néré. Néese wàacawa Pátara ídalutalená néré. ²Néese idècunitàacá wàyaca Pátara ídalutalená néré, yátè wàanàca nave yèericawa Fenicia yàasu cáli nérépíná. Yá wawàlúacawa íriculé. Yá wàacawa náapícha.

³Wàacawa manuírí úni yáacubàa, yá waicáca Chipre yàasu iwàwata. Yá wàacátéwa yéewápuwáise fícha àta wàanàacalétatè Siria yàasu cáli néré. Yá wawàlúacátéwa Tiro ídalutalená néré iwàwacutácináté nave imàacaca yàasusí néré.

⁴Néese Tiro íyacàlená néré

wacutáca áibanái yeebáidéeyéica Jesús itàacái, yá wayamáacawa náapicha néré siete èeri. Espíritu Santo icàlidacaté nalí Pablo yùuwichàanápínátéwa Jerusalén ìyacàlená néré, íná nasutáca Pablo íicha wawàsi manuísíwata ipíchaná yàacawa néré. ⁵Quéwa idécanáami wayamáacawa néré siete èeri, yáté wàacawa náicha. Macái níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái, nàacawéetúanái nacái, néenibe nacái, nàacawéeridacaté wía yàcalé íicha. Néese wabàlùacawa wàulù ipùata iyúwa càina ínatale wasutácaténá wíawawa Dios íicha néré. ⁶Néese wacàlidacaté nalí wàanápínáwa náicha. Yá wawàlùacawa nave iriculé. Néepùacawa nacái nacapèe néréwa.

⁷Yá wàacatéwa Tiro íidalutalená íicha manuírí úni yáacubàa àta wàanàacataléta Tolemaida íidalutalená néré. Yáté wadéca wamáalàidaca wèepunínáwa manuírí úni yáacubàa. Wàanàacaté Tolemaida ìyacàlená néré, yá watàidaca abenaméeyéi yeebáidéeyéi Jesús itàacái. Yá wayamáacawa náapicha abé èeri. ⁸Néeseté mapísáita àniwa Pablo, wía nacái yèepuníyécawa yáapicha, wàacawa náicha cáli ínatabàa. Néese wàanàaca Cesarea ìyacàlená néré. Yá wawàlùacawa Felipe icapèe iriculé, yái icàlidéerica Wáiwacali itàacái áibanái irí. Yái Felipe abéeri néená níái sietéyéica imanùbaca díaconoca, iyúudèeyéicaté apóstolnái quéecháwanáimi Jerusalén ìyacàlená irícu. Yá wayamáacawa Felipe yáapicha. ⁹Yái Felipe idèniacaté báinúaca yéenibe inanáíwa maníríyí. Níái inanáica, profetaca nía, icàlidéeyéica tàacáisi Dios inùmaliçuise. ¹⁰Wayamáacatéwa néré máisibáwanái èerita, yá áiba profeta yàanàaca néré, Judea yàasu cáli néeséeri íipidenéeri

Agabo, icàlidéerica tàacáisi Dios inùmaliçuise. ¹¹Idécanáami Agabo yàanàaca wàatalé, yá yeedáca Pablo yàasu cinturón. Néese yái profeta Agabo idacùaca yàabàliwa, icáapi nacáíwa Pablo yàasu cinturón iyú. Yá Agabo íimaca walí:

—Espíritu Santo íimaca:

Níara judío Jerusalén ìyacàlená minanáica idacùapíná yái cinturón íiwacalica presocaténá namànicani, namàacacaténá camíyíei judío yùuwichàidacani —íimaca yái profetaca.

¹²Wéemiàcáináni, níái nacái Cesarea ìyacàlená minanáica, íná wasutáca Pablo íicha wawàsi manuísíwata ipíchaná yàacawa Jerusalén ìyacàlená néré. ¹³Néese Pablo íimaca walí:

—¿Cánacué pícháani? ¿Cánacué piwàwa cáaluca pimànica núa? Nudéca nuínáidacawa numàcáanápíná nadacùaca núa, nanúacaténá nacái núa Jerusalén ìyacàlená néré Wáiwacali Jesús ìwalíise, Dios iwàwacaalí càì namànica —íimaca yái Pabloca.

¹⁴Yá càmita wáalimá wawènúadaca Pablo íiuitáise, íná masànaca wía. Wáimacáita walíwáaca:

—Wasutácué irí Wáiwacali íichawa ímanínápíná irí càide iyúwa Dios iwàwáaná —wáimaca.

¹⁵Néese wachùnìaca wàasuwa wàacaténáwa. Yá wàacawa Jerusalén ìyacàlená néré. ¹⁶Nàa nacáíwa wáapicha abenaméeyéi yeebáidéeyéica Jesús itàacái Cesarea ìyacàlená néeséeyéi. Wàanàacaté Jerusalén ìyacàlená néré, yá natéca wía Mnasón icapèe néré, abéeri asíali béerfina yeebáidéericaté Jesús itàacái madécaná camuí. Yá wayamáacawa yáapicha néré.

Pablo visita a Santiago

¹⁷Idécanáamité wàanàaca Jerusalén ìyacàlená néré, néese

níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái nataidaca wía casiimáiri iyú. ¹⁸Néese mapisáita àniwa Pablo yàacawa wáapicha wapáchiacaténá Santiago. Nàyaca nacái néré macáita ancianonái, icuèyéica Jerusalén iyacàlená mīnanái yeebáidéeyéica Jesús itàacái. ¹⁹Yá Pablo itàidaca nía. Néese icàlidaca nalíni éeréeri iyú macáita yái Dios imàníricaté càmíyeyí judío yèewi Pablo icàlidacaalíté nalí Wáiwacali itàacái. ²⁰Níái ancianoca idécanaámi néemīacani, yá nàaca Dios irí cayábéeri. Néese náimaca Pablo irí:

—Uwé, wéenasáiri, péemīa cayábani, píalíacawa madécana mil namanúbaca judíonái neebáidaca Jesús itàacái. Yá macáita náimaca mamáalàacata iwàwacutáanása wía judíoca wamànica càide iyúwaté profeta Moisés ichùulianá wàawirináimi imànica, éwita weebáidacáamīta Jesús itàacái. ²¹Níái judíoca yeebáidéeyéica Jesús itàacái nadéca néemiaca áibanái cachiwéeyéi icàlidaca piináwaná iwali péewáidacasa macái judíonái iyéeyéica áiba cáli nayamáidáanápíná namànica càide iyúwa profeta Moisés ichùulianáté. Náimaca píalàacasa judíonái ipíchaná namànica circuncisión néenibe asīanái iríwa, ipíchaná nacái namànica càide iyúwa wáiwitáise iyáaná, wía judíoca, náimaca. ²²¿Cáinásica wamàni? Báisíta néemiapíná piináwaná iwali pianàaná aléi Jerusalén iyacàlená iriculé. ²³Cawàwanáta cayábaca pimànicaalí càide iyúwa wàalàaná pía. Nàyaca wèewi cháí báinúaca asīanái iwàwacutéeyéica íbaidaca Dios irípiná càide iyúwaté nacàlidáaná irí. ²⁴Pité nía píapichawa pimànicaténá náapicha culto càide iyúwa judío íiwitáise iyáaná, masacàanápínacué judíonái iicáca pía, piwàlúanápínacuéwa templo

iriculé. Piwènia nacái nalípiná pírái nawàwacutéerica namàacaca ofrenda iyú sacrificio piná templo néré. Yásí náalimá nadalúaca náiwita íbáináwa, náasáidacaténá nadéca namáalàidaca namànica náibaidacaléwa Dios irípiná. Càita macái judíonái náalíapinácawa càmíinápíná báisíiri yái néemièricaté piináwaná iwali pimànicaíná machacàníiri iyú càide iyúwaté profeta Moisés ichùulianá wamànica, wía judíoca. ²⁵Quéwa watànàacaté cuyàluta càmíyeyí judío irí yeebáidéeyéica Jesús itàacái, náalíacaténáwa càmīta iwàwacutá namànica càide iyúwaté profeta Moisés ichùulianá wamànica wía judíoca. Abéerita iwàwacutá càmīta nayáa iinási áibanái imàaquéerica ídolo irí iyúwa sacrificio, yái cudwáinái yéenéiwanáca. Iwàwacutá nacái càmīta nayáa irái. Iwàwacutá nacái càmīta nayáa iinási càmírica íraná imusúawa ícha. Iwàwacutá nacái càmīta naimá áiba wenáiwica yáapicha càmíchúaca náinusiwa, càmírica nacái nanirisíwa —íimaca yái Santiagoca.

Arrestan a Pablo en el templo

²⁶Néeseté mapisáita àniwa Pablo itéca níái báinúaca asīanáca. Imànica náapicha culto nacáiri, nàapida náichawa nacái càide iyúwa judío íiwitáise iyáaná masacàanápíná judíonái iicáca nía. Néese iwàlúacawa templo iriculé icàlidacaténá sacerdotenái irí cainá èeri iricucaalípináté namáalàidaca namànica náibaidacaléwa Dios irípiná, natécataípinacaté nàasu ofrendawa namàacacaténá Dios iríni sacrificio piná.

²⁷Iwàwacutácaté nacúaca siete èeri. Batéwacaalíté namáalàacawa níái sieteca èeri, namàacacataípináté pírái ofrenda iyú, yá Pablo iyaca templo iricu. Abenaméeyéi judío Asia yàasu cáli

néeséeyéi naicáca Pablo templo iricu. Yá natàanica báawéeri iyú Pablo ìwali báawacaténá namànica áibanái wenàiwica íiwitáise calúanápiná naicáca Pablo, níai wenàiwica iyéeyéica templo iricu. ²⁸ Càité judíonái néemíanícawa wenàiwicanái irí: “ÍPíacué israelitaca, piyúudàacué wía! Yái asialiquéi yèepuníriwa macái cálista, yéewáida yèepunicawa macái wenàiwica báawacaténá naicáca wía, wía judíoca. Yéewáidaca nía nacái náináidacaténáwa báawéeri iyú Dios itàacái ìwali, profeta Moisés itànèericatè. Yéewáidaca nacái báawáanápiná naicáca templo. Idéca nacái itéca càmíiyéi judío aléi templo iriculé casacàacaténá imànica templo Dios íicha, yái Dios yàasu templo masaquèrica”, náimaca Pablo ìwali.

²⁹ Càité nacháawàaca Pablo iináwaná ìwali, naicácáináté Pablo Jerusalén iyacàlená iricu, Trófimo yáapicha, Efeso iyacàlená mìnali, càmíirica judío. Iná nayúunáidaca Pablo itécaté yáapichawa Trófimo templo iriculé.

³⁰ Iná madécaná wenàiwica nàanàaca napiacawa, néemíanícawa, máiwitáiséeri iyú, níai Jerusalén iyacàlená mìnánái Pablo manubéeyéica. Yá náibàaca Pablo nawatàidacani templo iricuise. Idécanacáita namusúadacani, yá áibanái nabàliaca íicha templo inúma imanúbaca. ³¹ Idècunitàacá nanúacani, yá romanonái yàasu úwi íiwacaliná yéemíaca naináwaná namànica máiwitáiséeri iyú, níai Jerusalén iyacàlená mìnánái macáita. ³² Yá ráunamáita itéca yàasu úwináwa, náiwacananái yáapichawa, yá nalicúa napiacawa wenàiwicanái yéewiré. Níai manubéeyéi wenàiwicaca, naicácanacáita úwi íiwacaliná, yàasu úwinái yáapichawa, yá nayamáidaca nanúadáidaca Pablo.

³³ Néese úwi íiwacaliná yàacawa

nàatalé, yá íibàaca Pablo. Yá ichùuliaca úwinái nadacùaca Pablo pucháiba cadena iyú. Néese úwi íiwacaliná isutáca yéemiawa nía cawinácaalíni, càinácaalí báawéeri nacái imànica yái Pabloca. ³⁴ Quéwa níai wenàiwicaca abenaméeyéi néemíanícawa nacàlidaca abéeri wawàsi. Aibanái yéemíanícawa nacàlidaca nàasu wawàsita nacáwa áibalé áiba íicha. Yái úwi íiwacalináca càmita asái yéemiacani, namànícáiná madécaná nasànawa. Yá ichùuliaca yàasu úwináwa natéanápiná Pablo nacapèe iriculéwa. ³⁵ Nàanàaca escalera néré, úwinái icapèe yàasu yàawa iriculé, yá iwàwacutáca úwinái iwáacutáidaca Pablo nacùacaténá náichani, níai manubéeyéi caluéyéi wenàiwicaca, iwàwéeyéica inúacani. ³⁶ Nàacáináwa Pablo yáamiwáise néemíanícawa mamáalàacata: “íPinúacuéni!” náimaca néemíanícawa.

Pablo se defiende delante de la gente

³⁷ Batéwa úwinái iwàlúadaca Pablo nacapèe iriculéwa, quéwa Pablo itàanica griego itàacái iyú úwi íiwacaliná irí. Pablo íimaca irí: —¿Càmitasica pimàaca nutàanica píapicha abéeri wawàsi? —íimaca yái Pabloca. Néese úwi íiwacaliná íimaca Pablo irí:

—Càmita núlía píalía pitàanica griego itàacái iyú.

³⁸ Nuyúunáidacáita píaca Egipto yàasu cáli néeséeri, yái itéericatè báinúaca mil namanúbaca asianái inuéyéica wenàiwica manacúali yùuculé càinàwàiri imànicaténá úwi romanonái yàasu gobierno íipunita —íimaca. ³⁹ Néese Pablo íimaca irí:

—Judíocata núa. Numusúacatéwa Tarso iyacàlená iricu, yái yacalé máiníiri cachànica Cilicia yàasu cáli íinatéerica iyaca. Pimàni nulí

cayábéeri, pimàaca nucàlidaca nalíni, níái wenàiwicaca —íimaca yái Pablocá.

⁴⁰Néese úwi íiwacalíná imàacaca Pablo itàaníca. Iná Pablo ibàlùacawa escalera íinata. Yá yúucaca icáapiwa nalí, masànacaténá nía, níái manùbéeyéi judíoca. Néese idéca masànaca nía, yá icàlidaca nalíni natàacái iyú, hebreo iyú.

22 Pablo íimacaté nalí: “Péemiacué, nuénánái, siúcade nucàlidacué pírí nuináwanáwa”, íimaca nalí yái Pablocá.

²Idécanacáita néemíaca itàaníca natàacái iyú, hebreo iyú, yá masànata cachàiníwanái nabàlùacawa néemíaca írí. ³Íimaca nalí àniwa yái Pablocá: “Judíoca núaquéi. Numusúacatéwa Tarso ñyacàlená írìcu, Cilicia yàasu cáli íinata. Quéwa nudàwinàacatéwa cháí Jerusalén ñyacàlená néeni. Gamaliel yéewáidacaté núa. Nuéwáidacatéwa macái tàacáisi ñwali Dios íchùulìericaté iyú wàawirináimi. Máiní nuwàwaca numànica iyúwa Dios iwàwáaná càide iyúwa piacué siúcade.

⁴Bàaluité numànica ùwicái náipunita, níái yeebáidéeyéicaté Jesús itàacái. Nubànàacaté nía yéewacaténá úwinái ñutaca nía. Nudacùacaté nía, aslanái, inanái nacái yéewacaténá úwinái itéca nía presoíyéi ibànaliculé. ⁵Sacerdote íiwacalíná, nía nacái Jerusalén ñyacàlená íiwacanánái macáita náalimá nacàlidaca nuináwaná ñwali nuedacaté náicha cuyàluta judíonái yéewáidacàalu íiwacanánái írìpiná, ñyeyéicaté Damasco ñyacàlená írìcu.

Nùacatéwa néré nuíbàacaténá nía presoíri iyú nutécáténá nía Jerusalén ñyacàlená nérépiná nàuwichàacaténátéwa, níái yeebáidéeyéicaté Jesús itàacái”, íimaca yái Pablocá.

Pablo cuenta su conversión

⁶Pablo íimaca nalí àniwa: “Nùacatéwa àyapulicubàa Damasco ñyacàlená nérépiná, yá machacànicaalíté èeri nùyaca mawiénita Damasco írí, yáta camalási chènuníiséeri icànaca núa cachàiníri iyú. ⁷Ináté núuwàacawa nuliacawa nucalùniwa cáli íinatalé. Néese nuémíaca tàacáisi chènuníise. Yá íimaca nulí: ‘Saulo, ¿cáná piùwide pimànica núa?’, íimaca nulí. ⁸Néese nusutáca nuémíawani: ‘¿Cawiná pía, Nuíwacalí?’ núumaca írí. Yá tàacáisi íimaca nulí: ‘Jesús Nazaret ñyacàlená néeséerica núaquéi, yái piùwidéerica pimànica’, íimaca nulí. ⁹Aibanái núapichéeyéica naicáca camalási, íná cáaluca nía. Càmita quéwa neebá tàacáisi itàanírìca núapicha. ¹⁰Néese núumaca írí: ‘Nuíwacalí, ¿càiná iwàwacutá numànica?’, núumaca írí. Yá Wáiwacalí íimaca nulí: ‘Pimichàawa, pìanáwa Damasco ñyacàlená írìculé; nérénica nacàlidaca píriwani macáita iwàwacutéripiná pimànica’, íimaca nulí. ¹¹Yái camalásica matuícaté imànica núa, íná núapichéeyéica natéca núa nucáapi ñwaliwa, yá wàanàacaté Damasco ñyacàlená írìculé.

¹²“Íyacaté néré áiba asiali íipidenéeri Ananías. Níara judíoca ñyeyéica Damasco ñyacàlená írìcu, natàanicaté cáimiétaquéeri iyú Ananías ñwali, cáalíacáiri iyúcáiná yeebáidaca Dios itàacái, yái tàacáisi profeta Moisés itànèericaté Dios inùmalicuíse. ¹³Yá Ananías yàanàacaté nùatalé iicacaténá núa. Yàanàacaté itàidaca núa cayábéeri iyú. Yá íimaca nulí: ‘Nuénàsáiri Saulo, catuíca píawa’, íimaca nulí. Yáta catuíca núa. Yáté núalimá nuicácani, yái Ananíasca. ¹⁴Néese íimaca nulí: ‘Yái Diosca, wàawirináimi yeebáidéericaté itàacái,

idéca yeedáca pía pialífacaténawa cainácaalfi iwáwaná pimànica. Idéca imàacaca piicáca Jesús, yái mabáyawanéerica. Idéca imàaca nacái péemiaca Jesús itàaníca piápicha. ¹⁵Iná picàlida macáita èeri mìnanaí iríwani, yái piiquéerica, yái péemièrica nacái. ¹⁶Siùcade picá pidècuniawa. Pimichàawa, pibautizáanawa, pisutá piawawa Wáiwacali fícha imàacáanápíná iwáwawa pibáyawaná fícha, càité Ananías íimaca nulí”, íimaca yái Pabloca.

Pablo cuenta cómo fue enviado a los no judíos

¹⁷Néseté Pablo íimaca nalí àniwa: “Nuèpùacanámítéwa Jerusalén iyacàlená iriculé, yá nùcatéwa templo iriculé nusutácaténá núawawa Dios fícha. ¹⁸Idècunitàacá nusutáca Dios fícha, yá nuicáca Wáiwacali yéenáiwanási nacáiri iricuíse. Yá íimaca nulí: ‘Pèepùawa Jerusalén iyacàlená fícha caquialéta, càmicáiná neebáidapíná piríwani, yái picàlidéerica nunùmaliuíse’, íimaca yái Wáiwacalica. ¹⁹Néese núumaca irí: ‘Nuíwacali, náaliacawa nuináwaná iwali nùanátéwa néewáidacàalu imanùbaca iriculé, yáté nuíbàaca nutéwa wenáiwica presoíyéi ibànaliculé, níái yeebáidéeyéica pitàacái. Nuchùuliacaté nacái úwinái icapèedáidaca nía. ²⁰Nanúacaalíté Esteban íba iyú, yái icàlidéericaté tàacáisi pinùmalicuíse, yá nubàlùacatéwa néeni abédanamata nacái nuíwitáise náapicha, nucùacaté nacái nàasu ruana nacáiri, níara inuéyéicaté Esteban’, càité núumaca Wáiwacali irí. ²¹Quéwa Wáiwacali íimaca nulí: ‘Piawa, nubànùacáiná piacawa déeculé picàlidacaténá nacái nuináwaná iwali càmiíyéi judío irí’, càité íimaca nulí yái Wáiwacalica”, íimaca yái Pabloca.

Pablo en manos del comandante

²²Néemìacanacáita yái Pablo icàlidéerica càmiíyéi judío iwali, yá càmita quirínama judfonái yéemiaca Pablo iríni. Néese nadàbaca néemíanicawa cachàiníiri iyú Pablo iwali. Náimaca néemíanicawa: “iPinúacuéni, yái asialica! iCayábéerica yéetácawéi!” náimaca néemíanicawa. ²³Idècunitàacá néemíanicawa, yá nacusúa nàasu ruana nacáiriwa, náucaca nacái cáli ichùmalé chènuniré, máinicáiná calúaca nía. ²⁴Iná úwi íiwacalíná ichùuliaca úwinái itéca Pablo nacapèe iriculéwa. Yá ichùuliaca nacapèedáidaca Pablo cabèesi iyú, icàlidacaténá nalí iináwanáwa, báisiiri iyúta, náalífacaténáwa cáná yéewa wenáiwicanái néemíanicawa Pablo iwali. Uwi íiwacalíná càmitaté yáaliíwa càmicáiná yéemia hebreo itàacái, yái tàacáisi Pablo icàlidéericaté iyúni wenáiwicanái irí. ²⁵Quéwa, idècanáami úwinái nadacúaca náichawa Pablo nacapèedáidacaténáni, yá Pablo íimaca áiba capitán irí ibàlùericawa néeni. Pablo íimaca capitán irí: —Báawéeriquéi picapèedáidánacuéca núa, romanosàiricáiná núa, càmiíricáwaca juez yéemia icàlidáaná iináwanáwa —íimaca yái Pabloca. ²⁶Iná capitán yàacawa úwi íiwacalíná yàatalé. Íimaca irí: —Cayába, picá pimàni irí báawéeri, yái asialica. Romanosàiriquéi —íimaca. ²⁷Néese, úwi íiwacalíná yàacawa Pablo yàatalé, isutácaténá yéemiawa Pablo. Yá íimaca Pablo irí: —¿Báisi romanosàirica pía? — íimaca. Néese Pablo íimaca irí: —Báisíta, núaquei —íimaca yái Pabloca. ²⁸Néese úwi íiwacalíná íimaca Pablo irí àniwa:

—Iwàwacutacaté nupáyaidaca madecaná plata iyú, namàacacatenáté romanosàirica núa —íimaca. Quéwa Pablo íimaca irí:

—Emperador imànicaté cayábéeri nusèenáimi judíonái irí, imàacacaté romanonáica nía. Càicata romanonái iiricata núaquéi, íná yéewa romanosàirisíwacata núa — íimaca yái Pabloca.

²⁹Níái úwinái idacuèyèicaté Pablo nacapèedáidacatenáni, néemiacaíná iináwaná romanosàiricani, yá nèepùacasíwa Pablo fícha. Yá nacái cáaluca úwi íiwacalináca, ichùuliacaínaté úwinái idacuàcani, yái Pabloca, romanosàirica.

Pablo ante la Junta Suprema de los judíos

³⁰Néese mapisáináami àniwa, úwi íiwacaliná iwàwacaté yéemiaca machacàníri iyú iwali cáná yéewa judíonái icháawàaca Pablo iináwaná iwali. Yá iwasàaca cadena Pablo fícha. Néese ichùuliaca nàwacáidáyacacawa macái sacerdote íiwacanánái, Junta Suprema nacái, níái judío icuèrinánái béeyéica. Néese itéca Pablo nàatalé, yá imàacaca Pablo ibàlùacawa nàacuésami.

23 Néeseté Pablo iicáidaca machacàníri iyú nalí níái Junta Supremaca. Yá íimaca nalí: —Píacué nuénánái, Dios yáalíacawa nudéca nùyaca machacàníri iyú Dios iicá sùmàicaalíté núa àta siuca nacáide —íimaca yái Pabloca.

²Néeseté Ananías yái sacerdote íiwacalináca ichùulíaca áiba ibàluèriwa mawiénita Pablo irí icapèedáanápíná Pablo inùma.

³Néese Pablo íimaca irí:

—iDios yùuwichàidapíná píawa, pía pucháibéeri íiwitáiseca! Báisicaalí píawinawa néré pèemiacaatená nuináwaná iwali

cáide iyúwaté profeta Moisés ichùulianá, néese, ¿cáná pichùulia namànica, yái nacapèedánaca núa? —íimaca yái Pabloca. ⁴Néese níái iyéeyéica néré náimaca Pablo irí:

—iPíca picúisa píchawa Dios yàasu sacerdoté íiwacaliná! — náimaca. ⁵Néese Pablo íimaca àniwa:

—Píacué nuénánáica, càmitaté núalífawa sacerdote íiwacalinácani, núalíacáináwa Dios itàacái íimaca: ‘Píacué pitàani báawéeri iyú picuèriná iwaliwa’, íimaca yái Dios itàacáica.

⁶Néese Pablo yáalíaca iicáca nía, níái Juntaca. Yáalíacawa saduceonái yéenáca abenaméeyéi nèewi, fariseonái yéenáca áibanái nèewi. Iná Pablo íimaca nalí cachàiníri iyú:

—Píacué nuénánáica, fariseoca núaquéi. Fariseonáicaté nacái nùawirináimica. Nùyaca cháí presoíri iyú áibanáicáiná icháawàaca nuináwaná iwali nuebáidacáiná Dios icáucáidáanápíná yéetéeyéimiwa wenàiwica áiba èeriwa —íimaca yái Pabloca.

⁷Néese idécanacáita icàlidaca nalíni, yá níái fariseoca, saduceonái nacái nadàbaca néemíanicawa nalíwáaca uuléri tàacáisi iyú.

⁸Níacáiná saduceoca náimaca càmitasa yéetéeyéimiwa nacáucàpináwa, canása nacái ángelnái, canása nacái wenàiwica iwàwa cáuri. Quéwa fariseonái neebáidaca macáita. ⁹Yá macáita néemíanicawa nalíwáaca lúasi iyú. Néese abenaméeyéi fariseo yéewáidéeyéi wenàiwica templo irícu namichàacawa, yá náimaca: —Yái asialí càmita imàni báawéeri. Cawàwanáta ángel idéca itàanica yáapícha, càmicaalí nacái cawàwanáta wenàiwica iwàwa cáuri idéca icàlidaca irí tàacáisi —náimaca.

¹⁰Néese, nadàbaca napéliayacacawa, yá icalùadacawa yái úwi íiwacalináca íináidacawa namàdáidáanápíná náichawáaca yèewi yái Pabloca. Iná úwi íiwacaliná ichùuliaca yàasu úwináíwa nawasàanápíná Pablo judíonái íicha cachàiníiri iyú. Yá úwináí itéca Pablo úwináí icapèe néré.

¹¹Néeseté táiyápi Wáiwacali imàacaca yáawawa Pablo iicácani. Yá íimaca Pablo irí: “Picá cáalu pía, iwàwacutácáiná picàlidaca nuináwaná ìwali wenàiwicanáí irí Roma iyacàlená iricu, càide iyúwa picàlidáanácáwa nalíni cháí Jerusalén iyacàlená iricu”, íimaca yái Wáiwacalica.

Planes para matar a Pablo

¹²Mapisáita àniwa abénaméeyéi judío abédanama namànica náiwitáisewa náapichawáaca nanúanápíná Pablo. Néese náimaca nalíwáaca Dios íipidená ìwali càminápináté nayáa nayáacaléwa, íbatàa únipíná nàira àta nanúacataléta Pablo. Náimaca Dios inúanápínáté nía càmicaalí namàni càide iyúwa náimáanáté, náimacáinása càì Dios íipidená ìwali, náimaca. ¹³Càité náimaca cuarenta ichàbaníise asianáica. ¹⁴Iná nàacawa sacerdote íiwacanánái yàatalé, yàcalé íiwacanánái néré nacáí. Yá náimaca:

—Wadéca wamànica wawàsi wáapichawáaca Dios íipidená ìwali, Dios inúanápíná wía wayáacaalí wayáacaléwa ipíchawáise wanúaca Pablo. ¹⁵Iná píacué, nía nacáí Junta Suprema, pisutácué úwi íiwacaliná íicha wawàsi yeedáanápíná pitalé Pablo táwicha. Pímacué úwi íiwacaliná irí piwàwáanácué péemiaca Pablo iináwaná ìwali quiríta cayábéeri iyú. Yásí wacùacani wanúacaténáni

ipíchawáise yàanàaca pìatalécué —náimaca.

¹⁶Quéwa Pablo yéenasàatúa ìiri yéemiakaté nawàwáanáté nanúaca Pablo. Yá yàacawa úwináí icapèe néré icàlidacaténá Pablo iríni.

¹⁷Néese Pablo imáidaca capitán. Yá Pablo íimaca capitán irí:

—Pité yái ùcullirica píiwacali yàataléwa, yáara úwi íiwacalináca, iwàwacutácáiná ùculliri icàlidaca irí wawàsi —íimaca yái Pabloca.

¹⁸Yá capitán itéca ùculliri úwi íiwacaliná yàatalé. Yá íimaca úwi íiwacaliná irí:

—Yái Pablo presoírca idéca imáidaca núa. Yá isutáca nuícha wawàsi nutéénápíná pitalé yái ùcullirica. Iwàwacutása icàlidaca pírí wawàsi —íimaca.

¹⁹Néese úwi íiwacaliná itéca ùculliri icáapi ìwaliwa, yá itécani méetàucuta áibanái íicha. Yá íimaca ùculliri irí:

—¿Càináica piwàwa picàlidaca nulí? —íimaca. ²⁰Néese ùculliri íimaca irí:

—Abénaméeyéi judío nadéca abédanama namànica náiwitáisewa náapichawáaca nasutáanápíná píicha wawàsi pitéénápíná Pablo táwicha Junta Suprema yàatalé nawàwacáinása néemiaca Pablo iináwaná ìwali cayábéeri iyú. ²¹Picánica quéwa peebá, nadèniacáiná cuarenta ichàbaníise asianáica icuèyéi ibàacanéeri iyú nanúacaténáni. Yá nadéca namànica wawàsi náapichawáaca Dios íipidená ìwali, Dios inúanápíná nía, nayáacaalí nayáacaléwa ipíchawáise nanúaca Pablo. Siùcade nadéca nachùniaca macáita. Abéta iwàwacutá nasutá píicha wawàsi —íimaca.

²²Néese úwi íiwacaliná imàacaca ùculliri yàacawa íicha. Ichùuliaca ùculliri càminápiná icàlida áibanái iríni.

Envían a Pablo ante Félix el gobernador

²³Néeseté úwi íiwacaliná imáidaca pucháiba yàasu capitánwa. Yá ichùuliaca nàwacáidáanápíná doscientos namanùbaca úwi, yèeyéiwa yàabàli iyúwa, setenta namanùbaca úwi nacáí yèeyéiwa caballo íinata, áiba doscientos namanùbaca úwi itéyéica yàasu ùlibànawa. Ichùuliaca namusúacawa Jerusalén iyacàlená íicha nàacaténáwa Cesarea iyacàlená nérépiná a las nuevecatáí catá. ²⁴Ichùulia nacáí nachùnianápíná caballonáí yéewacaténá Pablo yàacawa caballo íinata. Ichùuliaca macáita nacùnánápiná cayábani yáí Pablocá, natéenápínáni gobernador Félix yàatalé. ²⁵Yá ibànùaca náapicha cuyàluta. Yá cuyàluta íimaca:

²⁶“Núa, Claudio Lisias, nuwàwalica pía manuísíwata, pía máiníiri cáimiétacanáca Félix gobernador. ²⁷Níai judíoca náibàacaté yáí asialica, yá nawàwacaté nanúacani, quéwa nuémíacacacáita iináwaná ìwali romanosàiricani, yá nùacawa nàatalé nùasu úwináí yáapichawa nuwasàacaténáni judíonáí íicha, yáí asialica. ²⁸Néese nuwàwacaté nùalfacawa càiná ìwalísecaalí nacháawàaca iináwaná ìwali, íná nutécani judíonáí yàasu Junta yàatalé, níai judío íiwacanánáica. ²⁹Càí meedá nacháawàaca iináwaná ìwali nàawirináimi íiwitáise ìwaliwa, quéwa càmita nàanà ìwali ibáyawaná nanuérípiná ìwalíiseni, càmita nacáí wáuquéerípináni presofyéi ibànaliculé. ³⁰Quéwa nuémíacáinaté judíonáí iináwaná ìwali náináidacatéwa nanúnápináni, íná nubànùacani píatalé. Nudéca nacáí nusutáca náicha, níara icháawèeyéica iináwaná ìwali nàanápíná píatalé nacàlidacaténá píriní càinácaalí

báawéeri wawàsi nadèniaca yáapicha. Yácata imanùbaca, núa Claudio Lisias”, íimacaté yáí cuyàlutaca.

³¹Néeseté úwináí namànicaté càide iyúwa náiwacali ichùullanaté nía. Yá needáca natéwa Pablo táiyápicáwa Jerusalén iyacàlená íicha àta nàanàacataléta Antípatris iyacàlená néré. ³²Néese mapisáita àniwa, níai úwi yèepuníyéicawa yàabàli iyúwa nèepùacawa úwináí icapèe néré Jerusalén iyacàlená iriculé. Aibanáí úwi yèeyéicawa caballo íinata nàaca natéca Pablo mamáalàacata. ³³Nàanàacaté Cesarea iyacàlená néré, yá úwináí yàaca cuyàluta gobernador irí. Nachàbáida nacáí irí Pablo.

³⁴Gobernador iléecanámi cuyàluta, yá ísutáca yéemiawa sísaanéericaalí yáí Pablocá. Néese gobernador yéemiacáiná Cilicia yàasu cáli néeséericani, yá gobernador íimaca Pablo irí:

³⁵—Nàanàacaalípiná níara icháawèeyéica piináwaná ìwali, yáífí nuémía piináwanáwa —íimaca. Néese gobernador ichùuliaca úwináí icùaca Pablo cayába Herodes icapèe manuírí iricu.

Defensa de Pablo ante Félix

24 Néeseté cinco èeri idénámi, yáté Ananías, yáí sacerdote íiwacaliná, yàanàca Cesarea iyacàlená néré. Abenaméeyéi Jerusalén iyacàlená íiwacanánáí yàanàca Ananías yáapicha, abogado nacáí ípidenéeri Tértulo. Yá nàacawa Félix gobernador yàatalé nacháawàacaténá Pablo iináwaná ìwali. ²Néese úwináí natéca Pablo néré, yá Tértulo idàbaca icháawàaca Pablo iináwaná ìwali. Tértulo íimaca Félix gobernador irí: —Cayábéeri píiwitáise, pía gobernador, pídéca picùaca wía cayába. Siùcade wàyaca matuíbanáiri iyú picùacáiná wía

cayába, pidéca nacái pimànica madécaná cayábéeri wawàsi piyúudàacaténá wàasu cáli néeseéyeyí. ³Iná macái wía àta alénácaalí wàyaca, wàaca pirí cayábéeri càiripináta, pía máiníri cáimiétacanáca Félix. ⁴Quéwa càmita wawàwa wasàiwicaca pirí wawàsi mamàalàacata, abéerita wasutáca píicha wawàsi pimàníinápíná walí cayábéeri péemianápíná wasàna quiríta. ⁵Wadéca wáalíacawa máini báawéerica íiwitáise yái asialica. Macái cáli íinata báawaca imànica macái judío íiwitáise náapichawáaca. Yácata náiwitápu níara nazarenoca, yeebáidéeyéica áiba tàacáisi méetàuculéerica wàawirináimi íiwitáise íicha. ⁶Iwàwacaté nacái casacàaca imànica wàasu templo Dios íicha. Iná wáibàacani wàuwichàidacaténáni càide iyúwa wàawirináimi yàasu tàacáisi ichùulláná wamànica. ⁷Quéwa yáara úwi íiwacaliná Lisias iwàlùacatéwa wèewiré, yá itéca wáichani cachàiníri iyú. ⁸Néese Lisias icàlidacaté walí iwàwacutáanása nàanàca piatalé, níái iwàwéeyéica icháawàaca iináwaná ìwali. Quéwa píalimá pisutáca péemiawani, yái úwi íiwacalináca iyéerica Jerusalén iyacàlená irícu, píalíacaténáwa machàcaníri iyú ìwali yái wacháawàanáca iináwaná ìwali, yái asialica —íimaca yái abogadoca.

⁹Càita nacái áibanái judío ibàluéyécawa néré náimaca Félix irí abédanamatasa náiwitáise nacháawàaca Pablo iináwaná ìwali. ¹⁰Néese gobernador yúucaca icáapiwa Pablo irí yáasáidacaténá imaacaca Pablo icàlidaca iináwanáwa. Yá Pablo íimaca:

—Casíimáica nuwàwa nucàlidáanápíná pirí nuináwaná ìwaliwa, càinácaalí ìwalíise

nacháwàaca núa. Pidéca picùaca wàasu cáli madécaná camuí, pidéca nacái péemiaca waináwaná, íná yéewa píalíacawa cayába càinácaalí wàyaca càide iyúwa wàawirináimi íiwitáise iyáaná, wía judíoca. ¹¹Piwàwacaalí pisutáca péemiawa áibanái, yásí píalíacawa nuwáli nùanàcaté Jerusalén iyacàlená néré doce èeri néese siucáade, nùacaténáté Dios icàaluíniná. ¹²Càmita nàanà núa itàanírira chàinisíri tàacáisi iyú wenàiwicanái yáapicha templo iricuta. Càmita nacái nuwènúada wenàiwicanái íiwitáise calúacaténá nía namàníinápíná máiwitáiseeri iyú. Càmita nacái numàni càì judíonái yéewáidacàalu iricu, áibacatalé Jerusalén iyacàlená iricubàa nacái. ¹³Níái wenàiwica iyéeyéica cháì càmita náalimá náasáidaca pirí báisícani yái nacháawèerica nuináwaná ìwali ìwalíise. ¹⁴Quéwa nucàlida piríni nuíbaidaca Dios irípiná, yái Dios wàawirináimi nèericaté icàaluíniná. Yá nuebáidaca càide iyúwa íimáaná yái tàacáisi íipidenéerica Wàlisài Ayapu, yái tàacáisica níái wenàiwicaca íiméerica ìwali càmirisa báisíta, quéwa nuebáidaca mamàalàacata macáita tàacáisi profeta Moisés icàldéericaté, profetanái nacái natànèericaté Dios inùmalicuise. ¹⁵Nuebáida nacái Dios icáucaidáanápíná macái yéeteéyémíwa, cayábéeyéi, báawéeyéi nacái, càide iyúwa níái judíoca yeebáidáaná nacái. ¹⁶Iná núalimáidaca numànica macáita machacàníri iyú càiripináta amalácaténá nuíwítáise wenàiwicanái iicápiná, Dios iicápiná nacái.

¹⁷“Táquicha tàacáwa, nuèpunicanáamiwa áiba cálire máisibáwanáita camuí, yá nuèpùacawa aléi nùasu cáli íinataléwa nutécaténá plata nuénánái catúulécaneéyeyí iríwa,

numàacacatená nacái plata ofrenda iyú Jerusalén iyacàlená néeni. ¹⁸⁻¹⁹Néese nuyacaté templo irícu, numàacacatenáté ofrenda, idécanaamité namànica culto nacáiri, nùpida nuíchawa nacái càide iyúwa judío íiwitáise iyáaná masacàacatená naicáca núa, càide iyúwaté profeta Moisés ichùullianá wàawirináimi imànica, ipíchawáise nawàlucawa templo irículé. Canáca máini wenàiwica núpicha, càmita nacái wawènúada wenàiwicanái íiwitáise namànicatená máiwitáiseeri iyú. Néeseté abenaméeyéi judío Asia yàasu cáli néeséeyéi nàanàaca núa néré. Niaté báawaca imànica wenàiwicanái íiwitáise calúacatenáté naicáca núa. Iná iwàwacutá níata yàanàaca aléi piatalé nacháawàacatená nuináwaná ìwali báisícaalíté naicáca numànica nubáyawanáwa. ²⁰Càmicaalí nítara Asia yàasu cáli néeséeyéica nàanàaca, yá pimàaca níái judío iyéeyéica cháí nacàlidaca piríni càirínacaalí nubáyawaná nàanàaca nùwali nubàlùacaalítéwa judíonái yàasu Junta Suprema yàacuésemi, níái judío icuèrinánái béeyéica. ²¹Abéerita wawàsi ìwaliíse cawàwanáta nàalimá nacháawàaca nuináwaná ìwali: Nubàlùacaalítéwa Junta Suprema yàacuésemi, yá nucàlidacaté nalíni cachàiníiri iyú: ‘Pidécuéca picháawàaca nuináwaná ìwali nuebáidacáiná Dios icáucàidáanápíná yéeteeyéimiwa’, càité nùumaca”, íimaca yái Pablocá. ²²Néese Félix idécanaamité yéemiacani, yá ichùuliaca íichawa níái judíoca, yéemiacatenása nacháawàaná Pablo iináwaná ìwali quiríta áiba èripinása, yácáiná Félix yáalfacatéwa càinácaalíté nàyaca níái yeebáidéeyéica Jesús itàacái, yái tàacáisi áibanái yàaca íipidená Wàlisài Ayapu. Yá Félix íimaca nalí:

—Nucùaca yàanàaca yáara úwi íiwacalíná Lisiasca, yásí nuémiacué quiríta ìwali, yái piasu wawàsica — íimaca yái Félixca.

²³Néese Félix ichùuliaca úwisàiri capitán icùanápiná Pablo presoíri iyú, quéwa imàacáanápíná Pablo yèepunícawa matuíbanáita capíi irícubàata, imàaca nacái Pablo yàacawéeyéiná napáchiacani, nayúudàacatenáni, càinácaalí wawàsi Pablo imáapuèri.

²⁴Néeseté máisiba èeríwanái idénáami, yá Félix yàanàaca àniwa yàacawéetúa Drusila yáapichawa, abéechúa judíosàatúa. Yá Félix ichùuliaca needáca yàatalé Pablo. Yá yéemiaca Pablo icàlidaca nalí Jesucristo iináwaná ìwali, yái tàacáisi íiméerica iwàwacutáaná wenàiwica yeebáidaca Jesucristo itàacái. ²⁵Néese Pablo icàlidaca nalíni iwàwacutá wàyaca machacàníiri iyú, iwàwacutá wacùaca wáiwitáisewa ipíchaná wamànica wabáyawanáwa, yá nacái Dios yúuwichàidáanápínaca báawéeyéi wenàiwica imáalàapínacaalíwa yái èeriquéi, ínaté cáaluca Félix. Yá íimaca Pablo írí:

—Siúcade pèepùawa wáicha. Aibaalípiná numáidaca pía àniwa nudèniacaalíta èeri —íimaca yái Félixca.

²⁶Félix iwàwacaté nacái Pablo yàaca írí plata iwàsàacatenáni, íná Félix imáidaca yàataléwa Pablo manùba yàawíría itàanicaténá yáapicha. ²⁷Néeseté pucháiba camú idénáami, Félix càmita quirínama icùa yáara cálica. Yá Porcio Festo icùaca cáli Félix yáamirícubàa. Félix iwàwacaté cayábaca judíonái iicàcani, ínaté imàacaca Pablo presoíyéi ibànalícu.

Pablo delante de Festo

25 Néeseté Festo yàanàaca Cesarea iyacàlená néré icùacatená cáli. Yá máisiba èeri

idénáami àniwa, Festo yàacatéwa Cesarea iyacàlená fícha Jerusalén iyacàlená nérépiná. ²Idécánáami Festo yàanàaca Jerusalén néré, yá sacerdote íiwacanánái, nía nacái judío máiniyéi cachàinica icháawàaca Pablo iináwaná ìwali Festo irí. ³Nasutáca Festo íicha wawàsi imànínápiná nalí cayábéeri ichùuliaca úwinái natéénápiná Pablo Jerusalén iyacàlená néré, níacáiná judíoca nadèniaca nàasu wenàiwicawa icuèyéica Pablo yàanàaca àyapulicubàa nanúacaténáni. ⁴Quéwa Festo icàlidaca nalíni iwàwacutáanáté romanonái icùaca Pablo Cesarea iyacàlená néeni, yá nacái Festo yèeripináté néréwa mesúnamáita, íimaca. ⁵Yá Festo íimaca judíonái irí:

—Iná iwàwacutácué píiwacanánái nàacawa núapicha Cesarea iyacàlená néré. Néese báisícaalíté Pablo imànica ibáyawanáwa, yásí yéewacué picháawàaca iináwaná ìwali — íimaca yái Festoca.

⁶Festo iyamáacawa Jerusalén iyacàlená irícu ocho èeri, cawàwanáta diez èeri. Yáté yèepùacawa Cesarea iyacàlená néré. Néese mapisáináami àniwa yáawinacawa yàalubái íinatawa yéemiacténá wenàiwicanái iináwaná. Yá Festo ichùuliaca úwinái itéca yàatalé Pablo. ⁷Pablo iwàlucawa néré, néese níái judío yàanèyèicaté Jerusalén iyacàlená íicha nàacawa Pablo yàatalé. Yá nacháawàaca Pablo iináwaná ìwali; náimaca Pablo imànicaa madécaná wawàsi báawéeri, éwita càmicáaníta nàalimá nàasáidaca báisícacani, yái náiméerica ìwali. ⁸Néese Pablo íimaca Festo irí icàlidacaténá iináwaná ìwaliwa:

—Càmítaté numàni áiba wawàsi méetàuculéeri judío yàawirináimi íiwitáise íicha, càmita nacái numàni áiba báawéeri wawàsi

judíonái yàasu templo irí, càmitaté numàni ùwicái emperador romanosàiri íipunita, yái icuèrica macái cáli imanùbaca —íimaca yái Pabloca.

⁹Quéwa Festo iwàwacaté casíimáica judíonái iicàceni yái Festoca, íná isutáca yéemiawá Pablo:

—¿Piwàwasica piacawa Jerusalén iyacàlená néré nuèmiacténá piináwaná ìwali néré judío íiwacanánái yàacuèsemi wáalíacaténáwa asásí iwàwacutácaalí wàuwichàidaca pía ìwalíise yái wawàsi nacháawèerica pía ìwalíise? — íimaca yái Festoca. ¹⁰Néese Pablo íimaca irí:

—Nùyaca cháí emperador romanosàiri yàasu gobierno ichùuliacataléca péemiaca nuináwaná ìwali, wenàiwica icháawàacaalí nuináwaná ìwali, càide iyúwa iwàwacutáaná péemiaca nulí, romanosàiricáiná núa. Canáca yéewaná judíonái néemiaca nuináwaná ìwali nàuwichàidacaténá núa. Píalíacawa cayábéeri iyú canáca nubáyawaná judíonái irí. ¹¹Báisícaalí numànicaté nubáyawanáwa nanuérípiná ìwalíise nuatá, yá càmita nusutá nawasàanápiná núa yéetácáisi íichatá. Càmita quéwa báisi yái nacháawèerica nuináwaná ìwalíise, íná iwàwacutá càmita pèepùada nalí núa. Nuwàwaca emperador romanosàiri yéemiaca nuináwaná ìwali —íimaca yái Pabloca.

¹²Néeseté Festo itàaníca áibanái asianái yáapicha, níái yáapichéyéica yàalèyéicani. Festo itàaníca nàapicha, néese íimaca Pablo irí:

—Pidéca pisutáca nuícha wawàsi nubànùnápiná pía emperador yàatalé yéemiacténá piináwaná ìwali, íná nubànùnápiná pía néréwa —íimaca yái Festoca.

Pablo ante el rey Agripa

¹³Néeseté máisibáwanáita èeri idenáami, rey Agripa yàanàaca Cesarea iyacàlená néré, Berenice yáapicha. Nàanàacaté natàidacaténá Festo, yái gobernadorca. ¹⁴Yá nayamáacawa máisibáwanáita èeri, íná Festo icàlidaca rey Agripa írí Pablo iináwaná iwali. Yá Festo íimaca rey Agripa írí:

—Iyaca cháí abéeri asiali Félix imàaquéricaté presoíyéi ibànàlicu, íipidenéerica Pablo. ¹⁵Nupáchiacaalíté Jerusalén iyacàlená néré, níara sacerdote íiwacanánáica, nía nacái Jerusalén iyacàlená íiwacanánáica, nacháawàaca nulí iináwaná iwali. Nawàwacaté numàacaca nanúacani. ¹⁶Yáté nucàlidaca nalíni càide iyúwa wáiwitáise iyáaná, wía romanoca, càmita wachùulua nanúaca wenàiwica àta iicáacataléta cawinácaalí icháawèeyéica iináwaná iwali, yéewacaténa icàlidaca iináwaná iwaliwa nacái, yái wawàsi nacháawèerica iináwaná iwaliíse. ¹⁷Iná idécanáamité nàanàaca aléi, yáté càmita núuca èeri. Néeseté mapisáita àniwa núawinacatéwa nùasu yáalubáisi íinatawa nuémíacataléca nacháawàaná wenàiwica iináwaná iwali. Yá nuchùulua úwinái needáca nùataléwa yái asialica. ¹⁸Néese níái icháawèeyéicaté iináwaná iwali càmita nacàlida iwali báawéeri wawàsi càide iyúwa nuínáidánátéwa nacháawàanápínáté iináwaná iwali. ¹⁹Nacháawàacáitaté iináwaná iwali meedá íwalíise. Yái nàawirináimi íiwitáise. Nacháawàa nacái iináwaná iwali icàlidacáinása tàacáisi áiba asialimi iwali íipidenéerimicaté Jesús, yéetéericatéwa quéwa náimaca Pablo icàlidacasa mamáalàacatani cáunásani, yái

Jesúsca. ²⁰Càmícaíná núalíawa càinápinácaalí numàníiripiná iwali yái wawàsica, yá nusutacaté nuémíawa Pablo asáisi iwàwacaalí yàacawa Jerusalén iyacàlená néré nuémíacaténa néré yàasu wawàsi. ²¹Quéwa isutáca nuícha wawàsi nubànùanápínáni emperador yàatalé, yái emperador romanosàiri wèericuécaca íimíetacaná, icuèrica macái cáli imanùbaca, yéewacaténa emperador yéemiaca nacháawàaca yái asiali iináwaná iwali. Iná nuchùulua úwinái icùaca Pablo presoíyéi ibànàlicu àta núalimáacataléta nubànùacani emperador yàatalé —íimaca yái Festoca.

²²Néese rey Agripa íimaca Festo írí:

—Núacáanítani nuwàwa nuémíaca yáara asiali icàlidáaná iináwaná iwaliwa —íimaca yái Agripaca. Yá Festo íimaca írí:

—Táwícha péemiawani —íimaca yái Festoca.

²³Néese mapisáinámi àniwa Agripa, Berenice nacái nàanàaca máíni cáimiétaquéeri iyú, nabàle cawèníiri yáapichawa, namanùbaca yáapichawa nacái manùbéeyéi. Yá nawàlùacawa capíi imàdáná manuírí iriculé, nàwacáidacàalu néemiacataléca wenàiwica iináwaná iwali. Uwi íiwacanánái nawàlùacawa náapicha, nía nacái Cesarea iyacàlená íiwacanánái máinítyéica cachàini. Néese Festo ichùulua úwinái yeedáca Pablo. ²⁴Néese Festo íimaca nalí, níái manùbéeyéi wenàiwicaca:

—Rey Agripa, píacué nacái iwacáidáyaquéeyéicawa wáapicha. Yácata asialí. Madécaná judío nadéca nacháawàaca nulí iináwaná iwali Jerusalén iyacàlená néeni, cháí Cesarea iyacàlená nacái. Mamáalàacata néemíánícawa nulí, nasutáca numàacáanápíná nanúacani. ²⁵Quéwa càmita nùanàa iwali íbáyawaná nuchùulíeripiná

nanúacani ìwalíise. Táquicha tàacáwa isutáca nuícha wawàsi nubànùanápínani emperador yàatalé, yái emperador wèerica ímíétacaná, yéewacaténá emperador yéemiaca yàasu wawàsi, asáisi iwàwacutácaalí nàuwichàidacani. Iná nudéca nuínáidacawa nubànùanápíná Pablo yàacaténáwa emperador yàatalé. ²⁶ Quéwa càmita núalíawa càinácaalí iwàwacutáanápíná nutànàaca nuíwacalí emperador iríwa, càmicáiná nùanàa ìwali ibáyawaná, yái Pablocá. Iná nudéca nùwacáidaca macáitacué pía, pía nacái rey Agripa wasutácaténá wéemiawa cayábani piacuésemi, pialàcaténá núa, yéewanápíná nutànàaca cuyàluta emperador irí, wacàlidacaténá irí càinácaalí ibáyawaná, yái asialica. ²⁷ Canápináta meedá nubànùaná presoíri càmicaalí nutànàa càiná ìwalíisecaalí nacháawàaca iináwaná ìwali —íimaca yái Festoca.

Pablo presenta su caso ante el rey Agripa

26 Néeseté rey Agripa íimaca Pablo irí:

—Yá numàacaca picàlida piináwaná ìwaliwa —íimaca yái Agripaca. Néese Pablo imichàidaca icáapiwa napualé. Yá idàbaca icàlidaca nalíni: ² “Casíimáica nuwàwa nucàlidáanápíná piríni siúcade, pía rey Agripa, máiniíri cáimiétacanáca, nucàlidáanápíná pirí nuináwaná ìwaliwa machacàníri iyú, nucàlidacaténá ìwali yái wawàsi judíonái nacháawèerica núa ìwalíise. ³ Casíimáica nuwàwa nucàlidáanápíná piríni, pialífacáináwa ìwali macáita yái wáiwitáiseca, wía judíoca; pialía nacáíwa ìwali yái wawàsica càmiíríca abédanamata wáiwitáise ìwali. Iná nusutáca pimànínápíná nulí cayábéeri péemíacaténácáwa

cayába nuináwaná ìwali”, íimaca yái Pablocá.

La vida de Pablo antes de su conversión

⁴ Pablo íimacaté nalí: “Macái judíonái náalíacawa nùwali càinácaalíté nùyaca sùmàicaalíté núa àta siúca nacáide àniwa nùasu cáli néese, Jerusalén iyacàlená irícu nacái. ⁵ Càmita nawàwa nacàlidaca piríni, quéwa náalía nacáíwa fariseonái yéénaca núa ùuculíiricatáiseté núa àta siúca nacáide, yá nudéca nùyaca càide iyúwa fariseo íiwitáise iyáaná madécaná camuí. Càide iyúwa pialíanáwa, wía fariseoca weebáidaca machacàníri iyú macáita càide iyúwa wàawirináimi íiwitáise íimáaná wàanápíná Dios icàaluíníná. Píalía nacáíwa canáca áibanái judío yeebáidéeyéi macáita cáalíacáiri iyú cachàiníwanái wáicha, wía fariseoca. ⁶ Siúcade nadéca nacháawàaca nuináwaná ìwali nuebáidacáiná Dios imànínápíná walí cayábéeri càide iyúwaté icàlidáanáté cáimiétacanéeri iyúni wàawirináimi irí, icáucàidáanápíná yéetéeyéimiwa áiba èeripíná. ⁷ Macái wía Israel itaquénáinámi doce wàawíríwa wamanùbaca wacùaca Dios imànínápíná càide iyúwaté icàlidáaná walíni, icáucàidáanápíná wía áiba èeriwa. Iná wàaca Dios icàaluíníná, wáibaida nacái irípiná èeríapinama, táiyápinama nacái. Yácata wawàsíra ìwalíise yái judíonái icháawàaca nuináwaná ìwali siúcade, pía rey Agripa, nuebáidacáiná càide iyúwa náimáaná neebáidacasa nacái, yái tàacáisi íiméerica Dios icáucàidáanápíná yéetéeyéimiwa. ⁸ ¿Cánásicué càmita peebáida Dios icáucàidáaná yéetéeyéimiwa?” íimaca yái Pablocá.

Pablo cuenta cómo perseguía a los cristianos

⁹Pablo fímacaté nacái: “Bàaluité, éwita nuebáidacáaníta Dios icáucàidáanápináté yéetéeýéimiwa, càicáaníta nuyúunáidaca iwàwacutáaná nùuwichàidaca wenàiwicanái yeebáidéeyéicaté Jesús itàacái, yái Nazaret iyacàlená néeséerica, càmicáináté nuebáida icáucàacatéwa. ¹⁰Càité numànica Jerusalén iyacàlená irícu. Yáté sacerdote fíwacanánái nabànùaca núa, núucacaténá nía presoyéi ibànaliculé, madécaná yeebáidéeyéica Jesús itàacái. Néese úwinái inúacaalíté nía, yá abédanamata nuíwitáise náapicha, níái inuéyéicaté nía. ¹¹Manùba yàawiría nùuwichàidaca nía núalimáidacaténá nuicáwa nía, nawènúadánápiná náiwitáisewa Jesús fícha. Càité numànica macái judíonái yéewáidacàalu irícu namanùbaca. Máinicáiná calúaca báawanama nuíwitáise náapicha, ínáté càmita nyumáawa cháí wàasu cáli fínata, néese nùaca nacái nucutáca nía àta áiba yàcalé iyéeyéica méetàuculé wàasu cáli fícha, nùuwichàidacaténáté nía”, fímaca yái Pabloca.

Pablo cuenta otra vez su conversión

¹²Pablo fímacaté nálí nacái: “Núacatéwa nùuwichàidacaténá nía Damasco iyacàlená néré, idécanáamité sacerdote fíwacanánái nabànùaca núa nuíbàanápináté wenàiwica yeebáidéeyéica Jesús itàacái. ¹³Péemia cayába, pía rey, nuèpunicatéwa àyapulicubàa machacànicaalíté èeri, yáté nuicáca camalási chènuníise icànéericaté cachàiníri iyú èeri fícha. Yá icànaca núa mèlumèluwaca, nía nacái núapichéeyéica. ¹⁴Néese macáita wáuwàacawa waliacawa wacalùniwa cáli fínatalé, yá

nuémìaca tàacáisi. Yá fímaca nulí hebreo itàacái iyú: ‘Saulo, ¿cáná piùwide pimànica núa? Catúulécánaca pimànica píawawa báawanama, pipélicáiná nuípunita, càide iyúwa pacá ibawàacaalí cáiréeri ipùatalicu’, fímaca nulí. ¹⁵Néese núuma irí: ‘¿Cawiná pía, Nuíwacali?’ núumaca irí. Néese Wáiwacali fímaca nulí: ‘Núacata yái Jesús, yái piùwidéerica pimànica. ¹⁶Siùcade pimichàa pibàlùacawa, nudéca numàaca núawawa piicáca núa piibaidacaténá nulípiná, picàlidáanápiná nacái wenàiwicanái irí yái siùquéerica tàacáwa piicáca, yá nacái núsáidéeripináca pírí. ¹⁷Yá nuwasàapináca píawa judíonái fíchwawa, càmfíyái judío fícha nacái. Siùcade nubànùa pía picàlidacaténá nutàacái càmfíyái judío irí. ¹⁸Nubànùapiná píawa nàatalé picàlidacaténá nálí nutàacái, amalácaténá náiwitáise, nàyacaténá Dios icamaláná irícu, ipíchaná nàyaca mamáalàacata càide iyúwa Satanás ichùulianá nía, néese nèepunicaténáwa Dios yáapicha; yéewanápiná nacái neebáidaca nutàacái, Dios imàacacaténá iwàwawa nabáyawaná fícha, numàacacaténá nacái Dios yàasu wenàiwicaca nía, Dios yeedéeyéica yàasunáipináwa, neebáidacáiná nutàacái’, càité fímaca nulí yái Wáiwacalica”, fímaca yái Pabloca.

Pablo obedece a la visión

¹⁹Pablo fímacaté àniwa: “Iná, pía rey Agripa, nudéca numànica càide iyúwa Wáiwacali ichùulianá numànica irícuíse yái yéenáiwanási nacáiri chènuníiséerica.

²⁰Quéechatécáwa nucàlidaca itàacái Damasco iyacàlená minaná irí. Néese nucàlidacani Jerusalén iyacàlená minaná irí, macái Judea yàasu cáli imanúica nacái. Nucàlidaca nacái càmfíyái judío iríni nawènúadacaténá náiwitáisewa Dios irípiná,

namàniinápíná cayábéeri náasáidacatená nawènúadaca náiwitáisewa Dios irípiná. ²¹ Càiri wawàsi iwalité judónái náibàacaté núa templo iricu nanúacatená núa. ²² Quéwa Dios idéca iyúudàaca núa àta siùca nacáide. Yá nucàlidaca nuèpunicawa Dios itàacái mamáalàacata macái irí, púbéeyéi irí, béeyéi irí nacái. Nucàlidaca nalí abéerita yái tàacáisi profetanái itànèericaté, yá nacái profeta Moisés itànèericaté Dios inùmaliçuése, ímérica cànacaalí Mesías imàniinápínaté, yái wacuèrinápínaca Dios ibànueripínacaté walí. ²³ Níacáiná profetanái itànàacaté tàacáisi Dios inùmaliçuése ímérica iwàwacutáanápínaté Mesías yéetácawa, yái wacuèrinápínaca Dios ibànueripínacaté walí, wía judíoca. Profetanái ímacaté nacái idécanaamité Mesías yéetácawa, yáté Mesías iyáanápínaté idàbàanéeri wenàiwica Dios icáucàidéeripínacaté iyacatená càiripínata, icàlidéeripínaté tàacáisi judónái irí, càmfíyéi judío irí nacái, yái tàacáisi ímérica Dios iwàwa iwàsàaca nía yàasu yùuwichàacáisi íchawa”, ímaca yái Pabloca.

Pablo trata de convencer a Agripa de que se haga cristiano

²⁴ Idècunitàacá Pablo icàlidaca nalí iináwanáwa, yá Festo ímaca Pablo irí cachàiníri iyú:

—iMáiwitáiseca pía meedá, Pablo! Pidéca péewáidacawa báawanama madécaná wawàsi iwali íná máiwitáiseca pía —íimaca yái Festoca. ²⁵ Quéwa Pablo ímaca irí:

—Càmírica máiwitáise núaquéi, pía Festo máiníri cáimiétacanáca. Néese nucàlidaca báisiiri tàacáisi cáiwitáiseeri iyú. ²⁶ Iyaca cháí rey Agripa, yáaliéricawa cayába iwali yái wawàsi nutàanírira iwali, íná yéewa manuíca nufínáidacawa nuwàwawa nucàlidáanápíná

iríni, núaliacáináwa báisícata rey Agripa yáaliacawa cayába iwali yái wawàsica, càmicaína nutàaní wawàsi iwali wenàiwicanái imàniírira ibàacanéeri iyú —íimaca yái Pabloca. ²⁷ Néese Pablo icàlidaca àniwa rey Agripa iríni. Pablo ímaca irí:

—Rey Agripa, máiníri cáimiétacanáca, ¿peebáidasica tàacáisi profetanái icàlidéericaté Dios inùmaliçuése? Núaliacawa peebáidacani —íimaca yái Pabloca. ²⁸ Néese Agripa ímaca Pablo irí:

—¿Cánásica piwàwa piwènúadaca nuíwítáise ráunamáita meedá yéewanápíná cristiano núa nuebáidáanápíná Jesús itàacái? — íimaca yái rey Agripaca. ²⁹ Néese Pablo ímaca irí:

—Núalimácaalí nuwènúadaca píiwítáise Jesús irípiná ráunamáita, càmicaalí nacái éeréeri iyú, yásí casíimáipíná nuwàwa, nusutácáinácué pírí Dios, pía rey Agripa, macái nacái yéemièyéica nutàacái siùca, macáitacué peebáidacatená Jesús itàacái càide iyúwa nuebáidáaná, abéerita càmiinápínacué nadacua pía cadena iyú càide iyúwa nuyáaná —íimaca yái Pabloca.

³⁰ Idécanaami cài Pablo ímaca, yá rey Agripa imichàa ibàlucacawa, gobernador nacái, Berenice nacái, macáita náapicha níái yáawinèyéicawa néré. ³¹ Yá nàcawa méetàucuta natàanicaténá iwali yái wawàsica. Yá náimaca nalíwáaca:

—Yáara asiali càmita imàni ibáyawanáwa nanuérípiná iwálíiseni, càmiirípiná nacái náucacani presofyéi ibànaliculé — náimaca. ³² Néese rey Agripa ímaca Festo irí:

—Càmicaalíté isutá pícha wawàsítá pibànàanápínaté emperador yàataléni, emperador yéemianápíná iináwaná, yá píalimácaté pimàacaca

yèepunicawa matuifbanáiri iyutá — íimaca yái rey Agripaca.

Pablo enviado a Roma

27 Néeseté nánáidacawa nabànùnánápiná wía abéemàalé manuúri úni fícha, Roma iyacàlená nérépiná, iyéerica Italia yàasu cáli íinata. Iná nachàbáidaca presofyéi áiba capitán irí, níai presofyéi Pablo, áibanái nacái presofyéi yáapícha. Yái capitán íipidená Julio, abéeri náiwacali níai úwi íipidenéeyéica Emperador yàasu úwinái. ²Núa nacái Lucas nùacawa náapícha. Yá wawàlùacawa nave iriculé, Adramitio íidalutalená néré. Yái nave yèeripínacátéwa madécaná ídalutale nérépiná, iyéeyéica Asia yàasu cáli íinata. Iya nacái wáapícha yái Aristarco, Tesalónica iyacàlená minali, yái yàcalé iyéerica Macedonia yàasu cáli íinata. Yá wadàbaca wàacawa manuúri úni yáacubàa. ³Mapisáináami àniwa wàanàaca Sidón íidalutalená iriculé. Yá capitán Julio imànicaté cayábéeri Pablo irí, imàacaca Pablo yàaca ipáchíaca yàacawéeyéiná néréwa nàacaténá irí càinácaali wawási Pablo imáapuèri. ⁴Wamúsúacatéwa Sidón íidalutalená néese, yá wachàbacawa mawiénita Chipre yàasu iwàwata irí, ùyaca apáuwáise wáicha úai iwàwataca. Càité wàacawa cáulicáiná ipùa wáipunita. ⁵Yá wàacatéwa manuúri úni yáacubàa náaliméerica machacànita níai cáli Cilicia, Panfilia nacái. Yá wàanàaca Mira íidalutalená iriculé Licia yàasu cáli íinatéeri iyaca.

⁶Mira néeni capitán Julio yàanàacaté áiba nave Alejandría iyacàlená néeséeri, yèeripínatéwa Italia yàasu cáli nérépiná. Yá capitán ichùuliaca wawàlùacawa nave iriculé, wàacaténáwa nave iricu yáapícha. ⁷Yaté wàacawa máisibáwanái èerita éérénamata, manuúri úni

yáacubàa. Máini càulenáca wàacawa mawiénita Gnido íidalutalená fícha. Néese cáulicáiná ipùa wáipunita mamáalàacata, yá wàacawa mawiénita Salmón irí. Uyaca wéewápuwáise úai iwàwataca íipidenéechúa Creta. ⁸Máini càulenáca wàacawa mawiénibàata cáli irí, yái Creta yàasu iwàwataca, àta wàanàacataléta ídalutale néré íipidenacataléca Buenos Puertos. Iyaca mawiénita Lasea iyacàlená irí.

⁹Wadéca wáucaca madécaná èeri. Càulenápinacaté wàanápinátéwa manuúri úni yáacubàa, mawiénicáinaté uniabé. Iná Pablo yàalàaca nave íiwacanánái. ¹⁰Pablo íimaca nalí:

—Píacué, asianáica, núlíacawa yái àyapuca máini yáwanáiripiná càulenáca. Iná imáalaapínacawa wáicha yái naveca, nave íisanái nacáiwa macáita. Yá cawàwanáta nacái wéetápinácawa —íimaca yái Pabloca.

¹¹Quéwa capitán yeebáidaca nave íiwacanánái irí Pablo itàacái fícha. ¹²Báawaca yái ídalutaca uniabépi íná càmítaté yéewa wayamáacawa néenibàa. Yá manùbéeyéi néená nayúunáidaca cayábapínaca wèepùacawa néeseté, yéewanápiná wàanàaca Fenice íidalutalená néré, Creta yàasu cáli íinatéeri iyaca. Yái Fenice íidalutalená iyaca síisíamàade èeri iwàlùacatalécawa íná càmíta cachàini cáuli ipùaca néeni uniabépi. Iná nawàwacaté nayamáacawa Fenice íidalutalená néré uniabépi.

La tempestad en el mar

¹³Néeseté cáuli idàbaca ipùaca síisíade cuculíawa èeri iwali, íná nayúunáidaca cawàwanáta wáalimáaná wàacawa àniwa manuúri úni yáacubàatá. Yá wàacawa ídalutale fícha, yá wàacawa mawiénita Creta yàasu iwàwata irí. ¹⁴Quéwa achúmáanata àniwa cáuli ipùaca nave íipunita

àniwa. Yái cáuli máiníri cachàinica ípidenéri Noreste. Yá cáuli íwesíaca nave déeculé cáli fícha.

¹⁵Néese cáuli íwesíacáiná yái naveca, yá càmitaté wáalimá wàacawa alénácaalí wawàwa wàacawa. Iná iwàwacutácaté wamàacaca nave yàacawa. Yá úni yàalaca iwatàidaca wía.

¹⁶Yá wachàbacatéwa úamísewa, úái iwàwata achúméechúaca ípidenéechúaca Cauda. Càmita máiní cachàini cáuli ipùaca néré, íná yéewa wamichàidaca barca achúméechúaca nave iriculé càulenéri iyú, úái barca achúméechúaca nave itéechúacaté yáamiwáisewa. ¹⁷Nadécánáami namichàidaca barca nave iriculé, yá nadacùaca nave iwaliabàa ipíchaná nave isubèriacawa. Néese cáaluca nía náináidacawa wàabácawa càina fínatalé, yái càina ípidenérica Sirte, iyéerica úni yáaculé mawiénita Libia yàasu cáli irí. Iná nalicùadaca macáita vela nave fícha ipíchaná cáuli itéca wía Sirte yàasu càina fínatalé. Yá namàacaca cáuli itéca nave éeréta. ¹⁸Mapisáináami àniwa cáuli ipùaca mamáalàacata cachàiníri iyú. Yá nadàbaca náucaca macái wawàsi iyéerica nave iricu úni yáaculé, misàacaténá quiríta yái naveca. ¹⁹Mapisáináami àniwa, yá wáucaca nave yàsunámi úni yáaculé. Càité cáuli ipùaca wía máisiba èeri. ²⁰Madécáná èerita càmitaté wadé waicáca èeri, dùlupùta nacái catácáiná máiní íná wayúunáidaca wéetápináacawatá cachàinicáiná ipùaca wàwali yái cáulica.

²¹Canáca wayéeri madécáná èeri, íná Pablo ibàlùacawa wèewi icàlidacaténá walíni. Yá ímaca walí:

—Píacué asíanáica, cayába cachàinitésicué pirítáni peebáidacaalícuécá nutàacáitá, ipíchanaté wèepùacawa Creta yàasu iwàwata fíchatá, yá càmita

yúuwàawa wàwali yái báawéericatá, càmita nacái wáuca wàasuwatá.

²²Quéwa siùcade, picácué achúma piwàwa. Nave imáalàapinácawa, quéwa canáta yéetéeriwa wéenáca.

²³Táiyápicáiná bàwina Dios, yái nuíbaidéerica irípiná, nuèrica nacái icàaluíniná ibànùaca ángel imàacáanápiná yáawawa nuicácani.

²⁴Yá ángel ímaca nulí: ‘Picá cáalu píawa, Pablo, iwàwacutáciná picàlidaca piináwaná ìwaliwa emperador romanosàiri irí, yái icuèrica macái cáli imanùbaca. Dios idéca yéemiaca pisutáana fícha, íná icùapiná canánama yéetácáisi fícha níái píapichéeyéica iyéeyéica nave iricu’, ímaca nulí yái ángelca. ²⁵Iná píacué asíanáica, manuícué píináidacawa piwàwawa, nuebáidacáiná Dios itàacái, nualíacawa nacái báisíiri iyú macáita ichàbàanápinácawa càiwade iyúwa ángel ímáaná nulí.

²⁶Abéerita nave ibacápináwa áiba iwàwata iwéréwa —ímaca nalí yái Pabloca.

²⁷Càité wachàbaca pucháiba semana wèepuníináwa manuírí úni yáacubàa, yá wàyaca manuírí úni yáacubàa ípidenéri Adriático. Abéeri catá úni yàalaca iwatàidaca wía éeréta abéemàalé manuírí úni fícha. Bamuchúamibàa catá níái íbaidéeyéica nave iricu náináidacawa mawiénica wía cáli irí. ²⁸Náalimáidaca idepuíwaca yái única. Idepuíwaca iyaca treinta y seis metros. Néese achúmáanata àniwa náalimáidaca idepuíwaca àniwa. Idepuíwaca àniwa veintisiete metros meedá. ²⁹Inaté cáaluca nía náináidacawa nave inúanápiná yáawawa íba iwéré iyéerica úni yáacubàa. Natúadaca báinúaca imiéyéi ancla nave yáapua néese cáaléyéi cadena iwali ipíchaná nave yàacawa máiní. Yá nasutáca níawawa Dios fícha manuísíwata amaláanápiná nawicáu. ³⁰Néese níái íbaidéeyéica nave iricu

nawàwaca nachúuliacawa nave ícha ibàacanéeri iyú ipíchaná nëetácawa. Iná nadàbaca nalicùadaca achúméchúa barca úni yáaculé, càide iyúwa natúadaca nacáicaalí áiba ancla nave ídaduca néeni. ³¹Quéwa Pablo icàlidacani úwinái irí, capitán irí nacái. Yá Pablo ímaca nalí:

—Nachúuliacaalíwa wáicha níai íbaidéeyéica nave irícu, yásí péetacuécawa macáita —ímaca yái Pabloc. ³²Iná úwinái nadalúaca barca íyaná, yá ucalácawa úni yáaculé, úai barcamica.

³³Amalácate yàacawa wawicáu, yá Pablo yàalàaca wía wayáanápínaté wayáacaléwa. Yá ímaca walí:

—Pucháiba semana canátacué piyéeri, canátacué nacái píimáana cayába. ³⁴Iná nusutacué pícha wawási manuísíwata piyáanápínacué piyáacaléwa achúmáanata, pichàinipínacuéwa. Canácata yéetéeripínáwa. Canácatacué nacái picháunáwa — ímaca yái Pabloc.

³⁵Idécanáami càí ímaca, yá Pablo yeedáca pan icápi iriculéwa. Yá yàaca Dios irí cayábéeri wàacuésemi wía iyéeyéica nave irícu. Yá isubèriadaca iríwani, yá idàbaca iyáacani. ³⁶Iná yéewa manuía wáináidacawa wawàwawa macáita, yá wayáaca wayáacaléwa nacái. ³⁷Wamanùbaca wía nave irícuíyéica, doscientas setenta y seis wamanùbaca wía wenàiwicaca. ³⁸Néese idécanáamité macáita wayáaca wayáacaléwa càide iyúwaté wawàwáaná, yá wáucaca trigo itufná imàaqueerimiwa macáita úni yáaculé, misàacaténá quiríta yái naveca.

Se hunde el barco

³⁹Néeseté amaláca wawicáu, yá níai íbaidéeyéica nave irícu, càmítate náalí naicáca yái iwàwataca. Yá naicáca úni iwènuériwa wiúcataléca úni quéwa

càina iyacatalé. Yá nawàwaca nawàlùadaca nave néré càina ínatalépiná. ⁴⁰Iná nadalúaca ancla íyaná, yá namàacaca nacalácawa úni yáaculé níai anclamica. Yá nawasàaca manuíri téna nacáiri namachacàniacaténá nave. Néese namichàidaca vela ibàlùawa nave ídaducalé, cáuli itécacaténá wía àniwa. Yá nave idàbaca yàacawa càina nérépiná. ⁴¹Naveta quéwa yàabácawa dàalanama cáli iwéré, iyéerica úni yáacu cálica. Dàalanamaca yàanàaca càina iwéré yái nave ídaducaca, canásíwa yéewaná imusúacawa càina ícha. Nave yàapùami ibacácawa màladàca ichàini iyú.

⁴²Inaté úwinái nawàwa nanúaca macáita presoíyái, ipíchaná nachúuliacawa namàlacawa náicha cáli nérépiná. ⁴³Capítanta quéwa iwàwa icùaca Pablo náicha, ína càmíta ibatàa úwinái inúaca nía. Néese capitán ichùullaca cawinácaalí yáaliyéica imàlacawa napsianápínáwa nave ícha quéechacáwa namàlacaténáwa cáli iwérépiná. ⁴⁴Néese capitán ichùullaca áibanái nawatácawa àicu ínata, níai àicu nave yéemamica, cawinácaalí càmíiyéica yáalía imàlacawa. Càité macáita wadéca wàanàaca cáli iwéré. Canáta wéená yéetánáwa.

Pablo en la isla de Malta

28 Idécanáamité macáita wàanàaca cáli iwéré, yá nacàlidaca walí iwàwata ípidenéchúaca Malta. ²Abénaméeyéi Malta néeséeyéi namànicaté walí cayábéeri, yá napucúadaca walí manuíri quichái, máinicáiná casalínica wàwali yúuwàacáiná wía uníaca. Yá namáidaca wía macáita wàanabàcaténá. ³Yá Pablo yàanàidaca abéeri ibàpi quichái. Quéwa idécanacáita iriadacani quichái irículé, yáta àapi ipisá

ipiacawa quichái yèewíise. Néese yaamía ichanàacawa Pablo icáapi iwali, yái àapica. ⁴Níái Malta mìnanáica naicácáiná àapi yaamíaca Pablo icáapi iwali ichanàacawa, yá náimaca nalíwáaca: “Yá asialiquéi cawàwacanéeri inúaca wenàiwica. Ewita cáucánítani manuírí úní fícha, cáicáníta wàasu cuwáisaatúta càmíta imàacapíná cáucani”, náimaca nalíwáaca.

⁵Quéwa Pablo yúucaca àapi quichái iriculé icáapi íwalíisewa. Yá canácata iyáaná yái Pablocá. ⁶Macáita nacúaca yéencacawa yái Pablocá àapi iyú. Nacúa nacái yúuwàanápiná yéetácawa aquialéta. Idécánáami nacúaca mamáalàacata yéetácáténáwa, yá canácata naicá iyáaná. Néese nadábaca nánáidacawa áiba wawási iwali àniwa, cuwáisaíríca cámináni, yái Pablocá, náimaca.

⁷Iyacaté asiali ípidenéeri Publio, yácata iwàwata icuèrináca, idèniaca ibànacalewa mawiénita néré. Yá Publio yeedáca wía yàataléwa, imànica walí cayábéeri, icùaca wía, yàaca nacái wayáapíná máisiba èeri.

⁸Iyaca nacái néré Publio yáaniri. Irièricáitawa meedá yàasu cama íinatawa, iculuériwa, íisuadéeri nacái. Yá Pablo yàaca íicáca néréni. Idécánáami Pablo isutáca írí Dios, yá Pablo imàacaca icáapiwa Publio yáaniri iwali, yá ichùniacani. ⁹Iná áibanái Malta yàasu iwàwata néeseyéi cáuláiquéeyéi nàanàaca wàatalé, yá nachùniacawa. ¹⁰Iná nàaca walí maníba wàasupíná mawènfíri iyú. Néese, máisiba quéeri idénáami, wawàlùacawa áiba nave iriculé àniwa, yá nàaca walí macáita wawási wamápuèrica wàacáténáwa àniwa.

Pablo llega a Roma

¹¹Wàyacaté máisiba quéeri Malta yàasu iwàwata ínata. Néeseté wawàlùacawa nave iriculé

iyéericaté uníabépinama Malta yàasu iwàwata néeni. Alejandría iyacàlená néeséericani, yái naveca, ípidenéeri Cástor, Pólux yáapícha, níara romanonái yàasu cuwáináica. Yá wàacatéwa Malta yàasu iwàwata fícha. ¹²Yá wàacatéwa manuírí úní yáacubàa àta wàanàacataléta Siracusa fídalutalená iriculé. Yá wàyaca yàcalé iricu máisiba èeri. ¹³Néeseté wawàlùacawa nave iriculé àniwa, yá wàacawa àniwa mawiénibàata cáli írí. Yá wàanàca Regio fídalutalená néré. Mapisáináami àniwa cáuli ipùaca cuculíwaca èeri iwali, yá iwesiaca nave wàacáténáwa manuírí úní yáacubàa àniwa. Yá pucháiba èeri idénáami, wàanàacaté átata Puteoli fídalutalená néré. Yá wamàacaca nave, wàacáténáwa cáli ínatabàa. ¹⁴Abénaméeyéi wenàiwica yeebáidéeyéica Jesús itàacái iyéeyéica néré nasutáca wáicha wawási wayamánápináwa náapícha abéeri semana. Iná wayamàacatéwa náapícha. Néese, abéeri semana idénáami, yá wàacawa náicha, cáli ínatabàa, Roma iyacàlená nérépiná.

¹⁵Abénaméeyéi Roma iyacàlená minaná, yeebáidéeyéi Jesús itàacái, néemiàcaté waináwaná iwali. Iná namusúacawa yàcalé fícha náipunitáidacaténá wía àyapulicubàa. Yá wàanàca nía Foro de Apio iyacàlená iricu. Macáita wàacawa àniwa, yá wàanàca áibanái yeebáidéeyéi Jesús itàacái Tres Tabernas iyacàlená iricu. Pablo ícáicáiná nía, íná yàaca Dios írí cayábéeri, yá manuíca íináidacawa iwàwawa. ¹⁶Wàanàacaté Roma iyacàlená iriculé, néese capitán ichàbáida presoíyéi áiba asiali írí, yái icuèrica presoíyéi ibàna. Quéwa capitán imàacaca Pablo iyaca méetàuculé presoíyéi ibàna fícha áiba capíi iricuta. Iyaca nacái Pablo yáapícha abéeri úwi icuèripínái.

Pablo en Roma

¹⁷ Idécánáami wàyaca néeni máisiba èeri, yá Pablo imáidaca yàataléwa judío íiwacanánái iyéeyéica Roma iyacàlená iricu. Néese nàwacáidáyacacawa néré, yá Pablo íimaca nalí:

—Nuénánái, canáca nubáyawaná judíonái irí. Canáca nacái numàníiri áiba wawàsi càmfíiri wàawirináimi íiwitáise imàaca wamànica. Ewita canácáaníta numàníiri nubáyawanácawa, càicáaníta abénaméeyéi judío Jerusalén iyacàlená minanái nachàbáidacaté núa presoíri iyú romanonái irí. ¹⁸ Néese romano íiwacanánái nasutáca néemiawa nuináwaná ìwali, yá nawàwacaté nawasàaca núa, càmicáinaté nàanàa nùwali nubáyawaná nanuérípiná núa ìwalíise.

¹⁹ Quéwa càmitaté judíonái iwàwa numusíacawa, ínáté iwàwacutácaté nusutáca romanonái fícha wawàsi nabànùanápínaté tàacáisi emperador irí emperadorcaténá yéemiaca nucàlidaca irí nuináwaná ìwaliwa. Càmita quéwa nuwàwa nucháawàaca nuénánái judío iináwaná ìwaliwa. Canáca nudènièri náapicha báawéeri wawàsi. ²⁰ Iná nudéca numáidacuéca nùataléwa pía nucàlidacaténácué píri nuináwaná ìwaliwa, núalífacaténácué nacáíwa píwali. Presocaté namànica núa, idacuèriwa cadena iyú, nucàlidacáinaté nalí Mesías ìwali, yái wacuèricaté Dios ibànùanápínaté walí wacuèrinápiná, wía israelitaca —íimaca nalí yái Pabloca. ²¹ Néese níái judío íiwacanánáica náimaca Pablo irí:

—Canácataacá wéemièri piináwaná ìwali, canácáiná nabànùèri walí cuyàluta Judea yàasu cáli néese. Aibanái wéenanái judíoca nadéca nàanàaca aléi, quéwa canáta nacháawéeri walí

piináwaná ìwali. ²² Wawàwaca wéemiaca càinácaalí píináidacawa, wáalfacáináwa macáí cáli imanùbaca abénaméeyéi judío natàanica báawéeri iyú nàwali, níara yeebáidéeyéica áiba tàacáisi wàawirináimi íiwitáise fícha — náimaca Pablo irí. ²³ Yá namàacaca abé èeri nàwacáidáyacacatáipínáwa néemiàcaténá Pablo icàlidaca iináwaná ìwaliwa.

Néeseté madécaná wenàiwica iwacáidáyacacawa Pablo iyacatáica. Yá Pablo icàlidaca nalíni èeríapínama, yái tàacáisi íiméerica Dios iwàwaca wenàiwicanái nawènúadaca náiwitáisewa neebáidáanápíná Jesús iináwaná Mesíascani, yái nacuèrinápináca Dios ibànùèrinácaté nalí, càide iyúwaté Dios ichuulíanáté profeta Moisés itànàaca tàacáisi Jesús ìwali, iyúwa nacáí profetanái itànàanáté tàacáisi Jesús ìwali Dios inùmálicuíse. ²⁴ Néeseté abénaméeyéi judío neebáidaca yái tàacáisi Pablo icàlidéerica Jesús ìwali. Aibanái càmfíiyéita yeebáida iríni. ²⁵ Càmita abédanamata náiwitáise náapichawáaca íná nadàbaca nèepùacawa Pablo fícha. Iná Pablo íimaca nalí:

—Báisíiri iyúta profeta Isaías icàlidacaté tàacáisi Espíritu Santo inùmálicuíse piawirináimi irícué. Isaías íimacaté:

²⁶ ‘Dios ichuulíaca nucàlidacuéca píriini, yái tàacáisica: Ewítacué péemiàcáaníta mamáalàacata píwui iyúwa, càicáanítacué canácatáita píalíapínácuéwa càinácaalí íimáaná. Ewítacué píicáacáaníta madécaná wawàsi pítuí iyúwa, càicáanítacué canácatáita píalíapíná píicácani. Càì ibànùacuéca píri tàacáisi yái Diosca. Yá íimaca nulí àniwa yái Diosca:

²⁷ Níái wenàiwicaca, Israel itaquénáinámica, cadapùleca náiwitáise, cadapùleca neebáca nutàacái. Càica níade iyúwa màuwíiyéi, càmita nawàwa néemiaca nutàacái. Nadéca naimáidaca natúíwa, càmfíiyéi iwàwa yáalíacawa càinácaalí fímáaná yái nutàacáica, ipíchaná nawènúadaca náiwitáisewa báawéeri íicha, nuwasàacaténá nía nùasu yùuwichàacáisi íichawa.

Càité fímaca nulí yái Diosca', fímacaté yái profeta Isaíasca.

²⁸ Péemiacué cayábani, siùcade Dios iwàwaca iwasàaca áibanái wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha, níái càmfíiyéica judío.

Níata yeebáidapínacani yái Dios itàacáica —fímaca nalí yái Pabloca. ²⁹ Idécanáami càì Pablo fímaca, yá judiónái yèpùacawa íicha, namusúacawa itàanfíyéica iríwáaca cachàiníiri iyú, náimaca nalíwáaca chàinisíiri iyú náapichawáaca.

³⁰ Néese pucháiba camuí macáinaméeri Pablo iyacaté capii irícu. Pablo ipáyaidaca capii íiwacali. Yá Pablo itàidaca cayába macáita cawinácaalí yèyéica ipáchiacani. ³¹ Matuíbanáiri iyú icàlida nalíni yái cayábéeri tàacáisica, fíméerica càinácaalí iyú Dios icùaca yàasu wenàiwicanáíwa. Yéewáida nacái nía Wáiwacali Jesucristo iwali. Canáca isàiwiquéeri Pablo irí wawàsi néré, néese namàacaca itàníca matuíbanáita.

ROMANOS

Saludo

1 Núa Pablo, Jesucristo yàasu wenàiwicaca núa, nutànàacué pirí cuyàluta. Dios imáidacaté núa, yàasu apóstolcaténá núa, ibànùacaténá núa nuíбайдáanápíná abéerita Dios irípiná. Dios imáidaca núa nucàlidacaténá itàacái cayábéeri áibanái irí, yái tàacáisi fíméerica Jesucristo iwasaaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi fícha.

²Bàaluité Dios icàlidacaté wenàiwicanái iríni, yái tàacáisi cayábéerica. Yáté Dios imàacaca yàasu profetanái itànàaca inùmalicuíseni, yái tàacáisica.

³⁻⁴Yácata tàacáisi icàlidéerica walí Dios Iiri ìwali, ípidenéeri Jesucristo, yái Wáiwacalica. Abéeri rey David itaquérinámicani, yái Wáiwacalica, imusuéricaté iicá èeri càide iyúwa wenàiwica. Quéwa éwita wenàiwicacánítani, càicáaníta idèniaca íiwitáisewa mabáyawanéeri càide iyúwa Dios iyáaná. Idécanaámité Wáiwacali yéetácawa, néese imichàacatéwa yéetácáisi fícha. Càité Dios yáasáidaca Dios Iiricani, yái Wáiwacali Jesucristo cachàínfirica íiwitáise.

⁵Jesucristo yéetácatéwa nuíchawalíná, íná Dios idéca imànica nulí cayábéeri manuísíwata mawèníri iyú ibànùanápíná núa iyúwa yàasu apóstol nucàlidacaténá tàacáisi inùmalicuísé. Càité Dios imànica yéewanápíná iyaca

wenàiwicanái macái cáli imanùbaca yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, imàníyéica nacái càide iyúwa ichùulianá nía. ⁶⁻⁷Píatacué nacái, peebáidacuéca Jesucristo itàacái, píacué iyéeyéica Roma iyacàlená iricu. Iná nutànàacué pirí cuyàluta. Cáininácué Dios iicáca pía, idéca nacái imáidacuéca pía yéewacaténácué Jesucristo yàasu wenàiwicaca pía. Nusutácué Wáaniri Dios fícha pirípinácué, Wáiwacali Jesucristo nacái namànínápinácué pirí cayábéeri manuísíwata, mawèníri iyú, namàcáanápínácué nacái piyaca matufbanáita.

Pablo quiere visitar Roma

⁸Quéechacáwa nuwàwa nùaca Dios irí cayábéeri píwalicué Jesucristo ípidená ìwali, peebáidacáinácué Wáiwacali itàacái. Nùaca Dios irí cayábéeri píwalicué canánama nuémíacáiná wenàiwica nacàlidacué piináwaná ìwali macái cáli imanùbaca, náimaca peebáidacuéca Jesucristo itàacái. ⁹Nufbaida Dios irípiná macái nuchàini iyúwa nucàlidáanápíná yái cayábéeri tàacáisica Dios Iiri iináwaná ìwali. Dios yáalíacawa nusutáca fícha pirípinácué mamáalàacata. ¹⁰Nusutáca Dios fícha mamáalàacata imàcáanápínácué nupáchiaca pía átata bàaluitécáiná nuwàwacaté nupáchiacuéca pía àta siuca nacáide. ¹¹Nuwàwacáiná nuicácuéca pía nuéwáidacaténácué pía iyúwa

Espíritu Santo yéewáidáaná núa peebáidacaténacué mamáalàacata tàì ìiméeri iyú cachàiníwanáì.

¹²Yá nuchàiniadapinacué piwàwa Dios itàacáì iyú, càita nacáicué pichàiniadapiná nuwàwa Dios itàacáì iyú, yáì peebáidéericuéca, nuebáidéerica nacáì.

¹³Píacué nuénánáica, nuwàwacué píalíacawa abéeri wawàsi: Madécaná yàawiríá nuwàwacaté nùaca nuicáicuéca píá, quéwaté càmitàacá nudé núalimá. Nuwàwatécué nùacawa píatalé nuéwáidacaténacué píá Dios itàacáì iyú yéewanápiná mamáalàacata áibanáì wàlisàna neebáidaca pèewi càide iyúwaté áibanáì yeebáidáaná áiba cáli íinata nucàlidacaalíté nalí Dios itàacáì. ¹⁴Nudèniaca manuírì numawèniacálewa Dios yáapicha, Dios imànicáiná nulf cayábéeri manuísíwata. Iwàwacutá nuéwáidaca cáimiétacanéeyéi wenàiwica, nía nacáì càmfíyéica cáimiétacaná, nía nacáì cáalíacáiyéica, nía nacáì càmfíyéica cáalíacáì. ¹⁵Iná màinicué nuwàwaca nuéwáidaca píá nacáì ìwali yáì tàacáisi cayábéerica, píacué ìyéeyéica Roma iyacàlená iricu.

El poder del evangelio

¹⁶Càmìta báì nucàlidaca yáì tàacáisi cayábéerica, Dios ichàini manuírìcáináni, yáaliméerica iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha, macáita cawinácaalí yeebáidéeyéica itàacáì. Wáalíacawa judíonáì irípinéericani yáì tàacáisi, Dios yàasu wenàiwicacáináté nía quéechatécáwa. Quéwa siuca càmfíyéi judío nacáì neebáidaca Dios itàacáì. ¹⁷Yáì tàacáisi yáasáidaca walí càinácaalí iyú mabáyawanáca Dios iicáca wía. Ewita cabáyawanácáníta wía, càicáaníta mabáyawanáca Dios iicáca wía weebáidacaalí Dios. Càité nacáì áiba profeta itànàacaté

tàacáisi Dios inùmalicuíse. Yáté íimaca: “Cawinácaalí wenàiwica Dios iiquéerica mabáyawanéeri iyú ìwalíise yáì yeebáidáanáca Dios, yácata ìyéeripiná càiripináta càmfíri imáalàawa Dios yáapicha”, íimacaté yáì profetaca.

La culpa de la humanidad

¹⁸Quéwa wáalíacawa Dios, yáì ìyéerica chènuniré, yùuwichàidapiná manuísíwata macáita wenàiwica càmfíyéica yàa icàaluíniná, imàníyéica nacáì báawéeri áibanáì irí. Níái wenàiwica imàníyéica ibáyawanáwa, nadéca nawènúadaca náiwitáisewa báisiiri tàacáisi íicha, càmicáiná nawàwa neebáidacani. ¹⁹Nadéca náalíacawa cayába Dios íiwitáise ìwali Dios yáasáidacáináté nalfní, càinácaalí íiwitáise iyaca. ²⁰Ewita càmicáaníta yéewa wenàiwica iicáca Dios, càicáaníta yéewa náalíacawa Dios íiwitáise ìwali, ìwalíise macáita yáì Dios imànicaléca cháì èeri iricu. Bàaluité èeri Dios idàbacatáiseté macáita àta siuca nacáide, èeri mìnánáì idéca iicáca amaléeri iyúni yáì Dios imànicaléca, íná canáca yéewaná báawéeyéi wenàiwica íimaca càmitasa náalíawa cachàinírica Dios càiripináta. ²¹Ewitaté náalíacáaníta Dios íiwitáise ìwali, càicáaníta càmitaté nàa icàaluíniná, yáì Dios cachàinírica. Càmitaté nacáì nàa irí cayábéeri. Néeseté nadàbacaté nánáidacawa máiwitáiseeri iyú meedá, báawéeri nacáì, namàacacáiná nawàwaca canéeri iwèni wawàsi ìwali, yá catéeyéica íiwitáise nía, càmfíyéica yéewa yáalíacawa Dios ìwali. ²²Náimacaté cáalíacáiyéicasa nía, quéwa máiwitáiseeyéica nía meedá. ²³Càmítaté nawàwa nàaca Dios icàaluíniná, yáì cachàinírica íiwitáise, icànéeri mèlumèlufri iyú icamaláná iricuwa, càmfírìca yéetáwa. Nàacáita meedá

nàasu cuwáinái yéenáiwanaí icàaluínináwa, wenàiwica yéetéeripináwa yéenáiwanaí, cuipiranáí nacáí, cuwèsináí nacáí, àapináí nacáí. Càité nàaca cuwáinái icàaluíniná Dios fícha.

²⁴Iná Dios idéca iwènúacawa náicha, yá imàacaca nàyaca càì nabáyawaná yáapichawa máinicáiná nawàwa namànica wawàsi càmiíríca Dios ibatàa wenàiwica imànica. Yá nadéca namànica náapichawáaca máiní báawéeri iyú. ²⁵Dios idéca iwènúacawa náicha càmicáiná nawàwa náalíacawa báisíri Dios ìwali. Nadéca nàaca nacàaluíniná, níara wawàsi Dios idàbèeyéicaté. Càmita nàa Dios icàaluíniná, yáí báisíri Cadàbacáirica, éwita iwàwacutácaánita wàaca írí cayábéeri càiripináta. Báisíta, amén.

²⁶Iná Dios idéca iwènúacawa náicha, yá imàacaca nàyaca nabáyawaná yáapichawa máinicáiná nawàwa namànica wawàsi nainá iyúwa, yáí wawàsi càmiíríca Dios ibatàa wenàiwica imànica. Inanáí càmita quirínama naimá asianáí yáapicha, néese naimáca inanáí yáapicha meedá. ²⁷Càité nacáí asianáí càmita quirínama naimáca inanáí yáapicha. Yáté máiní nawàwaca naimáca asianáí yáapicha meedá. Yá asianáí naimáca nanacáiri yáapichawa, namànica máiní báawéeri iyú náapichawáaca. Nadéca naméeràacawa namànicaténá càiri báawéeri, íná Dios yùuwichàidaca nainá manuísíwata.

²⁸Càmíicáináaté nawàwa naicáca Dios cáimiétaquéeri iyú, íná Dios idéca iwènúacawa náicha, yá imàacaca nàyaca nabáyawaná yáapichawa máinicáiná nawàwa naináidacawa casaquèeri iyú, canéeri iwèni wawàsi ìwali nacáí. Càita namànica wawàsi càmiíríca cayába wenàiwica imàníná. ²⁹Máiní namànica

macáí báawéeri íiwitáaná. Máiní namànica báawéeri áibanáí írí. Máiní nawàwa needáca nalíwa madécaná cawèníri. Máiní naináidacawa mamáalàacata càinápinácaalí náalimá namànica báawéeri áibanáí írí. Báawaca naicáca áiba wenàiwica idènièrica cawèníri wawàsica náicha. Nanúaca wenàiwica. Nacuíáyacaca nacáíwa. Nachìwáidaca nacáí áibanáí. Nacàlidaca báawéeri tàacáisi áibanáí ìwali ibàacanéeri iyú náicha. ³⁰Natàanica báawéeri iyú áibanáí ìwali. Nàuwidaca namànica Dios. Càmita nàa áibanáí fimiétacaná. Cachàiníyèí íicáca yáawawa áibanáí fícha. Canùmaséeca nacáí nía. Naináidacawa mamáalàacata namànicaténá áiba íiwitáaná báawéerica wàlísíca. Càmita neebáida nasèenáí itàacáíwa. ³¹Càmita náalíwaca Dios ìwali, canásíwata. Càmita namàni càide iyúwa náimáaná. Càmita cáininá naicáca néenánáíwa. Càmita nawàwa namàacaca nawàwawa áibanáí íbáyawaná fícha. Càmita catúulécaná naicáca áibanáí. ³²Níái báawéeyéica náalíacawa amaléeri iyú Dios idéca fimaca iwàwacutáaná néetáacawa nabáyawaná ichùullicawa, cawínacaalí wenàiwica imàníyéica càiri báawéeri. Quéwa namànica nabáyawanáwa mamáalàacata. Casímáica nacáí naicáca áibanáí imànica càiri báawéeri iyúwa namàníná.

Dios juzga conforme a la verdad

2 Iná cabáyawanáca pía nacáí, judíocaalí pía, càmicaalí nacáí, càmiírícaalí judío pía. Pidéca cabáyawanáca píicáca áibanáí íiwitáise. Pidéca pícalídaca nacáí iwàwacutáanása Dios yùuwichàidaca nía nabáyawaná ìwalísewa. Pidéca càì píimaca áibanáí ìwali, íná pídeca càì

píimaca pìwaliwata nacái pimànicáiná pibáyawanáwa càide iyúwata nacái namàníiná. Iná cabáyawanáca pía nacái. ²Quéwa wáalíacawa Dios icàlidaca wenàiwica iináwaná iwali machacàníiri iyú, báisíiri iyú nacái. Iná Dios íimacaalí cabáyawanáca wenàiwicanáí, iwàwacutáaná nacái nàuwichàacawa nabáyawaná ichùuliacawa, yá wáalíacawa Dios idéca icàlidacani báisíiri iyú. ³Néese pía, pidéca cabáyawanáca piicáca áibanáí, quéwa pidéca pimànica càide iyúwa namàníiná, iná càmita píalimá piwasàaca píawawa Dios yàasu yùuwichàacáisi fícha. ⁴Máiní cayábéeri Dios íiwitáise, iwàwéeri imànica cayábéeri wenàiwicanáí irí mamáalàacata. Càmiíri yùuwichàida wenàiwica caqualéta namànicaalí nabáyawanáwa néese icùaca nawènúadacatená náiwitáisewa nabáyawaná fíchawa. Càì Dios iicáca pipualé iwàwacáiná iwènúadaca píiwitáise báawéeri fícha. Quéwa caná iwèni piicáca yáí cayábéerica Dios imàníirica pírí. ⁵Càmìta piwàwa Dios imànica pírí cayábéeri, càmita nacái piwàwa piwènúadaca píiwitáisewa Dios irípiná, pimàacacatená píichawa yáí báawéerica pimàníirica. Iná piwacáida piyaca píríwa piùwichàanápínáwa áibaalípiná Dios yùuwichàidacaalípiná báawéeyéi wenàiwica èeri imáalàacaalípináwa. Néenialípiná Dios yéemiaca macái wenàiwica imanùbaca iináwaná iwali icàlidacatená càinácaalípiná iwàwacutáaná nàuwichàacawa nabáyawaná ichùuliacawa. ⁶Yásí Dios yàaca macái wenàiwica imanùbaca iwèni, iwálíse yáí namàníirica cháí èeri iricu. ⁷Abénaméeyéi nadéca namànica cayábéeri mamáalàacata máinícáiná nawàwa nàyaca càiripináta, cáimiétacanéeri

iyú chènuniré Dios yáapicha, nàyacatená Dios icamaláná mèlumèlúri iricu. Dios imàacapiná nadèniaca yáapicha nacáuacawa càmiíri imáalàawa. ⁸Quéwa áibanáí càmita nawàwa Dios icùaca nía, càmiíyéi nacái yeebáida báisíiri tàacáisi, néese neebáida meedá iyúwa náiwitáise báawéeri ichùulianá nía. Dios yùuwichàidapiná nía manuísíwata báawacáiná iicáca náiwitáise. ⁹Nàuwichàapínacawa manuísíwata, máinípiná achúmaca nawàwa nacái, macáita níái wenàiwica imàníiyéica íbáyawanáwa. Macáita wáalíacawa Dios yùuwichàidáanápíná judíonáí, quéwa càmita yùuwichàida abéta nía, néese yùuwichàidapiná càmiíyéi judío nacái. ¹⁰Quéwa macáita cawinácaalí wenàiwica imàníiyéica cayábéeri, Dios imàacapiná nàyaca yáapicha chènuniré icamaláná mèlumèlúri iricu, cáimiétaquéeri iyú, matuíbanáiri iyú nacái càiripináta. Macáita wáalíacawa càipíná Dios imànica judíonáí irí, quéwa càmita abéta judíonáí irí, néese càmiíyéi judío irí nacái.

¹¹Dios yàapíná macái wenàiwicanáí iwèni machacàníiri iyú càmicáiná Dios iicá áiba wenàiwica íiwitáaná iyúwa cayábéeri áibanáí fícha. ¹²Iná macáita imàníiyéica íbáyawanáwa càmiíyéica yáaliawa Dios itàacái iwali profeta Moisés itànèericaté, néetápinácawa méetàuculé Dios fícha càiripináta nabáyawaná ichùuliacawa, namàníirica méetàuculé Dios itàacái fícha. Nía nacái imàníiyéica íbáyawanáwa éwita náalíacáanáta Dios itàacái iwali profeta Moisés itànèericaté, Dios yùuwichàidapiná nía càide iyúwa itàacái ímáaná. ¹³Càmìta mabáyawaná Dios iicá wenàiwica néemiacaalícáita meedá itàacái. Néese mabáyawanáca Dios iicáca

cawinácaalí imànfíyéica càide iyúwa itàacái ichùullianá nía. ¹⁴Quéwa áibaalí abénaméeyéi càmfíyéi judío, éwita càmicáaníta náalíawa Dios itàacái ìwali profeta Moisés itànèericaté, càicáaníta áibaalí namànica cayábéeri wawási càide iyúwa Dios itàacái ichùullianá wía, áibaalícáiná nawàwa namànica cà. Namànicaalí cayábéeri, yá náiwitáise iyaca nalí càiride iyúwa tàacáisi ichùullìerica namànica cayábéeri. ¹⁵Namànicaalí cayábéeri, yá náasáidaca náalíacawa nawàwallicúsewa Dios iwàwaca wamànica cayábéeri. Náalíacáiná cayábéeri ìwali báawéeri íichaná, íná náasáidaca náalíacawa càinácaalí Dios iwàwáaná wamànica. Náalíapínacawa nawàwallicúsewa nadéca namànica cayábéeri, càmicaalí nacái nadéca namànica nabáyawanáwa. ¹⁶Càipíná náalíacawa èeri imáalàacaalípináwa, càide iyúwa nucàlídáanacué pírf Dios itàacái cayábéeri; Dios imàacapíná Jesucristo yéemáca macái báawéeyéi iináwaná ìwali yùuwichàidacatená nía nabáyawaná ìwalíise, yáí báawéerica namàníríca ibàacanéri iyú.

Los judíos y la ley de Moisés

¹⁷Picàlidaca piacawa piináwanáwa judíoca pía. Píimaca nacái cayábacasa Dios íicáca pía pidèniacáiná Dios itàacái profeta Moisés itànèericaté. Cáimacáica piicáca píawawa áibanái íicha nacái píalfacáináwa báisíri Dios ìwali, píacáiná nacái icàaluíná. ¹⁸Picàlidaca piacawa píalíánásawa càinácaalí Dios iwàwáaná pimànica. Picàlidaca nacái piináwanáwa, Dios itàacái idéca yéewáidaca pía, píalfacatenáwa cayábéeri ìwali báawéeri íichaná. ¹⁹⁻²⁰Pidéca manuíca píináidaca píwàwawa píwaliwa píalímácáinása péewáidaca wenàiwica càmfíyéica

yáalíawa Dios ìwali, càide iyúwa watécaalí matuíri ícáapi ìwali. Càita nacái píináidacawa píalímáaná amaláca pimànica áibanái íiwitáise, iyéeyéica càide iyúwa náiwitáise catéeri ichùullianá nía namànícáiná nabáyawanáwa. Càita píináidacawa pidèniacáiná Dios itàacái profeta Moisés itànèericaté, yáí báisíri tàacáisi imàaquéerica cáalíacáica nía cawinácaalí wenàiwica yebáidéeyéicani. ²¹Pía, yéewáidéerica áibanái, ícáná càmita péewáida píawawa? Pidéca píalàaca áibanái ípíchaná nayéedù. Néeni pía, ícáná píyéedù? ²²Pidéca píalàaca áibanái ípíchaná naimáca áiba yáapicha càmfíchúca náinusíwa, càmfíríca nacái nanírísíwa. Néeni pía, ícáná pimàni cà? Pidéca picàlidaca báawacasa píicáca ídolonái, níara cuwáinái yéenáíwanáca, néese, ícáná píwàlùuwa ídolo yàasu templo iriculé, wenàiwica isutácaalu nàasu cuwáinái íchawa? Báawéeriquéi píwàlùanacawa néré píyéedùacatená nàasu cawèníri. ²³Máiní cáimacáica piicáca píawawa áibanái íicha pidèniacáiná Dios itàacái profeta Moisés itànèericaté, quéwa pídéca píasáidaca caná iwèni píicáca Dios càmicáiná pimàni càide iyúwa itàacái íimáaná. ²⁴Càitè nacái áiba profeta icàlidacaté Dios itàacái machacàníri iyú israelitanái írí. Imacaté nalí: “Níara càmfíyéica israelita naicácáinacué pimànica píbáyawanáwa, íná máiní natàaníca báawéeri iyú Picuèrinacué Dios ìwali píbáyawaná ìwalíise, píacué israelitaca”, íimacaté yáí profetaca. ²⁵Báisíta, áibacaalí judío yebáida cayába Dios itàacái profeta Moisés itànèericaté, yá cayába Dios íicáca íiwitáise náicha níara càmfíyéica judío cabáyawanéeyéica. Quéwa càmicaalí judío imàni càide iyúwa Dios itàacái íimáaná, néese éwita judíocáanítani, càicáaníta

báawaca Dios iicáca fiwítáise càide iyúwa cabáyawanéeri càmfíri judíoacalítáni. ²⁶Néese, áibacaalí càmfíri judío imàni càide iyúwa Dios itàacái ímáaná, yá cayábaca Dios iicáca fiwítáise càide iyúwa judíoacalítáni, éwita càmicáaníta judíoni. ²⁷Cawinácaalí càmfírica judío yeebáida Dios itàacái, profeta Moisés itànèericaté, yá éwita càmicáaníta judíoni, càicáaníta cayábaca Dios iicáca fiwítáise judíonái fícha càmfíyéica imàni càide iyúwa Dios itàacái ímáaná, éwita nadèniacáaníta Dios itàacái. ²⁸Càmita Dios iicáca wenàiwica càide iyúwa yàasunáywa ìwalíise meedá yáí nadènianáca nasèenáywa judíonái, nadènianá nacái judíonái iicácanáwa fínatabàawa meedá. ²⁹Néese Dios iicáca iyúwa yàasunáywa cawinácaalí wenàiwica yeebáidéyéica Dios itàacái báisiíri iyú. Canéeri iwèni meedáni judíonái namànicaalí circuncisión càide iyúwa Dios itàacái ichùullianá judíonái imànica, càmicaalí nawènúada náiwítáisewa Dios irípiná báisiíri iyú. Cawinácaalí wenàiwica yeebáidéyéica Dios itàacái báisiíri iyú, yásí Dios iicáca nía iyúwa yàasunáywa, éwita càmicáaníta judío nía.

3 Iná cawàwanáta áiba iwàwa isutáca yéemiawa núa: “¿Càinásica cayábéeri wawàsi judíonái idènia áibanái wenàiwica fícha? ¿Dios imànicatésica cayábéeri cachàiníwanái judíonái irí imàníyéica circuncisión càide iyúwa Dios ichùullianá judíonái imànica?” càì áibanái iwàwa isutáca yéemiawa núa cawàwanáta. ²Báisiita, Dios idéca imànica madécaná cayábanaméeri wawàsi judíonái irí. Yáí wawàsi cayábéeri náicha canánama, yácata Dios itàacái Dios imàaquéericaté quéechatécáwa judíonái irí.

³Wáaliacawa abénaméeyéi judío nadéca nawènúadaca náiwítáisewa

Dios fícha. Quéwaté Dios càmfíri imáaláida yáí wawàsica imàníricaté nàawirináimi yáapicha bàaluité. ⁴¡Càmírita! Dios càmfíri itàani chìwái iyúwa. Ewitasica cachiwacaalí macái wenàiwicatá, càicáaníta Dios imànipiná càiripináta báisiíri iyútáni, càide iyúwa ímáaná. Càité nacái áiba profeta itànàaca tàacáisi Dios inùmalicuíse, yá ímaca:

“Pífa Dios, áibanái náimaca càmitasa báisi pítaacái, quéwa písaídapiná macái wenàiwicanái irí báisiíricani yáí pítaacáica pimànicaalípiná macáita machacàníri iyú càide iyúwaté píimáaná”,

ímacaté yáí profetaca.

⁵Wía èeri mìnanáca wamànica wabáyawanáwa cháí èeri irícu, quéwa canáca Dios ibáyawaná, canásíwa. Iná cawàwanáta abénaméeyéi judío báawéeyéi fiwítáise nawàwa náimaca: “Cayábaca wamànicaalí wabáyawanáwa manuísíwata yéewacaténá macái èeri mìnanáí náaliacawa máini cayábéeri wáichani, yáí Diosca. Càipiná wayúudàaca Dios, íná càmita Dios icúa wenàiwica machacàníri iyú yùuwichàidacaalí wía, wayúudàacáináni”, càì abénaméeyéi judío náimaca. Núumacáita meedá càide iyúwa abénaméeyéi ínáidáanápínáwa cawàwanáta. ⁶¡Càmírita! Báisiicaalí càmita Dios imàni wenàiwica irí machacàníri iyútá, yá canáca yéewaná Dios yùuwichàidaca nía nabáyawaná ìwalísetá.

⁷Áibanái báawéeyéi nacái nawàwa náimaca: “Cayábaca wamànicaalí wachíwawa áibanáicaténá yáaliacawa máini machíwéerica Dios, cayábéeri nacái èeri mìnanáí fíchani, yáí Diosca. Iná canáca yéewaná Dios yùuwichàidaca

wía, wayúudàacáináni”, còi áibanái báawéeyí náimaca.
⁸Néese náima àniwa: “Wàacué wamànica báawéeri manuísíwata wayúudàacaténá Dios manuísíwata”, còi áibanái báawéeyí náimaca. Aibanái iwàwéeyéica imànica nulí báawéeri, nadéca nacàlidaca nachìwawa nùwali, náimaca nuéwáidacasa wenàiwica càiri cachìwéeri tàacáisi iyú. Quéwa cawínacaalí càiyéica ímaca, Dios yúuwichàidapíná náfawa nabáyawaná ìwalísewa.

Todos somos culpables

⁹Iná báisíta wía judíoca, càmita cayába wía áibanái ícha. Nudéca núasáidaca cabáyawanáca wía judíoca càide iyúwa macái èri mìnanáí cabáyawanáaná nía. Macáita nacái wabáyawaná idéca idacùaca wía iyúwa presoíyéi.
¹⁰Càitè profetanái natànàcaté Dios itàacái. Náimaca:

“iCanácata wenàiwica imàníirica cayábéeri!
 iCanásíwata, ibatàa abéeri piná!

¹¹Canásíwata nacái yáaliériwa Dios íiwitáise ìwali, canácata icutéeri yáalífacaténáwa Dios ìwali.

¹²Macáita nacái náucacawa nèepunícawa déeculé Dios ícha. Macáita nadéca nawènúadaca náiwitáisewa cayábéeri ícha, namànicaténá nabáyawanáwa meedá. Canácata imàníirica cayábéeri, canásíwata.

¹³Càica nacanápide iyúwa càliculli yàacuèricawa, nacàlidacáiná casaquèeri tàacáisi càiride iyúwa yáaséeri chéecáimi isàni. Cäänáica nachìwa. Namànica áibanái írí báawéeri natàacái iyúwa càide iyúwa àapi yúuwichàidacaalí wía iculále iyúwa.

¹⁴Cäänáica nalúa, nacúisaca náichawa áibanái báawéeri tàacáisi iyú.

¹⁵Caqualéta nàaca nanúaca wenàiwica canéerica ibáyawaná.

¹⁶Ata alénacaalí nàya nàuwichàidaca wenàiwica.

¹⁷Càmita náalimá nayúudàaca áibanái iyáanápíná matuíbanáiri iyú nàapichawáaca.

¹⁸Canásíwacatáita náalíawa iwàwacutá cáaluca naicáca Dios”,

càitè náimaca níái profetaca itànèyecaté tàacáisi Dios inùmalicúse.

¹⁹Wáalíacawa Dios imàacacaté profetanái itànàaca càiri tàacáisi judionái írí, wía idènièyéica Dios itàacái wáalífacaténáwa canáca yéewaná wáimaca mabáyawanáca wía, yácáiná Dios itàacái bàaluisàimi yáasáidaca walí cabáyawanáca macáita, wía èri mìnanáica, iwàwacutá nacái Dios yúuwichàidaca wía canánama wabáyawaná ìwalísewa.

²⁰Iwàwacutá Dios yúuwichàidaca wía canánama canácáiná wenàiwica Dios iiquéeripíná mabáyawanéeri iyú, canácáiná wenàiwica yáaliméerica imànica macáita càide iyúwa tàacáisi ímáaná profeta Moisés itànèericaté Dios inùmalicúse. Yái tàacáisi bàaluisàimica yáasáidacáita walí cabáyawanáca wía, wía imàníiyéica ibáyawanáwa.

La salvación es por medio de la fe

²¹⁻²²Quéwa Dios idéca yáasáidaca walí áiba wawàsi wàlisà, càinácaalí yéewanápiná mabáyawanáca Dios iicáca wía, éwita càmicáaníta wáalimá wamànica macáita càide iyúwa itàacái bàaluisàimi ímáaná. Wáalíacawa báisicani, yái wawàsi wàlisàica, Dios itàacái bàaluisàimi icàlidacáiná walíni, yái Dios itàacái

profeta Moisés itànèericaté Dios inùmaliçuise, áibanái profeta nacái. Mabáyawanáca Dios iicáca wía cawinácaalí wéená yeebáidéerica Jesucristo. Càita Dios imànica abédanamata macái wenàiwica irí cawinácaalí yeebáidéerica, cáininácáiná Dios iicáca macái wenàiwica íwítáaná abédanamata. ²³Dios imànica abédanamata macáita irí, níacáiná macáita namànica nabáyawanáwa, yá canácata imàníirica càide iyúwa Dios iwàwáaná cayábáanápíná Dios iicáca nía. ²⁴Quéwa Dios idéca imànica walí yái cayábéerica mawènfiri iyú nacái: Mabáyawanáca iicáca wía. Càita Dios idéca iwàsáca wía yàasu yùuwichàacáisi fíchawa, cawinácaalí yeebáidéeyéica Cristo Jesús. ²⁵Dios imàacacaté Cristo yéetácawa wáichawalíná. Cristo yéetácáinátéwa, íná Dios imàacaca iwàwawa wenàiwicanái íbáyawaná fícha, cawinácaalí yeebáidéeyéica Cristo yéetácatéwa nabáyawaná ìwalíise. Càita Dios imáalàidacaté wáicha wàuwichàanápínátéwa méetàuculé Dios fícha càiripináta. Dios imànicaté càì yásáidacatenáté imànica macáita machacàníiri iyú, éwitaté ìdeniacáanáta wàawirináimi namàníná nabáyawanáwa bàaluité. ²⁶Dios imàacacaté Cristo yéetácawa wabáyawaná ìwalíise yásáidacatená siucade Dios imànica iyaca macáita machacàníiri iyú, iwàwacutácáináté mabáyawanéeri wenàiwica yùuwichàacawa Dios yàasu yùuwichàacáisi iyú èeri mìnánái íbáyawaná ìwalíise. Mamáalàacata nacái Dios imànica macáita machacàníiri iyú mabáyawanácaalí iicáca wenàiwica cawinácaalí yeebáidéeyéica Jesús yéetácatéwa nabáyawaná ìwalíise.

²⁷Cài Dios imànica walí mabáyawanácatená iicáca wía.

Iná canáca yéewaná wáimaca wadécasa wamànica cayábéeri yéewanápinása mabáyawanáca Dios iicáca wía. ¡Canásíwa! Canáca yéewaná cáimacái waicáca wíawawa áibanái fícha. Càmita wamàni macáita càide iyúwa Dios itàacái ichùulianá wía, yái tàacáisi profeta Moisés itànèericaté Dios inùmaliçuise. Néese mabáyawanáca Dios iicáca cawinácaalí wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo. ²⁸Iná yéewa wadéca wáalíacawa cayábani: Mabáyawanáca Dios iicáca wenàiwicanái neebáidacaalí Jesucristo. Càmita mabáyawaná Dios iicáca nía ìwalíise yái namànínáca càide iyúwa Dios itàacái bàaluisàimi ìmáaná.

²⁹Dios càmfírta abéta judíonái icuèrináca. Nacuèrináta nacái níái càmfíyéica judío. ³⁰Yácáiná abéerita yái Diosca. Canácata fícha áiba, yái Diosca iiquéerica mabáyawanéeri iyú macái wenàiwica yeebáidéerica Jesucristo. Càì Dios imànica judíonái irí, càmfíyéi judío irí nacái. ³¹Quéwa, éwita wáalíacáanítawa mabáyawanáca Dios iicáca wenàiwicanái neebáidacaalí Jesucristo, càicáanáta càmita caná iwèni waicáca yái tàacáisi bàaluisàimica Dios imàaqueericaté wàawirináimi irí. Néese wawàwa wásáidaca máiníiri cawènicani.

El ejemplo de Abraham

4 ¹⁻²Néese, cawàwanáta abénaméeyéi judío nawàwa náimaca nulí: “Wàawirimi Abraham imànicaté cayábéeri ínaté yéewa cayábaca Dios iicácani”, càì nawàwa náimaca. Quéwa càmitaté Dios iicáca Abraham mabáyawanéeri iyú ìwalíise yái cayábéerica Abraham imàníiricaté. Mabáyawanácaalíté Dios iicáca Abraham ìwalíise yái cayábéerica Abraham imàníiricatá, yáté yéewa Abraham cáimacáica iicáca yáawawa áibanái fíchatá. Quéwa,

canácaté yéewaná Abraham cachàinica iicáca yáawawa Dios iicá. ³Canácaté yéewaná Abraham cáimacáica iicáca yáawawa yácáiná Dios itàacái profeta itànèericaté íimaca: “Abraham yeebáidacaté Dios, ínáté mabáyawanáca Dios iicáca Abraham”, còi íimaca Dios itàacái profeta itànèericaté. ⁴⁻⁵Uwé, macáita wáalíacawa wenàiwica íibaidacaalí cháí èri iricu, yásí nàaca iwèni. Càmita nàa írini mawèníri iyú, néese iwàwacutá íibaidaca yeedácaténá írwa plata. Quéwa càmita còi Dios yàaca yàasu wenàiwica iwèniwa. Dios imànica nalí cayábèeri mawèníri iyú. Cawinácaalí yeebáidéerica Dios, yái Diosca iwàwéerica mabáyawanáca iicáca wenàiwica cabáyawanéeyéi, yásí mabáyawanáca Dios iicáca cawinácaalí yeebáidéerica Dios, éwita càmicáanítàacá imàni wawàsi cayábèeri Dios iicáca. ⁶Càité nacái rey David itànàaca Dios itàacái bàaluité. David íimacaté casíimáica cawinácaalí wenàiwica Dios iiquéerica mabáyawanéeri iyú éwita càmicáanítàacá imàni macáita càide iyúwa Dios iwàwáaná. ⁷Càité David itànàaca:

“iCasíimáica wenàiwicaná Dios imàaquéeyéica iwàwawa íbáyawaná íicha, cainácaalí báawéeri namàníricaté!

⁸ iCasíimáica wenàiwica càmfírira Wacuèriná Dios iicá cabáyawanéeri iyú!”

càité íimaca David.

⁹David càmitaté icàlida wàwali abéta wía judíoca casíimáiná wía. Néese icàlidacaté nàwalini nacái níái càmfíyeyéica judío, cawinácaalí yeebáidéeyéipínaté Jesucristo. Wadéca wacàlidaca mabáyawanácaté Dios iicáca Abraham yeebáidacaalíté Dios. ¹⁰Mabáyawanácaté Dios iicáca Abraham ípíchawáiseté namànica Abraham írì circuncisión.

¹¹Quéechatécáwa mabáyawanáca

Dios iicáca Abraham bàaluité Abraham yeebáidacaalíté Dios. Néeseté namànica circuncisión Abraham írì. Càité circuncisión iyú Dios yáasáidaca mabáyawanácaté iicáca Abraham yeebáidacaalíté Dios. Cayábacaté Dios iicáca Abraham íwítáise Abraham yeebáidacaalíté Dios ípíchawáiseté judíocani yái Abrahamca. Iná yéewa yái Abrahamca, càicanide iyúwa nàawirimi macái càmfíyeyéi judío yeebáidéeyéica Dios. Càita mabáyawanáca Dios iicáca càmfíyeyéi judío nacái, neebáidacaalí Dios, éwita càmicáanítá namàni circuncisión. ¹²Yácata judíonái yàawirimi nacái, yái Abrahamca, cawinácaalí judíonái yeebáidéeyéica Dios càide iyúwaté Abraham yeebáidáaná ípíchawáiseté judíocani.

La promesa se cumple por medio de la fe

¹³Píalíacuéwa Abraham íyacaté cawàwanáta quinientos camú ípíchawáiseté Moisés yàasu èerité. Bàaluité Dios icàlidaca Abraham írì cáimiétacanéeri iyúni yàanápináté Abraham írì macái cáli íyeyerica cháí èri iricu, itaquénáinámi írì nacái Abraham yáapicha. Quéwaté Dios càmfírira icàlida Abraham írì càiri tàacáisi cáimiétacanéeri iyú íwallíise yái Abraham imànínáca càide iyúwa Dios itàacái ímáaná profeta Moisés itànèericaté, bàaluitécáiná canátàacáwa Moisés yàasu cuyàluta Abraham yàasu èerité. Néese Dios icàlidacaté Abraham írini Abraham yeebáidacaalíté Dios imànínápináté Abraham írì cayábèeri. Yáté mabáyawanáca Dios iicáca Abraham. ¹⁴Abenaméeyéi judío náimaca iwàwacutáanása wamànica càide iyúwa profeta Moisés yàasu cuyàluta ímáaná yéewanápináca Dios imànica walí cayábèeri, yái cayábéerica Dios

icàlidéericaté ìwali Abraham irí cáimiétacanéeri iyú. Quéwa càmita báisí nataacái. Báisícaalítáni, yá canéerica iwèni meedátáni, yái weebáidáanáca Dios, canéerica iwèni nacái yái tàacáisi Dios icàlidéericaté Abraham irítá, canacáináta wenàiwica yáaliméeri imànica macáita càide iyúwa profeta Moisés yàasu cuyàluta íimáaná. ¹⁵Càmita yéewa cayába wáapicha Dios profeta Moisés yàasu tàacáisi iyú, yácáiná Dios itàacái yáasáidaca cabáyawanáca wía, iwàwacutá nacái Dios yúuwichàidaca wía wabáyawaná ìwalísewa. Dios itàacái iyaca cháí èeri iricu, íná yéewa wáalíacawa cabáyawanáca wía macáita, wía èeri mìnanáica.

¹⁶Wáalíacawa canácata weená yáaliméerica imànica macáita machacàníiri iyú càide iyúwa Dios itàacái íimáaná. Iná iwàwacutá Dios imànica walí cayábéeri mawèníiri iyú, wía yeebáidéeyéica Dios, yéewacaténá macáita wía Abraham itaquénáinámica, weedaca walíwa yái cayábéerica Dios icàlidéericaté ìwali cáimiétacanéeri iyú wàawirimi Abraham irí, wía judíoca, píacué nacái càmiyéica judío. Yái cayábéerica, càmiiricata abéta walípiná, wía judíoca yeebáidéeyéica Dios itàacái profeta Moisés itànèericaté. Néese Dios imànipiná cayábéeri càmiyíei judío irí canánama nacái, cawinácaalí yeebáidéeyéica Dios càide iyúwaté Abraham yeebáidáaná. Càita Dios iicáca Abraham iyúwa wàawirimi, macáita wía yeebáidéeyéica Dios. ¹⁷Dios icàlidacaté càiri tàacáisica Abraham irí bàaluité. Dios íimacaté: “Nudéca numaacaca pía madécaná wenàiwica íiwitáaná yàawiripiná píá”, íimacaté yái Diosca. Iná mabáyawanáca Dios iicáca madécaná wenàiwica íiwitáaná cawinácaalí yeebáidéeyéica Dios càide iyúwaté Abraham

yeebáidáaná. Yácata Wacuèriná Dios wàawirimi Abraham yeebáidéericaté, yái Diosca icáucàidéerica yéetéeyéimiwa, yáaliméeri nacái idàbaca wawàsi càmfiricáwa Iya siúca.

¹⁸Ewitaté máinicáanáta béericani yái Abrahamca, càicáanáta Abraham yeebáidacaté Dios itàacái yéewanápinaté idèniaca ìiriwa. Inaté “Madécaná wenàiwica íiwitáaná yàawiricani”, yái Abrahamca, càide iyúwaté Dios icàlidáaná íríni: “Manùbéeyéipiná pitaquénáinámica”, íimacaté yái Diosca. ¹⁹Abraham idèniacaalíté batéwa cien camuí, yáté yeebáidacaté Dios mamáalàacata, éwitaté Abraham yáalíacáanáta néesáanápinatéwa mesúnamáita, yái Abrahamca, úa nacái yàacawéetúa Saraca. Càité Abraham yeebáidaca Dios, éwita máinicáanáta béeyéica nía nadèniánápinaté néenibewa. ²⁰Abraham yeebáidacaté Dios mamáalàacata. Càmitaté Abraham iwènúada íiwitáisewa tàacáisi íicha Dios icàlidéericaté irí cáimiétacanéeri iyú imàcáanápinaté quéenibeca Abraham. Yeebáidacaté Dios manuúsiwata cachàiníwanái mamáalàacata. Yàacaté nacái Dios irí cayábéeri. ²¹Yáté Abraham yeebáidaca macái ichàini iyúwa cachàinica Dios, yáaliméericaté imànica macáita càide iyúwaté íimáaná Abraham irí cáimiétacanéeri iyú. ²²Abraham yeebáidacaalíté Dios tàì íiméeri iyú, yá mabáyawanácaté Dios iicácani. ²³Càmítaté natànàa abéerita Abraham ìwali mabáyawanácaté Dios iicácani. ²⁴Néese natànàacaté càiri tàacáisi wàwali nacái, mabáyawanáciná Dios iicáca wía weebáidacaalí Dios, yái Dios imichàidéericaté Wáiwacali Jesús yéetácáisi íicha. ²⁵Dios imàacacaté Jesús yéetácawa wabáyawaná

ìwalíise iwasàcaténá wía Dios yàasu yùuwichàacáisi fícha. Néeseté Dios imichàidaca Jesús yéetácáisi fícha yéewanápiná mabáyawanáca Dios iicáca wía.

Libres de culpa

5 Iná siúcáisede mabáyawanáca Dios iicáca wía, wía yeebáidéeyéica Wáiwacali Jesucristo itàacáíwa. Mabáyawanáca Dios iicáca wía, iná cayábaca wáapicha Dios matuíbanáiri iyú Wáiwacali Jesucristo ìwalíise, Wáiwacali yéetácáinátéwa wabáyawaná ìwalíise. ²Cristo yéetátacéwa wáichawalíná, iná cayábaca Dios iicáca wía, imànica walí cayábéeri, wía yeebáidéeyéica Cristo itàacái. Yá manuíca wáináidaca wawàwawa Dios ìwali, casímái nacái wawàwa idècunitàacá wacùaca wàyáanápiná chènuniré Dios yáapicha icamaláná mèlumèlufíri iricu, cáimiétaquéeri iyú nacái, càide iyúwa Dios iyáaná. ³Càita nacái casímáica wawàwa siúcáisede iwàwacutácaalí wàuwichàacawa. Wáalífacínáwa yùuwichàacáisi yéewáidaca wía yéewacaténá màulenáca wía, cachàini nacái wáiwitáise Wáiwacali ìwaliwa wàidenianápiná wàuwichàanáwa mamáalàacata. ⁴Màulenácaalí wía, yásí wáasáidaca weebáidaca Wáiwacali itàacáíwa tàì fíméeri iyú. Idécánáami càì wáasáidaca cachàinica wáiwitáise, yásí máini cachàiníwanái manuíca wáináidaca wawàwawa Wáiwacali ìwaliwa wáalimáanápiná wàideniaca wàuwichàanáwa mamáalàacata àta wàanàacataléta chènuniré. ⁵Néese manuícaalí wáináidaca wawàwawa, yá càmita báí wía, yácáiná Dios imànipiná walí cayábéeriwa chènuniré càide iyúwaté fímáaná walí. Wáalífacawa Dios imànínápiná càì ibànùacáináté Espíritu Santo wawàwaliculé, yáì Espíritu

imàaquéerica wáalífacawa macái wawàwalicúsewa cáinináca Dios iicáca wía manuísíwata.

⁶Wáalífacawa cáinináca Dios iicáca wía, bàaluitécáiná càmicaalíté wáalimá wawasàaca wíawawa Dios yàasu yùuwichàacáisi fícha, yáté Cristo yàanàaca aléi èeri iriculé yàasu èerité, yáté yéetácawa wáichawalíná, wía báawéeyéica. ⁷Máini càulenáca wéetácawa áiba wenàiwica fíchawalíná wayúudàcaténáni, éwita cayábéericáaníta fíwitaíseni. Quéwa cayábasíwéericaalí fíwitaíse, yá cawàwanáta abénaméeyéi yéetápinácawa fíchawalíná nayúudàcaténáni. ⁸Quéwa Dios ibànùacaté Cristo yéetáanápinátéwa wáichawalíná éwitaté cabáyawanácaaníta wía. Càité Dios yáasáidaca walí cáinináca iicáca wía. ⁹Siúcáisede mabáyawanáca Dios iicáca wía Cristo yéetácáinátéwa wáichawalíná, iná yéewa wáalífacawa báisíiri iyúcani Cristo iwàsàanápiná wíawa Dios yàasu yùuwichàacáisi fícha, èeri imáalàapínacaalíwa. ¹⁰Wáalífacawa Dios iwàsàanápiná wíawa, bàaluitécáiná idècunitàacá wàuwideca wamànica Dios, yáté cáinináca Dios iicáca wía, iwàwacaté nacái imànica walí cayábéeri, Dios Iiri yéetácáinátéwa wabáyawaná ìwalíise. Iná yéewa cayábaca wáapicha Dios siúcáisede matuíbanáiri iyú. Néeseté Cristo imichàacatéwa yéetácáisi fícha, iná yéewa wáalífacawa báisíiri iyúcani Cristo iwàsàanápiná wíawa Dios yàasu yùuwichàacáisi fícha, fíwitaíse cáuri iyúwa, cachàiníri nacái, cayábacáiná wáapicha Dios siúcáisede matuíbanáiri iyú. ¹¹Yá nacái casímáica wawàwa Dios yáapicha Wáiwacali Jesucristo ìwalíise, cayábacáiná wáapicha Dios matuíbanáiri iyú Cristo yéetácáinátéwa wáichawalíná.

Adán y Cristo

¹²Bàaluité, yáí idàbàanéericaté asialica imànicaté ibáyawanáwa; càité idàbaca wenàiwicanáí imànica ibáyawanáwa cháí èeri írìcu. Càité nacáí idàbaca néetácawa méetàuculé Dios fícha nabáyawaná ichùuliacawa. Càité nacáí yéetácáisi yàanàaca macáí wenàiwicanáí ìwali macáicáináta namànicaté nabáyawanáwa. ¹³Ipíchawáiseté Dios imàacaca itàacáíwa profeta Moisés írì israelitanáí írìpiná, yáté macáí èeri mìnánáí yàawirináími namànicaté nabáyawanáwa. Ináté néetácawa nabáyawaná ichùuliacawa. Càmicaalíté wenàiwica yáalfawa Dios iwàwáaná nàyaca machacàníiri iyútá, yá càmítaté cabáyawaná nítá. Quéwa náalícatéwa. ¹⁴Yáté wenàiwicanáí yéetácawa Adán yàasu èericatáiseté àta profeta Moisés yàasu èeríté nacáí namànicáínaté nabáyawanáwa éwita càmíicáánítaté nayáa àicu iyacaná càide iyúwaté Adán iyáaná abéeri àicu iyacaná fíwítáaná càmííricaté Dios ibatàa wenàiwica iyáaca. Siùcade wéewáidacuéwa Adán ìwali, Cristo ìwali nacáí, yáí yàanèripínacaté madécaná camuí Adán idénáami.

¹⁵Quéwa yáí Adán ibáyawanámicaté, máíní áiba fíwítáanáde fícha yáí cayábéerica Dios imàníirica walí mawèníiri iyú. Madécaná wenàiwica néetácawa abéeri asiali ibáyawaná ìwalíise, yáí Adánca, quéwa Dios idéca imànica walí cayábéeri manuísíwata mawèníiri iyú wía madécaná wenàiwicaca. Dios idéca imànica walí cayábéeri abéeri asiali ìwalíisená, yáí Jesucristoca.

¹⁶Abéeri asiali ibáyawaná, yáí Adánca, máíní áiba fíwítáanáde fícha yáí cayábéerica Dios imàníirica walí mawèníiri iyú. Cabáyawanáca macáita wenàiwica Adán ibáyawaná ìwalíise quéwa

Dios idéca imànica cayábéeri mawèníiri iyú wenàiwicanáí írì abéeri asiali ìwalíisená, yáí Jesucristoca, mabáyawanácaalíté Dios iicáca wenàiwica imàníiyéicaté ibáyawanáwa manuísíwata. ¹⁷Báísita wenàiwicanáí néetácátéwa abéeri asiali ibáyawaná ìwalíise, yáí Adánca. Quéwa Dios imànica walí cayábéeri manuísíwata mawèníiri iyú, íná yéewa wáalíacawa báisíiri iyúcáni, wía Dios iiquéeyéica mabáyawanéeri iyú, wàyapíná cáimiétaquéeri iyú, casíimáiri iyú nacáí wacáuca wálísàí yáapichawa abéeri asiali ìwalíisená, yáí Jesucristoca.

¹⁸Càité Adán ibáyawaná cabáyawanácaté imànica macáí wía èeri mìnánáica Dios yùuwichàidáanápináté wía. Quéwa Jesucristo imànicaté cayábéeri càide iyúwaté Dios iwàwáaná yéetáanápinátéwa wabáyawaná ìwalíise yéewacaténá mabáyawanáca Dios iicáca macáita wía. ¹⁹Imáanáca cabáyawanáca wía madécaná wenàiwicaca abéeri asiali ibáyawaná ìwalíise yáí báawéerica abéeri asiali imàníiricaté, yáí Adánca, càmíiricaté imànì càide iyúwaté Dios fíimáaná. Càita nacáí mabáyawanáca Dios iicápiná wía madécaná wenàiwicaca ìwalíise yáí cayábéerica abéeri asiali imàníiricaté, yáí Jesucristoca, yáí yebáidéericaté iyúwa Dios ichùulianá imànica.

²⁰Dios imàacacaté itàacáíwa profeta Moisés írì yéewacaténá wenàiwicanáí yáalíacawa máíní cabáyawanáca nía. Quéwa éwita wamànicáánítaté wabáyawanáwa manuísíwata, càicááníta Dios imànicaté walí cayábéeri mawèníiri iyú manuísíwata cachàiníwanáí wabáyawaná manuírí fícha.

²¹Quéechatécáwa wenàiwica néetácátéwa méetàuculé Dios fícha càiripínáta nabáyawaná

ichùliacawa. Quéwa siùcáisede Dios, yái cayábéeri fiwitáiseca, icúaca wía imànicaténá wali cayábéeri mawènfiri iyú, yá mabáyawanáca Dios iicáca wía, yàaca nacái wacáuca càmfiri imáalàawa Wáiwacali Jesucristo yéetácái ìwalíise.

Muertos respecto al pecado pero vivos en Cristo

6 Cawàwanáta áibanái iyúnáidaca nùasu tàacáisi ímáanáca cayábaca càicaalí wáimaca: “Wamànicué wabáyawanáwa mamáalàacata manuísíwata yéewanápiná macái èeri minanáí náalacawa máinfiri cayábaca Dios íwitáise néemiácáiná Dios imàacaca iwàwawa wabáyawaná manuíri ícha”, càí áibanái íináidacawa. ² ¡Càmírita! Wía yebáidéeyéica Cristo Jesús itàacái càmita iwàwacutá wamànica wabáyawanáwa quirínama. Péemiacué comparación: Wenàiwica yéetéerimiwa càmita yáalimá imànica quirínama ibáyawanáwa cháí èeri írìcu. Càita nacái wía. Càica wíade iyúwa wenàiwica yéetéeyéicatéwa ibáyawaná íchawa, íná iwàwacutá càmita quirínama wamànica wabáyawanáwa. Wamànicaalí wabáyawanáwa mamáalàacata, càmita wáalimá wàyaca abédanamata Dios yáapicha. ³ ¿Càmitasicué pialíwata wadàbacaté wàyaca càide iyúwa wenàiwica yéetéeyéicatéwa ibáyawaná íchawa? Càité wadàbaca wàyaca weebáidacaalíté Cristo Jesús itàacái wabautizáanápínatéwa wáasáidacaténá weebáidaca. Siùcade wàyacáiná abédanamata Cristo Jesús yáapicha, yái yéetéericatéwa wáichawalíiná, íná iwàwacutá wàyaca càide iyúwa wenàiwica yéetéeyéicatéwa ibáyawaná íchawa, càimínápiná quirínama wamàni wabáyawanáwa.

⁴ Yái wabautizáanácawa, yácata yéetácáisi yéenaníwaná nacáiri. Càide iyúwa nabàliacaalí yéetéerimiwa càiculí írìculé, càita nacái walicùacatéwa úni yáaculé càide iyúwa wéetáca nacáicaalíwa Cristo yáapicha wabautizácaalítéwa wáasáidacaténá weebáidaca Cristo itàacái. Wabautizácaalítéwa, yáté wáasáidaca wadàbacaté wàyaca iyúwa wenàiwica yéetéeyéicatéwa ibáyawaná íchawa. Wabautizácaalítéwa, yáté wáasáidaca Dios yàacaté wacáuca wàlisài yéewanápiná wàyaca wàlisài wáiwitáise yáapichawa càide iyúwaté Wáaniri Dios cachàinfiri fiwitáise imichàidáanaté Cristo yéetácáisi ícha.

⁵ Wàyacáiná abédanamata Cristo yáapicha, íná wadéca wadàbaca wàyaca iyúwa wenàiwica yéetéeyéicatéwa, càide iyúwaté Cristo yéetáanáwa. Càita nacái báisíiri iyú wadèniaca siùcáisede wacáuca wàlisàiwa Cristo yáapicha. ⁶ Wáalíacawa Dios idéca ichuidaca wáicha wabáyawaná, yái wáiwitáise bàaluisáimi ichànica, Cristo yéetácái ìwalíise, yái natàtèericaté cruz ìwali, yéewanápiná chuica wáicha wabáyawaná, yéewanápiná nacái càmita wamàni mamáalàacata wabáyawanáwa, iyúwa áibanái yàasu wenàiwicanái iwàwacutáaná íbaidaca mawènfiri iyú náiwacali írìwa. ⁷ Càide iyúwa yéetéerimiwa càmiíná imàni ibáyawanáwa quirínama cháí èeri írìcu, càita nacái wàyaca iyúwa wenàiwica yéetéeyéicatéwa ibáyawaná íchawa, íná iwàwacutá càmita quirínama wamàni wabáyawanáwa. ⁸ Wàyacáiná abédanamata Cristo yáapicha, íná wadéca wadàbaca wàyaca iyúwa wenàiwica yéetéeyéicatéwa, càide iyúwaté Cristo yéetáanáwa. Íná yéewa wáalíacawa báisíiri iyúcani wàyaca abédanamata Cristo yáapicha.

⁹Cristo idéca imichàacawa yéetácáisi fícha, íná yéewa wáalíacawa càmita quirínama yéetáwa àniwa. Càmita quirínama yéetácáisi yáalimá imawèniadacani.

¹⁰Cristo yéetácátéwa abé yàawiríata ichùidacaténá wáicha wabáyawaná càiripináta, yái wabáyawaná ichàinica, quéwa siúcáise de Cristo iyaca càiripináta Dios yáapicha imànicaténá càide iyúwa Dios iwàwáaná. ¹¹Càitacué nacái pía. Cristo Jesús yéetácátéwa píichawalínacué, néeseté icáucàacawa, íná iwàwacutacué piicáca píawawa iyúwa wenàiwica yéetéyécátéwa ibáyawaná fíchawa, piyacáinacué abédanamata Cristo Jesús yáapicha. Íná picácué pimàni pibáyawanáwa. Néese piyacué iyúwa cáuyéi wenàiwica Dios iripiná, iyúwa wenàiwica imichèyécátéwa yéetácáisi fícha, piyacáinacué abédanamata Cristo Jesús yáapicha píibaidacaténacué Dios iripiná cáimiétaquéeri iyú.

¹²Íná picácué pimàca píiwitáise cabáyawanéeri ichùullaca pía pimánfinápiná pibáyawanáwa iyúwa píiwitáise cabáyawanéeri iwàwáaná. ¹³Picácué pimàca píiwitáise bàaluisàimi cabáyawanéeri ichùullaca pía iyúwa píiwacali pimánfinápinacué mamáalàacata pibáyawanáwa piiná iyúwa, píiwitáise iyú nacáiwá. Néese pimàcacacué píawawa Dios irí pimànicaténacué cayábéeri càide iyúwa Dios iwàwáaná. Bàaluitécáiná piyacatécué déeculé Dios fícha iyúwa yéetéyéimiwa pibáyawanacué yáapichawa, quéwa siúcade iwàwacutacué pimàcaca píawawa Dios irí piyacaténacué càide iyúwa píiwitáise wàlisài fímáaná picáca wàlisài yáapichawa, pimànicaténacué cayábéeri macái píiwitáise iyúwa càide iyúwa Dios iwàwáaná.

¹⁴Bàaluité píiwitáise bàaluisàimi cabáyawanéeri ichùullacatécué pía.

Yá Dios íimacaté cabáyawanacuéca pía, iwàwacutáanacué nacái piùwichàacawa pibáyawaná ichùullacawa. Quéwa Dios idéca imànicuéca píri cayábéeri mawèníri iyú imàcáanápínaté iwàwawa pibáyawaná fíchacué, íná siúcade iwàwacutacué càmita pimàni càide iyúwa píiwitáise bàaluisàimi cabáyawanéeri ichùullianacué pía, néese Dios ichàiniadapínacué píawa pimànicaténacué càide iyúwa iwàwáaná.

Un ejemplo tomado de la esclavitud

¹⁵Wáalíacawa Dios idéca imànica walí cayábéeri càì mawèníri iyú: Mabáyawanáca iicáca wía éwita càmicáaníta wamàni macáita càide iyúwa iwàwáaná. Néese siúcade cawàwanáta áibanái nayúunáidaca nùasu tàacáisi fímáanáca cayábaca wamànicaalí wabáyawanáwa Dios imàacacáiná iwàwawa wabáyawaná fícha éwita càmicáaníta wamàni macáita iyúwaté profeta Moisés ichùullianá. ¡Càmírita! ¹⁶Péemiacué comparación: Píalíacuéwa pimàcacacalícué píawawa áiba wenàiwica irí pimànicaténá càide iyúwa ichùullianacué pía, yásí yàasu wenàiwicaca imànicuéca pía fíibaidéeripiná irí mawèníri iyú. Iwàwacutacué nacái pimànica càide iyúwa ichùullianá pía. Càita nacái píacué: Pimàcacacalícué pibáyawaná ichùullaca pía, yásí pibáyawaná yàasu wenàiwicaca imànipínacuéca píawa, yá péetápinacuécawa méetáculé Dios fícha pibáyawaná yáapichawa. Quéwa pimànicaalícué càide iyúwa Dios ichùullianá pía, yásí Dios yàasu wenàiwicaca imànipínacuéca píawa, yá piyapínacuéca machacàníri iyú. ¹⁷Quéwa nùaca Dios irí cayábéeri píwalicué. Bàaluité pimànicatécué càide iyúwaté pibáyawaná ichùullianacué pía, quéwa siúcade peebáidacuéca

tài fíméeri iyúni yái tàacáisi cayábéerica Dios ibànuèricaté wenàiwica irí néeswáidacaténacué iyú pía. ¹⁸Dios idéca iwàsàacuéca pía píiwacali bàaluisàimi íichawa, yái pibáyawaná ichàinica ichùulièricatécué pía. Yá pidécuéca pidàbaca piyaca machacàníiri iyú càide iyúwacué Píiwacali wàlisàì ichùulianacué pía, yái Wáiwacali Jesucristoca. ¹⁹(Nucàlidacuéca nùyaca piríni càide iyúwa wenàiwica itàaníná aliséeri tàacáisi iyú càmicáinacué píalá péemiaca cayábani càinácaalí íimáaná, càulenácáinacué píichani.) Quéechatécáwa pimàacacatécué pibáyawaná ichùuliaca pía pimànicaténáté pibáyawanáwa casaquèeri manuúfwata. Quéwa siùcade iwàwacutacué pimàacaca píawawa Dios irí piyacaténacué machacàníiri iyú càide iyúwa Dios iwàwáaná, píibaidacaténacué Dios irípiná mabáyawanáwaca macái pichàini iyúcuéwa.

²⁰Pimànicaalítécué càide iyúwa pibáyawaná ichùulianacué pía, yáté càmitacué píibaida Dios irípiná, ínáté càmitacué pimàni cayábéeri piyacaténacué machacàníiri iyú. ²¹Píalíacuéwa cayába càmitaté piya casímáiri iyú, néese pibáyawanacué itécaté yàacawa pía iriculé yái yéetácáisca càimírira imáalàawa. Báicuéca pía siùca iwàlìse yái pimàníricatécué, íná canéerica iwèni piríni yái iyúwaté piyáaná bàaluité. ²²Quéwa Dios idéca ichuìdacuéca pícha pibáyawaná, yái píiwitáise bàaluisàimi ichàinica. Yá pidécuéca pidàbaca píibaidacuéca Dios irípiná iyúwa yàasu wenàiwica. Yá pidécuéca peedáca piríwa yái cayábéeri iwènica: Dios imàacacué píibaidaca irípiná mabáyawanéeri iyú cháì èri irícu, yá nacái imàacapínacué piyaca yáapicha chènuniré càiripináta. ²³Abéericata nawèni needáca nalíwa cawinácaalí

imàníyéica ibáyawanáwa. Needáca nalíwa meedá yéetácáisi. Quéwa Dios imànica walí cayábéeri mawèníiri iyú, yàaca wacáuca càimírira imáalàawa Wáiwacali Cristo Jesús yáapicha, wía yeebáidéeyéica itàacái.

Un ejemplo tomado del matrimonio

7 Píacué nuénánái judíoca, yáaliéyécawa tàacáisi ìwali profeta Moisés itànèricaté Dios inùmalicuise. Píalíacuéwa yái tàacáisi ichùuliaca wenàiwica abéta idècunitàacá cáucani yái wenàiwicaca. ²Péemiacué comparación: Dios itàacái fímaca walí, caníríchúa inanái càmita udé uèpùacawa unìri íichawa àta yéetacatalétawa uícha, íimacáiná càì yái tàacáisca Dios imàaquéericaté profeta Moisés irí. Quéwa unìri yéetacalíwa uícha, yá imáalàacawa yái matrimoníoca, yásí canáca ubáyawaná éwita uedácaalí ulíwa áiba àniwa. ³Iná uimácaalí áiba asíali yáapicha càimírira unírísíwa idècunitàacá cáuca yái unírira, yá umànica ubáyawanáwa. Quéwa unìri yéetacalíwa uícha, yá imáalàacawa yái matrimoníoca. Yásí úalimá ucásàacawa áiba asíali yáapicha mabáyawanéeri iyú.

⁴Càita nacái píacué nuénánáica. Bàaluité máini cabáyawanacuéca pía, ínáté càmitacué píalimá pimànica càide iyúwaté Dios itàacái íimáaná, yái tàacáisi profeta Moisés itànèricaté. Quéwa Cristo yéetacatéwa píichawalínacué, íná yéewa càicuéca píade iyúwa wenàiwica yéetéyécatéwa profeta Moisés yàasu tàacáisi íicha. Càmitacué quirínama yáalimá ichùuliaca pía. Siùcàisede Cristo yàasu wenàiwicacuéca pía, yái imichèricatéwa yéetácáisi íicha. Càita wáalimá wamànica cayábéeri càide iyúwa Dios iwàwáaná.

⁵Bàaluité wàyaca wabáyawaná yáapichawa, yáté wéemíaca Dios itàacái profeta Moisés itànèericaté fíméerica càinácaalí Dios iwàwaca wàyaca machacàníiri iyú. Wáalfacatéwa càirínácaalí wawàsi Dios imáisanìericaté wamànica, ínáté máini wawàwacaté wamànica càiri wawàsi. Iná yái wabáyawanáca itécaté yàacawa wía yéetácáisi iriculé méetàuculé Dios fícha càiripináta. ⁶Quéwa idéca chuica wáicha wabáyawaná, yái wáiwitáise bàaluisàimi ichàinica, ichùulìericaté wamànica wabáyawanáwa méetàuculé Dios itàacái fícha. Iná Dios idéca iwasàaca wía wáibaidacaténá irípiná wacáuca wàlisài yáapichawa Espíritu Santo yèerica walí. Càmita quirínama iwàwacutá wamànica càide iyúwa wabáyawaná ichùulianá wía, yái wáiwitáise bàaluisàimica càmíiri iwàwa wamànica càide iyúwa Dios itàacái fímáaná, yái bàaluisàimi tàacáisica profeta Moisés itànèericaté.

El pecado que está en mí

⁷Cawàwanáta áibanái wenàiwica iyúunáidaca nùasu tàacáisi fímáanáca báawaca meedáni yái tàacáisi Dios imàaquéericaté profeta Moisés irí. iCàmíirita! Néese, máini cayábéericani yái tàacáisica, quéwa núalfacáinátéwa Dios imáisaníata nuwàwaca numànica nubáyawanáwa, íná máini nuwàwacaté numànica nubáyawanáwa. Càmicaalíté tàacáisi imáisaníata nuwàwaca numànica nubáyawanáwatá, yá càmitaté máini nuwàwa numànica nubáyawanáwatá. ⁸Quéwa máini cachàinicate mamáalàacata yàacatéwa nubáyawaná iwálíise yái tàacáisi profeta Moisés itànèericaté Dios inùmaliçuise, yái tàacáisi imáisanìericaté nuwàwaca numànica nubáyawanáwa. Yá nubáyawaná yáalimáidacaté

núa iwálíise yái Dios itàacáica, imàacáanápiná nuínáidacawa numànínápiná nubáyawanáwa macái íiwitáaná, macái wawàsi Dios imáisanìerica wamànica. Càmicaalí wáalfáwa Dios imáisaníaca wamànica áiba wawàsi báawéeri, néese càmita máini wawàwa wamànica yái wawàsi báawéerica. ⁹Bàaluité càmita núalíaca Dios imáisaníaca wawàwaca wamànica wabáyawanáwa, ínáté nùyaca matuífbanáita, càmita achúma nuínáidacawa nuwàwawa nubáyawaná iwálíwa. Quéwa idécanámíté núaliacawa Dios càmita iwàwa wáináidacawa wamànínápiná wabáyawanáwa, yá máini cachàinicate mamáalàacata yàacatéwa nubáyawaná ichàini nuwàwáanápináté numànica nubáyawanáwa. Yá núalfacatéwa cabáyawanáca núa, iwàwacutáanápináté nacái nuétácawa méetàuculé Dios fícha càiripináta nubáyawaná ichùuliacawa. ¹⁰Dios imàacacaté itàacái cayábéeriwa profeta Moisés irí yásáidacaténá walí càinácaalí iwàwacutáaná wamànica wàyacaténá casfímáiri iyú, mabáyawanéeri iyú nacái Dios yáapicha. Quéwa nubáyawaná ichiwáidaca núa numànínápiná nubáyawanáwa, íná yái tàacáisica imàacacaté núalfacawa cabáyawanéerica núa, iwàwacutáanápináté nacái nuétácawa méetàuculé Dios fícha càiripináta. ¹¹Yáté nubáyawaná yáalimáidaca núa Dios itàacái cayábéeri iwálíise, yáté nubáyawaná ichiwáidacaté núa. Yá nubáyawaná cabáyawanáca imànicaté núa Dios itàacái iyú, nuétáanápinátéwa méetàuculé Dios fícha càiripináta nubáyawaná ichùuliacawa.

¹²Máini cayábéericani, yái tàacáisica Dios imàaquéericaté profeta Moisés irí, imáisaníacáiná

wamànica wabáyawanáwa. Máini cayábéerica nacái yái tàacáisi imáisanìerica wawàwaca wamànica wabáyawanáwa. Yái tàacáisica yéewáidaca wía wàyacaténá machacànìiri iyú càide iyúwa Dios iwàwáaná. Cayábéericani yái tàacáisica iyúudàacáiná wía wàyacaténá casímáiri iyú. ¹³Yái cayábéeri tàacáisica profeta Moisés itànèericaté, canáca yéewaná wayúunáidaca báawéericani ìwalíise yái fímáanáca iwàwacutáca wéetácawa méetàuculé Dios ícha càiripináta wabáyawaná ichùuliacawa. ¡Càmírita! Néese máinicáiná cabáyawanáca núa, íná nualíacáinatéwa Dios itàacái cayábéeri imáisaníaca numànica nubáyawanáwa, ínaté máini nuwàwaca numànica nubáyawanáwa, yá iwàwacutacaté nuétáanápínáwa méetàuculé Dios ícha càiripináta. Iná yéewa núalíacawa amaléeri iyúni, máini báawacani yái nubáyawanáca, nubáyawanacáiná ichùuliaca numànica nubáyawanáwa éwita núalíacáanáta Dios itàacái cayábéeri imáisaníaca numànica càiri.

¹⁴Wáalíacawa báisíiri iyú cayábéericani yái tàacáisica profeta Moisés itànèericaté yácáiná Espíritu Santo imàacacaté Moisés itànàacani. Quéwa báawéeri meedá nuíwítáise càide iyúwa macái èeri minanáí íwítáise iyáaná: Nubáyawaná ichùuliaca núa cachàiníiri iyú numàinínápiná nubáyawanáwa, càide iyúwa áiba náiwacali báawéeri íwítáise ichùulianá cachàiníiri iyú yàasu wenàiwicawa íbaidéerica íri mawèníiri iyú càiripináta. ¹⁵Càmita núalía cáná yéewa nuíwítáise càica iyaca; càmita numàni càide iyúwa nuwàwáaná, néese, numànicáita meedá báawéeri wawàsi càmíirica nuwàwa numànica, yái máiníirica báawaca nuicáca. ¹⁶Báawaca nuicáca yái numàníirica, càita

nuδέca núasáidaca núalíacawa cayábéerica Dios itàacái, báisíirica nacái. ¹⁷Iná núa, idènìerica wàlisàì íwítáiseewa, càmita nuwàwa numànica nubáyawanáwa. Quéwa éwita càmíicáanáta nuwàwa numànica nubáyawanáwa, càicáanáta nuíwítáise bàaluisàimi cabáyawanéeri ichùuliaca numàinínápiná nubáyawanáwa.

¹⁸Nualíacawa canáca íri cayábéeri, yái nuíwítáise bàaluisàimi cabáyawanéerica. Éwita nuwàwacáanáta numànica cayábéeri, càicáanáta càmita núalimá càì numànica nuchàini iyúwa. ¹⁹Càmita numàni cayábéeri càide iyúwa nuwàwáaná, néese numàni mamáalàacata nubáyawanáwa, yái càmíirica nuwàwa numànica. ²⁰Iná numànicaalí yái càmíirica nuwàwa numànica, yá càmita núa yái iwàwéerica imànica íbáyawanáwa, néese nuíwítáise bàaluisàimi cabáyawanéeri, yácata ichùulìerica numàinínápiná nubáyawanáwa.

²¹Cài ichàbaca núa, macái èerita nuwàwacatáita numànica cayábéeri, càmita yéewa numànicani, néese numànicáita yáawami nubáyawanáwa. ²²Máini cáinináca nuicáca Dios itàacái. ²³Quéwa iyaca nuwàwalicu áiba chàinisì càmíirica imàca nuínáidacawa machacàníiri iyú, ipéliéri nacái nuíwítáise wàlisàì ípunita. Yácata nuíwítáise, yái cachàini, yái nuíwítáise bàaluisàimi cabáyawanéerica, idacuèerica núa iyúwa presoiíri.

²⁴¡Máini achúmaca nuwàwa! ¿Cawiná iwàsàapíná núa ícha yái nubáyawaná ichàinica iwàwéerica itéca núa yéetácáisi iriculé, nuétacaténáwa méetàuculé Dios ícha càiripináta nubáyawaná ichùuliacawa? ²⁵Abéericata Dios yáaliméeri ichuìdaca nuícha nubáyawaná ìwalíise yái cayábéerica Wáiwacali Jesucristo imàníiricaté nulípiná,

iná nùaca Dios irí cayábéeri. Càita nùyaca cháí èeri iricu: Nuwàwaca numànica càide iyúwa Dios ichùullianá wamànica, quéwa nuíwítáise bàaluisàimi cabáyawanéeri ichùulliaa núa mamáalàacata numànínápiná nubáyawanáwa. Quéwa Dios idéca ichuidaca nuícha nubáyawaná.

La vida conforme al Espíritu de Dios

8 Iná yéewa wáalífacawa Dios càmita yùuwichàidapiná wíawa wabáyawaná ìwalísewa ìfierno iricu, yáí manufrí quicháica, wía ìyéeyéica abédanamata Cristo Jesús yáapicha. ²Yácáiná Espíritu Santo yàaca wacáuca càmfíri imáalàawa, wía ìyéeyéica abédanamata Cristo Jesús yáapicha. Yá Espíritu Santo ichàini ichuidaca wáicha wabáyawaná, yéewanápiná càmita iwàwacutá wamànica mamáalàacata càide iyúwa wabáyawaná ichùullianá wía, yáí wáiwítáise bàaluisàimica iwàwéerica itéca wía yéetácáisi iriculé, wéetácáténáwa méetàuculé Dios fícha càiripináta. ³Dios imàacacaté itàacáíwa profeta Moisés irí, quéwa wáalimáidacaalíté wamànica càide iyúwa yáí tàacáisi ímáaná, yáté càmita wáalimá wachuidaca wáichawa wabáyawanáwa máincáináté wawàwa wamànica wabáyawanáwa, wía èeri mìnánáica. Quéwa Dios idéca imànica walí yáí cayábéerica càmfíricaté wáalimá wamànica: Dios ibànùacaté Iiriwa càiride iyúwa waicacánáwa, wía èeri mìnánáí imàníyéica ibáyawanáwa. Dios ibànùaca Iiriwa yéetáanápináwa iyúwa sacrificio wabáyawaná ìwalíse. Càité Dios yùuwichàidaca Iiriwa wabáyawaná ìwalíse ichuidacáténá wáicha wabáyawaná. ⁴Dios imànicaté càì yéewanápiná wáalimá wàyaca

machacàníri iyú càide iyúwa ichùullianá wía iricuíse yáí tàacáisi Dios imàaquéericaté profeta Moisés irí. Iwàwacutácáiná càmita wamànica càide iyúwa wáiwítáise bàaluisàimi cabáyawanéeri iwàwáaná, néese iwàwacutá wamànica càide iyúwa Espíritu Santo iwàwáaná wamànica.

⁵Cawinácaalí wenàiwica imànírira càide iyúwa íiwítáise cabáyawanéeri iwàwáaná, íináidacawa meedá wawàsi ìwali isímáidéeripinácani báawéeri iyú. Quéwa cawinácaalí imànírira càide iyúwa Espíritu Santo iwàwáaná, íináidacawa imànicaténá wawàsi casímáiripináca Dios iicá. ⁶Cawinácaalí wenàiwica imàaquéeyéica yáawawa namànicaténá càide iyúwa náiwítáise cabáyawanéeri iwàwáaná, yá náiwítáise itépiná níawa yéetácáisi iriculé méetàuculé Dios fícha càiripináta nabáyawaná ìwalísewa. Quéwa cawinácaalí imàaquéeyéica yáawawa namànicaténá càide iyúwa Espíritu Santo iwàwáaná, nadèniaca nacáucawa càmfíri imáalàawa, nàya nacáí matuíbanáiri iyú, cayábacáiná náapicha Dios. ⁷Cawinácaalí wenàiwica imàaquéeyéica yáawawa namànicaténá càide iyúwa náiwítáise cabáyawanéeri iwàwáaná, nàuwidaca namànica Dios, càmicáiná náalimá namànica càide iyúwa Dios itàacáí ímáaná, càmita nacáí nawàwa namànica càì. ⁸Iná cawinácaalí ìyéeyéica càide iyúwa náiwítáise cabáyawanéeri ichùullianá nía, càmita náalimá namànica yáí casímáirica Dios iicá. ⁹Píacué quéwa, càmitacué píya càide iyúwa bàaluisàimi íiwítáisesi iyáaná, néese núalíacué píyaca càide iyúwa Espíritu Santo iwàwáaná, yácáiná Espíritu Santo ìyacué piwàwalicu yàacawéeridacáténácué pía. Cawinácaalí wenàiwica canéerica

irí Espíritu Santo Cristo ibànùèrica walí, càmfíríca Cristo yàasu wenàiwicacani. ¹⁰Cristo ìyacaalícué piwàwalícu, yá cáuca Espíritu Santo imànica píiwitáise càiripináta, éwitacué yá piináca pidènièricuéca cháí èri írícu yéetácaánítawa áibaalíwa, machawàacacáiná wainá macáita ìwalíse yá wàawírími Adán ibáyawanáca. Cáuca Espíritu Santo imànicuéca píiwitáise, mabáyawanácáinácué Dios iicáca pía. ¹¹Wáanírí Dios icáucàidacaté Jesús yéetácaísi fícha. Néeseté Dios ibànùca Espíritu Santo iyacaténá wawàwalícu. Espíritu Santo ìyacaalícué piwàwalícu, yásí Dios icáucàidapínacué píawa wàlisàì iyú yéetácaísi fícha áibaalípíná càide iyúwaté Dios icáucàidáanáté Cristo yéetácaísi fícha. Yá Dios icáucàidapínacué píawa Espíritu Santo ichàini iyú, yá Espíritu ìyèericuéca piwàwalícu.

¹²Iná nuénánái, wáalfacáináwa Dios icáucàidapíná wíawa, íná iwàwacutá wamànica càide iyúwa Espíritu Santo ichùllianá wía. Picácué wamàni iyúwa wáiwitáise bàaluisàimi cabáyawanéeri ichùllianá wía. ¹³Pimànicaalícué piacawa càide iyúwa píiwitáise bàaluisàimi cabáyawanéeri ichùllianá, yá péetápinácuéca waméetáuculé Dios fícha càiripináta. Quéwa pimàacacaalícué Espíritu Santo iyúudàacuéca pichuidaca píichawa píáyawanáwa, yá píiwitáise bàaluisàimi ichàinica, yá piyapínacuéca càiripináta.

¹⁴Macái imànífíyíca càide iyúwa Espíritu Santo yàaláaná nía, níacata Dios yéenibe. ¹⁵Yá Espíritu Santo Dios ibànùèrica walí càmita máiní ichùllia wía cachàinírí iyú, càmita nacái cáalu imànica wía, càide iyúwa áiba náiwacalí ichùllianá yàasu wenàiwicawa cachàinírí iyú. Néese Espíritu Santo imàcaca Dios yéenibeca wía, íná yéewa wamáidaca Dios irí:

“ÍPía Wáanírí!” càì wáimaca Dios irí. ¹⁶Yá Espíritu Santoca, yácata icàlidéerica walíni wawàwalícuése, Dios isùmanáireca wía. ¹⁷Dios yéenibecáiná wía, íná Dios yàapíná walí cawènírri càide iyúwaté fímáaná cáimiétacanéeri iyú. Yá weedápiná yá cawènírica Cristo yáapichawa, wàuwichàacáináwa Cristo írípíná weebáidacáiná itàacái, wàyacaténá cáimiétaquéeri iyú yáapicha chènuniré icamaláná mèlumèluírí írícu.

La gloria que ha de venir

¹⁸Nuicáca iyúwa achúméeríina meedá yá wàuwichàanáca wáí cháí èri írícu nuínáidacáináwa ìwali yá wàyáanápináca cáimiétaquéeri iyú Wáiwacalí yáapichawa chènuniré icamaláná mèlumèluírí írícu wacúacaténá yáapicha macáita. ¹⁹Macáita wawàsi Dios idàbéericaté cháí èri írícu, capíraléeri cáli fínata nacái, macáita máiní natuýàaca wéenáiwana yàanáca caquialéta, Dios yásáidacatáipínácué yéenibeca wía. ²⁰Dios yúuwichàidacaté macáita wawàsi idàbéericaté, íná càmita máiní cayábaca nàyaca siúcade, Dios fínáidacáinátéwa yúuwichàidáanápínaté nía. Quéwa Dios iwàwacaté iwásáca macáita wawàsi yúuwichàacáisi fícha áibaalípíná. ²¹Macái wawàsi Dios idàbéericaté, áibaalípíná Dios iwásápiná níawa báawéeri fícha, càmita quirínama nacái nabadácawa, néese nàyapíná cayábéeri iyú wáapicha, wía Dios yéenibeca, wàyapínacáiná mabáyawanáwaca, cáimiétaquéeri iyú nacái Dios icamaláná mèlumèluírí írícu. ²²Wáalfacawa macái wawàsi Dios idàbéericaté cháí èri írícu, capíraléeri cáli fínata nacái, macáita yá ìyèerica idéca yúuwichàacawa déecuírí iyú Dios idàbacatáiseté yúuwichàidaca nía àta siúca nacáide, èri

mìnanáí ibáyawaná ìwalíise. Yá macáita nàuwichàacawa, càide iyúwa inanáí ùuwichàacaalíwa umusúadacatená iicá èeri. ²³ Càmita abéta yùuwichàacawa yáí macáita wawási Dios idàbérica, wíacáaníta nacáí wàuwichàacawa, wía Dios yèeyéicaté irí Espíritu Santo wáalíacatenáwa Dios imàníínápiná walí cayábéeri càide iyúwaté íimáaná walí. Wàuwichàacawa wáínáidacawa wawàwalicuísewa idècunitàacá watuíyàaca wéenáíwaná yàanàaca, Dios yáasáidacatápináta yéenibeca wía imichàidacaalípiná wíawa yéetácáisi fícha. ²⁴ Dios idéca iwasàaca wía yàasu yùuwichàacáisi fíchawa, imànicaténá walí cayábéeri áibaalípiná wapíchalécáwa. Imáalàidacaalíté imànica walí yáí cayábéerítá, yá càmita iwàwacutá watuíyàacatáni. ²⁵ Quéwa càmitàacá yéewa waicáca yáí cayábéeri watuíyèerica siúcade, íná iwàwacutá watuíyàaca mamáalàacatani, matuíbanáiri iyú, càmita nacáí waméyáawa watuíyàacani.

²⁶ Càita nacáí Espíritu Santo iyúudàaca wía, ichàiniadaca wáiwitáise, càmicáiná wáalíawa cayába càinácaalí iwàwacutáaná wasutáca Dios fícha càide iyúwa iwàwacutáaná wáalíacawa. Quéwa Espíritu Santo isutáca walípiná Dios fícha manuúsíwata. Isutáca walí Dios fícha tàacáisi iyú càmfíríca yéewa èeri mìnánáí yáalímá icàlídaca nataacáí iyúwa. ²⁷ Diosca, yáí yáalíerica wawàwa, yáalía nacáí yéemíaca càinácaalí íimáaná yáí tàacáisi Espíritu Santo icàlídéerica, yácáiná Espíritu Santo isutáca walí Dios fícha càide iyúwa Dios iwàwáaná, wía Dios yéenibeca.

Más que victoriosos

²⁸ Wáalíacawa macáita yáí wachàbáanáca, wía Dios yàasunáica, Dios idéca imàacaca

ichàbacawa, iyúudàacatená wía, yéewanápiná wáyaca càide iyúwa iwàwáaná, wía cáininéeyéica iicáca Dios, Dios imáidéeyéica càide iyúwaté íínáidáanáwa imáidáanápináté wía yàasunáipináwa. ²⁹ Dios yáalíacatéwa wàwali bàaluitésíwa, yáté íínáidacawa imàcáanápináté wadèniaca waicácanáwawa Dios Iri iicácanáwa nacáiri, wadèniacatená nacáí wáiwitáisewa càide iyúwa Dios Iri íiwitáise iyáaná yéewanápiná wabèericani, yáí lírica, icuèrica wía manúbéeyéica. ³⁰ Wía Dios íínáidéeyéicatéwa ìwali quéechatécáwa imàcáanápináté wáyaca càide iyúwa Iri iyáaná, wíacata Dios imáidéeyéicaté yàasunáipináwa. Wía Dios imáidéeyéicaté yàasunáipináwa, wíacata nacáí mabáyawanéeyéicaté Dios iicá. Wía Dios íiquéeyéicaté mabáyawanéeri iyú, wíacata nacáí Dios íínáidéeyéicatéwa ìwali imàcáanápiná wáyaca cáimíétacanéeri iyú yáapícha chènuniré icànéeyéipiná Dios icamaláná mèlumèlúiri iyú.

³¹ Íná péemiacué cayábani, nuénánáí! ¡Dios yàacawéeridacáiná wía, íná canácata yáaliméerica imáalàidaca wía! ³² Dios càmitaté imáisaníaca wáicha líriwa, càmitaté nacáí icùa líriwa yùuwichàacáisi fícha, néese Dios ibànùacaté líriwa yéetáanápinátéwa wáichawalína wabáyawaná ìwalíise. Dios imànicáináte walí yáí cayábéeri manuúsíwéerica, íná yéewa wáalíacawa báisíiri iyúcani Dios yàanápiná walíni líri yáapíchawa, macáita yáí wamáapuèrica. ³³ ¡Canácata yáaliméeripiná icháawàaca wabáyawanámi íináaná ìwali Dios irí, wía Dios yéedéeyéicaté yàasunáipináwa! Yácáiná idéca mabáyawanáca Dios iicáca wía. ³⁴ ¡Canácata yáaliméeripiná yúucaca wía infierno iriculé

wabáyawanámi ìwalíise!, yácaína Cristo Jesús yéetácatéwa wáichawalíná wabáyawaná ìwalíise, imichàacaté nacáíwa yéetácaísi íicha. Yáté yàacawa chènuniré yáawinacaténáwa Dios yéewápuwáise icùacaténá macáita Dios yáapicha. Jesucristo isutáca iyaca Dios íicha walípiná mamáalàacata, itàaníca wawicáu Dios yáapicha. ³⁵ ¡Canácata yáaliméeripiná yeedáca wía Cristo íicha, yái cáininéerica iicáca wía! Ewita wàuwichàacaalíwa, éwita nacáí máinícaalí achúmaca wáináidaca wawàwawa, éwita nacáí nàuwichàidacaalí wíawa Wáiwacali ìwalíise weebáidacáiná itàacái, éwita máapicaalí wía manuísíwata, éwita catúulécanácaalí wía, éwita máinícaalí nawàwa namànica walí báawéeri, éwita nanúacaalí wíawa, càicáaníta canácata yáaliméeri yeedáca wía Cristo íicha, yái cáininéerica iicáca wía. ³⁶ Aiba profeta icàlidacaté Dios itàacái bàaluité íiméerica cáinácaalí Dios yàasu wenáiwicanáí yùuwichàanápinátéwa. Iimacaté:

“Mamáalàacata nawàwa nanúaca wía weebáidacáiná pitàacái. Càide iyúwa wenáiwica itécaalí ipirawa oveja alé yàatalé inuéerica piráí, càita nacáí nawàwa nanúaca wía”,

íimacaté yái profetaca.

³⁷ Quéwa éwita wàuwichàacáanítawa càiri wawàsi ìwalíise, càicáaníta wamawèniadaca wáacawa macáí báawéeri íiwitáaná, cachàíníwanáí mamáalàacata nacáí wáiwitáise Wáiwacali Jesucristo ìwaliwa, ichàini iyú nacáí, iyúudàacáiná wía, yái Wáiwacalica cáininéericaté iicáca wía, yéetáanápinátéwa wáichawalíná. ³⁸ Núalífacáináwa báisíiri iyúcani canácata yáaliméeri yeedáca wía Dios íicha yái cáininéerica iicáca wía. Ewita

wéetácaalíwa, éwita wàyacaalí quiríta nacáí, càicáaníta canácata yáaliméeri yeedáca wía Dios íicha. Angelnáí nacáí, demonio íiwacanánáí nacáí càmita náalimá needáca wía Dios íicha. Canácata báawéeriquéi yáaliméeri yeedáca wía Dios íicha, yái báawéerica iyéerica siúcade, càita nacáí báawéeri iyéeripiná wapíchalécáwa, canácata yáaliméeripiná yeedáca wía Dios íicha. ³⁹ Ewita wàacaalíwa dùlupùta yàasu cáli néré, càita nacáí walicùacaalíwa depuúwalé cáli iriculé, càicáaníta canácata yáaliméeri yeedáca wía Dios íicha. ¡Yá canáca áiba wawàsi Dios idàbéericaté yáaliméeripiná yeedáca wía Dios íicha, yái wáaliéerica cáinináca iicáca wía ibànúacáináte Wáiwacali Cristo Jesús yéetáanápinátéwa wáichawalíná wabáyawaná ìwalíise!

Dios ha escogido a Israel

9 Núa, yeebáidéerica Cristo itàacái, núumacué pirí báisíiri iyú, càmitacué nacáí nuchìwáida pía. Espíritu Santo imàacacáiná matuíbanáica nuwàwa, íná yéewa núalíacawa nucàlidacani báisíiri iyú. ² Máiní catúulécanáca numànica nuwàwawa nuénánáí israelitanáí ìwaliwa, achúma nacáí nuwàwa mamáalàacata nàwali. ³ Máiní cáinináca nuicáca nuénánáísiwawa, nùawiríra yéénánáí, ínáté batéwa nuwàwacaté càmita Cristo yàasu wenáiwica núa Dios yùuwichàidàanápináté núa càiripináta núalimácaalí nuétácawa nuénánáí israelita íichawalínáwa, nuwasàacaténá nía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. Quéwa càmita yéewa nuétácawa náichawalíná nabáyawaná ìwalíise, éwita cáininácaaníta nuicáca nía manuísíwata. ⁴ Israel itaquénáinámica nía. Dios yeedácaté nía yàasunáipináwa

iicacaténá nía iyúwa yéenibewa. Bãaluité Dios iyacaté nàacuésesemi icamaláná melumèluíri iricuwa. Imànicaté nacái náapicha wawàsi icùanápínaté nía. Imàacacaté nacái itàacáíwa profeta Moisés írí, yéewacaténá israelitanái yáaliacawa càinácaalíté Dios iwàwáaná nàyaca. Dios yéewáidacaté nía nacái namànicaténá culto nàacaténá Dios icàaluíná. Icàlidacaté nacái nalí cáimiétacanéeri iyúni imànínápínaté nalí cayábéeri manuísíwata. ⁵Náí israelitaca, níacata wàawirináimi itaquénáináica. Néeseté Wáiwacali, yácata israelitanái yàasu Mesías, yáí nacuèrinápínáca Dios ibànùericaté nalí. Wáiwacali yàanàacaté aléi èeri iriculé, yáté imusúaca iicá èeri iyúwa israelitasàiri. Yáí Wáiwacali, yácata Wacuèriná Diosca cachàiníirica náicha canánama, icuèrica nacái macáita, íná wàacué Wáiwacali íríwa cayábéeri càiripínáta. Báisíta, amén.

⁶Quéwa éwita càmicáanáita macáita Israel itaquénáináimi neebáida Dios itàacái, càicáanáita Dios càmita yúuca íchawa itàacáíwa icàlidéericaté nalí cáimiétacanéeri iyú, íméerica imànínápíná nalí cayábéeri. Quéwa càmita Dios iicá macáita Israel itaquénáináimi iyúwa yàasunáíwa, báisí israelitanáisíwaca, níacáiná abénaméeyéi néená càmita neebáida Jesucristo itàacái. ⁷Dios càmita iicá iyúwa yàasunáíwa macáita Abraham itaquénáináimi, yácáiná Dios càí íimacaté Abraham írí: “Nuicápiná iyúwa nàasunáíwa píiri Isaac itaquénáináimi”, càí íimacaté yáí Diosca, éwita Abraham idèniacáanítaté yéenibewa áibanái. ⁸Iná yéewa wáalíacawa Dios càmita iicá iyúwa yéenibewa macáita Abraham itaquénáináimi, néese níawamita cawinácaalí yeebáidéeyéica Dios itàacái

Dios icàlidéericaté Abraham írí cáimiétacanéeri iyú, íméerica Dios imànínápínaté cayábéeri Abraham itaquénáináimi írí.

⁹Dios icàlidacáináité Abraham íríni cáimiétacanéeri iyú imàacáanápínaté quéenibeca Abraham. Yáté càí Dios íimaca: “Áiba camuúpiná numàcapiná quéenibeca píri úara piacawéetúaca Saraca, yá udèniapínáca uúriwa”, íimacaté yáí Diosca.

¹⁰Iyaca áiba wawàsi nacái: Wàawirimi Abraham líri ípidenéericaté Isaac idèniacaté yéenibewa yàacawéetúaca Rebeca yáapichawa. Pucháiba asianáica níara Isaac yéenibeca. Ibèeri ípidenaté Esaú, iméeréeri nacái ípidenaté Jacob. ¹¹⁻¹³Quéwa ipíchawáiseté namusúaca naicá èeri, ipíchawáiseté nacái namànica cayábéeri, báawéeri nacái, yáté Dios íimaca Rebeca írí: “Ibèeri íbaidapíná iméeréeri íríwa”, càité íimaca yáí Diosca. Càité nacái profeta itànàacaté tàacáisi nàwali Dios inùmalicúise. Dios íimacaté: “Cáinínacaté nuicáca Jacob, quéwa càmitaté nuedá Esaú nàasu wenàiwicapínáwa”, càité íimaca yáí Diosca. Càita wáalíacawa Dios yeedáca nía yàasu wenàiwicanáipínáwa càide iyúwaté fináidáanáwa. Yásí imáidaca wenàiwica yàasunáipínáwa quéwa càmita ìwalíise yáí namàníirica.

¹⁴Iná cawàwanáta áibanái íimaca báawacasa Dios íiwitáise camáicáiná imáida wenàiwica yàasunáipínáwa ìwalíise yáí namàníirica. ¡Càmírita! ¹⁵Dios íimacáináité profeta Moisés írí: “Nuicápiná napualé cawinácaalí nuwàwéeyéica nuicáca ipualé. Càita nacái catúulécánápiná nuicáca cawinácaalí nuwàwéeyéica nuicáca itúulécáná”, càité Dios íimaca. ¹⁶Iná yéewa wáalíacawa Dios càmita iicá wenàiwica ipualé ìwalíise yáí nawàwéerica, ìwalíise nacái yáí namàníirica macái nachàini iyúwa.

Néese iicáca napualé fináidacáinaté imàniínápiná nali cayábéeri.

¹⁷ Càité nacái bàaluité Dios íimacaté faraón irí, yái icuèricaté Egipto yàasu cáli. Dios íimacaté: “Nudéca numàacaca picùaca piasu cáliwa núsáidacaténá nuchàiniwa macái èeri mìnánái irí numànicaalípiná pírí wawàsi caiyéininéeri. Iná yéewa macái èeri mìnánái yéemiapíná nuináwaná iwali”, íimacaté yái Diosca.

¹⁸ Càita wáaliacawa catuulécanáca Dios iicáca cawinácaalí Dios iwàwéyéica iicáca itúulécaná. Dàalaca nacái imàacaca áibanái íiwitáise dàalacaténá náináidacawa nawàwalicúsewa.

¹⁹ Cawàwanáta píimaca píináidacawa píriwa: “Dios imànicáiná càì, Iná canáca yéewaná Dios yùuwichàidaca báawéyéi wenàiwica Dios imàacacáiná namànica nabáyawanáwa”, càì píináidacawa cawàwanáta. ²⁰ Picá càì píimaca. Wenàiwicacáiná pía meedá, canáca yéewaná pisutáca péemiawa Dios cáná yéewa imàni wawàsi. Péemia comparación: Canácatáita càì catùa íimaca irí yái imànírica úa: “¿Cáná càì píimànica núa?”, càimíta yéewa úuma úái catùaca. ²¹ Yái imànírica catùa yáalimá imànica ibái iyúwata iwàwáaná imànicani. Iná imànica ibái yéená úasíwaná, yéenáta nacái imàni áiba iwàsape iyú.

²² Càita nacái báisfiri iyú Dios yéewa imànica càide iyúwa iwàwáaná. Dios yéewa yùuwichàidaca manuúsiwata ichàini manuúri iyúwa macáita wenàiwica Dios íináidéeyecatéwa yùuwichàidáanápiná nía, cawinácaalí imàniyéica ibáyawanáwa. Dios idéca ìideniaca yái namànínáca nabáyawanáwa déecuúri iyú. ²³ Càita nacái Dios imànica yeedácaténá wía yàasunáipináwa. Dios íináidacatéwa catuulécanáanápinaté

iicáca wía, imàniínápinaté nacái walí cayábéeri manuúsiwata. Ináidacaté nacáíwa imàacáanápiná wàyaca cáimiétacanéeri iyú yáapicha chènuniré icamaláná mèlumèluúri irícu. Càì imànica walí yásáidacaténá íiwitáise cachàiníriwa macái wenàiwica irí. ²⁴ Iná Dios idéca imáidaca wía yàasunáipináwa, abenaméeyéi wéenanái wía judíoca, abenaméeyéi nacái càmfíyéi judfo. ²⁵ Càité nacái profeta Oseas itànàacaté tàacáisi bàaluité Dios inùmalicúse. Dios íimacaté:

“Aibanái càmfíyéité nucua bàaluité, nucùapíná níawa áibaalípiná. Nía nacái càmfíyéica áibanái iwàwa bàaluité, cáininápináca nuicáca níawa.

²⁶ Alé núumacatalécaté nali: ‘Càmíyéicué pía nùasu wenàiwica’, alé núumapínáca nàwaliwa nuénibeca nía, núa cáuri Diosca”,

íimacaté yái Diosca. ²⁷ Bàaluité profeta Isaías íimacaté israelitanái íwali: “Ewita manùbéyéicáaná níaí Israel itaquénáinámica càide iyúwa càina imuluú, càicáaná càmfíyéipíná manùba nía Dios iwàsèyéipíná yàasu yùuwichàacáisi fíchawa. ²⁸ Yácáiná Wacuèriná Dios imànipíná mesúnamáita macáita càide iyúwaté íimáaná imàniínápinaté cháì èeri irícu”, càité íimaca yái Isaíasca. ²⁹ Càité nacái profeta Isaías íimaca bàaluité:

“Wacuèriná Dios, cachàiníri náicha canánama, càmicaaalíte ichàiniada wéenibe yéetácáisi fichatá, wía israelitaca, yáté càica wíatáde iyúwa pucháiba yàcalémi Sodoma, Gomorra nacái, Dios imáalàidéeyecaté nabáyawaná iwálísewa”, càité íimaca yái profetaca Isaías.

Los judíos y el evangelio

³⁰ Péemiacué cayábani.

Abénaméeyéi camíiyéi judío, camíiyéicaté nacái icutá Dios cayábáanápíná iicáca nía, mabáyawanáca Dios iicáca nía, cawinácaalí yeebáidéeyéica Jesucristo. ³¹ Quéwa, israelitanái camítaté càì namànica. Nadènicatè tàacáisi profeta Moisés itànèericatè Dios inùmalicuise icàlidéerica càinácaalítè israelitanái iwàwacutáaná nàyaca machacàníiri iyú Dios iicápiná. Néese máinítè náalimáidaca namànica macáita cayábéeri iyú càide iyúwa yáì tàacáisi ímáaná, náimacáinátè mabáyawanáca Dios iicáca nía ìwalíise yáì cayábéerica namàníricatè. Quéwa camítatè mabáyawaná Dios iicáca nía. ³² Nucàlidacuè piríni siùcade cáná yéewa camíta mabáyawaná Dios iicáca nía: Nawàwacáiná cayábaca Dios iicáca nía ìwalíise yáì namàníinaca cayábéeri iyú càide iyúwa profeta Moisés ichùllianátè nàawirináimi. Càmita nawàwa cayábaca Dios iicáca nía ìwalíise cáita yáì neebáidáanáca Dios. Iná yéewa nacaláacawa Dios ícha Jesucristo ìwalíise, báawacáiná naicáca Cristo yéetáanáwa cruz íwali. Càita Jesucristo iyaca nalí siùcade iyúwa manuíri íba wenàiwica yúuwèeriwa iwéré cáiwíiri iyú. ³³ Càitè nacái áiba profeta itànàcatè tàacáisi bàaluitè Dios inùmalicuise Jesucristo íwali. Yáì Jesucristoca càicanide iyúwa manuíri íba. Dios íimacatè:

“Càide iyúwa wenàiwica yeedácaalí cayábéeri íba manuíri idàbacaténá imànica capíi dàalanama, càita nacái nubànùapíná abéeri wenàiwica israelitanái íríwa nacuèrinápíná máiníiri cayábaca, níara iyéeyéica Jerusalén iyacàlená írìcu, áibaalí íipidenácatalé Sión.

Quéwa abénaméeyéi néená camítapíná neebáida itàacái, calúa nacái naicápinácani.

Quéwa abénaméeyéi néená neebáidapíná itàacái, íná camíta achúma nawàwa neebáidáaná ìwalíisewa, yácáiná Dios imànipíná nalíwa macáita càide iyúwatè ímáaná nalí”, íimacatè yáì Diosca.

10 Píacuè nuénánáica, máiní nuwàwaca Jesucristo iwàsaca israelitanái Dios yàasu yúuwichàacáisi ícha. Iná nusutáca Dios ícha nalípiná mamáalàacata neebáidáanápiná. ² Núalimá nucàlidaca nàwali yáì cayábéerica: Níái israelitaca máiní nawàwaca nàaca abéerita Dios icàaluíná, quéwa camíta náalíwa cayába càinácaalí Dios iwàwáaná. ³ Càmita nawàwa neebáidaca Cristo yéetácatéwa yéewanápíná mabáyawanáca Dios iicáca nía. Nawàwaca meedá namànica nachàini iyúwani, cayábáanápínáca Dios iicáca nía ìwalíise yáì cayábéerica namàníirica. Càmita nawàwa neebáidaca Cristo càide iyúwa Dios iwàwáaná, yéewanápíná mabáyawanáca Dios iicáca nía. ⁴ Abéericata Cristo yáì yáaliméerica imànica macáita càide iyúwa Dios itàacái ímáaná profeta Moisés itànèericatè. Iná yéewa macáita cawinácaalí yeebáidéeyéica Cristo itàacái, mabáyawanáca Dios iicáca nía. ⁵ Bàaluitè profeta Moisés itànàcatè càinácaalí wenàiwica náalimáaná nàyaca machacàníiri iyú namànicaalí macáita càide iyúwa Dios itàacái ímáaná Moisés itànèericatè. Moisés íimacatè: “Cawinácaalí wenàiwica imàníirica macáita càide iyúwa Dios ichùllianá, yácata iyéeripíná casíimáiri iyú”, càitè íimaca. ⁶ Quéwa mabáyawanáca Dios iicáca wenàiwica cawinácaalí yeebáidéeyéica Cristo. Dios

itàacái profeta Moisés itànèericaté ìimaca: “Picá càì píináidacawa: ‘Canácata yáaliméeripiná íriacawa chènuniré’ ”, càité ìimaca Moisés.

Yái tàacáisi ìimáanáca càmita iwàwacutá weedáca Cristo chènuníse iyúudàacaténá wía.

⁷Moisés ìimacaté nacái: “Picá nacái píináidawa: ‘Canácata yáaliméeripiná iricúacawa yéetéeyéimiwa yèewiré’ ”, càité ìimaca Moisés. Yái tàacáisi ìimáanáca càmita iwàwacutá weedáca Cristo yéetácáisi íicha iyúudàacaténá wía. Càmita iwàwacutá wamànica càiri càulenáca wawàsi yéewanápiná mabáyawanáca Dios íicáca wía.

⁸Péemia Dios itàacái ìiméerica: “Yái tàacáisi iyaca mawiénita píri pinùmalicu, piwàwalicu nacái”, càì ìimaca Dios itàacái. Yácata tàacáisi wacàlidéerica ìiméerica iwàwacutáaná weebáidaca Jesucristo, yéewanápiná mabáyawanáca Dios íicáca wía. ⁹Picàlidacaalí áibanái írí Jesús iináwaná iwali Wacuériná Dioscani, peebáidacaalí nacái piwàwalicuísewa Dios imicháidacaté Jesús yéetácáisi íicha, yásí Jesucristo iwasàaca píawa Dios yàasu yúuwichàacáisi íicha.

¹⁰Weebáidacaalí wawàwalicuísewa, yásí mabáyawanáca Dios íicáca wía. Càita nacái wacàlidacaalí áibanái írí waináwanáwa weebáidaca Jesucristo itàacái Wacuériná Dioscani, yásí iwasàaca wía Dios yàasu yúuwichàacáisi íicha.

¹¹Aiba profeta itànàacaté Dios itàacái icàlidéerica tàacáisi Wáiwacali Cristo ìwali: “Cawinácaalí yeebáidéeyéica itàacái, càmita achúma nawàwa neebáidáaná ìwalísewa, yácáiná Dios imànipiná nálí macáita càide iyúwaté ìimáaná nálí”, càì ìimaca Dios itàacái. ¹²Cáinináca Dios íicáca wía abédanamata, judífocaalí wía, càmicaalí judío

wía nacái wadèniacáiná abéerita Wáiwacaliwa, macáita wía yeebáidéeyéica Wáiwacali Cristo itàacáiwa. Wáiwacali imàni nacái cayábéeri manuísíwata nálí macáita yèeyéica icàaluíná. ¹³Càicáináaté áiba profeta itànàaca Dios itàacái Wáiwacali Cristo ìwali: “Macáita cawinácaalí isutéeyéica Wáiwacali íicha íicáanápiná napualé, yá Wáiwacali iwasàapináca níawa Dios yàasu yúuwichàacáisi íicha”, ìimacaté yái profetaca. ¹⁴Iná yéewa wáalíacawa iwàwacutáaná wàaca wacàlidaca Wáiwacali iináwaná iwali áibanái wenàiwica írí, càmicáiná náalimá nasutáca íicha íicáanápiná napualé, yái càmfíricáwaca neebáida itàacái. Càmita nacái náalimá neebáidaca ìwali yái càmfíricáwaca néemia iináwaná iwali. Càmita nacái náalimá néemiaca iináwaná iwali canácaalí áibanái icàlidéeyéipiná nálí itàacái. ¹⁵Càmita nacái wenàiwicanái yàa icàlidaca nálí itàacái càmicaalí áibanái ibànua nía. Càité profeta itànàaca Dios itàacái bàaluité: “iMáiní casíimáica waicáca nàanàanáca wàatalé, níái itéeyéica walí cayábéeri tàacáisi!” càité ìimaca. ¹⁶Quéwa càmita neebáida Jesucristo itàacái iwasàacaténá nía Dios yàasu yúuwichàacáisi íicha. Càité profeta Isaías itànàacaté Dios itàacái bàaluité. Ìimacaté: “Wáiwacali, canácata yeebáidéerica walí wàasu tàacáisi, yái wacàlidéerica nálí pinùmalicuíse”, càité ìimaca yái Isaíasca. ¹⁷Iná yéewa wáalíacawa iwàwacutá wenàiwicanái yéemiaca áiba icàlidaca nálí Cristo itàacái yéewacaténá neebáidaca Cristo. ¹⁸Quéwa nusutáca nuémíawa: ¿Cawàwanáta càmitaté néemia Dios itàacái, yái tàacáisi icàlidéerica Dios iináwaná iwali? iBáisita, nadéerica néemiacquéera! Yácáiná Dios itàacái áiba profeta itànèericaté ìimaca:

“Macái èeri mìnanaí àta alénácaalí nàyaca cháí èeri iricu náalíacawa iyaca abéeri Dios, naicácáiná macáita wawàsi Dios idábéericaté cháí èeri iricu, capìraléeri cáli íinata nacái”,

càité íimaca yái profetaca. ¹⁹Yá nuèpua nusutáca nuèmiawa àniwa: ¿Càmitasica israelitanái yáalíatéwa Dios yeedáanápínaté càmiíyéi israelita yàasunáipínáwa? Báisíta, nadéerica néemiaquéera, yácáiná profeta Moisés itànàacaté tàacáisi Dios inùmalicuíse. Dios íimacaté:

“Piacué israelitaca, piicápinacué numànica cayábéeri càmiíyéi israelita írí, yásí maínícué báawaca píináidacawa, calúacuéca nacái piicáca nía, níái piyúunáidéeyéicuéca càmiíyéica yáalimá yáalíacawa Dios ìwali”,

íimacaté yái Moisésca. ²⁰Néese càmitaté cáalu profeta Isafas, yá itànàacaté càiri tàacáisica àniwa Dios inùmalicuíse. Dios íimacaté:

“Nudéca numàacaca náalíacawa nùwali, níara càmiíyéica israelitaca, càmiíyéicaté iwàwa yáalíacawa nùwali. Nudéca nacái núsáidaca nuíwitáise cachàiniíriwa nalí, níara càmiíyéicaté isutá yéemiawa nuináwaná ìwali”,

càité íimaca yái Diosca, càmiíyéi israelita ìwali. ²¹Isafas itànàacaté Dios itàacái nacái israelitanái ìwali. Dios íimacaté: “Mamáalàacata nùalimáidacaté nuwènúadaca náiwitáise báawéeri íicha, níái israelitaca càmiíyéica yeebáida nutàacái, càmiíyéi nacái iwàwa nucúaca nía”, íimacaté yái Diosca.

El Israel escogido

11 Iná cawàwanáta áibanái iyúunáidaca Dios idéca yúucaca íichawa yàasu wenàiwicawa cáininéeyéica Dios iicáca, níái israelitaca.

ìCàmírita!, núacáiná nacái israelitaca núa, Abraham itaquérinámi, Benjamín yàawíría yéenáca núa. ²Bàaluitésíwa Dios yeedáca israelitanái yàasu wenàiwicanáipínáwa, yá siúcade càmita yúuca íichawa nía. Píalíacuéwa càinácaalí Dios itàacái icàlidáaná profeta Elías iwalité. Elías isutacaté Dios íicha, yáté Elías ícháawàaca israelitanái iináwaná ìwali Dios írí. Elías íimacaté Dios írí: ³“Nuíwacali, israelitanái nadéca nanúca píasu profetanái, nadéca namáaláidaca píasu altar canánama, nàawirináimi nàacatalécaté picàaluíniná. Abéericata núa iyaca quiríta. Nawàwata nacái quéwa nanúca núa”, íimacaté yái Elíasca. ⁴Quéwa Dios íimacaté Elías írí: “Nudéca nucúaca nía báawéeri íicha, nùasu wenàiwicawa israelitanái siete mil namanùbaca asíanái càmiíyéica yàa cuwáisàiri Baal yéenáiwana ícàaluíniná”, íimacaté yái Diosca. ⁵Càita nacái siúcade nàyaca mamáalàacata máisibáwanáita israelitanái Dios yeedéeyéica yàasunáipínáwa íináidacáinatéwa imàníinápíná nalí cayábéeri mawènfiri iyú. ⁶Dios càmita yeedá nía yàasunáipínáwa ìwalíse yái cayábéerica namànírica írípíná nachàini iyúwa. Néese Dios yeedáca nía yàasu wenàiwicapínáwa iwàwacáiná imànica nalí cayábéeri mawènfiri iyú. Dios imànicaté nalí cayábéeri mawènfiri iyú yeedácaalíte nía yàasunáipínáwa, éwita càmicáanítaté namàni cayábéeri.

⁷Iná càica nàyaca: Madécaná israelitanái nawàwacaté Dios iicáca nía mabáyawanéeri iyú, quéwa Dios càmitaté càì imàni. Néese abenaméeyéi israelitanái Dios íináidéeyéicatéwa yeedáanápínaté nía yàasunáipínáwa, mabáyawanáca Dios iicáca nía. Quéwa áibanáica, dàalacaté Dios imàacaca náiwitáise dàalacaténá

náináidacawa, càulenácaténaté neebáidacani, níai càmfíyéica iwàwa yeebáidaca Dios itàacái. ⁸Càité nacái profetanái itànàaca Dios itàacái israelitanái ìwali. Náimacaté: “Dios imàacacaté dàalaca náiwitáise, dàalacatená náináidacawa, càmfíyéipiná yáalíá yéemiaca càinácaalí báisíri tàacáisi íimáaná. Càita nacái nía siùcade. Péemiacué comparaciòn: Càica níade iyúwa wenàiwica idènièyéica ituíwa càmfíri náalimá naicáidaca iyú, idènièyéica nacái yúuwiwa càmfíri náalimá néemiaca iyú”, càité náimaca níai profetaca. ⁹Rey David itànàacaté nacái Dios itàacái israelitanái ìwali. Imacaté:

“Nàasu cayábéeri yàacási,
cawèníri wawàsi
nacái ichiwáidapiná
nía, nayúunáidacatená
cayábaca náapicha Dios.
Néese, ráunamáita Dios
yúuwichàidapiná nía
nabáyawaná ìwalísewa.

¹⁰Càipináca níade iyúwa matuíyéi,
càmicáiná náalfawa Dios
yúuwichàidáanápiná níawa.
Dios imàacapiná báawéeri
yúuwàacawa nàwali,
yá nàuwichàapinácawa
mamáalàacata”,
càité íimaca yái Dios itàacáica.

La salvación de los no judíos

¹¹Iná cawàwanáta áibanái iyúunáidaca Dios idéca yúucaca íchawa judíonái càiripináta nabáyawaná ìwalíse, yái càmínáca neebáida Jesús itàacái. ¡Càmírita! Dios càmitaté imàaca naméeràacawa yúucacatená íchawa nía meedá càiripináta. Néese Dios iwàwacaté càmfíyéi judío yeebáidaca Jesús itàacái yéewanápiná judíonái iicáca càinácaalí càmfíyéi judío nàyáaná casíimáiri iyú Dios yáapicha, yéewacatená judíonái iwènúadaca íiwitáisewa neebáidacatená nacái

Jesucristo itàacái. ¹²Càmítaté judíonái yeebáida Cristo itàacái, iná Dios idéca imàacaca càmfíyéi judío yeebáidaca. Càita càmfíyéi judío nadéca nàanáaca cayábéeri wawàsi càmicáiná judíonái yeebáida Cristo itàacái. Iná yéewa wáalíacawa Dios imànínápiná máini cayábéeri cachàiníwanái macái èeri mìnánái irí judíonái iwènúadapinácaalí íiwitáisewa Dios irípiná àniwa yéewacatená manùbéeyéi neebáidaca Cristo itàacái.

¹³Quéwa siùcade nuwàwacué nucàlidaca pirí wawàsi, píacué càmfíyéica judío. Dios idéca ibànùaca núa nucàlidacatená itàacái càmfíyéi judío irí, iná máini cawènica nuicáca yái nuíbaidacalécawa, nuwàwaca nacái nuíbaidaca Dios irípiná cachàiníri iyú. ¹⁴Nuwàwaca nuénánái judíonái iicáca càinácaalícué pìyáaná casíimáiri iyú Dios yáapicha, yéewacatená nawàwaca neebáidaca Cristo itàacái càide iyúwacué peebáidáaná. Càita cawàwanáta núalimá nuwènúadaca náiwitáise Cristo irípiná iwàsàacatená nía Dios yàasu yúuwichàacáisi íicha. ¹⁵Dios idéca iwènúacawa judíonái íicha càmicáinaté nawàwa neebáidaca Cristo itàacái, iná siùcade yáalimá cayábaca Dios macái èeri mìnánái yáapicha. Iná yéewa wáalíacawa Dios imànínápiná máini cayábéeri cachàiníwanái mamáalàacata macái èeri mìnánái irí judíonái nawènúadacaalípiná náiwitáisewa Dios irípiná àniwa. ¡Yásí máinípiná cayábaca walní càide iyú wenàiwica icáucàacaalíwa yéetácáisi íicha! ¹⁶Péemiacué comparaciòn: Judíonái imànicaalí idàbàanéeri pan ofrenda piná namàacacatenáni Dios irí sacerdotenái iyáapiná, yásí Dios yàasucani, yái idàbàanéeri panca namànírira íbesi íicha panpiná. Dios yàasucáináni, yái idàbàanéerica panca, iná Dios

yàasuca yáí íbesica macáirita. Càita nacái wamàacacaalí àicu ipichu ofrenda iyú Dios írí, yásí Dios yàasuca nacái àicu yàanaca canánama. Yáí comparaciónca fímáanáca càicanide iyúwa judíonái yàawirináimi. Dios yàasu wenàiwicacaté nía idàbáanéeyéicaté, íná yéewa wáalfacawa áibaalípiná Dios yàasu wenàiwicapináca nacái nataquénáinámi, níái judíoca.

¹⁷ Péemiacué áiba comparación: Dios íicáca yàasu wenàiwicawa càide iyúwa olivo yéetaná. Quéechatécáwa yàasu wenàiwicawa níái judíoca. Néeseté abenáméeyí néená nawènúadaca náiwitáisewa Dios íicha. Ináté càmita quirínama Dios yàasu wenàiwica nía, càide iyúwa wawichùacaalí báawéeri yàanami olivo yéetaná íicha. Néese Dios imáidacaté pía, pía càmfírca judío yàasu wenàiwicacaté nía pía judíonái yáamirícubàa, càide iyúwa wachanàidacaalí áiba íiwitáaná olivo yàanata ànalímáiséerica idàbáanéeri yàanamica yáamiriculé càyacanacaténáni olivo yéetaná íwali. Yáí yàanaca ànalímáiséeri wachanàidéerica olivo yéetaná íwali fímáanáca càicanide iyúwa pía, pía càmfírca judío yeebáidéerica Cristo itàacái, yéewacaténá Dios yàasu wenàiwicaca pía, càide iyúwaté judíonái íyáaná quéechatécáwa.

¹⁸ Picá cáimacái piicáca píawawa náicha níái Dios yàasu wenàiwica idàbáanéeyéimica, níái judíoca. Piyúnáidacaalí cayábaca pía judíonái íicha, néese piwàwali càmita yéewa cachàinica pía Dios yàasu wenàiwica idàbáanéeyéi íicha, níara judíonái yàawirináimi yeebáidéeyéicaté Dios itàacái bàaluité, càide iyúwa àicu yàana càmfíná yéewa càiyacanàcani ichàini iyúwa méetàuculé àicu ipichu íicha.

¹⁹ Cawàwanáta càì píimaca: “Quéwa Dios iwichùacaté

idàbáanéeri yàanami ichanàidacaténá núa olivo yéetaná íwali. Càita Dios imàacaca yàasu wenàiwicaca núa, íná cayábéerica núa judíonái íicha”, càì piwàwa píimaca cawàwanáta. ²⁰ Cayába, nuénàsàiri, picá càì píináidacawa. Piwàwali Dios yúucacaté íichawa nía càmfíyéicaté yeebáida itàacái, idéca nacái imàacaca yàasu wenàiwicaca pía peebáidacáiná Jesucristo, càide iyúwa wawichùacaalí báawéeri yàanami olivo yéetaná íicha wachanàidacaténá áiba íiwitáaná olivo yàana àicu íwali. Càité Dios imànica pírí cayábéeri, íná picá cachàini piicáca píawawa judíonái íicha, néese piaca Dios icàaluíná, picá píichawa cayába nacái, ipíchaná pimànica píbáyawanáwa.

²¹ Càmicáináté Dios imàaca iwàwawa nabáyawaná íicha níái idàbáanéeyéimica yàanaca, níái judíoca càmfíyéica yeebáida Cristo itàacái. Iná yéewa wáalfacawa càmita imàacapíná iwàwawa píbáyawaná íicha pimànicaalí píbáyawanáwa mamáalàacata càide iyúwaté judíonái imàníiná. ²² Iná píináidawa cayába Dios íwali máiníiri cayábaca íiwitáise, quéwa máiníiri cachàinica íiwitáise nacái. Dios imànicaté cachàini nalí icaléyeyéicatéwa Dios íicha nabáyawaná íwalísewa, néese imànicaté pírí cayábéeri. Quéwa iwàwacutá peebáidaca itàacái mamáalàacata, piwènúadacaténá píiwitáisewa píbáyawaná íichawa. Càmicaalí càì pimàni, yásí yúuca íichawa pía càide iyúwa wawichùacaalí báawéeri yàanami olivo yéetaná íicha. ²³ Quéwa judíonái nawènúadacaalí náiwitáisewa neebáidacaténá Cristo itàacái, yásí Dios yàasu wenàiwicaca nía àniwa, càide iyúwa wachanàidacaalí olivo yàanami àniwa olivo yéetaná íwali wàlisàì iyú, cachàiníricáiná

Dios imànicaténá càì. ²⁴Péemìa comparación: Wáalimá wamànica càulenéri wawàsi wachanàidáanà ànalimáiséeri àicu yàana cayábéeri olivo yéetaná iwali idàwinàacaténáwa, íná yéewa wáalíacawa càmiríca máini càulenáca wachanàidaca olivo yàanamísiwa olivo yéetaná iwali, yái yàanamica wawichuèricaté olivo yéetaná ícha. Càita nacái Dios imànica: Dios imàacacaté yàasu wenàiwicaca pía, éwita càmicáaníta judío pía, íná yéewa wáalíacawa imàacáanápíná yàasu wenàiwicapíná nía àniwa níai judíoca, neebáidacaalí Cristo itàacái, idàbáanéeyéicáináté Dios yàasu wenàiwicaca nía bàaluité.

La salvación final de los de Israel

²⁵Píacué nuénánáica, nuwàwacué píalíacawa wawàsi ibàacanéri iwali ipíchanácué máini cáimacáica piicáca píawawa israelitanái ícha. Dios idéca imàacaca dàalaca náiwitáise achúma èerita, níai israelitaca. Càipíná israelitanái iyaca àta macáita càmiíyái judío néená neebáidacataléta Jesucristo itàacái, macáita càmiíyái judío Dios yeedéeyéica yàasunáipínáwa.

²⁶Idécanáami càì ichàbacawa, yásí Dios iwasàapíná Israel itaquénáinámi canánama Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha. Càica wáalíacawa bàaluitécáiná profetanái itànàacaté tàacáisi Dios inùmalicúse. Càité Dios ímaca:

“Yái iwasèeripíná israelitanái yàanàapíná Sión iyacàlená néesewa. Yá iwènúadapíná náiwitáise nabáyawaná íchawa, níai Jacob itaquénáinámica.

²⁷Càipíná numànica nalíwa machacàníiri iyúni càide iyúwaté numànínáté wawàsi nàawirináimi yáapícha, numàacáanápínáté

nuwàwawa nabáyawaná ícha”,

ímacaté yái Diosca.

²⁸Siúcade manùbéeyéi judío yéená càmitàacáwa neebáida yái tàacáisi icàlidéerica Jesucristo iwàwaca iwasàaca wenàiwicanái Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha, íná Dios iicáca judfónái iyúwa yùuwidenáíwa. Nàuwidecaté namànica Dios, néeseté píacué càmiíyéica judío pidàbacatécué péemiaca Dios itàacái peebáidacaténácué náamirícubàa. Quéwa cáinináca Dios iicáca judfónái mamàalàacata imànicáináté wawàsi nàawirináimi yáapícha yeedáanápínáté nía yàasunáipínáwa. ²⁹Cáinináca Dios iicáca judfónái mamàalàacata càmicáiná Dios yèèpùadapíná náichawa yái cayábéeri wawàsica imàníricaté nàawirináimi yáapícha, càmita nacái Dios yúucapíná íchawa nía, níai wenàiwica Dios ímáidéeyéicaté yàasunáipínáwa. ³⁰Bàaluité càmitacué pimàni càide iyúwaté Dios iwàwáaná. Quéwa siúcade càmicáiná judfónái imàni càide iyúwa Dios iwàwáaná, íná catúlécánáca Dios iicácuéca pía, píacué càmiíyéica judío. ³¹Càide iyúwacué càmiínáté pimàni càide iyúwa Dios iwàwáaná, càita nacái siúcade judfónái càmita namàni càide iyúwa Dios iwàwáaná. Càide iyúwa Dios iicáanácué pipualé càmicáináté judfónái yeebáida, càita nacái Dios iicápiná judfónái ipualé àniwa. ³²Dios iicápiná judfónái ipualé Dioscáiná idéca cabáyawanáca iicáca macái wenàiwica íiwitáaná, yéewanápíná Dios iicáca macái wenàiwicanái ipualé abédanamata.

³³ÍMáini manuísíwata Dios iicáca wenàiwicanái ipualé, imànicaténá nalí cayábéeri manuísíwata! ÍMáiníiri cáalíacáicani áibanái ícha canánama yái Diosca! ÍMáini nacái yáalíacawa macái wawàsi

ìwali! Canácata yáaliméerica yáalíacawa macáita wawàsi Dios fináidéericawa ìwali; càita nacái canácata yáaliéericawa cayába Dios fiwitáise ìwali macáisiwata. ³⁴Càité áiba profeta itànàaca Dios itàacái fiméerica: “Canácata yáaliméerica yáalíacawa cayába càinacaalí Wacuèriná Dios fináidáanáwa. Canácata nacái yáaliméerica yàalàaca Dios. ³⁵Macáita yái Dios idènièrica, càmítatè áibanái yàaca iríni, iná Dios càmíta imawèniá áibanái fícha wawàsi, càmíta nacái iwàwacutá ipáyaidaca fíchawa imawèniacálewa”, fimacaté yái profetaca. ³⁶Canácata cachàinírica Dios fícha, Dios idàbacáinaté macáita wawàsi, yá nacái Dios icùaca macáitani, yá nacái macáita yái iyéerica, iyaca Dios irípiná. Iná wàacué Dios irí cayábéeri càiripináta! Báisíta, amén.

La vida consagrada a Dios

12 Píacué nuénánáica, Dios idéca iicáca wapualé manuísíwata imànicaténá walí cayábéeri, iná nùalàacué pía manuísíwata pimàcáanápínacué píawawa Dios irí iyúwa cáuri ofrenda, mabáyawanéeri nacái, casímáiri nacái Dios iicáca. Yácata báisíiri culto Dios iwàwéericuéca pimànica irí, piàcaténacué Dios icàaluíniná cáiwitáiseeri iyú. ²Píacué quirínama piyaca càide iyúwa èeri minaná iyáaná siùcade, níái càmfíyéica yáaliáwa Dios ìwali. Néese piwènuadacué yái pínáidáanácawa yéewacaténacué piyaca píiwitáise wàlisàì yáapichawa, yéewanápinacué nacái píalíacawa Dios fiwitáise ìwali, càinacaalí Dios iwàwáanacué pimànica cayábéeri, mabáyawanéeri iyú, casímáirica Dios iicáca.

³Dios idéca imànica nulí cayábéeri mawèníiri iyú imàcáanápíná nuíbaidaca irípiná.

Ichùuliaca núa nùalàanápínacué pía. Iná núumacué pirí: Picácué máini cachàini piicáca píawawa càmicaalícué máini cachàini pía. Néese, iwàwacutácué pínáidacawa piwaliwa cáiwitáiseeri iyú. Picácué píalimáida pimànica áiba piíbaidacaléwa Dios irípiná càmicaalí Dios imàca pirí càiri chàinisi piíbaidacaténá càì. Néese pimànicué piíbaidacaléwa Dios irípiná, yái fiíbaidacalési Dios imàquéricuéca pirí càiri chàinisi pimànicaténáni, yái chàinisi Dios imàquéricuécué pirí idàbacalítécué peebáidaca itàacái. ⁴Péemíacué comparaciòn: Abéericata yái waináca, quéwa wadèniaca wàwalíseeriwa madécaná. Iya nacái wáiwita, wacáapi nacái, wàbàli nacái, wàuwí nacái, watuì nacái. Macái wàwalíseeri imanùbaca nadèniaca náibaidacaléwa méetàucunamata náichawáaca. ⁵Càita nacái wía yebáidéeyéica Cristo itàacái. Ewita manùbéeyéicáaníta wía, càicáaníta wàyaca càide iyúwa abéeri wenàiwica Cristo ichàini iyú. Yá waicáyacacawa càide iyúwa abémisana, càide iyúwa wainá idènianá ìwalíseeriwa madécaná quéwa abéericata yái waináca.

⁶Dios imàacacaté walí chàinisi wáalimáwanama méetàucunamata wáichawáaca càide iyúwa iwàwáaná imàcaca walíni. Iná iwàwacutá wamànica cayábéeri walíwáaca wayúudàayacacaténáwa, wáibaidáanápíná Dios irí càide iyúwa Dios imàcáanáté walí chàinisi. Wadèniacaalí chàinisi Dios néeseeri wacàlidacaténá tàacáisi inùmaliçuise, yásí iwàwacutá wacàlidaca tàacáisi inùmaliçuise càide iyúwa Dios imàcáaná wáalicani. ⁷Wadèniacaalí chàinisi Dios néeseeri wayúudàacaténá áibanái, yásí iwàwacutá wayúudàaca nía cayábéeri iyú. Cawinácaalí

wéenáca Dios imàaquéericaté irí chàinisi yéewáidacatená áibanái wenàiwica Dios itàacái iyú, iwàwacutá yéewáidaca nía cachàiníiri iyú. ⁸Cawinácaalí wéenáca Dios imàaquéericaté irí chàinisi yàlàanápíná áibanái ichàiniadacatená nawàwa, iwàwacutá imichàidaca áibanái íiwitáise mamáalàacata. Cawinácaalí wéenáca yèerica cawèníiri iyúudàacatená áibanái, iwàwacutá càmfírìca cantumasée yàasu ofrenda ìwaliwa. Cawinácaalí wéenáca icuèrica wía icuacatená wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, iwàwacutá icùaca wía cáalfacáiri iyú. Cawinácaalí wéenáca Dios imàaquéericaté irí chàinisi iicàcaténá catúulécaneeyéi ipualé iyúudàanápíná nía, iwàwacutá iyúudàaca nía casímáiri iyú.

Deberes de la vida cristiana

⁹Cáininácué piicáyacacawa báisíiri iyú. Pimàacacué piichawa píiwitáise báawéeriwa. Pimànicué mamáalàacata abéerita yái cayábéerica. ¹⁰Iwàwacutácué cáinináca piicáyacacawa iyúwa abémisana. Iwàwacutácué piicáyacacawa iyúwa cachàiníiyéi íichawáaca, cáimiétaquéeri iyú nacái.

¹¹Cachànicué píiwitáise, picácué ínu pía. Píibaidacué Wáiwacali irípiná cachàiníiri iyú macái pichàini iyúwa.

¹²Piyanídacuéwa casímáiri iyú wacúacáinácué wàyáanápíná càiripínáta Dios yáapicha. Piideniácué piùwichàanáwa matúfbanáiri iyúni piùwichàacaalícuéwa Wáiwacali irípiná peebáidacáinácué itàacái. Picácué piméyáawa pisutáca píawawa Dios íicha mamáalàacata.

¹³Piyúudàacué wenàiwica yeebáidéeyéica Dios itàacái. Pimàacacué nalí yái

namáapuèrica. Pitàidacué cayába cawinácaalícué ipáchiyéyéica pía, nái yeebáidéeyéica Jesucristo, peedácaténácué píataléwa nía.

¹⁴Aibanáicaalí imànicué píri báawéeri, písutácué nalí Dios imànínápíná nalí cayábéeri. Picácué pisutá Dios íicha yùuwichàidàanápíná nía.

¹⁵Casímáicué piwàwa náapicha cawinácaalí casíméeyéica iwàwa. Píacawéeridacué nacái cawinácaalí achúméeyéica iwàwa.

¹⁶Abédanamacué píiwitáise píapichawáaca. Picácué cachàini píicáca píawawa áibanái íicha, néese píacawéeridacué wenàiwica càmfíyéica cachàini áibanái íicha canánama. Picácué píináidawa máini cáalfacáica pía áibanái íicha.

¹⁷Aibanáicaalí imànicué píri báawéeri, picácué píimàni nalí báawéeri píipuináwa. Píyacué machacàníiri iyú macái wenàiwica iicápiná. ¹⁸Pimànicué píalimàanáta píyacaténá matúfbanáiri iyú áibanái yáapicha macáita. ¹⁹Píacué nuénánái cáininéeyéica nuicáca, áibanáicaalí imànicué píri báawéeri, picácué píimàni nalí báawéeri píipuináwa, néese, píimàcacué Dios yùuwichàidaca nía. Càité áiba profeta itànàaca tàacáisi bàaluité Dios inùmalícuíse. Dios íimacaté: “Núacata yái yùuwichàidéeripínáca wenàiwica nabáyawaná ìwalíisewa, yásí nùaca nawèniwa, macáita imàníyéica báawéeri áibanái irí”, íimacaté yái Diosca. ²⁰Càité nacái Dios íimaca: “Máapicaalí piùwíde, pía iyáapíná. Macàlacaalí iwàwa, pía ìira úni. Pimànicaalí irí càì cayábéeri, yásí báicani ibáyawaná ìwaliwa, yái yùuwidéenáca imànica pía”, íimacaté yái Diosca. ²¹Píacué piwàwali yái báawéerica imànírícatécué píri, ipichaná imawèniadacuéca píiwitáise cayábéeri. Picácué píimàni irí báawéeri àniwa píipuináwa. Néese píimànicué irí cayábéeri

pimawèniadacaténá íiwitáise báawéeri, piacawéeridacaténácué pimànicani.

13 Píacué yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, iwàwacutácué macái peebáidaca natàacái níái icuèyéicuéca piasu cáli, Dioscáiná idéca yàaca nachàini nacuanápinácué piasu cáli, idéca nacái Dios imàacaca nacùaca wenàiwica. ²Iná cawinácaalí càmíyéica yeebáida yàasu cáli icuèrinánái itàacáiwa, nàuwideca namànica Dios yái imàaquéerica nàasu cáli icuèrinánái icùaca wenàiwica. Néese cawinácaalí càmíyéica còi yeebáida, nàuwichàapinácawa. ³Níái icuèyéica wàasu cáli càmita nàya nacalùadacaténá wenàiwica imàníyéica cayábéeri, néese nàyaca nacalùadacaténá wenàiwica imàníyéica báawéeri áibanái írí. Piwàwacaalí piyaca macàaluínináta náicha níái icuèyéica piasu cáli, néese piya machacàníiri iyú, yásí cayábaca naicáca píawa, níái icuèyéica piasu cáli. ⁴Níái icuèyéica piasu cáli, idéca Dios imàacaca nacùaca wenàiwicanái, imànicaténá píri cayábéeri. Quéwa pimànicaalí báawéeri, yásí iwàwacutá cáaluca pía náicha, Dioscáiná imàacaca nàuwichàidaca wenàiwicanái báawéeyéi íiwitáise. Dios imàacaca nacùaca wenàiwicanái nàuwichàidacaténá machacàníiri iyú cawinácaalí imàníirica báawéeri áibanái írí. ⁵Iná iwàwacutá wamànica càide iyúwa nachùulianá wía, níái icuèyéica wàasu cáli. Càmita meedá weebáidaca nía ipíchaná wàuwichàacawa, néese weebáidaca nía wáalíacáináwa wawàwalicúsewa Dios iwàwa wamànica càide iyúwa nachùulianá wía. ⁶Dios imàacacué nacùaca piasu cáli, iná iwàwacutácué pipáyaidaca nía càide iyúwa gobierno ichùulianácué pipáyaidaca

píchawa nía, náibaidacáiná iyúwa Dios imàacáaná náibaidaca.

⁷Pimànicé macái picuèrinánái íríwa càide iyúwa nachùulianá pía, níái icuèyéicuéca piasu cáli. Pipáyaidacué píchawa níái yeedéeyéica plata gobierno írípiná. Pipáyaidacué nacái níái yeedéeyéica plata piasu cawèníyeyi iwalísecuéwa gobierno írípiná. Càita nacái piacué nacàaluíniná níái iwàwacutéeyéica píaca icàaluíniná. Càita nacái píaca náimiétacaná níái iwàwacutéeyéica píaca íimiétacaná.

⁸Píacúe pimawènia áibanái fícha wawàsi mamáalàacata, plata nacái, idécanáamicué pimawèniacále yàasu èeri yàanàaca pipáyaidáanápínácué píchawani. Iyacáinácué píri abéeri wawàsi cayábéeri iwàwacutéerieuéwa pimànica, yái cáinináanácúca piicáyacacawa. Canácatáita wáaliméeripiná wamáalàidaca wapáyaidaca wáichawa macáita yái wamawèniacálecawa cáinináanápíná waicáca áibanái wenàiwica càiripináta càide iyúwa Dios itàacái ichùulianá wía, yái tàacáisi profeta Moisés itànèericaté Dios inùmalicúise. ⁹Càité íimaca yái tàacáisica: “Píca píimá áiba wenàiwica yáapícha càmíchúaca píinusiwa, càmírica pinirisíwa nacái, píca píniwa wenàiwica, píca piyéedù, píca picàlida pichíwawa áibanái iwali, píca piwàwa piásupináwa áibanái yàasu”, càì íimaca yái Dios itàacáica. Nàyaca nacái áiba wawàsi Dios ichuuliyéica wamànica, quéwa macáita yái ichùuliacanáica íimáanáca abéeri wawàsi, càide iyúwa yái ichuuliacanási maléenéeri íimáaná: “Cáininá piicáca áibanái wenàiwica càide iyúwa cáinináaná piicáca píawawa pimànicaténá nalí abéerita cayábéeri”, càì íimaca yái Dios itàacáica. ¹⁰Cáininácaalí waicáca áibanái wenàiwica, càmita wamàni

nalí báawéeri, íná cáininácaalí waicáca áibanái wenàiwica, yásí wamànica wàacawa macáita càide iyúwa Dios itàacái fímáaná.

¹¹Aiba wawàsi nacái, iwàwacutácué piwàwalica máini báawéerica yái èerica wàyáanáca siùcade, iwàwacutá nacái wacawàacawa wadapùle fíchawa wáibaidacaténá cachàiníri iyú Dios irípiná, yácáiná mawiéníwanáica wéenáiwana Wáiwacali iwasàcatáipiná wíawa. Mawiéníwanáica walíni fícha yáara èerimicaté wadàbacatáicaté weebáidaca itàacái. ¹²Mesúnamáita imáalàapinácawa wáicha yái èeriquéi, siùcade amaláca yàacawa wawicáu yáara wéenáiwanaipiná Wáiwacali iwasàcatáipiná wíawa, íná iwàwacutá wamàacaca wáichawa wáiwitáise catéeriwa ipíchaná wamànica càide iyúwa èeri mìnanaí catéeyéi íiwitáise imàníná. Yá wamànicué cayábéeri màulenácaténá wía Dios icamaláná irícu wamànicaténácué cayábéeri macái wenàiwica iicápiná. Càipiná wamànica ùwicái Satanás íipunita, càide iyúwa úwinái ìwalicaalí quírameníri bàlesi dàaléeri nabàlùacaténáwa tàì fíméeri iyú nàuwidenái íipunitawa. ¹³Yá wamànicué machacàníri iyú macái wenàiwica iicápiná càide iyúwa wenàiwica iyéeyéica Dios icamaláná irícu. Picácué wacàma wàyaca. Picácué nacái wamàni báawéeri fiesta málaléqueri iyú. Picácué nacái waimáca náapicha níara iiméeyéica asianái yáapícha plata ìwalínápiná; càita nacái picácué wamàni wáalaniwa. Picácué nacái wacufásyacawa chàinisíri iyú. Picácué nacái báawa waicáca áibanái nàasu cawèníri ìwalísewa. ¹⁴Néese piyacué càide iyúwa Wáiwacali Jesucristo iyáanáte, yásí Wáiwacali icuacué píawa wàuwide Satanás fícha, càide iyúwa úwinái ibàle dàaléeri icùacaalí úwinái

nàuwidenái fíchawa. Yá picácué picutá pisímáidacaténá píiwitáise bàaluisàimiwa ipíchanácué pimànica píbayawanáwa.

No critiques a tu hermano

14 Nàyaca abénaméeyéi yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, quéwa càmíiyéi cachàini íiwitáise Wáiwacali iwali càmícáiná náalíawa càinácaalí iwàwacutáaná nàyaca, càmíta nacái náalíawa cayába iwali yái cayábéerica Dios imàníirica walí mawèníri iyú mabáyawanácaténá iicáca wía. Quéwa picácué báawa piicáca nía càmíiyéica cachàini íiwitáise, néese piacawéeridacué nía. Picácué pitàaní náapícha chàinisíri iyú piwènúadacaténá náiwitáise nánáidáanápínáwa càide iyúwacué píináidáanáwa. ²Niacáiná abénaméeyéi yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái nánáidacawa cayábacani nayáacaalí macái yàacási íiwitáaná, iinási nacái, quéwa áibanái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái nayáaca yáawami bànacalé, àicu iyacaná nacái, ipíchaná nayáaca iinási áibanái inuérimica nàacaténá ídolo icàaluíná, níái cuwáiná yéenáiwana. Cáaluca nayáaca iinási càmícáiná cachàini náiwitáise Wáiwacali iwali. Càmítàacá manuí nánáidacawa nawàwawa Wáiwacali iwali. ³Uwé, cawínácaalí iyéerica macái yàacási íiwitáaná, iwàwacutá càmíta cachàini iicáca yáawawa yéenasàiri fíchawa, yái càmírica cachàini íiwitáise Wáiwacali iwali. Yái iyéerica macái yàacási íiwitáaná iwàwacutá càmíta iicáaní yéenasàiri iquínáwa, càmíta nacái caná iwèni iicácani, iyúwa càmíri yáalíawa nacái. Càita nacái yái càmírica iyáa macái yàacási íiwitáaná iwàwacutá càmíta itàaní báawéeri iyú iwali yái wenàiwica iyéerica macái íiwitáaná, cayábacáiná Dios iicáca

fiwitáise. ⁴Péemìa comparación: Canáca yéewaná pitàanica báawéeri iyú áiba asiali yàasu wenàiwica ìwali. Cayábacaalí fiwacali iicáca yáí fiibaidacalési yàasu wenàiwica imànírira írí, càita nacái báawacaalí iicáca yáí wawàsi yàasu wenàiwica imànírira, yácata fiwacali yàasu wawàsica, càmfírira piasu wawàsi. Càita nacái canáca yéewaná pitàanica báawéeri iyú áiba wenàiwica ìwali yeebáidéerica Wáiwacali itàacái, Wáiwacali yàasu wenàiwicacáináni, càmfírira piasu. Quéwa Wáiwacali yáalimá iyúudàca yàasu wenàiwicawa imàniiinápiná càide iyúwa Wáiwacali iwàwáaná.

⁵Abénaméeyéi nacái náináidacawa máiníiri cayábaca abé èeri macái semana imanùbaca áiba èeri fícha canánama. Quéwa áibanái wenàiwica naicáca macái èeri imanùbaca abédanamata. Iwàwacutá náalimáwanama náalíacawa machacàníiri iyú càinácaalí Dios iwàwáaná namànica. ⁶Cawinácaalí fínáidéericawa máiníiri cayábaca abé èeri macái semana imanùbaca, càì imànica yàacaténá Wáiwacali icàaluíniná. Càita nacái cawinácaalí iiquéerica macái èeri imanùbaca abédanamata, càì imànica yàacaténá Wáiwacali icàaluíniná. Cawinácaalí iyéerica macái yàacàsi fiwitáaná, càì imànica yàacaténá Wáiwacali icàaluíniná, yàaca nacái Dios írí cayábéeri iyáacalé ìwaliwa. Aiba wenàiwica càmita iyáa macái yàacàsi fiwitáaná ipíchaná iyáaca iinási áibanái inuérimica nàacaténá ídolo icàaluíniná, níái cuwáináí yéenáíwanáca. Càmicaalí iwàwa iyáaca iinási, yá càì imànica yàacaténá Wáiwacali icàaluíniná, yàaca nacái Dios írí cayábéeri iyáacalé ìwaliwa.

⁷Wía yeebáidéeyéica Wáiwacaliwa, càmita wàya walípináwa, càmita nacái

wéetáwa walípináwa. ⁸Néese wía yeebáidéeyéica Wáiwacali itàacáiwa, idècunitàacá wàyaca cháí èeri írìcu, yá wàyaca wáibaidacaténá Wáiwacali írìpináwa. Càita nacái wéetácaalípináwa, yási wéetácawa càide iyúwa Wáiwacali iwàwáaná. Iná idècunitàacá wàyaca cháí èeri írìcu, càita nacái wéetápinácaalíwa, yá Wáiwacali yàasunáica wía mamáalàacata. ⁹Wáiwacali yàasunáica wía, yácáiná Cristo yéetácátéwa, yáté nacái yeepùaca cáuca àniwa Náiwacalicaténáni níara yéetéeyéimicawa, nía nacái cáuyéica cháí èeri írìcu.

¹⁰Iná picá pitàani báawéeri iyú áiba wenàiwica ìwali yeebáidéerica Jesucristo itàacái. Picá nacái caná iwèni piicàcani. Iwàwacutácainá macáita wàcawa áibaalípiná wabàlúacaténáwa Dios fípunita yéewanápiná Dios icàlidaca waináwaná ìwali, càinácaalíté wamàníná, wáináidaca nacáiwa cháí èeri írìcu. ¹¹Wáalíacawa báisiíricatani, áiba profetacáiná itànàacaté yáí tàacáisi Dios inùmalicuíse. Dios fímacaté:

“Péemiacué cayábani,
núumacáiná cáimiétacanéeri
iyúni, núa Picuèrinácuéca
Dios, macái wenàiwicanái
ibàlùapinácawa yùlulu iyúwa
núfunita, yá nàapináca nulí
cayábéeriwa”,

fímacaté yáí Diosca.

¹²Iwàwacutápiná macáita wía wacàlidaca waináwaná ìwaliwa Dios írí, càinácaalíté wamàníná, wáináidaca nacáiwa cháí èeri írìcu.

No hagas tropezar a tu hermano

¹³Iná picácué watàanica báawéeri iyú áibanái ìwali yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Néese píalimáidacué càmfínápiná pimàni áiba wawàsi imàaquéeripiná áibanái imànica ibáyawanáwa.

¹⁴Núa, yeebáidéerica Wáiwacali Jesús itàacái, nualíacawa báisiíri

iyúcani càmita yáalimá casacàaca yàacàsi irínáamitawa, íná càmita báawa wayáacani. Quéwa áibacaalí wenàiwica casacàacaalí iicáca yái yàacàsica ídolo cuwáinái yéenáiwana íwalíise, yá casacàaca íríní, yái yàacàsica, íná báawaca iyáacani. ¹⁵ Quéwa áibanái wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái naicácaalí piyáaca yàacàsi casaquèrica naicáca ídolo íwalíise, níai cuwáinái yéenáiwana, nadàbacaalí nacái nayáacani càide iyúwa piyáana piyáacaléwa, yá namànica nabáyawanáwa, achúma nacái nawàwa íwalíise, nayúunáidacáiná Dios càmita iwàwa nayáaca iinási áibanái inuérimica nàacaténá cuwáinái icàaluíniná. Yá càmita pimàni cayábéeri, càmita nacái cáininá piicáca áibanái. ¡Picá pimàni càiri wawàsi imàaqueérica áiba wenàiwica icaláacawa Dios itàacái ícha, piwàwacáiná piyáaca meedá áiba yàacàsi íwítáaná! Picá piimáicha Cristo yéetacátéwa íchawalíiná nacái. ¹⁶ Ewita càmicáaníta báawa pírfíni yái wawàsica, càicáaníta càmita cayába pimànicani áibanáicaalí itaaníca báawéeri iyú Dios itàacái iwali íwalíise yái pimànírica. ¹⁷ Dios càmitatè imáida wía icúcaténá wía iyúwa yàasu wenàiwicanái yéewanápiná meedá wayáaca yàacàsi, wàira nacái càide iyúwa wawàwáaná. Néese Dios icùca wía wàycaténá machacàníiri iyú, matúíbanáiri iyú nacái wáapichawáaca, casímáiri iyú nacái Espíritu Santo íwalíise. ¹⁸ Cawinácaalí càí fibaidéerica Cristo írípíná, cayábaca Dios iicácani. Yá nacái áibanái wenàiwicanái iicáca cáimiétaquéri iyúni.

¹⁹ Dios iwàwacáiná càí wàyaca, íná wamànícué wáalimáanáta macái wachàini iyúwa wàyanápiná matúíbanáiri iyú wáapichawáaca yéewanápiná wachàiniadaca

wawàwawáaca, yéewacaténá cachàiníwanái mamáalaacata wáiwitáise canánama Wáiwacali íwaliwa. ²⁰ Dios imàacaca yàacawa cayábéeri wawàsi péenàsáiri iwàwaliculé, yái càmfírca cachàini íwítáise Wáiwacali iwali. Íná picá pimàaca piyáacalé imáalaídaca yái cayábéerica Dios imàaqueérica péenàsáiri iwàwaliculé. Báisíta masacàaca macái yàacàsi, quéwa abéericaalí wéená icaláacawa Dios ícha wayáacalé íwalíise, yá wamànica wàacawa írí báawéeri. ²¹ Aiba wenàiwica imànicaalí ibáyawanáwa iicáciná piyáaca iinási, píira nacái íiracalési ípuíri, pimàni nacái áiba wawàsi, yá cayába cachàiníwanái pimàcacaalí píichawa macáita yái wawàsica, ípíchaná áiba wenàiwica imànica ibáyawanáwa, icaláacáichawa Dios ícha íwalíise yái pimànírica. ²² Píalíacaalíwa càmita pimàni píbayawanáwa piyáacaalí iinási áibanái inuérimica yàacaténá ídolo icàaluíniná, yá cayába càí píináidacawa abéerita Dios iicápiná, quéwa picá canumasée pía iwali áibanái yàacuéssemi. Casímáica iwàwa cawinácaalí yáalíericawa càmita imàni wawàsi Dios iiqueérica báawéeri iyú. ²³ Quéwa áiba wenàiwica càmita yáalíawa cayába asásí Dios imàacacaalí iyáaca áiba yàacàsi, líra nacái. Néese iyáacaalí yái yàacàsica, yásí cabáyawanácani, càmicáiná yáalíawa cayába iwàwalicúsewa asásí Dios imàacacaalí iyáacani. Wamànicaalí wawàsi càmfírca wáalíawa cayába wawàwalicúsewa Dios imàacáaná wamànicani, yá wamànica wàacawa wabayawanáwa.

**Agrada a tu prójimo,
no a ti mismo**

15 Abenaméeyéi wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, càmitàacá náalíawa cayába, íná càmita máini cachàini

náiwitáise Wáiwacali ìwali. Uwé, wía yeebáidéeyéica tàì íiméeri iyú, iwàwacutá wàideniacani matufbanáiri iyú càmicallítàacá abénaméeyéi wenàiwica náalíawa macáita, wayúudàacaténá ná, níái càmfíyéica cachàini íiwitáise Wáiwacali ìwali. Iwàwacutá nacáì càmita wamàni càide iyúwa wawàwánáwa meedá, wasíimáidáanápíná meedá wíawawa. ²Macáita wía iwàwacutá wayúudàaca áibanáì yeebáidéeyéica Jesucristo itàacáì yéewanápíná cachàinica náiwitáise Wáiwacali ìwali cachàiníwanáì mamáalàacata. ³Cristocáiná càmitatè imàni càide iyúwatè iwàwáná isíimáidáanápíná meedá yáawawa, néese imànicatè càide iyúwa áiba profeta itànàanátè tàacáisi Cristo inùmaliçuise. Cristo íimacatè Dios írì: “Níái icuíséeyéica fíchawa pía báawéeri iyú, nadéca nacúisaca náichawa núa nacáì”, íimacatè yáì Cristoca. ⁴Macáì yáì tàacáisi profetanáì itànèericatè bàaluitè Dios inùmaliçuise Dios imàacacatè natànàacani yéewáidacaténá wía. Yáì tàacáisi yéewáidaca wía, ichàiniada nacáì wawàwa wàideniacaténá wàuwichàanáwa matufbanáiri iyú cachàiníwanáì, àta wàanàacatalépináta chènuniré. ⁵⁻⁶Yá nusutáca Dios fícha pirípínacué, yáì iyúudèerica wàideniaca wàuwichàanáwa matufbanáiri iyú, ichàiniadéerica nacáì wawàwa. Nusutacué Dios fícha pirípíná iyúudàanápínacué pìyaca matufbanáiwaca píapichawáaca, càide iyúwatè Cristo Jesús íyáaná, yéewanápínacué píaca Dios írì cayábéeri abédanamata càide iyúwa wenàiwicanáì icántàacaalí abédanamata macáita namanùbaca iyúwa, pìacaténacué Dios írì cayábéeri, yáì Wáiwacali Jesucristo Yáanirica.

El evangelio es anunciado a los no judíos

⁷Iná iwàwacutacué piicáyacacawa iyúwa abémisana éwita abénaméeyéi càmicáanítàacá náalíawa macáita, Cristocáiná yeedácatécué pía yàasunáipínáwa, macáitacué pía, yéewacaténá macáita náalíacawa máini cachàinica Dios, nàanápíná írì cayábéeri. ⁸Nuwàwacué nucàlidaca piríni Cristo yàanàacatè chènuníse iyúudàacaténá judionáì. Càitè Cristo imànica càide iyúwatè Dios icàlidáanà wàwirináimi írini cáimiétacanéeri iyú. Càitè Cristo imànica yáasáidacaténá Dios imànica machacànírì iyúni càide iyúwa icàlidáanà wenàiwicanáì írini cáimiétacanéeri iyú. ⁹Cristo yàanàacatè yéewacaténá càmfíyéi judío nacáì nàaca Dios írì cayábéeri ìwali yáì Dios íicáanáca wenàiwicanáì ipualé. Càitè profetanáì itànàaca tàacáisi Cristo íiméericatè Dios írì. Cristo íimacatè: “Iná nùapíná píri cayábéeriwa càmfíyéica israelita yàacuéseimi, nucántàapíná nacáì píipidená ìwaliwa nucàlidacaténá piináwaná ìwali cáimiétaquéeri iyú”, íimacatè yáì Cristoca. ¹⁰Càita nacáì profeta Moisés itànàacatè tàacáisi Dios inùmaliçuise. Moisés íimacatè: “¡Píacué càmfíyéica israelita, casíimáicué píwàwa israelitanáì yáapícha, Dios yàasu wenàiwicanáica!” íimacatè yáì Moisésca. ¹¹Aiba profeta nacáì itànàacatè tàacáisi Dios inùmaliçuise. Yátè íimaca: “¡Píacué Wacuèriná Dios írì cayábéeri, macáitacué pía càmfíyéica israelita!” íimacatè yáì profetaca. ¹²Profeta Isaías itànàacatè nacáì tàacáisi Dios inùmaliçuise. Isaías íimacatè: “Isaí ìrì rey David itaquénáinámi nàyaca

siùcade iyúwa àicumi
yùuquériwa, càmicáiná
cachàini nía. Quéwa
càide iyúwa wàlisài àicu
achúméri ibacácaalíwa
àicu ipichu yèewíse,
idàwinàacaténáwa wàlisài
iyú àniwa, càita nacái abéeri
rey David itaquérinámi
imichàpinácawa icùacaténá
càmíiyéi israelita, yásí
neebáidapíná itàacáiwa”,

fímacaté yái Isafasca,
icàlidacaténáté Cristo icùanápínáté
càmíiyéi israelita.

¹³Nusutácué Dios fícha pirípinácué
yái imàaquéerica manuíca
wáináidaca wawàwawa
ìwali. Nusutáca Dios fícha
imàacáanápínácué casíimáica
piwàwa manuísíwata,
matufbanáicaténácué píwítáise,
píacué yeebáidéeyéica
itàacái. Nusutáca Dios fícha
imàacáanápínácué manuíca
píináidaca piwàwawa ìwali
manuísíwata, Espíritu Santo ichàini iyú.

¹⁴Píacué nuénánáica, núalíacawa
máini cayábacuéca píwítáise,
máini cáalíacáiyéicuéca nacái
pía, píalfacué nacái càinácaalí
iwàwacutáanácué píalàayacacawa
éeréeri iyú. ¹⁵Quéwa nudéca
nutànàacuéca píri yái
cuyàlutaca nucàlidacaténácué
píri abénaméeyéi wawàsi ìwali
machacàníiri iyú, macàaluínináta,
ipíchanácué píimáichaca nía.
Nudéca càì numànicani Dios
imànicáinaté nulí cayábéeri
mawèníiri iyú imàacáanápíná
nuíbaidaca Jesucristo irípiná.
¹⁶Dios idéca ichùuliaca
nuíbaidáanápíná Jesucristo irí
nuyúudàacaténá càmíiyéi judío.
Nuíbaidaca Dios irípiná càide iyúwa
sacerdote imàacacaalí ofrenda
Dios irí. Nucàlidaca càmíiyéi judío
iríni, yái Dios itàacáica íméerica
Jesucristo iwàwaca iwasàaca nía
Dios yàasu yùuwichàacáisi fícha.

Cawinácaalí yeebáidéeyéica yái
tàacáisica nucàlidéerica nalí,
càica níade iyúwa nùasu ofrenda
numàaquéerica Dios irí. Casíimáica
Dios iicáca nía Espíritu Santocáiná
idéca masacàaca imànica náiwítáise,
íná Dios iicáca nía iyúwa cayábéeri
ofrenda, mabáyawanéeri nacái.

¹⁷Cristo Jesús idéca iyúudàaca
núa, yái Cristo Jesús nuebáidéerica
itàacái. Cristo iyúudàacáiná
núa, íná càmíiyéi judío nadéca
neebáidaca itàacái; yá máini
casíimáica nuwàwa siùcade ìwalíise
yái nuíbaidacaléca Dios irípiná.

¹⁸Canácatáita nuwàwa nucàlidaca
nuináwanáwa canùmaséeri iyú,
néese nuwàwacáita nucàlidaca
Cristo iináwaná ìwali, càinácaalí
cayábéeri wawàsi Cristo
imàníirica nuíbaidacalé ìwalíise,
nùasu tàacáisi ìwalíise nacái,
iwènúadacaténá càmíiyéi judío
íiwítáise neebáidacaténá Dios
itàacái. ¹⁹Neebáidaca Cristo
itàacái naicácáinaté numànica
Dios ichàini iyú yái càmíirica
wenàiwica idé imànica. Càité
Cristo imáidaca nía Espíritu Santo
ichàini iyú, yái Espíritu Dios
yàatanáiséerica. Càita nudéca
numáaláidaca nucàlidaca nalíni yái
tàacáisica íméerica Cristo iwàwaca
iwasàaca wenàiwicaná Dios yàasu
yùuwichàacáisi fícha. Nudéca
nucàlidacani Jerusalén iyacàlená
mínanái irí, nalí nacái iyéeyéica
áiba cáli íinata canánama, àta
nùanàacatalétaté Iliria yàasu cáli
nére. ²⁰Càité núalimáidaca macái
nuchàini iyúwa nucàlidáanápínáté
nalíni alé càmicalacaté
néemiátécáwa Cristo iináwaná
ìwali náalíacaténáwa Cristo
iwàwaca iwasàaca nía Dios yàasu
yùuwichàacáisi fícha. Càmitaté
nuwàwa nuéwáidaca wenàiwica
alé áibanái yéewáidacatalacaté
nía Cristo ìwali, nuwàwacáinaté
nucàlidaca abéta nalíni,
cawinácaalí càmíiyéicaté

yéemiácáwa Cristo iináwaná ìwali. ²¹ Càita nucàlidaca nalíni numànicaténá càide iyúwaté áiba profeta itànàaca tàacáisi Dios inùmalicúise. Profeta itànàacaté wenàiwicanáí néemianápinaté Cristo iináwaná ìwali:

“Níái càmfíyécaté yéemiácáwa iináwaná ìwali, náalfápináca ìwali; yá néemiapínáca iináwaná ìwali, yái càmfíricaté néemiácáwa”, ìimacaté yái profetaca.

Pablo piensa ir a Roma

²² Manùba yàawíríá máadáini nuwàwacaté nupáchiacuéca píá, quéwa càmitaté núalimá máinicáinaté càulenáca núa nuèpunícáinatéwa nucàlidaca Cristo iináwaná ìwali. ²³ Quéwa nudéca numáallàidaca numànica nuíbaidacaléwa Dios irípiná cháí áiba cáli íinata, íná yéewa nupáchiapínacuéca píawa càide iyúwaté nuwàwáná numànica madécaná camuí. ²⁴ Nuínáidacawa núalimáanápiná nupáchiacuéca píá nùapínácaalíwa España yàasu cáli nérépináwa. Néese idécanáami nupáchiacuéca píá casfímáiri iyú malééná èripiná, yá nusutácué píicha wawàsi piyúudàanápinácué núa nùacaténáwa España yàasu cáli nérépináwa. ²⁵ Quéwa siúcade nùacáwacawa Jerusalén iyacàlená nérépináwa nutécáténá nalí plata, níara yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. ²⁶ Nutépiná nalí plata néré áibanáicáiná wéenanáí càmfíyéi judío, Macedonia yàasu cáli néeséeyéi, Acaya yàasu cáli néeséeyéi nacái, nadéca namàacaca plata ofrenda iyú nabànùacaténá nalíni níara wéenanáí judío catúulécaneeyéica iyéeyéica Jerusalén iyacàlená néré. ²⁷ Nadéca nàwacáidaca plata casfímáicáiná nawàwa nayúudàanápiná judíonáí yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Canácata

ichùulièricaté nàwacáidàanápiná plata. Néese nadéca namànica cayábéeri, niacáiná càmfíyéi judío imawèniaca judíonáí fícha cayábéeri. Quéecháwanáimi judíonáí neebáidacaté Jesucristo itàacái, néese nàacatéwa nacàlidàanápiná càmfíyéi judíonáí iríni. Càitè judíonáí iwacuacaté yái cayábéeri wawàsica càmfíyéi judío irí, nayúudàacaténá càmfíyéi judío íiwitáise. Iná càmfíyéi judío imawèniaca judíonáí fícha cayábéeri, íná siúcade iwàwacutá càmfíyéi judío iyúudàaca judíonáí nàasu wawàsi iyúwa èeri iricúirica, níara judío yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Càipiná càmfíyéi judío iwacuáca cayábéeri wawàsi judíonáí iríwa, yái plataca iyúudèeripináca judíonáí. ²⁸ Iná nudécanáami numáallàidaca numànica yái wawàsica nùanápiná nalí yái ofrendaca, yásí nùacawa España yàasu cáli nérépináwa, yá nupáchiapínacué píawa nùwaliwa ipíchawáise nùacawa España yàasu cáli nérépiná. ²⁹ Nùaliacawa cayába nùapínácaalícuéwa pìatalé, yá Cristo imànipiná nulí cayábéeri manuúswata.

³⁰ Píacué nuénánáica, núaliacawa cáininácuéca píicáca Wáiwacali Jesucristo, núaliaca nacáíwa Espíritu Santo idéca imàacaca cáinináca waicáyacacawa. Iná nusutácué píicha wawàsi manuúswata pisutáanápinácué nulí Dios piyúudàacaténácué numànica ùwicái Satanás ípunita. ³¹ Pisutácué Dios fícha nulípiná icùanápiná núa náicha abénaméeyéica càmfíyéica yeebáida Jesucristo itàacái iyéeyéica Judea yàasu cáli íinata. Pisutácué nacái Dios fícha yéewanápiná casíimáiri iyúca wéenanáí judíonáí Jerusalén iyacàlená mìnanáí needáca nalíwa yái ofrendaca nutéeripináca nalí.

³² Pisutácué Dios fícha nulípiná imàcáanápinácué nùacawa pìatalé

casíimáiri iyú, Dios iwàwacaalí còi numànica, nuicacaténacué pía, wachàiniadacaténá wawàwawáaca. ³³Nusutácué Dios ícha pirípinácué imàacáanápínacué macáita piyaca matufbanáiri iyú. Báisíta, amén.

Saludos personales

16 Siúcade nucàlidacué pirí wéénásàatúa Febe iináwaná ìwali, cayábéechúa íiwitáise, yeebáidéechúa Jesucristo itàacái. Udéca úfbaidaca Dios irípiná nèewiré níara yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái iyéeyéica Cencrea iyacàlená iricu. ²Pitáidacué úa cayába Wáiwacali ípidená ìwali iyúwa péénásàatúacué, peedácaténacué piataléwa úa, càide iyúwa iwàwacutáaná wamànica wéénánái iríwa, cawinácaalí yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Piyúudàacué nacái úa càiríinácaalí wawàsi umápuèri, uyúudàacáiná madécáná wéénánáiwa, núacáaníta nacái.

³Nuwàwali nacái úara Prisca, ùacawéeri Aquila nacái, níara yàacawéeridéeyéicaté núa wáibaidacaalíté Cristo Jesús irípiná. ⁴Achúmacaté néetácawa nawasàacaténá núa áibanái ícha iwàwéeyéicaté inúaca núa. Iná nùaca nalí cayábéeri, càita nacái macáita wéénánái càmíyéica judío náaca nalí cayábéeri, níara wéénánái iyéeyéica yàcalé imanùbaca, yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. ⁵Càita nacái nuwàwali wéénánái alé iwacáidáyaquéyécawa namànicaténá culto nacapèè iricu, yái nacapèeca Prisca, Aquila nacái. Nuwàwali nùacawéerináwa cáininéerica nuicáca ípidenéeri Epenetoca. Yái Epenetoca, yácata idàbánéeri wenáiwica yeebáidéericaté Cristo itàacái Asia yàasu cáli néeni. ⁶Nuwàwali nacái María, íbaidéechúaca cachàiníiri iyú Dios irípiná pèewi. ⁷Nuwàwali Andrónico, Junias nacái, nùasu

cáli néeséeyéica. Nàyacaté núapicha presoíyíe ibànalicu. Apóstolca nía, caináwanéeyéica, namànícáiná cayábéeri manuísíwata. Neebáidacaté Cristo itàacái nupíchawáise.

⁸Nuwàwali Ampliato, nùacawéeriná cáininéerica nuicáca yeebáidéerica Wáiwacali itàacái. ⁹Nuwàwali nacái Urbano, wàacawéeriná íbaidéerica wáapicha Cristo irípiná. Nuwàwali nacái yáara cáininéerica nuicáca Estaquis. ¹⁰Nuwàwali nacái Apeles yáasáidéericaté manùbàawiría yeebáidaca Cristo itàacái tàì fíméeri iyú yùuwichàacaalítéwa Cristo irípiná. Nuwàwali nacái Aristóbulo yéénánái. ¹¹Nuwàwali nacái nùasu cáli néeséeri ípidenéerica Herodión, Narciso yéénánái nacái yeebáidéeyéica Wáiwacali itàacái. ¹²Nuwàwali nacái úara Trifena, úa nacái Trifosa, níara inanái íbaidéeyéica Wáiwacali irípiná. Nuwàwali nacái úara cáininéechúaca waicáca wéénásàatúa Pérsidaca, íbaidéechúaca cachàiníiri iyú Wáiwacali irípiná. ¹³Nuwàwali Rufo yeebáidéerica Wáiwacali itàacái cayábéeri iyú. Nuwàwali nacái yáatúa imàníchúacaté nulí cayábéeri càide iyúwa nùatúasíwa. ¹⁴Nuwàwali nacái níara asianáica Asíncrito, Flegonte nacái, Hermes nacái, Patrobas nacái, Hermas nacái, nía nacái wéénánái iyéeyéica náapicha yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. ¹⁵Nuwàwali nacái yáara Filólogo, úara Julia nacái, yái Nereo nacái, yéénásàatúa nacái, Olimpas nacái, macáita nacái iyéeyéica náapicha yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái.

¹⁶Pitáidáyacacuéwa cayábéeri iyú. Macáita yeebáidéeyéica Cristo itàacái iwacáidáyaquéyécawa imànica culto yàcalé imanùbaca, nawàwalicuéca pía.

¹⁷Piacué nuénánáica, piicácué píchawa cayába cawinácaalí

icàlidéeyéicuéa pírí áiba tàacáisi càmíiricuéa imàca abédanamata píiwitáise piapichawáaca, imàaquéricué nacái piseríacawa píichawáaca. Nawàwacué náalimáidaca pía, pimànfínápinácué pibáyawanáwa, pitàanicaténácué píwaliwáaca báawéeri iyú. Piicácué píichawa nía, càmícáiná namàni càide iyúwa ímáaná yái tàacáisica péewáidéericatécúéwa ìwali.

Piacuéwa náicha. ¹⁸Iwàwacutácué piacawa náicha càmícáiná náibaida Wáiwacali Jesucristo irípiná. Néese náibaidacáita nasíimáidacaténá níawawa meedá. Nàaca wenáiwica icàaluíniná, natàanica éeréeri iyú, cayábéeri tàacáisi iyúca nacái casímáiri wenáiwica yéemiaca. Càita natàanica nachiwáidacaténá wenáiwica bàsabàséeyéica íiwita, càmítyéica yáalíawa cayába báisíiri tàacáisi ìwali. ¹⁹Ata alénacaalí nùacawa, yá macáita náalíacuéca piináwaná ìwali peebáidacuéca Jesucristo itàacái, íná casímáica nuwàwa. Nuwàwacué cáalíacáica pía pimànfínápiná cayábéeri mamáalàacata, ipíchanácué pimànica pibáyawanáwa.

²⁰Pimànicaalícué cayábéeri mamáalàacata, càmicaalícué nacái peebáida cachiwéeyéi itàacái, yási yái Dios imàaquérica wáyaca matúfbanáiri iyú iyúdàapínácué pimawèniadaca píichawa Satanás, machawàacacaténácué píichani, càide iyúwa àapimi piabàli yáapiré. Nusutácué Wáiwacali Jesucristo íicha píripínácué imànfínápinácué pírí cayábéeri.

²¹Timoteoca, yái nùacawéerináca cháí íibaidéerica núapicha Dios irípiná, iwàwalicuéca pía. Níái nùasu cáli néeséeyéi Lucio, Jason nacái, Sosípater nacái íyeyéica cháí núapicha, nawàwalicuéca pía.

²²Núa, Tercio, nutànàaca yái cuyàlutaca Pablo irípiná, nuwàwalicuéca pía Wáiwacali íipidená ìwali, weebáidacáiná itàacái.

²³Gayo nacái iwàwalicuéca pía, yái nùyéerica icapèe iricu, núa Pablocá. Yái Gayoca imàaquérica nacái icapèewa nàwacáidáyacacaténáwa namànica culto macáita yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Erasto iwàwalicuéca nacái pía, yái icuèrica gobierno yàasu plata cháí yàcalé iricu. Wéenasàiri Cuarto iwàwalicuéca nacái pía. ²⁴Nusutácué Wáiwacali Jesucristo íicha píripínácué imànfínápinácué pírí cayábéeri canánama. Báisíta, amén.

Alabanza final

²⁵Wàacué Dios irí cayábéeri, yái yáaliméericuéca dàalanamaca imànica pía, pimànicaalícué càide iyúwa tàacáisi ímáaná, yái tàacáisi nucàlidéerica wenáiwicanái irí, yái tàacáisi ímèerica Jesucristo iwasáaca wenáiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. Dàalanama Dios imànipínácué píawa pimànicaalícué càide iyúwa tàacáisi ímáaná nuéwáidéerica iyú wenáiwica Jesucristo iináwaná ìwali. Yá nucàlidaca nalíni càinácaalíté Dios fináidáanáwa iwàwacutánápináté wamànica. Dios idéca yáasáidaca walíni yái tàacáisi Dios ibèericaté wenáiwicanái íicha bàalutésíwa ipíchawáiseté idàbaca èeri. ²⁶Quéwa siúcásede Dios imàacaca wáalíacawa, waléecaalí tàacáisi profetanái itànèericaté Dios inùmalicuése. Càita nacái wacàlidaca yái tàacáisi càide iyúwa Dios ichùulianá wía, yái Dios càmíirica imáaláawa. Yái tàacáisi Dios ibèericaté wenáiwicanái íicha icàlidaca càinácaalíté Dios fináidáanáwa imànfínápináté. Siúcade Dios imàacaca wenáiwica macái cáli néeséeyéi yéemiaca yái tàacáisi Dios ibèericaté náicha. Siúcade Dios imàacaca wenáiwica yeebáidacani.

²⁷Ílyaca abéerita Dios, canáca íicha áiba cáalíacáiri, íná wàacué irí cayábéeri càiripináta Jesucristo ìwalíise! Báisíta, amén.

1 CORINTIOS

Saludo

1 Núa Pablo, nutànàacué pírí cuyàluta. Dios idéca imáidaca núa nuíbaidacatená Jesucristo irípiná iyúwa apóstol, Jesucristo ibànùacatená núa càide iyúwa Dios iwàwáaná nucàlidacatená Jesucristo iináwaná iwali wenàiwicanái irí. Yái wéenàsàiri Sóstenes yeebáidéerica Jesucristo itàacái iyaca nacái núapicha cháí. Yá Sóstenes itànàacuéca pírí núapichani, yái cuyàlutaca. ²Nutànàacué pírí cuyàluta piacué Dios yàasu wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, iyéeyéica Corinto iyacàlená irícu. Peebáidacáinacué Cristo Jesús itàacái, íná piyacuéca abédanamata Cristo Jesús yáapicha, yá nacái Dios idéca masacàaca imànicuéca píuwitáise yàasunáicaténacué pía, iibaidéeyéipiná abéerita Dios irípiná. Dios idéca imáidacuéca pía yàasunáipináwa, náapicha macáita wenàiwica isutéeyéica yáawawa Wáiwacali Jesucristo íicha macái cáli íinata, yái Wáiwacali, Náiwacali nacái. ³Nusutácué Wáaniri Dios íicha píripiná, Wáiwacali Jesucristo nacái namàníinápinacué pírí cayábéeri mawèníiri iyú manuísíwata, namàacáanápínacué piyaca matufbanáiri iyú.

Bendiciones por medio de Cristo

⁴Núaca cayábéeri Dios irí píwalicué mamáalàacata Dioscáiná

idéca imànicuéca pírí cayábéeri mawèníiri iyú Cristo Jesús iwalíise, yái piyéericuéca abédanamata yáapicha. ⁵Piyacáinacué abédanamata Cristo Jesús yáapicha, íná Dios idéca càasuca imànicuéca pía madécaná chàinisi chènúníiséeri iyú. Iná yéewa píalimácué picàlidaca Cristo iináwaná iwali cayábéeri iyú. Píalíacué nacáíwa cayába iwali yái tàacáisi báisíirica. ⁶Càita peebáidacuéca tàì íiméeri iyú yái tàacáisi icàlidéerica Cristo iináwaná iwali. Peebáidacuéca Cristo itàacái, íná yéewa piyacuéca siùcade machacàníiri iyú Dios iicápiná. Càita píasáidacuéca báisíiricani, yái tàacáisica. ⁷Iná canáta pimáapuèricuéca chàinisisa quiríta Dios néeséeri idècunitàacá picùacuéca Wáiwacali Jesucristo yàanàaca àniwa. ⁸Yá Dios ichàiniadapínacué piwàwawa peebáidacatenácué itàacái àta èeri imáalàacatalépinátawa yéewanápiná canáta yéewanacué nacháawàaca pía Wáiwacali Jesucristo yàanàacaalí àniwa. ⁹Dios imàni càiripináta càide iyúwa icàlidáaná. Yá idéca imáidacuéca pía yàasu wenàiwicapináwa piyacatenácué abédanamata Dios líri yáapicha, yái Wáiwacali Jesucristoca.

Divisiones en la iglesia

¹⁰Píacué nuénánáica, nusutácué píicha manuísíwata Wáiwacali Jesucristo íipidená

ìwali yàasu wenàiwicacáinacué pía, abédanamacué pimànica píiwitáisewa; picácué quirínama piseríaca píchawáaca. Abédanamacué píiwitáise canánama piápichawáaca, abéeri fiwitáisesi iyúta. ¹¹ Càicuéca núumaca pirí, piacué nuénánaica, níacáiná Cloé uénánái nacàlidaca nulíni picúsfáyacáanásacuéwa piyaca. ¹² Nuémiacuéca piináwaná ìwali abénameéeyéi péená ímaca: “Núacata Pablo yéewáidacalé píchacué”; áibanái nacái íma: “Núacata Apolos yéewáidacalé píchacué”; càita nacái áibanái náimaca: “Núacata Pedro yéewáidacalé píchacué”; áibanái nacái íma: “Núacata Cristo yéewáidacalé píchacué”, càí náimaca. ¹³ Quéwa abéericata yái Cristoca, càmfíríta wáalimá waserífacani, wíacáiná yeebáidéeyéica Cristo itàacái, càica wíade iyúwa Cristo iiná iyéerica cháí èri írìcu. Canáca yéewaná waseríaca Cristo iiná. Iná báawéeriquéi piserínacuéca píchawáaca. Núa nacái, Pablo, càmitaté nuétáwa píchawalínacué pibáyawaná ìwalíse. Càmitatécué nacái pibautizáwa nuípidená ìwali. Iná báawéeriquéi picàlidáanacuéca píwaliwáaca nuéwáidacalécuéca pía áibanái ícha yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. ¹⁴ iNúaca Dios írì cayábéeri canácáináaté nubautizéerica péenacuéca, ipíchanacué píimaca píwaliwa nuéwáidacalécuéca pía áibanái ícha! Níawamita Crispo, Gayo, níái nubautizéeyéicaté nùyacaalítécué piápicha. ¹⁵ Iná caná yéewaná náimaca nabautizáanásawa nuípidená ìwali. ¹⁶ Quéwa nubautizacaté nacái Estéfanas yéenanái, quéwa càmita núalimá nuwàwalica asásíi nubautizácaalíte áibanái. ¹⁷ Càmicáináaté Cristo ibànùacué núa piyacàle néré nubautizáanápíná madécaná

wenàiwica. Néese Cristo idéca ibànùaca núa nucàlidacatená wenàiwicanái írini Cristo iwàwa iwasàaca nía Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha. Quéwa càmita nucàlida cayábanaméeri tàacáisi iyúni càide iyúwa casímáiná èri mìnánái yéemíaca càmfíyéica yeebáida Dios itàacái. Càmita nuwàwa nucàlidacani èri mìnánái yáalíacái iyú, ipíchanacué wenàiwicanái iimáichaca abéerita yái Cristo yéetáanácawa iwasàaca wía Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha, yái Cristo yéetéericatéwa cruz ìwali wáichawalíná.

Cristo, poder y sabiduría de Dios

¹⁸ Wacàlidaca wèepunicawa yái tàacáisica: Cristo yéetátetéwa wáichawalíná cruz ìwali, íná yéewa yáalimá iwasàaca wía Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha. Aibanái yéeyéipínacawa infierno iriculé néemíacaalí yái tàacáisica, yá naicácani iyúwa máiwitáiseeyéi itàacái, náimaca càmitasa yéewa cáiwitáiseeyéi yeebáidacani. Quéwa wía Cristo iwasèyépíná Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha, wéemíaca cáalíacáiri iyúni, yái tàacáisica, wáalíacáináwa weebáidacaalí yái tàacáisi Cristo ìwali, yásí Dios iwàlisàidaca wáiwitáise cayábéeri iyú fiwitáise cachàiníri iyúwa. ¹⁹ Càité nacái profeta itànàaca Dios itàacái. Dios ímacaté:

“Yá numáalàidapíná náicha náalíacái, níái ínáidéeyéicawa cáalíacáica nuícha nía, cayabéeyéi nacái iicáca èri mìnánái yáalíacái. Càipíná nacái núsáidaca càmita báisi náalíacawa”, ímaca yái Diosca.

²⁰ Iná canáca iwèni meedá yái náalíacáica, níái èri mìnánái càmfíyéica yeebáida Dios, éwita náináidacáanítawa cáalíacáica nía, néewáida nacái áibanái, náalía nacái natàaníca èri yàasu wawàsi

ìwali. iDios idéca yáasáidaca canáca iwèni meedá yái èeri mìnánái yáalíacáica càmíyéica yeebáida Dios! ²¹Máiní cáalíacáica Dios áibanái íicha canánama. Dios íináidacatéwa càmíinápináté imàaca èeri mìnánái yáalíacawa ìwali náalíacái iyúwa. Néese Dios íináidacatéwa iwasaanápináté wía yàasu yùuwichàacáisi íichawa, ìwaliíise yái weebáidáanáca tàacáisi íiméerica Cristo yéetacatéwa wáichawalíná cruz ìwali. Aibanái èeri mìnánái càmíyéica yeebáida Cristo, caná iwèni naicáca yái tàacáisica.

²²Abénaméeyéi judío náimaca neebáidáanápinása Cristo itaacái naicácaalí wamànica áiba wawàsi càmíirica wenàiwica idé imànica wáasáidacatená wadeníca Dios ichàini chènunfíseeri. Nía nacái càmíyéica judío, caná iwèni naicáca yái tàacáisica càmíicáiná ìya abédanamata náalíacái yáapicha, yái èeri mìnánái yáalíacáica. ²³Quéwa wacálidaca yái tàacáisica: Yái Jesucristoca, yácata Mesías, Dios ibànùericaté icùacatenáté judíonái. Néese yái Mesíasca yéetacatéwa wáichawalíná cruz ìwali. Judíonái yéemíacaalí yái tàacáisica, càmíta nawàwa neebáidacani. Nía nacái càmíyéica judío néemíacaalí yái tàacáisica, yá caná iwèni naicácani iyúwa máiwitáíséeyéi itaacái.

²⁴Quéwa wía Dios imáidéeyéica yàasunáipináwa, judíocaalí wía, càita nacái càmíicaalí judío wía, weebáidaca yái Mesíasca, ípidenéerica Cristo, yéetéericatéwa cruz ìwali, wáalíacáináwa Cristo idèniaca Dios ichàini manuúri, idènià nacái Dios yáalíacái iwasaacatená wía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. ²⁵Dios ibànùacaalíté Cristo yéetacatenáwa wáichawalíná, yáté caná iwèni èeri mìnánái iicáca yái Dios imàníirica, quéwa Dios imànicaté máiní

cáalíacáiri iyú macái èeri mìnánái yáalíacái íicha. Naicacaté Cristo iyúwa machawàaquéeri wenàiwica, yéetacáináatéwa máiní báawéeri iyú cruz ìwali, quéwa wáalíacawa Cristo yáasáidacaté iyaca walí Dios ichàini máiníiri manuúca macái èeri mìnánái ichàini íicha.

²⁶Píacué nuénánáica, iwàwacutacué piwàwalica Dios imáidacatécué pía yàasunáipináwa nàyacaalítécué pèewi máisibáwanáita cáalíacáiri èeri mìnánái íiwitáise iyú, máisibáwanái péenacué nacái ichùuliyéicaté áibanái wenàiwica, càitacué nacái píseenáimi càmítaté máiní càasuca nía, càmíta nacái máiní cachànica nía cháí èeri írìcu.

²⁷Aibanái èeri mìnánái càmíyíeyí yeebáida Dios naicácuéca pía iyúwa máiwitáíséeyéi, quéwa Dios yeedacatécué pía yàasunáipináwa ibáiniadacatená wenàiwica íináidéeyéicawa cáalíacáica nía áibanái íicha canánama. Càita nacái èeri mìnánái iicácuéca pía iyúwa machawàaquéeyéi, quéwa Dios yeedacatécué pía yàasunáipináwa ibáiniadacatená wenàiwica cachàiníyéica iicáca yáawawa. ²⁸Dios yeedacatécué pía yàasunáipináwa, píacué áibanái iiquéeyéica iyúwa báawéeyéica meedá, iyúwa canéeyéica iwèni nacái, iyúwa càmíyéica máiní cachàini cháí èeri írìcu, iyúwa wawàsi càmíirica ìya. Càita Dios yeedacatécué pía yáasáidacatená caná iwèni iicáca èeri mìnánái ichàini, cawinácaalí cáimacáiyéica iicáca yáawawa áibanái íicha canánama. ²⁹Iná canáca yéewaná cachànica wenàiwica iicáca yáawawa Dios yàacuéseemi, íbatàa abéeripiná. ³⁰Quéwa Dios idéca imàacacué piyaca abédanamata Cristo Jesús yáapicha. Dios imàaca nacái Cristo yáasáidaca walí Dios íiwitáise cáalíacáiri. Dios nacái mabáyawanáca iicáca wía ìwaliíise yái Cristo yéetáanáca

wáichawalíná. Cristo nacái masacàca imànica wáiwitáise wabáyawaná fícha yéewacaténá wáibaidaca abéerita Dios irípiná, iwasàaca nacái wía Dios yàasu yúuwichàacáisi fícha. ³¹Iná canáca yéewaná cachàinica waicáca wíawawa. Càité profeta itànàaca Dios itàacái fíméerica: “Picá picàlida piináwaná ìwaliwa máinicasa cayábéerica pía áibanái iicacaténá pía cáimiétaquéeri iyú; néese picàlida Wáiwacali iináwaná ìwali, macáita yái cayábéerica Wáiwacali imànírira pirí, yéewacaténá áibanái iicaca Wáiwacali cáimiétaquéeri iyú”, fímaca yái Dios itàacáica.

El mensaje de Cristo crucificado

2 Quéwacué nuénánái bàaluité nùanàacaalítécué pialalé, nucàlidacatécué pirí yái tàacáisi Dios ibèericaté wenàiwicanái fícha; siùcáisede Dios imàacaca wacàlidacuéca piríni, fíméerica Jesucristo iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yúuwichàacáisi fícha. Càmitaté nucàlidacué piríni càulenéeri tàacáisi iyú, càmita iyú nacái yái èeri mìnánái yáalfacáica càmiyéica yeebáida Dios. ²Néeseté nùyacaalítécué piápicha, yáté nùináidacawa nucàlidacáinacué pirí abéerita Jesucristo iináwaná ìwali, abéerita yái tàacáisi fíméerica Jesucristo yéetacatéwa cruz ìwali wáichawalíná, iwasàacaténá wía Dios yàasu yúuwichàacáisi fícha. ³Càmitaté nucàlidacué piríni nuchàini iyúwa nùalfacáinátéwa nuwàwacutáca Dios iyúudàaca núa. Nutatácatéwa nucalùniwa Dios iicá máinicáinaté nuwàwaca numànica macáita càide iyúwaté Dios ichùullianá núa. ⁴Nutàanicaalíté piápichacué, nucàlidacalíté nacái pirí yái tàacáisica, càmitaté nuwàwa nuchìwáidacuéca pía èeri mìnánái yàasu tàacáisi iyú, nuwènúadacaténáté píiwitáise.

Néese, Espíritu Santoquéi iwènúadéericatécué píiwitáise Dios ichàini iyú peebáidacaténáté Jesucristo itàacái. ⁵Càité Dios imàacaca nucàlidacuéca piríni yéewacaténá macáita náalfacawa càmitacué yáalimá èeri mìnánái yáalfacái iwènúadaca píiwitáise Dios irípiná, néese abéerica Dios ichàini idéca imàacaca peebáidaca Jesucristo.

Dios se da a conocer por medio de su Espíritu

⁶Quéwa wacàlidaca tàacáisi yáasáidéerica Dios yáalfacái wenàiwicanái irí wàyacaalí wenàiwicanái yáapicha yeebáidéeyéica Jesucristo tàì fíméeri iyú. Quéwa yái yáalfacáisi wacàlidéerica iyú nalfni, càmiricata èeri mìnánái yáalfacái, níái càmiyéica yeebáida Dios, càmiricata nacái náalfacái níái icueyéica yái èeriquéi, imáalèeripinácawa mesúnamáita. ⁷Néese wacàlidaca nalí tàacáisi yáasáidéerica nalí yáalfacái, yái tàacáisi Dios ibèericaté èeri mìnánái fícha. Bàaluité ipíchawáiseté Dios idàbaca èeriquéi, néenialíté Dios íináidacawa imàacáanápínaté wàyaca yáapicha chènuniré cáimiétacanéeri iyú, icànèeyéipinaca mèlumèlufrí iyú nacái, wacùacaténá yáapicha macáita. Quéwa, quéechatécáwa càmitaté Dios icàlida wenàiwicanái iríni. ⁸Níara èeri mìnánái icuèrinánáica inuyéicaté Wáiwacali cruz ìwali, càmitaté náalfawa Dios íináidacatéwa imànínápínaté walí cayábéeri. Náalfacaalítéwa ìwalitá, yá càmitaté nanúa Wáiwacalitá, yái máinírira cáimiétacanaca, cachàinírira nacái fíwitáise, icánéerica mèlumèlufrí iyú chènuniré, icuèrica macáita Dios yáapicha. ⁹Quéwa Dios idéca imàacaca wáalfacawa ìwali yái cayábéerica imàníriripináca walí.

Càitè profeta itànàaca Dios itàacái ìmérica:

“Dios idéca ichùnìaca nalípiná cayábéeri wawàsi, níái cáininéeyéica iicáca Dios, yái cayábéeri wawàsi càmíricáwaca wenàiwica iicá, càmíricáwaca nacái néemìa ináwaná ìwali, yá nacái càmíricáwaca nánáidawa ìwali”,

ìmaca yái Dios itàacáca. ¹⁰Yácata wawàsi Dios imàaquérica Espíritu Santo yéewáidaca wía ìwali, yácáiná Espíritu Santo yáálíaca Dios ìwítáise ìwali macáita, àta càinácaalí Dios ìnàidáanáwa iwàwalicuéséwaca nacái, yái càmírica áiba yáalía yéemíaca càinácaalí ìmáaná.

¹¹Canáca áiba wenàiwica yáaliériwa càinácaalí áiba wenàiwica ìnàidáanáwa iwàwalicuéséwaca. Abéericata yái wenàiwica yáaliéricawa càinácaalí ìnàidáanáwa iwàwalicuéséwaca. Càita nacái abéericata Espíritu Santo yái yáaliéricawa càinácaalí Dios ìnàidáanáwa iwàwalicuéséwaca.

¹²Dios càmítatè ibànù wawàwaliculé áiba wenàiwica ìwítáise, néese ibànùacaté walí Espíritu Santo yéewacaténa Dios ìwítáise iyaca wawàwalicu, yéewanápiná wáalíacawa ìwali yái wawàsi cayábanamérica Dios yéerica walí. ¹³Wéewáidacué pía píalíacaténaacué ìwali yái cayábérica Dios imànírica walí, yá wacàlidacuéca píriní càide iyúwa Espíritu Santo yéewáidáaná wía, yái Espíritu Dios néesérica. Càmítacué wacàlida píriní èeri mìnánái yáalíacái iyú yái néewáidéericawa ìwali cháì èeri írìcu. Néese wacàlidacué píriní píalíacaténaacuéwa Dios ìwítáise ìwali càide iyúwa Espíritu Santo iwàwáanáacué ìmaca píri, píacué idènièyéica iwàwalicuwa yái Espíritu Santo.

¹⁴Aibanái càmíyéica idènià Espíritu Santo nawàwalicuwa, càmita neebáida iyúwa Espíritu Santo Dios néeséri yéewáidáaná wía, caná iwènicáiná naicáca Espíritu Santo yàasu tàacáisi. Càmita nacái nàalía néemíaca càinácaalí ìmáaná, níacáiná níawamita cawinácaalí idènièyéica Espíritu Santo iwàwalicuwa, níata yáalía yéemíaca càinácaalí ìmáaná yái Espíritu Santo yàasu tàacáisca. ¹⁵Quéwa wía idènièyéica Espíritu Santo iwàwalicuwa wáalíaca cayábéeri ìwali báawéeri fìchaná. Canáca yéewaná èeri mìnánái nayúunáidaca wáináidacawa máiwítáiséeri iyú wawàwalicuéséwaca. ¹⁶Càulenáca náichani, yái iyúwa wáináidáanáwa càmíciná nadènià Cristo ìwítáise càide iyúwa wadèlianá. Càitè nacái profeta itànàaca Dios itàacái ìmérica: “Canáca wenàiwica yáaliériwa càinácaalí Wáiwacalí ìnàidáanáwa iwàwalicuéséwaca. Eeri mìnánái nacái càmita nàalímá nàalàaca Wáiwacalí nacàlidacaténa írini càinácaalí iwàwacutáanápiná imànica”, càì ìmaca. Quéwa wía yeebáidéeyéica Cristo itàacái, wíata yáalíawa ìwali yái Cristo ìnàidáanácawa iwàwalicuéséwaca wadèniacáiná Cristo ìwítáise.

Compañeros de trabajo al servicio de Dios

3 Néeni, píacué nuénánáica, ¿cánacué càmítacá píbatàa Espíritu Santo yéewáidaca pía? ¿Cánacué píináidawa mamáalàacata iyúwa èeri mìnánái canéeyéica írì Espíritu Santo? Iná càmítatè nùalímá nuéwáidacuéca pía càulenéri tàacáisi iyú Cristo ìwali, néesetè iwàwacutácué nuéwáidaca pía màulenéri tàacáisi iyú càide iyúwa sùmanáicaalícué pía, càmíyéica yáalía yéemíaca càinácaalí ìmáaná, yái càulenéri tàacáisca. ²Nuéwáidacatécué

pía éeréeri iyú càide iyúwa nàacaalí quirasii ìiraca ìinisi càmícáiná yáalimá iyáaca ìinási. Nuéwáidacatécué pía màulenéeri tàacáisi iyú, càmícáinácué pialía péemiaca càinácaalí ìimáaná yái càulenéeri tàacáisca. ìSiuca nacáide mamáalàacata càmítacué pialía péemiacani!³ ÌCàmítacué pialía péemiaca càinácaalí càulenéeri tàacáisi ìimáaná pidèniacáinácué èeri mìnáná ìíwitáise mamáalàacata! Núalíacawa báawacuéca piicáyacacawa piasu cawèníri ìwalísewáaca, báawacué nacái piicáyacacawa macáicáiná péenácué iwàwaca áibanái ìicácani iyúwa cachàiniíri áibanái ìícha canánama ichùulìacaténácué pía macáita. Iná picúsáyacacuécawa piyaca nacái, piseríacuéca píichawáaca nacái. Iná pidèniacuéca mamáalàacata èeri mìnáná ìíwitáise, mamáalàacata nacái pimànicuéca piacawa càide iyúwa èeri mìnáná ìmàníná càmíiyéica yeebáida Cristo itàacái. ⁴ Abénaméeyéi péenácué ìimaca: “Núacata Pablo yéewáidacalé píichacué”, càì náiimaca; áibanái nacái ìimaca: “Núacata Apolos yéewáidacalé píichacué”, càicaalícué píimaca, yá pèepunícuécawa càide iyúwa èeri mìnáná ìináidáanáwa báawéeri iyú. ⁵ Càmítacué cayába càì píináidacawa, càmítyéicáiná cachàini wía áibanái ìícha, núa Pablo, yá nacái Apolos. Dios yàasu wenàiwicaca wía, ìibaidéeyéica ìrípíná. Wacàlìdacatécué píri Wáiwacali ìináwaná peebáidacaténácué itàacái. Wadéca wamànica yái wáibaidacalécawa Wáiwacali ìmàaquericatè wálí. ⁶ Péemiacué comparación: Abéeri náiwacali idèniaca ibànacale yàalunáwa. Yá ibànùaca yàasu wenàiwicawa ibànacaténá néré. Néese ibànùaca yàasu

wenàiwicawa áiba yùucàcaténá néré úni, ipíchaná chuica cáli. Yá Dios ìmàacaca bànacalé idàwinàacawa cayába. Càita nacái Wáiwacali ibànùacaté núa piatalécué nufbaidáanápínaté ìrì pèewibàa nuéwáidáanápínácué pía itàacái iyú quéecháwanáimi; néeseté Wáiwacali ibànùacaté Apolos ìibaidacaténá ìrípíná núamiricubàa yéewáidacaténácué pía mamáalàacata Cristo ìwali cachànicaténácué píiwitáise Cristo ìwali. Quéwa abéericata Dios yái ìmichàidéericuécá píiwitáise. ⁷ Iná núa ibànéericatè Dios itàacái piwàwalicu, Apolos nacái yái icuèricatécué pía núamiricubàa, càmíiyéi cachàini wía áibanái ìícha, yáicáiná Diosca yái abéericata ìmichàidéericatécué píiwitáise. ⁸ Apolos, núa nacái wáibaidaca Dios ìrípíná wáapichawáaca, Dios yàasu wenàiwicacáiná wía. Càmita cachàini abéeri wéená áiba wéená ìícha, néese Dios idéca ìmàacaca wálí wáibaidacalépiná mèetàucunamata wáichawáaca. Quéwa Dios yàapíná nawèni cawinácaalí ìibaidéeyéica ìrípíná. Yàapíná nawèni ìwalíise yái namànínáca náibaidacaléwa Dios ìmàaquéerica nalí. ⁹ Wíata ìibaidéeyéi Dios ìrípíná wáapichawáaca, quéwa piacué, càicuéca piade iyúwa Dios ibànacale, cáininéerica Dios ìicáca, iyúwa nacái cayábéeri capíi Dios ìmàníirica ìyaca. Iná Dios ibànùaca wía wáibaidacaténá ìrípíná wayúudáanápínácué pía. ¹⁰ Péemiacué comparación: Aiba wenàiwica iwàwacaalí ìmànica cayábéeri capíi ìba icapèená, yásí quéechacáwa ibànùaca yàasu wenàiwicawa ìriadacaténá néré cachàiniíri ìba ìbàlùadacatáipínáca ìinata capíi ìwáiná. Néese capíi ìiwacali ibànùaca yàasu wenàiwicawa áibanái náawináidacaténá cayábanaméeyéi

íba capii iwáinápiná. Nabàlùadaca capii iwáiná cachàiníiri íba íinata, yái íba idàbáanéeri wenàiwica iriádeérica. Yái Dios, càicanide iyúwa náiwacali ichùulìerica namànica capii. Quéechatécáwa Dios ibànùacaté núa yàasu wenàiwica nucàlidacaténá wenàiwicanáí irí Jesucristo iináwaná iwali. Siúcade Dios ibànùaca áibanáí yéewáidacaténá wenàiwica mamáalàacata. Quéwa cawinácaalí Dios ibànuerica yéewáidacaténá wenàiwica, iwàwacutá iicáca íchawa cayába imànicaténá machacàníiri iyú càide iyúwa Dios iwàwáaná. ¹¹ Yái Jesucristoca, càicanide iyúwa idàbáanéeri íba cachàiníiri naliadéerica cayábéeri iyú nabàlùadacatáipiná íinata capii iwáiná. Yái nuéwáidáanáca wenàiwica Jesucristo iwali, càicanide iyúwa naliadacaalí cayábéeri iyú idàbáanéeri íba cachàiníiri. Canáca yéewaná áibanáí yéewáidaca wenàiwica meétauculé ícha yái tàacáisica, canácáiná áiba Jesucristo ícha weebáidéeripiná itàacái iwasàacaténá wía Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha. ¹² Wéewáidacaalí wenàiwica cáalíacáiri iyú càide iyúwa Dios iwàwáaná, nàyacaténá machacàníiri iyú, níái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, yásí càica wíade iyúwa wenàiwica ichanàidéeyéica cawèníiri wawàsi capii iwáinápiná, yái oroca, quírameníiri plata nacái, cawèníiri íba nacái, yái cayábanaméeri wawàsi càmiírira yéewa quichái imáalàidaca. Quéwa wéewáidacaalí nía canéeri iwèni tàacáisi iyú, càmiírira iyúudàa nàyaca machacàníiri iyú Dios iicápiná, yásí càica wíade iyúwa wenàiwica ichanàidéeyéica púba capii iwáinápiná, masicái nacái, sitúa íbáiná nacái, yái wawàsi quichái imáalàidéeripináca. ¹³ Aiba

èeriwa, èeri imáalàacatáipinátawa, Dios yáasáidapiná amaláwacani yái wáibaidéerica iripiná, quichái yéenéiwaná yàanàapinácaalí. Néeseque quichái yáalimáidapiná iicáwa wáibadacalé wamàníirica Dios iripiná cawiná íwiitáanácaalíni. Càipiná Dios yáasáidaca asáisi cayábacaalíni, càmicaalí nacái caná iwèni, yái wéewáidáanáca wenàiwica. ¹⁴ Wéewáidacaalí wenàiwica cayába nàyacaténá machacàníiri iyú càide iyúwa Dios iwàwáaná, yásí yái wáibaidéerica Dios iripiná iideniápiná quichái, càide iyúwa cawèníiri íba icapèená càmiírira yeemáwa, yásí Dios yàapináca wawèniwa, wía yàasu wenàiwicawa. ¹⁵ Quéwa càmicaalí wéewáida wenàiwica cayába nàyacaténá machacàníiri iyú Dios iicápiná, yásí quichái imáalàidapiná yái wáibaidéerica, càide iyúwa quichái yeemácaalí capii idènièrica iwáináwa masicái meedá, yásí yái wáibaidéerica imáalàapinácawa wáicha, càmita nacái Dios yàapiná wawèni. Quéwa ewita yái wáibaidéerica imáalàacaalíwa wáicha, càicáaníta cáupiná wíawa quichái ícha iyúwa wenàiwica ipiacaalíwa quichái ipèrúia yèewíise, yá càmita wamáalàapináwa.

¹⁶ Abenaméeyéi wenàiwica namànica manuúri capii ípidenéeri templo, yá nawàlùacawa nàcaténá Dios icàalufíniná. ¿Càmitasicué píalíawa Dios yàasu temploca pía Espíritu Santo iyacáinácué piwàwalícu? ¹⁷ Abéerita Dios iripinácué pía, càide iyúwa Dios icapèe. Píacatacué yái Dios yàasu temploca. Iná áibacaalí báawa imànicuéca píwiitáise cachíwéeri tàacáisi iyú, yásí Dios yùuwichàidapiná manuúsiwatani.

¹⁸ Picácué pínáidawa máiníná cáalíacáica pía. Aibacaalí péenácué ínáidawa máiníná cáalíacáicani èeri minanáí yáalíacái iyú, iwàwacutá iwènúadaca íwiitáisewa

fícha yái fináidáanácawa iicácáténá
 yáawawa iyúwa càmfíríca cáalíacái
 áibanái fícha. Càita yáalímá
 cáalíacáicani báisífirí yáalíacáisi
 iyú, yái yáalíacáisi yàanèerica
 Dios néese. ¹⁹Caná iwèni Dios
 iicáca èeri mìnánái yáalíacái
 càide iyúwaté profeta itànàaná
 Dios itàacái fíméerica: “Dios
 yùuwichàidapíná nía cawinácaalí
 cáimacáiyéica iicá yáawawa, níái
 icàlidéeyéica náalíánásawa manùba
 wawàsi iwali cháí èeri mìnánái
 íiwitáise iyú. Yái báawéerica
 nawàwéerica namànica áibanái irí,
 Dios imàacapíná yàanàca nàwali
 idècunitàacá nachìwáidaca áibanái
 náalíacái iyúwa”, fímaca. ²⁰Càité
 nacái áiba profeta itànàaca Dios
 itàacái fíméerica: “Wacuèriná Dios
 yáalíacawa canáca iwèni meedá
 yái nánáidáanácawa cawinácaalí
 fináidéeyéica cáalíacáica èeri
 mìnánái yáalíacái iyú”, fímaca.
²¹Iná picácué cachàini piicáca
 píawawa ìwalíse yái áiba
 wenàiwica yéewáidáanaca pía,
 náiméerica ìwali cayábéericasani
 áibanái fícha yéewáidéeyéi
 wenàiwica. Iwàwacutácué
 cayábaca piicáca nía canánama
 abédanamata Dios imàacacáinácúe
 pírí macáita. ²²Dios imàacacúe pírí
 núa Pabloca, yá nacái Apolosca, yá
 nacái Pedro wéewáidacaténácúe
 pía. Dios imàacacúe pírí yái
 èeriquéi pìyacaténácúe cháí
 èeri iricu. Imàacacúe pírípíná
 nacái yéetácáisi. Imàacacúe pírí
 nacái siuca èeride, macái èerita
 wapichalépinácáwa nacái. Càicúe
 Dios imàacaca pírí macáita. ²³Yá
 Cristo yàasu wenàiwicacuéca nacái
 pía, Cristocáiná nacái Dios yàasu
 wenàiwicaca.

El trabajo de los apóstoles

4 Càita iwàwacutácué
 píináidacawa wàwali, wía
 apóstolca, íbaidéeyéica Cristo
 irípiná, Cristo ibànùacáiná

wía wéewáidacaténácúe pía
 iyú yái cayábéeri tàacáisica
 Dios ibèericatè áibanái fícha.
 Siùcáisede Dios imàacaca
 wáalíacawa cayábéeri tàacáisi
 iwali. ²Wenàiwica íbaidacaalí
 áiba irí, iwàwacutá imànica
 càide iyúwa íiwacali fímáaná
 irí. ³Iná càmita nuínáidawa
 iwali yái píimáanácuéca nùwali,
 píimacaalícué nùwali càmitasa
 nuíbaida cayába. Càita nacái
 càmita nuínáidawa iwali yái
 áibanái fímáanáca nùwali.
 Núa nacái canáca yéewaná
 núumaca nuíbaidacasa cayába
 Dios irípiná càmicáiná nùalímá
 nùalíaca nuíwítáisewa càide
 iyúwa Dios yáalíánáwa. ⁴Càmita
 nuwàwali asáisi numànicaalíté
 áiba wawàsi báawéeri, quéwa
 cawàwanáta nudéca numànica
 áiba wawàsi càmfíríca nùalíawa
 iwali. Abéericata Wáiwacali
 yái yáalíeríca, yácata yái
 icàlidéerípináca nuináwaná
 iwali asáisi nuíbaidacaalíté
 irípiná cayába, càita nacái
 canéerica iwènicaalí meedáni,
 yái numàníricatè. ⁵Iná picácué
 picàlida áibanái iináwaná iwali
 càmitasa náibaida cayába Dios
 irípiná. Picùacúe Wáiwacali
 yàanàanápíná, yásí yáasáidapíná
 amaléeri iyú yái wamáníríca
 ibàacanéeri iyú. Yáasáidapíná
 nacái càinacaalíté wáináidáanáwa
 wawàwalícuísewa wèepunícaalíté
 wáibaidaca Dios irípiná. Néese
 cayábacaalí Dios iicá yái
 wamáníríca, yásí Dios icàlidapíná
 wamànicatè cayábéeri.

⁶Píacúe nuénánáica,
 nùalàacuéca pía càiri tàacáisi
 iyú nuyúudàacaténácúe pía,
 yéewanápínácúe nacái píyaca càide
 iyúwa Apolos iyáaná, núa nacái,
 ipíchanácúe picutáca áiba tàacáisi
 Dios itàacái fícha, yéewanápínácúe
 nacái cayábaca piicáca
 abédanamata macáita wenàiwica

íibaidéeyéica Dios irípiná, nía nacái yéewáidéeyéicuéca pía. Báawéeriquéi cachàinínacuéca piicáca píaawawa ìwalíse yái pidèñianácuéca áiba yéewáidéericuéca pía píiméericuéca ìwali cayábéericasani áibanái ícha canánama. ⁷Néeni, ¿canácué yéewa cáimacái piicáca píaawawa áibanái ícha canánama? ¿Càmitasicué pialíawawa Dioscata yái yèerica pírí macáita pidènièricuéca? Dios yáacáinácué píriní, néese ¿canácué yéewa cachàinica piicáca píaawawa càide iyúwa pidéca nacáicalfucé peedáca píriwani pichàini iyúwa?

⁸Piyúnáidacuéca pialíacawa macáita wawàsi Dios ìwali. Piyúnáidacuéca piyaca càide iyúwa càasuíyéi idènièyéica manùba cawèñíri, càmíiyéica iwàwacutá áibanái iyúudàca. Piyúnáidacuéca pialíacawa macáita yái iwàwacutéericuéca pialíacawa, íná càmítacué piwàwa wéewáidaca pía quirínama. Piicácuéca píaawawa iyúwa èri mìnanaí icuèrinánái càmíiyéica iwàwacutá wayúudàca. Dios imàacacaalfucé picùaca macái wenàiwica cachàiníri iyútá, yá nucùacuéca nía píapichatá. Quéwa càmita nacuèriná núa cháí èri iricu, canásíwata. ⁹Wía apóstolca, càmita yéewa wàya iyúwa èri mìnanaí icuèrinánái, nufnáidacáináwa cawàwanáta Dios idéca imàacaca wàuwichàacawa manuísíwata, wía apóstolca. Báawaca èri mìnanaí iicáca wía iyúwa presoíyí imàníiyéica íbáyawanáwa manuísíwata, yéetéeyéipinácawa máini báawéeri iyú nabáyawaná ìwalísewá. Eeri mìnanaí, ángelnái nacái nánáidacawa manuísíwata naicáidaca walí idècunitáacá wàuwichàacawa. ¹⁰Madécaná wenàiwica naicáca wía iyúwa máiwitáiséeyéi wàuwichàacáináwa Cristo irípiná. Quéwa piicácuéca

píaawawa iyúwa cáiwitáiséeyéi Cristo itàacái ìwalíse. Píimacuéca càmítasa pímaní iyúwa máiwitáiséeyéi ipíchanácué piùwichàacawa iyúwa wía. Eeri mìnanaí iicáca wía iyúwa machawàaquéeyéi càmícáiná wéewáida wenàiwica èri mìnanaí yáalíacái iyú. Néese piicácuéca píaawawa iyúwa cachàiníiyéica íiwitáise, cáimiétacanéeyéica nacái, quéwa èri mìnanaí iicáca wía iyúwa canéeyéi iwèni, wía apóstolca. ¹¹Mamáalàacata àta siuca nacáide wàuwichàaca máapicái, macàlaca nacái wawàwa, canáca nacái wabàle cayába. Aibaalí nacapèedáidaca wía. Canáca nacái wacapèesíwa. ¹²Wàibaida nacái wacáapi iyúwa cachàiníri iyú àta chamàlecatáléta wía wawèniacaténá wayáawa. Aibanái icuísaca íchawa wía, quéwa wasutáca nalí Dios imànínápiná nalí cayábèri. Nàuwídeca namànica wía quéwa wàideniaca yái báawéerica namàníirica walí. ¹³Natàaníca báawéeri iyú wàwali, quéwa càicáaníta watàanica nalí éerèeri iyú quéwanáta. Mamáalàacata àta siuca nacáide namànica walí càide iyúwa náucacaalí náichawa báawéeri yáasèerimi, casaqèeri wawàsi natunuérica bàacháwalícuíse.

¹⁴Càmita núumacué píri càì nubáiniadáanápinácué pía, néese nuwàwacáita nùalacuéca pía càide iyúwa nuénibewa, cáininacáinácué nuicáca pía. ¹⁵Yácáiná éwitasica diez mil mananùbaca yàanàacaalí néewáidacaténácué pía Cristo ìwali, càicáaníta càmítacué pidènia madécaná pisèenáiwa. Núacata càide iyúwacué píaniri, bàaluitécáiná nucàlidacué píri Cristo Jesús iináwaná, yáté peebáidacuéca itàacái, iwasaanápinácué pía Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha. ¹⁶Iná nusutácué píicha wawàsi

manúsiwata pimànicaténacué càide iyúwa numànína, càide iyúwacué pianiricaallicué núa.

¹⁷Nudéca nubànùacuécua pìatalé Timoteo, yái nuiquéerica iyúwa nuiriwa cáininéerica nuicáca Wáiwacali ìwalíise. Núaliacawa Timoteo ìwali imànínapíná cayábéeri mamáalàacata càide iyúwa nusutáaná íicha. Nubànùacaté Timoteo iwàwalicaténacué pía càinácaalí nùyaca mamáalàacata càide iyúwa iwàwacutáaná wenàiwica iyaca yeebáidéerica Cristo Jesús itàacái. Càita nuéwáidaca wenàiwica nàyacaténá càì macái níái yeebáidéeyéica Cristo Jesús itàacái macái cáli íinata, àta alénácaalí nuèpuníwa. ¹⁸Abénaméeyéi péenacué cachàinica naicáca níawawa nayúunáidacáiná cáaluca nùaca nupáchiacuécua pía. ¹⁹Quéwa nuwàwacué nùacawa nuicáca pía mesúnamáita Wáiwacali imàacacaalí numànica càì. Yásí nùacawa nuicacaténá yái nàiméerica náalimáanása namànica náibaidacaténása Dios írípíná, náimaca, níara cachàiníyéica íicáca yáawawa. Càmita nùawa néré nuémíacaténácáita nasàna meedá, náimaca cachàiníinása nía. ²⁰Càmita nuwàwa nuémíaca nacàlidacáicata naináwanáwa, yácáiná cawinácaalí wenàiwica Dios icuèyéica náasáidaca Dios yàasu wenàiwicaca nía idènièyéica Dios ichàini náibaidacaténá Dios írípíná cachàiníiri iyú, nàyacaténá nacái machacàníiri iyú. Càmita nacàlidacáita meedá naináwaná ìwaliwa nadèlianása Dios ichàini. ²¹Néeni, ¿càinásicué piwàwa numànica? ¿Piwàwasicué nùanàca pìatalé nùuwichàidacaténacué pía pibáyawaná ìwalíisewa, yái cachàiníinácuécua piicáca píawawa? Càmicaallicué piwàwa nùacawa pìatalé nùuwichàidacaténacué pía, néese piwènúadacué píiwitáisewa

pínáidacaténáwa machacàníiri iyú, piicacaténacué píawawa iyúwa càimíyéica cachàini, yéewacaténacué nùalàaca pía éeréeri iyú cáinináacáinácué nuicáca pía.

Juicio sobre un caso de inmoralidad

5 Macáita nacàlidacué nalíwáaca piináwaná ìwali báawéeri iyú iyacáiná abéeri péenacué yeedéericaté íríwa yáatúanáwa, úara yáaniri yàacawéetúaca. íMáini báawéerica yái namánírica pèewi! Ewita èeri minaní càmicáaníta neebáida Jesucristo itàacái, càicáaníta càmita máini namàni càiri báawasíwéeri wawàsi, càide iyúwacué péená imàníiná. ²¿Cánacué cachàini piicáca píawawa mamáalàacata? Ìlwàwacutácué máini achúmaca piwàwa manúsiwata pibáyawaná ìwaliwa! Yái asiali imánírica càiri báawéeri, iwàwacutácué piúcaca pèewíisewani yái asialica. ³Ewita càmicáaníta nùyaca píapíachacué néré, càicáaníta nuicáca nùawawa iyúwacué abéeri péená. Nudéca nuínáidacawa nùuwichàidáanápíná yái asialica càide iyúwa nùyaca nacáicaallicué píapícha néré. Yái Wáiwacali Jesucristo ídèca ichùuliaca núa nucàlidáanápíná càinácaalí iwàwacutáanápíná yùuwichàacawa yái imánírica càiri báawasíwéerica. ⁴Piwacáidáyacacuéwa, yá pínáidacuéwa nùwali càide iyúwa nùyaca nacáicaallicué píapícha, nùalàacaténacué pía. Yásí Wáiwacali Jesús cachàiníiri íiwitáise iyapínacué píapíchawa. ⁵Iná iwàwacutácué pèepùadaca yái asialica Satanás írì yéewanápiná Satanás imáalàidaca íiná uláicái iyú àta yéetácatalépinátawa ípíchaná yùuwichàacawa Dios yàasu yùuwichàacáisi iyú càiripínátawa Wáiwacali Jesús yàanàcaalípiná àniwa.

⁶Picácué picàlida piináwanáwa canùmaséeri iyú cayábanásacué píá idècunitàcá pimàacacué abéeri péená imànica càiri báawéeri. Píalíacuéwa comparación ímíeérica: “Nèewiadacaalí achúmanamata levadura íbesi yèewi, yá levadura imàacaca macáita íbesi inísaápináwá”, càì ímaca yáì comparacióna wabáyawaná ìwali. Yáì levadura ímáanáca càicanide iyúwa wenàiwica ibáyawaná. Iná pimàacacaalícué abéeri péená imànica ibáyawanáwa mamáalàacata, yásí mesúnamáita macáitacué píá pimànipiná piacawa pibáyawanáwa. ⁷Iná piúcacué pèewísewa yáara levadura nacáirica ííwitáise, yáì péenacuéca imàníríca báawéeri, ipíchanacué báawaca imànica pííwitáise canánama. Yásí píalímácué piyaca wàlisàì iyú, mabáyawanéeri iyú nacáì. Càicuéca píade iyúwa wàlisàì pan, càmfíri idènia levadura, Dioscáiná idéca yúucacué píícha yáì báawéerica pimànírícaté. Càide iyúwa judfonáì nanúacaalí oveja wàlisàì nàasu culto Pascua yaalíwa nawàwalícaténá iyúwaté Dios iwasàaná nía, càita nacáì wàasu Cordero ípídenéerica Cristo yéetácatéwa iwasàacaténá wía, wàyacaténá wàlisàì iyú. ⁸Judfonáì namànica nàasu Pascuawa, yá náucaca náichawa macáita levadura. Càita nacáì, wáucacué wáichawa yáì levadura nacáirica wáíwitáiseca bàaluisàimica. Picácué wàya quirínama wabáyawaná yáapichawa. Càide iyúwa pan càmicaalí idènia levadura, càita nacáì iwàwacutá wàyaca masaquèeri wáíwitáise yáapichawa, wàtànícué nacáì báisíri iyú.

⁹Bàaluité nutànaacatécué píri áiba cuyàluta nùalàacaténacué píá ipíchanacué piacawéeridaca wenàiwica íiméeyéica áiba yáapícha càmfíchúaca náinusíwa, càmfíríca nacáì nanírísíwa.

¹⁰Quéwa càmitacué píalía péemíaca cayábani càinácaalíté ímáaná yáì nùuméerícatécué píri. Càmita nuchùuliacué piánápináwa déeculé náicha macáì èeri mìnanáì càmfíyéica yeebáida Jesucristo itàacáì, níáì íiméeyéica áiba yáapícha càmfíchúaca náinusíwa, càmfíríca nacáì nanírísíwa, nía nacáì iwàwéeyéica yeedáca íríwa macáì wawàsi cawèníri, nía nacáì cayéedéeyéica, nía nacáì yèeyéica ídolo icàaluíniná, yáì cuwáináì yéenáíwanáca. Càmitàacá píalímácué piacawa náicha àta péetacatalétacuéwa piacaténáwa èeri íícha. ¹¹Càmítatè càì nuchùuliacuéca píá, néese nùalàacatécué píá ipíchaná piacawéeridaca wenàiwica icàlidéeyéica íináwaná ìwaliwa neebáidáanása Jesucristo itàacáì quéwa namàni nàacawa càiri báawéeri: Naimáca áiba yáapícha, càmfíchúaca náinusíwa, càmfíríca nacáì nanírísíwa; nawàwaca needáca nalíwa macáì wawàsi cawèníri; nàaca ídolo icàaluíniná yáì cuwáináì yéenáíwanáca; natàanáca báawéeri iyú áibanáì ìwali, áibaalí nacáì nacámaca; áibaalí nacáì nayéedúaca, quéwa mamáalàacata nacàlidaca naináwanáwa neebáidáanása Jesucristo itàacáì. Picácué piacawéerida nía; picácué piyáa piyáacaléwa náapícha. ¹²⁻¹³Dios càmitacué ichuulia wàuwíhàidaca èeri mìnanáì càmfíyéica yeebáida Jesucristo itàacáì. Néese Diosta yùuwíhàidapíná nía. Quéwa cawínácaalí íyèeyéica pèewibàa, nacàlidacaalí naináwanáwa neebáidáanása Jesucristo itàacáì, quéwa namànica nabáyawanáwa, néese iwàwacutácué píchàawàca naináwaná ìwali, píalàacaténacué níá cachàiníri iyú. Iná piúcacué pèewísewa yáì imàníríca ibáyawanáwa.

Pleitos ante jueces no creyentes

6 Aiba yeebáidéeri Jesucristo itàacái imànicaallicué pírí báawéeri, ¿cánácué picháawàa iináwaná ìwali jueznái irí càmíiyéica yeebáida Jesucristo itàacái? Báawéeriquéi pimàníinácuéca càì. Néese iwàwacutácué picháawàaca iináwaná ìwali Dios yàasu wenàiwica irí, yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái iwacáidáyaquéeyéicawa, nachùnìacaténácué pírí yái wawàsica. ²Píacué Dios yàasu wenàiwicaca, píalíacuéwa Dios imàacáanápínácué péemiaca èeri mìnanaí iináwaná ìwali èeri imáalàacaalípínáwa picàlidacaténácué iwàwacutáana náuwichàacawa càiripinátawa nabáyawaná ìwalíisewa. Iná yéewa píalimácué péemiaca piináwanáwáaca achúméeríina wawàsi ìwali cháí èeri írìcu pichùnìacaténácué wawàsi píríwáaca, píacué yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. ³Píalíacuéwa nacái wéemianápiná nacái ángelnái iináwaná ìwali wacàlidacaténá cayábaaalíni, báawacaalí nacái, èeri imáalàacaalípínáwa. Iná màulenáca meedá péemiacuéca piináwanáwáaca cháí èeri írìcu, pichùnìacaténácué píríwáacani, yái achúméeri wawàsica. ⁴Iná abéeri péenácué yeebáidéerica Jesucristo itàacái cháí èeri írìcu imànicaallicué pírí báawéeri, ¿cánácué picháawàa iináwaná ìwali jueznái irí picàlidéeyéica iináwaná canápinéeyéicasa nía, níara càmíiyéica yeebáida Jesucristo itàacái? ⁵Núumacué pírí càì báicaténácué pía, píwènúadacaténácué píwítáisewa. ¿Càmítasicué ìya abéeri péená yáaliméeri yéemiacuéca piináwaná, ichùnìacaténácué píchawáaca yái wawàsica? ⁶iBáawéeriquéi

pipélianácuéca, picháawàayaca nacáíwa jueznái irí, quéwa báawéeriquéi cachàiníwanái picháawàanácuéca piináwaná ìwaliwáaca jueznái irí càmíiyéica yeebáida Jesucristo itàacái!

⁷Picháawàacaallicué piináwaná ìwaliwáaca, yá pidécuéca pimàacaca báawéeri icàbadaacuéca pía, càmítacué nacái pimàni càide iyúwa Dios iwàwáana. Aiba yeebáidéeri Jesucristo itàacái, imànicaallicué pírí báawéeri, iyéedùacaallicué pícha píasu nacái, yá cayába cachàiníwanái píideniacaallicué píuwichàanáwa masànatatá, ipíchaná èeri mìnanaí càmíiyéica yeebáida Jesucristo itàacái naicácuéca pipéliyacacawa. ⁸iQuéwacué càmíta píideniani, néese pimànicuéca càì píbáyawanáwa cachàiníwanái: Pimànicuéca áibanái irí báawéeri, píyéedùacuéca nàasu, éwita pimanùbacacáaníta nía!

⁹⁻¹⁰Píalíacuéwa báawéeyéi íiwítáise càmíta nawàlùapínáwa Dios iyacàle írìculé, yái icùacataléca chènuníiséerica. Picácué píbatàa áibanái ichìwáidaca pía cachìwéeri tàacáisi iyú. Càmíiyéipíná iwàlùawa Dios iyacàle írìculé cawínacaalí imàníiyéica yáalaníwa; nía nacái yèeyéica ídolo cuwáinái yéenáíwaná icàaluíniná; nía nacái iiméeyéica inanái yáapicha càmíichúaca náinusíwa, nía nacái iiméeyéica asíali yáapicha càmíirica nanrísíwa; nía nacái asíanái imàaqueeyéica áiba asíali íduica, áibanái nacái asíanái iiméeyéica inacáiri yáapichawa; nía nacái iyéeduèyéica; nía nacái iwàwéeyéica yeedáca íríwa macái wawàsi cawèníiri, nía nacái icàméeyéica; nía nacái itàaníiyéica báawéeri iyú áibanái ìwali, nía nacái ipéliyéyéica áibanái nayéedùacaténá nàasu. Nía càmíiyéipínáta iwàlùawa Dios iyacàle írìculé chènuniré.

¹¹ Càitécué abénaméeyéi péená iyacaté ipíchawáiseté piwènúadacuéca píiwitáisewa Dios irípiná peebáidacatenácué Jesucristo itaacái. Quéwa Dios idéca imàacacué iwàwawa pibáyawaná fícha càide iyúwa idéca nacáicaalícué íbaca píichani. Idéca nacái yeedácuéca pía yàasu wenàiwicapináwa mabáyawanácatená iicácuéca pía. Càita Dios idéca imànicuéca pirí cayábéeri Wáiwacali Jesucristo ípidená ìwali, yéetácáinátéwa wáichawalíná. Dios idéca imàacacué yàasu wenàiwicaca pía Espíritu Santo ichàini iyú, yái Espíritu Dios ibànùericuéca piwàwaliculé.

La santidad del cuerpo

¹² Abénaméeyéi nacàlidaca: “Càmicaalí Dios imáisanía numànica áiba wawàsi, yásí cayábaca numànica macái wawàsi nuwàwéerica numànica”, càì nàimaca. Quéwa, núumacué pirí, éwita Dios càmicáanítéwa imáisanía wamànica áiba wawàsi, càicáanítéwa càmita macái wawàsi iyúudàa wía, áibanái nacái. Báisíta Dios imàacaca wamànica càide iyúwa wawàwáaná càmicaalí báawa yái wawàwéerica wamànica, quéwa iwàwacutá wacúaca wíawawa ipíchaná yái wawàsi wawàwéerica wamànica idacúaca wía cachàiníri iyú àta càmicataléta wáalimá wamàacaca wáichawani. Báawaca wamàacacaalí áiba wawàsi idacúaca wáiwitáise. ¹³ Nacàlidaca báisiiri iyúni nàimacaalí yàacàsi ìwali watùra irípinéerica, watùra nacái wayáacalé irípiná. Báisíta, Dios imàacaca wayáaca macái yàacàsi wawàwéerica. Quéwa áibaalípiná Dios imáalàidapíná yàacàsi, watùra nacái càmicáiná iwàwacutá wayáaca wayáacaléwa quirínama. Quéwa wainá càmita iya càide iyúwa yàacàsi; namànicáita

nachìwawa meedá nàimacaalí cayábacasa waimáca áibanái yáapicha cawinácaalí wawàwéeri, càmicáanítéwa wáinusíwani, càita nacái càmicáanítéwa wanírísíwani. Càmita báisí natàacái, néese, yái waináca, yácata Wáiwacali yàasu weebáidacatená itaacái. Wáiwacali nacái wainá irípinéeri, ichàiniadacatená wainá, yéewanápiná wáibaidaca irípiná. ¹⁴ Càide iyúwaté Dios imichàidáaná Wáiwacali yéetácáisi fícha, càita nacái imichàidapíná wíawa yéetácáisi fícha íiwitáise cachàiníri iyúwa, yái chànisi imichàidéericaté iyú Wáiwacali.

¹⁵ ¿Càmitasicué píalíawa piiná ìwaliwa Cristo iiná ìwalísiéericaní? Yácáiná wía yeebáidéeyéica Cristo itaacái, càica wíade iyúwa Cristo iiná iyéerica cháì èeri írìcu. iIná máini báawaca abéericaalí wéená imànica ibáyawanáwa inaná yáapicha iiméechúaca asianái yáapicha plata ìwalínápiná! ¡Picácué wamàni càiri báawéeri! ¹⁶ ¿Càmitasicué píalíawa asialí iimácaalí inaná yáapicha iiméechúaca asianái yáapicha plata ìwalínápiná, yásí níái pucháibaca abéericaata nainá? Càité profeta itànàca Dios itaacái nàwali cawinácaalí iiméeyéica yáapichawáaca: “Dios iicáca níái pucháibaca iyúwa abéeri wenàiwica”, càì íimaca. ¹⁷ Quéwa wenàiwica yeebáidacaalí Wáiwacali itaacái, yásí iyaca abédanamata Wáiwacali yáapicha.

¹⁸ Iná piacuéwa náicha caqualéta cawinácaalí iimáidéeyéicuéca pía piimáanápiná áiba yáapicha càmiríca pinírísíwa, càmfíchúaca nacái píinusíwa. Macái áiba nabáyawaná íiwitáaná càmita imàni báawéeri nainá íríwa, quéwa cawinácaalí iiméeyéica áiba yáapicha càmiríca nanírísíwa, càmfíchúaca nacái nánusíwa, namànica nabáyawanáwa nainá

iríwa. ¹⁹¿Càmitasicué pialáwa piiná iwalicuéwa Espíritu Santo yáasu templocani, yái Espíritu Santo Dios imàaquéricatécué pirí, yá nacái Espíritu Santo iyacuéca piwàwalicu? Càmitacué píwacali píawawa. ²⁰Yái Diosca, yácatacué Píiwacali, Dioscáiná iwèniacatécué pía cawèníri wawàsi iyú, yái líri íranáca. Iná picácué pimàni pibáyawanáwa piiná iyúwa, néese pìyacué mabáyawanéeri iyú yéewanápiná áibanái náalíacawa máini cayábéerica íiwitáise yái Diosca.

Consejos sobre el matrimonio

7 Siúcade nucàlidacué piríni yái pisutéericuéca péemiawa núa iwali pibànùacaalítécué nulí cuyàluta. Báisita cayábaca càmicaalí asianái idunùa inanái iwali. ²Quéwa madécaná wenàiwica nawàwaca naimáca áiba yáapicha, càmiíchúaca náinusíwa, càmiíríca nacái nanírísíwa, iná cayábacata macái asianái yeedáca ínuwa, macái inanái nacái uedáca uníríwa. ³Iwàwacutá asíali iimáca ínusíwa yáapichawa càide iyúwa iwàwacutáaná imànica. Càita nacái iwàwacutá inanái uimáca unírísíwa yáapichawa. ⁴Uái inanáica càmita uiná íwacalu úa, néese unírí yáasucani. Càita nacái asíali, càmita iiná íiwacalini, néese ínu yáasucani. ⁵Picácué pimáisanà piináwa pínu íchawa, pinírí ícha nacáíwa, càmicaalícué abédanama píiwitáise píapichawáaca quéechacáwa càmínápiná piimá píapichawáaca malééná èrita pisutáanápinácué Dios ícha manuíswata. Pidécanáamicué pimáalàidaca pimànica càì, néese iwàwacutácué pèepùa piimá píapichawáaca àniwa ipíchanácué càmita píalimá picùaca píawawa, yá Satanás yáalimáidacuéca pía pimànínápíná pibáyawanáwa áiba yáapicha.

⁶Càmítacué nuchùulía pía peedáanápiná piríwa piacawéeripínáwa, quéwa piwàwacaalícué picásàacawa, yá cayábacani. ⁷Macái wenàiwica náalimácaalí nàyaca abéeritatá càide iyúwa nùyáaná canéeri ínutá, yá cayábacatáni, quéwa càmita macái náalimá nàyaca abéerita. Néese Dios imàacaca walí wáalimáwanama madécaná chàinisi íiwitáaná wáibaidacaténá írípíná, wadènianápiná wáalimáwanama wáibaidacaléwa méetàucunamata wáichawáaca. Dios imàaca abénaméeyéi wéená nàyaca abéerita casíimáiri iyú. Imàaca áibanái wéená nàyaca nàacawéeri yáapichawa casíimáiri iyú.

⁸Núumacué pirí píacué máinuíyéica, maníríyéi nacái, píacué nacái inírími yéetéeyéimicawa íicha, cayábaca piyamáacaalícuéwa abéerita càide iyúwa nùyáaná abéerita. ⁹Quéwa càmicaalícué píalimá picùaca píawawa ipíchaná pimànica pibáyawanáwa, yásí iwàwacutácué peedáca piníríwa, pínu nacáíwa, cayábacáiná cachàíníwanái picásàacaalícuéwa máinicáichacué píináidáanicawa piimáanápiná áiba yáapicha.

¹⁰⁻¹¹Quéwa nuchùuliacué pía, píacué cáinuíyéica, píacué nacái caníríyéica càide iyúwaté Wáiwacali ímáaná walí, càmiínápiná inanái imàaca iníríwa, càita nacái càmiínápiná asíali imàaca ínuwa. Càmíricata núa meedá yái ichùulíericuéca pía, néese Wáiwacalíca yái ichùulíericuéca càmiínápiná pimànica càì. Quéwa inanái uèpùacaalíwa unírí íchawa, iwàwacutá uyamáacawa abéechúata, canáca yéewaná uedá ulíwa áiba àniwa. Néese càmicaalí quirínama uwàwa ùyaca abéechúata, yá iwàwacutá unírí, úa nacái nawènúadaca

náiwitáisewa nalíwáaca nàyacaténá abédanamata náapichawáaca àniwa.

¹²Siùcade nuwàwacué nùlàaca pía quiríta càide iyúwa nuínáidáanáwa, píacué áibanái yeebáidéeyéica Wáiwacali itàacái. Càmita Wáiwacali ichùulia núa nùlàanápínacué pía tàacáisi iyú núuméeripínacuéca pírí, quéwa nuínáidacawa cayábacani. Péemiacué: Abéeri asiali yeebáidéeri Jesucristo itàacái ínucaalí càmfíchúa yeebáida, quéwa uwàwacaalí úyaca yáapicha, iwàwacutá asiali yeebáidéerica Jesucristo càmita imàaca íichawa úa. ¹³Càita nacái inanái yeebáidéechúa Jesucristo itàacái unírícaalí càmfírí yeebáida, quéwa iwàwacaalí iyaca úapicha, iwàwacutá inanái yeebáidéechúa Jesucristo càmita umàaca úfchawani. ¹⁴Cayábaca nayamáacawa náapichawáaca, yácáiná Dios iicáca iyúwa yàasu wenàiwicapínáwa yái asialica ùwalíse úái ínuca yeebáidéechúaca Jesucristo. Càita nacái Dios iicáca iyúwa yàasu wenàiwicapínáwa úái inanáica ìwalíse yái uníríca yeebáidéerica Jesucristo. Píacué yeebáidéeyéica Jesucristo, càmicaalícué piyamáawa piacawéeri yáapichawa càmfíríca yeebáida, yá cawàwanátacué péenibe càmita neebáida Jesucristo itàacái; néese piyamáacaalícuéwa piacawéeri yáapichawa, péenibe yáapichawa nacái, yásí Dios iicácuéca péenibe iyúwa yàasu wenàiwicapínáwa. ¹⁵Quéwa yái uníríca, úa nacái ínuca, càmfíyéica yeebáida Jesucristo itàacái máinícaalí nawàwaca nèepùacawa nàacawéeri íichawa yeebáidéerica, pimàacacué nèepùacawa náicha. Píacué yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, càmitacué iwàwacutá piyamáacawa piacawéeri yáapichawa càmfíríca yeebáida nawàwacaalí

nèepùacawa píichacué càmicáiná Dios iwàwa wapéliyacacawa, néese Dios idéca imáidaca wía wàyáanápíná matuíbanáiri iyú. ¹⁶Nawàwacaalícué nèepùacawa píicha, pimàacacué nèepùacawa ípíchanácué pipéliyacacawa, càmicáinácué píalíwáwa, píacué inanáica, asáisi píalimácaalí piwènúadaca piníri íiwitáisewa Dios írípíná. Càita nacái píacué asianáica, càmitacué píalíwáwa asáisi píalimácaalí nacái piwènúadaca píinu íiwitáisewa Dios írípíná.

¹⁷Píalimáwanama macáitacué iwàwacutáca piyaca càide iyúwaté Wáiwacali imàacaanátécué pírí chàinisi píibaidacaténacué írí. Càmicaalícué báawa yái píibaidacaléca, néese piyacué càide iyúwaté piyáaná Dios imáidacaalícué pía. Càita nùlàaca macáita wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, iwacáidáyaquéeyéicawa yacalé imanùbaca. ¹⁸Dios imáidacaalí asiali namàníricaté írí circuncisión, càmita iwàwacutá iwènúadaca yàasu circuncisiónwa. Càita nacái Dios imáidacaalí asiali càmfíricaté namàni írí circuncisión, càmita iwàwacutá imàacaca namànica írini siùcade. ¹⁹Píacué achúma píínáidáanícawa piwàwawa circuncisión íwali, cáininacáiná Dios iicáca macái wenàiwica íiwitáaná abédanamata. Abéerita píínáidacuéwa pimànínápíná machacàníiri iyú càide iyúwa Dios iwàwáaná. ²⁰Càmícaalícué báawa píibaidacalé, néese iwàwacutácué macáita piyaca càide iyúwa piyáanáaté quéecha Dios imáidacaalícué pía. ²¹Aibanái yàasu wenàiwicacaalíté pía íibaidéericate mawèníiri iyú Dios imáidacaalíté pía, picá achúma piwàwa ìwali. Quéwa namàcacaalí pèepunícawa matuíbanáita, yá cayábaca pèepunícawa máiwacalináwaca. ²²Cáinináca Dios

iicáca macái wenàiwica íiwitáaná abédanamata, íná áibanái yáasu wenàiwicacaalíté píá fibaidéerica mawènfíri iyú Dios imáidacaalíté píá peebáidáanápináté Wáiwacali itàacái, néese siúcade éwita áibanái yáasu wenàiwicacáanáta píá mamáalàacata, càicáanáta iwàwacutá piwàwálica Wáiwacali idéca iwasaaca píá Dios yáasu yùuwichàacáisi íicha píibaidacatená Wáiwacali irípiná; càita nacái píá yèepuníricatéwa máiwacalináwaca cháí èeri iricu Dios imáidacaalíté píá, siúcáisede Cristo yáasu wenàiwicaca píá fibaidéeripiná Cristo írí càiripináta. ²³Dios iwèniacatécué píá cawènfíri wawàsi iyú, yái líri íiranáca. Iná picácué píináidáanicawa iwali yái èeri mánaná ímáanáca píwali. Picácué nacái cáimacái picáca píawawa iyúwa èeri mánaná. ²⁴Iná píacué nuénánáica, càmicaalícué báawa píibaidacalé, néese iwàwacutácué píyaca mamáalàacata càide iyúwa píyáanátécué Dios imáidacaalítécué píá.

²⁵Siúcade nùalàacué píá nàwali níara càmfíyéicáwaca ícásàawa. Wáiwacali càmita imàaca nulí tàacáisi nuchùulianápiná nía quéwa nùalimá nùalàaca nía Dios iyúudàacáiná núa manuísíwata, íicácáiná nupualé, yéewanápiná nùalàaca wenàiwica cáalfacáiri iyú. ²⁶Nuínáidacawa cayábaca macáita wenàiwica nayamáacaalíwa càide iyúwa nùyáaná máinuta, manírta nacái macáicáinácué càulenápiná wáasu èeri siúcade, nàuwichàidapinácaalí wía Cristo iwálíise, weebáidacáiná itàacái.

²⁷Quéwa cáinucaalí píá, picá píwàaca pííchawa úa. Máinucaalí píá, cayábaca càmicaalí peedá píinuwa.

²⁸Quéwa peedácaalí píinupináwa, càmita píwàni píbáyawanáwa. Càita nacái mànacáu uedácaalí unírta, càmita cabáyawaná úa. Quéwa níái cáinuíyéica, nía nacái

caníríyéica nàypiná càulenéeri iyú cháí èeri iricu, iwàwacutácainá nàuwichàacawa Cristo irípiná. Iná nùalàacuéca píá ipíchanácué máini píyaca càulenéeri iyú.

²⁹Píacué nuénánáica càicué nuwàwaca nùalàaca píá: Iyaca wapíchalé achúma èeríinata meedá, íná siúcade cawinácaalí idènièyéica yàacawéeriwa, iwàwacutá náibaidaca Wáiwacali irípiná càide iyúwa nàalimáanáta cachàinfíri iyú. ³⁰Càita nacái cawinácaalí achúmèyéica iwàwa yéénanáí yéetèyéimiwa iwaliwa iwàwacutá náibaidaca Wáiwacali irípiná càide iyúwa càmfíyéi achúma iwàwa. Cawinácaalí nacái imàníyéica fiesta iwàwacutá nàyaca cáimiétaquéeri iyú càide iyúwa càmfíyéi máini casímái iwàwa náibaidacatená cáalfacáiri iyú Wáiwacali irípiná. Cawinácaalí nacái iwènièyéica wawàsi iwàwacutá càmita máini cáinináca naicáca nàasuwa, néese iwàwacutá náináidacawa càide iyúwa canéyéica yáasu, náibaidacatená cachàinfíri iyú Wáiwacali irípiná. ³¹Cawinácaalí nacái imàníyéica yáasu wawàsiwa cháí èeri iricu needácaténá nalíwa plata, iwàwacutá càmita máini báawaca nawàwa náináidáanicawa nàasu cawènfíri iwaliwa cháí èeri iricuírta, yácáiná mesúnamáita imáalàapinácawa macáita yái waiquéerica cháí èeri iricu.

³²Càmítacué nuwàwa píináidáanicawa báawanama cháí èeri yáasu wawàsi iwali. Máinucaalí asíali, yásí íináidacawa Wáiwacali yáasu wawàsi iwali imànicaténá càide iyúwa Wáiwacali iwàwáaná casímáicaténá imànica Wáiwacali iwàwa. ³³Quéwa cáinucaalí asíali, yá iwàwacutá íináidacawa cháí èeri yáasu wawàsi iwali casímáicaténá imànica íinu iwàwawa. Yái asíali càmita yáalimá fibaidaca macái ichàini iyúwa

íinu irípináwa, Wáiwacali irípiná nacái. ³⁴Càita nacái maniríichúa, áiba inaná nacái camíichúaca icásàawa, nánáidacawa Wáiwacali yàasu wawàsi ìwali, casíimáicaténá namànica Wáiwacali iwàwa, namàacacatená naináwa, náiwitáise nacáwa Dios irí, náibaidacatená cachàiníri iyú irípiná. Quéwa áiba inaná caniríichúaca iwàwacutá uínáidacawa cháì èri yàasu wawàsi ìwali usíimáidacatená uniriwa.

³⁵Càita nùalàacuéca pía nuyúudàacatenácué pía. Càmita numáisaníacué picásàacawa, néese núumacué pirí càì piyacatenácué cáimiétaquéri iyú, píibaidáanápinácué nacái Wáiwacali irípiná macái pichàini iyúwa.

³⁶Quéwa áibacaalí asiali íináidawa càmita cayába imáisaníacaalí mamáalàacata íiduwa ucásàacawa béerucáiná úa, uwàwacaalí ucásàacawa nacái, yásí cayábaca úaniri imàacacaalí ucásàacawa. Càmita namàni nàyaca nabáyawanáwa, níái icásèeyéicawa. ³⁷Quéwa áibacaalí idèniá íiduwa, càmicaalí iwàwacutá íidu icásàacawa asiali yáapicha, càmicaalí nacái uwàwa ucásàacawa, úaniri nacái íináidacaalíwa camíinápiná imàaca ucásàacawa yáapicha yái asialica, yá úaniri imànica iyaca cayábèeri wawàsi. ³⁸Iná cawinácaalí imàaquéerica íiduwa icásàacawa imànica cayábèeri wawàsi. Quéwa cawinácaalí camíirica imàaca ucásàacawa imànita nacái cayábèeri yáwanái.

³⁹Uái caniríichúaca canáca yéewaná umàaca uíchawa uniriwa. Iwàwacutá uyamáacawa yáapicha idècunitàacá cáucani. Quéwa yéetácaalíwa uícha, yásí úalimáca udéca ucásàacawa àniwa yáapicha cawinácaalí asiali máinuírca uwàwéerica, quéwa

iwàwacutá ucásàacawa abèeri yáapicha yeebáidéerica Jesucristo itàacái. ⁴⁰Quéwa nuínáidacawa casíimáinápiná cachàiníwanái uwàwa càmicaalí uedá uniripináwa àniwa. Càita nuínáidacawa, nuebáida nacái Espíritu Santo Dios néeseéri idéca iyúudàaca nuínáidáanáwa càì.

Los alimentos consagrados a los ídolos

8 Siúcade nualidacué piríni ìwali yái pisutéericuéca péemiawa núa ìwali piasu cuyàluta iricuwa: yái iinási áibanái nuéerica iyúwa sacrificio nàacatená ídolo cuwáinái yéenáiwana ícàaluíná, càide iyúwa náiwitáise iyáaná, níra áibanáica camíiyéica yeebáida Jesucristo itàacái. Pidécueca píimaca cáalíacáicasacué pía macáita. Cayábacué nuénánái, ipíchanácué cáimacáica piicáca píawawa píalíacái ìwalíisewa. Cayába cachàiníwanái cáininácaalícué piicáyacacawa, yéewanápinácué píiwitáise idàwináacawa Dios íiwitáise iyú peebáidacatenácué itàacái tàì íimèeri iyú. ²Cawinácaalí iyúunáidéerica yáalíacawa madécaná wawàsi ìwali, càmitàacá yáalíwa cayába càide iyúwa iwàwacutáaná yáalíacawa. ³Quéwa cawinácaalí cáinináca iicáca Dios, yásí Dios yáalí iicáca yái wenàiwicaca, cayábaca Dios iicáca íiwitáise nacái.

⁴Pisutácatécué péemiawa núa asáisi cayábacaalícué piyáca iinási nanuérica iyúwa sacrificio nàacatená ídolo ícàaluíná, níái cuwáinái yéenáiwana. Càitacué núumaca pirí ìwali: Báisíta canéerica iwèni meedáni, canáca nacái ichàini yái ídoloca, cuwáisàiri yéenáiwana meedáni cháì èri iricu, canácáiná áiba báisíri Dios íicha, abéerita yái Diosca. ⁵Báisíta nàyaca madécaná

demonio ìiwacanáiná cachàiníyéi báawéeyéi ìiwitáise icuèyéica yáasu cáliwa chènuníseéri cáuli írìcubàa, cháí èeri írìcu nacáí èeri mìnanáí yèeyéica ìipidená cuwáináí (ìimáanáca díosnáí). Madécaná wenàiwica nàaca demonio icàaluíniná, wenàiwica icàlidéeyéica ìwali cuwáináicasa nía. ⁶Quéwacué canáca walí áiba wèeripiná icàaluíniná íicha yáí abéerita Wáaniri Díosca. Wáaniri Díos imànicaté macáita, íná wawàwa wàyaca càide iyúwa iwàwáaná. Iya nacáí abéerita Wacuèriná, yáí Wáiwacali Jesucristoca, yáí idàbèericaté macáita, àta wía nacáí, Wáaniri Díos írìpiná.

⁷Quéwa càmitacué macáí wéená náalía néemiaca cayába càinácaalí ìimáaná yáí tàacáisica. Càmita cachàini náiwitáise Díos ìwali càmicáináca náalía cayába. Níái wéenanáí yéewánéeyéita yàaca ídolo cuwáisàiri yéenáiwaná icàaluíniná ipíchawáiseté nawènúadaca náiwitáisewa neebáidacaténá Jesucristo itàacái. Nayáacaalí nayáacaléwa áibanáí yáapicha, nawèniacaalí iinási nacáí yàcalé írìcu, yá náalíacawa áibanáí nadéca nanúaca yáí pirámica iyúwa sacrificio náacaténá ídolo icàaluíniná. Abénaméeyéi wéená iyáacaalí yáí iinásica, yá nayúunáidaca càmita báisí Díos imàaca nayáacani. Quéwa nayáacani quéwanáta. Iná nadàbaca náináidacawa méetàuculé Díos íicha, yá báawaca náiwitáise ìwalíise yáí namàníináca wawàsi náináidéerica Díos imáisaníaca namànica. ⁸Báisíta càmita cayába Díos iicáca wía ìwalíise meedá yáí wayéerica, íná càmita cayábawanáí Díos iicáca wía áiba wawàsi ìwalíise wayáacaalíni. Càita nacáí càmita báawa Díos iicáca wía ìwalíise yáí càmfírìca wayáa. ⁹Quéwacué éwita Díos imàacacáaníta piyáaca iinási

áibanáí inuérica iyúwa sacrificio ídolo cuwáisàiri yéenáiwaná írì, càicáaníta iwàwacutácué picá píichawa cayába ipíchancuè abéeri wéenasàiri càmfírìca yeebáida tàì ìiméeri iyú imànica ibáyawanáwa iicácáinacué piyáacani, yáí iinásica. ¹⁰Píacáiná yáalíericawa Díos imàacaca piyáaca yáí iinásica, néese piáwinacaalíwa piyáacaténá piyáacaléwa ídolo yàasu templo néré, nawacúacataléca iinási nanuérìmica iyúwa sacrificio ídolo írì, yá cawàwanáta abéeri wéená càmfírì yeebáida tàì ìiméeri iyú iicáca píá néré, néese iwàlúacawa néré nacáí iyáacaténá yáí iinásica, éwita ìináidacáanítawa càmita Díos iwàwa imànica càì. ¹¹Pidéca píimaca píwaliwa píalíanása madécaná, quéwa yáí píalíacáica càmita iyúudàa péenasàiri yáí càmfírìca yeebáida tàì ìiméeri iyú, néese pídéca pímanica írì máiní báawéeri píalíacáí iyúwa, yá cawàwanáta yéetápinácawa méetàuculé Díos íicha ibáyawaná yáapichawa, yáí péenasàirica, éwitaté Cristo yéetácáanítawa nacáí íichawalíiná. ¹²Iná péewáidacaalícué péenáníwa càmfírìca yeebáida tàì ìiméeri iyú namàníinápiná áiba wawàsi náináidéerica ìwali càmfírìca Díos iwàwa namànica, yá pímanícuéca píacawa píbayawanáwa péenánáí írìwa, Cristo írì nacáí. ¹³Iná yáí nuyáanáca iinási imàacacaalí nuénásàiri imànica ibáyawanáwa nuyáacalé ìwalíise, yásí cayába cachàiníwanáí càmfínápiná quirínama nuyáaca iinási, ipíchana núalimáidaca nuicáwa nuénásàiriwa àta imànicataléta ibáyawanáwa.

Los derechos de un apóstol

9 Ewita apóstolcáaníta núa, yáí Díos ibànuèrica, càicáaníta càmita nuèpuníwa càide iyúwa isíimáidáaná núa meedá, néese

nuwàwaca nuyúudàaca áibanái. Báisíta Dios imàacacaté núa apóstolpiná, íná canáca ichùulièri núa cháí èri irícu. Nudéca nuicáca Wáiwacali Jesús. Píacué nacái yáasáidéeyéica apóstolca núa bàaluitécáiná piwènúadacuéca píiwitáisewa Dios irípiná nuíbaidacaalíté Wáiwacali irípiná pèewibàa, nucàlidáanápínacué pirí iináwaná iwali. ²Cawáwanáta áibanái càmita naicá núa càide iyúwa apóstol, yái Dios ibànuèrica, quéwa píalfacuéwa báisiiri iyú apóstolca núa, bàaluitécáiná piwènúadacuéca píiwitáisewa peebáidacaténá Wáiwacali itàacái, nucàlidacaalítécué pirí iináwaná iwali. Càita Dios yáasáidacuéca pirí apóstolca núa.

³Natànícaalí báawéeri iyú nùwali, náimacaalí nacái càmitasa apóstolca núa, yásí càì nùuma nalíwa: ⁴Dios ibànùacaté núa iyúwa apóstol nucàlidacaténá Wáiwacali iináwaná, íná Dios imàacaca nusutáca nuyáapínáwa wenàiwicanái fícha yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. ⁵Dios imàaca nacái macái apóstol idèniaca ínuwa yeebáidéechúa Jesucristo itàacái, imàaca nacái apóstol itéca yáapichawa úa idècunitàacá yèepunicawa icàlidacaténá Dios itàacái, càide iyúwa áibanái apóstol namàniíná, nía nacái Wáiwacali yéenanái iméeréerináica, Pedro nacái. Íná nudèniacaalí nuínuwatá, yá cayábaca nutéca núapichawa úatá. ⁶Dios imàaca nacái Bernabé, núa nacái wayamáidaca wáibaidaca wacáapi iyúwa, wasutácaténacué píicha wayáapínáwa idècunitàacá wacàlidaca píricué Dios itàacái. Quéwa éwita Dios ibatàacáníta wamànica càì, càicáaníta càmitaté wasutácué píicha wayáapínáwa, néese wíata ipáyaidaténí. ⁷Péemiacué comparaciòn: Píalfacuéwa úwinái càmita nawènia nayáapínáwa. Càita nacái

wenàiwica ibànacaalí ibànacalewa abéyéeri uva yéetaná, càmita iwàwacutá ipáyaidaca iyáacaténá yàasu uva iyacanáwa. Càita nacái abéeri icùacaalí áibanái ipíra ovejanái, canáca imáisanieri iiraca leche yeedéerica ovejanái fícha. Càita nacái Dios imàacaca apóstolnái isutáca iyáapínáwa wenàiwicanái fícha yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái Dios ibànùacáiná apóstolnái nàatalé. ⁸Píacué píináidawa núumáanáca càiri tàacáisi nuíwitaíse iyúwa meedá, bàaluitécáiná Dios càì fímaca imàacacaalíté itàacáíwa profeta Moisés irí, Moisés icàlidacaténaté israelitanái iríni. ⁹Càité Moisés itànàaca tàacáisi bàaluité Dios inùmalicuise: “Píacué pidacúa pacá inùma ituínási fícha idècunitàacá úfbaidaca pirí ubawàidaca ituínási, ùlùacaténá ituínási iwíralè, néese pimàacacue uyáacani idècunitàacá úfbaidaca uèpunicawa”, fímaca. Dios ímacaté càì walí wáalíacaténáwa catúlècanáca íicáca pacá, quéwa iwàwacutácué wáalíacawa áiba wawási quiríta. ¹⁰Dios ímacaté càì icàlidacaténá walí iwàwacutáanáca wayúudàaca wenàiwica iyúudéeyéica wía. Dios ichùuliacaté Moisés itànàanápínaté yái tàacáisi wamànìcaténá cayábéeri nalí cawinácaalí yéewáidéeyéica wía Dios itàacái iyú. Péemiacué comparaciòn: Asiali ichùnìacaalí cáli nabànacatáipíná, yá iwàwacutá namàacaca yeedáca yàasupínáwa quíiracaalí yái iyacanásica. Càita nacái cawinácaalí yùuluèrica ituínási iwíralè, iwàwacutá namàacaca yeedáca yàasupínáwa. Càita nacái wía yéewáidéeyéicuéca pía, Dios imàacaca wasutácuéca píicha wayáapínáwa. ¹¹Wabànacatécué Dios itàacái piwàwalicu, íná cayábaca wasutácué píicha weedácaténá wàasupínáwa,

yái wayáapíná, wabàlepiná nacái, wayamáacatáipíná nacái cháí èeri írìcu. ¹²Dios imàacacáiná áibanái yéewáidéeyéicuéca pía isutácuéca píchani, yá máiní cachàiníwanái Dios imàaca wasutácuéca píchani, wíacáináté idàbáanéeyéicaté icàlidacuéca pírí Jesucristo iináwaná. Quéwa, éwita Dios imàacacáaná wasutácuéca pícha wayáapínáwa, càicáanáta càmita càì wamànica. Néese wàideníacaté wàuwichàanáwa wáibaidaca wawènanápiná wayáawa ipíchanúcé báawaca péemiaca Cristo itàacái iwalíse yái wasutáanácúéca wayáapínáwa pícha.

¹³Píalíacuéwa naináwaná iwali, cawinácaalí íbaidéeyéica templo írìcu. Needáca nayáawa templo írìcuíse. Imáanáca, cawinácaalí inuéyéica pírái iyúwa sacrificio, needáca nalíwa iinási yéenáimi, macái pírái yéená nanuérica neemácaténáni altar íinata. ¹⁴Càita nacái Wáiwacali idéca ichùuliaca cayábáanápiná nàyaca náibaidacalé iwaliwa namàníríca Dios írípíná, cawinácaalí icàlidéeyéica yái tàacáisi cayábérica, íná cayábaca nasutáca nayáapínáwa wenàiwicanái ícha yebáidéeyéica Wáiwacali itàacái. Yácata nawèni, níái icàlidéeyéica Dios itàacái. ¹⁵Quéwa canácatáita càì numànité nùyacaalítécúé píapícha, càmita nacái nutànàcué pírí cuyàluta siúca píacaténacúé nulí wawàsi. ¡Máiní casímáica nuwàwa nucàlidacué pírí Dios itàacái mawèníri iyú! ¡Cayába cachàiníwanái nulítáni nuétacaalíwatá ipíchaná nuyamáidaca nucàlidaca Dios itàacái mawèníri iyú!

¹⁶Càmíta cachàini nuicá núawawa íwalíse yái nucàlidáanáca Cristo iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha. Néese nucàlidacani Cristo

ichùuliacáiná núa. ¡Máiní báawéeri yùuwichàacáisi yàanèripínáca núwali càmicacalí nucàlida yái tàacáisica wenàiwicanái írì! ¹⁷Iná nucàlidacaalíté yái tàacáisica nuíwitáise iyúwa meedátá, yá nuedácaté wenàiwicanái ícha nuwènipináwatá. Quéwa càmita nucàlidani nuíwitáise iyúwa, néese Dioscata yái ichùulíerica nucàlidacani. ¹⁸Yácata nuwèni yái: Casímáica nuwàwa nucàlidacáiná mawèníri iyúni yái tàacáisica ímérica Cristo iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha. Càita nucàlidaca mawèníri iyúni: Ewita Dios imàacacáanáta nusutácué pícha nuyáapínáwa nucàlidacáinácué pírí itàacái, càicáanáta càmita càì nusutácuéca píchani.

¹⁹Ewita càmicáanáta áibanái yàasu wenàiwica núa íbaidéerica mawèníri iyú, càicáanáta numàacaca núawawa càide iyúwa macái wenàiwicanái yàasu wenàiwica íbaidéerica mawèníri iyú nuyúudáanápiná áibanái wenàiwica manùbéeyéi nawènúadánápiná náiwitáisewa Cristo írípíná. ²⁰Nùyacaalí judíonái yáapícha, yá nùyaca càide iyúwa náiwitáise iyáaná nuyúudáacaténá nawènúadaca náiwitáisewa Cristo írípíná. Càita nacái numànica nùyacaalí náapícha níái càmfíyéica judío yebáidéeyéica tàacáisi Dios imàaquéericaté profeta Moisés írì bàaluité; yá nùca Dios icàaluíná náapícha càide iyúwa náiwitáise iyáaná, yéewacaténá néemiaca nucàlidaca nalí Cristo iináwaná iwali, éwítacué càmicáanáta iwàwacutá wamànica càide iyúwa Moisés yàasu tàacáisi ímáaná wàacaténá Dios icàaluíná, wía yebáidéeyéica Cristo itàacái.

²¹Càita nacái nùyacaalí náapícha níái càmfíyéica judío, càmfíyéica íya Moisés yàasu tàacáisi

ìwali, yá càmita numàni iyúwa wenàiwica imàníirica càide iyúwa Moisés yàasu tàacáisi ímáaná, nuwàwacáiná nuwènúadaca náiwitáise Cristo irípiná. Quéwa éwita càmicáaníta numàni càide iyúwa wenàiwica iyéerica càide iyúwa Moisés yàasu tàacáisi ímáaná, càicáaníta nuebáidaca mamáalàacata Dios itàacái càide iyúwa Cristo ichùulianá núa. ²²Nùyacaalí áibanái yáapicha càmitíyéica yeebáida tàì ímèeri iyú, yá nuèpua nùyaca càide iyúwa abéeri néená, nuicá nacái cáimiétaquéeri iyú yái náináidáanácawa, càmita nuicáani naquíiná. Càita nùyaca náapicha nuyúudàacaténá neebáidaca Jesucristo itàacái cachàiníwanái. Iná nualimáidaca nùyaca abédanamata náapicha macái wenàiwica íwítáaná numànicaténá àta càinácaalí nualimáanáta numànica nuyúudàacaténá abénaméeyéi nawènúadaca náiwitáisewa Cristo irípiná yéewacaténá iwasàaca nía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. ²³Càita numànica yéewacaténá madécaná wenàiwica yémìaca yái tàacáisi cayábéerica ímèerica Cristo iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha, nuwàwacáiná nacái Dios imànica nulí cayábéeri náapicha níái yeebáidéeyéica Cristo.

²⁴Péemiàcué comparación: Píalfacuéwa ìwali yái napianíinácawa carrera ìwali, yá macáita napianícawa, quéwa abéerita yái imawèniadéerica áibanái yeedáca iríwa cawènfiri. Càide iyúwa níái ipianíyíecawa cachàinífiri iyú carrera ìwali, càita nacái iwàwacutácué píibaidaca Dios irípiná cachàinífiri iyú, píalimáidacué macái pichàini iyúwa pimànicaténá càide iyúwa ichùulianácué pía. Càicué pimàni peedácaténácué piríwa yái cawènfirica Wáiwacali yèeripináca

yàasu wenàiwicanái iríwa chènuniré. ²⁵Chái èeri irícu macáita iwàwéeyéica isàiwicaca deporte needácaténá nalíwa cawènfiri, néewáidacawa cachàinífiri iyú yéewacaténá cachànica nainá; namàacaca náichawa macái wawàsi imàníirica báawéeri nainá irí. Yá néewáidacawa cachàinífiri iyú needácaténá nalíwa abéeri corona, laurel ibáiná icàyuwaniná. Quéwa báinásfiri corona yèepùaca chuica ráunamáita, yá imáalàacawa, néese wía yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái wáibaidaca cachàinífiri iyú Wáiwacali irípináwa weedácaténá walíwa áiba cawènfiri càmfirica imáalàawa iyéerica chènuniré. ²⁶Núacata càmfiri iyúwa matuíri ipianícaalíwa éeruwaca, càmita nacái iyúwa áiba inúadáidéeri cáuli meedá. Néese nualíacawa càinácaalí Wáiwacali iwàwáaná numànica, yá nuíbaidaca cachàinífiri iyú Wáiwacali irípiná. ²⁷Nucùaca núawawa, nuiná nacáwa cachàinífiri iyú ipíchaná numànica nubáyawanáwa, ipíchaná nacái numànica áiba wawàsi càmfirica iyúudàa áibanái, càmicáiná nuwàwa Wáiwacali imáisaníama nuíbáidáanápiná irí quirínama idécanáami nuéwáidaca áibanái.

Consejos contra la idolatría

10 Píacué nuénánaica, píacué píimáicha macái wàawirináimi israelitanái namusúacatéwa profeta Moisés yáapicha Egipto yàasu cáli íicha. Néeseté idècunitáaca nèepunícawa nàacawa manacúali yùucubàa càináwàiri, yáté Dios imàacaca manuúri acalèe yàacawa napíchalépiná yáasáidacaténaté alénácaalí iwàwacutá nàacawa. Macáita nèepunícatéwa acalèe yáapíise, catámèeri irícu ùlèeri íicha. Macáitaté nàacawa Moisés yáapicha, yá nachàbacatéwa chùiri

cáli finatabàa Mar Rojo yàasu manuiri úni iwaliabàa. ²Càité macáita abédanama namànicaté náiwitáisewa Moisés yáapicha namànicaténaté iyúwa Moisés ichùulianá nía càide iyúwaté nadéca nacáicaalí nabautizácawa nèepunícáinátéwa Moisés yáapicha acalèe yáapíise, úni iwaliabàa nacái. ³Càité nacái macáita nayáacaté chènuníiséeri yàacàsi Dios yèericaté nálí, yái pan nacáirica ípidenéericaté maná. ⁴Macáita nacái nàiracaté úni Dios imàaquéericaté imusúacawa fba yèewíise. Yái Cristo yàacawéeridéericaté yèepunícawa nía, càicanide iyúwa cachàiníiri fba Cristo yàacáináté nacáuca. ⁵Quéwaté báawaca Dios iicáca náiwitáise batéwa macáita, ínáté Dios inúaca nía, yá nachéecami icàlilàlìacatéwa manacúali yùucubàa càinawàiri.

⁶Càité nachàbacawa. Dios yùuwichàidacaté nía yéewáidacaté nía ipíchaná wawàwaca báawéeri càide iyúwaté nawàwáná báawéeri. ⁷Iná picácué pía ídolo cuwáinái yéenáiwana ícaaluíniná càide iyúwaté abénaméeyéi nanúanáté pírái, nayáaca nacái iinási nàacaténá ídolo ícaaluíniná. Càité profeta itànàaca Dios itàacái íiméerica: “Níara wenàiwicaca náawinacatéwa nayáacaténá iinási, yáté nàiraca nacái, néese namichàacatéwa nasàiwicacaténá nàapichawáaca, yá naimáca nàapichawáaca”, íimaca. ⁸Píacué nuénánái, picácué waimá áiba yáapicha càmfíchúaca wáinusíwa, càmfíirica nacái wanírisíwa, càide iyúwaté abénaméeyéi imànínáté. Yáté veintitres mil namanúbaca néetácawa Dios inúacáináté nía nabáyawaná ìwalíise. ⁹Picácué nacái wáalimáida waicáwa Cristo càide iyúwaté abénaméeyéi namànínáté

nabáyawanáwa mamáalàacata néese Dios yùuwichàidacaté nía. Yáté néetácawa àapi iyú Dios ibànueyéica nèewiré. ¹⁰Picácué picuísá píchawa Dios càide iyúwaté abénaméeyéi nacuíisáidacaté Dios, yáté Dios ibànùaca yàasu ángelwa inuérica wenàiwica, yá inúacaté nía.

¹¹Càité ichàbacawa. Dios yùuwichàidacaté wàawirináimi yéewáidacaté nía wía ipíchaná wamànica càide iyúwa namànínáté. Néeseeté áibanái profeta natànàacaté Dios itàacái nàalàacaténá wía ipíchaná wamànica wabáyawanáwa, wía iyéeyéica siúcade ipíchawáise èeri imáalàacawa. ¹²Iná pínáidacaalícuéwa cachànica píiwitáise, cálfacáiri nacái, iwàwacutácué piicá píchawa cayába ipíchaná picaláacawa Dios ícha pimànicáichacué pibáyawanáwa. ¹³Pidàbacaalícué piwàwaca pimànica pibáyawanáwa, néese piwàwalícué macái èeri mìnánái nachàbaca càiri wawàsi yáalimáidéerica nía namànínápiná nabáyawanáwa. Quéwa cayábéeri Dios íiwitáise, imàníirica nacái machacàníiri iyú càide iyúwa íimáaná, yá iyúudàapínácué pía ipíchaná pimànica pibáyawanáwa. Iná yéewa píalimácué manuíca pínáidacawa piwàwawa Dios íwali càmfínápinácué imàaca càulenéeri wawàsi yáalimáidaca pía cachàiníwanái ícha yái píaliméericuéca píideniaca. Néese càulenéeri wawàsi yáalimáidacaalícué pía pimànínápiná pibáyawanáwa, yásí Dios iyúudàacué píawa yéewacaté nía píideniaca mamáalàacatani ipíchanácué pimànica pibáyawanáwa. Càipiná Dios iyúudàapínácué píawa, íná càmitacué iwàwacutá pimànica pibáyawanáwa.

¹⁴Iná píacué nuénánái nuwàwéeyéica, picácué píacawéerida wenàiwica

yèeyéica ídolo cuwáinái yéenáiwana ícàaluíná. Piyacué déeculé náicha cawinácaalí imàniyéica càì. ¹⁵Núalíacawa cáiwitáisecuéca píá, íná nutàanícué píri nuwàwacáinacué píináidacawa cáalíacáiri iyú iwali yái núméricuécá píri. Yási píalífacuéwa báisícatani. ¹⁶Macái imanùbaca wamànicaalí Santa Cena, yá wasutáca Dios íicha cayábacaténá imànica walí uva ituní, wàa nacái Dios íri iwali cayábéeri, yácáiná uva ituní fímáanáca càicanide iyúwa Cristo íiraná imusuéricatéwa íicha cruz iwali wáichawalíná. Macái imanùbaca wàiracaalí yái uva ituníca, yá wáasáidaca wàyaca abédanamata Cristo yáapícha, yéetácáinátéwa cruz iwali wáichawalíná. Macái imanùbaca wayáacaalí wáalimáwanama pan yéená wasubèriadiéerica, yá wáasáidaca wàyaca abédanamata Cristo yáapícha, Cristo iiná yùuwichàacáinátéwa cruz iwali wáichawalíná. ¹⁷Ewita manùbéeyéicáanáta wía, càicáanáta macáita wayáaca abéeri pan yéená macáita wamanùbaca iyúwa. Càita wáasáidaca abédanamata wáiwitáise wáapíchawáaca wáyacáiná abédanamata Cristo yáapícha, éwita manùbéeyéicáanáta wía.

¹⁸Piwáwalícué Dios ichùulícaté Israel itaquénáinámi bàaluité. Abédanamata namànica náiwitáisewa náapíchawáaca nayáacaalíté iinási macáita namanùbaca iyúwa, yái píráimi nanuéricaté iyúwa sacrificio cáuri Dios íri. ¹⁹Càmíta núuma nàaca Dios icàaluíná cawinácaalí inuyéica pírái iyúwa sacrificio ídolo íri. Càmita báisí cáurica yái ídolo cuwáisàiri yéenáiwanáca, íná canáca iwèni meedá. Yá nacái pírái iinámi neeméerica ídolo íri, càmfírirta cachàini áiba

iinási fiwitáaná íicha. ²⁰Néese nuwàwacué píalíacawa nàwali níara áibanái yèeyéica ídolo icàaluíná. Namàaca iinási iyúwa sacrificio ídolo íri, quéwa càmita nàa Dios icàaluíná, néese nàaca demonio icàaluíná. Iná càmitacué nuwàwa piyáaca náapíchani idècunitàacá nàaca ídolo ímíetacaná fiesta írìcu, ipíchanacué piyaca abédanamata demonio yáapícha, náapícha nacái níara yèeyéica demonio icàaluíná. ²¹Càmítacué Dios imàaca píiraca uva ituní Santa Cena yaalí Wáiwacali yàasu copa írìcuíse, píiracaalícué nacái demonio yàasu copa írìcuíse. Càita nacái càmitacué Dios íbatàa piyáaca piyáacaléwa Santa Cenaca Wáiwacali yàasu mesa iwéré, piyáacaalícué piyáacaléwa nacái demonio yàasu mesa iwéré, aláera namànicataléca fiesta nadécanáami nanúaca pírái iyúwa sacrificio nàacaténá ídolo cuwáinái yéenáiwana ícàaluíná.

²²iPíacué wamàni càì ipíchanacué máini báawaca Wáiwacali íicáca wáiwitáise! iPíacué wayúunáida cachàiníwanáica wía Wáiwacali íichawa! Canáca yéewaná wamànica íri càiri báawéeri wawàsi.

La libertad y el amor cristiano

²³Abénaméeyéi nacàlidaca: “Càmicaalí Dios imáisanía wamànica áiba wawàsi, yási cayábaca wamànica càinácaalí wawàsi wawàwéerica wamànica”, càì náimaca. Quéwa númacué píri, éwita Dios càmicáanáta imáisanía wamànica áiba wawàsi, càicáanáta càmita macái wawàsi iyúudàa wía, áibanái nacái. Báisíta Dios imàacaca wamànica càide iyúwa wawàwáaná, càmicaalí báawa yái wawàwéerica wamànica, quéwa càmita macái wawàsi imàaca wáiwitáise idàwinàacawa Dios fiwitáise iyú weebáidacaténá itàacái tàì fíméeri

iyú, wayúudàacatená nacái áibanái neebáidáanápínani. ²⁴Picácué wacutácaíta wasfímáidáanápíná wíawawa meedá, néese wacutácué wayúudàacatená áibanái nadáwínàidaca náiwitáisewa Dios íiwitáise iyú àta neebáidacataléta itàacái tàì fíméeri iyú.

²⁵Piyácué macáita cawinácaalí iinásica piwènièricuécaca nawéndacataléca iinási; picácué pisutá péemiawa nía iwéndéeyéicani pialfacaténacuéwa asáisi áibanái inúacaalíté yái píráimica nàacaténá ídolo cuwáinái yéenáiwana ícàaluíniná, achúmacáichacué piwàwa ìwali. Dios imàacacué piyáacani íná piwèniacué matufíbanáiri iyúni. ²⁶Càmítacué iwàwacutá achúmaca piwàwa yàacàsi ìwali Wáiwacali yàasucáiná macái wawàsi èeri írìcufrica.

²⁷Néese áibacaalí càmfiri yeebáida Jesucristo itàacái, imáidacaalícué piyáaca piyáacaléwa yáapicha, piwàwacaalícué nacái piyáaca yáapicha, néese piyáacué macáita yàacàsi yèericuécaca piyáa. Picácué nacái pisutá péemiawa nía iinási ìwali pialfacaténacuéwa asáisi áibanái inúacaalíté yái píráimica iyúwa sacrificio nàacaténá ídolo cuwáinái yéenáiwana ícàaluíniná, achúmacáichacué piwàwa. ²⁸Quéwa áibacaalícué càì yàalàaca pía: “Yái iinásica, nadéca nanúacani iyúwa sacrificio nàacaténá ídolo cuwáinái yéenáiwana ícàaluíniná”, càicaalícué fíma píri, néese picácué piyáani pimànicáichacué báawéeri írí yái yàalèericuécaca pía ipíchaná iwènúadaca íiwitáisewa Dios íicha, càmicáiná yeebáida tàì fíméeri iyú néese iyúunáidaca Dios imáisanieràica wayáaca yái iinásica. ²⁹⁻³⁰Abénaméeyéi càmitàacá neebáida tàì fíméeri iyú, íná machawàacaca nánáidacawa. Cáaluca namànica wawàsi càmfiricué cáalu pimànica,

càmíciná náalíwawa cayába càide iyúwacué píalífanáwa. Nayúunáidaca báawáanápíná Dios íicáca nía yàacàsi ìwalíise. Quéwa cawàwanátacué piwàwa càì píimaca nulí: “Dios ídéca imàacaca numànica càide iyúwa nuwàwáaná càmiccaalí báawa yái nuwàwéerica numànica, íná canáca yéewaná áiba imáisaníaca numànicani achúmacáicha meedá iwàwa. Nudéca nùaca Dios írí cayábéeri yàacàsi ìwali, íná canáca yéewaná áiba itàaníca báawéeri iyú nùwali nuyáacalé ìwalíisewa”, càicué piwàwaca píimaca cawàwanáta. ³¹Báísita, quéwa péemiacué nulí, nuénánái. Càinácaalícué wawàsi piyáaca, càinácaalícué wawàsi nacái pimànica, pimànicué abéerita yái imàaquéerica áibanái íicáca Dios cáimiétaquéeri iyú. ³²Picácué pimàni wawàsi càì áibanáicaalícué íicá pimànicani yá nacaláacawa Dios íicha, yá namànica nabáyawanáwa, macáita cawinácaalí nía, judíocaalí nía, càmfíyícaalí judío nía, nía nacái Dios yàasu wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. ³³Núa nacái, àta càinácaalí numànica, nùalimáidaca nuyúudàaca macái wenàiwica íiwitáaná. Càmita nucutá numànicaténá abéerita yái ísimáidéeripínaca núa, néese nucutáca numànicaténá yái iyúudèeripínaca mantúbeyéi wenàiwica, yéewanápiná nawènúadaca náiwitáisewa Cristo írípiná íwasàcaténá nía Dios yàasu yúuwichàacáisi íicha.

Las mujeres en el culto

11 Piyacué nacái càide iyúwa nùyáaná càide iyúwa nacái Cristo iyáanáte. ²Píacué nuénánáica, íyeyéica Corinto iyacàlená írìcu, nadéca nacàlidacuécaca nulí píináwaná ìwali. Cayábéeriquéi piwàwalíínacuéca

núa mamáalàacata, pimànicuéca nacái mamáalàacata càide iyúwa nucàlidáanátécué pirí tàacáisi. ³Quéwa nuwàwacué pialácawa áiba wawàsi: Càide iyúwa Dios ichùulianá Cristo, yá Cristo yeebáidaca Dios itàacái, càita nacái Cristo ichùuliaca macái asianái yeebáidéeyéica itàacái; néese càide iyúwa Cristo ichùulianá macái asianái yeebáidéeyéica itàacái, yá neebáidaca itàacái, càita nacái macái asianái idènièyéica finuwa iwàwacutá nachùuliaca náinuwa, yá iwàwacutá nacái inaná neebáidaca nàacawéeri itàacáiwa. ⁴Asiali ibàliacaalí fiwitawa idècunitàacá isutáca yáawawa Dios fícha, icàlida nacái tàacáisi Dios inùmaliçuise, càmita yàa Cristo fimiétacaná. ⁵Quéwa càmicaalí inaná ibàlía uíwita itàacáisi usutáca Dios fícha, ucàlida nacái tàacáisi Dios inùmaliçuise, càmita ùa unìri fimiétacanáwa, néese càica úade iyúwa inaná nàuwisèechúaca fícha fiwita ibáiná macáita. ⁶Càmicaalí inaná ibàlía uíwita uíwita, iwàwacutá udalúaca uíwita uíwita ibáináwa. Quéwa báicaalí udalúaca uíwita ibáináwa macáita, iwàwacutá ubàliaca uíwita. ⁷Iwàwacutá asiali càmita ibàlía fiwita. Dios idàbacaté idàbàanéeri asiali quéechatécáwa iyúwa Dios iicacánáwa, íná iwàwacutá aslanái yáasáidaca cachàiníirica Dios fiwitaíise. Quéwa iwàwacutá inaná yáasáidaca cáimiétacaná unìri. ⁸Bàaluitécáiná Dios idàbacaalíté idàbàanéeri asialica, càmitaté Dios iwènúada inaná ibàlái yáapi asiali iyú ùacawéeripiná, néese Dios yeedácaté asiali ibàlái yáapi, yá iwènúadacaté yáapi inaná iyú asiali yàacawéetúapiná. ⁹Càmítaté Dios imàni asiali inaná irípiná. Néese Dios imànicaté inaná asiali irípiná. Iná iwàwacutá inaná uebáidaca unìri itàacáiwa. ¹⁰Dios imànicaté inaná asiali irípiná,

íná iwàwacutá inaná ubàliaca uíwita, ángelnái iicacáná úa. ¹¹Quéwa wía yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, cáinináca Dios iicáca wía abédanamata: Aslanái càmita nàya isicúa canácaalí inaná, càita nacái inaná càmita nàya isicúa canácaalí asiali. ¹²Ewitaté Dios iwènúadacáaníta asiali ibàlái yáapi idàbàanéechúa inaná iyú, asiali yàacawéetúapiná, càicáaníta siùcade aslanái imusúaca iicá èeri inaná fícha. Quéwa Dios idàbacaté macáita, wía èeri mñanáca.

¹³¿Càinásicué pñinádacawa? ¿Cayábasica inaná usutácaalí Dios fícha càmicaalíca ubàlía uíwita? ¹⁴¿Càmítasica macáita wáalíacawa cáalacaalí asiali fiwita ibáiná idàwinàacawa, yásí báawaca áibanái iicacání? ¹⁵Quéwa cáalacaalí inaná fiwita ibáiná idàwinàacawa, yá casíimáica uicácani, úalíacáináwa Dios imàacaca ulí uíwita ibáiná uépùacaténá uíwita iyú. ¹⁶Quéwa abénameeyéi péenácué iwàwacaalí itàanica chàinisíiri iyú ìwali yái tàacáisica, càmicáiná nawàwa namànica càide iyúwa númáanácué pirí, yá nùalàaca nía cachàiníiri iyú namànínápiná iyúwa númáaná. Wía apóstolca, macáita nacái Dios yáasu wenàiwicaca yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, càmita wamàni càiri méetàuculéeri wawàsi, iyúwacué pimáníiná.

Abusos en la Cena del Señor

¹⁷Siùcade nutànàacué pirí áiba wawàsi ìwali, quéwacué càmita nùalímá númaca cayábéeri pìwali càmicáinácué pimàni cayába. Macái imanùbaca pìwacáidáyacacaalícuéwa, yá pimànicuéca báawéeri piríwáaca, càmitacué piyúudàayacawa. ¹⁸Quéechacáwa nuwàwacué nutànàaca piríni iyúwa áibanái icàlidáanácué piináwaná ìwali. Càì

náimaca: Pìwacáidáyacacuécawa pimànicaténá culto, quéwa càmitacué abédanama píiwitáise, íná piwènúadacuéca píiwitáisewa píichawáaca. Batéwa nuínáidacawa báisicani yái náimáanacuéca pìwali. ¹⁹ ¡Pìwènúadacuéca píiwitáisewa píichawáaca cachànicáinacué piicáca píawawa píichawáaca piwàwacáinacué áibanái náináidacawa abéericatacué pía níai yeebáidéeyéica Cristo itàacái báisiiri iyú! ²⁰ Píseríacuécawa píichawáaca, íná éwitacué pìwacáidáyacacáanítawa, cáicáaníta càmitacué pimàni Santa Cena machacàníiri iyú càide iyúwa Wáiwacali iwàwáaná. ²¹ Yàanàcáiná yàasu èericatái piyáacaténá piyáacaléwa píapichawáaca ipíchawáise pimànicuéca Santa Cena, yá ráunamáita piyáacuéca piyáacaléwa méetàucunamata píichawáaca, yái yàacàsi pitéericuéca píapichawa. Néese áibanái catúulécanéeyéica yàanèyeyéicué píamíisewa canéeyéica írí yàacàsi natéeripiná, yá máapica nía, quéwa áibanái càasuíyeyí nacàmaca nàiracáiná manuí uva ituní. ²² Píacué càasuíyeyéica, ícánacué càmita piyáa piyáacaléwa picapèricutawa ipíchawáisecuéca pìanàaca? ¿Cánacué báawa piicáca Dios yàasu wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái? ¿Cánacué pibáiniada catúulécanéeyeyí wenàiwica canéeyéica írí yàacàsi natéeripiná? Piyúunáidacuéca nuchalidáanápíná píri pimànicuéca cayábéeri. ¡Càmírita! ¡Càmitacué pimàni cayábéeri!

La Cena del Señor

²³ Bàaluité Wáiwacali yéewáidacaté núa càinácaalí iwàwacutáaná wamànica yái Santa Cenaca. Càita nacái nuéwáidacatécué pía: Yátaté catáca, ipíchawáiseté Judas itéca

úwinái Wáiwacali Jesús yàatalé náibàacaténáni, yá Wáiwacali yeedáca pan icáapi iriculéwa. ²⁴ Néese idécanáamité yàaca Dios írí cayábéeri pan íwali, yá isubèriadacani. Yá íimaca: “Yácata nuiná yái, yéetéeripínacuécawa píichawalíná ipíchacacué Dios yúuwichàidacuéca pía píbáyawaná íwalíisewa. Piyáacuéni yái panca piwàwalíiripínacué càinácaalí nuétácawa píichawalíná”, íimaca yái Wáiwacalica. ²⁵ Càité nacái idécanáamité nayáaca nayáacaléwa, yá Jesús yeedáca copa icáapi iriculéwa, abéechúa copa idènièchúa írìcuwa uva ituní. Yá íimaca: “Yái uva ituníca, yácata nuíraná imusuéripínacawa nuíchawa cruz íwali píripínacué, ipíchacacué Dios yúuwichàidacuéca pía píbáyawaná íwalíisewa. Yái uva ituníca yáasáidacuéca píri báisiiricani yái wàlisài wawàsi Dios imàníríca wenàiwicanái yáapicha iwàsàacaténá nía Dios yàasu yúuwichàacáisi fícha. Macái imanùbaca píiracaalícuéni, piwàwalíicué càinácaalí nuétácawa píichawalíná”, íimacaté yái Wáiwacalica. ²⁶ Iná nuénánái, piyáacáinacué yái panca, píiracáinacué nacái yái uva ituníca, íná píasáidacuéca piacawa áibanái írí càinácaalíté iyú Wáiwacali yéetácawa wáichawalíná cruz íwali. Pimànicué càì àta Wáiwacali yàanàacataléta àniwa.

Cómo se debe tomar la Cena del Señor

²⁷ Iná macái imanùbaca pimànicaalícué Santa Cena, iwàwacutácué piwàwalica yái pan ímáanáca càicanide iyúwa Wáiwacali iiná, yá nacái uva ituní copa írìcuíríca ímáanáca càicanide iyúwa Wáiwacali fíraná. Néese abéericaalí péenacué càmita iyáa yái panca cáimiétaquéeri iyú, íira nacái yái uva ituníca, yá

imànica ibáyawanáwa Wáiwacali irí, càmicáiná iicá cáimiétaquéri iyú Wáiwacali iiná, íraná nacái.

²⁸Iná ipíchawáise wayáaca pan, wàira nacái uva ituní copa irícuíse, iwàwacutá wáináidacawa wáalimáwanama wawàwalicuísewa Dios iicápiná asáisi iyacaalí áiba báawéeri wawàsi wawàlírira iwàwacutéerica wacàlidaca wáichawa quéechacáwa Dios irí ipíchawáise wayáaca, wàiraca nacái yái Santa Cenaca. ²⁹Macái imanùbaca wayáacaalí yái panca, wàiracaalí nacái yái uva ituníca, iwàwacutá wawàwalica ímáanáca càicanide iyúwa Wáiwacali iiná, íraná nacái, yéetácáinátéwa wáichawalíná cruz ìwali. Càmicaalí càì wáináidacawa, néese wáalimáidaca Dios yúuwichàidáanápíná wíawa.

³⁰Manùbéeyéi péenácúé nadéca namànica càì, íná cáuláicaca nía, machawàacaca nacái nía. Abénaméeyéi nadéca néetácawa.

³¹Quéwa wáináidacaalíwa wáalimáwanama wawàwalicuísewa cayába Dios iicápiná asáisi iyacaalí áiba wawàsi báawéeri wamàlírira iwàwacutéerica wacàlidaca wáichawa Dios irí, néese càmita iwàwacutá Wáiwacali yúuwichàidaca wá. ³²Quéwa Wáiwacali yúuwichàidacaalí wía, yá imànica càì yéewáidacaténá wía, wawènúadáanápíná wáiwitáisewa báawéeri íicha, ipíchaná Dios yúucaca wía infierno iriculé náapícha áibanái èeri mìnánái càmfíyéica yeebáida itàacái.

³³Iná nuénánái, macái imanùbaca píwacáidáyacaalícuéwa piyáacaténá piyáacaléwa píapichawáaca, iwàwacutácué picùaca macáita pimanùbacaaná yàanàaca. ³⁴Máinícaalí máapica abéeri péenácúé, néese iwàwacutá iyáaca iyáacaléwa icapèe néenitawa, ipíchaná Dios yúuwichàidacuéca pía ìwalíse yái càmfínácuéca

piyáaca piyáacaléwa machacàníri iyú macáita pimanùbaca iyúwa, ipíchaná Dios yúuwichàidaca wenàiwica idènièyéica cayába yàacási nayáacáiná nayáacaléwa cadénama ipíchawáise catúulécaneéyéi yàanàaca. Néeni, nùanàapinàcaalícué nupáchiaca pía, yá nuchùniaca áiba wawàsi, yái pisutéerícuéca péemiawa núa ìwali píasu cuyàluta iricuwa.

Los dones espirituales

12 Píacué nuénánáica, nuwàwacué nucàlidaca píri áiba wawàsi píalfacaténácuéwa ìwali yái chàinisica Espíritu Santo imàaquéerica walí wáalimáwanama, wáibaidacaténá Wáiwacali irípináwa.

²Píalfácuéwa cayába bàaluité càmitacué peebáida Jesucristo itàacái, íná demonionái iméeráidacatécué pía iyúwa máiwitáiseeyéi piacaténáté madécaná ídolo icàaluíná, níara cuwáiná yéenáiwánaca, càmfíyéica yáalimá itànáica.

³Bàaluité càmitacué ídolo iyúudàa pía, íná siúcade nuwàwacué nucàlidaca píriní càinácaalícué píalimá píalíacawa asáisi wenàiwica itànáicaalí Espíritu Santo inumálicuíse: Cawinácaalí itànáiyéica báawéeri iyú Jesús ìwali, náimacaalí nacái càmitasa Dios yái Jesúsca, yásí píalfácuéwa càmita natàaní Espíritu Santo ichàini iyú. Néese áibanáicaalí íma: “Yái Wáiwacali Jesús, yácata Wacuèriná Dios”, càicaalí náima, yásí píalfácuéwa náimaca càiri tàacáisi Espíritu Santo ichàini iyú.

⁴Càmita abédanama Espíritu Santo imàaca wáalimáwanama wachàini wáibaidacaténá Wáiwacali irípináwa. Quéwa abéerita yái Espíritu Santo imàaquéerica walí ichàiniwa, wía yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái.

⁵Càmita abédanama macáita yái

wáibaidacaléca Wáiwacali irípiná, néese wadèniaca wáalimáwanama wáibaidacaléwa méetàucunamata wáichawáaca. Quéwa abéerita yáí Wáiwacali ichùulièrica wáibaidáanápíná irí. ⁶Wadèniaca chàinisi wáalimáwanama Dios imàaquéerica walí méetàucunamata wáichawáaca, wáibaidacaténá Wáiwacali irípináwa, quéwa abéerita yáí Diosca ichàiniadéerica wía canánama, wamànicaténá macáita yáí iwàwéerica wamànica. ⁷Dios idéca imàacaca macáí wáalimáwanama chàinisi yáasáidéerica wadèniaca Espíritu Santo, wía yeebáidéeyéica Jesucristo itàacáí yéewanápiná wayúudàayacacawa. ⁸Espíritu Santo ichàiniadaca abénaméeyéi wéená yeebáidéeyéica Jesucristo itàacáí nataanicaténá cáalífacáiri iyú nàalàacaténá áibanáí. Néese Espíritu Santo ichàiniadaca áibanáí wéená néewáidacaténáwa cachàiníri iyú nacàlidáanápíná Dios itàacáí cayábéeri iyú áibanáí irí. ⁹Espíritu Santo ichàiniadaca nacáí abénaméeyéi wéená manuícáténá náináidaca nawàwawa Dios iwali neebáidacaténá tàì íiméeri iyú. Ichàiniadaca nacáí abénaméeyéi nachùniápiná cáuláiquéeyéi. ¹⁰Espíritu Santo ichàiniadaca nacáí áibanáí wéená namàniínápíná wawàsi càmfíiri wenàiwica idé imànica. Aibanáí wéená nacáí Espíritu Santo ichàiniadaca nía nacàlidacaténá tàacáisi Dios inùmaliçuse. Espíritu Santo nacáí imàacaca áibanáí wéená yáalífacawa càirínácaalí wenàiwica icàlidaca iyaca tàacáisi báisfiri iyú Espíritu Santo inùmaliçuse, yá nacáí càirínácaalí icàlidaca iyaca cachiwéeri tàacáisi demonio inùmaliçuse. Aibaalí nacáí Espíritu Santo imàaca abénaméeyéi wéená itàaníca áiba tàacáisi iyú càmfírica èeri mìnánáí itàacáí. Espíritu Santo ichàiniada

nacáí áibanáí wéená yéewanápiná nacàlidaca walíni wataacáí iyú càinácaalí íimáaná yáí tàacáisi áibanáí icàlidéerica càmfírica èeri mìnánáí itàacáí iyú. ¹¹Abéerita Espíritu Santo imàaquéerica walí chàinisi wáibaidacaténá Wáiwacali irípináwa. Yá Espíritu Santo iwacúaca walí chàinisi wáalimáwanama càide iyúwa iwàwáaná.

Todos pertenecemos a un solo cuerpo

¹²Péemiacué comparación: Wainá idèniaca ìwalíiséeriwa madécaná: níái wacáapica, wacàwa nacáí, wàabàli nacáí, watufí nacáí, wàuwí nacáí, madécaná áiba ìwalíiséeri nacáí. Quéwa éwita wainá idèniacáaníta ìwalíiséeriwa madécaná, càicáaníta abéericatani, yáí waináca. Càica íimaca yáí comparaciónca. Uwé, wía yeebáidéeyéica Cristo itàacáí, càica wíade iyúwa Cristo iiná iyéerica cháí èeri iricu. Càide iyúwa abéeri wenàiwica iiná idèniáná ìwalíiséeriwa madécaná, càita nacáí iyaca madécaná wéená, madécaná wenàiwica íiwitáaná nacáí. ¹³Càica wíade iyúwa abéeri wenàiwica iiná, yácáiná Espíritu Santo abédanamata imànica wáiwitáise wáapichawáaca, macáí wía judíocaalí wía, càita nacáí càmfíiyéica judíocaalí wía, càita nacáí áibanáí yàasu wenàiwicacaalí wía, càita nacáí yèepuníiyéicaalíwa máiwacalináwaca wía. Càica wíade iyúwa abéeri wenàiwica iiná. Wabautizáanáwa iyú wáasáidaca abédanamata wáiwitáise wáapichawáaca càide iyúwa abéeri wenàiwica iiná, iyacáiná abéerita Espíritu Santo iwàluèricatéwa wawàwaliculé macáita, wía yeebáidéeyéica Jesucristo itàacáí.

¹⁴Péemiacué comparación: Abéeri wenàiwica iiná càmita idèniá ìwalíiséeriwa abéerita,

néese idèniaca ìwalíiséeriwa madécaná. ¹⁵Cawàwanáta yàabàli ìima: “Càmíricata núa icáapi, ìná canéerica iwèni núa meedá, cà mìricata iiná ìwalíiséeri”, càì ìimaca cawàwanáta. Quéwa éwita càì ìimaca, càicáaníta mamáalàacata iiná ìwalíiséericani. ¹⁶Càita nacái yùuwicaalí càì ìimaca: “Càmíricata núa ituí, ìná canéerica iwèni núa meedá, cà mìricata iiná ìwalíiséeri”, càì ìimaca cawàwanáta. Quéwa éwita càì ìimaca, càicáaníta mamáalàacata iiná ìwalíiséericani. ¹⁷Iná ituícaalí macáita yái wainácatá, ìcàinásica wáalimá wéemíaca? Càita nacái yùuwicaalí macáita yái wainácatá, ìcàinásica wáalimá wamiaca pumènfíri isàni? ¹⁸Quéwa Dios idéca imàacaca macái wainá ìwalíiséeyéi alénacaalí iwàwa imàacaca nía. ¹⁹Abéeri ìwalíiséericaalí yái waináca macáitatá, yá canáca wainá macáiritá. ²⁰Báisíta, éwita wainá idèniacáaníta ìwalíiséeriwa madécaná, càicáaníta abéerita yái waináca.

²¹Canáca yéewaná watuí ìimaca wacáapi irí càì: “Càmita nuwàwacutá píá”; càita nacái canáca yéewaná wáiwita ìimaca wàabàli irí: “Càmita nuwàwacutá píá”. ²²Néese yái wainá ìwalíiséeri waiquéerica iyúwa machawàaquéeri náicha canánama, yácata máiníri wawàwacutáca. ²³Yá wainá ìwalíiséeri cà mìrica máiní cayábaca iicacánáwa, yáta wamánírica irí cayábéeri wáiyàanápíná ìwali cayába, cawèníri nacái. Yá nacái wainá ìwalíiséeri báirica wamàacaca áibanái iicá, yáta iwàwacutéerica wamànica irí cáimiétaquéeri iyú cachàiniwanái, wáiyàanápíná ìwali ibàlepiná càiripínáta. ²⁴Quéwa wainá ìwalíiséeri cayábéerica iicacánáwa, càmita máiní iwàwacutá wàaca ìmíétacaná, ìná càmita wáiyàa ibàle.

Càita Dios idéca ichùnìaca wainá wamànicaténá cáimiétaquéeri iyú cachàiniwanái irí yái wainá ìwalíiséerica waiquéerica iyúwa cà mìri cachàini náicha canánama. Càita ìimaca walí yái comparaciónca, wáalífacaténáwa càica wíade iyúwa Cristo iiná ìyéerica cháì èeri irícu. ²⁵Dios imàacaca wàyaca càide iyúwa abéeri wenàiwica iiná yéewanápiná abédanamata wáiwitáise wáapichawáaca, yéewanápiná nacái waicáyacacawa catúulécaneeri iyú, yéewacaténá nacái wamànica cayábéeri walíwáaca abédanamata, wía yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. ²⁶Abéericaalí wéená yùuwichàacawa, yá achúmaca wawàwa macáita. Càita nacái namànicaalí cáimiétaquéeri iyú abéeri wéená irí, yásí casímáica wía macáita.

²⁷Iná macáitacué píá, càicuéca píade iyúwa Cristo iiná ìyéerica cháì èeri irícu, yá píacué canánama píalimáwanama abéeri Cristo iiná ìwalíiséerica píá, yái Cristo iináca ìyéerica cháì èeri irícu.

²⁸Iná Dios iwàwaca wáibaidaca wáapichawáaca Wáiwacali irípináwa, wía yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Quéechacáwa Wáiwacali ibànùaca abénáméeyéi wéená iyúwa apóstolnái, nèepunicaténáwa áibalé nacàlidacaténá Wáiwacali iináwaná ìwali, yéewanápiná áibanái iwènúadaca ìiwitáisewa Jesucristo irípiná; abénáméeyéi wéená yàanàca apóstolnái yáamiricubàa, níái profetaca icàlidéeyéica tàacáisi Dios inùmaliçúse. Néese Dios imàacaca áibanái wéená yéewáidaca wenàiwica Dios itàacái iyú, wía yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Dios imàaca nacái áibanái imànica yái cà mìrica wenàiwica idé imànica; imàaca nacái abénáméeyéi ichùnìaca cáuláiquéeyéi wenàiwica; imàaca

nacái abenaméeyéi iyúudàaca áibanái; imàaca nacái abenaméeyéi wénená icùaca wenàiwica; imàaca nacái áibanái itàaníca áiba tàacáisi iyú càmfíríca èeri mìnanaí itàacái. ²⁹Càmíta apóstol macái wía, Wáiwacali ibànuéyéica wacàlidacaténá iináwaná ìwali. Càmíta nacái profeta macái wía, icàlidéeyéica tàacáisi Dios inùmalicúise. Càmíta nacái macái wéewáida wenàiwica. Càmíta nacái macái wamànica yái càmfíríca wenàiwica idé imànica. ³⁰Càíta nacái càmíta macái wadèni Dios ichàini wachùnianápiná cúláiquéeyéi. Càmíta nacái macái wataání áiba tàacáisi iyú càmfíríca èeri mìnanaí itàacái. Càmíta nacái macái wáalíca wacàlidaca cànícaalí íimáana yái tàacáisi càmfíríca èeri mìnanaí itàacái. ³¹Pisutácué Dios fícha manuúsfwata imàacáanápínacué pirí chàinisi máiníri wamáapùaca náicha canánama, piyúudàacaténacué wía macáita, wía yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Quéwa iyaca áiba wawàsi máiníri cayábaca cachàiniwanái náicha canánama. Siùcade nuéwáidapínacué pia ìwali.

El amor

13 Iyaca áiba wawàsi cayábéeri náicha canánama chàinisi. Yácata cáinináana caicáca áibanái wenàiwica. Nutàanícaalí áiba èeri mìnanaí itàacái iyú càmfíríca waca nuéwáidawa ìwali, nutàanícaalí nacái ángelnái itàacái iyú, quéwa càmicaalí cáininá nuicáca wenàiwica, yá canéerica iwèni meedá nutàacái càide iyúwa báawéeri sànasi nanúadáidacaalí lata nacáiri, quírápieli nacái. ²Ewita nuçàlidacaalí tàacáisi Dios inùmalicúise, éwita nacái núalíacaalí macái wawàsi ìwali Dios ibèericaté áibanái fícha; éwita nacái nuémíacaalí cànícaalí íimáana macái íiwitáana Dios

yáalíacáica; éwita nacái manuúcaalí nuínáidaca nuwàwawa Dios ìwali tàì íiméeri iyú nuedácaténá manuúri dúli yàalu fíchawa áibacatalépiná, càicáaníta canéerica iwèni núa meedá, càmicaalí cáininá nuicáca wenàiwica. ³Ewita nuwacàacaalí macáita nùasuwa catúulécanéeyéi íri, éwita nacái numàacacaalí neemáca núa Dios ìwalíise càmicáiná numéyáawa nuebáidaca itàacái, càicáaníta canéerica iwèni núa meedá, càmicaalí cáininá nuicáca wenàiwica.

⁴Cawinácaalí cáininéerica íicáca wenàiwica, yácata yáalíméerica ìideníaca yùuwichàanáwa matuúbanáiri iyú áibanái imànicaalí íri báawéeri, càmfírícata nacái calúa ráunamáita áibanái yáapícha. Íicáca áibanái ipualé iyúudáanápíná núa. Càmfírícata nacái báawa íicáca fíchawa áibanái nàasu cawènfíri ìwalíise. Càmfírícata nacái canúmaséé, càmicáiná cachàini íicáca yáawawa. ⁵Cawinácaalí cáininéerica íicáca wenàiwica, càmfírícata cáimacái íicáca yáawawa, càmfíríca nacái imàni áibanái íri báawéeri; càmfíríca nacái ichùlula áibanái cachàiníri iyú namàníinápíná abéerita càide iyúwa iwàwáana namànica. Ewita áibanái yáalímáidacáaníta íicawani, càicáaníta càmíta calúani, càmíta nacái iwàwali mamáalàacata yái báawéerica áibanái imànírica íri, néese imàacaca iwàwawa fícha. ⁶Càmíta casíimái íicáca wenàiwica namànica nabáyawanáwa nàuwichàidacaténá áibanái, néese casíimáica iwàwa íicáca wenàiwicanái iyaca machacàníri iyú. ⁷Cawinácaalí cáininéerica íicáca áibanái wenàiwica, càmfírícata icháawáa naináwaná ìwali ráunamáita namànicaalí báawéeri, néese imàacaca iwàwawa nabáyawaná fícha; íicáca nacái macáita wenàiwica iyúwa cayábéeyéipíná íiwitáise;

ituíyàa nacái nawènúadánápiná náiwitáisewa namànicaténá cayábéeri; yá ìdeniaca macáita càiripináta matufbanáiri iyú, éwita càulenácáaníta fíchani.

⁸Dios iwàwaca cáinináca waicáca áibanái càiripináta cháí èeri írìcu, áibaalípiná nacái idécanáami èeri imáalàacawa. Yá áibaalípiná càmiripináta iwàwacutá wenàiwica nacàlidaca tàacáisi Dios inùmaliçuise. Càmiripináta nacái natàaníca áiba tàacáisi iyú càmirica èeri mìnánái itàacái. Càmiripináta nacái iwàwacutá néewáidaca wenàiwica Dios yáalfacái iwali. ⁹Aibaalípiná Dios imàacapiná nachàbacawa wáicha macáita yái wawàsica, yácáiná éwita Dios imàacacáníta wáalfacawa siúcade, cáicáaníta wáalí yéenáta meedá. Dios imàacaca abénaméeyéi wéená nacàlidaca tàacáisi inùmaliçuise, quéwa náalimá nacàlidaca yéenáta meedá nacái. ¹⁰Quéwa Cristo yàanàapinácaalí cachàinfiri íiwitáise yáapichawa, icamalá írìcu nacáíwa icùacaténá macáita, yásí wáalfacawa macáita, yá nacái imáalàapínacawa yái càmináca wáalíwawa cayába siúcade.

¹¹Péemiacué comparación: Sùmàcaalíté núa, yáté nutàaníca sùmài íiwitáise iyú, càité nacái nuínáidacawa iyúwa sùmài, quéwa idécanáamité béerica núa, yáté numàacaca nuíchwéi sùmàináca nuíwítáise. ¹²Càita nacái wía, wía yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái cháí èeri írìcu. Siúcade càmita wáalíwawa Dios iwali cayába, quéwa áiba èeriwa, yásí wáalfacawa cayába. Siúcade wáalí wéemiaca yéenáta meedá càinácaalí íimáaná yái Dios yáalfacáica, càide iyúwa waicácaalí wíawawa samànéechúa inàni chapúaca írìculé, quéwa áiba èeriwa waicápiná Dios inàni amaláwaca. Siúcade wáalfacawa yéenáta meedá Dios iwali, quéwa áiba èeriwa wapíchalépinácáwa,

yásí wáalfacawa amaláwaca Dios íiwitáise iwali càide iyúwa Dios yáalíánáwa wáiwitáise iwali.

¹³Càide iyúwa númáaná, macáita yái chàinisi Dios imàaquéerica walí wáibaidacaténá írìpiná, áiba èeriwa Dios imàacapiná nachàbacawa wáicha. Quéwa càmfíyéipináta nachàbawa wáicha níái máisiba wawàsica: yái weebáidáanáca Jesucristo, yá nacái wáalfánacawa idéca iwàsàaca wía Dios yàasu yùuwichàacáisi fícha, yá nacái cáinináanáca waicáca áibanái. Níái máisiba wawàsica canácatáita nachàbawa wáicha, quéwa cachàinica náicha canánama yái cáinináanáca waicáca áibanái.

El hablar en lenguas

14 Píalimáidacué manuísíwata cáinináanápiná piicáca áibanái. Néese pitufyàacué nacái Dios imàacáanápinácué pírí chàinisi píibaidacaténá Wáiwacali írìpiná. Cayába cachàiníwanái pitufyàacaalícué Dios imàacáanápiná pírí chàinisi picàlidáanápinácué tàacáisi Dios inùmaliçuise pimanùbacaaná itàacái iyúwa, piyúudàacaténácué nía. ²Cài númacuécá pírí yácáiná áibacaalí itàaní áiba tàacáisi iyú càmirica èeri mìnánái itàacái, càmita iyúudàa nía yàasu tàacáisi iyúwa, néese itàanícáita Dios yáapicha, canácáiná áibanái yáalíáná yéemiacani càinácaalí íimáaná, éwita néemiacaanáta isàna. Espíritu Santo ichàiniadacani icàlidacaténá càiri tàacáisi íbaacanéeri wawási iwali càmirica èeri mìnánái itàacái iyú, quéwa itàaníca tàacáisi càmirica yáalí càinácaalí íimáaná. Iná yái tàacáisi càmita iyúudàa áibanái. ³Quéwa cawinácaalí icàlidéerica tàacáisi Dios inùmaliçuise pitàacái iyúcué, yáta iyúudàacué pía yéewáidacáinácué pía pidàwináidacaténá píiwitáisewa Dios íiwitáise iyú

cachàinfinápinácué píiwitáise Dios ìwali. Yáì icàlidéericuéca pírì tàacáisi Dios inùmaliçuise pitàacái iyú, yáta imichàidacuéca píiwitáise, ichàiniadacué nacái piwàwa peebáidacatenácué Dios tàì fíméeri iyú. ⁴Cawinácaalí itàaníríca Dios yáapicha áiba tàacáisi iyú càmíríca èeri mìnánáì itàacái, yáta ichàiniadéeríca fíiwitáisewa Dios ìwali. Quéwa cawinácaalí icàlidéericuéca pírì tàacáisi Dios inùmaliçuise pitàacái iyú, yáta iyúudàacué pía pidàwinàidacatená píiwitáisewa Dios fíiwitáise iyú cachàinícaténácué píiwitáise Dios ìwali, píacué yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái.

⁵Macáita péenácué idèniacaalí chàinisi itàanícaténá áiba tàacáisi iyú càmíríca èeri mìnánáì itàacái, yá cayába caesíimáicáiná nuicáca yáì pimàniínácuéca càì. Quéwa cayába cachàiníwanáì nuwàwa picàlidacaalícué tàacáisi Dios inùmaliçuise péenánáì itàacái iyúwa. Cayába cachàiníwanáì yáì picàlidáanácuéca tàacáisi Dios inùmaliçuise péenánáì itàacái iyúwa, fícha yáì pitàaníínácuéca áiba tàacáisi iyú, càmícaalícuéca nacái picàlidacué nalí cànácaalí fímáaná yáì tàacáisi picàlidéericuéca. Iwàwacutácué picàlidaca nalíni natàacái iyú, piyúudàacatenácué nadàwinàidaca náiwitáisewa Dios fíiwitáise iyú, cachàinícaténá náiwitáise Dios ìwali. ⁶Iná nuénánáì nupáchíacaalícué pía, yá nutàanícaalícué pírì áiba tàacáisi iyú càmíríca èeri mìnánáì itàacái, yá càmítacué píalía péemiaca cànácaalí fímáaná nùasu tàacáisi. Numànicaalí càì, néese nùasu tàacáisi càmíta iyúudàacué pía. Iná canéerica iwèni meedá píricuéni, yáì nùasu tàacáisica. Quéwa nucàlidacaalícué píríni machacànííri iyú pitàacái iyú, yáì tàacáisi Dios imàaquéerica

núalíaca ìwali, nucàlidacaalícué nacái pírì pitàacái iyúni cànácaalí fímáaná yáì báisííri tàacáisica, nucàlidacaalícué nacái pírì tàacáisi Dios inùmaliçuise pitàacái iyú, nuéwáidacaalícué pía nacái Dios ìwali, yásí nùasu tàacáisi iyúudàacuéca pía, yéewanápinácué peebáidaca Dios itàacái tàì fíméeri iyú.

⁷Péemiácué comparación: Napùliacaalí flauta íwa nacáiri namànicaténá música, nanúacaalí arpa nacái, càmícaalí namàni música machacànííri iyú, néese áibanáì càmíta náalía néemiaca cawinácaalí música fíiwitáanáquéì càì namànica. ⁸Néeni, nucàlidacué pírì áiba comparación ùwicái ìwali: Aibacaalí ipùlía trompeta imáidacatená ùwináì, càmícaalí ipùlía amaláwaca, néese càmíta náalíawa iwàwacutáaná nachùnìaca nacáapísàíwa namànicaténá ùwicái. ⁹Càitacué nacái pía: Càmícaalícué pitàaní pitàacái iyúwa péewáidacatená wenáiwica amaléeri tàacáisi iyú náalíerica néemiaca cànácaalí fímáaná, néese càmítacué náalía néemiaca píasu tàacáisi. IYáì tàacáisi picàlidéericuéca nalí càmíta iyúudàapíná nía! ¹⁰Báisííri iyúcata iyaca madécaná fíiwitáaná èeri mìnánáì itàacái cháì èeri írìcu. Nía nacái itàaníyéica càì náalíaca néemiacani, natàacáicáinánì. ¹¹Quéwa càmícaalí núalía nuémiaca cànácaalí tàacáisi fímáaná áiba wenáiwica icàlidéerica nulí, yásí nuínáidacawa ìwali áiba cáli néeséericanì nùasu cáli fícha. Càita nacái fínáidacawa nùwali càmíicáiná núalía nuémiaca cànácaalí itàacái fímáaná. ¹²Càita nacái pitàanícaalícué áiba tàacáisi iyú, càmíríca èeri mìnánáì itàacái, yásí áibanáì càmíta náalímá néemiaca cànácaalí píasu tàacáisi fímáaná, yá càmítacué piyúudáa nía. Iná piwàwacáinácué Dios imàacaca

pirí chàinisi píibaidacatenácué irípiná cachàiníri iyú, yá pituíyáacué Dios imàacáanápinácué pirí chàinisi yéewacatenácué piyúudàaca wenàiwica manuísíwata yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái nadàwinàidacatená náiwitáisewa Dios ìwali, neebáidacatená itàacái tàì fíméeri iyú.

¹³Iná cawinácaalí wenàiwica Dios imàaquéerica irí chàinisi itàanícátená áiba tàacáisi iyú càmírica èeri mìnaná itàacái, iwàwacutá isutáca Dios fícha imàacáanápiná irí chàinisi icàlidacatenáni áibanái irí nataacái iyúwa càinácaalí fímáaná yái tàacáisica. ¹⁴Càita nacái núa: Espíritu Santo imàacacaalí nusutáca Dios fícha áiba tàacáisi iyú càmírica èeri mìnaná itàacái, yá nusutáca Dios fícha manuísíwata, quéwa càmita nualíwawa càinácaalí nùasu tàacáisi fímáaná. Nutàanícaalí càì, yá càmita nudé nuyúudàaca wenàiwica nùasu tàacáisi iyúwa. ¹⁵Iná nucàlida pirí càinácaalí numànínapínaca: Nusutápiná Dios fícha áiba tàacáisi iyú càmírica èeri mìnaná itàacái, nucántàa nacái Dios irí tàacáisi iyú càmírica èeri mìnaná itàacái. Quéwa nusutápiná Dios fícha nacái wenàiwica itàacái iyú, nucántàa nacái Dios irí wenàiwica itàacái iyú. ¹⁶Càita numànica yácáiná, wàacaalí cayábéeri Dios irí manuísíwata áiba tàacáisi iyú càmírica èeri mìnaná itàacái, néese níái áibanái yéemiéyéica wasàna càmicaalí náalíwawa néemiacani yái tàacáisica, yá càmita yáalímá abédanama náiwitáise wáapicha iyúwa wàaná Dios irí cayábéeri, càmícáiná náalía néemiacani, càinácaalí fímáaná yái wasutéerica. ¹⁷Cawàwanáta wàaca cayábéeri Dios irí cayábéeri iyú, quéwa áibanái wenàiwica íiwitáise càmita idé idàwinàacawa Dios íiwitáise iyú, neebáidacatená itàacái tàì fíméeri iyú, càmícáiná

náalía néemiaca càinácaalí wàasu tàacáisi fímáaná. ¹⁸Nùaca Dios irí cayábéeri nutàanícáiná Dios yáapicha cachàiníwanái píchacué canánama áiba tàacáisi iyú càmírica èeri mìnaná itàacái, idècunitàacá nùyaca nulínáamitawa méetáucata áibanái fícha nusutácatená núawawa Dios fícha. ¹⁹Quéwa culto iricu, nùyacaalí áibanái yèewi yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, yásí cayába cachàiníwanái núumacaalí cinco namanùbaca palabra nataacái iyú náalíerica néemiaca càinácaalí fímáaná nuéwáidacatená nía fícha yái núumáanáca diez mil namanùbaca palabra áiba tàacáisi iyú càmírica náalía néemiaca càinácaalí fímáaná.

²⁰Píacué nuénánáica, picácué píináidawa càide iyúwa sùmài fínáidáanáwa càmiyéi yáalíwawa cayába. Piyacué càide iyúwa sùmanái càmíyéica yáalíwawa madécaná báawéeri ìwali. Quéwa píináidacuéwa cáalíacáiri iyú càide iyúwa béeyéi, píalfacatenácué péemiaca yái núuméericuéca pirí ìwali yái tàacáisi càmírica èeri mìnaná itàacáica. ²¹Bàaluité profeta itànàaca tàacáisi Dios inùmaliçué. Dios íimacaté: “Nutàanípiná israelitanái yáapicha quéwa áiba cáli néeséeyéi itàacái iyú. Nubànùapíná càmíyéi israelitanái nacàlidacatená tàacáisi nunùmaliçué israelitanái irí, quéwa éwita numànicáaníta càì, cáicáaníta níái israelitaca càmita neebáidapíná nutàacáiwá”, fímaca Wacuèriná Dios. ²²Iná watàanícaalí áiba tàacáisi iyú, càmírica èeri mìnaná itàacái, yá càmita wáasáida Dios ichàini wenàiwicanái irí yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, néese wáasáidaca Dios ichàini áibanái irí càmíyéica yeebáida Jesucristo ìwali. Quéwa wacàlidacaalí tàacáisi Dios inùmaliçué wataacái iyúwa,

yá càmita wáasáida Dios ichàini áibanái irí càmiyéica yeebáida Jesucristo itàacái, néese wáasáidaca Dios ichàini wenàiwicanái irí yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái.

²³Néese culto iricu, piacué yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, macáicaallicué pitàanica áiba tàacáisi iyú càmfírira èeri mìnanaí itàacái iyú, yá cawàwanáta áiba wenàiwica iwàlùacawa càmfírira yáalíawa iwali yái pimànfínacuéca, áiba nacái càmfíri yeebáida Jesucristo itàacái. Yásí néemiacuéca písana, yá náináidacawa máiwitáiséeyéicuéca pía macáita.

²⁴Quéwa macáicaallicué picàlida tàacáisi Dios imàaquéerica pírí pitàacái iyúwa, yá nacái áibacaalí wenàiwica iwàlùawa càmfírira yáalíawa iwali yái pimànfínacuéca, áiba nacái càmfírira yeebáida Jesucristo itàacái, yásí nawàwalica nadéca namànica nabáyawanáwa, náalíacáiná néemiaca macáita yái picàlidéericuécua, natàacái iyúcáinani. ²⁵Iná néemiacaínani, yá náalíacawa Dios iicaca náiwitáise, iyúwa náináidáanáwa nawàwalicúsewa ibàacanéri iyú áibanái fícha. Yásí nabàlùacawa nàulù ipùata iyúwa nàacaténá Dios icàaluíniná, nàacaténá nacái irí cayábéeri. Yá nacàlidapínacué piináwaná iwali nacái Dios iyáanacué píapicha báisiiri iyú.

Háganlo todo decentemente y con orden

²⁶Uwé, piacué nuénanáica, macái imanúbaca pimànicaallicué culto, abénaméeyéi péenacué icántàapíná salmos nàacaténá Dios irí cayábéeri, abénaméeyéi péenacué nacái yéewáida wenàiwica Dios itàacái iyú, áibanái péenacué nacái icàlidaca tàacáisi Dios imàaquéerica náalíacawa, áibanái péenacué itàanica áiba tàacáisi iyú, càmfírira èeri mìnanaí itàacái, áibanái péenacué nacái

icàlidaca càinácaalí fímáaná yái tàacáisca. Quéwa, piicacué píchawa cayába yéewanápiná macáita yái pimànfíricuécua culto iricu iyúudàaca wenàiwica nadàwinàidacaténá náiwitáisewa Dios íiwitáise iyú neebáidáanápiná Dios tàí fíméeri iyú, níái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái.

²⁷Natàanicaalí culto iricu áiba tàacáisi iyú càmfírira èeri mìnanaí itàacái, pimàacacué pucháiba itàanica, áibacaalí iya, néese pimàacacué máisiba wenàiwica itàanica abéerinamata. Iwàwacutá nacái áiba iyaca néré píapichacué icàlidacaténacué pírí càinácaalí fímáaná, yái tàacáisi nacàlidéerica.

²⁸Quéwa canácaalí áiba icàlidéeripínacué pitàacái iyúni, càinácaalí fímáaná yái tàacáisi áibanái iwàwéerica icàlidaca, iwàwacutá masànaca nía culto iricu, ipíchaná natàanica áiba tàacáisi iyú. Iwàwacutá natàanica Dios yáapicha nàyacaalí nalínáamitawa méetàucuta áibanái fícha. ²⁹Càita nacái nàyacaalí abénaméeyéi péenacué icàlidéeyéica tàacáisi Dios inùmalicuise, pimàacacué pucháibata itàanica, áibacaalí iya, néese pimàacacué máisiba wenàiwica itàanica abéerinamata. Iwàwacutá áibanái yéemiacani yái nacàlidéerica, náináidacaténáwa cáalíacáiri iyú iwali, yéewanápiná náalíacawa asásí báisícaalí natàanica Dios inùmalicuise.

³⁰Quéwa Dios imàcacaalí tàacáisi áiba wenàiwica irí yáawinéericawa néré, yásí yái idàbáanéeri wenàiwicaca iwàwacutá yáawinacawa imàacacaténá áiba icàlidaca nacái nalíni. ³¹Càita piacué macáita icàlidéeyéica tàacáisi Dios inùmalicuise, píalimácué picàlidacani abéerinamata yéewanápiná macáita néemiaca càinácaalí tàacáisi Dios imàaquéerica píalíacawa, nachàiniadacaténá nawàwawa.

³²Cawinácaalí icàlidaca tàacáisi Dios inùmaliçuise náalimá masànaca namànica níawawa ìyacaalí áiba iwàwéerica icàlidaca tàacáisi Dios imàaquéerica írí.

³³Càita iwàwacutácué pimànica culto càmicáiná Dios ibatàa macáita nacàlidaca tàacáisi macáita namanùbaca iyúwa, néese imàaca natàanica abéerinamata. Càmita iwàwa wamànica culto canéerica iwèni iyúwa máiwitáíséeyéi. Iwàwacutácué pimànica nacái càide iyúwa macáita Dios yàasu wenàiwica imàníná, níara áibanái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, ìwacáidáyaquéeyéicawa yàcalé imanùbaca. ³⁴Iná iwàwacutá masànaca inanái culto iricu. Canáca yéewaná inanái itàanica culto iricu. Néese iwàwacutá nàaca nàacawéeri ímíétacanáwa, neebáida nacái itàacái, càide iyúwa Dios itàacái ímáaná profeta Moisés itànèericaté. ³⁵Néeni, inanái nawàwacaalí náalíacawa wawàsi íwali, iwàwacutá nasutáca néemiawa nàacawéeriwa nacapèe néenitawa, báawacáiná inanái itàanica culto iricu.

³⁶Piwàwalicué Dios itàacái càmirica píapicha idàbatéwa. Càmitacué nacái pía abéta yeebáidani. Iná iwàwacutácué peebáidaca càide iyúwa Dios itàacái ímáaná. ³⁷Báisícaalícué píalimá picàlidaca Dios itàacái wenàiwicanái írí, càita nacái báisícaalícué Espíritu Santo imàacacaté píri chàinisi cáalíacáténácué pía, yási píalíacuéwa Wáiwacali ichùullícaté nutànàanápínácué píri yái tàacáisica. Iná iwàwacutácué peebáidacani.

³⁸Quéwa nàyacaalí abenáméeyéi càmfíyéica íicá nùasu tàacáisi iyúwa Wáiwacali itàacái, picácué péemia nalí, càmicáiná natàaní báisíri iyú Dios inùmaliçuise.

³⁹Iná nuénánái, pituífyaacué Dios imàacáanápínácué píri chàinisi picàlidacaténá tàacáisi inùmaliçuise. Picácué pimáisanía áibanái itàanica áiba tàacáisi iyú càmirica èeri minaná itàacái.

⁴⁰Quéwa iwàwacutácué pimànica macáita machacàníiri iyú culto iricu, pimàacacué wenàiwica icàlidaca tàacáisi abéerinamata, áiba itàaní áiba yáamíise.

La resurrección de Cristo

15 Siúcade píacué nuénánáica, nuwàwacué nucàlidacuéca píri àniwa piwàwalicaténáni yái tàacáisica nucàlidéericatécué píri, yái tàacáisi íméerica Cristo iwasàacuéca pía Dios yàasu yùuwichàacáisi fícha. Yácata tàacáisi peebáidéericatécué, siúca nacáide peebáidacuéca píyacani tàì íméeri iyú. ²Yási Cristo iwasàacué píawa Dios yàasu yùuwichàacáisi fícha peebáidacaalícué mamáalàacata yái tàacáisi nucàlidéericatécué píri, báisícaalícué peebáidacaté Cristo itàacái.

³Quéechaté nucàlidacuéca píri yái tàacáisi cachàiníiri náicha canánama càide iyúwaté Cristo yéewáidáaná núa. Nucàlidacatécué píri Cristo yéetátéwa wáichawalíná ípíchaná Dios yùuwichàidaca wía wabáyawaná ìwalísewa càide iyúwa Dios itàacái ímáaná profetanái itànèericaté. ⁴Nucàlidacatécué píri nacái nabàllicaté Cristo càlicullí iriculé, quéwa imichàacatéwa yéetácáisi fícha máisiba èeri iricu càide iyúwaté ímáaná nacái Dios itàacái profetanái itànèericaté.

⁵Nucàlidacatécué píri nacái Cristo imàacacaté yáawawa Pedro íicacani, néese imàacacaté yáawawa naicacani, níái doce namanùbaca apóstolca, Cristo ibànuèyéicaté nacàlidacaténá itàacái. ⁶Néeseté Cristo imàacaca yáawawa

naicácani, áibanái quinientos ichàbaníseeyéica yeebáidéeyéica itàacái. Yá batéwa macáita néená ìyaca siùcade nutànàacaalícáwa yái cuyàlutaca, quéwa abénaméeyéi néená nadéca néetácawa. ⁷Néeseté Cristo imàacaca yáawawa iméeréeri iicácani, yái Santiagoca, néeseté macáita apóstolnái naicácaté Cristo nacái.

⁸Néeseté idécanáami imàacaca yáawawa macái áibanái iicácani, yáté átata imàacaca nacái yáawawa nuicácani. Iná nuicáca núawawa càiride iyúwa sùmài càimírícáwa imusúawa yàasu èeri iricuwa, máinicáinaté námíseca Wáiwacali imáidaca núa ibànùacatená núa iyúwa apóstol. ⁹Núacata càimíri cachàini náicha canánama níai apóstolca, Wáiwacali ibànüeyéica nacàlidacatená iináwaná. Canácaté yéewaná núumaca nùwaliwa apóstolca núa nupiadáidacáinaté Dios yàasu wenàiwica, nùwìchàidacatenáté núa, níai yeebáidéeyéicaté Jesucristo itàacái. ¹⁰Quéwa Dios idéca imànica nulí cayábéeri mawèníiri iyú imáidáanápínaté núa yéewanápinaté apóstolca núa, éwita nùwìchàidacáanítaté yàasu wenàiwica manuísíwata. Yá càmita caná iwèni yái imáidáanáca núa, nuíbaidacáiná irípiná cachàiníwanái macái áibanái apóstol fícha. Quéwa càmita càì numànica nuchàini iyúwa, néese Dios yái imánfírca nulí cayábéeri mawèníiri iyú, yácata iyúudèerica núa. ¹¹Quéwa éwita wáibaidacáaníta Dios irípiná, níai áibanái apóstol, núa nacái, càicáaníta ìyaca áiba wawàsi cachàiníri wáicha canánama, yácata yái tàacáisi wacàlidéericuéca pirí, yái tàacáisi peebáidéericatécué nacái.

La resurrección de los muertos

¹²Wadéca wacàlidacuéca pirí Cristo imichàacatéwa yéetácáisi

fícha, quéwa abénaméeyéi péenácúe náimaca càmitasa wenàiwicanái imichàawa yéetácáisi fícha. Báawéeriquéi nacàlidáanáca càiri cachìwéeri tàacáisi. ¹³Càmicaalípiná yéetéeyéimiwa idé imichàacawa yéetácáisi fíchatá, néese iwàwacutá nacái wáimaca càmitaté báisí Cristo imichàacawatá. ¹⁴Néese, càmicaalíté báisí Cristo imichàawatá, yá canéerica iwènitáni yái tàacáisica wacàlidéerica. Yá nacái canéerica iwèni meedáni yái peebáidáanáca Jesucristo itàacáitá. ¹⁵Quéwa ìyaca áiba wawàsi báawéeri yáwanái: Càmicaalípiná yéetéeyéimiwa idé imichàacawa yéetácáisi fíchatá, néese àta wía apóstolca wadéca wacàlidaca wachìwawa Dios ìwalítá, wacàlidacáiná Dios imichàidacaté Cristo yéetácáisi fícha. Quéwa càmicaalípiná Dios imichàida yéetéeyéimiwatá, néese iwàwacutá wacàlidaca càmitaté Dios imichàida Cristotá. ¹⁶Yácáiná càmicaalípiná yéetéeyéimiwa idé imichàacawatá, néese càmitaté báisí nacái Cristo imichàawatá. ¹⁷Càmicaalí Cristo imichàacatéwa yéetácáisi fíchatá, néese iwàwacutá canéerica iwèni meedátáni yái peebáidáanácúéca Cristo itàacái, yá pìyacuéca mamáalàacata pibáyawaná yáapichawatá. ¹⁸Càmicaalípiná yéetéeyéimiwa idé imichàacawa yéetácáisi fíchatá, néese áibanái yeebáidéeyéimicaté Cristo itàacái ipíchawáiseté néetácawa nadéca náucacawa Dios fíchatá. ¹⁹Wadéca wawènúadaca wáiwitásewa fícha macáita yái èeri iricuírca, weebáidáanápíná Cristo itàacái wacúanápíná cayábéeri èerica yàanèeripínáca, wáalfacáináwa wamichàanápínáwa yéetácáisi fícha. Iná càmicaalípiná yéetéeyéimiwa idé imichàacawa yéetácáisi fíchatá, yá wadéca weebáidaca cachìwéeri tàacáisitá, iwàwacutá nacái áibanái iicáca wía càiyéide iyúwa

yùuwichèeyéiwa catúulécanéeri iyú cachàini áibanái fícha canánama.

²⁰ ¡Quéwa Cristo idéca imichàacawa yéetácáisi fícha báisiiri iyú! Yácata yái idàbáanéericaté imichàacawa yéetácáisi fícha càmfiripiná quirínama yéetácawa àniwa. Càita nacái yácata Cristo idàbáanéerica wamanùbacanái yéénaca, wía manùbéeyéica imichèeyéipinácawa yéetácáisi fícha càide iyúwa bànacalé imusúacaalíwa cáli iricuise wenàiwica yeedáténá iyacaná manùba. ²¹ Bàaluité wàawirimi Adán, yái idàbáanéericaté wenàiwica, imànicaté ibáyawanáwa, ínáté yéetácáisi iwàlùacatéwa iriculé èeriquéi. Néese Cristo imànicaté caybéeri càide iyúwa Dios iwàwáaná, íná yéewa idéca iwàlùacawa aléi èeri iriculé yái wamichàanápínacawa yéetácáisi fícha. ²² Macáita wía Adán itaquénáinámi wéetápinácawa wadèniacáiná wàawirimi Adán íiwitáise cabáyawanéeriwa. Càide iyúwa macáita wía wadènianá abéeri wàawirimi, yái Adánca, càita nacái wía iyéeyéica abédanamata Cristo yáapicha wamichàapínacawa yéetácáisi fícha wadèniacáiná wacáuca wàlisàiwica càmfíri imáalàwa. ²³ Quéwa Dios idéca íináidacawa imàacáanápíná wamichàacawa yéetácáisi fícha Cristo yáamfise: Quéehatécáwa Cristo imichàacatéwa càide iyúwa idàbáanéeri needáca iyacanásica nabànacale fíchawa. Néese Cristo yàanàapíná àniwa, yásí macáita wamichàapínacawa, wía yàasu wenàiwicaca. ²⁴ Néese èeri imáalàacaalípináwa, yásí Cristo imáalàida nachàini, macái èeri mìnánái icuèrinánáica, demonio íiwacanáiná nacái. Néese idécanáami Cristo imànica macáita càide iyúwa Dios ichùllanáni, yásí Cristo yèèpùadapíná

macáita Yáaniri Dios iríwa àniwa, Dios icuàcaténá macáita. ²⁵ Iwàwacutácáiná Cristo icùaca macáita siùcáisede idècunitàacá Dios imawèniadaca macáita Cristo yùuwidenái. ²⁶ Yái wàuwide namáalàidáanáca canánama, yácata yái yéetácáisica; yá Dios imawèniadéeripiná, imáalàidapíná nacái yéetácáisi, iwàsàapínacaalí wía yéetácáisi fícha. ²⁷ Dios idéca imàacaca Cristo icùaca macáita, íná yéewa wáaliaca iyaca abéerita càmfírira Cristo ichùulia, yái Yáaniricawa yái Diosca. ²⁸ Aibaalípiná idécanáami Dios imawèniadaca macáita Cristo yùuwidenái, néese Cristo, yái Dios lírica, imàacapíná yáawawa Dios írí, imànicaténá càiripínáta càide iyúwa Dios ichùllanái, yái imàaquéericaté Cristo icùaca macáita. Yásí Dios icùaca macáita càiripínáta, macáita yái iyéerica. ²⁹ Néese abénaméeyéi péenacué nadéca neebáidaca Jesucristo itàacái, nawàwacáiná nadèniaca nacáucawa càmfíri imáalàawa áiba èeriwa néenánáimi yáapichawa, níara yéetéeyéimicawa yebáidéeyéicaté Jesucristo itàacái. Yá nadéca nabautizácawa náasáidacaténá nàyanápíná àniwa néenánáimi yáapichawa áiba èeriwa. Quéwa càmicaalípiná yéetéeyéimiwa idé imichàacawa yéetácáisi fíchatá, néese canéerica iwèni meedátáni, yái wenàiwicanái ibautizáanácawa nàwalíná. ³⁰ Néeni càmicaalípiná yéetéeyéimiwa idé imichàacawa yéetácáisi fíchatá, néese canéerica iwènitáni wèepunícaalíwa wacàlidacaténá Jesucristo íináwaná iwali áibalé nawàwacataléca nanúaca wía macái èeri imanùbaca. ³¹ Báisíta nuénánái, áibanái iwàwaca ínúaca núa macái èeri imanùbaca; càita nacái báisíta máini casímáica nuicácuéca pía peebáidacáinácué Wáiwacali Jesucristo itàacái.

³²Chá nacái Efeso ìyacàlená ìricu nawàwacaté nanúca núa, níái àìbanáí camííyéica yeebáida, caluéyéi cuwèesi nacáiyéi ííwítáise, iwàwéeyéicaté imàdáidaca nuèwi. Quéwa càmicaalípiná yéetéeyéimiwa idé imichàacawa yéetácáisi íichatá, yá canérica iwèni meedátáni yái nuuwichàanácawa Wáiwacali írípiná. Piicácué píichawa cawinácaalí camííyéica yeebáida yéetéeyéimiwa imichàanápínáwa, náimacáiná càiri cachíwéeri tàacáisi: “Wàacué wayáaca wayáacaléwa cadénama, wàira nacái manuí, táwìchacáiná wéetápinácawa, néese canáca wía, canáca nacái yùuwichàidéeripiná wíawa wabáyawaná ìwalíise”, náimaca.

³³Picácué pimàaca nachíwáidaca pía, néese píacuéwa náicha, càide iyúwa áiba tàacáisi íimáaná cáalíacáiri iyú: “Wamàacacaalí báawéeyéi ííwítáise yàacawéeridaca wía, yásí namáaláidaca wáicha wáiwítáise cayábéeri”, íimaca. ³⁴Piwènúadacué píiwítáisewa báawéeri íicha píínáidacaténácuéwa cáiwítáiseeri iyú càide iyúwacué iwàwacutáaná píyaca machacàníiri iyú; yá picácué pimàni quirínama píbáyawanáwa. Càì núumacué píri báicaténácué pía, núalíacáináwa abénaméeyéicué pèewi càmitàacáwa náalí Dios ìwali báisiíri iyú.

Cómo resucitarán los muertos

³⁵Abénaméeyéi péenácué càmita neebáida yéetéeyéimiwa imichàanápínáwa yéetácáisi íicha, íiná namànica naquíniwa ìwali, yá náimaca: “Càmita náalimá nacáucáacawa, níái yéetéeyéimicawa. ¿Càiríínásica chéecáisi ííwítáaná iyú namusúapínáwa càliculli ìricuíse?” càì náimaca naicáanica. ³⁶ÌNatàanícáita máiwítáiseeri iyú

meedá! Péemiácué comparaciòn: Wabànacaalí bànacalé íimi cáli ìriculé, néese bànacalé íimi iwàwacutá ìyaca càiride iyúwa yéetéerimiwa yéewanápiná ìyaca yái bànacaléca. ³⁷Yái íimi wabànérica, camíírita íimi yái imusuéricawa cáli ìricuíse. Wabànacáita bànacalé íimi, cawàwanáta trigo ituiná íimi, càmicaalí áiba bànacalé íimi nacái. ³⁸Yái ibaquerícawa Dios yáa íicacánáwa càide iyúwa Dios iwàwáaná. Macái bànacalé íimi ííwítáaná, Dios idéca imàacaca idèniaca bànacalé íicacánáwa càide iyúwa Dios iwàwáaná. ³⁹Càita nacái íinási càmita abédanamani. Wía èeri minanáica wadèniaca waináwa áiba ííwítáanáta. Cuwèesináí nadènia nacái naináwa áibata. Cuípíra íiná, áiba ííwítáanáta nacái. Cubái íiná, áiba ííwítáanáta nacái. ⁴⁰Càita nacái níara ìyéeyéica chènuniré nadèniaca naináwa áibata íicha yái naináca macáita níái ìyéeyéica cháí èeri ìricu. Quéwa chènuníseeyéi áibata nadènia cayábéeri naicacánáwa èeri ìricuíyéi íicha, yácáiná chènuníseeyéi íináca icànaca mèlumèlúrí iyú. ⁴¹Càita nacái níái ìyéeyéica capíraléeri cáli íinata. Nadèniaca nacamaláwa áibata. Néese èeri udèniaca ucamaláwa áibata. Néese quèeri udèniaca ucamaláwa áibata. Néese dùlupùta nadèniaca nacamaláwa áibata. Nía nacái dùlupùta nadèniaca nacamaláwa méetàucunamata náichawáaca. Càita íimaca comparaciónca.

⁴²Càipíná nacái namichàacawa níái yéetéeyéimicawa. Idécanáami nabàliaca wainámi cáli ìriculé, yá wainámi íbadápinácawa, quéwa wainá imichèeripínácawa yéetácáisi íicha, camíírita yéewa íbadácawa. ⁴³Yá nabàliaca wainámi càliculli ìriculé, chéecáisi báawéeri íicacánáwa, néese

wainá icáuquèeripinácawa icànapiná mèlumèlufri iyú, cayábèeri iicacánáwa. Nabàliaca wainámi machawàaquèeri néese cachàinipinácani yáí waináca imichèeripinácawa càliculli fícha. ⁴⁴Nabàliaca wainámi, cháí èeri iricuírca, néese wainá chènuníseeri imichàapinácawa, iyacáiná wainá èeri iricuírca, càita nacáí iyaca wainá chènuníseeri.

⁴⁵Càité profeta itànàaca Dios itàacáí bàaluité: “Idécanaámité Dios imànica wàawirimi Adán iiná, yáí idàbàanéericaté wenàiwicaca, yáté Dios cáucaté imànica Adán iyacaténaté cháí èeri iricu iyúwa èeri mìnali”, íimaca yáí Dios itàacáica. Quéwa máiní cachàinica Cristo fiwitáise Adán fícha, yacáiná idécanaámité Cristo yéetácawa, yáté imichàacatéwa yéetácáisi fícha yàacaténá wacáuca càmíiri imáalàawa. ⁴⁶Siuca càmita wadèni chènuníseeri iicacánáwa idècunitàacá wàyaca cháí èeri iricu. Wadèniaca èeri iricuírca iicacánáwa quèechacáwa, néese piná wadèniaca chènuníseeri iicacánáwa. ⁴⁷Dios imànicaté cáli ichùmalé wàawirimi Adán iyú, yáí asiali idàbàanéerimica. Yáté èeri mìnalicani, yáí Adánca. Néeseté Cristo yàanàaca, yáté chènuníseericani. ⁴⁸Wía iyéeyéica cháí èeri iricu, wadèniaca waináwa cháí èeri iricuírca càide iyúwaté yáí asiali iiná Dios idàbéericaté cáli ichùmalé fícha asialipiná, yáí wàawirimi Adánca. Néese, weebáidacaalí Cristo itàacáí wàyacaténá chènuniré, yásí wadèniapiná waináwa chènuníseeri càide iyúwa Cristo iyáaná, yáí chènuníseerica.

⁴⁹Càide iyúwacué wadèniáná iicacánáwa yáí wàawirimi Adán Dios idàbéericaté cáli ichùmalé fícha asialipiná, càita nacáí wadèniapiná iicacánáwa yáí Cristo yàanèericaté chènuníse.

⁵⁰Píacué nuénánáica, nuwàwacué nucàlidaca pirí áiba wawàsi: Yáí wainá idènièrica íranáwa cháí èeri iricu càmíiripiná yéewa iwàlúacawa Dios iyacàle iriculé Dios icùacataléca macáita, wainá imáalàacáináwa áiba èeriwa. Iná càmita yáalimá iwàlúacawa néré càmicalépináca imáalàawa.

⁵¹Quéwacué nuwàwa píaliacawa áiba wawàsi Dios ibèericaté wenàiwicanáí fícha, quéwa siucade imàacaca wàaliacawa. Wía yeebáidèeyéica Jesucristo itàacáí, càmita wéetápináwa canánama, quéwa Dios iwènúadapiná wíawa macáita wàlisanacaténá waicacánáwa. ⁵²Wéemiapiná trompeta isàna, yáí trompeta namáalàidáanaca canánama, yásí abèericúseta Dios iwàlísàidapiná waináwa ráunamáita càide iyúwa bàli íimacaalí watuí. Yacáiná wéemiapiná trompeta isàna, yásí namichàacawa càliculli iricuise macáí yéetèyèimicawa yeebáidèeyéicaté Jesucristo itàacáí. Namichàapinácawa yéetácáisi fícha nainá wàlisàí yápichawa, càmíiyéipiná yèepua yéetácawa quirínama. Yásí wíaca nacáí cáuyéica Dios iwènúadapiná wíawa wàlisanacaténá waicacánáwa.

⁵³Yacáiná wainá èeri iricuírca càmita yéewa iyaca càiripináta, íná iwàwacutá Dios iwàlísàidaca wainá wadèniacaténá waináwa wàlisàí càmíiri imáalàawa. ⁵⁴Néese idécanaámi Dios iwàlísàidaca wainá, wadèniacaténá waináwa wàlisàí càmíiri imáalàawa, yásí wàypiná càiwade iyúwaté profetanáí itànàanaté Dios itàacáí bàaluité. Námimaca: “Yáí yéetácáisi idéca imáalàacawa. Dios idéca imáalàidaca wáichani, yáí wàuwidaca yéetácáisica. ⁵⁵Pía yéetácáisi, càmita quirínama yéewa pimawèniadaca wía. Pía càliculli, càmita quirínama yéewa piúwichàidaca wía, canácáiná

quirínama píwi”, càipiná wáimaca. ⁵⁶Yái wabáyawanáca iyaca càide iyúwa yéetácáisi íiwica, yácáiná wabáyawaná ìwalíise, iwàwacutácáté wéetáanápínácawa méetàuculé Dios íicha càiripínáta. Yá nacái yái tàacáisi Dios imàaquéericaté profeta Moisés írí càicanide iyúwa idéca nacáicaalí yàaca wabáyawaná ichàini, wíacáiná wáalíacaalítéwa càinácaalí wawàsi Dios imáisanìeri wamànica, néese máinité cachàiniwanái wawàwaca wamànica wabáyawanáwa. ⁵⁷Quéwa Wáiwacali Jesucristo yéetácátéwa wáichawalíná, íná idéca iwasàaca wía íicha yái wéetáanápínácawa méetàuculé Dios íicha càiripínáta; càita nacái Wáiwacali Jesucristo yéetáana ìwalíise, Dios iyúudàaca wía ipíchaná wamànica wabáyawanáwa. Íná wàacué Dios írí cayábéeri! ⁵⁸Iná piacué nuénánáica cáininéeyéica nuicáca, cachàinicué píiwitáise, píibaidacáca mamáalàacata Wáiwacali írípíná cachàiniwanái, píalíacáinácuéwa cawèniiricani, yái píibaidéericuéca Wáiwacali ichàini iyú.

La colecta para los hermanos

16 Siúcade nucàlidacué píri íwali yái ofrenda pìwacáidéeripínácuéca pibànùacaténácué plata iyúwa ofrenda catúulécaneeyéi írí, níai yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Pìwacáidacué ofrenda càide iyúwa nucàlidàanáté nalí áibanái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái ìwacáidáyaquéeyéicawa yàcalé imanùbaca Galacia yàasu cáli íinatéeyéica iyaca. ²Domingo imanùbaca semana ìwali, macáitacué pía canánama iwàwacutácué pìwacáidaca yéena yái plata peedéericuéca píriwa. Yá picùacué méetàucutani. Íná nùanàpinácaalí néré, càmitacué

iwàwacutá pimichàidaca plata picùacaalícué méetàucutani semana imanùbaca. ³Néese nùanàpinácaalí néré, yásí nubànùaca wenàiwica natécáténá plata Jerusalén iyacàlená nérépiná, cawínacaalí wenàiwica peedéeyéicuéca pèewíisewa natécáténá píasu ofrenda néré. Yá nubànùapíná náapicha cuyàluta nalí níara yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái iyéeyéica Jerusalén iyacàlená írìcu, natàidacaténá nía cayába níai péenácuéca pibànùeyéipínácuéca néré. ⁴Nuínáidacaalíwa cayábaca nùacaalíwa nacái, yásí nàacawa nùapicha.

Planes de viaje de Pablo

⁵Nùapínácuéwa píatalé, yá iwàwacutá nuchàbaca Macedonia yàasu cáli néenibàa. Nudécanaami nuchàbacawa néenibàa, yá nùanàpinácué píyacàle néréwa Corinto iyacàlená néré. ⁶Cawàwanátacué nupáchiaca píawa achúma èerita, càmicaalí cà, yá nùapínácué píapichawa uniabépinama. Néese píalimápinácué píyúudàaca núa nùwacáidacaténá wawàsi numàluwepínáwa alénacaalí iwàwacutápiná nùacawa. ⁷Càmítacué nuwàwa nupáchiaca pía maléna èeri meedá, néese nuwàwacuéca nùyaca píapicha madécaná èeri Wáiwacali imàacacaalícué nùyaca píapicha. ⁸Quéwa nuyamáapínácawa cháí Efeso iyacàlená írìcu àta judionái imànicatalépináta nàasu cultowa ípídenéerica Pentecostés. ⁹Nuwàwa nuyamáacawa quirítàacáwa cháí, nàyacáiná madécaná wenàiwica iwàwéeyéica yéemíaca Jesucristo iináwaná ìwali, íná nuíbaidacáwaca cháí Wáiwacali írípíná, éwita nàyacáaníta nacái madécaná wàuwideca, càmiíyéica iwàwa nuéwáidaca wenàiwica Dios itàacái iyú.

¹⁰Timoteo yàanàacaalícué pìatalé, pitàidacué cayábani casímáicaténá iwàwa píapichacuéwa. Pimànicué irí cayábéeri fíbaidacáiná Wáiwacali irípiná càide iyúwa núa. ¹¹Iná piicácué píchawa cayába ipíchaná abéeri péenácué caná iwèni iicáca Timoteo. Néese piyúdàacué Timoteo yàsu àyapu iwali yàanápínáwa matufbanáiri iyú nùatalé, nucùacáiná yàanàaca náapicha níara áibanái wenàiwica yebáidéeyéica Jesucristo itàacái.

¹²Néeni, nudéca nusutáca wawàsi manuísíwata wéénásàiri Apolos ícha yàanápínácué ipáchiaca pía áibanái wéénánái yáapicha. Quéwa siùca càmitàacáwa iwàwa yàcawa. Nésecáwa ipáchiapínácué píawa idènnàcatáita wawàsi.

Saludos finales

¹³Piicácué píchawa cayába. Peebáidacué Jesucristo itàacái tàì fíméeri iyú mamáallàcata. Picácué cáalu pía, néese píináidacuéwa cáiwitáiséeri iyú càide iyúwa béeyéi aslanái.

¹⁴Macáita yái pimàníricuéca, pimànicué cáininéeri iyúni, piyúdàacaténácué áibanái.

¹⁵Siùcade píacué nuénánáica, píalíacué naináwaná iwali níara Estéfanos yéénánáica iyéeyéicuéca píapicha. Níacata idàbánéeyéicaté yebáidaca Jesucristo itàacái Acaya yàasu cáli fínata. Yá nadéca namàacaca níawawa Dios irí nayúudàacaténácué pía, píacué yebáidéeyéica Jesucristo itàacái.

¹⁶Nuwàwacué pimànica càide iyúwa nàlàanácué pía, níái Estéfanos yéénánáica, cawinácaalí nacái inacáiyéica iyúudèeyéica

wenàiwica, fíbaidéeyéica nacái Wáiwacali irípiná.

¹⁷Casímáica nuwàwa níacáiná áibanái péenácué nadéca nàanàaca nùatalé, níái Estéfanos, Fortunato nacái, Acaico nacái. Nadéca namànica nulí cayábéeri càimíricué píalímá pimànica canácáinácué pía núapicha. ¹⁸Nadéca nachàiniadacuéca piwàwa, nuwàwa nacái. Iwàwacutácué piicáca cáimiétaquéeri iyú macái wenàiwica iyéeyéica càide iyúwa nàyáaná.

¹⁹Nawàwalicué pía níái iwacáidáyaquéeyéicawa yàcalé imanùbaca cháì Asia yàasu cáli fínata, níái yebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Yái Aquila, úái nacái yàacawéetúaca Prisca nawàwalicué pía manuísíwata Wáiwacali ípidená iwali, náapicha macáita iwacáidáyaquéeyéicawa nacapèe iricu namànicaténá culto. ²⁰Macáita wenàiwica yebáidéeyéica Jesucristo itàacái cháì nawàwalicué pía. Pitàidáyacacuéwa cayábéeri iyú.

²¹Núa Pablo nutànàacué píri yái achúméeriina tàacáisica nucáapi iyúwa nuwàwalicáinácué pía.

²²Aibanáicaalí càmita cáininá ícáca Wáiwacali Jesucristo, Dios yúuwichàidapíná níawa. ¡Píá, Wáiwacali, píawa sísaara caquialéta!

²³Nusutácué Wáiwacali Jesucristo ícha pírípinácué imànínápínácué píri cayábéeri mawènfíri iyú. ²⁴Nuwàwalicué pía manuísíwata cáininácáiná nuicácuéca pía Cristo Jesús iwálfíse.

2 CORINTIOS

Saludo

1 Núa Pablo, Jesucristo imáidéericaté yàasu apóstolcatená núa ibànùacaténa núa càide iyúwa Dios iwàwáaná. Núa Pablo, Timoteo yáapicha, yái wéenasàiri yeebáidéerica Jesucristo itàacái, wawàwalicué pía. Nubànùacué pírí cuyàluta, píacué Dios yàasu wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái iwacáidáyaquéeyéicawa Corinto ìyacàlená irìcu, píacué nacái Dios yàasu wenàiwica iyéeyéica macái Acaya yàasu cáli ìinata. ²Nusutácué Wáaniri Dios fícha píripínacué, Wáiwacali Jesucristo nacái namànínapínacué píri cayábéeri mawèníiri iyú, namàacáanápínacué nacái píyaca matuíbanáiri iyú.

Sufrimientos de Pablo

³Wàacué cayábéeri Dios irí, yái Wáiwacali Jesucristo Icueríná Diosca, Yáaniri nacái, yácáiná yái Diosca, yácata Wáaniri iiquéerica watúlécana, ichàiniadéerica nacái wáiwitáise macái èerita achúmacaalí wawàwa. ⁴Macái imanùbaca wàuwichàacaalíwa, yásí Dios ichàiniadaca wawàwa yéewacaténa wáalimá wachàiniadaca áibanái iwàwa, cawinácaalí yuwichèeyéicawa. Yá wachàiniadaca nawàwa càide iyúwa Dios ichàiniadáná wawàwa. ⁵Wáalimá wachàiniadaca áibanái iwàwa yácáiná éwita iwàwacutácáaníta wàuwichàacawa

manuúsiwata Cristo irípiná weebáidacáiná itàacái, càicáaníta Cristo ichàiniadaca wawàwa manuúsiwata nacái yéewacaténa wàideniaca wàuwichàanàwa. ⁶Siùcade wía apóstolca wàuwichàacawa wacàlidacáinácué píri Jesucristo iinàwaná ìwali yéewacaténaicué ichàiniadaca piwàwa, iwasàacaténaicué pía nacái Dios yàasu yuwichàacáisi fícha. Quéwa Dios idéca ichàiniadaca wawàwa, wía apóstolca, yéewacaténa wachàiniadacuéca piwàwa, píalíacaténaicué nacáíwa Dios iyúudàanápínacué píideniaca piùwichàanàwa piùwichàapínacaalíwa càide iyúwa wàuwichàanàwa Cristo irípiná weebáidacáiná itàacái. ⁷Manúica wáináidacawa wawàwawa píwalicué píalimáanápínacué píideniaca piùwichàanàwa Cristo irípiná, wáalíacáináwa càide iyúwa piùwichàanacuéwa wáapicha Cristo irípiná, càita nacái Dios ichàiniadacué piwàwa siùcade càide iyúwa ichàiniadáná wawàwa. ⁸Píacué wéenanáica, wawàwacuéca piwàwalica wàuwichàacatéwa manuúsiwata Asia yàasu cáli ìinata. Máinícáináte càulenéerica yái wàuwichàanacawa, yáté càmita wáalimá wàideniaca quirínamani wachàini iyúwa. Yáté wayúunáidaca wéetáanápínacatéwa néré. ⁹Wía apóstolca waicácaté wíawawa càide iyúwa nacháawèyeyi nanuényéipínaca. Quéwa cayábacaté

walíni yáí wàuwichàanácawa, wéewáidacáinátéwa càmmínápiná wáibàa wawàwawa wachàini iwéréwa, néese Dios iwérépiná wáibàaca wawàwawa yáí Dios icáucàidéerica wenàiwica yéetácáisi íicha. ¹⁰Dios iwasàacaté wía íicha yáí wéetáanápínacatéwa máini báawéeri iyú, wía apóstolca. Iwasàaca nacái wía mamáalàacata siùcade. Manuíca wáináidacawa wawàwawa Dios ìwali iwasàanápíná wíawa madécaná yàawírí. ¹¹Quéwa iwàwacutacué piyúudàaca wía pisutacué Dios íicha walípiná. Manùbéeyéicalí isutá Dios íicha walípiná, yásí manùbéeyéi nàapíná nacái Dios írì cayábéeri icùacáiná wía cayábéeri iyú.

Por qué no fue Pablo a Corinto

¹²Iyaca áiba wawàsi isímáidéerica wawàwa, wía apóstolca, yáí wáalíanácawa wawàwalicúsewa wadéca wàyaca masaquèeri wáiwitáise yáapichawa cháí èeri írìcu machìwéeri iyú nacái Dios íicá, yá máini càí wàyacaté wàyacaalítécué píapícha. Càmitaté càí wàyaca wáalíacái iyúwa, néese Dios imànicaté walí cayábéeri mawènfíri iyú iyúudàacaté wía wàyáanápínaté càí pèewibàa. ¹³⁻¹⁴Macái wàasu cuyàluta írìcu watànèericué píri, wacàlidacué píriní machacàníri iyú, machìwéeri iyú nacái, píléecaténacué péemiawani màulenéeri iyú càinácaalí íimáaná. Nuwàwacué macáita manuica píináidaca piwàwawa nùwali, càide iyúwa batéwa macáitacué píináidáanáwa nùwali siùcade. Càitacué nuwàwa píináidacawa yéewanápíná casíimáica wawàwa macáita. Yáalimápinacué casíimáica piwàwa wàwali, wía apóstolca, ìwalíse yáí wéewáidáanacatécué pía, càide iyúwa yáalimáanápíná casíimáica wawàwa píwalicué néenialípiná Wáiwacalí Jesús yàanàacaalí àniwa.

¹⁵Manuicaté nuínáidacawa nuwàwawa píwalicué, casíimáinacué pía nùapícha, íná quéechatécáwa nuínáidacatéwa nupáchianápínacué pía pucháibàawírí nuyúudàacaténacué pía. ¹⁶Quéechatécáwa nuwàwacatécué nupáchíaca pía nuèpùnìcaalítéwa Macedonia yàasu càlí nérépiná. Nuwàwacaté nacái nupáchíacuéca pía àniwa nuèpùnìcaalítéwa Macedonia yàasu càlí néese. Càité nuwàwacatécué piyúudàaca núa nùanápínatéwa Judea yàasu càlí nérépiná. ¹⁷Néese càmitaté núa píatalécué càide iyúwaté nucàlidáanacué píriní. Quéwa picacué píináidawa càmitaté nuínáidawa cáimiétacanéeri iyú. Picacué píináidawa nutàaníca càide iyúwa èeri mìnali pucháibéeri íiwitáise, íiméerica “báisíta” inùma iyúwa quéwa íináidacáitawa iwàwalicúsewa “càmita”. ¹⁸Càmírita pucháiba íiwitáise núaquéí! Dios yáalíacawa wataànínacuéca píri báisíri iyú, càita nacái càmitacué wáima píri “báisíta” wáináidacaalíwa wawàwalicúsewa “càmita”. ¹⁹Núa Pablo, yá nacái Silvano, áibaalí ípidenéeri Silas, yá nacái Timoteo, wadéca wacàlidacuéca píri Cristo Jesús íináwana ìwali, yáí Dios Íirica. Càmita pucháibéeri íiwitáise yáí Cristo Jesúsca. Cristo càmita íima “báisíta” íináidacaalíwa iwàwalicúsewa “càmita”, néese yáí Cristo càicanide iyúwa Dios yàasu tàacáisi íiméerica “báisíta”, Cristo icàlidacáiná macáita báisíri iyú, imàni nacái càide iyúwa íimáaná. ²⁰Cristo idéca imànica macáita càide iyúwaté Dios icàlidáanaté ìwali. Íná macái imanùbaca wàacaalí Dios írì cayábéeri, yá wáimaca “Amén”, Cristo Jesús ìwalíse, íimáanáca “báisíta”, weebáidacáiná Cristo Jesús itàacái. ²¹Yáí Diosca, yácata ichàiniadéerica wía

apóstolca, píacué nacái ipíchaná wawènúadaca wáiwitáisewa Cristo fícha. Dios idéca ibàlúadaca wía yàasunáipínáwa, wáibaidáanápíná írí. ²²Dios idéca ibànùaca Espíritu Santo wawàwaliculé, íná yéewa wáalíacawa báisiiri iyúcani Dios yàasunáica wía, wáalíaca nacáíwa Dios imàníínápíná walí macáita yái cayábéerica icàlidéericaté walí ìwali.

²³Quéwa éwitaté nucàlidacáanítacué pírí nùanàanápínáté piyacàle Corinto néré nupáchiacaténacué pía, càicáaníta càmítaté nùawa néré. Siúcade nuwàwaca nucàlidacuéca píríni cáná yéewaná càmítaté nùawa néré. Nucàlidacué píríni Dios yéemìapíná: Càmítaté nuwàwa nùuwichàidacuéca pía cachàiníiri iyú pibáyawaná ìwalíisewa ipíchanacué máiní achúmaca piwàwa nùwalíise. Ináté nuínáidacawa cawàwanáta cayábáwanáí pírícuéni càmicaalípínáté nùawa pìatalé ráunamáita.

²⁴Wía apóstolca, wáalíacawa peebáidacuéca Jesucristo itàacái tàì fíméeri iyú, íná càmíta wawàwa wachùuliacuéca pía cachàiníiri iyú peebáidáanápínacué càide iyúwa iwàwacutáanacué peebáidaca. Néese wawàwacáitacué wayúudàaca pía casimáicaténacué piwàwa.

2 Ináté nuínáidacawa càmínápínátécué nupáchiaca pía caqualéta àniwa ipíchanacué máiní achúmaca piwàwa báawanama. Nùacaalítéwa pìatalécué ipíchawáiseté piwènúadaca píiwitáisewa pibáyawaná fíchawatá, yá iwàwacutacaté nùuwichàidacuéca pía cachàiníiri iyútá. ²Máinícaalícué achúmaca numànica piwàwa, néese càmítacué yéewa wasímáidáyacacawa. ³Ináté càmítacué nupáchiaca pía,

néeseté nubànùacuéca pírí cuyàluta, pichùnìacaténacué wawási ipíchawáise nùanàaca pìatalécué, càmicáináté nuwàwa nùacawa néré achúmamacaténá nuwàwa piwalícué, yácáiná nuwàwacué casimáica pimànica nuwàwa. Manuítacé nuínáidacawa nuwàwawa nacái piwalícué casimáinápínaté piicáca nùacawa pìatalé casimáiri iyú. ⁴Bàaluité nutànàacuéca pírí yáara quéechéeri cuyàlutaca nùalàcaténacué pía cachàiníiri iyú, néeseté máiní achúmaca nuínáidáanácawa nuwàwawa. Catúulécánaca numànica nuwàwawa manuísíwata àta nuícháanícataléta. Quéwa càmítaté nutànàacué pírí cuyàluta achúmáanápínacué piwàwa, néese nutànàacatécué pírí yáara cuyàluta píalíacaténacuéwa máiní cáinináca nuicácuéca pía manuísíwata.

Perdón para el que había ofendido a Pablo

⁵Yái imàníiricaté ibáyawanáwa pìatalécué, achúmamacaté imànícacué piwàwa canánama. Càita nacái achúmamacaté imànica nuwàwa. Quéwa siúcade càmíta nuwàwa nucháawàaca iináwaná ìwalí mamáalàacata cachàiníiri iyú, néese nuwàwaca numànica nuwàwawa ibáyawaná fícha, yùuwichàacáinátéwa manuísíwata.

⁶Batéwa macáitacué pidéca piúcaca píchawani, íná idéca yùuwichàacawa ibáyawaná ichùuliacawa. Càmítacué iwàwacutá piùwichàidaca mamáalàacatani.

⁷Iná siúcade iwàwacutácué pimàacaca piwàwawa ibáyawaná fícha. Pichàiniadacué iwàwa nacái ipíchaná máiní achúmaca iwàwa àta yuucacataléwa pífachacué càiripínáta. ⁸Iná nusutácué píicha manuísíwata píasáidáanápínacué cáinináca piicácani, peedácué pèewiréwa àniwani. ⁹Nutànàacatécué pírí ìwali

yái wawàsica nùalimáidacatenácué nuicáwa pía nùalífacatenátéwa asáísí pimànicaalficué càide iyúwa nuéwáidáanácué pía. ¹⁰Iná siúcade pimàacacaalficué piwàwawa áiba wenàiwica ibáyawaná fícha, yásí nacái numàacaca nuwàwawa fícha. Yá nudéca numàacaca nuwàwawa Cristo iicápiná péenásàiricué ibáyawaná fícha, yái báawéerica imàníiricaté nulí, nuwàwacáinácué casíimáica piwàwa macáita. ¹¹Wamàacacué wawàwawa ibáyawaná fícha ipíchanácué Satanás imawèniadaca wía. Wáalfacáináwa báisíiri iyú Satanás yáalimáidaca wenàiwica namànínápiná nabáyawanáwa.

Intranquilidad de Pablo en Troas

¹²Nùanàcaté Troas iyacàlená néré nucàlidacatená nalí Cristo itàacái, yá Dios imàacacaté numànica cachàiníiri iyú nuíbaidacatená Wáiwacali irípiná, nucàlidáanápiná iináwaná madécaná wenàiwica irí. ¹³Quéwa achúmacaté nuwàwa nuínáidacawa càmicáiná nùanàa nùacawéerináwa Tito yái nuiquéerica iyúwa nuénásàiriwa, yebáidacáiná Jesucristo itàacái. Néese càmicáinaté nùanàa Tito néré, ínáté nucàlidaca nuínáwanáwa Troas iyacàlená mìnánái irí nùacatenáwa náicha, yá nùacatéwa Macedonia yàasu cáli nérépiná.

Victoriosos en Cristo

¹⁴Quéwa nùaca Dios irí cayábéeri imawèniadacáiná wáicha wàuwidenái càiripináta, níara càmiyéica iwàwa wacàlidaca Cristo Jesús iináwaná, yái wàyéerica abédanamata yáapicha. Nùaca Dios irí cayábéeri nacái imàacacáiná wacàlidaca itàacái madécaná wenàiwica irí. Yá Wáiwacali iináwaná icàlìliacawa macái cáli fínata càide iyúwa pumèníiri

isàni icàlìlianáwa. ¹⁵Yá cayábaca Dios iicáca wacàlidáaná Cristo iináwaná. Càica wíade iyúwa pumèníiri cienso isàni Cristo yèerica Dios irí iyúwa ofrenda, Cristo iyacáiná wawàwalicu. Yá Cristo iináwaná icàlìliacawa macái wenàiwica íiwitáaná irí. Icàlìliacawa wenàiwicanái irí Cristo iwasèyéipináca Dios yàasu yùuwichàacáisi fícha neebáidacáiná Cristo itàacái. Càita nacái Cristo iináwaná icàlìliacawa wenàiwicanái irí yúuquéyéipináca Dios fícha càmicáiná neebáida Cristo itàacái. ¹⁶Yái Wáiwacali itàacáica càicanide abénaméeyéi iríni iyúwa chéecáisimi isàni inuérica wenàiwica, cawinácaalí yúuquéyéipináca Dios fícha nàuwichàapinácáináwa càiripináta. Néese yái Wáiwacali itàacáica càicanide áibanái iríni iyúwa pumèníiri isàni yèerica wenàiwica icáuca càmiíri imáalàawa, cawinácaalí wenàiwica Cristo iwasèyéipináca Dios yàasu yùuwichàacáisi fícha nàypinácáiná Dios yáapicha càiripináta. Quéwa, canácata wenàiwica yáaliméeri icàlidaca Wáiwacali itàacái ichàini iyúwa meedá. ¹⁷Wacàlida wèepuníca Dios itàacái quéwa càmita càì wamàni weedácaténá walíwa plata càide iyúwa madécaná áibanái imàníná. Néese wacàlidaca Dios itàacái machiwéeri iyú Dios iicápiná càide iyúwa wenàiwica Dios ibànuyéica báisicáináta wawàwa wamànica càide iyúwa Dios ichuullianá wamànica, wàyacáiná nacái abédanamata Cristo yáapicha.

El mensaje del nuevo pacto

3 Wadéca càì wacàlidaca waináwanáwa, wía apóstolca, íná cawàwanáta abénaméeyéi péenácué iyúunáidaca wadábaca watàníca wàwaliwa canùmaséeri

iyú càide iyúwacué abenaméeyéi péená icháawàanáté wía quéchatécáwa. Quéwa càmita càì wamànica. Càita nacáì càmita iwàwacutá wáasáidacuéca pírì cuyàluta áibanáì itànèerica waináwaná ìwali píalífacaténácuéwa Dios ibànùeyéica wía. Càmitacué nacáì iwàwacutá nasutáca pícha cuyàluta picàlidáanacué waináwaná ìwali áibanáì irí needácaténá nàataléwa wía. Madécaná áibanáì yéewáidéeyéicué pía nadéca nasutáca pícha càiri cuyàluta, quéwa càmita càì wamànica.

²Canáca iwàwacutácué walí pícha cuyàlutaca píacáinacué càicuéca píade iyúwa cuyàluta icàlidéeripiná waináwaná ìwali áibanáicaalí iwàwa yáalífacawa wàwali asásí Dios ibànùacaalí wía, bàaluitécáiná peebáidacatécué Jesucristo itàacáì wacàlidacaalítécué pírì iináwaná. Càicuéca píade iyúwa cuyàluta Dios itànèerica wawàwalicu wáalífacaténáwa Dios ibànùacaté wía, wía apóstolca. Macáì wenàiwica náalífacawa peebáidacatécué Jesucristo itàacáì wacàlidacaalítécué pírì iináwaná. ³Macáita náalífacawa amaléeri iyú càicuéca píade iyúwa cuyàluta Cristo itànèerica wáibaidacalé iyú peebáidacáinacué Cristo itàacáì wacàlidéericuéca pírì. Càmitacué càì píade iyúwa cuyàluta wenàiwica itànèerica tinta iyú. Càmitacué càì píade iyúwa tàacáisi natànèerica íba ìwali càide iyúwaté Dios itànàanáté itàacáíwa íba ìwali profeta Moisés irípiná. Néese cáuri Dios idéca ibànùacuéca Espíritu Santo piwàwa cáuri iriculé yáasáidacaténá Cristo yáasunáicuéca pía. Iná yéewa macáita náalífacawa Dios ibànùacaté núa nucàlidacaténácué pírì itàacáì.

⁴Cristo idéca imàacaca manuíca wáináidacawa wawàwawa Dios ìwali, wía apóstolca, yá wáalífacawa báisíiri iyú Dios ibànùacaté wía

wacàlidacaténácué pírì itàacáì. ⁵Càmita wáalimá wacàlidaca Dios itàacáì wachàini iyúwa meedá, néese macáita yáì wamàníríca Dios idéca ichàiniadaca wía wamànicaténáni. ⁶Dios idéca ichàiniadaca wía wáibaidacaténá irípiná, wacàlidáanápiná yáì tàacáisica icàlidéerica wàlisàì wawàsi ìwali, yáì wawàsi Dios imàníríca wenàiwicanáì yáapícha icùanápiná nía iyúwa yàasunáíwa. Yáì wawàsi wàlisàì càmfírítca càide iyúwa wawàsi bàaluisàimica profeta Moisés itànèericaté iináwaná ìwali, yáì tàacáisi fíméericaté Dios icùanápináté israelitanáì namànicaalí càide iyúwa ichùulianá nía. Yáì bàaluisàimi tàacáisica Moisés itànèericaté icháawàaca wía wéetáanápináwa càmicáiná wáalimá wamànica macáita càide iyúwa fímáaná. Quéwa siúcade Dios ichàiniadaca wía wéewáidacaténácué pía wàlisàì wawàsi ìwali Dios imàníríca yáapícha wawàwalicuise, yàaca walí Espíritu Santo, yáì Espíritu yèerica wacáuca càmfíiri imáalàawa.

⁷Bàaluité Dios itànàacaté itàacáíwa íba sàabadéeyéi ìwali, profeta Moisés yéewáidacaténá wàawirináimi israelitanáì. Máinícáiná Dios icànaca mèlumèlúiri iyú, íná yéewa idécanáamité Moisés ìyaca Dios yáapícha yeedácaténá Dios fícha yáì bàaluisàimi tàacáisica, yáté Moisés inàni icànaca nacáì máini mèlumèlúiri iyú. Israelitanáì càmitaté náalimá naicáidaca Moisés inàni irí máinícáiná inàni icànaca. Quéwaté yáì camalásica ichacàcawa yàacawa Moisés inàni fícha. Ewita yáì bàaluisàimi tàacáisica yáasáidacaánita iwàwacutáaná wéetáacawa wabáyawaná ichùulíacawa, càicáanítaté yàanàaca aléi èeri iriculé máini mèlumèlúiri iyú yàanàacáinaté Dios néese. ⁸Iná yéewa

wáaliacawa Dios imànnínápiná walí cayábéeri cachàiniwanáí, wía Dios imànníyéica yáapicha wàlisàì wawàsì imàccáanápíná Espíritu Santo iwàlùacawa wawàwaliculé! ⁹Núumacué pirí àniwa; éwita yáì bàaluisàimi tàacáisica icháawàccáaníta wía wéetáanápínátéwa wabáyawaná ichùuliacawa, càicáanítaté Dios yáasáidaca wenàiwicanáí irí ichàini manuúriwa icànéerica mèlumèluúri iyú imàcacaalíté itàacáíwa profeta Moisés irí. Iná yéewa wáaliacawa máiní cayábéericani cachàiniwanáí yáì wàlisàì wawàsica Dios imànnírica wáapicha iicácaténá wía iyúwa mabáyawanéeyéí, cayábaténá nacáí imànica wáiwitáise! ¹⁰Báisíta yáì tàacáisi bàaluisàimica yàanàacaté mèlumèluúri iyú. Quéwa siùcade waicácani iyúwa càmmírira máiní cawènica yácáiná wàlisàì wawàsì idéca yàanàaca, máinífiri cayába cachàiniwanáí queéchéerimi fícha. ¹¹Càide iyúwaté tàacáisi bàaluisàimi yàanàanáté mèlumèluúri iyú éwitaté imáalàapínátéwa, càita nacáí cayábéeri cachàiniwanáí yáì wàlisàì wawàsica iyamáacáináwa càiripináta wáapicha.

¹²Wáaliacawa wàlisàì wawàsì iyamáanápínáwa càiripináta, iná wacàlidaca Dios itàacáí macàaluúnnináta, càmita nacáí wamáisanía Dios itàacáí wenàiwica fícha. ¹³Càmita iwàwacutá wamànica càide iyúwa profeta Moisés imànnínáté. Idécanáamité Moisés icàlidaca Dios itàacáí israelitanáí irí, yá ibàllícaté inàniwa wáluma iyú ipíchaná israelitanáí iicáca camalási ichacàca yàacawa inàni fícha, yáì camalásica càmmírira icàna càiripináta. ¹⁴Quéwa càmitaté nàalía néemiaca càinàcaalí fimáaná yáì Dios itàacáica, matuúccáináté náiwitáise. Siùca nacáide naléecaalí

yáì tàacáisica bàaluisàimica Dios imàaqueericaté profetanáí irí, yá mamàalàacata càmita nàalía néemiacani càinàcaalí fimáaná matuúccáiná náiwitáise càide iyúwa cáucuúri wáluma idéca nacáicaalí ibàllíaca náiwita. Càmita idé catuúca náiwitáise yácáiná abéerita Cristo yáalimá imàcaca nàalía néemiacani, quéwa càmita neebáida itàacáí. ¹⁵Ata siùca nacáide naléecaalí macáita yáì cuyàlutaca profeta Moisés itànèericaté, yá mamàalàacata càmita nàalía néemiaca càinàcaalí fimáaná, càide iyúwa cáucuúri wáluma idéca nacáicaalí ibàllíaca náiwita. ¹⁶Quéwa áibacaalí israelita iwènúada fíwitatésewa Wáiwacali irípiná, yásí Wáiwacali imàcaca yáalíaca yéemiaca Dios itàacáí, càide iyúwa Wáiwacali idéca nacáicaalí yeedáca cáucuúri wáluma wenàiwica fíwita fícha, yéemiacaaténá Dios itàacáí. ¹⁷Wáiwacali iyaca abédanamata Espíritu Santo yáapicha, iná wadèniacáiná Espíritu Santo, yásí Espíritu Santo iwasàaca wía wacàlidacaténá Dios itàacáí macàaluúnnináta, wáaliacaténá wéemiaca nacáí càinàcaalí fimáaná. ¹⁸Péemiacué comparación: Càmita wabàlía wànaniwa cáucuúri wáluma iyú. Càita nacáí macáita wía yeebáidéeyéica Jesucristo itàacáí, càmita wabàa Wáiwacali fíwitatésewa áibanáí wenàiwica fícha. Càide iyúwa chapúa fíbbàacaalí èeri icamaláná quírameniwaca, icànacaténá èeri icamaláná iyú, càita nacáí Espíritu Santo imàcaca wáasáidaca áibanáí irí máiní cayábéerica Wáiwacali fíwitatése. Càide iyúwa waicáidaca nacáicaalí Wáiwacali yéeniwaná iríwa icànéerica mèlumèluúri iyú chapúa irícuíse, càita nacáí wamàacaca wawàwawa Wáiwacali iwaliwa, weebáida nacáí itàacáí, iná yéewa Espíritu Santo

imàacaca wáiwitáise iwènúaca yàacawa Wáiwacali fiwitáise iyúwa, wàyacaténá càide iyúwa Wáiwacali iyáaná. Macái yàawiría imanùbaca wadèniaca Wáiwacali fiwitáise wacachàiníwanái. Càita Wacuèrinásàiri imànica wawàwalicu, yái Espíritu Santoca.

4 Iná wía apóstolca, càmita cáalu wacàlidaca Jesucristo iináwaná ìwali. Càmita nacái waméyáawa, Dios iicácáiná wapualé, imáidaca wía wáibaidacaténá irípiná. ²Càmita wamàni wawàsi báawéeri ibàacanéri iyú iwàwacutérica báica wía ìwalíise. Càmita wéewáida wenàiwica cachìwéeri tàacáisi iyú. Càmita nacái wawènúada Dios itàacái wachìwáidacaténá áibanái. Néese wacàlidaca Dios itàacái abéerita, machacàníiri iyú, yái báisiiri tàacásica. Càita wamànica macáita báisiiri iyú yéewacaténá macái wenàiwica náalíá wataáníca báisiiri iyú Dios iicápiná.

³Wacàlidaca amaléeri iyúni yái tàacáisi ímérica Jesucristo iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yúuwichàacáisi fícha. Abénaméeyéi wenàiwica càmita náalíá néemíaca cayábani càinácaalí ímáaná, quéwa níawamita yúuquéeyéipínacawa méetàuculé Dios fícha càiripináta. ⁴Càmicáiná neebáida iná yéewa Satanás idéca matuíca imànica náiwitáise, yái Satanás, nàasu cuwáisàiricani ichùulìerica èeri mìnánái fiwitáise. Càide iyúwa matufyéimi càmfíná náalimá naicáca camalási icànéeri mèlumèluíri iyú, càita nacái Satanás matuíca imànica náiwitáise, níái càmfíyéica yeebáida Jesucristo itàacái, ipíchaná náalíacawa máini cayábéericani yái tàacáisi wacàlidéerica Cristo iináwaná ìwali, yái Cristo cachàinírica fiwitáise icànéerica mèlumèluíri iyú, cáimíetacanéri náicha canánama,

yáasáidéerica walí càinácaalí Dios fiwitáise iyaca, Dioscáináni yái Cristoca. ⁵Wía apóstolca, càmita wacàlida tàacáisi wàwaliwa yéewacaténá cayábaca wenàiwica iicáca wía, néese wacàlidaca Jesucristo ìwali Wacuèriná Dioscani. Wáimacáita nacái wàwaliwa piasu wenàiwicacuéca wía wáibaidacaténacué píri cáininácáiná waicáca Jesús.

⁶Wacàlidaca Jesucristo iináwaná ìwali, yácáiná Dios idéca imàacaca wáalíacawa ìwali. Bàalutésíwa canacaté camalási cháí èeri iricu. Néeseté Dios ichùuliacaté camalási icànáanápínaté catéeri iricuíse. Càita nacái Dios idéca imàacaca icamaláwa icànaca wawàwaliculé amalácaténá wáiwitáise yéewanápiná wáalíacawa Dios fiwitáise ìwali máini cayábéericani. Jesucristo yáasáidaca walí amaléeri iyú càinácaalí Dios fiwitáise iyaca, Dioscáináni yái Jesucristoca.

El vivir por la fe

⁷Yá wadèniaca Dios icamaláná wawàwalicuwa, iná wáalíacawa Dios ìwali. Wadènia nacái ichàini wàyacáiná abédanamata Jesucristo yáapícha. Yái camalásica, chàinisi nacái càicanide iyúwa wawàsi máiniiri cawénica, cayábéeri nacái iicacánáwa, iwàwacutéeri wacàlidaca ìwali áibanái irí. Quéwa wadèniaca yái cawèníirica wawàsica wainá machawàaquéeri iricuwa càiride iyúwa catùa mawèníchúá, bàcabàquéechúaca meedá, íbái icatùalenáca. Càita wáasáidaca Dios néeséericani yái chàinisi manuírca iyéerica wawàwalicu. Càmita wáibaida wachàini iyúwa. ⁸Iná éwita máinícaánita càulenáca namànica walí macái watéesebàa, càicáaníta wáalimá wáibaidaca Dios irípiná. Ewita nacái achúmacáaníta wáináidáanícawa wawàwawa ìwalíise yái wàuwichàanácawa,

càicáaníta càmíta wawènúada wáiwitáisewa Dios íicha.

⁹Napiadáidaca nàuwichàidáanápíná wía, quéwa Dios càmírita imàaca wía abéerita. Náuacaca wía cáli íinatalé, quéwa càmítàacá namáalàida wía. ¹⁰Ata alénacaalí wàacawa, yá abénaméeyéi iwàwaca inúaca wía, íná wàyaca càiripínáta càide iyúwa Jesús iyáanáté, yá yáaliéricatéwa yéetáanápínátéwa cáiwíri iyú. Càita wàuwichàacawa cháí èeri iricu wáasáidacaténá macái wenàiwica írí cáuca Jesús, yá icuèrica wía báawéeri íicha. ¹¹Idècunitàacá wàyaca cháí èeri iricu, yá macái èeri imanùbaca abénaméeyéi iwàwaca inúaca wía weebáidacáiná Jesús itàacái, wacàlidacáiná nacái iináwaná. Càita wáasáidaca áibanái írí wadèniáná Jesús icáuca càmíri imáalàawa éwita wainá yéetácáanítawa áibaalípiná. ¹²Wacàlidacatécué píri Jesucristo iináwaná, íná áibanái iwàwaca inúaca wía, quéwa pidécuéca peedáca píriwa picáucawa càmíri imáalàawa peebáidacáinácué Jesucristo itàacái.

¹³Bàaluité profetanái itànàaca tàacáisi Dios inùmalicuise íiméerica: “Nuebáidaca Dios íná nucàlidaca wenàiwicanái írí manuíca nuínáidacawa nuwàwawa Dios ìwali”, càí íimaca yáí tàacáisica. Càita nacái wía, wadéca weebáidaca Dios càide iyúwaté profetanái yeebáidáaná, íná wacàlidaca nacái áibanái írí Dios iináwaná. ¹⁴Wacàlidaca Dios iináwaná wáaliacáináwa Dios imichàidacaté Wáiwacali Jesús yéetácáisi íicha. Càita nacái wáaliacawa Dios imichàidáanápíná wía yéetácáisi íicha wàyacáiná abédanamata Jesús yáapicha. Yá Dios itépiná wía yàataléwa, piacáanítacué nacái.

¹⁵Wía apóstolca, wàuwichàacawa wayúudàacaténácué pía.

Yá manùbéeyéicalicué péená nawènúada náiwitáisewa Dios írípíná, yási manùbéeyéi nàapíná Dios írí cayábéeri ìwali yáí cayábéerica imàníríca nalí, yéewacaténá manùbéeyéi yáwanái náalimá náaliacawa máini cayábéerica Dios íiwitáise.

¹⁶Iná càmíta waméyáawa wacàlidaca Jesucristo iináwaná ìwali. Ewita wainá máinicáaníta béeri yàacawa, càicáaníta Dios iwàlisáida yàacawa wáiwitáise èeri imanùbaca. ¹⁷Ewita wàuwichàacáanítawa manuúiwata Cristo írípíná madécaná èeri, càicáaníta waicáca wàuwichàanáwa cháí èeri iricu iyúwa achúméeri wawàsi ichàbéeripínacawa wáicha ráunamáita máinicáiná manuúiwéerica yáí cawènírica wadènièripínáca càiripínáta chènuniré ìwalíse yáí wàuwichàanácawa Cristo írípíná, yácáiná wàyapíná máini cáimiétaquéeri iyú Dios yáapicha chènuniré, icànéeyéi mèlumèluúri iyú càiripínáta. ¹⁸Iná càmíta máini wáináidáanicawa ìwali yáí wàuwichàanácawa, càmíicáiná cawèni waicá yáí wawàsi iyéerica cháí èeri iricu, yácáiná macáita yáí iyéerica cháí èeri iricu imáalàapínacawa mesunamáita. Néese wamàacaca wawàwawa ìwali yáí cawèníri chènuníiséerica càmíricáwaca waicá, iyéerica néré wàyacatalépináca càiripínáta, wáalfacáináwa yáí chènuníiséerica càmíricáwaca wadé waicáca siucade iyéeripíná càiripínáta èeri càmíri imáalàawa.

5 Wáaliacawa wainá iyaca càide iyúwa capii wadènièrica cháí èeri iricu, càide iyúwa nacái capíima càmírica iya càiripínáta. Néese wéetácaalíwa càide iyúwa capli imáalàacaalíwa, yá wadèniapíná waináwa chènuníiséeri, Dioscáiná idéca ichùnìaca walípináni, càiride iyúwa

wacapèepiná chènuníiserica camíirica imáalàawa, camíirica wenàiwica imànicalé icáapi iyúwa. ²Iná yéewa idècunitàacá wàyaca cháí èeri irícu wainá èeri irícuíríca yáapichawa, yá máini wawàwaca wàwalíca wainá wàlisàíwa chènuníiserica. ³Yá wàwalipíná wainá wàlisàíwa néré càide iyúwa wàwalícaalí wabàlewa. ⁴Idècunitàacá wàyaca cháí èeri irícu wainá irícuwa, yá achúmaca wawàwa wáináidacawa wainá iwaliwa, wawàwacáiná wàwalíca wainá wàlisàíwa, yéewanápiná wainá èeri irícuírí iwènúacawa wàlisàí iyú iwálíse yáí wacáuca camíirica imáalàawa Dios yèeripínáca walí. ⁵Dios idéca màulenáca imànica wía wàwalicaténá wacáuca wàlisàíwa. Dios idéca nacáí imàacaca walí Espíritu Santo yàacawéeridacaténá wía yéewanápiná wáalíacawa báisíiri iyúcani Dios yàanápiná walí wacáuca wàlisàí càide iyúwa ímáanáté walí.

⁶Iná yéewa manuíca wáináidacawa wawàwawa Dios ìwali mamáalàacata. Wáalíacawa idècunitàacá wàyaca cháí èeri irícu wainá irícuwa, wàyaca càide iyúwa canéeyéi yàasu cáli, camícáináca wàwa Wáiwacali yáapichawa. ⁷Càmítàacá wáalímá waicáca Wáiwacaliwa, quéwa weebáidacani wáíwítáise iyúwa idècunitàacá wàyaca cháí èeri irícu. ⁸Manuíca nacáí wáináidacawa wawàwawa Wáiwacali iwaliwa. Wáalíca nacáíwa cayábáanápiná cachàiníwanáí walíni wéetácaalíwa wamusúacaténáwa wainá íchawa wàcaténá wàyaca chènuniré Wáiwacali yáapichawa. Càita máini wawàwa wàyaca yáapicha. ⁹Iná wáalímáida wamànica càide iyúwa Wáiwacali iwàwáaná càiripínáta idècunitàacá wàyaca wainá irícuwa cháí èeri irícu, càita nacáí wéetácaalíwa wàcaténá wàyaca

Wáiwacali yáapichawa. ¹⁰Yácáiná wía yeebáidéeyéica Cristo itàacáí, iwàwacutápiná macáita wabàlúacawa Cristo ípunita áibaalípiná chènuniré, Cristo icàlidacaténá waináwaná ìwali, càinácaalíté wamànica wàyacaalíté cháí èeri irícu wainá irícuwa. Wáibaidacaalí cayábéeri iyú Cristo irípiná, yásí yàaca wawèni. Quéwa càmicaalí wáibaida cayába irípiná, càita nacáí canácaalí iwèni yáí wáibaidacaléca, yá canáca wàasu cawèniiri.

El mensaje de la paz

¹¹Iná wáalíacáináwa iwàwacutáca wàaca Wáiwacali iyéinináwa, wía apóstolca, íná wáalímáidaca cachàiníiri iyú wáasáidacaténá áibanáí irí watàanica báisíiri iyú, Dios idéca nacáí ibànúaca wía. Dios yáalíacawa wàwali cayábéeri iyú, ìwali nacáí yáí wamàníirica. Yá nuwàwacué píalíacawa nacáí Dios idéca ibànúaca wía. ¹²Picácué píináidawa wataánicáita wàwaliwa cayábéeri iyú meedá càide iyúwaté abénaméeyéi péenácué icháawàaná waináwaná ìwali quéechatécáwa. Càmita cáimacáí waicá wíawawa áibanáí ícha, néese wawàwacáita píalíacuécawa càinácaalí wamànica, càinácaalí watàanica nacáí wawènúadacaténá wenàiwica ííwítáise Dios irípiná. Càita wacàlidacuéca píriní casíimáicaténácué píicáca wía, wía yéewáidéeyéicatécué píá. Iná áibanáí ímácaalícué pírí càmitasa Dios yàasu apóstol núa, íbaidéerica Dios irípiná, yásí píalímácué píwawèniadaca nàasu tàacáisi, níara cachàiníyéica íicáca yáawawa iyúwa cayábéerica íicacánáwa, icàlidéeyéi nacáí máini cayábéeri iyúni, quéwa càmita báisí nawàwa náibaidaca Dios irípiná náíwítáise cayábéeri yáapichawa. ¹³Abénaméeyéi péenácué nadéca náimaca wàwali

máiwitáiseCasa wía máinicáiná wáibaidaca Dios irípiná cachàiníri iyú, wacàlidacáiná nacái itaacái macái wachàini iyúwa. Quéwa wadéca wamànica càì cáininácáiná waicáca Dios, wawàwa nacái áibanái yàca irí cayábéeri. Néese macáitacué pialfacawa wadéca wéwáidaca pía éeréeri iyú, cáimiétaquéeri iyú nacái càide iyúwa cáiwitáiseeyéi. Wadéca càì wamànica wayúudàacaténacué pía. ¹⁴Wáalfacawa cáinináca Cristo iicáca wía manuísíwata, íná yéewa máini wawàwaca wáibaidaca irípiná macái wacáuca iyúwa wáalfacáináwa báisiíri iyúcani abéeri wenàiwica, yái Cristoca, idéca yéetácawa macái wenàiwica fíchawalíná. Iná yéewa Dios iicáca macái wenàiwica càide iyúwa nadéca nacáicaalí néetácawa nabáyawaná ichùuliacawa. ¹⁵Cristo idéca yéetácawa macái wenàiwica fíchawalíná, yéewanápiná cawinácaalí iyéeyéica cháí èri iricu yeebáidéeyéica Cristo itaacái càmita nàya càide iyúwa nawàwáanáta meedá, néese iwàwacutá nàyaca càide iyúwa Cristo iwàwáaná, yái yéetéericatéwa wáichawalíná, imichèericaté nacáíwa yéetácáisi fícha wàwalínápiná. ¹⁶Iná siúcáise de càmita waicá áibanái càide iyúwa èri mìnanaí iicáaná wenàiwica. Ewita bàalutité canácáanáta iwèni waicáca Cristo, càide iyúwa èri mìnali meedá, càicáanáta siúcade càmita quirínama wáináidacawa iwali cáì. ¹⁷Iná cawinácaalí wenàiwicaca iyéerica abédanamata Cristo yáapícha, Dios idéca iwálisàidaca íiwitáise. Yái iyúwaté iyáaná quéechatécáwa idéca ichàbacawa fícha, yá idéca idàbaca iyaca wàlisàì iyú.

¹⁸Dioscata yái imàníirica càiri cayábéeri wenàiwicanáì irí. Cristo yéetácátéwa wáichawalíná, íná

Dios idéca iwèniadaca wáiwitáise irípiná, yá siúcáise de cayábaca wáapícha Dios, idéca nacái Dios imáidaca wía wáibaidacaténá irípiná, wacàlidacaténá itaacái macái wenàiwica irí yéewanápiná neebáidacani, cayábacaténá náapícha Dios nacái. ¹⁹Yái tàacáisi ímáanáca, Cristo yéetácátéwa èri mìnanaí fíchawalíná nabáyawaná ìwalíse, yéewanápiná cayábaca náapícha Dios, yá Dios imàacaca iwàwawa nabáyawaná fícha, cawinácaalí yeebáidéeyéica Cristo itaacái. Dios idéca ichùuliaca wacàlidáanápiná yái tàacáisi wenàiwicanáì irí. ²⁰Iná Cristo ibànuèyéica wía wacàlidacaténá itaacái wenàiwicanáì irí. Wacàlidacuéca pirí Cristo itaacái Dios imáidacáinácué pía wàasu tàacáisi iyú. Yá wasutácué píícha wawàsi manuísíwata Cristo inùmaliçuíse piwèniadánápinácué píiwitáisewa Dios irípiná yéewanápinácué cayábaca píapícha Dios. ²¹Cristo càmitaté imàni ibáyawanáwa; quéwa Dios yúuwichàidacatèni wáichawalíná càide iyúwa cabáyawaná nacáiricani, yái Cristoca. Dios yúuwichàidacaté Cristo càide iyúwa idéca nacáicaalí macái èri mìnanaí ibáyawaná iyaca iwali, yái Cristo mabáyawanéerica. Càité Dios imànica yéewanápiná mabáyawanáca iicáca wía, wía iyéeyéica abédanamata Cristo yáapícha, Cristo yúuwichàacáinátéwa yúuwichàacáisi iyú yàanèeripinácatéwa wàwali wabáyawaná ìwalísewa.

6 Iná siúcade wáibaidacáinácué Dios irípiná píapícha, yá wasutácué píícha wawàsi càmfínápinácué píuca pííchawa yái cayábéeri Dios imàníiricuéca pirí mawèníri iyú iwasaacaténácué pía yàasu yúuwichàacáisi fíchawa.

²Bàaluitécáiná profeta itànàacaté Dios itàacái. Dios íimacaté:

“Nuémìacaté pisutáaná nuícha nuwàwacalíté nuicáca pipualé; yáté nuwasàaca pía nùasu yùuwichàacáisi íichawa nuyúudàacaténá pía”,

cài íimaca yái Diosca. Siùcade wéénánái, idéca wéénáiwana yàanàaca cayábéeri iyú Dios íicácaténá wapualé siùcade, íná iwàwacutá wenàiwica isutáca Dios íicha siùca. ¡Siùca Cristo iwàwaca iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha!

³Wáalimáidaca macái wachàini iyúwa wàyacaténá machacàníiri iyú càiripináta ipíchaná áibanái báawaca naicáca Dios itàacái wacàlidéerica nalí, néese càmita nawàwa nawènúadaca náiwitáisewa Dios írípíná. Wàyaca machacàníiri iyú càmicáiná wawàwa áibanái itàaníca báawéeri iyú ìwali yái wáibaidáanáca Dios írípíná.

⁴Néese càinácaalí wawàsi wamàni, yá wáalimáidaca wásásidaca Dios yàasu wenàiwicaca wía íbaidéeyéica írípíná. Càita wásásidaca Dios yàasu wenàiwicaca wía: Wàideníaca wàuwichàanáwa máini matufbanáiri iyú, éwita canácaalí walí wawàsi wamáapuèrica, càita nacái áibanáicaalí càulenáca namànica walíni. ⁵Càita nacái wàideníaca wàuwichàanáwa matufbanáiri iyú éwita nacapèedáidacaalí wía, càita nacái náucacaalí wía presoíyéi ibànaliculé, càita nacái báawacaalí namànica yàcalé mìnánái íiwitáise àta napiacatalétawa nàwacáidáyacacawa nanúacaténá wía. Càita nacái wàideníaca wàuwichàanáwa matufbanáiri iyú éwita iwàwacutácaalí wáibaidaca cachàiníiri iyú àta máinicataléta chamàleca wía, càita nacái càmicaalí waimá cayába táiyápinama wáibaidacaténá Dios írípíná, wasutácaténá íicha

nacái, càita nacái máapicaalí wía canácáiná wayáapíná. ⁶Càita wamànica wásásidacaténá Dios yàasu wenàiwicaca wía íbaidéeyéica írípíná. Wàyaca masaquèeri iyú; wáalíaca báisíiri tàacáisi; càmita calúa wía ráunamáita áibanái yáapicha, wamàni nacái nalí cayábéeri; Espíritu Santo iyaca wawàwalicu; cáinináca waicáca wenàiwica báisíiri iyú yebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Càita wásásidaca Dios yàasu wenàiwicaca wía íbaidéeyéica írípíná. ⁷Càita nacái wacàlidaca yái tàacáisi báisíirica, wamànica nacái Dios ichàini iyú yái càmíirica wenàiwica idé imànica. Yái wàyáanáca machacàníiri iyú, càicanide iyúwa wacáapisài chènuníiséerica wapeliéripíná iyú Dios írípíná. Càita wamànica ùwicái Dios írípíná: Wamànica ùwicái Satanás íipunita wawènúadacaalí wenàiwica íiwitáise Dios írípíná. Wàyacaalí nacái machacàníiri iyú, yásí wacúaca wíawawa ipíchaná wamànica wabáyawanáwa.

⁸Abénaméeyéi wenàiwica nàaca wáimiétacaná. Aibanái nacái caná wawèni naicáca wía. Abénaméeyéi natàaníca wàwali cayábéeri iyú; áibanái nacái natàanica wàwali báawéeri iyú. Naicáca wía càide iyúwa cachíwéeyéi éwita wacàlidacáaníta yái báisíiri tàacáisica. ⁹Namànica walí báawéeri càide iyúwa càmicaalí nàalía naicáca wía, éwita nàalíacáaníta naicáca wía cayába. Naicáca wía iyúwa yéetéeyéipínáwa, quéwa cáuca wía. Nàuwichàidaca wía manuísíwata quéwacá càmita nanúa wía. ¹⁰Naicáca wía iyúwa achúméeyéi iwàwa, yá báisícata áibaalí achúmaca wawàwa, quéwa wayanídacawa mamáalàacata wawàwalicúisewa. Ewita catúulécanácáaníta wía, càicáaníta wadéca wawachaca yái báisíiri cawèníirica madécaná wenàiwica

irí, yái tàacáisi ímérica Jesucristo iwasaaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. Wàyaca càide iyúwa canásíwéeyéi yàasu, quéwa Dios yáapicha wadèniaca macáita.

¹¹Píacué wéenánáica Corinto iyacàlená minanáica, wadéca wacàlidacuéca pírí macáita iyúwa wáináidáanáwa. Càmitacué wabàa pícha wáiwitáisewa. ¹²Càmita wawènúada pícha wáiwitáisewa, néese cáinináca waicácuéca pía mamáalàacata. Quéwa càmitacué máini cáininá piicáca wía. ¹³Iná nusutácué pícha wawàsi càide iyúwa abéeri nániri isutáaná yéenibe fíchawa wawàsi: Cáininácué piicáca wía báisíri iyú càide iyúwa cáinináanácué waicáca pía.

Somos templo del Dios viviente

¹⁴Píacué picàsàawa náapicha níara càimíyéica yeebáida Jesucristo itàacái, càita nacái picácué pimàni wawàsi náapicha, càmicáiná yéewa abédanamacué píwitáise náapicha; yácainá cawinácaalí iwàwéerica iyaca machacàníri iyú càide iyúwa Dios iwàwáaná càmita yéewa abédanama íiwitáise áiba wenàiwica yáapicha càimírira iwàwa iyaca machacàníri iyú. Càide iyúwa càmníná yéewa camalási yàacawéeridaca catéeri, càita nacái càmita yéewa abédanama amaléeri íiwitáise catéeri íiwitáise yáapicha. ¹⁵Càide iyúwa càmníná yéewa abédanamata Cristo íiwitáise Satanás yáapicha, càita nacái cawinácaalí yeebáidéerica Jesucristo itàacái càmita nacái yéewa abédanamata íiwitáise yáapicha abéeri càimírira yeebáida Jesucristo itàacái.

¹⁶Péemiacué comparación: Canáca yéewaná wenàiwica itéca ídolonái, níai cuwáiná yéenáwanáca, Dios yàasu templo iriculé, yái capíi wenàiwica isutàcàluca Dios

íicha, càmicáinácué yéewa wàaca cuwáiná icàaluíniná wàacaalí Dios icàaluíniná. Píacué, càicuéca píade iyúwa cáuri Dios yàasu templo, cáuri Dios iyacáinácué piwàwalícu. Dios iyacáinácué píapicha, íná canáca yéewaná píyaca abédanamata áibanái yáapicha càimíyéica yeebáida Dios. Dios idéca càí íimaca wàwali, wía yàasu wenàiwicaca:

“Nùyapiná nèewibàa,
nuèpunípiná nacáíwa
náapicha; núatapiná
Nacuèriná Dios,
níatapiná nacái nùasu
wenàiwica”,

cài íimaca yái Diosca. ¹⁷Iná Wáiwacali íimaca walí nacái:

“Pimúsúacuéwa nèewíise,
piacué nacáíwa
náicha; picácué pimàni
pibáyawanáwa náapicha,
níara casaquèeyéica
íiwitáise. Néese
nuedápinácué píawa
nùasu wenàiwicapináwa.

¹⁸Núatapiná Píaniricué,
píatapinácué nacái
nuénibewa”,

íimaca yái Wáiwacalica, yái cachàinírira náicha canánama.

7 Iná péemiacué cayába, píacué wéenánái cáininéeyéica waicáca, nudéca nucàlidacuéca píriní càide iyúwa Dios íimáanáaté cáimíetacanéeri iyú imànínápiná walí. Iná iwàwacutá wacúaca wíawawa masaquèeri iyú méetauculé báawéeri íicha ípíchaná wamànica wabáyawanáwa wainá iyúwa, wáiwitáise iyú nacáíwa. Iwàwacutácué wàaca Dios iyéininá, wamàaca irí nacái wíawawa wáalimáidacaténá wàyaca mabáyawanéeri iyú.

La conversión de los corintios

²Píacué wéenánáica, wasutácué pícha wawàsi cáinináanápínácué piicáca wía àniwa. Canácatacué

báawéeri wamàníirité pírí. Càmitaté nacái wawènúadacué píwítáise cayábéeri fícha. Canátaté wachìwáidáanácué pía. ³Càmita càì núuma nucháawàcaténácué pía. Càide iyúwaté núumáanácué pírí quéechatécáwa: Cáininácuéca nuicáca pía manuísíwata, idècunitàcá nùyaca cháì èeri írìcu, càita nacái wéetácaalíwa. ⁴Manuíca nuínáidacawa nuwàwawa píwalicué pimàníinápinácué machacàníiri iyú càide iyúwa núumáaná. Máini casímáica nuicácuéca pía nacái pimànicáinácué cayábéeri. Ewita wàuwichàacáanitawa manuísíwata, wía apóstolca, càicáaníta nuchàiniadaca nuwàwawa casímáiri iyú manuísíwata nuémìacáinácué piináwaná ìwali.

⁵Wàanàcatáiseté aléi Macedonia yàasu cáli ínatalé, càmita wadé wayamáidacawa matuíbanáiri iyú, néese namànica walí máini càulenéeri iyú àta alénácaalí wàacawa. Abénaméeyéi nawàwaca napéliaca wía. Yá nacái achúmaca wáináidacawa wawàwawa wacalùniwa wawàwalicúisewa.

⁶Quéwa Dios, yái ichàiniadéerica nawàwa, cawinácaalí achúméeyéica iwàwa, ichàiniadacaté wawàwa nacái Tito yàanàcaalíté wàatalé.

⁷Càmííritaté abéta Tito ìwali casímáica wawàwa yàanàanáca, néese casímáicaté wawàwa pichàiniadacáinácué Tito iwàwa iyacaalítécué píapicha. Tito icàlidacaté walí máinicué píwàwa piicáca wía. Icàlidacaté nacái walí achúmáanácué píwàwa nùwaliná, máinicué nacái píwàwaca pimànica càide iyúwa nùlàanácué pía. Ináté nuémìacáináté càiri tàacáisi, íná casímáicaté nuwàwa máini cachàiniwanái.

⁸Ewitaté nùasu quéechéeri cuyàluta nutànèericatécué pírí achúmacaté imànicuéca píwàwa, càicáaníta siuca càmita achúma nuwàwa ìwali. Quéechatécáwa

achúmaca nuwàwa nùláfacáinátéwa achúmaca nùasu quéechéeri cuyàluta imànicuéca píwàwa achúma èeripínataté. ⁹Siuca quéwa casímáica nuwàwa. Càmita casímái nuwàwa ìwali yái achúmáanácuéca píwàwa, néese casímáica nuwàwa piwènúadacáinátécué píwítáisewa Dios írípíná àniwa achúmacáinácué píwàwa ìwalíise yái báawéerica pimàníiricatécué. Achúmacatécué píwàwa càide iyúwa Dios iwàwáaná, íná yéewa yáara quéechéeri cuyàlutaca nutànèericatécué pírí idéca iyúudáacuéca pía. ¹⁰Achúmacaalí wawàwa wabáyawaná ìwaliwa càide iyúwa Dios iwàwáaná, yásí wawènúadaca wáiwítáisewa báawéeri fícha Jesucristo iwasàacatiná wía Dios yàasu yúuwichàacáisi fícha. Néese càmita quirínama iwàwacutá achúmaca wawàwa ìwalíise. Quéwa áibanái èeri mìnánái càmfíyéica yeebáida Jesucristo itàacái, achúmacaalí nawàwa iwàwacutáiná náuwichàacawa nabáyawaná ichùuliacawa cháì èeri írìcu, càmita nawènúada náiwítáisewa Dios írípíná. Iná néetápináca wabáyawaná yáapichawa méetàuculé Dios ícha càiripínáta. ¹¹Idéca achúmacuéca píwàwa píbáyawaná ìwalicuéwa càide iyúwa Dios iwàwáaná, íiná Dios idéca imànicuéca pírí cayábéeri manuísíwata! Dios idéca imàacacué píináidacawa cáalíacáiri iyú ìwali yái báawéeri wawàsica, ínaté pidécuéca pichùniacani ipíchanácué cabáyawanáca pía ìwalíise mamáalàacata. Yá máini calúacatécué piicáca yái báawéeri wawàsica namàníiricaté pèewi. Cáalucatécué nacái pía càmicáinácué píwàwa Dios yúuwichàidacuéca pía. Néeseté píwàwacuéca piicáca núa. Píwàwacatécué nacái piùwichàidaca péenásàiri

imànfiricaté ibáyawanáwa. Iná pidécuéca píasáidaca càmita quirínama cabáyawanáca pía iwálíise yái wawàsi báawéerica. ¹²Iná nutànàacaalícué pírí yáara quéechéeri cuyàlutaca, báisícata nuínáidacatéwa nùyaca iwali yái wenàiwica imànfiricaté ibáyawanáwa, nuyúwadàacaténa nacái yái yùuwichèericawa báawéeri iwálíise. Quéwa máini cachàiniwanái nuínáidacatéwa nùyaca piwalicué canánama yéewanápinaté píasáidacuéca Dios iicápiná cáinináanácuéca piicáca wía. ¹³Càita Dios idéca ichàiniadaca wawàwa yéewacaténa casímáica wía àniwa.

Quéwa máini casímáica cachàiniwanái wawàwa waicáca casíimáina Tito iwàwa, yácáina macáitacué pidéca pichàiniadaca iwàwa manuísíwata. ¹⁴Ipíchwáiseté Tito yàaca ipáchiacuéca pía, yáté nucáidaca írini cayábaca nuicácuéca píiwitáise, càmitaté nacái báí núa piwalíise. Néese càide iyúwa wacáidáanácué pírí abéerita yái báisiiri tàacáisica, càita nacái báisiirica macáita yái wáimáanacaté Tito írí wáimacaalíte írí casímáicué waicáca píiwitáise. ¹⁵Yá cáinináca Tito iicácuéca pía cachàiniwanái mamáalàacata iwàwalicáina peebáidacatécué itàacái, pitàidacatécué nacái cayábéeri iyúni, cáimiétaquéeri iyú nacái. ¹⁶Yá casíimáica nuwàwa núalimáicáina manuíca nuínáidacawa nuwàwawa piwalicué núalacáináwa báisiiri iyúcani casíimáináca waicáyacacawa àniwa!

Generosidad en las ofrendas

8 Píacué wéenanáica wawàwacué wacálidaca pírini siúcade càinácaalí iyú Dios idéca imànica cayábéeri nalí níái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, iwacáidáyaquéeyéicawa

cháí Macedonia yàasu cáli finata. ²Ewita nàuwichàacáanítawa manuísíwata Jesucristo írpiná neebáidacáina itàacái, càicáaníta máini casíimáica nawàwa. Máini catúlécana nía quéwa nadéca namàacaca manùba plata Dios írpiná manuíri ofrenda iyú càide iyúwa càasufyéi. ³Nudéca nuicáca nutuí iyúwani namàacaca plata Dios írpiná iyúwata nadèlianá. Núalíacawa nacái nadéca namàacaca ofrenda casíimáiri iyú manuísíwata cachàiniwanái ícha yái náalimáanaca namàacaca plata Dios írí ofrenda iyú, càide iyúwaté nawàwaaná nawàwalicúise. ⁴Nasutacaté wáicha wawàsi manuísíwata wamàacáanápinaté namàacaca plata Dios írí ofrenda iyú càide iyúwaté áibanái imàcáanaté ofrenda nayúudàacaténa wéenanái catúlécaneeyéi, yeebáidéeyéi Jesucristo itàacái. ⁵Níái Macedonia yàasu cáli néeseeyéica nadéca namàacaca manùba plata manuíri ofrenda iyú cachàiniwanái ícha yái watuíyèericaté. Quéechatécawa namàacaca níawawa Wáiwacali írí namànicaténá càide iyúwa iwàwaaná, neebáidacaté nacái walí namànicaténaté càide iyúwa wàaláaná nía Dios inùmalicuíse, néese namàacacaté plata ofrenda iyú Dios írpiná. ⁶Iná wadéca wasutáca Tito ícha wawàsi yàanápinácawa piatalécué àniwa yeedacaténcué píicha yái manuíri ofrenda pidàbéericuécawaca piaca írí bàaluité. ⁷Pidécuéca pimànica cayábéeri iyú manuísíwata. Pidécuéca peebáidaca Jesucristo itàacái tàí ímèeri iyú. Pidécuéca nacái picálidaca Dios itàacái cayábéeri iyú. Pidécuéca píalíacawa Dios itàacái iwali, pidécuéca píibaidaca cayába Dios írpiná. Pidécuéca nacái cáinináca piicáca áibanái manuísíwata càide iyúwa wéewáidáanácué

pía, íná iwàwacutácué pimàacaca manuísíwéeri ofrenda nacái Dios irípiná casímáiri iyú, piyúudàacaténácué catúulécanéeyéi wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái.

⁸Càmítacué càì nùmaca piri nuchùlliàcaténácué pía cachàiníri iyú pimàacáanápínácué plata ofrenda iyú Dios irípiná. Néese nuwàwacáitacué píaláacawa áibanái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái nadéca namàacaca ofrenda casímáiri iyú, nuwàwacáinácué numichàidaca píiwitáise píasáidacaténácué cáinináca piicáca áibanái báisíri iyú. ⁹Yácáiná píaláacuéwa Wáiwacali Jesucristo imànicaté walí cayábéeri mawènfiri iyú. Ewitaté máinicáaníta càasucani Dios yáapicha icuacáinaté macáita chènuniíse, càicáaníta imàacaca fíchawa yàasu cawènfiriwa macáita, yá iyacaté cháí èeri irícu iyúwa canéeri yàasu cáinináciná iicácuéca pía. Iná yéewa càasucuéca pía siúcáise cawènfiri chènuniíseeri iyú Wáiwacali itúulécaná ìwalíise.

¹⁰Nuwàwaca nuyúudàacuéca pía, íná nucàlidacué piri siúcade càinácaalí nuínáidacawa píasu ofrendapíná ìwali: Aiba camuímíté pidàbacatécúé píwacáidaca píasu ofrendawa, pimàacacatécúé plata Dios irípiná casímáiri iyú. ¹¹Siuca nùlàacué pía píwacáidáanápíná mamáalàacatani càide iyúwacué píalímáanata àta pímaalàidacatalétacué píwacáidaca yáí plata picàlídéricatécúé nulí ìwali. Pimànicué nacái casímáiri iyúni càide iyúwaté pidàbáanaté pimànicani. ¹²Báisícaalí wenàiwica iwàwa imàacaca plata Dios irípiná ofrenda iyú, yásí cayábaca Dios iicáca yàasu ofrenda. Dios càmita isutá wáicha wawàsi càmfíríca wadènia.

¹³Càmíta nuchùllia pía píanápínácué píasuwa macáita

piyúudàacaténácué áibanái àta canacatalétacué piri yáí pimáapuèrica. ¹⁴Néese nùmacué piri cayábaca piyúudàacaalícué nía nàyacaténá càide iyúwacué piyáaná, càmfíyéica máini càasu píicha, càita nacái càmfíyéicué máini catúulécaná píicha. Siúcade pidèniacué píasuwa cayába piyúudàacaténácué catúulécanéeyéi wenàiwica. Néese áibaalípíná nadèniaca nàasuwa cayába, yásí nàalimá nayúudàacuéca pía, càmicaalícué pidènia yáí pimáapuèrica. Càitacué píalímápiná piyaca abédanamata. ¹⁵Cayábaca iyacaalí càide iyúwaté Dios imàiníiná israelitanái irí bàaluité. Dios imàacacaté pan nacáiri yúuwàacawa chènuniíse israelitanái nàwacáidacaténáni nayáapínáwa. Yá Dios yàasu profeta itànàacaté Dios itàacái fíméerica: “Abènaméeyéi ìwacáidacaté manùba maná quéwa càmitaté nadènia manùba fícha yáí namáapuèrica. Càita nacái abènaméeyéi ìwacáidacaté achúmánata maná quéwa nadèniacaté macáita namáapuèrica”, càì fímaca. Iná iwàwacutá wayúudàaca áibanái yeebáidéeyéi Jesucristo itàacái.

Tito y sus compañeros

¹⁶Nùaca Dios irí cayábéeri imàacacáinaté Tito cáininácuéca iicáca pía càide iyúwa cáinináanácué nuicáca pía nacái. Iná yéewa Tito iwàwaca iyúudàacuéca pía. ¹⁷Iná nusutácaalfíté Tito yàanápínácué píatalé, yáté yeebáca nulí casímáiri iyú. Iwàwacáinácué nacái iyúudàaca pía, íná idéca fináidacawa yàanápínácué iicáca pía siúcade.

¹⁸Iyaca cháí áiba wéenasàiri cayábéeri iináwaná, yeebáidéerica Jesucristo itàacái, yánica wabànùacani Tito yáapicha. Macái wenàiwica

yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái ìwacáidáyaquéeeyéicawa yàcalé imanùbaca nacàlidaca iináwaná ìwali cayábéeri iyú yái wéenásàirica, ìfbaidacáiná cayába Dios irípiná icàlidacaténá yái tàacáisi ìmèérica Jesucristo iwasaaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi ìficha. ¹⁹Yá nacái níái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái nadéca needácani yái wéenásàirica yàacawéeridacaténá wía, iyúudàaca nacái watéca ofrenda, yéewacaténá wàaca Wáiwacali ìmíétacanáwa, wásáidacaténá nacái wawàwaca wayúudàaca wenàiwica catúulécanéeyéi, yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. ²⁰Wawàwa watéca wáapichawani yái wéenásàirica cayábéeri iináwaná ipíchaná áibanái itàanica báawéeri iyú wàwali ofrenda ìwalíse, yái wàwacáidéerica wàyaca, manucáináni, yái ofrendaca. ²¹Wawàwa càì wamànica wáalimáidacáiná wamànica machacàníri iyú macáitani, cà mìricata abéta Wáiwacali iicápiná, néese macái wenàiwica iicápiná nacái. ²²Wabànùaca nacái náapicha áiba yeebáidéeri Jesucristo itàacái, yái yásáidéerica walí madécaná yàawíríca ìfbaidáaná Dios irípiná cachàiníri iyú. Siùca nacái máini cachàiníwanái iwàwaca iyúudàacuéca pía manucáiná ìnàidacawa iwàwawa píwalicué manu síwata, yéemíacáinácué piináwaná píwàwàanacué piyúudàaca áibanái. ²³Aibacaalícué isutá yéemíawa pía Tito ìwali, yá picàlidacuéni nali nùacawéerínacani, ìfbaidéerica nacái núapicha Dios irípiná wayúudàacaténacué pía. Nasutácaalícué nacái néemíawa pía nàwali níái áibanái wéenánáica Tito yáapichéeyéica, yá picàlidacué nali càì, níái yeebáidéeyéica Jesucristo

itàacái níaca ibànùca níca, náibaida nacái Cristo irípiná yéewacaténá áibanái yàaca Cristo icàaluíniná. ²⁴Iná nàanàapínacaalícué píatalé, yá píasáidacué nali cáininácuéca píicáca níca báisíri iyú, yéewanápiná macáita wenàiwica áiba càli néeseeyéi yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái nàalíacawa pímanícuéca cayábéeri, nàalíacaténá nacáiwa wacàlidacatécué píináwaná ìwali machacàníri iyú, watàanícaalíté cayábéeri iyú píwalicué.

La colecta para los hermanos

9 Càmita iwàwacutá nutànàacuéca píri ániwa ìwali yái píasu ofrendapínaca, píwacáidèeripínacuéca piyúudàacaténacué catúulécanéeyéi wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. ²Núalíacáináwa cayábacuéca píiwitáise, núalíaca nacáiwa píwàwacué píwacáidaca plata pímaacacaténáni Dios irípiná ofrenda iyú. Càita nucàlidacué casfímáiri iyú píináwaná ìwali càiripínata nali níái Macedonia yàasu càli néeseeyéica. Nudéca nucàlidacuéca nali píináwaná ìwali, píacué ìyèeyéica Acaya yàasu càli ìnata, píináidáanátécué píwacáidaca ofrenda idé abéeri camuíca néese. Iná yéewa batéwa macáita ìyèeyéica cháì Macedonia yàasu càli ìnata nadéca namichàidaca náiwitáisewa néemíacáinácué píináwaná ìwali pímaacáanápínacué plata Dios irí ofrenda iyú, ìná nawàwaca namàacaca plata Dios irípiná ofrenda iyú nacái. ³Quéwa nubànùacuéca píatalé níái wéenánáica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái ipíchanacué càmitàacáwa pímaní càide iyúwa nucàlidáanátécué píináwaná ìwali cayábéeri iyú píasu ofrenda ìwalipíná. Nuwàwaca báisíta

pimáalàidacuéca pìwacáidacani ipíchawáise nùanàacuéca pìatalé càide iyúwaté nucàlidáaná áibanái irí piináwaná ìwalicué.

⁴Aibanái Macedonia yàasu cáli néeseyéi nàanàacaalí nùapicha pìatalécué, càmita nuwàwa nàanàacuéca pía càmiínácawa pìwacáida ofrenda, ipíchaná báica wía ìwalíise yái wacàlidáanáca manuíca wáináidacawa wawàwawa pìwalicué pìwacáidáanápínacué ofrenda. Yá nacái báipínacué pía wa canácaalícué piasu ofrenda piyúudàacaténacué áibanái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái.

⁵Iná nudéca nuínáidacawa nusutáanápíná náicha wawàsi níái wéenanáica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, nàanápínacué napáchiaca pía quéecha nupíchalécáwa, nayúudàacaténacué pimáalàidaca pìwacáidaca piasu ofrendawa càide iyúwaté picàlidáaná bàaluité. Iná pimáalàidacanáamicué pìwacáidaca piasu ofrendawa cayába, yásí náalíacawa pimàacacué plata Dios irípiná casimáiri iyú piwàwacáinacué piyúudàaca áibanái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Néeni càmicaalícuécáwa pimáalàida pìwacáidaca ofrenda, yásí áibanái náináidacawa càmitacué báisi piwàwa pimàacaca plata Dios irípiná ofrenda iyú, nayúunáidapíná nacái weedácuéca píichani cachàiníiri iyú.

⁶Péemiacué cayába comparación: Aibacaalí wenàiwica ibàna achúmáana, yásí yeedáca yàacàsi achúmanamata; quéwa ibànacaalí manuí, yásí yeedáca manùba yàacàsi. Càita nacái pimàacacaalícué achúméri ofrenda, yásí Dios imànicuéca pirí achúmériina cayábéeri; quéwa pimàacacaalícué manuíri ofrenda, yásí Dios imànicuéca pirí cayábéeri àniwa manuísíwata. ⁷Iwàwacutá macái wenàiwica

imanùbaca imàacaca plata Dios irípiná ofrenda iyú càide iyúwa fináidáanáwa iwàwalicúsewa. Cáinináca Dios iicáca wenàiwica imàaquéeyéica ofrenda casimáiri iyú. Càmita Dios iwàwa wamàacaca plata ofrenda iyú báawacaalí wawàwa ìwalíise, càide iyúwa áibanái idéca nacáicaalí ichùlliaca wía cachàiníiri iyú. ⁸Dios yáalimá imànicuéca pirí macái cayábéeri íiwitáaná manuísíwata càiripináta pidèniacaténacué macáita pimáapuèricuéca, pidèniacaténacué nacái piasuwa cayába piyúudàacaténacué macái íibaidacalési íiwitáaná cayábéeri. ⁹Càité profeta itànàacaté Dios itàacái bàaluité:

“Yái wenàiwica cayábéerica íiwitáise idéca yàaca catúulécanéeyéi yàasupiná manuísíwata. Imànipiná áibanái iríwa machacàníiri iyú càiripináta”,

cài íimaca. ¹⁰Dios yàacuéca walí bànacalé íimi wabànacaténacué wabànacalewa. Yàacué nacái walí yàacàsi wayáapíná. Càita nacái Dios yàapínacué pirí macáita yái pimáapuèrica. Dios imàacapínacué pidèniaca piasuwa cayába piacaténacué catúulécanéeyéi yàasupiná. Néese Dios imàacapínacué piasu ofrenda iyúudàaca nía manuísíwata. Yásí Dios imànicuéca piríwa cayábéeri manuísíwata, yéewanápinacué piyúudàaca áibanái àniwa. ¹¹Càipínacué pidèniapínacué macái cawèníiri íiwitáaná yéewanápinacué piaca catúulécanéeyéi yàasupiná manùba. Pibànùacaalícué piasu ofrendawa nùapicha catúulécanéeyéi irípiná, yásí níái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái nàapíná Dios irí cayábéeri piasu manuíri ofrenda ìwalíise. ¹²Yácáiná watépinacué piasu ofrenda catúulécanéeyéi irí yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái,

quéwa càmfírícata abéta wàa nalí yái wawàsica namáapuerica, néese wachàiniadapíná nawàwawa nacái nàacaténá Dios írí cayábéeri manuísíwata. ¹³Nàapíná Dios írí cayábéeri, yácaínacué piasu ofrenda yáasáidapíná nalíwa peebáidacuéca Cristo itàacái cayábéeri pimànicaténá càide iyúwa Cristo ichùlianacué pía. Nàapíná nacái Dios icàaluíná ìwalíse yái manuírí ofrenda pimàaqueéricuéca piyúdàacaténá nía, áibanái nacái. ¹⁴Yá nacái nasutápinacué Dios ícha pirípinacué manuísíwata, máini cáininéeri iyú, Dios imànicáinacué pirí cayábéeri mawènfíri iyú. ¹⁵Ìwàacué Dios írí cayábéeri imànicáiná walí cayábéeri mawènfíri iyú manuísíwata, quéwa máini manuí cachàiníwaná ícha yái wáaliméeripínáca wacálidaca èeri mìnaná itàacái iyú!

La autoridad de Pablo como apóstol

10 Núa Pablo, nùalàacué pía manuísíwata, quéwa éeréeri iyúta nacái càide iyúwa Cristo yàalàaná wenàiwica éeréeri iyú, imàni nacái cayábéeri wenàiwica írí. Abénaméeyéi péenacué náimaca nùwali cáalucasa nuicacuéca pía, náimaca nacái nùalàacasa wenàiwica éeréeri iyú idècunitàacá nùyaca píapicha, quéwa náimaca nùyacaalícué déeculé pícha, yá nùalàacuécasa pía cachàiníri iyú, náimaca. ²Uwé, nusutacué pícha wawàsi manuísíwata, picacué píalimáida piicáwa núa nùacaalípiná nupáchiacuéca pía, ipíchaná iwàwacutáca nùalàaca nía cachàiníri iyú níara péenacuéca icháawèyéica nuináwaná ìwali náimacáiná numànica càide iyúwa èeri mìnaná imàníná càmfíyéica yeebáida Dios. Nudéca nuínáidacawa nùalàanápíná nía cachàiníri iyú nùyacaalípinacué píapicha càmicaalícawa nawènúada

náiwitáisewa báawéeri ícha. ³Báisíca iwàwacutá wàyaca cháí èeri íricu càide iyúwa macái èeri mìnaná, quéwa càmita wamàni ùwicái Dios irípiná càide iyúwa èeri mìnaná imàníná ùwicái nàuwidenái ípunitawa nacáapisài iyúwa èeri írìcuírca. ⁴Yái wacáapisài càmfírca càide iyúwa èeri mìnaná icáapisài, néese yái Dios ichànica, yácata wacáapisài yáaliméerica imáaláidaca Satanás imànicalé cachàinírica, yái Satanás idacùanáca wenàiwica íwítáise. ⁵Iná yéewa Dios ichàini iyú wáasáidaca cachíwéerica nàasu tàacáisi cawinácaalí ichíwáidéeyéica áibanái ipíchaná neebáidaca Jesucristo itàacái. Wáasáidaca nacái cachíwéeyéica nía, cawinácaalí cáimacáiyéica íicáca yáawawa, icálidéeyéica cachíwéeri tàacáisi ipíchaná wenàiwica yeebáidaca Dios. Wadèniacáiná yái wacáapisàicawa, yái Dios ichànica, íná yéewa wáalimá wawènúadaca wenàiwica íwítáise Cristo irípiná neebáidacaténá itàacái. ⁶Càita nacái Dios ichàini iyú wáalimá wàuwicháidaca níara abénaméeyéi péenacuéca càmfíyéica iwàwa imànica càide iyúwa wàalàaná nía, pidécanaámicué pimànica machacàníri iyú càide iyúwa wáimáaná.

⁷Càmítacué píalimá píináidacawa machacàníri iyú piicácinacué wenàiwica íicacánáwa meedá, ínacué piicáca núa càide iyúwa machawàaqueeri. Aibanáicaalí pèewi icàlida iináwanáwa Cristo yàasunáicasa nía, iwàwacutá nawàwalica Cristo yàasunáica nacái wía, wía apóstolca. ⁸Cawàwanáta piyúunáidacuéca canùmaséca núa nucálidacáiná madécaná ìwali yái wachùlianápínacuéca pía, quéwa càmita báipíná núa nutàacái ìwalísewa yácaíná nùasáidapínacué pírfíwa amaléeri iyú Wáiwacalí

idéca imàacaca wàalàacuéca pía wayúudàacatenácué pidàwinàidaca pfiwitàisewa Dios fiwitàise iyú cachàinacatenácué pfiwitàise Dios iwali. Càmitatè imàaca walí ichàiniwa wamáalàidacatenácué pía. ⁹Càmítacué nuwàwa piyúunáidaca nuwàwaca nucalùadaca pía nùasu cuyàluta iyúwa. ¹⁰Aibanái fimaca nutànàacasa cachàiníri tàacáisi cuyàluta iricu, nùalàacatená wenàiwica cachàiníri iyú, quéwa náimaca càmitasa nùalimápiná nutàanica cayába nùyacaalípinácué píapicha, náimaca nacái càmitasa cachàini nuíwitàise nuchùulianápiná wenàiwica, náimaca. ¹¹Quéwa níara icàlidéeyéica càì iwàwacutá náalíacawa cachàinífinápiná wáiwitàise wamànacatená cachàiníri iyú wàyacaalípinácué píapicha càide iyúwa wabànùnàacuéca pírí cachàiníri tàacáisi cuyàluta iyú.

¹²Nàyaca abénaméeyéi pèewi icàlidéeyéica iwaliwa máiníyéicasa cayábaca nía. Quéwa péemiácué cayábani, càmita báisí cáalíacáica nía. Náimaca cawinácaalí wenàiwica iyéerica càide iyúwa nàyaná, máinícasa cayábaca fiwitàise, náimaca. Iná cáimacáica naicáca nìawawa áibanái fícha máinícáinása cayábéerica náiwitàise, náimaca. Càmita numàni càì, báawacáináni.

¹³Càmita watàani wàwaliwa canùmaséeri iyú. Wacàlidacáita wáibaidacalé iinàwanáwa, yái fíbidacalési Dios imàaquéerica walí wamànínápiná írì. Dioscata yái yáasáidéerica walí alénácaalí iwàwa wáibaidaca írìpiná. Imàacacaté wàanàaca piatalécué Corinto iyacàlená néré. ¹⁴Inaté càmita wachàbawa fícha yái Dios imàacacataléca wáibaidaca írìpiná wàalàacatenácué pía, wàyacaalítécué píapicha. Wíatè idàbàanéeyéi yàanàaca piatalécué

icàlidéeyéica yái cayábéeri tàacáisica Cristo iinàwaná iwali. ¹⁵Aibacaalí fíbidatè Dios írìpiná pèewi icàlidacatenácué pírí Jesucristo itàacái, yá cayábaca. Càmita watàani áibanái fíbidacalé iwali càide iyúwa wadéca nacáicaalí wamànicaní. Càmita nacái wamàni áiba wawàsi fícha yái wáibaidacaléca Dios imàaquéerica wamànica írìpiná. Néese wawàwacué wáibaidaca àniwa Dios írìpiná pèewi wayúudàacatenácué peebáidaca Jesucristo itàacái cachàiníwanái. Yási píalimácué piyúudàaca wàanápináwa áibalé wáibaidacatená Dios írìpiná càide iyúwa imàacáaná walí wáibaidacalépiná. ¹⁶Wawàwa nacái wàcawa déeculé yáwanái piasu cáli fíchacué wacàlidacatená Jesucristo iinàwaná iwali iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi fícha. Càmita quéwa wawàwa wéewáidaca wenàiwica áiba yácalé iricu áibanái yéewáidacatalécaté nía Jesucristo iwali, càmicáiná wawàwa watàanica canùmaséeri iyú càide iyúwa wadéca nacáicaalí wéewáidaca wenàiwica néré ipíchawáiseté áibanái yàanàaca néré néewáidacatená pía.

¹⁷Picácué canùmaséé pía píwaliwa, néese pitàanícué cayábéeri iyú Wáiwacali iwali. Picàlidacué Wáiwacali idéca imànicuéca pírí cayábéeri. Iwàwacutácué cawénica piicáca yái Wáiwacali icàlidáanáca piinàwaná iwali pidécuéca pimànica cayábéeri. ¹⁸Wawàwacaalí áibanái iicáca wía cáimíétaquéeri iyú, iwàwacutá càmita wáima wàwaliwa máinícasa cayábaca wía. Néese iwàwacutácué wamànica càide iyúwa Wáiwacali ichùulianá yéewacatená Wáiwacali icàlidaca wainàwaná iwali cayábéeri iyú.

Pablo y los falsos apóstoles

11 Cawàwanátacué pìalimá pìideniaca nutàanínáca nùwaliwa achúmáana iyúwa máiwitáiséeri, càide iyúwa canùmaséeri. Pìideniacué achúmáanata. Càmita báisi nuwàwa nutàaníca càì quéwa iwàwacutá nucàlidacuéca pírini, máinicáinacué ráunamáita piwènúadaca píiwitáisewa báisiiri tàacáisi fícha. ²Máinicué cáinináca nuicáca pía càide iyúwa cáinináaná Dios iicácuéca pía. Dios, núa nacái càmita wawàwa piwènúadacué píiwitáisewa Cristo fícha. Péemiacué comparacón: Cayábacaalí mànacàu íiwitáise, càmita uimá ùuculiiri yáapicha. Néese ucúaca úawawa masaquèeri iyú asianái fícha àta uedcataléta ulfwa unìriwa cáininácaténá uicáca abéerita yái unìrisíwaca. Càitacué nacái pía: Nuwàwacué picúaca píawawa masaquèeri iyú cachíwéeri tàacáisi fícha yéewanápinácué cáinináca piicáca abéerita Cristo. ³Quéwa achúmaca nuwàwa nuínáidacawa piwalicué cawàwanáta pimàacáanápinácué Satanás ichíwáidaca pía. Bàaluité Satanás ichacamàanicawa cáalíacáiri àapi iyú. Satanás icàlidacaté cachíwéeri tàacáisi Eva irí, úái idàbáanéechúaté inanáca. Yáté Satanás yáalimáidacaté úa uyáanápinaté abéeri íiwitáaná àicu iyacaná, yái íiwitáaná càmfíricaté Dios ibatàa wenàiwica iyáca. Achúmaca nuwàwa nuínáidacawa piwalicué cawàwanáta Satanás yàasu wenàiwica ichíwáidacuéca pía piwènúadáanápinácué píiwitáisewa Cristo fícha, piméyáacaténácué cáinináca piicáca abéerita Cristo mabáyawanéeri iyú. ⁴Achúmaca nuwàwa nuínáidacawa piwalicué, casímáicáinacué péemiaca natàacái cachíwéeri níara yèepuniyíecawa

icàlidaca áiba tàacáisi Jesús íwali áibalé fícha yái tàacáisica wacàlidéerica. Piwàwacuéca peebáidaca áiba tàacáisi fícha yái tàacáisi wacàlidéerica Espíritu Santo íwali càide iyúwacué peebáidaca nacáicaalí áiba yàacawéeridéericuéca pía Espíritu Santo fícha. Casímáica nacái peebáidacuéca áiba tàacáisi méetàuculéeri fícha yái peebáidéericatécué Jesucristo íwali iwasàanáca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi fícha. ⁵Uwé, nuínáidacawa càmita caná nuwèni náicha níara cachíwéeyéica icàlidéeyéica íwaliwa apóstolcasa nía, níara peebáidéeyéicuéca irí, piiqueyeyéicuéca iyúwa máiníyíeyí cayábaca íiwitáise yéewáidaca. ⁶Báisícaca càmita nucàlida tàacáisi èeri mínaná yáalíacái iyú íná píináidacuécawa càmita núalimá nutàaníca ibaniéri tàacáisi iyú. Quéwa núalíacawa cayábéeri iyú íwali yái tàacáisi nucàlidéericuéca pírí. Madécaná yàawiriaté wáasáidacuéca pírí Dios idéca imàacaca wáalíacawa cayába, piicácaalítécué càinácaalí wamàni pèewibàa.

⁷Bàaluité nucàlidacatécué pírí yái tàacáisi íiméerica Jesucristo iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi fícha, yáté càmita nuchùulla pipáyaidáanápinácué núa. Néese nuíbaidacaté nucáapi iyúwa nuwèniacaténaté nuyáapináwa. Quéwa siúcade píimacuéca canáca iwèni yái tàacáisi nucàlidéericatécué pírí càmicáináté nucobracué pía, nùyacáináté nacái iyúwa càmfírica cachàini píchacué. Iná calúacuéca pía núapicha siúcade càide iyúwa nudéca nacáicaalí numànicuéca pírí báawéeri manuísíwata. Quéwa càmitaté nucobracué pía nuwàwacáináté nuyúudàacuéca pía yéewanápinácué piyaca cáimiétaquéeri iyú Dios yáapicha.

⁸Aibanái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái nàacaté nulí plata iyúwa ofrenda nuwènicaténáté nuyáawa iyú idècunitàacá nuéwáidacatécué pía. ⁹Néeseté imáalàacatéwa nuícha yái plata idècunitàacá nùyaca píapichacué, quéwa càmitaté nusutácué pícha plata éwitaté canácáaníta nulí yái numáapuèrica, yá canacaté wenàiwica nusàiwiquéeri irí wawàsi yàanápínaté nuyáapíná, íbatàa abéeri piná. Néeseté áibanái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái nàanàacaté Macedonia yàasu cáli néese, yá nàacaté nulí plata iyúwa ofrenda, ínáté yéewa nudèniaca yái numáapuèrica. Càité nuwàwaca numànica ipíchanáté nusàiwicacué pírí wawàsi píacaténácué nuyáapíná, ipíchanáté càulenácuéca píchani. Siúca nacáide nuwàwa numànica càì mamáalàacata.

¹⁰Càide iyúwa nùalíanáwa báisíiri tàacáisi iwali, yái icàlidéerica Cristo iináwaná iwali, càita nacái nudéca nuínáidacawa nucàlidáanápíná mamáalàacata Cristo iináwaná iwali mawèníiri iyú aléera píasu cálicué imanúíca, yái Acaya yàasu cálica, yéewanápíná casimáica nuwàwa iwálíise càiripínáta yái càmíináca nusàiwicacué pírí wawàsi nuedáanápínácué pícha plata nulípináwa. ¹¹Néeni, ¿canásica nutàaní càì? ¿Càmíicáinásica cáiníná nuicácuéca pía? Càmfíríta. ¡Dios yáalíacawa cáinínáca nuicácuéca pía manuísíwata!

¹²Quéwa nuwàwa nucàlidaca nuèpunícawa mamáalàacata Cristo iináwaná iwali mawèníiri iyú numawèniadacaténá nàra cachíwéeyéica icàlidéeyéica iwaliwa náibaidacasa Dios irípiná càide iyúwa núa. Quéwa nasutácué pícha nawènipínáwa, íná càmita báisí náibaida Dios irípiná càide iyúwa núa. ¹³Níacáináta meedá cachíwéeyéi icàlidéeyéica iináwaná

iwaliwa Cristo yàasu apóstolcansa nía, quéwa nachíwáidacáita wenàiwica meedá. ¹⁴Nùalíacatéwa namàniínápínaté càì, namànicáiná càide iyúwa náiwacali Satanás imàníiná. Satanás yáalimácáiná imàacaca yáawawa cacamalánéeri iyú wenàiwica iicáténáni càide iyúwa mèlumèlufíri ángel Dios néeséeri ichíwáidacaténá wenàiwica namàniínápíná nabáyawanáwa. ¹⁵Iná yéewa wáalíacawa Satanás yàasu wenàiwica íibaidéeyéica irí namànica càide iyúwa Satanás imàníiná. Yá náimaca nàwaliwa cayábanaméeyéicasa íiwitáise nía, íibaidéeyéicasa Dios irípiná, quéwa nachíwáidacáita wenàiwica meedá. ¡Iná nàuwichàapínáca Dios yàasu yùuwichàacáisi iyú càiripínáta namànicáiná nabáyawanáwa!

Sufrimientos de Pablo como apóstol

¹⁶Nusutácué pícha wawàsi àniwa, picácué píináidawa máiwitáiseca núa. Càmita báisí nuwàwa nutàanica càì nucàlidacaténá máiní nùwaliwa, quéwa iwàwacutá nutàanícuéca pírí iyúwa máiwitáiseeri máinícáinácué piwàwaca piwènúadaca píiwitáisewa Jesucristo íícha. Iná iwàwacutá canùmaséeca núa nacái achúmáanata, càide iyúwa níara áibanái cáimacáiyéica iicá yáawawa. Quéwa càmita báisí nuwàwa nutàanica iyúwa nía. ¹⁷Wáiwacali càmita iwàwa wacàlidaca wàwaliwa máinícasca cayábaca wía. Quéwa iwàwacutá canùmaséeca núa achúmáanata càide iyúwa máiwitáiseeri piwàwacáinácué péemiaca máiwitáiseeyéi itàacái meedá, níara canùmaséeyéica iicáca yáawawa. ¹⁸¡Iwàwacutá canùmaséeca núa nacái, nucàlidacaténá nuináwanáwa máiwitáiseeri iyú càide iyúwa wenàiwica cachàiníiri

iicáca yáawawa áibanái fícha!
 Càita iwàwacutá nutàanicúca
 pirí nuyúudàacaténacúé pía,
 máinicáinacúé piwàwaca péemìaca
 yáawamita máiwitáiséeyéi
 itàacái. ¹⁹Càmitacué máiní
 cáaliacáicúéca pía càide iyúwa
 píináidáanáwa, quéwa piicacúéca
 piawawa iyúwa máiníyéica
 cáaliacáica áibanái fícha, íná
 yéewa píidenìacuéca nía casíimáiri
 iyú níara máiwitáiséeyéica. ²⁰Iná
 yéewa casíimáica piicáca níara
 cachìwéeyéica yéewáidéeyéicúéca
 pía, éwita nachùuliacáanítacué
 píibaidaca nalí, éwita nacái
 nayáacáanítacué macáita
 piasu yàacási, éwita nacái
 nachìwáidacáanítacué pía, éwita
 nacái nanúacáanítacué pinàni iwali.
²¹Càmita wamànicué pirí càiri
 wawàsi, íná piicacúéca wía iyúwa
 machawàaquéeyéi càmicáináté
 wamànicué pirí báawéeri. Yá nacái
 piwàwacúéca píbáiniadaca wía
 ìwaliise yái camíinacúéca wamàni
 pirí cachàiníiri iyú.

Quéwa càmicáiná cáalu níara
 cachìwéeyéica nacàlidáanápíná
 nàwaliwa máiní canùmaséeri
 iyú, íná iwàwacutá canùmaséeca
 núa macáaluíníná nacái
 iyúwa máiwitáiséeri éwita
 càmicáaníta nuwàwa nutàanica
 càì báawacáináni. Quéwa
 iwàwacutá núsáidacuéca pirí
 apóstolca núa, Dios ibànuèrica
 yéewáidéeripínacúé pía. ²²Níara
 cachìwéeyéica nacàlidaca hebreoca
 nía. Núa nacái hebreosàirita,
 itàanfírica hebreo itàacái iyú.
 Nacàlidaca nacái israelitaca nía.
 Núacáanítani israelitasàirita,
 Israel itaquérínámicáiná
 núa. Nacàlida nacái Abraham
 itaquénáinámica nía. Núacáanítani
 Abraham itaquérínámita nacái.
²³Náimaca náibaidáanása Cristo
 irípiná. Núacáaníta nacái máiní
 cachàiníwanái náicha, quéwa
 càmita báisí nuwàwa nucàlidaca

càiri wawàsica nùwaliwa, níacáiná
 abéta máiwitáiséeyéi natàanica
 càì canùmaséeri iyú nàwaliwa.
 Quéwa iwàwacutá nucàlidacuéca
 pirí càì píaliacaténacúéwa
 báisícata apóstolca núa, Dios
 ibànuèrica. Yá nudéca nuíbaidaca
 Cristo irípiná cachàiníiri iyú
 náicha. Nudéca nuuwichàacawa
 cachàiníwanái náicha. Nuuwidenái
 yúucaca núa presoíyéi ibànaliculé
 manùba yàawiría náicha. Aibanái
 máiní nacapèedáidacaté núa
 cachàiníwanái náicha. Manùba
 yàawiría áibanái iwàwacaté
 inúaca núa. ²⁴Cinco yàawiriaté
 judfónái nuuwichàidaca núa.
 Cinco yàawiriaté nacapèedáidaca
 núa cabèesi iyú treinta y nueve
 yàawiría. ²⁵Máisibàawiría
 nacapèedáidacaté núa àicu
 iyú. Abé yàawiriaté nanúadáida
 núa íba iyú nanúacaténáté núa.
 Máisibàawiriaté nùacawa manuúri
 úni yáacubàa nave iricu, yaté
 nave nasawíacawa wáicha. Abé
 yàawiriaté batéwa nuisicùmacawa
 nuyaté táiyápinama, abé èri nacái
 manuúri úni yáaculé, nuwatácawa
 àicu ínata. ²⁶Nudéca nuèpunicawa
 madécaná yàawiría, déeculé
 nacái nucàlidacaténá Dios itàacái.
 Nudéca nuchàbacawa caiyéininéeri
 inanába yáacubàa; iwàwacutacaté
 nuèpunicawa cayéedéeyéi
 yèewibàa nacái. Nuicacaté nacái
 cáalunáiri nùasu cáli néeséeyéi
 yèewiwa, camíyíyí nacái nùasu
 cáli néeséeyéi yèewi. Nuicacaté
 nacái cayéininéeri yacalé iricu,
 nawàwacataléca nanúaca núa,
 càita nacái manacúaliré, manuúri
 úni yáacubàa nacái. Nudéca
 nuicáca cáalunáiri nèewi nacái
 abenaméeyéi cachìwéeyéi
 icàlidéeyéica iináwaná iwaliwa
 neebáidacasa Jesucristo
 itàacái. ²⁷Nudéca nuíbaidaca
 cachàiníiri iyú. Nudéca nacái
 nuuwichàacawa càulenéri
 wawàsi iyú, nuíbaidacaténá Dios

irípiná, íná madécaná yàawiría càmita núalimá nuimáca cayába. Nudéca núuwichàacawa máapicái iyú macàláaná nacái nuwàwa. Madécaná yàawiría càmita nudé nuyáaca nuyáacaléwa. Nudéca nacái núuwichàacawa casualínfiri iyú, canácaté nacái nubàle cayába.

²⁸Nàyaca nacái manùba áiba wawàsi càulenéri nuícha. Càita nacái macái èeri imanùbaca catúulécanáca numànica nuwàwawa nàwali macáita wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái iwacáidáyaquéeyéicawa macái cáli imanùbaca. ²⁹Aibacaalí càmíiri yeebáida Jesucristo itàacái tàì ímíeri iyú, yá achúmaca nuwàwa máinicáiná nuwàwawa nuyúudàaca nía. Aibacaalí icaláawa Dios ícha imànicaténá ibáyawanáwa ìwalíise yái nachìwáidáanácani, yá achúmaca nuwàwa báawanama, báawa nacái nuínáidacawa.

³⁰Iwàwacutácaalí canùmaséeca núa péemiàcaténácué nulí, yá cayába cháhàiníwanái canùmaséecaalí núa ìwali yái wawàsi yáasáidéerica machawàacaca núatá, yéewacaténá macáita náaliacawa abéericata Diosca yái ichàiniadéerica núa.

³¹Wáiwacali Jesucristo Yáaniri, yái Icuèriná Diosca, yái wèeripináca íri cayábèeri càiripináta, yáaliacawa nucàlidáaná nuináwanáwa báisíiri iyú. ³²Nùyacaalíté Damasco iyacàlená írìcu, yái gobernador íibaidéericaté rey Aretas íri ichùuliacaté yàasu úwináíwa nacuanápináté macái iwáiná inùmaca, yái yàcalé itéeséerica iwáináca, náibàanápináté núa.

³³Quéwa áibanái nayíudàacaté núa, yá nalicuàdacaté núa manuíri mapíiri írìcu yéenuílusi ìwali chènuníiséeri ventana írìcubàa yàcalé iwáiná fínatáise nùanàacaténá cáli iwéré mèetàucuta yàcalé ícha. Càité numusúacawa náicha.

Visiones y revelaciones

12 Canápináta meedáni wacàlidacaalícué waináwaná ìwaliwa canùmaséeri iyú, quéwa níara cachìwéeyéica nacàlidaca canùmaséeri iyú nàwaliwa, náimaca nadécasa naicáca yéenáíwanási nacáiri Dios néeséeri, íná iwàwacutá nacái nucàlidaca Wáiwacali idéca imàacaca nuicáca yéenáíwanási nacáiri yáasáidacaténá nulí wawàsi ibàacanéri iyú. ²Catorce camuí néese siücade, núa, yái yeebáidéerica Cristo itàacái, nùacatéwa chènuniré Dios itécáinaté núa aquialénamata àta nùanàacataléta máisibáaná cáli chènuníiséeri néré, yái Dios iyacàle chènuníiséerica. Càmita núalíawa asásí nùacaalítéwa néré nuiná yáapichawa, càmicaalí nuwàwa cáuri iyú. Diosta yáaliíawa. ³Núaliacawa Dios itécaté núa aquialénamata paraíso néré, quéwa càmita núalíawa asásí nùacaalítéwa nuiná yáapichawa, càmicaalí nuwàwa cáuri iyú nùawa. Abéerita Dios yáaliíawa. ⁴Nùacatéwa paraíso néré, yá nuémìacaté tàacáisi máiniírìca ibàacanáca íná Dios càmita ibatàa wenàiwica icàlidaca áibanái írìni. ⁵Ewita máinicáaníta cayábéericani yái nuchàbáanácawa paraíso néré, càicáaníta càmita nuwàwa nutàanica nùwaliwa canùmaséeri iyú, néese nucàlidacáita machawàacáanaca núa cháí èeriquéi. ⁶Nuínáidacaalíwa nucàlidáanápiná cayába nuináwaná ìwaliwatá, yá càmita nutàani máiwitáiséeri iyútá, néese nucàlida cáimiétaquéeri iyútáni, báisícáinatáni, yái númèeripinácatá. Quéwa càmita numànìpiná càì ipichaná áibanái iyúunáidaca máini yáwanáica cachàini núa ícha yái naicáanaca núa, ícha nacái yái néemianáca nucàlidaca Dios itàacái. ⁷Yáara

yéenáíwanási nacáiri nuiquéericaté, máini yáwanáiri ichùnica, máini nacái Dios yáasáidaca nulí wawási ibàacanéeri iyú, íná ipíchaná máini cachàinica nuicáca núawawa áibanái fícha, yáté Dios imàacaca nulí uláicái. Yái uláicáica cáiwica nulíni càide iyúwa manuúri tuúri iyacaalí wainálicu cáiwíiri iyú. Siúcade Satanás yúuwichàidaca núa mamáalàacata iyú yái uláicáica. Càita Dios imàacaca núuwichàacawa ipíchaná máini cáimacáica nuicáca núawawa càide iyúwa wenàiwica cachàinírica iicáca yáawawa áibanái fícha. ⁸Máisiba yàawírfaté nusutáca Wáiwacali fícha yeedáanápínaté nuícha yái uláicáica. ⁹Quéwa Wáiwacali fímaca nulí: “Càmíiri. Quéwa núata píapícha. Càmita pimáapúa áiba wawási fícha yái cáininánaca nuicáca pía. Machawàacacaalí pía, yásí wenàiwica naicápiná nuchàini amaléeri iyú cachàiniwanái. Naicácaalí pimànica cachàiníiri iyú éwita machawàacacáaníta pía, yásí náalíacawa pimànicani nuchàini iyú”, càì fímaca nulí yái Wáiwacalica. Íná casíimáica núa machawàacáanaca núa, yéewanápiná Cristo ichàini iyamáacawa núwali, núsáidacatená áibanái íri cachàinírica Cristo íiwítáise. ¹⁰Íná yéewa cayábaca nuwàwa machawàacáanaca núa, namàníná nacái nulí báawéeri nabáiniadacatená núa; cayába nacái nuwàwa éwita catúulécanácaalí núa, nàuwichàidacaalí nacái núa Cristo íwalíise nuebáidacáiná Cristo itàacái, càulenácaalí nacái namànica nulíni. Máinicáalí machawàacaca núa, yásí máini cachàiníwanái Cristo ichàini iyamáacawa núwali.

Preocupación de Pablo por la iglesia de Corinto

¹¹Nudéca nucàlidaca nuináwaná ìwaliwa canúmaséeri iyú càide

iyúwa máiwitáiseeri. Càmita báisi nuwàwa nutàanica càì, quéwa iwàwacutá numànicani càmícáinácué picàlida nuináwaná ìwali cayábéeri iyú. Cayába cachàinítésicatáni picàlidacaalítécué nuináwaná cayábéeri iyútá, càmícáiná caná nuwèni náicha níara cachíwéeyéica peebáidéeyéicuéca íri icàlidéeyéica ìwaliwa apóstolcasa nía Dios ibànuèyéicasa máiniyéicasa cayábaca áibanái apóstol fícha. Ewita canéeri iwènicáaníta núa, càicáaníta Dios imàacaca cachàinica núa náicha. ¹²Baaluité nùyacaalícué píapícha, yá numànicaté mamáalàacata báisiiri apóstol íbibaidacalé, yái càmírica wenàiwica idé imànica, ínaté yéewa píalíacuéwa báisiiri iyúcani Dios ibànuèrica núa. ¹³Iyacaté abéeri wawási càmíricaté numànicué píri numàiníricaté áibanái íri canánama, níái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái macái áiba cáli imanùbaca: Yái nusutáanaca náicha nuyáapínáwa, nuimácatáipíná nacái. Ínácúe cawàwanáta báawacuéca píicáca núa meedá càide iyúwa nudéca nacáicaalí numànicuéca píri báawéeri càmícáinaté nusàiwicacué píri wawási ipíchanácué nuínataléca píriini. Báawacaalícué píicáca núa, nusutácué píícha wawási pimàacáanápínácué píwàwawa fícha.

¹⁴Siúcade màulenáca núa nupáchiacatenácué pía àniwa máisibàawírianápiná. Yá mamáalàacata càmítacué nusutápiná nuyáapínáwa píícha, ipíchanácué nusàiwicaca píri wawási. Yácáiná càmita cáininá nuicácuéca píasu plata, néese cáinináca nuicácuéca pía. Càmitacué nucutá píwacáidáanápíná plata nulípiná, yácáiná nuicácuéca pía càide iyúwa nuénibewa, yá píalíacuéwa sùmanái càmita nàwacáida plata nasèenái

irípináwa. ¹⁵Càita nacái núcapiná macáita nùsuwa casímáiri iyú, nuyúudàacaténacué pía. Yá nacái iwàwacutácaalí numàacaca nucáucawa numànicaténacué pírí cayábéeri, yá cayábaca. Càita nuwàwacué nuyúudàaca pía éwitacué pimànicáaníta nulí càide iyúwa càmiyéi máini cáinináca iicáca núa, éwita máinicáanítacué cáinináca nuicáca pía.

¹⁶Báisíta, càmitatécué nusutá píicha nuyáapínáwa, quéwa abénaméeyéi péenacué nacàlidaca nùwali nudéca nuchìwáidacuéca pía nuchiwa iyúwa, náimaca nacái nudéca nuedácuéca píicha plata máalíacanéeri iyú. ¹⁷Quéwa, píalíacuéwa cayába càmitaté nachìwáidacué pía needácaténá píicha plata nulípiná níai nubànuèyéicatécué píatalé. ¹⁸Nusutácaté wawàsi Tito íicha ipáchianápinátécué pía. Nubànucaté nacái áiba yebáidéeri Jesucristo itàacái yáacaténátéwa Tito yáapicha. Píalíacuéwa Tito càmitaté ichìwáidacué pía yeedácaténacué píicha plata nulípiná. Píalíacuéwa báisíiri iyúcani wía pucháibaca, núa Pabloca, Tito nacái wadéca wamànicuéca pírí abédanamata abédanamacáiná wáiwitáise wáapichawáaca.

¹⁹Cawàwanátacué píináidacawa wacàlidacáitacué pírí waináwanáwa càide iyúwa wawàwaca nacáicaalí wáasáidacuéca pírí mabáyanáca wía. Quéwa càmita wawàwa wamànica càì, néese wataáníca Dios iicápiná Cristo yàasu wenàiwicacáiná wía. Yá macáita yái wacàlidéericuéca pírí cháì cuyàluta írìcu, wadéca wacàlidacuéca pírìni yéewanápinacué pidàwináidaca píiwitáisewa Dios íiwitáise iyú peebáidacaténacué itàacái tàì íiméeri iyú, píacué wéenanái cáininéeyéica waicáca. ²⁰Achúmaca nuwàwa nuínáidacawa cawàwanáta

càmita nùanàapínacué pìyaca càide iyúwa nuwàwáaná nùanàacaalípinacué nuicáca pía. Càita nacái achúmaca nuwàwa nuínáidacawa cawàwanátacué càmita pianàapíná núa casímáiri núa píapichacuéwa. Nuínáidacawa cawàwanáta nàyacué abénaméeyéi péená icuísáyaquéeyéiwa, abénaméeyéi nacái báawéyéica iicáca áibanái wenàiwica nàasu cawèníiri ìwallíse, abénaméeyéi nacái caluéyéica, abénaméeyéi nacái cachàiníyéica iicáca yáawawa, abénaméeyéi nacái itàaníyéica báawéeri iyú áibanái ìwali, abénaméeyéi nacái icuíséeyéica fíchawa áibanái, abénaméeyéi nacái cáimacáiyéica iicáca yáawawa áibanái fícha, abénaméeyéi nacái càmiyéica iwàwa abédanaméeri íiwitáise áibanái yáapicha. ²¹Achúmaca nuwàwa nuínáida nacáíwa cawàwanáta Nucuèriná Dios imàacapíná báica núa píwalísecué, nùanàacaalípinacué píatalé àniwa, yá nacái cawàwanáta iwàwacutápiná nuícháanícuéca píwali, manùbéeyéicaalí péenacué nadéca nèepùaca namànica nabáyawanáwa àniwa bàaluitéericuise àta siuca nacáide, càmiyéyéica nacái iyamáida íimáca áiba yáapicha càmiíchúaca náinusíwa, càmiíríca nacái nanírísíwa.

Advertencias y saludos finales

13 Yácata máisibéeri yáawíríaná nupáchianápinacué pía. Profeta Moisés itànàacaté Dios itàacái íiméerica: Aibanáicaalí iwàwa icháawàca wenàiwica ibáyawaná nàuwichàidacaténáni, iwàwacutá natéca náapichawa pucháiba wenàiwica nacàlidacaténá iináwaná càmicaalí máisiba nacái. Uwé, nùapínacuéwa píataléwa máisibàawíríanápíná

nùlàacaténácué pía báawéeri íchaná. Càmicáalicué peebáida, yásí nùwìchàidacué pía. ²Píacué imàníiyéicaté íbáyawanáwa manuísíwata bàaluité, canánamacué nacái pía. Nùlàacué pía macáita àniwa idècunitàacá nùyaca déeculécué píicha càide iyúwaté nùlànácué pía bàaluité nùyacaalítécué píapicha yái pucháibáaná yàawíránaca. Néeni nupáchiacaalícué piatalé àniwa, yá càmita quirínama numàni nalí cayábéeri iyú, níara imàníyéica yàacawa íbáyawanáwa mamáalàacata. ³Cachàinipíná numànicuéca píriwa picàlidacáinácué piwàwacasa píalfacawa asásí nutànicáali Cristo inùmálicuíse. Cristo càmita yùuwichàidapínácué píawa machawàaquéeri iyú, néese cachàiníiri iyúpinácué yùuwichàida pía. ⁴Báisíta natàtaacaté Cristo cruz iwali idècunitàacá iyaca cháì èeri írìcu iyúwa machawàaquéeri. Quéwa siùcáisede iyaca Dios yáapicha, idèniaca nacái macáita Dios íiwitáise cachàiníiri. Càita nacái machawàacaca wía cháì èeri írìcu càide iyúwaté Cristo iyáanaté quéwa wàyaca abédanamata Cristo yáapicha, íná yéewanápiná wàyaca Dios ichàini iyú, wayúudàacaténácué pía.

⁵Píacué píalimáida piicáwa wía, néese píináidacuéwa piwàwalicuísewa asásí báisícaalícué peebáidacaté Cristo itàacái. Nuínáidacawa píalfacuéwa Cristo iyacué piwàwalicu. Quéwa, canácaalíni, inésecué càmitàacá peebáida Cristo báisíiri iyú!

⁶Nutuíyàaca píalimáanápínácué píalfacawa báisíiri iyúcani wadéca weebáidaca Cristo báisíiri iyú, Cristo idéca ibànùaca wía nacái wáibaidacaténá írípíná iyúwa yàasu apóstolná. ⁷Wasutáca Dios íicha píripínácué nacái ípíchanácué pimànica píbáyawanáwa. Càmita

wasutá Dios càì píasáidacaténácué wadéca wéewáidacuéca pía cayába, néese wawàwacáitacué pimànica cayábéeri, éwitasica áibanái íináidacawa càmita apóstol wía, càmicáiná wàuwichàidacué pía wáasáidacaténá báisíirica apóstolca wía idèniyéica Dios ichàini wàuwichàidacaténá báawéeyéi. ⁸Yácáiná iwàwacutá wamichàidaca wenàiwica íiwitáise namàníinápíná cayábéeri, càide iyúwa Dios itàacái báisíiri íimáaná. Canáca yéewaná watuíyàaca namànica nabáyawanáwa yéewanápiná wàuwichàidaca nía. ⁹Iná wàanàacaalípínácué piatalé, yá wàanàacaalícué pía yeebáidéeyéi iyaca tàì íiméeri iyú, càmicaalí nacái iwàwacutá wàuwichàidacuéca pía píbáyawaná íwalísewa, yásí cayábaca wawàwa éwitasica áibanái íicáca wía iyúwa machawàaquéeyéi càmicáiná wáasáida Dios ichàini wàuwichàidacaténácué pía. Wawàwacáita peebáidacuéca Jesucristo itàacái tàì íiméeri iyú, cachàinacaténácué píiwitáise iwali. Yá wasutácué Dios íicha píripínácué mamáalàacata ichùníanápínácué píiwitáise cayábéeri iyú.

¹⁰Nudéca nutànàacuéca píri yái cuyàlutaca ípíchawáise nùacué nuícaca pía. Nùanàacaalícué pía imàníyéi yàacawa íbáyawanáwa nùanàacaalípínácué piatalé, yásí iwàwacutá numànicuéca píri cachàiníiri iyú, nudènicáiná Wáiwacali ichàini nucùacaténácué pía. Iná nutànàacué píri yái cuyàlutaca quéechacáwa piwènúadacaténácué píiwitáisewa báawéeri íicha. Wáiwacali càmita imàaca nulí ichàiniwa nuwènúadánápínácué píiwitáise Dios íicha, néese imàacaca nulí ichàiniwa nuyúudàacaténácué pía yéewanápinácué cachàinica píiwitáise Dios iwali.

¹¹Yáta imanùbaca, píacué nuénánáica. Nuwàwacué piyaca

casíimáiri iyú. Picutácué pìyacaténa machacàníiri iyú Dios iicápiná. Pimichàidacué píiwitáisewa peebáidacaténácué iyúwa nùalàaná pía. Abédanamacué pimàni píiwitáisewa píapichawáaca. Pìyacué nacái matuíbanáiri iyú píapichawáaca. Yási yéewapínácué Dios ìyaca píapicha, yái Dios imàaquéerica wàyaca matuíbanáiri iyú, imàaquéerica nacái cáinináca waicáyacacawa.
¹²Pitàidáyacacuéwa cayábéeri

iyú. ¹³Macáita níai yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái ìyéeyéica cháí nawàwalicué pía.

¹⁴Nusutácué Wáiwacali Jesucristo íicha imàníinápínácué píí cayábéeri mawèníiri iyú; càita nacái nusutáca Dios íicha imàacáanápínácué píalíacawa piwàwalicúisewa cáininácuéca Dios iicáca pía; càitacué nacái abédanamáanápíná píiwitáise Espíritu Santo yáapicha càiripináta.

GALATAS

Saludo

1 Núa Pablo nubànùacué pirí cuyàluta. Apóstolca núa, Dios ibànùèrica nucàlidacaténá itàacái wenàiwicanái irí. Càmitaté wenàiwica níái càì imàca núa apóstolpiná càmitaté nacái wenàiwica níái càì ibànù núa nucàlidacaténá Dios itàacái. Néese yáì Jesucristoca yácata ibànùèrica núa. Idéca nacái Dios ibànùaca núa, yáì Wáaniri Dios imichàidéericaté Jesucristo yéetácáisi fícha. ²Macáita níái wéenanáica núapichéeyéica yebáidéeyéica Jesucristo itàacái, nawàwalicuéca pía. Nubànùacué pirí cuyàluta píacué macáita yebáidéeyéica Jesucristo itàacái iwacáidáyaquéeyéicawa yàcalé imanùbaca Galacia yàasu cáli fínatéeyéica iyaca. ³Nusutácué Wáaniri Dios fícha pirípinácué, Wáiwacali Jesucristo nacái namàínápinácué pirí cayábéeri mawèníiri iyú namàacáanápinácué nacái pìyaca matuífbanáiri iyú. ⁴Yáì Jesucristo imàcacatè icáucawa yéetacaténáwa wáichawalíná, ipíchaná Dios yúuwichàidaca wía wabáyawaná iwalfísewa. Càité Jesucristo imànica iwasàcaténá wía fícha yáì báawéeri èerica càide iyúwaté Wáaniri Dios iwàwáaná imànica walí, yáì Wacuèriná Diosca. ⁵Iná wàacué Dios irí cayábéeri càiripináta, yáì cachàiníiri fiwítáiseca iyéerica chènuniré cáimiétaquéeri

iyú, icànéeri nacái icamaláná mèlumèluíri irícuwa! Báisíta, amén.

No hay otro mensaje de salvación

⁶Máinicué achúmaca nuwàwa nuínáidacawa nuémiaca piináwaná iwali, càulenáca nacái nuebáidaca yáì náimáanáca pìwalicué piwènúadacasacué píiwítáisewa caquialéta Dios fícha. Dios idéca imáidacuéca pía yéewanápinácué Cristo imànica pirí cayábéeri mawèníiri iyú quéwa pídecuéca piwènúadaca píiwítáisewa peebáidacaténácué cachiwéeri tàacáisi áibanái fíméerica iwali iwasàanápinásacué pía Dios yàasu yúuwichàacáisi fícha. ⁷Quéwa canáca áiba tàacáisi báisíiri iwasèripináca wía Dios yàasu yúuwichàacáisi fícha. Néese nàyaca meedá áibanái pìatalécué imèniadéeyéicuéca pía cachiwéeri tàacáisi iyú íná báawaca píiwítáise píapichawáaca. Nawàwa nacái nawènúadaca Dios itàacái báawacaténá namànicani, yáì tàacáisi icàlidéerica Cristo iwasàca wenáiwica Dios yàasu yúuwichàacáisi fícha. ⁸Quéwa, péemiacué cayába, áibanáicaalí icàlidacué pirí áiba tàacáisi méetàuculéeri fícha yáì wacàlidéericatécué pirí, yásí Dios yúuwichàidacani càiripináta. Càita nacái nucàlidacaalícué pirí áiba tàacáisi, yásí Dios yúuwichàidaca núa càiripináta. Càita nacái chènuníiséeri ángel icàlidacaalícué

pirí áiba tàacáisi, yásí Dios yúuwichàidacani càiripináta.
⁹Nudéca nucàlidacuéca piríni quéwa siúcade nucàlidacuéca pirí àniwani: Aibacaalí icàlidacué pirí áiba tàacáisi méetàuculéeri fícha yái wacàlidéericatécué pirí, yá Dios yúuwichàidéeripiná càiripináta.

¹⁰Càmita quirínama nucutá cayábacaténá meedá wenàiwicanái iicáca núa, néese nucutáca cayábacaténá Dios iicáca yái numànírica. iNúalimáidacaalí mamáalàacata numànica meedá càide iyúwa casímáiná wenàiwicanái iicácatá, néese càmita Cristo yàasu wenàiwica núatá!

Cómo llegó Pablo a ser apóstol

¹¹Píacué nuénánaica, nuwàwacué píalíacawa ìwali yái tàacáisi nucàlidéericuécá pirí Jesucristo ìwali, yái tàacáisi íiméerica Jesucristo iwasaàca wenàiwica Dios yàasu yúuwichàacáisi fícha. Càmitaté èeri mìnanaí níái càì ichùniaca yái tàacáisi náalíacái iyúwa. ¹²Càmítaté wenàiwicanái níái càì imàaca nulí yái tàacáisica. Càmita nacái néewáida núa càì. Néese Jesucristocata yái imàaquéerica núalíacawa nucàlidacaténá wenàiwicanái írini.

¹³Pidécuéca péemiaca nuináwaná ìwali càinácaalíté numànica bàaluité nuèpunícaalítéwa càide iyúwa judionái yéewáidáaná. Píalíacuéwa nuuwichàidacaté Dios yàasu wenàiwica mamáalàacata, máini báawéeri iyú, níara yeebáidéeyéicaté Jesucristo itàacái. Numúacaté manùbéeyéi numáalàidacaténá nía. ¹⁴Nuèpunícáinatéwa càide iyúwa judío íiwitáise iyáaná, yáté máini numànica cachàiníri iyú náicha madécaná nunacáiyéicawa nuénánaí judíoca máinicáinaté cachàiníwanái náicha numànicaté macáita machacàníri iyú càide

iyúwa wàawirináimi judío íiwitáise íimáaná. ¹⁵Quéwa ipíchawáiseté numusúaca nuicáca èeri, Dios yeedácaté núa nuíbaidacaténá irípiná. Yá cáininácáiná Dios iicáca núa, íná imànica nulí cayábéeri mawèníri iyú ímáidáanápinaté núa nuíbaidacaténá irípiná. Néese Dios ínáidacatéwa imàcáanápinaté nuicáca Jesucristo. Yáté nuicácani. ¹⁶Dios imàacacaté núalíacawa Dios Iiricani yái Jesucristoca, yéewanápiná nucàlidaca yái tàacáisi Jesucristo ìwali càmfíyéi judío írí. Idécanáamité Dios imàacaca nuicáca Iiri, yá càmitaté nuwàwacutá áibanái wenàiwica yéewáidáanápinaté núa. ¹⁷Càmítaté nacái nùawa Jerusalén iyacàlená néré nuicácaténá níara apóstolca, Dios ímáidéeyéicaté nupíchawáise. Càmitaté nusutá nuémiawa nía nùasu tàacáisi ìwali Dios imàaquéericaté nulí. Néeseté nùacatéwa machacànita Arabia yàasu cáli néré. Néesetécáwa nuèpùacawa Damasco iyacàlená néré.

¹⁸Néeseté máisiba camuí idénáami, yá nùacatéwa átata Jerusalén iyacàlená néré, nupáchiacaténaté Pedro néré, idàbáanaté nùacawa yéewanápiná núalía nuicáca Pedro. Yáté nuyamáacawa Pedro yáapícha quince èeri. ¹⁹Quéwa canácata nuiquéeri áibanái apóstol, abéerita Santiagoquéi nuicá, yái Wáiwacali íméeréerica. ²⁰Núumacué pirí báisíri iyú, abéerita Jesucristo yái càì imàaquéericaté núalíacawa itàacái. Dios yáalíacawa nucàlidacuéca pirí báisíri iyúni.

²¹Néese idécanáamité nupáchiaca néré, yáté nùacawa Siria yàasu cáli néré, Cilicia yàasu cáli néré nacái. ²²Níara wéenanái yeebáidéeyéicaté Cristo itàacái ìwacáidáyaquéeyéicatéwa yacalé imanùbaca Judea yàasu cáli íinata, càmfíyécáwaté yáalía

iicáca núa. ²³Néemìacáitate nuináwaná ìwali. Cà náimacaté nùwali: “Yáta yùuwichàidéericaté wía bàaluité, yáí iwàwéericaté imáalàidaca wía ìwalíse yáí weebáidáanáca Jesucristo itàacái, siúcade yàaca yàlàaca wenàiwica neebáidáanápíná Jesucristo itàacái”, càí náimacaté nùwali. ²⁴Yá nàacaté Dios irí cayábéeri nùwali Dios iwènúadacáínaté irípináwa nufwítáise.

Los otros apóstoles aceptan a Pablo

2 Néeseté catorce camuí idenáami, yáté nuèpùà nùacawa Jerusalén ìyacàlená néré àniwa Bernabé yáapicha, yá nutécaté Tito nùapichawa. ²Nùacatéwa néré Dios ichùuliacáínaté nùanápínáwa néré. Néeseté Jerusalén ìyacàlená néenibàa nùacawa nàatalé níara nacuèrinánái cáimiétacanéeyéica, watàanicaténá wáapichawáaca méetàucuta áibanái fícha. Yá núcàlidacaté nacuèrinánái irí yáí tàacáisica núcàlidéerica càmfíyèi judío irí, ímèerica Jesucristo iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi fícha. Nuwàwacaté cayábaca néemiaca nùasu tàacáisi ipíchanaté canáca iwèni yáí íibaidacalésica numàníricaté Dios irípiná, càita nacái yáí íibaidacalési numànírica siúcade. ³Néenialté abénaméeyéi cachìwéeyéica nacàlidacaté iwàwacutáanása namànica circuncisión Tito irí, yáí nùapichéerica griegosàiri, càmfírica judío. Quéwa níái nacuèrinánáica càmitaté nachùulia Tito namànínápíná irí circuncisión. ⁴Níara ichùuliyéicaté namànínápíná circuncisión Tito irí, cachìwéeyéica nía meedá icàlidéeyéicaté iináwanáwa neebáidáanása Jesucristo itàacái. Nawàlucacatéwa wèewiré ibàacanéeri iyú. Yá nawàwacaté

nacháawàaca waináwaná ìwali càmicáínaté wamàni macái càulenéeri wawàsi profeta Moisés ichùuliyéicaté israelitanái imànica nàacaténaté Dios icàaluíná. Quéwa Cristo Jesús iwasàacaté wía Moisés yàasu tàacáisi fícha. Càité cachìwéeyéi namànica nawàwacáínaté nadacùaca wía wamànínápínaté àniwa càide iyúwa Moisés ichùulianá israelitanái bàaluité. ⁵Quéwa càmitaté weebá natàacái ibatàa abéeri momentopináta, wawàwacáínaté wacùacuéca pírípináni yáí tàacáisi báisírica ímèerica Jesucristo iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi fícha mawènfiri iyú.

⁶Níái nacuèrinánái áibanái iiquéeyéica cáimiétaquèeri iyú, càmitaté nachùulia núcàlidáanápíná áiba wawàsi wàlisàì càmfíyèi judío irí, néese cayábacaté naicáca núcàlidáanaté Jesucristo iináwaná. Quéwa càmitaté núcúta cayábáanápíná naicáca núa éwita cáimiétacanéeyéicáanfta nacuèrinánáica nía, càmicáíná Dios iicá abéeri wenàiwica iyúwa cayábéeri áibanái fícha. ⁷Càmitaté nachùulia núcàlidáanápínaté áiba wawàsi wàlisàì, néese náimacaté nùwali báisícata Dios ichùuliacaté núcàlidáanápíná itàacái càmfíyèi judío irí, yáí tàacáisi ímèerica Jesucristo iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi fícha; càité nacái Dios ichùuliacaté Pedro icàlidáanápíná yáí tàacáisi judíonái irí. ⁸Dios ibànucáínaté Pedro iyúwa apóstol icàlidacaténá Jesucristo iináwaná ìwali judíonái irí. Càita nacái Dios ibànùaca núa iyúwa apóstol núcàlidacaténáni càmfíyèi judío irí.

⁹Ináté Santiago, Pedro nacái, Juan nacái, níái áibanái iiquéeyéicaté iyúwa nacuèrinánáíwa, níata yáalfacatéwa Dios imànicaté nulí yáí cayábéerica

mawènfiri iyú, imàacacaténaté nucàlidaca itàacái càmfíyèi judío irí. Néeseté náibàaca nacáapiwáaca wáapicha, núa, Bernabé nacái náasáidacaténá casfímáica naicáca wía iyúwa nàacawéeyéináwa iyúudéeyéica nía. Yáté abédanamata náiwitáise nacái wáapicha wacàlidàanápínaté Jesucristo iináwaná iwali càmfíyèi judío irí idècunitàacá áibanái apóstol íbaidaca Dios írípíná nacàlidacaténá itàacái judíonái irí. ¹⁰Nasutácaté wáicha abéeri wawàsi meedá wayúudàanápínaté catúulécaneéyèi wenáiwica, yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Càita nùalimáidaca numànica cáalíacáiri iyú càiripínáta.

Pablo reprende a Pedro en Antioquía

¹¹Quéwa Pedro idécanáamité yàanàaca Antioquía iyacàlená néré, néese nùalàacani cachàinfíri iyú imànicáináté yàacawa áiba wawàsi báawéeri. Càité imànica:

¹²Quéchatécáwa Pedro imànicatè cayábéeri, yáté iyáaca iyáacaléwa wéenanái yáapicha, níara càmfíyèica judío yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Néeseté abénameéyèi judío yàanàaca néré nacái, níái judío Santiago ibànueyéicaté néré, Jerusalén iyacàlená néeséeyèi. Idécanáamité nàanàaca, yá báawacaté naicáca Pedro, yàacawéeridacáináté càmfíyèi judío. Ináté Pedro iwènúacawa càmfíyèi judío íicha yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, càmitaté iyáa iyáacaléwa náapicha càì quirínama cáalucáináté Pedro iicáca níái judío yàanèeyéicaté Jerusalén néese, casacàacáiná judíonái iicáca càmfíyèi judío.

¹³Néeseté áibanái judío iyéeyéicaté yàcalé írìcu yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, abédanamata namànica náiwitáisewa Pedro yáapicha, namànicaténá càide

iyúwa pucháibéeyèi íiwitáise. Yáté càmita quirínama Bernabé yàacawéeridaca wéenanái càmfíyèi judío. ¹⁴Nuicácaté càmita namàníná càide iyúwa báisiiri tàacáisi yéewáidàaná wía, yái tàacáisi íiméerica Jesucristo iwásàaca wenáiwica Dios yàasu yúuwichàacáisi íicha mawènfiri iyú, cawinácaalí wenáiwica yeebáidéeyéica Jesucristo. Ináté nùalàaca Pedro cachàinfíri iyú nàacuésemi macáita níái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái iwacáidáyaquéeyéicatéwa néré. Núumacaté Pedro irí: “Pía judíosàirica, quéechatécáwa piacawéeridacaté wéenanái càmfíyèica judío càide iyúwa càmfíri judío, píalíacáinátéwa cáinináca Dios iicáca macái wenáiwica íiwitáaná abédanamata, íná ícáná pichùulla càì nàyaca càide iyúwa judío íiwitáise iyáaná, níái wéenanái càmfíyèica judío yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái?” càité núumaca Pedro irí.

Los judíos y los no judíos alcanzan la salvación por la fe

¹⁵Néeseté núumaca Pedro irí: “Pía, núa nacái, wíata asáiyèi iyúwa judíonái, càmitaté wamàni iyúwa càmfíyèi judío imàníná, càmfíyèica yeebáida Dios itàacái profeta Moisés itànèericaté. ¹⁶Quéwa éwita judíocáaníta wía, càicáaníta wáaliacawa càmita mabáyawaná Dios iicáca wía iwálíise yái wamànínáca càide iyúwa Dios itàacái íimáaná profeta Moisés itànèericaté. Néese mabáyawanáca Dios iicáca wía abéerita iwálíise yái weebáidàanáca Jesucristo. Iná wía nacái judíoca wadéca weebáidaca Jesucristo yéewanápiná mabáyawanáca Dios iicáca wía iwálíise yái weebáidàanáca Jesucristo, càmita iwálíise yái wamànínáca càide iyúwa Moisés yàasu tàacáisi íimáaná.

Canácáiná wenàiwica Dios iiquéeri mabáyawanéeri iyú iwalíse yái imànínáca càide iyúwa Moisés yàasu tàacáisi fímáaná”, núumacaté Pedro irí.

¹⁷Uwé, càita weebáidaca: Mabáyawanáca Dios iicáca wía wàyacáiná abédanamata Cristo yáapicha. Iná áibanái judío càmfíyéi yeebáida Cristo náimaca wàwali càicasa wíade iyúwa càmfíyéi judío cabáyawanéeyéica, càmicáiná wachùulia wenàiwica namànica macáita càide iyúwa Moisés yàasu tàacáisi fímáaná. Iná náimaca Cristo idéca cabáyawanáca imànica wía. ¡Càmíirita! ¹⁸Néese cabáyawanáca wía báisíiri iyú wèepùacaalí wéewáidaca wenàiwica iwàwacutáanápínasa namànica càide iyúwa profeta Moisés yàasu tàacáisi ichùullaná yéewacaténása cayábaca Dios iicáca wía. Wadéca wáasáidaca càmita Dios iicá wía mabáyawanéeri iyú iwalíse yái cayábéerica wamàníirica. ¹⁹Yái tàacáisi Dios imàaquéericaté profeta Moisés irí yáasáidacaté nulí iwàwacutáanáté nuétácawa nubáyawaná ichùullacawa càmicáináaté nudé numànica macáita machacàníiri iyú càide iyúwa Dios itàacái ichùullaná wía. Quéwa Cristo yéetácátéwa cruz iwali nuíchawalíná ipíchaná Dios yùuwichàidaca núa nubáyawaná iwalísewa. Siùcade nùyaca abédanamata Cristo yáapicha. Iná yái tàacáisi Dios imàaquéericaté Moisés irí càmita quirínama icháawàaca nubáyawaná. Càmita nacái ncutá Dios iwasaaca núa yàasu yùuwichàacáisi fíchawa iwalíse yái numànínáca càide iyúwa Moisés yàasu tàacáisi fímáaná. Càité Dios imànica nulí nùyacaténá machacàníiri iyú siùcade càide iyúwa Dios iwàwáaná. ²⁰Siùcáise de càmita nùya nucáuca iyúwa, néese Cristo icáuca iyúcata càì nùyaca. Iná

yéewa idècunitàacá nùyaca cháì èeri iricu, yá nuebáidaca Dios Iri itàacái, yái cáininéericaté iicáca núa, imàaquéericaté nacái icáuca yéetácáténáwa nuíchawalíná.

²¹Càmita caná iwèni nuicáca yái Dios imànínáca walí cayábéeri mawèníiri iyú, néese nualíacawa Cristo yéetácátéwa wáichawalíná wabáyawaná iwalíse yéewanápiná mabáyawanáca Dios iicáca wía. Néeni, mabáyawanácaalíté Dios iicáca wía iwalíse yái wamànínáca càide iyúwa itàacái bàaluisàimi ichùullaná wamànica, yá canáca iwèni meedá yái Cristo yéetáanácawatá.

La ley o la fe

3 ¡Píacué Galacia yàasu cáli néeseeyéica, càmitacué pínáidáwa cáalíacáiri iyú! Aiba wenàiwica idéca ichìwáidacuéca pía, íná pínáidacuécawa máiwitáiséeri iyú, yá pidécuéca peebáidaca cachìwéeri tàacáisi. Nucàlidacatécué píri Jesucristo iináwaná iwali máini machacàníiri iyú. Nucàlidacatécué píri Cristo yéetáanátéwa cruz iwali wáichawalíná. Yáté píalíacuéwa cayába amaléeri iyúni cáná yéewaná Jesucristo yéetácátéwa, càide iyúwa nudéca nacáicaalícué numàacaca piicácani pitúu iyúwa. ²Péemiacué cayábani: Píalíacuéwa Espíritu Santo càmitaté iwàlùawa piwàwaliculé iwalíse yái pimànínácuéca càide iyúwa Moisés yàasu tàacáisi fímáaná, yái tàacáisi Dios imàaquéericaté profeta Moisés irí. ¡Càmíirita! Néese Espíritu Santo iwàlùacatécué piwàwaliculé peebáidacáináaté yái tàacáisi péemièricatécué, yái Jesucristo iináwanáca, iwasa wènàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi fícha. Iná píalíacatécué amaléeri iyúni Espíritu Santo càmitacué iwàlùawa piwàwaliculé iwalíse yái pimànínáca iyúwa Moisés yàasu

tàacáisi fimáaná. ³¿Cánásicué yéewaná máini máiwitáiseca pía? Pidàbacatécué pèepunícawa Cristo yáapicha Espíritu Santo ichàini iyú, íná siúcade, ¿cánácué piwàwa píalimáidaca piyaca machacàníiri iyú pichàini iyúcuéwa meedá? ⁴Yái Espíritu Santo idéca imànicuéca pírí madécaná cayábéeri. ¿Cánácué piwàwa piúcaca píchawa siúcade meedá macáita yái cayábéerica? ¡Nutuíyàaca càmiínápinácué pimàni cà! ⁵Dios idéca imàacacuéca pírí Espíritu Santo, yá siúcade Dios imànica iyaca pèewi yái canáca áiba yáaliméeri imànica. Dios càmitacué imàni pírí càiri cayábéeri ìwalíise yái pimànínácuéca càide iyúwa itàacái bàaluisáimi fimáaná, yái tàacáisi Dios imàaquéericaté profeta Moisés írí. Néese Dios imànicuéca pírí yái cayábéerica ìwalíise yái peebáidáanácuéca tàacáisi péemièricatécué Cristo ìwali.

⁶Abraham yeebáidacaté Dios, yáté mabáyawanáca Dios iicácani. ⁷Iná iwàwacutácué píalfacawa cawinácaalí yeebáidéeyéica Dios càide iyúwaté Abraham yeebáidáaná, Dios iicáca nía iyúwa báisiyeyéi Abraham itaquénáinámi. ⁸Dios itàacái yásáidaca walí Dios ínáidacatéwa bàaluité iwasàanápínaté càmiyeyéi judío nabáyawaná íichawa, yéewacaténa mabáyawanáca iicáca nía, cawinácaalí yeebáidéeyéipínacaté Dios. Càité Dios icàlidaca Abraham íríni bàaluité, yái tàacáisi cayábéerica. Dios fimacaté Abraham írí: “Numànipiná cayábéeriwa macái èeri mìnánái írí yeebáidéeyéica núa càide iyúwa peebáidáaná”, fimacaté yái Diosca. ⁹Iná yéewa macáita wenàiwica cawinácaalí yeebáidéeyéica, Dios imànica nalí cayábéeri càide iyúwaté imàníiná Abraham íríni, yái yeebáidéericaté Dios nacái.

¹⁰Abénaméeyéi wenàiwica iwàwaca mabáyawanáca Dios iicáca nía ìwalíise yái namànínáca càide iyúwa Moisés yàasu tàacáisi fimáaná. Quéwa càmita náalimá namànica machacàníiri iyú macáita càide iyúwa yái tàacáisi ichùulianá namànica. Iná cabáyawanáca nía, iwàwacutá nacái néetácawa nabáyawaná ichùuliacawa, yácáiná áiba profeta itànàacaté Dios itàacái fiméerica: “Iwàwacutá yéetácawa ibáyawaná ichuuliacawa cawinácaalí càmiírira imàni mamáalàacata macáita càide iyúwa Moisés yàasu tàacáisi ichùulianá”, fimaca. ¹¹Iná wáalíacawa amaléeri iyúni canácata wenàiwica mabáyawanéeripiná Dios iicáca ìwalíise yái imànínáca càide iyúwa Moisés yàasu tàacáisi fimáaná. Yácáiná áiba profeta itànàacaté Dios itàacái fiméerica: “Mabáyawanáca Dios iicáca níawamita yeebáidéeyéica Dios. Nàyapiná Dios yáapicha càiripináta”, fimaca yái Dios itàacáica. ¹²Quéwa yái tàacáisi Moisés itànèericaté càmiírira ichùulia wenàiwica yeebáidáanápiná Dios, néese yái tàacáisi fimacáita meedá: “Cawinácaalí imàníírira càide iyúwa yái tàacáisi fimáaná, yáta mabáyawanéeripiná Dios iicáca”, fimaca. Quéwa canácata èeri mìnali yáaliméeri imànica càide iyúwa yái tàacáisi fimáaná, ínaté iwàwacutá macáita wéetácawa wabayawaná ichùuliacawa.

¹³Cristo idéca iwasàaca wía íicha yái yúuwichàacáisi yàanèeripináca wàwali ìwalíise yái càmiínáca wamàni càide iyúwa Dios itàacái fimáaná, yái tàacáisi Moisés itànèericaté. Dios imàacacaté yàasu yúuwichàacáisi yàanàaca Cristo ìwali yéetacaténátéwa wáichawalíiná. Wáalíacawa Dios yàasu yúuwichàacáisi yàanàacaté Cristo ìwali yácáinaté áiba profeta itànàacaté Dios itàacái fiméerica:

“Cawinácaalí nachanàidéerica àicu ìwali yéetácaténáwa, náimapiná ìwali Dios idéca yùuwichàidacani manuísíwata”, íimaca. ¹⁴Càitè Cristo Jesús yéetácatéwa píichawalínácué yéewanápiná Dios imànicuéca nacái pirí yái cayábéerica icàlidéericatè ìwali Abraham írí, píacué càmfíyéica judío yeebáidéeyéica Cristo Jesús itàacái, yéewanápiná nacái macáita wía weedáca Espírítu Santo wawàwaliculéwa càide iyúwa Dios ímáaná weebáidacaalí Jesucristo itàacái.

La ley y la promesa

¹⁵Píacué nuénánáica, siúcade nucàlidacué pirí comparaciòn nàwali níái cháí èeri írìcufyéica: Asíali imànicaalí wawàsi áiba wenàiwica yáapicha, yá natànàaca nàasu wawàsi íináwaná ìwaliwa cuyàluta írìcu. Néese natànàaca náipidenáwa cuyàluta írìcu náasáidacatená cawèníricani, yái wawàsi namàníirica náapichawáaca. Yá canáca yéewaná áiba wenàiwica yúucaca yái wawàsica, càmita nacái yéewa áiba wenàiwica itùculladaca tàacáisi quiríta. ¹⁶Càitè nacái Dios icàlidaca Abraham íríni cáimiétacanéeri iyú imàníinápinátè Abraham írí cayábéeri, itaquérínami írí nacái. Yái tàacáisi càmita íima “itaquénáinami”, ímáanáca manùbéeyéi, néese íima “itaquérínami”, ímáanáca abéeri wenàiwica. Yái Abraham itaquérínami yácata yái Cristoca. ¹⁷Yácata nuwàwéericuéca núumaca pirí: Dios imànicatè wawàsi Abraham yáapicha, néese cawènírica Dios imànica yái wawàsi íipidená ìwaliwa máini cáimiétacanéeri iyú. Néeseté cuatrocientos treinta camuí Abraham yàasu èeri idénáamité àniwa, yá Dios imàacacatè itàacáiwa profeta Moisés írí, nalípiná níara israelitaca. Moisés

yàasu tàacáisi càmita yéewa canéerica iwèni imànica yái idàbáanéeri wawàsica Dios imàníiricatè Abraham yáapicha. Càmita nacái yéewa Moisés yàasu tàacáisi canéerica iwèni imànica Dios itàacái bàaluitéeri cachàiniwanái Moisés yàasu tàacáisi íicha, Dios icàlidacáinatè Abraham íríni cáimiétacanéeri iyú madécaná camuí Moisés yàasu tàacáisi ipíchawáiseté. ¹⁸Càmita Dios imàni walí cayábéeri ìwaliise yái wamàníináca càide iyúwa Moisés yàasu tàacáisi ímáaná. Néese Dios icàlidacatè Abraham íríni cáimiétacanéeri iyú imàníinápinátè nalí cayábéeri mawènífiri iyú, cawinácaalí yeebáidéeyéica Dios càide iyúwatè Abraham yeebáidáaná. Iná wáalfacawa càmita yéewa weedáca walíwa yái cayábéerica ìwaliise yái wamàníináca càide iyúwa Moisés yàasu tàacáisi ímáaná.

¹⁹Siúcade cawàwanáta áibanái iwàwa isutáca yéemiawa núa cánatè yéewaná Dios imàacaca itàacáiwa profeta Moisés írí ichùuliacaténátè israelitanái. Uwé, Dios imàacacatè nalí itàacáiwa yéewanápiná wáalfacawa cabáyawanáca macái èeri mìnanaí, càmita nacái wamàni càide iyúwa Dios ímáaná. Iwàwacutácatè namànica càide iyúwa Moisés yàasu tàacáisi ímáaná àta Abraham itaquérínami yàanàacatalétatè aléi èeri írìculé, yái Cristoca, Dios icàlidéericatè írí cáimiétacanéeri iyú imàcáanápinátè Cristo imànica cayábéeri èeri mìnanaí írí. Dios imàacacatè tàacáisi yàasu àngelnái íríwa nacàlidacaténátè itàacái Moisés írí, néese Moisés ichùuliacatè israelitanái namàníinápinátè càide iyúwa Dios ímáaná. ²⁰Quéwa abéerita yái Dios itàaníiricatè Abraham írí, càmitatè Dios ibànua àngelnái nacàlidacaténátè Abraham írí

Dios imànfínápináté irí cayábéeri mawènfíri iyú. Iná yái wawàsi Dios imànfíricaté cáimiétacanéeri iyú Abraham yáapicha, cachàinfíricani Moisés yàasu tàacáisi fícha.

El propósito de la ley

²¹ Yái tàacáisi nucàlidéericuéca pírí càmíta íimáaná profeta Moisés yàasu tàacáisi yùuwide imànica Dios itàacái, yáara wawàsi Dios imànfíricaté cáimiétacanéeri iyú Abraham yáapicha. ¡Càmírita! Néese Dios càmíta mabáyawaná iicáca wía ìwalfíse yái wamànfínaca càide iyúwa Moisés yàasu tàacáisi ichùullianá wía. Iná Moisés yàasu tàacáisi càmíta yáalimá yàaca wacáuca càmíri imáalàawa.

²² Càita nacái Dios itàacái icàlidaca walíni: Wabáyawaná ichàini idacùuca wía iyúwa presoíyéi, macáita wía èeri mìnánáica. Càica Dios itàacái íimaca yéewanápiná cawinácaalí yeebáidéeyéica Jesucristo náalimáanápiná needáca nalíwa yái cayábéerica Dios íiméericaté cáimiétacanéeri iyú imànfínápináté nalí.

²³ Ipíchawáiseté Jesucristo yàanàaca aléi èeri iriculé, wía judíoca càmítaté yéewa weebáidacani iwasáacaténá wía Dios yàasu yùuwichàacáisi fícha. Yái tàacáisi profeta Moisés itànèericaté Dios inùmalicuise ichùulliaté wía cachàinfíri iyú, idacùacaté wia nacái iyúwa presoíyéi, cabáyawanacáinaté wía. Càité wàyaca, wía judíoca, àta Dios imàacacatalétaté wáalfacawa iwàwacutáanáté weebáidaca Jesucristo.

²⁴ Péemiacué comparación: Càasuíri asialí idènlàca yàasu wenàiwicawa icuèrica íiwacali yéenibewa. Càita nacái yái Moisés yàasu tàacáisica, càicaténide iyúwa Dios yàasu wenàiwica icuèricaté wía judíoca àta Cristo yàanàacatalétaté yéewanápiná

mabáyawanáca Dios iicáca wía ìwalfíse yái weebáidáanáca Cristo. ²⁵ Quéwa Cristo idéca yàanàaca, iná weebáidaca itàacái. Càmíta quirínama profeta Moisés yàasu tàacáisi icuaca wía, càide iyúwa càasuíri yàasu wenàiwica càmíta icuà íiwacali yéenibewa, béeyéicaalí nía. Néese Cristo icuaca wía siucáisede. ²⁶ Yá nacái Dios yéenibecuéca pía macáita, píacué càmíiyéica judío peebáidacáinácué Cristo Jesús itàacái. Yá piyacuéca abédanamata Cristo Jesús yáapicha.

²⁷ Bàaluité píbautizácuécawa píasáidacaténácué peebáidaca Cristo Jesús, yá pidàbacatécué piyaca abédanamata Cristo yáapicha, piyacuéca nacái siucade càide iyúwa Cristo íiwitáise iyáaná.

²⁸ Cáinináca Dios iicáca wía macáita abédanamata. Canácata wenàiwica Dios iiquéerica iyúwa áiba íiwitáaná judionái fícha, judíocaalí wía, càita nacái càmíiyéicaalí judío wía, càita nacái áibanái yàasu wenàiwicacaalí wía, càita nacái yèpunícaalíwa máiwacalináwaca wía, càita nacái asianáicaalí wía, càita nacái inanáicaalí wía, néese wàyacaalí abédanamata Cristo Jesús yáapicha, yá cayábaca Dios iicáca wía macáita abédanamata. ²⁹ Yá nacái Cristo yàasunáicaalícué pía, yásí Dios iicácuéca pía iyúwa Abraham itaquénáinámi nacái. Càipiná nacái Dios imànicuéca píriwa yái cayábéerica càide iyúwaté icàlidáanáte Abraham íríni cáimiétacanéeri iyú.

4 ¹⁻² Siucade nucàlidacué pírí comparación píalíacaténácuéwa profeta Moisés yàasu tàacáisi ìwali, yái áiba íiwitáanáca tàacáisi Jesucristo itàacái fícha. Cawinácaalí wenàiwica imànfíyéica mamáalàacata càide iyúwa Moisés yàasu tàacáisi íimáaná nawàwacáiná cayábaca Dios iicáca nía, càica níade iyúwa càasuíri

liri idècunitàacá sùmàicani. Càmitàacá yéewa idèniaca yáaniri yáasu cawèníriwa. Iwàwacutá imànica càide iyúwa icuèrinánái íimáaná. Iná càicanide iyúwa nàasu wenàiwica íbaidéerica mawèníri iyú càiripináta. Quéwa yái sùmài yáanirica idéca imàacaca abé èeripiná, béericatalépináta yái iirica. Iná yéewa yàanàacaalí ùuculiiri yàasu èeri, yási namàacaca idèniaca yáaniri yáasu cawèníriwa. Yái ùuculiirica, càicanide iyúwa wía íyèeyéica abédanamata Jesucristo yáapicha. Wáaniri Dios idéca yàaca walí yái cawènírica: Idéca iwasàaca wía yáasu yùuwichàacáisi fíchawa íwalíise yái weebáidánaca Jesucristo. ³Bàaluité càicuéca wíade iyúwa yái sùmài nachùulièricaté. Wàyacaté càide iyúwa nàasu wenàiwica íbaidéeyéica mawèníri iyú càiripináta, demonionái idacùacáináté wáiwitáise bàaluité, níara báawéeyéica ángelca icuèyéica yáasu cáli chènuníseeyéiwa, ichùulièyéica nacái èeri mìnánái íiwitáise càimíyéica yáalía Dios ìwali. ⁴Quéwa Dios íináidacátéwa ibànúnápináté liriwa aléi èeri iriculé, íná yéenáiwana yàanàacaalíté, yáté Dios ibànùaca liriwa imusúacaténáwa abéechúa inanái fícha. Judíósàiricaténi, íná imànicaté càide iyúwa judío íiwitáise iyáaná, iyúwa nacái Dios itàacái íimáaná, yái tàacáisi profeta Moisés itànèericaté ichùuliacaténá judíonái. ⁵Dios ibànùacaté liriwa iwasàacaténá wía fícha yái càulenéri tàacáisi profeta Moisés itànèericaté Dios inùmalicúise, wía judíoca. Càité Dios Iiri iwasàaca wía, iwasàacué nacái pía, Dios yeedácaténá wía macáita yéenibepináwa. Iná càmita iwàwacutá wamànica càide iyúwa Moisés yáasu tàacáisi íimáaná cayábáanápiná Dios íicáca wíatá.

⁶Néese yáasáidacaténá Dios yéenibeca wía, yá Dios ibànùaca walí Espíritu Santo wawàwaliculé, yái Espíritu Dios Iiri ibànùerica. Iná yéewa wáimaca Dios írí Espíritu Santo íiwitáise iyú: “ÍPía, Wáaniri, cáininéerica waicáca!” íná yéewa wáimaca. ⁷Càita Dios isumàireca pía, càmita quirínama demonio idacùca píiwitáise càmicáiná nàasu wenàiwica pía quirínama, néese Dios Iiri idéca iwasàaca pía náicha. Siúcáisede Dios isumàireca pía, íná Dios idéca nacái iwasàaca pía yáasu yùuwichàacáisi fíchawa.

Pablo se preocupa por los creyentes

⁸Píacué càimíyéica judío, bàaluité càmitacué píalíawa Dios ìwali, yáté càicuéca píade iyúwa demonio yáasu wenàiwica, demonionái idacùacáinácué píiwitáise, píacaténáté nacàaluíniná, níara cuwáináica, ípidenéeyéica diosná, bàaluitécáiná píyúnáidacuéca báisiiri Diosca nía. ⁹Quéwacué siúcade píalíacuécawa Dios ìwali. Cayába cachàini núumaca Dios idéca íicácuéca pipualé quéechatécáwa imànicaténácué pírí cayábéeri. Iná ícánácué píwàwa pèepùacawa Dios íicha pèebáidacaténá demonio itàacái àniwa, níái canápinéeyéica càimíyéicué yáalímá iyúudàaca pía? Ícánácué píwàwa pímacaca nadacùaca píiwitáise àniwa? Píðabacaalícué pímanica càide iyúwa Moisés yáasu tàacáisi íimáaná cayábáanápiná Dios íicácuéca pía, yási càicuéca píade iyúwa wenàiwica iwàwéeyéica demonio nadacùaca íiwitáise. ¹⁰Aibanái idéca ichìwáidacuéca pía, íná pídecuéca píðabaca pímanica macái culto íiwitáaná càide iyúwa judíonái imàníná sábadò írìcu, áiba èeri nacái, quéri imanùbaca nacái, camú ímanùbaca nacái. Càitacué pímanica madécaná culto

cayábáanápínacué máadáini Dios iicáca pía, piyúunáidacáinacué piwasáanápíná piawawa Dios yàasu yùuwichàacáisi fícha iwalíise yái pimàníináca culto. ¹¹Iná máini achúmaca nuwàwa nuínáidacawa piwalicué cawàwanáta canáca iwèni yái nuéwáidáanátécuéca pía. Peebáidacaallicué cachíwéeyéi yàasu tàacáisi, yási canáca iwèni meedá yái nuéwáidáanátécuéca pía.

¹²Píacué nuénánáica, nusutacué píicha wawàsi manuísíwata. Píyacué càide iyúwa nùyaaná. Càmita numàni mamáalàacata càulenéri wawàsi judónái imàníirica cayábáanápíná náapícha Dios. Néese nuíbàaca nuwàwawa abéerita Jesucristo iwéré iwasàacaténá núa Dios yàasu yùuwichàacáisi fícha càide iyúwacué píbàanáté piwàwawa Jesucristo iwéré peebáidacaallicué itàacái quéechatécáwa. Bàaluité nùyacaallicué píapícha, càmitaté pimàni nulí báawéeri.

¹³Píalíacuéwa nùuwichàacatéwa uláicái iyú quéechatécáwa nucàlidacaallicué píri yái tàacáisi ímérica Jesucristo iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi fícha. ¹⁴Yái nùuwichàanácawa uláicái iyú yáalimáidacatécué iicáca núa, nùasu tàacáisi nacái, máinicáiná báawaca yái uláicáica. Quéwacué càmitaté báawa piicáca núa uláicái iwalíise. Càmitaté nacái píuca píichawa núa, néese pitàidacatécué núa cayábéeri iyú, peedácatécué núa píataléwa càide iyúwa idéca nacáicaalí Dios yàasu ángel yàanàaca píatalécué; ipimànicatécué nulí cayábéeri càide iyúwa idéca nacáicaalí Jesucristo yàanàaca píatalécué! ¹⁵¿Cánacué càmita casíimái piwàwa núapícha càide iyúwaté quéechatécáwa? Núalimácué nucàlidaca piináwaná ìwali cayábéeri iyú máinicuéca piwàwacaté piyúudàaca núa,

ínaté píalimácaallicué pimusúadaca pituíwa pimàacacatenácué nutuípinátáni, yái pimànicatécué càiritá. ¹⁶Quéwa siúcade nuínáidacawa cawàwanátacué piicáca núa càide iyúwa piùwidewa, iwalíise yái nucàlidáanacatécué píri báisiiri tàacáisi.

¹⁷Níara cachíwéeyéica nàacué picàaluíná, namànicuéca píri máini cayábéeri iyú nacái cáininacatenácué piicáca núa, quéwa càmitacué nawàwa píri cayábéeri. Nawàwacué báawaca piicáca wía piicacatenácué níta cáimiétacuéri iyú. ¹⁸Cayábaca nuémíaca áibanái iináwaná ìwali namànicaallicué píri cayábéeri nawàwacáiná nayúudàacuéca pía. Cayábaca nacái namànicaallicué píri cayábéeri càiripináta, càmfíríta abéta nùyacatáitacué píapícha. ¹⁹Píacué cáininéeyéica nuicáca càide iyúwa nuénibewa, máinicué achúmaca nuínáidacawa nuwàwawa piwalicué àniwa càide iyúwa achúmáaná inanái iwàwa ùuwichàacaalíwa cáiwíiri iyú umusúadacatená iicá èeri. Yái nùuwichàapínáwa nuwàwalicúsewa mamáalàacata àta peebáidacataléta Cristo itàacái tàì íméri iyú pidènicatenácué Cristo íwítáise manuísíwata. ²⁰ÍMáinicué nuwàwaca nùyaca píapícha siúcade nutàanicatenácué píapícha éeréri iyúta, càmicáiná núalíca cayába càinácaallicué iwàwacutáaná nùumaca píri!

El ejemplo de Agar y Sara

²¹Picàlidacué nulí abéeri wawàsi, píacué càmfíyéica judío iwàwéeyéica idacúaca íwítáisewa pimànicatenácué càide iyúwa càulenéri tàacáisi ímáaná, yái tàacáisi profeta Moisés itànèericaté ichùullacatenáté judónái. Báisícaallicué piwàwa pimànica càide iyúwa yái tàacáisi ímáaná Dios iwasáanápínacué

pía yàasu yùuwichàacáisi fíchawa, néese ìcánácué càmítàacá péewáidawa iwali cayábéeri iyú pialífacaténácuéwa càinácaalí ímáaná? ²²Dios itàacái profeta Moisés itànèericaté ímaca: Abraham idèniacaté ínuwa idàbáanéechúa ípidenéechúaca Sara, càmíchúaca yàasu wenàiwica. Idèniacaté nacái ínuwa ípidenéechúa Agar, úái Sara yàasu wenàiwicaca íbaidéechúaca nalfí mawèníiri iyú càiripináta. Abraham idèniacaté íiriwa Ismael Agar yáapicha. Idèniacaté nacái íiriwa Isaac Sara yáapicha. ²³Uái Agarca, nàasu wenàiwica íbaidéechúaca nalfí, udéericucaté, néese umusúadaca iicá èeri càide iyúwa macái èeri mìnánái imàníiná. Quéwa úái Saraca, càmíchúataté nàasu wenàiwica, umusúadacaté iicá èeri Dios imànicáináaté yái càmíirica wenàiwica idé imànica, càmíicáináaté yáalimá Sara udéericu, quéwa Dios ichàiniadacaté úa udèniacaténá uíriwa Abraham yáapicha càide iyúwaté Dios icàlidáaná Abraham írini queéchatécáwa, cáimiétacanéeri iyú. ²⁴Yái tàacáisi pucháiba inanái ìwalíirica yásáidaca walí comparación. Nái pucháiba inanáica ímáanáca càicanide iyúwa pucháiba wawási Dios imàníiricaté wenàiwicanái yáapicha yàasu wenàiwicacaténáté nía. Abéeri wawási yácata yái Dios itàacái profeta Moisés itànèericaté ichùuliacaténá israelitanái nàyamáacaalítéwa mawiénita manuírí dúli írí ípidenéeri Sinaí, Dios imànicatáicaté náapicha wawási icuanáté nía. Yái Moisés yàasu tàacáisica, càicanide iyúwa Agar, úái nàasu wenàiwica íbaidéechúacaté mawèníiri iyú càiripináta. Péemiàcué comparación: Macái sùmài imusuéricatéwa nàasu wenàiwica íicha iwàwacutátaté íbaidaca

yáatúa íiwacali íríwa mawèníiri iyú càiripináta. Càita nacái cawinácaalí wenàiwica iwàwéeyéica isímáidaca Dios ìwalíise yái namàníináca càide iyúwa Moisés yàasu tàacáisi ímáaná, càica níade iyúwa áibanái yàasu wenàiwica íbaidéeyéica mawèníiri iyú càiripináta. ²⁵Iná Agar ímáanáca càicanide iyúwa Sinaí yàasu manuírí dúli, íyérica Arabia yàasu cáli ínata. Siúcade Jerusalén iyacàlená mìnánái càmíyíei yeebáida Jesucristo itàacái càica níade iyúwa Agar yéenibe, úái nàasu wenàiwica íbaidéechúacaté mawèníiri iyú càiripináta, níacáiná judíonái namànica mamáalàacata càide iyúwa bàaluisàimi tàacáisi ímáaná Moisés itànèericaté ichùuliacaténá israelitanái, quéwa canácatáita náalimá càì nawasàaca níawawa Dios yàasu yùuwichàacáisi fícha. ²⁶Quéwa úái Saraca, càmíchúataté nàasu wenàiwica, ímáanáca càicanide iyúwa wàycàlepiná chènuníiséeri ípidenacataléca wálisài Jerusalén, wía yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Canácata idacuèri wía iyúwa nàasu wenàiwica íbaidéeyéica mawèníiri iyú càiripináta, Jesucristocáiná idéca iwasàaca wía ícha yái càulenéri tàacáisica Moisés ichùulíericaté iyú israelitanái. ²⁷Wáalíacawa wadèniaca wàycàlepináwa yái Jerusalén iyacàlená chènuníiséerica, yácáiná áiba profeta itànàacaté comparación Jerusalén iwali Dios inùmalicúise. Càica ímáanáca yái comparaciónca: Píacué Jerusalén iyacàlená chènuníiséeri mìnánáica. Aibanái íicácuéca pía iyúwa máisibáanata meedá càide iyúwa abéechúa inanái càmíchúwa yáalimá idèniaca yéenibewa. Quéwa, siúcade casfímáicué píwàwa manuísíwata, pímadacué casfímáiri iyú nacái. Manùbapínácué pía náicha níara imàníiyéica mamáalàacata càide

iyúwa profeta Moisés yàasu tàacáisi bàaluisàimi fímáaná cayábáanápíná Dios iicáca nía, càica fímáanáca yái comparaciónca. ²⁸Píacué nuénánáica, càicuéca píade iyúwa Abraham iiri fípidenéricaté Isaac. Píatacué Dios iiquéeyéica iyúwa Abraham itaquénánámi. Píatacué Dios icàlidéeyéicaté iwali Abraham irí itaquénánápínáté nía, píacué yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. ²⁹Quéwa siúcade áibanái judío càmiíyéica yeebáida Jesucristo itàacái namànica walí báawéeri càide iyúwa Agar iiri Ismael imànínáté báawéeri Sara iiri irí, fípidenéricaté Isaac. Yái Ismael imusúacaté iicá èeri càide iyúwa macái èeri minaná iyáaná, quéwa Espíritu Santo imànicaté yái càmfírca wenàiwica idé imànica yéewacaténáté Isaac imusúca iicá èeri. Càita nacái Espíritu Santo idéca imàacaca Dios yéenibeca wía. Yá nacái judionái imàníyéica mamáalàacata càide iyúwa Moisés yàasu tàacáisi bàaluisàimi fímáaná nàuwichàidaca wía. ³⁰Dios fímacaté Abraham irí bàaluité: “Pichùulia píichawa úái Agarca, piasu wenàiwicaca fíbaidéechúaca pirí mawènfíri iyú; pibànua úapicha uiri nacái, nàacaténáwa déeculé píicha; canácáiná yéewanápíná fíbaidéechúa pirí uiri yeedáca piasumi yáapicha yái piiri Isaac, pidènièrica píinu Sara yáapichawa, úái càmfíchúaca fíbaida mawènfíri iyú càiripináta”, càité fímaca. ³¹Iná píacué nuénánáica, wía yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, càmita càì wíade iyúwa Agar yéenibe, fíbaidéeyéipínáté mawènfíri iyú càiripináta càide iyúwa áibanái yàasu wenàiwica meedá. Càmita iwàwacutá wamànica mamáalàacata càide iyúwa Moisés yàasu tàacáisi bàaluisàimi fímáaná. Néese càica wíade iyúwa Sara yéenibe, úái càmfíchúacaté áibanái yàasu

wenàiwica, Jesucristocáiná idéca iwàsàaca wía, yéewacaténá Dios yéenibeca wía.

Firmes en la libertad

5 Cristo idéca iwàsàaca wía fícha yái càulenéeri tàacáisica profeta Moisés ichùulíericaté iyú israelitanái. Iná càmita iwàwacutá wamànica càide iyúwa Moisés yàasu tàacáisi fímáaná cayábáanápíná wáapicha Dios Cristo yéetácáinátéwa wáichawalíná wabáyawaná ìwalfise iwàsàacaténá wía Dios yàasu yúuwichàacáisi fícha. Iná cachàinicué pííwítáise pèepunicaténácuéwa macàaluínínawaca. Aibanái iwàwa idacùacuéca pííwítáise àniwa iyúwa nàasu wenàiwica iwàwacutéeyéica fíbaidaca cachàini mawènfíri iyú càiripináta. Náimaca iwàwacutáanáscué pimànica càide iyúwa Moisés yàasu tàacáisi bàaluisàimi fímáaná cayábáanápíná Dios iicácuéca pía. Picácué peebá nachíwa.

²Péemiácué nulí cayába. Núa Pablo núumacué pirí, píacué càmfíyéica judío, pimàacacaalícué cachíwéeyéi namànicuéca pirí circuncisión piwasáanápínacué píawawa Dios yàasu yúuwichàacáisi fícha, néese càmitanica Cristo iwàsàacué píawa. ³Nuwàwa nucàlidacuéca pirí àniwani: áibacaalí asiali imàcacaalí namànica irí circuncisión cayábáanápíná Dios iicàcani, yásí iwàwacutáca imànica macáita machacàníri iyú càide iyúwa Moisés ichùullináté israelitanái. ⁴Píacué iwàwéeyéica mabáyawanáca Dios iicáca pía ìwalfise yái pimànínácuéca càide iyúwa Moisés yàasu tàacáisi fímáaná. Péemiácué cayába: Pidécuéca piwènúadaca pííwítáisewa Cristo fícha, píúcacáinácué píchawani, yái

cayábéerica Dios iwàwéericuéca imànica pirí. ⁵Quéwa wía yebáidéeyéica Jesucristo itàacái, Espíritu Santo imàacaca wáalíacawa, imàaca nacái weebáidaca mabáyawanáana Dios iicáca wía. ⁶Wía iyéeyéica abédanamata Cristo Jesús yáapicha, canáta iwèni Dios irí áibanái imànicaalí walí circuncisión, càita nacái càmicaalí namàni walí circuncisión. Abéerita iwàwacutá weebáidaca Jesucristo itàacái. Báisicaalí weebáidaca, yási wamànipiná áibanái irí cayábéeri cáininéeri iyú.

⁷Quéchatécáwa peebáidacatécué cayába. ¿Cánacué pimàaca áibanái cachiwéeyéi iwènúadaca píiwitáise fícha yái báisiiri tàacáisica? ⁸Càmíirita Dios yái imèniadéericuéca pía; néese Dios idéca imáidacuéca pía iwasàacaténacué pía fícha yái càulenéeri wawàsica.

⁹Aiba comparación ímaca: “Nèewiàdacaalí achúmanamata levadura íbesi yèewi, yási levadura imàacaca macáita íbesi inísàacawa”, càì ímaca. Càita nacái pimàacacaalícué áiba wenàiwica yéewáidacuéca pía cachiwéeri tàacáisi iyú, yási mesúnamáita macáita piméeràapinacuécawa báisiiri tàacáisi fícha. ¹⁰Quéwa manuica nuínáidacawa nuwàwawa Wáiwacali ìwali càmiínápinacué píináidawa áibalé fícha yái nuínáidáanacawa. Núlía nacáiwá Dios yùuwichàidáanápíná abédanama macáita cawinácaalí imèniadéericuéca pía cachiwéeri tàacáisi iyú.

¹¹Píacué nuénánáica pialíacuéwa cayába càmita nuchùulia wenàiwica namàniínápiná nalíwa circuncisión cayábáanápíná Dios iicáca nía. Nucàlidacaalí mamáalàacata nalítáni, yási judíonái càmita nàuwichàida mamáalàacata núatá nùasu tàacáisi

ìwalísewa, níacáiná judíoca nawàwaca macáita namànica circuncisión, náimacáiná càmitasa cayába Dios iicáca wenàiwica càmfíyéica imàni circuncisión. Quéwa báawaca meedá judíonái iicáca nucàlidáaná Cristo ìwali yéetáanátéwa cruz ìwali wáichawalíiná iwasàacaténá wía Dios yàasu yùuwichàacáisi fícha. ¹²Quéwa níara imèniadéeyéicuéca pía cachiwéeri tàacáisi iyú pimàacacaténacué namànica pirí circuncisión cayábáanápíná Dios iicáca pía, néese ¿cáná càmita nèepuáwa píchacué náiríadacaténá naináwatá? Báawacáiná Dios iicáca yái nachùulianacuéca pimànica circuncisión, píacué càmfíyéica judío.

¹³Néeni píacué nuénánáica, Dios idéca imáidacuéca pía iwasàacaténacué pía yéewanápinacué pèepunicawa matuñbanáiri iyú. Càmitacué iwàwacutá pimànica càide iyúwa càulenéeri tàacáisi ímáaná Moisés itànèricaté, quéwa picácué pimàni máiwitáiséeri iyú meedá càide iyúwa píiwitáise bàaluisàimi iwàwáaná imànica mamáalàacata. Néese piyúdàayacacuéwa píasáidacaténacué cáinináca piicáyacawa. ¹⁴Macáita tàacáisi Moisés itànèricaté Dios inùmalicuíse ímáanáca abéerita wawàsi. Càì ímaca yái abéerita ichùuliacanáisica máiníri iwàwacutáca weebáidaca: “Cáininá piicáca áibanái wenàiwica, càide iyúwa cáinináaná piicáca píawawa”, càì ímaca. ¹⁵Picácué picuísáyacawa, càita nacái picácué pitáani báawéeri iyú piríwáaca càide iyúwa cuwèesiná yaamáyacacaalíwa, nayáayacaca nacáiwá. Pimànicaalícué càiri báawéeri, néese càmitacué quirínama cáinináca piicáyacacawa, yái nacái càmitacué quirínama peebáida Cristo itàacái.

Los deseos humanos y la vida por el Espíritu

¹⁶Iná númacué pirí: Piyacué càide iyúwa Espíritu Santo ichùulianácué pía. Picácué pimàni càide iyúwa píiwitáise bàaluisàimi iwàwáanácué pimànica pibáyawanáwa. ¹⁷Yácáiná wáiwitáise bàaluisàimi yùuwideca imànica Espíritu Santo. Càita nacái Espíritu Santo yùuwideca imànica wáiwitáise bàaluisàimi iwàwéerica wamànica wabáyawanáwa. Yá máini nàuwidéyacacawa náipunitawáaca íná càulenácuéca pimànica cayábéeri càide iyúwa piwàwáaná. ¹⁸Quéwa Espíritu Santo icùacaalícué píiwitáise, néese càmita yéewa Moisés yáasu tàacáisi bàaluisàimi icháwàacuéca pibáyawaná, pimànicaínácué cayábéeri càide iyúwa Dios ichùulianá.

¹⁹Macáita wáalácawa càinacaalí iyú namànica níara yèepuníyécawa càide iyúwa náiwitáise bàaluisàimi cabáyawanéeri ichùulianá nía: Naimáca áiba yáapicha càmiíchúaca náinusíwa, càmiírca nacái nanirisíwa; namàni nacái nainá iyúwa casaquèri wawàsi càmiírca Dios ibatàa wenàiwica imànica; namànica macái báawéeri íiwitáaná málaléquéeri iyú, mabáiníiri iyú áibanái yàacuése. ²⁰Nàaca cuwáiná yéenáiwana icàaluíná, níái ídoloca; namàni nacái namàliyédewa namáidacaténá demononái iyúudàanapíná nía; nàuwidéyacacawa náipunitawáaca. Nacuíáyacacawa; báawaca naicáyacacawa nàasu cawènfiri ìwalíisewáaca. Ráunamáita calúaca nía. Namànica macái wawàsi nalípináwa meedá; càmita nawàwa abédanaméeri náiwitáise áibanái yáapicha; naseríaca náichawáaca.

²¹Nawàwa needáca nàasupináwa áibanái wenàiwica yáasu; nanúaca

wenàiwica; icáméeyéi nacái; camùnica nía, iyéeyéica máini manuí iyácaléwa; yá namànica macái báawéeri íiwitáaná. Càita nùalàacuéca pía siùca àniwade càide iyúwaté nucalidáanácué pirí bàaluité: Macái wenàiwica imàníyéica iyaca ibáyawanáwa càì mamáalàacata, canáca yéewanápiná nawàlùacawa Dios iyacàle iriculé Dios icùacataléca macáita chènuniré.

²²Quéwa Espíritu Santo icùacaalí wáiwitáise, yásí cáinináca waicáca áibanái; cayábaca nacái wawàwa; matufbanáica nacái wáiwitáise; wàideniaca nacái wàuwichàanáwa matufbanáiri iyú áibanái imànicaalí walí báawéeri; cayábaca nacái wáiwitáise; wamàni nacái áibanái írì cayábéeri; wamànica macáita machacàníiri iyú yéewanápiná manuica áibanái íináidacawa iwàwawa wàwali. ²³Espíritu Santo icùacaalí wáiwitáise, yá càmita cáimacái waicá wíawawa áibanái íicha; wacua nacái wíawawa ípichaná wamànica wabáyawanáwa. Iná wamàcacaalí Espíritu Santo icùaca wáiwitáise, yásí wamànica wàyaca càide iyúwa Dios itàacái ichùulianá wía. ²⁴Càide iyúwaté natàtàná Jesucristo cruz iwali, càita nacái wía Jesucristo yàasunáica, wadéca wawènúacawa wáiwitáise bàaluisàimi íichawa, càide iyúwa wadéca nacáicaalí watàtàaca wáiwitáise bàaluisàimiwa cruz iwali yéetácaténáwa, macáita yái wabáyawanáca wawàwéerica wamànica. Càita iwàwacutá waicáca wíawawa iyúwa yéetéyeyéimiwa càmiyéica yáalimá imànica ibáyawanáwa, ípichaná wamànica wabáyawanáwa. ²⁵Espíritu Santo idéca yàaca wacáuca wàlisài càmiírca imáalàawa, íná iwàwacutá wamàcaca Espíritu Santo icùaca

wáiwitáise wamànicaténá càide iyúwa ichùllianá wía.

²⁶Picácué cáimacái waicáca wíawawa áibanái fícha. Picácué nacái wáalimáidaca waicá wíawáaca calúanápíná wamànyacacawa. Picácué nacái báawa waicáyacacawa wáasu cawênfiri iwálfisewáaca.

Ayúdense unos a otros

6 Píacué nuénánaica, píalíacaalíwa abéeri péená idéca imànica isicúata ibáyawanáwa, néese abenaméeyéi pèewi Espíritu Santo icuèyéica íiwitáise níata iwàwacutá iyúudàacani iwènúadacaténá íiwitáisewa Dios irípiná àniwa, nàalàacani nacái imàacáanápíná fíchawa ibáyawanáwa. Quéwa iwàwacutácué píalàacani éeréeri iyú. Piicácué píichawa cayába nacái ipíchaná Satanás yáalimáidacuéca pía nacái pimànfínápínácuéca pibáyawanáwa. ²Piyúudàayacacuéwa piwènúadánápiná píiwitáisewa Dios irípiná àniwa pibáyawaná fíchacuéwa. Càipínácué pimànica càide iyúwaté Cristo ichùllianá wía, wía yebáidéeyéica itàacái.

³Picácué cachàini waicáca wíawawa áibanái fícha, wíacáiná èeri mìnanaí, càmita báisí cachàinica wía. Cáimacáicaalí waicáca wíawawa áibanái fícha, yásí wachíwáidacáita wiawawa meedá. ⁴Macáitacué iwàwacutá píináidacawa piwàwallicúsewa iwali yái pimànfiricuéca asáís cayábacaalíni. Néese cayábacaalíni, yásí yáalimácué casíimáica pía piwàwallicúsewa iwali yái pimànfirica. Iwàwacutácué càmita cáimacái piicáca píawawa áibanái fícha. ⁵Macáicáináta wía èeri mìnanaíca áibaalí wawàwaca wamànica wabáyawanáwa, canácáiná mabáyawanéeri cháí èeri irícu.

⁶Cawinácaalícué yéewáida pía iyú yái Dios itàacái fiméerica Jesucristo iwàsàaca wenáiwica Dios yàasu yúuwichàacáisi fícha, píacué yàasupíná macái píasu yéenáwa cayábéeri íiwitáaná imanúbaca píacaténácué iwèni.

⁷Abenaméeyéi cachíwéeyéi náimaca càmitasa yéewa Dios iicáca yái pimànfiricuéca, càmitasa nacái yúuwichàidapínácué píawa pibáyawaná iwaliwa. Quéwa nachíwa meedá. Picácué peebá nalí. Càmitacué yéewa pichíwáidaca Dios, piicáanícáténácáita iquíniná meedá. Péemiacué comparción: Aiba ibànacaalí bànacalé fimi, yásí yeedáca yái bànacalé íiwitáaná iyacanáca yàasu èeri irícu. Càita nacái, càinácaalícué pimànica, yásí Dios yàapínácué piwèni. ⁸Cawinácaalí imànfirica ibáyawanáwa càide iyúwa íiwitáise cabáyawanéeri iwàwáaná, yéetápinácawa yúuwichàacaténáwa càiripínáta. Quéwa cawinácaalí imànfirica càide iyúwa Espíritu Santo iwàwáaná, yeedápináca iríwa icáucawa càmfiri imáalàawa Espíritu Santo yèeripínáca irí. ⁹Iná iwàwacutá càmita waméyáawa wamànica cayábéeri, yácáiná càmicaalí waméyáawa wamànica cayábéeri, yásí Dios yàapíná walí wáasu cawênfiriwa áibaalípiná yéenáiwana yàanàacatalépináca. ¹⁰Iná chácátáinápinácaalí wáalimáca wamànica cayábéeri, iwàwacutá wamànica cayábéeri macái íríta, cachàíníwanái nacái nalí waiquéeyéica iyúwa wéenáináisíwawa neebáidacáiná Jesucristo itàacái.

Advertencias y saludos finales

¹¹¡Piicácué yái manuíri letra nutànèericuéca píri siúcade nutànàacaténácué píri yái achúméeríina tàacáisica nucáapi iyúwa! ¹²Níara ichùlliyéica pimànfínápínácué pírfwa

circuncisión nacàlidaca càiri cachìwéeri tàacáisi cayábacaténácáita áibanái judíonái iicáca nía meedá. Càmita nawàwa judíonái yùuwichàidaca nía ìwalíise yái nacàlidáanaca tàacáisi íiméerica Jesucristo yéetáanátéwa cruz ìwali wáichawalíná iwasàcaténá wía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. ¹³Níara judíoca càmita namàni macáita càide iyúwa profeta Moisés yàasu tàacáisi ichùulianá judíonái imànica. Canácata yáaliméerica imànica macáita machacànfíri iyú càide iyúwa Moisés yàasu tàacáisi íimáaná. Nawàwacáita nacàlidaca naináwanáwa píwalicué canúmaséeri iyú meedá; nawàwa nacàlidaca nachùuliacuécasa pía pímanícaténácué circuncisión áibanáicaténá yáalífacawa néewáidacalécuéca pía, níái cachìwéeyéica. ¹⁴Quéwa càmita nuwàwa nucàlidaca nuináwanáwa canúmaséeri iyú. Néese nuwàwa nucàlidaca abéerita Wáiwacali Jesucristo iináwaná ìwali, yéetácatéwa cruz ìwali iwasàcaténá wía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. Cristo yéetácatéwa cruz ìwali nuíchawalíná, íná nuicáca núawawa nacái càide iyúwa

wenàiwica yéetéericatéwa íicha macái wawàsi báawéerica èeri minaná iwàwéerica numànica. Canéeri nulí iwèni macáita yái báawéerica, càmita quirínama nuwàwa numàni cà. ¹⁵Néese, wàyacaalí abédanamata Cristo Jesús yáapicha, yá canéeri walí iwèni wasèenái imànicaalí walí circuncisión, càita nacái càmicaalí namànité walí circuncisión. Abéerita cawènírica walí yái Dios iwàlisàidáanaca wáiwitáise, wía yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. ¹⁶Nusutácué Dios íicha píripínacué imàacáanápíná piyaca matuíbanáiri iyú, iicáanápínacué pipualé nacái, macáitacué pía yeebáidéeyéica càide iyúwa nucàlidáanacué píripíni, macáitacué pía nacái Dios yàasu wenàiwicaca báisíiri iyú.

¹⁷Siúcáisede càmita nuwàwa áibanái íimaca càmitasa Jesús ibànù núa, nasàiwicacaténá nulí wawàsi. Yái cabèesi yáaminá nùwalíseerica yáasáidaca amaléeri iyú nudéca nùuwichàacawa Jesús irípiná yàasu wenàiwicacáiná núa.

¹⁸Píacué nuénánáica, nusutácué Wáiwacali Jesucristo íicha píripínacué imànínápíná píri cayábéeri mawènfíri iyú, macáitacué pía. Báisíta, amén.

EFESIOS

Saludo

1 Núa Pablo, nubànùacué pirí cuyàluta, núa abéeri Jesucristo yàasu apóstol. Jesucristo ibànùaca núa nucàlidacaténá wenàiwicanáí irí tàacáisi càide iyúwa Dios iwàwáaná, Dios imáidacáiná núa. Nubànùacué pirí cuyàluta, píacué Dios yàasu wenàiwicaca yeebáidéeyéica Cristo Jesús itàacáí iyéeyéica Efeso iyacàlená irícu. ²Nusutácué Wáaniri Dios íicha pirípinácué, Wáiwacali Jesucristo nacáí namànínápínácué pirí cayábéeri mawèníri iyú, namàacáanápínácué nacáí pìyaca matuíbanáita.

Bendiciones espirituales en Cristo

³Wàacué Dios irí cayábéeri, yáí Wáiwacali Jesucristo Yáanirica, Dioscáiná idéca imànica walí cayábéeri Cristo íwalíise, yáí wáyéerica abédanamata yáapicha, wía yeebáidéeyéica Cristo itàacáí. Dios idéca imànica walí macáí cayábéeri íiwitáaná chènuníseeri iyúudèeripiná wáiwitáise, wáyacáiná abédanamata Cristo yáapicha. ⁴Dios yeedácaté wía yàasu wenàiwicacaténá wía, ipíchawáiseté idàbaca èeri yáalíacáinátéwa Cristo yéetáanápínátéwa wáichawalíná. Dios yeedácaté wía imàacacaténá wàyaca yáapicha chènuniré, wáibaidacaténá nacáí abéerita Dios irípiná mabáyawanéeri iyú

Dios iicápiná. ⁵Cáininácáináté Dios iicáca wía èeri ipíchawáiseté, ínáté íináidawa yeedáanápínáté wía iicácaténá wía iyúwa yéenibewa. Jesucristo yéetácatéwa wáichawalíná càide iyúwaté Dios íináidáanátéwa. Iná Dios iicáca wía iyúwa yéenibewa. ⁶Iná wàaca Dios irí cayábéeri mamáalàacata imànicáiná walí cayábéeri manuísíwata mawèníri iyú. Càité Dios imànica walí cayábéeri, imàacacaté liri yéetácatéwa wáichawalíná, yáí lírica cáininéerica Dios iicáca. ⁷Cáininácáiná Dios iicáca wía, íná ibànùacaté líriwa yéetácaténátéwa wáichawalíná. Dios líri íiraná imusúacatéwa íicha cruz íwali yéetácaalítéwa wáichawalíná, íná Dios idéca iwàsàaca wía yàasu yúuwichàacáisi íichawa, imàaca nacáí iwàwawa wabáyawaná íicha, bàaluitécáiná Dios iwàwacaté imànica walí cayábéeri mawèníri iyú. Dios imànicáiná wenàiwicanáí irí cayábéeri manuísíwata càmfíri imáalàawa. ⁸Dios idéca yásáidaca walí cáinináca iicáca wía. Wáalíacawa cáinináca iicáca wía imàacacáiná cáalíacáica wía wáalíacaténáwa macáí wawási íwali, yáí iwàwacutéerica wáalíacawa íwali wàyacaténá machacàníri iyú càide iyúwa Dios iwàwáaná. ⁹Dios imàaca nacáí wáalíacawa yàasu cayábéeri íwali, yáí cayábéerica Dios iwàwéericaté imànica walí, càmfírité wenàiwicanáí yáalíawa íwali queéchatécáwa. Dios

fináidacáináté ibànùanápínáté
Cristo aléi èeri iriculé imànicaténá
càide iyúwa Dios iwàwáaná.

¹⁰Aibaalípiná Dios imànipíná
càide iyúwaté fináidáanáwa
imànfinápiná alétade yéenáiwaná
yàanàacatalépináta. Càipíná Dios
imànica: Imàacapíná Cristo icùaca
macáita iyéerica chènuniré, chá
nacái èeri iricu.

¹¹Dios yeedácaté wía èeri
ipíchawáiseté imàacacaténá wàyaca
abédanamata Cristo yáapicha,
wía yeebáidéeyéica itàacái,
yéewanápiná weedáca walíwa yái
cawènírica càide iyúwaté Dios
fináidáanáwa imàacáanápínáté
walíni, yái Dios imànírira macái
wawàsi machacàníri iyú, cayábéeri
iyú nacái càide iyúwa iwàwáaná
imànicaní. ¹²Dios idéca càì
imànica walí, wía judfoca, nái
idàbáanéeyéicáwaca yeebáidaca
Cristo ìwali yéewanápiná wàyaca
machacàníri iyú cháì èeri iricu,
yéewacaténá áibanái canánama
yàaca Dios íri cayábéeri ìwali yái
manuíri cayábéerica Dios imànírira
mawèníri iyú wenàiwicanái
írí. ¹³Píacué nacái càimíyéica
judío, bàaluité péemiacuéca
yái báisíri tàacáisi icàlidéerica
Cristo iwàwaca iwasàaca pía Dios
yàasu yùuwichàacáisi fícha, yá
peebáidacatécué Cristo itàacái.
Ináté Dios imàacacué pìyaca
abédanamata Cristo yáapicha,
Dios imàacacué nacái Espírítu
Santo iwàlùacawa piwàwaliculé
càide iyúwaté Dios íimáaná,
píalífacaténácuéwa Dios yàasunáica
pía. ¹⁴Espírítu Santo ìyacáiná
wawàwalicu íná yéewa wáalíacawa
báisíiri iyú Dios imàacáanápíná
walí macáita yái cawènírica càide
iyúwa icàlidáaná walíni, áiba
èeriwa idécánáami imáalàidaca
iwasàaca wía, wía yàasunáica,
yéewacaténá áibanái canánama
yàapínáca Dios íri cayábéeri
ìwali yái cayábéeri manuírira

Dios imànírira mawèníri iyú
wenàiwicanái íri.

**Pablo pide a Dios que
dé sabiduría a los creyentes**

¹⁵Nudéca nuémíacuéca piináwaná
ìwali íná yéewa núalíacawa
peebáidacuéca Wáiwacalí Jesús
itàacái. Nudéca nuémíaca nacái
cáininácuéca píicáca macái Dios
yàasu wenàiwicanái. ¹⁶Iná nùaca
Dios íri cayábéeri mamáalàacata
piwalicué. Yá nusutácué Dios fícha
pirípinácué. ¹⁷Nusutácué Dios
fícha pirípinácué, yái Wáiwacalí
Jesucristo Icuèrináca, yái Wáaniri
Dios cachàinírira íiwitáise,
icànéerica mèlumèlúri iyú.
Nusutácué Dios fícha pirípinácué
imàacáanápíná cáalíacáica
pía Espírítu Santo yáalíacái
iyú, píalífacaténácué péemiaca
cayába càinácaalí íimáaná yái
tàacáisica, píalífacaténácué
nacái Dios ìwali cayábéeri iyú
cachàiníwanái mamáalàacata.
¹⁸Nusutácué Dios fícha
pirípinácué amalácaténá imànica
píiwitáise píalífacaténácuéwa
ìwali yái cawènírica Dios
imàaquéeripínácuéca píri.
Dios idéca imáidacuéca pía
picùanápínácué imàacaca
piríni, cawèníricáináni yái
cayábéerica, manuísíwata nacái,
áibaalícáiná Dios imàacapínácué
pìyaca yáapicha chènuniré
cáimíétacanéeri iyú manuísíwata,
máiní mèlumèlúri iyú nacái,
píacué Dios yàasu wenàiwicaca.
¹⁹Nusutácué nacái Dios fícha
pirípinácué píalífacaténácuéwa Dios
ichàini ìwali máiní manuírí càimíri
imáalàawa nacái, càimíri nacái
yéewa wáalimáidacani, càinácaalí
imanuía, yái ichàini manuírira
iyéerica wawàwalicu, wía
yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái.
Yái ichànica iyéerica wawàwalicu,
yácata Dios ichàini manuírira Dios
yàasáidéericaté cachàiníri iyú,

manuísiwata nacái imichàidacaalíté Cristo yéetácáisi íicha. ²⁰Dios imichàidacaté Cristo yéetácáisi íicha cachàiníri íiwitáise iyúwa, néeseté Dios imàacaca ichàini iyúwa Cristo yáawinacaténátéwa Dios yéewápuwáise chènuniré icùacaténá macáita Dios yáapicha. Yácata Dios ichàini manuírca iyéerica wawàwalicu. ²¹Dios imichàidacaté Cristo chènuniré, yá imàacacaté Cristo icùaca macái chànisi íiwitáaná, macái íiwitáisesi íiwitáaná nacái, macái nacuèrinánái íiwitáaná nacái, macái náiwacananái íiwitáaná nacái, macái wawàsi iyéerica nacái. Siücáisede Cristo icùaca macáita, icùapiná macáita nacái áibaalí iwàlisàidacaalípiná macáita. ²²Dios idéca imàacaca Cristo írí macái íiwitáise, Cristo icùacaténá macáita. Dios idéca nacái ibàlùadaca Cristo wáiwitápupiná icùacaténá wía macáita, wía yeebáidéeyéica itàacái. ²³Wíacáiná yeebáidéeyéica Cristo itàacái, càica wíade iyúwa Cristo íiná cháí èeri írìcu, wáiwitápucáináni yái Cristoca, yái icuèrica macáita, iyaca macáita nacái, yáaliméeri nacái imànica macáita càide iyúwa iwàwáaná.

Salvos por el amor de Dios

2 Bàaluité pìyacatécué iyúwa yéetéeeyéimiwa píbayawaná iwálísewa píucacáinácuéwa Dios íicha. ²Pèepunícatécuéwa píbayawaná yáapichawa, pímanicáinatécué càide iyúwa èeri mìnánái imàníná, iyúwa nacái Satanás iwàwáaná, yái ichùulièrica demonionái iyéeyéica cáuli írìcu, ichùulièrica nacái èeri mìnánái íiwitáise càmíiyéica yeebáida Dios itàacái. ³Càité wàyaca nacái macáita bàaluité, wía judíoca. Yá wamànicaté macáita càide iyúwaté wawàwáaná wamànica meedá macáita wawàsi

Dios imáisanìerica wamànica. Wamànicaté wabáyawanáwa càide iyúwaté wáiwitáise cabáyawanéeri iwàwáaná, iyúwaté nacái wáináidáaná wamànínápiná. Báawacáinaté wáiwitáise, ínáté iwàwacutáca Dios yúuwichàidaca wía manuísiwata, iyúwa áibanái èeri mìnánái canánama càmíiyéica judío. ⁴Quéwa Dios iicacaté wapualé manuísiwata, yáté máini cáinináca iicáca wía. ⁵Ewitaté wàyacáanáfta càide iyúwa yéetéeeyéimiwa, wáucacáinácuéwa Dios íicha wabáyawaná iwálísewa, càicáanáfta cáininácaté Dios iicáca wía. Ináté imàacacué wàyaca abédanamata Cristo yáapicha. Càité Dios yàca wacáuca càmíiri imáalàawa. Pidécuéca pimúsúacawa Dios yáasu yúuwichàacáisi íicha Dioscáiná imànicatécué píri yái cayábéerica mawèníri iyú. ⁶Wàyacáiná abédanamata Cristo Jesús yáapicha, yái imichèericatéwa yéetácáisi íicha, íná Dios iicáca wía càide iyúwa idéca nacáicaalí Dios imichàidaca wía yéetácáisi íicha, Dioscáiná idéca yàca wacáuca wàlisài wàyacaténá machacàníiri iyú càide iyúwa Dios iwàwáaná. Dios iicáca wía nacái càide iyúwa wadéca nacáicaalí wáawinacawa Cristo Jesús yáapicha chènuniré wacùacaténá macáita Cristo yáapicha, yái yáawinéericatéwa néré icùacaténá macáita. ⁷Càita Dios idéca imànica walí yéewacaténá yáasáidaca càiripináta cáinináca iicáca wía manuísiwata èeri càmíiri imáalàawa, yáasáidacaténá nacái imànínáca walí cayábéeri mawèníri iyú Cristo Jesús yéetácáinatéwa wáichawalína, yái wàyéerica abédanamata yáapicha. ⁸Dios idéca iwasàacuéca pía yáasu yúuwichàacáisi íicha, Dioscáiná imànicatécué píri yái cayábéerica mawèníri iyú peebáidacáinatécué Cristo Jesús. Càmitacué píalimá píibaidaca

ìwalinápiná peedacáténacué píríwani yái iwasàanacuéca pía. Néese Dioscata yái yèericuéca píríni mawèníri iyú. ⁹Canáca wáaliméeri wamànica Dios iwasàacaténá wía yàasu yúuwichàacáisi fíchawa, ínà càmíta yéewa canùmaséeca wía ìwali, cachàinacaténá waicáca wíawawa áibanái fícha. ¹⁰Yácáiná Dioscata yái idàbéerica wía wàlisài iyú wàyacaténá abédanamata Cristo Jesús yáapicha yéewanápiná wamànica cayábéeri càide iyúwaté Dios fináidáanáwa bàaluité wàwali wamàníinápinaté cayábéeri.

La paz que tenemos por medio de Cristo

¹¹Iná piwàwalicué càinacaalíté piyáaná bàaluité. Càmitacué judío pía ínà judónái náimacuéca piwali “càmíiyéi imàni circuncisión”, níacáiná judónái namànica circuncisión asianái íimami ìwali. Yá náimaca nalíwáaca “wía imàníiyéica circuncisión”, náimaca. Iná báawaca judónái iicáca càmíiyéi judío iyúwa casaquèyeyéi Dios fícha. ¹²Piwàwalicué càinacaalíté piyáaná: Bàaluité càmitacué pialíawa Cristo ìwali. Càmitacué Israel itaquénáinami yéená pía. Càmitacué Dios imànité piápicha wawàsi imànicaténaté pírí cayábéeri càide iyúwaté imàniíná wawàsi israelitanái yáapicha. Piyacatécué cháí èeri írìcu canéeyéitaté icuèriná Dios, càmitaté nacái pialíawa Dios ìwali. Canátatécué pírí abéeri iyúudèripinacué pía. ¹³Quéwa Cristo Jesús íiraná imusúacatéwa fícha cruz ìwali, yáté yéetácawa wáichawalíná. Inacué siùcáisede piyaca abédanamata Cristo Jesús yáapicha. Píacué càmíiyéica judío, iyéeyéicaté iyúwa yúuquèyeyéiwa Dios fícha, Dios idéca imawiénidacuéca iríwa pía, Cristo Jesús yéetácáinatéwa píchawalínacué. ¹⁴Cristo

imàacaca abédanamata wáiwitáise wáapichawáaca, wía yeebáidéeyéica itaacái. Abéerita wenàiwica fiwítáaná imànica wía, wía judíoca, píacué nacái càmíiyéica judío. Cristo imáalàidacaté wáicha nacái canánamani yái wáuwidéyacáanácawa càide iyúwa idéca nacáicalí imáalàidaca manuúri iwáiná iyéericaté bamuchúamibàa wáicha. ¹⁵Cristo imáalàidacaté iiná iyúwani, yái wáuwidéyacáanácawa yéetácáinatéwa cruz ìwali. Bàaluitécáiná Dios ichùuliaca israelitanái imàniínápiná madécana càulenéri wawàsi masacàacaténaté Dios iicáca náiwitáise. Quéwa Cristo yéetácatéwa imáalàidacaténá ichàini, yái tàacáisi bàaluisàimica, ínà Cristo idéca iwasàaca macái wenàiwicanái. Yá imàacaca wàyaca càide iyúwa abéerita wenàiwica fiwítáaná wàlisàna, wía judíoca, píacué nacái càmíiyéica judío, wàyacaténá abédanamata Cristo yáapicha. Càité imàacaca abédanamata wáiwitáise wáapichawáaca. ¹⁶Cristo yéetácáinatéwa cruz ìwali, yá imáalàidacaté wáuwidéyacáanáwa, wía pucháiba fiwítáaná wenàiwicaca. Yá Cristo imàacaca cayábaca wáapicha Dios, yá idéca imàacaca abédanamata wáiwitáise wáapichawáaca càide iyúwa abéeri wenàiwica.

¹⁷Cristo yàanàcaté chènunfise icàlidacaténá walí macáita yái cayábéeri tàacáisica wáaliacaténáwa càinacaalí yéewa cayábaca wáapicha Dios, píacué càmíiyéica judío iyéeyéicaté iyúwa yúuquèyeyéiwa Dios fícha, wía nacái judíoca, yáaliéyéicatéwa Dios iináwaná ìwali. ¹⁸Cristo yéetácatéwa wáichawalíná, ínà cayábaca wáapicha Wáaniri Dios, macáita wía, píacué nacái, Espíritu Santo iyúuduacáiná wía macáita. ¹⁹Iná càmitacué

pìya iyúwa canéeyéi yàasu cáli, iyúwa nacái càmiyéi wéenanái, piacué càmiyéica judío, néese pìyacuéca wáapicha iyúwa wàasu cáli néeseeyéi, wía Dios yàasu wenàiwicaca, yá Dios yéenibecuéca pía wáapicha. ²⁰Càicué pía wáapicha iyúwa capii ibàluèricawa cachàiníri íba íinata. Níara apóstolca, profetanái nacái, càica níade iyúwa cachàiníri íba capii ibàluèricawa íinata, nacàlidacáinaté tàacáisi Dios inùmalicuise quéechatécáwa, yéewacatená wenàiwicanái yeebáidaca Jesucristo itaacái. Yái Jesucristoca, càicanide iyúwa capii yàasu íba cachàiníri náicha canánama, máiníri iwàwacutácawa capii írpiná, Wáiwacalícaináni, yái Jesucristo wàyéerica abédanamata yáapicha. ²¹Càide iyúwa wenàiwicanái ibàlùadacaalí íba icapèená, càita nacái macáita wía yeebáidéeyéica Cristo itaacái iwàwacutá abédanamata wáiwitáise wáapichawáaca macáita càide iyúwa wamànica nacáicaalí templo abéta Wáiwacali írpináwa, wàyacáiná abédanamata Cristo yáapicha. ²²Iná piacué iyéeyéica abédanamata Cristo yáapicha, abédanamacué píiwitáise piapichawáaca yéewanápinacué piyaca càide iyúwa templo Dios iyéerica írìcu, Espíritu Santo iyacáinácué piwàwalicu.

Pablo encargado de llevar el evangelio a los no judíos

3 Dios idéca imànicuéca píri cayábéeri mawènfíri iyú, piacué càmiyéica judío, íná yéewa presoca núa, núa Pablo, nucàlidacáiná Cristo Jesús itaacái càmiyéi judío írì. ²Núalíacawa pídecuéca péemiaca nuináwaná ìwali Dios imànínáté nulí cayábéeri mawènfíri iyú ichùulianáté nucàlidáanápínacué píri itaacái, piacué càmiyéica judío.

³Dios idéca imàcacaca núalíacawa càinácaalíté íináidacawa imànínápiná, càmiírité imàaca áibanái yáalía ìwali. Dios idéca imàcacaca núalíacawa, yá nudéca nucàlidacuéca píriní maléenéeri cuyàluta írìcu. ⁴Píleecaalícuéni, yási píalíacuéwa núalíacawa ìwali yái tàacáisi Dios ibèericaté áibanái ícha, Cristo yáasáidéerica nulí. ⁵Bàaluité Dios càmita imàaca wenàiwicanái yáalíacawa yái tàacáisi ìwali, quéwa Dios idéca imàcacaca Espíritu Santo yáasáidaca nalíni, náí Dios yàasu apóstolca, profetanái nacái, icàlidéeyéica tàacáisi Dios inùmalicuise siúcade. ⁶Yácata tàacáisi ibàacanéeri: Níái càmiyéica judío, neebáidacaalí yái tàacáisi cayábéeri íiméerica Cristo Jesús iwasàaca wenàiwicanái Dios yàasu yúuwichàacáisi ícha, yá Dios imànìpináca nalíwa cayábéeri manuísíwata abédanamata càide iyúwa imàníná cayábéeri judíonái írì, cawinácaalí yeebáidéeyéica Cristo Jesús itaacái, nàyacáiná iyúwa abéeri wenàiwica íiná, yái Cristo íináca, judíonái yáapicha, Dioscáiná idéca imànica wawàsi nacái càmiyéi judío yáapicha imànínápiná nalí cayábéeri nàyacaalí abédanamata Cristo Jesús yáapicha, càide iyúwa Dios imàníná cayábéeri judíonái írì.

⁷Dios idéca imànica nulí càiri cayábéeri mawènfíri iyú: Imàcacaca nuíbaidaca írpiná nucàlidacatená yái tàacáisica. Càité Dios imànica nulí cayábéeri mawènfíri iyú, ichàiniadaca nacái núa íiwitáise cachàiníri iyúwa. ⁸Núacata yái càmiírica cachàini náicha canánama Dios yàasu wenàiwicaca, quéwa Dios idéca imànica nulí càiri cayábéeri mawènfíri iyú: Imàcacaca nucàlidaca cayábéeri tàacáisi càmiyéi judío írì, yái tàacáisi icàlidéerica walí máiní cayábéerica Cristo íiwitáise, imàni nacái wenàiwica írì cayábéeri

manuísíwata. Canácata wenàiwica yáaliméeri iputàaca yái cawenírica Cristo idènièrica, yá nacái cayábéeri manuírca Cristo imànírca wenàiwicanái irí. ⁹Yácata Dios, yái idàbéericaté macáita, idéca ichùuliaca nucàlidáanápíná macái wenàiwica irí càinácaalíté Dios fínáidacawa ibàacanéeri iyú bàaluitésíwa, yái tàacáisi Dios ibèericaté bàaluitésíwa. ¹⁰Càité Dios imànica yéewanápiná macái ángel íiwacanánái iyéeyéica chènuniré, demonio íiwacanánái nacái icuèyéica yàasu cáliwa cáuli írú, náalíacawa áтата cayábéeri iyú máini cáalíacáica Dios áibanái fícha canánama imànicaténá macái ííwítáanáta càulenéeri wawàsi. Càì nadéca náalíacawa naicácáiná Dios imàacaca abédanamata wáíwítáise wáapichawáaca, macáita wía yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái iwasàcaténá wía Dios yàasu yúuwichàacáisi fícha. ¹¹Dios idéca imànica càide iyúwaté fínáidáanáwa bàaluitésíwa èeri ipíchawáiseté. Yá Wáiwacali Jesucristo idéca imànica macáita cayábéeri iyú càide iyúwaté Dios iwàwáaná Wáiwacali imànica. ¹²Néese wàyacáiná abédanamata Cristo yáapícha, yá macàaluínináta wasutáca wíawawa Dios fícha wamawiénidacaténáni. Yá manuía wáináidaca wawàwawa Dios íwali wasutácaténá fícha weebáidacáiná Cristo itàacái. ¹³Iná nusutácué píícha wawàsi manuísíwata càimínápinácué pínáidáanfwa íwalíse yái nùuwichàanácúecawa píwalíse nucàlidacáinaté píricué Dios itàacái. Néese pichàiniadacué piwàwawa, yácáiná yái nùuwichàanácawa imàacaca áibanái íicácuéca pía cáimiétaquéeri iyú.

El amor de Cristo

¹⁴Iná nubàlúacawa nùulúi ipùata iyúwa Wáaniri Dios irí nùacaténá

icàaluíniná. ¹⁵Macáita Dios yàasunái iyéeyéica cháí èeri írúcu, nía nacái iyéeyéica chènuniré, Dios idéca idàbaca nía. ¹⁶Yái Wáaniri Dios, máini cachàinica ííwítáise náicha canánama, icànéeri nacái mèlumèlúiri iyú mamáalàacata, imàníiri nacái walí cayábéeri mawèníiri iyú càiripináta càimíiri imáalàawa. Nusutácué Wáaniri Dios fícha píripínácué ichàiniadáanápíná pííwítáise manuísíwata Espírítu Santo ichàini manuíri iyú.

¹⁷Nusutácué Dios fícha píripínácué imàcáanápíná peebáidaca Cristo itàacái yéewanápinácué Cristo iyaca piwàwalícu. Càipínácué cachàinica pííwítáise Cristo íwali càide iyúwa manuíri áicu idèniacaalí ipíchuwa depuúwalé cáli írúculé, cáininácaténácué píicaca Dios, áibanái nacái. ¹⁸Yásí píalímácué píalíacawa náapícha macáita wenàiwica yeebáidéeyéica Cristo itàacái cáinináca Cristo íicáca wía manuísíwata, bàaluitésíwa èeri ipíchawáiseté, àta síuca nacáide, càiripinátawa, càimíiri imáalàawa, yácáiná àta alénácaalí wàacawa, néréta nacái cáinináca Cristo íicáca wía. ¹⁹Iná nusutácué Dios fícha píripíná píalíacaténáwa cáinináca Cristo íicáca wía manuísíwata, máini manuíri fícha yái wáaliméerica wáalíacawa càinácaalí imanuía. Càicué nusutáca píri Dios íyáanápínácué piwàwalícu manuísíwata icùacaténácué pííwítáise macáita, yái Dios máinírca cayábaca náicha canánama.

²⁰Siúcade, wàacué Dios irí cayábéeri, yái cachàinírca ííwítáise náicha canánama, yáaliméerica imànica walí cayábéeri máinisíwata manuíri cachàiníwanái fícha yái wasutéerica, manuísíwata fícha nacái yái wáináidéericawa, yái Dios ichàiniadéerica wía ichàini iyúwa íyéerica wawàwalícu.

²¹ ¡Wàacué Dios irí cayábéeri wía yeebáidéeyéica Cristo Jesús itàacái, iyéeyéica abédanamata yáapicha! ¡Wàacué irí cayábéeri càiripináta èeri càníiri imáalàawa! Báisíta, amén.

Unidos por el Espíritu

4 Iná núaquéi presoíri nucàlidacáiná Wáiwacali itàacái, nusutácué pícha wawàsi manušíwata piyáanápínacué machacàníiri iyú càide iyúwa iwàwacutáaná nàyaca cawinácaalí Dios imáidéeyéica yàasunáipínáwa, Dioscáiná idéca imáidacuéca pía. ²Picácué cáimacái piicáca piawawa áibanái íicha. Picácué calúa píiwitáise, néese iwàwacutácué casíimáica píiwitáise áibanái yáapicha. Cáinínacué piicáyacawa piideníacaténácué piùwichàanáwa matufbanáiri iyú áibanái imànicaalícué píri báawéeri. ³Pfalimáidacué macái pichàini iyúwa yéewanápinácué abédanamata píiwitáise piapichawáaca, càide iyúwacué Espíritu Santo iyúudàaná pía, yéewanápinácué piyaca matufbanáiri iyú piapichawáaca iyúwa abéeri wenàiwica. ⁴Weebáidacáiná Cristo Jesús itàacái, íná càica wíade iyúwa Cristo iiná, yái abéerita iiná iyéerica cháí èeri irícu. Abéericata nacái yái Espíritu Santoca. Càita nacái Dios idéca imáidaca wía abédanamacaténá wáiwitáise wacúanápiná abéerita yái iwasàanápínáca wíawa yàasu yúuwichàacáisi íichawa. ⁵Iyaca walí abéerita Wáiwacali. Weebáidaca abéerita tàacáisi. Iyaca abéerita wabautizáanáwa. ⁶Iyaca abéerita Dios, yái Wáanirica macáita, yái icuèrica wía macáita, iyúudèerica nacái wía macáita, iyéerica nacái wawàwalícu macáita. ⁷Quéwa Cristo idéca imàacaca walí wáalimáwanama cayábéeri chàinisi wamanùbaca nacáitawa,

càide iyúwa iwàwáaná imàacaca walíni, wáibaidacaténá irípiná, wamànicaténá irí wáibaidacaléwa wáalimáwanama. ⁸Iná càì íimaca yái Dios itàacáica áiba profeta itànèericatè Cristo ìwali:

“Imichàacatéwa chènuniré, itéeri

yáamiwáisewa yúuwidenáywa, manùbéeyéi presoíyéica idacuèyécawa.

Idéca yàaca cayábéeri chàinisi wenàiwicanái irí náiibaidacaténá irípiná”,

íimaca yái tàacáisica.

⁹Néeni, ¿píalíasicué càinacaalí íimáanáquéi tàacáisi íiméerica “Cristo imichàacatéwa”? Yá íimáanáca Cristo iwàlùacatéwa quèechatécáwa càliculli irículé, infierno irículé nacái. ¹⁰Yái Cristo iricuèricatéwa, yácata imichèericatè nacáywa chènuniré Dios yàatalé, yái cáli chènuníiséerica náicha canánama, icùacaténá macáita Dios yáapicha, cáimiétacanéeri iyú, mèlumèlúiri iyú nacái. Càité Cristo imànica ipuníadacaténátè macáita íiwitáise iyúwa. Iná yéewa iyaca macáita, icùaca nacái macáita depuwalé náicha canánama àta chènuníise náicha canánama nacái, yácáiná Dioscani yái Cristoca. ¹¹Cristo imàacacatè walí cayábéeri chàinisi wáalimáwanama wáibaidacaténá irípiná. Idéca imàacaca abénaméeyéi wéená apóstolnáipíná nía, ibànucacaténá nía madecaná yàcalé néré nacàlidacaténá iináwaná iwali. Idéca imàacaca abénaméeyéi wéená profetanáipíná nía, icàlidéeyéica tàacáisi Dios inùmaliçuse; Cristo imàacaca abénaméeyéi wéená icàlidaca yái cayábéeri tàacáisica íiméerica Cristo iwasàaca wenàiwicanái Dios yàasu yúuwichàacáisi íicha; Cristo idéca imàacaca abénaméeyéi wéená pastornáipíná nía nacùacaténá wenàiwica yeebáidéeyéica Cristo

itàacái abéeri yàcalé mìnaná. Imàaca abénameeyéi yéewáidaca wenàiwica Dios itàacái iyú. ¹²Càita Cristo idéca ichàiniadaca wía, wía yàasu wenàiwicaca wáibaidacatená irípiná, wayúudàacatená áibanái, wamichàidacatená nacái náiwitáise nái yeebáidéeyéica Cristo itàacái, càiyéide iyúwa Cristo iiná cháì èri iricu. ¹³Iwàwacutácué càì wamichàidaca wáiwitáisewáaca àta weebáidacataléta abédanama Dios Iiri itàacái tàì fíméeri iyú, àta nacái wáaliacatalétawa Dios Iiri iwali báisíiri iyú càide iyúwa fíwítáise iyáaná. Càipiná cachàini yàacawa wáiwitáise Cristo fíwítáise iyú iyúwa béeyéi wenàiwica àta wáalimáacataléta wàyaca machacàníiri iyú, cáaliacáiri iyú nacái càide iyúwa Cristo iwàwáaná wàyaca. ¹⁴Càicaalí wàyaca, néese càmita wèepunípináwa càide iyúwa sùmanái iwènúadéeyéica ráunamáita fíwítáisewa madécaná yàawírí, càiyéide iyúwa ída cachàiniíri cáuli, màladàca nacái iwatèeyéica. Càmita wamàacapíná macái wàlisàì tàacáisi iméeráidaca wía Dios íicha càide iyúwa cáuli itécaalí cáli ichùmalé déeculé. Càmita wabatàapíná nachiwáidaca wía níara cachíwéeyéica imàníiyéica càide iyúwa cachíwéeri tàacáisi fímáaná. ¹⁵Néese iwàwacutá cáinináca waicáca áibanái watàanicaténá nalí éeréeri iyú wacàlidáanápíná nalí yáì báisíiri tàacáisica yéewanápiná wadàwinàidaca wáiwitáisewa Cristo fíwítáise iyú càide iyúwa béeyéi wamànicaténá càide iyúwa Cristo iwàwáaná, wáiwitápucáináni, wía yeebáidéeyéica itaacái, càiyéide iyúwa Cristo iiná iyéerica cháì èri iricu. ¹⁶Iná macáita wía yeebáidéeyéica Cristo itàacái càiyéide iyúwa Cristo iiná, wàyaca abédanamata Cristo yáapicha, wáiwitápucáináni. Abédanamata wáiwitáise wáapichawáaca càide

iyúwa abéeri wenàiwica iiná. Yá nacái cachàinicaalí macái wéena fíwítáise Cristo iwali, wáibaidacaalí cayába Cristo irípiná nacái, yásí cachàinica wáiwitáise yàacawa macáita, wamichàida nacái wáiwitáisewáaca cáininácaténá waicáyacacawa.

La nueva vida en Cristo

¹⁷Yácata tàacáisi númericuéca pirí, nuchùulìericuéca iyú pía nacái Wáiwacali fípidená iwali Wáiwacali ichùuliacáinaté nucàlidáanápínacué piríni: Picácué piya quirínama càide iyúwa áibanái iyáaná càimíiyéica yeebáida Dios itàacái, imàníiyéi nacái càide iyúwa fímáaná áiba fíwítáisesi canéerica iwèni. ¹⁸Catáca meedá náiwitáise nabáyawaná iwálísewa. Canáca nacáuca wàlisàì càmfíri imaaláawa Dios yèerica wenàiwica irí, càmicáiná náalí Dios iwali. Càmita náalí Dios iwali matuicáiná náiwitáise. ¹⁹Dàalaca náiwitáise ichàbanamawa, càmita quirínama báica nía nabáyawaná iwálísewa, càmita nacái achúma nawàwa iwali. Càmita quirínama nánáidacawa napíchaléwa nabáyawaná iwaliwa, nadéca namàacaca níawawa namànicaténá náapichawáaca máini báawéeri wawàsi nainá iyúwa áibanái yàacuésemi, yá namànica casaquèeri wawàsi macái fíwítáanáta máiwitáiseeri iyú nasfímáidáanápíná níawawa. ²⁰Quéwa càmitatécué píalíá Cristo iwali piyáanápínacué meedá iyúwa nàiyáaná, níái càimíiyéica yáalíawa. ²¹Núaliacawa pidécuéca péemiaca Cristo iináwaná iwali, idéca nacái Cristo yéewáidacuéca pía píaliacaténácuéwa càirfinácaalí yáì báisíiri tàacáisica. ²²Piúcacué píchawa píwítáise bàaluisàimiwa yáì iyúwaté piyáaná bàaluité, yáì píiwitáise yáséerimica. Bàaluité piwàwacatécué pimànica yáì càmfírca Dios ibatàa wenàiwica

imànica, ínáté píiwitáise bàaluisàimi ichi wáidacatécué pía. ²³Pimàacacué Dios iwàlisàidaca píiwitáise piwàwalicu. ²⁴Piyacué píiwitáise wàlisài yáapichawa, yái píiwitáise cuéca Dios idàbéericaté, Dios íiwitáise inacáiripiná piyacaténacué machacàníiri iyú, mabáyawanéeri iyú nacái càide iyúwa báisíiri tàacáisi íimáaná.

²⁵Iná picácué pitàaní pichìwawa áibanái irí. Néese pitàanicué báisíiri iyúta piríwáaca iwàwacutácáiná abédanamata wáiwitáise wáapichawáaca wíacáiná canánama wáalimáwanama, abéeri Cristo iiná ìwalíiséerica wía, yái Cristo iiná iyéerica cháí èeri irícu.

²⁶Calúacaalícué pía, picácué pimàni pibáyawanáwa, néese piúacué píchawa pilúawa ipíchawáise èeri iwàlúacawa; pimàacacué caquialéta nacái piwàwawa íicha càiríinácaalí báawéeri áibanái imàníiri pirí. ²⁷Calúacaalícué pía déecuíri iyú, yásí màulenáca Satanás yáalimáidacuéca pía, pimànínápinácué pibáyawanáwa.

²⁸Cawinácaalí péenacué cayéedéeri, iwàwacutá iyamáidaca iyéedüaca fibaidacatená machacàníiri iyú icáapi iyúwa yéewanápiná idèniaca yàasuwa cayába iyúudàcaténá catúulécanéeyéi wenàiwica.

²⁹Picácué pitàaní báawéeri wawàsi iwali, néese pitàanicué cayábeeri wawàsi iwali, càiríinácaalí wawàsi iwàwacutéerica wenàiwicanái yéemiaca, abéerita yái wawàsi iyúudèeripináca wenàiwica yéemièyécuéca picàlidáaná, pimichàidacatenácué náiwitáise, yéewanápiná Dios imànica nalí cayábeeri mawèníiri iyú ìwalíise yái picàlidéericuéca nalí. ³⁰Picácué pitàaní báawéeri wawàsi iwali ipíchanácué achúmaca pimànica Espíritu Santo iwàwa, yái Dios

mabáyawanéerica. Yái Espíritu Santoca idéca iwàlúacuécawa piwàwaliculé yásáidacatenácué Dios yàasunáica pía. Càipiná Espíritu Santo imànica èeri imáalàacaalípináwa, Dios iwasàacaalípinácué piawa macái yúuwichàacáisi fícha.

³¹Piúacué píchawa yái báawáanáca piicáyacuécawa. Piúacué píchawa pilúawa. Picácué picuísáyacacawa, càita nacái picácué pitàaní áibanái ìwali báawéeri iyú; càita nacái piúacué píchawa macáita píiwitáise báawéeriwa. ³²Néese cayábacué píiwitáise píapichawáaca, càita nacái catúulécanácué piicáyacacawa, pimàacacué piwàwawa fícha càiríinácaalí báawéeri péenàsáiri imàníirica pirí, càide iyúwa Dios imàcáanáte iwàwawa wabáyawaná fícha Cristo yéetácáinatéwa wáichawalíiná.

Como deben vivir los hijos de Dios

5 Píacué Dios yéenibeca, cáininéeyéica Dios iicáca, piyacué càide iyúwa Dios iyáaná. ²Cáininácué piicáyacawa, càita nacái cáininácué piicáca Dios, áibanái nacái, càide iyúwaté cáinináaná Cristo iicáca wía, yá imàcacaté icáucawa yéetácatenátéwa wáichawalíiná iyúwa sacrificio. Yá casíimáicaté Dios iicáca Cristo cáininácináté Cristo iicáca wía imàcáanápináté icáucawa wáichawalíiná. Dios iicáca Cristo yéetáanáwa iyúwa cayábeeri ofrenda, sacrificio nacái neeméerica pumèníiri isàni yáapicha.

³Píacué nuénánáica, Dios yàasunáicáinácué pía, íná iwàwacutácué canácatáita piimá áiba wenàiwica yáapicha càmfírica pinírísíwa, càmfíchúaca nacái píinusíwa. Càita nacái iwàwacutácué canácatáita pimàni casaquèeri wawàsi piiná iyúwa,

càita nacái picácué piwàwa piásupináwa áibanái yàasu. ⁴Picácué picàlida casaquèeri tàacáisi. Càita nacái picácué picàlida tàacáisi canéeri iwèni càide iyúwa máiwitáiseyéi. Càita nacái picácué piicáani casaquèeri tàacáisi ìwali. Macái tàacáisi casaquèeri, càmita iyúudàa wenàiwica. Néese, cayába cachàiníwanái piacaalícué Dios írì cayábéeri. ⁵Dios imàacapiná walí cayábéeri cawènírica, wía Dios yéenibeca áiba èeriwa wawàlùacaalípináwa chènuniré, yái yàcalé Cristo icùacataléca macáita Dios yáapicha. Quéwa píalíacuéwa canácata néená iwàlùèripinácawa néré, ibatàa abéeri néená piná, cawinácaalí càmfíyéica yeebáida Cristo itàacái, nía nacái iiméyéica áiba yáapicha càmfíríca nanírísíwa, càmfíchúaca nacái nánusíwa, nía nacái imàníyéica casaquèeri wawàsi iiná iyúwa, nía nacái iwàwéyéica yàasupináwa áibanái yàasu, Dios iicácáiná nía iyúwa wenàiwica yèyéica ídolo cuwáiná yéenáíwaná icàaluíná cáininácáiná naicáca cawèníiri wawàsi Dios íicha. ⁶Picácué pibatàa áibanái ichiwáidaca pía cachiwéeri tàacáisi iyú pimànicáichacué càiri báawéeri máinícáiná báawaca Dios iicáca yái namànírica, yásí yùuwichàida níawa manuísíwata, cawinácaalí càmfíyéica imàni càide iyúwa Dios ichùulíaná. ⁷Iná picácué piacawéerida wenàiwica imàníyéica càiri báawéeri.

⁸Baaluité piyacatécué catéeri píiwitáise yáapichawa, pimànicáinatécué píbáyawanáwa, quéwa siúcáise de piyacuéca amaléeri píiwitáise yáapichawa, piyacuéca nacái iyúwa camalási cháí èeri iricu, piyacáinácué abédanamata Wáiwacali yáapicha, píasáidacáinácué nacái áibanái írì cáinácaalí Dios íiwitáise iyaca. Iwàwacutácué piyaca càide iyúwa

wenàiwica amaléeyéi íiwitáise, iyéyéica mabáyawanéeri iyú càide iyúwa báisíiri tàacáisi íimáaná. ⁹Wèepunícaalíwa amaléeri wáiwitáise yáapichawa càide iyúwa Dios iwàwáaná wàyaca mabáyawanéeri iyú, yásí cayábéeri wáiwitáise, wàyaca nacái machacàníri iyú, wèepuní nacáíwa càide iyúwa báisíiri tàacáisi íimáaná. ¹⁰Píalimáidacué pimànica yái casíimáirica Wáiwacali iicáca. ¹¹Picácué pimàni píbáyawanáwa canéerica iwèni náapicha níara áibanái yèepuníyéicawa catéeri íiwitáise yáapichawa, càmfíyéica yáalíawa Dios ìwali, néese píalàacué nía náalífacaténáwa báawaca Dios iicáca yái namànírica. ¹²Iwàwacutácué píalàaca nía namàcáanápiná náichawa yái báawéerica namànírica, máinícáiná báawacani yái namànírica nainá iyúwa ibàacanéeri iyú áibanái íicha, íná báica natàaníca ìwali. ¹³Quéwa píalàacaalícué nía Dios itàacái iyú, yásí náalífacawa namànica náacawa nabáyawanáwa. ¹⁴Iná càì íimaca áiba tàacáisi:

“Pía yèepuníricawa íiwitáise catéeri yáapichawa, pimànicáiná píbáyawanáwa matuífbanáiri iyú Dios íicha, càica píade iyúwa wenàiwica iiméerica iyaca, iyúwa nacái yéetéerimiwa; íná iwàwacutá piwènúadaca píiwitáisewa píbáyawaná íichawa càide iyúwa wenàiwica icawàacaalíwa idapùle íichawa, iyúwa nacái yéetéerimiwa imichàacaalíwa yéetácáisi íicha, yásí amaláca Cristo imànica píiwitáise piyacaténá machacàníri iyú Cristo icamaláná iricu”, íimaca yái tàacáisica.

¹⁵Iná piicácué píichawa cayába, píchacué píawawa piyacaténácué machacàníri iyú càide

iyúwa Dios iwàwáaná. Picácué pìya càide iyúwa máiwitáiséeyéi wenàiwica, néese piyacué cáalíacáiri iyú. ¹⁶Picácué píuca èeri máiwitáiséeri iyú, néese píalimáidacué pimànica cayábéeri èeri imanùbaca, idécunitàacá wàyaca cháí èeri irícu ipíchawáise èeri imáalàacawa, máinícáiná èeri mìnaná imànica ibáyawanáwa siùcade. ¹⁷Picácué máiwitáise pía, néese péewáidacuéwa píalífacaténacuéwa càinácaalí Dios iwàwáanácué pimànica. ¹⁸Picácué picàma ipíchanácué pimáalàidaca píawawa máiwitáiséeri iyú, néese pimàacacué Espíritu Santo icùaca píiwitáise manuísíwata pimànicaténacué càide iyúwa Dios iwàwáaná. ¹⁹Pitàanícúé piacawa pírwáaca Wáiwacali iináwaná iwali. Pimichàidacué píiwitáisewáaca salmos iyú, himnos iyú nacái, cantos iyú nacái ichàiniadéeyéica wáiwitáise Espíritu Santo ichàini iyú. Picántàacué manuísíwata casímáiri iyú Wáiwacali irí, piacué nacái irí cayábéeri. ²⁰Piacué mamáalàacata Wáaniri Dios irí cayábéeri iwali yáí macáita imàaquéericuéca pírwá. Piacué Dios irí cayábéeri Wáiwacali Jesucristo ípidená iwali, pìyacáinácué abédanamata Jesucristo yáapicha.

La vida familiar del cristiano

²¹Cáimiétaquéri iyúcué piicáyacawa, péemiacué pírwáaca nacái piacaténacué Cristo icàaluíná.

²²Piacué inanái caníríyéica, pimànicué càide iyúwa pinìri ichùullaná pía, pimànicaténacué càide iyúwa Wáiwacali iwàwáaná. ²³Iwàwacutácué peebáidaca pinìri itàacáíwa Dioscáiná idéca imàacaca píiwitápupináni, yáí pinìrica, càide iyúwa Dios imàacáaná wáiwitápupiná yáí Cristoca, wía yeebáidéeyéica Cristo itàacái.

Cristo idéca nacái iwàsàaca wía Dios yàasu yùuwichàacáisi fícha, wía càiyéide iyúwa Cristo iiná cháí èeri irícu. Càica wíade iyúwa Cristo iiná wàyacáiná abédanamata Cristo yáapicha. ²⁴Néese càide iyúwa iwàwacutáaná wía yeebáidéeyéica Cristo itàacái wamànica càide iyúwa Cristo ichùullaná wía, càita nacái piacué inanái caníríyéica iwàwacutácué pimànica macáita càide iyúwa pinìri ichùullaná pía.

²⁵Piacué asianái cáinuíyéica, iwàwacutácué cáinináca píicaca pínuwa, càide iyúwaté cáinináaná Cristo iicáca wía, wía yeebáidéeyéica itàacái. Yá Cristo imàacacaté icáucawa yéetáanápinátéwa wáichawalíná. ²⁶Cristo imànicaté càì yeedacaténá wía yàasunáipináwa idécanáamité masacàca imànica wáiwitáise báawéeri fícha itàacái iyúwa wabautizácaalítéwa wásáidacaténáté weebáidaca itàacái. ²⁷Cristo imànicaté càì yéewanápiná imàacaca wabàlùacawa ípunita chènuniré icànéeyéipiná mèlumèluíri iyú, cayábéeyéi iicacánáwa, canéeyéi ibáyawaná ibatàa achúméerfina piná, néese mabáyawanéeyéi Cristo irípiná, wía yeebáidéeyéica itàacái. ²⁸Asiali idèniacaalí ínuwa, yá iwàwacutá cáinináca iicáca úa càide iyúwa cáinináaná iicáca yáawawa. Cawinácaalí cáininéerica iicáca ínuwa, imànica iyaca iríwa cayábéeri, Dios iicáciná níai pucháibaca iyúwa abéeri wenàiwica. ²⁹Canáca asiali báawéeri iicáca iináwa, néese icùaca iináwa yàacási iyú, bàlesi iyú nacái. Càita nacái iwàwacutá asiali iicáca ínuwa càide iyúwa iicáaná iináwa, icùacaténá úa cáininéeri iyú, càide iyúwa Cristo icùaná wía cáininéeri iyú, wía yeebáidéeyéica itàacái. ³⁰Cristo icùaca wía wàyacáiná iyúwa iiná cháí èeri irícu. Wía nacái, càica

wíade iyúwa Cristo iiná iwalfiséeyéi, wía yeebáidéeyéica itàacái wàyacáiná abédanamata Cristo yáapicha càide iyúwa inaná ùyáaná abédanamata unìri yáapichawa.

³¹Dios itàacái icàlidacaté walíni, yái tàacáisi profeta Moisés itànèericaté Dios inùmalicúise. Imaca: “Iná asialí yàacawa yáaniri íchawa, yáatúa ícha nacáíwa, ìyacaténá abédanamata ínu yáapichawa. Néese idécanaami asiali íimáca úpicha, yásí Dios iicáca nái pucháibaca iyúwa abéeri wenàiwica”, càì íimaca.

³²Máiní iwàwacutá wawàwalica yái cayábéeri tàacáisica Dios yáasáidéerica walí asiali ìwali ínu yáapichawa, quéwa nuwàwa nuéwáidacuéca pía comparación iyú, Cristo ìwali, yàasu wenàiwicaná yáapichawa nacái, wía yeebáidéeyéica itàacái.

³³Iná nucàlidacuéca pírí àniwani, iwàwacutácué macáita péená cáinináca iicáca ínuwa càide iyúwa cáinináaná iicáca yáawawa. Càita nacái piacué caníríyéica, iwàwacutácué piicáca piníriwa cáimiétaquéeri iyú, pimànicué nacái càide iyúwa ichùullaná pía.

6 Piacué sùmanái, peebáidacué càide iyúwa pisèená ichùullanácué pía pásáidacaténácué cáinináca piicáca Wáiwacali, cayábacáiná pimànicaalícué càì. ²⁻³Iyaca abéeri ichùullacanási máiníricué iwàwacutá piwàwalica, icàlidéericuéca pírí càinácaalí Dios ichùullaná pimànica. Dios íimacaté cáimiétacanéeri iyú imànínapíná cayábéeri nalí cawínacaalí yeebáidéeyéica yái tàacáisica íiméerica: “Piacué nacái píaniri íimiétacanáwa, pátúa íimiétacaná nacáíwa, casíimáicaténácué piwàwa, piyacaténácué nacái madécana èeri cháí èeri irícu”, càité íimaca yái Diosca.

⁴Néenicué pía quéenibéeyéica, picácué pichùulia péenibewa

lúasi iyú mamáalàacata ipíchanácué píalimáidaca piicáwa nía àta calúacataléta náiwitáise. Néese pidàwinàa nía neebácaténá pitàacái. Péewáidacué nía nacái, píalàacué nía, pimichàidacué nacái náiwitáise neebáidacaténá Wáiwacali itàacái, cáininácaténá nacái naicáca Wáiwacali.

⁵Piacué áibanái yàasu wenàiwicaca íibaidéeyéica mawèníri iyú, peebáidacué píiwacanáiná itàacáíwa ichùuliyéyécuéca pía cháí èeri irícu. Piacué náimiétacaná, nacàalúniná nacái, báisíri iyú. Píibaidacué nalí cachàiníri iyú càide iyúwa píibaidaca nacáicaalí Cristo irípiná. ⁶Píibaidacué nalí cayábéeri iyú càiripináta, càimíríca abéta naicáidacaalícué pírí cayábacaténácaíta naicácué pía meedá, néese píibaidacué iyúwa Cristo yàasu wenàiwica íibaidéeyéica irípiná, pimànicaténácué càide iyúwa Dios iwàwáaná macái pichàini iyúwa báisíri iyú. ⁷Pimànicué píibaidacaléwa casíimáiri iyú càide iyúwa píibaidaca nacáicaalí Wáiwacali irípiná, càimíríca èeri minaná irí meedá. ⁸Càicué píibaida píalíacáinácuéwa Wáiwacali yàanápiná walí cawèníyíyí wamanùbaca nacáitawa iwalfíse yái cayábéerica wamànírica, áibanái yàasu wenàiwicacaalí wía íibaidéeyéica mawèníri iyú, càita nacái wèpunícaalíwa máiwacalináwaca.

⁹Piacué wenàiwica íiwacanánaica, pimànicué cayábéeri píasu wenàiwicanái iríwa càide iyúwa nuchùullaná nía náibaidáanápinácué pírí cayába. Picácué píbáulia picapèdádáanápiná nía náibaidacaténácué pírí cachàiníri iyú. Piwàwalicué Wáiwacali chènuníseeri ichùullacuéca pía, càita nacái ichùullacué píasu

wenàiwica, cáininácáiná Wáiwacali iicáca macái wenàiwica íiwitáaná abédanamata, càmita nacái iicá abéeri wenàiwica iyúwa cayábéeri áibanái íicha.

Las armas espirituales del cristiano

¹⁰Néese nuénánái, cachàinicué píiwitáise Wáiwacali iwali, íiwitáise manuíri iyú. ¹¹Càide iyúwa úwisàiri ìwaliaaalí ibàlewa dàaléeri hierro nacáiri ipíchaná yúuwidenái isutàacani, càita nacái picùacué píawawa Dios ichàini iyú macáita. Peedácué piríwa Dios íicha píiwitáise ibàlianápináwa hierro nacáiri cachàinacaténácué píiwitáise macàlufínináta Satanás íipunita, càide iyúwa úwisàiri ibàlùacaalíwa tàì íiméeri iyú yúuwidenái íipunitawa. Iwàwacutácué cachàinica píiwitáise Dios ichàini iyú ipíchaná yái icháawàidéerica wía íipidenéeri Satanás imawèniadacuéca pía, yái cachìwéerica yáalimáidéerica wenàiwica namànínápiná nabáyawanáwa. ¹²Càmícáiná wamàni úwi èeri mìnanaí íipunita, néese wamànica wàacawa úwi náipunita níara canéeyéica iiná, canéeyéica yáapi, demonio íiwacanánáica cáuli iricuíyéica, níái báawéeyéica ángel ichùulièyéica èeri mìnanaí catéeyéi íiwitáise. ¹³Iná peedácué piríwa píiwitáise ibàlianápináwa hierro nacáiri, Dios imàaquericuécua pirí cachàinacaténácué píiwitáise cainácaalí báawéeri èeri náalimáidacatáitacué pía. Màulenácaalícué pimànica píiwitáisewa ùwicái piná, yásí píalimácué pibàlùacawa tàì íiméeri iyú Satanásnáí íipunita yéewanápinácué càmita pimàni pibáyawanáwa.

¹⁴Càide iyúwa úwisàiri ibàlùacaalíwa tàì íiméeri iyú yúuwidenái íipunitawa, càita nacái

cachàinica píiwitáise Wáiwacali iwali mamáalàacata ipíchanácué Satanás imawèniadaca pía. Càide iyúwa úwisàiri idacùacaalí ìwaliabàawa yàasu cinturónwa ipíchaná ibàle hierro nacáiri icaláacawa íicha, càita nacái picùacué cayába píawawa báisíiri tàacáisi iyú. Yái úwisàiri ìwalia ìwaliabàawa dàaléeri ibàlewa yúucutalicubàawa ipíchaná yúuwidenái isutàacani. Càita nacái iwàwacutácué píyaca machacàniíri iyú mabáyawanéeri iyú nacái picùacaténácué píawawa ipíchanácué Satanás imawèniadaca pía. ¹⁵Néese àniwa càide iyúwa úwisàiri ìwaliaaalí izapatoníwa yéewanápiná imusúacawa caquialéta imànicaténá ùwicái, càita nacái péewáidacuéwa cayába picàlidacaténácué áibanái irí yái tàacáisi cayábéerica íiméerica Cristo imàacaca wenàiwica nàyaca matufbanáiri iyú Dios yáapícha. ¹⁶Máini iwàwacutá úwisàiri icáapica yàasu manuíri escudowa, yái wawási dàaléerica, cáucúiri nacái úwisàiri itéerica icáapi iricuwa ichacàidacaténá íichawa ipièrica ipualé chucùlu yeeméericawa ipiacawa ipualé. Càita nacái peebáidacué Cristo itàacái tàì íiméeri iyú picùacaténácué píawawa Satanás íicha, yái báawéerica yáalimáidéerica wía cachàiníiri iyú càide iyúwacué ichàwidàaca nacáicaalí wía chucùlu yeeméeri iyúwa, wamànicaténá wabáyawanáwa, waméyáacaténáwa weebáidaca Cristo itàacái. ¹⁷Néese àniwa càide iyúwa úwisàiri ibàlìacaalí íiwitawa dàaléeri càyuwa nacáiri iyú ipíchaná nanúaca íiwita, càita nacái iwàwacutácué píwàwalica Cristo idéca iwasàacuécua pía Dios yàasu yúuwichàacáisi íicha, íná éwitacué Satanás icháawàacáaníta piináwaná ìwali Dios irí, càicáaníta

càmítacué iwàwacutá pimànica pibáyawanáwa. Néese càide iyúwa úwisàiri yeedácaalí espada machete nacáiri ipéliacaténá yúuwidenáíwa, càita nacái iwàwacutácué peedáca piriwa Dios itàacái, yái wacáapisài Espiritu Santo imàaquéerica walí, péewáidacué nacáíwa Dios itàacái ìwali, píalíacaténácuéwa ìwali piwàwalicúsewa, yéewanápinácué picàlidaca áibanái iríni. Càita píalimácué pimànica ùwicái Satanás ípunita. ¹⁸Píacué pimànica ùwicái Satanás ípunita èeri imanùbaca: Picácué piméyáawa pisutáca piawawa Dios ícha. Pisutácué Dios ícha manuísíwata càiripináta, càide iyúwa Espiritu Santo iyúudàanácué pisutáca Dios ícha. Piicácué píchawa cayába, pichàiniadacué píiwitáisewa, picácué píuca piwàwawa, néese pisutácué Dios ícha nalípiná, macáita Dios yàasu wenàiwicaca. ¹⁹Pisutácué nacái Dios ícha nulípiná imàacáanápíná núalíacawa càinácaalí iwàwacutáaná númera nucàlidacaténá cayába yái tàacáisi cayábéerica ímérica Cristo iwàsàaca wenàiwica Dios yàasu yúuwichàacáisi ícha, nucàlidacaténáni macàaluínináta áibanái irí, yái tàacáisi Dios ibèericatè wenàiwicanáí ícha bàaluité quéwa yái imàaquéerica

wáalíacawa ìwali siúcade. ²⁰Dios idéca ibànùaca núa nucàlidacaténá inùmalicúse yái tàacáisi cayábéerica. Siúcade nùyaca presoíri iyú nucàlidacáiná áibanái iríni càide iyúwa Dios ibànùaná núa nucàlidáanápínáni. Iná pisutácué Dios ícha nulípiná nucàlidáanápíná itàacái macàaluínináta.

Saludos finales

²¹Yá nubànùacué pialalé yái Tíquicoca, wéenasàiri cáininéerica waicáca iyúudèeri cayába nacái wáibaidacaténá Wáiwacali irípináwa. Yá Tíquico icàlidapínácué pírí nuináwaná ìwali, ìwali nacái yái numànírica. ²²Iná nubànùacué pialaléni icàlidacaténácué pírí waináwaná ìwali. Càipíná ichàiniadacué piwàwawa.

²³Nusutácué Wáaniri Dios ícha píripínácué Wáiwacali Jesucristo nacái namàacáanápínácué piyaca matuíbanáiri iyú, píacué macáita wéenanáica, cáininácaténácué piicáyacacawa nacái, peebáidacáinácué Jesucristo itàacái. ²⁴Nusutácué Dios ícha nacái píripíná imànínápínácué pírí cayábéeri mawèníri iyú macáitacué pía cáininéeyéica iicáca Wáiwacali Jesucristo mamáalàacata báisíri iyú càiripináta.

FILIPENSES

Saludo

1 Núa Pablo, Timoteo yáapicha, Jesucristo yàasu wenàiwicaca wía, íbaidéeyéica irípiná. Watànàacué pirí cuyàluta píacué Filipos iyacàlená minanáica, píacué Dios yàasu wenàiwicaca iyéeyéica abédanamata Cristo Jesús yáapicha, macáitacué pía yebáidéeyéica itàacái, píacué nacái ancianonáica, diácononái nacái canánama. ²Nusutácué Wáaniri Dios ícha pirípinácué, Wáiwacali Jesucristo nacái namàníinápinácué pirí cayábéeri mawènfiri iyú, namàacáanápinácué pìyaca matuíbanáiri iyú.

Oración de Pablo por los creyentes

³Núaca Nucuèriná Dios iríwa cayábéeri macái imanùbaca nusutácaalí ícha pirípinácué. ⁴Nusutáca Dios ícha pirípinácué, yá macái yàawiríata mamáalàacata nusutácué Dios ícha pirípiná canánama casímáiri iyú. ⁵Casímáicué nuwàwa píwali piyúudàacáinácué núa nucàlidacaténá Jesucristo iináwaná iwali áibanái irí náalíacaténáwa iwàwa iwàsàaca nía Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha. Piyúudàacatécué núa bàaluité idàbacatáisetacué péemiaca Jesucristo iináwaná iwali àta siuca nacáide. ⁶Bàaluité peebáidacuéca Jesucristo itàacái, yáté Dios idàbacatécué

imànica íbaidacalé cayábéeriwa piwàwalicuise, yáté imàacacué pirí píiwitáise wàlisài pimànicaténácué cayábéeri. Càita nacái núalíacawa báisiiri iyú Dios imànipinácué yái íbaidacalé cayábéeriwa piwàwalicuise mamáalàacata àta imáalàidacataléta ichùnìacuéca píiwitáise cayábéeri iyú néenialípiná Jesucristo yàanàapinácaalí àniwa. ⁷Cayábéeriquéi nuínáidàanácawa càì piwalicué casímáiri iyú cáinináacáinácué nuicáca pía, Dios imànicáinácué pirí cayábéeri nacái càide iyúwa imàníná nulí cayábéeri siuca idècunitàacá nùyaca cháì presoíyèi ibànalicu, càita nacái macái yàawiríata nubàlùacaalíwa náipunita nacái níái nacuèrinánáica nucàlidacaténá nalí nuináwanáwa nuebáidàaná Jesucristo itàacái, núasáidacaténá nacái báisiiricani yái tàacáisi ímèerica Jesucristo iwàsàaca wenáiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha. ⁸Dios yáalíacawa máini cáinináca nuicácuéca pía macáita Jesucristo imàcacáiná cáinináca nuicácuéca pía manuísíwata. ⁹Nusutácué Dios ícha pirípinácué iyúudàanápinácué pía cáininácaténá píicáyacawa cachàiníwanái mamáalàacata, imàacáanápinácué nacái cáalíacáica pía manuísíwata píalíacaténácuéwa càinácaalí Dios iwàwáaná pimànica, píalíacaténácué píicáca cayábéeri báawéeri íchaná. ¹⁰Càita nusutácué Dios ícha pirípinácué píalíacaténácuéwa

piicáca cayábéeri báawéeri fíchaná, pimànicaténacué nacái cayábéeri cachàiníwanái mamáalàacata. Càicaalícué pimànica, yásí píalimácué píyaca masaquèeri iyú, canácata yáaliméeripiná icháawàacuéca piináwaná ìwali Cristo yàanàapinácaalí àniwa. ¹¹Pimànicué cayábéeri manuísíwata Jesucristo ichàini iyú yéewacaténá áibanái wenàiwica náináidacawa cayába Dios iwali, natàanicaténá nalíwáaca cayábéeri iyú Dios iwali nacái.

Para mi la vida es Cristo

¹²Píacué nuénánaica, nadéca náucaca núa presoyéi ibànaliculé báawacáiná naicáca yái nucàlidáanáca Jesucristo iináwaná ìwali. Quéwa nuwàwacué píalífacawa macáita yái nuchàbáanácaawa iyúudàaca áibanái wenàiwica nacàlidacaténá yái tàacáisi fíméerica Jesucristo iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yúuwichàacáisi fícha. ¹³Iná yéewa macáita wenàiwica, nía nacái úwi ìyéeyéica nacuèeríná icapèe manuírí iricuwa, càita nacái macáita áibanái wenàiwica ìyéeyéica cháí yàcalé, náalífacawa nuináwaná ìwali presoca núa nuebáidacaténá Cristo itàacái. ¹⁴Nía nacái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái ìyéeyéica cháí yàcalé, batéwa macáita nachàiniadaca náiwitáisewa idécanáami naicáca núa presoyéi ibànalicu. Naicáciná nuideniaca nuuwichàanáwa matuíbanáiri iyú, iná cachàinica náiwitáise manuísíwata cachàiníwanái. Càmita cáalu nacàlidaca Dios itàacái, néese náibáaca nawàwawa Wáiwacalí iwéré iyúudàanápíná nía nacái.

¹⁵Báisita abénaméeyéi nèewi nacàlidaca Cristo iináwaná ìwali báawacáiná naicáca caináwanáca náicha núa. Nawàwaca namawèniadaca

núa meedá. Quéwa áibanái nacàlidaca Cristo iináwaná ìwali cayábéeri náiwitáise yáapichawa. ¹⁶Nacàlidaca Cristo iináwaná ìwali cáininácáiná naicáca núa, náalfacáináwa Dios idéca imàacaca presoca núa nucàlidacaténá madécaná wenàiwica irí cainácaalí fímáaná yái tàacáisi fíméerica Jesucristo iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yúuwichàacáisi fícha. ¹⁷Quéwa níara báawéeyéica iicáca núa nacàlidaca Cristo iináwaná ìwali caináwanacaténá nuícha nía. Càmita báisi nawàwa nacàlidaca Cristo iináwaná ìwali, néese nawàwa meedá càulenáca cachàiníwanái namànica nulíni presocáiná núa. ¹⁸Quéwa éwita nacàlidacáanáta Cristo iináwaná ìwali báawacáiná naicáca núa, càicáanáta càmita achúma nuwàwa ìwali. Néese casímáica nuwàwa, càide iyúwa casímáiná nuwàwa nacàlidacaalí Cristo iináwaná ìwali cáininácáiná naicáca núa.

¹⁹Yá mesúnamáita casímáica cachàiníwanái nuwàwa núalfacáináwa macáita yái namàníríca iyúudàanápíná numusúacawa cayába, pisutácáinacué Dios ícha nulípiná, Espíritu Santo nacái iyúudàaca núa, yái Espíritu Jesucristo ibànùerica yàacawéeridacaténá wía. ²⁰Núalfacáináwa báisíiri iyú nuwàwalicúisewa Dios càmfínápíná ibáiniada núa ìwalíise yái nuebáidáanáca itàacái nucuacaténá iyúudàaca nutàaníca nali; néese núalfacawa iyúudàanápíná núa nutàanicaténá macàaluínináta nàacuèsemi macáita. Manúica nuínáidaca nuwàwawa Dios ìwali iyúudàanápíná núa càide iyúwa iyúudàaná núa càiripináta núsáidacaténá cayábéeri iyú cachàiníwanái máini cayábéericani, yái Cristoca, cachàiníri nacái íiwitáise. Càipíná Dios iyúudàaca

núasáidaca cáimiétacanéericani yái Cristoca, idècunitàacá nùyaca cháí èeri irícu, càita nacái nuétácaalíwa. ²¹Nuwàwa núasáidaca cachàinírica íiwitáise yái Cristoca, núacáiná nudéca numàacaca núawawa Cristo írí numànicaténá abéerita càide iyúwa iwàwáaná idècunitàacá nùyaca cháí èeri irícu; néese nanúacaalí núa Cristo ìwali nuebáidacáiná itàacái, yá cayába cachàini nulíni fíchéi nùyáaná cháí èeri irícu níacáiná madécaná yáwanái wenàiwica néemiápiná Cristo íináwaná ìwali nuétáaná ìwalíise, yá nacái nùyapínáca yáapicha chènuniré. ²²Quéwa núalíacawa núalimá nuíbaidaca mamáalàacata Cristo írípíná nuyamáacaalícáwa cháí èeri irícu. Iná càmita núalíawa càirínácaalí nuwàwéeri náicha, yái nucáuca cháí èeri irícuírica, càmicaalí nucáuca chènuníiséeri. ²³Máiní càulenáca núalíacaténáwa càirínácaalí náicha nuwàwéeri numànica. Nuínáidacaalíwa abéerita nùwaliwa, yá nuwàwa nuétácawa yéewanápiná nùyaca Cristo yáapicha chènuniré cayábacáiná cachànica nulíni nùyáanáca néeni íicha èeriquéi. ²⁴Quéwa, nuwàwalicaalícué pía, yá núalíacawa iwàwacutácué nùyaca píapicha cháí èeri irícu, nuyúudàcaténácué pía. ²⁵Núalíacáináwa iwàwacutáanácué nuyúudàaca pía quiríta, íná yéewa nuebáidaca nuwàwalícuísewa nùyáanápinácué mamáalàacata píapicha cháí èeri irícu nuchàiniadacaténácué píiwitáise peebáidacaténácué Jesucristo itàacái manúsfwata cachàiníwanái mamáalàacata, casífmáiri iyú nacái. ²⁶Iná nùyapínácaalícué píapicha àniwa, yásí cáimiétaquéeri iyúpiná píicáca Cristo Jesús nùwalíisená, icùacáiná núa cayába.

²⁷Péemiácué abéeri wawàsi: Máinícué iwàwacutáca píyaca

machacàníiri iyú càide iyúwa Cristo íyáanáte, yéewanápiná áibanái iwàwaca yéemiaca Cristo íináwaná ìwali. Càita nùacaalí nupáchiacuéca pía, càmicaalícué nacái nùawa píatalé, yá nuwàwacué nuémiaca píináwaná ìwali peebáidacuéca Jesucristo itàacái tàí íiméeri iyú, abédanamacacué nacái píiwitáise píapichawáaca Espíritu Santo ichàini iyú. Càita iwàwacutácué pímanica ùwicái Dios írípíná: Píibaidacué Dios írípíná cachàiníiri iyú píapichawáaca pícalidacaténácué macàalufínináta yái tàacáisica, yéewanápiná áibanái yeebáidaca Jesucristo itàacái, yéewacaténá iwasàaca nía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. ²⁸Píacúé máiwitáise pía pícalúniwa píuwidenái ìwalísewa, íbatàa abé yàawíríapíná. Píuwidenái íicácaalícué píideniaca píuwichàanáwa Cristo írípíná matuíbanáiri iyú, yásí náalíacawa amaléeri iyú nàuwichàanápinácawa càiripínáta nabáyawaná ìwalísewa. Càipíná nacái Dios imàacacué píalíacawa Jesucristo idéca iwasàacuéca pía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. ²⁹Dios idéca imànicuéca píri yái cayabéerica Cristo ìwalíisená: Dios imàacacué peebáidaca Cristo itàacái, càita nacái Dios imàacacué píuwichàacawa Cristo írípíná cháí èeri irícu, peebáidacáinácué itàacái. ³⁰Píacúé, núa nacái abédanamata wamànica wàacawa ùwicái Dios írípíná. Càita wamànica ùwicái: Wàuwichàacawa Cristo írípíná weebáidacáiná itàacái. Bàaluité píicácuéca namànica nulí báawéeri nùyacaalítcué píapicha. Pidécúca péemiaca nuínáwaná ìwali àniwa namànica nulí báawéeri mamáalàacata cháí. Càita numànica nùacawa ùwicái Dios írípíná.

**La humillación y la
grandeza de Cristo**

2 Píacué nuénánáica, núalíacawa Cristo idéca imichàidacuéca píiwitáise, pidécuéca pichàiniadaca piwàwawa nacái cáininácáinácué Cristo iicáca pía. Núalíacawa nacái Espíritu Santo yàacawéeridacuéca pía. Càita nacái núalíacawa piicáanácué áibanái ipualé, cáinináca piicácuéca nía nacái. ²Iná yéewa píalimácué casímáica pimànica nuwàwa pimànicaalícué càì: Abédanamacué píiwitáise píapichawáaca, píacué macáita. Cáininácué piicáyacawa. Abédanamacué piwàwa píináidacawa, píibaidacué cachàiníiri iyú Dios iripiná macáita pimanùbaca iyúwa. ³Picácué pimàni piríwata cayábéeri yéewanápiná meedá caináwanácuéca pía áibanái fícha; càita nacái picácué cáimacái piicáca píawawa. Néese iwàwacutácué piicáca píawawa iyúwa càmfíri cachàini áibanái fícha. Picácué picutá cachàinícaténá pimànica píawawa áibanái fícha, néese piicá áibanái iyúwa cayábéeyéi íiwitáise píícha. ⁴Picácué pimàni abéerita piríwata cayábéeri, néese picutácué piyúdàacaténá áibanái, pimànicaténácué nalí cayábéeri.

⁵Píináidacuéwa càide iyúwaté Cristo Jesús íináidánáwa.

⁶Càité Cristo Jesús imànica:

Ewitaté Dioscánítani,
yái Cristo Jesúsca,
càicáaníta càmitaté
cachàini imànica
yáawawa áibanái fícha
macáicáténáté yàaca
icàaluíniná càiride iyúwa
abéeri Dios inacáiri.

⁷Néese iwàwacáináté imànica càide iyúwaté Dios iwàwáaná,
ínáté Cristo Jesús imàacaca
fíchawa ichàini manuíríwa,

yá nacái icamalánáwa
icànéerica mèlumèluíri iyú
chènuniré Dios yáapícha.
Yáté Cristo Jesús imànica
yáawawa iyúwa Dios yàasu
wenàiwica fíbaidacaténá
Dios irí, yá imusúcaté
iicá èeri iyúwa wenàiwica.

⁸Yèepunícatéwa iiná èeri
irícuíri yáapíchawa, yá
iyacaté càide iyúwa càmfíri
cachàini náicha canánama.
Dios ichùulíacaté Cristo
Jesús yéetáanápínátéwa, yá
Cristo Jesús imànicaté càide
iyúwaté Dios ichùulíanáni.
Càmítaté yéetáwa càide
iyúwa macái èeri mìnaná
yéetáanáwa, néese
yùuwichàacaté yéetácáisi
máiníri báawaca, báiri
nacái wenàiwica iicáca
nanúacáináténi cruz ìwali
càide iyúwa nanúaná
wenàiwica imànírica
ibáyawanáwa manuísíwata.

⁹Ináté idécanaámíté Jesús
imíchàacawa yéetácáisi
fícha, yá Dios imàacacaté
Jesús iyaca cáimíetacanéeri
iyú áibanái fícha canánama,
yéewacaténá macáita yàaca
Jesús iyéininá iyúwa Dios.

¹⁰Càité Dios imànica Jesús irí
yéewanápiná macáita nàaca
Jesús icàaluíniná, macáita
nàara iyéeyéica chènuniré,
nía nacái èeri irícuíyéica,
nía nacái yéetéyémicawa.
Cáipiná nàaca Jesús iyéininá
Dioscáiná idéca imàacaca
cachàinícani náicha
canánama.

¹¹Yá macáita nacàlidapiná
Jesucristo ìwali
Wáiwacalícani,
cachàinírica náicha
canánama icuèrica
macáita. Càipiná
nàaca Wàaniri Dios irí
cayábéeri Jesucristo ìwali.

Los cristianos son como luces en el mundo

¹²Iná píacué nuénánáica cáininéeyéica nuicáca, càide iyúwacué peebáidáanáté nutàacái nùyacaalícué píapicha bàaluité, càita nacái nuwàwacué peebáidaca nutàacái tàì fíméeri iyú cachàiníwanáì mamàalàacata idècunitàacá nùyaca déeculé píichacué. Jesucristo idéca iwasàacuéca pía Dios yàasu yùuwichàacáisi fícha, íná píalimáidacué macái pichàini iyúwa pimànínápinácué càide iyúwa Dios iwàwáaná pìacaténácué iyéininá cáimiétaquéri iyú, ipíchanácué pimànica píbáyawanáwa. ¹³Píalimápinácué càì pimànica Dioscáina idéca imàacacué píri píiwitáise cayábéeri yéewacaténácué píwàwaca pimànica cayábéeri, Dios nacái iyúudàacuéca pía pimànicaténácué càide iyúwa iwàwáaná.

¹⁴Picácué pitàaní lúasi iyú, picácué nacái pitàaní píriwáaca chàinisíiri iyú, ìwalíise yáì iwàwacutéericuéca pimànica, néese píibaidacué Dios irípiná píapichawáaca. ¹⁵Pimànicué càì, yéewanápinácué canácata áibanáì yáaliméeri icháawàaca píbáyawaná, càmitacué nacái pucháiba píiwitáise. Dios yéenibecáinácué pía, íná píyacué mabáyawanéeri iyú nèewi níái èeri mìnanáì báawéeyéica fíiwitáise, iméerèeyéicawa. Càicuéca píade cháì èeri iricu iyúwa dùlupùta ipucuèyéicawa catéeri iricu, píalíacáinácué Dios ìwali. ¹⁶Picàlidacué nalf yáì báisíiri tàacáisica yéewanápiná nadèniaca nacáucawa càmfíiri imáalàawa. Iná pimànicaalícué càide iyúwa nuéwáidáanácué pía, yá casíimáipináca nuwàwa píwalíisecué Cristo yàanáacaalípiná

núalíacáináwa cawèníricani yáì nuéwáidáanácuéca pía. Cawènírica nacái yáì nuíbaidacaléca Dios irípiná. ¹⁷Péemíacué comparación: Judíonáì imàacacaalí píráì ofrenda iyú Dios irípiná nàacaténá irí cayábéeri, yá nàucúaca quiíréeri uva ituní cáli ínatabàa iyúwa sacrificio yéewacaténá cawènírici cachàiníwanáì namànica nàasu ofrendawa Dios irípiná. Càita nacái peebáidacuéca Jesucristo itàacái, píuwichàacuécawa irípiná nacái. Yácatacué píasu ofrenda Dios irípiná. Uwé, cawàwanáta Dios iwàwaca nuétácawa Cristo ìwali càide iyúwa sacrificio íiranámi imusúacaalíwa fícha cáli ínatabàa. Càita núalimácué cawènica cachàiníwanáì numànica píasu ofrendawa Dios irípiná, yáì peebáidáanácuéca Jesucristo itàacái, píuwichàanácuéwa irípiná nacái. Quéwa éwita nanúacaalí núa, càicáanáta casíimáica núa, nuyanídacawa píapichacué nacái. ¹⁸Casíimáicué píwàwa, píyanídcuéwa nacái núapicha.

Timoteo y Epafrodito

¹⁹Wáiwacali Jesús iwàwacaalí càì, yá nuwàwaca nubànùacuéca píatalé Timoteo mesunamáita ipáchiacaténácué pía, nuwàwacáinácué icàlidaca nulí píináwaná ìwali casíimáicaténá nuwàwa. ²⁰Yá nubànùacué píatalé Timoteo canácáiná núapicha áiba wenáiwica íináidéeriwa abédanamata núapicha, iyúudàacaténácué pía càide iyúwa nuwàwáaná. ²¹Macáita níara áibanáica nánáidacáitawa nàasu wawàsi ìwaliwa. Càmita máiní nawàwa namànica càide iyúwa Jesucristo iwàwáaná. ²²Quéwa píalíacuécawa Timoteo iináwaná ìwali iyaca machacàníiri iyú, íbaida nacái Dios irípiná núapicha, wacàlidacaténá Dios

itàacái, yá Timoteo iyúudàaca núa càide iyúwa asiali iyúudàacaalí yáaniriwa. ²³Iná nuwàwaca nubànùacani iicacáténacué pía, idécanacáita núalíacawa càinácaalí namànínápiná nulí cháí presonái ibànaná irícu. ²⁴Quéwa manuía nuínáidaca nuwàwawa Wáiwacali ìwali nùanápiná nuicácuéca pía caqualéta, Wáiwacali iwàwacaalí numànica càì.

²⁵Càita nacái nuínáidacawa iwàwacutáaná nubànùacuéca pìatalé wéenasàiri Epafrodito, yái yeebáidéerica Jesucristo itàacái, fíbaidéerica núapícha Dios irípiná, wamànicaténá ùwicái Satanás ípunita Jesucristo irípiná. Bàaluité pibànùacatécué nùatalé yái Epafroditoca iyúudàanápinaté núa. ²⁶Máiní Epafrodito iwàwaca iicácuéca pía macáita. Achúmaca iwàwa manuísíwata pìwalicué péemiácáinaté iináwaná ìwali iculúanátéwa. ²⁷Báísíta iculúacatéwa, batéwa nacái yéetácawa, quéwa Dios iicacaté ípualé. Dios iicacaté nacái nupualé, íná càmitaté imàaca Epafrodito yéetácawa máinícáicha achúmaca nuwàwa cachàiníwanái náicha macáita yái wawàsica imàaquéerica achúmaca nuwàwa. ²⁸Iná máiní cachàiníwanái nuwàwaca nubànùacuéca pìatalení caqualéta casímáicacáténacué piwàwa piicáca àniwani. Piicácaalípinácué Epafrodito iyaca cayába siuca, yásí matuíbanáica nuwàwa. ²⁹Pitáidacué Epafrodito casímáiri iyú càiride iyúwa péenasàiri yeebáidacáiná Wáiwacali itàacái; piacué nacái náimiétacaná càiripináta, cawinácaalí cayábéeyéica íiwitáise càide iyúwa Epafrodito iyáaná. ³⁰Batéwaté yéetácawa fíbaidacáinaté cachàiníri iyú Cristo irípiná. Yúuwichàacatéwa cáalunáiri iyú iyúudàacáténaté núa, imànicaténaté nulí cayábéeri píchawalínácué, yái

cayábéerica càmiiricuéca pialímá pimànica nulí déeculécáinácué pía nuícha.

Lo verdaderamente valioso

3 Siúcade nuénánái casímáicué piwàwa Wáiwacali ìwali, yàasu wenáiwicacáinácué pía. Yá casímáica nuwàwa nutànáacuéca pírí àniwani càide iyúwa nudéénacué nutànàacáwa píriní iwàwacutácáinácué píalfacawa péemiaca cayábani. ²Iná péemiacué cayábani: Piicácué píichawa cayába níara báawéeyéica íiwitáise, yèpuníyéicawa càide iyúwa fíbaidacanacáiyéi Dios irí, quéwa namànicáita nabáyawanáwa meedá. Nachùuliaca càmiyíyí judío yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái nadalúanápiná naináwa circuncisión iyú càide iyúwa judío íiwitáise iyáaná. ³Picácué péemiá nalí, wíacáiná Dios yàasunáisiwaca wía, wía yèeyéica Dios icàaluíniná báisíiri iyú càide iyúwa Espíritu Santo imichàidáaná wáiwitáise. Yá casímáica wàyaca abédanamata Cristo Jesús yáapícha. Càmita nacái cáimacái waicáca wíawawa ìwalíise yái wáaliméerica wamànica wachàini iyúwa. ⁴Idécaalí Dios yàasu wenáiwicaca wía ìwalíise yái wamàníricatá, yáté Dios yàasu wenáiwicaca núa ráunamáita áibanái fícha canánamatá, máinícáiná judfosiwaca núa. ⁵Namànicaté nulí circuncisión nudèniacaalíte ocho èeri, càide iyúwaté Dios ichùullianá judfónái imànica nawàwalicáténaté Dios yàasu wenáiwicaca nía. Israelitaca núa, Israel itaquérinámícáiná núa, Benjamín itaquénáinámi yéénaca núa, yái Israel íirimicaté íipidenéericaté Benjamín. Núacata hebreesíwa, hebreesíwacáiná macáita nùawirináimica, càmiyíyéite icásàawa càmiyíyéi israelita yáapícha. Nutàánica nacái hebreo itàacái iyú, càmitaté nacái

núuca nuíchawa israelita íiwitáise nuyacaténaté iyúwa càmfíri israelita. Yá nuéwáidacatéwa Dios itàacái ìwali profeta Moisés itànèericaté, yá fariseocaté núa yebáidéericaté manuísíwata càide iyúwa fariseonái yéwáidáaná, níái yebáidéeyéica cachàiníri iyúni náicha canánama. ⁶Máinicáinaté nuebáidacaté cachàiníri iyú fariseonái yàasu tàacáisi, ínáté nùuwichàidaca nùacawa níara yebáidéeyéicaté Jesucristo itàacái. Nuyacaté machacàníri iyú càide iyúwa profeta Moisés ichùulianaté wàawirináimi, ínáté canácata yáaliméeri icháawàaca núa Moisés yàasu tàacáisi ìwalíise. ⁷Bàaluité cawèníricaté nulí nuicáca macáita yái wawàsica quéwa siúcáisede caná iwèni nulí nuicácani, nùalífacáináwa càmita yéewa iwàsàaca núa Dios yàasu yùuwichàacáisi fícha, néese nuwàwaca Cristo icùaca núa. ⁸Càita nacái nuicáca macái wawàsi càiride iyúwa canéeri iwèni fícha yái Nuíwacali Cristo Jesúsca, máinicáiná cawènica nuicácani, nuwàwa nacái nùalíaca ìwali manuísíwata. Nuebáidacáinaté Cristo, yáté yúucacawa nuícha macáita yái wawàsi judío íiwitáise ìwalíirica. Siúcáisede nuicáca yái wawàsica iyúwa náuquéerimi wawàsi báawéeri nuwàwacáiná nudèniaca Cristo Jesús Nuíwacalipináwa, nuwàwacáiná nacái nùalíaca nùacawa ìwali manuísíwata cachàiníwanái mamáalàacata àta nùanàacataléta yàatalé chènuniré. ⁹Nuwàwa nacái nùyaca abédanamata Cristo yáapícha càiripináta. Nùalífacawa càmfíripiná mabáyawaná Dios íicáca núa ìwalíise yái numàníinaca càide iyúwa itàacái íimáaná, yái tàacáisi profeta Moisés itànèericaté Dios inùmalicúise; néese manuíca nuínáidaca nuwàwawa Dios ìwali mabáyawanáanápíná íicáca núa

ìwalíise yái nuebáidáanáca Cristo. ¹⁰Máini nuwàwaca nùalíaca Cristo ìwali, nudèniacaténá ichàini nuwàwalicu, yái chàinisi Cristo idènièrica imichàacáinatéwa yéetácáisi fícha, nùuwichàacaténáwa írpiná nacái nuebáidacáináni, àta nuíwítáise iyacataléta càide iyúwaté Cristo íiwitáise iyáanaté yéetacaalítéwa. ¹¹Càita nuwàwaca nùyaca càide iyúwa Cristo iyáanaté numichàacaténáwa yéetácáisi fícha càide iyúwaté Cristo icáucàanátéwa.

La lucha por llegar a la meta

¹²Càmítàacá macáita nuíwítáise íya càide iyúwa Cristo Jesús íiwitáise iyáaná. Càmitàacá nacái mabáyawaná núa càide iyúwa Cristo iyáaná. Quéwa nùalimáida nùacawa mamáalàacata nuyacaténá càide iyúwa Cristo iyáaná, yácáiná Cristo Jesús idéca yeedáca núa yàasu wenàiwicapináwa. ¹³Píacué nuénánáica, nùumacué píri àniwa, càmitàacá nùalimá nùyaca càide iyúwa Cristo iyáaná. Néese càide numànica: Numàacaca nuwàwawa fícha macáita yái numàníiricaté bàaluité. Yá càmita quirínama nuínáidacawa ìwali, néese nuchàiniadaca nuíwítáisewa numànicaténá yái íyèerica nupíchalé nùalimáidáanápíná macái nuchàini iyúwa nuyacaténá càide iyúwa Cristo iyáaná. ¹⁴Nuchàiniadaca nuíwítáisewa, yá nùalimáidaca nùacawa mamáalàacata macái nuchàini iyúwa nuyacaténá iyúwa Cristo iyáaná càide iyúwa wenàiwica íplaníricawa carrera ìwali íplacaalíwa cachàiníri iyú àta yàanàacataléta carrera yàasu imáalàacataléwa néré yeedacaténá írfwa cawèníri premio. Càita nacái nùapínacaalíwa chènuniré, yá Dios imàacapíná nulí yái cawènírica Dios imáidéerica wía weedáanápíná

walíwa Cristo Jesús ìwalíise, weebáidacáiná itàacái.

¹⁵Báisicaalícué cachànica píiwitáise Jesucristo ìwali peebáidacaténácué itàacái tàì fímèeri iyú, néese iwàwacutácué píináidacawa càide iyúwa númáanácué pirí. Iyacaalí abéeri wawàsi píináidéericuécawa ìwali méetàuculé nuícha, yásí Dios imàacacué píalíacawa nacái càide iyúwa iwàwacutáanácué píalíacawa.

¹⁶Quéwa iwàwacutá wàyaca machacàníiri iyú báisíiri tàacáisi ìwali càide iyúwa Dios imàacáaná wáalíacawa.

¹⁷Píacué nuénánáica, pimànicué càide iyúwa nùyáaná. Piicáidacué nalí níara wenàiwicaca iyéeyéica càide iyúwaté wàyáanálucé pèewibàa, wía apóstolca, píalíacaténácuéwa cainácaalí iwàwacutáaná píyaca. ¹⁸Nudéca nucàlidacuéca piríni madécaná yàawírí, quéwa siúca nucàlidacué pirí àniwani nutuíyáa yáapichawa: Madécaná wenàiwica nacàlidaca naináwanáwa neebáidáanása Cristo itàacái báisíiri iyú, quéwa nàuwídeca namànica Cristo, canácáiná iwèni naicáca Cristo yéetáanácawa cruz ìwali wáichawalíná. ¹⁹Quéwa èri imáalàacaalípínáwa, yásí nàuwichàacawa càiripínáta, níara báawéeyéica íiwitáise. Camùnica nía, nayáaca nayáacaléwa máini cadénama, namànicaténá càide iyúwa natúra iwàwáaná meedá. Yá cáimacáica naicáca níawawa nabáyawaná ìwaliwa, yái báawéerica namàníirica, yái wawàsi iwàwacutéericuécawa báica wamànica. Náináidacawa mamáalàacata èeri irícufrí wawàsi ìwali. ²⁰Wía quéwa wadèniaca wáasu calíwa chènuniré. Wacùaca nacái Wáiwacalí Jesucristo yàanàaca chènuníise, yái iwasèerica wía Dios yàasu yùuwichàacáisi fícha. ²¹Néese Wáiwacalí Jesucristo iwàlisàidapíná

wainá machawàaquéerica cayábèeri iyú iyacaténá càide iyúwa iiná chènuníisèeri iyáaná, icànéerica mèlumèlúfrí iyú. Càipíná imànica ichàini iyúwa, idèniacáiná ichàiniwa icùacaténá macáita.

Alégrese siempre en el Señor

4 Iná peebáidacué Wáiwacalí tàì fímèeri iyú, píacué nuénánáica cáininéeyéica nuicáca. Máini nuwàwaca nuicácuéca pía àniwa. Píacué cáininéeyéica nuicáca, píatacué isímáidéeyéica nuwàwa. Càicuéca píade iyúwa yái cawèníirica Dios yèeripínáca nulí píasáidacáinácué cawènica Dios icáca yái nuíbaidacaléca iripíná.

²Nusutáca wawàsi uícha úara Evodiaca, uícha nacái úara Síntiqueca abédanamáanápíná náiwitáise náapichawáaca càide iyúwa abémisana neebáidacáiná Wáiwacalí itàacái. ³Pía nacái íibaidéerica Dios iripíná núpicha cayábèeri iyú, nusutáca pícha wawàsi piwènúadánápíná náiwitáise nalíwáaca, níara pucháiba inanáica abédanamacaténá náiwitáise, nayúudàacáinaté wamànica úwi Dios iripíná wacàlidacaténaté yái tàacáisi fíméerica Jesucristo iwasàca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi fícha, wáibaidacaalíté Dios iripíná Clemente yáapicha, áibanái yáapicha nacái idènièyéica íipidenáwa cuyàluta iricu chènuniré, yái cuyàluta idènièrica náipidená canánama wenàiwica Dios yèeyéica icáuca camfíri imáalàawa.

⁴Casímáicué piwàwa càiripínáta Wáiwacalí ìwali. Yá númacué pirí àniwani: ¡Casímáicué piwàwa! ⁵Pimànicué áibanái irí éerèeri iyú yéewacaténácué macái wenàiwica náalíacawa cayábéericuécawa píiwitáise. Mawiénica Wáiwacalí yéenáiwaná yàanàacaténá àniwa.

⁶Picácué achúma píináidáanícawa piwàwawa áiba wawàsi ìwali càinácaalícué pichàbáanáwa, néese picàlidacué Dios irí macáita, macáí imanùbaca pisutácaalícué píawawa Dios íicha. Pisutácué nacáí íicha wawàsi. Píacué nacáí irí cayábéeri. ⁷Yásí Dios imàaacué matuíbanáica píiuitáise manuísíwata, manuísíwéeri cachàiniwanáí mamáalàacata íicha yáí èeri minanáí yáaliméerica yáalíacawa ìwali. Yá nacáí Dios icùapínacué piwàwa, píiuitáise nacáí, píyacáinacué abédanamata Cristo Jesús yáapícha.

Piensen en todo lo que es bueno

⁸Néese, ìyaca abéeri wawàsi quiríta núcàlidéeripínacué pirí nuénánáí: Píináidacuéwa macáí báisíiri tàacáisi ìwali. Píináidacué nacáíwa macáí cáimiétacanéeri wawàsi ìwali, píináidacuéwa ìwali nacáí macáita yáí iwàwacutéerica wamànica wàyacaténáí machacàníiri iyú. Píináidacué nacáíwa macáí wawàsi ìwali càníirica yáalimáida wenàiwica imànínápiná íbáyawanáwa, càita nacáí macáí wawàsi cayábéeri iicacánáwa, càita nacáí macáí wawàsi cayábéeri iináwaná. Píináidacué nacáíwa ìwali macáí cayábéeri fíwítáaná, ìwali nacáí macáita wacàlidéerica iináwaná cayábéericani.

⁹Pimànicué càide iyúwaté nuéwáidáanacué pía, càide iyúwa nacáí nùlànáacué pía. Pimànicué nacáí càide iyúwaté núcàlidáanacué pirí, càide iyúwaté nacáí píicáanacué numànica. Pimànicué càí, yásí Dios yàacawéeridacuéca píawa, yáí imàaquéerica matuíbanáica wáiwitáise.

Ofrendas de los filipenses para Pablo

¹⁰Casíimáica nuwàwa manuísíwata Wáiwacalí ìwali

piwàwalicáinacué núa àniwa. Nùalíacawa càmitacué píimáichaté núa, néese càmitaté píalimácué piyúudàaca núa. ¹¹Nudèniaca siúcade yáí numáapuèrica, ínà càmita nutànàa pirí cuyàluta pibànùnápínacué nulí ofrenda àniwa, núcáiná nudéca nuéwáidacawa casíimáinápiná nùyaca iyú càinácaalí nudènièrica. ¹²Aibaalí nùyaca catúulécaneéri iyú. Aibaalí nacáí nùyaca càasufrí iyú. Nudéca nuéwáidacawa matuíbanáicaténá nùyaca cháí èeri iricu càinácaalí nùyáaná, éwita máapícaalí núa, càita nacáí nudèniacaalí cayába nuyáacaléwa, càita nacáí nudèniacaalí madécáná nùasuwa, càita nacáí canácaalí nulí yáí numáapuèrica. ¹³Càinácaalí iyú iwàwacutá nùyaca, núalimá nùideniaca macáita yácáiná Cristo ichàiniadaca núa. ¹⁴Quéwa, pídécuéca pimànica nulí cayábéeri manuísíwata pibànùacaalíté nulí plata, áiba wawàsi nacáí numáapuèricaté.

¹⁵Bàaluité núcàlidacatécué pirí yáí tàacáisica íiméerica Jesucristo iwàsàaca wenàiwica Dios yàasu yúuwichàacáisi íicha. Néeseté nuèpùacawa píasu cáli íichacué, yára Macedonia yàasu cálica, nùacaténáté núcàlidaca yáí tàacáisica áibanáí irí. Píalíacuéwa nuèpùacaalítéwa píichacué, píacué Filipos iyacàlená minanáí yeebáidéeyéica Jesucristo itàacáí, yáté abétacué pía íbànùericaté nulí plata, áiba yàasusi nacáí iyúwa ofrenda piyúudàacaténácué núa, piwàwacáinacué píaca Dios irí cayábéeri ìwali yáí núcàlidáanacuéca pirí itàacáí. ¹⁶Càita nacáí ípíchawáiseté nùacawa Macedonia yàasu cáli íicha, idècunitàacá nùyaca Tesalónica iyacàlená néré, yáté pibànùacatécué nulí plata, áiba yàasusi nacáí

iyúwa ofrenda máisibáwanái yàawiría nudèniacaténáté yái numáapuèrica. ¹⁷Càmita nuínáidawa nùasu ìwaliwa meedá nuedácaténá nulíwa nùasupináwa, néese nuwàwaca Dios imànicuéca pírí cayábéeri manuísíwata piyúudàacáinácué núa. ¹⁸Nudéca nuedáca macáita yái pibànuèricatécué nulí, yá nudèniaca cayábáwanái ícha yái numáapuèrica. Pibànùacatécué nulí plata, áiba yàasusi nacái Epafrodito yáapicha, íná yéewa nudèniaca cayábáwanái ícha yái numáapuèrica. Yái piasu ofrenda pibànuèricuéca nulí, càicanide iyúwa pumèníri isàni neeméerica nàacaténá Dios irí cayábéeri, yá casíimáica Dios iicácuéca yái pimàníríca piyúudàacaténácué núa. ¹⁹Iná Nucuèriná Dios imàacapinácué pírí manuísíwata macáita

pimáapuèricuéca cháí èri irìcu, piácué iyéeyéica abédanamata Cristo Jesús yáapicha, Dios idèniacáiná máiní manuísíwata cawèníri chènuniré. ²⁰¡Wàacué Wáaniri Dios iríwa cayábéeri càiripináta! Báisíta, amén.

Saludos finales

²¹Nuwàwali macáita níara Dios yàasu wenàiwicaca iyéeyéica néeni yebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Níái wéenanái iyéeyéica cháí núapicha yebáidéeyéica Jesucristo itàacái nawàwalicué pía nacái. ²²Macáita níái Dios yàasu wenàiwicaca iyéeyéica cháí yàcalé, nía nacái íbaidéeyéica emperador romanosàiri icapèricu nawàwalicué pía nacái.

²³Yá nusutácué Wáiwacali Jesucristo ícha píripinácué imànínápinácué pírí cayábéeri mawèníri iyú macáita.

COLOSENSES

Saludo

1 Núa Pablo, abéeri Jesucristo yàasu apóstol, Jesucristo ibànùèrica nuchàlidacaténá Jesucristo iináwaná ìwali wenàiwicanáí irí càide iyúwa Dios iwàwáaná. Nubànùacué pirí cuyàluta. Yáí wéénásàiri Timoteo yeebáidéerica Jesucristo itàacái ìyaca núapicha, iwàwalicuéca pía nacáí. ²Nutànàacué pirí cuyàluta piacué wéénánáica, Dios yàasu wenàiwicaca ìyeyéyéica Colosas ìyacàlená irícu yeebáidéeyéica Cristo itàacái tàì fíméeri iyú. Nusutácué Wáaniri Dios ícha pirípinácué imàníinápinácué pirí cayábéeri mawèníiri iyú, imàacáanápinácué pìyaca matuíbanáiri iyú nacáí.

La oración de Pablo por los creyentes

³Macáí imanùbaca wasutácaalí Wáaniri Dios ícha pirípinácué, yáí Wáiwacali Jesucristo Yáanirica, yá wàaca irí cayábéeri píwalicué. ⁴Wadéca wéemiácuéca piináwaná ìwali peebáidacuéca Cristo Jesús itàacái, cáininácué nacáí piicáca macáita Dios yàasu wenàiwica yeebáidéeyéica Cristo Jesús itàacái. ⁵Píalimácuéca cáinináca piicáca nía píalíacáinácuéwa pìyáanápiná chènuniré Dios yáapicha casíimáiri iyú. Pidécuéca pidábaca picùaca pìyáanápinácué néré péemlácáináté yáí báisíiri tàacáisi cayábéerica icàlidéerica

Jesucristo iwàwaca iwasàacuéca pía Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha. Yáté peebáidacuécani. ⁶Yáí báisíiri tàacáisica áibanáí icàlidéericaatécué pirí, idéca manùbéeyéí yéemiacani, yá neebáidacani macáí cáli íinata. Yá macáí wenàiwica íiwitáaná nèewi nàyaca abénaméeyéí yeebáidéeyéica yáí tàacáisi càide iyúwacué peebáidáaná, bàaluitécáiná péemiácuéca cáinináca Dios iicácuéca pía báisíiri iyú. ⁷Wéénásàiri cáininéerica waicáca íipidenéerica Epafras, yéewáidacatécué pía báisíiri tàacáisi iyú. Yáí Epafras íbaidaca Dios irípiná wáapicha. Yá siucade Epafras íbaidaca mamáalàacata Cristo irípiná cachàiniiri iyú. ⁸Epafras idéca icàlidacuéca walí piináwaná ìwali. Icàlidaca walí Espíritu Santo idéca ichàniadacuéca pía cáininácaténácué piicáca wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái.

⁹Ináté wéemiacanacáitacué piináwaná ìwali, yá càmita wayamáida wasutáca Dios ícha pirípinácué imàacáanápinácué píalíacawa càinácaalícué iwàwáaná pímanáca, imàacáanápiná nacáí cáalíacáicuéca pía, cáiwitáisecaténá nacáí píalíacaténácuéwa cayábéeri ìwali báawéeri íchaná. ¹⁰Dios imànicaalícué pirí càì, yásí píalimácué pìyaca càide iyúwa iwàwacutáaná Wáiwacali yàasu wenàiwica imànica, pímanícaténácué mamáalàacata cayábéeri càide

iyúwa Wáiwacali iwàwáaná wamànica, pimànicaténacué píibaidacaléwa macáí cayábéeri fiwítáaná Dios irípiná idècunitàacá píaliacuécawa Dios iwali cayábéeri iyú cachàiniwanáí mamáalàacata.

¹¹ Wasutacué Dios fícha nacáí pirípinacué ichàiniadánápinacué pía fiwítáise chènuníseéri iyúwa, yáí icànéerica mèlùmèlúíri iyú. Càitacué píalimá píideniaca macáí wawàsi matufbanáita, tàí fiméeri iyú nacáí. ¹² Càita nacáí píalimacué píaca Wáaniri Dios irí cayábéeri casíimáiri iyú, yáí màulenéericuéca imànica pía cayábéeri iyú, píacué yeebáidéeyéica Jesucristo itàacáí, peedacaténacué piriwa yáí cawèniirica Dios yèeripináca yàasu wenàiwicanáí iríwa Dios iyacàle cacamaléeri iricu. ¹³ Dios idéca iwasàaca wía Satanás fiwítáise catéeri fícha, íná càmita quirínama Satanás idacua wáiwítáise; Dios idéca imàacaca líriwa icùanápiná wía, yáí lírica cáininéerica Dios iicáca. ¹⁴ Yáí Dios lírica yéetacátewa wáichawalíná, ipíchaná Dios yùuwichàidaca wía wabáyawaná ìwalísewa. Càita Dios líri idéca iwasàaca wía íraná iyúwa Dios yàasu yùuwichàacáisi fícha. Íná Dios imàacaca iwàwawa wabáyawaná fícha, wía yeebáidéeyéica Dios líri itàacáí.

La paz con Dios por medio de la muerte de Cristo

¹⁵ Càmita wáalimá waicáca Dios watuí iyúwa, quéwa yáí Cristo, yácata Dios yéeniwaná wáaliméerica waicáca. Yácata Dios lírica, iyéericatè ipíchawáisetè idàbacawa macáita yáí iyéerica.

¹⁶ Dios imàacacaté líri idàbaca macáita yáí iyéerica, macáita iyéerica capíraléeri cáli íinata, cháí èeri iricu nacáí. Idàbacaté macáita yáí waiquéerica, yá nacáí camíricáwa wáalimá waicáca. Dios líri idàbacaté macáita

ángelnáí icuèyéica yàasu cáliwa chènuníseeyéi. Dios líri idàbacaté irípináwa macáita yáí iyéerica.

¹⁷ Cristo iyacaté macáí wawàsi ipíchawáise, yá siuca Cristo icùaca macáita namànicaténá càide iyúwa iwàwacutáaná namànica. ¹⁸ Cristo nacáí icùaca wía, ichùuliaca wía nacáí, wía yeebáidéeyéica itàacáí. Càide iyúwa wenàiwica fiwítáise ichùulianá iináwa, càita nacáí wáiwítaca yáí Cristoca, wíacáiná càica wíade iyúwa Cristo iiná cháí èeri iricu. Cristoca yáí yéerica macáí wawàsi icáuca, imàacacaté nacáí weebáidaca itàacáí. Yácata yáí idàbáanéericatè imichàacawa yéetacáisi fícha. Íná Cristo icùaca macáí wawàsi, cachàinicáiná fiwítáise, manuírí fiwítáise nacáí náicha macáita yáí wawàsica Cristo imáníricatè. ¹⁹ Dios ínáidacatéwa iwàwáaná fiwítáise manuírí iyaca Cristo iwàwalicu máiní manuísíwata. ²⁰ Dios iwàwacaté nacáí Cristo yéetacawa wáichawalíná cruz iwali, ipíchaná wàuwichàacawa Dios yàasu yùuwichàacáisi iyú wabáyawaná ìwalísewa. Yátè Cristo íraná imusúacatéwa fícha cruz iwali. Càité Dios iwàwaca imànica yéewacaténá cayábaca iicáca macáí wawàsi, níái macáita iyéeyéica cháí èeri iricu, nía nacáí iyéeyéica chènuníseéri cáli íinata.

²¹ Quéechatécáwa càmitacué Dios yàasu wenàiwica pía, iyúwa canéeyéi yàasu cáli. Bàaluitè Dios yùuwidécuéca pía manuísíwata, pimànicáinatécué píbáyawanáwa. ²² Quéwacué Dios idéca cayábaca iicácuéca pífiwítáise imàacacáinatè iwàwawa píbáyawaná fícha, Cristo yùuwichàacáinatè yéetacáisi iiná yáapichawa, yáí iiná èeri iricúfrica. Dios idéca càí imànicuéca píri itécaténacué pía ibàlùadánápinacué pía ípunitawa, masaquèyèipiná fiwítáise, mabáyawanéeri iyú nacáí.

²³ Quéwa piwàwacaalícué piyaca Dios yáapicha, iwàwacutácué peebáidaca Jesucristo itàacái tàì ímèerí iyú mamáalàacata. Picácué piméyáa picùaca Jesucristo iwàsàanápíná píawa Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha, néese peebáidacué mamáalàacata càide iyúwa nacàlidáanátécué píri cayábèeri tàacáisi. Yácata tàacáisi madécaná wenàiwica íiwitáaná yéemièrica macái cáli íinata. Núa nacái Pablo, nudéca nucàlidaca wenàiwicanái írini.

Pablo encargado de servir a la iglesia

²⁴ Siùca casímáica nuwàwa nùuwichàacawa cháì presoíyéi ibànàlicu iwàlfiése yái nucàlidáanáuéca píri Jesucristo iináwaná, madécaná áibanái wenàiwica írì nacái, nuwàwacáiná núsáidaca áibanái írì cànínacaalíté Cristo yùuwichàanáwa náichawalíná imàacacaténá yàasu wenàiwicaca nía, cawínacaalí yeebáidéeyéica itàacái, iyéeyéipíná càiwade iyúwa Cristo iiná iyéerica cháì èeri írìcu. ²⁵ Dios idéca ichùullaca nuíbaidáanápínácué píri, píacué yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, nyúudàacaténácué pía. Dios ichùullacaté núa nucàlidáanápíná itàacái wenàiwicanái írì, quéwa iwàwacutáca nucàlidaca itàacái macáita, àta yái tàacáisi Dios ibèericatè wenàiwicanái íicha. ²⁶ Bàaluitésíwa, èeri ipíchawáiseté, néenialíté Dios ibàacatè yái tàacáisi macái ángelnái íicha. Néeseté idécanáami idàbaca wenàiwicanái, yáté ibàaca náichani nacái, yái tàacáisica. Iná madécaná mil camuí Dios idàbacatáiseté èeri àta siùca nacáide, idéca ibàaca yái tàacáisica wenàiwicanái íicha. Quéwa siùca Dios imàacaca yàasu wenàiwicanái yáalíacawa íwali. ²⁷ Píacué càmfíyéica judío,

Dios iwàwacatécué imàacaca píalíacawa íwali yái tàacáisi máiníri cayábaca, máiníri nacái cawènica, Dios ibèericatè áibanái íicha. Yácata yái tàacáisica: Dios idéca imàacacué Cristo iyaca piwàwalicu, píalíacaténácuéwa piyáanápíná chènuniré Dios yáapicha, cáimiétacanèeri iyú, mèlumèlúripíná picamalá yáapichawa.

²⁸ Wía apóstolca, wacàlidaca Cristo itàacái wenàiwicanái írì. Wàalàaca nía éerèeri iyú macái wenàiwica íiwitáaná. Wéewáida nacái macái wenàiwicanái macáita Dios yáalíacái iyú náalíacaténá néemiaca cayábani, cànínacaalí ímáaná wawàwacáiná wabàlùadaca nía Dios íipunita cachàiníyèi íiwitáise Cristo íwali. ²⁹ Iná nuíbaidaca Dios írìpíná cachàiníri iyú macái nuchàini iyúwa, yái chàinisi Cristo imàaqueerica nulí.

2 Nuwàwacué píalíacawa nusutácué Dios íicha píripíná manuúfwata, píacué Colosas iyacàlená mìnánáica. Càita nacái nusutáca Dios íicha nalípiná níara Laodicea iyacàlená mìnánáica, macáita nacái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, càmfíyéicawa íicá núa. ² Nusutácué Dios íicha píripíná canánama Dios ichàiniadáanápínácué piwàwa, yéewanápiná nacái cáinináca píicáyacacawa abédanamata. Nusutácué Dios íicha nacái imàacáanápínácué píalíacawa manuúfwata Cristo íwali. Yái Jesucristoca, yácata tàacáisi Dios ibèericatè wenàiwicanái íicha, quéwa siùca Dios imàacaca wáalíacawa Jesucristo íwali. ³ Dios iwàwa wáalíacawa Cristo íwali, yácáiná Cristo idèniaca macáisíwata Dios yáalíacái, máiní cayábèerica. Iná wáalíacaalíwa Cristo íwali, yásí imàaca wáalíacawa macái wawási íwali Dios iwàwéerica

wáalafacawa iwali. ⁴Núumacué piri cãi ipíchanácué nachiwáidaca pía cachiwéeri tàacáisi iyú casímáirica wenàiwicanáí yéemiaca, níái cãmíiyéica yáalía Dios iwali.

⁵Ewitacué canácánita núa píapicha siüca, càicánitacué nuwàwali pía mamáalàacata càide iyúwa nüyaca nacáicaalcué píapicha.

Yá casímáica nuwàwa nuémiacué piináwaná iwali abédanamacué píiwitáise píapichawáaca piyacaténácué machacàníiri iyú Dios iicápiná, peebáidánácué nacái Cristo itàacái tàì íiméeri iyú.

La nueva vida en Cristo

⁶Pidécuéca peebáidaca Wáiwacali Jesucristo iwasàanápínácué pía Dios yàasu yúuwichàacáisi íicha, íná iwàwacutácué píyaca abédanamata Wáiwacali yáapicha. ⁷Càide iyúwa manuírí àicu ipíchu ibàlùacaalíwa depuúwalé cáli iricu, yá canácata yáaliméeri iwatàacani, càita nacái iwàwacutácué peebáidaca Jesucristo itàacái mamáalàacata tàì íiméeri iyú càide iyúwatécué néewáidáná pía. Píacué nacái cayábéeri Dios írì mamáalàacata.

⁸Píicácué píichawa cayába ipíchanácué áibanáí iwénúadacuéca píiwitáise báisiiri tàacáisi íicha nawàwacáiná nachiwáidacuéca pía nàasu cachiwéeri tàacáisi iyúwa. Càmita nacàlida Cristo itàacái, càmita nacái Cristo iyúudàa nía. Néese nacàlidacáita meedá càide iyúwa èeri mìnánáí íiwitáise íimáaná, yá nacái nàawirináimi yàasu tàacáisica. Nacàlida nacái demonionáí yàasu tàacáisi, níara demonio ichùuliyéica èeri mìnánáí íiwitáise namànicaténá nabáyawanáwa.

⁹Píicácué péemíca cachiwéeyéi írì yácáiná yái Cristoca, yácata abéerita wenàiwica idènièrica macáita Dios íiwitáise cachàiníiri manuísíwata. ¹⁰Dios íiwitáise cachàiníiri idéca ipuníadacuéca

piwàwa píyacáinácué abédanamata Cristo yáapicha, yái Cristo ichùuliyéica macái àngelnáí íiwitáaná, demonionáí nacái, macáita icuèyéica yàasu cáliwa chènuníiseeyéi, cháí èeri iricu nacái. Iná cachàiníirica náicha canánama yái Cristoca. ¹¹Péemiácué comparación: Dios ichùuliacaté judíonáí namànínapínaté circuncisión néenibe asianáí írìwa nawàwalicaténaté Dios yàasunáica nía. Yái circuncisión íimáanáca càicanide iyúwa Dios idéca nacáicaalí idalúaca náicha náiwitáise cabáyawanéeri. Càité Dios iwàwaca judíonáí imànica àta Cristo yàanàacatalétaté. Siüca píyacáinácué abédanamata Cristo yáapicha, íná Cristo idéca ichuìdacuéca pícha píiwitáise cabáyawanéeri càide iyúwa idéca nacáicaalí idalúacuéca pícha báawéeri. Càitacué Cristo yásáidaca yàasu wenàiwicaca pía. ¹²Càita nacái íimáaná yái pibautizáanacuécawa:

Quéechatécué pírìcùacaalítéwa úni yáaculé, yá píasáidacatécué Cristo idéca ichuìdacuéca píbayawaná machawàacacaténácué píbayawaná iyúwa yéetérimíwa. Iná càicatécué píade iyúwa yéetéeyéimíwa Cristo yáapicha càlullí iricu, píricùacaalítécuéwa úni yáaculé. Néese píimichàacaalítécuéwa úni yáacuíse, yáté píasáidacuéca píðabacaté píyaca pícauca wàlisàí yáapichawa càide iyúwa pídeca nacáicaalícué píimichàacawa yéetácáisi íicha Cristo yáapicha, peebáidacáinaté cachàiníirica Dios íiwitáise, yái imichàidéericaté Cristo yéetácáisi íicha. ¹³Bàaluité càicuéca píiwitáise iyúwa yéetéeyéimíwa, pímanicáinatécué píbayawanáwa. Ináté càmitacué píalimá pímanica cayábéeri càide iyúwa yéetérimíwa cãmíiná yáalimá imànica cayábéeri, píiwitáise cabáyawanéeri

idacùacáinátécué pía. Quéwa Dios idéca cáuca imànicuéca píiwitáise piyacáinacué abédanamata Cristo yáapicha. Dios idéca imàacaca iwàwawa macáita wabáyawaná fícha, ìwalíise yáí Cristo yéetáanácawa wáichawalíná. ¹⁴Bàaluité càmita wamàni càide iyúwaté Dios ichùullianá wamànica imàacacaalíté itàacáiwa profeta Moisés irí. Inaté yáí tàacáisi icháawàcaté waináwaná ìwali. Dios itàacái fímacaté iwàwacutáanáté wàuwichàacawa wabáyawaná ichùulliacawa. Yáí yùuwichàacáisica càicanide iyúwa wamawèniacále manuúri iwàwacutéerica wapáyaidaca wáichawa càiripináta càmícáináté wáalimá wamànica macáita machacàníiri iyú càide iyúwa Dios itàacái fímáaná. Quéwa Dios idéca imáalàidaca wáicha yáí wamawèniacáleca imàacacáináté iwàwawa wabáyawaná fícha Cristo yéetácáinátéwa cruz ìwali wáichawalíná. Iná càmita iwàwacutá wàuwichàacawa càiripináta wabáyawaná ichùulliacawa. Dios idéca iwasàaca wía fícha. ¹⁵Cristo yéetácáinátéwa cruz ìwali wáichawalíná, yáté Dios imawèniadaca demonionái ichàini, níara demonio fíwacanánáica ichùuliyéica èeri mìnánái fíiwitáise. Yá Dios ibáiniadaca nía macàaluínináta macái chènuníiséeyéi iicápiná. Yá nacái Dios imàacaca Cristo itéca yáamísewa demonio fíwacanánái presofíri iyú, càide iyúwa cachàiníri úwi fíiwacalíná itécaalí yáamísewa yùuwidenáíwa idécanáami úwi fíiwacalíná imawèniadaca nía.

Busquen las cosas que son del cielo

¹⁶Iná càmítacué iwàwacutá péemiaca nalí níara áibanái icháawèyéica piináwaná ìwali piyáacalé ìwalísewa, ìwalíise

nacái yáí càmíinacuéca pimàni judionái yàasu manuúri culto macái camuú imanùbaca, macái quéeri imanùbaca nacái, macái semana imanùbaca nacái, sábadò irícu, judionái iyamáidacatáicawa. ¹⁷Bàaluité Dios ichùulliacaté israelitanái namàníinápínaté macáita yáí wawàsica náináidacaténátéwa ìwali nacuèrinápínaca Dios ibànueripínaté nalí, yáí Cristoca. Quéwa Cristo yàanàcaté aléi èeri irículé, iná càmita iwàwacutá wamànica wàacawa quirínama yáí wawàsica iyúwa áibanái cachìwéeyéi náimáanacué pirí siuca. ¹⁸Péemiacaalícué cachìwéeyéi irí, yásí nachìwáidacué píawa; picácué péemia nacháawàaná piináwaná ìwali. Càita nacàlidaca nèepunícawa nàasu tàacáisi cachìwéeriwa: Náimaca iwàwacutáanása wàyaca máiní catúlécaneéri iyú, wamàcáanása nacái wáichawa wayáacaléwa cayáabánápínása Dios iicáca wía. Náimaca nacái iwàwacutáanása wàaca ángelnái icàaluíniná, wasutáanása náicha wawàsi natàaníinápíná wawicáu Dios yáapicha, cachìwéeyéi fímacáiná càmítasa Dios iwàwa yéemiaca wasutáaná fícha. Nacàlidaca nachìwawa nacái naicáasa yéenáiwánási nacáiri Dios néeséeri. Yá nacái máiní cáimacáica naicáca níawawa manuúsiwata náiwitáise èeri irícuúri ìwalísewa. ¹⁹Càmita nàya abédanamata Cristo yáapicha, yáí icuèrica wía, wía yeebáidéyéica Cristo itàacái. Cristo ichùullaca wía càide iyúwa wenàiwica fíiwitáise ichùullianá iináwa, wíacáiná càica wíade iyúwa Cristo iiná iyéerica cháí èeri irícu. Cristo ichàiniadaca wawàwa, imàacacué nacái abédanamata wáiwitáise wáapichawáaca wamànicaténá càide iyúwa Dios iwàwáaná.

²⁰Piyacáinácué abédanamata Cristo yáapicha, yái yéetéricatéwa píchawalínacué, íná yéewa càicuéca píade iyúwa wenàiwica yéetéricatéwa Cristo yáapicha demonionái fícha, níara demonio ichùulièyéica èeri mìnanaí ííwítáise. Íná càmitacué quirínama iwàwacutá piyaca càide iyúwa èeri mìnanaí ííwítáise iyáaná. Càmitacué iwàwacutá peebáidaca iyúwa cachiwéeyéi ichùulianacué pía. ²¹Càita nacálidaca nachiwawa cayábáanápínásacué Dios iicáca pía. Náimaca: “Picácué pidunùa yái wawási iwali; picácué piyáa yái yàacàsica; picácué peedáni picáapi iriculéwa”, náimaca. ²²Macáita yái tàacáisica nacálidacáita wawási iwali imáalèeripínácawa, íná càmita iwàwacutá weémìaca nàasu tàacáisi írí, Dios imànicáináté yàacási wayáapíná. Níara cachiwéeyéica nachùuliaca wenàiwica, néewáidaca nacái nía èeri mìnanaí yàasu tàacáisi iyú. ²³Báisita madécaná wenàiwica iyúunáidaca cáalíacáica nía cawinácaalí yeebáidéyeyéica cachiwéeyéi itàacái, áibanácáiná nayúunáidaca náalimáaná nàaca Dios icàaluíníná cayábéeri iyú cachàiníwanái náicha canánama namànicaalícáita càulenéeri wawási, nàyacaalí nacái máini catúlécaneéri iyú, namàacacaalí náichawa nayáacaléwa, nàuwichàidacaalí nacái naináwa báawanama. Quéwa macáita yái canéeri iwèni wawàsica càmita iyúudàa wía wadacúacaténá wáichawa wáiwítáise báawéerica, yái ichùulìerica wamànínápiná wabáyawanáwa.

3 Íná piyacáinácué abédanamata Cristo yáapicha, yái imichèericatéwa yéetácáisi fícha, íná siuca piyacuéca picáuca wálisài yáapichawa, càide iyúwa pidéca nacáicaalícué pimichàacawa Cristo yáapicha yéetácáisi fícha. Íná iwàwacutácué pimànica

càide iyúwa Cristo ichùulianá pía peedácaténacué piríwa yái cayábéeri cawènírica iyéerica chènuniré, Cristo iyacataléca yáawinacawa Dios yéewápuwáise icùacaténá macáita Dios yáapicha. ²Píináidacuéwa iwali yái cawèníri iyéerica chènuniré peedéeripínacuéca piríwa áibaalípiná. Picácué píináidawa mamáalàacata iwali yái èeri iricufríca. ³Càicuéca píade iyúwa wenàiwica yéetéeyéicatéwa Cristo yáapicha. Càide iyúwa yéetéerimiwa camíiná íináidawa quirínama èeri iricufrí iwali, càita nacái picácué píináidawa mamáalàacata èeri yàasu wawási iwali. Cristo, yái iyéerica abédanamata Dios yáapicha, icùaca iyaca picáuca camíiri imáalàawa Dios íripíná íbàacanéeri iyú áibanái èeri mìnanaí fícha. ⁴Piyacáinácué abédanamata Cristo yáapicha, íná abéericata Cristo yái yèericuéca picáuca camíiri imáalàawa. Aibaalípiná Cristo yàanàapíná àniwa, yásí piyapínacué icamaláná mèlumèluíri iricu Cristo yáapicha, picùapíná macáita Cristo yáapicha, yái iyéerica chènuniré máiniíri cáimíetaquéeri iyú naicáca, icùacáiná macáita.

La vida antigua y la vida nueva

⁵Aibaalípiná piyapínacué Cristo yáapicha chènuniré, íná siuca cháí èeri iricu pimànicué ùwicái cachàiniíri iyú ípunita yái píiwítáise bàaluisàimica, yái ichùulìericuéca pimànica pibáyawanáwa mamáalàacata: Picácué piimá áiba yáapicha camíirica pinirisíwa, camíichúaca nacái píinusíwa. Picácué pimàni báawéeri piiná iyúwa, yái wawási camíirica Dios íbatàa wenàiwica imànica. Picácué nacái pimàni càide iyúwa píiwítáise báawéeri iwàwáaná pimànica. Picácué piwàwa peedáca piríwa

mamáalàacata macái wawàsi cawènfiri. Cáininácaallicué piicáca cawènfiri wawàsi, yá piacuéca èeri iricuúri wawàsi icàaluúniná Dios íicha, íná pimànicuéca càide iyúwa wenàiwica yèeyéica ídolo cuwáiná yéenáíwaná icàaluúniná Dios íicha. ⁶Cawinácaalí imàníyéica cà nàuwichàapinácawa manuísíwata áibaalípiná Dios yàasu yùuwichàacáisi caiyéininéeri yàanàapinácaalí nàwali, càmicáiná neebáida Dios itàacái. ⁷Càitécué pimànica bàaluité píináidacáinatécuéwa ìwali yái èeri iricuúrica. ⁸Quéwa siuca pimàacacué píichawa macáita yái báawéerica. Picácué calúa píiwitáise, càita nacái picácué calúa pía ráunamáita. Picácué báawa piicáca áibanái. Picácué picuísa píichawa áibanái, càita nacái picácué pitàaní nàwali báawéeri iyú. Picácué pitàaní casaquèeri tàacáisi iyú. ⁹Piwènúacatécuéwa píiwitáise bàaluisàimi íichawa, íicha nacái yái báawéerica pimàníricatécué ipíchawáiseté peebáidaca Jesucristo itàacái, íná picácué picàlida pichìwawa piríwáaca. ¹⁰Siúcade pidèniacuéca wàlisàì píiwitáisewa iyéerica càide iyúwa wàlisàì wenàiwica. Yá píiwitáisecué wàlisàì idàwinàacawa yàacawa Dios íiwitáise inacáiripiná, yéewanápinácué píalíacawa cayába Dios ìwali, yái Dios idàbéericatécué pía. ¹¹Weebáidacaalí Cristo itàacái, yá cayábaca Dios iicáca wá macáita abédanamata, Cristo ìwalíise, judíocaalí wía, càmfíyéicaalí judío wía nacái, imàníyéicaalí circuncisión wía nacái, càmfíyéicaalí imàni circuncisión nacái wía, yàanèeyéicaalí áiba cáli néese wía nacái, càmfíyéicaalí yáalía wía nacái, áibanái yàasu wenàiwicacaalí wía nacái, íibaidéeyéica mawènfiri iyú, náiwacanánáicaalí wía nacái. Iyaca abéerita wawàsi iwàwacutéeri

macáita wamànica: Iwàwacutá wadèniaca Wáiwacaliwa abéerita macáita, yái Cristoca. Yá nacái Cristo iyaca wawàwalicu macáita.

¹²Cáinináca Dios iicácuéca pía. Dios idéca yeedáca pía yàasu wenàiwicacaténácué pía. Íná piyacué machacàníiri iyú. Piicácué áibanái itúulécaná báisíiri iyú. Pimànicué áibanái írì cayábéeri. Picácué cachàini piicá píawawa áibanái íicha, néese iwàwacutácué piicáca áibanái iyúwa cachàiníyéica píicha. Piideniacué piùwichàanáwa matufbanáiri iyú áibanái imànicaallicué pirí báawéeri. ¹³Aibacaalí péenácué imàni pirí báawéeri, yá piideniacuèni, néese pimàacacué piwàwawa íicha, yái báawéerica imàníricuéca pirí. Càide iyúwa Wáiwacali imàcáanátécué iwàwawa pibáyawaná íicha, càita nacái pimàacacué piwàwawa íicha yái báawéerica áiba péená imàníricuéca pirí. ¹⁴Iyaca abéeri wawàsi cachàiníiri náicha canánama, yái cáinináanaca waicáyacacawa. Cáininácaalí waicáyacacawa, yásí abédanamata wáiwitáise wáapichawáaca manuísíwata. ¹⁵Pimàacacué Cristo iyúudàaca pía piyacaténácué matufbanáiri iyú píapichawáaca yácáiná Dios imáidacatécué pía abédanamacaténácué píiwitáise píapichawáaca càide iyúwa Cristo íiná iyéerica cháì èeri iricu. Piacué Dios írì cayábéeri ìwali macáita yái cayábéerica Dios imàníricuéca pirí. ¹⁶Píináidacuéwa mamáalàacata Cristo itàacái ìwali piwàwalicúisewa píalíacaténácué péemiaca manuísíwatani. Péewáidáyacacuéwa Dios yáalíacái iyú. Pichàiniadacué piwàwawáaca nacái cáalíacáiri iyú. Picántaacué cachàiníiri iyú piacaténácué Dios írì cayábéeri. Picántaacué Dios írì salmos iyú, himnos iyú nacái, canciones iyú nacái, iyúwa Espíritu

Santo iyúudàanacué picántàaca.

¹⁷Càinácaalícué wàwasi pimàni, càinácaalícué nacái picàlida, pimànicué macáita Wáiwacali Jesús ípídená iwali, píasáidacaténacué íwítáise áibanái írí. Píacué Wáaniri Dios írí cayábéeri nacái Wáiwacali Jesús ípídená iwali.

Deberes sociales del cristiano

¹⁸Píacué inanái canrííyéica, peebáidacué piníri itàacáíwa, yácáiná cawinácaalí inanái yeebáidéechúaca Wáiwacali itàacái iwàwacutá umànica càide iyúwa ùacawéeri ichùulianá úa. ¹⁹Píacué asianái cáinuíyéica, cáininacué piicáca pínúwa, pimànicué ulí cayábéeri. Picácué piùwichàida úa. Picácué nacái pitàaní ulí ipisíri tàacáisi iyú.

²⁰Píacué sùmanáica, peebáidacué pisèenái itàacáíwa macáita casíimáicáiná Wáiwacali iicácué pimàni càì. ²¹Píacué asianái quéenibéeyéica, picácué píalimáida piicáwa péenibenáíwa àta calúacataléta náíwítáise, ípíchaná achúmaca nawàwa manuísíwata, yá càmita quirínama neebáidacué pitàacái.

²²Píacué áibanái yàasu wenàiwicaca, íibaidéeyéica mawèníri iyú píiwacali íríwa, pimànicué macáita càide iyúwa píiwacali ichùulianá pía cháí èeri írìcu. Pimànicué cayábani yái píibaidacalécawa, càmfírìca abéta píiwacali iicáidacaalícué píri, cayábacaténácáita iicácué pía meedá, néese píibaidacué cayába càiripináta píiwítáise cayábéeri yáapichawa báisíri iyú, píasáidacaténacué píaca Dios icàaluíniná. ²³Cawinácaalícué pimàni, pimànicué cayábani casíimáiri iyú càide iyúwacué píibaidaca nacáicaalí Wáiwacali írì, càmfírìca wenàiwica írì meedá. ²⁴Càicué pimàni píalíacáinácuéwa Wáiwacali yàanápínacué píri yàasu

cawèníri yéenáwa yàacaténacué píwèni áibaalípiná píànacaalícué chènuniré, píibaidacáinácué Cristo írìpiná, yái Píiwacalisíwacué abéerita. ²⁵Quéwa cawinácaalí imànírìca íbáyawanáwa, Dios ípáyaidapínáni yùuwichàacáisi iyú, iwálíise yái báawéerica imànírìca, càmicáiná Dios iicá áiba wenàiwica íwítáaná iyúwa cayábéeri áibanái íicha, néese iicáca macái wenàiwica abédanamata.

4 Píacué náiwacanánái iwàwacutácué picùaca píasu wenàiwicawa machacàníri iyú. Picácué piùwichàida nía máiwítáiseeri iyú, néese pimànicué nalí cáalíacáiri iyú. Píwàwalícué pídhèniaca Píiwacaliwa chènuníseeri. Yá áibaalípiná iwàwacutácué picàlidaca píináwanáwa írì càinácaalícué cayábéeri, báawéeri nacái pimànírìca cháí èeri írìcu.

²Píacué wéenánáica, picácué píméyáawa písutáca píawawa Dios íicha. Néese písutácué píawawa Dios íicha manuísíwata. Yá píacué Dios írì cayábéeri. ³Písutácué nacái Wáiwacali íicha walípiná imàacáanápíná wacàlidaca yái cayábéeri tàacáisica áibanái írì mamáalàacata, wacàlidacaténá nacái nalí yái tàacáisi càmfírìcaté wenàiwica yáalia iwali, yái tàacáisi íiméerica Cristo iwàsàaca càmfíyèi judfo Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. Iná písutácué Dios íicha nulípiná ípíchaná cáaluca núa, nùyacáiná síuca cháí presofyéi íbànalicu nuclíidacáiná yái tàacáisica wenàiwicanái írì. ⁴Písutácué nulí Dios amalácaténá numànica nalí yái tàacáisica yéewanápíná náalíaca néemíacani, càinácaalí íimáaná.

⁵Píacué píchawa cayába, pimànicué cáalíacáiri iyú, iwàwacutácaalícué pimànica wawási nèewi níara áibanái càmfíyéica yeebáida Jesucristo

itàacái. Càicaalínacaalícué píalimá picàlidaca nalí Wáiwacali iináwaná iwali, yá picàlidacué nalíni.

⁶Iwàwacutácué pitàaníca éeréeri iyú càiripináta, cáiwitáiséeri iyú nacái. Iwàwacutácué píalíaca picàlidaca machacàníiri iyú nalíni, macáita cawinácaalí wenàiwica isutéeyéica yéemiawa pía.

Saludos finales

⁷Wéenasàiri cáininéerica waicáca ípidenéerica Tíquico icàlidapínacué píriwa macáita nuináwaná. Tíquico yàacawéeridaca wía cayába, íibaidaca nacái Wáiwacali irípiná núapícha. ⁸Iná nubànùacué píataléni icàlidacaténacué píri waináwaná ichàiniadacaténacué píiwitáise Wáiwacali iwali.

⁹Onésimo yái wéenasàiri cáininéerica waicáca, piyacàle néeséericué nacái, yàapínacawa Tíquico yáapícha. Yásí nacàlidacué píriwa macáita iwali càinácaalí iyáaná cháí.

¹⁰Aristarco yái iyéerica presoíri iyú núapícha presoíyéi ibànalicu, iwàwalicuéca pía. Càita nacái Marcos, yái Bernabé yéenasàirináca, iwàwalicuéca pía nacái. Nudéca nucàlidacuéca píri Marcos iwali, ipáchiaacaalícué pía, yá pitàidacué cayábéeri iyúni. ¹¹Aiba wenàiwica ípidenéri Jesús, áibaalí ípidenéri Justo, iwàwalicuéca pía nacái. Níacata abéta judío yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái íibaidéeyéica núapícha, wacàlidacaténá càinácaalí iyú Dios icúaca yàasu wenàiwicawa. Càita nachàiniadaca nuwàwa. ¹²Epafras abéericué piyacàle néeséeri íibaidéerica Cristo irípiná iwàwalicuéca

nacái pía. Yá mamáalàacata isutácuéca Dios íicha píripinácué manuísiwata cachànicaténacué píiwitáise Jesucristo iwali, pimàacáanápínacué píawawa nacái Dios irí pimànicaténacué càide iyúwa Dios iwàwáaná.

¹³Núalíacawa Epafras isutácué Dios íicha píripinácué manuísiwata, càita nacái Epafras isutáca Dios íicha nalípiná níara Laodicea iyacàlená mìnanáica, Hierápolis iyacàlená mìnanáica nacái.

¹⁴Lucas nacái yái cadepiacáirica cáininéerica waicáca, iwàwalicuéca pía nacái. Càita nacái Demas iwàwalicuéca pía.

¹⁵Nuwàwali níara wéenanáica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái Laodicea iyacàlená mìnanáica. Nuwàwali nacái Ninfa, nía nacái iwacáidáyaquéeyéicawa ucapèericulé namànicaténá culto. ¹⁶Pidécanaamicué piléeca yái cuyàluta píriwáaca, yá píbànùacuéni naléecaténáni, níara yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, Laodicea iyacàlená mìnanáica. Píacué nacái, piléecué nacái yáara cuyàlutaca nubànùerica nalí Laodicea néré. ¹⁷Píimacué cà Arquivo irí: “Píibaida cayába pimànicaténá píibaidacaléwa càide iyúwa Wáiwacali ichùulianá pimànica irípináni”, cà níumaca Arquivo irí.

¹⁸Núa Pablo nutànàacué píri yái tàacáisi achúméeriinaca nucáapi iyúwa nuwàwalicáinácué pía. Pisutácué Dios íicha nulípiná presocáiná núa. Nusutácué nacái Dios íicha píripinácué imànínápínacué píri cayábéeri mawéníiri iyú.

1 TESALONICENSES

Saludo

1 Núa Pablo, Silvano yáapicha, áibaalí ípidenéeri Silas, Timoteo yáapicha nacái nutànàacué pírí cuyàluta, piácué wéenánái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái Tesalónica iyacàlená mìnánái, piácué iyéeyéica abédanamata Wáaniri Dios yáapicha, Wáiwacali Jesucristo yáapicha nacái. Wawàwalicué pía. Wía apóstolca, wasutáca Dios ícha pirípinácué imànínápinácué pírí cayábéeri mawèníiri iyú, imàacáanápinácué piyaca matufbanáiri iyú nacái.

El ejemplo de fe que daban los de Tesalónica

²Macái imanùbaca wasutácaalí Dios ícha pirípinácué, wàaca irí cayábéeri piwalicué macáita. ³Wàaca Wáaniri Dios iríwa cayábéeri mamàalàacata píibaidacáinácué Dios irípiná cachàiníiri iyú peebáidacáinácué Jesucristo itàacái. Wáalía nacáiwa piyúudàacuéca áibanái manušíwata cáinináacáinácué piicáca Dios. Wáalía nacáiwa picùacuéca manušíwata Wáiwacali Jesucristo yàanàanápiná àniwa, iná yéwa plideniácuéca piúwichàanáwa matufbanáiri iyú idècunitàacá namànicuéca pírí báawéeri ìwalíise yái peebáidáanácuéca Jesucristo itàacái. ⁴Píacué wéenánáica, cáininácuéca Dios iicáca pía. Wáalíaca nacáiwa Dios idéca yeedácuéca pía

yàasu wenàiwicacaténácué pía. ⁵Wacàlidacaalítécué pírí Jesucristo iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha, càmítaté wacàlidacáitacué píríni yáawami tàacáisi iyú meedá, néese wacàlidacaténácué píríni Espíritu Santo ichàini iyú, wáalíacaté nacáiwa báisíiri iyú báisícáni yái tàacáisi wacàlidéerica. Píalíacué nacáiwa amaléeri iyú wàyacaté machacàníiri iyú pèewibàa, wayúudàacaténácué pía, íná píalíacuéwa wacàlidacaté pírí Dios itàacái báisíiri iyú.

⁶Wía apóstolca, wáalíacawa Dios yàasunáica piácué, bàaluitécáiná pidàbacué piyaca machacàníiri iyú càide iyúwa wáasáidáanátécué pírí, càide iyúwaté nacái Wáiwacali iyáaná. Yá peebáidacatécué Jesucristo itàacái casímáiri iyú, càide iyúwaté Espíritu Santo imàacáanácué casímáica pía, éwítaté áibanái càmíiyéi yeebáida nàuwichàidacáanítacué pía báawanama peebáidacáinácué Jesucristo itàacái. ⁷Càita píasáidacuéca áibanái irí càinácaalí iwàwacutáaná neebáidaca, macáita yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, iyéeyéica Macedonia yàasu cáli íinata, Acaya yàasu cáli íinata nacái. ⁸Wáalíacawa pimàacacué madécaná áibanái náalíacawa Wáiwacali itàacái iwali, càmíirica abéta níara iyéeyéica Macedonia yàasu cáli íinata, nía nacái iyéeyéica Acaya yàasu cáli íinata, néese macái cáli imanùbaca manùbéeyéi

wenàiwica náalíacué piináwaná iwali. Náalíacawa peebáidáanacué Dios itàacái, íná càmita iwàwacutá wacàlidacuéca nalí piináwaná iwali. ⁹Néese, níata icàlidaca iyaca walí piináwanacué iwali, íná náalíacawa wapáchianácué pía bàaluité, pitàidacatécué wía cayába, péemiácatécué nacái wàasu tàacáisi. Piyamáidacatécué piaca ídolo icàaluíniná, níara cuwáiná yéenáiwána, yá pimàacacatécué piawawa cáuri Dios írí, yái báisírira, peebáidacaténacué itàacái, píibaidacaténacué írípiná nacái. ¹⁰Nacàlidaca nacái walí picùacuéca Jesús yàanàca chènuníise àniwa, yái Dios lírica, Dios imichàidéericaté yéetácáisi fícha. Yácata Jesús iwàsèrica wía Dios yàasu manúri yùuwichàacáisi fícha, yái yùuwichàacáisi yàanèripináca èeri imáalàacaalípináwa.

El trabajo de Pablo en Tesalónica

2 Iná piacué wéenanáca pialíacuéwa Dios imànicatécué pirí cayábèeri wapáchiaacalícué pía bàaluité. ²Péemiácatécué waináwaná iwali, wía apóstolca, ipíchawáiseté wàanàacué piatalé, yáté Filipos iyacàlená mìnanáí namànicaté walí máini báawèeri, natàanicaté nacái wàwali báawèeri iyú idècunitàacá nàuwichàidaca wía iwálíise yái wacàlidáanaca Jesucristo itàacái. Quéwa Dios iyúudacaté wía wàanàacaténaté piyacàle nérécué wacàlidáanápínacué piríni macàaluínináta, yái tàacáisica íiméerica Jesucristo iwàsàca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi fícha, ewítatè áibanái nàuwidécáaníta namànica wía manúisíwata. ³Càmítatè wacàlidacué pirí cachìwèeri tàacáisi, càmita nacái watàanicúé pirí wachìwáidacaténacué pía meedá,

wéedacaténacué pícha plata. ⁴Néese Dios yáalimáidacaté iicáwa wía asásí wáibaidacaalí írípiná machacàníiri iyú, wía apóstolca. Néese idécánámité cayábaca Dios iicáca iyúwaté wáibaidáaná írí, yá ibànùacaté wía wacàlidáanápínaté yái tàacáisi íiméerica Jesucristo iwàsàca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi fícha. Iná yéewa wacàlidaca wenàiwicanái íríni. Càmita wáalimáida wasíimáidacáita wenàiwica meedá wàasu tàacáisi iyúwa, néese wacàlidaca Dios itàacái càide iyúwa Dios iwàwáaná, yái Dios yáliérica wawàwa. ⁵Pialíacué nacáiwa càmítatè wachìwáidacué pía cachìwèeri tàacáisi iyú càide iyúwa èeri mìnanáí iwàwáaná yéemiaca. Càmítatè wamàni còi wéedáanápínacué pícha cawèníiri. Càmítatè nacái wamàni wawàsi ibàacanèeri iyú wéedacaténacué pícha plata. Càitè wàyacué pèewibàa machacàníiri iyú Dios iicá. ⁶Càmítatè wawàwa wenàiwica naicáca wía iyúwa máiniyéica cayába áibanái fícha. Càmítacué wacutá pícha càiri, áibanái fícha nacái, ibatàa abèeri piná, éwita Dios imàacacáaníta walí cáimiétacanèeri íibaidacalési, wía apóstolca. Càitè nacái, éwita Dios imàacacáaníta walí íitwáisewa wachùliacaténacué pía cachàiníiri iyú, càicáaníta càmítatè wamàni cà. ⁷Càmítatè wachùliacué pía cachàiníiri iyú, éwita Cristo yàasu apóstolcáaníta wía. Néese watàanicatécué pirí éerèeri iyú. Wamànicatécué pirí càide iyúwa inanái udàwinàacaalí uénibewa, ucua nacái nía cáininèeri iyú. ⁸Càitè nacái cáinináca waicácuéca pía íná wawàwacaté wacàlidacuéca pirí Dios itàacái cayábèeri, yá wáibaidacaté macái wachàini iyúwa wayúudàacaténacué pía. IYá wacàlidacatécué pirí Dios itàacái mamáalàacata

cáininácáiná waicácuéca pía!
⁹Píacué wéénánáica, píalíacuéwa wáibaidacaté wacáapi iyúwa mamáalàacata cachàiniiri iyú wawèniacaténáté wayáapínáwa, wàyacaalíté pèewibàa. Càmitaté wawàwa wáinataléca píricuéni, íná wáibaidacaté èeríapinama, táiyápinama nacái ipíchanacué wacutáca pícha wayáapínáwa idècunitàacá wacàlidacatécué píri Dios itàacái.

¹⁰Píalíacuéwa amaléeri iyúni wàyacatécué pèewibàa machacàníiri iyú píicápinacué, mabáyawanéeri iyú nacái Dios iicá.
¹¹Píalíacué nacáiwa wàlàacatécué pía, wamichàidacatécué píiwitáise, wachàiniadacatécué piwàwa, píacué abéechúanameyéica càide iyúwa náaniri cayábéeri íiwitáise imàníná yéenibe íríwa. ¹²Wàalàacatécué pía pímaníinápinacué càide iyúwa iwàwacutáaná Dios yàasu wenàiwica imànica, yái Dios imáidéericuéca pía icúacaténácué pía iyúwa Picuèriná, píyacaténácué nacái Dios icamaláná mèlumèlufri írìcu chènuniré.

¹³Iyaca áiba wawàsi nacái wèerica Dios írì cayábéeri ìwalíise mamáalàacata: Bàaluité péemìacanámicué wacàlidaca píri Dios itàacái, yáté peebáidacuécani píalíacáinátéwa Dios itàacáicani báisiiri iyú, càmita càide iyúwa wenàiwica itàacái meedá. Báisita Dios itàacáicani, iwàlìsàidéericuéca píiwitáise piwàwallicúsewa, píacué yeebáidéeyéicani. ¹⁴Iná píacué wéénánáica, peebáidacáinácué Jesucristo itàacái, ínaté ìwalíise piasu cáli néeséeyéi nàuwichàidacatécué pía, níái càmfíiyéica yeebáida. Yá piùwichàacatécuéwa càide iyúwa Dios yàasu wenàiwica nàuwichàanátéwa, níara yeebáidéeyéica Cristo Jesús itàacái Judea yàasu cáli ínata, bàaluitécáiná néenánái nacái

judíonái nàuwichàidacaté nía ìwalíise yái neebáidáanáca Jesucristo itàacái. ¹⁵Níara judfoca nanúacaté Wáiwacali Jesús, càide iyúwaté nàawirináimi inúanáté Dios yàasu wenàiwica profetanái icàlìdèeyéicaté tàacáisi Dios inùmallicúse. Judíonái yùuwichàidacaté wía nacái, náucaca wía nacái nàasu cáli fíchawa. Càmita namàni càide iyúwa casímáiná Dios iicáca. Nàuwideca namànica macái wenàiwica. ¹⁶Macái imanùbaca wawàwacaalí wacàlidaca Dios itàacái càmfíiyéi judío írì, yéewacaténá Jesucristo iwàsàaca nía nacái Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha, judíonái càmita namàaca wacàlidaca Dios itàacái càmfíiyéi judío írì. Càita máini namànica nabáyawanáwa, níái judfoca. Quéwa áata Dios yàasu yùuwichàacáisi máiníiri manuica idéca yàanàaca mawiéniré nalí, yàanàacaténá nàwali mesúnamáita.

Pablo desea visitar otra vez a los de Tesalónica

¹⁷Píacué wéénánáica, achúmacaté wawàwa iwàwacutácáináité wàacawa píchacué, achúma èeripináté, yáté éwita càmícaánita waicácué pía, càicáaníta wawàwallicúé pía mamáalàacata wawàwallicúsewa. Iná wawàwacaté wàacawa píatalécué máinicáináité wawàwaca wapáchiacuéca pía. ¹⁸Yáté wáináidacawa wapáchíanápináté píacué. Núa, Pablo nuwàwacaté nupáchiacuéca pía madécaná yàawíría quéwa càulenacaté Satanás imànica nuíchani, íná càmitaté nùalimá nùanàaca néré. ¹⁹Wía apóstolca, máiníté wawàwaca waicácuéca pía casímáicáinácué pímanica wawàwa wacùacáinácué wabàlùanápináwa píapicha Wáiwacali Jesucristo ípunita áiba èeriwa Wáiwacali yàanàacaalípiná

àniwa. NéeniaIipiná, imáini casíimáipináca wawàwa piwalicué peebáidacáinácúé Jesucristo itàacái tàì fíméeri iyú! ²⁰Báisíta, wacàlidapinácúé piináwaná ìwali casíimáiri iyú, pimànicáinácúé máini cayábéeri.

3 Néeseté máini nuwàwacaté nuèmiaca piináwaná ìwalicué, quéwa càmitaté núalimá nùaca nupáchiacuéca pía. Càmicáináté núalimá nuideniaca mamáalàacata yái camíníaca núaliawa, ínáté nuínáidacawa nuyamánápinátéwa abéerita Atenas iyacàléná néré.

²Yáté nubànùaca wéenasàiri Timoteo yeebáidéerica Jesucristo itàacái, ipáchiacaténácúé pía. Yái Timoteo abéeri wéená wía fíibaidéeyéica Dios irípiná, wía icàlidéeyéica yái cayábéeri tàacáisica Cristo iináwaná ìwali. Yáté nubànùacué piatalé Timoteo imichàidacaténácúé piíwítáise, ichàiniadacaténácúé piwàwa nacái, yéewanápinácúé peebáidaca Jesucristo itàacái mamáalàacata tàì fíméeri iyú. ³Nubànùacaté Timoteo piatalécúé yàalàacaténácúé pía, báawacáichacué piwàwa piùwichàacái ìwalísewa, ipíchanácúé piwènúadaca piíwítáisewa Jesucristo íicha. Píalfacuéwa iwàwacutáaná wàuwichàacawa càì, wía yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. ⁴Càita nacái bàaluité wàyacaalítécúé píapicha, yáté wacàlidacué pirí áibanái nàuwichàidáanápiná wía, weebáidacáiná Jesucristo itàacái. Siúca píalfacuéwa wadéca wadàbaca wàuwichàacawa càide iyúwaté wacàlidáanácúé piríni. ⁵Iná càmicáináté núalimá nuideniaca quirínamani, yái camíníacuéca núalía piináwaná ìwali, yáté nubànùaca Timoteo isutácaténácúé yéemíawa pía yéewanápiná núaliacuéca piináwaná ìwali asáísí peebáidacaalícúé

Jesucristo itàacái mamáalàacata tàì fíméeri iyú. Nubànùacatécúé piataléni achúmacáináté nuwàwa nuínáidacawa piwalicué cawàwanáta Satanás yáalimáidacatécúé pía piwènúadáanápinácúé piíwítáisewa Jesucristo íicha. Càita Satanás iwàwa imànica yéewanápiná canáca iwèni, yái wacàlidéericuéca pirí Dios itàacái bàaluité.

⁶Quéwa siúcade Timoteo idéca yèepùacawa piyacàle néesecué, yáara Tesalónica iyacàlénaca. Yá idéca icàlidaca walí cayábánácúé piináwaná peebáidacáinácúé Jesucristo itàacái mamáalàacata tàì fíméeri iyú, cáininácáinácúé nacái piicáyacacawa. Idéca icàlidaca walí piwàwalíinácúé wía cáininéeri iyú mamáalàacata, máini nacái piwàwacué piicáca wía càide iyúwa wawàwánácúé waicáca pía. ⁷Iná píacué wéenanáica, éwita wàuwichàacáanítawa manuísíwata, càicáaníta wadéca wachàiniadaca wawàwawa, wía apóstolca, wéemiacáinácúé piináwaná ìwali peebáidacuéca Jesucristo itàacái mamáalàacata tàì fíméeri iyú. ⁸Yá wáalimá wàideniaca yùuwichàacáisi wéemiacáinácúé piináwaná ìwali camíníacué piméyáawa peebáidaca Wáiwacali itàacái tàì fíméeri iyú. ⁹Càmíiripináta wayamáida wàaca Dios irí cayábéeri piináwaná ìwalísewécúé, yá nacái pimàniínacuéca cayábéeri. Iná yéewa casíimáica wía Dios iicápiná piwalínacué. ¹⁰Eeriapinama, táiyápinama nacái wasutáca Dios íicha manuísíwata imàacáanápiná waicácuéca pía watúí iyúwa wéewáidacaténácúé pía mamáalàacata iwàwacutáicáinácúé píalfacawa áiba wawási ìwali peebáidacaténácúé Jesucristo itàacái tàì fíméeri iyú.

¹¹Wía apóstolca, wawàwaca Wáaniri Dios, Wáiwacali

Jesucristo nacái nayúudàaca wía yéewanápiná wáalimáca wapáchiacuéca pía mesúnamáita. ¹²Wasutá Wáiwacali ícha pirípinácué, imàacáanápinácué cáinináca piicáyacacawa cachàiníwanái mamáalàacata, càita nacái cáinináanápinácué piicáca áibanái wenàiwica canánama, càide iyúwa cáinináana waicácuéca pía. ¹³Càita nusutáca Wáiwacali ícha pirípinácué ichàiniadáanápinácué píiwitáise, yéewanápinácué mabáyawanáca Dios iicáca pía Wáiwacali Jesús yàanàacaalípiná macáita yàasunái mabáyawanéeyéi yáapichawa èeri imáalàapinácaalíwa. Báisíta, amén.

La vida que agrada a Dios

4 Siúcade piácué wéenanáica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, wasutácué pícha wawàsi manuísíwata, wàalàacué pía nacái Wáiwacali Jesús inùmalicúise. Piyacé machacàníiri iyú cachàiníwanái mamáalàacata casmíicacáténácué Dios iicáca píiwitáise càide iyúwacué pidàbàanáté piyaca péemiacanacáitacué wéewáidaca pía.

²Péemiacatécué cayába yái tàacáisi wacàlidéericatécué pirí Wáiwacali Jesús inùmalicúise. ³Dios iwàwacué piyaca mabáyawanéeri iyú píibaidacáténácué abéerita irípiná. Càmita iwàwacué piimáca áiba yáapicha càmfírira pinirísíwa, càmfíchúa nacái píinusíwa. ⁴Càita Dios iwàwacué piyaca, yéewanápiná cawinácaalí asiali iwàwéerica icásàacawa yáalimá yeedáca iríwa ínunápináwa mabáyawanáwaca, iyacaténá úapicha cáimiétaquéri iyú. ⁵Aibanái wenàiwica càmfíyéica yáalíwawa Dios ìwali needáca inanái máiníicáiná nawàwacáita naimáca nàapicha meedá. Càmita báisi

naicáyacacawa cáimiétaquéri iyú. Picácué pimàni cà. ⁶Picácué nacái piimá áiba asiali ínu yáapicha, càita nacái áiba inanái inìri yáapicha. Pimànicaalícué càiri báawéeri áiba wenàiwica irí, yásí Wáiwacali yùuwichàidacué piawa manuísíwata, càide iyúwacué wàalàanáté pía cáimiétaquéri iyú. ⁷Dios càmita imáida wía wamàníinápiná wabáyawanáwa casaquéri iyú, néese imáidaca wía wàyacaténá mabáyawanéeri iyú, yéewanápiná wáibaidaca abéerita irípiná. ⁸Yái tàacáisi nùalèericuéca iyú pía, càmfírira meedá wenàiwica yàasu tàacáisi, néese Dios itàacáicani, íná cawinácaalí càmfírira yeebáida yái tàacáisi, idéca yúucaca íchawa Dios, yái Dios ibànèericuéca Espíritu Santo piwàwaliculé. Yái Espíritu Santo ípidená íimáanáquéi “Yái Mabáyawanéerica” íimáanáca, Espíritu yàanàacáinaté mabáyawanácaténá imànica wía.

⁹Quéwa càmita iwàwacutá nùalàacuéca pía cáinináanápinácué piicáyacacawa Dioscáiná idéca yéewáidacuéca pía cà, íná nùalíacawa cáininácuéca piicáca áibanái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. ¹⁰Wáalíacawa cáininácuéca piicáca macáita wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái iyéeyéica Macedonia yàasu cáli íinata. Quéwa wasutácué pícha wawàsi manuísíwata, piácué wéenanáica, cáinináanápinácué cachàiníwanái mamáalàacata piicáca macáita yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. ¹¹Píalimáidacué piyacaténá matuíbanáiri iyú áibanái yáapicha. Picácué máini pisutáida péemiawa áibanái yàasu tàacáisi ìwali, néese píibaidacué picáapi iyúwa càide iyúwaté wàalàanácué pía. ¹²Píibaidacué cachàiníiri iyú yéewanápiná áibanái càmfíyéica yeebáida Jesucristo itàacái naicácuéca pía cáimiétaquéri iyú, pidèniacaténácué nacái yái

pimáapuèrica, ipíchanácué picutáca piyáapínáwa áibanái ícha.

El regreso del Señor

¹³ Píacué wéenánáica, wawàwacué píalíacawa càinácaalí nàyanápiná níara yéetéeyéimicawa yeebáidéeyéicaté Jesucristo itàacái achúmáichacué piwàwa manuúsiwata càide iyúwa achúmáaná èri mìnánái iwàwa càmiíyéica yeebáida Jesucristo itàacái. Achúmaca nawàwa manuúsiwata càmicáiná nacua néenánáimi imichàacawa yéetácáisi ícha. ¹⁴ Wadéca weebáidaca Jesús iináwaná ìwali yéetácátéwa, néese imichàacaté nacáwa yéetácáisi ícha. Càita nacái weebáidaca Dios imichàidáanápiná yéetéeyéimiwa yéetácáisi ícha, níái yéetéeyéimicawa yeebáidéeyéicaté Jesús itàacái. Nacáucami yàanàapíná Jesús yáapicha namichàacaténáwa yéetácáisi ícha Jesús yàanàapínacaalí àniwa.

¹⁵ Iná wacálidacué píri yái tàacáisi càide iyúwa Wáiwacali yéewáidáaná wía: Wía cáuyéicáwaca mamáalàacata cháí èri iricu Wáiwacali yàanàacaalípiná, càmita wàwa napíchalé chènuniré níái yéetéeyéimicawa yeebáidéeyéicaté Jesucristo itàacái. ¹⁶ Wéemiapíná chènuníiséeri tàacáisi imáidéerica wía cachàiníri iyú, yá àngel íiwacalíná imáidapíná nacái wíawa, yá nacái Dios yàasu trompeta casànapíná wéemiawa napuliacaalíni. Yásí Wáiwacali iricùapínáwa chènunibàata. Néese níái yéetéeyéimicawa yeebáidéeyéicaté Cristo itàacái, níata idàbapíná icáucàacawa queéchacáwa. ¹⁷ Néese wía cáuyéicáwaca wamichàapínáwaca náapichawa cáuli iriculé, wawàlùacaténáwa acalèe yèewiré wáipunitáidacaténá Wáiwacaliwa capiraléeri cáli ínatalé. Càipíná

wàyaca Wáiwacali yáapichawa càiripínáta. ¹⁸ Iná pichàiniadacué piwàwawáaca iyú yái tàacáisi cayábéerica ipíchanácué máini achúmaca piwàwa péenánái yéetácaalíwa pícha.

5 Píacué nuénánáica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, càmitacué iwàwacutá nutànàaca píri tàacáisi ìwali yái Wáiwacali yéenáiwánaca yàanàacatáipínáta, càisimalénácaalí camuí iya wapíchalé. ² Píalíacuéwa cayába canáca èri mìnánái yáaliériwa càicaalínápinácaalí Wáiwacali yàanàaca àniwa. Càide iyúwa cayéedéeri yàanàacaalí táiyápi càmicatáita wenàiwicanái ínáidawa ìwali, càita nacái Wáiwacali yàapínáwa néese àniwa càmicatáita èri mìnánái icua yàanàaca. ³ Néenialípiná wenàiwica nacàlidapíná cà: “Cayába macáita. Canáca ùwicái. Wàyaca matufbanáita”, càipíná náimaca. Néese ráunamáita yùuwichàacáisi yàanàapínáwaca nàwali cáiwíiri iyú imáalàidacaténá nía, càide iyúwa inanáí idàbacaalí yùuwichàacawa isicúasíwata umusúadacaténá íicá èri. Yásí càmita nàalimá napiacawa Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha. ⁴ Quéwa píacué wéenánáica càmitacué catá píiwitáise, píalíacáinacuéwa Dios ìwali. Iná càmitacué Wáiwacali yéenáiwáná icalùada píawa, yàanàapínacaalí càide iyúwa cayéedéeri icalùadacaalí wenàiwica. ⁵ Amalácáinacué píiwitáise macáita, píalíacáinacuéwa Dios ìwali, picùacáinacué nacái Wáiwacali yàanàaca. Càmita wàya càide iyúwa catéeyéi íiwitáise iyáaná, càmiíyéica yáalía Dios ìwali. ⁶ Iná iwàwacutá wamichàidaca wáiwitáisewa wacúanápiná Wáiwacali yàanàaca. Píacué wàya iyúwa iiméeyéi meedá, càmiíyéica icua Jesús yàanàanápiná. Yá waicáidacué Wáiwacali ípunitawa

cáalíacáiri iyú, wacùcatená wíawawa ipíchaná wawènúadaca wáiwitáisewa Wáiwacali íchawa. ⁷Aibanái catéeyéica íiwitáise càmita náalíawa Dios ìwali. Càica níade iyúwa wenàiwica iiméeyéica meedá táiyápinama, iyúwa nacái wenàiwica icàméeyéica catéeri írìcu. ⁸Quéwa wía amaléeyéica íiwitáise, icuèyéica nacái Wáiwacali yàanàanápíná, iwàwacutá wacùaca wíawawa cayába ipíchaná wamànica wabáyawanáwa. Iwàwacutá weebáidaca Jesucristo itàacái, càita nacái cáininácué waicáyacacawa, càita nacái manuícué wáináida wawàwawa Jesucristo ìwali iwàsàanápíná wíawa Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. Wamànicaalí càì, yásí wacùapíná wíawawa cayába Satanás íicha ipíchaná wamànica wabáyawanáwa, càide iyúwa úwisàiri ìwalicaalí icàyuwaniwa, ibàle nacáíwa dàaléeri hierro nacáiri icùacaténá yáawawa yùuwidenáí íichawa. ⁹Dioscáiná càmitatè yeedá wía yàasunáipínáwa imàacáanápíná yàasu manuírì yùuwichàacáisi yàanàaca wàwali, néese idéca yeedáca wía iwàsàacaténá wía yàasu yùuwichàacáisi íichawa ìwalíse yáí Wáiwacali Jesucristo yéetáanácawa wáichawalíná. ¹⁰Jesucristo yéetácatéwa wáichawalíná wàyacaténá yáapicha càiripínáta, éwita nacái wéetácaalíwa, càita nacái cáucaalíca wía áiba èeriwa Jesucristo yàapínácaalíwa néese àniwa. ¹¹Iná pimicháidacué píiwitáisewáaca mamáalàacata, pichàiniadacué nacái piwàwawáaca càide iyúwa pimàniínácué piacawa siùcade.

Pablo aconseja a los hermanos

¹²Píacué wéenanáica wasutácué píicha wawàsi manuísíwata, piacué ancianonái íimíetacaná, níái íibaidéeyéica Dios írìpiná

pèewibàa, nacùacaténácué pía, nàalàacaténácué pía Wáiwacali itàacái iyú, píacué yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. ¹³Iwàwacutácué piaca ancianonái íimíetacaná, cáininácué nacái piicáca nía manuísíwata ìwalíse yáí íibaidacalésica namàniírìca Dios írìpiná, yáí nacùanáuéca pía. Píacué matufbanáita píapichawáaca.

¹⁴Wachùulliacué pía, píacué wéenanáica, piàlàacué cachàinírì iyú níara péená càmiíyéica iwàwa íibaidaca. Pichàiniadacué nawàwa nacái cawinácaalí achuméeyéica íináida iwàwawa, nàuwichàacái ìwalísewa. Píyúudàacué nacái níara machawàaquéeyéica íiwitáise, càmiíyéicáwaca yeebáida tàì íiméeri iyú. Pimànicué macáita írì éeréeri iyú mamáalàacata.

¹⁵Aibanáicaalí imànicué píri báawéeri, picácué pimàni írì báawéeri nacái píipuináwa, néese píalimáidacué pimànica cayábéeri píriwáaca càiripínáta, macái wenàiwica írì nacái.

¹⁶Cayábacué piwàwa càiripínáta. ¹⁷Pisutácué piawawa Dios íicha mamáalàacata. ¹⁸Píacué Dios írì cayábéeri càinácaalícué píyáaná, càicáinácué Dios iwàwa pimànica, píacué yeebáidéeyéica Cristo Jesús itàacái.

¹⁹Càide iyúwa càmicaalí wachacàida cayábéeri quichái iyúudéerica wía, càita nacái picácué pimáalàida píchawa yáí cayábéerica Espíritu Santo imàniírìcuéca piwàwalicuise. ²⁰Píacué caná iwèni piicáca natàacái níái wenàiwica Espíritu Santo ichàiniadéeyéica nacàlidacaténá tàacáisi Dios inùmálicuise. ²¹Quéwa píináidacuéwa cáalíacáiri iyú ìwali macái tàacáisi péemièricuéca píalífacaténácuéwa asáísí báisícaalí Dios itàacáicani, néese peebáidacué abéerita yáí cayábéeri tàacáisica. ²²Piwèniacuéwa macái báawéeri íiwitáaná íicha.

²³Wasutáca Dios ícha pirípinácué,
yái Dios matuíbanáirica imànica
wáiwitáise, masacàanápínácué
imànica píiwitáise píibaidacáténácué
abéerita Dios irípiná, icùanápínácué
nacái píiwitáise manuísíwata,
piwàwa nacái, piiná nacái
mabáyawanéeri iyú àta Wáiwacali
Jesucristo yàanàacataléta àniwa.

²⁴Càipiná Dios imànicuéca piríni.
Yái Dios imáidéericatécué pía
yàasunáicaténácué pía, imànipínácué
pirí macáita càide iyúwa
icàlidáanácué piríni.

Saludos y bendición final

²⁵Píacué wéenanáica, pisutácué
Dios ícha walípiná nacái.
²⁶Pitàidacué cayábéeri iyú
macáita wenàiwica yeebáidéeyéica
Jesucristo itàacái. ²⁷Nuchùuliacué
pía Wáiwacali inùmaliçuise,
piléecué yái nùasu cuyàlutaca
nalí macáita níara yeebáidéeyéica
Jesucristo itàacái. ²⁸Yá wasutáca
Wáiwacali Jesucristo ícha
pirípinácué, imànínápínácué pirí
cayábéeri mawèníiri iyú.

2 TESALONICENSES

Saludo

1 Núa Pablo, Silvano yáapicha, áibaalí ípidenéeri Silas, Timoteo yáapicha nacái, nutànáacué pírí cuyàluta, píacué wéénánái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái Tesalónica ìyacàlená iricu, píacué ìyeyéica abédanamata Wáaniri Dios yáapicha, Wáiwacali Jesucristo yáapicha nacái. Wawàwalicué pía. ²Wasutáca Wáaniri Dios ícha pirípinácué, Wáiwacali Jesucristo nacái namàníinápínácué pírí cayábéeri mawènífiri iyú, namàcáanápínácué nacái pìyaca matuíbanáiri iyú.

Dios juzgará a los pecadores cuando Cristo vuelva

³Píacué wéénánáica, casíimáica wàaca Dios írì cayábéeri càiripináta píwalicué. Yá cayábaca càì wamànica peebáidacáinácué piacawa Jesucristo itàacái manuísíwata cachàiníwanái, yá nacái wáalíacawa cáinináanácué yáwanái piicáyacacawa mamáalàacata. ⁴Iná wacàlidacuéca piináwaná ìwali casíimáiri iyú áibanái írì Dios yàasu wenàiwicaca yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái macái yàcalé wapáchiacatabàa. Wacàlidaca nalíni piidenianácuéca piùwichàanáwa mamáalàacata matuíbanáiri iyú, peebáidáanácué nacái mamáalàacata Jesucristo itàacái éwitacué áibanái nàuwichàidacáanítacué pía madécaná yàawíríca, éwitacué nacái

piùwichàacáanítawa madécaná càulenéeri wawàsi iyú. ⁵Iná yéewa wáalíacawa amaléeri iyú Dios yàanápíná macái wenàiwica iwèni machacànífiri iyú, namànicaalí cayábéeri, càita nacái namànicaalí nabáyawanáwa. Siùcade piùwichàacuécawa pìyaca ìwalíise yái peebáidáanácuéca iyúwa Dios ichùulianácué pía, quéwa càmitacué piméyáawa peebáidaca. Iná Dios icàlidapínácué piináwaná ìwali pimàníinácuéca cayábéeri, yá imàacapínácué piwàlùacawa Dios ìyacàle iriculé Dios icùacataléca yàasu wenàiwicanáíwa càiripináta chènuniré.

⁶Dios yàapíná macái wenàiwica iwèni machacànífiri iyú, yùuwichàidapíná nacái níara wenàiwica nabáyawaná ìwalíisewa, níái yùuwichàidéeyéicuéca pía siùcade. ⁷Dios yàapíná macái wenàiwica iwèni machacànífiri iyú, imàacapínácué nacái piyamáidacawa piùwichàacái íchawa càide iyúwa imàacáanápíná wayamáidaca nacáíwa. Càipíná Dios imànica walí macáita néenialípíná Wáiwacali Jesús yàanàacaalípíná chènuníise mèlumèlúfiri iyú, quicháí ipèrùa yèewíise yàasu cachàiníyèi ángel yáapichawa. ⁸Yá Wáiwacali Jesús yàanàapíná yùuwichàidacaténá wenàiwica nabáyawaná ìwalíisewa, níái càmfíyéica iwàwa yáalíaca Dios ìwali, macáita nacái càmfíyéica yeebáida yái tàacáisi íiméerica Wáiwacali Jesucristo

iwasàaca wenàiwicanáí Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. ⁹Yá Wáiwacali yúucapiná íichawa nía déeculé, nàuwichàacaténawa nabáyawaná ìwalísewa càiripináta, èeri càníiri imáalàawa, yá càmita quirínama naicáca Wáiwacali, yái mèlumèluíríca iicacánáwa, icuèrica macáita cáimiétacanèeri iyú, máinicáiná cachàinica íiwitáise manuírí. ¹⁰Càipiná Wáiwacali imànica nalíwa néenialípiná yàanàcaalípiná àniwa. Yàapínacawa néese àniwa yéewacaténá macáita yàasunáí, wía yeebáidéeyéica itàacái, wàaca írì cayábèeri manuísíwata cáimiétaquèeri iyú casímáiwaca. Núalía nacáíwa piicáanápínacué Wáiwacali yàanàca, piapínacué nacáí írì cayábèeri, peebáidacáinacué iyúwaté wacàlidáaná pírf Wáiwacali iináwaná.

¹¹Wáalíacawa piánápínacué Wáiwacali írì cayábèeri néenialípiná, íná wasutáca Wacuèriná Dios íicha pírfínacué mamáalàacata. Wasutáca Dios íicha iyúudàanápínacué pía piyacaténacué càide iyúwa wenàiwica Dios imáidéeyéica nàyacaténá machacàníiri iyú càide iyúwa Dios iwàwáaná. Càita nacáí wasutáca Dios íicha pírfínacué ichàiniadàanápínacué pía íiwitáise cachàiníiri iyúwa, pímanícaténacué macáí cayábèeri wawàsi piwàwéericuécua pímaníca, yá nacáí píibaidacalécua pímaníríca peebáidacáinacué Jesucristo itàacái. ¹²Càita wasutáca Dios íicha pírfínacué yéewanápíná áibanáí nacáí nàapínáca Wáiwacali Jesús írì cayábèeri naicácaalípiná ichàiniadacuéca pía pímanícaténá cayábèeri, yéewanápíná nacáí píacué iyéeyéica abédanamata Wáiwacali Jesús yáapícha píasáidacuécua áibanáí írì cayábèeri íiwitáisevani, yái Wáiwacalíca.

Píalimápinacué pímaníca càì yácáiná Wacuèriná Dios, Wáiwacali Jesucristo nacáí nayúudàacuécua pía mawèníiri iyú.

Aclaraciones sobre el regreso del Señor

2 Siücade píacué wéenanáica, píalífacuéwa Wáiwacali Jesucristo yàanàanápíná àniwa. Píalíacué nacáíwa Dios ìwacáidàanápíná wíawa Wáiwacali Jesucristo yàatalé. Siücade wawàwaca wéewáidacuécua pía ìwali quiríta. ²Cawàwanáta abénameeyéi cachíwéeyéi nacàlidapínacué pírfní idécasa ichàbacawéi Wáiwacali yéenáíwaná yàacaténáwa néese àniwa. Wasutáacué píícha wawàsi manuísíwata ipíchaná píucáida piwàwawa pícalùniwa caqualéta iyúwa sicusícuíyéi iwàwa. Picácué cáalu pía áibanáí cachíwéeyéi náimacaalícué pírfí nacàlidacasa tàacáisi Dios inùmalícuíse íiméerica idécasa ichàbacawéi Wáiwacali yéenáíwaná, càita nacáí néewáidacaalícué pía iyú càiri cachíwéeri tàacáisca. Cawàwanáta náasáidapínacué pírfí cuyàluta náiméerica ìwali nutànàacasacué pírfní, quéwa píacué peebáida nachíwa, píacué nacáí cáalu pía. ³Píacué pímaníca áibanáí ichíwáidacuécua pía áiba tàacáisi cachíwéeri iyú, ibatàa abéeri tàacáisi iyúpináta. Ipíchawáise Wáiwacali yéenáíwaná yàanàca yàacaténáwa néese, yá madécana wenàiwica nawènúadapíná náíwítáisewa Dios íicha manuísíwata, yá càmita nawàwapíná Dios icùaca nía. Abéeri asialí nacáí yàanàapíná, máínírfi cabáyawanáca, Satanás inacáiri íiwitáise, yáalimáidéeripíná èeri minanáí namàníínápíná nabáyawanáwa. Máínípiná báawacani, yái asialíca, íná Dios idéca íínáidacawa imáaláidàanápínáni báisírfi iyú.

⁴Yái asìali yàanèripináca, yácata Dios yùuwidesíwaca báawéerica náicha canánama. Yá máinípiná cáimacáica iicáca yáawawa. Icàlidapiná ìwaliwa cachàinicasani Dios fícha, cachàinisa nacáicani macái cuwáináí fícha áibanái yèeyéica icàaluíniná, íná ichùuliapiná èri mìnanaí yàaca icàaluíniná Dios fícha. Néese imànipiná càiri báawasíwéeri: Ibàlùadapiná yàasu manuúri yàalubáisiwa Dios yàasu templo irícu, yá yáawinacawa néré icùacaténá macáita, Dioscáinásani, cáipiná íimaca yéewacaténá èeri mìnanaí yàaca icàaluíniná. Yá icàlidapináca iináwanáwa Dioscani.

⁵Núalíacawa piwàwalicuéca cayábani yái tàacáisi núcàlidéericatécué pirí. Bàaluité nùyacaalítécué píapícha, yáté núcàlidacuéca pirí iináwaná ìwali yáara máiníri cabáyawanáca yàanèripináca áibaalípiná.

⁶Siúcade píalíacuéwa càiriínacaalí chàinisi càmíiritàacá íbatàa yáasáidacawa yáara máiníri cabáyawanáca, àta idécatalépináta yéenaíwaná yàanaaca, Dios imàaqueérica írí yàanaacatáipiná.

⁷Dios imàacaca wáalíacawa Satanás idéca idàbaca iwènúadaca wenàiwicanái fíwítáise Dios fícha. Quéwa cámitàacá idé Satanás yáalimá imànica macáita yái báawéerica iwàwéerica imànica, iyacáiná siúcade abéeri imáisanieràca Satanás imànica macáita càide iyúwa iwàwáaná imànica. Aibaalípiná yàapinácawa èeri fícha yái càmíiricáwaca íbatàa Satanás imànica macáita yái iwàwéerica imànica. Idécanaami yàacawa èeri fícha, yásí Satanás yáalimápiná imànica macáita càide iyúwa iwàwáaná cháí èeri irícu. ⁸Néese yáara máiníri cabáyawanáca wenàiwica yáasáidapinácawa cháí èeri irícu, yái asìali Wáiwacali Jesús

inuéripináca caqualéta itàacái iyúwa. Wáiwacali yàanàapiná cachàiníri fíwítáise yáapichawa, icamalá mèlumèluíri irícu nacáíwa, yá Wáiwacali imáalàidapinácani yáara máiníri cabáyawanáca.

⁹Quéwa néenialípiná, idècunitàacá iyaca cháí èeri irícu, yáara máiníri cabáyawanáca, yásí Satanás ichàiniadapinácani manuúsiwata idèniacaténá ichàini manuúriwa. Yásí yáara máiníri cabáyawanáca imànipiná madécana wawàsi cachàiníri iyú càmíri wenàiwica idé imànica ichìwáidacaténá wenàiwica. ¹⁰Imànipiná nacái macái báawéeri fíwítáaná ichìwáidacaténá wenàiwica Dios yùuwichàidéyèyipiná nabáyawaná iwálíise càiripináta càmícáiná cáininá naicáca báisíri tàacáisi neebáidacaténáni. Dios yùuwichàidapiná nía càmícáiná neebáida báisíri tàacáisi yéewanápiná Jesucristo iwasaaca nía Dios yàasu yùuwichàacáisi fícha. ¹¹Càmícáiná nawàwa neebáidaca báisíri tàacáisi, íná Dios imàacapiná cachìwéeri tàacáisi ichìwáidaca nía, neebáidacaténáni cachàiníri iyú. ¹²Cáipiná Dios imànica yáasáidacaténá yùuwichàidáanápíná càiripináta macáita wenàiwica càmíyéica iwàwa yeebáidaca yái báisíri tàacáisica, néese casíimáica meedá namànica nabáyawanáwa.

Escogidos para ser salvados

¹³Quéwa wía apóstolca, iwàwacutá wàaca Dios írí cayábéeri càiripináta píwalicué, píacué wéenanáica cáininéyéica Wáiwacali iicáca. Wàaca Dios írí cayábéeri bàaluitécáiná Dios yeedácuéca pía èeri ipíchawáise iwasaacaténácué pía yàasu yùuwichàacáisi fíchawa, Espíritu Santo imàacacáinácué Dios yàasu wenàiwicaca pía, peebáidacáinácué nacái yái báisíri

tàacáisica. ¹⁴Dios iwàwacáináté iwasaacuéca pía, íná Dios ibànùacaté wía wacàlidacaténácué pírí yái tàacáisi íméerica Jesucristo iwasaaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha. Càita Dios imáidacatécué pía yàasunáicaténácué pía, yéewanápinácué piyaca Wáiwacali Jesucristo yáapicha cáimiétacanéeri iyú, icamaláná mèlumèluíri irícu nacái càide iyúwa Wáiwacali iyáaná.

¹⁵Iná piácué wéenanáica, cachànicué píiwitáise Jesucristo iwali, peebáidacué itàacái mamáalàacata tàì íméeri iyú. Picácué píimáicha yái wacàlidéericatécué pírí wàyacaalícué piápicha bàaluité. Picácué nacái píimáicha yái tàacáisi wacàlidéericuéca pírí cuyàluta irícu watànèericuéca pírí. ¹⁶Yá wasutáca Wáiwacali Jesucristo ícha píripínácué, Wáaniri Dios ícha nacái, yái cáininéerica iicáca wía, imàníirica nacái walí cayábéeri mawèníri iyú. Càita idéca ichàiniadaca wawàwa càiripináta, imàaca nacái manuíca wáináidaca wawàwawa Dios iwali imánínápiná walí cayábéeri càide iyúwa icàlidáanáté walíni. ¹⁷Yá wasutáca Dios ícha píripínácué ichàiniadánápinácué piwàwa, imàacáanápinácué nacái pímanica cayábéeri mamáalàacata macái íiwitáanáta, pitàanicaténácué nacái yáawamita cayábéeri wawàsi iwali.

Oren por nosotros

3 Píacué wéenanáica, iyaca nacái áiba wawàsi quiríta wawàwéericuéca wacàlidaca pírí: Pisutácué Dios ícha walípiná imàacáanápiná wacàlidaca Wáiwacali itàacáíwa áibanái irí caquialéta macái cáli imanùbaca. Pisutácué Dios ícha imàacáanápiná madécaná wenàiwica neebáidaca Wáiwacali itàacái cáimiétaquéeri

iyú càide iyúwacué peebáidáaná. ²Pisutácué Dios ícha nacái icùanápiná wía báawéeri ícha, nàyacáiná abénaméeyéi wenàiwica máiniyéica báawaca íiwitáise, iwàwéeyéica imànica walí báawéeri càmicáiná macái wenàiwica yeebáida Wáiwacali itàacái. ³Quéwa Wáiwacali imànica macáita càiripináta càide iyúwa ímáaná, íná yéewa wáalíacawa ichàiniadánápinácué píiwitáise peebáidacaténácué itàacái mamáalàacata, tàì íiméeri iyú, icùanápinácué pía nacái Satanás ícha, ipichanácué pímanica píbáyawanáwa. ⁴Manuíca wáináidaca wawàwawa Wáiwacali iwaliwa iyúudánápinácué pía pímanicaténácué piacawa mamáalàacata càide iyúwa wachùullanácué pía. ⁵Wasutáca Wáiwacali ícha píripínácué iyúudánápinácué cáinináca píicáca Dios càide iyúwa cáinináanácué Dios iicáca pía. Càita nacái wasutáca Wáiwacali ícha ichàiniadánápinácué píiwitáise píideniacaténácué piùwichàanáwa matufbanáiri iyú càide iyúwaté Cristo iideniáná yùuwichàanáwa.

El deber de trabajar

⁶Píacué wéenanáica, wachùuliacué pía Wáiwacali Jesucristo íiwitáise iyúwa, picácué piacawéerida cawinácaalí péenácué càmirica iwàwa íbaidaca, càmirica nacái ìya càide iyúwa wéewáidáanácué pía. ⁷Píalícuéwa càinácaalí iwàwacutáanácué piyaca pímanicaténácué càide iyúwaté wásáidáanácué pírí wàyacaalítécué piápicha. Néenialí wàyacaalítécué piápicha, wía apóstolca, wáibaidacaté wawèniacaténá wayáapínáwa. ⁸Càmítaté nacái wayáacué píicha yàacàsi mawèníri iyú. Néese wía apóstolca wáibaidacaté cachàiníri iyú èeríapi, táiyápi nacái

wapáyaidacatená wayáapináwa, ipíchanácué piùwichàacawa wàwalfise, càmicáináté wawàwa wáinatalécuéca piríni, ibatàa abéeri péená írí. ⁹Ewita Dios imàacacáaníta wasutácuéca pícha wayáapináwa mawènfiri iyú wéewáidacáinácué pía, càicáaníta càmitaté wamàni càì. Néese wáibaidacaté cachàinfiri iyú wásáidacatenácué pirí càinácaalí iwàwacutáanácué píibaidaca cachàinfiri iyú. ¹⁰Wàyacaalítécué píapicha, yáté wachùuliacuéca pía càiri tàacáisi iyú íiméerica: Aibacaalí péenácué càmita iwàwa íibaidaca, picácué pía iyáapiná. ¹¹Quéwa wadéca wéemíacuéca piináwaná iwali ínucué pèewibàa abénaméeyéi péená, càmfíyéica íibaida ibatàa achúméeríina íibaidacalési piná. Càmita nabatàa áibanái íibaidaca, néese nasàiwicaca nalí wawàsi meedá. ¹²Níara ínuyéica, càmfíyéica íibaida, wachùulia nía, wasutáca náicha wawàsi manuísíwata nacái Wáiwacali Jesucristo íiwitáise iyúwa, náibaidáanápíná matuíbanáiri iyú needácatená nayáapináwa.

¹³Píacué wéenanáica, picácué chamàle pimànica cayábéeri ipíchaná piméyáacawa, néese pimànicué piacawa cayábéeri mamáalàacata. ¹⁴Aibacaalí

péenácué càmita imàni càide iyúwa wachùulianáni cháì cuyàluta írìcu, picàlidacué íináwaná iwali macái wenàiwicanái yàacuésemi, níái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Picácué piacawéeridani, yéewacatená báicani íbáyawaná iwaliwa. ¹⁵Quéwa picácué piùwide pimànica yái wenàiwicaca, néese pialàacué éeréeri iyútani, càide iyúwacué pialàaca nacáicaalí péenásàiriwa.

Bendición final

¹⁶Wasutáca Wáiwacali íicha pirípinácué, yái imàaquéerica matuíbanáica yàasu wenàiwica iwàwa, imàacáanápíná matuíbanáicuéca piwàwa càiripináta càinácaalícué pìyáaná. Wasutáca Wáiwacali íicha pirípinácué yàacawéeridáanápínácué pía manuísíwata.

¹⁷Núa Pablo nutànàacué pirí yái achúméeríina tàacáisica nucáapi iyúwa nuwàwalicáinácué pía. Càita nutànàacani macái nùasu cuyàluta írìcuwa. Càì nutànàacani píalíacatenácuéwa càinácaalí íicacánáwa, ipíchanácué áibanái ichíwáidaca pía. ¹⁸Nusutácué Wáiwacali Jesucristo íicha pirípinácué, imànínápínácué pirí cayábéeri mawènfiri iyú, píacué canánama.

1 TIMOTEO

Saludo

1 Núa Pablo nubànùaca pirí cuyàluta. Núa Pablo Jesucristo yàasu apóstol, Dioscáiná ibànùaca núa nuíbaidáanápíná írí. Yáí Diosca, yácata iwasèerica wía yàasu yùuwichàacáisi íchawa. Wáiwacali Jesucristo nacái ibànùaca núa, yáí Jesucristo imàaquéerica manuíca wáináidaca wawàwawa ìwali imànínápiná walí macáita càide iyúwaté ímáaná walí. ²Nutànàaca pirí cuyàluta Timoteo, píacata nuiquéerica càiride iyúwa nuìriwa báisíta peebáidacáiná Jesucristo itàacái, càide iyúwa nuebáidáaná nacái. Yá nusutáca Wáaniri Dios ícha pirípiná, Wáiwacali Cristo Jesús nacái, namànínápiná pirí cayábéeri mawèníiri iyú, naicáanápíná nacái pipualé namàcáanápíná nacái matuíbanáica piwàwa.

Advertencia contra enseñanzas falsas

³Pimàni càide iyúwaté nùalàaná pía ipíchawáiseté nùacawa píicha Macedonia yàasu cáli nérépiná. Nuwàwaca piyamáacawa aléera Efeso iyacàlená iricu píalàacaténá cachàiníiri iyú áibanái wenàiwica néeníyéica iyaca nayamáidáanápíná néewáidaca wenàiwica cachìwéeri tàacáisi iyú. ⁴Píalàa nía nacái cachàiníiri iyú ipíchaná neebáidaca nàawirináimi yàasu cachìwéeri tàacáisiwa, ipíchaná nacái néewáidacawa

mamáalàacata áiba tàacáisi cachìwéeri ìwali náiméerica ìwali icàlidacasa càinácaalí nàawirináimi imàníná bàaluité, ipíchaná nacái nacàlidaca mamáalàacata macáita nàawirináimi ípidenáwa madécaná. Wenàiwicanái yéewáidacaalíwa nàwali, yá nasutáca néemiawa níawáaca mamáalàacata, natàanica náapichawáaca chàinisíiri iyú nacái. Yáí tàacáisi cachìwéerica càmita iyúudàa wenàiwica neebáidáanápíná Dios itàacái nàyacaténá càide iyúwa Dios iwàwáaná.

⁵Dios idéca ichùuliaca wía cáinináanápíná waicáyacacawa. Wáalimá càì wamànica masacàacaalí wáiwitáise macái báawéeri ícha, wawènúadacaalí nacái wáiwitáisewa Dios irípiná imàacacaténá iwàwawa wabáyawaná ícha, weebáidacaalí nacái Jesucristo itàacái báisíiri iyú. ⁶Abénaméeyéi càmita càì nàyaca nawènúacáinátéwa Dios itàacái ícha, yá naméeràacawa déeculé báisíiri tàacáisi ícha. Siùcade natàanica náapichawáaca chàinisíiri iyú canéeri iwèni wawàsi iwalíise meedá. ⁷Náimaca nawàwacasa néewáidaca wenàiwica Dios itàacái iyú, yáí tàacáisi profeta Moisés itànèericaté Dios inùmalicuíse, quéwa càmita náalía néemiaca càinácaalí ímáaná Moisés yàasu tàacáisi. Nayúunáidaca náalía néemiaca yáí tàacáisiwa, íná manuíca náináidaca nawàwawa nàwaliwa

néewáidáanápíná wenàiwica,
 quéwa càmita nàalíá néemiaca
 tàacáisi néewáidéerica iyú
 wenàiwica.

⁸Wía yeebáidéeyéica Jesucristo
 itàacái, wáaliacawa cayábéericani,
 yái profeta Moisés yàasu tàacáisica,
 cayábaca nacái wéewáidacaalí iyú
 wenàiwica yái tàacáisica, quéwa
 iwàwacutá wéewáidaca nía càide
 iyúwa Dios iwàwáaná. ⁹Iwàwacutá
 wawàwalica Dios itàacái càmita
 imáisanía wamànica cayábéeri,
 néese icháawàca naináwaná
 ìwali cawinácaalí imànyéica
 ibáyawanáwa, camínyéica nacái
 iwàwa yeebáidaca Dios itàacái. Cà
 namànica: Nàuwideca namànica
 Dios, namànica nabáyawanáwa;
 càmita nàa Dios iyéininá, caná
 iwèni naicáca áibanái yàanáca Dios
 icàaluíníná; nanúaca nàaniriwa,
 náatúta nacáíwa, nanúta nacái
 áibanái wenàiwica. ¹⁰Naimáca áiba
 yáapicha camíchúaca náinusíwa,
 camíírira nanírísíwa nacái, asíanái
 naimáca nanacáiri yáapichawa,
 inanái naimáca nanacáichúa
 yáapichawa nacái; náibàaca
 wenàiwica plata ìwalínápiná;
 nacálidaca nachíwawa, nachíwáida
 nacái áibanái, nacháawàaca
 áibanái iináwaná ìwali nachíwa
 iyúwa. Càita áibanái wenàiwica
 nàyaca imànyéica macái báawéeri
 íiwitáaná méetàuculé fícha yái
 yéewáidacalésica machacàníirica.
 Iná Dios itàacái profeta Moisés
 itànèericaté icháawàca naináwaná
 ìwali, íimaca iwàwacutáanápíná
 nàuwichàacawa nabáyawaná
 ìwalíisewa. ¹¹Moisés yàasu tàacáisi
 báisíirica iyaca abédanamata
 yáapicha yái tàacáisi Dios
 imàaquéerica nulí, nucàlidacaténá
 áibanái írini yéewanápiná
 nàalíacawa Jesucristo iwasàaca
 wenàiwicanái Dios yàasu
 yùuwichàacáisi fícha, yái Dios
 mèlumèluírira iicacánáwa;
 iwàwacutá wàaca Dios icàaluíníná.

Gratitud por la misericordia de Dios

¹²Yá nùaca Wáiwacali Jesucristo
 irí cayábéeri, yái ichàiniadéerica
 núa. Nùaca irí cayábéeri
 bàaluitécáiná iicáca núa càiride
 iyúwa abéeri imàníiripináté
 càide iyúwa ichùullianá núa, yáté
 imàacaca nuíbaidaca írípíná.
¹³Càita idéca imànica nulí yái
 cayábéerica éwitaté nutàanicáníta
 báawéeri iyú Jesús ìwali
 quéechatécáwa, nùuwichàidacaté
 nacái wenàiwica yeebáidéeyéicaté
 itàacái, numànicaté nacái nalí
 báawéeri manuísíwata iyúwa
 wenàiwica cáimacáiri iicáca
 yáawawa áibanái fícha. Quéwa
 Dios iicacaté nupualé camicáináté
 nùalíawa nùuwichàidáanáté
 nùacawa yàasu wenàiwicanái
 ipíchawáiseté nuebáidaca Jesucristo
 itàacái. ¹⁴Yá Wáiwacali idéca
 imànica nulí cayábéeri mawèníiri
 iyú manuísíwata. Yá imàacaca
 nuebáidaca itàacái, cáinináca
 nacái iicáca núa. Càita wàyaca, wía
 iyéeyéica abédanamata Cristo Jesús
 yáapicha, yeebáidéeyéica itàacái.

¹⁵Nucàlidacué pirí báisísíwéeri
 tàacáisi. Iwàwacutá macáita
 yeebáidacani: Cristo Jesús
 yàanàcaté aléi èri írículé
 iwasàacaténá cabáyawanéeyéi
 wenàiwica Dios yàasu
 yùuwichàacáisi fícha. Nùacata
 yái cabáyawanéerica náicha
 canánama èri írícúyéica
 cabáyawanéeyéica. ¹⁶Dios iicacaté
 nupualé, núa cabáyawanéerica
 náicha canánama, yéewacaténá
 Jesucristo yásáidaca macáita
 wenàiwica irí máiní cayábéerica
 íiwitáise, nàalíacaténáwa
 nacái càmita yùuwichàida
 wenàiwica ráunamáita, néese
 icùaca déecuírí iyú yéewanápiná
 wenàiwica nawènúadaca írípíná
 náiwitáisewa. Càipíná nàaliacawa
 néemiápinácaalí nuináwaná ìwali,

náalífacaténáwa Dios iicáanápiná napualé nacái neebáidacaalí Jesucristo itàacái needácaténá nalíwa nacáucapínáwa càmfiri imáalàawa. ¹⁷ Iwàacué Dios irí cayábéeri manuísíwata càiripínáta, wàacué iyéininá nacái cáimiétaquéeri iyú, yái Wacuèriná Dios càmfirica imáalàawa, càmfiri nacái yéetáwa, càmfiri nacái yéewa èeri mìnánái iicáca, yái abéericata Dios! Báisíta, amén.

¹⁸⁻¹⁹ Néeni, Timoteo, nuiquéeri càiride iyúwa nuiriwa, nuchùuliacaté pía píalàanápiná cachàiníri iyú níara yéewáidéeyéica wenàiwica cachìwéeri tàacáisi iyú. Càì nuchùuliaca pía pimànicaténá cayábéeri ùwicái cachìwéeyéi ípunita, pimawèniadacaténá nía báisíri tàacáisi iyú. Píalimápiná pimawèniadaca nía peebáidacaalí mamáalàacata yái tàacáisi báisírica, píwènúadacaalí nacái píiwitáisewa càiripínáta píbáyawaná íchawa. Iwàwacutá pímanica càide iyúwaté abénaméeyéi yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái nacàlidáanáté tàacáisi píwali Dios inùmaliçúise. Náimacaté píibaidáanápináté Dios irí cáalíacáiri iyú. Aibanái càmitaté nawènúada náiwitáisewa nabáyawaná íchawa báisíri iyú, íná nadéca naméyàaca neebáidaca yái báisíri tàacáisica. ²⁰ Càita nadéca namànica níara Himeneo, Alejandro nacái. Íná nudéca numàacaca nía yéewanápiná Satanás yúuwichàidaca nía namàacacaténá náichawa yái natàanínáca báawéeri iyú Dios iwali.

Instrucciones sobre la oración

2 Quéechacáwa nuwàwa píalàaca níara yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái nasutáanápiná Dios ícha macái èeri mìnánái írípíná. Iwàwacutá wasutáca

Dios ícha nalípiná, wàaca nacái Dios irí cayábéeri nàwali macáita. ² Iwàwacutá wasutáca Dios ícha nalípiná níai icuèyéica cáli, nalí nacái macáita icuèyéica wenàiwicanái, yéewacaténá wàyaca matuíbanáita, yéewanápiná nacái wàaca Dios icàaluíná matuíbanáiri iyú, yéewanápiná nacái wàyaca cáimiétaquéeri iyú macái wenàiwicanái iicápiná. ³ Cayábéeriquéi wasutáanáca Dios ícha nalípiná, casimái nacái Dios yéemíaca yái wasutáanáca ícha nalípiná, yái Dios iwasèerica wía yàasu yúuwichàacáisi íchawa. ⁴ Cayábaca Dios yéemíaca wasutáaná ícha nalípiná Dioscáiná iwàwaca Jesucristo iwasàaca macái wenàiwicanái Dios yàasu yúuwichàacáisi ícha; Dios iwàwa nacái náalífacawa íwali yái báisíri tàacáisica. ⁵ Iyacáiná abéerita Dios. Iyaca nacái abéerita wenàiwica yáaliméerica itàaníca Dios yáapicha èeri mìnánái iwicáu, yái wenàiwica ípidenéerica Jesucristo. Canácata áiba Jesucristo ícha yáaliméerica imàacaca wàyaca abédanamata Dios yáapicha. ⁶ Jesucristo imàacacaté icáucawa macái èeri mìnánái íchawalíná iwasaacaténá nía Dios yàasu yúuwichàacáisi ícha, càide iyúwaté Dios yáasáidáaná walí iwàwacáináté wáalífacawa. ⁷ Dios imàacacaté apóstolca núa ibànúacaténá núa nucàlidáanápiná càiri tàacáisi inùmaliçúise Jesucristo iináwaná íwali. Núumaca píri báisíri iyú, càmita nuchíwa: Dios ibànúaca núa nuéwáidacaténá càmfíyéi judío báisíri tàacáisi iyú, neebáidacaténá Jesucristo itàacái.

⁸ Íná àta alénácaalí nàwacáidáyacacawa, níai yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, nuwàwaca asíanái isutáca Dios ícha. Namichàidacaalí nacáapiwa nasutácaténá Dios ícha, iwàwacutá masacàaca nawàwa mabáyawanéeri iyú càide

iyúwa cayábáaná Dios iicáca. Iwàwacutá càmita calúa nía, càmita nacái nataání náapichawáaca chàinisíiri iyú. ⁹Cayábaca nacái inanái nadèniacaalí nabàlewa iyúwa cáimiétacanéeyéi inanái, ipíchaná asianái naicáidaca nalí, néese náináidacawa inanái ìwali báawanama. Cayábaca càmicaalí nachùnià náiwita ibáináwa máini cawèníiri iyú, oro yáapicha, cawèníyeyéi tùliquichi yáapicha nacái, cawèníchúa íba perla yáapicha nacái. Cayábaca nacái càmicaalí nàwalica máiníiri cawènica bàlesica. ¹⁰Càmita cayába inanái náasáidaca meedá nadèniaca madécaná cawèníiri, néese cayábaca inanái náasáidacaalí nadéca namàacaca níawawa Dios íri náacaténá iyéiniá básiiri iyú. Càì náalimá náasáidaca náiwitáisewa: Iwàwacutá namànica cayábéeri áibanái írí. ¹¹Iwàwacutá masànaca inanái culto írìcu, néemiácaténá asianái yéewáidaca wenàiwica Dios itàacái iyú. Iwàwacutá nacái inanái nàaca náimiétacaná, cawinácaalí asianái yéewáidéeyéica wenàiwicanái. ¹²Càmita numàaca inanái yéewáidaca asianái Dios itàacái iyú culto írìcu macái wenàiwica yàacuésemi yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Càmita nacái numàaca inanái ichùuliaca asianái, néese iwàwacutá masànaca inanái néemiácaténá asianái yéewáidaca wenàiwica Dios itàacái iyú. ¹³Canáca yéewaná inanái ichùuliaca asianái, Dios idàbacáinaté Adán quéecha, néeseté idàbaca Eva, níara idàbáanéeyéicaté wenàiwicaca, wàawirináimica nía, wía èeri mìnanáica canánama. ¹⁴Yái Adán càmítaté Satanás ichìwáidani, néese Satanás icàlidacaté ichìwawa inanái írí, yá uebáidacani, uyáacaté abéeri àicu iyacaná càmíiricaté Dios íbatàa nayáaca. Càité umànica ubáyawanáwa quéechaté. Iná

yéewa wáalíacawa canáca yéewaná inanái ichùuliaca asianái. ¹⁵Quéewa níai inanáica namusúapinácawa Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha namànicaalí càide iyúwa iwàwacutáaná namànica néenibe írìwa, neebáidacaalí nacái mamáalàacata Jesucristo itàacái cáalífacáiri iyú càide iyúwa cáimiétacanéeyéi, cáininácaalí nacái naicáca áibanái. Iwàwacutá nacái masacàaca náiwitáise macái báawéeri íicha, náibaidacaténá Dios írí mabáyawanéeri iyú.

Cómo deben ser los dirigentes

3 Básiita cayábaca máinícaalí abéeri iwàwaca íbaidaca Dios írìpiná iyúwa anciano icùacaténá wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Básiita máini cayábéeri, cáimiétacanéerica nacái yái anciano íbaidacaléca Dios írìpiná. ²Iná cawinácaalí íbaidéerica Dios írìpiná iyúwa anciano icùacaténá wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, iwàwacutá iyaca machacáiníiri iyú yéewanápiná càmita áibanái yáalimá icháawàaca iináwaná ìwali, ipíchaná náimaca anciano imànica ibáyawanáwa. Iwàwacutá anciano idèniaca abéechúata ínuwa. Iwàwacutá nacái icùaca yáawawa cáimiétaquéeri iyú ipíchaná imànica ibáyawanáwa. Iwàwacutá nacái casíimáica yeedáca yàataléwa áibanái nayamáacaténáwá icapèe írìcu, níai yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái yépuníyéicawa déeculé icapèe íchawa. Iwàwacutá nacái anciano yáalimá yéewáidaca wenàiwica cayába. ³Càmita nacái anciano icàma. Càmita nacái ipélia, néese càmíiri calúa iwàwa, càmita nacái iwàwa itàanica chàinisíiri tàacáisi iyú. Càmita icutá mamáalàacata yeedácaténá írìwa manùba plata. ⁴Iwàwacutá anciano icùaca icapèerìcuíyéiwa cayába.

Iwàwacutá yéenibe neebáidaca itàacái, nàa nacái fímiétacaná manuísiwata. ⁵Iwàwacutá càì anciano icùaca icapèericufyéiwa, yácáiná càmicaalí yáalimá icùaca cayába icapèericufyéiwa, néese càmita nacái yáalimá icùaca Dios yàasu wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. ⁶Iná iwàwacutá anciano càmírica wàlisài yeebáidaca Jesucristo itàacái, ipíchaná cachàinica iicáca yáawawa áibanái íicha, yá imànica ibáyawanáwa, néese Dios yúuwichàidacani càide iyúwaté Satanás cachàinínaté iicáca yáawawa Dios íicha, yáté imànica ibáyawanáwa, iná Dios yúuwichàidapinácani báawanama càiripináta. ⁷Iwàwacutá nacái anciano iyaca machacàníiri iyú yéewanápiná áibanái càmíyéica yeebáida Jesucristo itàacái, naicáca cáimiétaquéeri iyúni, yái ancianoca. Càmicaalí càì anciano iyaca, yá cawàwanáta áibanái itàanica ìwali báawéeri iyú, néese Satanás yáalimáidacani imànínápiná ibáyawanáwa.

Cómo deben ser los diáconos

⁸Càita nacái diácononái: Iwàwacutá nàyaca cáimiétaquéeri iyú, càmíyéita cachiwa, néese namànica càide iyúwa náimáaná; càmíyéita nacái icàma, càmíyéita nacái iwàwa imànica yàasu wawàsi báawéeriwa needacáténá nalíwa plata. ⁹Iwàwacutá diácononái yeebáidaca tàì fíméeri iyú yái tàacáisi báisírica weebáidéerica, Dios imàaquéerica wáalíacawa ìwali. Iwàwacutá nacái masacàaca diácononái fiwitáise. ¹⁰Yá iwàwacutá piicáca náiwitáise queécha asáisi náibaidacaalí cayába Dios irípiná, nàyacaalí nacái machacàníiri iyú. Néese càmicaalí namàni nabáyawanáwa, yásí náalimáca náibaidaca Dios irípiná iyúwa diácono. ¹¹Càita

nacái inanáí fíibaidéeyéica Dios irípiná iyúwa diácono. Iwàwacutá nàyaca cáimiétaquéeri iyú, càmíyéica itàaní áibanái ìwali báawéeri iyú, càmíyéita nacái icàma, namànica nacái macáita náibaidacaléwa machacàníiri iyú càide iyúwa iwàwacutáaná namànicani. ¹²Iwàwacutá diácono idèniaca abéechúata ínuwa. Iwàwacutá nacái icùaca yéenibewa cayába, icapèericufyéi nacáíwa. ¹³Iwàwacutá càì nàyaca níái diáconoca, níacáiná, náibaidacaalí cayába Dios irí, yásí áibanái iicáca nía cáimiétaquéeri iyú, yá nacái manuípínaca diácononái íináidaca iwàwawa, cachàiníiri yáwanái náiwitáise nacàlidacáténá naináwanáwa macàaluínináta neebáidáaná Cristo Jesús itàacái.

La verdad revelada de nuestra religión

¹⁴Nutufyàaca núalimáanápiná nùaca nupáchiaca pía mesúnamáita, quéwa siúcade nutànàaca píri cuyàluta. ¹⁵Iná càmicaalí núalimá nùacawa píatalé mesúnamáita, càicáaníta píalápinácawa càinácaalí iwàwacutáaná wàyaca, wía Dios yéenibeca, cáuri Dios yàasunáica, yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Iwàwacutá wéewáidaca wenáiwica càiripináta báisíiri tàacáisi iyú. ¹⁶Macáita wáalíacawa báisíiri iyú, máiní cachàinírica yái tàacáisi Dios ibèericaté wenáiwica íicha bàaluité quéwa siúca Dios idéca imàacaca wáalíacawa ìwali. Yácata tàacáisi icàlidéerica walí càinácaalí iwàwacutáaná weebáidaca:

Cristo yàanàacaté aléi èeri iriculé càide iyúwa wenáiwica. Néese Espíritu Santo icàlidacaté Cristo ìwali mabáyawanéericani, ángelnái nacái naicácani. Áibanái nadéca nacàlidaca iináwaná wenáiwicanái

irí; abenaméeyéi èeri mìnanaí neebáidaca itàacái; néeseté Cristo imichàacawa chènuniré àniwa, iyacatená cáimiétacanèeri iyú, icamaláná mèlumèlufiri iricu nacáiwá.

Los que se apartarán de la fe

4 Quéwa Espiritu Santo icàlidaca yái tàacáisi amalèeri iyú: Aibaalípiná maléenaí èeri ipichawáise èeri imáalàacawa, yásí abenaméeyéi nawènúadaca náiwitáisewa Jesucristo fícha, càmíta quirínama neebáidapíná itàacái. Néese neebáidapíná demonionáí itàacái cachiwéeri, demonionáí yàasu yéewáidacalésí cachiwéeri nacái. ²Néenialípiná wenáiwica néemiapíná pucháibéeyéi fiwitáise irí, cachiwéeyéi nacái. Níara cachiwéeyéica náaláipínácawa cabáyawanáca nía, quéwa càmíta quirínama báipíná nía nabáyawaná iwaliwa, càmíta nacái achúma nawáwa iwali, néese namànipíná mamáalàacata nabáyawanáwa. ³Níara cachiwéeyéica càmíta nabatáa wenáiwica nacásàacawa. Namáisaníaca wenáiwica iyáaca abenaméeyéi yàacási fiwitáaná, quéwa Dios idéca imàacaca wenáiwicanáí icásàacawa; Dios iwàwaca nacái nàaca irí cayábèeri náinu iwaliwa, nanìri iwali nacáiwá. Dios idéca nacái idàbaca macái yàacási fiwitáaná wayáapíná idécanáami wàaca irí cayábèeri iwali, yái yàacásica, wía yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, yáaliyéicawa báisíri tàacáisi iwali nacái. ⁴Cayábaca wayáacaalí macái yàacási fiwitáaná, cayábacáiná macáita yái Dios idàbacaléca íná càmíta iwàwacutá wáucaca wáichawa áiba yàacási, néese weedácani casíimáiri iyú idécanáami wàaca Dios irí cayábèeri iwali. ⁵Cayábaca

wayáacaalíni Dios itàacái fimacáiná walí cayábacani, yá nacái wasutáaná Dios fícha masacàaca imànica walí macáita yàacási.

Un buen siervo de Jesucristo

⁶Iwàwacutá péewáidaca wenáiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Péewáida nía iyú yái tàacáisi yàacási iwálírica, pialàa nía nacái ipíchaná neebáidaca cachiwéeyéi yàasu tàacáisi. Péewáidawa mamáalàacata nacái iwali yái tàacáisi icàlidéerica walí cànínacaalí iwàwacutáaná weebáidaca Jesucristo itàacái. Peebáida nacái mamáalàacata yái cayábèeri yéewáidacalésica càide iyúwa pidàbàanaté peebáidacani àta siuca nacáide. Càicaalí pimànica, yásí pífbaidapíná píacawa Jesucristo irípiná cayábèeri iyú.

⁷Eeri mìnanaí càmíiyéi yáalía Dios iwali nacàlidaca nàasu tàacáisiwa canéerica iwèni, máiwitáiséerica, cachiwéerica nacái, càide iyúwa abenaméeyéi béeyéi inaná icàlidáaná wenáiwica irí. Píuca píichawa macáita càiri tàacáisi. Picá péemia nalí. Néese péewáidawa cachàiníri iyú pìyacatená machacàníri iyú càide iyúwa Dios iwàwáaná. ⁸Cayábaca walíni cachàinicaalí wainá cháí èeri iricu idècunitàacá wàyaca cháí maléenaí èeri. Quéwa cayába cachàini walíni càiripínáta wàyacaalí machacàníri iyú càide iyúwa Dios iwàwáaná, yácáiná càicaalí wàyaca, yá cayábaca Dios iicáca wáiwitáise siùcade. Néese áiba èeriwa wàyapínáca yáapícha càiripínáta. ⁹Báiscata yái tàacásisica. Iwàwacutá macái wenáiwica yeebáidacani. ¹⁰Iná wáibaidaca cachàiníri iyú, weebáidacáiná cáuri Dios, manuícatená wáináidaca wawàwawa iwali càiripínáta, yái iwàsèerica macái wenáiwicanáí

Dios yàasu yùuwichàacáisi fícha, cawinácaalí yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái.

¹¹Càita iwàwacutá pichùuliaca nàyaca, níara yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, péewáida nacái nía, iyú yái tàacáisica nucàlidéerica pírí. ¹²Timoteo, picá pimàaca caná piwèni naicáca pía, éwita ùuculiiricáaníta pía. Néese píasáida nalí cànínacaalí iwàwacutáaná nàyaca machacàníiri iyú níara yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Pitàaní abéerita cayábéeri wawàsi ìwali. Píya machacàníiri iyú wenàiwicanái iicápiná. Cáininá piicáca áibanái, piyúudàanápiná nía. Peebáida Dios. Iwàwacutá masacàaca píwítáise macái báawéeri fícha. ¹³Pilée nalí Dios itàacái macái imanùbaca nàwacáidáyacacaliwa, níara yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái: Pimichàida náiwítáise mamáalàacata neebáidàanápiná cachàiníwanái; péewáida nía nacái Dios itàacái iyú àta nùanàacataléta pialéta. ¹⁴Picá pibatàa imáalàacawa pífícha yái chàinisi Dios imàaquéericaté pírí píbaidàanápiná írì, bàaluté ancianonái imàacacalíté icáapiwa pìwali, nacàlidacaté nacái tàacáisi pìwali Dios inùmalicúise fúméerica píbaidàanápináté Dios írìpiná.

¹⁵Pimàni mamáalàacatani macái pichàini iyúwa càide iyúwa núumáaná pírí, yéewacaténá macáita wenàiwica náalimá naicáca pimànica piacawa cayábéeri cachàiníwanái mamáalàacata.

¹⁶Picúa píawawa wenàiwica ibáyawaná fícha. Péewáidawa mamáalàacata Dios itàacái ìwali, néese péewáida wenàiwica cáalíacáiri iyú càide iyúwa Dios iwàwáaná. Pimànicaalí càì, yásí piwasàaca píawawa cachìwéeyéi yàasu tàacáisi fícha. Càita nacái piwasàapíná nía cachìwéeri tàacáisi fícha, níara yéemìyèyéica pírí.

Cómo portarse con los creyentes

5 Picá pialàa nía cachàiníri iyú, níara béeyéica asianáica, néese pialàa nía éeréeri iyú càide iyúwa pialàaca nacáicaalí pianiriwa éeréta. Pialàa nacái ùuculiyyéi càide iyúwa pialàaca nacáicaalí péenásáiriwa. ²Pialàa béeyéi inanáì càide iyúwa pialàaca nacáicaalí píatúawa éeréta. Pía ùuculiirica, péewáidacaalí mànacanái, piicá nía càiyéide iyúwa péenásàatúanái, picúa nacái píawawa càiripináta ipíchaná pimànica píbayawanáwa.

³Píacué yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, nàyacuéca pèewi abénaméeyéi inanáì inírimi yéetéeyéimicawa fícha. Piyúudàacué níara maníríyeyimica canéeyéica yéenibe, canéeyéica nacái yéenánái iyúdeyeyípiná nía. ⁴Quéwa maníríchúami idèniacaalí yéenibewa, càita nacái udèniacaalí utaquénáíwa, yásí iwàwacutá nayúudàaca úa quéecha nàacaténá uimíetacaná càide iyúwa Dios ichùullianá. Iwàwacutá nayúudàaca úa nèepùadacaténá yái cayábéerica nasèenáimi imàníricaté nalí, casfímáicáiná Dios iicáca namànica ulí cayábéeri. ⁵Nàyaca abénaméeyéi inanáì maníríyeyimi catúulécanásíwéeyéi, canácáiná néenánái iyúdeyeyípiná nía. Níara maníríyeyimica náibàaca nawàwawa Dios iwéré iyúudàanápiná nía, yá nasutáca níawawa Dios fícha éeríapinama, táiyápinama nacái. Iná iwàwacutácué piyúudàaca nía, píacué Dios yàasu wenàiwicaca. ⁶Quéwa càmitacué iwàwacutá piyúudàaca áiba maníríchúami ùyacaalí meedá càasuúri iyú usíimáidacaténá úawawa. Càmita únáidawa Dios ìwali, íná ùyaca càide iyúwa yéetéechúamiwa. ⁷Càita iwàwacutá pichùuliaca níara yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái nàyáanápiná machacàníiri

iyú ipíchaná áibanái nacháawàaca naináwaná ìwali. ⁸Aiba icàlidacaalí ìináwanáwa yeebáidacasa Jesucristo itàacái, quéwa càmita iyúudàa yéenanáíwa, icapèericuíyéi nacáíwa, idéca iyamáidaca yeebáidaca Jesucristo itàacái. Báawéerica íiwitáise áibanái íicha camíiyéica yeebáida Jesucristo itàacái.

⁹Aiba maníríichúami iwàwacaalí íibaidaca abéerita Dios irípiná mamáalàacata uyúudàacaténá wenáiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, yá iwàwacutá udèniaca sesenta camuí. Iwàwacutá nacái abéeríichúamica inìri.

¹⁰Iwàwacutá nacái caináwanáca úa ìwalíise yái umànínáca áibanái irí cayábéeri; idàwinèechúa yéenibewa cayába nàyacaténá machacàníiri iyú; yeedéechúa wenáiwica ucapèericuléwa casfímáiri iyú, ùacaténá nayáapíná; iyúudèechúa cayába áibanái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái ufbaídáanápíná nalí càide iyúwa nàasu wenáiwica íibéerica wenáiwicanái yàabàli; iyúudèechúa nacái cawinácaalí yúuwichèeyéicawa; íimáanáca uwàwacaalí umànica macái cayábéeri íiwitáaná áibanái irí.

¹¹Pitànàacaalí inanáí íipidená cuyàluta iricu, náibaidacaténá abéerita Dios irípiná càiripináta, picá pitànàa náipidená cawinácaalí maníríiyéimica camíiyéitacáwa idèniaca sesenta camuí; níacáiná abénaméeyéi maníríiyéimi nawènúadapíná náiwitáisewa náibaidacalé íichawa náméericaté ìwali namànínápinása Cristo irípiná nawàwacáiná needáca nalíwa naniripínáwa àniwa.

¹²Néese namànicaalí càì, yá cabáyawanáca nía camícáiná namàni càide iyúwaté nacàlidáaná quéecha náibaidáanápínása abéerita Dios irípiná mamáalàacata nayúudàacaténá wenáiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái.

¹³Abénaméeyéi inanáí nacái napáchiaca nàacawa meedá capii imanùbaca, yá ínuca náibaidaca meedá; càmita ínucaíta nía meedá, néese nadàbaca nataánica áibanái ìwali báawéeri iyú; máini nawàwaca náaliacawa áibanái yàasu tàacáisi ìwali; néese nacàlidaca áibanái irí tàacáisi camíirica cayába nacàlidaca nalí.

¹⁴Iná nuwàwaca nacásàacawa àniwa níara maníríiyéimica, inìrimi yéeteyéimicawa íicha, cawinácaalí inanáí camíiyéitacáwa idèniaca sesenta camuí, nadàwinàacaténá nacái néenibewa, nacua nacái nacapèewa àniwa, ipíchaná wàuwidenái itàanica báawéeri iyú wàwali, wia yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. ¹⁵Níacáiná abénaméeyéi maníríiyéimi nadéca nawènúadapíná náiwitáisewa Jesucristo íicha namànicaténá càide iyúwa Satanás iwàwáaná.

¹⁶Abéechúa inánicaalí yeebáidéechúa Jesucristo itàacái, udèniacaalí uénánáíwa inanáíwa inìrimi yéeteyéimicawa íicha, yá iwàwacutá uyúudàaca nía, ipíchaná níara yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái iwàwacutá nayúudàaca nía. Yási níara yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái náalimá nayúudàaca inanáí maníríiyéimi canéeyéica yéenanái iyúudéeyéipíná nía.

¹⁷Iwàwacutá níara yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái namàacaca nàasu platawa ofrenda iyú napáyaidacaténá ancianonái íibaidéeyéica mamáalàacata Dios irípiná, icuèyéica wenáiwica yeebáidéeyéica. Anciano icùacaalí nía cayába, íibaidacaalí cachàiníiri iyú Dios irípiná mamáalàacata icàlidacaténá nalí Dios itàacái, yéewáidacaténá nía mamáalàacata nacái, yá iwàwacutá namàacaca nàasu platawa ofrenda iyú pucháiba yàawiriéicatái íicha yái ofrenda namàaquéerica áiba anciano irí, nàacaténá iwèni yéewanápíná

anciano idèniaca cayába iyáapínáwa, yéenibe yáapichawa. ¹⁸Cayábaca Dios iicáca namànica càì bàaluitécáiná profeta itànàaca tàacáisi Dios inùmaliçuise. Dios ìimacaté: “Picácué pidacùta pacá inùma ituínási íicha, idècunitàaca ufbaidaca pirí ubawàidaca ituínási ùlùacaténá iwiralè, néese pimàacacué uyáacani idècunitàaca ufbaidaca uèpunícawa”, ìimacaté yáì Diosca. Càitè nacáì Wáiwacali ìimaca: “Iwàwacutácué piaca iwèni yáì ìibaidéericuéca pirí”, ìimaca.

¹⁹Picá péemia írì cawinácaalí icháawàaca anciano iináwaná iwali canácaalí pucháiba, càmicaalí nacáì máisiba icháawèyeyéica anciano iináwaná iwali.

²⁰Quéwa cawinácaalí imàníyeyéica ibáyawanáwa mamáalàacata, iwàwacutá pialàaca nía cachàiníri iyú macáì wenàiwica yàacuésemi cáalucaténá áibanáì namànica nabáyawanáwa, níái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacáì.

²¹Nuchùlliaca pía Dios iicápiná, Jesucristo iicápiná nacáì, mabayawanéyeyéì ángel iicápiná nacáì, pimànínápiná macáita càide iyúwa nùumáaná pirí siùcatàacáwa. Cawinácaalí imàníyeyéica ibáyawanáwa, pialàa nía cachàiníri iyú, níái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacáì. Pialàa nía, iwàwacutá nacáì càmita cayába piicáca abéeri wenàiwica áibanáì íicha, néese pialàa nía macáita abédanamata, cawinácaalí imàníyeyéica ibáyawanáwa. ²²Picá pimàaca picáapiwa mesúnamáita asialí ìwali pibàlùadacaténáni iyúwa anciano icuèrinápiná wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacáì. Picùta piicáwani asáisi yèepunícaalíwa machacàníri iyú, isicúacáicha cabáyawanéericani yáì asialica idécanáami pibàlùadacani iyúwa anciano. Pibàlùadacaalí càiri anciano, néese imànicaalí ibáyawanáwa, yásí cabáyawanáca

pía nacáì, càide iyúwa pidéca nacáicaalí piyúudàaca imànica ibáyawanáwa. Picùta píawawa masacàawaca macáì báawéeri íicha.

²³Núalíacawa pidéca piyamáidaca píiraca uva ituní piasáidacaténá càmita piwàwa picàmaca iyúwa áibanáì báawéeyéì. Quéwa cáuláicaca pidèericubàa madécaná yàawiría, íná nùalàaca pía ipíchaná píiraca yáawami únita, néese pèewiada achúmanamata uva ituní únì yèewi píiracaténáni iyúwa dabé.

²⁴Píináidawa cáalíacáiri iyú ipíchawáise pibàlùadaca áiba anciano nacuèrinápiná. Abénaméeyéì namànica nabáyawanáwa amalánama wenàiwicanáì yáaliéricawa ìwali ipíchawáise áibanáì icháawàaca naináwaná iwali, quéwa áibanáì namànica nabáyawanáwa ibàacanéeri iyú, càmita nacáì wáalfawa ìwali madécaná èeripiná. ²⁵Càita nacáì waicáca amalánamata yáì cayábéerica abénaméeyéì imànírica. Aibanáì nacáì namànica cayábéeri ibàacanéeri iyú quéwa càmita yéewa ibàacawa càiripináta, yáì cayábéerica namànírica.

6 Níara áibanáì yàasu wenàiwicaca yeebáidéeyéica Jesucristo itàacáì, iwàwacutá nàaca náiwacali icàaluínináwa cáimiétaquéeri iyú náibaidacáiná írì, ipíchaná áibanáì càmiíyeyéica yeebáida Jesucristo itàacáì natàanica báawéeri iyú Dios ìwali, ìwali nacáì yáì tàacáisi wéewáidéerica iyú wenàiwica.

²Náiwacalicaalí yeebáida Jesucristo itàacáì, iwàwacutá càmita nayamáida nàaca icàaluíniná cáimiétaquéeri iyú mamáalàacata, éwita néenásàiricáanítani Jesucristo ìwalíisená. Néese iwàwacutá náibaidaca írì cachàiníwanáì mamáalàacata nayúudàacaténáni, náiwacalícáiná yeebáidaca Jesucristo itàacáì, iwàwacutá nacáì cáinináca

naicácani, néenàsàiricáináni,
Jesucristo ìwalíisená.

La verdadera riqueza

³Aibacaalí yéewáidaca
wenàiwica cachiwéeri tàacáisi
iyú, càmicaalí nacái abédanama
íiwitáise yeebáidacatená yái
báisiiri tàacáisi Wáiwacali
Jesucristo yéewáidéericaté iyú
wenàiwica, càmicaalí nacái
yeebáida yái tàacáisi icàlidéerica
càinacaalí iwàwacutáná wàyaca,
yá cáimacáica iicácawa. ⁴Máini
cachàinica iicáca yáawawa meedá
áibanái fícha, quéwa càmita báisi
yáaliáwa, ibatàa abéeri wawàspiná,
càmita yáaliáwa. Cúláicaca
íiwitáise máinicáiná iwàwa icuúsaca
fíchawa áibanái canéeri iwèni
tàacáisi ìwalíise; yá idécánami
natàanica náapichawáaca
chàinisíiri iyú, yá báawaca áibanái
iicáca nía náimacáiná náaliacasa
nacálidaca máini cáaliacáiri iyúni.
Néese càmita yáalimá abédanamata
náiwitáise náapichawáaca, yá
nadàbaca nacuúsayacacawa máini
báawéeri iyú. Néese nadàbaca
nayúunáidaca báawaca áibanái
íiwitáise canánama. Càmita
náalimá manuica náináidaca
nawàwawa áibanái ìwali. ⁵Néese
napéliyacacawa mamáalàacata
níaí báawéeyéica íiwitáise,
càmíiyéica yáalía báisiiri tàacáisi
ìwali. Nacálidaca naináwanáwa
meedá neebáidánása Jesucristo
itàacái, quéwa càmita neebáida
báisiiri iyúni. Nacálidacáita
naináwanáwa còi needacatená
nalíwa plata. ⁶Báisíta weedáca
walíwa cawèníiri wàyacaalí càide
iyúwa Dios iwàwáaná, quéwa yái
cawènírica iyaca wawàwalicu
Dios imàacacáiná casímáica wía
cayábacaalí waicáca wàasuwa Dios
imàaquéerica walí, matufbanáicaalí
nacái wía cawèníiri wawàsi fícha.
⁷Canápináta meedá cáinináaná
waicáca cawèníiri wawàsi,

bàaluitécáiná canáca watéeri
wáapichawa wamusúacaalíté
waicá èeri; càita nacái canácata
watéeripiná wáapichawa
wàacaalíwa èeri íicha. ⁸Néese
wadèniacaalí wayáapináwa,
wabàlepiná nacáiwa, yásí yéewa
casímáica wawàwa. ⁹Quéwa
cawinácaalí iwàwéeyéica càasuca,
neebáidaca Satanás itàacái,
yáalimáidacáiná nía namàniínápiná
nabáyawanáwa, yá nacalácawa
Dios íicha, yá nabáyawaná
íibàaca nía càide iyúwa trampa
íibàacaalí cuwèsi ráunamáita.
Néese máini nawàwa namànica
madécaná báawéeri wawàsi
máiwitáiseeri iyú, yái báawéerica
càmíirica iyúudàa wenàiwica,
néese iwatàidéerica nía yéetácáisi
iriculé, càide iyúwa wenàiwica
isicùmacaalíwa depufwéeri
úni yáaculé. ¹⁰Cawinácaalí
wenàiwica cáininéerica iicáca
plata, imànica macái báawéeri
íiwitáaná yeedacatená iríwa
mamáalàacata plata. Abenaméeyéi
nacái cáininéeyéica iicáca plata
nadéca nawènúadaca náiwitáisewa
Jesucristo fícha nacutácatená
mamáalàacata plata, néese nadéca
needáca nalíwa manuísíwéeri
yúuwichàacáisi, íná achúmaca
nawàwa siuca nàuwichàacáináwa.

La buena lucha de la fe

¹¹Quéwa pía, Timoteo, píacata
Dios yàasu wenàiwicaca
íibaidéerica Dios irípiná, íná píuca
píchawa macáita yái báawéerica
namànírica. Píalimáida macái
pichàini iyúwa píyacatená
machacàníiri iyú càide iyúwa Dios
iwàwáaná. Pía Dios icàaluíná,
peebáida itàacái, cáininá nacái
piicácani, píidenia piúwichàanawa
mamáalàacata matufbanáiri iyú.
¹²Píalimáida macái pichàini iyúwa
pimànicatená cayábéeri ùwicái
Dios irípiná. Yácata cayábéeri
ùwicáica: yái picàlidánáca báisiiri

tàacáisi fiméerica iwàwacutá wenàiwica yeebáidaca Jesucristo itàacái. Càì iwàwacutá pimànica, yásí peedápiná piríwa picáucawa càmfíri imáalàawa. Dioscáiná imáidacaté pía pimànicaténá càì. Dios imáidacáinaté pía, íná yéewa picàlidacaté cayába piinàwanáwa madécaná wenàiwicanáí yàacuésemi peebáidáaná Jesucristo itàacái. ¹³Siúcade Dios, yáí yèerica nacáuca, macáita yáí iyéerica, yéemiaca yáí nuchùulianáca pía. Jesucristo nacáí yéemiaca yáí nuchùulianáca pía, yáí Jesucristo icàlidéericaté cayábéeri tàacáisi, icàlidacaté nacáí iinàwanáwa machacàníri iyú Poncio Pilato irí. ¹⁴Iná nuchùulia pía Dios iicápiná, Jesucristo iicápiná nacáí, pimàni macáita càide iyúwa nuchùulianáca pía. Picá piwènúada yáí tàacáisica, íbatàa abéeri tàacáisi piná, ipíchaná iwàwacutá nùalàaca pía cachàiníri iyú. Pimàni mamáalàacata càiripináta càide iyúwa nuchùulianáca pía àta Wáiwacali Jesucristo yàanàacataléta àniwa. ¹⁵Dios imàacapiná Wáiwacali Jesucristo yàacawa néese àniwa yéenáiwana yàanàacaalíwa càide iyúwa abéerita Dios yáalífanáwa, chácaalínápiná èeri iricucaalí. Càipiná Dios imànica abéericáináta Dios máiníri cayábaca, cachàinírica nacáí náicha canánama; yácata Wacuèriná nacáí cachàinírica áibanáí nacuèrinánáí fícha canánama; yácata Wáiwacali nacáí cachàinírica áibanáí íiwacanánáí fícha canánama. ¹⁶Yáí Diosca, yácata abéerita càmfírica imáalàawa, iyéerica icamaláná irícuwa canácatalé áiba yáaliméeri yàanàaca mawiéniré irí, máinícáiná mèlumèlúricani. Canácata èeri mìnali iiquéericaté Dios. Canácata nacáí èeri mìnali yáaliméeri iicácani. iMacáita nàapiná abéerita Dios iyéininá càiripináta, yáí Dios

cachàinírica náicha canánama èeri càmfíri imáalàawa! Báisita, amén.

¹⁷Pialàa níara càasuíyéica idèniyéica cháí èeri yàasu cawèníri. Pialàa nía ipíchaná cáimacáí naicáca níawawa áibanáí fícha. Iwàwacutá nacáí càmita manuí nánáidaca nawàwawa nàasu cawèníri íwaliwa, càmicáiná yéewa nàasu cawèníri icùaca nía báawéeri fícha, yá nacáí nàasu cawèníri imáalàapinácawa áibaalípiná. Néese iwàwacutá manuíca nánáidaca nawàwawa Dios iwali icùanápiná nía, yáí Dios imàaqueerica walí madécaná wawàsi casíimáicaténá wawàwa. ¹⁸Pichùulia càasuíyéi namànica cayábéeri áibanáí irí nayúudàacaténá nía. Cayába namànicaalí áibanáí irí cayábéeri manuísíwata nadèniacáiná manùba cawèníri. Iwàwacutá casíimáica nàaca catúulécanéeyéi irí càinácaalí wawàsi catúulécanéeyéi imáapuèrica. ¹⁹Càasuíyéi imànicaalí càì, yásí nadèniapináca cawèniswéeri nàasuwa áiba èeriwa, yáí nacáuca báisírica càmfírica imáalàawa.

Encargo final a Timoteo

²⁰Timoteo, pimàni cayába pífbaidacaléwa Dios imàaqueericaté pirí picàlidáanápiná yáí báisíri tàacáisica. Picá peebá èeri mìnanaí yàasu tàacáisi canéeri iwèni, casaquèeri nacáí. Aibanáí nacáí nawàwa natàanica náapichawáaca chàinisíri wawàsi iyú nàasu tàacáisi cachíwéeri íwaliwa. Náimaca cáalífacáicasa nía quéwa càmita báisí náalíacawa. Picá peebá nalí. ²¹Abénaméeyéi nadéca neebáidaca nàasu yéewáidacalésí cachíwéeri, yá nadéca nawènúadaca náiwítáisewa Jesucristo fícha.

Nusutácué Dios fícha pirípinácué imànínápinácué pirí cayábéeri mawèníri iyú.

2 TIMOTEO

Saludo

1 Núa Pablo nubànua pirí cuyàluta. Núacata abéeri apóstol Jesucristo ibànùerica càide iyúwa Dios iwàwáaná. Jesucristo ibànùaca núa Dios ímacáináté imàacáanápíná wenàiwica nadèniaca nacáucawa camfíri imáalàawa cawinácaalí iyéeyéica abédanamata Cristo Jesús yáapicha. ²Nubànua pirí cuyàluta, Timoteo cáininéerica nuicáca càiride iyúwa nuiriwa. Nusutáca Wáaniri Dios ícha pirípiná, Wáiwacali Jesucristo nacái namàinínápiná pirí cayábéeri mawèníri iyú, naicáanápíná nacái pipulé, namàacáanápíná nacái pìyaca matufbanáiri iyú.

Dar testimonio de Cristo

³Nusutáca Dios ícha pirípiná èeríapi, táiyápi nacái, yá nùaca Dios irí cayábéeri pìwali, yái Dios nuíbaidéerica irípiná, nuèrica nacái icàaluíná matufbanáiri iyú nùyacáiná machacàníri iyú càide iyúwaté nùawirináimi yàaná Dios icàaluíná. ⁴Macái yàawiría nusutácatáita Dios ícha pirípiná, máini nuwàwa nùaca nuicáca pía, nuwàwalicáiná achúmacaté piwàwa manuísíwata nuèpùacaalítéwa pícha. Iná nuwàwa nuicáca pía àniwa casímáicaténá nuwàwa manuísíwata. ⁵Yá nùaca Dios irí cayábéeri pìwali nùalíacáináwa peebáidaca Jesucristo itàacái báisíri iyú macái piwàwalicúsewa. Quéchatécáwa píirumi Loida

uípidená, píatúami nacái Eunice uípidená, neebáidacaté Jesucristo itàacái, yá nùalíacawa báisíri iyú peebáidáaná nacái.

⁶Iná càì nùalàaca pía: Càide iyúwa wapucúadacaalí quichái capèrúacaténáni, càita nacái iwàwacutá picáucàidaca chàinisi Dios imàaquéericaté pirí numàacacaalíté nucápiwa pìwali; yá pimàni píibaidacaléwa cachàiníri iyú, yái íbaidacalésica Dios imàaquéericaté pirí, ichùulièrica nacái pimànica.

⁷Píalimá pimànica píibaidacaléwa cachàiníri iyú yái íbaidacalésica Dios imàaquéericaté pirí, Dioscáiná idéca yàaca walí Espíritu Santo. Yái Espíritu Santo camfírita cáalu imànica wía, néese ichàiniadaca wía wáibaidacaténá Dios irípiná, imàaca nacái cáinináca waicáca Dios, áibanái wenàiwica nacái, iyúudàaca nacái wacúaca wíawawa ipíchaná wamànica wabáyawanáwa, yéewacaténá nacái wamànica macáita cáalíacáiri iyú. ⁸Picá báì picàlidaca áibanái irí Wáiwacali ináwaná. Picá nacái báì pía nùwalíise, yái nuuwichàanácawa presoíri iyú Wáiwacali irípiná nucàlidacáiná ináwaná. Néese píidenia yúuwichàacáisi núapícha wacàlidacáiná tàacáisi ímèerica Jesucristo iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yúuwichàacáisi ícha. Píalimá píideniaca piúwichàanápínáwa yácáiná Dios yàaca píchàini.

⁹Dios idéca iwasàaca wía yàasu yúuwichàacáisi íchwawa. Ichùuliaca

wàyaca mabáyawanéeri iyú nacái. Càmitaté iwasàa wía, imáida wía nacái ìwalíse yái wamánírica wachàini iyúwa. Néese iwasàacaté wía yàasu yùuwichàacáisi íchawa, imáida wía nacái ìnàidacáinátéwa imànínápinaté walí cayábéeri mawèníri iyú, cáininácáinaté nacái iicáca wía ìwalíse yái cayábéerica Cristo Jesús imànírípinacaté walí. Bàaluitécáiná èri ipíchawáiseté, néenialíté cáinináca Dios iicáca wía. ¹⁰Siùcade Dios imàacaca wáalíacawa cáinináca iicáca wía, iwáwa nacái imànica walí cayábéeri mawèníri iyú. Càì yáasáidaca walíni: Ibànùacaté Jesucristo, yái iwasèerica wía Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha. Jesucristo idéca imáalàidaca wáicha yái yéetácáisica imàaqueeripiná wéetácawa méetáuculé Dios ícha càiripináta, íná càmita quirínama iwàwacutá cáaluca waicáca wéetáanápínáwa. Wéetácaalíwa, yá wéetápinácawa Dios icáapiricuta, íná càmita cáalu wía. Jesucristo idéca nacái imàacaca wáalíacawa wàyáanápínácué càiripináta wacáuca cà míiri imáalàawa yáapichawa weebáidacaalí Jesucristo itàacái.

¹¹Dios idéca ichùuliaca nucàlidáanápiná yái tàacáisica. Yá ibànùaca nua iyúwa apóstol nuéwáidacatená wenàiwicanáí iyú yái tàacáisica. ¹²Iná siùcade nùuwichàacawa presofíri iyú. Quéwa càmita báí nua ìwalíse yái nùuwichàanácawa Jesucristo irípiná, nualíacáiná iwali yái nuebáidéerica, yái Jesucristoca, nualíaca nacáíwa báisíri iyú cachàiníríricani icúacatená nua yéewanápiná nuebáidaca itàacái mamáalàacata àta yàanàacataléta àniwa.

¹³Pia picàlidaca machacàníri iyúni yái tàacáisi càide iyúwaté péemianá nucàlidaca piríni. Peebáida mamáalàacata

Cristo Jesús itàacái, cáininá piicáca Dios, wenàiwicanáí nacái càide iyúwa Cristo Jesús ichàiniadáná pía. ¹⁴Picúa cayába yái tàacáisi cayábéerica Dios imàaqueericaté pirí, ipíchaná áibanáí iwènúadacani. Picúa cayábani Espíritu Santo ichàini iyú, yái Espíritu iyéerica wawáwalicu, ichàiniadéerica nacái wía.

¹⁵Píalíacawa macáita Asia yàasu cáli néeséeyéí nadéca namàacaca nua abéerita. Càita nacái nawènúacatéwa nuícha níara Figelo, Hermógenes nacái, yáté càmita nayúudàa nua quirínama idécanáamité romanonáí yúucaca nua presofíeyí ibànaliculé. ¹⁶Quéwa Onesíforo idéca iyúudàaca nua, íná nusutáca Dios ícha iicáanápíná napualé, níái Onesíforo icapèericúiséeyéica, yácáiná Onesíforo idéca iyúudàaca nua madécaná yàawiría, yá ichàiniadacaté nuwàwa. Càmitaté báí ipáchiaca nua éwita presocáaníta nua presofíeyí ibànalicu. ¹⁷Néese idécanáamité Onesíforo yàanàaca aléi Roma iyacàlená iriculé, yáté icutáca nua mamáalàacata àta yàanàacataléta nua cháí presofíeyí ibànalicu. ¹⁸Yá nusutáca Dios ícha iicáanápíná Onesíforo ipualé, imàni nacái íri cayábéeri néenialípiná Jesucristo yàanàacaalípiná àniwa. Píalíaca nacáíwa Onesíforo iyúudàacaté wía nacái wàyacaalíté néeni Efeso iyacàlená írìcu.

Un buen soldado de Jesucristo

2 Iná Timoteo, nuiquéerica càiride iyúwa nuíriwa, pimàaca Dios ichàiniadaca píiwitáise Cristo Jesús ichàini iyú, yái imànírírica pirí cayábéeri mawèníri iyú piyacáiná abédanamata yáapicha. ²Bàaluité péemiaca nucàlidaca yái tàacáisica madécaná wenàiwica yàacuésemi. Siùcade iwàwacutá péewáidaca

áiba asianái, pichùulia nacái nacàlidaca Jesucristo itàacái. Iwàwacutá cayábéeyéica íwítáise, yeebáidéeyéica tàì íméri iyú, imàniyéica nacái machacàníri iyú càide iyúwa náimáaná. Iwàwacutá nacái náalíaca néewáidaca áibanái wenàiwica iyú yái tàacáisica.

³Piidenia piùwichàanáwa Jesucristo irípiná wáapicha wía yéewáidéeyéica wenàiwica Jesucristo itàacái iyú càide iyúwa cayábéeri úwisàiri iidenianá yùuwichàanáwa imànicaténá càide iyúwa íwacali iwàwáaná.

⁴Péemia comparación: Uwisàiri càmita ìya càide iyúwa càimíyéi úwi, néese yeebáidaca íwacali iríwa iwàwacáiná isímáidaca íwacaliwa, yái imáidéericani. Càita nacái iwàwacutá pimàacaca píawawa Cristo Jesús irí píibaidacaténá irí cachàiníri iyú.

⁵Iwàwacutá pimànica càide iyúwa wenàiwica isàiwicacalí deporte imawèniadacaténá áibanái. Canáca yéewaná yeedáca iríwa cawèníri premio yái coronaca, càmicacalí isàiwica machacàníri iyú càide iyúwa nachùnianá deporte. Càita nacái iwàwacutá péewáidacawa cachàiníri iyú, píibaida nacái machacàníri iyú pimànicaténá macáita càide iyúwa Jesucristo iwàwáaná; yásí yáaca piríwa cawèníri piapinácaalíwa chènuniré.

⁶Iwàwacutá pimànica càide iyúwa wenàiwica fibaidacalí ibànacalewa cachàiníri iyú, yá yáalimá iyáaca idàbáanéeri ibànacale iyacanáwa. Càita nacái iwàwacutá píibaidaca cachàiníri iyú Jesucristo irí, néese yàapináca piríwa cawèníri chènuníiséerica. ⁷Pínáidacawa cayába ìwali yái tàacáisi siùquéerica tàacáwa nucàlidaca pirí, yásí Wáiwacali imàacaca píalíacawa macáita piwàwacutéerica píalíacawa ìwali.

⁸Píalimápiná piideniaca piùwichàanáwa piwàwalicaalí

Jesucristo, yái wenàiwica Dios imichàidéericaté yéetácáisi íicha. Yácata rey David itaquérinami nacái, yái Jesucristoca. Càì nucàlidaca yái tàacáisica ímérica Jesucristo iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. ⁹Yá nàuwichàidaca núa nucàlidacáiná yái tàacáisica. Yá nadéca nadacúaca núa cadena iyú cháì presoíyéi ibànalicu, càide iyúwa cabáyawanéeri. Quéwa yái Dios itàacáica, càmita náalimá nadacúacani, néese áibanái icàlidaca yàacawa mamáalàacatani. ¹⁰Iná nuidenia macái yùuwichàacáisi nalípiná níai wenàiwica Dios yeedéeyéica yàasunáipináwa. Càì nuuwichàacawa yéewanápiná neebáidaca Cristo Jesús itàacái iwasàacaténá nía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha, yéewanápiná nàyaca yáapicha cáimiétacanéeri iyú, nacamaláná mèlumèlufíri iricu nacáíwa càiripináta.

¹¹Báisiiricata yái tàacáisica ímérica:

Weebáidaca Jesucristo itàacái, yái yéetéericatéwa wáichawalíná, ínà càica wíade iyúwa wenàiwica yéetéeyéicatéwa ibáyawanámi íichawa. Yá wáyapiná nacái Jesucristo yáapicha càiripináta;

¹²wàideniacaalí yùuwichàacáisi Jesucristo irípiná, yá wacúapináca macáita yáapicha áiba èeriwa; quéwa wáimacalí càmitasa yàasuná wía, càita nacái íimapináca càmita yàasuná wía;

¹³cawàwanáta wawènúadapiná wáiwítáisewa íicha, quéwa Jesucristo imànipiná macáita càide iyúwa íimáaná càmicáiná yéewa iwènúadaca íwítáisewa áiba íwítáisesi ìwali.

Un trabajador aprobado

¹⁴Picàlida nalí àniwani, yái tàacáisi nucàlidéericaté píri ìwali, níara yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Píalàa nía Dios icápiná ipíchaná natàanica náapichawáaca chàinisíiri iyú canéeri iwèni wawàsi ìwali. Canéerica iwèni yá tàacáisi natàaníríca ìwali. Natàanícaalí càiri canéeri iwèni wawàsi ìwali, càmita nayúudàa wenàiwica, néese báawaca namànica wenàiwicanái íiwitáise cawinácaalí yéemièyéica náasu tàacáisi, íná càmita neebáida Jesucristo itàacái tàì íiméeri iyú. ¹⁵Píalimáida macái pichàini iyúwa píibaidacaténá cayábéeri iyú Dios irípiná, casíimáicaténá Dios iicáca yái pimàníríca, càide iyúwa abéeri yàasu wenàiwica íibaidacaalí cayába, yá càmita iwàwacutá báicani ìwalíise yái imàníríca. Yá picàlidaca machacàníiri iyú nalíni, yái tàacáisi báisíríca Dios itàacáica. ¹⁶Picá pitàani wenàiwica yáapicha natàanícaalí máiwitáiséeri iyú cháì èriiquéi yàasu tàacáisi cachíwéeri ìwali, méetàuculéeri tàacáisi nacái, níacáiná itàaníyéica máiwitáiséeri iyú càiri wawàsi ìwali naméeràidaca wenàiwica déeculé Dios íicha, nàyacaténá iyúwa càmfíná Dios iwàwa. ¹⁷Yái nàasu tàacáisi néewáidéerica iyú wenàiwica máini báawaca imànica wenàiwicanái íiwitáise. Nàasu tàacáisi idàwinàacawa wenàiwicanái iwàwalicu càide iyúwa cháunási ibadéericawa iyáacaalí yàacawa wainá málúliquéerica. Càita néewáidaca wenàiwica níara Himeneo, Fileto nacái. ¹⁸Nadéca naméeràacawa báisíiri tàacáisi íicha. Nadéca nawènúadacani. Nacàlidaca nachìwawa meedá càì: Náimaca idécasa ichàbacawa wáicha yái namichàanácawa yéetácáisi íicha. Càita nadéca báawaca namànica abénaméeyéi íiwitáise

íná càmita neebáida Jesucristo itàacái tàì íiméeri iyú. ¹⁹Quéwa cachàiníríca càiripinátani, yái Dios itàacái báisíríca, càide iyúwa manuírí íba wabàlùadéeripiná íinata manuísíwéeri capii. Iyaca nacái tàacáisi íba ìwali, yái tàacáisi íiméerica: “Wáiwacali yáalíacawa cawinácaalí níái yàasu wenàiwicaca”, càì íimaca. Yá íimaca àniwa: “Cawinácaalí icàlidéeyéica íinánawáwa Wáiwacali yàasu wenàiwicaca nía, neebáidaca nacái itàacái, iwàwacutáca namàacaca náichawa macái nabáyawanáwa namàníríca”, íimaca.

²⁰Péemia comparación: Càasuírí icapèe manuírí irícu nàyaca madécaná quírápieli íiwitáaná. Nadèniaca abénaméeyéi cawèníyéi quírápieli oro imànicaná, quíramenírí plata imànicaná nacái. Iyaca nacái abénaméeyéi quírápieli càmfíyéica cawèni, cáli imànicaná, àicu imànicaná nacái. Yá capii íiwacali icùaca càiripináta níái cawèníyéica quírápeliica, quéwa áibaalípiná yúucaca meedá íichawa quírápieli canéyéica iwèni. Càita nacái àta alénácaalí nàyaca Wáiwacali yàasunái, yá iyaca nèewi abénaméeyéi càmfíyéica yàasu. ²¹Iná abéeri Wáiwacali yàasu wenàiwica icùacaalí cayába yáawawa masaquèeri iyú ipíchaná imànica íbáyawanáwa, yásí yáalimá íibaidaca cayába Wáiwacali irípiná, imànicaténá àta càinácaalí cayábéeri íibaidacalési Wáiwacali ichùulíerica imànica, càide iyúwa nacùacaalí cawèníri quírápieli abéerita capii íiwacali irípiná.

²²Iná picá pimàni càide iyúwa abénaméeyéi ùcullíyéi iwàwáaná imànica meedá, néese pimàni cayábéeri macái pichàini iyúwa. Peebáida Jesucristo itàacái. Càininá piicáca Dios, áibanái wenàiwica nacái. Píya matuíbanáiri iyú náapicha cawinácaalí masaquèeyéica íiwitáise isutéeyéica

yáawawa Wáiwacali Jesucristo fícha. ²³Picá pitàani náapicha cawinácaali iwàwéyéica itàanica canéeri iwèni wawàsi iwali càide iyúwa máiwitáiséeyéi camíiyéica yáalíawa. Píalfacawa natàanicaalí càiri wawàsi iwali, yá nadàbaca natàanica náapichawáaca chàinisíiri iyú, tàacáisi ùuléeri iyú nacái. ²⁴Pía íbaidéerica Wáiwacali irípiná iwàwacutá càmita pipélica piacawa, néese iwàwacutá camífirica calúa píiwitáise macái wenàiwica yáapicha. Iwàwacutá nacái píalíaca péewáidaca wenàiwica cayába. Iwàwacutá nacái piideniaca piùwichàanáwa matufbanáiri iyú áibanái imànicaalí píri báawéeri, càmicaalí nacái nawàwa néewáidacawa. ²⁵Abénaméeyéi nàuwideca namànica báisíiri tàacáisi. Píaláa nía éeréeri iyú. Iwàwacutá càmita cáimacái piicáca píawawa náicha. Càì iwàwacutá pimànica yéewacaténá cawàwanáta Dios imàacaca nawènúadaca náiwitáisewa neebáidacaténá yái báisíiri tàacáisica, ²⁶yéewacaténá nacái Dios iwasàaca nía Satanás ichàini fícha. Satanás idéca íbàaca nía càide iyúwa trampa íbàacaalí cuwèesi. Dios iwasàacaalí nía, yásí nàalimá namànica càide iyúwa Dios iwàwáaná.

Cómo será la gente en los tiempos últimos

3 Iwàwacutá píalíacawa abéeri wawàsi: Aibaalípiná maléená èri ipíchawáise èri imaalàacawa, yá máinípiná càulenáca wenàiwica nàyaca cháì èri iricu. ²Máinípiná cáinináca wenàiwica naicáca níawawa áibanái fícha, cáininápiná nacái naicáca plata, máiní cáimacáica naicápiná níawawa áibanái fícha. Cachàinípiná nacái naicáca níawawa. Natàanípiná báawéeri iyú Dios iwali. Càmita neebápiná nasèenái ichùulíacawa. Càmita nàapíná cayábéeri tàacáisi

quirínama áibanái irí, Dios irí nacái. Caná iwèni naicápiná áibanái yàanáca Dios icàaluíná. ³Càmita cáininá naicápiná néenánáíwa. Càmita abédanamata náiwitáise áibanái yáapicha matufbanáiri iyú. Nacàlidapíná nachìwawa báawéeri iyú áibanái iwali. Càmita nacùapíná níawawa cayába íná namànípiná macái íiwitáaná báawéeri namàlìawalé iyúwa. Caluéyéipíná íiwitáise iyúwa cuwèesínái. Nàuwídepiná namànica macái íiwitáaná cayábéeri. ⁴Yá nacháwàapíná nanacáiyéiwa nàuwidenái íríwa. Ráunamáita namàni nàacawa nabáyawanáwa máiwitáiséeri iyú ipíchawáise nàináidacawa iwali yái namàníirípináca. Yá máiní cayábapíná naicáca níawawa áibanái fícha. Nawàwapíná namànica meedá càinácaalí wawàsi isíimáidéeripíná nawàwa. Càmita nacutápiná nàalíacaténá Dios iwali namànícáténá càide iyúwa Dios iwàwáaná. ⁵Pucháibéeyéipíná íiwitáise, namànípiná càide iyúwa wenàiwica yèeyéica Dios icàaluíná báisíiri iyú, quéwa nachíwa iyúwa meedá. Càmita namàacapíná Dios icùaca náiwitáise nàyacaténá machacàníiri iyú. Piawa náicha cawinácaalí imàníyéica càì.

⁶Picá piacawéerida wenàiwica imàníyéica càì nàyacáiná nèewi abénaméeyéi asianái ichiwáidéeyéica wenàiwica namàacáanápiná nawàlùacawa nacapèe iriculé. Néese nachìwáidaca máalíawáiséeyéi inanái, bàsabàséeyéi íiwita, máiníyéi cabáyawanáca, imàníyéica madécaná báawéeri namàlìawalé iyúwa càide iyúwa máiníiná nawàwa namànica. ⁷Ewita níara inanáca néewáidacáanítawa mamàalàacata áiba tàacáisi wàlisài iwali, càicáaníta canácatáita nàalimá nàalíaca néemíaca càinácaalí

íimáaná yái tàacáisi báisírica.
⁸Níái cachìwéeyéica nàuwidaca namànica báisíiri tàacáisi, càide iyúwaté pucháiba camàliquéeyéi ípidenéeyéicaté Janes, Jambres nacái. Bàaluité nàuwidaca namànicaté profeta Moisés, icàlidéericaté Dios itàacái. Siuca nacáide, níái báawéeyéica máiní éruca náiwitáise, nánáidacawa abéerita báawéeri ìwali. Caná nawèni Dios iicáca nía càmicáiná neebáida Jesucristo itàacái báisíiri iyú. ⁹Quéwa càmita náalimápiná nawènúadaca wenàiwicanái íiwitáise mamáalàacata macáicáiná wenàiwica náalimápiná náalíacawa máiwitáiseca nía. Néese nachàbapínacawa càide iyúwaté nachàbáanáwa, níara pucháiba yúuwidéeyéicaté imànica profeta Moisés.

El último encargo de Pablo a Timoteo

¹⁰Quéwa Timoteo, pidéca peebáidaca cayába càide iyúwaté nuéwáidáaná wenàiwica báisíiri tàacáisi iyú. Píalía nacáiba càinácaalí nùyaca, càinácaalí nacái nuínáidaca numànica. Píalíacawa càinácaalí nuebáidaca Dios, càinácaalí nacái núalimáidaca mamáalàacata nuéwáidacatená wenàiwica éeréeri iyú. Píalíacawa cáinináca nacái nuicáca Dios, áibanái wenàiwica nacái. Píalíacawa càinácaalí nuideniaca nùuwichàanácawa Wáiwacali irípiná. ¹¹Píalía nacáiba càinácaalíté nàuwichàidaca núa, yá nùuwichàacawa Wáiwacali irípiná nuíбайдacáiná irí. Píalíacawa macáita ìwali yái nuchàbáanácatéwa nàuwichàidacaalíté núa Antioquía iyacàlená iricu, Iconio iyacàlená irícu nacái, Listra iyacàlená irícu nacái. Píalíacawa ìwali yái nùuwichàanácatéwa quéwa Wáiwacali iwasàacaté núa náicha

canánama. ¹²Báisíta macáita cawinácaalí iwàwéeyéica iyaca machacàníiri iyú càide iyúwa Dios iwàwáaná nàyacáiná abédanamata Cristo Jesús yáapicha, yá áibanái yúuwichàidapíná níawa Cristo Jesús ìwali. ¹³Quéwa níái báawéeyéica, nía nacái ichìwáidéeyéica wenàiwica namànipíná nàacawa mamáalàacata nabáyawanáwa cachàiníwanái, yá nachìwáidapíná wenàiwica mamáalàacata, nachìwáidaca nacái níawawa.

¹⁴Quéwa pía Timoteo, iwàwacutá peebáidaca yái tàacáisica mamáalàacata, pimàni nacái càide iyúwa péewáidáanáatéwa, iyúwa nacái píalíanáwa báisíiricata yái tàacáisi péewáidéericawa ìwali, píalíacáináwa néewáidacaté pía báisíiri tàacáisi iyú, níara yéewáidéeyéicaté pía. ¹⁵Piwàwali píalíacatéwa Dios itàacái ìwali sùmàicatáiseta pía àta siuca nacáide, yái tàacáisi profetanái itànèericaté Dios inùmalicuíse. Píalíacawa Dios itàacái ìwali íná yéewa cáalíacáica pía. Píalía nacáiba peebáidacaalí Cristo Jesús itàacái, yá iwasàapíná píawa Dios yàasu yúuwichàacáisi fícha. ¹⁶Macáita yái Dios itàacáica Dios imàacacaté wenàiwica náalíacawa càinácaalíté iwàwacutáaná natànàaca itàacái inùmalicuíse. Íná cayáitaca wéewáidaca wenàiwicanái Dios itàacái iyú, wàalàaca nía nacái cachàiníiri iyú namànicaalí nabáyawanáwa. Yá cayábéerica Dios itàacái wéewáidacatená iyú wenàiwica, wawènúadacatená náiwitáise Dios irípiná, wáasáidacatená nacái càinácaalí iwàwacutáaná namànica nàyacatená machacàníiri iyú Dios iicá. ¹⁷Íná iwàwacutá wía Dios yàasu wenàiwicaca wéewáidacawa Dios itàacái ìwali yéewacatená wáalíacawa, yéewacatená nacái wáalimá wamànica càinácaalí cayábéeri wawàsi Dios ichùulíerica wamànica.

4 Nuchùulia pía manuísiwata Dios iicápiná, Cristo Jesús iicápiná nacái, yái yàanèripináca icàlidacaténá macái èeri mìnanaí iináwaná ìwali, cànínacaalí báawéerica namànica, yùuwichàidacaténá nía nabáyawaná ìwalíisewa, níái cáuyéica, nía nacái yéetéeyéimicawa. Nuchùuliaca pía manuísiwata Cristo Jesús yàacáináwa néese àniwa icùacaténá macáita. ²Nuchùuliaca pía manuísiwata picàlidáanápíná báisiiri tàacáisi wenàiwicanáí irí. Picàlida nalíni mamáalàacata éwita càmicaalí nawàwa néemiaca piríni. Pìalàa nía cachàiniiri iyú cawinácaalí imàniiyéica ibáyawanáwa, piwènúadacaténá náiwitáise nabáyawaná íchawa. Pimichàida náiwitáise namànínapíná cayábéeri. Picá piméyáa péewáidaca nía càmicaalí neebáida caquialéta, néese péewáida nía éeréeri iyú mamáalàacata. ³Picàlida nalíni siucade, mesúnamáicáináta càmita wenàiwica nawàwa néemiaca irí yái tàacáisi báisiirica. Néese nacutápiná nalíwa meedá máinií madécaná yéewáidéeyéipínáca níawa, icàlidéeyéipínáca nalí abéerita tàacáisi nawàwéerica néemiaca, cànínacaalí walíisài tàacáisi itiquilfadáidéeripíná nàuwí. Nàwacáidapíná nalíwa càiyéi yéewáidéeyéica wenàiwica nawàwacáiná namànica nabáyawanáwa nasíimáidacaténá níawawa. ⁴Nawènúapínacawa báisiiri tàacáisi íicha, yá càmita quirínama nawàwapíná néemiacaní, néese naméeràacawa meedá neebáidaca èeri mìnanaí yàasu tàacáisi cachìwéeri càide iyúwa abénaméeyéi béeyéi inanái icàlidáaná. ⁵Quéwa pía Timoteo, píináidawa mamáalàacata machacàníiri iyú. Piidenia yái piùwichàanácawa. Picàlida mamáalàacata yái

tàacáisi íiméerica Cristo Jesús iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. Pimàni cayába macáita píibaidacalécawa càide iyúwa Dios ichùulianá pimànica.

⁶Iwàwacutá píibaidaca cachàiniiri iyú Dios irípiná núamiricubàami, yácáiná nuenáiwaná idéca yàanàaca nuétátacáipínáwa Wáiwacalí ìwali, íná nuétápináwa càide iyúwa sacrificio Wáiwacalí ìwali. ⁷Nudéca nuíbaidaca Jesucristo irípiná cachàiniiri iyú càide iyúwa úwisàiri imànicaalí cayábéeri úwicái. Nudéca numáalàidaca numànica nuíbaidacaléwa Jesucristo irípiná càide iyúwa wenàiwica imáalàidacaalí ipianícawa carrera ìwali. Càmitaté nuwènúawa Dios íicha, néese nuebáidaca yái tàacáisi báisiirica mamáalàacata. ⁸Càide iyúwa nàacaalí corona wenàiwica irí, yái wenàiwica ipianíricatéwa carrera ìwali imawèniadaca nacái áibanái, càita nacái siucade iyaca nulí nùasu cawèníiri chènuniré, Wáiwacalí yèeripínáca nulí yàacaalíwa néese àniwa, numànicáiná cayábéeri machacàníiri iyú càide iyúwa iwàwáaná. Yái Wáiwacalí, cayábéerica íiwitáise, icùaca wenàiwica machacàníiri iyú, yùuwichàidapíná nacái báawéeyéi. Càmita nulípiná abéerita yàacani, yái cawèníirica, néese yàapíná cawèníiri macái wenàiwica irí cawinácaalí máinií iwàwéeyéica iicáca Wáiwacalí yàacawa néese àniwa cáininácáiná naicàcáni.

Instrucciones personales

⁹Pimàni macáita càide iyúwa iwàwacutáaná pimànica piacaténáwa nùatalé mesúnamáita. ¹⁰Nuwàwacutáca pía, Demascáiná idéca imàacaca núa abéerita cáininácáiná iicáca èeri mìnanaí íiwitáise. Idéca yàacawa Tesalónica iyacàlená néré. Crescente idéca

yàacawa Galacia yàasu cáli néré. Tito nacái idéca yàacawa Dalmacia yàasu cáli néré. ¹¹Abéerita Lucasquéi ìya núapicha. Pia picutáca Marcos pitécáténáni piapichawa iyúudàacáiná núa cayábéeri iyú nuíbaidacaténá Dios irípiná. ¹²Nuwàwacutáca Marcos iyúudàaca núa nubànùacáiná Tíquico yàacaténáwa Efeso ìyacàlená néré. ¹³Idècunitàacá pianàaca nùatalépiná, peedá nulí nùasu ruana nacáiri núuquéeri nùwalísewa, numàaquéericaté Carpo icapèe irícu, Troas ìyacàlená néeni. Peedá nacái nùasu cuyàluta imanùbaca iwawanèericawa. Máini nuwàwacutáca nacái nùasu cuyàluta iwawanèericawa canánama, níai piráí íimamimica namànírira cuyàluta piná.

¹⁴Alejandro yái fíibaidéerica hierro idéca imànica nulí báawéeri manuísíwata. Wáiwacali yùuwichàidapínacani ìwalíse yái báawéerica imànírira. ¹⁵Piicá píichawa cayábani yái asialica ipíchaná imànica pirí báawéeri nacái máincáina yùuwideca imànica yái tàacáisi wacàlidéerica.

¹⁶Quééchatécáwa nubàlùacaalítéwa nàacuèsemi níai yàcalé íiwacanánáica, yá nucàlidacaté nalí nuináwaná ìwaliwa yái nuuwidenái icháawàanáca nuináwaná ìwali. Yáté canáca áibaquéi yàacawéeridéeripínacaté núa. Macáicata namàacacaté núa abéerita. Nusutáca Dios íicha nalípiná, ipíchaná yùuwichàidaca nía ìwalíse yái namàacáanacaté núa abéerita. ¹⁷Quéwa Wáiwacali idéca yàacawéeridaca núa, ichàiniadaca nacái nuíwitáise,

íná yéewa nudéca numáalàidaca nucàlidaca yái tàacáisi íiméerica Jesucristo iwasàaca wenáiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha, yéewacaténaté macáita càmiyíei judío néemiaca Jesucristo iináwaná ìwali. Wáiwacali iwasàacaté núa cáalunáiri íicha càide iyúwa idéca nacáicaalí iwasàaca núa león inùma íicha, cháwi quiíreeri nacáirica. ¹⁸Yá núaliacawa Wáiwacali iwasàanápiná núawa macái báawéeri íiuitáná íicha, yá itépiná núawa cayábacalé chènuniré Wáiwacali icuacataléca macáita. íNéese macáita nàapíná irí cayábéeri càiripináta, yái icuèripináca macáita cáimiétacanéeri iyú, icamalaná mèlumèlúiri iricuwa càiripináta! Báísíta, amén.

Saludos y bendición final

¹⁹Nuwàwali níara Prisca, Aquila nacái, nía nacái Onesíforonáica. ²⁰Erasto iyamáacatéwa Corinto ìyacàlená irícu. Numàacacaté Trófimo iculuéerica Mileto ìyacàlená irícu. ²¹Pimàni macáita iyúwata píalimáanáta, piacaténáwa mesúnamáita nùatalé ipíchawáise uníabéca. Nawàwali pía macáita níai ìyeyéica cháí yàcalé, níai Eúbulo, Pudente nacái, Lino nacái, úa nacái Claudia, macáita nacái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái.

²²Pia Timoteo, nusutáca Wáiwacali Jesucristo íicha pirípiná ichàiniadàanápiná píiuitáise. Píacué canánama, nusutácué Dios íicha nacái pirípinácué imànínápinácué pirí cayábéeri mawèníiri iyú manuísíwata, píacué yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái.

TITO

Saludo

1 Núa, Pablo, nubànua pirí cuyàluta, pía Tito. Núa ñibaidéerica Dios irípiná. Nucàlida tàacáisi nacái Jesucristo inùmalicuise. Numàni càì yéewanápiná macáita wenàiwica Dios yeedéeyéica yàasu wenàiwicapináwa neebáidaca Dios itàacái tàì ñiméeri iyú, yéewanápiná nacái náalíacawa macáita yáí tàacáisi yéewáidéerica wía wáalíacaténáwa càinácaalí Dios iwàwa wàyaca cháì èeri irícu. ²Nuñbaida Dios irípiná, nutàaní nacái Jesucristo inùmalicuise nualíacáináwa báisíiri iyúcani Dios yáalimá imàacaca wàyaca yáapicha càiripináta. Yáí Diosca, yáí càmiírica cachíwa, icàlidacaté tàacáisi bàaluitésíwa èeri ipíchawáise. Dios icàlidacaté cáimietacanéri iyúni, yàanápiná wacáuca càmfíri imáaláawa. Wáalíá nacáíwa imànínápiná càì. ³Siúcáise de Dios imàacaca wáalíacawa tàacáisi ñwali Dios icàlidéericaté. Yá wáalíacawa ñwali yáí tàacáisica, Dios ibànüacáinaté wenàiwica neewáidacaténá wía. Yácata yáí tàacáisica Dios ichüulíerica nucàlidaca wenàiwicanáí irí, yáí Dios iwasèericaté wía yàasu yüuwichàacáisi fíchawa. ⁴Nubànua pirí cuyàluta, Tito. Báisíta, nuicáca pía càiride iyúwa nuñriwa weebáidacáiná Jesucristo itàacái. Nusutáca Wáaniri

Dios fícha pirípiná, Jesucristo nacái, yáí iwasèericaté wía Dios yàasu yüuwichàacáisi fícha, namànínápiná pirí cayábéeri, namàacáanápiná nacái pìyaca matuñbanáiri iyú.

El trabajo de Tito en Creta

⁵Numàacacaté pía Creta yàasu iwàwata ñinata pimànicaténá yáí ñibaidacalésí càmiírícawaca numáalàida numànica neewi níaí yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Nuwàwa nacái pibàlùadaca ancianonáipiná macái yàcalé imanùbaca nacuerínánáipináca níara yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Iwàwacutá nacái ancianonáí nàyaca càide iyúwaté núumáaná pirí. ⁶Càita iwàwacutá ancianonáí nàyaca: Iwàwacutá anciano ñyaca mabáyawanéeri iyú yéewanápiná càmita áibanáí yáalimá icháawàaca iináwaná ñwali, ipíchaná náimaca imànica ibáyawanáwa. Iwàwacutá anciano idèniaca abéechúata ñinuwa. Yéenibe nacái iwàwacutá neebáidaca Jesucristo itàacái. Iwàwacutá anciano yéenibe nàyaca machacàníri iyú yéewanápiná càmita áibanáí yáalimá icháawàaca naináwaná ñwali, ipíchaná áibanáí náimaca anciano yéenibe nawàwáanása namànica meedá macái báawéeri ñiwitáaná, càmitasa nacái neebáida nánari itàacáiwa. ⁷Yácáiná anciano ñibaidaca Dios irípiná, icùacaténá Dios irípiná yàasu wenàiwica, ñná iwàwacutá anciano ñyaca mabáyawanéeri

iyú yéwanápiná càmita áibanái yáalimá icháawàaca iináwaná iwali. Iwàwacutá càmfírira canúmasée yái ancianoca, càmfíri cachàini iicáca yáawawa. Càmita nacái calúa. Càmita nacái icàma. Càmita nacái icuísu íchawa wenàiwica. Càmita íináidawa mamáalàacata yeedácaténá iríwa plata. ⁸Néese, iwàwacutá anciano itàidaca wenàiwica cayába, cawinácaalí yèepuníyéicawa déeculé icapèe íchawa, anciano yeedáanápiná yàataléwa nía, nayamáacaténáwa icapèericu. Iwàwacutá casíimáica nacái anciano imànica yáawamita cayábéeri áibanái irí. Iwàwacutá cáimietacanéeri, cáalfacáiri nacái, yái ancianoca. Iwàwacutá iyaca machacàníiri iyú. Iwàwacutá anciano yàaca Dios icàaluíniná. Iwàwacutá anciano icàuca yáawawa ipíchaná imànica ibáyawanáwa. ⁹Iwàwacutá nacái anciano yeebáidaca tàì íiméeri iyúni yái tàacáisi báisíirica wéewáidéerica iyú wenàiwica yéewanápiná anciano yáalimá yàalàaca wenàiwica báisíiri tàacáisi iyú, yéewanápiná nacái anciano yáalimá imawèniadaca cachìwéeyéi wenàiwica báisíiri tàacáisi iyú cawinácaalí cachìwéeyéica yéewáidéeyéica wenàiwica cachìwéeri tàacáisi iyú.

¹⁰Pibàlùada ancianonáipiná càide iyúwa númáaná pirí, manùbacáiná wenàiwica càmita neebáida nacuèrinánái itàacáíwa. Manùba wenàiwica nataánica máiwitáiséeri iyú meedá. Nachìwáidaca nacái áibanái wenàiwica. Abénaméeyéi judío yéewáidéeyéica wenàiwica, máiní cachìwéeyéica nía cachàiníwanái áibanái íicha, náimacáiná iwàwacutáanása càmfíyéi judío imànica circunción idécanáami neebáidaca Jesucristo itàacái. Nachìwacáita meedá, níái judío icàlidéeyéica càiri tàacáisica.

¹¹Cawinácaalí ancianonái

pibàlùadéeyéica iwàwacutá nachùuliaca masànanápiná níara icàlidéeyéica càiri cachìwéeri tàacáisica, níacáiná cachìwéeyéica nadéca nawàlùacawa abénaméeyéi icapèericulé, néese cachìwéeyéi iméeráidaca wenàiwica báisíiri tàacáisi íicha, canánama níái capiiricuíyéica. Naméeráidaca áibanái néewáidacáiná nía meedá chìwái iyú, càmfíirica báisíi tàacáisica, yéewanápiná needáca nalíwa plata nachìwa iyúwa meedá.

¹²Iwàwacutá ancianonái ichùuliaca masànanápiná níara cachìwéeyéica, bàaluitécáiná iyacaté áiba cáalfacáiri Creta yàasu cáli néeséeri. Yá íimacaté yàasu cáli néeséeyéi iwaliwa: “Níái Creta yàasu cáli néeséeyéi nachìwáidaca áibanái wenàiwica mamáalàacata. Càica níade iyúwa caluýéi cuwèesi. Inuca nacái nía, càita nacái camùnica nía. Nawàwaca nayáaca nayáacaléwa cadénama meedá, napuníadacaténá natúrawa”, íimacaté yái cáalfacáirica. ¹³Yái cáalfacáirica Creta yàasu cáli néeséeri itàanícaté báisíiri iyú yàasu cáli néeséeyéi iwaliwa. Iná pialàa nía cachàiníri iyú, níái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái neebáidáanápiná tàì íiméeri iyú abéericata yái tàacáisi báisíirica. ¹⁴Pialàa nía nacái ipíchaná neebáidaca cachìwéeri tàacáisi áibanái icàlidéerica ichìwa iyúwa, judíonái yàawirináimi yàasu tàacáisimica. Pialàa nacái nía ipíchaná neebáidaca iyúwa cachìwéeyéi ichùulianá namànica, níái càmfíyéica yeebáida báisíiri tàacáisi.

¹⁵Pialàa nacái nía cachàiníri iyú. Cayábacaalí wenàiwicanái íiwitáise, yásí cayábacani macáita yái namàníirica. Néese, báawacaalí wenàiwicanái íiwitáise, yá càmicaalí neebáida Dios itàacái, yásí báawacani macáita yái namàníirica. Càita

nàyaca: Náináidacawa báawéeri ìwali, càmíta báí nía nabáyawaná ìwaliwa. ¹⁶Pialàa nía cachàiníiri iyú, níara cachìwéyéica. Ewita nacàlidacáaníta naináwaná ìwaliwa Dios yàasu wenàiwicacasa nía, càicáaníta náasáidaca càmíta Dios yàasu wenàiwica nía. Náasáidaca càmíta Dios yàasunáica nía, namànicáiná wawàsi báawéerica Dios iicá, càmícáiná nacái neebáida càide iyúwa Dios iwàwáaná namànica. Canácatáita namàni cayábéeri.

La sana enseñanza

2 Tito, iwàwacutá péewáidaca wenàiwica nàyáanápíná machacàníiri iyú càide iyúwa báisíiri tàacáisi fímáaná. ²Péewáida béeyéi asianáí ipíchaná nacámaca, iwàwacutá cáimiétacanáca nía, iwàwacutá nacái nacùaca níawawa ipíchaná namànica nabáyawanáwa. Iwàwacutá neebáidaca Dios itàacái tàì fíméeri iyú. Iwàwacutá cáinináca naicáca Dios báisíiri iyú. Iwàwacutá nacái nàideniaca nàuwichàanáwa matúibanáiri iyú áibanáicaalí imàacaca nàuwichàacawa neebáidacáiná Jesucristo itàacái. ³Càita nacái péewáida béeyéi inanáí. Iwàwacutá nàyaca càide iyúwa inanáí iyáaná yeebáidéeyéica Dios itàacái. Iwàwacutá càmíta nataàní báawéeri iyú áibanáí ìwali. Iwàwacutá càmíta nàira mamáalàacata ìracalési ipuíri. Iwàwacutá béeyéi inanáí néewáidaca áibanáí namànínápíná cayábéeri. ⁴Iwàwacutá nacái béeyéi inanáí nàyaca machacàníiri iyú néewáidacaténá mànacanái caníríiyéica cáinináanápíná naicáca naníriwa, néenibe nacáiwa. ⁵Iwàwacutá nacái béeyéi inanáí néewáidaca mànacanái caníríiyéi nacùanápíná níawawa ipíchaná namànica nabáyawanáwa. Iwàwacutá nacái càmíta náináidawa áiba asíali ìwali càmíríica

nanírísíwa. Iwàwacutá nacái béeyéi inanáí néewáidaca mànacanái caníríiyéi náibaidáanápíná néenánáí irípináwa nacapèricuwa, namànínápíná nacái cayábéeri áibanáí irí, namànínápíná nacái càide iyúwa uníri fímáaná ulí. Iwàwacutá mànacanái namànica càì ipíchaná áibanáí itàanica báawéeri iyú Dios itàacái ìwali.

⁶Càita nacái pialàaca ùuculiyéi nacùanápíná níawawa ipíchaná namànica nabáyawanáwa. ⁷Pimàni abéerita yáì cayábéerica yéewanápíná pinacáiyéi ùuculiyéica náaliacawa càinácaalí iwàwacutáaná nàyaca. Péewáida nía cáimiétacanéeri iyú abéta báisíiri tàacáisi iyú. ⁸Pitàaní nacái báisíiri iyú yéewanápíná áibanáí càmíta náalimá nacháawàca pía ìwalíise, yáì pitàanínáca. Pitàaní báisíiri iyú càiripináta, báicaténá piùwidenáí càmícáiná nàanàa piwali wawàsi nacháawàanápíná pía ìwalíise.

⁹Néese, pialàa nacái níara áibanáí yàasu wenàiwica fíibaidéeyéica mawèníiri iyú áiba wenàiwica irí neebáidáanápíná càiripináta náiwacalí itàacáíwa, càide iyúwa ichùulianá nía. Iwàwacutá namànica càide iyúwa náiwacalí iwàwáaná. Pialàa nía nacái ipíchaná nataànica lúasi iyú náiwacalí yáapichawa, náiwacalí ichùuliacaalípíná náibaidaca. ¹⁰Pialàa níara fíibaidéeyéica mawèníiri iyú áibanáí irí ipíchaná nayéedùaca náiwacalí yàasuwa. Iwàwacutá namànica cayábéeri náiwacalí iríwa mamáalàacata, matúibanáicaténá náapichani, yáì náiwacalica. Iwàwacutá namànica cayábéeri mamáalàacata yéewanápíná áibanáí nacái neebáidaca walí yáì tàacáisi wacàlidéerica Dios ìwali, yáì iwàsèericatè wía yàasu yùuwichàacáisi fíchawa.

¹¹Cawínácaalí yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái iwàwacutá

nàyaca machacànñiri iyú, càide iyúwaté núumáaná pirí, Dioscáiná idéca yáasáidaca amaléeri iyú èeri mìnanáí iríni náalífacaténáwa iwàwaca iyúudàaca wenàiwica càì: Iwàwaca iwasàaca nía yàasu yùuwichàacáisi íchawa. ¹²Dios idéca imànica walí yái cayábéerica, íná yéewa wáalífacawa iwàwacutáaná wayamáidaca wamànica macáí wawàsi càmíirica Dios iwàwa. Iwàwacutá nacáí càmita wawàwa quirínama wamànica càide iyúwa èeri mìnanáí nawàwáaná namànica, níaí càmíiyéica yeebáida Jesucristo itàacáí. Néese, idècunitàacá wàyaca cháí èeri iricu, iwàwacutá wacùaca wíawawa ipíchaná wamànica wabáyawanáwa. Iwàwacutá wamànica cayábéeri, iwàwacutá nacáí wàyaca càide iyúwa Dios iwàwáaná wàyaca. ¹³Càita iwàwacutá wàyaca idècunitàacá wacùaca yàanàaca yái wáalíericawa yàanàanápiná àniwa, yái Jesucristoca. Dios imànica walí cayábéeri Jesucristo ìwalíise. Yái Jesucristo, yácata Wacuèriná cachàiníirica íiwitáise, iwasèerica wía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. Wacùaca Jesucristo yàanàanápiná àniwa icamalá cachàiníiri iricuwa, cáimiétacanéeri iyú nacáí, máini nacáí cachàiníirica íiwitáise icùacaténá macáí èeri mìnanáí. ¹⁴Jesucristo imàacacaté yáawawa yéetacaténátéwa wáichawalíná, yéewanápiná Dios imàacaca iwàwawa wabáyawaná íicha macáita. Jesucristo imàacacaté yáawawa wáichawalíná masacàacaténá imànica wáiwitáise, yéewacaténá nacáí yàasu wenàiwicaca wía, yéewanápiná nacáí casíimáica wamànica cayábéeri càiripináta.

¹⁵Íná pía Tito, péewáida wenàiwica iyú yái tàacáisi nutànèerica pirí. Píalàa níara yeebáidéeyéica Jesucristo itàacáí

namànínápiná càide iyúwa nutànàaná pirí cháí cuyàluta iricu. Píalàa cachàiníiri iyú cawinácaalí càmíiyéica yeebáida càide iyúwa nuéwáidáaná wenàiwica. Péewáida nía, píalàa nía cachàiníiri iyú, Dioscáiná idéca ibànùaca pía, píalàacaténá nía. Picá pí màaca caná iwèni naicáca piasu tàacáisi.

Deberes de los creyentes

3 Tito, iyaca áiba wawàsi pímaníiripiná: Píwàwali nía, níara yeebáidéeyéica Jesucristo itàacáí, neebáidáanápiná nacuèrinanáí itàacáíwa, nía nacáí náiwacanánáí áibanáí. Iwàwacutá namànica càide iyúwa náiwacanánáí íimáaná nalí. Iwàwacutá casíimáica namànica cayábéeri càiripináta. ²Iwàwacutá càmita quirínama natàaní báawéeri iyú áibanáí ìwali. Iwàwacutá càmita nacáí natàaní náapichawáaca chàinisíiri iyú. Iwàwacutá nacáí naicáca áibanáí ipualé. Iwàwacutá nacáí cáimiétaquéeri iyú naicáca macáí wenàiwica càiripináta.

³Tito, picàlida nalí àniwani, namànínápiná càide iyúwa nutànàaná pirí, bàaluitécáiná wía macáita wamànicaté wabáyawanáwa. Bàaluité máiwitáisecaté wía meedá, càmítaté nacáí weebáida Dios itàacáí. Bàaluité weebáidaca cachíwéeri tàacáisi. Bàaluité wawàwaca wamànica mamáalàacata macáí báawéeri íiwitáaná càide iyúwa èeri mìnanáí nawàwáaná namànica càmíiyéica yeebáida Jesucristo itàacáí. Mamáalàacataté wáináidacawa wamànínápiná wabáyawanáwa. Wawàwacaté wàasupináwa áibanáí yàasu. Áibanáí báawacaté naicáca nacáí wía. Wía nacáí báawacaté waicáyacacawa. ⁴Quéwa, éwítaté wamànicáanáta càì, càicáanáitaté Dios yáasáidaca walí íicáca wenàiwica ipualé, cáinináca

nacái Dios iicáca wenàiwica, yái Diosca iwasèericaté wía yàasu yùuwichàacáisi fíchawa. ⁵Yásí Dios iwasàacaté wía yàasu yùuwichàacáisi fíchawa. Càmitaté iwasàa wía ìwallíse yái cayábéerica wamàníricaté. Néese iwasàacaté wía yàasu yùuwichàacáisi fíchawa, iicácáináté wapualé, imàacacáináté nacái iwàwawa fícha yái báawéerica wamàníricaté. Espíritu Santo ichàini iyú, Dios iwasàacaté wía yàasu yùuwichàacáisi fíchawa, imàacaca nacái wàyaca wáiwitáise wàlisài yáapichawa, wàyacaténá wàlisài iyú. ⁶Dios idéca ibànùaca walí Espíritu Santo iyúudàacaténá wía manuíswata. Dios yáalimá imànica càì yácáiná Jesucristo yéetácatéwa wáichawalíná, iwasàacaténá wía Dios yàasu yùuwichàacáisi fícha. ⁷Dios iwasàacaté wía yàasu yùuwichàacáisi fíchawa, yéewanápiná weedáca walíwa Dios fícha wacáuca wàlisài càmfiri imáalàawa, wía Dios yéenibeca. Manuíca wáináidaca wawàwawa Dios ìwali yàanápiná walíni, yái wacáuca càmfiri imáalàawa, Dioscáiná iicácaté wapualé, mabáyawanácaté nacái iicáca wía. ⁸Iná báiscáiná nutàacái nutànèerica pírí, íná iwàwacutá péewáidaca nía cachàinífiri iyú nùasu tàacáisi iyú, níara yeebáidéeyéica Dios itàacái. Péewáida nía yéewanápiná náalimáidaca cachàinífiri iyú namànicaténá cayábéeri càiripináta. Yái tàacáisi nuéwáidéerica iyú pía, cayábéeri tàacáisica, iyúudàa nacái wenàiwica. ⁹Iwàwacutá nacái càmita pitàani mamáalàacata áibanái yáapicha canéeri iwèni wawàsi ìwali. Picá péemia cachiwéeri tàacáisi írì wàwirináimi judfo icàlidéericaté nachíwa iyúwa. Picá nacái pitàani chàinisífiri iyú áibanái yáapicha càinácaalí fimáaná tàacáisi

profeta Moisés itànèericaté. Picá picuísáyacawa áibanái yáapicha ìwali, yái wawàsica. Pitàanicaalí càì chàinisífiri iyú, càmita piyúudàa wenàiwica. Canéeri iwèni meedá walítani wacuísáyacacaalíwa mamáalàacata ìwali yái tàacáisica.

¹⁰Néese áibacaalí yéewáida wenàiwica cachiwéeri tàacáisi iyú, níara yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, néese pichùulia iyamáidáanápiná yéewáidaca nía càì. Néese, càmicaalí iyamáida yéewáidaca nía càì, yá plàlani abé yàawírí quíríta imàcáanápiná fíchawani. Néese, càmicaalí imàaca fíchawani, yá picá pibatàa iyaca náapicha níara yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. ¹¹Píalíacáináwa cawinácaalí yéewáidéeyéica wenàiwica cachiwéeri tàicáisi iyú, nadéca naméeràacawa báisífiri tàacáisi fícha, íná namànica nabáyawanáwa meedá. Càita náasáidaca cabáyawanáca nía.

Instrucciones personales

¹²Uwé, Tito, iyaca abéeri wawàsi quíríta: Nubànùapiná píatalé Artemas, càmicaalí Tíquico. Yàanàcaalípiná píatalé, píacàatétawa píipunitáidacaténá núa Nicópolis iyacàlená néré, nuínáidacáináwa nuyamáanápináwa néenibàa uníabépinama. ¹³Piyúudàa nacái yáara abogado ípidenéerica Zenas, Apolos nacái nachùnìacaténá nàasuwa nèepùanápináwa Creta yàasu càli fícha. Pimàni nalí iyúwa píalimáanáta pimànica, yéewanápiná nadèniaca macáita càinácaalí namáapuèrica nàacaténáwa. ¹⁴Càita nacái macái wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái iwàwacutá casíimáica nayúudàaca áibanái nadèniacaténá yái namáapuèrica. Namànicaalí càì, yásí cawènica Dios iicáca náibaidacalé namànírica írípíná.

Saludos y bendición final

¹⁵ Yáta imanùbaca nutànàaca pirí,
Tito. Macáita níái núapichéeyéica
cháí yebáidéeyéica Jesucristo,
nawàwalica pía. Wawàwali nacái

macáita níara píapichéeyéica
yebáidéeyéica Jesucristo
itàacái, cáininéeyéica iicáca wía.
Wasutácué Dios íicha pirípinácué
imàníínápinácué pirí cayábéeri,
macáitacué pía.

FILEMON

Saludo

¹Núa Pablo iyéerica presoíri iyú Cristo Jesús irípiná, nucàlidacáiná iináwaná iwali, nubànù pirí cuyàluta. Wéénàsàiri nacái yeebáidéerica Jesucristo itàacái, yái Timoteoca, iwàwalica pía. Wabànù pirí cuyàluta, pía Filemón, wàcawéeríná cáininéerica waicáca íbaidéerica Dios irípiná wáapicha. ²Wawàwali nía nacái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái iwacáidáyaquéeyéicawa namànicaténá culto picapèe írìcu, úa nacái wéénàsàitúa Apphíaca, yá nacái Arquipo, wàcawéeríná yàcawéeridéerica wía wamànicaténá ùwicái wàuwide Satanás ípunitawa. ³Nusutácué Wáaniri Dios ícha pirípinácué canánama, Wáiwacali Jesucristo nacái, namànínapínácué pirí cayábéeri manuísiwata, namàacáanápínácué nacái matuíbanáica pía.

El amor y la fe de Filemón

⁴⁻⁵Núaca Nucuèriná Dios írìwa cayábéeri pìwali macái imanùbaca nusutácaalí Dios ícha pirípiná, pía Filemón, nuémiacáiná piináwaná iwali, cáinináca piicáca Wáiwacali Jesús, peebáidaca nacái Wáiwacali itàacái tàì fiméeri iyú, cáinináca nacái piicáca macáita Dios yàasu wenáiwica. ⁶Nusutáca Dios ícha pirípiná, pía Filemón, yeebáidéerica abédanamata wáapicha, yéewanápiná píalíacawa

machacànìiri iyú iwali macáita yái cayábéerica wadènièrica weebáidacáiná Cristo itàacái. ⁷Cayábaca nuwàwa manuísiwata píapicha, pía nuénàsàirica, cáininácainá piicáca núa, íná yéewa manuíca nuínáidaca nuwàwawa; casímáica nuwàwa nacái pichàiniadacáiná nawàwa, níara yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái.

Pablo pide un favor para el esclavo Onésimo

⁸⁻¹⁰Iná éwita Dios imàcacáanáta nuchùuliaca pía Cristo yàasu apóstolcáiná núa nuchùuliacaténá pía iwali, yái iwàwacutéeripínaca pimànica, càicáanáta nuwàwa nusutáca pícha wawàsi manuísiwata cáininácainá nuicáca pía. Núa Pablo, máiní béerica, presoca nacái núa Cristo Jesús irípiná, nusutáca pícha wawàsi Onésimo iwicáu, yái nuíquérica càiride iyúwa nuìriwa, nuwènúadacáináte íwítáise cháì preso ibànalìcu yeebáidáanápíná Jesucristo itàacái.

¹¹Aibaalíté yái Onésimo iyacaté pirí canéeri iwèni pìasu wenáiwicaca. Quéwa siùcáise de Onésimo yáalimá iyúudàaca pía cayába, càide iyúwa iyúudàaná núa. ¹²Yásí nubànùaca Onésimo píatalépiná àniwa, yái Onésimo cáininéerica nuicáca manuísiwata. Pimàni írì cayábéeri càide iyúwa pimàníná nulí. ¹³Iyamáacaalíwa núapichatá, yá cayábaca nuwàwatá, yéewanápiná yáalimá iyúudàaca

núa mamáalàacata píamiricubàata, idècunitàacá presoca núa nucàlidacáiná wenàiwicanáí irí Wáiwacali Jesucristo itàacái.

¹⁴Càmita quéwa nuwàwa Onésimo iyamáacawa núapicha càmicaalí piwàwa numànica càì. Càmicaalí nacáí piwàwa Onésimo iyamáacawa núapicha, yá canáca yéewanáwa iyamáacawa núapicha. Càmita nuwàwa nuchùuliaca pía cachàiníri iyú pimàacáanápíná Onésimo iyamáacawa núapicha. Néese nuwàwaca pimàaca iyamáacawa núapicha càicaalíta piwàwa. ¹⁵Cawàwanáta Dios imàacacaté Onésimo yàacawa píicha achúma èerínata, yéewacaténá Dios yèepùadaca píri càiripínatani. ¹⁶Càmita quéwa Dios yèepùada píri Onésimo piasu wenàiwicapináníwatá meedá. Siùcáise de Onésimo iyaca píri cayábèeri íicha piasu wenàiwica meedá: Iyaca píri siùcáise de péenásàirisíwa Wáiwacali ìwalíisená. Máiní cáinináca nuicácani, quéwa iwàwacutá cáinináca piicácani cachàiníwanáí, càmita iyúwa piicáaná áiba wenàiwica meedátá, néese iyúwa piicáaná péenásàirisíwawa Wáiwacali ìwalíisená.

¹⁷Piicácaalí núa iyúwa péenásàiriwa Wáiwacali ìwalíisená, yá nusutáca píicha wawàsi pitàidáanápíná Onésimo cayábèeri iyú càide iyúwa pitàidáaná núa.

¹⁸Imànicaalítésica píri báawèeri, imawèniacaalí píicha plata nacáí iyéedùacáinaté piasu, yásí nuíchata peedá yáí imawènièrica

píicha. ¹⁹Núa Pablo nutànàaca píriní nucáapi iyúwani nuípidená yáapichawa nupáyaidapíná píawa Onésimo imawèniacále. Picá piimáicha nucàlidacaté píri Wáiwacali itàacái, pidèniacaténá picáucawa càmiiri imáalàawa. Numànicaínaté píri cayábèeri manuí, íná iwàwacutá pimànica nulí cayábèeri peebá nusutáaná píicha. ²⁰Báisíta, nuénásàiri, nuwàwaca pimànica nulí cayábèeri peebáidacáiná Wáiwacali itàacái. Pisímáida nuwàwa, pía nuénásàirica yeebáidèerica Cristo itàacái.

²¹Nutànàa píriní núalíacáináwa báisíri iyú pimànínápíná càide iyúwa nuwàwáaná. Núalía nacáíwa pimànínápíná cachàiníwanáí íicha yáí nusutéerica píicha.

²²Áiba wawàsi quiríta, pimàni nulí cayábèeri, pichùnna nulí nùyacatáipínáwa, nucùacáiná Dios imàacáanápíná nùacawa pìatalécué nùyacaténacué píapicha, càide iyúwacué pisutáaná Dios íicha nulípiná.

Saludos y bendición final

²³⁻²⁴Yáí Epafra iwàwalica pía, yáca nùacawéeriná presoírca cháí presoíyéi ibànalicu icàlidacáiná Cristo Jesú iináwaná ìwali. Nía nacáí áibanáí iyúudèeyéica nuíbaidáanápíná Dios irípiná, yáí Marcos, Aristarco nacáí, Demas nacáí, Lucas nacáí, nawàwalica pía.

²⁵Nusutáca Wáiwacali Jesucristo íicha imànínápínacué píri cayábèeri ichàniadacaténacué piwàwa.

HEBREOS

Dios ha hablado por medio de su Hijo

1 Bàaluité Dios imàacacaté yàasunáí wenàiwica profetanáí icàlìdaca tàacáisi inùmaliúise judíonáí yàawirináimi írí. Profetanáí icàlìdacadaté Dios itàacáí madécaná yàawíríá idécanáamité néemíaca itàacáí náamacani írìcuísewa, yéenáíwanási nacáiri írìcuíse nacáí. Néeseté nacàlìdaca Dios itàacáí wàawirináimi írí, wía judíoca. Càité Dios itàanicaté wàawirináimi yáapicha icàlìdacadaténá nalf máisibáawanáita wawási iwali Dios imàníiripínacaté. ²Quéwa siuca ipíchawáise èeri imáalàacawa, Dios idéca ichùuliaca líriwa icàlìdàanápíná walí tàacáisi Dios inùmaliúise, yáasáidacadaténá walí Dios íiwitáise càinácaalíté Dios íináidáaná imànínápíná walí. Bàaluité Dios ichùuliaca líriwa idàbáanápínaté macáí wawási. Néese Dios imàacaca líri icùanápíná macáita. ³Dios líri icànaca Dios icamaláná mèlumèluírí iyú, cachàiníri íiwitáise nacáí càide iyúwa Dios íyáaná. Macáita yáí Dios líri íiwitáise, yá nacáí macáita yáí Dios líri imàníirica yáasáidaca walí Dios íiwitáise. Iná yéewa wáaliacawa báisíiri iyú, Dioscaní, yáí Dios lírica, yáí icuèrica, ichùulìerica nacáí macáí wawási itàacáí máiníiri cachàini iyúwa, macáita yáí íyèerica cháí èeri írìcu, chènuniré nacáí. Dios líri yéetacatéwa wáichawalíná

masacàacaténá imànica wáiwitáise wabáyawaná íichawa, yéewanápíná cayábaca wáapicha Dios nacáí. Néeseté imichàacawa chènuniré, yá idéca yáawinacawa Dios yéewápuwáise icùacaténá macáita cáimiétacanéeri iyú Dios yáapicha.

El Hijo de Dios es superior a los ángeles

⁴Yáí Dios líri máiní cachàiníirica íiwitáise náicha macáí ángelnáí. Càí wáaliacawa Dioscáiná idéca imàacaca líri icùaca macáita, icùaca nacáí ángelnáí. Néese càmita Dios imàaca ángelnáí icùaca macáita. ⁵Canácáiná Dios icàlìdàaná ángel írí “Nuíríca píá”, íbatàa abéeri píná. Néese Dios idéca íimaca Jesús írí:

“Nuíríca píá, siuca èeri nudéca numàacaca macáita náaliacawa Nuíríca píá”, íimaca yáí Diosca. Càita nacáí canáca Dios icàlìdàaná ángel iwali “Nuírícaní”, íbatàa abéeri píná. Néese Dios idéca íimaca Jesús iwali càiri tàacáisi. Dios íimacaté: “Núacata Yáaniri, yácata nacáí Nuírí”, íimaca yáí Diosca. ⁶Quéwa Dios íiricawa aléi èeri írìculé, yáté Dios íimaca yàasu ángelnáí írìwa: “Píacué Nuírí icàaluíná, macáita píacué nùasu ángelca”, íimaca yáí Diosca. ⁷Càí Dios íimaca yàasu ángelnáí íináwaná iwaliwa: “Nudàbaca nùasu wenàiwicawa ángelnáíwa náibaidacadaténá

nulí, natécáténá tàacáisi
caquialénamata càide
iyúwa cáuli ipianáwa;
núasu ángelnái íbaidéeyéica
nulí, càica níade iyúwa
quichái ipèrta”;

íimaca yái Diosca. ⁸Quéwa Dios
íimaca líri iríwa:

“Pía Dios, picùapíná macáita
càiripínáta, picùapíná nía
cayába, machacàníiri iyú
nacái.

⁹Casíimáica pimànica abéerita
cayábéeri. Báawa nacái
piicáca báawéeri. Iná núa
Picuèriná Dios numàacapíná
picùaca macáita casíimáiri
iyú náicha canánama
píapichéeyéica”;

íimaca yái Diosca. ¹⁰Dios íimaca
nacái líri iríwa:

“Pía, Nuíwacali, bàaluité
pidàbacaté yái èriquéi;
píacata imàníiricaté
macáita iyéerica chènuniré.

¹¹Yá macáita yái wawàsica
namáalàapinácawa macáita,
quéwa piyapíná càiripínáta.
Macáita isíamipináca nía
càide iyúwa bàlesi.

¹²¡Càide iyúwa wenàiwica
ituwiacaalí ibàlewa, yá
pituwiapíná yái pidàbacaléca,
cháí èriquéi, chènuníise
nacái, pimànínápiná áiba
àniwa wàlisài iyú! Quéwa pía,
canácatáita piwènúadapíná
píiwitáisewa áiba íiwitáisesi
íwali. Néese piyapíná
càiripínátawa, camíiripínáta
imáalàawa”;

íimaca yái Diosca. ¹³Canácatáita
Dios imàacaté ángel icùaca
yáapicha macáita, ibatàa abéeri
piná. Quéwa Dios idéca íimaca líri
iríwa:

“Píawinawa núapicha
nuéwápuwáise picùacaténá
núapicha macáita
idècunitàacá numawèniadaca
píicha macái piùwidenái”;

íimaca yái Diosca. ¹⁴Iná cachàinica
Dios líri íiwitáise náicha ángelnái
canánama, níacáiná ángelca, Dios
yàasu wenàiwicaca nía meedá,
íbaidéeyéica irí. Cáuli nacáiyéica
nía macáita, camíiyéica yéewa
waicáca watúí iyúwa. Dios ibànùaca
nía aléi èeri iriculé nayúudàacaténá
wía, wía Jesucristo iwasèeyéipinaca
Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha.

No hay que descuidar la salvación

2 Dios idéca itàanica walí
líri itàacái irìcubàawa, yái
cachàiníiri íiwitáiseca náicha
ángelnái canánama, iná iwàwacutá
weebáidaca cayábani, cáalíacáiri
iyú nacái yái tàacáisi Dios
líri icàlidéerica walí ipíchaná
wawènúadaca íicha wáiwitáisewa.
²Bàaluité Dios ibànùaca itàacáywa
ángelnái yáapicha, yái tàacáisi
Dios imàaquéericaté profeta
Moisés irí icàlidacaténaté
wàawirináimi israelitanái irí
càinácaalíté iwàwacutáanáyaca
machacàníiri iyú càide iyúwaté
Dios iwàwáaná. Cawínácaalíté
imàníirica ibáyawanáwa, camíirica
nacái yeebáida yái tàacásica, yaté
nàuwichàidacani ráunamáita
càide iyúwaté Dios itàacái
ímáaná. ³Càmíicáinaté nàalímá
namusúacawa yùuwichàacáisi
íicha, iná yéewa wáalíacawa
càmíita wáalímá wachúuliacawa
Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha
wawènúadacaalí wáiwitáisewa
Jesucristo íicha, yái imàníirica
walí càiri cayábéeri manúsíwata
iwasàanápíná wía Dios yàasu
yùuwichàacáisi íicha. Yái Wáiwacali,
yácata idàbéericaté icàlidaca yái
tàacásica íiméerica Jesucristo
iwàwaca iwasàaca wenàiwica
Dios yàasu yùuwichàacáisi
íicha. Néese níái yéemièyécáté
icàlidaca nalíni, nacàlidacaté
walíni. ⁴Càita nacái Dios idéca
yásásidaca walí báisíiricani yái

tàacáisica imàacacáinaté ichàiniwa yàasu wenàiwicanáí íríwa namànicaténá macáí íiwitánáta cachàiníri wawàsi càmfíríca áibanáí idé imànica. Wáalíacawa báisíiricani yáí tàacáisica Dioscáiná idéca ibànùaca Espíritu Santo wawàwaliculé, yáí imàaquéerica walí chàinisi wáalimáwanama càide iyúwa iwàwáaná, wáibaidacaténá Dios írípíná.

Jesucristo, hecho como sus hermanos

⁵Dios càmita imàacapíná àngelnáí icùaca wàlisàí èeri wacàlidéerica iináwaná ìwali, yáí wàlisàí èeri Dios imàníiripínáca wàlisàí iyú. Néese imàacapíná wenàiwicanáí icùaca yáí èerica. ⁶Càita íimaca Dios itàacáí profeta itànèericaté:

“Pía Dios, éwita máinicáníta cachàinica píiwitáise, càicáníta pidéca picùaca wenàiwicanáí, pidéca nacáí piicáca wapualé, wía càmfíyéica cachàini.

⁷Pidéca pidàbaca wía, yá siùcade machawàacaca wía àngelnáí íicha achúma èeríinapínáta; quéwa áiba èeriwa pimàacapíná máiníyeyí cachàinica wía wacamaláná mèlumèluírí iricúca, wacùacaténá macáita yáí pidàbacaléca;

⁸yá pimàacapíná wachùuliaca macáita”,

íimacaté yáí profetaca, nàwali níái yeebáidéeyéica Dios. Càita Dios idéca íináidacawa imàacáanápíná wacùaca macáita. Canácata áiba wawàsi càmfíripíná wacùca, wía yeebáidéeyéica itàacáí. Quéwa càmitàacáwa wacùca macáita siùcade. ⁹Néese wadéca wáalíacawa Jesús íináwaná ìwali idéca yàanàaca aléí èeri iriculé, yáí Dios imàaquéericaté ìyaca iyúwa machawàaquéerí àngelnáí íicha achúma èeríinaté. Cáinínáca Dios

íicáca wenàiwica ínaté iwàwaca Jesús yéetácawa macáí wenàiwica íchawalíná. Jesús yùuwichàacaté yáí yéetácáisica, íná Dios idéca imàacaca máiníri cachàinica Jesús, mèlumèluírí icamaláná yáapichawa icùacaténá macáita chènuníse.

¹⁰Macáita yáí wawàsi ìyéerica ìyaca Dios írípíná, bàaluité nacáí Dios idàbacaté macáita. Dios iwàwaca yéenibe macáita nàyaca cáimiétacanéeri iyú Dios yáapicha chènunírí, icamaláná mèlumèluírí iricu. Ínaté iwàwacutá Dios imàacaca Jesucristo yùuwichàacawa cruz ìwali, yéewacaténáté Jesucristo imànica macáita machacàníri iyú càide iyúwaté Dios íináidáanáwa. Íná Jesucristo idéca imànica macáita yéewanápíná Wáiwitápuca yàacawa, íwasàacaténá wía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha, wía Dios yéenibeca. ¹¹Jesucristoquí masaquéerica imànica wáiwitáise wabáyawaná íchawa, imàacacaténá Dios yàasu wenàiwicaca wía íbaidéyeyípiná Dios írípíná. Íná yéewa Dios Iiri, wía nacáí Dios yéenibeca wadèniaca Wáaniriwa abéerita, yáí Diosca. Íná càmita báí Dios Iiri icàlidaca waináwaná ìwali, yéenánáica wía. ¹²Càité Dios Iiri íimaca Yáaniri Dios íríwa. Abéeri profeta itànàacaté yáí tàacáisica Dios Iiri inùmalicuíse. Dios Iiri íimacaté:

“Nucàlidapíná piináwaná ìwali nuénánáí íríwa, núcàntàapíná nacáí himnos nàacuésemi níái yeebáidéeyéica pitàacáí”, íimacaté yáí Dios Iirica. ¹³Íimacaté nacáí:

“Nuebáidapíná Dios itàacáí”, íimacaté yáí Dios Iirica. Íimacaté nacáí àniwa:

“Cháta nuyaca, náapicha níái nuiquéeyéica càiyéide iyúwa nuénibewa, níái wenàiwicaca Dios yèeyéica nulí nucuèyeyípiná”,

fiimacaté yái Dios Iirica.

¹⁴Wía Dios yéenibeca, èeri mìnánáica wía, idènièyèica iináwa, íiraná nacáíwa. Càita nacáí Jesús yàanàacaalíté aléi èeri iriculé, imusúaca iicá èeri, idèniacaté iináwa, íiraná nacáíwa càide iyúwa macáí èeri mìnánái. Jesús iyacaté cháí èeri irícu iyúwa èeri minali, néseté nanúacani. Càité Jesús yéetácawa wáichawalíná imawèniadacatenáté yái icháawàidéerica waináwaná iwali, yái Satanásca, idènièricaté ichàiniwa inúacatenáté wenàiwica. ¹⁵Jesús yéetácátéwa wáichawalíná, íná idéca iwàsàaca wía wacalùni fíchawa, wía iyéeyéicaté mamáalàacata iyúwa presoyéi wacalùni iyúwa idacuèricaté wía, máinicáiná cáalucaté waicáca wéetáanápínátéwa. Siúcáisede càmita iwàwacutá cáaluca waicáca yéetácáisi. ¹⁶Jesús càmitaté yàanàa aléi èeri iriculé iyúudàacatenáté ángelnáita, néese yàanàacaté chènuniíse iyúudàacatená wía yebáidéeyéica Dios itàacái, Dios iiquéeyéica càiyéide iyúwa Abraham itaquénáinámi. ¹⁷Ináté iwàwacutá Jesús iyaca cháí èeri irícu càide iyúwa èeri minalisíwa, yéewanápiná ibàlùacawa Dios íipunita íbaidacatená Dios irípiná càide iyúwa sacerdote íiwacalíná, itàaníirica wawicáu Dios yáapicha, imàníirica macáita machacàníiri iyú càide iyúwa Dios iwàwáaná, iiquéerica wía nacáí catúulécanéeri iyú, wía yebáidéeyéica itàacái. Jesús íbaidaca iyaca Dios irípiná càide iyúwa sacerdote íiwacalíná imànicatená walí yái cayábéerica: Itàaníca wawicáu Dios yáapicha isutátacatená Dios fícha wawàsi imàacáanápíná iwàwawa wabáyawaná fícha. Jesús yáalimá càì isutáca Dios fícha wawàsi Jesús yéetácáinátéwa wáichawalíná iyúwa sacrificio wabáyawaná iwálíise, yúuwichàacatenátéwa

Dios yàasu yúuwichàacáisi iyú wáichawalíná. ¹⁸Jesús yúuwichàacátéwa manuísífwata càide iyúwa èeri mìnali, Satanás nacáí yáalimáidacaté Jesús cachàiníiri iyú imànínápináté ibáyawanáwa càide iyúwa Satanás yáalimáidáaná macáí èeri mìnánái, íná siúcáisede Jesús yáalimá iyúudàaca wía, macáí imanùbaca Satanás yáalimáidacaalí wía.

Jesús es superior a Moisés

3 Iná piacué nuénánáica, Dios yàasu wenàiwicanái, Dios idéca imáidacuéca pía yàasunáicaténá pía. Iná iwàwacutácué píináidacawa cáalíacáiri iyú Cristo Jesús iwali. Yái Cristo Jesús, yácata Dios yàasu apóstol cayábéeri náicha canánama, Dios ibànuerica chènuniíse icàlidacatená walí Dios itàacái. Yácata nacáí Dios yàasu sacerdote íiwacalíná itàaníirica wawicáu Dios yáapicha isutátacatená Dios fícha wawàsi imàacáanápíná iwàwawa wabáyawaná fícha, yái Cristo Jesús weebáidéerica itàacái. ²Jesús idéca imànica macáita cayábéeri iyú, machacàníiri iyú nacáí càide iyúwa Dios ichùllaná imànica, càide iyúwaté profeta Moisés íibaidáanáté cayába Dios írì icuacatenáté Dios yàasunái wenàiwica israelitanái, càide iyúwa wenàiwica icuacaalí áiba wenàiwica icapèe. ³Quéwa iwàwacutá waicáca Jesús cáimiétaquéeri iyú Moisés fícha, càide iyúwa cawinácaalí imàníirica capíi, cáimiétacanéericaní capíi fícha. ⁴Macáí capíi iyéerica, idéca áiba wenàiwica imànicani, quéwa Dios idàbacaté macáí wawàsi iyéerica cháí èeri irícu, chènuniré nacáí. ⁵Càité nacáí Moisés, yái Dios yàasu wenàiwicaca, íibaidacaté cayába Dios irípiná icuacatenáté Dios yàasunái wenàiwica israelitanái. Iwàwacutácaté Moisés icàlidaca tàacáisi Dios inùmalicuíse israelitanái írì càinácaalíté Dios

íimáanápínáté wenàiwicanáí
 irí Moisés idénáami. ⁶Quéwa
 Cristo, yáí Dios lírica, icùaca Dios
 icapèe cayábéeri iyú, càide iyúwa
 iwàwacutáaná capíi íiwacalí ìiri
 icùaca yáaniri icapèewa. Càica
 wíade iyúwa yáí Dios icapèeca,
 wíacáiná yeebáidéeyéica Dios
 itàacái, Dios íicáca wía càiride
 iyúwa icapèewa, weebáidacaalí
 itàacái mamáalàacata tàì íiméeri
 iyú, casíimáiri iyú nacái àta
 wéetácatalétawa, wactúacaténá Dios
 imànica walí cayábéeri càide iyúwa
 íimáaná walí.

Reposo del pueblo de Dios

⁷Iná iwàwacutá weebáidaca
 Cristo itàacái, càide iyúwaté profeta
 itànàaná Dios itàacái Espíritu Santo
 inùmaliçúise. Íimacaté:

“Siúcade péemiacaalícué yáí
 tàacáisi Dios íiméerica pirí,
⁸ picácué piwènúada píiwitáisewa
 Dios íicha càide iyúwaté
 piawirináimi israelitanáí
 imàníiná nàuwidecaalíté
 namànica Dios bàaluité,
 iyúwa nacái náalimáidáanáaté
 naicáwa Dios
 nèepunicaalítéwa manacúali
 yùucubàa càinàwàiri.

⁹ Piawirináimicué yáalimáidacaté
 íicáwa núa, éwitaté
 naicácaáníta madécaná
 cayábéeri numàníirica nalí
 nuíwitáise cachàiníri iyúwa
 cuarenta camuf bàaluité.

¹⁰ Inaté máini báawaca nuicacaté
 náiwitáise níara wenàiwicaca,
 yáté núumaca nàwali: ‘Máini
 nawàwa naméeràacawa
 nuícha càiripináta, càmita
 nawàwa nucùaca nía, càmita
 nacái nawàwa náalíacawa
 nutàacái iwali nàyacaténá
 machacànfiri iyú càide
 iyúwa nuchùulianá nía’,
 càité núumaca.

¹¹ Máinicáináaté báawaca nuicáca
 náiwitáise, ínaté núumaca

nàwali cáimiétacanéeri
 iyú, càimíinápínáté
 nawàlúawa íinatalé
 yáí cálica nuchùnièrica
 nùasunáí irípináwa”,

íimacaté yáí Espíritu Santoca.

¹² Píacué nuénánaica, píicácué
 píichawa cayába báawacáichacué
 piwàwa cáuri Dios íicha,
 piùwídecáichacué pimànica Dios
 càmicáinácué peebáida itàacái
 cayába. ¹³ Néese pimichàidacué
 píiwitáisewáaca èeri imanúbaca,
 cachànicaténácué píiwitáise
 peebáidáanápinácué Jesucristo
 itàacái idècunitàacá wàyaca
 cháí èeri írìcu siúcade càide
 iyúwa tàacáisi íimáaná profeta
 itànèericaté Dios inùmaliçúise.
 Pimichàidacué píiwitáisewáaca
 ipíchanácué píibáyawaná
 ichiwáidaca pía, ipíchaná
 nacái piùwíde pimànica Dios.

¹⁴ Weebáidacaalí Cristo itàacái
 tàì íiméeri iyú mamáalàacata
 àta wéetácatalétawa càide iyúwa
 weebáidáanáaté queéchatécáwa, yásí
 wadèniaca nacái cayábéeri Cristo
 yáapichawa, yáí cawèníirica Dios
 imàaquéeripináca Cristo irí.

¹⁵ Iná càì Dios itàacái yàalàaca
 wía:

“Siúcade, péemiacaalícué yáí
 tàacáisi Dios íiméerica
 pirí, picácué piwènúada
 píiwitáisewa Dios íicha
 càide iyúwaté piawirináimi
 israelitanáí imàníiná
 nàuwidecaalíté namànica
 Dios bàaluité”,

càì íimaca. ¹⁶ Píalíacuéwa profeta
 Moisés itécaté israelitanáí
 yàawirináimi Egipto yàasu cáli
 íicha. Néeseté macáita néemiaca
 Dios itàacái icàlidacáináaté nalí
 itàacáiwa càinácaalíté iwàwáaná
 nàyaca machacànfiri iyú, quéwa
 nàuwídecaté namànica Dios,
 níara manúbéeyéica, càmitaté
 nawàwa namànica càide
 iyúwa Dios ichùulianá nía.

¹⁷Ináté máini báawaca Dios iicáca náiwitáise cuarenta camuí bàaluité, níái imànfiyéicaté yàacawa ibáyawanáwa. Yáté néetácawa manacúali yùucubàa càinàwàiri.

¹⁸Níái càmfíyéicaté imàni càide iyúwaté Dios ichùulianá, Dios icàlidacaté nàwali cáimiétacanéeri iyú càmfínápinaté nawàlùawa íinatalé yái cáli íipidenácataléca Canaán Dios ichùnièricaté yàasunái irípináwa. ¹⁹Iná wáalíacawa naináwaná iwali càmitaté nawàlùawa càmicáináté neebáida Dios itàacái.

4 Dios idéca icàlidaca walíni wáalíacaténáwa báisíiri iyú imàacáanápiná wawàlùacawa iriculé yái wayamáidacatalécawa wàyacaténá Dios yáapicha chènuniré, quéwa iwàwacutá waicáca wáichawa cayába ipíchanácué abénaméeyéi péená càmita náalimápiná nawàlùacawa néré iwaliíse yái càmfínáca neebáida. ²Iwàwacutá weebáidaca wéemíacáináté nacái yái tàacáisi cayábéerica íiméerica Dios iwasàaca wenàiwica yàasu yùuwichàacáisi íichawa, càide iyúwaté israelitanái yéemianáté, níara wenàiwicaca profeta Moisés yáapichéeyéicaté. Quéwaté yái tàacáisica, càmitaté iyúudàa nía, càmicáináté neebáida càide iyúwa áibanái yeebáidáanáté. ³Quéwa wía yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, wawàlùapínáca wawàlùacawa iriculé yái wayamáidacatalépináca, wàyacaténá Dios yáapicha chènuniré. Càité Dios íimaca ìwali yái wenàiwicanái iyamáidacatalécawa Dios yáapicha. Dios íimacaté:

“Máiníacáináté báawaca nuicáca náiwitáise, ínaté númera nàwali cáimiétacanéeri iyú càmfínápinaté nawàlùawa iriculé yái wenàiwicanái iyamáidacatalécawa núpícha chènuniré”,

càité íimaca yái Diosca, éwitaté ichùniacáaníta yái nayamáidacatalépinácatéwa. Wáalíacawa Dios imáalàidacaté imànica macáita íibaidacaléwa idécanáamité idábaca yái èriiquéi, chènuníse nacái. ⁴Aiba profeta itànàacaté càiri tàacáisi Dios inùmaliçuíse sietená èeri iwali. Íimacaté:

“Dios iyamáidacatéwa macái íibaidacalé íichawa sietená èeri iricu”,

íimaca. ⁵Quéwa, càmitaté nawàlùawa, càmicáináté neebáida Dios itàacái, càide iyúwaté áiba profeta itànàaná tàacáisi Dios inùmaliçuíse. Dios íimacaté:

“Càmita nawàlùapínáwa iriculé yái wenàiwicanái iyamáidacatalécawa núpícha chènuniré”,

íimacaté yái Diosca. ⁶Néese áibanái iwàlùapínáca wawàlùacawa iriculé yái nayamáidacatalécawa Dios yáapicha chènuniré quéwa càmita níái idábáanéeyéicaté yéemiaca yái tàacáisi icàlidéerica Jesucristo iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha càmicáináté neebáida Dios itàacái.

⁷Iná Dios idéca imàacaca áiba wéenáiwánápiná, yácata siuca èeri yéewacaténá wenàiwicanái iwàlùacawa. Dios imàacacaté rey David icàlidaca tàacáisi inùmaliçuíse wáalíacaténáwa wéenáiwáná iwaliwa. Rey David itànàacaté tàacáisi Dios inùmaliçuíse madécaná camuí idécanáamité profeta Moisés yáapichéeyéi yéetácawa. Càité David itànàacaté Dios itàacái càide iyúwa númera núpí pírí siuca tàacáwa cháí cuyàluta iricu. David íimacaté:

“Siucade péemiacaalícué yái tàacáisica Dios íiméerica pírí, picácué piwènúada píiwitáisewa Dios íicha”,

íimacaté. ⁸Idécanáamité profeta Moisés yéetácawa, yáté Josué

icùacaté israelitanái Moisés yáamiricubàami. Yá Josué itécaté israelitanái Canaán yàasu cáli finatalé. Quéwa madécaná camuí Josué idénáami, yáté Dios yèepùacaté itàanica áiba néenáiwaná iwali yàasu wenàiwicanái iwàlucatalépinacéwa iriculé yái nayamáidacatalécawa Dios yáapicha. Càita wáalíacawa camíirita wayamáidacatalépináwa yái cáli Canaán. ⁹Néese Dios icùaca iyaca mamáalàacatani, yái wayamáidacatalépinácawa chènuniré wàyacaténá Dios yáapicha, wía yàasu wenàiwicaca. ¹⁰Níacáiná iwàluèyèpinácawa néré nàyacaténá Dios yáapicha, nayamáidapinácawa náibaidacalé fíchawa, nàuwichàacái fícha nacáíwa càide iyúwaté Dios iyamáidáanáwa íbaidacalé fíchawa, idécanáamité idàbaca macáita yái èriquerí, chènuníse nacái. ¹¹Iná iwàwacutá weebáidaca Dios itàacái mamáalàacata macái wachàini iyúwa yéewacaténá wawàlucawa iriculé yái wayamáidacatalépinácawa Dios yáapicha chènuniré ipíchaná wamànica càide iyúwaté níai Moisés yáapichéyèyémica camíináté neebáida Dios.

¹²Dios itàacái idènàcáiná cáuri Dios ichàini. Máini cachàinírica yái Dios itàacáica, càide iyúwa espada machete nacáiri báipunitácanaméeri caserùnica. Quéwa espada yáalimácáita íriadaca inási, yáapi nacái, néese cachàinírica Dios itàacái macái espada fícha yáalimácáiná iwàlucawa depuúwalé wawàwaliculé, yáalimá nacái iwàlucawa iriculé yái wáiwitáise wabèerica áibanái fícha, yá Dios itàacái yáasáidaca asáisi cayábacaalí wáiwitáise, càita nacái báawacaalí wáiwitáise, yái wáináidáanáacawa

wawàwalicúsewa camíirica áibanái yáalíawa iwali. ¹³Canácata wéná yáaliméeri ibàacawa Dios fícha, wía Dios idàbéeyéicaté, macái wawàsi nacái Dios idàbéericaté. Dios yáalíaca iicáca wáiwitáise macáita amaláwaca. Néese áibaalípiná iwàwacutápiná wabàlucawa Dios ípunita wacàlidáanápiná irí waináwanáwa.

Jesús es el gran sumo sacerdote

¹⁴Yái Jesús, yái Dios Iirica, yácata sacerdote íiwacaliná cachàiníri íiwitáise. Jesús ichàbacatéwa macái cáli iyéeyéica chènuniré àta iwàlucatalétawa aléera Dios yàatalé chènuníseerica. Dios líri iwàlucatéwa néré iyúudàacaténá wía, itàanicaténá wawicáu Dios yáapicha. Iná weebáidacué Jesús itàacái tàí íiméeri iyú mamáalàacata. ¹⁵Yái Jesús, yácata sacerdote íiwacaliná itàanírica wawicáu Dios yáapicha, yáaliméerica iicáca watúulécana, wía camíiyéica cachàini, Jesús yúuwichàacáinátéwa càide iyúwa wàuwichàanáwa. Jesús yúuwichàacatéwa Satanás yáalimáidacaalíténi quéwa camítaté Jesús imàni ibáyawanáwa. ¹⁶Iná wamawiénidacué Dios wáiwitáise iyúwa macáalufináwaca wasutacaténá Wacuèriná Dios fíchawa, yái cáininéerica iicáca wía. Wasutacué Dios fícha íicáanápiná wapualé, imànínápiná nacái walí cayábéeri mawènfiri iyú iyúudàacaténá wía chácaalínacaalí wawàwacutá iyúudàaca wía.

5 Píaliacuéwa judiónái needacaté nèewísewa abéeri néenáwa sacerdote íiwacalinápiná íbaidacaténáté Dios irípiná. Yáté sacerdote íiwacaliná itàanicaté nawicáu Dios yáapicha, imàcacaté nacái ofrenda, inúacaté nacái pirái iyúwa sacrificio judiónái ibáyawaná iwálíse, isutacaténáté Dios fícha wawàsi imàcáanápiná iwàwawa

nabáyawaná fícha. ²Aibaalíté sacerdote íiwacaliná imànicaté ibáyawanáwa, wenàiwicacáiná meedáni càide iyúwa wía macáita. Ináté yéewa yàalàaca wenàiwicanái éeréeri iyú namànicaalíté nabáyawanáwa níái càmiyéica yáalíawa. ³Sacerdote íiwacaliná imànicáinaté ibáyawaná nacáíwa, ínáté iwàwacutáca inúaca pirái iyúwa sacrificio ibáyawaná íwalísewa, càide iyúwaté iwàwacutáaná nacái imànica sacrificio Dios írí macái judfonái ibáyawaná íwalíse, isutácaténáté Dios fícha wawási imàacáanapíná iwàwawa nabáyawaná fícha macáita. ⁴Canácaté yáaliméeri ibàlùadaca yáawawa iyúwa sacerdote íiwacaliná, wenàiwicanái íicácaténáni cáimiétaquéeri iyú, néeseté iwàwacutá Dios imáidacani íibaidacaténáté Dios írí càide iyúwaté Dios imáidáanáté Aarón, yái idàbáanéerité sacerdote íiwacalináca. ⁵Càita nacái Cristo. Càmitaté Cristo idé ibàlùadaca yáawawa iyúwa sacerdote íiwacaliná itàanicaténá wawicáu Dios yáapicha, néese Dioscata yái càì imàaquéericaté Cristo sacerdote íiwacalinásiwapíná, itàaníríca wawicáu Dios yáapicha, yái Cristo waiquéerica cáimiétaquéeri iyú. Wáalíacawa Dios idéca imànica càì, Dios íimacáinaté Cristo íwali:
 “Nuíríca pía, síuca èeri nudéca numàacaca macáita náalíacawa Nuíríca pía”,
 íimacaté yái Diosca. ⁶Càité nacái profeta itànàacaté áiba tàacáisi Dios íiméericaté Cristo írí. Dios íimacaté:
 “Sacerdoteca pía càiripínáta, íibaidéerica nulpíná, itàaníríca núapícha nùasu wenàiwicanái iwícau càide iyúwaté sacerdote Melquisedec íibaidáanáté nulpíná”,
 íimaca yái Diosca. ⁷Idècunitàacá Cristo íyacaté cháì èeri írìcu,

yáté isutáca yáawawa Dios fícha manuísíwata àta itufyáa imuslàcatalétatéwa ituí fícha. Càité Jesús isutáca yáawawa Dios fícha, yái Dios yáaliméericaté iwàsàacani yéetácáisi fícha, ipíchanáté Jesús yéetácawa ipíchawáiseté natàtàacani cruz íwali. Yáté Dios yéemiaca Cristo isutáaná, Cristo yàacáinaté Dios iyéininá, yeebáidaté nacái Dios itàacái. ⁸Càité Cristo, éwitaté Dios Íiricáanítani, càicáaníta yùuwichàacatéwa yéewáidacaténátéwa yeebáidaca Dios itàacái. ⁹Cristo imànicáinaté macáita càide iyúwaté Dios ichùulianáni, íná yéewa Cristo yáalímá iwàsàaca wenàiwicanái Dios yàasu yùuwichàacáisi fícha càiripínáta, macáita yeebáidéeyéica Cristo itàacái. ¹⁰Yáté Dios imàacaca Cristo sacerdote íiwacalinápínáca, itàanicaténá wawicáu Dios yáapícha càide iyúwa sacerdote Melquisedec imànínáté bàaluité.

Peligro de renunciar a la fe

¹¹Nuwàwaca nucàlidacuéca pirí madécaná tàacáisi Cristo íwali yái itàaníríca wawicáu Dios yáapícha. Quéwa máinícué càulenáca nucàlidaca piríni càmicáinácué piwàwa píalíaca péemiacani, càinácaalí íimáaná. ¹²Pidécúéca peebáidaca Jesucristo itàacái madécaná camuí, íná iwàwacutácué péewáidaca áibanái wenàiwica quéechacáwatá. Quéwa càmitàacá péewáidacué áibanái. Néese iwàwacutá mamáalàacata wéewáidacuéca pía iyú yái wawási màulenéerica yáwanáica Dios itàacái yéewáidéerica iyú wía. Pidécúéca pèepùacawa machawàacaca píináidacawa iyúwa sùmài. Iwàwacutá wéewáidacuéca pía màulenéeri tàacáisi iyú càide iyúwa quírasii íiracaalí íinisi càmicáiná idé iyáaca dàaléeri íinási. Càicuéca píade càmicáiná

píalía péemiaca càinácaalí
fímáaná yái càulenéri tàacáisica.

¹³Cawinácaalí càmítyéica yáalí
yéemiaca càinácaalí fímáaná
yái càulenéri tàacáisica, càica
níade iyúwa quirasii ìiréeyéi
iinisi. Càmita náalíca cayába macái
càulenéri tàacáisi ìwali Dios
fímérica walí, càmita nacái náalíca
cayábéeri ìwali báawéeri íchaná,
càide iyúwa quirasii càmíiná idé
iyáaca iinási. ¹⁴Quéwa cawinácaalí
yáaliérica yéemiaca càinácaalí
fímáaná yái càulenéri tàacáisica
Dios fímérica walí, càica níade
iyúwa béeyéi yáaliyéica iyáaca
dàaléeri yàacási. Nadéca namànica
cayábéeri madécaná yàawiría, íná
náníadacawa cayába, náalíca nacái
cayábéeri ìwali báawéeri íchaná.

6 ¹⁻²Iwàwacutá wéewáidacawa
wáináidacaténáwa Dios
itàacái ìwali iyúwa béeyéi
fiwítáise. Bàaluité wadàbacaté
weebáidaca Cristo itàacái, yá
wéewáidacatéwa idàbáanéeri
tàacáisi ìwali, yái tàacáisi
wéemièricaté nacàlidáaná walí.
Nacàlidacaté walí iwàwacutáaná
wawènúadaca wáiwitáisewa
Dios irípiná, iwàwacutá nacái
wayamáidaca wamànica
wabáyawanáwa, itéericaté
yàacawa wía yéetácáisi iriculé,
iwàwacutá nacái weebáidaca
Dios itàacái. Nacàlidacaté walí
nacái cáná yéewaná iwàwacutáca
wabautizácawa. Nacàlidacaté
walí nacái ancianonái namàacaca
nacáapiwa wáiwita ìwali
wadàbacaalíte weebáidaca
Jesucristo itàacái nasutácaténá
walí Dios áibanái yàacuésemi.
Bàaluité nacái nacàlidacaté
walí Dios imichàidáanápiná
yéetéeyéimiwa, yúuwichàidapíná
nacái macái báawéeyéi wenàiwica
càiripináta. Bàaluité wéemiaca
cayába yái idàbáanéeri tàacáisica.
Iwàwacutá càmita waimáicha
yái tàacáisi màulenérica

wéemièricaté quéechatécáwa,
quéwa iwàwacutá wachàbacani
siúcade wéewáidacaténáwa quiríta
càulenéri tàacáisi ìwali. ³Siúcade
wéewáidacuéwa càulenéri
tàacáisi ìwali wadàwinàidacaténá
wáiwitáisewa cáaliacáiri iyú Dios
imàacacaalí wamànica càì.

⁴Aibanáicáiná abénaméeyéi
wenàiwica nadéca néemiaca báisíiri
tàacáisi. Náalíacawa Dios imànica
cayábéeri mawèníiri iyú imàacáaná
iwàwawa wenàiwicanái íbáyawaná
ícha. Nadéca naicáca càinácaalí
iyú Espíritu Santo icúaca wenàiwica
fiwítáise namànicaténá cayábéeri.
⁵Náalíaca nacáíwa cayábéericani
yái Dios itàacáica, náalíaca nacáíwa
Dios yásáidáanápiná ichàiniwa
áibaalípiná iwàlisàidacaalí yái
èeriquéi. ⁶Néese nawènúadacaalí
náiwitáisewa Jesucristo ícha
nèepùacaténá nacaláacawa
Dios ícha, yá càmita náalimá
nèepùacawa nawènúadaca
náiwitáisewa Dios irípiná
àniwa, namànicáiná báawéeri
Dios Iiri írí àniwa náucacaténá
náchawani, càide iyúwa nadéca
nacáicaalí natàtàacani cruz ìwali
àniwa, namàacacaténá áibanái
iicánica Dios Iiri iquíniná
àniwa. Abédanamata namànica
náiwitáisewa báawéeyéi yáapicha
inuéyícaté Dios Iiri. ⁷Càica
níade iyúwa waicáaná cáli
ìiracaalí unía yúuwàacaalíwa
cáli ìwali, Dios imànicáiná cáli
írí yái cayábéericá, quéwa cáli
idàwinàida báawéeri bànacalé
meedá. Péemiacué comparación:
Cáli idàwinàidacaalí bànacalé
cayába nalí níái ibànèeyéicani,
yásí nacúaca cayábani, yái cálica.
Càita nacái Dios imànica cayábéeri
mawèníiri iyú wenàiwicanái írí.
Neebáidacaalí itàacái, namànicaalí
cayábéeri càide iyúwa iwàwáaná,
yásí Dios imàaca nalí cayábéeri
manuísíwata cachàiníwanái
mamáalàacata. ⁸Quéwa áiba cáli

idàwinàidacaalí báawéeri tuíri canéerica iwèni meedá, áwa yúba nacái, yásí caná iwèni cáli íiwacali iicáca yái cálica, yá yeemáca meedá yái báawéerimica. Càita nacái wenàiwica càmfíyéica yeebáida Dios itàacái: Dios íináidapínacawa imáalàidáanápíná nía, yásí mesúnamáita neemápinacawa quichái iyú.

La esperanza que nos mantiene firmes

⁹Píacué nuénánái cáininéeyéica nuicáca, éwitacué càì nùalàaca pía, càicáaníta càmitacué càì nuínáidacawa píwali, néese nùalíacawa peebáidáanácúeca Jesucristo itàacái iwesàcaténácúé pía Dios yàasu yùuwichàacáisi fícha. ¹⁰Dios icùacáiná wenàiwica machacàníri iyú, íná càmita iimáichapíná yái cayábéerica pimàníricuécá. Càmita iimáicha nacái yái piyúudáanácúeca áibanái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái píasáidacaténá cáinináca píicáca Dios, càide iyúwacué piyúudáaná píacawa nía mamáalàacata nacái. ¹¹Quéwa máiní nuwàwaca macáita cáininácúeca píicáca áibanái mamáalàacata àta imáalàacatalétawa yái èriquéi, yéewacaténácúe peedáca píriwa píasu cawèníriwa macáita, yái cayábéerica Dios imàaquéeripínácúeca píriwa. ¹²Càmitacué nuwàwa pèepùà ínuécúeca pía àniwa, néese nuwàwa píyacuécá càide iyúwa níara iyéeyéica siuca Dios yáapicha chènuniré yeedéeyéica íriwa yái cawènírica Dios icàlidéericaté nalí íwali cáimiétacanéeri iyú imàacáanápínáté nalíni neebáidacáinaté itàacái mamáalàacata tàì íiméeri iyú.

¹³Bàaluité Dios icàlidacaté Abraham íri íwali yái imànínápínacaté Abraham íri cayábéeri, yásí Dios

icàlidacatèni ípidená yáapichawa, cáimiétacanéeri iyú nacái, yéewacaténáté Abraham yáalfacawa Dioscata yái imàníripínacaté íri yái cayábéerica. Càita Dios icàlidacaté Abraham írini ípidená yáapichawa canácáiná áiba cachàiníri Dios fícha, canáca nacái áiba yáaliméeri imànica càide iyúwa Dios imàníná. ¹⁴Yáté Dios íimaca Abraham íri: “Báisiiricata núuma píri, numànipíná píriwa cayábéeri manúfíiwata. Numàacapíná nacái manùbéeyéipíná níara pítaquénáiná”, íimacaté yái Diosca. ¹⁵Dios icàlidacáinaté càì Abraham írini, íná Abraham icùacaté mamáalàacata matufbanáiri iyú. Néese càité Dios imànica írini, imàacacaté quéenibeca yái Abrahamca; yá Abraham idèniàcaté íiriwa ípidenéericaté Isaac, càide iyúwaté Dios íimáaná Abraham íri cáimiétacanéeri iyú. ¹⁶Péemíacué comparación: Aiba wenàiwica báawéeri íwítáise iwàwacaalí áibanái yeebáidaca itàacái, yá icàlidaca nalíni Dios ípidená yáapicha, cachàinicáiná wenàiwica fíchani, yái Diosca. Néese idécanaami càì icàlidacani, yásí áibanái càmita nawàwa náimaca càmfínápíná báisi itàacái náimacáiná Dios yùuwichàidapínáca nía. ¹⁷Quéwa Dios càmita imàni càide iyúwa wenàiwica imàníná. Néese Dios iwàwacaté yáasáidaca amaléeri iyúni yéeniibe íriwa báisiiricani yái itàacáica, wía yàasu wenàiwicaca Dios imàaquéeyéipínáca íri yái cawènírica càide iyúwaté icàlidáaná walí cáimiétacanéeri iyúni. Dios iwàwacaté yáasáidaca amaléeri iyú walíni, imànínápíná walí macáita machacàníri iyú, càide iyúwaté íimáaná wáalfacaténáwa càmfíripíná iwènúada íwítáisewa fícha yái wawàsi imàníricaté wáapicha. Ináté Dios icàlidacatèni ípidená yáapichawa Abraham íri cáimiétacanéeri iyú, Abraham yáalfacaténátéwa báisiiri iyúcani

Dioscata yáí imàníripínacaté írí cayábéeri. ¹⁸Iná Dios idéca yáasáidaca walní pucháiba wawàsi iyú, níái pucháiba wawàsi càmiyéica idé iwènúacawa, yáí Dios itàacáica, yá nacáí Dios ípidenáca. Wáalíaca nacáí Dios, yáí cachàiníríca íiwitáise, càmiíri yéewa cachíwa itàacáí ìwaliwa, ípidená ìwali nacáíwa. Iná yéewa wáalímá manuíca wáináidaca wawàwawa Dios ìwali tàí fíméeri iyú, yáí ichàiniadéerica wawàwa, wía isutéyéica yáawawa Dios íicha icùanápíná wía yàasu yúuwichàacáisi fíchawa. Yá wadéca weebáidaca itàacáí, wáalíaca nacáíwa báisíri iyú iwasaanápiná wía yàasu yúuwichàacáisi fíchawa. ¹⁹Néese wáalíacáináwa báisíri iyú Dios iwasaanápiná wía yàasu yúuwichàacáisi fíchawa, iná yéewa cachàinica wáiwitáise weebáidáanápíná Jesucristo itàacáí mamáalàacata. Péemíacué comparación: Càica wíade iyúwa nave lancha nacáiri yèericawa manuíri úni yáacubáa. Yáí naveca idèniaca yàasu ancla imiériwa yéénulusi ìwalíri úni yáaculé ipíchaná nave iméeràacawa cáuli iyú, màladàca ichàini iyú nacáí. Càita wía nacáí. Càmita waméeràawa Dios íicha, wàyacáiná abédanamata Jesús yáapícha, yáí iwàluèricatéwa Dios yàatalé, aláera yáawàaná fínatawáise iyéerica templo íricu chènuníseerica. ²⁰Jesús iwàlúacatéwa néré yàacúacaténá walí wawàlúanápínáwa néré Dios yàatalé, Dios imàacacáináté Jesús sacerdote íiwacalíná càiripínáta itàanírí wawicáu Dios yáapícha càide iyúwaté sacerdote Melquisedec íibaidáanáté Dios írí bàaluité.

Jesús, sacerdote de la misma clase que Melquisedec

7 Bàaluité Melquisedec, yácata Salem iyacàlená icuèrináca, sacerdote nacáicani

íibaidéericaté Dios íripíná, yáí Dios chènuníseerica, itàanicaténáté Dios yáapícha wenàiwicanáí iwicáu. Néenialíté Abraham imànica ùwicáí áiba yàcalé icuèrinánáí íipunita iwasaàcaténá náicha ìrináwa ípidenéericaté Lot. Néeseté idécanáamité Abraham imawèniadaca nacuèrinánáí, yásí Abraham yèepùacawa ùwicáí íicha. Yáté Melquisedec yàaca íipunitáidaca Abraham, itàidacaténáténi. Melquisedec isutátaté Dios íicha imànínápíná cayábéeri Abraham írí. ²Dios iyúudàacaté Abraham, ináté Abraham imàacaca cawèníri yàasusi ofrenda iyú Melquisedec írí. Abraham yèepùadacaté madécaná cawèníri nacuèrinánáí íicha, níái nacuèrinánáí íibéeyéicaté Abraham ìiriná imanùbancanái yáapícha. Néese macáí néená níái diyéyica cawèníyéi yàasusica, Abraham imàacacaté abéerinama néená Melquisedec írí ofrenda iyú, Dios iyúudàacáináté Abraham. Melquisedec ípidená fímáanáca “Yáí Wacuèriná mabáyawanéerica, icuèrica wía machacàníri iyú”, fímáanáca. Salem iyacàlená ípidená fímáanáquéi “Matuíbanái”; iná Melquisedec icuèricáináté Salem iyacàlená, iná yéewa fímáanáquéi nacáí “Yáí Wacuèrináca, wía iyéeyéica matuíbanáiri iyú, cayábacáiná wáapícha Dios”, fímáanáquéi. ³Profetanái càmitaté nacàlida walí Melquisedec yáanirimi iwali, yáatúami nacáí, yáawirínáimi nacáí. Càmitaté nacàlida walí càicaalínácaalíté Melquisedec imusúa íicá èeri, càita nacáí càicaalínácaalíté yéetáwa. Iná yéewa yáí Melquisedec càicanide iyúwa Dios Íiri, abéeri sacerdote iyéerica càiripínáta, itàaníríca Dios yáapícha wenàiwicanáí iwicáu.

⁴Iná píináidacuéwa cayába ìwali yáí Melquisedec, cachàinírícani

macái wenàiwica fícha bàaluité. Cachàinacaté Melquisedec wàawirimi Abraham fícha, ínáté Abraham imàacaca cawèñiri yàasusi ofrenda iyú Melquisedec irí. Macái néená níái diéyéica yàasusica cawèñiyéica, Abraham imàacacaté abéerinama néená Melquisedec irí, yái cawèñiri yàasusi Abraham yèèpùadéericaté náicha níái nacuèrinánáica Abraham imànñiyéicaté ìpunita ùwicái. ⁵Píalfacuéwa Dios itàacái ìwali profeta Moisés itànèericaté. Yái tàacáisi icàlidaca Leví itaquénáinami ìwali níacata iwàwacutéeyéicaté ìbaidaca Dios irí iyúwa sacerdotenái. Dios imàacacaté sacerdotenái yeedáca cawèñiri yàasusi ofrenda piná néenánái fíchawa, níái israelitaca. Macái néená níái diéyéica yàasusica israelitanái yeedéyéicaté iríwa, sacerdotenái yeedácaté náicha abéerinama néená iyúwa ofrenda Dios irípiná. Càité sacerdotenái icobra nía, éwita néenánáicáaníta nía, nadèniacáanítaté nacái nàawirimiwa abéerita, yái Abrahamca. ⁶Quéwa yái Melquisedec éwitaté càmicáaníta Leví itaquérinámini, càicáanítaté yeedáca ofrenda Abraham fícha; macái néená níái diéyéica yàasusica Abraham idènièricaté, Abraham imàacacaté abéerinama néená Melquisedec irí ofrenda iyú, cachàinicáináté Melquisedec Abraham fícha éwitaté Dios icàlidacáanítaté Abraham irí cáimiétacanéeri iyú imànñinápináté Abraham irí cayábéeri. Melquisedec nacái icàlidacaté cayábéeri tàacáisi Abraham ìpidená ìwali yéewacatenáté Dios imànica Abraham irí cayábéeri, Melquisedec yáalimácáináté itàanáica Dios inùmalicuise. ⁷Iná yéewa macáita wáalíacawa cachàinacaté Melquisedec Abraham fícha, yácáináté Melquisedec yáalimácaté icàlidaca cayábéeri tàacáisi Abraham ìpidená ìwali

yéewacatenáté Dios imànica cayábéeri cachàiníwanái Abraham irí. ⁸Chái èeri iricu israelitanái yèewi sacerdotenái yeedáca ofrenda néenánái israelita fíchawa; macái néená níái diéyéica yàasusica wenàiwica yeedéerica iríwa, sacerdotenái yeedáca abéerinama néená iyúwa ofrenda Dios irípiná. Quéwa idécanáamité béeyéica níái sacerdoteca, yáté néetácawa, quéwa profetanái natànàacaté tàacáisi Dios inùmalicuise Melquisedec ìwali càide iyúwa Melquisedec iyaca nacáicaalí siucásede mamáalàacata càiripiná. Iná yéewa wáalíacawa cachàiníríca Melquisedec áibanái sacerdote fícha canánama. ⁹⁻¹⁰Bàaluité Abraham imàacacaalíté cawèñiri yàasusi ofrenda iyú Melquisedec irí, néenialíté càmitàacá imusúa iicá èeri yái Abraham itaquérinápinacaté ìpidenéericaté Leví, yái macái sacerdotenái yàawirimica. Siúca sacerdotenáica níái Leví itaquénáinami, yá needáca ofrenda israelitanái fícha; macái néená níái diéyéica yàasusi israelitanái yeedéerica iríwa, Leví itaquénáinami yeedáca abéerinama néená iyúwa ofrenda. Bàaluité Abraham idèniàacáwa nía iiná iricuwa, níara Leví itaquénáinami, Leví nacái, Melquisedec yàacaalíté ìpunitáidaca Abraham. Iná yéewa wáalimá wáimaca nàwali níái sacerdoteca, Leví itaquénáinámica, namàacacaté ofrenda Melquisedec irí, yácáináté nàawirimi Abraham imàacacaté cawèñiri yàasusi ofrenda iyú Melquisedec irí madécaná camuí ipíchawáiseté namusúa naicá èeri. Càica wáalíacawa cachàiníríca Melquisedec macái sacerdotenái fícha canánama, níái Leví itaquénáinámica.

¹¹Néeseté madécaná camuí Abraham idénáamité, Dios imàacacaté itàacáwa Israel itaquénáinami irí. Yáté Dios

yeedáca Leví itaquérinámi
 ípidenéericaté Aarón, yéenibe
 yáapichawa náibaidacaténáté
 Dios írí iyúwa sacerdotenái,
 itàaníyéipinacaté Dios
 yáapicha wenàiwicanái
 iwicáu. Quéwa càmitaté
 yéewa Aarón itaquénáinami
 íwasàaca wenàiwicanái Dios
 yàasu yùuwichàacáisi fícha
 càmicáináté sacerdotenái
 yáalimá mabáyawanáca imànica
 wenàiwicanái. Ináté iwàwacutáca
 Dios ibànùaca Cristo, yái áiba
 íwítáaná sacerdote Aarón
 itaquénáinami fícha, yái Cristo
 ìyéerica càide iyúwaté Melquisedec
 ìyáanáté. ¹²Dios imàacacáiná walí
 wàlisàì íwítáaná sacerdote, yái
 Cristoca, íná iwàwacutá ìyaca áiba
 wàlisàì tàacáisi sacerdote iwali,
 áiba íwítáaná tàacáisi profeta
 Moisés yàasu tàacáisi fícha, yái
 tàacáisi Moisés itànèericaté Dios
 inùmaliçuíse. ¹³Wáalíacawa
 iwàwacutáca ìyaca wàlisàì tàacáisi
 càmicáiná Leví itaquérinámi yái
 Wáiwacalica, yái Dios itàacái
 icàlidéerica walí iwali. Wáiwacali
 idènìaca áibata yàawíríawa
 náicha níái sacerdote yàawíríaca.
 Canácatáita Wáiwacali yàawírí
 yéená íbaidaté Dios írí iyúwa
 sacerdote. ¹⁴Wáalíacawa Judá
 itaquérinámicani yái Wáiwacalica.
 Bàaluité Dios íimacaté abéeri
 Judá itaquérinámi icùanápínaté
 israelitanái. Càmitaté Dios ichùulia
 profeta Moisés yeedáanápínaté Judá
 itaquénáinami náibaidacaténáté
 Dios írí iyúwa sacerdotenái
 itàaníyéipináté Dios yáapicha
 wenàiwica iwicáu.

¹⁵Iná wáalíacawa amaléeri
 iyú ìyaca áiba wàlisàì sacerdote
 íwítáaná, yácáiná Cristo, yácata
 wàlisàì sacerdoteca íbaidéerica
 Dios írípíná càide iyúwaté
 Melquisedec ìyáanáté, itàanícáténá
 wawicáu Dios yáapicha.

¹⁶Bàaluité Dios yeedáca Leví

itaquénáinami sacerdotenáipináté
 nía íbaidéeyéipíná írí. Quéwa
 càmita Dios imàaca walí Cristo
 sacerdotepíná yàawíría ìwalísewa,
 néese Dios imàacaca sacerdotecani
 yái Cristoca, Cristo idènìacáiná
 icáuca cachàiníriwa yái càmfíríca
 imáalàawa, càmfíríca nacái
 áiba yáaliméeri imáalàidaca.

¹⁷Wáalíacawa báisíiricani Dioscáiná
 idéca càì íimaca Wáiwacali írí:

“Sacerdoteca pía càiripínáta,
 íbaidéerica nulípíná,
 itàaníirica núpícha
 nùasu wenàiwicanái
 iwicáu càide iyúwaté
 sacerdote Melquisedec
 íbaidáanáté nulípíná”,

íimaca yái Diosca. ¹⁸Yái
 quéechéericaté tàacáisica Dios
 imàaquéericaté profeta Moisés
 írí icàlidacaté nalíni càinàcaalíté
 iyú sacerdotenái iwàwacutáaná
 íbaidaca Dios írí, àta Wáiwacali
 yàanàacatalétaté. Dios idéca
 iwènúacawa fícha yái quéechéeri
 tàacáisimica sacerdotenái ìwalíirica,
 machawàacacáináté nía, níái
 sacerdoteca, càmfíyécáté yáalimá
 íwasàaca wenàiwicanái Dios
 yàasu yùuwichàacáisi fícha. ¹⁹Níái
 sacerdoteca náibaidacaté Dios
 írí càide iyúwaté Dios ichùulianá
 profeta Moisés icàlidáanápínaté
 nalíni. Quéwa càmitaté náalimá
 mabáyawanáca namànica
 wenàiwica Dios iicá. Néese siúcade
 wadèniaca Cristo, yái cayábéeri
 náicha canánama sacerdoteca,
 mabáyawanéerica imànica wía
 Dios iicápiná, imàaquéeri nacái
 wamawíénidaca Dios wáiwítáise
 iyúwa.

²⁰Dios icàlidacaté tàacáisi
 ípidená yáapichawa
 cáimiétacanéeri iyú
 wáalífacaténáwa báisíiri iyú Dios
 idéca imàacaca sacerdotecani
 càiripínáta yái Wáiwacalica,
 itàanícáténá wawicáu Dios yáapicha.

²¹Dios càmitaté icàlida càiri

tàacáisi áibanái sacerdote ìwali, níái Leví itaquénáinámica. Néese Dios icàlidacaté tàacáisi ípidená yáapichawa cáimiétacanéeri iyú wáalíacaténáwa báisiiri iyú idéca imàacaca sacerdotecani càiripináta yái Wáiwacalica. Iná càì Dios íimaca Cristo irí:

“Núa, Picuèriná Dios, nucàlidacaté tàacáisi nuípidená yáapichawa cáimiétacanéeri iyú yéewacaténá macáita náalíacawa báisiiri iyúcani, yá canacátáita nuwénúadapiná nuíwítáisewa íicha. Núumacaté pirí: ‘Sacerdoteca pía càiripináta, íibaidéerica nulípiná, itàaníirica núapicha nùasu wenàiwicanái iwícau càide iyúwaté sacerdote Melquisedec íibaidáanaté nulípiná’, càité núumaca pirí”,

íimacaté yái Diosca Wáiwacali irí. ²²Jesús iyacáiná sacerdote càiripináta itàanícáténá wawícau Dios yáapicha, íná wáalíacawa Jesús idéca imànica walípiná wàlisài wawàsi Dios yáapicha cayábéeri íicha yái bàaluisàimi wawàsica, Dios imàníiricaté israelitanái yáapicha icùanáté nía iyúwa yàasu wenàiwicanáíwa. Yái wàlisài wawàsi Jesús imàníirica walípiná Dios yáapicha ímáanáca Dios icùanápíná wía càiripináta, Jesús iyacáiná càiripináta.

²³Manùbacaté níái sacerdoteca bàaluisàna, Leví itaquénáinámica, càmíicáinaté nadé náibaidaca Dios irípiná càiripináta néetácáinatéwa nàacawa, ínaté càmita náalímá natàaníca Dios yáapicha wenàiwicanái iwícau càiripináta.

²⁴Quéwa Jesús càmíiripiná yéetáwa, íná yéewa íibaidaca Dios irípiná càiripináta iyúwa sacerdote itàanícáténá wawícau Dios yáapicha; càmíiripiná Jesús imàaca íichawa íibaidacaléwa áiba

sacerdote irí, canásíwata. ²⁵Iná yéewa Jesús yáalímá iwasàaca wía Dios yàasu yúuwichàacáisi íicha báisiiri iyú càiripináta, wía yeebáidéeyéica Jesús itàacái, wamawíénidacaténá Dios wáiwítáise iyúwa Jesús iyacáiná càiripináta isutácáténá Dios íicha walípiná, itàanícáténá wawícau Dios yáapicha nacái.

²⁶Iná Jesús, yácata sacerdote íiwacalíná báisiirica íibaidéerica Dios irípiná, yái wawàwacutéerica itàanícáténá wawícau Dios yáapicha. Yá mabáyawanéericaní, càmíirica nacái yáalímá imànica íbáyawanáwa. Yái Jesúsca, yácata áiba íiwítáaná wenàiwica cabáyawanéeyéi wenàiwica íicha, iyéerica siucáise deéculé náicha, Dios imichàidéericaté chènuniré náicha canánama níái cáli chènuníiseeyéica, icùacaténá macáita Dios yáapicha. ²⁷Càmita iwàwacutá Jesús íibaidaca càide iyúwa áibanái sacerdote íiwacanánái. Iwàwacutácaté nanúaca pirái namànícáténá sacrificio Dios irí èeri imanùbaca. Quéechacáwa nanúacaté pirái iyúwa sacrificio nabáyawaná ìwalísewa nasutácáténáté Dios íicha wawàsi imàacáanápíná iwàwawa nabáyawaná íicha.

Néeseté nanúaca áiba pirái iyúwa sacrificio àniwa wenàiwicanái íbáyawaná ìwalíise cayábacaténá Dios íicaca náiwítáise. Càmita iwàwacutá Jesús imàni càì, néese Jesús imànícaté abéta sacrificio abé yàawiriata, caweníirica càiripináta, imàacacaté ícaucawa wáichawalíná, nanúacaténáténi cruz ìwali, yúuwichàacaténátéwa Dios yàasu yúuwichàacáisi iyú wabáyawaná ìwalíise. ²⁸Dios ichùullicaté profeta Moisés yeedáanápínaté Aarón itaquénái náibaidacaténáté Dios irí iyúwa sacerdote íiwacanánái, itàaníyéípinacaté Dios yáapicha wenàiwicanái

iwicáu. Quéwa èeri m̀nanái meedá nía, cabáyawanéeyéica. Néeseté madécaná camuí Moisés idénáamité, Dios icàlidacaté tàacáisi ípidená yáapichawa cáimiétacanéeri iyú wáaliacaténáwa báisíiri iyúcani idéca imàacaca sacerdote íiwacalinácani, yái lírica mabáyawanéerica, imànírica macáita càide iyúwa Dios ichùulianá, yéewacaténá íibaidaca Dios irípiná càiripináta iyúwa sacerdote íiwacaliná, itàánírica wawicáu Dios yáapicha.

Jesús, mediator de un nuevo pacto

8 Péemiacué cayába, iyaquéi walí sacerdote íiwacaliná, yái Cristoca, itàánírica wawicáu Dios yáapicha. Cristo idéca yáawinacawa Dios yéewápuwáise chènuniré icùacaténá macáita Dios yáapicha. ²Yá Cristo íibaidaca iyaca iyúwa sacerdote báisíiri templo iriculé iyéerica chènuniré, Wacuèriná Dios imàníricaté, camíirica wenàiwica imàni.

³Iwàwacutácaté macái sacerdote íiwacaliná imàaca cawèníiri yáasusi ofrenda iyú Dios irí, iwàwacutácaté nacái inúaca pirái iyúwa sacrificio Dios irí wenàiwicanái íbáyawaná íwalíise yéewacaténáté Dios imàacaca iwàwawa wenàiwicanái íbáyawaná fícha bàaluité. Iná iwàwacutácaté Jesucristo imàacaca cayábéeri wawàsi nacái Dios irí ofrenda piná. ⁴Jesucristo iyacaalícawa siuca cháí èeri iricutá, càmita judíonái íbatàa íibaidaca Dios irí templo iricu iyúwa sacerdotetá, càmicáiná Leví itaquérinámíni, yái Jesucristoca; yá nacái judíonái nadèniaca mamáalàacata néenánáíwa sacerdote íibaidéeyéica templo iricu inuéyéica pirái iyúwa sacrificio wenàiwicanái íbáyawaná íwalíise càide iyúwaté profeta Moisés ichùulianáté nàawirináimi,

manùbacáiná nái judíoca camíiyéica yeebáida Jesucristo itàacái. ⁵Quéwa canéerica iwèni meedáni yái náibaidacaléca siúcáisede, nái judíonái yàasu sacerdoteca, náibaidacáiná cháí èeri iricu meedá. Nàasu templo, yácata báisíiri templo yéenáiwaná meedáni, yái báisíiri templo iyéerica chènuniré, Dios iyacàle báisíirica. Càica wáaliacawa bàaluitécáiná ípíchawáiseté profeta Moisés ichùuliaca israelitanái imànica Dios yàasu capíima mabáyawanéeri, yái capíima íimamisíirica, israelitanái isutácatáipiná Dios fícha, yáté Dios íimaca Moisés irí: “Píibaida cáalífacáiri iyú. Pimàni macáita cayába càide iyúwa yái núsáidéerica pirí capíima yéenáiwanápiná manuúri dúli ínatalé ípidenéerica Sinaí”, íimaca yái Diosca. Càité Dios yáasáidaca Moisés irí báisíiri templo chènuníiséeri yéenáiwanápiná yéewacaténáté Moisés yáaliacawa càinaacalíté iyú iwàwacutáaná namànica Dios yàasu capíima mabáyawanéeri israelitanái isutácatáipinaté Dios fícha cháí èeri iricu. ⁶Quéwa siúcáisede Jesucristoca, yái íibaidéerica Dios irípiná iyúwa sacerdote íiwacaliná itàáníricaténá wawicáu Dios yáapicha, yácata imànírica iyaca culto máiníiri cayába cachàiníwanái fícha yái culto sacerdotenái imànírica cháí èeri iricu. Càita Jesucristo idéca imàacaca wàyaca abèdanamata Dios yáapicha Jesucristocáiná idéca imànica walípiná wàlisà wawàsi Dios yáapicha, Dios icùaná wía. Yái wàlisà wawàsi, cayábéericani bàaluisàimi wawàsi fícha Dios imàníricaté israelitanái yáapicha, Dioscáiná idéca icàlidaca walíni cáimiétacanéeri iyú imànínápiná walí cayábéeri cachàiníwanái.

⁷Yái quéechéericaté wawàsi càmita iyúudaa wenàiwicanái

cayába imàacacatená mabáyawaná nía nía iicápiná, íná iwàwacutácaté Dios imànica wàlisài wawàsi wenàiwicanái yáapicha. ⁸ Quéwa cabáyawanácaté Dios iicáca níara israelitaca namànicáinaté nabáyawanáwa. Càì íimaca Dios itaacái profeta itànèericaté Dios inùmalicúise:

“Wacuèriná Dios íimaca:

Aibaalípiná numànipiná wàlisài wawàsi náapicha níái Israel itaquénáinámica, Judá itaquénáinámi nacái, nucùanápíná nía cayábéeri iyú.

⁹ Yái wàlisài wawàsica càmfíripiná càide iyúwa bàaluisàimi wawàsi numànfíricaté nàawirináimi yáapicha bàaluité numusúadacaalíté nía Egipto yàasu cáli fícha càide iyúwa wenàiwica itécaalí ìiriwa icáapi ìwali. Néese càmicáinaté namàni càide iyúwaté nuchùlianá nía, ínaté núucaca núchawa nía, íimaca yái Diosca.

¹⁰ Néese Dios íimaca àniwa: Aibaalípiná ipchawáise èeri imáalàacawa, yá numànipiná náapicha wawàsi àniwa, nucùanápíná nía, níái Israel itaquénáinámica. Càipiná numànica nalí, núa Nacuèriná Diosca: Numàacapiná nuíwítáise náiwitalicu, náalífacaténáwa nutàacái ìwali nawàwalicúsewa, yéewanápiná neebáidaca machacàníri iyú càide iyúwa nuchùlianá nía. Yá núapínacata Nacuèriná Diosca, níapínacata nacái nùasu wenàiwica cáininéeyéica nuicáca.

¹¹ Càmita iwàwacutápiná néewáidáyacacawa náalífacaténá nùwali, níái

náapichéeyéica, nía nacái néenanáica, macáicáiná náalíapínáca nuwali, macáita púbéeyéi, béeyéi nacái.

¹² Yá numàacapináca nuwàwawa nabáyawaná fícha, càmita quirínama nuèpùca nuwàwalica yái báawéerica namànfíricaté, íimacaté yái Diosca”,

cài íimaca yái profetaca. ¹³ Dios idéca icàlidaca walí yái tàacáisica wàlisài wawàsi ìwalírica, yái wawàsi Dios imànírica wáapicha Jesucristo ìwalíse, íná yéewa wáalífacawa Dios idéca iicáca quéechéeri wawàsi càiride iyúwa éwisàimi, yái wawàsi Dios imàníricaté abéta israelitanái yáapicha, Leví itaquénáinámi íbaidacatenáte Dios íri iyúwa sacerdotenái. Yá idéca imáalàacawa yái éwisàimi wawàsica sacerdotenái ìwalírica, Dioscáiná idéca imàacaca fíchawani.

El templo terrenal y el templo celestial

9 Quéechatécawa Dios imànicaté wawàsi israelitanái yáapicha, imàacacatená Leví itaquénáinámi íbaidaca íri iyúwa sacerdotenái. Yáté Dios icàlidacaté profeta Moisés írini, càinácaalíté iyú iwàwacutáaná sacerdotenái imànica culto cháì èeri írìcu Dios yàasu capíima mabáyawanéeri írìculé, yái manuírì capíima ímamisírica, israelitanái isutácatáipínáca Dios fícha bàaluité. ² Namànicaté manuírì capíima idènièricaté imàdàanáwa pucháiba. Idèniacaté inùmawa abéeri yáawàaná. Íinatawáise yái capíima inùma wáluméerica iyacaté idàbàanéeri imàdàanáca ípidenéerité Mabáyawanéeri. Imàdàaná írìcu iyacaté abéeri lámpara, àicu cáiwínáca nacáiri iicacánáwa, sietéericaté icamalá imanùbaca. Iyacaté néeni abéeri mesa nacái, nalíadéericaté íinata

pan namàaquéricaté Dios írí ofrenda iyú sacerdotenái iyáapíná. ³Bamuchúamibàa capìima iricu ìyacaté áiba yáawàaná, wáluma cáucuíri iyú. Inatawáise yái pucháibáanáca yáawàaná, ìyacaté áiba imàdàaná capìima imáalàanáwa. Yái imàdàaná, yácata Dios ichàini ìycataléca, yái Dios mabáyawanéerica náicha canánama, ínáté imàdàaná fípidenacaté Mabáyawanéeri náicha canánama. ⁴Ìyacaté oroírí altar mesa nacáiri iyéericaté mawiénita pucháibáanáca yáawàaná írí. Neemácaté puménfíri isàni altar íinata nàacaténá Dios icàaluíniná. Ìyacaté nacái Dios yàasu yàalusi nacáiri mabáyawanéeri nachanàidéeri macáita íinatabàa oro iyú. Yàalusi nacáiri iriculé náawináidacaté oroíchúa catúa ipuniéchúawa maná iyú, yái pan nacáirica Dios ibànuèricaté nalí chènuníise nayáapíná. Náawináidacaté nacái Aarón yàasu àicu yàalusi nacáiri iriculé, yái Aarón yàasu àicu yèepuèricaté imusúadaca íiwináwa àniwa. Nàyacaté nacái íba yàalusi nacáiri iricu, níái pucháiba sàabadéeyéica íba Dios itànèeyéicaté ìwali itàacáywa diez namanùbaca tàacáisi israelitanái yeebáidacaténaté iyúwa Dios ichùulianá nía. ⁵Pucháiba querubín yéenáiwana ángel càanabáiyéi náipunitawáaca nabàlùacawa nalíwáaca yàalusi nacáiri inùmabàalé íinata, naicáidaca yàalusi inùma írí. Dios ichàini icamaláná icàncaté mèlumèlúiri iyú bamuchúamibàa náicha níái querubín yéenáiwana. Querubín yàanabái ipùta yàanàacaté iwéréwáaca yàalusi nacáiri inùmabàalé iwicáulé. Yái yàalusi nacáiri inùmabàalé fípidenéericaté “Dios imàacacatái iwàwawa wabáyawaná íicha”. Sacerdote íiwacaliná idàchìadacaté pìrái fíranámi yàalusi inùmabàalé

ìwali yéewacaténá Dios imàacaca iwàwawa israelitanái ibáyawaná íicha. Quéwa canáca nulí èeri cayába siùcade nucàlidáanápiná macáitani ìwali yái wawàsica.

⁶Càité nachùniaca capìima bàaluité. Sacerdotenái nawàlùacatéwa èeri imanùbaca iriculé yái capìima imàdàanáca idàbáanéerica namànicaténá culto Dios írí càide iyúwaté Dios ichùulianaté nía nàanápinaté Dios icàaluíniná. ⁷Quéwa abéericata sacerdote íiwacaliná iwàlùacatéwa iriculé yái imàdàaná imáalàidáanáca abé yàawiríata camuí imanùbaca, aléera Dios ichàini icamaláná mèlumèlúiri ìycatáica, yái Dios mabáyawanéerica náicha canánama. Sacerdote íiwacaliná iwàlùacaalítéwa néré, iwàwacutácaté itéca pìrái fíranámi. Itéca pìrái fíranámi yái inuéricaté iyúwa sacrificio ibáyawaná ìwalísewa, yéewacaténaté Dios imàacaca iwàwawa sacerdote íiwacaliná ibáyawaná íicha. Itécaté nacái áiba pìrái fíranámi sacerdote inuéricaté macái israelitanái ibáyawaná ìwalíse, Dios imàacacaténaté iwàwawa nabáyawaná íicha, yái bàawéerica càmfíricaté náalíwawa namànicaté. ⁸Quéwa sacerdotenái imànicaté culto èeri imanùbaca idàbáanéeri imàdàaná iricu nàacaténá Dios icàaluíniná. Càita Espíritu Santo yáasáidaca walí wáalífacaténáwa idècunitàaca namànicaté culto idàbáanéerica capìima imàdàaná iricu, yáté canáca yéewaná macái wenàiwica yàacawa mawiénita Dios írí, canácáinaté áiba yáaliméeri mabáyawanáca imànica nía Dios iicá. Càide iyúwa canáanaté yéewaná nawàlùacawa áiba imàdàaná iriculé naicácaténaté Dios ichàini icamaláná mèlumèlúiri, càité nacái canácaté yéewaná wenàiwica nàacawa chènuniré

nàyacaténá Dios yáapicha, càmítatè nacái yéewa nàyaca abédanamata Dios yáapicha. ⁹Iná Espíritu Santo yéewáidaca wía siùca comparación iyú iwali yái capimami bàaluisàimica, capiima yàasu wawàsi iwali nacái. Ewitatè namàacacáaníta ofrenda Dios irí, nanúacaté nacái pirái iyúwa sacrificio Dios irí imàacacaténaté iwàwawa nabáyawaná fícha càide iyúwaté ichùullianá nía, càicáaníta càmítatè yáalimá pirái íiranámi mabáyawanáca imànica nía Dios íicá, níai yèeyéicaté Dios icàaluíná pirái íiranámi iyú. ¹⁰Yái bàaluisàimi tàacásica càmítatè idé iwàlisàidaca wenàiwica íiwitáise nàyacaténaté machacàníiri iyú, néese yéewáidacáita nía meedá càirínácaalítè yàacási Dios imàaquèeri nayáaca, càirínácaalí wawàsi nacái Dios imàaquèeri nàiraca, càinácaalítè iyú nacái iwàwacutáaná nàapidaca náichawa masacàacaténá Dios íicáca nía. Yái bàaluisàimi tàacásica ichùullacaté wenàiwica nachùnànápinátè náinatabàawa; yéewáidacaté nía Dios iwali nacái, àta yéenáiwáná yàanàacatalétatè Dios ichùnànápinátè cayába wàlisài wawàsi yàasu wenàiwicanái yáapichawa Cristo iwalfise.

¹¹Quéwa Cristo yàanàacaté. Siúcáisede Cristoca yái sacerdote íiwacaliná íibaidéerica Dios irípiná, itàanicaténá wawicáu Dios yáapicha. Yá Cristo imànica iyaca walí cayábèeri càmíricatè wenàiwica yáalíawa iwali bàaluité. Imichàacatéwa chènuniré, déeculé capiraléeri cáli fícha, càide iyúwaté sacerdote íiwacaliná ichàbáanátéwa iricubàa yái capiima imàdàanáca idàbáanéerica. Yá Cristo iwàlùacatéwa templo chènuníseeri iriculé, yái báisíiri templocá, cayábèeri fícha, mabáyawanéeri fícha nacái yáara capiimami bàaluisàimica.

Yái templo chènuníseerica, càmírita wenàiwica imànicaléta, càmírita nacái iya cháí èeri iricu. ¹²Cristo iwàlùacatéwa iriculé yái mabáyawanacataléca náicha canánama, Dios iyacatái chènuníseerica, quéwa càmítatè Cristo ité chivo íiranámi, pacá yéenibe íiranámi nacái; néese Cristo itécaté íiranátawa iyúwa sacrificio yéetácáinatéwa macái wenàiwica fíchawalíná. Càitè iwàlùacawa abé yàawiriata imànicaténaté sacrificio; càmita quirínama iwàwacutá yèepua imànica sacrificio àniwa. Cristo idéca iwasaaca wía Dios yàasu yùuwichàacási fícha càiripináta. ¹³Bàaluité Dios ichùulliacá sacerdotenái nadàchìadaca toro íiranámi, chivo íiranámi nacái wenàiwica iwali níai wenàiwicaca Dios iquèeyéicaté íiná casaquèeri iyú. Nachùchùaca becerra imenínáami wenàiwica iwali nacái Dios íicacaténá nainá masaquèeri iyú yéewacaténaté nasutáca níawawa Dios fícha àniwa. Macáita yái wawásica namànicáitatè wenàiwica íinatabàa meedá. ¹⁴Quéwa cawènicáinatè níara wawàsi bàaluisàimica masacàacaténaté Dios íicáca wenàiwica íiná, íiná yéewa wáallíacawa cawènica Cristo íiraná cachàiníwanái náicha, masacàanápiná imànica wáiwitáise Dios íicápiná! Yácáiná Cristo imàacacaté icáucawa Espíritu Santo ichàini iyú, yái càmírita imáalàawa. Càitè Cristo yéetácawa imànicaténaté càide iyúwa Dios iwàwáaná. Yéetacatéwa iyúwa mabáyawanéeri sacrificio wabáyawaná iwalfise. Cristo yéetacatéwa wáichawalíná, íná yéewa íiraná masacàaca imànica wáiwitáise canánama fícha yái báawéerica wamànírica itéericatè yàacawa wía yéetácáisi iriculé. Iná siúcáisede wáalimá wáibaidaca cáuri Dios irípiná.

¹⁵Ináté càì Jesucristo iyúudàaca wía: Yéetácátéwa wáichawalíná yéewacaténá itàanfica wawicáu Dios yáapicha. Càita Jesucristo imànica walípiná wàlìsàì wawàsi Dios yáapicha cayábacaténá Dios iicáca wía. Cristo yéetácáinátéwa wáichawalíná, íná Dios idéca imàacaca iwàwawa wabáyawaná fícha, yáì báawéerica wamàníricaté idècunitàacá wàyacaté càide iyúwa bàaluisàimi tàacáisi fímáaná. Càité Jesucristo imànica walí yéewanápiná wía Dios imáidéeyéica weedáca walíwa yáì cawènírica càmfírca imáalàawa Dios icàlidéerica walí iwali cáimiétacanéeri iyú yàanápiná walíni. ¹⁶Péemiacué comparaciòn romanonáì fíiwitáise ìwali: Ipíchawáise romanosàiri yéetácawa, yásí itànàaca cuyàluta icàlidacaténáni càide iyúwa iwàwáaná naseríaca yàasumi idècanáami yéetácawa. Quéwa canéeritàacá iwèni yáì cuyàlutaca àta nàalfacatalétawa báisíiri iyúcani yéetácátéwa, yáì itànèericaté cuyàluta. ¹⁷Iná càmfíritàacá cawèni yáì cuyàlutaca idècunitàacá cáucani yáì itànèericani, íná canáca yéewaná áiba wenàiwica yeedáca nalíwa yàasu cawèníri càide iyúwaté icàlidáaná nalíni. Quéwa yéetacánáamiwa yáì itànèericaté cuyàluta, yásí cawènírica nalí cuyàluta, níái yeedéeyéipináca íríwa yàasumi. ¹⁸Càité nacáì Dios imànicaté quéechéeri wawàsi israelitanáì yáapicha, yáté càmfíritàacá cawèni yáì bàaluisàimi tàacáisica àta nanúacatalétaté pírái iyúwa sacrificio. Ináté israelitanáì inúaca pírái iyúwa sacrificio cawènicaténáté namànica nalíwa yáì wawàsi Dios imàníricaté náapicha. ¹⁹Bàaluité profeta Moisés iléecaté Dios itàacáì macáì israelitanáì írì, yáì tàacáisi Dios ichùulìerica neebáidaca nàycaténáté machacàníri iyú

Dios iicá. Néese Moisés yeedáca púubanaméeri hisopo yéetaná yàana idènièrica pumèníri ibáináwa. Yá yéepùaca hisopo yéetaná yàana quíiréeri lana iyú. Néese físpáidacaténi pacá yéenibe fíranámi iyú, chivo fíranámi iyú nacáì, yèewiádéerica úni yèewi. Yá idàchiadacaté fíranámi cuyàluta ìwali, yáì cuyàluta idènièricaté Dios itàacáì Dios ichùulìericaté israelitanáì yeebáidaca. Néese Moisés idàchiadacaté nacáì pírái fíranámi macáì wenàiwica iwali, yáì pírái fíranámi yèewiádéerimica úni yèewi, masacàacaténáté Dios iicáca nía. ²⁰Néese Moisés fímacaté nalí: “Yácata fíranámi, yáì píráimica yéetéerimicawa pibáyawaná ìwalíisecué masacàacaténacué Dios iicáca pía, yéewanápiná cawènica yáì wawàsica Dios imàníricuécá píapicha, peebáidáanápiná iyúwa ichùulianacué pía”, fímacaté nalí yáì Moisésca. ²¹Moisés idàchiadacaté nacáì pírái fíranámi Dios yàasu manúri capiima ìwali, yáì nasutácátáipináca Dios fícha. Idàchiadaca pírái fíranámi macáì yàalubáisi imanùbaca iwali nacáì iyéerica capiima írucu, nía nacáì quírápieli nacáiyéica iwàwacutéeyéicawa nalí culto írípíná nàacaténáté Dios icàaluíniná. ²²Càide iyúwa fímáaná yáì bàaluisàimi tàacáisi Dios imàaquéericaté nalí, iwàwacutátaté namànica càiri culto pírái fíranámi iyú batéwa macáì wawàsi iwalíná masacàacaténáté namànicanani Dios iicá. Canácaté Dios imàacáaná iwàwawa nabáyawaná fícha càmicaalíté nanúa napírawa yéewanápináté pírái fíraná imusúacawa náicha wenàiwica ibáyawaná ìwalíise. Iwàwacutátaté pírái yéetácawa wenàiwica fíchawalíná. Càita nacáì càmicaalíté Jesucristo yéetáwa wáichawalínátá fíranácaténá

yàapìdáidaca wáiwitáisetá, yá canáca yéewaná Dios imàacaca iwàwawa wabáyawaná fíchatá.

El sacrificio de Cristo quita el pecado

²³ Càité iwàwacutáca nanúaca pìrái iyúwa sacrificio masacàcaténá namànica manuíri capìima pìrái íiranámi iyú, capìima yàasu wawási nacái, yái capìima íimamisíirica, nasutácatáipínáca Dios íicha bàaluité. Yái capìimaca, yácata chènuníiséeri templo yéenáiwana. Quéwa yái wawási chènuníiséericáwaca iwàwacutácaté cayábéeri íiranámi pìrái íiranámi íicha, yái pìrái íiranámi masaquèericaté imànica bàaluisàimi capìima cháí èeri írìcu. ²⁴ Càmicáínaté Cristo iwàlwawa írìculé yái capìima wenàiwica imàníricaté. Yái bàaluisàimi capìimaca yáasáidacáicata walí meedá càiride iyúwa báisíiri temploca chènuníiséeri íicacánáwa. Cristo quéwa iwàlwacatéwa Dios yàatalé chènuniré náicha macái capìraléeri cáli chènuníiséeyéica. Siúca Cristo ibàlwacawa Dios íipunita itàánícaténá wawicáu Dios yáapícha. ²⁵ Camuí imanùbaca bàaluité israelitanái yàasu sacerdote íiwacalíná iwàlwacatéwa írìculé yái mabáyawanácataléca náicha canánama Dios ichàini ícamaláná icànacataléca capìima imádáaná írìcu. Ináté sacerdote íiwacalíná iwàlwacawa néré madécaná yàawíríaté itécaténá pìrái íiranámi. Càmitaté sacerdote íiwacalíná ité íiranáwa. Quéwa Cristo iwàlwacatéwa chènuniré itécaténá néré íiranáwa, yá càmitaté Cristo imàni càide iyúwa judíonái yàasu sacerdote íiwacalíná imàníná. ²⁶ Iwàwacutácaalíté Cristo iwàlwacawa néré camuí imanùbacatá, yásí iwàwacutá yéetácawa madécaná yàawíríatá èeri idàbacatáise bàaluité àta

siúca nacáide. Quéwa siúca ípíchawáise èeri imáalàacawa Cristo idéca iwàlwacawa aléi èeri írìculé imàacacaténáté yáawawa yéetácáténátéwa iyúwa sacrificio abé yàawíríata càiripínáta. Càité ichuidaca wáicha wabáyawaná. ²⁷ Dios icàlidacaté iwàwacutáanápíná macái wenàiwica yéetácawa abé yàawíríata, néese idécanámi néetácawa, yá Dios yúuwichàidapíná báawéeyéi wenàiwica. ²⁸ Càita nacái Cristo imàacacaté yáawawa yéetácáténáwa iyúwa sacrificio abé yàawíríata yéewanápináté madécaná wenàiwica ibáyawaná íyaca iwali. Néese yàanàpiná àniwa quéwa càmita quirínama yéetácawa wenàiwicanái ibáyawaná íwalíise, néese yàanàpiná íwasàacaténá yàasu wenàiwicawa, wía icuèyéica yàanàca.

10 Bàaluité Dios imàacacaté itàacáiwá profeta Moisés írí icàlidacaténáté israelitanái írini yéewanápináté nàalífacawa Dios iwàwaca nàyaca machacàníri iyú. Quéwa yái bàaluisàimi tàacáisi càmitaté yáasáida nalí amaléeri iyú macáita yái cayábéerica Cristo imàníiripínacaté walí. Iná yái bàaluisàimi tàacáisca càmitaté idé mabáyawanáca imànica wenàiwica Dios íicá, níái inuèyéica pìrái iyúwa sacrificio Dios írí camuí imanùbaca nabáyawaná iwálísewa nàacaténá Dios icàaluíná. ² Yái bàaluisàimi tàacáisi yáalímácaalíté mabáyawanáca imànica wenàiwicatá, yá nayamáidacaté nanúaca pìrái iyúwa sacrificiotá bàaluitécáiná mabáyawanácaalíté níatá, yá càmitaté nèepua achúmaca náínáidacawa nawàwawa nabáyawaná íwaliwatá. ³ Quéwa nanúacáínaté pìrái iyúwa sacrificio, yáté nawàwalica nabáyawanáwa camuí imanùbaca. ⁴ Càmicáínaté yéewa toro íiranámi, chivo íiranámi

nacái imáalàida wenàiwica
ibáyawaná.

⁵Iná Cristo iwàlùacatéwa aléi èeri
iriculé, yáté ímaca Dios írì:

“Pía, Dios, càmita quirínama
piwàwa wenàiwicanái
inúaca pìrái iyúwa sacrificio
nabáyawaná ìwàlìsewa,
càmícáiná yéewa pìrái
íiranámi imáalàidaca
wenàiwica ibáyawaná,
néese pidéca pibànùaca
núa iyúwa wenàiwica
nuétácaténáwa wenàiwicanái
ibáyawaná ìwàlìse.

⁶Càmita quirínama casímái
piicáca wenàiwicanái inúaca
ipirawa iyúwa sacrificio
nabáyawaná ìwàlìsewa,
càmícáiná yéewa pìrái
íiranámi imáalàidaca
wenàiwica ibáyawaná.

⁷Iná núumacaté pìrì: ‘Nudéca
nùanàaca aléi èeri iriculé
càide iyúwaté profetanái
itànàanáté tàacáisi
pinùmalicúise numànicaténá
càide iyúwa piwàwáaná,
pía Dios’ ”,

íimacaté yái Cristoca.

⁸Quéchatécáwa Cristo ímaca
càmita quirínama Dios iwàwa
sacrificio, càmita quirínama nacái
casímáica iicáca wenàiwica inúaca
pìrái iyúwa sacrificio nabáyawaná
ìwàlìsewa, éwita Dios itàacái
bàaluisàimi ichùuliacáanítaté
namànica cà. Càmita quirínama
cayába Dios iicáca nàasu sacrificio,
càmícáiná yéewa pìrái íiranámi
imáalàidaca wenàiwica ibáyawaná.

⁹Néese Cristo ímaca Dios írì
àniwa: “Nudéca nùanàaca aléi èeri
iriculé numànicaténá càide iyúwa
piwàwáaná, pía Dios”, íimacaté yái
Cristoca. Yái tàacáisca ímáanaca
Cristo imáalàidáanápínáté
macáita sacrificio bàaluisàna
imàacacaténáté yáawawa
iyúwa sacrificio náamiricubàa,
yéetáanápínátéwa wenàiwicanái

ibáyawaná ìwàlìse. ¹⁰Idéca
mabáyawanáca Dios iicáca wía
wáibaidacaténá abéerita Dios
irípiná, Jesucristo imànicáináté
càide iyúwaté Dios iwàwáaná
imàacacáináté yáawawa iyúwa
sacrificio yéetáanápínáwa
abé yàawiríata càiripináta
wenàiwicanái ibáyawaná ìwàlìse.

¹¹Iyaca sacerdote judíosàiri
inuérica pìrái iyúwa sacrificio Dios
írì israelitanái ibáyawaná ìwàlìse
èeri imanùbaca. Namànica yái
sacrificio bàaluisànamica madécana
yàawiría éwita càmícáaníta
yéewa pìrái íiranámi imáalàidaca
wenàiwica ibáyawaná. ¹²Quéwa
Jesucristo imàacacaté yáawawa
yéetáanápínáwa iyúwa sacrificio
wenàiwica ibáyawaná ìwàlìse
càiripináta. Néeseté imichàacawa
chènuniré, yá yáawinacatéwa
Dios yéewápuwáise icùacaténá
macáita Dios yáapicha. ¹³Siùca
Jesucristo iyamáacawa chènuniré
idècunitàacá Dios imawèniadaca
íicha yùuwidenái. Yásí áibaalípiná
Dios imáalàidapíná imawèniadaca
Jesucristo yùuwidenái. ¹⁴Yácáiná
Jesucristo imàacacaté yáawawa
yéetáanápínáwa wáichawalíná abé
yàawiríatá, yáté mabáyawanáca
imànica wía Dios iicápiná
càiripináta, wía Dios yeedéeyéica
yàasunápináwa wáibaidacaténá
abéerita Dios irípiná. ¹⁵Espíritu
Santo nacái icàlidaca walí tàacáisi
wáalíacaténáwa báisíri iyúcani
càmita iwàwacutá Jesucristo
yèepùa yéetácawa wáichawalíná
àniwa. Càité Espíritu Santo ímaca:

¹⁶“Aibaalípiná ipíchawáise
èeri imáalàacawa, yá
numànipiná náapicha wàlisài
wawàsi àniwa nucùanápíná
nía, núa Nacuèriná
Diosca. Càipiná numànica
nalí, núa, Nacuèriná
Diosca. Numàcapiná
núfwitáisewa nawàwaliculé,
nàalíacaténáwa nutàacái

ìwali náiwitalicuwa,
yéewanápiná neebáidaca
machacàníiri iyú càide iyúwa
nuchùulianá nía,
¹⁷ càmita quirínama nuèpùà
nuwàwalica nabáyawaná, yái
báawéerica namàníiricaté”,
íimacaté yái Espíritu Santoca.
¹⁸Dios idéca imàacaca iwàwawa
wabáyawaná íicha, íná càmita
quirínama iwàwacutá wanúaca
pirái iyúwa sacrificio wabáyawaná
íwalíisewa.

Debemos acercarnos a Dios

¹⁹Iná píacué nuénánáica,
siúcáisede manuíca wáináidaca
wawàwawa wáalimáanápiná
wawàlùacawa macàaluínináta
iriculé yái mabáyawanáataléca
náicha canánama, Dios iyacàle
chènuníiséerica, Jesucristo
yéetácáinátéwa wáichawalíná,
itéenápináté néré íiranáwa,
Dios imàacacaténá iwàwawa
wabáyawaná íicha. Càite
Jesucristo yàacùaca wáapunápiná
yéewanápiná wamawiénidaca Dios
wáiwitáise iyúwa. ²⁰Jesucristo
idéca yàacùaca walí wàlisài àyapu
cáuri wawàlùacaténáwa iriculé yái
Dios iyacàleca chènuníiséerica. Yái
Jesucristo yácata wáapuná cáurica
imàaquéerica wamawiénidaca
Dios, Jesucristo yéetácáinátéwa
wáichawalíná, néese imichàacatéwa
chènuniré déeculé macái
chènuníiséeri cáli íicha. Péemiacué
comparación: Bamuchúamibàa
judiónái yàasu templo iricu
iyacaté manuiri yáawaná
wáluma cáucúfiri iyú íbàlièricaté
Dios ichàini wenàiwicanái ituí
íicha. Ináté canáca yéewaná
wenàiwica nàacawa Dios
yàatalé. Quéwaté, Jesucristo
yéetácáinátéwa wáichawalíná,
yáté yái manuiri yáawanáca
icacanátéwa bamuchúamibàa
cáli iwérénama, pucháibawaca
yèewi, wáalíacaténáwa wáalimá

wàacawa Dios yàatalé siúcáisede
Jesucristo yéetácái íwalíise. Yái
nacái Jesucristo íináca, cáicanide
iyúwa yái yáawàanámicá,
iwàwacutácáináté Jesucristo
íiná icacanácawa cruz iwali
yéetacaténáwa wáichawalíná
yéewanápináté yàacùaca walí
wáapunápiná wàacaténáwa Dios
yàatalé. ²¹Iyaca walí Jesús yái
sacerdote íiwacalíná cachàiníirica,
íibaidaca Dios íripíná, itànanícaténá
wawicáu Dios yáapícha. Jesúscata
yái icuèrica Dios yàasu templo
chènuníiséerica, icuèrica
nacái wía, wía Dios yéenibeca.
²²Iná wamawiénidacué Dios
wáiwitáise iyúwa, wàacaténá
icàaluíniná báisiíiri iyú. Wáibàacué
wawàwa nacáiwa Dios iwéré
cachàiníiri iyú yeedáanápiná wía
yàataléwa, yácáiná Jesús íiraná
idéca yàapidáidaca wáiwitáise
wabáyawaná íichawa, Jesús
yéetácáinátéwa wáichawalíná.
Iná càmita iwàwacutá achúmaca
wáináidacawa wawàwawa
wabáyawanámi íwaliwa, yácáiná
Espíritu Santo masacàacaté imànica
wáiwitáise wabautizácaalítéwa
úni yáaculé. ²³Cachànicué
wáiwitáise mamáalàacata Dios
ìwali, píacué nacái wawènúada
wáiwitáisewa Dios íicha, néese
weebáidacué Jesucristo itàacái
tàì íiméeri iyú càide iyúwa
wacàlidáaná waináwanáwa
weebáidáaná, yácáiná Dios
imànipíná walíwa macáita
yái cayábéerica càide iyúwaté
icàlidáaná walíni cáimiétacanéeri
iyú. ²⁴Wamichàidacué
wáiwitáisewáaca cáininácaténá
waicáyacacawa cachàiníwanái
mamáalàacata, wamànicaténá
nacái cayábéeri. ²⁵Píacué
wayamáida wàwacáidáyacacawa
wamànicaténá culto, wàaca
nacái Dios icàaluíniná. Píacué
wamàni càide iyúwa náiwitáise
iyáaná níara abénaméeyéi

càmíiyéica ìwacáidáyacawa wáapicha, néese wachàiniadacué wawàwawáaca siùcade. Iwàwacutá càì wamànica cachàiníwanáì mamáalàacata wáaliacáináwa mawiénica Wáiwacali yéenáíwaná yàanàcatáìpiná, èeri imáalàanápíná nacáíwa.

²⁶Wamànicaalí wàacawa wabáyawanáwa mamáalàacata wéemiacadénáami yáì báisiiri tàacásica Jesucristo ìwali, yá canáca walí quirínama áiba yéetéeripináwa iyúwa sacrificio wáichawalíná wabáyawaná ìwalíse, canácáiná áiba Jesucristo ìficha Dios iiquéeri càiride iyúwa cawèníiri yéetáanápínáwa wáichawalíná. ²⁷Iná wáucacaalí wáichawa Jesucristo, yá iyaca walí wapíchalépiná abéta Dios yáasu yúuwichàacáisi máiníiri caiyéinináca, cáaluíri waicáca, yá nacáì manuíri quicháì caluérica, ipucuéricawa iyaca cachàiníiri iyú, yeeméeripináca Dios yúuwidenáì. ²⁸Bàaluité áibacaalí wenàiwica càmita imàitè càide iyúwa Dios itàacáì ímáaná, yáì bàaluisàimi tàacásica profeta Moisés icàlidéericaté nalí Dios inùmalicuise, néese iyacaalíté nacáì pucháiba wenàiwica, càmicaalí máisiba nacáì icháawèyèicani, náaliacáináté imànica ibáyawanáwa, yáté càmita nacuèrinánáì iicá ipualé, néese nanúacani ráunamáita. ²⁹Iná píalífacuéwa nàuwichàanápínacawa manuísíwata cachàiníwanáì nayamáidacaalí neebáidaca Dios Iiri namànicaténá irí báawéeri, càide iyúwa nabawáidaca nacáicaalíni nàabàli iyúwa; càide iyúwa nacáì casacàaca nacáicaalí naicáca Dios Iiri íiraná, caná iwèni naicácáiná Dios Iiri yéetáanáwa wáichawalíná; càide iyúwa nadéca nacáicaalí natàanica nacáì báawéeri iyú naquíníwa Espíritu Santo ìwali, yáì cáininéerica iicáca wía. Yáì Dios

Iiri íiranáca, yácata cawènírica imànica wàlisàì wawàsi Dios imànírica wáapicha iwasaacaténá wía yáasu yúuwichàacáisi íichawa. Yáì Jesucristo íiranáca masacàaca imànica wáiwitáise wabáyawaná ìficha Dios iicápiná. ³⁰Wáaliacawa Wacuèriná Dios idéca íimaca: “Núacata yáì yúuwichàidéeripináca wenàiwica imàníiyéica ibáyawanáwa. Núacata yáì yèeripináca nawèni”, íimaca yáì Diosca. Idéca íimaca nacáì: “Núa Dios, nùuwichàidapíná nùasu wenàiwicawa namànicaalí nabáyawanáwa”, íimaca yáì Diosca. ³¹Imáiníiri caiyéinináca yúuwichàacáisiiquéì cáuri Dios yúuwichàidacaalí wiawa!

³²Quéwa piwàwalicué càinacaalíté iyú pidàbaca péemiaca yáì cayábéeri tàacásica Jesucristo ìwali, píideniàcatécué nacáì piùwichàanáwa mamáalàacata matufbanáiri iyú áibanáì imànicaalíté píipunita manuíri ùwicáì peebáidacáiná Jesucristo itàacáì. ³³Abenaméeyéicué píapichéeyéì nàuwichàacatéwa manuísíwata Wáiwacali irípiná macáì wenàiwica yàacuèsemi. Aibanáì càmiyeyéì yeebáida Wáiwacali natàanicaté máiní báawéeri iyú nàwali, naicáaní nacáì naquíníná, nàuwichàidacaté nacáì abenaméeyéì. Achúmacatécué piwàwa nàwali nàuwichàacáinátéwa. ³⁴Pidécuéca piicáca napualé cáininéeri iyú pitécaténacué nayáapíná, níalí píapichéeyéica yúuwichèeyéicatéwa presoíyeyéì ibànalicu, neebáidacáináté Jesucristo itàacáì. Píideniàcatécué nacáì piùwichàanáwa casíimáiri iyú piùwidenáì imelùdacaalítécué piasuwa píalíacáinacuéwa pídeniaca áiba piasuwa càmiiri imáalàawa chènuniré cayábéeri ìficha yáì piasumica cháì èeri irícuírca. ³⁵Picácué píiméyáawa, néese

manuicué piináidaca piwàwawa Dios iwali; peebáidacaalícué Dios itàacái tàì fíméeri iyú mamáalàacata, yásí yàacué piríwa cawèníiri manuísíwéeri chènuniré. ³⁶Iwàwacutácué cachàinica piíwitàise mamáalàacata piideniàcaténácué piùwichàanáwa matúfbanáiri iyú, pimànicaténácué càide iyúwa Dios iwàwáaná yéewanápinácué peedáca piríwa nacái yái cawèníirica Dios icàlidéericatécué pirí iwali cáimiétacanéeri iyú. ³⁷Iwàwacutá wàideniàca wàuwichàanáwa quiríta wacúanápiná Cristo yàacawa néese, càide iyúwa Dios itàacái fímáaná profeta itànèericaté. Càì fímacaté:

“Caquialésíwata yàanápináca yái yèeripináca néese, càmfírta nacái idècuniàwa càiripináta.

³⁸ Nùasu wenàiwica nuiquéerica mabáyawanéeri iyú yeebáidacáiná núa, iyapiná càiripináta yeebáidacaalí mamáalàacata nutàacái, quéwa iwènúadacaalí nuícha fíwitàisewa icalùni ìwalísewa, néese càmita cayába nuicá fíwitàise”;

fímaca yái Diosca. ³⁹Quéwacué càmfíyèi néená wía, níara iwènúadéeyéica fíwitàisewa Dios fícha icalùni ìwalísewa, yásí namáalàacawa. Néese wíata yái yeebáidéeyéica Dios itàacái mamáalàacata, Jesucristo iwàsèeyéipináca Dios yàasu yùuwichàacáisi fícha.

La fe

11 Báisícaalí weebáidaca Dios, yásí wáalíacawa báisíiri iyúcani wawàwalícuísewa Dios imànínápiná walí càide iyúwa icàlidáaná walíni; báisícaalí weebáidaca Dios, yásí wáalíacawa báisíiri iyúcani iyaca báisíiri wawàsi càmfírícáwa wadé waicáca watúf iyúwa. ²Cayábacaté Dios

iicáca abénaméeyéi wàawirináimi israelitanái fíwitàise bàaluité neebáidacáináte Dios.

³Weebáidacáiná Dios íná yéewa wáalíacawa Dios idàbacaté macáita itàacái iyúwa, macái wawàsi iyéerica cháì èeri iricu, chènuníseeyéi cáli fínata nacái macáita, íná yéewa wáalíacawa Dios iwènúadacaté wawàsi càmfírca wadé waicáca imànicaténá macáita yái waiquérica.

⁴Bàaluité Abel yeebáidaca Dios ínáté imànica càide iyúwaté Dios ichuulianáni. Abel inúcaté ipírawa iyúwa sacrificio ibáyawaná ìwalísewa, isutácaténá Dios fícha imàcáanápiná iwàwawa Abel ibáyawaná fícha. Cayábacaté Dios iicáca yái Abel imànínáca. Iná mabáyawanácaté Dios iicáca Abel. Quéwa Abel ibèeri fípidenéricaté Caín càmitaté imàni càide iyúwaté Dios ichuulianá. Néese Caín yàacáita Dios irí ibànacale iyacanáwa meedá, càmfírícaté Dios ichùulia wenàiwicanái imàca Dios irí nabáyawaná ìwalísewa. Ináté cayábèeri Dios iicáca Abel fíwitàise Caín fícha. Iná éwita Abel yéetácanátatéwa madécaná camuí néese siúcade, càicáaníta siúcade wéemíaca iináwaná iwali, yásí wawàwalica càinácaalíté iyú yeebáidáaná Dios, yá wáalíacawa iwàwacutáaná weebáidaca Dios nacái.

⁵Bàaluité Enoc nacái yeebáidaca Dios, yáté Dios itécani chènuniré méetáanánamata icáuca yáapichawa. Càmitaté quirínama nàanàca Enoc cháì èeri iricu Dios itécáinátení. Dios itàacái profeta itànèericaté icàlidaca walí Enoc iináwaná: Ipíchawáiseté Dios itéca Enoc chènuniré, Enoc iyacaté machacàníiri iyú ínáté cayábaca Dios iicáca fíwitàise. ⁶Quéwa càmita wáalímá wàyaca iyúwa casímáiná

Dios iicáca càmicaalí weebáidani.
Wawàwacaalí wamawiénidaca
Dios wáiwitáise iyúwa
wáalíacaténá iwali, iwàwacutáca
weebáidaca iyaca cáuri Dios.
Iwàwacutá weebáidaca nacái Dios
iicáanápíná wapualé, imàaca
nacái iwàwawa wabáyawaná fícha,
wía icutéeyéicani manuúswata
wáalíacaténá iwali.

⁷Bàaluité Noé nacái yeebáidacaté
Dios. Néese Dios yàalàacáináté
Noé yúuwichàacáisi fíchaná,
yái ichàbèeripinacatéwa ipíchalé,
càmífirítécáwaca idé Noé iicáca,
ínáté Noé yeebáidaca Dios itàacái.
Noé imànicaté manuúri arca lancha
nacáiri iwasàanápínaté yéénánáwi
Dios yàasu yúuwichàacáisi fícha,
yái manuúri yéesacáica
imáalàidéeripinacaté macái èeri
mínanái. Noé yeebáidacaté Dios,
ínáté yái arca Noé imànírica
yáasáidacaté cabáyawanáca macái
èeri mínanáica, iwàwacutáanáté
nacái néetácawa nabáyawaná
ichùuliacawa. Quéwa Noé
yeebáidacáináté Dios, ínáté
mabáyawanáca Dios iicácani
iwasàanápínaté Noé Dios
yàasu yúuwichàacáisi fícha.

⁸Bàaluité Abraham nacái
yeebáidaca Dios, ínáté Dios
imáidacaalíténi, yáté Abraham
yeebáidaca irí, yá yàacawa yàasu
cáli fíchawa yàacaténátéwa áiba
cáli nérépiná Dios yèeripinacaté irí.
Abraham imusúacaalítéwa yàasu
cáli fíchawa, càmitaté yáalíawa
alénácaalí yàawa. ⁹Càmítaté
Abraham iméyáawa, néese
yeebáidacaté Dios mamáalàacata,
éwitaté iwàwacutácáníta
yèepunícawa iyúwa canéeri yàasu
cáli idécanáamité yàanàaca fínatalé
yái cáli Dios icàlidéericaté irí
iináwaná iwali cáimiétacanéeri
iyú, yàanápínaté Abraham iríni.
Càmítaté Abraham imàni icapèewa
néenibàa, néese yèepunícáitawa
yàacawa, iyacaté mamáalàacata

ímamisiíri capíima irícu. Càité
nàyaca nacái níai Abraham
íri ípidenéericaté Isaac, Isaac
íri nacái ípidenéericaté Jacob.
Ewitaté Dios càmicáanítáacá
yàa nalí yái cálica càide iyúwa
icàlidáanáté nalíni cáimiétacanéeri
iyú, càicáanítaté neebáidaca
Dios mamáalàacata yàanápínaté
nalíni áibaalípínacáwa. ¹⁰Càité
Abraham iyaca iyúwa canéeri yàasu
cáli icuacáináté yàanàanápíná
áiba yàcalé íwiwítanáná néré, yái
cayábèeri yàcalé chènuníisèerica,
ibàluèricawa cachàiníri íba fínata
càmírica imáalàawa, yái yàcalé
Dios idàbéericaté.

¹¹Sara nacái, úai Abraham ínuca,
yeebáidéechúa Dios itàacái. Ewitaté
càmícáaníta yéewa quéenibeca
úa máinicáináté béeruca úa,
Abraham nacái máinicaté béericani,
càicáanítaté Dios ichàiniadaca
Abraham idèniánápínaté iiriwa Sara
yáapicha Abraham yeebáidacáináté
Dios imànínápínaté macáita
machacàníri iyú càide iyúwaté
icàlidáaná Abraham iríni
cáimiétacanéeri iyú. ¹²Càité
Abraham idèniaca iiriwa yái
Isaac, éwitaté máinicáaníta
béericani yái Abrahamca,
nayúunáidéeri yéetápinacatéwa
mesúnamáita. Néeseté Abraham
íri ípidenéericaté Isaac idèniacaté
yéenibe nacáwi, itaquénái
nacáwi madécaná. Iná yéewa
siuca náyaca manùbéeyéi
Abraham itaquénáinámi càide
iyúwa dùlupùta imanùbaca
chènuníisèeyéica, iyúwa nacái
imanùbaquéi manuúri úni yàasu
càina imuluíca càimírica wáalimá
waputàaca.

¹³Macáita níai Abrahamnáica
yeebáidéeyéicaté Dios itàacái,
neebáidacaté Dios mamáalàacata
tàí íméeri iyú àta néetácatalétawa,
éwitaté càmicáanítaté needá
nalíwa cayábèeri wawàsi Dios
icàlidéericaté nalí iináwaná iwali

cáimiétacanéeri iyú yàanápínaté nali nía. Quéwa neebáidacáiná Dios tàì fíméeri iyú, ínáté yéewa naicáca yái cayábéerica náiwitáise iyúwa, càmfíri natuí iyúwa, yái cayábéerica Dios imàníripínacaté nataquénáinámi irí cháì èeri irícu, chènuniré nacái. Casíimáicaté nawàwa naicácáináténi náiwitáise iyúwa càide iyúwa waicácaalí wenàiwica déecuíséericáwaca wáicha, wamáidacani watáidacaténáni casíimáiri iyú idècunitàacá wàacawa wáipunitáidacani. Càité nacái níái Abrahamnáca, casíimáiri iyúca nèepunícáitawa nàacawa iyúwa canéeyéi yàasu cáli náalfacáinátéwa napáchiacáita nèepunícawa irícu yái èeriquéi, nadèniacáináté nàasu cálipináwa chènuniré.

¹⁴Cawinácaalí càì icàlidéeyéica iináwanáwa náasáidaca amaléeri iyú nacutáca nàacawa natuíyàaca nàasu cálipináwa càmfíríca cháì èeri irícuíri. ¹⁵Càmítaté náináidawa iwali yáara cáli nàacatáiseocaté. Náináidacaalítéwa iwaliítá, yáté náalimá nèepùacawa nérétá. ¹⁶Quéwa nawàwacaté nàasu cálipináwa cayábáwanáiri, yái Dios yàasu cáli chènuníseerica, Dios icùacataléca macáita. Iná càmfíríca báì nàwalfíse yái Diosca, néese casíimáica yéemiaca nacàlidáaná naináwanáwa nadèniaca Nacuèrináwa, yái Diosca. Càì wáalfacawa càmita báì Dios nàwalfíse, Dioscáiná idéca ichùnìaca nalpíná cayábéeri yàcalé chènuniré.

¹⁷Abraham yeebáidaca Dios tàì fíméeri iyú mamáalàacata éwítaté Dios yáalimáidacáaníta iicáwani asáísí báisícaalí Abraham yàaca Dios iyéininá. Càité Dios yáalimáidaca iicáwa Abraham: Ichùuliacaté Abraham inúanápínaté ìiriwa Isaac iyúwa sacrificio yàacaténaté Dios icàaluíniná. Càmita báisí Dios iwàwaca wanúaca

irí wenàiwica, néese càicáicaté Dios yáalimáidaca iicáwa Abraham. Yá Abraham iwàwacaté yeebáidaca Dios itàacái, iná fináidacatéwa inúanápíná Isaac iyúwa sacrificio Dios irí, yái abéerita ìirica, éwítaté Dios icàlidacáaníta Abraham iríni cáimiétacanéeri iyú imàacáanápínaté Isaac idèniaca madécaná itaquénáiwica, Abraham itaquénáinámipiná. ¹⁸Càité Dios ímaca Abraham irí idècunitàacá sùmàicani yái Isaac: “Nuicápiná iyúwa nùasunáiwica pìiri Isaac itaquénáinámi”, ímácaté yái Diosca. ¹⁹Quéwa Abraham íináidacatéwa inúanápínaté ìiriwa Dios irí Abraham yeebáidacáináté Dios yáalimá imichàidacani yéetácáisi fícha, yái Isaac, Abraham yáalfacáináwa cachàiníríca yái Diosca. Achúmacaté Abraham inúa ìiriwa, càmita imáisanìa Dios fíchani, yái Isaac. Quéwa Dios imáidacaté Abraham irí ichùuliacaténá Abraham ipíchanaté inúa ìiriwa. Iná Abraham yeebáidacáináté Dios, ínáté yéewa Abraham yeedáca ìiriwa cáuritàacáwa, càide iyúwa Dios idéca nacáicaalí imichàidaca Isaac yéetácáisi fícha.

²⁰Càité nacái Isaac yeebáidaca Dios. Iná icàlidacaté tàacáisi Dios inùmaliçúise fíméerica Dios imàníinápínaté cayábéeri Jacob irí, Esaú irí nacái, níái Isaac yéenibe asianáica.

²¹Jacob nacái yeebáidacaté Dios, ínáté maléénacaalí irí èeri ipíhawáise yéetácawa, Jacob icàlidacaté tàacáisi Dios inùmaliçúise itaquénáì fípidená iwaliwa, níái José yéenibe pucháiba ùuculiyéica. Yái tàacáisi ímácaté Dios imàníinápínaté nali cayábéeri. Yá Jacob éwítaté machawàacacáanítani béecái iyú, càicáanítaté íináidacawa cáalfacáiri iyú. Yáté imichàacawa quirífta yàasu cama fíchawa, yá

fibàaca ichaquèewa ìpínáanfírira ìwali icùadaánápiná ìiwitawa, yàacaténá Dios icàaluíníná. Càité Jacob yeebáidaca Dios éwitaté iwàwacutácáaníta itéca yéenibewa macáita Egipto yàasu cáli néré.

²² José nacái yeebáidacaté Dios, ínáté maléénacaalí irí èeri ipíchawáise yéetácawa, yá José icàlidacaté yéénánái iríwani, níái israelitaca, namusúanápinátéwa Egipto yàasu cáli íicha áibaalípinaté. José yeebáidacaté Dios iyúudàanápinaté israelitanái, íná José ichùulliacaté nía natéanápinaté yáapimi chácátáinápinácaalíté namusúawa Egipto yàasu cáli íicha, nabàliacaténáté yáapimi áiba cáli néré, yái cáli Dios imàaquéericaté Abraham irí.

²³ Néeseté nacái Moisés isèenái neebáidacaté Dios iyúudàanápinaté nía, nía nacái néenánái israelitaca. Iná idécanáamité Moisés imusúaca iicá èeri, yá isèenái icùacaténi ibàacanéeri iyú máisiba quéeri cayábacáinaté naicaca iicacánáwa yái sùmài yáanaca càiride iyúwa wenàiwica fibaidéeripinaté Dios irípiná. Egipto yàasu cáli icuèriná ichùulliacaté israelitanái nanúanápinaté néenibewa asianáica, quéwa càmita cáalu Moisés isèenái, ínáté càmita namàni càide iyúwaté egipcionái icuèriná ichùullianá nía.

²⁴ Moisés nacái yeebáidacaté Dios. Quéechatécáwa Egipto yàasu cáli icuèriná fídu udàwinàacaté Moisés càide iyúwa uiriwa. Quéwa idécanáamité béerica Moisés, càmitaté iwàwa náimaca ìwali itaquéricani, yái faraón icuèricaté Egipto yàasu cáli.

²⁵ Néese cayába cachàiníwanái iicacaté yùuwichàanápináwa Dios yàasu wenàiwica yáapicha, níái israelitaca, íicha yái iyáanápinacaté càasuíri iyú achúma èerfinata náapicha níái Egipto yàasu cáli íiwacanánáica, imàníyíicaté ibáyawanáwa casíimáiri iyú.

²⁶ Moisés yáalimápinacaté idèniaca macáita cawèníri iyéericaté Egipto yàasu cáli icuèriná irí, naicácáinaté Moisés càiride iyúwa faraón iiri, quéwa Moisés imàacacaté íichawa macáita, cawènicáiná cachàiníwanái iicacaté yái yùuwichàanápinacatéwa Dios irípiná càide iyúwa Cristo yùuwichàanápinátéwa áibaalípinaté. Càité Moisés íináidacawa yeebáidacáinaté Dios yàanápinaté cawèníri nalí chènuniré cawinácaalí yùuwichèeyéicawa Dios irípiná neebáidacáiná itàacái.

²⁷ Moisés yeebáidacaté Dios, ínáté yéewa itéca israelitanái Egipto yàasu cáli íicha, macàaluínínata rey ilúa íicha, yái icuèricaté Egipto yàasu cáli. Yáté cachàinica Moisés íiwitáise Dios ìwali imànicaténaté càide iyúwa Dios ichùullianái. Moisés imànicaté cachàiníri iyú macàaluínínata càide iyúwa iicáidaca nacáicaalí mamáalacata Dios irí, yái Dios càmfírira yéewa waicáca. ²⁸ Moisés yeebáidacaté Dios itàacái, ínáté ichùullaca israelitanái namànica idàbàanéerité Pascua yàasuná culto càide iyúwaté Dios icàlidáaná Moisés iríni. Iná israelitanái nanúacaté napirawa oveja yéenibe. Macái capíi imanùbaca iricufyéi iwàwacutácaté nanúaca abéeri oveja walísài. Néese napusúa oveja íiranámi nacapèe inùma ìwaliwa ipíchaná Dios yàasu ángel inuérica wenàiwica inúaca israelitanái idàbàanéeyéica néenibe asianáica.

²⁹ Càita nacái israelitanái neebáidacaté Dios, ínáté nachàbacawa Mar Rojo yàasu manuúri ùni ìwaliabàa. Dios yàacùaca yèewi yái única nachàbàanápináwa abéemàalé. Yáté nàacawa chuíri cáli finatabàa. Càité Dios imàacaca napíacawa nàuwidenái íichawa níái Egipto yàasu cáli néeséeyéica. Néese egipcionái nawàwacaté

nachàbacawa nacái náibàacatenáté israelitanái, quéwa Dios imàacaca ibàliacawa yái única, ínáté Egipto yàasu cáli néeseéyèi nàisicùmacawa.

³⁰Néese israelitanái neebáidacaté Dios, ínáté Dios iyúudàaca nía namànicatenáté ùwicái nàuwidenái ípunitawa, áiba yàcalé mìnánái, ípidenácataléca Jericó. Nàipinánica Jericó itéesebàa siete èeri, yái yàcalé iwáiná itéesebàa càide iyúwaté Dios fímáaná nálí, yáté iwáiná yúuwàacawa. ³¹Ua nacái Rahab, Jericó iyacàlená mìnaluca. Quéchatécáwa uimacaté asianái yáapicha plata iwalinápíná. Quéwa uwènúadacaté úiwitáisewa ubáyawaná fíchawa, yá uebáidacaté Dios itàacái. Ináté pucháiba israelitanái yàanàacaalíté Jericó iyacàlená néré naicáanápínáténi ípíchawáiseté macái israelitanái imànica ùwicái Jericó ípunita, yáté Rahab ubàaca nía Jericó iyacàlená yàasu úwinái fícha. Uyúudàacáináté israelitanái, íná càmítaté nanúa úa namawèniadacaalíté Jericó iyacàlená. Yáté càmíta uétáwa náapicha níái Jericó iyacàlená mìnánáica càmíyèicaté yeebáida Dios itàacái.

³²Iyaca madécaná càiri tàacáisi nàwali áibanáica yeebáidèeyèicaté Dios. Canáca nulí cayába èeri nucàlidacatená naináwaná iwali macáita, níái Gedeón, Barac, Sansón, Jefté, rey David, Samuel, áibanái profeta nacái. ³³Israelitanái neebáidacáináté Dios, ínáté Dios iyúudàaca namànica ùwicái Canaán yàasu cáli mìnánái ípunita needácaténáté nàasu cáli. Dios iyúudàacaté israelita íwacanáiná nacùaca wenàiwicanái machacàníiri iyú. Dios imànicaté nálí madécaná cayábèeri càide iyúwaté fímáaná nálí cáimiétacanèeri iyú. Dios icùacaté nacái áibanái ípíchaná león cháwi nacáiri iyáaca nía, íná yéewa nabàllacaté cháwinái inùma Dios ichàini iyú. ³⁴Dios icùacaté

áibanái nacái manuíri quicháí fícha. Aibanái neebáidacáináté Dios, íná Dios iwàsàcaté nía nàuwidenái fíchawa iwàwèeyèicaté inúaca nía espada machete nacáiri iyú. Aibanái canáca cayába nachàini, quéwa Dios yàacaté nachàinipíná neebáidacáináté itàacái, yá namànicaté ùwicái cachàiniíri iyú, yá namawèniadaca nàuwidenái yàasu úwináíwa. ³⁵Inanái nacái neebáidacaté Dios, íná Dios icàucàidacaté nálí néenibe yéetácáisi fícha.

Quéwa áibanái néetacatéwa cabèesi iyú càmícáináté nawèniada náiwitáisewa Dios fícha nàuwidenái nacapèedáidacaalíté nía. Càmítaté nawèniada náiwitáisewa Dios fícha nawàwacáináté namichàacawa yéetácáisi fícha áiba èeripiná nàyanápiná cayába Dios yáapicha.

³⁶Aibanái nàuwichàacatéwa nàuwidenái iicáanícaalíté naquíníná, nacapèedáida nacái nía, nadacùaca nía cadena iyú, náucacaté nía presoiyéi ibànaliculé neebáidacáináté Dios itàacái. ³⁷Aibanái nacái néetacáca nàuwidenái nanúacáináté nía íba iyú, nasiéráidacaté nía nacái, nanúacaté nía nacái espada machete nacáiri iyú. Níái yeebáidèeyèicaté Dios itàacái nèepunicatéwa macapèeta. Canáca nabàle cayába, nàwalica nabàlewa oveja fímami, cabra fímami nacái. Catúulècanácaté nía, naméeracawa. Aibanái yúuwichàidacaté nía. Aibanái imànicaté nálí báawèeri. ³⁸Ewitaté canácáaníta nawèni èeri mìnánái iicáca nía, càicáaníta cawènica nía èeri mìnánái fícha, máinícáináté báawaca èeri mìnánái fíwitáise. Nèepunicatéwa canácatalé wenàiwica manacúali yúucubàa càinawàiri, dúli yèewibàa nacái, nacutácaté utàwi nàyanápináté cáli iriculé, íba yéecallicubàa nacái.

³⁹Macáita nía neebáidacaté Dios, íná mabayawanácaté Dios iicáca

nía. Quéwa càmitaté needá nalíwa yái cayábérica Dios icàlidéericaté nalí ìwali cáimiétacanéeri iyú imàacáanápínaté nalíni. ⁴⁰Yácáiná Dios fináidacatéwa wàwali, àta wamusúacataléta waicá èeri, imànfinápinaté walí cayábéeri cachàiníwanái mamáalàacata náapicha, yéwanápiná Dios yàaca macáita wacáuca càmfíri imáalàawa náapicha, áibaalí èeri imáalàacaalípináwa.

Fijemos la mirada en Jesús

12 Madécánacaté nía, níai wenàiwica iyéeyéicaté cháí èeri iricu yeebáidéeyéicaté Dios itàacái. Siúcáise de nàyaca chènuniré, iyúwa manuúri acalèe wawicáulé, iicáidéeyéica walí naicácáténà càinácaalí wàyáaná. Wadéca wéemiaca naináwaná, íná wáalífacawa iwàwacutá weebáidaca Dios tàì fíméeri iyú nacái. Péemíacué comparaciòn: Iwàwacutácaalí wenàiwica ipianícawa carrera ìwali, yá imàacaca fíchwawa macái wawàsi imiéri, càmita nacái idacua yàabàliwa, iwàwacáiná ipianícawa cayába cachàiníri iyú. Càita nacái wía yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái: Wamàacacué wáichawa macái yái caulenéerica imànica walíni, wamàacacué wáichawa nacái wabáyawanáwa idacuèrica wía. Néese wáibaidacué cachàiníri iyú Dios irípiná; wàideníacué wàuwichàanáwa mamáalàacata matuúbanáiri iyú; weebáidacué Dios nacái tàì fíméeri iyú yéwanápiná wàanàaca chènuniré. ²Manuúacué wáináidaca wawàwawa mamáalàacata Jesús ìwali. Jesús yeebáidacáinaté Dios tàì fíméeri iyú náicha canánama, íná nacái yáalimá iyúudàaca wía weebáidacaténá Dios mamáalàacata àta wàanàacataléta chènuniré. Jesús yùuwichàacatéwa cruz ìwali, càide

iyúwa báawéeyéi yùuwichàanáwa máini báiri iyú, cáiwíri iyú nacái namànicáiná nabáyawanáwa manuúri cachàiníwanái náicha canánama. Quéwa éwitaté nawàwacáaníta nabáiniadaca Jesús nanúacaalíténi, máini nacái cáiwíricani, càicáaníta Jesús iicácaté yùuwichàanáwa càiride iyúwa achúméeri wawàsi meedá yáalíacáinatéwa casíimáinápinaté iwàwa manuúswata chènuniré yùuwichàacáisi idénáami. Néese idécanaamité icáucàacawa, yá imichàacatéwa chènuniré yáawinacawa Dios yéewápuwáise icùacaténá macáita Dios yáapicha.

³Iná pínáidacuéwa Jesús ìwali, yái ìideníericaté manuúri yùuwichàacáisi cabáyawanéeyéi imànicáinaté irí máini báawéeri, nacúsáidacaté náichawani cachàiníri iyú. Pínáidacuéwa Jesús ìwali cachàinícaténácué píiwitáise ìwali, ipíchaná chamàleca píibaidaca Dios irípiná, machawàacacáichacué nacái pía picalùniwa, Jesús yùuwichàacáinatéwa cachàiníwanáicué píicha.

⁴Càmitàacáwa piùwichàacuéwa manuúswata àta péetáacatalétawa iyúwaté Jesús yéetáanáwa. Iná picácué ìnu pía, néese pimànicué ùwicái manuúswata cachàiníwanái píbáyawaná ípunitawa pimànicáichacué píbáyawanáwa. Piideníacué nacái piùwichàanáwa matuúbanáiri iyú càinácaalí báawéeri áibanái imàníricuéca píri ìwalíse yái peebáidáanaca Jesús itàacái. ⁵Picácué piimáicha càinácaalíté Dios yàalàanácué pía, Dios yéenibecáinácué pía. Càì fíimaca Dios itàacái profeta itànèericaté:

“Péemía nulí nuiri, picá caná iwèni piicáca Wacuèriná Dios imàacáaná piùwichàacawa yéewáidacaténá pimànica cayábéeri; picá nacái

máini achúmaca piwàwa
yùuwichàidacaalí pía
cachàiníri iyú pibáyawaná
ìwalísewa.

⁶ Yácáiná Wacuèriná

Dios yéewáidaca wía
yùuwichàacáisi iyú wía
cáininéeyéica Dios iicáca;
yùuwichàida nacái wía
macáita wamànicaalí
wabáyawanáwa, wía Dios
yeedéeyéica yéenibepináwa”,

fímaca yái Dios itaacáica.

⁷ Piideniácué piùwichàanáwa Dios

yùuwichàidacaalícué pía. Càicué
imànica piri yéenibecáinácué
pía. Macáita wenàiwica

quéenibéeyéi néewáidaca

néenibewa, nacapèedaca nía

nacái namànicaalí nabáyawanáwa.

Càita nacái Dios imàacacué

piùwichàacawa yéewáidacaténácué

piideniaca mamáalàacatani,

yùuwichàidacuéca pía nacái

pimànicaalícué pibáyawanáwa.

⁸ Càmicaalícué Dios yùuwichàida

pía càide iyúwa yùuwichàidáaná

yéenibewa canánama, néese

càmítacué Dios yéenibesíwa pía,

néese canéeyéica yáaniricuéca

pía meedá. ⁹ Càita nacái bàaluité

sùmanáicaalíté wía, yáté wasèenái

cháí èri iricu néewáidacaté

wía, nàuwichàidacaté wía nacái

wamànicaalíté wabáyawanáwa,

yáté wàaca náimiétacaná. Iná

Wáaniri Dios chènunfiséeri

yéewáidacaalí wía yùuwichàacáisi

iyú, yá iwàwacutá weebáca

cachàiníwanái, yùuwichàidacaalí

wía nacái wabáyawaná ìwalísewa

cháí èri iricu, wadènianápiná

yáapicha wacáucawa càmfíri

imáalàawa. ¹⁰ Bàaluité wasèenái

cháí èri iricufyéica néewáidacaté

wía, nàuwichàidacaté wía nacái

achúma èrita càide iyúwaté

nawàwáaná. Quéwa Dios

yéewáidaca wía yùuwichàacáisi

iyú, yùuwichàidaca wía nacái

wamànicaalí wabáyawanáwa. Dios

yùuwichàidaca wía imànicaténá

walí cayábéeri, iyúudàacaténá

wía nacái, yéewanápiná wàyaca

mabáyawanéeri iyú càide

iyúwa Dios iyáaná. ¹¹ Dios

yéewáidacaalí wía yùuwichàacáisi

iyú, yùuwichàidacaalí wía

nacái wabáyawaná ìwalísewa,

yá achúmaca wawàwa yátaca

èricani cáiwicáiná walíni. Quéwa

idécanaami yùuwichàacáisi

ichàbacawa, yá wéewáidacaalíwa

cayába, yásí wàyaca machacàníri

iyú, matufbanáiri iyú nacái càide

iyúwa Dios iwàwáaná, cayábaca

nacái wáapicha Dios.

El peligro de rechazar la voz de Dios

¹² Iná pimichàidacué piíwítáisewa

wàlisài iyú piíbidacaténácué

Dios iripiná cachàiníri iyú.

Pichàiniadacué piwàwawa

Dios iwali piideniacaténácué

piùwichàanáwa. ¹³ Piyacué

machacàníri iyú càide iyúwa

báisiiri tàacáisi fímáaná

yéewanápinácué piapichéeyéi

càmíyíéi máini cachàinica íiwítáise

Jesús iwali càmita nacaláawa Dios

íicha, ipichaná nacái naméeràacawa

íicha nabáyawaná ìwalísewa.

¹⁴ Picutácué píalimáanáta

piyacaténácué macái wenàiwicanái

yáapicha matufbanáiri iyú. Càita

nacái píalimáidacué piyaca

mabáyawanéeri iyú, yácáiná

cawinácaalí càmfíríca iya

mabáyawanéeri iyú, càmita

yáalimá iyaca Wáiwacalí

yáapicha. ¹⁵ Piicácué píchawa

cayába ipichaná abéeri péenácué

iwènúadaca íiwítáisewa Dios íicha,

yái imàníríca walí cayábéeri

mawèníri iyú. Cawinácaalí

iwènúadéerica íiwítáisewa

Jesucristo íicha, càicanide

iyúwa bànacalé idènièrica

iyacaná ipisiiriwa, iculálécáináni,

inuérica wenàiwica. Càita nacái

cawinácaalí iwènúadéerica

fiwitáisewa Jesucristo fícha, càmita iwàsàapíná yáawawa Dios yàasu yùuwichàacáisi fícha, néese báawaca meedá imànica áibanái fiwitáise Jesucristo fícha. ¹⁶Piicácué píchawa ipíchaná abéeri péenácué iimáca áiba yáapicha càmiírira unírísiwa, càita nacái càmfíhúaca ínusíwa. Cayábacué nacái ipíchanácué caná iwèni piicáca yái cayábéerica Dios iwàwéericuéca imànica pírí. Picácué píináidawa iyúwaté Esaú íináidáanátéwa, yái Jacob ibèerica bàaluité. Caná iwèni Esaú iicácaté yái cayábéerica Dios iwàwéericaté imànica írí, yái Isaac íirica idàbáanéerica. Iná abé yàawíraté, máinicáináté máapica yái Esaúca, íná iwéndacaté fíchawani yái cayábéerica Dios imàníiripínacaté írí. Iwéndacani iméeréeri írřwani, yàacási iwaliná. ¹⁷Píalfácuéwa, Esaú yèepùacaalíté iwàwaca yáaniri icàlidaca cayábéeri tàacáisi Esaú fípidená ìwali Dios inùmalicuése yéewacaténáté Dios imànica cayábéeri Esaú írí idécanáamité Isaac yéetácawa, càmitaté Isaac yeebá Esaú írí éwítaté Esaú fícháanicáaníta manušíwata Dios imànínápináté írí cayábéeri. Càité Dios yùuwichàidaca Esaú canácáiná iwèni Esaú iicácaté Dios imànínápináté írí cayábéeri.

¹⁸Dios idéca imànicuéca pírí cayábéeri cachàiníwanái náicha níái israelitanái yàawirináimica. Bàaluité Dios ichùuliaca nabàlùanápínáwa manušíri dúli fípunita, fípidenéerica Sinaí, néemiacaténá Dios icàlidaca nalí itàacáíwa. Níái israelita naicáidacaté dúli írí ipucuéericawa manušíri quichái iyú, ibàlìerica nacáíwa catéeri iyú; cachàiníri cáuli nacái ipùaca manušíri dúli ìwali. ¹⁹Néese israelitanái néemiacaté trompeta isàna máiníri cachàini; néemia nacái Dios itàacáí idècunitàacá itàaníca

nalí. Níái yéemièyèicaté Dios itàacáí, nasutáca Dios fícha wawàsi manušíwata ipíchanáté itàaníca nalí àniwa, máinicáináté cáaluca néemiaca itàacáí. ²⁰Càité nasutáca Dios fícha càmicáináté nàalimá nàideniaca yái tàacáisi Dios ichùulièricaté iyú nía. Càí íimaquéi tàacáisica: “Cawínácaalí wenàiwica, pírái nacái yèericawa mawiénita manušíri dúli írí, iwàwacutácué pinúacani íba iyú, càmicaalí nacái ùlibàna iyú”, íimacaté yái Diosca. ²¹Máinicáiná caiyéininéerica yái naiquéericaté néeni, ínaté profeta Moisés íimaca: “Nutatácawa nucalùniwa”, íimaca yái Moisésca.

²²Quéwa píacué yeebáidèyèica Jesucristo itàacáí pidécuéca pianàaca mawiéniré cáuri Dios iyacàle írí, áibaalí fípidenacatalé Sión yàasu manušíri dúli, yái Dios iyacàle fípidenéerica wàlisài Jerusalén chènuníiséeri, alé madécaná mil namanùbaca ángelnái ìwacáidáyacatalécawa nàacaténá Dios írí cayábéeri. ²³Dios yéeniye nacái nadéca nàwacáidáyacacawa néenibàa idènièyèica fípidenáwa cuyàluta chènuníiséeri írřcu. Pidécuéca pianàaca mawiéniré Dios írí yái icuèrica macáita machacàníiri iyú, yái yùuwichàidèeripínáca báawéeyéi wenàiwica. Pidécuéca pianàaca mawiéniré nalí níara wenàiwica cayábanaméeyèica fiwitáise iyéeyèica siucáisede Dios yáapicha mabáyawanéeri iyú. ²⁴Pidécuéca pianàaca mawiéniré Jesús írí nacái, yái imàníirica walípiná wàlisài wawàsi Dios yáapicha, Dios icúanápiná wía iyúwa yéeniye. Jesús yéetácátéwa wáichawalíná, íná yéewa íraná idéca yáapidáidacuéca píiwitáise píbayawaná fíchawa. Yái Jesús íranáca yáasáidaca walí Dios iwàwa imànica walí cayábéeri mawéníri iyú, iwàsàacaténá wía yàasu yùuwichàacáisi fíchawa.

Jesús íiraná càmita imàni càide iyúwa Abel íiranámi. Bàaluité Abel ibèeri ípidenéeri Caín inúacaté Abel. Caín iicácaalíté iméeréeri íiranámiwa cáli íinatabàa, yá cáaluca Caín, íináidacawa cawàwanáta áiba inúaca íipuináni, Abel ìwalíise. Caín yáalfacaté nacáíwa Dios yúuwichàidáanápínáténi. Quéwa Jesús íiraná yáasáidaca walí Dios iwàwa imàacaca iwàwawa wenàiwicanái íbáyawaná íicha.

²⁵Iná piicácué píichawa cayába ípíchanácué piwènúadaca píwítáisewa Jesucristo íicha, yái icàlidéerica walí Dios itàacái. Càmicáináté israelitanái neebáida Dios itàacái iyúwa profeta Moisés icàlidáanáté nalíni cháí èeri írìcu, ínaté càmita náalimá napíacawa Dios yàasu yúuwichàacáisi íicha. Iná wáalfacawa máinípiná cachàiníwanái wàuwichàanápínáwa wawènúadacaalí wáiwítáisewa Jesús íicha, yái chènuníseerica icàlidéerica walí Dios itàacái siúcáisede. ²⁶Bàaluité nàyacaté manuírí dúli itéesebàa, ípidenéeri Sinaí, yáté Dios itàacái icusúacaté cáli cachàiníri iyú. Quéwa Dios idéca íimaca walí: “Abé yàawíríata àniwa nucusúapíná cáli, macáí capíraléeri cáli chènuníseeri nacáí, numáalàidacatená macáita”, íimaca yái Diosca. ²⁷Yái tàacáisi íiméerica “abé yàawíríata àniwa” íimáanáca Dios imáalàidapíná idàbacaléwa macáita cháí èeri írìcu, chènuníise nacáí, yéewanápiná yáawamita wawási càmirica imáalàawa iyamáapínáwa.

²⁸Càmíripináta imáalàawa yái wawási Dios imànírícaté wáapícha imàacáanápíná wacùca macáita. Iná wàacué Dios írí cayábéeri, wàacué nacáí Dios icàaluíná báisíri iyú càide iyúwa iwàwáaná wàaca iyéiníná. ²⁹Yácáiná Wáaniri Dios càicanide iyúwa caiyéininéeri quichái imáalàidéerica macáita,

yúuwichàidapínacáiná manuísíwata macáí báawéeyéi wenàiwica càide iyúwa manuírí quichái yeemácaalí macáí báawéeri.

Como agradar a Dios

13 Píacué yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, picácué piyamáida cáinináca piicáyacacawa mamáalàacata càide iyúwa abémisana. ²Píacué píimáicha pitáidaca wenàiwicanái cayábéeri iyú, peedácaténácué píataléwa nía, cawinácaalí áibanái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái yèepuníyécawa déecuise icapèe íichawa. Abénaméeyéi Dios yàasu wenàiwica nadéca càí namànica cayábéeri, yá needácaté nàataléwa ángelnái Dios ibànuéyica càiyéide iyúwa wenàiwica iicacánáwa. Ináté Dios imànica nalf cayábéeri.

³Catúulécánácué piicáca presoíyéi, piyúudàacué nía, ípíchaná nàuwichàacawa máiní. Piwàwalícué nía càide iyúwa píyaca nacáicaalí náapícha néeni, nàyacáiná presoíyéi íbànalícu neebáidacáiná Jesucristo itàacái. Piyúudàacué wenàiwica yúuwichèeyécawa ìwalíise yái neebáidáanáca Jesucristo itàacái. Piicácué piwènúawa náicha, áibaalícáiná cawàwanáta iwàwacutácué càí piùwichàacawa nacáí.

⁴Iwàwacutácué piicáca cáimiétaquéeri iyú macáita cawinácaalí idènièyéica iníriwa, ínu nacáíwa. Picácué píimá áiba yáapícha càmfíchúaca píinusíwa, càmfíríca nacáí pinírísíwa. Yácáiná Dios yúuwichàidapíná macáita imàníyéica yáalaniwa, cawinácaalí nacáí íiméeyéica áiba wenàiwica yáapícha càmfíchúaca íinusíwa, càmfíríca nacáí unírísíwa.

⁵Píacué cáininá piicáca plata. Casímáicué piicáca yái pídenièricuéca siuca. Picácué achúma píináidáanicawa piwàwawa càinácaalícué iyú yéewanápiná

peedáca wawàsi pimáapuèrica.

Yácáiná Dios idéca ímaca:

“Càmíripináta numáaca pía, càmita nacái núuca nuíchawa píawa”, ímaca walí yái Diosca. ⁶Iná yéewa wáalimá wáimaca macáaluínináta:

“Nuíwacali iyúudàapiná núawa; íná càmita cáalupiná núa. Càmita cáalupiná nuicá càinácaalí báawéeri áibanái imàníiripináca nulí”,

cài wáimaca.

⁷Piwàwalicué níara

picuèrinánáimi ancianonái icàlidéeyicatécú pirí Dios itàacái. Piwàwalicué càinácaalíté nàyáaná machacàníiri iyú, àta néetácatalétawa. Piwàwalicué neebáidáanáté Jesucristo tàì íméeri iyú éwítatè áibanái inúacáaníta nía. Néese piyacué nacái càide iyúwaté nàyáaná, neebáidáanáté nacái Jesucristo itàacái.

⁸Jesucristo canácatáita iwènúada íwítáisewa áiba íwítáisesi ìwali. Càide iyúwaté íwítáise ìyáaná bàaluité, càita nacái ìyaca siúcáisede, càiripináta nacáíwa èeri càníiri imáalàawa. ⁹Iná picácué pibatàa áibanái iméeráidacué pía méetàuculé ícha yái tàacáisi peebáidéericuéca. Aibanái nawàwacué peebáidaca madécaná tàacáisi yàacási ìwalírica icàlidéerica walí càirínácaalí yàacási wáalimá wayáaca. Macáita yái canéerica iwèni tàacáisi yàacási ìwalírica canácatáita idé iyúudàaca wenàiwica náalífacaténáwa Dios ìwali. Néese macái wenàiwica yeebáidéeyéica càiri tàacáisi, càmita cachàini náiwítáise Wáiwacali ìwali. Cayába cachàini walíni wamàacacaalí Dios imànica walí cayábéeri mawèníiri iyú ichàiniadánápiná wawàwa.

¹⁰Bàaluité sacerdotenái inúacaalíté pirái iyúwa sacrificio macái israelitanái íbáyawaná ìwalíise, yátè càmita Dios ibatàa nayáaca yái iináica. Càita nacái

siuca, macáita inuényéica pirái Dios irí mamáalàacata nawàwacáiná cayábaca Dios íicáca náiwítáise, canáca yéewaná náalíacawa Dios ìwali. Yácáiná Dios idéca imàacaca walí áiba sacrificio íwítáaná, cayábéeri macái pirái ícha. Yái Jesucristo, yéetácatéwa wáichawalíná iyúwa sacrificio cruz ìwali wabáyawaná ìwalíise yéewacatená Dios imàacaca iwàwawa wabáyawaná ícha.

¹¹Bàaluité sacerdote íwacalíná itécaté pirái íranámi Dios yàasu manuíri capiima imàdáná iriculé, yái israelitanái isutácatáipínaca Dios ícha. Itéca irái imàdáná iriculé, mabáyawanácataléca náicha canánama, Dios ichàini ìyacatalécaté. Idàchiadacaté irái yàalusi nacáiri ìwali, imànìcaténáté ofrenda nacáiri Dios irí, isutácaténáté Dios ícha wawàsi imàcáaanápináté iwàwawa israelitanái íbáyawaná ícha. Quéwa neemácaté pirái iinámi méetàucuta nàyacàle íchawa.

¹²Càité nacái Jesús yúuwichàacawa, yéetácawa méetàucuta yàcalé ícha. Yéetácatéwa wáichawalíná, wía yàasu wenàiwicaca, yéewacatená Dios imàacaca iwàwawa wabáyawaná ícha, Dios yeedácaténá wía yàasunáipínáwa íbaidéeyéipínaca abéerita Dios irípiná. Càita Jesús yàapídáidaca wáiwítáise wabáyawaná íchawa íraná iyúwa, yéetácinátéwa wáichawalíná. ¹³Càide iyúwa Jesús yàanátéwa méetàucuta yàcalé ícha yúuwichàacaténátéwa, càita nacái iwàwacutácué wàyaca méetàuculé èeri mìnánái íwítáise ícha. Càide iyúwaté Jesús yúuwichàanáwa wáichawalíná, càita nacái iwàwacutá wèepunícawa yáapicha, wáuwichàaca nacáíwa irípiná weebáidacáiná itàacái. ¹⁴Chái èeri iricu canácata wàyacàle ìyéerica càiripináta. Néese wèepunícawa wàcawa nérépiná yái

yàcalé yàanèripináca chènuníse áibaalípiná, yái Dios iyacàleca, wàlisài Jerusalén. ¹⁵ Jesucristo yéetácatéwa wáichawalíná, íná wàacué Dios írí cayábéeri càiripináta Jesucristo iwali. Yái wàanáca cayábéeri Dios írí, yácata wàasu sacrificio wamàaquéerica Dios írí ofrenda iyú càide iyúwa iwàwacutáaná wamàacaca írini wàacatená icàaluíniná. Ilná wacàlidacué áibanái írí Dios iináwaná iwali cayábéeri íwítáise!

¹⁶ Picácué piméyáawa pimànica cayábéeri áibanái írí. Piyúudáacué áibanái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái piasu iyúwa casímáicáiná Dios iicáca wamàníná írí càiri sacrificio, wàacatená icàaluíniná.

¹⁷ Peebáidacué natàacái níara picuèrinánáicuéca ancianonáica. Pimànacué nacái càide iyúwa náimáaná nacùacáinácué pía. Nawàwa nacùacuéca pía cayába náalíacáináwa iwàwacutá nacàlidaca naináwanáwa Dios írí càinácaalíté iyú nacùanácuéca pía. Peebáidacaalícué natàacái, yá casímáica náibaidaca Dios írí. Quéwa, càmicaalícué peebáida natàacái, yá achúmaca nawàwa náibaidacalé ìwalísewa, yá nacái Dios yùuwichàidapinácué píawa.

¹⁸ Pisutácué Dios ícha walípiná. Wáalíacawa wadéca wáalimáidaca wamànica cayábéeri càiripináta, íná càmita báí wía ìwalíse yái wamàníirica.

¹⁹ Nusutácué pícha wawàsi manušíwata pisutáanápínacué Dios ícha nulípiná imàacáanápíná nuèpùacawa píatalécué caquialéta.

Bendición y saludos finales

²⁰ Nusutácué Dios ícha pirípiná, yái imàaquéerica matufbanáica wáiwítáise, yá nacái imichàidéericaté Wáiwacali Jesús yéetácaísi ícha, yái

Wacuèriná cachàinírica icuèrica wía cayába càide iyúwa pastor icùacaalí ipírawa ovejánái. Dios icáucàidacaté Jesús, imàacaca nacái Wacuèrinápínacani Jesús yéetácaínátéwa wáichawalíná, íná yéewa Wáiwacali Jesús íiraná cawènica imànica yái wàlisài wawàsica Dios imàníirica wáapicha icùanápíná wía càiripináta. ²¹ Yá nusutácué Dios ícha pirípinácué ichàiniadánápínacué pía píalimácaténacué pimànica macái íwítáaná cayábéerica càide iyúwa Dios iwàwáaná. Nusutáca Dios ícha nacái imàacáanápíná macáita wáyaca càide iyúwa iwàwáaná Jesucristo íwítáise cachàiníri iyú. iWàacué cayábéeri Cristo írí, yái iyéerica cáimiétacanéeri iyú, icanéeri nacái mèlumèluíri iyú, icuèripiná nacái macáita càiripináta! Báisíta, amén.

²² Píacué nuénánáica, nusutácué pícha píináidáanápínacuéwa cáalíacáiri iyú iwali yái nùalàanacuéca pía cháí achúméerína cuyàluta írìcu, nutànàacáináni nuchàiniadacatenácué piwàwa mamáalàacata. ²³ Nuwàwaca nucàlidacuéca nacái pirí wéenasàiri Timoteo iináwaná nadéca namàacaca yèepuníacawa presoíyéi ibànaná ícha. Yàanàacaalí caquialéta nùatalé, yásí nutéca nùapichawani, nupáchiacatenácué píawa.

²⁴ Nuwàwalícué macáita picuèrinánái ancianonái, macáita nacái níara Dios yàasu wenàiwica canánama. Níái Italia yàasu cáli néeséeyéica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, nawàwalícué pía.

²⁵ Nusutácué Dios ícha pirípinácué macáita imànínápínacué pirí cayábéeri manušíwata mawèníri iyú.

SANTIAGO

Saludo

1 Núa, Santiago, yái Dios yàasu wenàiwica fibaidéerica irípiná, Wáiwacali Jesucristo yàasu wenàiwica nacái núa. Nuwàwalicué pía, píacué doce namanùbaca Israel itaquénáinami nàawiría icàlàlièyécawa macái cáli finata.

La sabiduría que viene de Dios

²Píacué nuénánáica, iwàwacutácué casímáica piicáca yái piùwichàanácawa macái yùuwichàacáisi fiwítáaná iyú. ³Píalífacáinácúéwa piùwichàacaalíwa Dios irípiná peebáidacáiná Dios, yásí péewáidacúéwa piideniácatená yùuwichàacáisi matuíbanáiri iyú, cachàiníri piúwítáise yáapichacúéwa. ⁴Quéwa píalímáidacué piideniaca piùwichàanáwa mamáalàacata matuíbanáiri iyú cachàiníwanái cachàinícaténácué piúwítáise Dios ìwali. Yásí píalímácué pimànica macáita càide iyúwa Dios iwàwáaná.

⁵Aibacaalí péenácué càmfíri yáalíawa cayába càinácaalí iwàwacutáaná imànica ìyacaténá machacàníri iyú, yá iwàwacutá isutáca yáawawa Dios ícha imàacáanápíná cáalífacáicani, yásí Dios imàaca cáalífacáicani. Càmicáiná Dios imáisanía wáicha wáalífacáica, néese imàacacué walí manuísíwatani, càmita nacái

icuísá íchawa wía wasutácaalí ícha imàacáanápíná caalífacáica wía. ⁶Quéwa iwàwacutá manuíca wáináidaca wawàwawa Dios ìwali wasutácaalí ícha imàacáanápíná cáalífacáica wía. Cawinácaalí wenàiwica càmfírica manuí íináidaca iwàwawa Dios ìwali, càmita yáalímá yeebáida Dios tàì fíméeri iyú, néese iméeràacawa méetàuculé Dios ícha. Càicanide iyúwa màladàca manuíri úni ìwali, cáuli itéeri abéemàalé, néese yèepùacawa abéemàa iwéré àniwa. ⁷Yái íináidéericawa càì, càmita Wáiwacali imàacapíná cáalífacáicani. ⁸Càmìta Dios imànìpiná irí cayábéeri yácáiná yái wenàiwica éerúfírica fiwítáise íináidacawa abéeri wawàsi ìwali siùcatái, néese táwìchanáami íináidacawa áiba wawàsi ìwali àniwa, yá càmita yáalímá ìyaca machacàníri iyú macái èeri imanùbaca.

⁹Catúulécanácaalí áiba wenàiwica, yá iwàwacutá casímáica iwàwa Dioscáiná iicácani càiride iyúwa cáimíétacanéeri. ¹⁰Càasucaalí áiba wenàiwica, yá iwàwacutá nacái casímáica iwàwa càmicáiná cayába Dios iicácani yàasu cawèníri ìwalíse. Níacáiná macái càasuíyéi wenàiwicaca nadèniaca malééná èeri nàyacaténá cháì èeri iricu, càide iyúwa macái wenàiwica. Càica nfáde iyúwa íiwinásí ibàlùacaalíwa masicái yèewi manacúalibàa, càmfírica ìya càiripínáta. Càita nacái càmita càasuíyéi idècuniawa

chái èeri iricu càiripináta. ¹¹Eeri imusúacaalíwa, yá ùuleca máiní. Yá chuica yái masicáica, néese íiwiná nacái icaláacawa. Yá imáalàacawa cayábéeri iicacánáwa. Càita nacái càasuñi yéetápináwa, idècunitàacá imànica iyaca yàasu wawàsiwa yeedácaténá iríwa plata mamáalàacata.

Pruebas y tentaciones

¹²Aibaalí wawàwacaalí wamànica wabáyawanáwa, quéwa càmicaalí càì wamàni, yásí casfímáica wawàwa manuúsiwata. Wadècanáami wáasáidaca càmita wawènúada wáiwitáisewa Dios fícha, yásí Dios yàaca walí wacáuca càmfíri imáalàawa càide iyúwaté Dios icàlidáaná cáimiétacanéeri iyúni yàanápiná nacáuca càmfíri imáalàawa macáita cáininéeyéica iicáca Dios. ¹³Piwàwacaalícué pimànica pibáyawanáwa, picácué píináidawa Dios yáalimáidáaná pía pimànínápinácué pibáyawanáwa. Canácatáita Dios iwàwa imànica ibáyawanáwa, càita nacái canácatáita yáalimáida wenàiwica namànínápiná nabáyawanáwa. ¹⁴Néese píiwitáise báawéeri, yácata imáidéerica pía, yáalimáida nacái pía, néese idacúaca pía àta máinícataléta piwàwaca pimànica pibáyawanáwa. ¹⁵Néese máinícáiná piwàwaca pimànica pibáyawanáwa, íná pimànica pibáyawanáwa. Pimànicaalí piacawa pibáyawanáwa mamáalàacata àta péetacatalétawa, yásí piwàlùacawa iriculé yái yéetácaisi càmfírica imáalàawa méetàuculé Dios fícha càiripináta. ¹⁶Píacué nuénánái cáininéeyéica nuicáca. Picácué píima Dios idécasa itàanica píri piwàwalícuíse piwàwacaténásacué pimànica pibáyawanáwa. ¹⁷Macáita yái cayábéerica wadènièrica, Dios yái iyéerica chènuniré, idéca imàacaca walíni, yái Wáaniri Dios idàbéericaté camalási

chènuníiseeyéi, níái èeri, quéeri, dùlupùta nacái. Quéwa yái Wáaniri Dios càmfírita càide iyúwa èeri iyáaná, yái èeri iwènuéricawa yàacawa, càmfíri nacái icàna cayába càiripináta. Néese Wáaniri Dios canácatáita iwènúada íiwitáisewa áiba íiwitáisesi ìwali. ¹⁸Dios idéca yàaca wacáuca càmfíri imáalàawa weebáidacaalíté báisiñi tàacáisi. Càité Dios imànica càide iyúwaté iwàwáaná, yéewanápiná Dios yéenibeca wía, cayábéeyéi áiba wawàsi fícha macáita Dios idàbéericaté cháì èeri iricu.

La verdadera religión

¹⁹Iná piwàwalícué cayábani, píacué nuénánái cáininéeyéica nuicáca: Macáitacué pía iwàwacutácué péemiaca cáalíacáiri iyúni áibanái itàanicaalícué píapícha, yéewáidacaalí nacáicué pía. Néese píináidacuéwa cayába ipíchawáise pitàanica. Picácué nacái calúa pía ráunamáita. ²⁰Cawinácaalí caluérica íiwitáise, càmita yáalimá imànica càide iyúwa Dios iwàwáaná. ²¹Iná pimàacacué píichawa casaquèeri píiwitáisecawa, yá nacái pibáyawaná manuúricawa. Néese peebáidacué yái tàacáisi báisiñica píiwitáise cayábéeri iyúwa, yái tàacáisi néewáidéerícuéca iyú pía; peebáidacaalícué yái tàacáisica, yásí Jesucristo iwàsàacué píawa Dios yàasu yúuwichàacáisi fícha. ²²Báisiita iwàwacutácué péemiaca yái tàacáisica, quéwa péemiacaalícaíta meedáni, néese càmicaalícué pimàni càide iyúwa íimáaná, yá pichíwáidacáitacué píawawa meedá. Piyúunáidacuéca cayábaca Dios iicáca píiwitáise, quéwa báawaca iicácué píiwitáise. ²³Aibacaalí yéemiacaíta Dios itàacái, néese càmita imàni càide iyúwa íimáaná, càicanide iyúwa wenàiwica iicácaalí inàniwa chapúalícué. ²⁴Yá iicáca

yáawawa chapúaliculé. Néese iwénúacanáacítawa chapúa fícha, yá imáichaca caqualéta càinácaalí iicacánáwa, íná càmita ichùnìa yáawawa. ²⁵Weebáidacaalí Dios itàacái cayábéeri, yásí Dios ichuidaca wáicha wabáyawaná yéewanápiná càmita quirínama iwàwacutá wamànica càide iyúwa wabáyawaná ichùulianá wía, Dios itàacáicáiná imáisaníaca wamànica wabáyawanáwa, quéwa yàalàaca wía wamànicaténá cayábéeri. Iná yéewa càmicaalí waimáicha Dios itàacái, wamànicaalí nacái càide iyúwa ímáaná, yá casíimáica Dios imànica wawàwa iwali yái wamànírica.

²⁶Picàlidacaalícué piináwanáwa peebáidáanása Dios itàacái, quéwa càmitacué píalimá picúaca pinùmawa ipíchaná pitàaníca báawéeri iyú, yá pichìwáidacáitacué piáwawa, canáca iwèni nacái yái picàlidáanáca peebáidáanáscué Dios itàacái. Piyúunáidacuéca cayáaca Dios iicáca píiwitáise, quéwa báawaca meedá iicácué píiwitáise. ²⁷Piwàwacaalícué píasáidaca Wáaniri Dios írí peebáidáaná itàacái báisíiri iyú, yá pimànicuè cà: Piyúudàacué sùmanáí canéeyéica isèenáí, nía nacái inanáí inirimí yéetéeyéimicawa fícha ipíchaná nàuwichàacawa. Picácué nacái pimàni pibáyawanáwa càide iyúwa áibanáí èeri mìnanáí imàníiná.

Advertencia contra la discriminación

2 Píacué nuénánáica, yeebáidéeyéica Wáiwacalí Jesucristo itàacái, yái cachàinírica íiwitáise, icànéerica mèlumèlúiri iyú, yá nacái icuèrica macáita cáimiétacanéeri iyú Dios yáapícha. Picácué piicá abéeri wenáiwica íiwitáaná iyúwa cayábéeri áibanáí fícha, néese cáininácué piicáca

macái wenáiwica abédanamata. ²Piwacáidáyacatáicawa piacaténácué Dios icàaluíná, néese áiba càasuíri iwàlúacaalíwa pèewiré idènièrica anillo oro yáawamíyèita, ibàlewa cawèníiri nacái. Yáta nacái áiba catúulécanéeri iwàlúacaalíwa, idènièrica ibàlewa éewisàimi, báawéeri meedá. ³Néese, càmitacué pimàni cayábéeri, pitàidacaalícué cayábani yái idènièrica ibàlewa cayábéeri, yá nacái píimacuéca írí: “Píawinawa cháí cayábéeri yàalubáisi íinata”, quéwa píimacuéca catúulécanéeri írí: “Pibàlúawa alé, càmicaalí nacái piwàwa pibàlúacawa alé, yá piáwinawa alé cáli íinata”, càicuéca pídeca píimaca. ⁴Pimànicaalícué càiri báawéeri, yá pucháibacuéca píiwitáise piyaca, càmitacué cáininá piicáyacacawa abédanamata. Yá nacái píináidacuécawa báawéeri iyú meedá, piicáicáinué càasuíri càiride iyúwa cayábéeri catúulécanéeri fícha.

⁵Péemiacué cayábani, píacué nuénánáí cáininéeyéica nuicáca: Dios idéca yeedáca yàasunáipináwa níara iyéeyéica catúulécanéeri iyú cháí èeri iricu neebáidacaténá itàacái tàì íiméeri iyú, yéewanápiná iwasàca nía yàasu yúuwichàacáisi fícha càide iyúwaté Dios icàlidáaná cáimiétacanéeri iyúni imàníinápiná nalí cayábéeri, macáita cáininéeyéica iicácani. ⁶Iná, ¿cánácué máini báawaca piicáca catúulécanéeyéi wenáiwica càiyéide iyúwa canéeyéi iwèni? ¿Cánácué pibáiniada nía? ¿Càmitasícué píalíwawa càasuíyèi nàuwichàidacuéca pía, namànicuè nacái pírí báawéeri needácaténácué píicha píasu ipíchanácué nacái pídèniaca yái pimápuèrica? Yá natécuéca pía yàcalé icuèrinánáí yàatalé nacháawàacaténácué piináwaná iwali càmicaalícué píalimá pipáyaidaca píchawa

pimawèniacálecawa. ⁷Níara cáasuíyéica naicáanica Jesucristo iquíniná, natàanica nacái báawéeri iyú iwali, yái cayábéerica íiwitáise, cáimiétacanéeri nacái, yeedéericuécica pía yàasu wenàiwicanáipínáwa.

⁸Pimànipinácúe cayábéeri pimànicaalícué machacàníri iyú càide iyúwa Dios ichùulianácúe pía, yái ichùuliacanási cachàiníirica náicha canánama íiméerica: “Cáininá piicáca áibanái càide iyúwa cáinináaná piicáca píawawa”, càita iwàwacutácúe pimànica áibanái írì cayábéeri. ⁹Quéwa càmicaalícué cáininá piicáca macái wenàiwica abédanamata, yá pimànicuécica piacawa pibáyawanáwa, cabáyawanácúe pía nacái càmicáinácúe pimàni càide iyúwa Dios itàacái ichùulianá wía. ¹⁰Cabáyawanácúe pía, éwitacúe pimànicáaníta batéwa macáita iyúwa Dios ichùulianá, càicáaníta cabáyawanácúe pía pimànicaalícué abéeri wawási càmfírícúe Dios iwàwa pimànica. Yá cabáyawanácúe pía iyúwa wenàiwica imàníiyéica macái báawéeri íiwitáaná. ¹¹Cabáyawanácúe pía éwitacúe pimànicaáníta abéeri wawási báawéeri, yácáiná abéericata yái Diosca ichùulìericatè wía càmiínápiná wamàni wabáyawanáwa macái íiwitáanáta. Dios íimaca: “Picá piimá áiba wenàiwica yáapicha càmfíchúaca píinusíwa, càmfíríca nacái pinírísíwa”, íimaca yái Diosca. Càita nacái Dios íimaca: “Picá pinúa wenàiwica”, íimaca. Iná éwita càmicáanítacúe piimá áiba yáapicha càmfíchúaca píinusíwa, càmfíríca nacái pinírísíwa, càicáaníta cabáyawanácúe pía pinúacaalícué wenàiwica. Càmitacúe pimàni càide iyúwa Dios itàacái ichùulianá wía. ¹²Weebáidacaalí Dios itàacái, yásí iwasàaca wía yàasu

yúuwichàacáisi fíchawa. Dios icàlidapiná waináwaná iwali, asáisi wamànicaalítè càide iyúwa itàacái íimáaná. Iná iwàwacutácúe pitàanica cáalíacáiri iyú, piyacúe nacái machacàníri iyú Dios iicápiná. ¹³Níacáiná cawinácaalí càmfíiyéica iicá áibanái ipualé, càmitapiná Dios iicá napualé áibaalípiná yúuwichàidacaalí níawa, quéwa cawinácaalí iiquéeyéica áibanái ipualé, yásí Dios iicápiná napualé. Yá Dios iwasàapínaca níawa yàasu yúuwichàacáisi fíchawa.

Hechos y no palabras

¹⁴Píacué nuénánáica, caná iwèni Dios iicáca yái picàlidáanáca peebáidáanasacúe Dios càmicaalícué pimàni cayábéeri píasáidacaténácúe peebáidaca Dios báisíri iyú. Dios càmita iwasàapínácúe píawa yàasu yúuwichàacáisi fíchawa písana iyúwa meedá yái càí píimacuécica. ¹⁵Iyacaalícué pèewi asiali càmicaalí nacái inaná, yeebáidéeyéi Dios itàacái, canácaalí nabàlepiná, canácaalí nacái nayáapíná namáapuérica yáta èerica, yá iwàwacutácúe piyúudàaca nía. ¹⁶Néese abéeri péenácúe íimacaalí nalí: “Píacuéwa cayába píwalícué pibàlewa, píacué piyáaca nacái piyáacaléwa cadénama”, íimacaalí nalí quéwa càmita yàa nalí yái namáapuérica, yá canéerica iwèni meedá itàacái, càmicáiná itàacái iyúudàa nía. ¹⁷Càita nacáicué pía: Báisícaalícué peebáidaca Dios, yá pimànipinácúe áibanái írì cayábéeri. Càmicaalícué pimàni áibanái írì cayábéeri, yá píasáidacuécica càmitacúe peebáida Dios báisíri iyú. ¹⁸Quéwa cawáwanátacúe piwàwaca píimaca nulí: “Abénaméeyéi yeebáidaca Dios báisíri iyú, éwita càmicáaníta namàni áibanái írì cayábéeri.

Aibanái càmita neebáida Dios quéwa namànica áibanái irí cayábéeri”, càicue piwàwaca piimaca nulí cawàwanáta. Quéwa pidécueca piwènúacawa. Càmitacué piínáidawa machacàníiri iyú. Càmicaalícué pimàni áibanái irí cayábéeri, yá pidécueca píasáidaca càmita peebáida Dios báisiiri iyú. Cawinácaalí yeebáidéerica Dios báisiiri iyú, yácata imànífrica áibanái irí cayábéeri. ¹⁹Pidécueca peebáidaca iyaca abéerita Dios. Yá cayábéeriquéi peebáidáanacuéca càì, quéwa macái demonio neebáidaca nacái iyaca abéerita Dios, yá natatácawa nacalùniwa náalfacáináwa Dios yùuwichàidáanápíná níawa. Iná peebáidacaalícáita iyaca abéerita Dios, càmitacué pimàni máiniiri cayábaca wawási demonionái fícha. ²⁰Picácué máiwitáise pía. Iwàwacutácué píalíacawa, càmicaalícué pimàni cayábéeri áibanái irí, yá píasáidacuéca càmitacué peebáida Dios báisiiri iyú. ²¹Mabáyawanacaté Dios iicáca wàawirimi Abraham iwalíise yái imànífrica càide iyúwaté Dios ichùulianáni. Dios isutácaté Abraham fícha inúanápiná ìiriwa, yái Isaac, Dios iwàwacáináté yáalimáidaca iicáca Abraham asásí yeebáidacaalí Dios tàì fíméeri iyú. Yáté achúmaca Abraham inúaca ìiriwa iyúwa sacrificio Dios irípiná, quéwa Dios imáidacaté Abraham irí ipíchanáté inúaca Isaac. Abraham yeebáidacaté Dios tàì fíméeri iyú, iná mabáyawanáca Dios iicácani. ²²Abraham yeebáidacaté Dios, imànicaté nacái càide iyúwaté Dios ichùulianáni. Càité nacái Abraham yáasáidaca yeebáidacaté Dios tàì fíméeri iyú. ²³Càité ichàbacatéwa càide iyúwaté áiba profeta itànàanáté Dios itàacái fíméerica: “Abraham yeebáidacaté Dios, ináté mabáyawanáca Dios iicácani”, càì fímaca. Néese

náimacaté Abraham ìwali Dios yàacawéerinácani, imànicáináté càide iyúwa Dios ichùulianáni.

²⁴Iná píalíacuéwa cawinácaalí yeebáidéerica Dios tàì fíméeri iyú imànicaténá càide iyúwa Dios ichùulianáni, yácata Dios iiquéerica mabáyawanéeri iyú, iwalíise yái cayábéerica imànífrica, càmfírira abéta iwalíise yái yeebáidáanáca Dios. ²⁵Càité nacái úara Rahab, càmfíchúa israelita. Quéechatécáwa uimácaté asianái yáapícha plata ìwalínápiná, quéwa uwènúadacaté úíwítáisewa Dios irípiná. Néese uyúudàacaté pucháiba wenáiwica israelitanái ibànüeyéicaté. Ubàaca nía nàuwidenái fíchawa. Uyúudàaca nía nacái namusúacaténáwa áiba àyapulicubàa báawéeyéi wenáiwica fícha. Ináté mabáyawanáca Dios iicáca úa. ²⁶Péemiácué comparación: Càide iyúwa wenáiwica iiná yéetáanáwa idécanáami iwàwa cáuri yàacawa fícha, càita nacái cawinácaalí fíméerica ìwaliwa yeebáidáanása Dios, quéwa càmita imàni cayábéeri áibanái irí, yá canéerica iwèni meedá yái itàacáica iyúwa chéecáisimi, càmicáiná yeebáida Dios báisiiri iyú.

La lengua

3 Píacué nuénánái, iwàwacutácué càmita manùbéeyéi péená nabàlùadaca níawawa néewáidacaténá wenáiwica. Cayábacué nuénánái ipíchanacué Dios yùuwichàidaca píawa. Píalíacuéwa Dios yùuwichàidáanápíná wíawa manuísíwata áibanái fícha, wía yéewáidéeyéica wenáiwica, càmicaalí wàya machacàníiri iyú càide iyúwa Dios itàacái fímáaná. ²Madécaná yàawírira macáita wía watàaníca càmfíri máini cáalfacáiri iyú. Càulenáca wacùaca wanùmawa ipíchaná watàaníca báawéeri iyú. Cawinácaalí càmfírira imàni

ibáyawanáwa itàacái iyúwa, yá béerica íiwitáise, yáaliéri nacái icúaca yáawawa macái cáaliacáiri iyú, ipíchaná imànica ibáyawanáwa.

³Péemiacué comparación:

Wachanàidaca achúméeri freno caballo inùmaliculé yéewanápiná caballo imànica càide iyúwa wawàwaaná. Càita wáalimá wawènúadáidaca manuúri caballo.

⁴Càita nacái nave manuúnaméeyéi, lancha nacáiyéi yèeyéicawa manuúri úni yáacubàa cáuli iyú. Ewita manuúnaméeyéicáaníta nía, éwita nacái cachàiníiri cáuli iwatàidacáaníta nía nacái, càicáaníta yái itéerica nave yáalimá iwènúadáidaca manuúri nave càide iyúwa iwàwàaná achúméeri téna nacáiri iyú. ⁵Càita nacái iyaca wanène; achúméeri wainá ìwalíserícani yái wanèneca, quéwa yáaliméeri imànica madécaná wawàsi, wáalimácáiná wamànica wanène iyúwa cayábéeri manuú, báawéeri nacái manuúta. Yái wàasu tàacáisi imusuéricawa wanùma irícuíse càicanide iyúwa achúméerína quichái idàbacaalí yeemáca manuúri ànalima. Càmicaalí áiba ichacáidani, yásí quichái yeemáca ànalima macáita. Càita nacái wía, éwita achumacáaníta yái wanèneca, càicáaníta yáalimá imànica áibanái irí báawéeri manuúsíwata, càmicaalí wacúa watàacáiwa ipíchaná watàanica báawéeri iyú. ⁶Càica wàasu tàacáisi iyacade iyúwa quichái wáalimácáiná wamànica máiní báawéeri áibanái irí watàacái iyúwa, madécaná íiwitáaná báawéeri. Yái tàacáisi báawéerica imusuéricawa wanùma irícuíse, casacàaca imànica wáiwitáise macái. Satanás, yáara demonio íiwacalináca, yácata náiwacalica macáita wenàiwicaca itàaníyéica báawéeri iyú mamáalàacata. Watàanicaalí báawéeri iyú, yásí watàacái báawéeri máiní báawaca imànica yàacawa

macáita yái wamànírica cháí èeri irícu, càmita nacái wáalimá wàaca casímáiri iyú áibanái yáapicha.

⁷Wía èeri mìnánáica, wáalimá macàalunica wamànica madécaná íiwitáaná piráí, cuwèesiná nacái, cuipìranái nacái, àapínái nacái, áibanái cuwèesi nacái iyéeyéica manuúri úni yáaculé. Yá wáalimá wéewáidaca nía namànicaténá càide iyúwa wawàwaaná. ⁸Quéwa canácata wenàiwica idéeri macàalunica imànica inènewa icùanápínái ipíchaná itàanica báawéeri iyú. Yái watàacái báawéerica càmita quirínama iwàwa iyamáacawa. Càicanide iyúwa àapi iculále inuérica wenàiwica, wáalimácáiná wàuwichàidaca áibanái wenàiwica báawanama watàanicaalí báawéeri iyú nàwali. ⁹Máiní éeruúri wáiwitáise: Wàaca cayábéeri Wáaniri Dios iríwa wanène iyúwa. Néese wanène iyúwa nacái watàanica báawéeri iyú áibanái wenàiwica ìwali, wacuíscaca wáichawa nía nacái, níái wenàiwica Dios idàbèeyéica nàyacaténá càide iyúwa Dios inacáiyéi. ¹⁰Abéerita wanùma irícuíse imusúacawa cayábéeri tàacáisi Dios irí, báawéeri tàacáisi wenàiwicanái irí nacái. Píacué nuénánáica, càmita cayába wamàni càì. ¹¹Péemiacué comparación: Canáca yéewaná ipisíiri úni imusúacawa dápú néenibàa yáapichéi úni cayábéerica. ¹²Càita nacái higuera yéetaná càmita yáalimá yàaca walí olivo iyacaná. Càmita yéewa uva yéetaná abéya nacáiri yàaca walí higo iyacaná. Càmita yéewa puíwéeri dápú yàaca walí cayábéeri úni wàiréeripiná. Càita nacái càmita wáalimá watàanica báawéeri iyú báisícaalí cayábaca wáiwitáise wawàwalicuísewa.

La verdadera sabiduría

¹³Báisícaalícué cáaliacáica pía, cáiwitáise nacái càide iyúwa

picàlidáanacué piináwanáwa, néese piyacué machacàníri iyú càide iyúwa Dios iwàwáaná. Picácué nacái cáimacái piicáca piawawa áibanái fícha. Càita piálimácué piásáidaca cáalíacáicuéca pía báisiiri iyú. ¹⁴Quéwa máinícaalícué báawaca piicáca áibanái nàasu cawèníri ìwalíise, piwàwacaalícué nacái pichùuliaca áibanái canánama, iwàwacutácué càmita piyúunáidaca cáalíacáica pía áibanái íícha, néese piásáidacuéca càmítacué píalía báisiiri tàacáisi. ¹⁵Pimànicaalícué càì, yásí wáaliacawa píwítáise píiméericuéca ìwali cáalíacáicasani càmíirita yái náalíacáica Dios imàaquéerica wenàiwica írí. Néese cué cháì èri iricuífica meedá yái píiwítáiseca càide iyúwa èri mìnánái íináidáanáwa, Satanás ichùuliacáiná náiwítáise. ¹⁶Ata alénácaalí nàyaca wenàiwica báawéeyéica iicáca áibanái nàasu cawèníri ìwalíise, nía nacái iwàwéeyéica ichùuliaca áibanái canánama, yásí napéliaca níawáaca, namànica nacái macái íiwítáaná nabáyawanáwa. ¹⁷Quéwa cawinácaalí idènièyéica yáalfacáíwa Dios néeseéerica, yá wáaliacawa ráunamáita cawinácaalí nía, nàyacáiná machacàníri iyú náiwítáise masaquèeri yáapichawa. Masacàacáiná náiwítáise, íná yéewa nàyaca nacái matuíbanáiri iyú áibanái yáapicha. Càmfíyéi nacái calúa íiwítáise, yéemièyéica áibanái írí cáalfacáiri iyú. Naicáca áibanái ipualé, yá nayúudàaca catúlulcanéeyéi. Cayábaca naicáca macái wenàiwica íiwítáaná abédanamata, natàaníca machacàníri iyú, càmita nacái nachiwáida wenàiwica, néese namànica áibanái írí cayábéeri. ¹⁸Wayúudàacaalí áibanái ìyáanápiná matuíbanáiri iyú náapichawáaca, yásí wía nacái wàwapiná matuíbanáiri iyú. Néese

áibanái iicápiná càinácaalí wàyaca, yá nawàwapiná namànica cayábéeri nacái.

La amistad con el mundo

4 Píacué judíoca, ¿cánacué pimàni ùwicái píipunitawáaca? ¿Cánacué nacái pipélica píapichawáaca? Nucàlidacué píriwani. Máinícué piwàwaca peedáca píriwa cawèníri wawàsi casímáicaténacué piwàwa, íná pipéliacuéca píapichawáaca. ²Piwàwacuéca peedáca píriwa cawèníri wawàsi, néese càmicáinacué pidé peedácani, yásí pinúacuéca wenàiwica peedácaténá yàasumi. Yá báawacuéca piicáca áibanái wenàiwica nàasu cawèníri ìwalíise, néese càmicáinacué píalimá peedáca píriwani, íná pimànicuéca ùwicái píipunitawáaca, pipélica nacái píapichawáaca peedácaténacué áibanái yàasu. Càmitacué pidé peedáca píriwani yáara piwàwéerica càmicáinacué pisutá Dios íichani. ³Néese éwita pisutácanítacué Dios íichani, càmítacué yàa píríni, báawacáinacué píiwítáise pisutáca Dios íichani, písímáidacaténacué píawawa meedá báawéeri iyú. ⁴ÍPíacué wenàiwicaca iwènúadéeyéica íiwítáisewa Dios fícha! ¿Càmítasicué píalfawa pidécuéca piùwide pimànica Dios, cáinináicáinacué piicáca èri iricuíyéi íiwítáise? Cawinácaalí iwàwéerica ìyaca càide iyúwa èri iricuíyéi íiwítáise íimáaná, idéca yúuwide imànica Dios. ⁵Càmíirica caná iwèni yái tàacáisica áiba profeta itànèericaté Dios inùmalícuíse. Íimaca: “Máiní cáinináca Dios iicáca wía, íná càmita iwàwa wawènúadaca fícha wáiwítáisewa ípíchaná cáinináca waicáca Dios fícha áiba”, íimaca. ⁶Quéwa Dios iyúudàaca wía cachàiniwanái mamáalàacata imànicaténacué walí cayábéeri

mawènfiri iyú càide iyúwaté profeta itànaaná Dios itàacái bàaluité. Iimacaté: “Dios yùuwideca imànica wenàiwica icàlidéeyéica iináwanáwa càmítasa nawàwacutá Dios, quéwa Dios imànica cayábéeri mawènfiri iyú nalí cawinácaali yáaliyéicawa nawàwacutáca Dios iyúudáaca nía”, ímaca. ⁷Iná pimàacacué Dios icúaca píwítáise, pimànicaténacué càide iyúwa ímáaná. Pibàlúacuéwa tàì íméeri iyú Satanás ípunita, picácué peebá írí, yásí ipiácuécawa píicha. ⁸Piwènúadacué píwítáisewa Dios írípiná, yá íicácuéca pipualé imànicaténacué pírí cayábéeri mawènfiri iyú. iPíacué cabáyawanéeyéica, pimàacacué píichawa yái báawéerica pimànfiricuéca! iMasacacué pimànica piwàwawa pibáyawaná íchawa, yái pínáidéericuécawa báawéeri iyú piwàwalicúsewa, piacué pucháibéeyéica íwítáiseca! Càmitacué píalimá cáinináca piicáca Dios cáininácaalícué piicáca èeri írícufyéí íwítáise càmfíyéica yáalíá Dios ìwali. ⁹iPícháanícué ìwali yái báawéerica pimànfiricuéca! iPíacué casímáica piicánica pibáyawaná ìwaliwa, néese pícháanícué ìwali! iPimàacacué píichawa yái casímáiná piwàwa pibáyawaná ìwaliwa, néese iwàwacutácué achúmaca piwàwa pibáyawaná ìwaliwa! ¹⁰Picàlidacué píichawa yái báawéerica pimànfirica Wáiwacali imàacacaténacué iwàwawa pibáyawaná ícha. Yásí imànicuécawa pírí cayábéeri.

No juzgar al hermano

¹¹Píacué nuénánáica, picácué pitàaní báawéeri iyú píwaliwáaca. Pitàanicaalícué báawéeri iyú áiba wenàiwica ìwali, càita nacái báawacaalícué piicácani ìwalíse yái imànfirica, càmítacué pimàni iyúwa Dios ichùulianá cáininánápinácué

piicáyacacawa. Càmitacué piicá Dios itàacái cáimiétaquéeri iyú, néese píasáidacuéca báawaca piicáca Dios itàacái càiride iyúwa wawàsi canéerica iwèni. Quéwa pimànicaalícué càì, yá píasáidacuéca piicáca píawawa càiride iyúwa cachàinírica Dios ícha, picàlidacáinacué càmítasa iwàwacutá pimànica càide iyúwa Dios itàacái ímáaná. ¹²Iyaca abéerita Dios, yái imàaquéerica walí itàacáíwa. Piwàwalicué nacái yái Dios imàaquéerica walí itàacáíwa, yácata nacái yúuwichàidéeripiná báawéeyéí wenàiwica, iwasèeripiná nacái áibanái wenàiwica Dios yàasu yúuwichàcáisi ícha. Iná canáca yéewanácué pitàanica báawéeri iyú áiba wenàiwica ìwali, abéericáináta Diosquéí yáaliéerica wenàiwica íwítáise.

Inseguridad del día de mañana

¹³Siucade péemiácué cayába piacué icàlidéeyéica càì: “Siucade wàcawa áiba yàcalé írículé, táwicha nacái. Yá wayamáapínacawa néenibàa abéeri camuí. Yá wamànipiná wàasu wawàsiwa weedácaténá walíwa plata mamáalàacata”, càicué píimaca. ¹⁴iPíacué càì píimaca, càmícáinacué píalíwawa càinápinácaalí pichàbáanápínáwa táwicha èeri! Canácata wéená iyéeri càiripináta cháí èeri írícu. Càide iyúwa waicácaalí samànéeri achúmasíwata, néese yáta canácani, càita nacái wàyaca cháí achúma èerínata. Càmita wáalíwawa càicaalínápiná wéetáwa. ¹⁵Iwàwacutácué càì píimaca: “Wáiwacali iwàwacaalí wamànica càì, yásí wàyaca néenibàawa, wamànica nacái wawàsi”, càicué iwàwacutá píimaca. ¹⁶Quéwa máinícué piwàwaca pitàanica canúmaséeri iyú, cachàinícáinacué piicáca píawawa. Báawaca meedá

Dios iicáca yái cáimacáinacuéca piicáca píawawa. ¹⁷ Cawinácaalí yáaliérica cáinacaalí iwàwacutáaná imànica cayábéeri, néese càmicaalí imàni càì, yá imànica iyaca ibáyawanáwa.

Advertencias a los ricos

5 iPéemiacué cayábani, piacué judío cásuífeyéica camííyeyéica yeebáida Dios itàacái! iPícháanícué, péemianícawa nacái iwali yái báawéeri yùuwichàacáisi yàanèripinacuécawa pìwali! ² Yá báawapinacuéca píchani macáita piasu cawènfírca. Cuwée iyáapinacuéca píicha pibàle cayábéerica. ³ Yá cayàmipinacuéca píichani macáita yái piasu orooca, plata nacái. Cayàmicaalípinacuéca píichani, yásí macáita náalíacuéca piináwaná iwaliwa càmítacué piyúudàa catúulécanéeyéi piasu plata iyúwa, yái plata cáininéericuéca piicáca. Yácué piasu cawènfíri imáalàapinacuécawa píicha, néese piùwichàapinacuécawa cáiwíri iyú. Pidécuéca pìwacáidaca madécaná cawènfíri piásupináwa malééná èeri ipíchawáise èeri imáalàacawa. ⁴ Piasu plata yáasáidapiná cabáyawanacuéca píawa, yái plata camííricuéca pía wenàiwica írí fibaidéeyéicatécué pírí needácaténacué pírí pibànacale iyacaná. Yái Wáiwacali cacháinfírca náicha canánama, ichùulièrica nacái chènuníseeyéi úwi, idéca yéemiaca catúulécanéeyéi fícháaníca írí, níái fibaidéeyéicuéca pírí, nacháawàanacué piináwaná iwali, yá Wáiwacali yùuwichàidapinacué píawa. ⁵ Chái èeri írícu piyacuéca cayábéeri iyú, cásuífíri iyú nacái. Pideniacuéca macáita yái piwàwéerica casfímáicaténacué piwàwa. Pidécuéca piyáaca cadénama, yá walíibàacuéca pía càide iyúwa píraí walíibèyeyéi

nawalíibàidéeyéica cayábéeri yàacàsi iyú ipíchawáise nanúaca nía. IYá máinícué mawiénica piasu èeri Dios yùuwichàidacatáipinacué píawa càide iyúwa natécaalí píraí nanúacaténá nía! ⁶ Picàlidacuéca pichíwawa picháawàacaténá mabáyawanéeyéi iináwaná iwali, néese pinúacuéca nía, éwita càmícáanítacué napélia pía.

La paciencia y la oración

⁷ Quéwa, piacué nuénánáica yeebáidéeyéica Wáiwacali itàacái, píideniacué piùwichàanáwa mamáalàacata matuíbanáiri iyú àta Wáiwacali yàanàacataléta. Péemiacué comparación: Yái ibanéerica ibànacalewa iwàwacutá icùaca mamáalàacata matuíbanáiri iyú àta idàbacataléta unía yúuwàacawa. Néese iwàwacutá icùaca quiríta àta unía imáalàacatalétawa àniwa yeedácaténá bānacalé iyacaná. ⁸ Càita nacái picùacué mamáalàacata matuíbanáiri iyú, peebáidacué nái fiméeri iyú nacái mawiénicáiná Wáiwacali yéénáiwana yàanàanápíná.

⁹ Píacué nuénánáica, picácué pitàaní píríwáaca lúasi iyú, ipíchaná Dios yùuwichàidacuéca píawa. Yá mawiénica Dios yàasu èeri yùuwichàidáanápíná wenàiwica, càide iyúwa wenàiwica ibàlùacaalíwa capíi inùmálicu ipíchawáise iwàlùacawa. ¹⁰ Píacué nuénánáica, iwàwacutácué piyaca càide iyúwa profetanái icàlidéeyéicaté tàacáisi Wacuèriná Dios inùmálicuise. Yáté nàuwichàacawa Dios írípíná neebáidacáinaté itàacái, quéwa nàideniàcaté nàuwichàanáwa mamáalàacata matuíbanáiri iyú. ¹¹ Wáalíacawa casfímáica nía siùcáise de bàaluitécáiná nàideniàca nàuwichàanáwa matuíbanáiri iyú Dios írípíná. Píalíacuécawa Job iináwaná

ìwali. Satanás yáalimáidacaté iicáwani cachàiníri iyú. Ewitaté Job yùuwichàacáanítawa manuísíwata, càicáaníta iidenìacaté yùuwichàanáwa mamáalàacata; càmítatè iwènùada íwítáisewa Dios ícha. Píalíacué nacáíwa idécanáamité Job yùuwichàacawa manuísíwata, néeseté Wacuèriná Dios imànicaté írì cayábèeri manuísíwata, máinícáiná Dios iicáca wapualé, catúulécana nacáí iicáca wía.

¹²Quéwa péemíacué cayábani nuénánái yái tàacáisi máiníríca cachàini: Picácué píima “Báisi báisisíwata, Dios yáaliéricawa”, picácué càì píima. Picácué nacáí càì píima capiralèeri cáli ípídená ìwali, cáli ípídená ìwali nacáí, càinácaalí áiba wawási ípídená ìwali nacáí. Píimacaalícué “Báisisíta”, iwàwacutácué báisíríca pitàacáica. Píimacaalícué “Càmíta”, iwàwacutácué báisíríca pitàacáica. Picácué píima: “Báisi báisisíwata, Dios yáaliéricawa”, ipíchanácué Dios yùuwichàidaca píawa.

¹³Aibanáicaalí péenácué yùuwichàacawa, iwàwacutá nasutáca níawawa Dios ícha. Aibanáicaalí casímái iwàwa, iwàwacutá nacántàaca casímáiri iyú Dios írì nàacaténá írì cayábèeri. ¹⁴Aibacaalí cáuláica, iwàwacutá imáidaca ancianonái, níara icuèyéica wenàiwica yeebáidéyéica Jesucristo itàacái. Iwàwacutá imáidaca nía nasutácaténá írì Dios, napusúacaténá nacáí séenási ipùdàlicu idècunitàacá nasutáca írì Dios Wáiwacali ípídená ìwali.

¹⁵Yá manuícaalí ancianonái ínáidaca iwàwawa Dios ìwali ichùnianápiná cáuláiquéeri, náalíacáináwa Wáiwacali iwàwawa ichùnìaca cáuláiquéeri, yásí

ichùnìacawa yái cáuláiquéeri, yá Wáiwacali yeedápináca íchani, yái uláicáica. Cáuláiquéeri imànicaalítè ibáyawanáwa, yásí Wáiwacali imàacaca iwàwawa ibáyawaná ícha. ¹⁶Iná picàlidacué píichawa yái báawéerica pimànírícuéca piríwáaca, pisutáyacacuéca píichawáaca pimàcáanápínacué piwàwawa ícha yái píbayawanácuéca. Néese pisutácué píwaliwáaca Dios ícha ichùnianápinácué pía. Cayábacaalí wáiwítáise Dios iicápiná, wàyacaalí nacáí machacàníri iyú, néese wasutácaalí wíawawa Dios ícha, yásí Dios imànicué walí cayábèeri manuísíwata. ¹⁷Piwàwalícué càinácaalítè iyáaná Dios yàasu profeta ípídenéericaté Elías. Yácata abèeri asiali wanacáiri, quéwa Elías isutácaté Dios manuísíwata ipíchanátè unía yúuwàacawa, yéewacaténátè báawéeyéi wenàiwica nàuwichàacawa nabáyawaná ichùuliacawa. Yá máisisba camuí y medio canácaté unía; Dios imànicatè càide iyúwa Elías isutáaná ícha. ¹⁸Néese Elías isutácaté Dios ícha àniwa unía yúuwàacaténáwa àniwa, yá yèepùaca unía yúuwàacawa àniwa cáli ìwali, yèepùà bànacalé yàaca ìyacanáwa.

¹⁹Píacué nuénánáica, áiba péenácué iwènùadacaalí íwítáisewa Dios itàacái ícha, néese piyúudàacaalícué iwènùadaca íwítáisewa Dios írípíná àniwa, yá pimànicuéca píacawa cayábèeri manuísíwata. ²⁰Péemíacué cayábani, cawinácaalí iwènùadéerica áiba wenàiwica ibáyawaná íchawa, idéca icùaca cabáyawanéeri ipíchaná yéetácaawa méetáculé Dios ícha càiripínata. Yá nacáí Dios imàacapíná iwàwawa ibáyawaná manuírí ícha.

1 SAN PEDRO

Saludo

1 Núa Pedro abéeri apóstol Jesucristo ibànuèrica nucàlidacatená itàacái. Nutànàacué pírí cuyàluta piácué càmiyéica iya yàasu cáli íinatawa, iyéyéica Ponto yàasu cáli íinata, Galacia yàasu cáli íinata nacái, Capadocia yàasu cáli íinata nacái, Asia yàasu cáli íinata nacái, Bitinia yàasu cáli íinata nacái. ²Nutànàacué pírí cuyàluta, piácué Wáaniri Dios yeedéyéica yàasu wenàiwicanáipináwa càide iyúwaté íináidáanáwa bàaluité. Dios idéca ibànùaca Espíritu Santo piwàwaliculéué masacàcaténacué imànica píiwitáise, yéewanápinacué píubaidaca abéerita Dios irípiná, pimànicaténacué nacái càide iyúwa ichùulianá. Jesucristo íiraná imusúacatéwa íicha cruz ìwali yéetácaalítéwa píchawalínacué, piácué yeebáidéyéica itàacái, íná Dios idéca imàacacué iwàwawa pibáyawaná íicha. Nusutacué Dios íicha píripínacué imànínápinacué pírí cayábéeri mawèníiri iyú manuísíwata, imàcáanápinacué nacái piyaca matuíbanáiri iyú.

Una vida de esperanza

³Wàacué Dios irí cayábéeri, yái Wáiwacali Jesucristo Yáanirica. Dios idéca íicáca wapualé manuísíwata, íná idéca iwàlisàidaca wáiwitáise wadèniacatená wacáuca wàlisàywa chènuníiséerica. Càita Dios idéca imànica walí cayábéeri Jesucristo

imichàacáinátéwa yéetácáisi íicha. Iná yéewa manuíca wáináidaca wawàwawa idècunitàacá wacúaca Dios imànínápiná walí càide iyúwaté íimáaná. ⁴Dios idéca iwàlisàidacuéca píiwitáise yàacaténacué pírí piasu cawèníripináwa chènuníiséerica. Siùcáise de Dios icùaca iyaca píripínacué piasu cawèníiri cayábéeri, càmiírca yéewa áiba imáalàidacani càiripináta. ⁵Peebáidacáinacué Dios itàacái, íná icùacuéca pía ichàini iyúwa, iwasàcaténacué pía yàasu yúuwichàacáisi íichawa èeri imáalàacaalípináwa, càide iyúwaté íináidáanáwa imànínápinacué pírí cayábéeri macáita naicápiná.

⁶Iná yéewa casíimáicuéca piwàwa siùcáise de éwitàacáwa cawàwanáta iwàwacutácué piùwichàacawa manuísíwata achúma èerínatàacá, manuíri yúuwichàacáisi iyú. ⁷Péemiácué comparaci: Nawasàca oro ùuléeri quichái iyú needácaténá íicha macái wawàsi casaquèeri yéewanápiná masacàsiwaca yái oroca, cawènírica nacái, quírameníiri nacái. Càita nacái yái piùwichàanacuécawa yáalimáidacué íicáwa pía píasáidacatenacué peebáidaca Jesucristo itàacái báisíri iyú. Piideniacaalícué piùwichàanáwa matuíbanáiri iyú, yásí Dios íicácuéca peebáidáaná càiride iyúwa máiníiri cawènica macái oro íicha, orocáiná imáalàapínacáitawa

meedá áiba èeriwa. Iná peebáidacaalícué Jesucristo itàacái tàì fíméeri iyú, éwitacué piúwichàacáanítawa, yá Dios icàlidapínacué piináwaná cayábéeri iyúwa, imàacapínacué nacái piyaca cáimiétacanéeri iyú yáapicha, picamaláná mèlumèlúiri irícuwa, Jesucristo yàacaalípínáwa néese àniwa.

⁸Cáininácuéca piicáca Jesucristo éwitacué càmicáanítàacáwa pidé piicácani pituí iyúwa. Càita nacái peebáidacuéca itàacái siuca, yái càmiiricuécáwaca piicá, iná yéewa piyanídacuécawa casímáiri iyú manúsíwata Dioscáiná idéca isfímáidacuéca pía. Eeri mìnáná càmita náalimá nacàlidacani natàacái iyúwa cánacué yéewaná casímáica pía. ⁹Peebáidacáinácué Jesucristo, iná idéca iwasàacuéca pía Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha.

¹⁰Bàaluité Dios yàasu profetanái icàlidéeyéicaté tàacáisi Dios inùmálicuíse néewáidacatéwa Dios itàacái ìwali cachàiníiri iyú náalífacaténáwa càinápínacaalíté iyú wenàiwicanái yáalimá iwasàaca yáawawa Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. Yáté nacàlidaca Dios itàacái fíméerica Dios imànínápínátécué pirí cayábéeri mawèníiri iyú. ¹¹Bàaluité Espíritu Santo, Cristo ibànuerica, imàacacaté Dios yàasu profetanái yáalífacawa Cristo yàanàanápínáté, yùuwichàanápínáté nacáíwa, iyáanápínáté nacái cáimiétacanéeri iyú chènuniré icamaláná mèlumèlúiri irícuwa Dios yáapicha icùacaténá macáita. Néese profetanái néewáidacatéwa cachàiníiri iyú náalífacaténáwa cawínápínacaalí wenàiwicacani, yái wenàiwica Dios imàaquéericaté nacàlidaca ináwaná ìwali ipíchawáiseté yàanàaca, càita nacái càicaalínápínacaalíté yéenáíwaná yàanàaca. Néese profetanái nánáidacatéwa mamáalàacata

ìwali náalífacaténáwa càinacaalíté fímáaná yái tàacáisi Espíritu Santo imàaquéericaté nalí. ¹²Quéwa Dios imàacacaté profetanái náalífacawa càmiínápínáté nàasu èeri pinátani yái tàacáisi Espíritu Santo imàaquéericaté nacàlidaca Dios inùmálicuíse; néese Dios imàacacaté náalífacawa yàacaté nalí tàacáisi pirípínacué iyéeyéipínacaté madécaná camuí náamiwáise. Pidécuéca péemiaca Dios yàasu apóstolnái icàlidáaná pirí Cristo itàacái, fíméerica Cristo iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha. Nacàlidacatécué piríni Espíritu Santo ichàini iyú, yái Espíritu Santo ibànuerica chènuníise. ìMáini Dios yàasu àngelnái chènuníiseeyéi nawàwaca náalíaca néemiaca càinacaalí iyú Cristo iwasàaca wenàiwica Dios yàasu yùuwichàacáisi íicha!

Dios nos llama a una vida santa

¹³Iná pimichàidacué piíwítáiseewa pínáidacaténácuéwa cáalífacáiri iyú. Picácué picàma, néese piyacué cáimiétaquéeri iyú, piicácaténácué píchawa cayába. Manúicué piínáidaca piwàwawa Dios ìwali picùacaténácué matuíbanáiri iyú Dios imànínápínacué pirí cayábéeri mawèníiri iyú Jesucristo yàanàacaalípíná àniwa. ¹⁴Picácué pimàni pibáyawanáwa càide iyúwacué pimáníná bàaluité ipíchawáiseté píalíaca Dios ìwali. Néese peebáidacué Wáaniri Dios itàacái. ¹⁵Piyacué mabáyawanéeri iyú, mabáyawanéericáiná yái Diosca imáidéericuéca pía. ¹⁶Càité nacái profeta itànàaca Dios itàacái bàaluité; Dios fímacaté: “Piyacué mabáyawanéeri iyú, mabáyawanéericáiná núa”, fímaca yái Diosca.

¹⁷Píalífacuéwa càmita Dios iicá abéeri wenàiwica fíwítáaná càiride iyúwa cayábéeri áibanái íicha,

néese yùuwichàidapiná canánama báawéeyéi, ìwallíse yáí báawéerica namànírica. Iná píimacaalícué Dios ìwali Wáaniricani, yá ìwàwacutácué píaca iyéininá mamáalàacata idècunitàacá piyacuéca cháí èeri iricu.

¹⁸Dioscáiná idéca iwasàacuéca pía fícha yáí píiwitáise mica canéerica iwèni, yáí piawirináimi íiwitáiseca. Píalíacuéwa máiniiricaté cawènica Dios írini yáí iwasàanátacué pía yàasu yùuwichàacáisi fíchawa. Càmitaté ipáyaidani oro iyú, càmita nacáí quírameníri plata iyú, yáí wawási imáalèeripinácawa.

¹⁹Néese Dios iwasàacaté wía yàasu yùuwichàacáisi fíchawa Cristo íraná caweníri iyú, Cristo yéetácáinatéwa iyúwa sacrificio wáichawalíná. Bàaluité Dios ichùuliaca yàasu wenàiwica nanúanápínaté cordero iyúwa sacrificio nabáyawaná ìwalísewa, yáí oveja wálisàí cayábéeri, canéerita isacàa. Càita nacáí Cristo, yáí cayábéerica íiwitáise, mabáyawanéeri nacáí yéetacatéwa wáichawalíná yéewacaténá Dios imàacaca ìwàwawa wabáyawaná fícha. ²⁰Bàaluitésíwata èeri ipíchawáiseté, yáté Dios íináidacawa ibànúanápínaté Cristo yéetánápínáwa èeri mnanáí fíchawalíná. Cristo idéca yàanàaca malééná èeri ipíchawáise èeri imáalàacawa, iyúudàacaténácué pía. ²¹Cristo idéca imàacacué peebáidaca Dios itàacáí, yáí Dios imichàidéericaté Cristo yéetácáisi fícha. Néeseté Dios imàacaca Cristo iyaca yáapicha chènuniré cáimiétacanéeri iyú, icamaláná mèlumèluíri iricuwa icuacaténá macáita. Càita peebáidacuéca Dios, picùacuéca piyaca nacáí Dios imànínápínácué píri cayábéeri.

²²Peebáidacuéca càide iyúwa ímáaná yáí tàacáisi báisíirica, íná Dios idéca masacàaca imànicuéca píiwitáise cáininátacaténácué piicáca

áibanáí báisíiri iyú cawinácaalí wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacáí, piicáanápínácué nía càiyéide iyúwa peenánáíwa Wáiwacali ìwalísená. Iná ìwàwacutácué cáinináca piicáyacacawa mabáyawanéeri iyú, báisíiri iyú nacáí, macáitacué pichàini iyúwa. ²³Dios idéca ìwàlisàidacuéca píiwitáise pidèniacaténácué picáucawa chènuníseerica. Càmitacué Dios yàa picáuca imáalèeriwa càide iyúwacué pisèenáimi imànínaté cháí èeri iricu. Néese yáí Dios cáurica, càmfírca imáalàawa, idéca ìwàlisàidacuéca píiwitáise itàacáí iyúwa, yáí tàacáisi peebáidéericuéca. ²⁴Càité nacáí profeta itànàacaté Dios itàacáí íiméerica:

“Càide iyúwa masicáí idaluériwa imáalàacaalíwa ráunamáita, càide iyúwa nacáí íiwichi yúuwàacaalíwa masicáí fícha, càita nacáí wía wenàiwicaca canánama: Ewita càasuíyícaalí wía, cáalíacáiyéicaalí wía nacáí, càicáaníta wàyacáita malééná èerita cháí èeri iricu.

²⁵Quéwa Wáiwacali itàacáí iyaca càiripínáta”,

càité íimaca yáí profetaca. Yáí Wáiwacali itàacáí, yacata tàacáisi nacàlidéericatécué píri píalíacaténácuéwa Jesucristo iwasàacuéca pía Dios yàasu yùuwichàacáisi fícha.

2 Iná piucacué píchawa píiwitáise báawéerimiwa macáí íiwitáaná, macáí chìwáí nacáí, macáí nacáí pucháibáanácué píiwitáiseca, yá nacáí macáí báawáanácué piicáca áibanáí nàasu caweníri ìwalíse, yá nacáí macáí báawéeri tàacáisi íiwitáaná picàlidéericuéca áibanáí ìwali.

²Péemiácué comparación: Máini quírasíinái icutáca ìinisi yáawamita nachàiniadacaténá naináwa. Càita

nacái iwàwacutácué péewáidacawa Dios itàacái ìwali cachàiníiri iyú, yái machìwéeri tàacáisica, pichàniadacaténácué píiwitáisewa Dios ìwali, àta Jesucristo yàanàacataléta iwàsacaténácué pía macái báawéeri fícha. ³Càita iwàwacutácué péewáidacawa Dios itàacái ìwali píalfacáinácuéwa báisiíri iyúcani Wáiwacali iicáca wapualé manuísíwata.

Cristo, la piedra viva

⁴Abédanamacué pimànica píiwitáisewa Wáiwacali yáapícha mamáalàacata. Péemiácué comparación: Aibanái imàniyéicaté ìba icapèená, náucacaté náichawa abéeri ìba canácáináté iwèni naicácani. Càita nacái abénaméeyéi èeri mìnánái caná iwèni naicáca Wáiwacali, quéwa Dios idéca ibàlùadacani iyúwa abéeri cachàiníiri náicha canánama. Yái Wáiwacali, càicanide iyúwa manuíri ìba cáuri Wáiwacali yàacáiná wacáuca càmiíri imáalàawa. ⁵Píacacatué càiyéide iyúwa cayúeyí ìba, píacué yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Dios idéca ìwacáidacuéca pía irípináwa. Càicuéca píade iyúwa manuíri templo cayábéeri, Dios imàníríca icapèepináwa, Espíritu Santo iyacaténá irícu. Dios idéca masacàaca imànicuéca píiwitáise píibaidacaténácué abéerita irípiná càide iyúwa sacerdotenái mabáyawanéeyéi, isutéeyéica Dios ícha áibanái irípiná, pimànicaténácué nalí cayábéeri nacái, pimàacacaténácué nacái píawawa Dios irí, píacaténácué irí cayábéeri nacái. Yácata sacrificio Dios iwàwéericuéca pimànica irípiná píiwitáise cayábéeri yáapíchawa. Yá casíimáipinácué Dios iicáca píasu sacrificio píyacáinácué abédanamata Jesucristo yáapícha, yái yéetéericatécué píichawalíná

pibáyawaná ìwalíise. ⁶Aiba profeta itànàacaté càiri tàacáisi bàaluité Dios inùmalicuíse. Dios ímamacaté:

“Càide iyúwa wenáiwica yeedácaalí cayábéeri ìba manuíri idàbacaténá imànica capíi dàalanama, càita nacái nubànùapíná israelitanái iríwa nacuèrinápiná, náií iyéeyéica Jerusalén iyacàlená irícu, áibaalí ípidenéri Sión. Máiní cayábéeri íiwitáise yái nacuèrinápináca nubànùeripínáca nalíwa, máiní nacái nùasu wenáiwicanái iwàwacutácani. Càicanide iyúwa cayábéeri ìba manuíri, máiníiri iwàwacutácawa nacái capíi irípiná, yái ìba wenáiwica needéerica nadàbacaténá namànica capíi. Cawinácaalí yeebáidéeyéipínáca itàacái, yái nacuèrináca, càmita achúma nawàwa neebáidáaná ìwalíisewa, numànipinácáiná nalíwa macáita càide iyúwaté nùumáaná nalí”,

càité ímaca yái Diosca.

⁷Máinícué cawènica píri yái íbaca, yái Jesucristoca, píacué yeebáidéeyéica itàacái, quéwa Dios imànipíná cachàiníiri iyú áibanái irí càmfíyéica yeebáida Jesucristo itàacái càide iyúwa yàasu profetanái itànàaná Dios itàacái bàaluité. Náimaca:

“Náií imàniyéicaté ìba icapèená, náucacaté náichawa abéeri ìba, canácáináté iwèni naicácani. Quéwa siucade máiníiri iwàwacutácawa capíi irípiná yái ìba náuquéericaté”,

ímamacaté yái profetaca icàlidacaténáté Jesucristo iináwaná.

⁸Càita nacái áiba profeta itànàacaté Dios itàacái Jesucristo ìwali. Ímamacaté:

“Aibanái càmitapíná neebáida itàacái, calúapíná nacái naicácani”,

cài fímaca yái tàacáisica. Siùca bàawaca naicáca Jesucristo càmícáiná neebáida Dios itàacái. Yá Dios yùuwichàidapíná níawa càide iyúwaté íináidáanáwa bàaluité.

⁹Quéwa Dios idéca yeedácuéca pía yéenibepínáwa, íná yéewa càicuéca píade iyúwa abéeri wenàiwica yàawíría. Wacuèriná Dios idéca imàacacué pía sacerdotenáipíná, píibaidacatenácué irípiná, pisutácatená Dios íicha wenàiwicanáí irípiná, píacatenácué nacái cayábéeri Wacuèriná Dios iríwa. Càicuéca píade iyúwa abéeri cáli néeseeyéí mabáyawanéeyéica, Dios yeedéeyéica yàasu wenàiwicapínáwa íbaidéeyéipíná abéerita Dios irípiná. Càita Dios idéca imànicuéca pírí yéewanápinácué picálidaca íináwaná íwali idéca imànica madécaná cayábéeri ichàini manuírí iyúwa, yái Dios imáidéericatécué pía catéeri íicha, yái píbáyawanáca pímaníiricatécué càmicaalíté píalía Dios íwali. Dios idéca imáidacuéca pía amalácatenácué imànica pííwítáise yéewanápinácué píyaca Dios icamalá írìcu, náapícha macáita yáaliéyéica Dios íwali. ¹⁰Bàaluité píyacuéca càide iyúwa canéeyéí yàawíría, quéwa siùcade Dios icuèyéicuéca pía. Bàaluité càmítacué píalíawa Dios iicáca pípualé, quéwa siùcáisede píalíacuéwa Dios iicáca pípualé manuísíwata.

Vivan para servir a Dios

¹¹Píacué nuénánáí cáininéeyéica nuicáca, nusutácué píícha wawàsi manuísíwata píicáanápinácué píawa iyúwa wenàiwica yèepuníyéicawa déeculé yàasu cáli íichawa, idècunitàacá píyacuéca cháí èeri írìcu, yácáinácué píasu cáli iyaca chènuniré. Píacué pímaní bāawéeri càide iyúwa pííwítáise bàaluisàimi iwàwáaná, yái

pííwítáise imàníricuéca ùwicáí píípunita, ipíchanácué pícaláacawa Dios íicha. ¹²Píyacué machacànífrí iyú cháí èeri írìcu yéewanápiná áibanáí càmíyéica yeebáida Dios naicáca yái cayábéerica pímaníricuéca. Siùca natàanicué píwali bāawéeri iyú càide iyúwacué pídéca nacáicaalícué pímaníca píbáyawanáwatá. Quéwa pímanícaalícué cayábéeri siùcade, yásí áibaalípiná nàapínaca Dios írì cayábéeríwa Dios yéemiacaalípiná èeri mìnánáí íináwaná íwali cànícaalíté namànírica, cànícaalíté nacái nàyaca.

¹³Pímanícué càide iyúwa nachùllianácué pía, macáita icuèyéicuéca píasu cáli, píasáidacatenácué cayábéeri ííwítáise yái Wáiwacalica. Peebácué itàacái yái náiwacalínaca icuèricuéca píasu cáli. ¹⁴Pímanícué càide iyúwa nachùllianácué pía, níara gobernadornáí náiwacalíná íbanuèyéicuéca píatalé nacapèedáidacatená bāawéeyéí ííwítáise, namànícatená nacái áibanáí írì cáimiétaquéri iyú, cawinácaalí imàníyéica cayábéeri. ¹⁵Dios iwàwacáinácué pímaníca cayábéeri, yéewanápinácué càmíta náalimá nacháawàaca píináwaná íwali, áibanáí máiwítáiseeyéica càmíyéica iwàwa yáalíacawa.

¹⁶Báísíta pídeníacué abéerita Píiwacalíwa chènuníseríca, yái iwásèericatécué pía bāawéeri íicha. Quéwa càmíta Wáiwacalí iwásàacué pía pímanícatenácué píbáyawaná meedá. Néese pímanícué abéerita càide iyúwa Dios ichùllianá, yàasu wenàiwicacáinácué pía. ¹⁷Píicácué macái wenàiwica cáimiétaquéri iyú. Cáininácué píicáca macái yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, níacáinácué péenánáica nía Wáiwacalí íwalíisená. Píacué Dios icàaluíníná. Píacué nacái ímíétacaná yái wenàiwica icuèricuéca píasu cáli.

El ejemplo del sufrimiento de Cristo

¹⁸Píacué áibanái yàasu wenàiwicaca, íbaidéeyéica mawèníiri iyú. Peebáidacué píuwacali itàacáíwa cáimiétaquéeri iyú, càmita abéta níái ichùulièyéicuéa pía éeréeri iyú, néese nía nacái báawéeyéica íiwitáise, imàníiyéicuéa píri báawéeri. ¹⁹Cayábaca Dios iwàwa iicáca piideniacuéca yùuwichàacáisi matuíbanáiri iyú mabáyawanácaallicué pía, piùwichàacaallicuéwa càì pisíimáidacatená Dios. ²⁰Quéwa pimànicaallicué pibáyawanáwa, néese piideniacaallicué piùwichàanáwa matuíbanáiri iyú nàuwichàidacaallicué pía, néese càmitacué cawèni Dios iicáca piùwichàanáwa, cabáyawanácáinacué pía meedá. Quéwa nàuwichàidacaallicué pía ìwalíise yái cayábéerica pimàníirica, néese piideniacaallicué piùwichàanáwa matuíbanáiri iyú, yásí cawènica Dios iicacué piùwichàanáca. ²¹Yácáiná Dios imáidacatécué pía piideniacaténacué piùwichàanáwa matuíbanáiri iyú nàuwichàidacaallicué pía ìwalíise yái cayábéerica pimàníirica. Cristo yùuwichàacáinatéwa píchawalínacué yáasáidacatenacué píri iwàwacutacué pimànica càide iyúwaté Cristo imàníiná. ²²Canacátáita Cristo imànté ibáyawanáwa, canásfwata. Càmitaté ichìwáida wenàiwica, ibatàa abéeripináta. ²³Nacúisacaté náichawani báawéeri iyú, quéwa càmitaté itàani báawéeri iyú nalí. Nàuwichàidacaté Cristo, quéwa canátaté ibáulianá nía. Néese imàcacacaté yáawawa Dios íri mamáalàacata, yái yùuwichàidéeripináca báawéeyéi wenàiwica machacàníiri iyú.

²⁴Cristocata yái itéericaté ìwaliwa wabáyawaná yùuwichàanápínatéwa wabáyawaná ìwalíise iiná iyúwa cruz ìwali. Yáté Cristo yéetátacéwa wáichawalíná wabáyawaná ìwalíise, yéewanápiná wamàacaca wáichawa yái báawéerica wamàníirica. Càité Cristo yéetácawa yéewanápiná wáyaca machacàníiri iyú Dios iicápiná. Nacapèedáidacaté Cristo cabèesi iyú báawanama ipchawáiseté natàtàacani cruz ìwali. Inacué Cristo icháuná ìwalíise idéca píiwitáise ichùnìacawa pibáyawaná íchacuéwa. ²⁵Quéechatécáwa piméeràacatécuéwa méetàuculé Dios ícha càide iyúwa ovejanái iméeràacaalíwa canéeyéica icuèriná. Quéwa pidécuéca piwènúadaca píiwitáisewa Cristo írípíná yái icuèricuéca píiwitáise cáininéeri iyú càide iyúwa pastor icùtacaalí yàasu ovejanáíwa.

Cómo deben vivir los casados

3 ¹⁻²Càita nacái píacué inanái caníríiyéica, pimànicué càide iyúwa piníri iwàwáaná. Yásí níara abenaméeyéi càimíiyéicatàacáwa yeebáida Jesucristo itàacái nawènúadapíná íri náiwitáisewa, éwitacué càmicáanáwa píalàa nía báawanama, naicáciná pimànicuéca cayábéeri, piyacaallicué machacàníiri iyú nacái piníri yáapichawa piacaténacué ímíetacaná càide iyúwa Dios ichùulianacué pía. ³Píacué inanái caníríiyéica, picacué máiní pínáidáanicawa ìwali càinácaallicué iicacánáwa. Picacué máiní pichùnìaca píiwita ibáináwa cawèníri iyú. Càita nacái picacué máiní picúada piwáliwa oróíri tùliquichi cawèníirica. Picacué nacái máiní picutáca pibàlepináwa máiníri cawènica. ⁴Néese pichùnìacué cayába píiwitáisewa piwàwalicúsewa. Picacué cachàini piicáca píawawa áibanái ícha,

néese pimànicué áibanái irí éeréeri iyú. Yásí casímaicué Dios iicáca pfiwítáise càiride iyúwa wawàsi cayábéeri iicacánáwa, càmfiri imáaláawa. ⁵Càité nacái inanái namànica bàaluité, Dios yàasu wenàiwicaca. Nachùnìacaté náiwitáisewa cayábéeri iyú nawàwalicúsewa bàaluité, yáté cawènica Dios iicáca náiwitáise. Manuicaté nàináidaca nawàwawa Dios ìwali imànínápinaté nalí cayábéeri càide iyúwaté ímáaná nalí. Namànìcaté nacái càide iyúwa nàacawéeri iwàwáaná. ⁶Càité Sara imànica, úái Abraham ínuca. Umànìcaté càide iyúwa Abraham iwàwáaná. Yáté úumaca ìwali “nuíwacali”. Yá càicuéca pífade iyúwa Sara íidunái pimànicaalícué cayábéeri piacawéeri íríwa, càimicáalí nacái cáalu piacué.

⁷Càita nacái piacué aslanái cáinuíyéica. Piyacué pínu yáapichawa cáalífacíri iyú. Peedacué úasupiná piacaténacué uímiétacaná. Pimànicué càì ulí cayábéeri cáalífacíri iyú càmicáiná cachàini úa càide iyúwacué cachàiníná pía. Piacué uímiétacaná nacái Dioscáiná idéca imànica ulí cayábéeri mawèníri iyú yàacaténá ucáuca càmfiri imáaláawa càide iyúwa imànínacué píri. Piacué uímiétacaná yéewanápiná Dios yeebácuéca píri pisutáanacué ícha.

Los que sufren por hacer el bien

⁸Siúcade peémiaicué cayába, macáitacué pía. Abédanamacué pimànica pfiwítáisewa píapichawáaca, piicáyacacaténacuéwa catúlulécaneéri iyú, cáininéeri iyú nacái, abémisanacáinácué pía Wáiwacali ìwalísená. Piicacué pipuléwáaca. Picácué cáimacái piicáca píawawa áibanái ícha. ⁹Picácué pimàni irí báawéeri cawinácaalí imànífiricuéca píri

báawéeri. Picácué nacái picuísani éwita icuísacaalícué pía. Néese pitàanicué irí cayábéeri nacái, pimànicué irí cayábéeri nacái, Dioscáiná imáidacatécué pía imànìcaténacué píri cayábéeri. ¹⁰Càité áiba profeta idéca itànàaca Dios itaacái:

“Piwàwacaalí piyaca manùba èeri casíimáiri iyú, yá iwàwacutá picùaca pinènewa pitàanicáicha báawéeri tàacáisi, picùa nacái pinùmawa ipíchaná picàlidaca pichìwawa.

¹¹Piwènúada pfiwítáisewa báawéeri ícha, yá pimàni cayábéeri. Píalimáida macái pichàini iyúwa piyacaténá matuíbanáiri iyú áibanái yáapicha; picácué pipélicá nía.

¹²Yácáiná Wacuèriná Dios icùaca wenàiwica ìyèeyéica machacàníri iyú Dios iicápiná, yeebá nacái nasutáaná ícha; quéwa Dios yúuwidaca imànica wenàiwica imàníyéica ibáyawanáwa”,

ímaca yái Dios itaacáica.

¹³Batéwa macái wenàiwica cayába naicápinacué píawa pimànicaalícué cayábéeri mamáalàacata, yá càmitacué nàuwichàida píawa. ¹⁴Quéwa éwita nàuwichàidacaalí píawa ìwalíise yái cayábéerica pimànífiricuéca, càicáaníta Dios imànìpinacué píri cayábéeri. Picácué cáalu pía piùwidenái íchwawa. Picácué nacái achúma píináidacawa piwàwawa.

¹⁵Néese piacué Píiwacali Cristo icàaluínináwa macái piwàwalicúsewa. Aibanáicaalícué isutá yéemiawa pía càinacaalí peebáidéerica, yá picàlidacué nalí Jesucristo ìnàwaná, yái peebáidéericuéca itaacái. Picàlidacué nalíni cáimiétaquéeri iyú, éeréeri iyú nacái. ¹⁶Pimànicué

cayábéeri, yéewanápiná áibanái itaanícaalícué piwali báawéeri iyú peebáidacáinacué Cristo itàacái, yásí báica nía nataacái báawéeri iwaliwa, pimànicáinacué abéerita yái cayábéerica.

¹⁷Pimànicaalícué pibáyawanáwa, yásí piùwichàapinacuéwa pibáyawaná ichùuliacawa. Quéwa caná iwèni Dios iica yái piùwichàanacuécawa cabáyawanacáinacué pía meedá. Quéwa Dios imàacacaalícué áibanái yùuwichàidaca pía iwálíise yái cayábéerica pimànfiricuéca, yásí máini cawènica Dios iicácuéca piùwichàanáwa, càmicáinacué cabáyawaná pía. ¹⁸Yácáiná Cristo nacái yùuwichàacatéwa mabáyawanéeri iyú. Cristo yéetacatéwa wáichawalíná wabáyawaná iwálíise, abé yàawíríata, néese càmita quirínama yéetacáwa. Cayábéericaté íiwitáise yái Cristoca, quéwa càicáanita yùuwichàacatéwa wáichawalíná, wía báawanameyéica itécaténá wía Dios yàatalé, yéewanápiná nacái cayábaca wáapicha Dios. Yéetacatéwa càide iyúwa wenàiwica, quéwa cáucaté iwàwa cáuri mamáalàacata. ¹⁹Néese idécanaámíté Cristo yéetacáwa, yáté yàacawa iwàwa cáuri iyú yàacaténáté iicáca infierno iriculé icàlidacaténáté nalí tàacáisi, níara yéetéeyéimicawa báawéeyéica íiwitáise nadacuèyéica presoíri iyú. ²⁰Níacata càmiyyéicaté yeebáida Dios itàacái bàaluité Noé yàasu èerimíté. Idècunitàacá Noé imànicaté arca, yái manuírí lancha nacáirica, yáté Dios idècuníacawa quiríta nawènúadacaténáté náiwitáisewa báawéeri fícha, níara èeri mìnánáca. Ochocaté namanùbaca níái Noénáica yeebáidéeyéicaté Dios itàacái nawàlùacaténátéwa arca iriculé, yá cáucaté nía manuírí yéesacái fícha, inuéricaté áibanái èeri

mìnánái canánama. ²¹Yái yéesacái íimáanaca càicanide iyúwa wabautizáanáwa úni yáaculé, wía yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Càide iyúwaté arca iwasàanaté Noénái úni yéesacái fícha, càita nacái Jesucristo iwasàaca wía Dios yàasu yùuwichàacáisi fícha weebáidacaalí Jesucristo itàacái wabautizacaténáwa úni yáaculé. Jesucristo yáalimá iwasàaca wía imichàacáinátéwa yéetacáisi fícha. Yái wabautizáanacáwa, càmita íimáaná wàapidacáita wáichawa meedá, néese íimáanaca wasutáca Dios fícha wawási imàacáanápiná iwàwawa wabáyawaná fícha, ichàiniadacaténá wía nacái yéewanápiná wàyaca machacàníri iyú Dios iicápiná. ²²Jesucristo imichàacatéwa chènuniré, yá iyaca siúcáisede Dios yéewápuwáise icùacaténá macáita Dios yáapicha, macáita ángelnái, macáita demonio íiwacanánái nacái icuèyéica yàasu cáliwa chènuníiseeyéi, cháí èeri iricu nacái.

Servir según los dones recibidos de Dios

4 Cristo yùuwichàacatéwa iiná iyúwa, íná càita nacái iwàwacutácué pichùnìaca píiwitáisewa yéewanápinacué màulenaca pía piùwichàacaténáwa Cristo irípiná matuíbanáiri iyú. Wàuwichàacaalíwa wainá iyúwa Cristo irípiná weebáidacáiná itàacái, yásí chuica wáicha wabáyawaná, yái wáiwitáise bàaluisàimi cabáyawanéerica. ²Néese idècunitàacá piyacuéca cháí èeri iricu, yá pimànipinacué càide iyúwa Dios iwàwáaná, càmfíritacué càide iyúwa píiwitáise bàaluisàimi iwàwáaná. ³Bàaluité piúcacatécué madécana èeri pimànicaténacué càide iyúwa èeri mìnánái imàníná càmiyyéica yeebáida Dios itàacái. Pimànicatécué báawéeri macái íiwitáaná

mamáalàacata mabáiníri iyú áibanái yàacuésemi. Pimànicatécué nacái piiná iyúwa yái càmírica Dios íbatàa wenàiwica imànica. Picàmacatécué nacái manuúri fiesta írìcu, piyáacaalítécué piyáacaléwa manuú máiwitáiséeri iyú áibanái yáapicha icàméeyécué piápicha báawanama, imàniyéicátécué piápicha nacái máini báawéeri wawàsi nainá iyúwa piacaténacué ídolo icàaluíniná, níai cuwáinái yéenáiwána. ⁴Siucacué piacawéeyéiná bàaluisàna náináidacawa naicáidacéca pirí, natàanicué nacái piwali báawéeri iyú càmicáinacué quirínama piacawéeridaca nía namànicaalí nabáyawanáwa manuúsiwata málaléquéeri iyú. ⁵Quéwa áiba èeriwa iwàwacutápiná nabàlùacawa Dios fipunita, yái Dios icàlìdéeripináca iwàwacutáaná nàuwichàacawa nabáyawaná ichùllacawa, macáita báawéeyéi, níai cáuyécáwaca, nía nacái yéetéeyéimicawa. ⁶Níai yéetéeyéimicawa yeebáidéeyéicaté Jesucristo itàacái cháí èeri írìcu néemlàcaté yái cayábéeri tàacáisica yéewanápináté nadèniaca nacáucawa càmíri imáalàawa Dios yáapicha, éwitaté iwàwacutácaníta néetácawa càide iyúwa macái èeri mánaná.

⁷Siuca mawiénicani yái èeri imáalàanápínacawa. Iná picuacué piawawa cayába pisutátacénacué piawawa Dios fícha cáimiétaquéeri iyú iyúwa cáalíacáiyéi.

⁸Máini iwàwacutácúe cáinináca piicáyacacawa. Cáininácaalí waicáca áibanái, yásí wamàacaca wawàwawa nabáyawaná fícha, cànínacaalí báawéerica namànírica walí, yéewanápiná nacái Dios imàacaca iwàwawa wabáyawaná fícha. ⁹Peedacué piataléwa áibanái wenàiwica casíimáiri iyú, yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Picacué calúa pía íwalíse,

néese piyúudàacué wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái nèepunícaalíwa déeculé nacapèe fíchawa. ¹⁰Dios idéca imàacacué pirí chàinisi abéechúanaméeri iyú pimànicaténacué pífbaidacaléwa Dios írípíná. Dios imàacacué pirí piasu cawèníri nacái, càide iyúwa iwàwàanacué imàacaca piríni, yéewanápinacué piyúudàayacacawa. Iná pimànicué cayábéeri piríwáaca càide iyúwa Dios ichàiniadàanacué pía. ¹¹Picàlìdacaalícué Dios itàacái, picàlìdacué nalíni càide iyúwa Dios itàacái fímáaná. Piyúudàacaalícué áibanái, piyúudàacué nía càide iyúwa Dios imàacáanacué pirí chàinisi. Cànínacaalícué pimàni, pimànicué macáita machacàníri iyú, mabáyawanéeri iyú nacái yéewanápiná áibanái wenàiwica neebáidaca Jesucristo itàacái nàacaténá Dios írì cayábéeri. Jesucristo icùapíná macáita càiripínáta fíwitáise cachàiníri iyúwa, icànèerica mèlumèlufri iyú chènuniré. Báisíta, amén.

Sufrir como cristianos

¹²Píacué nuénánái cáininéeyéica nuicáca. Manuúri yúuwichàacáisi idéca yàanàaca piwalícué. Picacué píináidawa manuúsiwata piicáca yái manuúri yúuwichàacáisica yáalimáidéericuéca iicáwa pía càide iyúwa quichái masacàacaalí imànica oro, yáasáidacaténá asáisi báisícaalícué peebáida Cristo. Picacué píináidawa càmínápinacué iwàwacutá piùwichàacawa. ¹³Néese casíimáicué piwàwa manuúsiwata píalimácáinacué piideniaca piùwichàanáwa Cristo írípíná càide iyúwa Cristo ìdenianaté yúuwichàanáwa, yéewanápinacué piyanídacawa cachàiníwanái Cristo yàanacaalípiná cachàiníri iyú, icamaláná mèlumèlufri írìcuwa, icùacaténá macáita fíwitáise cachàiníri iyúwa.

¹⁴Casíimáipínacué piwàwa áibanái

itàanicaalícué piwali báawéeri iyú ìwalíse yáí peebáidáanácúéca Cristo itàacái. Yá casímáipínacué piwàwa yácáiná Espírítu Santo yàacawéeridacuéca pía mamáalàacata icùacaténacué píuwitáise Dios ichàini manuírí iyú.¹⁵ Càmita nutàani yùuwichàacáisi ìwali yàanèrica èri minaná ìwali inuéyéica wenàiwica, nía nacái cayéedéyéica, nía nacái imàníyéica báawéeri áibanái irí; nía nacái máiníyéica iwàwaca isutáca yéemiawa áibanái yàasu tàacáisi ìwali.¹⁶ Quéwa piùwichàacaalícuéwa ìwalíse yáí peebáidáanácúéca Cristo itàacái, picácué báí pía ìwalíse, néese pía Dios irí cayábéeri náalíacáinacué piwali Cristo yàasu wenàiwicaca pía.¹⁷ Idéca yàanàaca nàasu èri Dios idàbacatáipínáta yùuwichàidaca èri minaná nabáyawaná ìwalíse. Quéechacáwa Dios yùuwichàida wía siùca, wía Dios yéenibeca. Dios idéca idàbaca imàacaca wàuwichàacawa càide iyúwa wenàiwica icapèedáidacaalí yéenibewa, íná yéewa wáalíacawa máinípiná cachàiníwanái Dios yùuwichàidaca èri minaná manuísíwata, cawinácaalí càmiyéica yeebáida Dios itàacái.¹⁸ Iwàwacutá wàuwichàacawa manuísíwata cháí èri irícu, éwita Dios yàasu wenàiwicacáaníta wía, Dios yéewáidacáiná wía yùuwichàacáisi iyú àta wàacatalétawa èri fícha. Iná wáalíacawa Dios yùuwichàidáanápiná cabáyawanéeyéi wenàiwica càiripínáta, cawinácaalí nacái báawéyéica iicá Dios.¹⁹ Iná wía yeebáidéyéica Jesucristo itàacái, Dios iwàwacaalí wàuwichàacawa Cristo irípiná, yá iwàwacutá wamànica cayábéeri mamáalàacata, wamàacacué nacái wíawawa Dios icáapi irículé icùacaténá wía, yáí Dios idàbéericaté wía,

imàníiripínáca nacái walí càide iyúwaté ímáaná.

Consejos para los creyentes

5 Siúcade nuwàwaca nùalàacuéca pía piácué ancianoca icuèyéica wenàiwica yeebáidéyéica Jesucristo itàacái, iwacáidáyaquéyéicawa yàcalé imanùbaca. Ancianoca núa nacái càide iyúwacué pía. Nuicácaté Cristo yùuwichàacawa cruz ìwali, yá nucalídaca iináwaná ìwali. Néese Cristo yàanàpinácaalí àniwa icamaláná mèlumèluírí irícuwa, yásí wàyapíná Cristo yáapícha cáimiétacanéeri iyú, wacùacaténá yáapícha macáita.² Piácué ancianoca, picùacué Dios yàasu wenàiwica yeebáidéyéica Jesucristo itàacái, níara wenàiwica Dios imàaquéyéicuéca picùaca. Péewáidacué nía, picùacué nía cáininéeri iyú càide iyúwa pastor icùacaalí yàasu ovejanáíwa. Picùacué nía casímáiri iyú càide iyúwa Dios iwàwáaná. Piácué ancianoca, picácué picutá madécaná plata. Néese píibaidacué Dios irípiná picùacaténacué yéenibe cayába macái pichàini iyúwa piwàwalícuísewa.³ Picácué pichùulá nía cachàiníri iyú; picácué piwàwa náiwacalícuéca pía, níái Dios imàaquéyéicuéca picùaca. Néese picùacué nía cayábéeri iyú, piyacué nacái machacàníri iyú Dios iicápiná, píasáidacaténacué nalí càinácaalí Dios iwàwáaná nàyaca.⁴ Yá áibaalípiná Wáiwacali yàanàpiná, yáí Wáiwacalísiwaca, wía ancianoca icuèyéica wenàiwica yeebáidéyéica Jesucristo itàacái, càide iyúwa pastor icùacaalí yàasu ovejanáíwa cáininéeri iyú. Wacùacaalí nía cayábéeri iyú, yásí Wáiwacali yàapíná walí wàasu coronawa càmfíri imáalàawa, wáiwita ìwalíiripíná, yá wàyapíná Wáiwacali yáapíchawa icamaláná mèlumèluírí irícu càiripínáta,

cáimíetacanéeri iyú, wacùacaténá macáita yáapicha.

⁵Càita nacái piacué càmfíyéica máini béeyéi, piacué ancianonái fímiétacaná, níai icuèyéica wenàiwica yeebáidéyéica Jesucristo itàacái. Pimànicué nacái càide iyúwa nàalàanacué pía. Piacué pímiétacanáwáaca piyúdàayacacuéwa, picacué cáimacái piicáca píawawa, càide iyúwa Dios itàacái fímáaná, abéeri Dios yàasu wenàiwica itànèericatè:

“Dios yùuwidaca imànica wenàiwica icàlìdeyéica ináwanáwa càmitasa nawàwacutá Dios, quéwa Dios imànica cayábéeri mawènfiri iyú nalí cawinácaalí yáaliyéicawa nawàwacutáca Dios iyúudàaca nía”,

fímaca yái Dios itàacáica.

⁶Iná piacué Dios icàaluíniná, yái cachàinírica náicha canánama; pimànicué nacái càide iyúwa ichùulianacué pía. Picacué máini cachàini piicáca píawawa Dios iicápiná, picacué máini cáimacái piicáca píawawa. Néese áibaalípiná yàanàcatáipinátacué péenáiwaná, èeri imàalàapinácaalíwa, yási Dios imànicué píri cayábéeriwa wenàiwicanái iicápiná. ⁷Picàlidacué Dios íri yái cáalúunacuéca píináidacawa, néese manuícué píináidaca Dios ìwali, píibàacué piwàwawa iwéré, Dioscáiná iwàwalicuéca pía mamàalàacata, icuacuéca nacái pía.

⁸Picùacué cayába píawawa cáalíacáiri iyú ipíchanacué pimànica píbáyawanáwa. Piicacué píichawa cayába ipíchanacué piùwide Satanás yáalimáidaca pía, piwènúadacáchacué píiwitáisewa Dios íicha. Satanás, yái icháawàidéerica waináwaná ìwali, yèepunícawa yáalimáidaca wenàiwica yeebáidéyéica Jesucristo itàacái, imàacacaténá

nacaláacawa Dios íicha càide iyúwa león cháwi nacáiri caluérica yèepunícaalíwa, fícháaníca, canàicáináni, icutáca iyáapináwa wenàiwica. ⁹Peebáidacué Jesucristo itàacái cachàiníri iyú, yéewacaténacué píbàlùacawa tàì fíméeri iyú Satanás íipunita, ipíchanacué piwènúada píiwitáisewa Dios íicha. Càmitacué pía abéta yùuwichàawa Cristo íripiná. Néese péenánacué iyéeyéica macái cáli íinata imanùbaca, nàuwichàaca nacáíwa siúcata Cristo íripiná càide iyúwacué piùwichàanáwa, neebáidacáiná itàacái. ¹⁰Quéwa idécanáamicué piùwichàacawa Cristo íripiná achúma èerita, yási Dios ichàiniadacué píiwitáisewa cayábéeri iyú peebáidacaténacué Jesucristo itàacái macàaluíniná tàì fíméeri iyú cachàiníwanái mamàalàacata. Yái Diosca, yácata yái cáininéerica iicáca wía manuísíwata, imáidacaté wía wàyáanápiná abédanamata Jesucristo yáapicha, wacànacaténá mèlumèlúiri iyú yáapicha càiripináta Dios icamaláná írìcu chènuniré. ¹¹Wàacué Dios íri cayábéeri icùapinácáiná macáita càiripináta ichàini manuíri iyúwa. Báisíta, amén.

Saludos finales

¹²Nubànùacué píri yái achúméerína cuyàlutaca Silvano yáapicha, áibaalí íipidenéerica Silas, yái wéenasàirica yeebáidéerica Jesucristo itàacái. Manuíca nuínáidaca nuwàwawa Silvano ìwali imànínápiná cayábéeri càide iyúwa nusutáaná íicha. Nudéca nutànàacuéca píri yái cuyàlutaca nùlàacaténacué pía éeréeri iyú, nucàlidacaténacué píri nacái Dios idéca imànicuéca píri cayábéeri mawènfiri iyú yáasáidacaténá cáininacuéca iicáca pía báisíri iyú. ¡Peebáidacué itàacái mamàalàacata cachàiníri iyú!

¹³Níái ìyéeyéica cháí Babilonia
 ìyacàlená irìcu yeebáidéeyéica
 Jesucristo itàacái, Dios
 yeedéeyéica yàasunáipináwa
 càide iyúwa yeedáanacué pía,
 nawàwalicué pía. Càita nacái
 Marcos yái nuiquéerica càiride

iyúwa nuiriwa iwàwalicué nacái
 pía. ¹⁴Pitàidáyacacuéwa cayábéeri
 iyú càide iyúwa abémisana.
 Nusutacué Dios ícha pirípinacué
 imàacáanápinacué piyaca
 matuíbanáiri iyú, píacué Cristo
 yàasu wenàiwicaca.

2 SAN PEDRO

Saludo

1 Núa Simón Pedro nubànùacué pírí cuyàluta. Núacata abéeri Jesucristo yàasu wenàiwica, yàasu apóstol nacái Jesucristo ibànùèrica nucàlidacaténá itàacái. Nubànùacué pírí yái cuyàlutaca, píacué yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái cáimiétaquéeri iyú abédanama càide iyúwa weebáidáaná. Càita Wacuèriná Dios yái Jesucristoca, idéca imànica walí macáita abédanamata, icùacáiná wenàiwica machacàníiri iyú, yái Jesucristo iwasèerica wía Dios yàasu yùuwichàacáisi fícha. ²Nusutacué Dios fícha pírípínacué imàacáanápínacué píalífacawa Dios ìwali manuísíwata cachàiníwanái mamáalàacata, Wáiwacali Jesús ìwali nacái, yéewanápiná namànicuécá pírí cayábéeri mawèníiri iyú manuísíwata, namàacacaténacué nacái pìyaca matuíbanáiri iyú.

Cualidades del cristiano

³Dios idéca imànica walí cayábéeri ichàini iyúwa, wía yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, íná wadèniaca macáita yái chàinisi wamápuèrica wàyacaténá siùcade càide iyúwa Dios iwàwáaná wacáuca càimíiri imáalàawa yáapichawa, wàacaténá nacái Dios iyéininá machacàníiri iyú. Càité Dios imànica walí imàacacaalíté wáalífacawa Jesucristo ìwali, yái imáidéericaté wía írípínáwa,

wàyacaténá yáapicha icamaláná mèlumèluíri írìcu, cáimiétacanéeri iyú nacái, yái Jesucristo cayábéerica náicha canánama. ⁴Càita Dios idéca imànica walí cayábéeri ichàini manuísíri iyúwa càide iyúwa íimáanáte, yái cayábéerica manuísíwéeri cawèníiri nacái, yéewanápinacué pidèniaca Dios íiwitáise mabáyawanéeri, yéewanápinacué nacái iwasàca píá èeri mìnánái íiwitáise fícha imáalèeripínacawa yáséeri iyú nabáyawaná ìwalíisewa, máinícáiná nawàwaca namànica nabáyawanáwa, níái èeri mìnánáica càimíyéica yeebáida Jesucristo itàacái. ⁵Dios idéca imànicuécá pírí yái cayábéerica, íná píacué yeebáidéeyéica Jesucristo, píalimáidacué macái pichàini iyúwa píyáanápíná mabáyawanéeri iyú. Néese, píalimáidacué píalíánápínáwa Dios ìwali cachàiníwanái mamáalàacata, píalífacaténacué cayábéeri ìwali báawéeri fíchaná cáalíacáiri iyú. ⁶Néese píalimáidacué picúanápiná píawawa báawéeri fícha ipíchanacué pimànica píbayawanáwa. Néese píalimáidacué pídenianápiná piùwichàanáwa mamáalàacata matuíbanáiri iyúta. Néese píalimáidacué pianápiná Dios iyéininá machacàníiri iyú, pímanícaténacué cayábéeri áibanái írì. ⁷Néese píalimáidacué cayábáanápíná píicáca áibanái yeebáidéeyéi Jesucristo itàacái,

càide iyúwa yéénayaquéeeyéiwa. Néese píalimáidacué cáinináanápíná piicáca nacái macáita èeri mìnanaí.

⁸Pimànicaalfúe manúsiwata macáita yái nucàlidéericuéca pirí, yásí máini cawènica Dios iicáca yái pimàníricuéca. Cawènírica yái píalíanacuécawa Wáiwacali Jesucristo ìwali. ⁹Quéwa cawinácaalí càmita imàni càide iyúwa nucàlidáanacué pirí, yá catáca íiwitáise càide iyúwa matuíri, càì nacáide iyúwa wenàiwica càmíri yáalimá iicáca déeculé, íimáichacáiná Dios imàacacaté iwàwawa fícha yái báawéerica imàníricaté quéechacáwa. ¹⁰Iná nuénánái, Dios idéca imáidacuéca pía, idéca nacái yeedácuéca pía yàasunáipínáwa, íná iwàwacutácué píalimáidaca pimànínápíná cayábéeri macái pichàini iyúwa cawènicaténacué pimànica yái imáidáanacuéca pía. Pimànicaalfúe càì, yá canacátáita picaláacuéwa Dios fícha. ¹¹Càita Dios itàidapínacué píawa máini cayábéeri iyú imàcáanápínacué pirí píasu cawèníripíná manuúri piwàlùacaténacuéwa yàcalé chènuníseeri iriculé Wáiwacali Jesucristo icùacataléca macáita càiripínáta, yái Wáiwacali iwaseerica wía Dios yàasu yùuwichàacáisi fícha.

¹²Iná nucàlidapínacué piríwani càì mamáalàacata éwitacué péemiácaanítani bàaluité, píalíacué nacái ìwali cayába, éwitacué nacái peebáidacáaníta tàì íiméeri iyú yái báisiiri tàacáisi néewáidéericatécué iyú pía. ¹³Idècunitàacá nùyaca cháì èeri iricu, iwàwacutácué nùalàaca pía numichàidacaténacué píiwitáise ipíchanacué píimáichaca yái tàacáisica píaliéericuécawa ìwali. ¹⁴Wáiwacali Jesucristo idéca imàacaca nùalíacawa nuétáanápínáwa mesúnamáita. ¹⁵Quéwa numànipíná macáita

nùalimáanáta nucàlidacaténacué pirí yái tàacáisi báisiirica, yéewanápiná nuétácadénaamiwa, yái píalimápinacué piwàwalica yái tàacáisica nuéwáidéericuéca iyú pía.

Los que vieron la grandeza de Cristo

¹⁶Bàaluité wéewáidacué pía Wáiwacali Jesucristo íiwitáise cachàiníri ìwali. Càita nacái wacàlidacatécué pirí Wáiwacali yàanàanápíná aléì èeri iriculé àniwa. Càmitaté wéewáidacué pía iyú yái piawirináimi íiwitáise cachíwéerica, yái wawàsi namànírica náalíacái iyúwa nachíwáidacaténá áibanái. Néeseté wéewáidacuéca pía báisiiri tàacáisi iyú waicácaínaté Wáiwacali watuí iyúwa, yái Wáiwacali cachàiníri íiwitáise icanéerica mèlumèluúri iyú, yái icamaláná chènuníseerica, wàyacaalíté yáapicha manuúri dúli íinata. ¹⁷Waicácaté Wáiwacali néenialíté Wáaniri Dios imàacacalíté Wáiwacali imàacaca yáawawa waicácani cáimiétacanéeri, mèlumèluúri nacái icamaláná chènuníseeri yáapichawa. Yáté Dios itàánica chènuníse, yá icàlidaca tàacáisi Wáiwacali ìwali íiméerica: “Yácata Nuúri nuwàwéeri cáininéeri nuicáca. Cayábaca nuwàwa nuicácani”, íimaca yái Diosca. ¹⁸Wéemíacaté yái tàacáisi chènuníseerica, wàyacáinaté Wáiwacali yáapichawa manuúri dúli íinatalé, chènuníseeyéi imàacacalíté yáawawa waicáca nía.

¹⁹Iná macáita idéca ichàbacawa càide iyúwaté profetanái itànàanaté Dios itàacái Cristo íináwaná ìwali. Càita wáalíacawa cachàiníwanái báisiiri iyúcani Cristo yàanàanápíná àniwa. Iwàwacutácué péewáidacawa ìwali yái tàacáisi Dios íiméericaté Cristo ìwali, peebáidacué nacái, yácaíná yái tàacáisi imàacaca wáalíacawa

càinàcaalí Dios iwàwa wàyaca. Yái Dios itàacái càicanide iyúwa lámpara icànacaalí catácalé àta Jesucristo yèepùacataléta yàanàaca àniwa aléi èeri iriculé. ²⁰Quéwa iwàwacutácué piwàwalica abéeri wawàsi càiripináta: Càmita yéewa wáalíacawa wéemiàcani wachàini iyúwa meedá càinàcaalí ímáaná yái tàacáisi Dios yàasu profetanái itànèericaté inùmaliçuise. Néese iwàwacutá Espíritu Santo iyúudàaca wía wáalíacaténá wéemiàcani, càinàcaalí ímáaná. ²¹Níacáiná Dios yàasu profetanái càmitaté nacàlida tàacáisi náiwitáise iyúwa càide iyúwaté nawàwáaná meedá; néese Dios yàasu wenàiwicaca nía icàlidéeyéicaté tàacáisi Dios inùmaliçuise, càide iyúwaté Espíritu Santo imàacáanáaté nacàlidacani.

Los que enseñan mentiras

2 Bàaluité nacái israelitanái yèewi nàyataté abenaméeyéi cachiwéeyéi iwicàlidéeyéica. Nacàlidacaté nachiwawa, náimacaté Dios yàasu profetanáicasa nía, icàlidéeyéicasa tàacáisi Dios inùmaliçuise. Càita nacái abenaméeyéi cachiwéeyéi yéewáidéeyéica wenàiwica nàanàapínacué pèewiré. Yá néewáidapiná wenàiwica cachiwéeri tàacáisi iyú, quéwa namànipiná càì ibàacanéeri iyú yéewanápiná áibanái iyúunáidaca cachiwéeyéi néewáidaca wenàiwica báisíiri tàacáisi iyú. Nàasu tàacáisi cachiwéeri itépiná wenàiwica Dios yàasu yúuwichàacáisi iriculé. Nacàlidapiná nachiwawa Wáiwacali iwali, náimapiná càmitasa Wacuèrináni, yái Jesucristoca yéetèericatéwa wáichawalíná iwasàcaténá wía Dios yàasu yúuwichàacáisi íicha. Quéwa néetápinácaalíwa, yáta Dios idàbapiná yúuwichàidaca níawa manuísíwata. ²Madécaná

icàlidéeyéica iináwanáwa neebáidáanása Jesucristo itàacái neebáidapiná cachiwéeyéi yàasu tàacáisi, yá namànipiná macái báawéeri íiwitáaná mabáiniiri iyú nainá iyúwa wenàiwicanái yàacuésemi. Iná nàwalíuse áibanái natàanipiná báawéeri iyú báisíiri tàacáisi iwali, wàwali nacái, wía yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. ³Níara cachiwéeyéica máini nawàwa needáca nalíwa manùba cawèniiri, íná nachiwáidapínacué píawa cachiwéeri tàacáisi iyú néewáidacáinacué pía piacaténacué nalí plata. Bàaluité quéwa Dios íináidacawa yúuwichàidáanápíná cawinácaalí imàniyéica càì, idéca nacái ichùnìaca nalípiná nàuwichàanápínacawa càmfiri imáalàawa, yá canácata iwasèeripiná níawa nàuwichàacái íichawa.

⁴Wáalíacawa Dios yúuwichàidáanápíná nía, càmicáináaté Dios imàaca iwàwawa nabáyawaná íicha níara báawéeyéica ángel iwènúadéeyéicaté íiwitáisewa Dios íicha. Néese yúucacaté nía infierno iriculé; yáté idacùaca nía cadena iyú icùacaténá nía iyúwa presofoyéi catéeri iricu mamáalàacata àta áibaalípiná Dios icàlidacataléta nabáyawaná iináwana iwali, yúuwichàidáanápíná nía càiripináta. ⁵Càité nacái càmita Dios imàaca iwàwawa nabáyawaná íicha níara bàaluisàna èeri mìnanaíca. Néese ibànùacaté manuírí yéesacái imáalàidacaténaté macáita báawéeyéi wenàiwica. Dios icùacaté ocho namanùbaca wenàiwica yéesacái íicha, yái Noé, yàalèericaté wenàiwica nawènúadáanápíná náiwitáisewa báawéeri íicha, yá nacái siete namanùbaca wenàiwica Noé yáapichéeyéica. ⁶Càité nacái Dios ibànùaca manuírí yúuwichàacáisi imáalàidacaténaté pucháiba yàcalémi Sodoma,

Gomorra. Dios yeemacaté nía àta imenínáamicataléta imàacacawa. Càitè Dios imáalàidaca níái wenàiwicaca yáasáidacaténá áibanái báawéeyéi irí, iyéeyéipinacaté náamiwáise, yùuwichàidáanápíná nía nacái cawinácaalí imàníiyéica ibáyawanáwa. ⁷Quéwa Dios iwasaacaté Lot Sodoma iyacàlená íicha. Yái cayábéeri fiwítáiseca Lot máinítè achúmaca iwàwa iicáca namànica nabáyawanáwa mabáinináwacata nainá iyúwa, níái Sodoma iyacàlená mìnánáica bàaluité.

⁸Yái asiali cayábéerica fiwítáise fipidenéericaté Lot, iyacaté báawéeyéi wenàiwica yèewi. Yátè máiní achúmaca iwàwa manuísíwata ìwalíise macáita yái báawéerica iiquéericaté namànica, natàaníca nacái macái èeri imanùbaca. ⁹Wáiwacalicata yái yáaliméerica iwasaaca wía íicha yái wawàsi yáalimáidéerica wía ipíchaná wamànica wabáyawanáwa, wía Dios yàasu wenàiwica yeebáidéeyéica itàacái. Siúcata Dios yùuwichàida iyaca níái báawéeyéimica presoíri iyú àta néenáíwaná yàanàacataléta Dios icàlidacatáipináta nabáyawaná iináwaná ìwali, yùuwichàidáanápíná nía càiripináta. ¹⁰Máiní cachàiníwanái mamáalàacata Dios yùuwichàidapíná wenàiwica imàníiyéica yàacawa ibáyawanáwa iiná iyúwa, yái casaquèeri wawàsi càmírica Dios ibatàa wenàiwica imànica. Càita nacái Dios yùuwichàidapíná cawinácaalí càmíiyéica iwàwa Jesucristo Náiwacalipináwa icùacaténá nía. Macáita níái yéewáidéeyéica wenàiwica chìwái iyú, càmita nàa áibanái fimiétacaná. Càmita cáalu natàaní báawéeri iyú báawéeyéi ángel ìwali, níái cachàiníiyéi demonio íiwacanánáica icuèyéica

yàasu cáliwa chènuníiseyeyéi cáuli iricuíyeyéi. ¹¹Néese Dios yàasu ángelnái cachàinica níái náicha macái demonio íiwacanánái, quéwa éwita cachàinicaáníta ángelnái demonionái íicha, càicàaníta càmita ángelnái icuísá íichawa demonionái Wáiwacali yàacuésemi. Iná picácué wacuísá wáichawa demonionái.

¹²Quéwa níái cachìwéeyéica, yéewáidéeyéica wenàiwica chìwái iyú, càica níade iyúwa cuwèesínái máiwítáiseyeyéi. Càmita náináidawa cáalíacáiri iyú, néese namànicáita meedá macáita càinácaalí nawàwéeri namànica càide iyúwa cuwèesínái imàníiná. Càide iyúwa wenàiwica náibàacaalí cuwèesi nanúacaténáni, càita nacái Dios idéca fínáidacawa íibàanápíná níái cachìwéeyéica yùuwichàidacaténá nía càiripináta. Nacuísá náichawa demonionái máiní báawéeri iyú, éwita càmíicàaníta náalía cayába demonionái iináwaná ìwali; quéwa Dios yùuwichàidapíná cachìwéeyéi càiripináta càide iyúwa yùuwichàidáanápíná nacái demonionái. ¹³Níái cachìwéeyéica nàuwichàapínacawa càide iyúwa nàuwichàidáanáté áibanái wenàiwica. Casímáica nàyaca càasuíri iyú, nayáaca nacái nayáacaléwa, cawènfíri yàacàsica, náináidacáináwa abéerita ìwali yái siùquèeri wawàsica. iCàica níade iyúwa casaquèeri wawàsi, namànicáiná nabáyawanáwa mabáiníiri iyú pèewibàa pìwacáidáyacacaalícuéwa piyáacaténá piyáacaléwa! Camúnica nía, casímáiri iyúta nayáaca manuí nayáacaléwa cawènfíri yàacàsi, nàiraca nacái. Náimaca neebáidáanása báisfiri tàacáisi, quéwa nachìwa meedá.

¹⁴Naicàcanacáita inanái, yá nawàwaca naimáca úapicha. Canácatáita chamàle namànica nabáyawanáwa. Náalimáida nawènúadáanápíná inanái fiwítáise,

asianái nacái namànfínápiná nabáyawanáwa náapichawáaca, níái wenàiwicaca càmíyéica yeebáida Jesucristo itàacái tàì íméri iyú. Nadéca néewáidaca níawawa nawàwacaténá nàasupináwa áibanái yàasu cawènfiri. Níata wenàiwicaca Dios yúuwichàidéeyéipiná càiripináta. ¹⁵Nadéca naméeràacawa Dios íicha namàacacáiná níawawa namànicaténá nabáyawanáwa. Namàni càide iyúwaté Beor íirimica Balaam imànfínaté. Bàaluité Balaam iwàwacaté icháawàaca israelitanái íipidená ìwali imapùacaténaté nía chàwicùli iyú, yéewanápinaté báawéeri yúuwàacawa nàwali níái Dios yàasu wenàiwicaca. Càitè Balaam iwàwacaté imànica yeedácaténá írwa cawènfiri wawàsi israelitanái yúuwidenái íicha. ¹⁶Néeseté Dios yàalàaca Balaam cachàiníiri iyú ípíchanaté icháawàaca israelitanái íipidená ìwali chàwicùli iyú. Dios imàacaca Balaam ipira burro utàanica wenàiwica sàna iyú Balaam írì. Càitè burro umáisaníaca Balaam imànica ibáyawanáwa, íná càmítatè yáalimá Balaam ibànùaca chàwicùli Dios yàasu wenàiwica ìwali, Dios icuacáinaté nía.

¹⁷Cawinácaalí yéewáidéeyéica wenàiwica siùcade cachìwéeri tàacáisi iyú, canéeyéica iwèni nía càide iyúwa dápú canéerica írì úni, càide iyúwa nacái cúlíiri acalè cáuli itéerica quéwa canácatáita unía yúuwèeriwa wenàiwica ibànacale ìwali. Yá Dios yúucapiná íichawa níái cachìwéeyéica nàuwichàacaténáwa càiripináta írú yái máinacataléca cúulica catá. ¹⁸Níacáiná cachìwéeyéi nacàlidaca canéeri iwèni wawàsi canumaséeri iyú. Idécanacáita wenàiwica yeebáidaca Jesucristo, nayamáidaca nacái namànica càide iyúwa cachìwéeri tàacáisi ímáaná, néese cachìwéeyéi idàbaca yáalimáidaca

nía namànfínápiná macái báawéeri íiwitáaná mabáinináwacata nainá iyúwa áibanái wenàiwica yàacuésemi. ¹⁹Níái cachìwéeyéica nacàlidaca wenàiwicanái írì cayábacasa wàyaca iyúwa canéeyéi íiwacali wamànicaténá càide iyúwa wawàwáaná meedá, náimacáiná càmítasa iwàwacatá weebáidaca iyúwa Dios ichùulianá. Quéwa níái cachìwéeyéica càmíta nàya iyúwa canéeyéi íiwacali, néese càica níade iyúwa presoíyéi, nabáyawanácáiná idacùaca nía cachàiníiri iyú namànicaténá meedá nabáyawanáwa itéeripináca nía yéetácáisi iriculé déculé Dios íicha càiripináta. Yácáiná cawinácaalí wawàsi idacuèrica wenàiwica íiwitáise, yácata yái wenàiwica íiwacalica.

²⁰Cawinácaalí wenàiwicanái yáaliyéicawa Wáiwacali Jesucristo ìwali, yái iwasèerica wía Dios yàasu yúuwichàacáisi íicha, yá Wáiwacali iwasàaca nía èeri mīnanái íiwitáise íicha, macái casaquèeri wawàsi èeri mīnanái imànfírca. Néese, níái yáaliyéicawa Wáiwacali ìwali, nawènúadacaalí náiwitáisewa cayábéeri íicha àniwa, yá namàacacaalí nabáyawanáwa idacùaca nía àta yái báawéerica icàbadàacataléta nía, yá máini cachàiníwanái cabáyawanáca nía íicha yái quéechéericatécáwa.

²¹Quéechatécáwa náalíacawa càinácaalí Dios iwàwáaná wàyaca machacàníiri iyú, néese nawènúadaca náiwitáisewa Jesucristo itàacái íicha, yái tàacáisi mabáyawanéerica Dios imàaquéericaté walí; íná Dios yúuwichàidapiná níawa manuúfwata cachàiníwanái náicha cawinácaalí càmíyéica yéemlàcáwaca Jesucristo iináwaná ìwali. ²²Níái yèepuèyéica imànica ibáyawanáwa àniwa nadécanáami náalíacawa Jesucristo iináwaná ìwali, càica níade iyúwa

áiba comparación fímáaná: “Auli yèepùacawa iyáacaténá yèeculèwa. Marrano nacái nadécánáami nàapídáidaca úa, yá uèpùaca utalíacawa casacàaliriculé àniwa”, fímaca yáí comparaciónca.

El regreso del Señor

3 Píacué nuénánáí cáininéeyéica nuicáca, yáta pucháibáaná cuyàluta nutànèericuéca pirí. Iná nudéca nùalàacuéca pía pucháiba yàawíría nuwàwacáinácué numichàidaca píiwitáise masaquèeri píínáidacaténácuéwa cáalíacáiri iyú. ²Píínáidacuéwa ìwali yáí tàacáisi Dios yàasu profetanáí icàlidéericaté bàaluité. Píínáidacué nacáíwa Wáiwacali Jesucristo itàacáí ìwali, yáí ichùulìerica wamànica, yáí Wáiwacali iwasèerica wía Dios yàasu yùuwichàacáisi fícha. Wía apóstolca Jesucristo ibànuéyéica wacàlidacaténá itàacáí, wadéca wéewáidacuéca pía pimànicaténácué càide iyúwa Wáiwacali ichùulianá.

³Péemiacué cayába, iyaca abéeri wawàsi máinícué iwàwacutéeri píalíacawa. Ipíchawáise èeri imáalàacawa, yá wenàiwicanáí iyáanápíná iicáaniyéica waquíná, wía yeebáidéeyéica Cristo itàacáí. Namànipíná nabáyawanáwa macáí fíiwitáaná càide iyúwa náiwitáise báawéeri iwàwáaná. ⁴Nasutápiná néemiawa wía, namànica naquíníwa càì: “Pídéuécá píimaca walí Cristo fímacasa bàaluité yàanàanápínáté àniwa. ¿Néenicué, cáná càmitàacá yàanà? Níara wàawirináimi iiquéeyéicaté Cristo nadéca néetácawa bàaluité, quéwa Cristo càmitàacá yàanà. Yá macáí wawàsi iyéerica cháí yèepunícawa iyaca mamáalàacata iyúwataté iyáaná Dios idàbacatáiseté èeri àta siuca nacáide”, càipíná náimaca càmicáiná neebáida Dios imáalàidáanápíná yáí

èeriquéi. ⁵Cawinácaalí wenàiwica icàlidéeyéica càiri tàacáisi càmita báisí nawàwa nàalíacawa càinácaalíté Dios imànica. Càmita nawàwa nàalíacawa Dios idàbacaté chènunfíseeyéi cáli itàcáí iyúwa bàaluité. Néese Dios ichùuliacaté chuiri cáli imusúacawa manuiri úni yáacuise. Néese iseríacaté úni yéewacaténáté yéená iyaca chènuniré, áiba yéená nacáí iyamáacatéwa cháí. ⁶Néeseté àniwa Dios imàacacaté úni yéesacawa macáí cáli ìwali àta idapúadacatalétaté macáita. Inaté Dios imáalàidacaté macáita cháí èeri iricúfríca úni iyú, yáí manuiri yéesacáica bàaluité. ⁷Quéwa siuca chènunfíseeyéi cáli, yá nacáí cáliquéi iyéerica cháí èeri iricu siuca, Dios icùaca iyaca nía yeemáténá nía quicháí iyú áibaalípiná. Yá quicháí yeemápiná níawa néenialípiná Dios icàlidapínácaalí bàawéeyéi fíiwitáise ibáyawaná iináwaná yùuwichàidáanápíná níawa càiripínáta.

⁸Píacué nuénánáí cáininéeyéica nuicáca, picácué píimáicha Dios iicáca abé èeri ichàbacawa càide iyúwa waicáaná mil camuf ichàbacawa. Càita nacáí Dios iicáca mil camuf ichàbacawa càide iyúwa waicáaná abé èeri ichàbacawa. ⁹Aibanáí nayúunáidaca idéca ichàbacawa wáicha Wáiwacali yéenáíwaná yàanàanápíná àniwa càide iyúwa icàlidáanáté walíni. Quéwa càmitàacá ichàbawa yáí Wáiwacali yéenáíwanáca, néese Wáiwacali idècuniacáicatawa icùacáiná iyaca áibanáí nawènúadáanápíná náiwitáisewa írípíná. Càita icùaca éeréeri iyú càmicáiná iwàwa yúucacawa fícha ibatàa abéeripínáta, néese iwàwa macáita nawènúadaca náiwitáisewa Dios írípíná.

¹⁰Canácata yáaliériwa Wáiwacali yéenáíwaná, càicaalínápínácaalí

yàanàaca àniwa, càide iyúwa càmicaalí wenàiwica nàalfawa càinà èri iricucaalí cayéedéeri yàanàapiná nacapèe néré. Néese Wáiwacali yàanàapínacaalí àniwa, yásí chènuníseeyéi cáli namáalàapínacawa máiniiri yáwanái tiríriiri isàna manuiri iyú, caiyéiniinéeri macái énu fícha. Yá macái wawàsi iyéerica iwasàapínawa ùuléeri iyú neemácáinawa quichái iricu, yá nachalíapínacawa. Yásí macáita yái èriquéi, yá nacái èri iricuiri wawàsica canánama neemápinacawa Dios imáalàidacaalí níawa.

¹¹Dios imáalàidapiná macáita quichái iyú, macáita yái iyéerica. Iná iwawacutácué piyaca mabáyawanéeri iyú, píacué nacái Dios iyéiniiná! ¹²Pícuacué Dios yéenáiwana yàanàaca. Pimànicué píalimáanáta yéewanápiná yéenáiwana yàanàaca caquialéta cachàiniwanái. Néenialípiná chènuníseeyéi cáli namáalàapínacawa quichái iyú, yá macái wawàsi iyéerica iwasàapínacawa ùuléeri iyú quichái ipèrùa yèewi. ¹³Quéwa wíata icùaca iyaca Dios idàbánápiná wàlisài capiraléeri cáli, wàlisài cáli nacái, càide iyúwa Dios icàlidáana walí imàninápiná. Yá macáita iyéeripínaca néré, cayábpiná náiwitáise, iyéeyéipiná machacàníiri iyú càiripináta.

¹⁴Iná nuénánái cáininéeyéica nuicáca, idècunitàacá pícuaca Wáiwacali yéenáiwana yàanàanápiná, yá pimànicué macáita píalimáanáta macái pichàini iyúwa piyacaténácué matuíbanáiri iyú áibanái yáapicha, mabáyawanéeri iyú nacái Dios iicápiná. ¹⁵Píacácué píimáicha Wáiwacali idècunìacawa éeréeri

iyú yéewacaténá iwasàaca wía Dios yàasu yùuwichàacáisi fícha. Càita nacái wéenasàiri Pablo, yái cáininéerica waicáca, idéca itànàacuéca pírí cuyàluta píalíacaténácuéwa Wáiwacali yàanàanápiná, càide iyúwa Dios imàcáana Pablo yáalíacawa. ¹⁶Pablo idéca icàlidacuéca píri càì Wáiwacali yàanàanápiná àniwa macái yàasu cuyàluta iricuwa. Pablo idéca icàlidaca áiba wawàsi ìwali càulenéeri wenàiwica yáalía yéemìaca càinácaalí íimáaná. Néese áibanái càimíiyéicá yéewáidawa cayába, càimíiyéi nacái yeebáida Jesucristo itàacái tàì íiméeri iyú, nadéca nawènúadaca Pablo yàasu tàacáisi, yá càmita nacàlida machacàníiri iyúni càide iyúwa íimáaná. Càita nacái nadéca nawènúadaca Dios itàacái profetanái itànèericatè. Iná Dios yùuwichàidapiná cawinácaalí càimíiyéica icàlida Dios itàacái machacàníiri iyú.

¹⁷Píacué nuénánái cáininéeyéica nuicáca, píalíacuéwa cachìwéeyéi yàanàanápiná. Iná píicácué píichawa cayába ipíchanácué báawéeyéi íiwitáise ichìwáidacuéca pía nawatàidacaténácué pía nachìwa iyúwa déeculé báisíiri tàacáisi fícha àta píiméyáacatalétacuéwa peebáidaca Jesucristo itàacái. Píacácué peebá nalí. ¹⁸Néese píalimáidacué píalíacaténáwa manuísíwata cachàiniwanái mamáalàacata Wáiwacali Jesucristo ìwali, yái iwasèerica wía Dios yàasu yùuwichàacáisi fícha. Pimàacacué nacái Wáiwacali ichàiniadaca pía íiwitáise cachàiniiri iyúwa, yái Wáiwacali cáininéerica iicácuéca pía. iWàacué Wáiwacali íríwa cayábéeri siucáiseede, càiripináta nacái! Báisíta, amén.

1 SAN JUAN

La palabra de vida

1 Wabànùacué pirí cuyàluta. Wacàlidacué pirí Jesucristo ìwali, yáì iyéericaté èeri ipíchawáise bàaluité. Wacàlidacué pirí Jesucristo ìwali, yáì wéemièrica itàacáì wàwui iyúwa, yáì waiquéerica watuí iyúwa, wíacáíná waicácaté Jesús, wamàaca nacáì wacáapiwa ìwali. Yáì Jesucristo, yácata Tàacáisi yèerica wacáuca càmíri imáalàawa. ²Jesucristo imàacacaté yáawawa waicácani yèepunícaalítéwa cháì èeri írìcu, yáté waicácani. Iná yéewa wacàlidaca iináwaná ìwali, yá wacàlidacué pirí nacáì yáì tàacáisica Jesucristo ìwali, yáì càmírica imáalàawa, iyéericaté càiripináta Wáaniri Dios yáapicha, yáì Jesucristo imàaquéericaté yáawawa waicácani. ³Iná wacàlidacué pirí iináwaná ìwali yáì Jesucristo waiquéericaté, wéemièrica nacáì itàacáì, yéewanápinácué abédanamata píiwitáise wáapicha, wàyacáíná abédanamata Wáaniri Dios yáapichawa, yáapicha nacáì yáì Dios Íirica, Jesucristoca. ⁴Iná wabànùacué pirí cuyàluta, casíimáicaténácué piwàwa wáapicha.

Dios es luz

⁵Wacàlidacué pirí yáì tàacáisica iyúwaté Jesucristo yéewáidáaná wía. Jesucristo yéewáidacaté wía wáalíacaténáwa mabáyawanáca

Dios, imàaca nacáì wáalíaca Dios ìwali, càide iyúwa camalási imàacacaalí waicáca cayába. Canéeri Dios ibáyawaná, canásíwata. ⁶Wáimacaalí, “Wàyaca abédanamata Dios yáapicha”, quéwa wamànicaalí mamáalàacata wabáyawanáwa, yá cachìwéeyéi wía meedá, càmita nacáì wàya machacàníri iyú. ⁷Quéwa, wàyacaalí mabáyawanéeri iyú càide iyúwa Dios iyáaná mabáyawanáwaca icamaláná írìcuwa, yásí abédanamata wáiwitáise wáapichawáaca. Dios Iiri Jesús íiraná imusíacatéwa icháuná írìcuísewa cruz ìwali, yá yéetácatéwa. Yúuwichàacatéwa wáichawalíná wabáyawaná ìwalíse, yéewanápiná Dios imàacaca iwàwawa wabáyawaná íicha, yáì báawéerica wamánírica.

⁸Néese, wáimacaalí “Canáca wabáyawaná”, càì wáimacaalí, yá ichìwáidéeyéi yáawawa meedá wía. Càmita nacáì watàaní báisíri iyú. ⁹Wáalíacawa machìwéericani, yáì Diosca, imàni nacáì macáita càide iyúwa íimáaná. Wáalía nacáìwa Dios icùaca wenáiwica machacàníri iyú. Iná yéewa wacàlidacaalí wáichawa Dios íri yáì báawéerica wamánírica, yásí Dios imàacaca iwàwawa wabáyawaná íicha, masacàaca nacáì imànipiná wáiwitáisewa macáì báawéeri íiwitáaná íicha. ¹⁰Quéwa, wáimacaalí “Canáca wabáyawaná”, càì wáimacaalí, yá waicáca Dios càiride iyúwa cachìwéeri, càmita nacáì weebáida Dios itàacáì báisíri

iyú. Dios idéca icàlidaca waináwaná iwali wamànica wabáyawanáwa.

Cristo, nuestro abogado

2 Píacué, nuiquéeyéica càiyéide iyúwa nuénibewa, nutànàacué pírí cuyàluta pimànicáichacué pibáyawanáwa. Quéwa, éwita wamànicaalí wabáyawanáwa, càicáaníta Jesucristo, yái mabáyawanéerica iyéerica Wáaniri Dios yáapicha, yàcawéeridaca wía, itàanica wawicáu Dios yáapicha, Dios imàacacaténá iwàwawa wabáyawaná fícha.

²Jesucristo imàacacaté icáucawa iyúwa sacrificio, yéewanápiná Dios imàacaca iwàwawa wabáyawaná fícha, yái báawéerica wamànífrica wàyaca. Càmfíritatè yéetáwa abéta wáichawalíná, néese yùuwichàacatéwa macái èeri mìnánáí fíchawalíná nabáyawaná iwálíise.

³Wamànicaalí càide iyúwa Dios ichùulianá wamànica, yásí wáalíacawa báisíiri iyú wáalíacawa Dios iwali, wàyaca nacái abédanamata Dios yáapicha.

⁴Aibacaalí càì íimaca “Núalíaca Dios iwali”, càicaalí íima, càmicaalí quéwa imàni càide iyúwa Dios ichùulianá wamànica, cachìwéeri meedáni yái wenàiwicaca, càmita nacái yeebáida báisíiri tàacáisi.

⁵Néese àniwa cawinácaalí imànífrica càide iyúwa Dios ichùulianá, yácata cáininéerica iicáca Dios báisíiri iyú. Iná yéewa wáalimá wáalíacawa báisíiri iyú wàyaca abédanamata Dios yáapicha wamànicaalí càide iyúwa Dios íimáaná. ⁶Cawinácaalí càì íiméerica “Nùyaca abédanamata Dios yáapicha mamáalàacata”, càicaalí íima, iwàwacutá iyaca càide iyúwa Jesucristo iyáanáté cháí èeri iricu.

El nuevo mandamiento

⁷Píacué nuénánáí cáininéeyéica nuicáca, càmita wàlisài yái tàacáisi

nutànèericuéca pírí. Yái tàacáisi, yácata tàacáisi peebáidéericatécué piwènúadacaalítécué píiwitáisewa Jesucristo irípiná. Yái tàacáisi bàaluisàimica yácata tàacáisi péemièricuéca bàaluité.

⁸Ewitacué péemiàcáanítani bàaluité, càicáaníta siüca àniwade nutànàacué píriní, càide iyúwa tàacáisi wàlisàita. Càide iyúwaté Jesucristo yeebáidáaná yái tàacáisica, càita nacáicué peebáidacani, píacué cáininéeyéica iicáyacacawa. Pidécuéca piwènúadaca píiwitáisewa báawéeri fícha peebáidacaténáacué Jesucristo itàacái, càide iyúwa waicácaalí catéeri ichalíacawa cachàiníiri camalási icànacaalí catéeri iriculé.

⁹Aibacaalí càì íimaca “Nuebáidaca Jesucristo itàacái, neupúnica nacáíwa mabáyawanáwaca Dios icamaláná iricu”, quéwa meedá báawaca iicáca áiba wenàiwica, yá meedá yèepuníriwa mamáalàacata ibáyawaná yáapichawa, càide iyúwa wenàiwica iméeràacaalíwa catácatalé, máiníiri catáca.

¹⁰Cawinácaalí cáininéerica iicáca áibanái, yácata yeebáidéerica Jesucristo itàacái, yèepuníri nacáíwa mabáyawanáwaca Dios icamaláná iricu, yá canáca wawási yáaliméeri iwènúadaca íiwitáise imàníinápiná ibáyawanáwa.

¹¹Quéwa cawinácaalí báawa meedá iicá áibanái, càmita yeebáida Jesucristo itàacái báisíiri iyú, yá yèepuníri nacáíwa ibáyawaná yáapichawa, càide iyúwa wenàiwica iméeràacaalíwa catácatalé. Yá càmita yáalimá imànica cayábéeri, ilúacáiná matuí imànica íiwitáise, càide iyúwa wenàiwica yúuquéeriwa càmiiná yáalíawa alénácaalí yàawa.

¹²Píacué nuiquéeyéica càiyéide iyúwa nuénibewa, nutànàacué pírí cuyàluta Dioscáiná idéca imàacaca iwàwawa pibáyawaná

íicha, Jesucristo yéetácáinácúéwa píichawalíná. ¹³Píacué, béeyéica, nutànàacué pírí cuyàluta píalífacáinácué Jesucristo ìwali, yái iyéericaté èeri ipíchawáise. Píacué nacái ùculliyéica, nutànàacué nacái pírí cuyàluta nùalífacáináwa pidécuéca pimawèniadaca báawéeri Satanás.

¹⁴Nutànàacatécué nacái pírí cuyàluta, píacué nuiquéeyéica càyéide iyúwa nuénibewa, píalífacáinácué Wáaniri Dios ìwali. Nutànàacatécué nacái pírí cuyàluta píacué béeyéica píalífacáinácué Jesucristo ìwali, yái iyéericaté èeri ipíchawáise. Nutànàacatécué nacái pírí cuyàluta, píacué ùculliyéica cachàinicáinácué píiwitáise peebáidacáinácué Dios itàacái tàì fíméeri iyú, nùalífacáiná nacáiwa pidécuéca pimawèniadaca báawéeri Satanás.

¹⁵Píacué cáininá piicáca cháì èeriquéi. Píacué cáininá piicáca èeri mìnánáí fíiwitáise càmíyéica cáininá iicáca Dios. Cawinácaalí cáininéerica iicáca èeri mìnánáí fíiwitáise, càmíta yáalímá cáinináca iicáca Wáaniri Dios. ¹⁶Aibanái èeri mìnánáí càmíyéica yeebáida Jesucristo itàacái, canácata néená imàníiri càide iyúwa Wáaniri Dios ichùullaná, canásíwa. Namànicáita meedá càide iyúwa náiwitáise iwàwáaná. Càita namànica: Máini máalfawáiseeri iyú nawàwa namànica wawási càmírica Dios ibatàa namànica, nasíimáidacaténá níawawa meedá; máini nawàwa naicáca báawéeri wawási, càmírica Dios iwàwa wenàiwica iicáca, casíimáicaténá nawàwa báawéeri iyú meedá; namàaca nacái nawàwawa nàasu cawènfiri ìwaliwa, yá cáimacáica naicáca níawawa áibanái íicha. ¹⁷Yái chéerica èeri irìcuíríca, macáita imáalàapináwa, nía nacái èeri mìnánáica iwàwéeyéica báawéeri meedá, namáalàapiná nacáiwa. Quéwa,

cawinácaalí imàníirica càide iyúwa Dios iwàwáaná, iyapiná Dios yáapicha càiripináta.

La verdad y la mentira

¹⁸Píacué, nuiquéeyéica càyéide iyúwa nuénibewa, yái èeriquéi imáalàapinácawa mesúnamáita. Pidécuéca péemiaca iináwaná ìwali abéeri asíali yàanèripináca íipidenéerica Cristo yúuwíde. Siúcasiwata madécaná Cristo yúuwidenáí nadéca nàanàaca, íná yéewa wáalíacawa mawiénica yái èeriquéi imáalàanápínacawa mesúnamáita. ¹⁹Níai Cristo yúuwidenáica nàacatéwa wèewísewa. Níacaté quéwa càmíyéi wéenanáisiwa Wáiwacali ìwalíisená. Wéenanáisiwacaalíté níatá, yá nayamáacatéwa wáapichatá. Dios imàacacaté nàacawa wèewíse yéewanápiná wáalíacawa abénaméeyéi iyéeyéica wèewibàa, càmíta wéenanáisiwa nía Wáiwacali ìwalíisená.

²⁰Cristo idéca ibànùacuéca pírí Espírítu Santo íná càyitáisecuéca pía canánama. ²¹Iná nutànàacué pírí cuyàluta píalífacáinácúéwa báisiiri tàacáisi ìwali. Píalífacué nacáiwa piicáca báisiiri tàacáisi chiwái íichaná. ²²Siúcade nucàlidacué pírí cawinácaalí cachíwéerica. Cachíwéericani, cawinácaalí càì fíméerica, “Càmíiríté Mesías yáara Jesús mica”, càì fímaca imànica ichiwawa. Yácata nacái abéeri Cristo yúuwíde, càmícáiná yeebáida Wáaniri Dios itàacái, Dios Iiri itàacái nacái. ²³Cawinácaalí càmírica yeebáida Mesías caní, yái Dios Iirica, yái wenàiwica Dios ibànùericaté icàcaténá èeri mìnánáí, càmíta yáalía Wáaniri Dios ìwali. Quéwa cawinácaalí icàlidéerica Dios Iiri ìwali Mesías caní, yái Mesías Dios ibànùericaté walí, yácata yáaliéerica nacái Wáaniri Dios ìwali.

²⁴Iná peebáidacué cayábani mamáalàacata tàì fíméeri iyú, yái

tàacáisi nacàlidéericatécué pírí bàaluité. Peebáidacaalícué cayábani tàì íiméeri iyú, yásí piyacuéca abédanamata càiripináta Dios Iiri yáapicha, yáapicha nacái yái Wáaniri Diosca. ²⁵Jesucristo idéca icàlidaca walíni cáimiétacanéeri iyú yàanápíná wacáuca càmiiri imáalàawa, wáalfaca nacáíwa imànínápiná càide iyúwaté íimáaná.

²⁶Siúca nubànucué pírí cuyàluta nùlàacaténacué pía náichaná níara áibanái iwàwéeyéica ichìwáidacuéca pía. ²⁷Quéwa, iyacué pírí Espírítu Santo, yái Espírítu Santo Jesucristo ibànucericatécué pírí. Càmita iwàwacutá áibanái yéewáidacuéca pía Espírítucáiná yácata yéewáidéericuécúca pía macái wawàsi iwali. Espírítu yéewáidaca wía báisíiri iyú. Canácatáita ichìwáida wía. Peebáidacué mamáalàacata Cristo itàacái, càide iyúwa Espírítu yéewáidáanacué pía.

²⁸Siúcade píacué nuiquéeyéica càiyéide iyúwa nuénibewa, peebáidacué mamáalàacata Cristo itàacái manuícáténá wáináidaca wawàwawa waicáaalípiná Jesucristo, yàanàapínácaalí, ipíchaná báica waicáca wíawawa iwéré wabáyawaná ìwalísewa yàanàpinácaalí àniwa. ²⁹Píalíacuécawa Jesucristo ìwali mabáyawanácani. Iná iwàwacutácué píalíaca nacáíwa báisíiri iyú cawinácaalí iyéeyéica mabáyawanéeri iyú, Dios yéenibeca nía.

Hijos de Dios

3 Wáalíacawa cáinináca Wáaniri Dios iicáca wía, Dioscáiná idéca yàaca wáipidená “Dios yéenibe”. Báisíta, Dios yéenibeca wía. Iná áibanái èeri mìnánái càmiíyéica Dios yéenibe càmita náalíawa Dios yéenibeca wía càmicáiná náalífa Dios ìwali.

²Píacué nuénánái cáininéeyéica nuicáca, siúcáise de Dios yéenibeca wía. Ewita càmicáanáta wáalíawa càinápinácaalí wàyaca áiba èeriwa, càicáanáta wáalíacawa Jesucristo yàanàapínáca àniwa, yásí wàyapínáca càiwade iyúwa iyáaná, asáiripínacáiná waiquéeripiná Jesús, càide iyúwa iyáaná.

³Macáita icuèyéica Jesucristo yàanàanápínáwa, masacàaca namànica náiwitáisewa báawéeri íficha, càide iyúwa Jesucristo iyáaná mabáyawanéeri iyú.

⁴Quéwa cawinácaalí imàníyéica yàacawa ibáyawanáwa, càmita neebáida Dios itàacái. Càmicaalí weebáida Dios itàacái, yá wamànica wàacawa wabáyawanáwa.

⁵Píalíacuéwa Jesucristo yàanàacaté aléi èeri iriculé yúucacaténá wáicha wabáyawaná. Píalíacué nacáíwa canácata Jesucristo ibáyawaná, canásíwata. ⁶Cawinácaalí iyéeyéica abédanamata Jesucristo yáapicha mamáalàacata, càmita namàni nàacawa nabáyawanáwa. Macáita quéwa imàníyéica yàacawa ibáyawanáwa mamáalàacata, càmitàacá náináidawa Jesús ìwali, càmitàacá náalífa ìwali. ⁷Píacué nuiquéeyéica càiyéide iyúwa nuénibewa, abénameéeyéi wenàiwica nawàwa nachiwáidacuéca pía, náimacáinácué pírí cayábacasa pímanícaalícué píbayawanáwa mamáalàacata éwitacué Dios yéenibecáanáta pía. Nachiwacáita meedá. Picácué píamáca áibanái ichìwáidaca pía càì. Cawinácaalí imànííríca yàacawa cayábéeri, yácata cayábéeri íiwitáise càide iyúwa Jesús iyáaná mabáyawanéeri iyú. ⁸Cawinácaalí quéwa imànííríca yàacawa ibáyawanáwa mamáalàacata, yácata Satanás yàasu wenàiwica, yái wàuwíde Satanás, icháawáidéerica waináwaná ìwali, Satanás imànicáináte ibáyawanáwa

mamáalàacata èeri ipíchawáiseté àta siuca nacáide mamáalàacata àniwa. Ináté Dios Iri yàanàca imáalàidacaténá macáita yái Satanás imàníirica.

⁹Báisícaalí Dios yéenibeca wía, néese càmita wamànipiná wabáyawanáwa mamáalàacata, wadèniacáiná Dios íiwitáise. Càmita wáalimá wamànica wàacawa wabáyawanáwa mamáalàacata, báisícaalí Dios yéenibeca wía. ¹⁰Càita wáalíacawa càiyéinácaalí níai Dios yéenibeca, càiyéinácaalí nacái Satanás yéenibeca. Cawinácaalí càmfíyéica imàni cayábéeri, nía nacái báawéeyéica iicáca áibanái wenàiwica, níacata càmfíyéica Dios yéenibe. Quéwa cawinácaalí imàníyéica cayábéeri, nía nacái cayábéeyéica iicáca áibanái wenàiwica, níacata Dios yéenibeca.

Amémonos unos a otros

¹¹Yái idàbáanéeri tàacáisi péemiericatécueca madécana yàawíríá íimaca walí: “Cáininácué piicáyacacawa”, íimaca. ¹²Picácué wamàni càide iyúwa Caín imànínáté, yái báawéeri Satanás yàasu wenàiwicaca, inuéricaté meedá iméeréeriwa. ¿Píalásicuéwa cánaté yéewa Caín inúaca iméeréeriwa? Calúacáináté Caín iicáca yéenasàiri íiwitáisewa, yéenasàiricáiná imànicaté cayábéeri, quéwa Caín imànicáita meedá ibáyawanáwa.

¹³Píacué nuénánáica, iwàwacutácué piwàwalica báawáanápíná naicáca píá níai èeri mìnánái càmfíyéica yeebáida Jesucristo itàacái. ¹⁴Baaluité wàyaca càide iyúwa yéetéeyéimiwa, canácáiná wacáuca càmfíri imáalàawa. Néeseté Dios yàaca wacáuca càmfíri imáalàawa. Cáininácaalí waicáca áibanái, yásí wáalíacawa Dios idéca yàaca wacáuca càmfíri imáalàawa.

Cawinácaalí càmfírica cáininá iicáca áibanái, iyaca mamáalàacata càide iyúwa yéetéerimiwa canéerica icáuca càmfíri imáalàawa. ¹⁵Cawinácaalí báawéerica iicáca áibanái, Dios iicáca cáinide iyúwa inuérica wenàiwica. Píalíacué nacáiwá cawinácaalí inuérica meedá wenàiwica, canáca icáuca càmfíri imáalàawa. ¹⁶Jesucristo idéca yéewáidaca wía cáinícaalí iwàwacutáaná cáinináca waicáca áibanái, Jesucristo imàcacáináté icáucawa imànicaténá walí cayábéeri. Càita nacái iwàwacutá wamàacaca wíawawa áibanái írípínáwa yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. ¹⁷Pidèniacaalí cayába píasuwa, píalíacaalí nacáiwá áibanái càmita nadènia yái namáapuèrica, néese càmicaalí piyúudàa nía, yásí wáalíacawa càmita cáininá piicáca Dios báisíiri iyú. ¹⁸Píacué nuiquéeyéica càiyéide iyúwa nuénibewa, picácué wacàlidacáita meedá waináwanáwa canéeri iwèni iyú. Picácué wacàlidacáita meedá cáinináca waicáca áibanái wenàiwica yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Néese wayúudàacué nía wásáaidacaténá cáinináca waicáca nía báisíiri iyú.

Confianza delante de Dios

¹⁹Wamànicaalí càì, yásí wáalíacawa weebáidaca báisíiri tàacáisi, wàyaca nacái Dios iicápiná mabáiníiri iyú, macàaluínínáwaca nacái. ²⁰Achúmacaalí wáináidaca wawàwawa wabáyawaná iwaliwa, iwàwacutá wawàwalica cáalíacáica wáicha Dios, yáliéri nacái macáita wawàsi iwali. ²¹Píacué nuénánái cáininéeyéica nuicáca, càmicaalí Dios imàca achúmaca wáináidaca wawàwawa wawàwalícuísewa, yásí manuíca wáináidaca wawàwawa mabáinináwaca Dios iicápiná. ²²Néese Dios yàapíná walí macáita wasutéerica íicha, wamànícáiná

càide iyúwa ichùullianá wía, wamàni nacái yái casimáirica Dios icáca. ²³Dios ichùulla weebáidáanápíná Iiri itàacáiwa, yái Jesucristoca. Ichùulla nacái cáinináanápíná waicáyacacawa càide iyúwa ichùullianá wía. ²⁴Cawinácaalí imàníyeyéica càide iyúwa Dios ichùullianá, níacata iyéyeyéica abédanamata Dios yáapicha. Dios iyaca nacái náapicha. Espíritu Santo nacái imàacaca wáalíacawa Dios iyaca wáapicha, yái Espíritu Dios ibànuèricaté walí yàacawéeridacaté wía.

El Espíritu de Dios y el espíritu del enemigo de Cristo

4 Píacué nuénánái cáininéyeyéica nuicáca, manùbéyeyéi náimaca nacàlidacasa tàacáisi Dios inùmaliçué. Picácué peebáida caquialéta nataacái macáita. Néese píináidacuéwa cáalíacáiri iyú nàasu tàacáisi ìwali quèechacáwa píalífacaténacuéwa asáisi báisícaalí natàanica Dios inùmaliçué. Nàyacáiná cháí èri írìcu madécaná cachìwéeyéica icàlidéyeyéica tàacáisi Dios inùmaliçué. ²Píalfacuéwa càiyéinácaalí níái icàlidéyeyéica tàacáisi báisíiri iyú Espíritu Santo inùmaliçué nacàlidacáiná Jesús iináwaná ìwali, Mesíascani, yái Wacuèrinásàiri Dios ibànuèricaté walí iyúwa asiali. ³Cawinácaalí càimíiri càì icàlidaca tàacáisi, canáca írì Espíritu Santo. Iyaca írì Cristo yùuwide fiwitáise. Pidécuéca péemiaca iináwaná ìwali, yàanàanápíná yáara Cristo yùuwideca fiwitáise. Siùca idéca yàanàaca wàatalé aléi èri írìculé, yái Cristo yùuwideca fiwitáise.

⁴Píatacué quéwa nuiquéeyéica càiyéide iyúwa nuénibewa, Dios yéenibecuéca pía. Pidécuéca pimawèniadaca píichawa níara cachìwéeyéica, càmicáinacué peebáida nàasu tàacáisi cachìwéeri, iyacáinacué piwàwalìcu Dios

fiwitáise, máiníiri cachàinica fiwitáise Satanás ícha, yái Satanás ichùullierica èri mìnánái fiwitáise, càimíyeyéica yeebáida Jesucristo itàacái. ⁵Níara cachìwéeyéica càmita neebáida Jesucristo itàacái. Cháí èri írìcuíri náiwitáise meedá, íná nacàlidaca tàacáisi èri yàasu wawàsi ìwali meedá, íná yéewa èri mìnánái yeebáca nataacái, níái càimíyeyéica yeebáida Jesucristo itàacái. ⁶Quéwa wíata Dios yéenibeca. Cawinácaalí yáaliérica Dios ìwali, yéemiaca wàasu tàacáisi. Aibanái quéwa càimíyeyéica Dios yéenibe, càmita néemíia walí. Càita wáalíacawa càiyéinácaalí níái icàlidéyeyéica tàacáisi Espíritu Santo inùmaliçué báisíiri iyú, càiyéinácaalí nacái níái icàlidéyeyéica ichìwawa Cristo yùuwide fiwitáise iyú.

Dios es amor

⁷Píacué nuénánái cáininéyeyéica nuicáca, iwàwacutá cáinináca waicáyacacawa, cáininácáiná Dios icáca wía. Cawinácaalí cáinínerica iicáca áibanái wenàiwica, yácata Dios isùmàireca, yáalía nacái Dios ìwali. ⁸Cawinácaalí càimíirica cáininá iicáca áibanái, càmitàacá yáalía Dios ìwali, cáininácáiná Dios iicáca wenàiwica. ⁹Dios quéwa idéca yásáidaca walí cáinináca iicáca wía, ibànùacáináté líriwa, yái abéerita lírica aléi èri írìculé, yéewanápíná wadèniaca wacáuacawa càimíiri imáalàawa, Dios líri yéetácáinátéwa wáichawalíná. ¹⁰Siùcata càmita nutànacué nùyaca píri ìwali, yái cáinináanaca waicáca Dios. Néese nuwàwacué píalíacawa cáinináca Dios iicáca wía manuísíwata báisíiri iyú, íná ibànùacaté líriwa imàacacaténá icáuacawa iyúwa sacrificio, yéewanápíná Dios imàacaca iwàwawa wabáyawaná ícha.

¹¹Píacué nuénánái cáininéyeyéica nuicáca, cáinináca Dios iicáca

wía manuísíwata, càide iyúwacué númeráaná pirí, íná nacái iwàwacutá macáí cáinináca waicáyacacawa. ¹²Canácatáita áiba èeri mìnali iicácaté Dios. Quéwa, cáininácaalí waicáyacacawa, yásí Dios iyaca wawàwalicu, yàacawéerida nacái wía, yásí wadàbaca wàyaca càide iyúwa Dios iyáaná, yái cáininéerica iicáca wía. ¹³Dios idéca ibànùaca walí Espíritu Santo. Espíritu imàacaca wáalíacawa báisfiri iyú wàyaca Dios yáapicha, wáalíaca nacáíwa Dios iyaca wawàwalicu, yàacawéeridaca nacái wía. ¹⁴Wía nacái apóstolca wadéca waicáidaca Jesucristo irí watuí iyúwa íná yéewa wacàlidaca áibanái íríní Wáaniri Dios idéca ibànùaca Iiriwa Jesucristo iwasáacatená èeri mìnánái Dios yáasu yúuwichàacáisi fícha, macáita yeebáidéeyéica itàacái. ¹⁵Cawinácaalí icàlidéerica Jesús iwali Dios Iiricani, Dios iyaca iwàwalicu, yàacawéeridacani nacái. Yái wenàiwica iyaca nacái Dios yáapicha.

¹⁶Íná wáalíacawa, weebáida nacái cáinináca Dios iicáca wía. Cáinináca Dios iicáca wenàiwica. Cawinácaalí cáininéerica iicáca áibanái wenàiwica, iyaca Dios yáapicha. Dios iyaca nacái iwàwalicu, yàacawéeridacani nacái. ¹⁷Càita nacái wadàbaca wàyaca càide iyúwa Dios iyáaná, yái cáininéerica iicáca áibanái, yéewanápiná manuía wáináidaca wawáwawa mabáínfiri iyú áibaalípiná Dios yúuwichàidacaalípiná báawéeyéi wenàiwica, wàyacáiná cháí èeri írícu càide iyúwa Jesucristo iyáaná. ¹⁸Báisícaalí cáinináca waicáca Dios, áibanái nacái, càmita iwàwacutá cáaluca wía Dios fícha, wenàiwicanái fícha nacái. Néese àniwa, manuísíwacaalí cáinináca waicáca Dios, áibanái nacái, yá canácata cáalufrí waicáca,

canásíwa. Quéwa, cáalucaalí wía, yásí yái cáalucaica yúuwichàidaca wíawa. Íná, cáalucaalí wía, yásí wáalíacawa càmitàacá cáininá waicáca Dios manuísíwata, áibanái nacái.

¹⁹Cáinináca waicáca Dios, yácáiná Dios cáininácaté iicáca wía ipíchawáiseté cáinináca waicácaní. ²⁰Aibacaalí càí fímaca, “Cáinináca nuicáca Dios”, càí fímacaalí, quéwa meedá báawaca iicáca áibanái, yácata cachiwéeri meedá. Càmicaalí wáalímá cáinináca waicáca áibanái wenàiwica waíquéeyéica watuí iyúwa cháí èeri írícu, néese càmita wadé cáinináca waicáca Dios yái càmfíricáwaca waicá watuí iyúwa. ²¹Jesucristo idéca ichùuliaca wía càí: Cawinácaalí icàlidéeyéica cáininácasaca naicáca Dios, iwàwacutá cáinináca naicáca áibanái wenàiwica nacái.

Nuestra victoria sobre el mundo

5 Macáita cawinácaalí yeebáidéeyéica Mesíascani, yái Jesúsca, yái Wacuèrinásàiri Dios ibànùerica walí, Dios yéenibeca nía. Cawinácaalí cáininéeyéica iicáca Wáaniri Dios, cáinináca nacái naicáca Dios yéenibe. ²Cáininácaalí waicáca Dios, wamànicaalí nacái càide iyúwa ichùulianá wía, yásí wáalíacawa cáinináca waicáca Dios yéenibe nacái. ³Wamànicaalí càide iyúwa Dios ichùulianá wía, yásí wáasáidaca cáinináca waicáca Dios. Càmfíríta máiní càulenáca wáicha wamànínápiná càide iyúwa Dios ichùulianá wía. ⁴Macáita wía Dios yéenibeca, wáalímá wamànica càide iyúwa Dios iwàwáaná, wáalímá wamàacaca wáichawa wabáyawanáwa yái báawéerica wamàníríca cháí èeri írícu, weebáidacáiná Jesucristo itàacái. ⁵Wía yeebáidéeyéica Dios Iiricani, yái Jesúsca, wíawamita yáalíméeyéica imàacaca fíchawa

ibáyawanáwa, yái báawéerica
wamàníirica cháí èeri írìcu.

El testimonio acerca del Hijo de Dios

⁶Jesucristo yàanàcaté aléi èeri írìculé, yá imàacacaté wáalfacawa Dios Iiricani, ibautizácaalítéwa úni yáaculé, néese àniwa nacái íiraná imusúacaalítéwa icháuná írìcuísewa cruz ìwali. Iná idéca imàacaca wáalfacawa Dios Iiricani úni iyú, íiraná iyú nacáíwa.

⁷Espíritu Santo icàlidaca nacái Jesucristo iináwaná ìwali, Dios Iiricani, Espiritu icàlidacáiná báisíiri iyúni. ⁸Nàyaca másiba chènuniré icàlidéeyéica walíni, yái Wáaniri Diosca, yá nacái Dios Iirica, yá nacái Espiritu Santo. Ewita másibacáaníta nía, càicáaníta abéericata nía, abédanama náiwitáise náapichawáaca. Másiba nacái níái icàlidéeyéica Jesucristo iináwaná ìwali, Dios Iiricani, cháí èeri írìcu, yái Espiritu Santoca, yái única nacái, yái íiranáca nacái. Níái másibaca abédanamata náiwitáise nacàlidaca Jesucristo iináwaná ìwali, Dios Iiricani. ⁹Aibaalí wéemiaca wenàiwica icàlidáanáca walí. Quéwa, yái Dios icàlidáanáca, cawèníiri cachàini manúsíwatani, Dios icàlidacáiná walí Jesús iináwaná ìwali, Dios Iiricani.

¹⁰Cawinácaalí yeebáidéerica Dios Iiri itàacái, yáalfacawa báisíiri iyú iwàwalicuísewa Dios Iiricani. Dios idéca icàlidaca Iiri ìwaliwa Dios Iiricani. Cawinácaalí wenàiwica càmfírira yeebáidani iicáca Dios càiride iyúwa cachìwéeri, càmicáiná yeebáida tàacáisi Dios icàlidéerica Iiri ìwaliwa. ¹¹Yácata tàacáisi Dios icàlidéerica walí: Dios idéca yàaca wacúaca càmfíiri imáalàawa, wía yeebáidéeyéica Dios Iiri itàacái. ¹²Cawinácaalí yeebáidéerica Dios Iiri itàacái, yácata yáalíerica Dios Iiri ìwali báisíiri iyú, idènia nacái icáucawa

càmíiri imáalàawa. Quéwa cawinácaalí càmfírira yeebáida Dios Iiri itàacái, càmita yáalfa Dios Iiri ìwali báisíiri iyú, yá náaca írì icáuca càmfíiri imáalàawa.

Conclusión y consejos finales

¹³Nudéca nutànàacuéca píri yái cuyàlutaca píacué yeebáidéeyéica Dios Iiri itàacái píalíacaténácuéwa pidèniaca picáucawa càmfíiri imáalàawa.

¹⁴Manuica wáináidaca wawàwawa Dios ìwali, wáalfacáináwa wasutácaalí fícha wawàsi Dios iwàwéerica wadèniaca, yásí yeebáidaca walí. ¹⁵Càide iyúwa wáalfánáwa Dios yéemiaca wasutáaná fícha, càita nacái wáalfá nacáíwa Dios yàapíná walí yái wasutéerica fícha.

¹⁶Piicácaalícué wenàiwica yeebáidéeri Jesucristo itàacái imànica iyaca ibáyawanáwa, quéwa càmfírira Dios inúa wía ìwalíise, iwàwacutácué pisutáca Dios fícha írípíná. Yásí Dios icáucàidaca yái yeebáidéerica Jesucristo itàacái càmicaalí imàni ibáyawanáwa Dios inuéerica wía ìwalíise. Iyaca áiba wabáyawaná íiwitáaná Dios inuéerica wía ìwalíise. Càmita nuchùlliacué pisutáca Dios fícha nalípiná namànicaalí càì. ¹⁷Macáita yái báawéerica wamàníirica, yácata wabáyawanáca, quéwa, iyaca wabáyawaná íiwitáaná càmfírira Dios inúa wía ìwalíise.

¹⁸Wáalfacawa Dios yéenibe càmita namàni nàacawa nabáyawanáwa mamáalàacata, Dios Iiri icùacáiná nía, iná báawéeri Satanás càmita yáalimá íibàaca nía. ¹⁹Wáalfacawa Dios yéenibeca wía. Wáalfá nacáíwa Satanás ichùliaca macáita èeri minanáí íiwitáise, càmfíiyéica yeebáida Jesucristo itàacái. ²⁰Wáalfá nacáíwa Dios Iiri idéca yàanàaca aléi èeri írìculé. Yá imàacaca cáalfacáica

wía, wáalífacaténá Dios ìwali,
 yái báisísíwéeri Diosca. Wàyaca
 yáapicha yái báisísíwéerica,
 yáapicha nacái yái Iirica, yái
 Jesúsca, Dios ibànuèricaté. Yácata

abéerita báisísíwéeri Dios, yèerica
 wacáuca càmfiri imáalàawa.
²¹Píacué nuiquéeyéica càiyéide
 iyúwa nuénibewa, picácué pìà
 cuwáinái icàaluíniná.

2 SAN JUAN

La verdad y el amor

¹Núa Juan, ancianoca núa, nubànùacué pírí cuyàluta. Nuwàwalicué pía manuísíwata, piácué ìwacáidáyaquéeyécawa aléera, Dios yeedéeyéica yàasu wenàiwicapináwa. Nuwàwalicué nacái níái piápichéeyéicuéca. Cáininácué nuicáca pía báisiiri iyú. Macáita nacái yáaliyéyica báisiiri tàacáisi, cáininácuéca naicáca pía. ²Cáininácué nuicáca pía weebáidacáiná báisiiri tàacáisi, yái tàacáisi iyéerica walí càiripináta èeri càmiiri imáalàawa. ³Wáaniri Dios, Jesucristo nacái, yái Wáaniri Iirica, namànipinácué píri cayábéeriwa, naicápinácué píawa catúulécanéeri iyú nacái, namàacápinácué matuíbanáica píiwitáise nacái, peebáidacáinácué mamáalàacata báisiiri tàacáisi, cáininácué nacái piicáyacacawa.

⁴Casimáica nuwàwa manuísíwata nùanàacáiná abenaméeyéi péenácué piápichéeyéi iyéeyéica machacàniiri iyú càide iyúwa báisiiri tàacáisi ímáaná, càide iyúwa Wáaniri Dios ichùullianá wáyaca. ⁵Siúcade, piácué nuénánái cáininéeyéica nuicáca, nusutácué píicha wawàsi manuísíwata, cáininácué waicáyacacawa. Yái tàacáisi nutànèericuéca píri càmiirita wàlisàì ichùullicanási. Yácata idàbáanéeri tàacáisica Jesucristo ichùulìericaté weebáidáanápiná: Iwàwacutá

cáinináca waicáyacacawa.

⁶Cáininácaalí waicáca Dios, yásí wamàni càide iyúwa ichùullianá wía. Bàaluité piwènúadacaalítécué píiwitáisewa Jesucristo irípiná, yáté péemiácatécué Dios ichùulliaa cáinináanápinácué piicáyacacawa.

Los engañosos

⁷Nàyacáiná manùbéeyéi iwàwéeyéica ichìwáidaca wía cháì èeri iricu. Càmita nacàlida Jesús ináwaná ìwali Mesíascani, yái Wacuèrinásàiri Dios ibànùericaté aléi iyúwa asiali. Cawinácaalí icàlidéeri càì ichiwawa, yácata ichìwáidéerica wía, Cristo yùuwidecani nacái. ⁸Cayábacué, ipíchanácué piúcaca píibaidacaléwa, yái pimànírica Dios irípiná. Píibaidacué cayába Dios irípiná, pimáaláidacué nacái pimànica yái pimànírica Dios irípiná yéewanápinácué peedáca píriwa macáita píasu cawèníriwa Dios iwàwéericuéca yàaca píri ìwaliná, yái píibaidáanácuéca irípiná.

⁹Aibacaalí yeebáidéeri áibanái yàasu tàacáisi méetauculéeri Jesús itàacái ícha, yácata càmiirica yáalíawa Dios ìwali. Quéwa, cawinácaalí yeebáidéerica mamáalàacata Jesús itàacái, yácata yáaliériwa Wáaniri Dios ìwali, ìwali nacái yái Dios Iirica. ¹⁰⁻¹¹Nàanàacaalícué píatalé áibanái yéewáidéeyéipinácué pía cachiwéeri tàacáisi iyú Jesús itàacái ícha, picácué pimàaca nawàlìacawa picapèe iriculé. Picácué pitàida

nía. Pitàidacaalícué nía, yásícué
 piacawéeyéináca pimànica níawa,
 níara imàníyéica ibáyawanáwa
 meedá.

Palabras finales

¹²Nuwàwacué nucàlidaca pírí
 manùba tàacáisi mamáalàacata,
 quéwa càmita nuwàwa nutànàaca

cuyàluta irìcuni. Nucùta àta
 núalimácatalépináta nùacawa
 nupáchiacuéca píawa, yéewanápiná
 casfímáica wawàwa manuísíwata.

¹³Níái piacawéeyéináca
 ìwacáidáyaquéeyéicawa chábài,
 Dios yeedéyéica nacái yàasu
 wenàiwicapináwa, nawàwalicuéca
 pía.

3 SAN JUAN

Alabanzas a Gayo

¹Núa Juan, ancianoca núa, nubànù pirí cuyàluta, pía Gayo nùacawéerináca, cáininéerica nuicáca báisíiri iyú.

²Pía nuénásàiri cáininéerica nuicáca, nusutáca Dios ícha imàníinápiná pirí cayábéeri ìwalíse, yái macáita pimànírica. Nusutáca Dios ícha nacái imàacacaténá máuláicaca pía. Nùalíacawa cachàinica píwitàise Dios ìwali. ³Casímáica nuwàwa manuísíwata nàanàacáiná nùatalé táquicha tàacáwa abénaméeyéi yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, yá nacàlidaca nulí piináwaná peebáidaca mamáalàacata báisíiri tàacáisi. ⁴Canácata áiba tàacáisi càiri isímáidéeri núa càide iyúwa casímáiná nuwàwa nuémiacaalí nuéwáidacalénái iináwanáwa neebáidaca báisíiri tàacáisi machacàníiri iyú.

⁵Pía nuénásàiri cáininéerica nuicáca, cayábéericani yái píibaidacaléca pimànírica Dios irípiná, yái cayábéerica pimànírica áibanái irí yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, éwita déecuíséeyéicáníta nía, càmfíyécáwaca píalía piicáca. ⁶Táquicha tàacáwa wàwacáidáyacacaalíwa chábài, wamànicaténá culto, yá nacàlidacaté walí piináwaná ìwali, náimaca cáinináca piicáca nía. Siùcade, pimàni nulí cayábéeri, piyúudàa nía

nàasu àyapu ìwalípiná, càide iyúwa casímáinápiná Dios iicáca wamànica. ⁷Nadéca nadàbaca nèepunicawa náibaidacaténá Jesucristo irípiná, càmita nacái needá nalíwa wawàsi áibanái ícha càmfíyéica yeebáida Jesús itàacái. ⁸Iná iwàwacutá wía yeebáidéeyéica Jesús itàacái weedáca wàataléwa nía, wàacawéeridacaténá nía, nái icàlidéeyéica yèepunicawa báisíiri tàacáisi.

La mala conducta de Diótrefes y el buen ejemplo de Demetrio

⁹Nudéca nutànàaca nalí abéeri cuyàluta, níara ìwacáidáyacquéeyéicawa aléera. Quéwa, Diótrefes càmita iwàwa yeebáidaca nutàacái, máinicáiná iwàwa ichùullaca nía macáita. ¹⁰Yá nùacaalípináwa néré, yásí nutàanica yáapichawa ìwali yái càmfínaca iwàwa yeebáidaca nutàacái, icháawàacáiná yèepunicawa wía máiwitàiséeri iyú, báawéeri iyú nacái. Néesece, iwàwaca imànica áiba wawàsi mamáalàacata, íná càmita yeedá yàataléwa wenàiwica wabànuyéica néré yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái. Néese, áibanáicallí péenacué nawàwacaalí natàidaca nía, Diótrefes càmita ibatàa needáca nàataléwa nía, yúuca nacái nía pèewíise, píacué ìwacáidáyacquéeyéicawa néenibàa.

¹¹Pía nuénásàiri cáininéerica nuicáca, pimàni cayábéeri càide iyúwa cayábéeyéi íiwitáise imàníiná. Picá pimàni pibáyawanáwa iyúwa báawéeyéi íiwitáise imàníiná. Cawinácaalí imàníirica cayábéeri, yácata Dios isùmàireca. Quéwa, cawinácaalí imàníirica ibáyawanáwa, càmita yáalía Dios ìwali.

¹²Macáita wenàiwica, báisíiri tàacáisi nacái, nacàlidaca nàyaca cayábéeri iyú Demetrio ìwali. Wía nacái wacàlidaca cayábéeri iyú Demetrio ìwali. Píalía nacáiwa nutàanica báisíiri iyú.

Palabras finales

¹³⁻¹⁴Nudènia bàwina madécaná tàacáisi nucàlidéeripináca pírí, càmita quéwa nuwàwa nutànàaca cuyàluta irìcuni, nuwàwacáiná nuicáca pía aquialéta, nutàanícáténá píapichawa.

¹⁵Nusutáca Dios íicha imàcáanápíná matuíbanáica pía. Níái wàacawéeyéináca ìyéeyéica cháí nawàwalica pía. Pimàni nulí cayábéeri, picàlida nalíni nuwàwalica nía macáita ìyéeyéica néenibàa, níara wàacawéeyéináca.

SAN JUDAS

Saludo

¹Núa Judas, Jesucristo yàasu wenàiwica fibaidéerica irípiná, Santiago yéenasàirica nacái núa, nubànùacué pírí cuyàluta píacué cáininéeyéica Wáaniri Dios iicáca, Dios imáidéeyéica yàasunápináwa, píatacué nacái Jesucristo icuèyéica. ²Nusutácué Wáaniri Dios ícha pírípinácué iicáanápinácué pipualé manuísíwata, yéewanápinácué nacái matufbanáica pía, yéewanápinácué nacái cáinináca piicáyacacawa macái piwàwallicuésawa.

Los que enseñan mentiras

³Píacué nuénánái cáininéeyéica nuicáca, nuwàwacatécué máini nutànàaca pírí cuyàluta ìwali yái Jesucristo iwasàanáca wía Dios yàasu yùuwichàacáisi ícha. Siúcata quéwa iwàwacutácué nutànàaca pírí tàacáisi nusutácaténácué píícha wawàsi manuísíwata. Iwàwacutácué píalàaca nía cachàiníri iyú, níara cachìwéeyéica, ipíchaná nawènúadaca yái báisíri tàacásica Dios imàaquéericaté abé yàawíríaté yàasu wenàiwicanái íríwa. ⁴Péewáidacué wenàiwica macàaluínináta báisíri tàacáisi iyú, níacáiná cachìwéeyéi nadéca nawàlucawa ibàacanéri iyú pèewiré. Bàaluité Dios itàacái icàlidacaté naináwaná ìwali, níai cachìwéeyéica, càinácaalí iyú Dios yùuwichàidáanápiná níawa. Báawaca naicáca Dios. Nacàlidaca

nachìwawa báawéeri iyú, náimaca cayábacasa waimáca manùbéeyéi yáapicha báawéeri iyú, Dioscáiná imàacaca iwàwawa wabáyawaná ícha, càita nacàlidaca nachìwawa. Náasáidaca càmita nawàwa Jesucristo Náiwacalipináwa, yái abéerita Wáiwacalica, Wacuèrinásáiri nacái.

⁵Ewítacué píalfacáanítawa yái tàacáisi ìwali macáita, càicáaníta nuwàwa nucàlidacuéca pírí àniwani, piwàwalicaténácuéni. Bàaluité Dios imusúada israelitanái Egipto yàasu cáli ícha. Ewítaté Dios itécáaníta macáita nía Egipto yàasu cáli ícha, càicáanítaté imàalàidaca macáita néená camíiyéicaté yeebáida itàacái. ⁶Nía nacái àngelnái imàaquéeyéicaté íchawa íbaidacaléwa Dios imàaquéericaté nalí, níara imàaquéeyéicaté iyacatáiwa chènuniré, yá níaquéi Dios idacúacaté, presoíyéica imànica nía, catéeri iriculé càiripinátawa, àta áibaalípiná Dios icàlidacatalépináta nabáyawaná iináwaná ìwali, yùuwichàidacaténa níawa. ⁷Càide iyúwaté àngelnái iyáaná, càita nacái nàyacaté yacalé minanáimi, pucháiba yacalémi, Sodoma, Gomorra nacái, áiba nacái yacalémi iyéeyéicaté mawiénita nalí, máini naimácaté manùbéeyéi yáapicha mamáalàacata camíiyéica nàacawéeyéi. Nía nacái aslanái naimácaté nanacáiri yáapichawa namànicaténá yái camíirica Dios ibatàa wenàiwica imànica. Inaté Dios yùuwichàidaca nía

quichái iyú, yái quichái càmfírira ichacàwa, càiripinéerita iyaca. Càita Dios imàacaca wáaliacawa yùuwichàidáanápíná macáita imàniyéica ibáyawanáwa.

⁸Càita nacái níara yéewáidéeyéica wenàiwica chìwái iyú, éwita náaliacáanítawa Dios yàasu yùuwichàacáisi ìwali, càicáaníta namànica nacái báawéeri. Néewáidaca wenàiwica cachiwéeri tàacáisi iyú néemièricasa náamacani iricúsewa, namànicaténá nainá iyúwa yái càmfírira Dios ibatàa wenàiwica imànica; càmita nacái neebáida Wáiwacali itàacái; natàaní nacái báawéeri iyú ángelnái ìwali. ⁹Quéwa ángelnái íiwacali íipidenéerica Miguel càmítatè itàaní báawéeri iyú ángelnái ìwali. Miguel itàanícátè chàinisíiri iyú Satanás yáapicha càirínácaalí náicha yeedéeripinacátè Moisés ichéecami, yátè Miguel yáaliacawa canacátè yéewaná icuísaca íichawa Satanás báawéeri iyú. Inátè Miguel íimacáita Satanás irí: “iNusutáca Wáiwacali íicha yàalàanápíná pía cachàiníiri iyú!” íimaca yái Miguelca. ¹⁰Niata quéwa cachiwéeyéica asianái natàanica báawéeri iyú ángelnái ìwali, éwita càmícáaníta náalfawa cayába ángelnái íináwana ìwali. Namànica meedá macáita càirínácaalí nawàwa namànica càide iyúwa cuwèsinái imàníníná. Iná namáalàidaca nacáucawa Dios íicha.

¹¹iDios yùuwichàidapíná níawa!, nàyacáiná báawéeri iyú càide iyúwaté Caín iyáaná. Nawènúadaca náiwitáisewa néewáidacaténá wenàiwica cachiwéeri tàacáisi iyú, needácaténá nalíwa plata, càide iyúwaté Balaam imàníníná. Namànica nacái ùwicái nacuerínánái íipunitawa càide iyúwaté Coré imàníníná. Iná néetápiná nacáitwa méetàuculé Dios íicha càiripinátà nabáyawaná

ichùuliacawa. ¹²Níai cachiwéeyéica nàyaca càide iyúwa casaquèeri wawási, níacáiná mabáiníiri iyú namànica nabáyawanáwa pèewi píwacáidáyacacaalícuéwa píyáacaténácué píyáacaléwa Santa Cena ipíchawáise. Casímáiri iyúta nayáaca nayáacaléwa manuíri, nàiraca nacái macàaluínínáta. Iiwacanánái báawéeyéica meedá níara, camùnica nía nacái iyéeyéica iríwa meedá yàacàsi cadénama. Canéeyéica iwèni níara càide iyúwa acalèe canéerica irí unía yèepuníricawa cáuli iyú. Canéeyéica iwèni níara càide iyúwa àicu màyacanéerica yàasu èeri yàanàacaalí, íná wenàiwica iwataaca àicu cáli yéewíise, yásí àicu yéetácawa báisíiri iyú. ¹³Níai cachiwéeyéica imàniyéica máiní yáaséeri nabáyawanáwa áibanái wenàiwica yàacuéseemi, nàyaca càide iyúwa manuíri màladàca. Cachàiníiri cáuli ipùacaalí manuíri úní, yásí màladàca namichàidaca báawéeri úní icàli càina íinatalépiná. Níai cachiwéeyéica naméeràidaca áibanái, nàyacáiná càide iyúwa dùlupùta iméerèeyéicawa, càmíiyéica icàna cayába wáapunálicubàa. Iná Dios ichùullapíná nàyáanápíná càiripinátà catéeri iricu máinícataléca cúulica catá.

¹⁴Bàaluité Enoc iyaca, yái sietéená Adán itaquérinámi waléerica íináwaná ìwali. Enoc icàlidacatè tàacáisi Dios inùmalicúise cachiwéeyéi ìwali càinácaalí iyú Dios yùuwichàidáanápíná níawa. Enoc íimacatè: “Péemiàcué cayába, nudéca nuicáca Wáiwacali yàanèeripínáwa náapicha níai yàasu manùbéeyéi mil namanùbaca ángelnáica mabáyawanéeyéica. ¹⁵Yàanàapíná yéemiàcaténá naináwaná ìwali canánama, yáasáidacaténá nacái cabáyawanáca macáita báawéeyéica íiwitáise, ìwalíise

macáita báawéerica namàníirica, ìwalíise nacáí yáí báawéeri tàacáisi náiméerica Dios ìwali, níái báawéeyéica íiwitáise imàníiyéica íbáyawanáwa”, ímacaté yáí Enoc. ¹⁶Níái cachíwéeyéica natàanica íbàacanéeri iyú nacuèrinánái ìwaliwa. Báawaca naicáca macáí wenàiwica. Máiní nawàwa namànica càinácaalí báawéeri isíimáidéeri níawawa. Máiníiyéi canùmaséeca nía, cachàiníiyéica íicáca yáawawa. Natàanica cayábéeri iyú áibanái írí, needácáténá náicha wawàsi meedá.

Amonestaciones a los creyentes

¹⁷Quéwa píacué nuénánái cáininéeyéica nuicáca, piwàwalicué yáí tàacáisi Wáiwacalí Jesucristo yàasu apóstolnái icàlìdeericatécué pírí, ímérica càinácaalí íchàbáanápínáwa wapíchalécáwa. ¹⁸Náimacatécué pírí: “Aibaalípiná malééná èeri ípíchwáise èeri imáalàacawa, yásí abénaméeyéi wenàiwica naicáanípínacué píquíiníná peebáidacáinacué Jesucristo itàacái. Namànipiná nabáyawanáwa càide iyúwa nawàwáaná”, náimacatécué pírí níái apóstolca. ¹⁹Quéwa níara cachíwéeyéica, nawènúadaca áibanái íiwitáise báawáanápíná naicáyacacawa. Náináidacáita meedá írìcu èeriquéi. Canáca nalí Espíritu Santo.

²⁰Quéwacué pía nuénánái cáininéeyéica nuicáca, peebáidacué tàí íiméeri iyú Dios itàacái mabáyawanéerica, yéewanápínacué cachàinica píiwitáise. Pimàacacué Espíritu Santo yéewáidaca pía, písutáanápínacué píawawa Dios íicha. ²¹Píacué piwènúada píiwitáisewa méetàuculé Dios íicha, yáí cáininéerica íicáca wía. Néese manuícué píínáidaca piwàwawa picùacaténá Wáiwacalí Jesucristo yàaca wacáuca càmfíri imáalàawa, íicácáiná wapualé.

²²Píicacué natúulécana píalàanápínacué níawa, cawinácaalí iwàwéeyéica iwènúadaca íiwitáisewa méetàuculé Dios íicha. ²³Níái iwàwéeyéica iwènúadaca íiwitáisewa méetàuculé Dios íicha, càica níade iyúwa wenàiwica yúuwàacaalí yàacawa quichái írìculé, nawàwacáiná nacaláacawa Dios íicha namànicaténá nabáyawanáwa. Píalàacué nía, peedacué nía ráunamáita Dios yàasu yúuwíchwàacáisi íicha, càide iyúwa weedácaalí wenàiwica quichái íicha. Aibanái wenàiwica namànica nàacawa nabáyawanáwa manuúfwata. Báawacué píicá yáí báawéerica namàníirica, quéwa píicacué natúulécana níái wenàiwicaca. Píalàacué nía cachàiníiri iyú, namàacáanápíná náichawa yáí báawéerica namàníirica, quéwa píicacué píichawa cayába, ípíchanacué cayábaca píicáca yáí báawéerica namàníirica nainá iyúwa. Píacué pímaní náapícha píbáyawanáwa.

Alabanza final

²⁴⁻²⁵Yáí abéerita Diosca, íwaséerica wía yàasu yúuwíchwàacáisi íichawa, yáta yáalímácué icuaca pía ípíchanacué pímaníca píbáyawanáwa. Dios yáalímácué nacáí itéca píawa chènunírí íbàlùadacaténacué pía ípunitawa mabáyawanéeyéica, máinícuéca nacáí casímaíca piwàwawa, Dios íyacàle chènuníiséeri írìcu, icànéerica mèlumèluwaca Dios ícamaláná iyú. Wàacué Dios írì cayábéeri ìwalíise yáí cayábéerica Wáiwacalí Jesucristo imàníirica walípiná, máinícáiná cachàiníirica Dios íiwitáise, máiní cáimíétacanéeri Wacuèriná nacáinca, icuèrica nacáí macáita, cachàiníirica náicha canánama, bàaluitésíwa èeri ípíchwáiseté, síuca nacáide, càiripínáta nacáíwa, èeri càmfíri imáalàawa. Báisíta, amén.

EL APOCALIPSIS

La revelación de Jesucristo

1 Yái cuyàlutaca icàlidaca walí tàacáisi iwali Dios imàaquéricaté Jesucristo yáaliacawa iwali ibàacanéeri iyú áibanái íicha, yéewanápiná Jesucristo yáasáidacani Dios yàasu wenàiwicanái irí nàalfacaténáwa cainácaalí iwàwacutáanápiná ichàbacawa caquialéta. Jesucristo ibànùacaté yàasu ángelwa yáasáidacaténá yái tàacáisica Juan irí, yái Juan, Jesucristo yàasu wenàiwicaca. ²Juan itànàacaté báisiiri iyúni cuyàluta irícu macáita yái Dios itàacái Juan yéemièrica, yá nacái Jesucristo yàasu báisiiri tàacáisica, idécanáamité Juan iicáca macáita tàacáisi yéenaiwanási nacáiri irícuíse.

³Casíimáica iwàwa cawinácaalí iléerica nalíni, yái cuyàlutaca, culto irícu, yái tàacáisi icàlidéerica walí cainácaalí ichàbáanápináwa. Casíimáica nacái nawàwa cawinácaalí yeebéeyéica yái tàacáisica Juan itànèerica cháí cuyàluta irícu, mesúnamáipinácáináta iwàwacutá ichàbacawa.

Juan escribe a las siete iglesias

⁴Núa Juan nutànàacuéca pirí cuyàluta, píacué yeebáidéeyéica Jesucristo itàacái, píacué iyéeyéica siete namanùbaca yàcalé Asia yàasu cáli íinata. Nusutácué Dios íicha pirípinácué, Espíritu Santo nacái, Jesucristo nacái, namàníinápinácué

pirí cayábéeri, namàacáanápiná nacái matuíbanáicuéca pía. Dios iyacaté bàaluité, siùca nacáide, iyéeripiná càiripináta, càmfiri imáalàawa. Yái Espíritu Santoca máiníiri cayábaca iyaca Dios yàasu yàalubáisi íipunita. ⁵Jesucristo itànáica báisiiri iyú, imànica macáita machacàníiri iyú càide iyúwa íimáaná, icàlidacaté báisiiri tàacáisi éwitaté nanúacáanítani. Yái Jesucristo, yácata idábáanéerica wenàiwica imichèericatéwa yéetáními yèewíise, idènièri iináwa càmfiri imáalàawa. Jesucristo ichùuliaca macái cáli icuèrinánái. Cáinináca Jesucristo iicáca wía. Jesucristo íiraná imusúacatéwa icháuná irícuíse cruz iwali àta yéetácatalétawa wáichawalíná. Jesucristo yéetácáinatéwa wáichawalíná, íná Dios idéca imàacaca iwàwawa wabáyawaná íicha. ⁶Jesucristo idéca imàacaca yàasu wenàiwicaca wía. Imàacaca nacái wáibaidaca irípiná iyúwa sacerdotenái, wasutácaténá Dios íicha wenàiwicanái irípiná, yái Dios Jesucristo Yáanirica. Máiní nuwàwaca macái wenàiwica yàaca cayábéeri Jesucristo irí, nuwàwa nacái Jesucristo icuaca wenàiwicanái canánama càiripináta èeri càmfiri imáalàawa. Báisíta, amén.

⁷ ¡Jesucristo yàapináwa néese acalèe yèewíisewa! Macáita wenàiwica nauquéeripináni, nía nacái inuéyecaténi, nauquéeripináwa. Macáita

èeri mìnanaí càmíiyéica
yeebáida itàacái
náicháanipíná nacalúniwa
naicápinácaalí yàanàaca,
cáalucáiná naicácani.
Báisíta, amén.

⁸Wacuèriná Dios cachàiníri
náicha canánama, iyacaté bàaluité,
siuca nacáide, iyapíná càiripínáta,
càmíiri imáalàawa. Wacuèriná
Dios íimaca walí: “Núacata yái
idàbéericaté macáita, núacata nacái
yái imáalàidéeripínáca macáita.
Iná núacata càiride iyúwa las letras
alfa y omega”, càí íimaca walí yái
Wacuèriná Diosca.

Una visión del Cristo glorioso

⁹Núa Juan, péenàsàiricué,
núuwichàacawa píapichacué
Jesús íripíná weebáidacáiná
itàacái. Weebáidaca itàacái,
íná wacùpiná macáita Jesús
yáapichawa. Abédanamata
nacái wáiwitáise Jesús yáapicha
wàideniàcaténá wàuwichàanáwa
matuíbanáiri iyú. Yáté presocaté
núa Patmos yàasu iwàwata íinata
nucàlidacáináaté Dios itàacái áibanái
írí, nucàlidacáináaté nacái Jesús
iináwaná iwali. ¹⁰Néeseté áiba
domingomi, Espíritu Santo icùacaté
núiwitáise. Yá nuémíacaté tàacáisi
núinatawáisewa, yái cachàiníri
tàacáisi càiride iyúwa wéemianá
trompeta isàna. ¹¹Yá íimaca nulí:
“Pitànàa cuyàluta, picàlidacaténá
nalíni cànínacaalí picáaná. Néese
pibànùu nalíni níara yeebáidéeyéica
nutàacái iyéeyéica siete
namanùbaca yàcalé Asia yàasu cáli
íinata. Níái yàcaléca náipidená:
Efeso iyacàlená, Esmirna iyacàlená
nacái, Pérgamo iyacàlená nacái,
Tiatira iyacàlená nacái, Sardis
iyacàlená nacái, Filadelfia iyacàlená
nacái, Laodicea iyacàlená nacái”,
íimaca nulí.

¹²Yá nuwènúa nuicáidaca
núinataléwa nuicácaténá yái
itàaníirica nulí. Yá nuicáca siete

namanùbaca cáaléeyéi lámpara
oroíyéi. ¹³Néese nuicá nèewibàa
níái siete namanùbaca lámparaca
cài íicácanáwade iyúwa asiali.
Idèniaca ináawaniwa cáaléeri
àta yàabàli ipùata néré. Idènia
nacái cáucuíri iwaalíbapi oroíri
yùucutalicubàawa. ¹⁴Cabalèeri
íiwita ibáiná càide iyúwa waicáaná
cabalèeri lana, nieve nacáiri
áiba. Ituí nacái nàya càide iyúwa
waicáaná quichái ipèrùu. ¹⁵Yá
mèlumèluíyéi yàabàli càide iyúwa
waicáaná naquéesièrica bronce
nacáirica nawasèerica ùulèeri iyú
quéechacáwa manuúri quichái
írìcu ipíchawáise naquéesiacani.
Cachàinica itàacái càide iyúwa
wéemianá manuúri inanába isàna
yúuwèericawa íba yèewibàa.

¹⁶Idènia siete namanùbaca
dùlupùta icáapi iricuwa
yéewápuwáiseeriwa. Itàacái iyaca
càide iyúwa espada machete nacáiri
báipunitácanaméeri caserúnica.
Inàni nacái icànaca iyúwa
èeri icànáná mèlumèluíri iyú
cachàiniwaca machacànicaalí èeri.

¹⁷Nuicácanacáitani, yá núuwàa
nuliacawa nunùmáawawa
nucalúniwa yàabàli idaní
càide iyúwa yéetéerimiwa.
Quéwa imàacaca icáapiwa
yéewápuwáisewa núwali. Yá
íimaca nulí: “Picá cáalu pía
núicha. Núacata yái idàbéericaté
macáita. Núacata nacái yái
imáalàidéeripínáca macáita.
¹⁸Núacata yái Cáurica. Nuétácatéwa
quéwa, péemia cayába, siúcáise
núyaca càiripínáta. Núacata
imàaquéerica wenàiwica yéétáca
néenáiwaná yàanàacatáita
néetácatáipínátawa; nucùu nacái
infierno, yáara báawéeyéimi
íiwitáise yúuwichàacatalécawa
ípidenácataléca infierno.

¹⁹Iná pitànàa macáita yái
núasáidéeripínáca piicá. Pitànàa
nacái yái ichàbéericawa siúcade,
yá nacái ichàbéeripínacawa áiba

èeriwa wapíchalécáwa. ²⁰ Siúcade nucàlida piríni càinácaalí fimáaná níái siete namanùbaca dùlupùta piiquèeyéica nucáapi iricu. Nucàlida nacái pirí càinácaalí fimáaná níái siete namanùbaca cáaléeyéica lámpara oroíyéica. Níái siete namanùbaca dùlupùta, fimáanáca càicanide iyúwa siete namanùbaca nacuèrinánái icuèyéica wenàiwicanái yeebáidéeyéica nutàacái siete namanùbaca yàcalé minaná. Níái siete namanùbaca lámpara cáaléeyéica, fimáanáca càicanide iyúwa siete namanùbaca náapichéeyéi ìwacáidáyaquèeyéicawa yáapichawáaca yeebáidéeyéica nutàacái”, fimaca nulí yái Cáurica, yái Wáiwacali Jesucristoca.

Mensajes a las siete iglesias El mensaje a Efeso

2 Néese Wáiwacali fimaca nulí àniwa: “Pitànàa yái tàacáisica irí yáara nacuèrinásàiri icuèrica wenàiwicanái yeebáidéeyéica nutàacái Efeso iyacàlená iricu: ‘Cài númacuécá pirí, núa idènièrica siete namanùbaca dùlupùta nucáapi iricuwa nuéwápuwáisewa, núa yèepuníricawa càewibàa níái siete namanùbaca cáaléeyéi lámpara oroíyéica: ² Núalíacawa macáitacué pìwali yái pimàníricuécá; núalíacawa píibaidacuécá nulípiná cachàiníri iyú; núalíacawa píideniàcuécá piùwichàanáwa nacái matufbanáiri iyú; núalíacawa báawacuécá piicáca náiwitáise níara báawéeyéica wenàiwicaca. Núalíaca nacáywa píalimáidacuécá piicáwa nàasu tàacáisi níara icálidéeyéica iináwaná ìwaliwa apóstolcaca nía, quéwa nachíwa meedá. Pidécuéca píasáidaca cachíwéeyéica meedá nía. ³ Núalíacawa píideniàcué piùwichàanáwa mamáalàacata. Núalíaca nacáywa piùwichàacuécawa nulípiná

manuísíwata nuípidená ìwali yeebáidacáinacué nutàacái. Càmitacué nacái chamàle píiwitáise píibaidáanápinacué nulí. ⁴ Quéwa nuicácué pìwali abéeri wawàsi báawéeri. Càmitacué cáininá piicáca áibanái càide iyúwaté cáinináaná piicáca nía quèechatécáwa. ⁵ Iná píináidacuécáwa ìwali yái quèechéeri píiwitáise cayábéerica piúquéricatécué pííchawa. Píwènúadacué píiwitáisewa machacàníri iyú, pímanícaténacué cayábéeri áibanái irí càide iyúwacué pímanínáté quèechatécáwa. Càmicaalícué càì pímaníca, yásí nùacawa caquialéta píatalécué, yá nuedacué píícha píasu lámpara iyacatái fíchawa, càmicaalícué píwènúada píiwitáisewa. ⁶ Quéwa iyacué pirí yái cayábéerica. Báawacuécá piicáca yái báawéerica nicolaítaná ìmànírica càide iyúwa nacái báawáaná nuicáca yái namànírica. ⁷ Néese, càuwíyéicaalícué pía, péemiàcué cayába yái tàacáisica Espíritu Santo icálidéerica wenàiwicanái irí yeebáidéeyéica nutàacái, ìyèeyéica yàcalé imanùbaca. Macáita cawinácaalí imawèniadéeyéica báawéeri, numàacapiná nayáaca nayáacaléwa àicu iyacanáca yèerica nacáuca càmfíri imáalàawa, yái àicu ìyèerica paraíso néeni, Dios ìyacàle iricu’, càì pitànàaca nalí cuyàluta”, fimaca yái Cáurica, yái Wáiwacali Jesucristoca.

El mensaje a Esmirna

⁸ Néese Wáiwacali fimaca nulí àniwa: “Pitànàa yái tàacáisica irí yáara nacuèrinásàiri icuèrica wenàiwicanái yeebáidéeyéica nutàacái Esmirna iyacàlená iricu: ‘Cài númacuécá pirí, núa idàbéericaté macáita, núa imáalàidéeripináca macáita nacái, núa yéetéericatéwa, néeseté yèepùaca nucáucàcawa:

⁹Núaliacawa piùwichàacuécawa piyaca. Núaliacawa catúulécanácuéca pía, quéwacué nuicáca pía càiyéide iyúwa càasuíyéi. Núalía nacáíwa càinácaalí iyú nacháawàanácúe piináwaná iwali báawéeri iyú, níara icàlidéeyéica iináwanáwa judíocasa nía, quéwa càmiíyéi judío nía nawàwalicúsewa, càmicáiná neebáida nutàacái. Báawéeri Satanás yéewáidacaléca meedá nía. ¹⁰Picácué cáalu piicáca yái piùwichàanápínacuécawa. Péemiácué cayába, mesúnamáita Satanás yúuca abénaméeyéi péenácué presoíyéi ibànaliculé yáalimáidacaténácué iicáwa pía macáita, piwènúadánápiná pfiwítáisewa nuícha. Yá piùwichàapínacuéwa diez èeri. Quéwa cachàinicúe pfiwítáise mamáalàacata, éwitacué nanúacaalí pía, yásí nùacué piríwa picáuca càmiíri imáalàawa càide iyúwa nàacaalí corona wenàiwicanáí irí imawèniadéeyéica áibanáí. ¹¹Càuwíiyéicaalícúe pía, péemiácué cayába yái tàacáisi Espíritu Santo icàlidéerica wenàiwicanáí irí yeebáidéeyéica nutàacái, iyéeyéica yàcalé imanúbaca. Cawinácaalí imawèniadéeyéica báawéeri, canácatáita yéewanáwa pucháiba yàawiriéri yéetácáisi íibàaca níawa, canásíwa’, càì pitànàaca nalí cuyàluta”, íimaca yái Cáurica, yái Wáiwacalí Jesucristoca.

El mensaje a Pérgamo

¹²Néese Wáiwacalí íimaca nulí àniwa: “Pitànàa yái tàacáisica irí yáara nacuèrinásàiri icuèrica wenàiwicanáí yeebáidéeyéica nutàacái Pérgamo iyacàlená írúca: ‘Càì nuchùuliacuéca pía, níua idènièrica espada machete nacáiri báipunitácanaméeri caserúnica: ¹³Núaliacawa macáita iwali yái pimàniíricuéca. Núalífa nacáíwa piyacuéca aléera yàcalé

Satanás icùacataléca. Núaliacawa peebáidacuéca nutàacái mamáalàacata tàì íiméeri iyú. Càmitacué piméeyáa peebáidaca nutàacái éwitaté nanúacaaná Antipas, yái nanuéricaté yeebáidacáiná nutàacái pèewi, piácué iyéeyéica yàcalé Satanás icùacataléca. ¹⁴Quéwa nuicácué piwali máisibáwanáita báawéeri wawàsi, yái càmiírica cayába nuicáca: Pidèniácué piápichawa abénaméeyéi yéewáidéeyéica wenàiwica càide iyúwaté Balaam yéewáidáaná wenàiwica. Bàaluité Balaam yàalàacaté Balac yáalimáidánápiná israelitanáí namànicaténá nabáyawanáwa. Ichùuliacaté nayáanápiná iinásí nanuérimica iyúwa sacrificio nàacaténá idolo icàaluíná, cuwáináí yéenáíwanáca. Ichùuliaté naimáca áibanáí inanáí yáapicha càmiíyéica náinusíwa. ¹⁵Càita nacáí, iyacué pèewibàa abénaméeyéi yeebáidéeyéica nicolaítanáí yàasu cachíwéeri tàacáisi. ¹⁶Iná piwènúadacué pfiwítáisewa báawéeri íicha. Càmicáalícúe càì pimànica, yásí nùacuéwa piatalé caquialéta. Yá numànipiná úwi náipunitawa nutàacái iyúwa, càide iyúwa wenàiwica namànicaalí úwi espada machete nacáiri iyú. ¹⁷Càuwíiyéicaalícúe pía, péemiácué cayába yái tàacáisi Espíritu Santo icàlidéerica wenàiwicanáí irí yeebáidéeyéica nutàacái, iyéeyéica yàcalé imanúbaca. Cawinácaalí imawèniadéerica báawéeri, nùaca iyáapiná maná, yái pan nacáirica íbàacanáita áibanáí wenàiwica íicha. Nùa nacáí irí cabalèeri íba natànèerica iwali wàlisàì íipidenápiná. Abéerita yái idènièrica yàasu íbawa, yáalífa iwali yái íipidenápináca wàlisàì, canáca áibanáí yáalíeriwa iwali”, càì pitànàaca nalí cuyàluta”, íimaca yái Cáurica, yái Wáiwacalí Jesucristoca.

El mensaje a Tiatira

¹⁸Néese Wáiwacali ímaca nulí àniwa: “Pitànà yáì tàacáisica irí yáara nacuèrinásàiri icuèrica wenàiwicanáì yeebáidéeyéica nutàacáì Tiatira iyacàlená irìcu: ‘Càì númacuécá pirí, núa Dios Iirica, núa idènièrica ituíwa càide iyúwa quicháì ipèrùà iyáaná, núa idènièrica nacáì yàabàliwa càide iyúwa naquésièrica bronce nacáirica iicácanáwa. ¹⁹Núalíacawa ìwali yáì pimàníricuécá. Núalíacawa cáininácuécá piicáca áibanáì, núalíacawa peebáidacuécá nutàacáì. Núalía nacáìwa piyúudáacuécá áibanáì, piideniácuécá piùwichàanáwa nacáì matuíbanáiri iyú. Núalíacawa pimànicuécá cayábèeri cachàiníwanáì fícha yáì pimàníiricátécué quéecha, pidàbacaalítécué peebáidaca nutàacáì. ²⁰Quéwa nuicácué pìwali áiba wawàsi quiríta. Pidécuéca pimàacaca ùyaca matuíbanáita pèewibàa, úáì inanáica Jezabelca. Nacàlidaca uináwaná utàanicasa Dios inùmalicúse, quéwa uéwáidaca wenàiwica cachiwéeri tàacáisi iyú meedá uchìwáidacaténá nùasu wenàiwica naimáanápíná áiba yáapícha càmfíchúaca náinusíwa, càmfíirica nacáì nanìrisíwa, nayáanápíná nayáacaléwa nacáì iinási nanuérica ídolo irí nàacaténá cuwáinái yéenáiwaná icàaluíníná. ²¹Nudéca nùaláaca úa cachàiníiri iyú uwènúadàanápíná uíwítáisewa ubáyawaná fíchawa, quéwa càmita uebá uwènúadàanápíná uíwítáisewa fícha, yáì uimáanáca manùbéeyéì yáapícha. ²²Siúcade, péemiacué cayába, nùuwichàidapíná úa uláicáì iyúwa, macáita nacáì iiméeyéica úapícha, núucapíná níawa manuírì yùuwichàacáisi irìculéwa, càmicaalí nawènúada náiwítáisewa nabáyawaná fíchawa,

yáì báawéerica namànírica úapícha. ²³Nunúapíná nacáì uénibe yéetácáisi iyú. Néese macáita yeebáidéeyéica nutàacáì yàcalé imanùbaca, néemiapínácaalí uináwaná ìwali, yásì nàalífacawa núacata yáì iiquéerica náiwítáise, nawàwa nacáì. Yásì numànicuécá pirí cayábèeriwa, nùuwichàidapíná nacáìwa píalimáwanama càide iyúwa imanuícana macuécá pimànica cayábèeri, báawéeri áibata.

²⁴Néese piacué Tiatira iyacàlená mìnanaì càmfíyéica yeebáida Jezabel itàacáì, càmfíyéì nacáì yéewáidawa tàacáisi ìwali yáara náiméerica ìwali Satanás yàasu íiwítáise ibàacanéeriwa. Núumacuécá pirí, iyaca quiríta abéeri wawàsi iwàwacutéeri nuchùulíapínácué pimànica. ²⁵Peebáidacuécá mamáalàacata nutàacáì càide iyúwacuécá peebáidáaná siùca àta nùanàacatalépináta. ²⁶Cawinácaalí imawèniadéeyéica báawéeri, imàníyeyéì nacáì mamáalàacata càide iyúwa nuwàwáaná àta néetáacatalétawa, numàacaca nacàuca núapícha macáì èeri mìnanaì. ²⁷Càide iyúwa Núaniri Dios imàacáaná nucùaca èeri mìnanaì Dios íiwítáise iyúwa, càita nacáì nùasu wenàiwica nacùapíná èeri mìnanaì cachàiníiri iyú, nùuwichàidapíná nacáì macáita wenàiwica càmfíyéica yeebáida nutàacáì, càide iyúwa hierro ibaquíadacaalí catùà achúmáanamata yéemáanáami. ²⁸Numàaca nacáì nàyaca nucamalaná irìcu, yáì nucamalaná icànéerica càide iyúwa dùlupùta icànáaná waiquéerica mapisáisiwata.

²⁹Càuwíyéicaalícué pía, péemiacué cayába yáì tàacáisica Espíritu Santo icàlidéerica wenàiwicanáì irí yeebáidéeyéica nutàacáì, iyéeyéica yàcalé imanùbaca’, càì pitànàaca nalí cuyàluta”, ímaca yáì Cáurica, yáì Wáiwacali Jesucristoca.

El mensaje a Sardis

3 Néese Wáiwacali ímaca nulí àniwa: “Pitànàa yái tàacáisica irí yáara nacuèrinásàiri icuèrica wenàiwicanái yeebáidéeyéica nutàacái Sardis ñacàlená iricu: ‘Cài númacuécá píri, núa ñyéerica yáapicha yái Espíritu Santoca máiníri cayábaca, núa idènièrica nacái siete namanùbaca dùlupùta: Núalíacawa ñwali macáita píibaidacalécuéca. Nuémíacué piináwaná ñwali cáucasacué pía, quéwa nuicácué pía cáiyéide iyúwa yéetéeyéimiwa. ²Pimichàidacué píiwitáisewa, pichàiniadacué píiwitáise cayábéeriwa ñyéericuécá píri quiríta, iwàwéerica ichàbacawa píficha, nuicácáiná yái pimàníricuécá càmfírira cayába Nucuèriná Dios iicáca. ³Íná píináidacuéwa ñwali yái tàacáisi péemièricatécué, peebáidéericatécué nacái quéechacáwa. Pimànicué mamáalàacata cayábéeri càide iyúwa yái tàacáisi ímáaná. Piwènúadacué píiwitáisewa píbáyawaná fíchawa. Càmicaalícué pimichàida píiwitáisewa, yásí nùanàacué píatalé càide iyúwa cayéedéeri yàanàacaalí càmicatáita wenáiwica icúa nùanàaca, càmitacué nacái píaliáwa chácaalínácaalí nuénáiwaná yàanàa nùanàacatáipínácué píatalé. ⁴Quéwa abénaméeyéicué péená Sardis ñacàlená mìnánái càmita nàya cabáyananéeri iyú. Càide iyúwa wenáiwica icuacaalí masacàata ibàlewa, càita nacái abénaméeyéi péenácué nacúaca náfawawa masaquèeri iyú, báawéeri fícha. Yá áiba èeripiná nèepunícawa núapíchawa nabàle cabalèeri yáapíchawa namànicáiná cayábéeri càide iyúwa Dios iwàwáaná cháí èeri iricu. ⁵Cawinácaalí imawèniadéeyéica báawéeri, nadèniapiná nabàlewa cabalèeri.

Càmita nacái nutunúa náipidená cuyàluta iricuise yái cuyàlutaca idènièrica náipidená macáita cáuyéica càmfíyéica imáalàawa. Yá nucàlidapiná naináwaná ñwaliwa nùasunáica nía Núaniri Dios iríwa, yàasu ángelnái irí nacái. ⁶Càuwíyéicaalícué pía, péemiacué cayába yái tàacáisi Espíritu Santo icàlidéerica wenàiwicanái irí yeebáidéeyéica nutàacái yàcalé imanùbaca’, càì pitànàaca nalí cuyàluta”, ímaca yái Cáurica, yái Wáiwacali Jesucristoca.

El mensaje a Filadelfia

⁷Néese Wáiwacali ímaca nulí àniwa: “Pitànàa yái tàacáisica irí yáara nacuèrinásàiri icuèrica wenàiwicanái yeebáidéeyéica nutàacái Filadelfia ñacàlená iricu: ‘Cài númacuécá píri, núa Mabáyawanéerica, núa yái Báisírira, núa rey David itaquérinámica, imàaquéerica nacái wenáiwica iwàlùacawa Dios ñyacàle iriculé, Dios icuacataléca macáita. Nùacuacaalí nalíni, yá canáta yáaliméeri ibàliaca náichani. Néese nubàliacaalí náichani, canácata nacái yáaliméeri yàacùaca nalíni. Péemiacué: ⁸Cayábaca nuicáca yái pimàníricuécá. Péemiacué cayába, numàacué picàlidaca nuináwaná ñwali áibanái irí, càmitacué nacái yéewa nasàiwicaca píri wawàsi, peebáidacáinácué nutàacái, càmitacué nacái piwènúada píiwitáisewa nuícha, éwítacué càmicáanáita máini cachàinica pía. ⁹Péemiacué cayába. Nàyaca píyacàle néeni abénaméeyéi judío icàlidéeyéica iináwaná ñwaliwa judfosiwacasa nía, quéwa nachíwa meedá, càmicáiná neebáida nutàacái báisíiri iyú. Satanás yéewáidacaléca nía meedá. Mesúnamáita numàacapiná nabàlùacawa nàului ipùata iyúwa píipunitacuéwa nàacaténácué picàaluíná. Yásí nàalíacawa

cáininácuéca nuicáca pía.
¹⁰Pidécuéca peebáidaca nutàacái
 piideniacaténácué piuwichàanáwa
 matufbanáiri iyú, íná nucùapínácué
 píawa áibaalípiná yúuwichàacáisi
 yàanàapínacaalí macái cáli iwali,
 yúuwichàidacatená èeri minaná.
¹¹Nùacawa nëese caquialéta.
 Peebáidacué tàì ímèeri iyú yái
 peebáidéericuéca; picácué pimàaca
 áibanái iwènúadacuéca nuícha
 píiwitáise ipíchanácué piúcaca
 píchawa piasu cawènfíri coronawa
 Dios iwàéericuéca yàaca pírí
 áiba èeriwa. ¹²Cawinácaalí
 imawèniadéeyéica báawéeri,
 numàacapíná nàyaca Nucuèriná
 Dios yáapicha càiripínáta, càide
 iyúwa àicu íricusi íbaluèriwa
 càiripínáta Dios yàasu templo
 írícúrica. Canacátáita nàawa Dios
 ícha. Nutànàapíná nacái Nucuèriná
 Dios ípidenáwa nàwali yái
 Nucuèriná Dios iyacàle ípidenáwa
 nacái, yái yàcalé ípidenéerica
 Wàlisàì Jerusalén, írícùèripínacawa
 chènuniíse Nucuèriná Dios
 yàatanáise. Nutànàapíná nacái
 nuípídená wàlisàìwa nàwali.
¹³Càuwíiyéicaalícué pía, péemiácué
 cayába yái tàacáisi Espíritu Santo
 icàlidéerica wenàiwicanái írí
 yeebáidéeyéica nutàacái yàcalé
 imanùbaca', càì pitànàaca nalí
 cuyàluta", ímaca yái Cáurica,
 yái Wáiwacali Jesucristoca.

El mensaje a Laodicea

¹⁴Néese Wáiwacali ímaca nulí
 áira: "Pitànàa yái tàacáisica
 írí yàara nacuèrinásàiri icuèrica
 wenàiwicanái yeebáidéeyéica
 nutàacái Laodicea iyacàlená
 írícu: 'Cài númacuéca pírí, núa
 ípidenéerica Báisíiri, càmfíríca
 ichìwáida wenàiwica, núa
 icàlidéerica báisíiri iyúni, núa
 idàbéericaté macáita Dios írípíná
 cháì èeri írícu: ¹⁵Núalíacawa
 iwali yái macáita pimàníricuéca.
 Núalíacawa càmitacué

máini píwènúadaca nuícha
 píiwitáisewa, càmitacué nacái
 máini pimichàida píiwitáisewa
 peebáidacatená cayába nutàacái.
 Íwàwacutácué píináidacawa
 càinácaalí pimàníinápiná.
 ¿Píwènúadapínásicué nuícha
 píiwitáisewa? ¿Néeni,
 pimichàidapínásicué píiwitáisewa?
 ¿Càinásicué pimànipíná? ¹⁶Néese,
 càmicáinácué peebáida cayába
 nutàacái macái píwàwalicuísewa,
 íná núucapínácué nuíchawa pía.
¹⁷Picàlidacáinácué càì píwaliwa:
 "Càasuíyéica wía, máini nacái
 cayába wía. Wadéca weedáca
 walíwa manùba wàasupínáwa.
 Càmita wawàwacutá Dios
 iyúudàaca wía", càicué píimaca
 píwaliwa. ¿Cánácué càmita
 píalíawa cáuláicaca píiwitáise
 píbáyawaná iyúwa? Dios
 íicácuéca pía càiyéide iyúwa
 catúlécaneeyéi, màasuíyéi nacái.
 Matuíyéicué nacái píiwitáise,
 báica nacáicué pía píbáyawaná
 iwaliwa iyúwa mabàléeri
 wenàiwica. ¹⁸Iná nùalàacué pía
 pimàacáanápínácué numànica
 pírí cayábéeri manuísíwata càide
 iyúwa wenàiwica iwéndacaalí
 áiba wenàiwica írí cayábéeri
 oro masaquèericaté namànica
 quicháì írícu. Néese ídecánámi
 numànícuéca pírí cayábéeri,
 yásí báisícata càasuíyéicuéca
 pía chènuníiséeri cawènfíri
 iyú. Peedácué nacái nuícha
 píiwitáisepiná mabáyawanéeri
 càide iyúwacué píbàlepiná
 cabaléeri, ipíchanácué báica pía
 píbáyawaná iwaliwa. Pimàacacué
 nuchùnìaca píiwitáise matuírica
 càide iyúwa natuí idàbená
 ichùnìacaalí wenàiwica ituí,
 catuícaténácué píiwitáise,
 píalícaténácuéwa nùwali.
¹⁹Nùalàaca nùasunái cachàiníiri iyú,
 macáita wenàiwica cáininéeyéica
 nuicáca. Nùuwichàidaca núa nacái.
 Iná pimichàidacué píiwitáisewa

càiripináta, piwèniadacué nacái píiwitáisewa pibáyawaná fíchawa. ²⁰Péemiacué cayába, mesúnamáita nùacawa néese, càide iyúwa wenàiwica ibàlùacaalíwa capii ípunita imáidacaténá wenàiwica iyéeyéica capiiricu. Cawinácaalí yéemiéyéica nutàacái, nawàwacaalí neebáidaca nutàacái, yá càica níade iyúwa wenàiwica yàacùacaalí icapèe inùmawa áiba irí, yeedácaténá yàataléwani. Néese cawinácaalí yeebáidéeyéica nutàacái, yásí nùyaca náapicha, nàyaca nacái núapicha, càide iyúwa wenàiwica iwàlùacaalíwa capiiriculé iyáacaténá iyáacaléwa yéenanái yáapichawa.

²¹Cawinácaalí imawèniadéeyéica báawéeri, numàacapiná náawinacawa núapicha nùlubái fínatalé, nactuacaténá macáita núapicha, càitatéde iyúwa numawèniadánáté báawéeri, néese núawinacatéwa Núaniri Dios yáapichawa, yàalubái fínatalé nucuacaténá macáita yáapicha.

²²Càuwíyéicaalícué pía, péemiacué cayába yái tàacáisi Espíritu Santo icàlidéerica wenàiwicanái irí yeebáidéeyéica nutàacái yàcalé imanùbaca', càì pitànàaca nalf cuyáluta", íimaca yái Cáurica, yái Wáiwacali Jesucristoca.

La adoración en el cielo

4 Néeseté idécanaámi Wáiwacali càì íimaca nulí, yáté nuicáidaca chènuniré, yá péemiacué cayába, nuicáca abéeri capii inùma yàactuacanéerica. Néese idàbáanéeri tàacáisi nuémièricaté itàanica nulí iyúwa cachàiníiri trompeta isàna, yácata tàacáisi íimaca nulí àniwa: "Pimichàawa sfiisaara. Yá núsáidaca píri càinácaalí ichàbáanápínácawa áibaalípiná", íimaca nulí. ²Aquialénamata Espíritu Santo icùaca núwitáise manuísíwata, péemiacué cayába,

Espíritu Santo imàacaca nuicáca cayábéeri yàalubáisi ibàlùericawa chènunibàa. Nuicáca abéeri yáawinéericawa yàalubáisi fínata icùacaténá macáita.

³Yái yáawinéericawa yàalubáisi fínata càiride iyúwa waicáaná cuniéri íba cabalèeri ípidenéeri jaspe, iyúwa nacái waicáaná íba ípidenéeri cornalina quíiréeri, cuniéri nacái. Yá mèlumèluwaca àrawàli icànaca yàalubáisi itéese càide iyúwa waicáaná cuniéri íba esmeralda ipuléeri.

⁴Nàyaca yàalubáisi itéesebàa áiba veinticuatro namanùbaca yàalubáisi. Náawinacawa yàalubáisi fínata veinticuatro namanùbaca nacuèrinánái. Idènièyèi cabalèeri ibàlewa. Nadènià nacái nàasu coronawa yáawami orota náiwita iwaliwa. ⁵Yái yáawinéericawa yàalubáisi fínata icànaca mamáalàacata iyúwa énu icànáaná, itàanica nacái càide iyúwa wéemianá cachàiníiri énu isàna tiríricaalí. Nàyaca yàalubáisi ípunita siete namanùbaca lámpara nacáiyèi idènièyèica icamaláwa, quichái ipèrùa nacáiri. Yái quicháica, yácata máiníiri cayábaca Espíritu Santoca. ⁶Iyaca nacái calisa nacáiri yàalubáisi ípunita, abéeri calisa càiride iyúwa vidrio máiníiri cuníaca. Yàalubáisi itéesebàa nàyacaté báinúaca cáuyèi ángel madécaneeyèi ituí naicácaténá napíchaléwa, naicácaténá nacái náinataléwa. ⁷Yái idàbáanéeri ángel cáurica càiride iyúwa león iicacánáwa. Pucháibáaná cáuri ángel àniwa càiride iyúwa toro iicacánáwa. Máisibáaná cáuri ángel àniwa càiri inànde iyúwa asiali. Báinúacáaná cáuri ángel àniwa càiride iyúwa áwa iicacánáwa idècunitàcá yáalanícawa.

⁸Níái báinúaca ángel cáuyéica nadèniaca seis namanùbaca nàanabáiwá náalimáwanama. Macái cáuyèi ipuniyéyíwa natuí

iyúwa náinatabàawa, nallicúsewa nacái. Yá còi náimaca èeríapinama, táiyápinama mamáalàacata:

“iMabáyawanéericani,
mabáyawanéericani,
mabáyawanéericani, yái
Wacuèriná Dios cachàinírica
náicha canánama, yái
iyéericaté, iyéerica nacái
siucade, iyéeripiná nacái
càiripináta, càmfíri
imáalàawa!” còi náimaca.

⁹⁻¹⁰Néese idècunitàacá cáuyéi ángel nàaca icàaluíniná, nàaca nacái iyéininá, nàaca nacái írí cayábéeri, yái yáawinéericawa yàalubáisi íinata, iyéerica càiripináta èeri càmfíri imáalàawa, yá veinticuatro namanùbaca nacuèrinánái náuwàa naliacawa nanùmáawawa írí, yái yáawinéericawa yàalubáisi íinata, nàacaténá icàaluíniná, yái iyéerica càiripináta èeri càmfíri imáalàawa. Yá naliadaca nàasu coronawa yàalubáisi yàabàlì idaní náasáidacaténá Dios yàasu wenàiwicaca nía. Yá náimaca írí:

¹¹“Máiní cayábéeri píiwitáise,
pía Wacuèriná Wáiwacali
Dios, íná wàaca picàaluíniná,
wàaca nacái píimiétacaná,
wáalíaca nacáíwa
máiní cachàinírica pía,
pidàbacáinaté macáita,
yá nàyacaté píiwitáise iyú,
pidàbacáinaté nía”,
còi náimaca nacántàaca.

El rollo escrito y el Cordero

5 Néeseté nuicáca cuyàluta iwawanèeriwa icápirícu yéewápuwáise, yái yáawinéericawa yàalubáisi íinata. Yái cuyàluta iwawanèericawa idèniaca tàacáisi iriculéwa, íinatawáise nacáíwa. Yái cuyàluta nadacuèrica cayába siete namanùbaca nadacuèrica iyúni. ²Néese nuicáca áiba ángel cachàiníri. Yá isutáca yéemiawa nía macáita. Iimaca cachàiníri

iyú: “¿Cawinásica wenàiwica Dios ibatèeripiná iwàsàaca yái nadacùanàcani, yàacùacaténá yái cuyàlutaca?” íimaca yái ángelca. ³Quéwa canáca náicha níái chènuníseeyéica, nía nacái iyéeyéica cháí èeri írícu, nía nacái yéetéeyéimicawa, canácata yáaliméeri yàacùaca cuyàluta, iléecaténátáni. ⁴Yá nuícháanica manuísíwata canácáiná nàanèeri wenàiwica Dios ibatèeripiná yàacùaca cuyàluta, iléecaténáni. ⁵Néese abéeri néená níái nacuèrinánáica íimaca nulí: “Picá píicháaní quirínama. Piicáida írí cayába, yái israelita icuèrinásàiri, rey David itaquèrinámica, idéca imawèniadaca báawéeri, yéewacaténá iwàsàaca siete namanùbaca nadacùanáca, yàacuèripiná nacái cuyàluta”, íimaca nulí.

⁶Néese nuicáca Cordero ibàluèricawa nèewi yái yàalubáisica, nía nacái báinúaca ángel cáuyéica, nía nacái nacuèrinánáica. Yái Cordero idèniaca ichánáwa bàaluitécáiná nanúacani iyúwa sacrificio. Idèniaca nacái siete namanùbaca ichàlewa, siete namanùbaca nacái ituíwa. Níái siete ituí íimáanáca càicanide iyúwa máiníri cayába Espíritu Santo Dios ibànùèrica macái cáli íinatalé. ⁷Néese Cordero yàaca yeedáca cuyàluta icáapi yéewápuwáise íicha, yái yáawinéericawa yàalubáisi íinata. ⁸Néese Cordero idècanámi yeedáca cuyàluta, yá báinúaca ángel cáuyéica, nía nacái veinticuatro namanùbaca nacuèrinánáica náuwàa naliacawa nanùmáawawa Cordero írí nàacaténá icàaluíniná. Nacuèrinánái náalimáwanama nadèniaca arpa, nadèniaca nacái bacàa níawami orota ipuniyéyiwa pumèníri isàni iyú. Yái pumèníri isàni íimáanáca càicanide iyúwa nasutáaná Dios íicha, macáita Dios

yàasu wenàiwicaca. ⁹Yá nacántàaca wàlisài canción Cordero irí. Náima nacántàaca còi:

“Dios imàacaca peedáca yái cuyàlutaca, piwasàanápina nadacùanàceni, pimàacacáinaté nanúaca pía iyúwa sacrificio, yá piweniàcaté wenàiwicanái píranámi iyúwa Dios irípiná nèewíise macái yàawiría, macái itàaníyeyéca áiba tàacáisi iyú nacái, macái wenàiwica nacái, macái cáli néeséyeyéi nacái.

¹⁰ Pidéca pimàacaca Dios yàasu wenàiwicaca nía, icuèyèipiná macáita píapicha, isutéeyèipiná nacái Dios fícha wenàiwicanái irípiná, yá nacùapiná macái cáli”, náimaca nacántàaca.

¹¹ Yáté nuicáidaca néré, yá nuémíaca madécaná ángel isàna ibàluèyécawa natéesebàa yái yàalubáisica, nía nacái báinúaca ángel cáuyéica, nía nacái nacuérinánáca. Nuicáca madécaná millones namanùbaca ángel, camíiyéi wenàiwica yáalimá iputàaca nía, càsimalénácaalí nía.

¹² Yá náimaca cachàiníiri iyú: “iWàacué Cordero icàaluíniná, yái Corderoca imàaqueericaté nanúacani iyúwa sacrificio, yácáiná Dios idéca imàacaca Cordero icùanápina canánama, idéca imàacaca càasuíricani, yái Corderoca! iMáini cáalíacáiricani yái Corderoca, cachàiníiri nacái íiwitáise! iCayábaca waicácani, wàacué nacái icàaluíniná, wàacué nacái irí cayábèeri!” còi náimaca níái ángelca.

¹³ Nuémia nacái macáita Dios idàbèeyéica náimaca irí, macái iyéeyéica chènuniré, cáli fínatèeyéica nacái, nía nacái yéetèeyéimicawa, úni irícuíyéica

nacái, macáisiwa canánama náimaca Dios irí. Còi náimaca:

“iWàaca cayábèeri irí yái yáawinéericawa yàalubáisi íinata, irí nacái yái Corderoca! iCáimiétaquèeri iyú waicáca nía, wàaca nacái nacàaluíniná! iMáini cachàinica náiwitáise càiripináta, èeri camíiri imáalàawa!” náimaca.

¹⁴ Néese báinúaca ángel cáuyéica náimaca: “iBáisita, amén, còita nacái wáimaca!” còi náimaca. Níái veinticuatro namanùbaca nacuérinánái nabàluacawa nàulu iyúwa nàacaténá icàaluíniná, yái iyéerica càiripináta, camíirica imáalàawa.

Los siete sellos

6 Néseté nuicáca Cordero iwasàaca idàbàanéeri néená níái siete namanùbaca nadacùanáca cuyàluta iwawanèericawa. Yá nuémíaca abèeri néená níái ángel cáuyéica ímaca cachàiníiri iyú càide iyúwa tírficaalí: “iAqualé, pía píicáca!” còi ímaca. ²Néseté nuicáidaca néré. Yá, péemíacué cayába, nuicáca cabalèeri caballo. Yái asiali yáawinéericawa caballo íinata idèniaca demápu imàníiripiná iyú ùwicái. Yá náawináidaca corona íiwita iwali. Néese imawèniadaca yàacawa imawèniadacaténá mamáalàacata áibanái.

³Néese Cordero iwasàaca pucháibáaná nadacùanáca cuyàluta, yá nuémíaca pucháibáaná cáuri ángel ímaca: “iAqualé, pía píicáca!” còi ímaca. ⁴Yá áiba caballo imusúacawa, máini quíiréeri quéwa, càide iyúwa waicáaná irái. Nuicáca wenàiwica yáawinéericawa caballo íinata. Yá namàacaca imànínápina ùwicái cháí èeri irícu, ipíchaná wenàiwicanái nàyaca matufbanáiri iyú, imàacáanápina nacái

wenàiwicanáí inúayacacawa. Yá nàaca írì cáaléeri espada machete nacáíri báipunitácanaméeri caserúnica.

⁵Néese Cordero iwasàaca máisibáaná nadacùaná cuyàluta, yá nuémiaca máisibáaná cáuri ángel ímaca: “¡Aquiale, pia piicáca!” càí ímaca. Yáté nuicáidaca néré. Yá, péemiacué cayába, nuicáca cúulíiri caballo. Yáí yáawinéericawa caballo íinata idèniaca abéeri wapésáidáaná imiéri. ⁶Néese nuémiaca tàacáisi nacáíri cáuyéi ángel yèewibàa, yá ímaca: “Abéeri kilo trigo ituíná iwèníiri abéeri denario, yáí abé èeri iwènicatáica. Máisiba kilo nacáí cebada ituíná iwèníiri abéeri denario, picá quéwa pimàni báawéeri olivo inàlìmaná írì, uva ibànacalená írì nacáí”, càí ímaca.

⁷Néese Cordero iwasàaca báinúacáaná nadacùaná cuyàluta, yá nuémiaca báinúacáaná cáuri ángel ímaca: “¡Aquiale, pia piicáca!” càí ímaca. ⁸Néese nuicáidaca néré, yá péemiacué cayába, nuicáca áiba caballo éwéeri nacáíri. Yáí yáawinéericawa caballo íinata íipidená Yéetácáisi. Aiba íipidenéerica Infierno yàacawa Yéetácáisi yáapicha. Namàacaca Yéetácáisi, Infierno nacáí nanúanápiná madécaná èeri mìnánái. Macáí néená níái báinúaqueeyéica wenàiwicaca, abéeri néená yéetácawa. Yá nanúaca wenàiwicanáí ùwicáí iyú, mápicáí iyú nacáí, uláicáí iyú nacáí. Nachùulìia nacáí caluéyéi cuwèesi nanúanápiná wenàiwica.

⁹Néese Cordero iwasàaca cinconá imanùbaca nadacùaná cuyàluta, yáté nuicáca nacáucami altar yáapiré, níái Dios yáasu wenàiwicaca nanuéyéicaté neebáidacáinaté Dios itàacáí, ìwalíise nacáí yáí tàacáisi báisírìca nacàlidéericaté wenàiwicanáí írì.

¹⁰Néese náimaca cachàiníiri iyú: “Wacuèriná Dios macháyawanéeri, wáalfacawa pimànica macháita càide iyúwa píimáaná machìwéeri iyú. ¿Chácaalínápinácaalí piùwichàidapíná èeri mìnánái ìwalíise yáí nanúanáca wía?” càí náimaca. ¹¹Néese yàaca nalí cáaléeri nanáawanipíná cabalèeri. Yá ichùulìaca nacùanápiná achúmáanata èeri quiríta àta nanacáiyéi yéetácatalétawa íbaidéeyéica Náiwacalí iripíná, nía nacáí néenánáica iwàwacutéeyéica yéetácawa càide iyúwaté néetánáwa.

¹²Néese Cordero iwasàaca seisná imanùbaca nadacùaná cuyàluta, yáté nuicáidaca néré, péemiacué cayába, nuicáca cáli icusúacawa cachàiníiri iyú, yá catáca èeri càide iyúwa waicáaná cùulíiri wáluma. Yá nacáí macàpucuícaalí quéerica, quíiraca úa càide iyúwa waicáaná írái. ¹³Dùlupùta nacáí nacaláacawa cáli ínatalé càide iyúwa higuera yéetaná imàacacaalí icaláacawa iyacanáica éemírìca cachàiníicáiná cáuli ipùaca ìwali. ¹⁴Yá capiraléeri cáli icacanácawa chènuníise càide iyúwa wáluma icacanácaalíwa. Néese iwawanàacawa abémàalé, abémàa néese nacáí càide iyúwa cuyàluta ibáiná iwawanàcaalíwa. Yá canáca capiraléeri cálimica. Yá macáí dúli manuínaméeyéi, macáita nacáí iwàwata nachacàacawa nàyacatáí fíchawa. ¹⁵Néese macáita èeri mìnánái nabàacawa íba yéecalìcubàa, íba isabàlìcubàa nacáí. Macáita nabàacawa, níái èeri mìnánái icuèrìnanáica, nía nacáí wenàiwica íiwacanánáica, nía nacáí úwi íiwacanánáica, nía nacáí càasuíyéica, nía nacáí cachàiníiyéica úwica, macáita èeri mìnánái canánama, nía nacáí íbaidéeyéica mawènfiri iyú áibanáí írì, nía nacáí yèepuníiyéica máiwacalínáwaca. ¹⁶⁻¹⁷Yá náimaca manuínaméeyéi

dúli irí, manuínaméeyéi íba irí nacái: “iPicaláacuéwa wáinatabàa, píbaacué wía ituí fícha, yái yáawinéericawa yàalubáisi íinata, fícha nacái Cordero yàasu yùuwichàacáisi ibànuèripináca wàwali! Idéca yàanàca wéenáiwaná nàuwichàidacatáipináta wía, yá canácata wéená yáaliméeri idèniaca nàasu yùuwichàacáisica”, càì náimaca.

Los señalados de las tribus de Israel

7 Idécanáamité nuicáca càì, yá nuicácaté áiba yéenáiwanási nacáiri, yá nuicáca báinúaca ángel ibàluèyécawa chènuniré, iwicáubàa yái èeriquéi macáirica. Yá náibàaca macái cáuli ipíchaná cáuli ipùaca cáli ìwali, manuírí úni ìwali nacái, àicunái ìwali nacái canánama. ²Néeseté nuicáca áiba ángel imichàacawa cáli íinatáise èeri imusúacatáisecawa. Yá ángel idèniaca cáuri Dios yàasu néenáiwanápiná. Angel icàlidaca nalíni cachàiníri iyú, níái báinúaca ángel Dios yèeyéicaté ichàinipiná nàuwichàidacaténá cáli, manuírí úni nacái. Yá íimaca nalí: ³“iPicácué piùwichàida cáli, manuírí úni nacái, àicunái nacái càmicaalcá wachànida Dios yàasu néenáiwanápiná napùdàlicu, níái Wacuèriná Dios yàasu wenàiwica íbaidéeyéica irípiná!” càì íimaca yái ángelca.

⁴Néese nuémíaca càisimalénácaalí nía idènièyéica Dios yàasu néenáiwanápiná napùdàlicu. Namanùbaca nàyaca ciento cuarenta y cuatro mil namanùbaca israelitanái, nèewíise macáita israelita yàawiríanáica. ⁵Doce mil namanùbaca Judá itaquénáinámi idènièyéica Dios yàasu néenáiwanápiná napùdàlicu. Càita nacái doce mil namanùbaca Rubén itaquénáinámi. Càita

nacái doce mil namanùbaca Gad itaquénáinámi. ⁶Càita nacái doce mil namanùbaca Aser itaquénáinámi. Càita nacái doce mil namanùbaca Neftalí itaquénáinámi. Càita nacái doce mil namanùbaca Manasés itaquénáinámi. ⁷Càita nacái doce mil namanùbaca Simeón itaquénáinámi. Càita nacái doce mil namanùbaca Leví itaquénáinámi. Càita nacái doce mil namanùbaca Isacar itaquénáinámi. ⁸Càita nacái doce mil namanùbaca Zabulón itaquénáinámi. Càita nacái doce mil José itaquénáinámi. Càita nacái doce mil namanùbaca Benjamín itaquénáinámi.

La multitud vestida de blanco

⁹Idécanáamité nuicáca càì, yá nuicáca áiba yéenáiwanási nacáiri, péemiacué cayába, yá nuicáca chínamái wenàiwica canáca yáaliméeri iputàaca nía, macái íiwitáaná cáli néeseeyéi yéenáca, macái yàawiría yéená nacái, macái wenàiwica íiwitáaná yéená nacái, macái itàanfíyéica áiba tàacáisi iyú íiwitáaná yéená nacái. Yá nabàlùacawa yàalubáisi íipunita, Cordero íipunita nacái. Nadèniaca cáaléeri nanáawani cabalèeriwa. Nadènià wisíri nacáiri ibáiná nacáapi írìcuwa. ¹⁰Macáita náimaca cachàiníri iyú:

“iWacuèriná Dios, yái yáawinéericawa yàalubáisi íinata, Cordero nacái, nadéca nawasàaca wía Dios yàasu yùuwichàacáisi fícha!” càì náimaca.

¹¹Néese macáita ángel ibàluèyécawa yàalubáisi itéese, nacuèrinánái itéese nacái, báinúaca cáuyéi ángel itéese nacái, nàuwàa naliacawa nanùmáawawa yàalubáisi íipunita nàacaténá Dios icàaluíniná. ¹²Yá náimaca:

“iBáisita, amén! iWacàlidacué Wacuèriná Dios iináwaná ìwaliwa cayábéericani,

wàacué nacái icàaluíniná!
iMáiní cáalfácáica
Wacuèriná Dios, wàacué irí
cayábéeri, cáimiétaquéeri
iyúcué waicácani, máiníiri
cachàinica íiwitáise
càiripináta èeri càmfíiri
imáalàawa! iBáisíta, amén!”
cài náimaca.

¹³ Néeseté abéeri néená níái
nacuèrinánáica isutáca yéemíawa
núa. Yá íimaca nulí: “¿Píalásica
cawinácaalí níái idènièyéica
cáaléeri nanáawani cabalèeriwa,
síisáanácaalí nacái nàanàa?” cài
íimaca nulí. ¹⁴ Néese númeraca
irí: “Càmita núalfawa. Pimàni
nulí cayábéeri, picàlida nulíni”,
númeraca irí. Néese íimaca nulí:
“Nadéca namusúacawa manuíri
yúuwichàacáisi fícha. Dios idéca
imàacaca iwàwawa nabáyawaná
fícha, neebáidacáiná Cordero
itàacái, yái Cordero yéetéericatéwa
nabáyawaná iwálíise.

¹⁵ “Iná yéewa nàyaca Dios
yàasu yàalubáisi
ípunita. Náibaida
irípiná táiyápinama,
èeríapinama nacái
yàasu templo
chènuníiséeri írìcu.
Yái yáawinéericawa
yàalubáisi íinata iyaca
náapicha icùacaténá nía.

¹⁶ Càmita quirínama máapica
nía, càmita quirínama
macàla nawàwa nacái.
Càmita èeri yeemá níawa.
Uuléeri nacáíwa càmita
íisa nía quirínama.

¹⁷ Yái Cordero iyéerica
yàalubáisi íipunita icùapiná
níawa càide iyúwa pastor
icùacaalí ipíranái ovejawa
cáininéeri iyú. Yá Cordero
imàacaca nàiraca úni
yèerica nacáuca càmfíiri
imáalàawa. Dios nacái
itunúapiná náicha natuíyáa”,
cài íimaca nulí.

El séptimo sello y el incensario de oro

8 Néese nuicácaté Cordero
iwasaaca cuyàluta fíchani, yái
sietená namanùbaca nadacúanácani,
yá masànaca macáita chènuniré
cawàwanáta media hora. ² Néese
nuicáca siete namanùbaca ángel
ibàluèyécawa Dios íipunita. Yàaca
nalí siete namanùbaca trompeta.
³ Néese áiba ángel yàanàaca.
Idèniaca quichái yàalu oro
yáawamíirica. Yá ángel ibàlùacawa
altar íipunita. Nàaca irí manùba
pumèníiri isàni. Yèewiadaca
pumèníiri isàni nèewi níái
nasutáanáca Dios fícha, macáita
Dios yàasu wenàiwicaca. Néese
ángel yeemáca pumèníiri isàni altar
ínata, yái altar oro yáawamíirica
ibàluèricawa yàalubáisi íipunita.
⁴ Càita pumèníiri íisalená
imichàacawa ángel icáapi fícha
chènuniré Dios íipunita, yáapicha
yái nasutáanáca Dios fícha, níái
Dios yàasu wenàiwicaca. ⁵ Néese
ángel yeedáca quichái yàaluca, yá
ipuníadaca yàalu quichái iyú altar
ínatáiséeri quicháica. Néese ángel
yúucaca quichái yàalu chènuníise
cáli íinatalépiná. Yá nuémíaca
madécaná énu isàna, madécaná
tàacáisi nacái. Nuicáca madécaná
énu icànaca mèlumèluwaca. Cáli
nacái icusúacawa.

Las trompetas

⁶ Néese níái siete namanùbaca
ángel idènièyéica siete namanùbaca
trompeta nabàlùacawa
napùllíacaténá nàasu trompetawa.

⁷ Yái idàbáanéerica ángel ipùlliaca
yàasu trompetawa. Yá granizo íba
nacáiyéi yúuwàacawa cáli íinatalé
quichái yáapicha yèewièricawa irái
iyú. Yá yeemáca madécaná cáli.
Macái néená níái máisibéeyéica
cálica, abéeri néená yeemáca.
Yeemáca nacái manùbéeyéi áicu.
Macái néená níái máisibéeyéica

àicuca, abéeri néená yeemácawa. Yeemáca nacáíwa macáita masicái iyéerica cáli íinata.

⁸Néese pucháibáaná ángel ipùlliaca yàasu trompetawa. Yá áiba wawàsi yúuwàacawa manuírí úni yáaculé, yái wawàsi manuíríca dúli nacáiri iicacánáwa, yeeméericawa quichái iyú. ⁹Néese madécaná manuírí úni nachacamàacawa iráí iyú. Macái néená níái máisibéeyéica manuírí única, abéeri néená ichacamàacawa iráí iyú. Manùbéeyéi néetácawa iyéeyéica manuírí úni yáaculé. Ata alénacaalí manuírí úni ichacamàacawa iráí iyú, yá macáita néetácawa iyéeyéica úni yáaculé, càita nacái manùbéeyéi nave imáalàacawa, lancha nacáiyéica yèeyéicawa úni yáacubàa. Macái néená níái máisibéeyéica naveca, abéeri néená imáalàacawa náicha.

¹⁰Néese máisibáaná ángel ipùlliaca yàasu trompetawa. Yá manuírí dùlupùta nacáiri yúuwàacawa chènuníise yeeméericawa cachàiníri quichái iyú. Yá dùlupùta nacáiri yúuwàacawa madécaná inanába yáaculé, únibàa nacái, úni imusúacatáiseacawa cáli iricuíse nacái. ¹¹Yái dùlupùta ípidenéeri Ipisíiri. Yá macái néená níái máisibéeyéica única, abéeri néená ichacamàacawa ipisíiri iyú. Yá madécaná wenàiwica néetácawa úni iyú, ipisíiricáináni.

¹²Néese báinúacáaná ángel ipùlliaca yàasu trompetawa. Yá imáalàacawa máisibáaná néená èeri icamalánáca, máisibáaná yéená nacái quéeri icamalánáca, máisibáaná néená nacái níái dùlupùta nacamalánáca. Càita catáca máisibáaná néená nacamalánáca. Càmita nacái nacàna máisibáaná néená èeríapi, táiyápi nacái.

¹³Néeseté nuicáidaca néré, yá nuémíaca áiba ángel áwa

nacáiri imáidaca cachàiníri iyú idècunitàacá yáalaníicawa cáli iwicáubàa machacànita. Yá íimaca: “iMáinicué piùwichàapínacawa, píacué èeri mīnanáica báawéeyéica íiwitáise, casànapínacaalí áiba trompeta mamáalàacata, áiba máisiba ángel ipùlièyèipínaca mesúnamáita!” càí íimaca.

9 Néeseté nuémíaca cinconá imanùbaca ángel ipùlliaca yàasu trompetawa. Yá nuicáca áiba ángel dùlupùta nacáiri iicacánáwa iricuèricatéwa chènuníise cáli íinatalépiná. Nàaca irí llave yàacùacaténá utàwi inùma yái máiníirica depuúwaca. ²Néese ángel yàacùaca utàwi inùma máiníirica depuúwaca. Yá ísa imichàacawa utàwi inùma iricuíse càide iyúwa yùucanàisi íisalená. Yái ísa utàwi iricuíséerica catáca imànica èeri icamaláná, macái cáuli nacái. ³Néese wiríichu nacáiyéi namusúacawa ísa yèewíise, yá nàacawa cáli íinatabàa. Níái wiríichu nacáiyéica nadèniaca náiiwiwa náucacaténá wenàiwica càide iyúwa chália yúucáaná wía. ⁴Iwàwacutápiná càmita nàuwichàida masicái idàwinèericawa cáli íinata, macái bànacalé nacái, macái áicu nacái canánama. Abéta iwàwacutápiná nàuwichàidaca wenàiwica canéeyéica irí Dios ípidená napùdàlicu. ⁵Iwàwacutápiná nàuwichàidaca wenàiwica cinco imanùbaca quéeripíná, càmita quéwa ibatàa wiríichu inúaca wenàiwica. Yái icáicha cáiwica wenàiwica iríni càide iyúwa chália yúucáaná wía.

⁶Néenialípiná wenàiwica nacutáca néetacaténáwa quéwa càmita náalimápiná néetácawa. Máiní nawàwapíná néetácawa, quéwa yéetacáisi càmiripíná íibàa nía.

⁷Níái wiríichu càica níade iyúwa caballonái úwinái ichùnìyèeyéica

namànicaténá ùwicái. Nadènià corona oro yáawamíri náiwita iwaliwa. Wirìichunái càiyéi inànide iyúwa wenàiwica inàni. ⁸Nadèniàca nacái náiwita ibáináwa càide iyúwa inanái íwita ibáiná. Nadènià nacái nayéiwa càide iyúwa león cháwi nacáiri iyéi. ⁹Nadèniàca náimamiwa càide iyúwa hierro nàucutalicuwa, ipíchaná áibanái isutàaca nía. Casànaca nàanabái idècunitàacá nàalanícawa càide iyúwa wéemianá manùbéyèi caballo yàabàli isàna ipiacawa itéeyéica madécaná carro ùwicái nérépiná. ¹⁰Nadèniàca nacái nasipiwa càide iyúwa chália íwi. Náiwì idènièrica icáichawa yùuwichàidacaténá wenàiwica cinco quéeripiná. ¹¹Níái wirìichu nadèniàca náiwacaliwa, yái àngel icuèrica utàwi máiniírica depuífawa. Angel ípidená Abadón hebreo itàacái iyú, Apolión griego itàacái iyú, ímáanáca “Imáalàidèeri wía”.

¹²Yácata idàbáanéeri yùuwichàacáisi manuírìca yàanèeripináca èeri mìnánái iwali. Péemiàcué cayába, nàyaca pucháiba yùuwichàacáisi mamáalàacata yàanèeyéipiná mesúnamáita.

¹³Néese seisná àngel ipùlliaca yàasu trompetawa. Yá nuèmiàcaté tàacáisi imusuèricawa nèewíise níái altar iculuwí báinúaca, yái altar oro yáawamírica, iyéerica Dios ípunita. ¹⁴Yái tàacáisi íimaca seisná àngel irí ipùllèrica yàasu trompetawa: “Pìwasàa báinúaca àngel idacuèyèicawa manuírì inanába néenibàa ípidenéeri Eufates”, càì íimaca. ¹⁵Yá iwasàaca báinúaca àngel nanúacaténá madécaná èeri mìnánái. Macái néená níái máisibéeyéica wenàiwicaca abéeri néená yéetápinácawa náicha. Níái báinúaca àngelca

Dios idacuàcaté nía iwasàacaténá nía áiba èeripiná. Abéerita Dios yáalièricawa càinàcaalí horapiná, èeripiná nacái, quéeripiná nacái. ¹⁶Nuèmiàca càisimalénàcaalí úwinái níái yéeyéipínácawa caballo íinata. Nàacawa doscientos millones namanùbaca úwináica.

¹⁷Nuicáca càì níái caballocaca yéenáiwánái nacáiri irìcuíse. Níái yéeyéicawa caballo íinata nadèniàca nabàle dàalèeriwa nàucutabàawa, yái dàalèeri bàlesica quíirèeri, capiralèeri nacái, éewèeri nacái. Caballonái nadèniàca náiwitawa càide iyúwa león cháwi nacáiri íwita. Imusúacawa caballonái inùmalicuíse: quichái, ísa nacái, azufre nacái, yái éewèeri íba yeemèericawa máiní ùlèeri iyú. ¹⁸Yásí madécaná èeri mìnánái néetápináwa, iyú yái imusúericawa caballonái inùmalicuíse, yái quichái, ísa nacái, azufre nacái. ¹⁹Níái caballocaca nadèniàca nachàiniwa nanùma irìcuísewa, nasipi néeni nacáiwa. Nasipi ipùata càiri icácanáwade iyúwa àapi íwita. Nasipi iyúwa nanúapiná wenàiwica.

²⁰Quéwa níái wenàiwicaca iyéeyéicáwaca mamáalàacata, càmiyéicáwaca caballonái inúaca, càmita nawènuadapiná náiwitáisewa íicha yái báawèerica namànírica. Càmita nayamáida nàaca demonio icàaluíniná, ídolo icàaluíniná nacái, yái cuwáinái yéenáiwána oroírìca, platèeri nacái, broncèeri nacái, íbéeri nacái, áicuúri nacái. Níara ídoloca càmita náalimá naicáca, càmita nacái néemíca, càmita nacái nèepuníwa. ²¹Càmita èeri mìnánái iwènúada íiwitáisewa íicha yái nanúanáca wenàiwica, namànínáca nacái namàliyéidewa, nayéedúaná nacái, naimáaná nacái áiba yáapícha càmiíchúaca náinusíwa, càmiírìca nacái nanírísíwa.

El ángel con el rollito escrito

10 Néeseté nuémìaca áiba cachàiníiri ángel iricuèricawa chènuníise. Yá yéepuèriwa acalèe iyú, idèniaca àrawàli fiwita itéesebàawa. Inàni icànaca càide iyúwa èeri icànáná. Càiri icàwade iyúwa waicáaná quichái. ²Idèniaca cuyàluta icáapi iricuwa, abéeri cuyàluta achúméeríina yàacùacanéerica. Yá ángel ibàlùadaca yàabàli yéewápuwáisewa manuírí úni yáaculé. Yá ibàlùadaca abéemàa yàabàli apáuwáisewa chuitaliré. ³Néese imáidaca cachàiníiri iyú càide iyúwa león cháwi nacáiri fíhacaalí. Idécánáami imáidaca, yá siete namanúbaca énu natàanica nasàna iyúwa. ⁴Idécánáami casànaca énunái, yá nuínáidacawa nutànanápináté énunái itàacái, quéwa nuémìaca tàacáisi chènuníisèeri. Yá íimaca nulí: “Pibàa tàacáisi áibanái fícha, yái tàacáisi siete namanúbaca énu náiméerica íwali. Picá pitànàa yái náiméerica íwali”, càì íimaca nulí. ⁵Néese yái ángel nuiquéerica ibàlùericawa manuírí úni yáaculé, chuitaliré nacái, yá imicháidaca icáapi yéewápuwáisewa chènuniré. ⁶Yá icàlidaca Dios yàasu tàacáisi cáimíetacanéeri iyú, yái Dios iyéerica càiripináta èeri càmfiri imáalàawa, yái idàbéericaté capiraléeri cáli, nía nacái chènuníiseeyéi cáli, nía nacái iyéeyéica cháí èeri írìcu, manuírí úni nacái, nía nacái iyéeyéica úni yáaculé. Yá íimaca: “Càmita quirínama Dios idècuniawa. ⁷Yá yàanàpinácaalí sietená ángel yéenáiwáná idàbacatáipináta ipùliaca yàasu trompetawa, yásí Dios imáalàidapíná imànicani, yái ibèericaté wenàiwicanái fícha, càide iyúwa icàlidáanáté yàasu wenàiwicanái írìwa, níái profetaca”, càì íimaca.

⁸Néeseté nuémìaca àniwani yái tàacáisi chènuníisèerica. Itàanica núapícha àniwa, íimaca nulí: “Pia peedáca cuyàluta yàacùacanéerica icáapírìcu yái ángel ibàlùericawa manuírí úni yáaculé, chuitaliré nacái”, càì íimaca nulí. ⁹Néese nùacawa ángel yàatalé, yá nusutáca fíchani yái cuyàluta achúméeríinaca. Yá yàaca nulíni. Íimaca nulí: “Peedáni, piyáani. Idècunitàacá piyáacani, yá puchìhacani pinùma írìcu càide iyúwa mába ituní, quéwa piyapícúa írìcu, yásí ipísicani”, íimaca nulí.

¹⁰Néese nuedáca achúméeríina cuyàluta ángel icáapi írìcuíse. Yá nuyáacani. Puchìhacani nunùma írìcu, quéwa idécánáami nuwetúacani, yá ipísicani nudèerícuíse. ¹¹Néese náimaca nulí: “Tvàwacutá picàlidaca tàacáisi àniwa Dios inùmalícuíse manúbéeyéi wenàiwica íwali, manúbéeyéi cáli néeseeyéi íwali nacái, nàwali nacái itàaníyéica áiba tàacáisi iyú, nacuerínánái íwali nacái”, náimaca nulí.

Los dos testigos

11 Néeseté nàaca nulí cáalèeri metro sitúa nacáiri. Yá nuémìacaté tàacáisi íiméerica nulí: “Aquialé, pàlimáida Dios yàasu templo, nasutácaalu Dios fícha; pàlimáida altar nacái, càsimaléná metrocaalí nadèniaca. Piputàa nacái càsimalénácaalí wenàiwica yèeyéica Dios icàaluíniná néenibàa. ²Picá quéwa pàlimáida templo ibàacháwalená, néese pimàacani. Nadéca nàaca templo ibàacháwalená càmfíyéi judío írì. Yá nabawàidapínáni nàabàli yáapírèwa yái yàcalé mabáyawanéerica Jerusalén iyacàlená, idècunitàacá nacùapínacani cuarenta y dos quéeriwa. ³Yá nubànùapíná pucháiba nùasu wenàiwicawa nacàlidacaténá nutàacái nunùmalícuíse mil doscientos

sesenta èeri. Nadèniapíná nabàlewa cúullíri wáluma cáucuíri, iyúwa nabàle iyáaná níái ícháaníyéica yéetéyéimiwa ìwali”, ímaca nulí.

⁴Níái pucháiba icàlidéeyéipínaca tàacáisi Dios inùmaliçuise, níacata pucháiba olivo yéetaná, níacata nacái pucháiba lámpara ibàluéyéicawa Dios ípunita, yái icuèrica canánama. ⁵Aibacaalí iwàwa imànica nalí báawéeri níái pucháibaca, yásí quichái imusúacawa nanùmaliçuise, níái pucháibaca, yá neemápináca macáita nàuwidenáíwa. Càita iwàwacutá yéetácawa cawinácaalí iwàwéerica imànica nalí báawéeri. ⁶Níái pucháiba nadèniapíná nachàiniwa nabàliacaténá capiraléeri cáli ipíchaná unía yúuwàacawa néenialípiná idècunitàacá nacàlidaca tàacáisi Dios inùmaliçuise. Nadèniá nachàiniwa nacái nawènúadacaténá úní iráí iyú. Yá náalimá nabànwaca macái fiwítáaná yúuwichàacáisica cáli ìwali iyúwata nawáwáaná.

⁷Néese idécánami namáalàidaca nacàlidaca tàacáisi Dios inùmaliçuise, yásí caluéri cuwèesi imusuéripínacawa utàwi depuúwéeri írìçuise imànipíná ùwicái náipunita. Imawèniadapíná níawa, yásí inúaca nía. ⁸Yá nachéecami iriapínáwa carretera írìcubàa manuúri yàcalé írìcu, Jerusalén iyacàlená, áibanáimi itàtàacatalécate Náiwacali cruz ìwali. Espíritu Santo imàacaca wáaliacawa Jerusalén iyacàlená mìnánái nàyaca càide iyúwaté Sodoma iyacàlená mìnánáimi iyáanáté, iyúwa nacái Egipto yàasu cáli néeséeyéi iyáaná. ⁹Néese máisiba èeri y mediopiná manùbéeyéi wenàiwica macái cáli néeséeyéi naicáidapíná nachéecami írì, níái icàlidéeyéica tàacáisi Dios inùmaliçuise. Càmita nabatàapíná áibanái ibàliaca nía. ¹⁰Casíímáipínáca èeri mìnánái iwàwa néetácanáamiwa

níái icàlidéeyéimica. Casíímáica èeri mìnánái iwàwa íná nàapíná nalíwáaca cawènfiri, níacáiná pucháiba profetamíca yúuwichàidaca èeri mìnánái.

¹¹Quéwa máisiba èeri y medio idénáami, yásí Dios icáucaidapíná nía àniwa, yásí namichàapíná nabàluacawa, yá máini cáalupínáca èeri mìnánái iicáca níái pucháibaca. ¹²Néese néemiapíná cachàiníri tàacáisi chènuníseérica. Yá ímapíná pucháiba írì: “íPimichàacuéwa sísaara!” càipíná ímaca nalí. Yásí namichàapínacawa chènuniré acalèe yèewiré nàuwidenái yèewísewa. ¹³Yáta cáli icusúapínáwa máini cachàiníri iyú Jerusalén iyacàlená néenibàa, yá manùbéeyéi capíi nàuwàapínáwa. Macái néená níái diyéica capíica, abéeri néená yúuwàapínáwa. Yá siete mil namanùbaca Jerusalén iyacàlená mìnánái néetápináwa cáli icusúacái iyú. Yá máini cáalupínáca wenàiwica íyéeyéica mamáalàacata. Yá nàapíná Dios icàaluíná yái íyéerica chènuniré.

¹⁴Yácata pucháibáaná yúuwichàacáisi manuúri yàanèripínáca èeri mìnánái ìwali, quéwa yàanàpíná caquialéta yáara máisibáaná yúuwichàacáisica.

La séptima trompeta

¹⁵Néese sietená ángel ipùliaca yàasu trompetawa, yáté nuémiaca cachàiníri tàacáisi chènuniré. Yá náimaca:

“Wáiwacali Dios icùapíná macái èeri mìnánái Cristo yáapichawa, yái Cristo Dios imàaquéerica icùaca canánama. Yá icùaca macáita càiripínáta, èeri càmfiri imáalàawa”, càí náimaca.

¹⁶Néese veinticuatro namanùbaca nacuèrinánái yáawinéeyéicawa yàalubái ínatawa Dios ípunita nàuwàa nalíacawa nanùmáawawa

Dios irí nàacaténá icàaluíniná. ¹⁷Yá náimaca:

“Wàaca pírí cayábéeri, pía Wáiwacali Dios cachàinírica náicha canánama, pía iyéericaté bàaluité, iyéerica nacái siucade, iyéeripiná càiripináta. Wàaca pírí cayábéeri cachàicáiná píiwitáise. Pidéca pidàbaca picùaca macáita.

¹⁸ Calúaca piápicha níai èeri mìnanáica, quéwa báawaca piicáca yái namàníirica. Idéca yàanàaca néenáiwaná piùwichàidacatáipináta yéetéeyéimiwa báawéeyéi íiwitáise, piacaténá nacái cawèníiri nalí, níai íibaidéeyéica píripiná, nía nacái profeta icàlidéeyéica tàacáisi pinùmalicúse, nía nacái piasu wenàiwicaca, nía nacái yèeyéica picàaluíniná, sùmanái nacái, béeyéi nacái. Idéca yàanàaca néenáiwaná pimàalàidacatáipináta macáita cawinácaalí báawéeyéica imànica èeri mìnanáí íiwitáise”, càì náimaca.

¹⁹Néeseté nuicáca Dios yàasu templo chènuniiséeri yàacucawa, yá naicáca Dios yàasu yàalusí nacáiri templo iricúfrica, yái yàalusica imàaquéerica nawàwalica Dios imànicaté wawàsi israelita yàawirínáimi yáapicha icùanápínaté nía. Néese manùba énu icànaca, néemiaca manùba tàacáisi, énu isàna manùba nacái, cáli icusúa nacáiwa, granizo manuínaméeyéi íba nacáiyéi yúuwàacawa cáli finatalé nacái.

La mujer y el dragón

12 Néeseté nuicáca manuíri yéenáiwanási nacáiri chènuniré, abéechúa inanáí yéepuèchúawa èeri icamaláná iyú. Udèniaca quéeri ùabàli

yáapíise. Udèniaca nacái corona uíwita íwaliwa, abéeri corona doce namanùbaca dùlupùta iyaca íwali. ²Idéerícuichúacáwa úái inanáica. Yá úcháánica cáiwicáiná ulfni umusúadacaténá iicá èeri. ³Néese nuicáca áiba wawàsi chènuniré, péemiacué cayába, nuicáca manuíri màanu quíiréeri quéwa. Idèniaca siete namanùbaca íiwitawa, diez ichàle imanùbaca nacái. Idèniaca corona íiwita íwaliwa yáalimáwanama. ⁴Yái màanu íibàaca manùbéeyéi dùlupùta isipi iyúwa. Yúucaca nía cáli íinatalépiná. Macái néená níai máisibéeyéica dùlupùtaca, abéeri néená icaláacawa cáli finatalé. Yái màanuca íbàlùacawa inanáí íipunita. Màanu icùaca iyáacaténá uíri idécanacáita imusúacawa.

⁵Uái inanáí umusúadaca icá èeri yái asíali icuèripináca macái èeri mìnanáí cachàiníiri iyú. Néeseta quéwa Dios yeedáca uíri chènuniré, íimáanáca Wáiwacali, yá Dios itéca yàataléwani yàalubái íinataléwa. ⁶Uái inanáí upiacawa manacúali yùuculé, chuíri cáli nérépiná, canacatalé wenàiwica. Aléera iyaca ulí ùyacatalépiná, Dios ichùnièricaté ulípiná. Néré nàapiná uyáapínáwa mil doscientos sesenta èeripiná.

⁷⁻⁸Néese nuicáca namànica ùwicáí chènuniré. Yái ángel íiwacaliná íipidenéeri Miguel, yàasu ángelnái nacái namànica ùwicáí màanu íipunita. Yái màanuca, nía nacái yàasu ángelnáica, namànica ùwicáí Miguelnái íipunita, quéwa Miguelnái imawèniadaca nía, íná màanunái càmita quirínama náalimá nàyaca chènuniré. ⁹Càita náucacani chènuniíse yái manuíri màanuca, yái bàaluitéeri àapica íipidenéeri Diablo, íimáanáca “Icháawàidéeri waináwaná íwali”, íipidenéeri nacái Satanás, íimáanáca “Wàuwidesàiri”, yái ichìwàidéerica macái èeri mìnanáí.

Yácata náuquéeri chènunfise cáli íinatalépiná, yàasu ángelnái nacái náucacawa yáapicha chènunfise.

¹⁰Néese nuémíaca cachàiníiri tàacáisi chènunfise. Yá íimaca:

“Wacuèriná Dios idéca iwàsàaca wía. Dios idéca yáasáidaca íiwitáise cachàiníiriwa icùacatená Macáita. Dios imàacapíná Cristo icùaca yáapicha macáita, yái Cristo Dios ibànuèricaté. Idéca Wàuwidesàiri yúucacawa chènunfise, yái icháawàidéerica wéénánái íináwaná ìwali, icháawàidéerica naináwaná ìwali Wacuèriná Dios írì èeríapinama, táiyápinama nacái, icháawàaca naináwaná ìwali.

¹¹Wéénánái nadéca namawèniadaca Wàuwidesàiri neebáidacáiná Cordero itàacái, yái Cordero yéetéericatéwa wáichawalíná, nacàlidacáiná nacái naináwaná ìwaliwa Jesucristo yàasunáica nía, càmicáiná nacái nawènúadaca náiwitáisewa Jesucristo íicha éwita áibanái inúacáaníta nía.

¹²¡Casíimáicué piwàwawa, píacué iyéeyéica chènuniré! ¡Quéwa píacué èeri minanáica, máincué piùwicháapínácawa, yáicáiná Diablo icháawàidéerica waináwaná ìwali, idéca iricùacawa chènunfise pìatalécué máiníiri calúaca íiwitáise, yáalíacáináwa iyaca írì malééná èeri!” càì náimaca.

¹³Néese yái màanuca yáalíacáináwa náucacatení chènunfise cáli íinatalé, yá ipíacawa úami úái inanái imusúadéechúaca íicà èeri.

¹⁴Quéwa nàaca ulí pucháiba

ùanabáipíná manuínaméeyéi úái inanáica, càide iyúwa áwa yàanabái, yéewanápiná úalacawa màanu íicha chuiri cáli nérépiná, canácatalé wenàiwica alé ùyacatalépiná, nàacatalépiná uyáapíná máisiba camuí y medio piná. ¹⁵Yá màanu imusúadaca úni inùmalicúsewa inanái yáamiwáisepiná, càide iyúwa inanába, isicùmáidacatená úa yéesacái iyú, úái inanáica. ¹⁶Cálita quéwa iyúudàaca úa, yá yàacùacawa inùmasi nacáiri cáli yèewiré iwetúacatená inanába màanu imusúadéerica inùmalicúsewa. ¹⁷Néese máiní calúaca yái màanuca inanái yáapicha. Yá yàacawa imànicatená úwí náipunita níái uénibeca áibanái, yeebáidéeyéica càide iyúwa Dios ichùulianá nía, icàlidéeyéica nacái naináwaná ìwaliwa Jesús yàasunáica nía.

Los dos monstruos

13 Néeseté nuicáca màanu ibàlùacawa manuiri úni icàinalená íinata, yá nuicáca cachàiníiri cuwèesi caluéri nacái imusúacawa manuiri úníacúse. Yái cuwèesi idèniaca siete namanùbaca íiwitawa, diez namanùbaca nacái ichàle. Idèniaca corona ichàle íwaliwa yáalímáwanama. Macái íwita imanùbaca idèniaca íipidenáwa itàaníyéica casaquèeri iyú Dios íwali, icàlidéeyéica Dioscasa yái cuwèesica. ²Yái cuwèesi càiride iyúwa cháwi íicacánáwa. Idèniaca yàabàliwa càide iyúwa sálu yàabàli. Idèniaca nacái inùmawa càide iyúwa león cháwi quíiréeri nacáiri. Néese màanu imàacaca íiwitáise cachàiníiriwa cuwèesi írì, yéewacatená caluéri cuwèesi ichùuliaca manùbéeyéi wenàiwica cachàiníiri iyú. ³Abéeri néená níái caluéri cuwèesi íiwitaca idèniaca icháuná báawéeriwa imàaquericaté íwita yéetácawa,

quéwa cháunási ichùnìacawa, yá fiwita icáucáacawa àniwa. Yá macáita èeri mìnánái máiní nánínáidacawa naicáidaca caluéri cuwèesi irí, neebáida nacái càide iyúwa ichùullaná nía. ⁴Yá wenàiwica nàaca màanu icàaluíniná yácáiná màanu imàacaca caluéri cuwèesi icùaca èeri mìnánái. Nàaca nacái cuwèesi icàaluíniná. Náimaca: “Máiní cachàiniíri náicha canánama yái caluéri cuwèesica. ¡Canácata yáaliméerica ipéliacani!” còi náimaca.

⁵Màanu imàaca nacái canùmaséecani, yái caluéri cuwèesica, itàanicaténá casaquèeri iyú Dios ìwali. Yá imàacaca cuwèesi ichùuliaca èeri mìnánái cachàiniíri iyú cuarenta y dos quéeri. ⁶Cuwèesi itàanica casaquèeri iyú Dios ìwali, itàanica nacái báawéeri iyú Dios fípidená ìwali, itàanica nacái báawéeri iyú Dios iyacàle ìwali, nàwali nacái níái iyéeyéica chènuniré. ⁷Màanu imàaca nacái caluéri cuwèesi imànica úwi Dios yàasu wenàiwicanái fípunita. Yá cuwèesi imawèniadaca nía. Màanu imàacaca cuwèesi ichùuliaca macái èeri mìnánái. ⁸Macái èeri mìnánái nàapiná caluéri cuwèesi icàaluíniná, cawinácaalí càmíyéica idènia fípidená ichanèericawa Cordero yàasu cuyàluta iricu èeri ipíchawáiseté, yái cuyàluta idènièrica náipidená macái wenàiwicaca Cordero yéeyéica icáuca càmíiri imáalàawa, yái Cordero nanuéricaté. ⁹Càuwíyéicaalícué pía, péemiacué cayába yái tàacáisi númèeripínácuéca pirí:

¹⁰“Iwàwacutácaalícué náibàaca pía, yásí náibàacué píawa; iwàwacutácaalícué nanúaca pía espada machete nacáiri iyú, yásí nanúacué pía espada iyúwa”, càicué númaca pirí.

Iná iwàwacutácué pídeniaca piùwichàanáwa matuíbanáiri iyú,

peebáidacué mamáalàacata, píacué Dios yàasu wenàiwicaca.

¹¹Néese nuicáca áiba caluéri cuwèesi imusúacawa cáli irícuíse. Idèniaca pucháiba ichàlewa càide iyúwa oveja ichàle, quéwa itàanírira càide iyúwa màanu itàaníná. ¹²Idèniaca fiwítáise cachàiniíriwa imànicaténá macáita càide iyúwa idàbàanéeri cuwèesi imàníná idècunitàacá iyaca caluéri cuwèesi yáapicha. Yá ichùuliaca macáita èeri mìnánái nàaca idàbàanéeri cuwèesi icàaluíniná, yái imichèericawa yéetácáisi fícha. ¹³Imàni yàacawa nacái madécaná yái càmíirica áiba idé imànica, ichùuliaca nacái quichái yúuwàacawa chènunfise wenàiwicanái iicápiná. ¹⁴Yái idàbàanéeri caluéri cuwèesi imàacaca pucháibáaná cuwèesi imànica yáapicha yái càmíirica wenàiwica idé imànica, ichìwáidacaténá èeri mìnánái. Yá pucháibáaná cuwèesi ichùuliaca namànica caluéri cuwèesi yéenáwaná yái idàbàanéerica cuwèesica idènièrica icháunáwa espada machete nacáiri yáami quéwa iyaca quiríta, cáucani. ¹⁵Namàacaca pucháibáaná cuwèesi yàaca idàbàanéeri cuwèesi yéenáwaná icáucapiná. Yá ichàiniadaca yéenáwanási yéewanápiná itàanica, ichùuliacaténá nacái nanúaca macái wenàiwica càmíyéica yàa icàaluíniná, yái idàbàanéerica cuwèesi yéenáwanáca. ¹⁶Ichùuliaca nacái natànàanápiná cuwèesi yéenáwaná macái wenàiwica icáapi yéewápuwáise ìwali, càmicaalí nacáapi, néese napùdàlicu áibata, macái sùmanái, béeyéi nacái, càasuíyéi nacái, catúlécaneeyéi nacái, nía nacái yèpunfíyécawa máiwacalináwaca, nía nacái íibaidéeyéica mawèniíri iyú áibanái irí. ¹⁷Iná canáca yáaliméeri iwèniaca, iwéndàanápiná

nacái canácaalí írí yái cuwèesi yéenáiwana, yái cuwèesi ípidenáca, càmicaalí ípidená, néese ípidená yàasu número áibata.

¹⁸Iná iwàwacutá cáalíacáica wía. Péemiacaalcué cainácaalí fimáaná, yá iwàwacutacué píalíacawa cuwèesi yàasu número ìwali, wenàiwica yàasu númerocáináni. Yácata yái númeroca, seiscientos sesenta y seis namanùbaca.

El canto de los 144,000

14 Néeseté, péemiacué cayába, nuicáca Cordero ibàlúacawa Sión yàasu dúlí finata. Nàyaca yáapicha ciento cuarenta y cuatro mil namanùbaca wenàiwica catànèeyéi ipùdàlicu Cordero ípidená iyú, Yáaniri Dios ípidená iyú nacái. ²Néese nuemíaca manuíri tàacáisi chènuníseeri càide iyúwa wéemianá madécaná inanába isàna, càì nacáide iyúwa wéemianá cachàiníri énu isàna tírírícaalí, càì nacáide iyúwa wéemianá madécaná inuèyéica yàasu arpawa namànicaténá música. ³Yá nacántàaca wàlísài canción yàalubáisi néenibàa, nàacuésemi nacái níái báinúaca cáuyéi ángel, nacuerinánái yàacuésemi nacái. Canáca áibanái yáaliméeri yéewáidacawa nacántàanapínáquéi canciónca, níawamita ciento cuarenta y cuatro mil namanùbaca èeri mìnánái, Dios iwaseyeyéica cháí èeri írícúise. ⁴Níacata càmiíyéica iimá inanái yáapicha. Nàacawa Cordero yáapicha àta alénácaalí yàawa. Níacata Dios iwaseyeyéica írípínáwa càide iyúwa idàbàanéeri ofrenda èeri mìnánái yèewíise, Cordero írípíná nacái. ⁵Càmíyéita cachíwa masacàcáiná náiwitáise.

Los mensajes de los tres ángeles

⁶Néese nuicáca áiba ángel yáalaníacawa cáli iwicábùaa machacànita, idènèeri cayábéeri tàacáisi càmfíri imáalàawa

icàlidacaténáni èeri mìnánái írí, macái cáli néeseeyéi írí nacái, macái yàawíríra írí nacái, macái wenàiwica itàaníyeyéica áiba tàacáisi iyú, macái wenàiwica íiwitáaná írí nacái. ⁷Yá fimaca cachàiníri iyú: “Peebáidacué Dios itaacái. Píacué nacái írí cayábéeri, máinícáinacué mawiénica péenáwaná Dios icàlidacatáipínáta èeri mìnánái iináwaná ìwali, yùuwichàidacaténá nía nabáyawaná ìwalísewa. Iná píacué Dios icàluíníná, yái idàbéericaté capíraléeri cáli, yái cálica nacái, puíwéeri úni nacái, úni càmfíri puíwa nacái”, càì fimaca.

⁸Néese áiba ángel yàacawa idàbàanéeri ángel yáamiwáise. Yá fimaca: “Idéca imáalàacawa yái manuíri yàcaléca, Babilonia ìyacàlená, idéca imáalàacawa. Babilonia ìyacàlená mìnánáimi náalimáidacaté macái cáli néeseeyéi namàiníapíná náapicha nabáyawanáwa máiní báawéeri”, càì fimaca.

⁹⁻¹⁰Néese áiba ángel yàacawa náamiwáise. Yá fimaca cachàiníri iyú: “Aibacaalí yàaca caluéri cuwèesi icàaluíníná, yéenáiwanási icàaluíníná nacái, áibanáicaalí imàaca natànàaca caluéri cuwèesi ípidená napùdàlicu, nacápi ìwali áibata, yá Dios yùuwichàidapíná níawa báawanama máiní báawéeri yùuwichàacáisi iyú. Dios yùuwichàidapíná níawa quichái ùléeri béecaná iyú, ípidenéeri azufre, Dios yàasu ángelnái yàacuésemi, Cordero íicápiná nacáiwa. ¹¹Yái quichái ísalená imichàacawa càiripínáta èeri càmfíri imáalàawa, yái quichái yùuwichàidéerica nía. Canácatáita nayamáidawa nàuwichàacái íchawa, èeriapi, táiyápi nacái, cawinácaalí yèeyéica caluéri cuwèesi icàaluíníná, yéenáiwanási icàaluíníná nacái, nía nacái imàaquéeyéica natànàaca

nàwali caluéri cuwèsi ípidená”,
cài ímaca.

¹²Iná iwàwacutacué cachàinica
píiwitáise, píacué Dios yàasu
wenàiwicaca, píideniaténacué
piùwichàanáwa matufbanáiri iyú,
píacué yeebáidéeyéica càide iyúwa
Dios ichùulianá, yeebáidéeyéica
nacái Jesús itàacái.

¹³Néese nuémica áiba tàacáisi
chènuníiséeri. Yá ímaca nulí:
“Pitànà yái tàacásica: ‘Casímáica
cawinácaalí yéetéeyéipínacawa
siücáise de yeebáidéeyéica
mamálàacata Wáiwacali itàacái’,
cài pitànàca”, ímaca yái
tàacásica. Néese Espíritu Santo
ímaca: “iBáisícata, casímáica nía,
nayamáidapínáwa nàuwichàacái
fíchawa, yácáiná yái cayábéerica
namàníricaté áibanái irí
yàapínacawa náapicha!” cài ímaca
yái Espíritu Santoca.

La cosecha de la tierra

¹⁴Néeseté, péemiacué cayába,
nuicacaté cabalèeri acalèe. Yá
nuicáca abéeri yáawinéericawa
acalèe íinata càiride iyúwa asíali
iicacánáwa. Idèniaca oroíri
corona íiwita iwaliwa. Idènia
nacái macàpucuíri wisuanási
yéecuacanéeri. ¹⁵Yá áiba
ángel imusúacawa Dios yàasu
templo chènuníiséeri fícha, yá
imáidaca cachàiníri iyú irí yái
yáawinéericawa acalèe íinata.
Ímaca irí: “Pisíaca píasu wisuanási
macàpucuíri iyúwa, peedácaténá
ituíná iyacaná. Idéca yàanáca
yàasu èeri weedácaténáni,
mfíscáináni, yái ituínásica iyéerica
cáli íinata”, cài ímaca. ¹⁶Néese yái
yáawinéericawa acalèe íinata isiaca
yàasu macàpucuíri wisuanási iyúwa
cáli íwalibàa, yá yeedáca ituínási
cáli fícha.

¹⁷Néese áiba ángel imusúacawa
Dios yàasu templo írícúise
chènuníiséeri, idènièrica
nacái macàpucuíri wisuanási

yéecuacanéeri. ¹⁸Yá áiba ángel
yàacawa altar fícha, yái ángel
icuérica quichái. Yá imáidaca
cachàiníri iyú irí yái ángel
idènièrica macàpucuíri wisuanási
yéecuacanéeri. Yá ímaca irí:
“Píwichùa nía píasu wisuanási
macàpucuíri iyúwa, peedá uva
iyacaná abeyéeri uva yéetaná fícha
iyéerica cáli íinata, quíracáiná
níaí iyacanáca uvaca”, cài ímaca.
¹⁹Néese ángel iwichùaca nía
yàasu macàpucuíri wisuanási
iyúwa, yá yeedáca uva iyacaná
cáli fícha. Yá yúucaca uva
iyacaná manuiri yàalusi írículé
napisúacatalépiná uva ituní. Yái
yàalusi ímáanáca càicanide
iyúwa Dios yàasu yúuwichàacáisi,
yúuwichàidacatalépináta
báawéeyéi wenàiwica. ²⁰Yá
napisúaca uva iyacaná méetàuculé
yàcalé fícha. Yá madécaná iráí
imusúacawa yàalusi fícha. Yái iráí
yéesáidaca àta caballo yàasu freno
néenibàa idepuíwaca. Trescientos
namanúbaca kilómetros idècuni
imusúacawa yàalusi fíchawa yái
iráica.

Los ángeles con las siete últimas calamidades

15 Néeseté nuicáca chènuniré
áiba manuiri yéenáwanási
nacáiri icaluadéerica nuicáca: siete
namanúbaca ángelnái idènièyéica
siete namanúbaca yúuwichàacáisi
manuiri. Níacata namáaláidáanáca
macáita. Idécanáami siete
namanúbaca yúuwichàacáisi
yàanáca èeri minanáí iwali,
yásí imáalàacawa Dios yàasu
yúuwichàacáisi cháí èeri írícúfrica.

²Nuicá nacái càiride iicacánáwa
iyúwa manuiri úni asáiri
yáaculé càide iyúwa waicáaná
vidrio yéewiádeeriwa quichái
yèewi. Nuicáca wenàiwica
imawèniadéeyéica caluéri cuwèsi,
cámicáiná nàa icàaluíniná, yàasu
yéenáwanási nacái. Càmita nacái

namàaca natànàaca nàwali caluéri
 cuwèesi ípidená yàasu número. Yá
 nabàlùacawa idùlepi yáí manuírí
 úní asáirica yáaculé, nadèniaca arpa
 Dios yèerica nalí. ³Yá nacántàaca
 Moisés yàasu canción, yáí Dios yàasu
 wenàiwica íbaidéericatè Dios irípiná.
 Nacántàa nacáí Cordero yàasu
 canción. Yáí canción ímèerica càì:

“iMáiníri cayábaca macáita yáí
 pimàníirica càmfíríca wadé
 wamànica, pía Wacuèriná
 Dios, cachàiníri náicha
 canánama! Píacata icuèri
 macáita machacàníri iyú,
 báisíri iyú nacáí, pía icuèrica
 macáí cáli néeseéeyéi.

⁴Macáita nàapíná
 píimíétacanáwa, cáalucáiná
 naicáca pía. Macáita nacáí
 nàapíná píri cayábéeriwa,
 pía Wáiwacalica. Píacáiná
 abéerita mabáyawanéeri.
 Macáí cáli néeseéeyéi
 nàanàapíná píataléwa, yá
 nàapínáca pícàaluínínáwa
 naicácáiná pícuàca macáita
 machacàníri iyú”,
 càì náimaca.

⁵Néeseté nuicáca yàacùacawa
 yáí templo iyéerica chènuniré, yáí
 templo mabáyawanéeri Dios iyéerica
 irícu. ⁶Yá siete namanùbaca ángel
 namusúacawa templo iricuíse
 idènièyèica siete namanùbaca
 yùuwichàacáisi manuírí. Lino
 yáawamica nabàle masaquèeri
 mèlumèlúri nacáí. Nadènia nacáí
 nàwaliabàawa cácuúri cinturón
 oroíri nàucutalicubàawa. ⁷Néese
 abéeri néená níái báiniaca cáuyéi
 ángel yàaca náalimáwanama
 abéechúa bacàa yáawami
 oroíchúata, níái siete ángelca. Níái
 bacàa ipuniéyèiwa Dios yàasu
 yùuwichàacáisi iyú, yáí Dios iyéerica
 càiripínáta, èeri càmfírí imáalàawa.
⁸Yáí templo chènuníserica
 ipuníacawa ísa iyú, imusuéricawa
 Dios yàatanáise, yáí Dios iyéerica
 icamaláná mèlumèlúri iricuwa,

yáí Dios máiníri cachàinica
 íiuitáise. Yá canáca yáaliméeripíná
 iwàlùacawa templo iriculé àta
 namáalàacatalétawa níái siete
 namanùbaca yùuwichàacáisica siete
 namanùbaca ángel idènièyèica.

Las copas del castigo

16 Néese nuèmiaca cachàiníri
 tàacáisi templo iricuíserí,
 yáí templo iyéerica chènuniré. Yá
 ímaca nalí níái siete namanùbaca
 ángelca: “Píacuéwa, pícasáaca
 yùuwichàacáisi cáli finatalé, yáí
 Dios yàasu yùuwichàacáisi iyéerica
 siete namanùbaca bacàa iricu”, càì
 ímaca nalí.

²Iná idàbàanéeri ángel yàaca
 icasáaca yàasu bacàa íisawa cáli
 iwéré. Yá cacháunáca èeri mìnáná
 idènièyèica caluéri cuwèesi
 yéenáíwaná napùdàlìcu, macáí
 wenàiwica yèeyèica cuwèesi yàasu
 yéenáíwanási icàaluíníná. Báawéeri
 cháunási imusúacawa nàwalíse,
 yáasaca imànica nasàni.

³Néese pucháibáaná ángel
 yàaca icasáaca yàasu bacàa íisawa
 manuírí úni yáaculé. Yá macáí
 manuírí úni íchacamàacawa
 yéetáními íiranámi iyú. Yá macáita
 néetácawa iyéeyèica manuírí úni
 yáaculé.

⁴Néese máisibáaná ángel yàaca
 icasáaca yàasu bacàa íisawa macáí
 inanába yáaculé, macáí úni yáaculé
 nacáí, úni imusúcatáiseacawa cáli
 iricuíse. Yá nachacamàacawa iráí
 iyú. ⁵Néese nuèmiaca ángel yáí
 icuèrica úni, ímaca Dios irí:

“Pídèca piùwìchàidaca nía
 machacàníri iyú, pía
 Dios mabáyawanéerica,
 iyéerica siùcade, iyéerica
 nacáí bàaluité. Cayábacata
 piùwìchàidaca nía.

⁶Nadéca nanúaca píasu
 wenàiwica, píasu profetanáí
 nacáí. Siùca pídéca piaca
 nàirapíná iráí. Cayábacata
 piùwìchàidaca nía càì,

néetacáténáwa, nanúacáináte
piasu wenàiwica”, fímaca.

⁷Néese nuémia nacái áiba
tàacáisi altar iricúiséeri, yá
fímaca: “iBáiscata, Wacuèriná
Dios, cachàiníri náicha canánama!
iPidéca pimànica càide iyúwaté
píimáaná! iYácata nabáyawaná
wèni! iPidéca piùwichàidaca nía
machacàníri iyú!” càì fímaca.

⁸Néese báinúacáaná ángel
yàaca icasáaca yàasu bacàa físa
èeri iwali. Yá yèeptiacawa máini
ùulérica yái èeri icamalánaca.
Yá èeri icamalánaca yeemáca
wenàiwica càide iyúwa quichái
yeemáaná wía. ⁹Yá wenàiwicanái
yeemácawa ùuléri iyú báawanama,
yá nacúisa náichawa Dios
báawéeri iyú, yái Dios ibànuèrica
nàwali yùuwichàacáisi, càmita
nacái nawènúada náiwitáisewa
neebáidáanápiná càide iyúwa Dios
ichùulianá nía.

¹⁰Néese cinconá ángel yàaca
icasáaca yàasu bacàa físa
caluéri cuwèsi yàalubái finatalé.
Yá catáca èeri, caluéri cuwèsi yàasu cáli
icùacataléca wenàiwica. Néese
yàasu wenàiwica naamíadaca
nanènewa yùuwichàacáisi
iyú. ¹¹Nacúsaca Dios báawéeri
iyú, yái Dios chènuníiséerica
yùuwichàidacáiná nía cáiwíri
iyú, cháunási iyú nacái. Càmita
nacái nawènúada náiwitáisewa
nabáyawaná fíchawa.

¹²Néese seisná ángel yàaca
icasáaca yàasu bacàa físa
manúiri inanába yáaculé ípidenéeri
Eufates. Yá chuica yái inanába
yéewacáténá nachàbacawa chuiri
cáli finatabàa, níara icuèyéica cáli
iyéerica èeri imusúacatáisewa.

¹³Néeseté nuicáca máisiba
demonio casaquèeyéi fíwitáise.
Abéeri demonio imusúacawa
màanu inùmalicúise, áiba demonio
imusúacawa caluéri cuwèsi
inùmalicúise, áiba demonio
nacái imusúacawa cachìwéeri

iwicùlidéeri inùmalicúise. Níai
demonio casaquèeyéi fíwitáise
càiyéide iyúwa balùta icacánáwa.
¹⁴Demoniocáiná nía yáaliméeyéica
imànica yái càmiírca wenàiwica
yáalimá imànica. Néese
demonionái nàacawa macái èeri
mìnanái icuèrinánái yàatalé,
nàwacáidacáténá nacuèrinánái
namànínápiná ùwicái Dios ípunita
áibaalípiná Dios yàasu èeripiná
máiníri caiyéinináca, yái Dios
cachàinírica náicha canánama.

¹⁵Wáiwacali fímaca walí:
“Péemiacuè cayába, nùapínacawa
néese àniwa isicúasiwata càide
iyúwa cayéedéeri yàanàacaalí
càmicatáipináta wenàiwicanái
icùta nùanàca. Casfímáica iwàwa
cawinácaalí icuèrica nùanàanápiná,
íibaidéeri nacái nulípiná àta
nùanàacataléta, ipíchaná
ibáiniacawa nuwéré ibáyawaná
ìwalísewa”, càì fímaca Wáiwacali.

¹⁶Néese demonio casaquèeyéica
fíwitáise nàwacáidaca macái
èeri mìnanái icuèrinánái alé
ípidenacataléca Armagedón hebreo
itàacái iyú.

¹⁷Néese sietená ángel yàaca
icasáaca yàasu bacàa físa
cáuli iricubàa. Yá nuémia
cachàiníri tàacáisi imusúacawa
chènuníiséeri templo iricúise
yàalubáisi yèewíse. Yá fímaca:
“iYácata imanúbaca!” càì
fímaca. ¹⁸Néese énu icànaca
mèlumèluíri iyú, nuémia
nacái manùba tàacáisi, casà
núca nacái énu madécaná.
Yá cáli icusúaca nacáiwa
máini cachàiníri iyú, máini
cachàiníri náicha macái cáli
icusúacái waiquéerica cháì
èeri iricu. ¹⁹Néese manúiri
yàcalé iseríaca yèewiwa
máisibawaca, cálicáiná
yàacùacawa cáli icusúacái
iyú. Yá namáalàacawa
níai yàcaléca macái cáli
finatéeyéica iyaca. Néese
Dios iwàwalica manúiri
yàcalé Babilonia, yùuwichàidacáténái
manúiswata. ²⁰Macái
iwàwata nasawíacawa manúiri

úni yáaculé. Manuínaméeyéi dúli nacái namáalaaacawa canánama. ²¹Granizo yúuwàa nacáiwà chènunfise wenàiwica ìwali, yá granizo manuínaméeyéi íba nacáiyéi cuarenta namanùbaca kilonaméeri cawàwaná imíaca, àta wenàiwicanáí icuúsacataléta íchhawa Dios báawéeri iyú, ìwalfise yáí yúuwichàacáisica granizo yúuwèericawa nàwali, máinicáiná báawacani.

Condenación de la gran prostituta

17 Néeseté nuicáca abéeri néená níái siete namanùbaca ángel idènièyéica siete namanùbaca bacàa. Yá íimaca nulí: “Aqualé, núasáidaca piicá yúuwichàacáisi yàanèeripináca ìwali úái íiméechúaca manùbéeyéi asianáí yáapicha plata ìwalínápiná yáawinéechúacawa manùbéeyéi úni inàniacubàa. ²Macáí cáli icuèrinánáí cháí èeri iricuíyéica nadéca naimáca úapicha nàacawéeyéi íchhawa. Níá nacáí èeri mìnánáí nadéca nacàmaca ùasu ìiracalésí ipufíri iyú, umàaquéerica nalí naimácaténá úapicha”, íimaca nulí.

³Néese yáí ángel itéca núa manacúali yúuculé, càinávàiri, canácatalé wenàiwica. Yá nuicáca inanáí yáawinéechúawa quíiréeri cuwèesi íinata. Cuwèesi íipidená madécaná ichanàacawa cuwèesi ìwalíise, yáí íipidená íiméerica “Dioscata núa”. Idèniaca siete namanùbaca íiwitawa, diez nacáí namanùbaca ichàle. ⁴Uái inanáica udèniaca ubàlewa capiralesíwéeri iicacánáwa, quíiréeri nacáí. Udèniá nacáí bacàa ucáapirícuwa, abéechúaca bacàa oro yáawamíichúaca ipuniéechúawa iyú ubáyawaná umàniíríca manuísíwata Dios iiquéerica máini báawéeri

iyú, yáí uimáanáca manùbéeyéi yáapicha casaquèeri iyú ùacatená cuwáináí yéenáiwaná icàaluíniná, níái ídoloca. ⁵Udèniá uípidenáwa ibàacanáta upùdàlicuwa: “Manuíri Babilonia iyacàlená, úái náatúaca macáí inanáí íiméeyéica asianáí yáapicha plata ìwalínápiná, náatúa nacáí macáí èeri mìnánáica imàníyéica ibáyawanáwa nàacatená cuwáináí icàaluíniná, níái ídoloca”, càí íimáanáca yáí uípidenáca. ⁶Yáté nuicáca ucámaca úái inanáica uìracáiná náiranámi, níái Dios yàasu wenáiwicamica, náiranámi nacáí níái nanuýéica neebáidacáiná Jesús itàacáí. Nudécanáami nuicáca úa, yá máini núfnáidacawa manuísíwata nuicáidaca ulí, càmicáináaté núalíawa càinácaalí íimáaná yáí yéenáiwanási nacáiríca.

⁷Néese ángel íimaca nulí: “¿Cáná yéewa máini cáulenáca píichani? Yáca numàacapiná píalfacawéera càinácaalí íimáaná, úái inanáica, càinácaalí íimáaná nacáí yáí caluéri cuwèesi itéerica úa, idènièrica siete namanùbaca íiwitawa, diez namanùbaca nacáí ichàle. ⁸Yáí caluéri cuwèesi píiquéerica iyacaté, quéwa càmiíri iya siùca. Néese imusúapináwa depuíféeri utàwi iricuíse, néesecáwa imáalàapináwa. Eeri mìnánáí yàapiná caluéri cuwèesi icàaluínináwa, macáita canéeyéica íipidená ichanàacawa cuyàluta iricu èeri ipíchawáiseté, yáí cuyàluta idènièrica náipidená macáí wenáiwicaca Dios yéeyéica icáca càmiíri imáalàawa. Quéwa èeri mìnánáí máiniírípiná cayábaca naicáca yáí caluéri cuwèesi iyéerica bàaluité, néese yéetácátéwa, quéwa yèepuèripináwa cáuca àniwa.

⁹“Siúcade péemiácúe cayába, píacué cáalfacáiyéica, píalfacaténácuéwa càinácaalí íimáaná: Níái siete namanùbaca íiwitaca íimáanáca càicanide iyúwa siete namanùbaca dúli,

inanái yáawinéechúacawa íinata. ¹⁰Íimáanáca càicanide iyúwa nacái siete namanùbaca nacuèrinánái icuèyéica wenàiwica néenibàa. Cinco namanùbaca nacuèrinánái nadéca nacaláacawa, yá nadéca néetácawa. Abéeri néená icùaca wenàiwica siùca. Aiba yàanàapínáwa icùacaténá wenàiwica. Quéwa yàanàapínácaalí, yá icùapíná wenàiwica maléená èeri. ¹¹Yái caluéri cuwèesica iyaca bàaluité, néese yéetácátéwa, yácata ochonáca nacuèrinásàiri, quéwa abéeri néenácani, níái siete namanùbaca, yá nacái imáalàapínáwa.

¹²“Níái diez namanùbaca ichàle piiquéeyéica íimáanáca càicanide iyúwa diez namanùbaca nacuèrinánái camíyíicáwa idàba icùaca wenàiwica. Quéwa nacùapíná níawa maléená èeriwa yáapicha yái caluéri cuwèesica. ¹³Yá abédanamata náiwitáise níái diez namanùbaca nacuèrinánái náibaidáanápíná caluéri cuwèesi írì, namànicaténá càide iyúwa iwàwáaná, namàacáanápíná nacái caluéri cuwèesi icùaca nàasu cáli néeséeyéi. ¹⁴Yá namànipíná ùwicái Cordero ípunitawa quéwa Cordero imawèniadapíná níawa, cachàiníricáináni náicha canánama èeri mìnánái icuèrinánáica. Níacáiná nacái Cordero yáapichéeyéica, Cordero idéca imáidaca nía, idéca nacái yeedáca nía yàasu wenàiwicapínáwa, nadéca nacái neebáidaca itàacái éwita nàuwichàacáanítawa”, càì íimaca nulí yái ángelca.

¹⁵Yái ángel íimaca nulí àniwa: “Pidéca piicáca úái íiméechúaca namùbéeyéi asianái yáapicha plata ìwalínápíná, yáawinéechúawa manuínaméeyéi úni inàniacubàa. Níái manuínaméeyéi úni íimáanáca càicanide iyúwa macái íiwitáaná wenàiwica namanùbaca, macái cáli

néeséeyéi nacái, macái wenàiwica itàaníyéica áiba tàacáisi iyú nacái cháí èeri iricuíyéica. ¹⁶Níái diez namanùbaca ichàle piiquéeyéica, íimáanáca càicanide iyúwa nacuèrinánái iyéeyéica caluéri cuwèesi yáapicha. Máini báawaca naicápiná úái íiméechúaca asianái yáapicha plata ìwalínápíná. Yá náucaca úa abéechúata, mabàleta. Néese nayáapíná uinámi, yá neemápiná uchéecami quichái iyú. ¹⁷Dioscáiná idéca imàacaca náináidacawa namàniínápíná càide iyúwa iwàwáaná namànica, íná níái diez namanùbaca icuèyéica cáliquéi, abédanamapínáta náiwitáise náapichawáaca neebáidáanápíná caluéri cuwèesi itàacái, namàacáanápíná nacái icùaca nàasu cáli néeséeyéi, àta ichàbacatalétawa macáita càide iyúwa Dios icàlidáanáté. ¹⁸Uái inanái piiquéechúaca, yácata manuúri yàcaléca ichuulìerica macái cáli icuèrinánái”, càì íimaca nulí yái ángelca.

La caída de Babilonia

18 Néeseté àniwa nuicáca áiba ángel iricùacawa chènunfise. Yá cachàinírica íiwitáise. Cáli icànaca iyú yái ángel icamaláná cayabéerica. ²Yá íimaca máini cachàiníri iyú:

“Íidéca imáalàacawa yái manuúri yàcalémica Babilonia iyacaléná, idéca imáalàacawa! ¡Yá demonionái iyaca néenibàa! ¡Macái íiwitáaná báawéeyéi demonio icuacani yái yàcalémica! ¡Macái íiwitáaná báawéeyéi màsibèe, casaquèeyéi cuipíra nacái nadéca namànica nabànawa néenibàa, namulubé nacáíwa!

³Níacáiná macái èeri mìnánái nadéca nacàmaca ùasu ìiracalésí ipuúri iyú, imàaquéechúaca yáawawa nalí naimácaténá úapicha.

Níái icuèyèica cáli canánama cháí èeri iricuífeyica nadéca naimáca úapicha, úái càmfíchúaca náinusíwa. Nía nacái cacharreroca cháí èeri iricuífeyica nadéca càsuca nía úapicha, ùyacáiná máini càasuíri iyú umànicaténá ubáyawanáwa máaléquéeri iyú”, càí ímaca.

⁴Néese nuémíaca áiba tàcáisi chènuníiséeri. Yá ímaca:

“Pimusúacuéwa yàcalé íicha, píacué cáininéeyéica nuicáca, ipíchanácué pimànica pibáyawanáwa úapicha, ipíchanácué nacái nùuwichàidaca pía úapicha.

⁵Máinicáiná manuíríca ubáyawaná, íná iwàwacutá Dios yùuwichàidaca úa. Dios yáalfacawa iwali, yái ubáyawanáca.

⁶Piùwichàida úa ìwalíse yái báawéerica umàníríca áibanái írí, yá piùwichàida úa cachàiníri iyú pucháiba yàawiriéicatái yáwanái íicha yái báawéerica umàníríca áibanái írí.

⁷Càide iyúwa cachàiníná uicáca úawawa, uedáaná nacái ulíwa macái cawèníri, càita nacái piùwichàida úa, pimàaca uícháníca. Uumacáiná uwàwalícuísewa: ‘Núacata icuèchúaca macái wenàiwica. Canácatáita nuícháníwa càide iyúwa maníríchúami íícháníná’, úumaca unáidacawa ulíwa.

⁸Iná yéewa abé èeri írìcu yàanàapíná ùwali yái ùuwichàanápínacawa, yásí uícháníca umáapíca, yá uetápiná nacáíwa. Néese uemápináca quichái iyú macáita, cachàinicáiná Wacuèriná Dios íiwitáise, yái yùuwichàidéeripínáca úa”, ímaca.

⁹Néese níái icuèyèica cáliquéi, iiméeyéica úapícha càmfíchúaca náinusíwa, níái iyéeyéicaté càasuíri iyú úapícha, yá náicháanípíná cáiwíri iyú ùwali, naicáciná uemámíca.

¹⁰Yá nabàlùapínacawa déeculé uícha, cáalucáiná naicáca ùuwichàanacawa. Yá náimaca nalíwáaca:

“¡Catúulécanáca waicáca pía, pía yàcalé manuíríca Babilonia, yái yàcaléca cachàiníríca! Aquialénamata abé hora írìcu, Dios idéca yùuwichàidaca pía”, càipíná náimaca.

¹¹Nía nacái cacharreroca cháí èeri iricuífeyica, náicháanípíná nacái ùwali. Yá máini achúmaca nawàwa nacái càmicáiná quirínama wenàiwica iwènià náicha nàasu natéerica. ¹²Natécate néré oro, quírameníri plata nacái, cawèníyeyí íba nacái, perla nacái, cayábéeri wáluma lino nacái, wáluma capíralesíwéeri iicacánáwa nacái, wáluma seda nacái, quíréeri nacái, macái íiwitáaná àicu pumèníri isàni nacái, macái wawàsi nacái namàníríca marfil imànicaná, macái wawàsi nacái namàníríca cawèníri àicu imànicaná, bronce imànicaná nacái, hierro imànicaná nacái, cawèníri íba mármol imànicaná nacái. ¹³Natécate nacái canela, casàníri nacái, incienso pumèníri isàni nacái, pumèníri mirra nacái, perfume nacái, uva ituní ipuíri nacái, séenási nacái, cayábéeri harina nacái, trigo itúná nacái. Natécate nawéndacaténá nacái napíranáíwa pacá, oveja nacái, caballo nacái, carro nacái, wenàiwicanái nacái nawéndacaténá nía yàcalé minanái írí. ¹⁴Cacharrerónái náimapíná yàcalé írí:

“¡Canáca píri íyacanási cawènírica, caséericaté piyáaca! ¡Idéca yúucacawa pícha càiripínáta píasu

cawènfiri yàacàsica, macái piasu cayábèeri wáluma nacái! ¡Canácatáita pianàa nía àniwa!” náimaca.

¹⁵ Níái iwéndéeyéicaté càiri wawàsi yàcalé mìnánái irí, yeedéeyéicaté nacái nalíwa plata yàcalé mìnánái fícha, nabàlùapínáwa déeculé yàcalémi fícha, cáalucáiná naicáca yàcalémi yùuwichàanáwa. Yá náicháanípíná cachàiníri iyú, máiní achúmaca nawàwa. ¹⁶ Yá náiimapíná nalíwáaca:

“¡Catúulécanáca waicáca yái manuírí yàcalémica! Yàcalé mìnánáimi nadèniacaté nabàlewa cayábèeri lino, wáluma capiralesíwèeri icácanáwa nacái, quíréeri nacái. Cachìlanáca nía nacái oro iyú, cawènfiri íba iyú nacái, perla iyú nacái.

¹⁷ ¡Yá abéerícúseta, abéeri minuto irícu, idéca imáalàacawa macáita nàasumi cawènfirica!” náimaca.

Macáita idènièyéica nave lancha nacáiri, nía nacái cacharreroca yèeyéicawa nave irícu, nía nacái íbaidéeyéica nave irícu, yèeyéicawa manuírí úni yáacubàa, nabàlùapínáwa déeculé yàcalémi fícha. ¹⁸ Naicápiná yàcalémi físalená imichàacawa yàcalémi fícha, yásí náimaca náicháaníca cachàiníri iyú: “¡Canácata áiba manuírí yàcalé càide iyúwa yái yàcalé cayábèeriquéi!” náimaca. ¹⁹ Yá namutúapíná cáli ichúmalé náiwita ínatabàawa, càide iyúwa náiwitáise iyáaná máinícáiná achúmaca nawàwa. Yá náicháanípínáca cachàiníri nasàna iyúwa. Yá náima:

“¡Catúulécanáca waicáca yái yàcalé manuírímica! Yàcalé yàasu cawènfirimi iyú nadéca càasuca namànica níawawa, níái idènièyéica yàasu navewa lancha nacáiri

manuírí úni yáacubàa. Aquialénamata abéeri hora irícu idéca imáalàacawa macái yái yàcalémica”, náimaca.

²⁰ Quéwa casímáicué piwàwa yàcalémi ìwali, píacué iyéeyéica chènuniré, píacué nacái Dios yàasu wenàiwicaca, píacué nacái apóstolca, píacué nacái profetaca, icàlidéeyéica tàacáisi Dios inùmalicuíse. Casímáicué piwàwa Dioscáiná idéca yùuwichàidaca yái yàcalémica ìwaliíse macáita yái báawéerica umànfiricatécué píri.

²¹ Néese nuicáca áiba cachànfiri ángel imichàidaca manuírí íba macápucuíri. Yá manuíca yái íbaca càide iyúwa manuírí íba nàulùanápíná iyú trigo ituíná. Néese ángel yúucaca yái manuírí íbaca manuírí úni yáaculé. Yá íimaca:

“Càita nacái píucapínacawa, pímalàacawa ráunamáita, píca yàcalé manuíríca Babilonia iyacàlená. Yá canáca náalimáaná nèepua nàanàaca píca àniwa.

²² Càmita nacái néemiapíná nasàna piasu calle irícubàa, níái inuéyéica sànasi arpa iyú, nía nacái icántèeyéica, nía nacái iptulíeyéica íwa, trompeta nacái. Canáca nacái íbaidéeyéi néenibàa canácáiná náibaidéeripíná. Càmita nacái nàulùapíná ituínási.

²³ Càmita napucúadapíná lámpara néenibàawa. Càmita nacái namànipíná matrimonio, máinícáináté cachàiníri naicáca níawawa níái yàcalémi yàasu cacharreroca, nía nacái yàcalé mìnánáimi naméeràidacaté canánama

èeri mìnaná Dios fícha
nàasu màllacáisi iyúwa.

²⁴Nanúacaté Dios yàasunái
profetamica icàlidéeyéicaté
tàacáisi Dios inùmaliçuíse, nía
nacái Dios yàasu wenàiwicamica,
nía nacái canánama nanuéyéicaté
neebáidacáiná Dios itàacái, cháí
èeri írìcu”, ímaca yái ángelca.
19 Néeseté àniwa nuémiaca
cachàiníiri tàacáisi nacáiri,
càide iyúwa wéemianá manùbéeyéi
wenàiwica itàacái iyéeyéica
chènuniré. Yá náimaca cachàiníiri
iyú:

“iAeluya! Wàacué Wacuèriná
Dios írìwa cayábéeri
Dioscáiná idéca iwasàaca
wía yàasu yùuwichàacáisi
fíchwawa, wàacué icàaluíniná,
máiní cachàiníiri íiwitáise
Wacuèriná Diosca.

²Yácáiná Dios yùuwichàidaca
báawéeyéi wenàiwica
machacàníiri iyú. Idéca
yùuwichàidaca úái inaná
íiméechúacaté asianái
yáapicha plata íwalínápiná,
úái iwènúadéechúacaté
macái èeri mìnaná íiwitáise
namànicaténá báawéeri
naimácáinaté úapicha
càmíichúaca náinusíwa.
Dios idéca imáalàidaca úa
unúacáinaté wenàiwica
íibaidéeyéica Dios írípíná”,
náimaca.

³Néese náimaca àniwa:
“iAeluya! Wàacué Dios írì
cayábéeri. Yái úisalená
imíchàacawa càiripínáta,
èeri càníiri imáalàawa”,
náimaca.

⁴Néese níái veinticuatro
namanùbaca nacuèrinánáica,
nía nacái báinúaca cáuyéi ángel
náuwàa naliacawa nanúmáawawa
Dios fípunita nàacaténá icàaluíniná,
yái yáawinéericawa yàalubái
íinatawa. Yá náimaca: “iBáísíta,
amén! iAeluya, wàacué Dios

írì cayábéeri!” náimaca. ⁵Néese
nuémiaca cachàiníiri tàacáisi
yàalubáisi néeséeri. Yá ímaca:

“iPiacué írì cayábéeri, yái
Wacuèriná Diosca,
macáitacué pía fíibaidéeyéica
írípíná, píacué nacái yéeyéica
Dios icàaluíniná, píacué
sùmanái, béeyéi nacái
canánama!” càì ímaca.

La fiesta de las bodas del Cordero

⁶Néese nuémiaca nacái áiba
tàacáisi nacáiri càide iyúwa
wéemianá madécaná wenàiwica
imáidáaná, càide iyúwa nacái
wéemianá manùbéeri màladaca
isàna, càide iyúwa nacái wéemianá
casànéeyéi énu manuýéi tírficaalí.
Yá náimaca:

“iAeluya, wàacué cayábéeri
Wacuèriná Dios cachàiníiri
írìwa, yái cachàinírìca
náicha canánama, idàbacáiná
icùaca macáita!

⁷Yá casíimáicué wía,
wayanídacuéwa manuísíwata.
Wàacué Dios írì cayábéeri.
Idéca Cordero yéenáíwaná
yàanàaca yeedácatáipínáta
írìwa yàacawéetúapínáwa.
Uái yàacawéetúapíná udéca
uchùniaca úawawa.

⁸Idéca imáacaca úwalica
ubàlewa cayábéeri
lino, masaquèeri nacái,
mèlumèluíri nacái. Yái
cayábéeri wáluma lino
íimáanáca càicanide iyúwa
yái cayabéerica Dios yàasu
wenàiwicanái imàníirica”,
càì náimaca.

⁹Néese ángel íimaca nulí:
“Pitànàani: ‘Casíimáica níái
wenàiwicaca Dios imáidéeyéica
Cordero yàasu matrimonio
nérépíná, yeedápinácaalí
írìwa yàacawéetúapínáwa’, càì
pitànàacani”, íimaca nulí. Néese
íimaca nulí àniwa: “Yái tàacáisi

nucàlidéerica piri, báisiiri tàacáiscani Dios inùmaliçuéseerica”, fímaca nulí.

¹⁰Yá nubàlùacawa nùuluì ipùata iyúwa ángel irí nùacatená icàaluíniná, quéwa ángel fímaca nulí: “Picá pimàni càì. Nùacata fíbaidéeri Dios iripiná càide iyúwa pía, nía nacái péenánái icàlidéeyéica mamàalàacata naináwaná ìwaliwa Jesús yàasunáica nía. Pía Dios icàaluíniná”, fímaca nulí. Yácáiná Espíritu Santo imàaquéericaté profetanái icàlidaca tàacáisi Dios inùmaliçuése, yácata Espíritu imàaquéerica Jesús yàasu wenàiwica icàlidaca iináwaná ìwali.

El jinete del caballo blanco

¹¹Néeseté nuicáca capíraléeri cáli yàacùacanéerica chènuníse, Dios iyacàle nacái, yá péemíacué cayába, nuicáca cabalèeri caballo. Yái wenàiwica yáawinéericawa caballo fínata, yácata Wáiwacali, fípidenéri Cayabéeri fíiwitáise, Machiwéeri nacái. Machacàníiri iyú yùuwichàidaca báawéeyéi wenàiwica, imànica nacái náipunita ùwicái. ¹²Yá mèlumèlufíri ituí càide iyúwa waicáaná quichái ipèrù. Idèniaca madécaná corona fíiwita ìwaliwa. Idèniaca fípidenáwa ìwaliwa, quéwa abéerita Wáiwacali yáalíawa càinácaalí fímáaná yái fípidenáca. ¹³Wáiwacali ináawani idéca yáapúacawa irái yáaculé, yá idèniaca fípidenáwa, Dios itàacái. ¹⁴Chènunfíseeyéi úwi nàacawa yáamiwáise. Nadèniaca nabàlewa cayabéeri wáluma lino cabalèeri, masaquèeri nacái. Nàacawa náalimáwanama cabalèeri caballo fínata. ¹⁵Wáiwacali yùuwichàidapiná èri minaná itàacái cachàiníiri iyúwa, macái cáli néeséeyéi càmfíyéica yeebáida itàacái. Yùuwichàidapiná níawa cachàiníiri iyú. Yá imáalàidapiná wenàiwica

imàníyéica ibáyawanáwa máiníiri báawaca Dios iicáca, yái Dios cachàinírica náicha canánama. Imáalàidapiná níawa càide iyúwa wenàiwica ibawàidacaalí uva iyacaná ipisúacatená uva ituní. ¹⁶Idèniaca fípidenáwa ináawani ìwaliwa, icuuchuí ìwaliwa nacái: “Nacuèrinásàiri, níái macái cáli icuèrinánáica. Náiwacali nacái níái macái èeri mìnanáí fíiwacanánáica”.

¹⁷⁻¹⁸Néese nuicáca áiba ángel ibàluèericawa èeri ituí iricu. Yá fímaca cachàiníiri iyú wáchulinái irí yáalaníyéicawa chènunibàa: “Caquialécué, piwacáidáyacacuéwa piyáacatenácué piyáacaléwa cadénama yái yàacási Dios ichùnìeripinácué piri. Piyáacatenácué piyáacaléwa nainámi níái ichùuliyéicaté wenàiwica, nía nacái úwi fíiwacanánáimica, nía nacái wenàiwicanáimi cachàiníyéica, nía nacái caballomica, nía nacái yèeyéimicawa caballomi fínata, nía nacái macái wenàiwicamica, nía nacái fíbaidéeyéimica mawèníiri iyú áibanái irí, nía nacái yèepuníyéimicawa máiwacalíyéimica, nía nacái sùmanámica, béeyéimica nacái”, càì fímaca yái ángelca wáchulinái irí.

¹⁹Néese nuicáca yái caluéri cuwèesi, nía nacái ichùuliyéica èeri mìnanáí. Nuicá nacái náapicha nàasu úwinái ìwacáidáyacuéyéicawa namànicaténá ùwicái Wáiwacali fíipunita yái yáawinéericawa cabalèeri caballo fínata, náipunita nacái yàasu úwinái yèeyéicawa yáapicha chènuníse. ²⁰Yá náibàaca caluéri cuwèesi. Náibàaca nacái cachiwéeri icwìlidéerica, imànírica yái càmfírica wenàiwica idé imànica idècunitàacá iyaca caluéri cuwèesi yáapicha, ichiwáidacatená wenàiwica imàaquéeyéica nachanàidaca

caluéri cuwèesi ípídená nàwali, nía nacái yèeyéica cuwèesi yéenáiwana ícàaluíniná. Yá náucaca caluéri cuwèesi quichái iriculé ícauca yáapichatawa, yàasu cachìwéeri iwicùlidéeri yáapichawa manuúri quichái iriculé, yáara manuúri yáawa nacáirica ipucuéricawa mamáalàacata cachàiníri azufre iyú, càiripinéerita iyaca. ²¹Néese yái Wáiwacali yáawinéericawa caballo íinata inúaca cuwèesi yáasu úwináimi macáita. Inúaca nía itàacái iyúwa imusuéricawa inùmalicuíse. Yá macáita wáchuli nayáaca nayáacaléwa cadénama úwinái ichéecami yéetéeyéimicawa àta cadécataléta níai wáchulica.

Los mil años

20 Néeseté nuicáca ángel iricùacawa chènunfise. Idèniaca llave icáapi iricuwa yàacuèripiná iyú depuúwéeri utàwi inùma. Idèniaca nacái manuúri cadena icáapi iricuwa. ²Néese ángel íibàaca màanu, yái bàaluitéeri àpica, idènièrica ípídenáwa cà: Diablo, íimáanáca “Icháwàidéeri waináwaná ìwali”, Satanás nacái, íimáanáca “Wàuwidesàiri”. Ángel idacùaca màanu cadena iyú mil camuú piná. ³Néese ángel yúucaca màanu depuúwéeri utàwi iriculé. Yá ángel ibàliaca utàwi inùma. Ibàliaca utàwi inùma cachàiníri iyú màanu iwicáu àta imáalàacatalétawa yái mil camuúca, ipíchaná màanu ichìwáidaca èeri mìnanaí. Néese mil camuú idénáami, yá iwàwacutápiná nawasàaca màanu àniwa maléena èeripináta.

⁴Néese nuicáca madécaná yàalubáisi. Níai yáawinéeyéicawa yàalubáisi íinata nacùapiná wenàiwica nàuwichàidacaténá cawinácaalí imàníyéica ibáyawanáwa. Nuicá nacái wenàiwica yéetéeyéimicawa nawichuèyecaté íicha íiwita nacàlidacáinaté Jesús iináwaná

ìwali, nacàlidaca nacái Dios itàacái áibanái irí. Càmfíyecaté yàa caluéri cuwèesi icàaluíniná, yàasu yéenáiwanási nacái. Càmitaté namàaca áibanái nachanàidaca caluéri cuwèesi ípídená napùdàlicu, nacáapi ìwali áiba. Yá nèepùapináwa cáuca àniwa, yá nacùapiná wenàiwicanái Cristo yáapicha mil camuúpiná. ⁵⁻⁶Yácata idàbàanéeri namichàanáca. Casímáica nía, mabáyawanéeyéica nía nacái, níai imichèeyéipinácawa yéetácáisi íicha idàbàanéerica namichàanáca. Yá machàinica náicha yáara pucháibáanai yéetácáisica. Sacerdotepináca níawa íibaidéeyéica Dios iripiná, Cristo irí nacái. Yá nacùapiná wenàiwicanái Cristo yáapicha mil camuúpiná. Quéwa áibanái yéetéeyéimicawa camítacá namichàapináwa yéetácáisi íicha àta imáalàacatalétawa yái mil camuúca.

Derrota del diablo

⁷Néese mil camuú idénáami, yásí ángelnái namusúadapiná Satanás iricuúse yái nadacùacatalécani. ⁸Yá imusúapináwa ichiwáidacaténá macái èeri mìnanaí, nía nacái ípídenéeyéica Gog, Magog nacái. Yá íwacáidapiná nía namànicaténá ùwicái. Chínamáipináca níai úwica càide iyúwa càina ituíná.

⁹Yá nàapináwa namanùbaca iyúwa chínamáinama níai úwica, Ísrael yàasu cáli íinatalé, yá nabàluapináwa itéesebàa yái Dios yàasu wenàiwica iyacàleca, yái yàcalé cáininéerica Dios íicáca. Néeseta quéwa Dios ibànùapiná quichái chènunfise, yásí yeemáca macáita níai úwináimica. ¹⁰Néese Diablo, yái Satanás icháwàidéerica waináwaná ìwali, yái ichìwáidéerica wenàiwica, Dios yúucapináni quichái iriculé, yáara manuúri yáawa nacáirica ipucuéricawa

iyaca mamáalàacata cachàiníri azufre iyú, alé iyacatalépináca yá caluéri cuwèesica, yá nacái yàasu cachìwéeri iwicùlidéerica. Yá nàuwichàapináwa càiripináta èeríapinama, táiyápinama nacái, èeri càmiíri imáalàawa.

El juicio ante el gran trono blanco

¹¹Néeseté nuicáca manuírí yàalubáisi cabalèeri. Nuicá nacái yái yáawinéericawa yàalubáisi íinata. Yá cáliquí, yá nacái capiraléeri cáli chènuníseerica nachalfacawa, yá canáca nía quirínama, Dios imáalàidacáiná nía, yái Dios yáawinéericawa yàalubáisi íinata. ¹²Néese nuicá níái yéetéeyimicawa canánama, níái manuínaméyéica, nía nacái púubéyéica. Yá nabàlùacawa yàalubáisi íipunita. Néese cuyàluta nàacùacawa. Yàacùacawa nacái áiba cuyàluta idènièrica wenàiwicanáí íipidená idènièyéica icáucawa càmiíri imáalàawa. Néese icàlidaca naináwaná iwali níái yéetéeyimicawa, càide iyúwa naléena cuyàluta iricúise naináwaná, càinacaalíté namànínà idècunitàacá cáuca nía. ¹³Macái wenàiwica yéetéeyéicátewa manuírí úní yáaculé namusúacawa úní yáaculé, yá nabàlùacawa Dios íipunita. Macáita nacái yéetéeyéimiwa nàanàca yéetácáisi fícha, càliculíi fícha nacái, síisáanácaalíté néetácawa. Yá icàlidapiná naináwaná iwali canánama càinacaalíté namànínà idècunitàacá cáuca nía. ¹⁴Néese yúucaca yéetácáisi quichái iriculé; yúucaca infierno quichái iriculé nacái, yái infierno báawéeyéimi íiuitáise yúuwichàacatalécawa. Yúucaca nía quichái iriculé, yái manuírí yàawa nacáirica ipucuéricawa iyaca mamáalàacata quichái iyú. Yácata pucháibáaná yéetácáisica, yái manuírí yàawa

nacáirica ipucuéricawa quichái iyú càiripinéerita iyaca. ¹⁵Yá macáita wenàiwica canéyéica íipidená ichanàacawa cuyàluta iricu, yási yúucaca nía quichái iriculé, yái manuírí yàawa nacáirica ipucuéricawa mamáalàacata quichái iyú, canácáiná náipidená cuyàluta iricu, yái cuyàluta idènièrica wenàiwicanáí íipidená idènièyéica icáucawa càmiíri imáalàawa.

El cielo nuevo y la tierra nueva

21 Néeseté, núa Juan, nuicáca wàlisài capiraléeri cáli, nuicá nacái wàlisài cháí cáli, imáalàapinácáináwa yáara idàbáanéerimica capiraléeri cálica, cháí idàbáanéerimica cálica nacái. Canácata quéwa manuírí úní. ²Néese nuicáca mabáyawanéeri yàcalé, yái wàlisài Jerusalénca. Iricùacawa chènuníse Dios yàatanáise. Cayábéerica yái yàcaléca Dios ichunièrica cayába. Cayábéeri iicacánáwa càiride iyúwa inanái iicacánáwa udécanáami úwalica ubàle cawèníriwa àacawéeri iripináwa, ipíchawáise umànica matrimonio yáapicha. ³⁻⁴Néeseté nuémíaca cachàiníri tàacáisi Dios yàalubái iricúiséeri, yái yàalubáisi Dios yáawinacatáicawa, icùacaténá canánama. Yá càí íimaca: “Péemíà cayábani, siúcáisede Dios iyaca èeri mìnanáí yáapicha. Yèepunípináwa náapicha, icúapiná nacái níawa. Dioscata yàacawéeridapiná nía, Nacuèrinápiná nacáicani. Dios itunúapiná náicha natuífya macáita. Canáca yéetácáisi néré. Càmiíyéipiná íicháanáí néenibàa. Càmita achúma nawàwa. Canáca cáiwíiri yácáiná idéca imáalàacawa càiripináta canánama yáara quéechéerimicaté iyaca”, íimaca nulí.

⁵Néese Dios, yái yáawinéericawa manuírí yàalubáisi íinata, icùacaténá canánama, íimaca:

“Péemla cayába, numànica nùyaca macáita wàlisáita àniwa”, ímaca. Néese íma nulí àniwa: “Pitànàacani, càide iyúwa núumáaná pirí, báisiiricáiná nutàacáica íná píalimá peebáidacani”, ímaca nulí yái Diosca.

⁶Yá ímaca nulí nutànàacaténá tàacáisi: “Nudéca numáalàidaca numànicani. Núacata yái iyéericaté èeri ipchawáiseté, núacata nacái yái namáalàidáaná canánama càide iyúwa las letras alfa y omega. Cawinácaalí macaléerica iwáwa, nùaca ìirawa úni yèeri icáuca càmfíiri imáalàawa, mawèníiri iyú quéwa nùaca ìirani”, ímaca nulí nutànàacaténáni. ⁷Yá ímaca nulí àniwa yái Diosca: “Cawinácaalí imawèniadéeyéica báawéeri, nùaca nalí macáita yái cawèníirica mawèníiri iyú, níái nuénibeca. Núacata nacuèrinápináwa. Níacata nuénibepiná nacáíwa”, ímaca nulí nutànàacaténáni. ⁸Néese ímaca nulí àniwa yái Diosca: “Quéwa cawinácaalí níái càmfíyéica yeebáida nutàacái cáalucáiná nàuwichàacawa nulípiná, nía nacái iwènúadéeyéica nuícha íiwitáisewa, nía nacái càmfíyéica yeebáida nutàacái, nía nacái casaquèeyéica íiwitáise, nía nacái inuèyéica wenàiwica meedá, nía nacái íiméeyéica áiba yáapicha càmfíchúaca náinusíwa, càmfíirica nacái nanírisíwa, nía nacái camàliquèeyéica, nía nacái yèeyéica ídolo cuwáináí yéenáíwaná icàaluíniná, nía nacái macáita cachìwéeyéica, iwàwacutápiná nàacawa manuúri quichái iriculé yái manuúri yàawa nacáirica ipucuéricawa mamáalàacata azufre iyú, máiníiri ùleuca, càiripinéerita ìyaca. Yái quichái ípidenéeri ‘Pucháiba yàawiriéri yéetácáisica’”, ímaca nulí yái Diosca.

La nueva Jerusalén

⁹Néeseté áiba ángel yàanàaca nùatalé, abéeri néená níái siete namanùbaca ángelca idènièyecaté siete namanùbaca bacàa ipuniéyéicawa iyú yái siete namanùbaca yùuwichàacáisi Dios ibànueripináca namáalàidáaná canánama yùuwichàacáisica cháì èeri iricuúrica. Yái ángel ímaca nulí: “Aquialé, núsáidacaténá píicá úara Cordero yàacawéettiápináca”, ímaca nulí yái ángelca. ¹⁰Néese Espíritu Santo imàacaca nuicáca ángel itéca núa, yéenáíwanási nacáiri iyúta quéwa, alé chènuníiri dúli ínatalé. Néese ángel yáasáida nuicáca Cordero yàacawéetúá, yái cayábéeri yàcalé mabáyawanéerica, ípidenéeri Jerusalén, iricuèricawa chènuníise Dios yàatanáise. ¹¹Yái yàcaléca mèlumèluíricani Dios icamaláná iyú. Mèlumèluíri càide iyúwa cawèníiri íba cabalèeri ípidenéeri jaspe, cuniéri quéwa iyúwa cayábéeri vidrio. ¹²Yái yàcalé idèniaca itésewa iwáináwa chènuníirica, manuúri nacái. Yái iwáiná idèniaca doce namanùbaca inùmawa. Macái inùmata abéeri ángel ibàlùuca icuaciáni. Macái inùmata náipidená ichanàacawa doce namanùbaca yàawíríca Israel itaquénáinámica. ¹³Nuicáca máisiba inùma iwáiná íwali este iwéré, máisiba nacái inùma nàyaca norte iwéré, máisiba nacái inùma nàyaca sur iwéré, máisiba nacái inùma nàyaca oeste iwérecata. ¹⁴Yái yàcalé iwáiná doce namanùbaca íba yáapíiseyéi náalimáwanama náipidená ichanàacawa níái doce namanùbaca apóstol yèepuníyéicatéwa Cordero yáapicha.

¹⁵Yái ángel itàaníirica núapicha idèniaca oroíri metro yáalimáidacaténá yàcalé, ibalàì néeséeri iwáiná nacái, inùma nacái. ¹⁶Yái yàcaléca abédanaméerita

ibàlài icáalaca. Néese ángel yáalimáidaca metro iyúni yái yàcaléca. Dos mil doscientos namanùbaca kilómetros icáalaca, càita nacái icáalaca ichèunica, càita nacái icàcumàa icáalaca. Abédanamata icáalaca yái yàcaléca. ¹⁷Néese ángel yáalimáidaca iwáiná yàcalé itéeséerica. Sesenta y cinco namanùbaca metros ichèunica càide iyúwa èeri mìnanaí yáalimáidána wawàsi.

¹⁸Yái iwáináca yáawami cabalèeri íba cawèníiri ípidenéerica jaspe. Yái yàcaléca yáawami orota càide iyúwa masaquèeri vidrio. ¹⁹⁻²⁰Doce namanùbaca manuínaméeyéi íba iwáiná yáapíise. Iba imanùbaca ichanèerica iwali abéeri íiwitáaná cawèníiri íba: jaspe, cabalèeri íba; zafiro, capíralèeri, cuniéri íba; ágata, capíralèeri erúamàwaca, samànéeri íba; esmeralda, ipulèerisíwa, cuniéri íba; ónice, éewéeri, samànéeri íba; cornalina, quífirèeri, cuniéri íba; crisólito, éewéeri, cuniéri íba; berilo, ipulèeri, cuniéri íba; topacio, éewéeri, cuniéri íba; crisoprasa, éewaca nacáiri, samànéeri íba; jacinto, chubénaméeri, cuniéri íba; amatista, capíralesíwéeri, cuniéri íba; ²¹Níái yàcalé inùmaca doce namanùbaca yáawami perлата, cabalèeri íba cawèníirica. Inúma imanùbaca imàníiri abéeri perla fícha, iwáiná inùmapiná. Yái yàcalé yáasu manuíri carretera yáawami orota, cuniéri vidrio nacáiri.

²²Canácata templo yàcalé iricu nasutácaalupináca Dios fícha. Yàcalé imanuícata nàaca Dios icàaluíniná, yái cachàiníirica náicha canánama, nàaca Cordero icàaluíniná nacái. ²³Càmita iwàwacutá èeri icànaca yàcalé iwali, quèeri nacái, icànacáiná iwali yái Dios, Cordero nacái nacamalánáca. ²⁴Macái calí néeséeyéi yèepunicawa yàcalé icamalá iricu. Wenàiwica íiwacanánái natéca nàasu

cawèníiriwa yàcalé iriculé. ²⁵Yàcalé inùmaca canánama canácatáita ibàllawa èeriapi. Canáca catá néré. ²⁶Natéeripiná nàasu cawèníiriwa néré yàcaléiriculé, níái macái èeri mìnanaí càasuíyéica. ²⁷Quéwa báawéeyéi íiwitáise canácatáita yéewaná nawàlùacawa néré. Cawinácaalí íiméeyéica áiba yáapícha càmfíríca nanírísíwa, càmfíchúaca nacái náinusíwa, nía nacái cachiwéeyéica, canácata yéewanápiná nawàlùacawa néré. Níawamita idènièyéica ípidenáwa ichanàacawa Cordero yáasu cuyàluta iricu, yái cuyàlutaca idènièerica náipidená canánama níái Dios yèeyéica icáuca càmfíri imáalàawa.

22 Néeseté ángel yáasáida nuicáca masaquèeri inanába, yèeri wacáuca càmfíri imáalàawa. Asáiri yáaculé manuíswata càide iyúwa waicáaná vidrio. Yái inanába imusúacawa Dios yàalubái yèewíise, yái yáawinacatáicawa Cordero yáapícha, nacüacaténá canánama. ²Yái inanába iwatácawa bamuchúamibàa yàcalé yáasu manuíri carretera yèewibàa. Aicu nabàlùacawa carretera idùlepibàa, càita nacái abémàawáise nabàlùata nacáwa néenibàa. Yái àicuca, yátaca yèerica wacáuca càmfíri imáalàawa. Idèniaca iyacanáwa, doce yáawiría yàaca iyacanáwa macái camuíta. Quèeri imanùbacata càyacanáni. Yái àicu ibáináca cayabéeri dabéca ichùnierica macái èeri mìnanaí. ³Yàcalé iricu, canácatáita ìya wawàsi Dios iiquéerica iyúwa báawéeri. Dios, Cordero yáapícha, ípidenéerica Jesucristo, nacüapíná èeri mìnanaí néenibàa. Nàasu wenàiwicaná yàaca nacàaluíniná. ⁴Naicáwa Dios inàni néréwa. Nadèniapíná Dios ípidená napùdàlicuwa. ⁵Canáca néré catéeriwa. Níái ìyèeyéipínáca

néenibàawa càmita iwàwacutá napucúadaca lámpara, càmita nacái iwàwacutá èeri icànaca nàwali. Wáiwacali Diosta icànapiná nàwali. Nacùapiná macáita Dios yáapicha càiripináta, èeri càmfiri imáalàawa.

La venida de Jesucristo está cerca

⁶Néseté ángel ímaca nulí:
“Báisiiricata yái tàacáisica, íná yéewa píalimá peebáidacani macái piwàwalicúsewa. Yá nacái Wáiwacali Dios, yái imàaquéerica profetanái icàlidaca tàacáisi inùmalicúse, idéca ibànùaca yàasu ángelwa yásáidacatená yàasu wenàiwicanái irí cainácaalí ichàbàanápínáwa mesúnamáita”, ímaca nulí yái ángelca.

⁷Wáiwacali ímaca walí:
“ÍPéemiacué cayábani, nùanàapiná mesúnamáita! ¡Casíimáica nawàwa cawinácaalí yeebáidéeyéica yái tàacáisica Juan itànèerica cuyàluta irícu, yái icàlidéerica càinácaalí ichàbàanápínáwa!” càì ímaca yái Wáiwacalica.

⁸Núa Juan, núacata yái yéemièrica, iiquéerica nacái macáita yái tàacáisica. Idécánáami nuémiacani, nuicácani nacái yái wawàsica, yá nubàlùacawa nùlulú ipùata iyúwa ángel irí nùacatená icàaluíniná, yái yásáidéerica nulí yái tàacáisica. ⁹Quéwa ángel ímaca nulí: “Picá pimàni càì. Núacata piacawéeriná íbaidéerica Dios irípiná píapicha, péenánái yáapicha nacái níái profetaca icàlidéeyéica tàacáisi Dios inùmalicúse, náapicha nacái níái yeebáidéeyéica tàacáisi pitànèerica cháì cuyàluta irícu. Píaca abéerita Dios icàaluíniná”, ímaca nulí.

¹⁰Néese ímaca nulí àniwa:
“Picá píbàani áibanái ícha yái tàacáisi pitànèerica cháì cuyàluta irícu, icàlidéerica càinácaalí ichàbàanápínáwa, mawiénicáiná yái èerica”, ímaca. ¹¹Cawinácaalí

imànfiyéica ibáyawanáwa, nía nacái casaquéeyéica ííwítáise, iwàwacutá nawénúadaca náíwítáisewa nabáyawaná íchawa caquialéta. Cawinácaalí nacái cayábéeyéica ííwítáise iwàwacutá namànica cayábéeri mamáalàacata, nía nacái masaquéeyéica ííwítáise iwàwacutá nèepunicáwa mamáalàacata mabayawanéeri iyú”, ímaca.

¹²⁻¹³Wáiwacali ímaca walí:
“ÍPéemiacué cayábani, nùanàapiná mesúnamáita! Yási nutéca cawènfiri, yá nacái yùuwichàacáisica numàaquéeripináca macáita wenàiwica irí náalimáwanama càide iyúwa imanuícánama nadéca namànica cayábéeri, báawéeri áibata. Núacata yái iyéericatè èeri ipíchawáiseté; núacata nacái yái namáaláidáná canánama càide iyúwa las letras alfa y omega. Núacata yái idàbéericatè macáita, imáaláidéeripiná nacáíwa macáita”, ímaca.

¹⁴Casíimáica cawinácaalí masaquéeyéica imànica ííwítáisewa báawéeri ícha yéewacatená nayáaca nayáacaléwa yái àicu iyacaná yèerica nacáuca càmfiri imáalàawa, yéewanápíná nacái nawàlùacawa iwáiná inuma iricubàa wàlisài Jerusalén iyacalèna iriculé. ¹⁵Déeculé yacalé ícha nàyaca níara casaquéeyéica ííwítáise, nía nacái camàliquéeyéica, nía nacái iiméeyéica áiba yáapicha càmfichúaca nánusiwa, càmfirica nacái nanrísíwa, nía nacái inuéyéica wenàiwica meedá, nía nacái yéeyéica ídolo cuwáináí yéenáiwaná icàaluíniná, macáita nía nacái casíimáiyéica ichiwáidaca áibanái wenàiwica.

¹⁶“Núa, Jesús, nudéca nubànùaca nùasu ángelwa icàlidacatenácué píri yái tàacáisica, nalípiná macáita yeebáidéeyéica nutàacái, iwacáidáyaquéeyéicawa yacalé imanùbaca. Núacata yái rey David itaquéerinámica. Núacata nacái

idàbéeripiná Dios yàasu èeri máini cayábéeri càiride iyúwa mèlumèlufiri dùlupùta ichanèericawa mèlumèluwaca mapisáisiwata èeri imanùbaca”, íimaca yái Jesúsca.

¹⁷Yái Espíritu Santo, úa nacái Cordero yàacawéetúapiná náimaca Jesús irí: “¡Aquiálé!” càì náimaca Jesús irí. Macáitacué pía yéemièyéica yái tàacáisica, “¡Aquiálé!” càì píimacué Jesús irí. Macáitacué pía nacái iwàwéyéica icáucawa càmfiri imáalàawa, aquíalécué, peedacué piríwani mawènfiri iyú, càide iyúwa macaléeyéi iwàwa iwàwáaná ìiraca úni.

¹⁸Yá nùlàacué pía cachàinfiri iyú macáitacué pía yéemièyéica yái tàacáisi Juan itànèerica cháì cuyàluta irìcu, icàlidéerica càinácaalí ichàbáanápínáwa. Aibacaalí itùculiada néeni áiba tàacáisi àniwa, Dios yùuwichàidapiná

yái wenàiwica yùuwichàacáisi iyú, yái yùuwichàacáisi Juan itànèerica ìwali cháì cuyàluta irìcu. ¹⁹Aibacaalí yúucaca tàacáisi cuyàluta irìcuíseta yái icàlidéerica càinácaalí ichàbáanápínáwa, càmita Dios imàaca iyáaca iyáacaléwa àicu ìyacaná yèeri wacáuca càmfiri imáalàawa, càmita nacái Dios imàaca iyaca mabáyawanéeri yàcalé irìcu, yái àicuca, yái yàcaléca nacái waléeyéica ìwali cháì cuyàlutaca irìcu.

²⁰Yái Wáiwacali Jesús icàlidéerica walíni yái tàacáisica íimaca: “Báisíta, nùanàapiná mesúnamáita”, càì íimaca yái Wáiwacalica.

Néeseté núumaca: “Báisíta, amén. ¡Aquiálé, Wáiwacali Jesús!” càì núumaca.

²¹Nusutacué Wáiwacali Jesús fícha pirípínacué imànínápínacué pirí cayábéeri.